TOISET VALTIOPÄIVÄT

1909

PÖYTÄKIRJAT

I

ISTUNNOT 1—33

VALTIOPÄIVIEN ALUSTA LOKAKUUN 30 PÄIVÄÄN

HELSINGISSÄ 1909
VIHTORI KOSONEN OSAKEYHTIÖ

Toiset Valtiopäivät

1909.

Pöytäkirjat.

Noudattaen Hänen Majesteettinsa Keisarin ja Suuriruhtinaan Nikolai II Armollista avointa kirjettä 21 p:ltä helmikuuta 1909 varsinaisilla valtiopäivillä koossa olevan, heinäkuun 1 ja 2 p:nä 1908 valitun Eduskunnan hajaantumisesta sanotun helmikuun 22 pnä sekä uusien edustajavaalien toimittamisesta, kokoontui 1 ja 3 p:nä toukokuuta 1909 valittu Suomen Suuriruhtinaanmaan Eduskunta 1 p:nä kesäkuuta 1909 maan pääkaupunkiin Helsinkiin varsinaisille valtiopäiville, jotka järjestyksessä olivat uuden Valtiopäiväjärjestyksen voimaan astumisen jälkeen viidennet. Samana päivänä esittivät Eduskunnan jäsenet tarkastamista varten valtakirjansa senaattori Hugo Rautapäälle, jolle Keisari ja Suuriruhtinas oli sanotun tehtävän uskonut.

Suomen Eduskuntana ovat nykyään seuraavat kansan valitsemat edustajat eri vaalipiirittäin lueteltuina:

Uudenmaan läänin vaalipiiri.

Aro, Werner, räätäli.
Björkstén, Konrad Emil, oikeusraatimies.
Erkko, Eero, sanomalehdentoimittaja.
Hallstén, Onni, kollega.
Helle, Edvard, puuseppä.
Hjelt, Vera, ammatintarkastaja.
Holmberg, Mårten, filosofiankandidaatti.
Hänninen, Edvard Valpas, toimittaja.
Hörhammer, Ivar, toimittaja.
Juselius, Axel, professori.
Kuusinen, Otto Wilhelm, filosofianmaisteri.
Käkikoski, Hilda, opettajatar.
Laine, Adolf Oskari, maanviljelijä.
Lindelöf, Uno, ylimääräinen professori.
Lundström, Ernst William, kirjaltaja.
Lylykorpi, Oskari, puuseppä.
Mynttinen, Juho, talollinen.
Rosenqvist, Georg Gustaf, professori.
Sillanpää, Miina, sanomalehdentoimittaja.
Sirén, Aatto, kirvesmies.
Sohlberg, Hedvig, seminaarinjohtajatar.
Strömberg, Johan, maanviljelijä.
Söderholm, Karl Gustaf, hovioikeudenasessori.

Turun läänin eteläinen vaalipiiri.

Aalle, Iida, neiti.
Aitamurto, J. A., maanviljelijä.
Annala, Walentin, ratavartija.
Colliander, Rafael, toimittaja.
Eloranta, Evert, torppari.
Hedberg, John, toimittaja.
Hirvikanta, Walde, ent. prokuraattori.
Kaskinen, Juho, maanviljelijä.
Käpy, Aleksi, hovioikeudenasessori.
Nuorteva, Santeri, toimittaja.
Rannikko, Juho, torppari.
Roos, Samuel Wilhelm, kirkkoherra.
Sipilä, Frans Wilho, lääninrovasti.
Stenström, Fredrik, hovioikeudenasessori.
Sundblom, Julius, toimittaja.
Vihantola, O., toimittaja.
Wuolijoki, Wäinö, filos. maisteri, agronoomi.

Turun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Aromaa, Emanuel, suutari.
Aronen, Juho Nestori, työmies.
Castrén, Zachris, filosofiantohtori.
Gylling, Edvard, filosofianmaisteri.
Hannula, Edvard, rovasti.
Ingman, Lauri Johannes, jumaluusopintohtori.
Junnila, Taave Ananias, maanviljelijä.
Kaarne, Antti Johannes, koneenkäyttäjä.
Kanervo, Mimmi, tynnyrintekijänvaimo.
Koskinen, Frans Herman, toimittaja.
Lautasalo, Johan, torppari.
Leivo, Juho Oskari, toimittaja.
Nyström, Väinö Alexander, kruununnimismies.
Rapola, Frans Oskar, lehtori.
Salin, Eetu, keittiönomistaja.
Seppä-Murto, Juho Taavetti, torppari.
Tanner, Väinö, toimittaja.

Hämeen läänin eteläinen vaalipiiri.

Danielson-Kalmari, Johan Richard, senaattori.
Eloranta, Juho Viktor, toimittaja.
Hokkanen, Eevert, mäkitupalainen.
Jalava, Oskari, peltiseppä.
Jokinen, Alma, rouva.
Jokinen, Wäinö, toimittaja.
Kairamo, A. Osw., ent. senaattori.
Paloheimo, Hjalmar Gabriel, maanviljelijä.
Saaristo, J. H., suutari.
Ståhlberg, Kaarle Juhana, professori.
Wuolijoki, Sulo, filosofianmaisteri.

Hämeen läänin pohjoinen vaalipiiri.

Huotari, Anton, sanomalehdentoimittaja.
Häyrynen, Heikki, satulaseppä.
Lehtinen, Alexandra, rouva.
Lumio, Kalle Iivari, kauppamatkustaja.
Nevanlinna, Ernst, filosofiantohtori.
Pohjola, Juho Kustaa, sanomalehdentoimittaja.
Sirola, Yrjö Elias, sanomalehdentoimittaja.
Telkkä, Nestori, osuuskaupanhoitaja.
Wiljakainen, Kaarlo, sanomalehdentoimittaja.
Voipio, Toini, tyttökoulunjohtajatar.
Yrjö-Koskinen, Eino Sakari, lehtori, vapaaherra.

Viipurin läänin läntinen vaalipiiri.

Airola, Matti Aleksanteri, toimittaja.
Arajärvi, Juhani, pankinjohtaja.
Castrén, Jonas, lakitieteenkandidaatti.
Hultin, Tekla, filosofiantohtori.
Kellosalmi, Feliks Emil, kirjapainonhoitaja.
Kirves, Juho, viilaaja.
Paasivuori, Matti, kirvesmies.
Pärssinen, Hilja Amanda, opettajatar.
Riihelä, Tahvo, maanviljelijä.
Sinkko, Elias, agronoomi.
Tulikoura, Juho, pienviljelijä.
Typpö, Taneli, pienviljelijä.
Wuorimaa, Arthur Olivier, rovasti.

Viipurin läänin itäinen vaalipiiri.

Hainari, Oskar Adolf, filosofiantohtori.
Huotari, Anni, rouva.
Kaasalainen, Antti, filosofiantohtori.
Keltanen, Juho, lautamies.
Kruus, Tahvo, kauppias, maanviljelijä.
Leinonen, Mikko, maanviljelijä.
Nuora, Aapo, kansakoulunopettaja.
Pipatti, Simo, vaihdemies.
Poutiainen, Matti, maanviljelijä.
Pullinen, Erkki, agronoomi.
Pykälä, Kalle Kustaa, maanviljelijä.
Repo, Heikki, torppari.
Svinhufvud, Pehr Evind, kihlakunnantuomari, hovioikeudenasessori.

Tichanow, Wasili, työmies.
Turunen, O. W., vaihdemies.
Tuunainen, Lauri, maanviljelijä.
Walavaara, Nestori, sanomalehdentoimittaja.

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Anneberg, Benjamin, kihlakunnantuomari.
Eronen, Oliver, torppari.
Huttunen, Pekka, lampuoti.
Järvinen, Josua, kansakoulunopettaja.
Kannisto, Artturi, puuseppä.
Kares, K. R., pastori.
Kiiskinen, Olli, maanviljelijä.
Orasmaa, Oskari, toimittaja.
Pesonen, Otto, maanviljelijä.
Peurakoski, Juhana, metsänvartijakoulun joht.
Savolainen, Anni, neiti.
Soininen, Mikael, professori.
Waljakka, Albin, kirjaltaja.
Åkesson, Emil Gerhard, maisteri.

Kuopion läänin läntinen vaalipiiri.

Boman, Wilho, piirisihteeri.
Heiskanen, Samuli, maanviljelijä.
Homén, Theodor, professori.
Hämäläinen, Kalle, toimittaja.
Kiiskinen, Aura, puhuja.
Mäkelin, Antti, kahvilanomistaja.
Mömmö, Pekka Juho, kirjansitoja.
Nylander, Hannes, ylitarkastaja.
Partanen, Antti Juho, kaupanhoitaja.
Raatikainen, August, maanviljelijä.
Salo, Aaro, maalari.
Snellman, Juho, maanviljelijä.
Wainio, Wille, puuseppä.

Kuopion läänin itäinen vaalipiiri.

Andersin, Walter August, hovioikeudenasessori.
Brander, Uuno, ylitarkastaja.
Koponen, Albin, levyseppä.
Kotonen, Anton, varatuomari.
Kronqvist, Efraim, maalari.
Lonkainen, Matti, torppari.
Pennanen, Pekka, maanviljelijä.
Sainio, Juho Walter, sokerileipuri.
Talas, Onni, lakitieteentohtori.
Tikkanen, Paavo, puuseppä.
Turunen, Mimmi, torpparintytär.

Vaasan läänin itäinen vaalipiiri.

Ala-Kulju, Eveliina, talonemäntä.
Etelämäki, Juho, kansakoulunopettaja.
Haveri, Juho, kansakoulunopettaja.
Kaipio, O. W., kansakoulunopettaja.
Kirjarinta, Jalmari, toimittaja.
Koivisto, Aleksanteri, maanviljelijä.
Latvala, Matti, vuokraaja.
Listo, Akseli August, esittelijäsihteeri.
Rantanen, Samuli, torppari.
Raunio, Maria, puhuja.
Tuomi, Onni, toimittaja.

Vaasan läänin eteläinen vaalipiiri.

Alkio, Santeri, kirjailija.
Antila, Juho Erkki, maanviljelijä.
Estlander, Ernst, professori.
af Forselles, Jenny, filosofiantohtori.
Honkajuuri, Mauri, varatuomari.
Kivioja, Liisi, pastorinrouva.
Mäki, Jaakko, palstatilallinen.
Neovius, Arvid, filosofiantohtori.
Nix, Oskar, maanviljelijä.
Nordlund, Karl Ivar, pastori.
Rajala, Sameli Nestori, torppari.
Stenbäck, Gösta, hovioikeudenasessori.

Vaasan läänin pohjoinen vaalipiiri.

Bäck, Alfred Johannes, kirkkoherra.
Inborr, Johan, lautamies.
Krook, Augusta, opettajatar.
Malkamäki, Juho, maanviljelijä.
Malmivaara, Wilhelm, kirkkoherra.
Pakkala, Juho Heikki, maanviljelijä.
Storbjörk, Johan, lautamies.
Tokoi, Oskar, maanviljelijä.
Torppa, Juho, maanviljelijä.
von Troil, Eric, hovioikeudenasessori, vapaaherra.

Oulun läänin eteläinen vaalipiiri.

Castrén, Arthur, pormestari.
Haapanen, Santeri, kansakoulunopettaja, kruununtorppari.

Heikkinen, J. A., maanviljelijä.
Hoikka, Matti Viktor, seppä.
Kallio, Kyösti, maanviljelijä.
Karhi, Otto, maanviljelijä.
Komu, Juho Alfred, toimittaja.
Lagerlöf, Arthur, lakitieteenkandidaatti.
Laitinen, Artturi, kansakoulunopettaja.
Leino, Antti, ratamestari.
Myllylä, Kalle, maanviljelijä.
Mäkelin, Yrjö Esaias, toimittaja.
Törmä, Heikki, taloudenhoitaja.

Oulun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Ahmavaara, Pekka, maanviljelijä.
Herrala, Hilda, neulojatar.
Hoikka, Iisakki, maanviljelijä.
Lehtonen, Frans, seppä.
Lohi, Kalle, maanviljelijä.
Waarala, Juho, maanviljelijä.

Lapinmaan vaalipiiri.

Fränti, Aleksanteri, kansakoulunopettaja.

1. Keskiviikkona 2 p. kesäkuuta

klo 10 a. p.

kokoontui Eduskunta ensimäiseen täysi-istuntoonsa tällä istuntokaudella.

Päiväjärjestys.

Siv.

1) Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali. 5

2) Neljän jäsenen vaali Kansliatoimikuntaan. 8

3) Ilmoitus Hänen Majesteetillensa Keisarille ja Suuriruhtinaalle Puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista. „

Ikäpuhemies.

Puhemiehen paikalle asettuu iältään vanhin eduskunnan jäsen, Turun läänin eteläisestä vaalipiiristä valittu toimittaja John Hedberg. Sen jälkeen lausuu mainittu

Ikäpuhemies: Arvoisat kansanedustajat! Kokoonnuttuamme nyt 1909 vuoden toisille valtiopäiville on tässä ensimäisessä täysi-istunnossa, sittenkuin nimenhuuto V. J:n 23 §:n mukaan on tapahtunut, toimitettava puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali. Saman pykälän mukaan tulee minun, ikävuosiltani vanhimpana, johtaa puhetta, kunnes sanotut vaalit ovat tapahtuneet ja valitut kukin vuorostansa ovat antaneet sen juhlallisen vakuutuksen, josta Valtiopäiväjärjestyksessä puhutaan. Saan sentähden ilmoittaa, että olen pöytäkirjan pitäjäksi ottanut varatuomari E. Heilimon, ja pyydän hänen toimittamaan säädetyn nimenhuudon sen luettelon mukaan, joka täällä on saapuvilla.

Nimenhuuto

toimitetaan sen luettelon mukaan, jonka senaattori Rautapää on Eduskunnalle antanut niistä edustajista, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut. Poissa oleviksi merkitään ed. Nuorteva, Kairamo, Nevanlinna, v. Troil ja A. Castrén.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat.

1) Puhemiehen ja varapuhemiesten vaalit.

Ikäpuhemies: Nyt seuraa järjestyksessä vaalit, jotka ovat toimitettavat umpilipuin siten, että ensin valitaan puhemies, sitten ensimäinen varapuhemies ja sen jälkeen toinen varapuhemies.

Ennenkuin ryhdymme näihin vaaleihin pyydän, että edustajat Listo, Ståhlberg, Söderholm ja Wäinö Wuolijoki tahtoisivat tulla avustamaan vaalia toimitettaessa.

Puheenvuoron saatuaan lausuu tämän jälkeen

Ed. Sirola: Ennenkuin tähän vaaliin ryhdytään pyytäisin tehdä puhemiehelle ja eduskunnalle erään ilmoituksen. Vaalilain 73 §:ssä sanotaan, että edustajanvaalin tapahduttua keskuslautakunnan on heti annettava läänin kuvernöörille tieto vaalin tuloksesta ja että kullekin valitulle on hänen valtakirjansa toimitettava viipymättä. Nyt on kuitenkin tapahtunut niin, että vasta tänä aamuna on eräälle edustajalle, edustaja Valpas-Hänniselle, tuotu hänen valtakirjansa. Myöskin ed. Hörhammer on vasta eilisiltana myöhään saanut valtakirjansa. Tänä aamuna on kuvernöörinvirastosta käsin pyydetty tutkimaan ed. Kuusisen titteliä; ja se muka estää hänet valtakirjaansa saamasta.

Kun nyt viranomaisten huolimattomuuden tai suorastaan lainvastaisen toiminnan takia muutamat edustajat ovat jääneet ilman valtakirjaa tai eivät ole voineet toimittaa sitä tarkastettavaksi, ehdotan, että tämä vaali lykätään, kunnes asianomainen senaattori on voinut nämä myöhään perilletoimitetut valtakirjat tarkastaa.

Ikäpuhemies: Tahtooko kukaan käyttää puheenvuoroa?

Ed. Wäinö Wuolijoki: Pyydän saada kannattaa tehtyä ehdotusta.

Ed. Söderholm: Jag sätter i fråga huruvida ett beslut af den art, som nu föreslagits, vid detta tillfälle kan fattas. Jag betviflar naturligtvis icke riktigheten af uppgiften, men en sådan anmälan, som den nu gjorda, är enligt min tanke icke anledning för landtdagen att uppskjuta valet. Jag skulle därför för min del motsätta mig det påyrkade uppskofvet.

Ed. Ståhlberg: Kun V. J:n 23 §:ssä säädetään, että valtiopäivien toisena päivänä eduskunta kokoontuu kello kymmenen aamupäivällä täysi-istuntoon ja tässä täysi-istunnossa valitsee keskuudestaan puhemiehen ja kaksi varapuhemiestä, niin minunkin puolestani täytyy olla samaa mieltä kuin ed. Söderholm siitä, että mihinkään muuhun istuntoon puhemiesten vaaleja ei voida lykätä.

Ed. Sirola: Ed. Ståhlbergin lausunnon johdosta huomautan, etten ole ehdottanut vaaleja lykättäväksi mihinkään muuhun istuntoon, vaan ainoastaan istunnon keskeytettäväksi, kunnes asianomainen senaattori on ehtinyt tarkastuksen suorittaa k:lo puoli 12, kuten hän on luvannut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ikäpuhemies: Mikäli minä ymmärrän V. J:n 23 §:n säädöksiä, en voi myöntää lykkäystä, vaan on senvuoksi nyt ryhdyttävä puhemiehen vaalia toimittamaan.

Tämän jälkeen toimitetaan Puhemiehen vaali; ja osottaa vaalin tulos, että Eduskunnan Puhemieheksi näillä valtiopäivillä on valittu edustaja Viipurin läänin itäisestä vaalipiiristä, kihlakunnantuomari, hovioikeudenasessori Pehr Evind Svinhufvud 64 äänellä.

Ed. Listo on saanut 44 ääntä; ed. Sirola 9 sekä ed. Malmivaara, Y. Mäkelin, Soininen, Ståhlberg ja Järvinen kukin yhden äänen. Tyhjiä lippuja ilmoitetaan annetun yhteensä 64.

Puheenvuoron saatuaan lausuu tämän jälkeen

Ed. Paloheimo: Minä pyytäisin, että nimiä huudettaessa käytettäisiin hiukan vahvempaa ääntä tai ainakin, että nimiä huudettaisiin kaksi kertaa, ellei henkilö ole saapunut äänestämään. Viime kerralla tapahtui niin, että ainakin yhtä nimeä huudettiin ainoastaan yksi kerta ja niin hiljaa, että henkilö ei kuullut, vaikka oli aivan lähellä nimen huutajaa.

Tämän jälkeen ryhdytään ensimäisen varapuhemiehen vaaliin ja saavat siinä ääniä: ed. Sirola 78 ääntä, ed. Listo 59 ääntä, ed. Söderholm 49 ääntä sekä ed. Soininen, Tokoi, Malmivaara ja Stenbäck kukin yhden äänen. Sitä paitsi ilmoitetaan annetuksi yksi tyhjä lippu.

Kun tulos on julkiluettu lausuu

Ikäpuhemies: Koska ei kukaan näistä valituista ole saanut ehdotonta enemmistöä, on vaali toistettava. Ennenkuin vaali tapahtuu, ilmoitan että seuraavat edustajat ovat minulle jättäneet valtakirjansa asianmukaisesti tarkastettuina: ed. Valpas-Hänninen, Hörhammer ja O. W. Turunen, jotka siis saavat ottaa osaa vaaliin.

Kun uusi vaali on toimitettu, ilmoitetaan että ääniä ovat saaneet: ed. Sirola 80, ed. Listo 60, ed. Söderholm 48, sekä ed. Soininen, Tokoi, Stenbäck ja Malmivaara kukin yhden äänen. Sitä paitsi on annettu 2 tyhjää vaalilippua.

Uudelleen ilmoittaa

Ikäpuhemies: Koska ei tässäkään vaalissa kukaan ole saanut ehdotonta enemmistöä, niin on vaali toistettava.

Samalla saan ilmoittaa, että ed. August Raatikainen on minulle jättänyt hyväksytyn valtakirjansa, joten hänkin siis saa ottaa osaa vaaliin.

Ensimäiseksi varapuhemieheksi valitaan tämän jälkeen kolmannessa vaalissa Hämeen läänin pohjoisesta vaalipiiristä valittu edustaja Yrjö Elias Sirola 81 äänellä.

Ed. Listo on vaalissa saanut 62 ääntä, ed. Söderholm 46 ääntä sekä ed. Tokoi, Soininen, Malmivaara ja Stenbäck kukin yhden äänen, jota paitsi on jätetty yksi tyhjä lippu.

Tämän jälkeen toimitetussa toisen varapuhemiehen vaalissa saavat ääniä: ed. Listo 63, ed. Söderholm 51, ed. Tokoi 5 sekä ed. Soininen, J. Castrén, Valpas-Hänninen, Y. Mäkelin, Nuorteva, Malmivaara ja Stenbäck kukin yhden äänen. Sitä paitsi ilmoitetaan annetuksi 63 tyhjää lippua.

Ikäpuhemies: Koska nytkään ei kukaan ole saanut ehdotonta enemmistöä, niin tulee tapahtumaan uusi vaali. — Ed. Kuusinen on äskeisessä vaalissa saanut yhden äänen, mutta koska hänen valtakirjansa ei ole tarkastettu, niin tahdon ilmoittaa, ettei hänelle annettuja ääniä voida ottaa lukuun.

Toisessa vaalissa saavat ääniä: ed. Listo 60, ed. Söderholm 51, ed. Nuorteva 9, ed. Tokoi 4, ed. Y. Mäkelin 2 sekä ed. Valpas-Hänninen, Soininen, Malmivaara, J. Castrén ja Stenbäck kukin yhden äänen, jota paitsi ilmoitetaan annetuksi 59 tyhjää lippua.

Ikäpuhemies: Ehdotonta enemmistöä ei ole saavutettu. Tulee siis uusi vaali tapahtumaan.

Toiseksi varapuhemieheksi valitaan kolmannessa vaalissa Vaasan läänin itäisestä vaalipiiristä valittu edustaja, esittelijäsihteeri Akseli August Listo 61 äänellä.

Ed. Söderholm saa 48, ed. Nuorteva 8, ed. Valpas-Hänninen 3, ed. Tokoi 3 ja ed. Y. Mäkelin 2 ääntä, sekä ed. Soininen, Huttunen, Järvinen, J. Castrén, Vihantola, Stenbäck ja Malmivaara kukin yhden äänen, jota paitsi vaalissa ilmoitetaan annetun 54 tyhjää lippua.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu tämän jälkeen:

Ed. Jonas Castrén: Koska näilläkin valtiopäivillä näyttää uudistuvan tuo outo, valtiopäiväjärjestyksen henkeä vastaan sotiva, kaikkea vastuunalaisuuden tunteen puutetta osottava tapa, että äänestetään tyhjillä lipuilla, pyydän minä puolestani saada lausua pöytäkirjaan mitä jyrkimmän vastalauseen tällaista menettelyä vastaan.

Ikäpuhemies: Saan nyt kehottaa puhemiestä ja kumpaakin varapuhemiestä, kutakin vuorostaan, astumaan esille ja antamaan juhlallisen vakuutuksensa.

Senjälkeen puhemies ja varapuhemiehet Eduskunnan edessä antavat kukin vuorostaan V. J:n 23 §:ssä säädetyn juhlallisen vakuutuksen.

Ikäpuhemies: Minun tehtäväni on nyt päättynyt, ja kehotan sentähden eduskunnan arvoisaa puhemiestä astumaan paikalleen.

Puhemiehen tervehdyspuhe.

Paikalleen noustuaan puhemies lausuu:

Arvoisat edustajat!

Suomen kansa on lähettänyt edustajansa jälleen valtiopäiville jatkamaan keskeytynyttä työtä ja siinä kohdin ennen kaikkea turvaamaan perustuslainmukaista autonomiaamme. Ilman sitä ei mikään edistystyö meillä ole mahdollinen, ei mikään uudistus pysyvä. Mutta kun eduskunta suoraan ja horjumatta puollustaa maan oikeusjärjestystä, silloin voi kansa luottamuksella katsoa tulevaisuutta kohti.

Toivottaen menestystä eduskunnan työlle kiitän siitä luottamuksesta, mikä minulle on osotettu, ja koetan parhaani mukaan täyttää puhemiehen vastuunalaisen tehtävän.

Ennenkuin ryhdymme työhön, on kuitenkin vielä täytettävänä yksi velvollisuus.

Kokoontuessaan ensimäiseen istuntoonsa Suomen eduskunta ei enää tapaa tähänastista sihteeriänsä, lakitiedetten kandidaatti Philip Suurosta. Monta päivää ei ole kulunut siitä, kun Suuronen laskettiin viimeiseen lepopaikkaansa. Sallittakoon minun tässä lausua ilmi eduskunnan tunnustus ja kaipaus vainajata kohtaan.

Parhaassa ijässään, kesken työtänsä, temmattiin Suuronen pois. Hänen viimeinen toimensa oli eduskunnan sihteerintoimi; tätä työtä hän suuresti rakasti. Sihteerin tehtävä eduskunnassa on vaikeimpia tehtäviä. Mutta Suurosen ryhtyessä tähän toimeen oli tehtävä kahta vaikeampi. Uusi eduskunta astui silloin ensi askeleitaan. Tästä oli seurauksena, että sihteerillä oli monessa kohden melkein raivaamaton työmaa edessään. Paljon uutta täytyi hänen luoda, paljon uusia muotoja keksiä. Mutta Suuronen oli kuin luotu tähän työhön. Hänen selvä, terävä järkensä, hänen oivalliset tietonsa ja hänen stilistinen, kielellinen taitonsa tulivat tässä toimessa selvästi näkyviin, samoin kuin hänen uupumaton uutteruutensa. Loistavasti ystävämme Suuronen täytti tehtävänsä; arvokas oli se työ, minkä hän suoritti. Eduskunnan työn menestykselle se on ollut ylen tärkeätä, puhemiehelle se on tarjonnut tuntuvaa apua, ja seuraaville sihteereille on Suurosen työ aina oleva vankkana perustuksena, johon he voivat nojata. Turvallisesti voivat he seurata sitä uraa, minkä Suuronen aukaisi. Ja kumminkin vielä enemmän kuin se taito, millä Suuronen työnsä suoritti, se harrastus, minkä hän siinä osoitti, vielä enemmän meitä on kiinnittänyt häneen hänen suora luontonsa, hänen oikeamielisyytensä, hänen jalo ja henkevä, mutta samalla niin vaatimaton ja niin hienotunteinen persoonansa. Se veti ehdottomasti puoleensa. Ja se ystävyys, joka Suurosen ja minun välilläni yhteistyömme aikana syntyi, on oleva elämäni paraimpia muistoja.

Eduskunnan alkuvaiheisiin Suurosen nimi läheisesti liittyy. Eduskunta on aina muistava ensimäistä sihteeriänsä Philip Suurosta, muistava häntä kunnioittaen ja kaivaten.

Puhetta kuunteli eduskunta seisaaltaan, joitakuita vasemmalla istuvia edustajia lukuunottamatta.

P u h e m i e s: Päiväjärjestyksessä tänään on vielä kaksi asiaa, nimittäin neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan ja ilmoitus Hänen Majesteetillensa Keisarille ja Suuriruhtinaalle puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista. Sen lisäksi on nyt juhlamenojen ohjaaja esittelijäsihteeri Arthur Degerholm saapunut tehdäkseen ilmoituksen eduskunnalle.

Valtiopäiväin avaaminen.

Juhlamenojen ohjaaja esittelijäsihteeri D e g e r h o l m saapuu tämän jälkeen ja lausuu:

Kunnioitettava herra Puhemies, arvoisa Eduskunta!

Hänen ylhäisyytensä Kenraalikuvernöörin puolesta, joka armossa on määrätty avaamaan valtiopäivät, on minulla kunnia ilmoittaa, että valtiopäiväin juhlallinen avaaminen tapahtuu Keisarillisen linnan valtaistuinsalissa huomenna torstaina sen jälkeen kun jumalanpalvelus on päättynyt Nikolainkirkossa. Valtiopäiväjumalanpalvelus alkaa k:lo 12 päivällä.

P u h e m i e s: Eduskunnan puolesta kiitän tiedonannosta, jota eduskunta tulee noudattamaan.

2) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Kansliatoimikunnan jäseniksi ehdottaa
ed. Anton Huotari: ed. S u l o W u o l i j o e n ja T o k o i n,
ed. Ahmavaara: ed. E r k o n,
ed. Soininen: ed. H a l l s t é n i n,
ed. Söderholm: ed. L i n d e l ö f i n.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Koska viisi ehdokasta on ilmoitettu eikä siis voi tulla mitään yksimielistä vaalia, täytyy kansliatoimikunnan jäsenten vaali toimittaa työjärjestyksen mukaisten suhteellisten vaalien kautta; ja on se sen vuoksi lykättävä. Kun ehdokaslistat ovat jätettävät sihteerille viimeistään ennen kello 12 päivänä ennen vaalia, niin täytyy järjestää asia siten, että vaali tapahtuu ylihuomenna ja ehdokaslistat annetaan sihteerille huomenna ennen kello 12.

3) Ilmoitus puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista.

P u h e m i e s: Seuraava asia on ilmoitus Hänen Majesteetillensa Keisarille ja Suuriruhtinaalle puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista. Sihteeri ilmoittaa, että hän on valmis lukemaan tämän alamaisen kirjelmän tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi.

Sihteeri lukee seuraavan kirjelmän suomeksi ja ruotsiksi:

Suurivaltaisin, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas!

Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne saa Suomen Eduskunta alamaisesti ilmoittaa, että Eduskunta on voimassa olevan valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaisesti tänä päivänä toimittanut puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaalin 1909 vuoden toisien valtiopäivien ajaksi, ja on täten valittu:

puhemieheksi kihlakunnantuomari, hovioikeudenasessori, molempain oikeutten kandidaatti Pehr Evind Svinhufvud;

ensimäiseksi varapuhemieheksi sanomalehdentoimittaja Yrjö Elias Sirola; sekä

toiseksi varapuhemieheksi esittelijäsihteeri Akseli August Listo.

Suomen Eduskunta pysyy alati,

Suurivaltaisin, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas,

Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne

uskollisimmin alamaisena.

Stormäktigste, Allernådigste Kejsare och Storfurste!

Hos Eders Kejserliga Majestät får Finlands Landtdag i underdånighet anmäla, att Landtdagen, jämlikt 23 § i gällande landtdagsordning, denna dag förrättat val af talman och tvänne vicetalmän för 1909 års andra landtdag, och hafva därvid utsetts:

till talman häradshöfdingen, hofrättsassessorn, jurisutriusquekandidaten Pehr Evind Svinhufvud;

till förste vicetalman redaktören Yrjö Elias Sirola; samt

till andre vicetalman referendariesekreteraren Akseli August Listo.

Finlands Landtdag framhärdar,

Stormäktigste, Allernådigste Kejsare och Storfurste,

med djupaste undersåtliga trohet.

Kirjelmät hyväksytään.

Puhemies: Nyt keskeytetään istunto ja kokoonnutaan jälleen tänä iltana k:lo ½ 9. Sitä ennen pyytäisin, että edustajat saapuisivat yksityiseen neuvotteluun tänne eduskuntahuoneeseen k:lo 7 i. p.

Istunto keskeytetään k:lo 2,25 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo ½ 9 i. p.

Puhemies: Saan ilmoittaa eduskunnalle, että olen pyytänyt varatuomari Heilimon olemaan edelleenkin sihteerinä, siksi kuin sihteerin virka vakinaisesti täytetään. Olen julistanut sihteerin viran haettavaksi ennen kello 12 ensi lauvantaina. Aikaisemmin ei voi saada sitä täytetyksi, kun kansliatoimikunnan pitää hakijoista ensin antaa lausuntonsa.

Toimenpide hyväksytään.

Puhemies: Olen myös pyytänyt toimittaja K. V. Puuskan olemaan yleisenä tulkkina, ja kun ruotsalaisten kansanmiesten puolesta on pyydetty saada erikoistulkki, olen kehottanut maisteri K. Mannelinin heitä siinä avustamaan; kaikki tämä toistaiseksi, siksi kunnes virat tulevat asianmukaisella tavalla täytetyiksi.

Tämäkin toimenpide hyväksytään.

Puhemies: Mitään muuta asiaa ei tänä iltana ole esitettävänä. Varasin tämän osan istuntoa sitä varten, että olisi ollut jotain valmista esitettävää, mutta sellaista ei ole. Arvelen että voimme pitää täysi-istunnon huomenna kello 10 aamulla, jolloin tarkastetaan se puhe, jonka puhemiehen tulee pitää valtaistuinsalissa.

Seuraava täysi-istunto on huomenna torstaina klo 10 a. p.

Täysi-istunto päättyy klo 8,45 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Esko Heilimo,
v. t.

2. Torstaina 3 p. kesäkuuta

klo 10 a. p.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Hannula, Nevanlinna, Ala-Kulju ja v. Troil.

Puhemies ilmoittaa, että ed. Kuusisen valtakirja on tarkastettu ja hyväksytty ja että hän sen johdosta nyttemmin on oikeutettu ottamaan osaa Eduskunnan istuntoihin.

Ed. Nevanlinna ilmoitetaan sairaaksi; ja myönnetään hänelle sen takia vapautusta tämän päivän istunnosta.

Puhe, jonka Eduskunnan Puhemies on pitävä valtiopäiväin avajaisissa valtaistuinsalissa.

P u h e m i e s: Tämän jälkeen esitetään se puhe, jonka puhemies aikoo pitää tänään valtaistuinsalissa. Asia on kuitenkin minun käsittääkseni sellainen, että se olisi käsiteltävä suljettujen ovien takana, enkä sen vuoksi ole laskenut yleisöä lehtereille.

Pyydän ensiksi kysyä, hyväksyykö eduskunta tämän toimenpiteen?

Keskustelu:

Ed. T o k o i: Koska meidän käsityksemme mukaan eduskunta tässä esiintyy puhemiehensä kautta, niin johdonmukaisuus vaatisi, että eduskunta myöskin tämän tärkeän asian käsittelee avonaisesti kansan silmien edessä, jotta koko kansa tietäisi, millä perusteilla eduskunta julkituo alamaisimmat kunnioituksen osoituksensa. Siitä syystä ehdotan että istunto pidettäisiin avonaisena.

Ed. O r a s m a a kannattaa ed. Tokoin tekemää ehdotusta.

Ed. J. C a s t r é n: Syy minkätähden jo kaikilla säätyvaltiopäivillä maamarsalkan ja eri säätyjen puhemiesten puheet on suljettujen ovien sisällä tarkastettu, on ollut se, ettei ole katsottu voitavan antaa julkisuutta maamarsalkan ja puhemiesten puheille ennen, kuin ne valtaistuinsalissa ovat hallitsijan edustajalle lausutut hallitsijalle perillevietäviksi. Tämä näkökanta myöskin on vaikuttanut, että nykyinen eduskuntalaitos johdonmukaisesti on noudattanut entistä tapaa, eikä suinkaan se seikka, että eduskunta tahtoisi puheenalaista puhetta tarkastaessa välttää julkisuutta, ehkäisten asian käsittelemistä avonaisesti ja julkisesti kansan kuullen ja sen silmien edessä. Minä pyydän siis saada torjutuksi tuon vastamainittua seikkaa tarkoittavan salaviittauksen, joka taasen aivan aiheettomasti on tuotu esille edustaja Tokoin puolelta, ja pyytäisin puolestani saada ehdottaa, että ne lausunnot, jotka puhemiehen puheen tarkastuksen johdosta tulevat tässä kokouksessa annettaviksi, julkaistaan sittekuin pöytäkirja on tarkastettu. Silloin saavutetaan juuri se tarkoitusperä, mitä ed. Tokoi tavottelee, että nim. kansamme tulee tilaisuuteen arvostelemaan asiassa annettuja lausuntoja, mutta vältetään samalla sitä, että puhemiehen puhe tulee julkisuuteen ennen, kuin se valtaistuinsalissa on pidetty.

Ed. E s t l a n d e r: Jag anhåller att få understöda hr Castréns förslag.

Ed. I n g m a n: Minä pyydän ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi puhemiehen toimenpiteen ja että herra Castrénin ehdotus pantaisiin pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Ed. Y r j ö - K o s k i n e n: Minä pyydän kannattaa edellistä puhujaa.

Ed. B ä c k: Vi befinna oss åter inför en högst upprörande tragedi. Landtdagens

största parti brinner af ifver att ställa sig solidariskt med de öfriga grupperna i denna för landet högst viktiga angelägenhet, men hindras af den omständigheten att läktarena äro utrymda. Ehuru mitt förstånd strider emot det af hr Tokoi framställda förslaget, drifves jag likväl af medlidande att understöda detsamma och föreslår således, att läktarena måtte öppnas och det finska folket inkallas.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Puhemiehen esitystä että asia käsiteltäisiin suljettujen ovien takana, on vastustettu; ed. Tokoi ed. Orasmaan kannattamana on ehdottanut, että asia käsiteltäisiin julkisesti; ed. J. Castrén ed. Estlanderin kannattamana on ehdottanut päätettäväksi, samalla kun hän muuten on hyväksynyt puhemiehen esityksen, että pöytäkirja siitä osasta istuntoa, joka pidetään suljettujen ovien takana, julaistaisiin niin pian kuin se on tarkistettu. Kolmanneksi on ed. Ingman ed. Yrjö-Koskisen kannattamana pyytänyt ed. Castrénin ehdotusta pöydälle.

Asiassa on minusta ensinnä äänestettävä puhemiehen esityksen ja ed. Tokoin ehdotuksen välillä, toisin sanoen, onko asia käsiteltävä suljettujen ovien takana vaiko julkisessa istunnossa. Jos jälkimmäinen mielipide voittaa, niin tietysti sitten ei tarvitse äänestää seuraavista ehdotuksista, vaan ovat ed. Castrénin ja Ingmanin ehdotukset rauenneet; jos taas edellinen vaihtoehto voittaa, ja puhe päätetään tarkastettavaksi suljettujen ovien takana, tulee äänestettäväksi ed. Castrénin ja ed. Igmanin ehdotuksista. Siinä ensin on äänestettävä ed. Ingmanin ehdotuksesta, onko ed. Castrénin ehdotus pantava pöydälle vai ei. Jos ed. Ingmanin ehdotus hyväksytään, ei ed. Castrénin ehdotuksesta tällä kertaa äänestetä; jos taasen ed. Ingmanin ehdotus hylätään, tulee äänestettäväksi ed. Castrénin ehdotuksen hyväksymisestä tahi hylkäämisestä.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. E s t l a n d e r: Jag anhåller om en upplysning angående innebörden af hr Ingmans förslag. Hr Castréns förslag, som jag understöder, går ut på att vid detta tillfälle öfver den diskussion, som kommer att föras, skall hållas fullständigt protokoll. Hr Ingmans förslag innebär möjligheten att hr Castréns förslag komme att framdeles af landtdagen antagas. Det måste således enligt min tanke också innebära att vid detta tillfälle ett fullständigt protokoll skall föras.

P u h e m i e s: Ed. Estlanderin lausunnon johdosta pyydän huomauttaa että ed. Ingmanin ehdotus on minusta aivan selvä, hän pyysi ed. Castrénin ehdotusta pöydälle; ja ed. Castrénin ehdotus on myöskin aivan selvä. Minkäänlaista selvitystä tai jatkettua keskustelua niistä en voi sallia.

Äänestykset ja päätökset:

1) Ken hyväksyy Puhemiehen esityksen, että asia käsitellään suljettujen ovien takana, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt, että asia käsitellään julkisessa istunnossa.

Jaa-äänet ovat voitolla, joten Eduskunta on päättänyt käsitellä asiaa suljettujen ovien takana.

2) Ken tahtoo heti ottaa ed. Castrénin ehdotuksen käsiteltäväksi, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa on se ed. Ingmanin ehdotuksen mukaan päätetty pantavaksi pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Jaa-äänet ovat voitolla, joten Eduskunta on päättänyt heti ottaa ed. Castrénin ehdotuksen käsiteltäväksi.

3) Ken hyväksyy ed. Castrénin ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa on se hylätty.

Jaa-äänet ovat voitolla. Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Castrénin tekemän ehdotuksen, jonka mukaan suljetun istunnon pöytäkirja julkaistaan kohta kun se on asianmukaisesti tarkistettu.

P u h e m i e s: Ennen kuin esitän puheen, jonka olen aikonut pitää valtaistuinsalissa, pyydän lausua seuraavaa.

V. J:n 24 §:n mukaan tulee eduskunnan puhemiehensä kautta valtiopäiviä avattaessa valtaistuinsalissa ilmituoda alamaisen kunnioituk-

sensa, ja tässä puheessa on puhemies oikeutettu esittämään perustelun lausunnolleen. Koska kuitenkin mielestäni puhemiehen tässä tilaisuudessa ei tule esittään sellaista, jota eduskunta silloin ei tahdo lausuttavaksi, olen minä viime valtiopäivien kokemuksen johdosta yksityisessä neuvottelussa, johon arvoisat edustajat varsin lukuisasti ottivat osaa, tiedustellut edustajain mielipidettä puheen sisällyksestä. Saatuani silloin tietää, että suurin osa edustajia, eri syitä siihen esittäen, tahtoi tällä kertaa puhetta rajoitettavaksi mahdollisimman lyhyeen, ainoastaan alamaisen kunnioituksen esittämiseen, en ole katsonut voivani tällä kertaa laatia muun sisältöistä puhetta kuin seuraavan:

Teidän Ylhäisyytenne! Uusien vaalien jälkeen Suomen Eduskunta nyt kokoontuu täyttämään tärkeätä perustuslainmukaista tehtäväänsä lujasti luottaen oikeuden voimaan ja pyytää minun kauttani ilmituoda alamaisen kunnioituksensa ja uskollisuutensa Keisarilliselle Majesteetille Keisarille ja Suuriruhtinaalle.

Haluaako kukaan asiasta puhevuoroa?

Keskustelu:

Ed. Estlander: Det ytterliga sakläge, hvari landet befinner sig, kräfver att landtdagen omedelbart med anlitande af alla de utvägar, L. O. vidhandengifver, ger uttryck åt den allmänt i landet rådande rättsuppfattningen samt angifver den grund, å hvilken folket skall ställa sig vid värnandet af sin konstitution och sin framtid. Denna nödvändighet följer ock af de omständigheter och förutsättningar, under hvilka landtdagens upplösning egde rum, i ty att nyvalen skedde på basen af samt i och för ett uttalande i denna sak från den nyvalda representationens sida.

Ett sådant tillfälle erbjuder sig nu då talmannen skall till Monarken å landtdagens vägnar i tronsalen frambära uttrycken för dess undersåtliga vördnad. Af ålder hafva just dessa tillfällen tagits i anspråk för att gifva ett fritt, oberoende och oförhindradt uttryck åt de känslor af glädje eller sorg, af förhoppningar eller farhågor, som besjälat folkrepresentationen, då den stått inför sin uppgift att enligt konstitutionen jämte Monarken samverka till landets välfärd och förkofran. Med tacksamhet erinrar sig förvisso Finlands landtdag de tillfällen under landets förening med Kejsarriket, då monarkerna i egen person å tronsalen närvarit, riktande sina ord omedelbart till sitt folk och själfve emottagande representationens uttalanden. Vid dessa tillfällen hafva till Kejsaren och Storfurstens kännedom bragts folkets verkliga känslor, dem landtdagen fattat som sin plikt äfven mot Monarken att öppet och lojalt frambära.

Tillfället är nu så mycket hellre egnadt att anlitas för ett uttalande af det, som uppfyller allas sinnen, som vårt folk beröfvats snart sagdt alla utvägar att kunna fritt yttra sig i anledning af regeringsåtgärder, dem vi måste betrakta såsom egnade att inkräkta på vårt lands rätt och rubba dess historiskt gifna och högtidligen erkända ställning till kejsardömet.

I och med talmannens uttalande å tronsalen utöfvar landtdagen en rätt, som utgör en följd och en bekräftelse af det grundförhållande, å hvilket vårt statsskick hvilar, nämligen Monarkens och folkrepresentationens omedelbara samverkan inom de former, grundlagarna föreskrifva. Denna rätt och dess utöfning är därför äfven statsrättsligt och historiskt sedt af största betydelse. Denna rätt kan icke begagnas värdigare än för ett uttalande af det, som landet vid denna tidpunkt vill hafva uttaladt.

Talmannens tal måste till följd af dess natur och tillfällets art vara kort, men i detsamma kan hänvisas till hvad landtdagen tillförene utförligare uttalat.

Landtdagens rätt och anledning att uttala sig rörande det politiska läget är ej heller härmed uttömd. Äfven andra tillfällen och former kunna och böra anlitas. Men detta tillfälle bör framom andra komma till användning och ett uttalande å landets vägnar bör nu göras och icke uppskjutas eller ställas beroende af oberäkneliga omständigheter.

Men också af en annan anledning betingas att landtdagen nu genom sin talman gör detta uttalande vid denna tidpunkt, då landtdagen efter de nya valen sammanträdt. Ty i och med landtdagens upplösning framställdes nämligen yrkandet att landtdagen icke vore berättigad att åt stadgandet i § 24 L. O. gifva den betydelse och tillämpning det af ålder och härintills obestridt gifvits. Detta sakförhållande påkallar att den nyvalda landtdagen härutinnan

tager ställning. L. O. ålägger landtdagen att genom sin talman å tronsalen tillämpa stadgandet i sagda paragraf. Denna tillämpning bör vara sådan, att ingen oklarhet vidlåder densamma och framdeles tilläfventyrs kunde emot landtdagen göras gällande. Vår rätt är direkt bestridd uti denna del; vilja vi hålla på vår rätt, må vi då öppet uttala detta och gifva klart besked, då sådant äskats. Äfven i detta hänseende synes tvekan om rätta vägen icke böra råda.

På grund af hvad jag här haft äran andraga vågar jag som min öfvertygelse uttala, att hr talmannen bör i sitt tal å tronsalen gifva uttryck åt hvad landtdagen och folket i denna stund känner och önskar.

Ed. T o k o i: Koska, kuten jo useasti ennen olemme käsityksenämme maininneet, tämä tilaisuus on sellainen, jolloin kansa eduskuntansa ja eduskunta puhemiehensä kautta todellakin kohtaa hallitusvallan, niin epäilemättä on meidän velvollisuutemme tässä tilaisuudessa myös todellisesti tulkita niitä käsityksiä, joita kansa tuntee. Emme voi olla valittamatta sitä seikkaa, että tälläkin kertaa on sangen vähän varattu tilaisuutta siihen, että eduskunta voisi laajaperäisemmin käsitellä ja esittää mielipiteitänsä. Ei näet olisi suinkaan hylättävä sitä menettelytapaa, että me käyttäisimme jokaista tilaisuutta hyväksemme, jolloin me voimme jotenkin välittömästi puhua hallitusvallalle, sillä tuo välitön esiintyminen meidän taholta hallitusvaltaa kohtaan on epäilemättä yksi tärkeimpiä kohtia.

Minun mielestäni tällä kertaa on asema meidän maassa sellainen, että nyt jos milloinkaan olisi tätä tilaisuutta täytynyt käyttää hyväkseen, sillä nykyään on meidän maassamme asema vakava. Ensinnäkin onhan tunnettua, että meidän eduskuntamme on jotenkin yksimielisesti laatinut lain, joka koskee sangen syvälle koko kansan vastaista taloudellista ja henkistä kehitystä, y l e i s e n k i e l t o l a i n. Ei myöskään ole tuntematonta, että meidän kotimaisen hallituksemme taholta on sangen merkillisellä tavalla ehdotettu tämä eduskunnan yksimielisesti hyväksymä laki hylättäväksi. Siitä syystä on kansan yleisenä mielipiteenä syvä tyytymättömyys tätä olevaa olotilaa kohtaan, ja siitä meidän velvollisuutemme olisi huomauttaa hallitusvallalle. Sen lisäksi meidän maamme taloudellinen ja henkinen kehitys uhkaa monessa tapauksessa pysähtyä. Halitusvallalla on tärkeitä apuneuvoja ja välineitä käytettävänään, joitten kautta se voi tehdä alotteita kansan taloudellisen ja henkisen elämän kohottamiseksi. Ja silloin kun meillä on tilaisuus hallitusvallalle huomauttaa tuota tärkeää tehtäväänsä ja velvollisuuttansa, niin on meidän sitä tilaisuutta käytettävä. Meidän maassamme odotetaan syvällä hartaudella monia tärkeitä jo osittain luvattuja r e f o r m e j a ja u u d i s t u k s i a, kuten työväenlainsäädännön alalla sekä myöskin oppivelvollisuuslainsäädännön y. m. aloilla. Siitä syystä meidän täytyisi antaa hallitusvallan ymmärtää, mikä sen velvollisuus kansaa kohtaan on.

Sen lisäksi, kuten tunnettua, on tämä eduskunta säätänyt lain k u n n a l l i s e n ä ä n i o i k e u d e n, kunnallisen elämän uudistuksen alalla, joka laki on koko lailla parempi nykyään voimassa ja vallassa olevia asetuksia. Kuitenkin meille toistaiseksi aivan tuntemattomalla tavalla, vaikkakin on kulunut jo yli puoli vuotta siitä, kun tämä työ loppuun suoritettiin eduskunnassa, ei hallitusvallan puolelta ole tiettävästi ryhdytty minkäänlaisiin toimenpiteisiin sen lopulliseen ratkaisuun saattamiseksi. Siitä syystä ei ole ihmeteltävää, että tyytymättömyys kansan seassa on sangen yleinen. Ja meidän velvollisuutemme epäilemättä on tulkita nämä kansan tunteet juuri sellaisina, kuin ne esiintyvät. Emme me minun käsittääkseni saa peitellä eikä salata niitä todellakin voimakkaita virtauksia, joita meidän maassamme on olemassa, vaan meidän tulee esittää ne hallitusvallalle silloin, kun meille siihen suoranainen ja välitön tilaisuus tarjoutuu.

Mutta kaiken tämän lisäksi on myöskin tunnettua, mitenkä koko meidän yhteiskunnallinen kehityksemme on kokonaan pysähtynyt, seisahtunut juuri sen toimenpiteen kautta, että Venäjän ministerineuvosto on suorastaan meidän perustuslakiemme vastaisella tavalla alkanut selittää ja tulkita meidän perustuslakejamme sensuuntaisesti, että meidän h a j o i t e t t u j e n e d u s k u n t i e m m e p ä ä t ö k s i l l ä e i o l i s i l a i l l i s t a p ä t e v y y t t ä ja että niitä sellaisina ei olisi esitettävä korkeimpaan paikkaan vahvistettaviksi. Tällainen käsitys vallalle päässeenä olisi meidän koko vastaiselle kehityksellemme mitä turmiollisin emmekä me siitä voisi vaieta, jos meille todellakin maan

kehitys on sydämen asia. Me emme saa vaieta nyt sitäkään suuremmalla syyllä, kun tiedetään, että Venäjän ministerineuvostossakin ollaan vielä jonkun verran epäröivällä kannalla, ja että siellä on ajateltu, kuten julkisesti on esiintynyt, jakaa hajoitettujen eduskuntain päätökset kahteen luokkaan, joista toiset olisi esitettävä, toiset jätettävä esittämättä. Juuri se seikka, että eduskunnan omia alotteita, se tahtoo sanoa, kansan syvien rivien eduskunnan kautta ilmituomia voimakkaita tunteita ja päätöksiä, ei olisi esitettävä korkeimpaan paikkaan vahvistettaviksi, on epäilemättä kaikkein turmiollisin ilmaus. Ja siitä syystä meidän velvollisuutemme olisi juuri nyt tällä kertaa koettaa ilmituoda, mikä meidän käsityksemme asiasta on. Turmiollinen on myöskin tuo Venäjän ministerineuvoston vallan laajentaminen, kun se on ottanut käsiteltäväkseen kaikki Suomen asiat siinä mielessä, että ne ovat yleisvaltakunnallis-lainsäädännöllistä laatua.

On ilmeistä, että kaikki nuo toimenpiteet ovat meidän vastaiselle kehitykselle mitä turmiollisimpia, eikä myöskään voi olla tietämätöntä, emmekä voi ummistaa silmiämme siltä tosiasialta, että venäläisellä taholla yhä voimakkaammin alkaa päästä vallalle se käsitys, että meidän maastamme niiden entisten miljoonain lisäksi, joita sotilasrasitusten ynnä Nevansillan miljoonain muodossa on otettu, vaaditaan yhä uusia ja uusia maksueriä, jotka vastaisuudessa uhkaavat käydä meille voittamattoman raskaiksi. Siitä syystä olisi epäilemättä meidän velvollisuutemme tässä tilaisuudessa huomauttaa näistä kaikista tosiasioista. Sen lisäksi meidän sosialidemokraattien käsityksen mukaan olisi joka tapauksessa huomautettava siitä, mitenkä kansan hyvinvointi voi olla täydellisesti taattua vasta silloin, kun kansan työtätekevä väestö saa itse nauttia työnsä tulokset. Jos me olisimme tilaisuudessa saamaan nämät mielipiteet hallitsijalle tulkituiksi, niin me tahtoisimme erittäin painostaa näitä sosialipoliittisia uudistuksia.

Mutta valitettavasti siinä yksityisneuvottelussa, joka asiasta on jo pidetty, sekä myös yksityistä tietä annettujen lausuntojen perustuksella on meille ilmoitettu, että puhemies ei katso voivansa ilmituoda muuta kuin sen, minkä hän persoonallisesti hyväksyy. Tällainen käsitys on valitettava. Mutta siitä syystä emme ole katsoneet voivamme tehdä mitään luonnosta vastaukseksi valtaistuinpuheeseen, vaan olemme tahtoneet tällä kertaa tyytyä ainoastaan tässä keskustelussa huomauttamaan siitä, mikä meidän vaatimuksemme asiassa on. Ja meidän vaatimuksemme myös olisi se, että puhemies joka tapauksessa täyttäisi sen ja julkitoisi sen mielipiteen, mikä eduskunnan enemmistöllä on, huolimatta siitä, vastaako se hänen persoonallista käsitystään taikka ei. Jos tämä mielipide, jota me olemme tässä esittäneet, olisi eduskunnan mielipide, niin meidän käsityksemme mukaan olisi myös puhemiehen velvollisuus esittää sellainen hallitusvallalle.

Ed. Lindelöf: För min egen del hyser jag den öfvertygelsen, att landtdagen denna gång bör på ett otvetydigt sätt och med tillräckligt bindande motivering till Monarken frambära sin åsikt beträffande det allvarliga och hotfulla politiska läget. Jag vågar ännu hoppas, att det skall lyckas att i denna fråga komma till ett beslut, bakom hvilket landtdagens majoritet står, och jag vågar uttrycka den förhoppning, att landtdagens största grupp äfven skall veta att särskilja mellan det, som otvetydigt sammanhör med frågan om det yttre politiska läget, och det, som snarare berör våra inre angelägenheter, dem, som vi själfva hafva att afgöra. Jag hade för min del helst sett, att talmannens tal hade kunnat betona landtdagens obestridliga rätt att genom sin talman uttrycka äfven annat än hvad Landtdagsordningens bokstaf tyckes gifva vid handen och att detta tal hade kunnat innehålla en hänvisning till det initiativ, man från landtdagens sida har att emotse. Då emellertid talmannen genom de öfverläggningar, som han föranstaltat med landtdagens medlemmar, kommit till den öfvertygelsen, att landtdagens majoritet denna gång önskar ett möjligast kort tal, i hufvudsak inskränkt till den formalitet, som i L. O:s paragraf förutsättes, så kan jag för min del icke anse annat än att talmannen handlat fullkomligt korrekt i att göra, som han nu gör. Ty detta tal går utan tvifvel i landtdagens namn, och enligt min åsikt måste följaktligen landtdagens majoritet ikläda sig fullt ansvar för hvad som i detsamma säges. Den, som hyser en annan åsikt, har här liksom i andra frågor, att — om än med beklagande —

böja sig under majoritetens beslut. Talmannen har som sagdt enligt min tanke handlat korrekt.

Ed. Sundblom: Jag ber för min del att i allo få förena mig om det uttalande, landtdagsman Estlander gjort.

Ed. Listo: Sitä käsitystä, jonka arvoisa puhemies äskeisessä lausunnossaan esitti siitä asiallisesta sisällyksestä, joka puhemiehen puheeseen valtiopäiviä virallisesti avattaessa voidaan panna, ei minun käsitykseni mukaan voida todistusvoimaisilla asiakirjoilla pätevästi tukea. Tämä kysymys, josta, niinkuin tiedämme, on syntynyt ristiriita hallitusvallan ja eduskunnan välillä, ansaitsisi tulla syvemmin tutkituksi; ja olisi ehkä syytä lähettää asia perustuslakivaliokuntaan. Kun nyt kuitenkin puhemies on luopunut käytännössä toteuttamasta sitä periaatetta, jonka hän julkilausui, niin minun on puolestani vain merkittävä, että hänen mainittu käsityksensä jää hänen omaksi yksityiseksi mielipiteekseen, samoin kuin niidenkin arvoisain edustajien lausunnot, jotka täällä ovat samaa mielipidettä kannattaneet, on katsottava heidän yksityisen käsityksensä ilmaisuksi. Minä tyydyn merkitsemään ainoastaan tämän pöytäkirjaan.

Ed. Stenström: Jag anhöll endast om ordet för att i allo förena mig om hr Estlanders uttalande.

Ed. Ståhlberg: Valtiopäiväjärjestyksen ja vakaantuneen käytännön nojalla on eduskunnalla oikeus perustellusti ilmituoda se alamainen kunnioitus, josta V. J:n 24 §:ssä säädetään, ja siinä kosketella valtiollista asemaakin. Mutta eduskunnalla on myöskin oikeus harkita, onko sen sanottava sanottavansa puhemiehen puheessa vai muussa muodossa, ja kummalla tavoin se tulee pontevammin tehdyksi. Se oikeus, joka tässä on puheena, on senlaatuinen, ettei sisällä mitään oikeudesta luopumista, jos, niinkuin joskus ennenkin on tehty, puhe supistetaan ainoastaan alamaisen kunnioituksen esiintuomiseen tai mahdollisesti yleiseen viittaukseen eduskunnan kantaan. Tällä kertaa eduskunnan käsitys valtiollisesta asemasta on käsittääkseni jätettävä eduskunnan itsensä esiintuotavaksi ja sentähden puolestani kannatan pidettävälle puheelle sitä sanamuotoa, jonka puhemies on ehdottanut.

Ed. Käpy: Olen vakuutettu siitä, että se puheen ehdotus, jonka arvoisa puhemies meille luki, ei sisällä mitään sellaista ajatusta, jota ei jokainen tässä eduskunnassa hyväksyisi. Saanee myös pitää varmana sitä, ettei tästä puheesta eduskunnan työn jatkumiselle tulisi olemaan mitään haitallisia seurauksia. Mutta kuitenkin tuntuu siltä, kuin puhe-ehdotuksessa esiintyvät sanat „lujasti luottaen oikeuden voimaan", niin oikeita kuin ne epäilemättä ovatkin, ovat kuitenkin muodolliselta kannalta tarpeettomat. Kun ei puheelle ole tahdottu antaa mitään asiallista merkitystä, jonka käsityskannan puhemies aivan oikein minun mielestäni on ymmärtänyt eduskunnan yleiseksi käsityskannaksi, niin tuntuu siltä, kuin nämä mainitsemani sanat eivät oikein sujuisi tähän yhteyteen. En tahdo kuitenkaan mitään äänestysvaatimusta tehdä, vaan jätän puhemiehen harkittavaksi eikö näitä sanoja voitaisi jättää puheesta pois.

Ed. Rosenqvist: Jag kan förena mig om det uttalande, som gjordes af hr Ståhlberg. Jag kan göra det så mycket mera, som detsamma gifver uttryck åt samma principiella uppfattning, som jag redan i går sökte göra gällande. Den rätt, som 24 § i L. O. skänker åt talmannen och landtdagen, uppskattar jag på samma sätt som hr Estlander, men här är enligt min tanke icke fråga om afstående från denna rätt, utan här gäller det frågan om det sätt, på hvilket densamma i det nuvarande läget skall begagnas. Och då måste jag komma till den uppfattningen, att läget fordrar, att vi begagna denna rätt så, att vi därigenom icke vedervåga en annan och i detta nu viktigare form för att göra samma rätt gällande. Jag kan därför äfven i allo omfatta det förslag till tal, som talmannen har framställt. Jag ställer mig så mycket hellre på denna ståndpunkt, som jag är öfvertygad om, att det finnes grupper inom landtdagen, hvilka icke kunna underlåta att taga initiativ till att i annan form vända sig till monarken.

Ed. J. Castrén: Ed. Tokoi on luullakseni koko sosialidemokraattisen ryhmän

puolesta esittänyt sen kannan, jolle tämä ryhmä katsoo puhemiehen olevan asettuminen valtaistuinsalissa pidettävässä puheessa. Ensinnä on ed. Tokoi maininnut, että hallitsijalle olisi esiintuotava kansan toivomukset kieltolain aikaansaamiseen nähden. Ei kukaan kieltäne tämän kysymyksen erinomaista tärkeyttä. Ei kukaan ummistane silmiänsä sille tosiasialle, että juoppouden ehkäiseminen on kansallemme elinehto. Mutta kun asianlaita lienee, ellen erehdy, sellainen, että kieltolaki on levännyt ja lepää yhä edelleen Suomen senaatissa, ei minun ymmärtääkseni olisi paikallaan edusmies Tokoin ehdottamalla tavalla kääntyä suoranaisesti hallitsijan puoleen. Onhan sosialidemokraattisella puolueella toinen tie, jota se voi käyttää, nimittäin välikyselyn kautta kääntyä kotimaisen hallituksen puoleen puheenalaisessa tärkeässä kysymyksessä.

Ed. Tokoi on edelleen maininnut, että jotakin olisi hallitsijalle esiintuotava oppivelvollisuusasiassa, mutta mitä, se jäi häneltä selittämättä. Tunnettua on, että eduskunta vuoden 1908 valtiopäivillä ei ehtinyt loppuun käsitellä oppivelvollisuusasiaa. Olisi siis ollut varsin valaisevaa saada tietää, mitä ed. Tokoi olisi tahtonut että oppivelvollisuudesta olisi ollut lausuttava hallitsijalle, vaikkei vielä ole olemassa mitään eduskunnan päätöstä asiassa. Luulen että koko eduskunta on yksimielinen siitä, että oppivelvollisuuden aikaansaaminen meidän maassamme on mitä tärkein, mitä välttämättömin.

Vielä mainitsi ed. Tokoi, että puhemiehen puheessa olisi myöskin puhuttava työväenlainsäädännöstä. Mutta siinäkin kohden jäi aivan hämäräksi, mitä ed. Tokoi tarkoitti että tästä tärkeästä asiasta, jonka tärkeyden minä täydellisesti tunnustan, olisi puhemiehen puheessa esitettävä. Tunnettuahan on, että viime valtiopäivillä sekä kysymys ammattivaltuustoista että elinkeinolain uudistuksesta jäi loppuun käsittelemättä siitä syystä, että sosialidemokraattinen puolue ajoi lävitse viime valtiopäivillä kunnallislain käyttelyn ennen näitä molempia tärkeitä asioita, joiden mitä likeisimmästi olisi pitänyt koskea juuri heidän omia rivejänsä, Suomen työväkeä, jota he sanovat edustavansa. Mitä kunnallislainsäädäntöön tulee, jäi sekin epätietoiseksi, mitä ed. Tokoi tahtoi että siitä olisi puhemiehen sanottava. Eduskunnan hyväksymät lakiehdotukset kunnallisella alalla lepäävät edelleen ministerineuvostossa. Niitä ei vielä edes ole lähetetty Suomen senaatille lausunnon antamista varten. Tämä näytti olevan tuntematonta ed. Tokoille, eikä hän tämän asian suhteen, yhtä vähän kuin mainitsemiensa muidenkaan, ole voinut riittävästi tehdä selkoa siitä, mitä hän ehdotuksellaan tarkoitti. Esteenä kunnallislaki-säädännön ratkaisulle on siis ollut laiton esittelyjärjestys. Mielihyvällä pyydän puolestani saada merkitä, että nyttemmin sosialidemokraattinen ryhmä, jos ed. Tokoin lausuntoa voipi pitää sosialidemokraattisen ryhmän puolesta annettuna, asettuu sille kannalle, että meidän kansamme olemassaolo vaatii laittoman esittelyjärjestyksen poistamista, ja että sen takia olisi tämä seikka ollut tuotava esille hallitsijalle kuin myöskin ne muut edusmies Tokoin mainitsemat tärkeät asiat. Mutta ed. Tokoilta jäi lausumatta, olisiko sosialidemokraattinen puolue, siinä tapauksessa että näitä muita hänen mainitsemiansa seikkoja ei tuotaisi esille, myöskin valmis vaatimaan että puhemiehen puheessa esitettäisiin kansan eduskunnan mielipide laittoman esittelyjärjestyksen poistamisesta ja muista maatamme vastaan tähdätyistä hankkeista, joitten poistamisesta ja torjumisesta kansallinen ja valtiollinen olemassaolomme riippuu. Mitä vielä tulee ed. Tokoin luettelemiin sosiaalisiin kysymyksiin, niin eihän ole mahdollista että puhemies voipi luetella puheessaan niitä, eihän ole mahdollista, että puheessa muuten kuin yleisissä lauseissa huomautettaisiin järkevien reformien aikaansaamisesta meidän maassa niin hyvin oppivelvollisuuden, kansamme valistamisen kuin työväen suojeluksen ja aseman parantamisen alalla j. n. e. Yksi tärkeä sosiaalinen kysymys jäi ed. Tokoilta mainitsematta, mahdollisesti sen takia, ettei se hänen mielestään muka olekaan niin tärkeä kuin muut hänen esittämänsä sosiaaliset reformit, se on tuo polttava kysymys maan hankinnasta tilattomalle maalaisväestölle, jonka lukumäärä nousee yli miljoonan hengen. Kentiesi olisi ollut syytä, että ed. Tokoi olisi kiinnittänyt eduskunnan huomion juuri tämän kysymyksen koskettelemiseen, koska se ensinnäkin koskee suunnattoman suuren kansalaisryhmän aineellisen aseman parantamista ja toiseksi siitä syystä, että tämän kysymyksen haaksirikkoonajaminen on riippunut yksistään laittomasta esittelyjärjestyksestä.

Ed. Käpy on puolestaan ehdottanut, että nuo

sanat: „lujasti luottaen oikeuden voimaan" poistettaisiin puhemiehen valtaistuinsalissa pidettävästä puheesta. Ed. Käpy on tosin myöntänyt, että tämä lause on itsessään oikea, mutta hän on pitänyt sitä muodollisesti tarpeettomana. Minä en voi tätä lausetta pitää muodollisesti tarpeettomana. Minä pidän sen asiallisesti tarpeellisena. Sillä ammoisista ajoista asti on Suomen kansa kaikissa suruissaan ja huolissaan turvautunut lakiin ja oikeuteen. Se on luottanut oikeuden voimaan, oikeuteen, joka sisältyy meidän säätönäisessä laissa, niin hyvin perustuslaeissa kuin yleisessä laissa, oikeuteen moraalisena oikeutena, oikeuteen korkeimpana oikeutena. En siis ymmärrä minkätähden nämä sanat muodollisesti tarpeettomina olisivat poistettavat. Minä puollan niiden pysyttämistä puhemiehen puheessa, joka ilmankin on supistunut erinäisistä syistä varsin lyhyeksi ja vähän sisältäväksi. Pääsyynä tähän lyhyyteen on kumminkin kieltämättä ollut se, että eduskunta tällä kertaa tahtoo itse lausua laajaperäisesti, asiallisesti kaiken sen, mikä nykyisen valtiollisen aseman johdosta on sen sydämmellä, mikä huolestuttaa, painaa ja rasittaa Suomen kansaa.

Puhemies: Ennenkuin annan puheenvuoron seuraavalle puhujalle, pyydän huomauttaa, ettei istuntoa voi jatkaa pitemmälle kuin korkeintaan noin kymmenen minuuttia vaille kaksitoista, jolloin täytyy mennä kirkkoon.

Ed. Neovius: Enligt min mening borde talet åtminstone vara så affattadt, att det icke kan af någon fattas såsom innehållande ett frångående från landtdagens sida af dess obestridliga rätt att genom talmannen i tronsalen få framförda sina bekymmer och sina åsikter om läget. Det nu upplästa förslaget till tal synes mig icke uppfylla denna minimala fordran på fullständighet. Vid sådant förhållande ville jag endast anmäla, att jag för min del icke kan godkänna detta förslag utan anser, att talet bort vara fullständigare.

Ed. Homén: Minun käsitykseni mukaan on eduskunnalla oikeus puhemiehensä kautta esiintuoda motiveeratun lauseen siinä puheessa, josta nyt keskustellaan. Tämä oikeus on minusta niin selvä, että se ei vähene, jos puhe on pitempi tai lyhempi. Tällä kertaa minä katson sopivaksi, että puhe on aivan lyhyt. Kun hallituksen ja eduskunnan sekä hallitsijan ja Suomen välit ovat semmoiset kuin ne ovat, ja jommoisiksi Venäjän ministerineuvosto ne on saanut, on minusta lyhyt puhe paikallaan. Minä kannatan sitä ehdotusta, jonka puhemies lausui.

Ed. Kallio: Epäilemättä jokaisen Suomen kansan edustajan sydämmellä on tällä hetkellä huolia, joita se myös tahtoo tuoda esille hallitsijalle, vaan koska tämä tilaisuus ei ole ainoa, jolloin me voimme näitä syvälle käypiä huolia esittää, niin sentähden ei ole niitä kaikkia nyt tarpeellista tähän puheeseen sovittaa. Eduskunta voi ja sen tuleekin adressissa ja muilla valtiopäiväjärjestyksen myöntämillä keinoilla esittää perusteellisesti kaikki ne mielipiteet, jotka tällä hetkellä maassa vallitsevat. Puhemiehen esittämillä perusteilla hyväksyn minä täydellisesti tämän puhemiehen esittämän puheen.

Ed. Tokoi: Ed. J. Castrén joko ei ole ymmärtänyt tai ei ole tahtonut ymmärtää sitä, mitä minä lausuin puheessani, jossa tapauksessa hänen puheensa juuri ei ansaitsisi mitään huomautusta — sehän on ed. Castrénin luonteenomainen tapa. Muuten minä puheessani huomautin pääpiirteiltään niistä reformeista ja uudistuksista, joihin tuo hänen mainitsemansa tärkeä tilattoman väestön aseman parantaminenkin sisältyy. Meidän tehtävämme on huomauttaa siitä, että hallituksen velvollisuus on toimittaa niistä tyydyttäviä alotteita kuin myöskin lausua käsityskantamme, että hallitusvallalla ei ainakaan meidän käsityksemme mukaan ole siveellistä oikeutta hylätä niitä päätöksiä, joita eduskunta on laatinut, varsinkin sen jälkeen kuin kansa uudistettujen vaalien kautta on mielipiteensä vahvistanut.

Ja jos me kaiken tämän lausumme selvään ja peittelemättä, niin me olemme valmiit ottamaan kaiken sen vastuunalaisuuden, mikä siitä mahdollisesti seuraa. Siitä voi ed. Castrén ynnä monet muut olla aivan huoleti. Silloin kun me peittelemättä tulkitsemme ne käsitykset, jotka kansassa ovat yleiset, niin me myös kannamme siitä mahdollisesti johtuvat seuraukset. Toista on jos turhien saivartelujen tai mitättömien fraasien tähden syntyy joitakuita ar-

veluttavia seurauksia. Sellaisia ei kansa täydellisesti käsitä eikä voi hyväksyä.

Ed. Yrjö-Koskinen: Lausun lyhyesti käsityksenäni, että se puheen ehdoitus joka luettiin julki, on kaikin puolin epäonnistunut. Jos ei eduskunta voi esittää muuta asiallista kuin ainoastaan tuon niin sanoakseni pienen nyrkinpuristuksen housuntaskussa, niin se epäilemättä tekee viisaimmin kun jättää senkin tekemättä.

Ed. Z. Castrén: Samalla kuin minä pääkysymyksessä yhdyn siihen lausuntoon, jonka ed. Ståhlberg on esittänyt, en voi olla huomauttamatta eräästä räikeästä ristiriidasta, johon sosialidemokraattinen puolue on minun ymmärtääkseni tässä esiintymisessään tehnyt itsensä syypääksi. Kun toiselta puolen menetellään niin, että puhemiehen vaalissa äänestetään tyhjillä lipuilla, toisin sanoen ei tehdä mitään, jotta saataisiin oma mies puhemieheksi esittämään ne ajatukset, joista tahdotaan puhemiehen puheessa puhuttavaksi, ja toiselta puolen keskustelussa esitetään toisen, s. o. ilman sosialidemokraattien ääniä valitun miehen, sanottavaksi yhtä ja toista, niin minusta silloin on sanottu puolue tehnyt itsensä syypääksi sangen merkilliseen menettelyyn, joka, mitä lieneekään, ei ole miehekästä menettelyä.

Ed. Bäck: Jag instämmer fullkomligt i det uttalande, som gjordes af hr Estlander. Jag anser för öfrigt att i talmannens tal hade bort ingå åtminstone en antydan därom, att finska folkets representation är i tillfälle att, och framdeles verkligen bör uttala sig uti finska folkets lifsfrågor. Sådant som talmannens tal nu kommer att vara, är det alldeles för magert.

Ed. Danielson-Kalmari: Minä en tahdo korjauksetta jättää pöytäkirjaan ed. Castrénin ilmoitusta, että eduskunnan päättämä kieltolaki lepäisi tätä nykyä senaatissa. On tunnettua, että se on aikoja sitten palautettu hallitsijalle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Täysi-istunto täytyy nyt keskeyttää. Kun meidän tulee olla kello 12 kirkossa, niin on parasta, että lähdemme sinne nyt. Heti avajaistilaisuuden jälkeen istuntoa jatketaan.

Istunto keskeytetään kello 11,47 a. p.

Valtiopäivien avajaiset.

Valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolainkirkossa.

Ennen kello 12 p. olivat senaatin varapuheenjohtajat, jäsenet ja prokuraattori saapuneet kirkkoon ja asettuneet heille varatuille paikoille kuoriin, Oikeusosaston jäsenet oikealle, Talousosaston jäsenet ja prokuraattori vasemmalle puolelle keskikäytävää. Tämän jälkeen Eduskunnan jäsenet, Puhemies ja molemmat Varapuhemiehet etunenässä, saapuivat kirkkoon sijoittuen heille varattuihin paikkoihin. Lopuksi saapui kirkkoon myöskin hänen ylhäisyytensä Kenraalikuvernööri seurueineen, asettuen hekin heitä varten varattuihin paikkoihin vastapäätä alttaria.

Kun kaikki näin olivat kokoontuneet alkoi jumalanpalvelus; ja suorittivat siinä alttaritoimituksen edustaja kirkkoherra S. W. Roos ja pastori K. W. E. Wallén. Alttaripalveluksen alussa lauloi „Suomen laulun" sekakuoro maisteri H. Klemetin johtamana Brahmsin 8-äänisen motetin „Kun synkin meidät saartaa yö" sekä alttaripalveluksen kestäessä „Me kiitämme Sinua" ja „Pyhä, pyhä, pyhä Herra Jumala Sebaot". Kun vielä oli yhteisesti veisattu neljä värsyä virrestä N:o 282, piti edustaja, Viipurin maaseurakunnan kirkkoherra, rovasti Edvard Hannula suomeksi ja ruotsiksi saarnan tekstistä:

Meidän apumme on Herran nimessä, Hänen, joka on tehnyt taivaat ja maan. Ps. 124:8.

Saarnan jälkeen pitivät kirkkoherra Roos ja pastori Wallén kiitosjumalanpalveluksen alttarilla ja sekakuoro lauloi P. Tschaikowskyn säveltämän „Soikoon kiitoslaulumme".

Valtiopäivien juhlallinen avaus valtaistuinsalissa.

Jumalanpalveluksen päätyttyä siirtyivät Eduskunnan Puhemies ja varapuhemiehet sekä Senaatin varapuheenjohtajat, jäsenet ja pro-

kuraattori Keisarilliseen linnaan. Valtaistuinsalissa Puhemies, armollisesti vahvistettujen juhlameno-ohjeiden mukaisesti, asettui ensimäiseksi oikealle valtaistuimen edustalle, varapuhemiehet hänen taakseen ja edustajat pitkin salin sivuseiniä molemmille puolille valtaistuimesta.

Edustajain täten kokoonnuttua saapui Hänen Ylhäisyytensä Kenraalikuvernööri, juhlameno-ohjeiden mukaisesti saatettuna, valtaistuinsaliin ja asettui valtaistuimen portaiden eteen. Senaatin varapuheenjohtajat, jäsenet ja prokuraattori asettuivat valtaistuimen viereen oikealle puolelle sekä Kenraalikuvernöörin apulainen ja seurue vasemmalle puolelle. Vasemmalla puolella valtaistuimen edustalla olevan pöydän ääreen asettui esittelijäsihteeri F. Grönvall, jonka Kenraalikuvernööri oli määrännyt valtiopäivien avaamisesta pöytäkirjaa pitämään.

Kaikkien täten asetuttua paikoilleen luki Kenraalikuvernööri venäjänkielellä alempana olevan puheen.

Kenraalikuvernöörin avajaispuhe.

„Hänen Majesteettinsa Keisari ja Suuriruhtinas on käskenyt minun, nykyisiä valtiopäiviä avatessa, Hänen Korkeassa nimessään lausumaan, että Hänen Majesteettinsa armossa tervehtii Eduskunnan jäseniä. Hänen Keisarillisen Majesteettinsa korkeassa nimessä julistan nykyiset varsinaiset valtiopäivät avatuiksi."

Puheen luki suomeksi ja ruotsiksi senaattori Aug. Hjelt.

Tämän jälkeen Eduskunnan puhemies, hovioikeudenasessori P. E. Svinhufvud ilmitoi Eduskunnan alamaisen kunnioituksen Hänen Majesteetillensa Keisarille ja Suuriruhtinaalle suomenkielisessä puheessa, jonka venäjäksi käännettynä luki Senaatin vanhempi ylikielenkääntäjän apulainen, maisteri H. F. Ringvall.

Puhemiehen puhe

oli näin kuuluva:

„Teidän Ylhäisyytenne!

Uusien vaalien jälkeen Suomen Eduskunta nyt kokoontuu täyttämään tärkeätä perustuslainmukaista tehtäväänsä lujasti luottaen oikeuden voimaan ja pyytää minun kauttani ilmituoda alamaisen kunnioituksensa ja uskollisuutensa Keisarilliselle Majesteetille Keisarille ja Suuriruhtinaalle."

Sitten Kenraalikuvernööri julkiluki venäjänkielellä laaditun luettelon niistä esityksistä, jotka Hänen Majesteettinsa Keisari ja Suuriruhtinas on tahtonut Eduskunnan käsiteltäviksi antaa. Luettelon luki suomeksi ja ruotsiksi senaattori Hjelt.

Luettelo sisältää seuraavat armolliset esitykset:

1) Arm. esitys N:o 1 sonnien laskemisesta laitumelle.

2) Arm. esitys N:o 2 sisältävä ehdotuksen asetukseksi ammatinvaaralta suojelemisesta.

3) Arm. esitys N:o 3 sisältävä ehdotuksen 1) asetukseksi teollisuusammattityöstä sekä 2) asetukseksi ammattientarkastuksesta.

4) Arm. esitys N:o 4 suostuntaverosta pelikorteista.

5) Arm. esitys N:o 5 varain osottamisesta valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1910.

6) Arm. esitys N:o 6 yksityispankin, säästöpankin, palovakuutusyhtiön ja paloapuyhdistyksen suoritettavasta suostunnasta.

7) Arm. esitys N:o 7 paloviinaverosta.

8) Arm. esitys N:o 8 mallasjuomasuostunnasta.

Kenraalikuvernööri palasi sitten sisähuoneisiin takaisin, samalla tavalla saatettuna kuin valtaistuinsaliin tullessaankin, minkä jälkeen Eduskunnan Puhemies ja Varapuhemiehet sekä edustajat ynnä muut läsnä olevat poistuivat salista.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo 2,35 i. p.

Valitsijamiehet.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että valitsijamiesten luku määrättäisiin näilläkin valtiopäivillä samaksi kuin ennen, nimittäin

45:ksi. Varamiesten lukua ei tarvitse eduskunnan päätöksellä määrätä, se selviää sitten itse vaalista vaalimääräysten mukaan.

Ehdotus hyväksytään.

Neljän edustajan vaali Kansliatoimikuntaan.

P u h e m i e s: Niinkuin tiedetään, olivat ehdokaslistat Kansliatoimikunnan vaalia varten jätettävät tänään ennen klo 12 sihteerille. Onkin jätetty 3 listaa, nimittäin yksi, jossa ehdotetaan ed. S. Wuolijoki ja ed. Tokoi; toinen, jossa on ehdokkaana ed. Hallstén; kolmas lista, jossa on ehdokkaana ed. Lindelöf. Koska ainoastansa 4 ehdokasta on ehdotettu ja 4 on valittava, on ilmeistä, ettei tarvitse toimittaa lippuäänestystä, vaan hyväksynee eduskunta yksimielisesti kansliatoimikunnan jäseniksi edellämainitut ehdokkaat.

Kansliatoimikunnan jäseniksi hyväksytään yksimielisesti ed. S. W u o l i j o k i, T o k o i, H a l l s t é n ja L i n d e l ö f.

Edelleen lausuu

P u h e m i e s: Olisi ilmoitettava, että valitsijamiesten vaali tapahtuu ensi lauvantain täysi-istunnossa ja että ehdokaslistat ovat jätettävät sihteerille huomenna ennen klo 12 päivällä.

On syytä keskeyttää istunto viideksi minuutiksi, niin että kansliatoimikunta ennättää kokoontua. Sillä olisi eräs ehdotus tehtävänä.

Istunto keskeytetään klo 2,38 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo 2,43 i. p.

Istumajärjestys.

P u h e m i e s ilmoittaa, että Kansliatoimikunta, jonka tulee Työjärjestyksen 3 §:n mukaan antaa lausuntonsa edustajien istumajärjestyksestä, on päättänyt ehdottaa, että edustajat näilläkin valtiopäivillä saisivat istua ryhmittäin niinkiun ennenkin.

Ehdotus hyväksytään.

Seuraava täysi-istunto ilmoitetaan olevan huomenna perjantaina klo 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy klo 2,45 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Esko Heilimo,

v. t.

3. Perjantaina 4 p. kesäkuuta

klo 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Arm. esitys N:o 1 sonnien laskemisesta laitumelle. 24

2) Arm. esitys N:o 2 sisältävä ehdotuksen asetukseksi ammatinvaaralta suojelemisesta. „

3) Arm. esitys N:o 3 sisältävä ehdotuksen 1) asetukseksi teollisuusammattityöstä sekä 2) asetukseksi ammattientarkastuksesta. „

4) Arm. esitys N:o 4 suostuntaverosta pelikorteista. „

5) Arm. esitys N:o 5 varain osottamisesta valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1910. „

6) Arm. esitys N:o 6 yksityispankin, säästöpankin, palovakuutusyhtiön ja paloapuyhdistyksen suoritettavasta suostunnasta. „

7) Arm. esitys N:o 7 paloviinaverosta. „

8) Arm. esitys N:o 8 mallasjuomasuostunnasta. „

9) Puhemiehistön ehdotus V. J:n 35 §:n 1 mom:ssa säädettyjen valiokuntien jäsenluvusta. „

10) Puhemiehistön ehdotus erityisten valiokuntien asettamisesta ja niiden jäsenluvusta. „

Nimenhuudossa, joka nyt toimitetaan aakkosellisessa järjestyksessä, merkitään poissa oleviksi ed. Käkikoski, Nevanlinna, Paloheimo, Salin ja Sohlberg.

Ilmoitusasiat:

Ed. Nevanlinna ja Käkikoski ilmoitetaan sairauden takia olevan estetyt saapumasta tähän istuntoon.

Muutoksia päiväjärjestykseen.

Puhemies ilmoittaa päiväjärjestykseen nähden olevan tehtävän pari pientä korjausta.

10:ttä asiaa, Puhemiehistön ehdotusta erityisten valiokuntien asettamisesta ja niiden jäsenluvusta, ei sattuneesta syystä oteta esille tänään, vaan vasta huomispäivän täysi-istunnossa; 9:s asia esitetään ensiksi. Muissa kohdin seurataan päiväjärjestystä.

Päväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiehistön ehdotus V. J:n 35 §:n 1 mom:ssa säädettyjen valiokuntien jäsenluvusta.

Hyväksytään Puhemiehistön ehdotus, että V. J:n 35 §:n 1 mom:ssa säädettyjen valiokuntien jäsenluku määrättäisiin samaksi kuin edellisilläkin valtiopäivillä, nimittäin 16 mui-

hin valiokuntiin, paitsi Pankkivaliokuntaan 12 ja Valtiovarainvaliokuntaan 20 jäsentä. Täten tulee siis Perustuslakivaliokuntaan 16, Lakivaliokuntaan 16, Talousvaliokuntaan 16, Valtiovarainvaliokuntaan 20 ja Pankkivaliokuntaan 12 jäsentä.

2—9) Armolliset esitykset.

Esitetään ja pannaan Puhemiehistön ehdotuksesta pöydälle ensi tiistain täysi-istuntoon päiväjärjestyksessä mainitut armolliset esitykset N:t 1—8.

Seuraava istunto ilmoitetaan olevan huomenna lauvantaina klo 11 a. p.

Istunto päättyy klo 11,44 a. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Esko Heilimo,
v. t.

4. Lauvantaina 5 p. kesäkuuta

klo 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

	Siv.
1) Puhemiehistön ehdotus erityisten valiokuntien asettamisesta ja niiden jäsenluvusta.	26
2) valitsijamiesten vaali.	25

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ed. Anton Huotari, Nevanlinna ja S. Wuolijoki.

Ilmoitusasiat:

Yksityisten asiain takia myönnetään vapautusta valtiopäivätyöstä ed. Sulo Wuolijoelle tämän päivän istunnosta, ed. Rapolalle ensi maanantai- ja tiistaipäivien istunnoista ja ed. Hirvikannalle ensi viikon maanantaista seuraavaan torstaihin saakka sekä ed. Nevanlinnalle esitetyn lääkärintodistuksen nojalla ensi viikon ajaksi.

Tulkit.

Puhemies: Kansliatoimikunta ehdottaa, että eduskunta päättäisi näilläkin valtiopäivillä otettavaksi yleistulkin tulkitsemaan ruotsinkielisten lausuntojen ponnet suomeksi ja toisen, yksityistulkin, tulkitsemaan ainoastaan ruotsinkieltä taitaville edustajille yksityisesti suomenkielisten lausunnot.

Ehdotus hyväksytään ja kansliatoimikunnan asiaksi jätetään tulkkien ottaminen.

Muutoksia päiväjärjestykseen.

Puhemies: Mitä päiväjärjestykseen tulee, niin on ilmoitettava, että ensimäisenä asiana tulee valitsijamiesten vaali ja vasta toisena puhemiehistön ehdotus erityisten valiokuntien asettamisesta ja niiden jäsenluvusta, ja sitäpaitsi tulee vielä ilmoitusasioina tämän jälkeen esille eräs ed. Nuortevan puhemiehelle toimittama kirjelmä sekä neljänneksi kysymys valtiopäivätöiden keskeyttämisestä kesän ajaksi. Tänään tulee siis istunto järjestymään siten, että ensin toimitetaan valitsijamiesten vaali, ja niin pian kuin vaali on toimitettu, otetaan puolen tunnin loma, minkä jälkeen ruvetaan esittelemään muita asioita: ensiksi ehdotus erityisten valiokuntien asettamisesta, toiseksi ed. Nuortevan asia ja kolmanneksi kysymys valtiopäivätöiden keskeyttämisestä. Valitsijamiesten vaalin tulos julistetaan klo 6 i. p., jolloin istuntoa taas jatketaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valitsijamiesten vaali.

Puhemies: Kun siis ryhdytään ensimäiseen asiaan, nimittäin, valitsijamiesten vaaliin, niin on ilmotettava, että määräajan kuluessa on sihteerille jätetty 5 ehdokaslistaa; ne ovat painetut vaalilipuksi, jota on jaettu edustajille ja lisälippuja on saatavana sihteeriltä. Asiantuntijaksi vaalissa on pyydetty professori Ernst Lindelöf, ja pyydän niitä arvoisia edustajia, jotka ovat toimineet asiamiehinä ehdokaslistoja jätettäessä, tulemaan heti lippujen annettua avustamaan lippuja avattaessa ja tarkastettaessa. Muuten voin ilmoittaa, että vaalin voimme jo toimittaa kahdessa paikassa. Ne, jotka istuvat vasemmalla, äänestävät vasemmalla uurnalla, ne jotka istuvat oikealla, äänestävät oikealla uurnalla. Vasemmalla äänestävät kaikki sosiaalidemokraattiseen ryhmään,

maalaisliittoon ja kristilliseen työväenliittoon kuuluvat edustajat, ja oikealla puolella kaikki muut. Vasemmalla uurnalla tulee nimenhuudon toimittamaan yleistulkki toimittaja Puuska.

Tämän jälkeen toimitetaan valitsijamiesten vaali, jonka tapahduttua täysi-istunto keskeytetään puolen tunnin ajaksi.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo 12,35 päivällä.

Puhetta johtaa Ensimäinen Varapuhemies Sirola.

2) Puhemiesneuvoston ehdotus erityisten valiokuntien asettamisesta ja niiden jäsenluvusta.

Ensimäinen Varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että näillä valtiopäivillä asetettaisiin seuraavat erikoisvaliokunnat: laki- ja talousvaliokunta, sivistysvaliokunta, työväenasiainvaliokunta ja maatalousvaliokunta, ja että niihin tulisi kuhunkin kuusitoista jäsentä.

Keskustelu:

Ed. Kaarne: Olen vakuutettu siitä, että tällä istuntokaudella tulee uudelleen käsittelyn alaiseksi eduskuntaesityksiä alkoholilainsäädännön uudistamiseksi, se on kieltolaiksi, ja ne luonnollisesti tulevat myöskin lähetettäviksi johonkin valiokuntaan. Katsoisin tämän tärkeän asian jouduttamiseksi olevan välttämätöntä, että heti asetettaisiin erityinen valiokunta tätä asiaa varten.

Vuoden 1907 valtiopäivillä oli kieltolakiasia talousvaliokunnassa, mutta luultavasti sille valiokunnalle tulee hyvin paljon muita asioita, jotka vaativat nopeaa käsittelyä. Pyydän siis eduskunnalle ehdottaa, että, katsoen kieltolain suureen merkitykseen, sen jouduttamiseksi asetettaisiin erityinen kieltolakivaliokunta, johon kaikki tätä asiaa koskevat esitykset lähetettäisiin. Tähän valiokuntaan ehdottaisin asetettavaksi 16 jäsentä.

Ed. Heikkinen: Minä pyytäisin ehdottaa, että asetettaisiin rautatievaliokunta. Pohjois-Suomessa on paljon rautatien tarpeita, joita on aika jo tutkia; ja koska rautatieanomuksia epäilemättä tullaan jättämään, niin ehdotan rautatievaliokunnan asettamista.

Ed. Fränti: Katsoen siihen, että sekä henkinen että aineellinen edistys lepää rautatieverkon päällä ja katsoen siihen myöskin, että kolmen vuoden kuluttua nähtävästi kaikki ennen päätetyt rakenteella olevat rautatiet tulevat valmiiksi, jolloin joutuisi suuri työväenjoukko, joka nähtävästi ei voisi muussa työssä niin hyvin menestyä kuin rautatien työssä, työttömäksi ja suuri rautatien työssä käytetty valtion työkalusto jäisi myöskin kuolleena pääomana lepäämään, ja koska on seutuja maassamme sellaisia, missä ei vielä rautatietä ole läheskään laajoilla seuduilla olemassa, katson minä puolestani voivani kannattaa tehtyä ehdotusta, että rautatievaliokunta asetetaan.

Ed. I. Hoikka: Minä kannatan kaikin puolin ed. Heikkisen ja Fräntin ehdotusta.

Ed. Hedberg: Jag ber att för min del få understöda förslaget om tillsättandet af ett järnvägsutskott. Jag gör det icke därför, att jag anser mig kunna hoppas, att någon byggnad af järnvägar under de närmaste åren kan komma i fråga, men det finnes flera bansträckningar, hvilka äro oundersökta och hvilka utan tvifvel redan nu skulle tarfva en ordentlig undersökning och en beredning för framtida möjliga byggnad.

Ed. Laitinen: Kannatan ed. Kaarneen tekemää ehdotusta kieltolakivaliokunnan asettamisesta.

Ed. Vihantola: Pyydän kannattaa ed. Kaarneen ehdotusta kieltolakivaliokunnan asettamisesta.

Ed. Torppa: Pyydän vaan lyhyesti ilmottaa kannattavani sitä ehdotusta, että rautatievaliokunta asetettaisiin. Valiokunnan tarpeellisuus on ilman lähempiä perusteluja tunnettu, eikä kaipaa enempää selvittelyä.

Ed. Haapanen: Pyydän ilmoittaa että kuulun niihin, jotka haluavat rautatievaliokun-

nan asettamista. Kyllä on totta, että meillä löytyy ennen päätetyitä rautatierakennuksia vielä muutamaksi ajaksi, mutta siitä huolimatta asia on sen arvoinen, että näilläkin valtiopäivillä sietää ottaa rautatieasiat käsittelyn alaisiksi. Mitä näin tehdään tulee valmistukseksi tulevaisuuteen nähden, eikä tehty työ voi täsäkään hukkaan mennä. Tästä on vielä se etu, että tällaisella ennakkotyöllä varmaan voidaan karttaa hätäpäätöksiä asiassa. Kannatan siis rautatievaliokunnan asettamista.

Ed. Ahmavaara: Pyydän saada kannattaa puhemiehistön ehdotusta. Kukaan kun ei ole vastustanut niiden valiokuntain asettamista, joita puhemiehistö on ehdottanut, niin hyväksyttänee ne yksimielisesti. Mitä sitte tulee ehdotettuihin uusiin valiokuntiin, niin en tahdo puolestani vastustaa rautatievaliokunnan asettamista, vaikkei minulla ole suuria toiveita sen asettamisen hyödystä. Mitä tulee kieltolakivaliokunnan asettamiseen, tuntuu minusta se ehdotus vähän omituiselta. Eduskunta on tehnyt päätöksen kieltolaista ja eduskunta kai olettaa, että tuo päätös saa laillisen vahvistuksen. Jos eduskunta nyt, ennen kun se on saanut hallitukselta vastauksen, tahi ennenkun asia on uudestaan eduskunnan käsiteltäväksi jätetty, asettaa kieltolakivaliokunnan, osottaa se että eduskunta itse on luopunut tästä päätöksestään, ja sitä en luule eduskunnan tekevän. Jos taas valtiopäiväin kestäessä saadaan sellainen tieto, että eduskunnan päätös ei todellakaan ole tullut vahvistetuksi, silloin on tilaisuus joko asettaa erityinen valiokunta tai lähettää asia talousvaliokuntaan. Minä siis tällä kertaa vastustan kieltolakivaliokunnan asettamista niillä syillä, joihin edellä viittasin.

Ed. Kaskinen: Pyydän puolestani saada kannattaa niitä, jotka tahtovat rautatievaliokunnan asetettavaksi. Samalla myöskin pyydän yhtyä ed. Ahmavaaran lausuntoon, mikäli se koskee kieltolakivaliokuntaa.

Ed. Sipilä: Sen mukaan kun minun tietooni on tullut, saadaan ne rautatiet, jotka nyt ovat rakennettaviksi vahvistetut, valmiiksi niin hyvissä ajoin, että jo vuonna 1912 voidaan ryhtyä uusia nyt ehdotettavia ja päätettäviä ratoja rakentamaan. Ja siihen nähden minusta aika on jo aivan täpärällä, jotta tämä valiokunta siis välttämättömästi on nyt asetettava valmistamaan uusia rataehdotuksia.

Ed. Käpy: Mikäli tiedän, tulee kieltolakiasia näillä valtiopäivillä kylläkin esille, mutta siitä huolimatta en puolestani katso tarpeelliseksi että mitään erityistä kieltolakivaliokuntaa asetetaan. Talousvaliokunta voidaan miehittää silmällä pitäen sitä seikkaa, että sen käsiteltäväksi tulee m. m. kieltolakikysymys, ja olisi turhaa voimien haaskausta asettaa tätä varten erikoista valiokuntaa. Olen vakuutettu siitä, että asia talousvaliokunnassa tulee yhtä huolellisesti hoidetuksi kuin jossakin erikoisvaliokunnassakin.

Ed. Kaarne: Minua suuresti ihmetyttää, että oikeistossa vieläkin yhä epäillään, että kieltolaki mahdollisesti tulisi hyväksytyksi vielä sen jälestä, kun kotimainen hallitus on sen ehdottanut hallitsijan hylättäväksi. On luonnollisesti sanomattakin selvää, ettei kieltolaki, ainakaan siinä muodossa, jossa eduskunta on sen hyväksynyt, tule eduskunnan määräämänä aikana voimaan astumaan, nimittäin ensi heinäkuun 1 päivänä osittain. Tämäkin jo tekee sen mahdottomaksi, ja minä edelleen pysyn siinä vakaumuksessa, että kieltolakivaliokunta olisi välttämättömästi asetettava, silloin ei voitaisi jälestäpäin sitä väittää, ettei ole ollut aikaa ja tilaisuutta kieltolain käsittelemiseen.

Ed. Nylander: Viimeisellä istuntokaudella päätti eduskunta asettaa erityisen jakolakivaliokunnan. Koska on hyvin luultavaa — ainakin suotavaa — että jakoasia tälläkin istuntokaudella tulee esille ja päätökseen, ehdottaisin että nytkin asetettaisiin erityinen jakolakivaliokunta. Jos ei sitä tehdä, tulee meillä laki- ja talousvaliokunnassa olemaan siksi paljon asioita että, jos jakolaki vielä tulee armollisena esityksenä ja siis tulee olemaan siellä muiden tärkeiden asioiden tiellä, monta asiaa voi jäädä päättämättä. Totta kyllä on, että eduskunnan työkykyisyys ei mahdollisesti myöntäisi uusien valiokuntien asettamista, mutta siitä huolimatta luulen eduskunnan työlle olevan eduksi, että tämä valiokunta asetettaisiin. Mitä sitten kieltolakivaliokuntaan tulee, pyytäisin niillä syillä, joita ed. Ahmavaara on esittänyt, ilmoittaa aikovani sitä vastustaa.

Ed. Soininen: On kyllä totta, että kieltolaki vielä muodollisesti on ratkaisematta ja että siinä on jotakin muodottomuutta, jos sitä uudestaan viritetään. Mutta toiselta puolen on nyt tiettyä, että heinäkuun 1 päivän jälkeen tätä lakia ei enää voida vahvistaa, siinä kun on aikamääräys, että sen tulisi astua osittain voimaan heinäkuun 1 päivänä 1909. Tämä lakiehdotus lepää nyt kenraalikuvernöörin kansliassa eikä kai kukaan voi täydellä todella uskoa, että tämä tulisi vahvistettua niiden viikkojen kuluessa, jotka tässä nyt ovat jäljellä heinäkuun 1 päivään. Kyllä minusta sentähden tuntuu koko lailla muodolliselta herrain Ahmavaaran ja Nylanderin kanta. Minä olen samoin kuin ed. Käpy sitä mieltä, että tämä asia tulee vireille nyt valtiopäiväin alussa, mutta siitä huolimatta minä en ole selvillä siitä, että ehdottomasti olisi asetettava eri kieltolakivaliokunta. Sillä onhan tätä lakiehdotusta ennen käsitelty talousvaliokunnassa ja kaikkina aikoina tietääkseni juuri siinä valiokunnassa. Miksei sitä voisi lähettää sinne nytkin ja järjestää tämän valiokunnan kokoonpano niin, että sopivat henkilöt tulisivat sitä siellä käsittelemään. Sillä tavalla säästettäisiin voimia, kun ei asetettaisi aivan paljo valiokuntia. Kuitenkin tahtoisin vastustaa kieltolakivaliokunnan asettamista ainoastaan yhdellä ehdolla, sillä nimittäin, ettei mitään hallituksen esitystä sitte lähetettäisi talousvaliokuntaan. Sillä jos tulee esim. metsälaki talousvaliokuntaan, niin se sulkisi kokonansa tien kieltolain käsittelyltä ja olisi tämän lakiehdotuksen surma. Mutta luulenkin tietäväni, että on ajateltu ainakin toisissa piireissä lähettää metsälakiasia maatalousvaliokuntaan, ja jos niin tehdään, niin minäkin luulen, että erityinen kieltolakivaliokunta on tarpeeton.

Ed. Snellman: Tahdon ilman erityisiä perusteluja ehdottaa jakolakivaliokunnan asettamista.

Ed. Kares: Minä luulen, että kieltolakiasian ajajilla ei ole erityistä syytä hajottaa eduskunnan työvoimia sillä tavalla, että erityinen kieltolakivaliokunta perustettaisiin nyt ainakaan alussa. Koska on suunniteltu talousvaliokunnan rinnalle maatalousvaliokuntaa, joka ajaisi samansuuntaisia asioita, jotka kuuluvat talousvaliokuntaan, niin en luule olevan mahdotonta järjestää asiaa sillä tavalla, että talousvaliokunta tulee muodostettavaksi etupäässä juuri kieltolain ajamista silmällä pitäen. Tällä syyllä minun mielestäni kieltolakivaliokunta nyt näyttää tarpeettomalta ainakin toistaiseksi.

Ed. Pakkala: Minä uskon, että hyvin monen valiokunnan asettamisesta tulee eduskunnalle ehkä vaikeuksia saada valiokuntiin täysin kykeneviä ja pystyviä henkilöitä ja toiseksi voi nousta kysymys varojen hankkimisesta uusia rautateitä varten. Kuitenkin rohkenen toivoa, että eduskunta päättäisi asettaa myöskin rautatievaliokunnan, sillä suuri osa maamme kansasta, joka on eristettynä liikeneuvojen läheisyydestä, odottaa uusien tärkeiden rautatiekysymysten ratkaisua. Mitä tulee varojen myöntämiseen uusia rautateitä ja kulkuneuvoja varten, toivoisin, ettei eduskunta olisi niihin nähden kielteisellä kannalla. Minä siis toivon, että eduskunta asettaisi myöskin rautatievaliokunnan kaikista esteistä huolimatta ja näin ollen täyttäisi valitsijainsa toivomuksia.

Ed. Karhi: Kannatan rautatievaliokunnan asettamista.

Ed. Anton Huotari: Minä pyydän vastustaa jakolakivaliokunnan asettamista senvuoksi, ettei asiasta ole armollista esitystä vielä jätetty näille valtiopäiville eikä myöskään ole tietoa, että siitä edustajain taholta tultaisiin tekemään eduskuntaesitystä. Ja vaikka tästä tulisi esitys tehtäväksi tai armollinen esitys vielä ennättäisi saapuakin, niin onhan laki- ja talousvaliokunta, jonka käsiteltäviin asioihin tämä kysymys luonnollisesti kuuluu. Näin ollen asia voidaan lähettää sinne eikä sillä tavoin tarvita erityistä jakolakivaliokuntaa, jonka asettamisen kautta ainoastaan hajoitetaan työvoimia, jotka näkyvät ilmankin jakautuvan, koska valiokuntia on ehdotettu niin paljon asetettavaksi.

Ed. Z. Castrén: Kieltolakivaliokunnan asettamiseen nähden olen puolestani sillä kannalla, että voi tulla mahdollisesti hyvinkin tarpeelliseksi vastaisuudessa asettaa erityinen kieltolakivaliokunta. Minä nimittäin katson, että kieltolain ajamisessa voi olla välttämätöntä

tehdä niin monenlaisia suunnitelmia ja valmistuksia, että tämä asia on käsiteltävä erityisessä valiokunnassa. Minä katsoisin, että tämä asia olisi otettava esille myöhemmin, sitten kun selvemmin nähdään, että kieltolakivaliokunnan asettaminen todellakin on tarpeen.

Ed. Roos: Jag anhåller att få understöda förslaget om tillsättandet af ett särskildt järnvägsutskott.

Ed. Telkkä: Pyydän kannattaa ed. Huotarin tekemää ehdotusta ja vastustaa jakolakivaliokunnan asettamista.

Ed. Soininen: Ed. Castrénin lausunnon johdosta tahtoisin vain huomauttaa, että kieltolaki on kuollut, jollei sitä viritetä nyt, vaan vasta syksyllä. On aivan mahdotonta saada sitä valmiiksi kahdessa kuukaudessa.

Ed. Leino: Maanviljelysväestö kärsii lähinnä kaikkein enin nykyisten jakoasiain vuoksi. Löytyy kuntia, joissa väkiluku rajoittuu 4,000:een. Tällaisen pienen kunnan keskuudessa on isonjaonjärjestelyä jo toimitettu 17 vuoden aikana. Rahalliset kustannukset ovat jo siitä kohoutuneet tällaiselle pienelle kunnalle lähes 2,000,000 markkaan. Tällaiset seikat epäilemättömästi vaativat jakolakivaliokunnan asettamista, sillä kaikki jakoasiat tarvitsevat tulla perinpohjaisen harkinnan alaisiksi.

Ed. Sillanpää: Katsoen siihen tärkeyteen, mikä kieltolakikysymyksellä on, pyydän, vaikkakaan sen kohtalo ei vielä ole lopullisesti ratkaistu, mutta kun kuitenkin tiedämme, että se ei ehdi aikanaan valmistua, saada kannattaa erikoisvaliokunnan asettamista sitä varten, kuten täällä on ehdotettu. Koska talousvaliokunta, jonne tämä asia myöskin on ajateltu, ehkä kumminkin tulee kokoonpantavaksi silmällä pitäen niitä asioita, mitkä sinne ennen kaikkea kuuluvat, olisi sittenkin ehkä asialle edullisempaa, että tätä kysymystä varten asetetaan erikoisvaliokunta, sillä kun silloin olisi tilaisuus uhrata koko aikansa kieltolakikysymykselle, että se ehtisi tällä istuntokaudella tulla valmiiksi.

Ed. Z. Castrén: Ed. Soininen lienee käsittänyt minut sillä tavoin, että vastustaisin kieltolain asian vireille panemista. Minä en tarkoittanut lausunnollani mitään muuta kuin että en ole nyt, juuri niinkuin ed. Soininen sanoi, nyt vielä valmis kannattamaan erityisen kieltolakivaliokunnan asettamista, vaan tahtoisin odottaa, kunnes näkisin, miten kokoonpannuiksi valiokunnat muodostuvat ja erityisestikin se valiokunta, johon kieltolaki voidaan lähettää.

Ed. Hörhammer: Jag ber att få förena mig om repr. Sillanpääs uttalande på samma grunder, som hon här har framfört.

Ed. Kotonen: Kieltolakivaliokunnan asettaminen ei suinkaan, niinkuin ed. Ahmavaara arveli, todistaisi sitä, että eduskunta olisi luopunut entisestä kannastaan asiassa, vaan olisi päinvastoin todistuksena siitä, että eduskunta edelleen pitää kieltolakiasian perille ajamista lähimmässä tulevaisuudessa mitä tärkeimpänä. Sen vuoksi minä kannatan niitä, jotka ovat ehdottaneet erityisen kieltolakivaliokunnan asettamista.

Ed. Estlander: För min del kan jag icke godkänna förslaget att nu tillsätta ett „förbudslagsutskott", som det här har kallats, och detta väsentligen af formella skäl. Fallet är, att det icke ännu föreligger någon omöjlighet för att landtdagens tidigare beslut i denna sak skulle föredragas för Monarken före den 1 juli, och teoretiskt taget kan lagen sålunda komma att stadfästas och träda i kraft. Det är vidare icke heller omöjligt att, äfven om detta lagförslag icke skulle komma att föredragas för Monarken före den 1 juli, Monarken dock kunde komma att fatta sitt beslut beträffande detta landtdagens förslag uti en sådan form, att det framginge, att Monarken godkände förslaget, d. v. s. det kunde inträffa, att Monarken skulle låta förslaget förfalla, men samtidigt fatta beslut om en proposition till landtdagen, affattad på de grunder, som landtdagens förslag innehåller. Dessa äro nu de formella möjligheterna i denna sak. Hvad åter beträffar den omständighet, att landtdagen nu skulle besluta tillsättandet af ett utskott, hvarmed syftet uppenbarligen vore att ånyo ingå till Monarken med en framställning af i hufvudsak samma innehåll som tidigare, så synes detta

vara i allo olämpligt. Och det därför, att detta skulle visa, att landtdagen icke håller på, att dess tidigare beslut skall blifva stadfäst. Olämpligt också därför, att det kunde fattas såsom ett uttryck för, att landtdagen icke ens mer skulle fordra att dess tidigare förslag skall föredragas. Det måste af alla erkännas vara en oformlighet, att ett nytt uttalande af landtdagen göres uti en sak, där dess tidigare beslut ännu icke har blifvit föredraget. Och det kunde yttermera gifva anledning till den uppfattning, att landtdagen skulle taga hänsyn till de myndigheters hållning, som hafva tillstyrkt afslag på dess tidigare framställning. På dessa skäl måste jag för min del afböja förslaget om att ett utskott för förbudslagens behandling nu skulle tillsättas.

Beträffande åter det förslag, som här har gjorts, att man skulle fatta tillsättandet af ekonomiutskottet så, att därmed afsåges, att detta utskott endast skulle behandla kommande förslag rörande förbudslagen och att således propositioner, hvilka möjligen öfverlämnas från regeringen och annars skulle hänvisas till ekonomiutskottet, nu icke skulle till detta utskott hänvisas, kan jag för min del icke anse att ett sådant förfarande skulle kunna ega rum enligt landtdagsordningen. L. O:s 42 § stadgar hvilka frågor som skola beredas utaf ekonomiutskottet, och måste således sådana propositioner, som falla inom det lagstiftningsområde, paragrafen angifver, hänvisas just till detta utskott.

Ed. Soininen: Se olettamus, että tämä kieltolaki voitaisiin vahvistaa ennen heinäkuun 1 päivää, sehän nyt on aivan teoreettinen, se täytyy jokaisen myöntää. Mitä taas tulee siihen, että hallitsija voisi tehdä semmoisen päätöksen kysymyksessä, että hän antaisi esityksen tässä asiassa eduskunnan päätöksen perusteilla, niin se minun ymmärtääkseni ei estäisi alotetta eduskunnan puolelta. Onhan monasti ennenkin tehty alote kysymyksessä, josta on ollut tulossa hallituksen esitys, ja asiain nykyisellä kannalla ollessa täytyneekin tehdä, sillä eihän tiedetä, milloin esitykset tulevat valmiiksi. Tahtoisin huomauttaa, mikä seuraus on, jos me ehdottomasti pidämme kiinni siitä, ettei mitään uutta alotetta saa tehdä asiassa, joka ei vielä ole ratkaistu. Hallitushan voisi sillä tapaa estää kaiken lainsäädäntötyön yksinkertaisesti pidättämällä ja viivyttämällä asiain esittämistä. Minä myönnän, että tämä on hyvin vaikea asema, mutta kyllä kannattaa ajatella myös näitä seurauksia siitä kannasta, jolle herrat oikeistossa ovat asettuneet.

Mitä taas tulee talousvaliokunnan kokoonpanoon, niin minä en suinkaan ole sanonut, että sen pitäisi tapahtuman silmällä pitäen ainoastaan kieltolakia, vaan että sen pitäisi tapahtuman silmällä pitäen tätäkin asiaa. Muuten valtiopäiväjärjestys ei suinkaan nimitä eri asioita, jotka ovat eri valiokuntiin lähetettävät ja sen vuoksi ei valtiopäiväjärjestys suinkaan estäne metsälain lähettämistä maatalousvaliokuntaan. Onhan maanvuokra-asia myös maan taloutta koskeva, mutta se lähetettiin maatalousvaliokuntaan eikä talousvaliokuntaan.

Ed. Ahmavaara: Minä en käsitä ed. Soinisen ajatuksenjuoksua tällä kertaa ollenkaan. Hän protesteerasi minun lausuntoani vastaan edellisellä kertaa ja samaten nyt. Ja kuitenkin hän tulee aivan samaan tulokseen kuin minä, että hän nimittäin vastustaa erityisen kieltolakivaliokunnan asettamista. Me olemme siis asiassa aivan samalla kannalla.

Aivan toinen asia on se, jonka ed. Soininen sotki tässä yhteen, nimittäin onko anomuksia kieltolakiasiasta tehtävä näillä valtiopäivillä. Minä en ole siitä puhunut yhtään sanaa; se on jokaisen edustajan oma asia. Mutta aivan toista on, että eduskunta, ennenkuin on asiasta yhtään anomusta tehty ja ennenkuin sen entinen päätös on ratkaistu, menee ensi töikseen asettamaan kieltolakivaliokunnan. Se on minusta todella sellainen muodottomuus, joka osoittaisi, että eduskunta ei pane suurta arvoa siihen, että sen päätökset tulevat vahvistetuiksi. V. J:n mukaan meillä on oikeus, niin pian kuin joku anomus on tästä asiasta tehty, lähettää se joko jo olemassa olevaan valiokuntaan tahi päättää erityinen valiokunta asetettavaksi. Tämä on minusta niin selvää, ettei siitä pitäisi olla eri mieliä.

Ed. Söderholm: Landtdagsmannen Soininen synes mig hafva förväxlat två saker, jag afser dock icke den, som repr. Ahmavaara berörde, och om hvilken jag icke vill yttra mig. Hr Soininen säger att, om landtdagen skulle anse sig förhindrad att väcka initiativ uti frågor, där en proposition är att förvänta, men

icke blifvit till landtdagen öfverlämnad, så skulle detta kunna komma att verka hämmande på allt lagstiftningsarbete hos oss. Därom är nu ej fråga, utan här föreligger blott det fall, huru man bör förfara beträffande nytt initiativ af landtdagen, innan ett tidigare fattadt beslut föredragits för Monarken. Om man nu skulle förfara sålunda, att, så snart ett landtdagsbeslut föreligger, som icke blifvit för Monarken föredraget och hvilket blifvit fördröjdt någon tid, man då skulle taga nytt initiativ i landtdagen, så skulle det kunna hända, att landtdagen skulle afgöra denna fråga och skicka in densamma till Monarken, hvilken då kunde komma att samtidigt få träffa afgörande om två landtdagsbeslut i samma ärende. Då uppstår frågan, hvilket af dessa beslut skall Monarken stadfästa, eller om Monarken har rätt att välja mellan dessa beslut? Formellt sätter L. O. icke hinder i vägen för Monarken att stadfästa det tidigare beslutet, oaktadt det föreligger ett senare beslut. En sådan konflikt synes det mig att landtdagen icke bör medverka till att framkalla. På denna grund skulle jag för min del motsätta mig, att man nu skulle bringa saken uti ett sådant läge. Detta gäller icke endast förbudslagen, utan öfverhufvud sådana frågor, uti hvilka landtdagen antagit en lag, som ännu icke blifvit för Monarken föredragen.

Ed. Alkio: Juuri se merkillinen umpikuja, johon kieltolakikysymys on tässä maassa joutunut, velvoittaa eduskuntaa tällä kertaa panemaan kaikki voimansa alttiiksi ajaakseen kieltolain perille. Sen vuoksi kannatan lyhyesti kieltolakivaliokunnan asettamista.

Ed. Soininen: On kyllä totta, että herra Ahmavaaran kanssa olen samalla kannalla mitä kieltolakivaliokunnan asettamiseen tulee, mutta minun lausuntoni aiheutui siitä, etten tahtonut jättää vastalauseetta sitä periaatteellista katsantokantaa, jonka herra Ahmavaara esitti kysymyksessä, milloinka alote olisi tehtävä.

Mitä herra Söderholmin lausuntoon tulee, niin ei tässä tulisi olemaan edessämme sitä tapausta, että hallitsijan olisi valittava kahden eduskuntapäätöksen välillä, sillä tuota edellistä päätöstä on hallitsijan mahdoton vahvistaa heinäkuun 1 päivän jälkeen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen Varapuhemies: Puheenvuoron käyttäjistä ei kukaan ole vastustanut puhemiesneuvoston esittämien valiokuntien asettamista. Mutta näiden lisäksi on ed. Kaarne ed. Laitisen y. m. kannattamana ehdottanut erityisen kieltolakivaliokunnan asettamista, ed. Heikkinen ed. Fräntin y. m. kannattamana on ehdottanut erityisen rautatievaliokunnan asettamista ja ed. Nylander ed. Snellmanin y. m. kannattamana erityisen jakolakivaliokunnan asettamista.

Sen jälkeen hyväksytään yksimielisesti asetettavaksi Puhemiesneuvoston ehdottamat erikoisvaliokunnat, nimittäin Laki- ja talousvaliokunta, Sivistysvaliokunta, Työväenasiainvaliokunta ja Maatalousvaliokunta.

Kieltolakivaliokuntaan nähden hyväksytään vastattavaksi seuraava

Äänestysesitys:

Ne, jotka kannattavat ehdotusta erityisen kieltolakivaliokunnan asettamisesta, äänestävät „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta hyljännyt mainitun ehdotuksen.

Äänestyksessä annetaan 69 „jaa"- ja 107 „ei"-ääntä, joten Eduskunta siis on päättänyt olla asettamatta erityistä kieltolakivaliokuntaa.

Ensimäinen Varapuhemies: Äänestyksen johdosta tahdon ilmoittaa, että on jätetty 18 avonaista lippua, jotka V. J:n mukaan ovat hyljätyt. Pyydän huomauttaa edustajille, että taivuttaisivat kokoon äänestyslippunsa.

Sitten tulee päätettäväksi rautatievaliokunnan asettamisesta. Tehtyä ehdotusta sen asettamisesta ei ole keskustelussa vastustettu. Ehkä eduskunta hyväksyy rautatievaliokunnan asettamisen.

Puhevuoron saatuaan lausuu

Ed. Listo: Minä olen käsittänyt, että ehdotus rautatievaliokunnan asettamisesta on asetettava puhemiehistön ehdotusta vastaan ja että niin ollen ei ole tarvittu erityisesti rautatievaliokunnan asettamista vastustaa. Rohkenen sen takia pyytää, että kysymys rautatievaliokunnasta esitetään myös äänestettäväksi.

Ensimäinen Varapuhemies: Jos kerran, niinkuin nyt on ilmoitettu, on ed. Liston esittämällä perusteella oltu vastustamatta rautatievaliokunnan asettamista, niin katson, että on sopivampi tässä mennä äänestystietä.

Vastattavaksi hyväksytään sen jälkeen seuraava

Äänestysesitys:

Ne, jotka kannattavat ehdotusta erityisen rautatievaliokunnan asettamisesta, äänestävät „jaa"; jos „ei" voittaa, on tämä ehdotus hyljätty.

Äänestyksessä ovat „jaa"-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt asettaa erityisen Rautatievaliokunnan.

Ensimäinen Varapuhemies: Jakolakivaliokunnan asettamista on sekä puolustettu että vastustettu. Siitä tulee siis äänestys.

Äänestys ja päätös:

Ne, jotka kannattavat ehdotusta erityisen jakolakivaliokunnan asettamisesta, äänestävät „jaa"; jos „ei" voittaa, on ehdotus hyljätty.

Äänestyksessä annetaan 56 „jaa"- ja 133 „ei"-ääntä. Eduskunta on siis päättänyt olla asettamatta jakolakivaliokuntaa.

Puhemiehistön ehdotuksesta hyväksytään vastapäätettyjen valiokuntien jäsenluvuksi kuusitoista.

Puhetta asettuu tämän jälkeen johtamaan varsinainen Puhemies.

3) Ed. Nuortevan kirjelmä Puhemiehelle.

Puhemies: Ed. Nuorteva on ed. Annalan kautta jättänyt puhemiehelle kirjelmän, jossa hän ilmoittaa, että hän on vangittuna Turun läänin vankilassa ja vastoin tahtoansa estetään eduskuntaan saapumasta sekä että hän odottaa, että puhemies, annettuaan asiasta tiedon eduskunnalle, ryhtyy tarkotusta vastaaviin toimenpiteisiin niin että ed. Nuorteva viipymättä saatetaan tilaisuuteen esteettömästi täyttää edustajavelvollisuutensa.

Olen esittänyt asian puhemiehistölle ja puhemiehistö ehdottaa, että asia valmistamista varten lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Puhevuoroa käyttäen lausuu

Ed. Kotonen: V. J:n 10 § säätää: „Älköön edustajaa kiellettäkö valtiopäiville saapumasta ja edustajana toimimasta." Ollen perustuslain luontoinen kumoaa tämä selvä ja kategoorinen säännös yleisesti hyväksyttyjen oikeussääntöjen mukaan sen kanssa mahdollisesti ristiriidassa olevat yleisen lain ja erikoisasetusten määräykset. Perustuslakimme taas eivät sisällä tästä V. J:n 10 §:ssä lausutusta yleisestä säännöstä muita poikkeuksia, kuin ne, jotka mainitaan saman perustuslain 12 §:ssä ja koskevat edusmiehen vangitsemista valtiopäivien aikana kahdessa erikoistapauksessa, nimittäin tuomioistuimen määräyksen perusteella tahi tavattaessa verekseltä rikoksesta, josta ei saata seurata vähempää rangaistusta kuin 6 kuukautta vankeutta. Kun nyt kuitenkin on eduskunnan tietoon tullut, että edusmies Nuorteva sillä perusteella, että hän paraillaan on Turun läänin lääninvankilassa kärsimässä hänelle tuomittua vankeusrangaistusta, vastoin tahtoaan estetään saapumasta tänne edusmiestehtäviänsä täyttämään, niin ehdotetaan sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta, että eduskunta, vaaleissa julkilausutun kansantahdon laillisena organina ja poistaakseen oikeuden loukkaamisen, joka kohdistuu eduskuntaan itseensä ja sen kautta koko kansaamme, päättäisi kääntyä maamme prokuraattorin puoleen vaatimuksella, että hän ryhtyisi toimenpiteisiin niiden esteiden poistamiseksi, joiden takia edusmies Nuorteva ei ole voinut saapua tänne täyttämään sitä tärkeää tehtävää, minkä valitsijat perustuslainmukaista oikeuttaan käyttäen ovat hänelle uskoneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Kotosen lausunto päättyi ehdotukseen, että eduskunta päättäisi kääntyä prokuraattorin puoleen asiassa. Tätä ehdotusta en katsoisi voivani ottaa äänestyksen alaiseksi ei ainoastaan siitä syystä, ettei sitä ole kannatettu, mutta myöskin siitä syystä, että asiaa ei ole valmistettu.

Eduskunta siis ehkä hyväksynee Puhemiehistön ehdotuksen asian lähettämisestä perustuslakivaliokuntaan valmistamista varten.

Tämä ehdotus hyväksytään.

4) Kysymys valtiopäivätyön keskeyttämisestä kesän ajaksi.

Puhemies: Valtiopäivämiespiireissä on sangen yleisesti lausuttu toivomus, että valtiopäivätyö kesempänä suurimmaksi osaksi kesää keskeyttyisi. Puhemiehistö on senvuoksi katsonut asiakseen tehdä alotteen loma-asiassa ja ehdottaa, että eduskunta päättäisi tehdä alamaisen esityksen, jossa ehdotettaisiin istuntojen keskeyttämistä eli loman ottamista heinäkuun 1 päivästä syyskuun 15 päivään.

Keskustelu:

Ed. Anton Huotari: Minä pyytäisin vastustaa tätä puhemiesneuvoston ehdotusta. Koska eduskunta vasta on kokoontunut sen valtiopäivätyön keskeytyksen jälkeen, mikä kuten jokainen tiedämme on tapahtunut, on mielestäni muodotonta että eduskunta kohta kokoonnuttuaan ensimäisenä asiana ottaa kysymyksen lomasta. Luulen että jokainen asettuessaan eduskuntaehdokkaaksi on tietänyt, että tämä valtiopäiväkausi tulee sattumaan kesäkuukausiksi, ja kun jokainen on tämän tietänyt, edellyttää se että hän asettuessaan ehdokkaaksi on myöskin valmistautunut työskentelemään kesän aikana, ja sen vuoksi yksinkertaisesti vastustan loman ottamista. Sen teen silläkin syyllä, että valitsijoissa epäilemättä herättäisi vastenmielisiä tunteita, että eduskunta nyt kohta ottaisi loman. Jo silloin, kun eduskunta vuonna 1907 otti parin kuukauden loman, kuului valitsijain keskuudesta vastenmielisyyttä tällaista tapausta kohtaan, enkä luule tämän vastenmielisyyden nytkään olevan sen vähemmän. Senvuoksi ehdottaisin ettei lomaa otettaisi, vaan jatkettaisiin eduskunnan istuntoja valtiopäiväjärjestyksen määräämällä tavalla, ilman lomaa.

Ed. Hörhammer: Jag ber att få förena mig med föregående talare äfven af den orsak, att en åtgärd sådan som den af presidiet föreslagna kunde tolkas på flera olika sätt utaf ryska byråkratin. Man kunde på det hållet måhända förmena, att landtdagen, genom att nu med detsamma anhålla om ledighet, skulle själf medgifva sitt värf icke vara sådant, som skulle behöfva påskyndas. Och därigenom skulle landtdagen på sätt och vis också göra en onödighetsförklaring beträffande sig själf.

Ed. Junnila: Eduskunnan koossaolo kesän aikana tulisi suuressa määrin tuskastuttamaan ja vaikeuttamaan tämän eduskunnan maataviljelevään väestöön kuuluvia jäseniä. Onhan luonnollista, että juuri niille nämä kaksi seuraavaa kuukautta ovat ne, joilloin he keräävät talteen itsensä, perheensä ja palveluksessaan olevan väestönsä koko vuotuisen toimeentulon. Tämä keskeyttäminen kaiken todennäköisyyden mukaan ei tulisi niin tuntuvasti kuin ensi silmäyksestä saattaa näyttää häiritsemään eduskunnan työtä. Eduskunta voi nimittäin tämän kuukauden kuluessa järjestäytyä, valiokunnat voivat järjestää ja tehdä jaon käsiteltävistä asioista tämän istuntokauden aikana. Tämän kesäloman aikana voivat valiokunnan jäsenet kodissaan valmistella käsiteltäviksi tulevia asioita, joten kokoontuessa eduskunnan työ voi olla paljon hedelmällisempää. Minä siis pyytäisin kannattaa puhemiesneuvoston ehdotusta siinä muodossa, että loma alkaisi heinäkuun 1:stä päivästä. Mutta eri ehdotuksena pyytäisin ehdottaa, että loma päättyisi syyskuun 1 päivänä. Tämä senvuoksi, että lienee liian vähän aikaa tarkastus- ja toimitusvaliokuntien työlle, jos loma kestäisi syyskuun 15 päivään asti.

Puhemies: Ennenkuin annan puheenvuoron seuraavalle puhujalle, pyydän huomauttaa, että koska puhemiehistön ehdotusta loman ottamisesta on vastustettu, olisi ensinnä keskusteltava ja päätettävä siitä, onko yleensä lomaa otettava vai ei, ja sitten vasta, jos päätetään lomaa otettavaksi, keskusteltava ja päätettävä,

miksi ajaksi loma otetaan. Tämä, jotta keskustelu ja päätöksen teko olisi helpompi ja selvempi, koska näkyy olevan erimielisyyttä aikamääriin nähden.

Ed. Anton Huotari: Ed. Junnilan lausunnon johdosta, että edustajat muka väliaikana voisivat tutustua niihin töihin, mitä heillä valiokunnassa tulee olemaan, huomautan, että mielestäni tämä valtiopäivätyön keskeytys päinvastoin vaikuttaisi vahingollisesti sen vuoksi, että pari kuukautta oltua keskeytyksissä syksyllä nämä työt olisivat tavallaan ikäänkuin uudestaan alotettavat. Ne valmistustyöt, mitkä nyt olisi saatu alkuun, eivät paljoakaan merkitsisi. Tapahtuisi työn keskeytys ja siis syksyllä olisi suoraan sanoen alotettava uudestaan ja se luonnollisestikaan ei olisi valiokuntatyölle edullista. Lisäksi tahdon painostaa sitä kansan yleistä mielialaa, että kansa odottaa tältä eduskunnalta taloudellisia sekä kaikkia muitakin parannuksia, ja jos nyt taas pariksi, kolmeksi kuukaudeksi otetaan lomaa, niin tapahtuu pitkällinen keskeytys tässä työssä. Siitä voi myös seurata, että syksyllä, kun nämä valtiopäivät päättyisivät, seuraaviin valtiopäiviin olisi niin lyhyt aika, ettei edes hallituksellekaan jäisi aikaa valmistella uusia töitä seuraavalle eduskunnalle, joten sekin puhuu tätä loman ottamista vastaan.

Ed. Laine: Ed. Huotari on täällä arvellut, ettei lomasta olisi mitään hyötyä töiden valmistumiselle eikä edistymiselle. Ed. Huotari ei kyllä tainnut olla mukana ensimäisessä eduskunnassa eikä sen vuoksi ole huomannut, mitä hyötyä lomasta on asian valmistamiselle ainakin niille, jotka tahtovat asioihin perehtyä. Niille taasen, jotka eivät tahdo asioihin perehtyä, ei siitä kyllä ole mitään hyötyä. Minä kannatan ed. Junnilan ehdotusta myös aikamäärään nähden.

Puhemies: Pyydän huomauttaa, että aikamääräys tulee kysymykseen vasta jälestäpäin. Nyt on kysymys vain siitä, otetaanko lomaa vai ei.

Ed. Pykälä: Kyllä minäkin yhtyisin ed. Junnilan lausuntoon, mutta toisilla perusteilla. Minä en katso, että maanviljelijäin persoonalliset edut voitaisiin asettaa koko maan etujen edelle. Mutta meidän täytyy ottaa se huomioon, että maassamme keskikesällä kaikki virastot ovat lomalla, niin että niistä on melkein mahdotonta saada valiokuntiin niitä asiakirjoja, joita valiokunnat tarvitsevat. Tälläkin perustuksella on jo syytä lykätä eduskunnan istunnot syksyyn ja monesta muustakin syystä, sillä kesällä ei juuri kukaan jääne kaupunkiin.

Ed. Leino: Suomen syrjäisimmilläkin kolkilla asuva väestö on suunnannut katseensa Suomen eduskuntaan, toivoen uutta lainsäädäntöä niihin kysymyksiin, joiden nykyaikaan soveltumattomuuden vuoksi kansa on kuormaa saanut kestää ja kantaa. Yleensä kaikkialla maassamme edellisetkin eduskuntatyön keskeytykset syystä tai toisesta ovat väestössä herättäneet vakavaa huolta, ja ovat kansalaiset nimenomaan lausuneet, että nyt ei vaan eduskunta asettaisi puolestansa minkäännäköisiä esteitä hyödylliselle lainsäätämistyölle. Lämpimästi toivoisin, että eduskunta työskentelisi ilman kesäloman ottamista. Myönnettävää kyllä on, että kesäloman otosta olisi yhtä ja toista hyötyä; voisihan valmistavia töitä sinä aikana järjestää ja edustajat voisivat tutustua asiakirjoihin. Mutta niinkuin sanoin, laaja maaseutuväestö levottomana odottaa hyödyllistä työtä eduskunnalta ja sen vuoksi vastustan minä eduskunnan kesälomaa.

Ed. J. Castrén: Kenties olisi syytä, että tämän arvoisan eduskunnan eri ryhmät ottaisivat käsitelläkseen tätä asiaa ei ainoastaan taktilliselta kannalta mutta asiallisesti. Jos kysymystä tarkastetaan asiallisesti, jos kysymystä harkitaan lainsäätämistyön edun kannalta, niin ehdottomasti ei voida tulla muuhun käsitykseen kuin siihen, että kesäloman ottaminen olisi eduskunnan työn menestymiselle tarpeen. Meillä on jonkun verran kokemusta säätyeduskunnan ajoilta kesätyön luonteesta ja laadusta, sen haitasta ja vahingosta eduskunnan työn menestymiselle. Ne, jotka ovat olleet mukana 1905—1906 vuoden valtiopäivillä, jolloin valiokunnat istuivat kesän aikana ja myös eduskunta, ne tietävät, että oli melkein mahdoton eri valiokunnissa saada valtiopäiväjärjestyksen määräämää valiokunnan jäsenten lukua saapuville. Toinen toisensa perästä pyrki kesälomalle ja itse työ kävi hitaasti ja vaikeasti, niinkuin se aina käy silloin, kun ilma on kuu-

maa ja painostavaa. Minä olen vakuutettu siitä, että nämä vaikeudet, jos eduskunta istuisi kesän aikana, kävisivät monta vertaa suuremmiksi nykyisen eduskunnan aikana, kuin konsanaan säätyeduskunnan vallitessa. Meidän on otettava huomioon, että useat eduskunnan jäsenet tulevat olemaan jäseninä sekä erityisissä valiokunnissa, että myöskin suuressa valiokunnassa. Samat jäsenet saisivat siis käsitellä asioita ensinnä jäseninä erityisissä valiokunnissa aamupäivällä ja iltapäivällä suuressa valiokunnassa. Eiköhän meillä ole kokemusta myöskin siitä, että viileämpänä ilman aikana on suuren valiokunnan työ ollut uuvuttavaa ja etteivät läheskään kaikki jäsenet ole olleet siellä saapuvilla. Ja miksikähän muuttuisi asianlaita kesäisenä ja rasittavana aikana? Jos eduskunta on koolla 1 päivään heinäkuuta, tulevat kaikki esitys- ja anomusehdotukset, joita eri jäsenillä on tehtävänä, lykätyiksi eri valiokuntiin ja eri valiokunnat voivat tehdä jo työsuunnitelmansa ja asioihin voivat jokaisen valiokunnan jäsenet kesäloman aikana perehtyä ja tutustua voidaksensa niitä sitte käsitellä syksyn kuluessa. Minä olen vakuutettu siitä, ettei läheskään saavuteta sitä työntulosta, jos tämä eduskunta yhtämittaa tulisi istumaan kesäaikana, kuin jos loma otetaan ja käsitellään asioita syksyn tullen.

Mitä siihen valtiolliseen näkökohtaan tulee, josta eräs arv. edustaja, ed. Hörhammer, täällä on huomauttanut, niin minä en voi puolestani millään tavalla otaksua enkä käsittää, että venäläinen byrokratia voisi vetää tästä kesälomasta niitä johtopäätöksiä, joita mainittu edustaja on edellyttänyt. Päin vastoin puhuvat monet tärkeät valtiolliset seikat sen puolesta, että eduskunnan pitäisi olla koolla syksyn aikana. Ei ole kenties paikallansa täällä julkisesti niistä seikoista mainita ja puhua, mutta jokaiselle eduskunnan jäsenelle pitäisi se kuitenkin olla selvää.

Minä luulen siis, että sekä eduskunnan työn menestymisen takia että myöskin valtiollisista syistä olisi hyvin harkittua, jos eduskunta päättäisi ottaa kesäloman. Minä en voi otaksua, että valitsijamiehet todenteolla voisivat asettua sille kannalle, kuin täällä eräs toinen sosialidemokraattiseen ryhmään kuuluva edusmies on koettanut tehdä luultavaksi, sillä minä edellytän niin paljon ymmärrystä Suomen valitsijoissa, Suomen vaalimiehissä, että ne myöskin voivat arvostella, että työn sujuminen kesän aikana tulee olemaan paljon huonompi kuin konsanaan syksyn aikana ja että he tältäkin kannalta arvostelevat asiaa. Minä ymmärrän, että tätä mielipidettä, joka on astunut esille sosialidemokraattisen ryhmän puolelta, on dikteerannut taasen, niinkuin niin monta kertaa ennen, taktilliset syyt (Vasemmistosta naurua), mutta taktilliset syyt ne nyt minun mielestäni eivät paina mitään itse asiaan verraten.

Ed. Yrjö-Koskinen: Kun on miehestä mieheen kerrottu puhemiesneuvostossa ajatellun sellaista järjestystä, että pyydettäisiin hänen Ylhäisyytensä kenraalikuvernöörin hankkimaan valtakirjaa, jonka nojalla voisi Eduskunnalle tarpeen mukaan myöntää lomaa, niin tahtoisin kysyä, onko näissä puheissa perää ja, jos niissä on perää, mikä on aiheuttanut puhemiesneuvoston luopumaan tästä ajatuksesta. Minäkin olen sitä mieltä, että tällä hetkellä, näin valtiopäivien alussa, on hyvin vaikea ratkaista kesäloman asiaa, ja puolestani ilmoitan, että minä en missään tapauksessa tule äänestämään niin pitkää lomaa, kuin mitä täällä on ehdoitettu.

Puhemies: Vapaaherra Yrjö-Koskisen lausunnon johdosta voin ilmoittaa, että kenraalikuvernööri nykyään ei ole kaupungissa, ja siitä syystä puhemiehistössä ei ole sitä ehdotusta, josta hän mainitsi, otettu sen enempää harkinnanalaiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun puhemiehistön ehdotusta loman ottamisesta on vastustettu, tulee siis äänestettäväksi onko loma otettava vai ei. Jos Eduskunta päättää lomaa otettavaksi, tulee sitte erikseen keskusteltavaksi ja päätettäväksi itse loma-ajasta.

Äänestys ja päätös:

Ne, jotka hyväksyvät puhemiehistön ehdotuksen, että lomaa yleensä on pyydettävä, äänestävät „jaa"; jos „ei" voittaa, on ehdotus hyljätty.

Äänestyksessä annetaan 102 „jaa"- ja 88 „ei"-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt lomaa pyydettäväksi.

P u h e m i e s: Tulee nyt kysymys loman ajasta. Puhemiehistö ehdottaa ajan määrättäväksi heinäkuun 1 päivästä syyskuun 15 päivään. Ed. Junnila on ehdottanut loma-ajan määrättäväksi heinäkuun 1 päivästä syyskuun 1 päivään. Halutaanko tästä puheenvuoroa?

Puheenvuoroa käyttää:

Ed. H a a p a n e n: Minä olen niitä, jotka äänestivät kesälomaa vastaan, mutta koska kuitenkin kävi sillä tavoin, että loma tuli otettavaksi, niin minun käsitykseni mukaan sen tulisi olla mahdollisimman lyhyt. Ehdotan senvuoksi että kesäloma tulisi kestämään ainoastaan yhden kuukauden. Se alkaisi heinäkuun ensimmäisestä päivästä ja kestäisi heinäkuun loppuun.

Ed. K r u u s: Koska äänestyksessä on voittanut loman saanti, niin kannatan sitä ehdotusta, että loma alkaisi heinäkuun 1 :nä päivänä ja päättyisi syyskuun 1 :nä päivänä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Paitsi puhemiehistön ehdotusta, että loma ulottuisi syyskuun 15 :een päivään, on ed. Junnila ed. Kruusin kannattamana ehdottanut lomaa pyydettäväksi syyskuun 1 :seen päivään. Ed. Haapanen on ehdottanut, että lomaa pyydettäisiin ainoastaan yhdeksi kuukaudeksi eli heinäkuun ajaksi. Ed. Haapasen ehdotusta ei ole kannatettu; siitä ei siis voida äänestää. Jää siis äänestettäväksi ainoastaan ed. Junnilan ehdotuksen ja puhemiehistön ehdotuksen välillä, toisin sanoen, onko loma ulotettava syyskuun 15 päivään vai syyskuun 1 päivään.

Äänestys ja päätös:

Ne, jotka hyväksyvät puhemiehistön ehdotuksen, että lomaa on pyydettävä 1 päivästä heinäkuuta 15 päivään syyskuuta, äänestävät „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta ed. Junnilan ehdotuksen mukaisesti päättänyt lomaa pyydettäväksi heinäkuun 1 päivästä syyskuun 1 päivään.

Äänestyksessä annetaan 111 „jaa"- ja 68 „ei"-ääntä, jota paitsi ilmoitetaan annetuksi 2 tyhjää lippua.

Eduskunta on siis päättänyt lomaa pyydettäväksi heinäkuun 1 päivästä syyskuun 15 päivään.

Puheenvuoroa senjälkeen käyttäen lausuu

Ed. S t å h l b e r g: Minä pyydän tehdä erään eduskunnan valiokuntia koskevan ehdotuksen, joka tavallaan kuuluu edellisen asian yhteyteen, nimittäin, että jo nyt annettaisiin valitsijamiehille toimeksi asettaa myös toimitus- ja tarkastusvaliokunnat. Niihin on V. J :n 76 §:n mukaan valittava 9 jäsentä kumpaiseenkin. Sen lisäksi ehdotan valittavaksi kumpaankin 9 varajäsentä.

Ed. J. C a s t r é n: Minä pyydän kannattaa ed. Ståhlbergin ehdotusta.

P u h e m i e s: Mitä tehtyyn ehdotukseen tulee, huomautan, että työjärjestykseen liitettyjen vaalimääräysten 12 §:ssä sanotaan: „Varamiehiksi valiokuntiin määrätään kutakin ehdokaslistaa kohti niin monta, että niiden luku on lähinnä suurempi kolmasosaa listalle 7 §:n mukaan tulevain paikkain määrästä. Toimitus- ja tarkastusvaliokuntiin määrättäköön kuitenkin tästä riippumatta se luku varamiehiä, minkä eduskunta puhemiesneuvoston ehdotuksesta päättää." Tämän säännöksen johdosta en luule, että nyt voimme ottaa ed. Ståhlbergin ehdotusta käsiteltäväksi, niin suotavaa kuin se muuten olisikin, vaan täytyy se jättää siksi, kunnes puhemiesneuvosto saadaan aikaan. En siis katso voivani tällä kertaa ottaa tehtyä ehdotusta käsiteltäväksi.

Ed. J. C a s t r é n: Minä rohkenisin kehottaa arvoisaa puhemiesneuvostoa mikäli mahdollista pian ryhtymään tämän ehdotuksen tekemiseen.

Ed. L i s t o: Minä arvaan, että puhemiesneuvosto tulee ottamaan tämän asian hyvin pian käsille, mutta asianlaita on valitettavasti se, että puhemiesneuvostoa ei vielä ole olemassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Istunto tulee nyt keskeytettäväksi ja illalla kokoonnutaan klo 6.

Istunto keskeytetään klo 3,27 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 6 i. p.

Ed. Telkälle myönnetään yksityisten asiain takia vapautusta ensi maanantain istunnosta.

Valitsijamiesten vaalin tulos.

Sihteeri lukee valitsijamiesten vaalissa asiantuntijana avustaneelta professori Ernst Lindelöfiltä saapuneen kirjelmän, jonka mukaan vaalissa kunkin eri listan hyväksi on äänestänyt:

Listan n:o 1	26	äänestäjää.
„ „ 2	48	„
„ „ 3	16	„
„ „ 4	82	„
„ „ 5	25	„

eli siis yhteensä 197 äänestäjää.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittu:

Listasta n:o 1	6
„ „ 2	11
„ „ 3	3
„ „ 4	19
„ „ 5	6

eli yhteensä 45 varsinaista jäsentä.

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on siis valittava:

Listasta n:o 1	2	varajäsentä.
„ „ 2	3	„
„ „ 3	1	„
„ „ 4	5	„
„ „ 5	2	„

eli siis yhteensä 13 varajäsentä.

Tämän mukaisesti ovat valituiksi tulleet:

Lista N:o 1

Varsinaisia jäseniä:

	Äänimäärä
Castrén, J.	26,00
Pennanen, P.	13,00
Riihelä, T.	8,67
Kaskinen, J.	6,50
Nuora, A.	5,20
Brander, U.	4,33

Varajäseniä:

Haveri, J.	4,33
Hannula, E.	4,33

Lista N:o 2

Varsinaisia jäseniä:

Aitamurto, J. A.	48,00
Ala-Kulju, E.	24,00
Antila, J. E.	16,00
Hallstén, O.	12,00
Junnila, T.	9,60
Kairamo, A. O.	8,00
Listo, A.	8,00
Pullinen, E.	8,00
Soininen, M.	8,00
Torppa, J.	8,00
Waarala, J.	8,00

Varajäseniä:

Andersin, W. A.	8,00
Haapanen, S.	8,00
Voipio, T.	8,00

Lista N:o 3

Varsinaisia jäseniä:

Karhi, O.	16,00
Kiiskinen, O.	8,00
Raatikainen, A.	5,33

Varajäsen:

Heikkinen, J. A.	4,00

Lista N:o 4

Varsinaisia jäseniä:

Aro, V.	81,00
Lundström, V.	40,67

	Äänimäärä
Eloranta, E.	27,17
Aalle, I.	20,40
Leivo, J. O.	16,33
Koskinen, F.	13,67
Jokinen, A.	13,67
Saaristo, J. H.	13,67
Huotari, Anton	13,67
Häyrynen, H.	13,67
Mäki, J.	13,67
Hoikka, M. V.	13,67
Airola, M. A.	13,67
Huotari, Anni	13,67
Orasmaa, O.	13,67
Hämäläinen, K.	13,67
Kotonen, A.	13,67
Raunio, M.	13,50
Lehtonen, F.	13,33
Varajäseniä:	
Salo, A.	15,33
Tuomi, O.	13,67
Komu, J. A.	13,67
Kellosalmi, F. E.	13,67
Turunen, O. V.	13,67

Lista N:o 5

Varsinaisia jäseniä:	
Björkstén, K. E.	25,00
Roos, S. V.	12,50
Stenbäck, G.	8,33
Sundblom, J.	6,25
Inborr, J.	5,00
Sohlberg, H.	4,17
Varajäseniä:	
Strömberg, J.	4,17
Krook, A.	4,17

Alamainen kirjelmä Keisarille ja Suuriruhtinaalle Eduskunnan päättämän lomapyynnön johdosta.

Sihteeri lukee seuraavat ehdotukset kirjelmiksi:

Suurivaltaisin, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas!

Suomen Eduskunta on tällä kertaa kokoontunut 1 päivänä kesäkuuta. Koska kuitenkaan kesäaika Suomen oloissa ei ole aivan sopiva valtiopäivätyöhön, ja kun erittäin niille lukuisille Eduskunnan jäsenille, jotka ovat maanviljelijöitä, olisi tärkeä saada kesänaikana oleskella kotosalla, on Eduskunta, viitaten Valtiopäiväjärjestyksen 17 §:ään, katsonut syytä olevan alamaisuudessa anoa Teidän Keisarillisen Majesteettinne armollista suostumusta siihen, että Eduskunta saisi keskeyttää työnsä 1 päivänä ensi heinäkuuta ja kokoontua uudestaan 15 päivänä seuraavaa syyskuuta.

Suomen Eduskunta pysyy alati,

Suurivaltaisin, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas,

Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne

uskollisimmin alamaisena.

Stormäktigste, Allernådigste Kejsare och Storfurste!

Finlands Landtdag har denna gång sammanträdt den 1 juni. Då emellertid sommaren, sådant lifvet gestaltar sig i Finland, icke väl är egnad för landtdagsarbetet, och då det särskildt för de talrika medlemmar af Landtdagen, hvilka idka jordbruk, vore af vikt att få vistas i hemmet under sommarmånaderna, har Landtdagen, under hänvisning till 17 § af Landtdagsordningen, ansett sig hafva skäl att i underdånighet hos Eders Kejserliga Majestät hemställa om nådigt bifall till att Landtdagen finge afbryta sina arbeten den 1 instundande juli och åter sammankomma den 15 därpåföljande september.

Finlands Landtdag framhärdar,

Stormäktigste, Allernådigste Kejsare och Storfurste,

med djupaste undersåtliga trohet.

Kirjelmät kumpainenkin hyväksytään.

Puhemies ilmoittaa, että Eduskunnan sihteerin vaali tulee toimitettavaksi ensi täysistunnossa, joka on tulevana maanantaina t. k. 7 p:nä kello 6 illalla.

Täysi-istunto päättyy kello 6,35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Esko Heilimo,

v. t.

5. Maanantaina 7 p. kesäkuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

1) Sihteerin vaali. 39

Esitetään:

2) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1907. 40

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi paitsi ed. Hirvikanta, Nevanlinna ja Rapola, joille aikaisemmin on myönnetty vapautusta, ed. Paloheimo ja S. Wuolijoki.

Ilmoitusasiat:

Ed. Juseliukselle myönnetään yksityisten asiain tähden vapautusta ensi tiistaiksi ja keskiviikoksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Sihteerin vaali.

Pöytäkirjaa pitää sihteerin vaalin aikana allekirjoittaneen esteellisenä ollen yleistulkki toimittaja K. V. Puuska.

Puhemies: Ensimäisenä asiana päiväjärjestyksessä on sihteerin vaali. Koska v. t. sihteeri myös on hakenut sanottua virkaa ja hän siis on esteellinen tätä asiaa käsiteltäessä toimimaan sihteerinä, niin toimittaja Puuska sillä aikaa pitää pöytäkirjaa.

Sihteerin virkaa on määräajan kuluessa hakenut: senaattori Kaarlo Castrén, hovioikeuden notari Iivar Ahava sekä varatuomarit Esko Heilimo ja Jalo Ahlroth.

Näistä on senaattori Castrén syntynyt 1860, tuli lakitiedetten kandidaatiksi 1888, toimi asianajajana 9—10 vuotta ja sen jälkeen pankin tirehtöörinä siksi kuin syksyllä 1906 nimitettiin senaattoriksi, josta virasta tänä keväänä erosi; ollut talonpoikaissäädyn notariona v. 1888 sekä jäsenenä porvarissäädyssä valtiopäivillä 1904 ja 1905—06.

Hovioikeuden notari Ahava on syntynyt 1873, suorittanut oikeustutkinnon 1895, saanut varatuomarin arvonimen 1898, nimitetty notariksi Viipurin hovioikeuteen 1904, ja sai tästä virasta eron 1907; ollut kunnallisvaliokunnan sihteerinä ensimäisillä valtiopäivillä 1908 sekä laki- ja talousvaliokunnan sihteerinä toisilla valtiopäivillä 1908.

Varatuomari Heilimo on syntynyt 1883, suorittanut oikeus- ja ylemmän hallintotutkinnon 1905, tuli varatuomariksi 1908; ollut kanslistina talonpoikaissäädyssä valtiopäivillä 1904—05, eduskunnan kanslistina valtiopäivillä 1907, eduskunnan notarina edellisillä valtiopäivillä 1908 ja on nyt toiminut virkaatekevänä sihteerinä.

Varatuomari Ahlroth on suorittanut oikeustutkinnon 1903, tullut varatuomariksi 1906 ja on senjälkeen toiminut asianajajana.

Kansliatoimikunta, jonka työjärjestyksen mukaan tulee antaa lausunto hakijoista, katsoo että hakijat ansioihinsa nähden ovat asetettavat siihen järjestykseen, missä ne esitettiin, nimittäin ensimäiseksi senaattori Castrén, senjälkeen notari Ahava, sitten varatuomari Heilimo ja viimeksi varatuomari Ahlroth. Kansliatoimikunnan enemmistö on sen ohessa päättänyt antaa puoltolauseensa notari Ahavalle.

Tämän jälkeen toimitetaan vaali ja on sen tulos seuraava:

Vaalissa on annettu kaikkiaan 192 ääntä. Näistä on saanut hovioikeudennotari Ahava

129, senaattori Castrén 61, varatuomari Heilimo 1 äänen, jota paitsi on annettu 1 tyhjä lippu.

Kun hovioikeudennotari Ahava on saanut ehdottoman enemmistön, on hän siis valittu Eduskunnan sihteeriksi Työjärjestyksen 4 §:ssä määrätyksi ajaksi.

2) Kertomus valtiovarain tilasta vuodelta 1907

pannaan Puhemiehistön ehdotuksesta pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

Valiokuntavaalien tulos.

Sihteeri lukee valitsijamiehiltä saapuneen pöytäkirjanotteen valiokuntavaaleista:

> Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa maanantaina kesäkuun 7 päivänä 1909. Saapuvilla olivat kaikki valitsijamiehet, paitsi Airola ja Sohlberg, joiden sijaan astuivat varajäsenet Kellosalmi ja Krook.

1 §.

Valitsijamiesten kokouksessa kesäkuun 5 päivänä tehtyä pöytäkirjaa sekä tämän kokouksen pöytäkirjaa tarkastamaan valittiin ne valitsijamiehet, jotka ovat sisäänantaneet vaalissa käytettäviä ehdokaslistoja ja valtuutettiin puheenjohtaja seuraavissa valitsijamiesten kokouksissa kutsumaan tarpeellinen luku valitsijamiehiä pöytäkirjaa tarkastamaan.

2 §.

Puheenjohtaja ilmoitti, että vaalitilaisuudessa käytettäviksi oli määräajan kuluessa annettu kutakin valiokunnan vaalia varten 5 ehdokaslistaa (Liitteet n:o 1, 2, 3, 4 ja 5), jotka kaikki täyttävät vaalijärjestyksen määräämät muodot.

3 §.

Koska ehdokaslistaa n:o 1 (suomalainen puolue) kannatti 11, ehdokaslistaa n:o 2 (nuorsuomalainen puolue) 6, ehdokaslistaa n:o 3 (sosialidemokraattinen puolue) 19, ehdokaslistaa n:o 4 (ruotsalainen kansanpuolue) 6 ja ehdokaslistaa n:o 5 (maalaisliitto) 3 äänestäjää, oli noudatettavan vaalijärjestyksen nojalla valittava varsinaisia jäseniä sellaiseen valiokuntaan, jossa on

ehdokaslistasta	n:o	1	20 jäsentä: 5 henkilöä;	16 jäsentä: 4 henkilöä;	12 jäsentä: 3 henkilöä;
„	„	2	2 „	2 „	1 „
„	„	3	9 „	7 „	6 „
„	„	4	2 „	2 „	1 „
„	„	5	1 „	1 „	— „

jota paitsi listoilla n:o 2 ja 4 oli yhtä suuri oikeus yhteen paikkaan valtiovarainvaliokunnassa ja listoilla n:o 2, 4 ja 5 yhtä suuri oikeus yhteen paikkaan pankkivaliokunnassa; ja ratkaisi arpa tämän paikan sekä valtiovarainvaliokunnassa että pankkivaliokunnassa listalle n:o 4. Vaalijärjestyksen 12 §:n mukaan tuli siis valittavaksi varajäseniä sellaiseen valiokuntaan, jossa on

ehdokaslistasta	n:o	1	20 jäsentä: 2 henkilöä;	16 jäsentä: 2 henkilöä:	12 jäsentä: 2 henkilöä;
„	„	2	1 „	1 „	1 „
„	„	3	4 „	3 „	3 „
„	„	4	2 „	1 „	1 „
„	„	5	1 „	1 „	— „

Kun vaalin tulos oli laskettu huomattiin valituksi:

Perustuslakivaliokuntaan

jäseniksi:

Ingman	listasta n:o 1
Lagerlöf	„ „
Nevanlinna	„ „
Torppa	„ „
Ståhlberg	„ 2
Castrén, J.	„ „
Sirola	„ 3
Salin	„ „
Mäkelin, Y.	„ „
Aalle	„ „
Leivo	„ „
Walavaara	„ „
Koponen	„ „
Estlander	„ 4
Rosenqvist	„ „
Alkio	„ 5

varajäseniksi:

Käpy	listasta n:o 1
Myllylä	„ „
Talas	„ 2
Kotonen	„ 3
Kuusinen	„ „

Mömmö	listasta n:o	3
Söderholm	„	4
Kallio	„	5

Lakivaliokuntaan

jäseniksi:

Anneberg	listasta n:o	1
Käkikoski	„	„
Rajala	„	„
Tulikoura	„	„
Talas	„	2
Heiskanen	„	„
Airola	„	3
Kotonen	„	„
Hämäläinen	„	„
Huotari, Anni	„	„
Koskinen	„	„
Jokinen, A.	„	„
Aronen	„	„
Söderholm	„	4
Roos	„	„
Poutiainen	„	5

varajäseniksi:

Seppä-Murto	listasta n:o	1
Yrjö-Koskinen	„	„
Hultin	„	2
Wainio	„	3
Salin	„	„
Tanner	„	„
af Forselles	„	4
Leinonen	„	5

Talousvaliokuntaan

jäseniksi:

Andersin	listasta n:o	1
Mynttinen	„	„
Soininen	„	„
Wuorimaa	„	„
Riihelä	„	2
Sinkko	„	„
Tokoi	„	3
Gylling	„	„
Aromaa	„	„
Komu	„	„
Tuomi	„	„
Rantanen	„	„
Typpö	listasta n:o	3
Sohlberg	„	4
Colliander	„	„
Tuunainen	„	5

varajäseniksi:

Kares	listasta n:o	1
Käpy	„	„
Pesonen	„	2
Lehtonen	„	3
Eloranta, J. W.	„	„
Telkkä	„	„
Inborr	„	4
Vihantola	„	5

Valtiovarainvaliokuntaan

jäseniksi:

Arajärvi	listasta n:o	1
Hirvikanta	„	„
Kairamo	„	„
Laine	„	„
Rapola	„	„
Hultin	„	2
Ahmavaara	„	„
Wuolijoki, W.	„	3
Tanner	„	„
Kirves	„	„
Kellosalmi	„	„
Hörhammer	„	„
Sainio	„	„
Saaristo	„	„
Partanen	„	„
Kanervo	„	„
Neovius	„	4
Stenbäck	„	„
Bäck	„	„
Kallio	„	5

varajäseniksi:

Repo	listasta n:o	1
Nevanlinna	„	„
Åkesson	„	2
Kiiskinen, A.	„	3
Lumio	„	„
Kronqvist	„	„
Törmä	„	„
Nordlund	„	4
Kiiskinen, O.	„	5

Pankkivaliokuntaan

jäseniksi:

Arajärvi	listasta n:o	1
Hoikka, I.	„	„
Myllylä	„	„
Homén	„	2
Waljakka	„	3
Aro	„	„
Huotari, Anton	„	„
Kellosalmi	„	„
Telkkä	„	„
Törmä	„	„
Nordlund	„	4
Colliander	„	„

varajäseniksi:

Repo	listasta n:o	1
Haapanen	„	„
Åkesson	„	2
Mäkelin, A.	„	3
Mömmö	„	„
Herrala	„	„

Laki- ja talousvaliokuntaan

jäseniksi:

Junnila	listasta n:o	1
Koivisto	„	„
Listo	„	„
Malmivaara	„	„
Pennanen	„	2
Castrén, A.	„	„
Häyrynen	„	3
Lylykorpi	„	„
Boman	„	„
Lehtinen	„	„
Kannisto	„	„
Mäki	„	„
Tikkanen	„	„
Stenström	„	4
Nix	„	„
Pykälä	„	5

varajäseniksi:

Kruus	listasta n:o	1
Andersin	„	„
Fränti	„	2
Tichanow	„	3
Savolainen	„	„
Salo	listasta n:o	3
Strömberg	„	4
Leinonen	„	5

Sivistysvaliokuntaan

jäseniksi:

Ala-Kulju	listasta n:o	1
Hainari	„	„
Malkamäki	„	„
Yrjö-Koskinen	„	„
Hannula	„	2
Haveri	„	„
Jokinen, W.	„	3
Järvinen	„	„
Huotari, Anton	„	„
Raunio	„	„
Nuorteva	„	„
Orasmaa	„	„
Etelämäki	„	„
Lindelöf	„	4
Sundblom	„	„
Raatikainen	„	5

varajäseniksi:

Haapanen	listasta n:o	1
Voipio	„	„
Nuora	„	2
Kaipio	„	3
Pärssinen	„	„
Lundström	„	„
Krook	„	4
Alkio	„	5

Työväenasiainvaliokuntaan

jäseniksi:

Hallstén	listasta n:o	1
Kivioja	„	„
Nyström	„	„
Rannikko	„	„
Castrén, Z.	„	2
Erkko	„	„
Kuusinen	„	3
Pärssinen	„	„
Sillanpää	„	„
Paasivuori	„	„
Lundström	„	„
Jalava	„	„
Helle	„	„

Hjelt	listasta n:o	4
Björkstén	„	„
Karhi	„	5

varajäseniksi:

Voipio	listasta n:o	1
Käpy	„	„
Kaskinen	„	2
Lonkainen	„	3
Valpas-Hänninen	„	„
Kirves	„	„
Holmberg	„	4
Laitinen	„	5

Maatalousvaliokuntaan

jäseniksi:

Aitamurto	listasta n:o	1
Antila	„	„
Honkajuuri	„	„
Pullinen	„	„
Brander	„	2
Kaskinen	„	„
Sirén	„	3
Pohjola	„	„
Eloranta, E.	„	„
Huttunen	„	„
Hokkanen	„	„
Eronen	„	„
Lehtonen	„	„
v. Troil	„	4
Storbjörk	„	„
Heikkinen	„	5

varajäseniksi:

Seppä-Murto	listasta n:o	1
Peurakoski	„	„
Nylander	„	2
Lautasalo	„	3
Wuolijoki, S.	„	„
Turunen, M.	„	„
Hedberg	„	4
Lohi	„	5

Rautatievaliokuntaan

jäseniksi:

Pakkala	listasta n:o	1
Peurakoski	„	„
Sipilä	„	„
Waarala	listasta n:o	1
Wiljakainen	„	2
Snellman	„	„
Hoikka, M. V.	„	3
Mäkelin, A.	„	„
Kirjarinta	„	„
Salo	„	„
Annala	„	„
Turunen, O. V.	„	„
Herrala	„	„
Juselius	„	4
Hedberg	„	„
Leino	„	5

varajäseniksi:

Pullinen	listasta n:o	1
Kares	„	„
Fränti	„	2
Pipatti	„	3
Wainio	„	„
Aro	„	„
Sundblom	„	4
Laitinen	„	5

4 §.

Valitsijamiesten kokouksessa kesäkuun 5 päivänä tehty pöytäkirja sekä tämä pöytäkirja luettiin tarkastettavaksi ja hyväksyttiin.

Toimeksi saanut

Onni Hallstén.

Seuraava täysi-istunto ilmoitetaan olevan huomenna tiistaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 7,17 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Esko Heilimo,
v. t.

6. Tiistaina 8 p. kesäkuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Valiokuntaan lähettämistä varten esitetään:

Siv.

1) Arm. esitys N:o 1 sonnien laskemisesta laitumelle. 46

2) Arm. esitys N:o 2 sisältävä ehdotuksen asetukseksi ammatinvaaralta suojelemisesta. „

3) Arm. esitys N:o 3 sisältävä ehdotuksen 1) asetukseksi teollisuusammattityöstä sekä 2) asetukseksi ammattientarkastuksesta. „

4) Arm. esitys N:o 4 suostuntaverosta pelikorteista. 66

5) Arm. esitys N:o 5 varain osottamisesta valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1910. „

6) Arm. esitys N:o 6 yksityispankin, säästöpankin, palovakuutusyhtiön ja paloapuyhdistyksen suoritettavasta suostunnasta. „

7) Arm. esitys N:o 7 paloviinaverosta. 71

8) Arm. esitys N:o 8 mallasjuomasuostunnasta. 75

Esitetään:

9) Ed. Ahmavaaran y. m. ehdotus Hallitsijalle tehtäväksi alamaiseksi adressiksi Suomen asiain valmistelun ja esittelyn järjestyksestä. 76

10) Ed. Björkstenin y. m. ehdotus Hallitsijalle tehtäväksi alamaiseksi adressiksi samasta asiasta. „

Pöydälle panoa varten:

Siv.

11) Ed. Kaarneen y. m. välikysymys Senaatin suhtautumisesta Eduskunnan päättämään kieltolakiin. 91

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi vapautusta nauttivat ed. Hirvikanta ja Nevanlinna sekä ed. Paloheimo ja Saaristo.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta myönnetään yksityisten asiain vuoksi ed. Junnilalle tämän päivän istunnosta sekä ed. Malkamäelle tämän istunnon alkuosan ajaksi.

Eduskunnan virkailijat.

Kansliatoimikunnan puolesta ilmoitetaan, että Kansliatoimikunta on ottanut: Eduskunnan kansliaan notariksi varatuomari Esko Heilimon ja kanslistiksi maisteri Hjalmar Tukiaisen, ruotsalaiseen kansliaosastoon päälliköksi maisteri John Grönlundin ja notariksi herra E. Enebergin, yleiseksi tulkiksi täysi-istuntoja varten toimittaja K. V. Puuskan ja yksityiseksi tulkiksi maisteri Karl Mannelinin.

Valiokuntien puheenjohtajat.

Ilmoitetaan että puheenjohtajiksi ja varapuheenjohtajiksi alempana mainittuihin valiokuntiin on valittu seuraavat edustajat, nimittäin:

Perustuslakivaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Ståhlberg, varapuheenjohtajaksi ed. Sirola;

Valtiovarainvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Wäinö Wuolijoki, varapuheenjohtajaksi ed. Rapola;

Lakivaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Söderholm, varapuheenjohtajaksi ed. Kotonen;

Talousvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Soininen; varapuheenjohtajaksi ed. Riihelä;

Pankkivaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Kellosalmi, varapuheenjohtajaksi ed. Homén;

Laki- ja Talousvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Listo, varapuheenjohtajaksi ed. A. Castrén;

Sivistysvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Lindelöf, varapuheenjohtajaksi ed. Hainari;

Maatalousvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Brander, varapuheenjohtajaksi ed. von Troil;

Työväenasiainvaliokuntaan: puheenjohtajaksi ed. Hallstén, varapuheenjohtajaksi ed. Erkko.

Suuren valiokunnan vaali.

Sen johdosta että oli aikomus toimittaa Suuren valiokunnan vaali huomenna, mutta epähuomiossa oli jäänyt siitä riittävästi Eduskunnalle ilmoittamatta, ilmoittaa Puhemies että Suuren valiokunnan vaali tapahtuu torstain täysi-istunnossa. Ehdokaslistat ovat jätettävät sihteerille huomenna viimeistään ennen klo 12 päivällä.

Toimitus- ja Tarkastusvaliokuntien

varsinaisten jäsenten luku määrätään Puhemiehistön ehdotuksesta kummassakin 9:ksi ja kehoittaa Puhemies valitsijamiehiä ryhtymään Tarkastus- ja Toimitusvaliokuntien jäsenten vaaliin.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Sonnien laskemista laitumelle

koskeva arm. esitys n:o 1 lähetetään Puhemiehistön ehdotuksesta Maatalousvaliokuntaan.

2) Ammatinvaaralta suojelemista

koskevan asetusehdotuksen sisältävä arm. esitys n:o 2 lähetetään Puhemiehistön ehdotuksesta Työväenasiainvaliokuntaan.

3) Ammattientarkastus.

Esitetään arm. esitys n:o 3 sisältävä ehdotuksen 1) asetukseksi teollisuusammattityöstä sekä 2) asetukseksi ammattien tarkastuksesta ja ilmoittaa Puhemies että Puhemiehistö ehdottaa sen lähetettäväksi Työväenasiainvaliokuntaan.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu:

Ed. Björkstén: Därom torde kunna råda endast en mening, att den största betydelse måste tillerkännas föreliggande förslag till nådig förordning angående arbetet i de industriella yrkena, hvari åtskilliga nya och förut opröfvade principer på det industriella arbetets område vunnit insteg. Härintills hafva i finsk lag icke funnits några allmänna bestämningar angående vuxna arbetares arbetstid, utan har densamma fått bero på enskild öfverenskommelse. För första gången är i ett lagförslag fastställandet af viss maximi-arbetstid såsom allmän regel inom de industriella yrkena föreslaget. Med anledning häraf uppställer sig först och främst den frågan, huruvida tillräckliga skäl finnas för lagstiftningen att inskrida normerande och reglerande beträffande arbetstiden. Enligt min tanke är detta otvifvelaktigt förhållandet. Industriarbetarenas ställning är i flera afseenden svår, deras arbete tungt, farligt och enformigt. I samhällets och produktionens intresse utnyttjas industriarbetarenas arbetskraft på ett sådant sätt, att det för samhället är en bjudande plikt att se till, att deras arbetsförhållanden blifva så drägliga som möjligt och att de såvidt görligt skyddas mot hänsynslös exploatering. Själffallet bör emellertid lagstiftaren med varsamhet beträda detta nya och jämförelsevis opröfvade område, icke minst i arbetarenas eget intresse. Det kan nämligen hvarken för samhället eller för arbetarena vara till nytta, om sådana regler införas, hvilka förkväfva industrin och därigenom förminska arbetarenas förvärfsmöjligheter och arbetsförtjänst. Men ehuru jag ser

på saken ur denna synpunkt, synes det mig dock kunna ifrågasättas, huruvida icke ett något längre steg borde uttagas än det, som föreslås i den nådiga propositionen, hvilken såsom allmän regel uppställer 60 timmars arbetstid i veckan, tillökad med 10 timmars öfvertid. Genom antagande af nådiga propositionens förslag skulle endast det, som nu är sed och bruk, blifva lag, men utvecklingen alls icke påskyndas, hvilket dock måhända vore såväl rättvist och billigt som nyttigt och klokt. Industriarbetarenas anspråk på förkortad arbetstid och tillfälle till vederkvickelse och andlig förströelse hör enligt min tanke till de kraf, hvilka samhället bör tillmötesgå i den utsträckning samhällets välfärd det tillstädjer. Och då i betraktande tages att det för arbetsfreden och arbetslugnet vore af vikt att erhålla en norm, som vore för någon längre tid tillfredsställande, så synes mig ganska allvarliga skäl tala för någon förkortning af den i nådiga propositionen föreslagna maximi-arbetstiden. Dock är jag härutinnan något tveksam med hänsyn därtill, att arbetsskickligheten och arbetsintensiteten hos oss icke stå så högt, att man kan vara fullt öfvertygad om att vår industri, trots förkortad arbetstid, skall kunna gå framåt och bestå i konkurrensen.

Förtjänt af mycket beaktande och af stor såväl principiel som praktisk betydelse är den djuptgående åtskillnad, som i nåd. prop. göres emellan det manliga och det kvinnliga arbetet. Och jag måste säga att hos mig uppstått synnerligen starka tvifvelsmål rörande riktigheten af de principer, som nåd. prop. tillämpar på det kvinnliga arbetet. Det kan gå an att förbjuda unga kvinnor i motsats mot unga män att arbeta i grufvor eller stenbrott, under jord, vid husbyggnadsföretag eller vid lossning och lastning af varor. Likaså kan fog finnas för stadgandet att kvinna icke får syssla med rengöring eller smörjning af i gång varande kraftmaskin eller transmissionsinrättning. Men utöfver gränsen för det riktiga och nyttiga går nåd. prop. då den, låt vara med väsentliga undantag för enkor och ogifta kvinnor, såsom allmän regel uppställer, att kvinna icke får användas i arbete på annan tid än mellan kl. 6 på morgonen och kl. 9 på aftonen, såvida icke arbetet är indeladt i regelbundna skiften om åtta timmar. Jag betviflar att någon skall kunna ådagalägga nödvändigheten och riktigheten af denna för vår hittillsvarande lagstiftning okända inskränkning, hvari jag för min del ser mer eller mindre ett utslag af den på en del håll framträdande benägenheten att behandla fullvuxna, fria och för sin bärgning ansvariga kvinnor ungefärligen på samma sätt som öfvermagar. Enligt mitt förmenande finnes snart sagdt intet, som talar för ifrågavarande inskränkning, såvida man nu icke anser kvinnans undanskjutande från arbetsmarknaden i och för sig berättigadt, men ofantligt mycket som talar däremot. Genom inskränkningen skulle kvinnans förvärfsmöjligheter i hög grad minskas, och för mången af dem blefve det helt enkelt omöjligt att komma tillrätta. Enhvar vet, att de kvinnor äro otaliga, som få lof att försörja sig själf. Enhvar vet likaså, att det ofta nog för kvinnan är icke endast en moralisk utan ock en laglig skyldighet att försörja icke endast sig själf utan ock sina barn och andra anhöriga. Då nu så är förhållandet, vore det i högsta grad inkonsekvent att å ena sidan fordra att kvinnan skall försörja såväl sig själf som andra, men å andra sidan försvåra för henne möjligheten att fullgöra denna sin underhållsskyldighet. För att en sådan inskränkning i rätten att arbeta, hvilken i den nåd. prop. är föreslagen, skall medföra åsyftadt resultat och hafva ens något sken af rättvisa, vore det af nöden, att samhället skulle i vissa fall öfvertaga en del af den arbetsbörda, som nu trycker kvinnan, men något sådant har härintills icke ifrågasatts; och jag har anledning att antaga, att ett sådant öfvertagande för många kvinnor skulle framstå såsom en nådegåfva, för hvilken de betacka sig. Säkert är att under nu rådande förhållanden genom den ifrågasatta inskränkningen några förbättringar i sedligt eller sanitärt afseende icke kunna ernås. Hvad tjänar det till att vi försöka befria kvinnan från nattarbetets vedermödor och frestelser, om vi samtidigt utsätta henne för ökad nöd och brist. Sjukdomens och osedlighetens bästa bundsförvandter äro nämligen armod och svält. Och för ett ökande af dem genom olämpliga lagstiftningsåtgärder hafva vi enligt min tanke all anledning att taga oss till vara.

Såsom medlem af socialutskottet blir jag framdeles i tillfälle att mer omständligt uttala mig i saken, men har jag ansett det vara skäl att nu redan beröra anförda omständigheter,

delvis i förhoppning om att ytterligare uttalanden, särskildt från kvinnligt håll, skola göras angående det kvinnliga nattarbetet. Då jag emellertid engång har ordet, ber jag att slutligen få fästa uppmärksamheten vid en sak, hvilken också den i flera afseenden har ganska stor betydelse. Såsom af sista paragrafen i nåd. prop. framgår, är det föreliggande lagförslaget afsedt att ersätta förordningen af den 15 april 1889 angående skydd för arbetare i de industriella yrkena, såvidt angår bestämningarna rörande barns, unga personers och kvinnors användande i arbetet. Nu är det emellertid att märka, såsom af § 1 i nåd. prop. synes, att detta lagförslag icke är afsedt att tillämpas å sådana yrkesdrifter och företag, hvilka året om sysselsätta mindre än 5 arbetare och vid hvilka under arbetet andra med elementarkraft drifna maskiner än elektriska motorer af högst en half hästkrafts styrka icke komma till användning. Om detta lagförslag oförändradt skulle antagas, så skulle några inskränkande bestämningar alls icke förefinnas exempelvis rörande barns användande vid de mindre yrkesdrifterna. Huruvida detta inneligger i propositionens afsikt eller om ett förbiseende föreligger, vet jag icke. Men det synes mig kunna ifrågasättas, huruvida en oinskränkt exploatering af barns arbetskraft skall tillåtas ens i de små yrkesdrifterna. Den undantagsställning, hvilken nåd. prop. tillerkänner de smärre yrkesdrifterna, är också i andra afseenden betänklig och möjliggör ett kringgående af lagens bestämningar. En eller annan medelstor affär torde nämligen utan svårighet kunna så sönderdelas, att de olika delarna undgå lagens bestämningar.

Enligt mitt förmenande är föreliggande lagförslag i flera viktiga hänseenden föga tillfredsställande.

Ed. K a a r n e: Tunettua on, mitenkä kaikki sivistyskansat nykyään jo myöntävät valtion oikeutetuksi, jopa velvolliseksikin, ryhtymään lain avulla järjestämään työnantajain ja -tekijäin välisiä suhteita. Valtion velvollisuus on ottaa huolenpitonsa alaiseksi apua ja tukea tarvitsevat jäsenensä, ei ainoastaan inhimillisyyden, vaan jo omankin etunsa kannalta. Turvaa vailla olevien työläisjoukkojen, jotka muodostavat enemmistön valtiossa, tulee saada valtiosta se käsitys, että valtion, paitsi puollustavaa tarkoitusta oleviin oikeuksiin nähden, tulee tarkoituksen mukaisten selvien lakien kautta ja käyttämällä vallassa olevia keinoja todellisesti auttaa ja turvata kaikkia jäseniään, ennen kaikkea heikkoja ja muuten turvattomampia.

Esillä oleva arm. esitys tarkoittaa valtion toimenpidettä työväen suojelukseksi, jonka tehtävä tulisi siis olla työntekijäin suojelus työsopimuksesta riippuvaisuutta vastaan työnantajain suhteen, sikäli kuin työläiset eivät itse voi itseään tätä vaaraa vastaan suojella. Kun esillä olevan lain tarkoituksena pidetään yllämainittu päämäärä tai lyhyesti n. s. työväen suojeleminen, niin olisi se myöskin siksi nimitettävä ja senjälkeen nimeä vastaavaksi muodostettava. Senaatti on tälle lakiehdotukselle antanut nimeksi „asetus teollisuusammattityöstä", joka tarkoittaa ainoastaan osaa työväestöstä. Minä sentähden lausun heti alussa sen toivomuksen, että työväenasiainvaliokunta, johon lakiehdotus lähetetään, asettuisi sille kannalle, että tästä laista tulisi t ä y d e l i n e n t y ö v ä e n s u o j e l u s l a k i, jonka erityisenä tehtävänä tulee olla työväen suojeleminen liian pitkästä työajasta määräämällä pisin sallittu työaika ja alin palkka, taata täydellinen pyhä- ja yölepo sekä miesten, naisten ja lasten suojeleminen terveys- ja hengenvaarallisesta työstä.

Arm. esityksessä käydään heti 1 §:ssä rajoittelemaan lain vaikutusvaltaa niin pieneksi kuin mahdollista, joten suurin osa maamme työväestöä jäisi sen ulkopuolelle, sillä lakiin sisältyvät ainoastaan 1) tehdas- ja käsityöliikkeet sekä muut teollisuusliikkeet tahi -ammatit kaupungissa ja maalla; 2) kirkko- ja tehdasrakennustyöt, niin myös muut rakennusyritykset, ei kuitenkaan yksikerroksiset rakennukset maalla; 3) liikkeet, jotka tarkoittavat puutavaran uittoa ja tavarain lastaamista tahi purkamista, joka kuitenkin koskee ainoastaan lapsia ja nuoria henkilöitä. Vielä lisäksi tulisi laki koskemaan semmoista liikettä, jota valtio, kunta tahi seurakunta pitää, vaikkei sitä harjoitetakaan elinkeinona. Lakia ei olisi sovellutettava ammattiliikkeisiin ja yrityksiin, joissa kautta vuoden pidetään työssä vähemmän kuin viisi työntekijää ja joissa muita luonnonvoiman avulla käypiä koneita kuin enintään puolen hevosvoiman sähkömoottoreita ei tule työssä käytäntöön. — Näin rajoitetulla lailla suojellaan vasta pieni osa työväkeä. Kaikkein useimmat ammattiliikkeet jäisivät tämän lain ulkopuo-

lelle; näissä työnantajat siis saisivat pitää miten kurjia oloja tahansa. Nykyäänkin pidetään jo suuremmissa teollisuuslaitoksissa työväestä jonkinlaista huolta, josta vähästä pienien liikkeiden työntekijät ovat jääneet kokonaan osattomiksi. Kaupungeissa esim. löytyy monia kurjia ompelu- ynnä muita pieniä liikkeitä, joissa ei ole viittä työntekijää, vaan joissa työntekijät mitättömän pienestä palkasta saavat ahertaa pitkiä työpäiviä. Työhuoneustot ovat hyvin useasti ahtaat, likaiset ja ummehtuneet; talvella kylmät ja kesällä liiaksi kuumat, kun ei ole minkäänlaisia ilmanvaihtajia. Erittäinkin kaupunkien ompelijattaret ovat asemassaan mitä surkeimmalla kannalla. Kurjissa työpaikoissa kituvat tuhannet naistyöntekijät maassamme, suurin osa menettäen tämän tähden terveytensä ja usein samasta syystä ihmisyytensäkin.

Kokonaan jäisi tämän lain ulkopuolelle maanviljelystyöväki pieniä lapsia myöten. Samoin palkolliset, jotka ennen kaikkea niin kipeästi kaipaavat työajan rajoittamista. Metsän hakkuussa ja ajotyössä ei senaatin mielestä ole mitään vaaraa. Kaiketi sentähden kun työhuone on laaja ja ilmanvaihto hyvä! Yksikerroksisten rakennusten rakentaminen kaupungissa on otettu lain piiriin, mutta samanlaisen rakentaminen maalla on jätetty sen ulkopuolelle, vaikka maalla on samat vaarat kuin kaupungissa ja vielä lisäksi pitemmät matkat työpaikoille. Selvin ja yksinkertaisin määritelmä olisi se, että työväensuojeluslain alaiseksi kuuluisivat eroituksetta kaikki palkkatyöläiset maalla ja kaupungeissa.

Arm. esityksen mukaan voi lasten työnsuojelukseen nähden jo kolmetoista vuotta täyttäneitä lapsia käyttää raskaaseen tehdastyöhönkin, jos ammattientarkastaja sen sallii sekä lääkärintodistuksella näytetään, ettei lapsen terveydelle ole siitä haittaa. Näiden todistukset eivät aina pidä paikkaansa. Usein hyvin epämääräisesti käsitetään, mikä on työläisen terveydelle vaarallista. 5 §:n toisessa momentissa kyllä määrätään, että ammattientarkastajan tulee, milloin tahansa aihetta ilmestyy, vaatia lääkärintodistusta siitä, onko lapsen tai nuoren henkilön edelleen työssä pitäminen hänen terveydentilaansa nähden haitallista vai ei. Näin ollen tulisi ammattientarkastajain olla lääkäreitä, sillä jos terveyden tilaa vasta ulkomuodosta päätetään, niin voi lapsi ja nuori henkilö olla jo haudan partaalla, ennenkuin hän voi tulla huomioon otetuksi. Toisin olen kuullut olevan esim. virkamiesten, jotka saavat usein hyvin helposti sairaantodistuksen, virkavapautta tarvittaessa.

Arm. esityksessä kuuluvat lasten työnsuojelukseen alle 15 vuotiaat lapset ja sallitaan heidän tehdä 6 tuntisia työpäiviä ja työn keskeymättä jatkuvan viisikin tuntia.

15—18 vuotisia nuorukaisia saa tämän esityksen mukaan käyttää jo niinkin vaarallisiin töihin kuin kaivos- ja kivenlouhimistöihin, samoinkuin vaarallisten koneiden rasvaamiseen ja puhdistamiseen, jolloin työaika saa heillä olla 10 tuntinen. Myöskin voidaan tämän ehdotuksen mukaan pakottaa nuoret miespuoliset työntekijät yö-työhönkin, jos teollisuushallitus harkitsee sen tarpeelliseksi heidän ammattikehitykselleen. Voihan teollisuushallitus pitää juuri yöaikaa siihen tarkotukseen erittäin sopivana. Lakiin on saatava suorat määräykset, että yötyö on kiellettävä kaikilla aloilla, paitsi sellaisilla, joiden teknillinen laatu tekee katkeamattoman työn välttämättömäksi. Naisilta ja nuorilta työntekijöiltä on yötyö kokonaan kiellettävä. — Lapset, ainakin alle 14 vuoden, ovat kiellettävät lukukauden aikana kaikesta ansaitsemistyöstä. Oppilaita ja nuoria työntekijöitä varten on laissa säädettävä riittävämpiä suojelusmääräyksiä.

Heikko ja mitättömän pieni on se suojelus, joka arm. esityksessä tarkottaa naisten suojelusta. Ainoa tärkeä suoja on yötyön kieltäminen, vaikka sekin on silloin sallittua, kun työ on jaettu 8 tunnin vuoroihin. Tämäkin määräys kadottaa kuitenkin merkityksensä, kun leski ja naimaton nainen saa arm. esityksen mukaan ammattientarkastajain ja lääkärintodistuksen luvalla olla yötyössä muutenkin kuin vuorotyössä. Siis takaportti joka asiassa. Jos todella aijotaan laatia naisten suojeluslaki, on silloin pidettävä silmällä kaikkia niitä vaaroja, jotka ovat heille turmiollisia. Esim. löytyy erityisiä teollisuuslajeja, jotka ovat omiaan synnyttämään tauteja lapsen synnyttäjissä. Samoin äidinhoidon puutteessa olevain työläisnaisten lasten kuolevaisuus on todistettu olevan suuri. Työväenluokan lasten kuolevaisuus on ainakin kolme kertaa suurempi kuin parempiosaisten. Tehdastyöväestössä on sitäpaitsi kuolleinasyntyneiden lasten suhde 8 %, kun muualla yleensä on 3 %. Tämä siis todistaa,

miten turmiollista on naisten työ raskauden aikana teollisuuslaitoksissa. Toivon valiokunnan asettuvan tässä suhteessa sille kannalle, että naisten työ tulisi kokonaan kiellettäväksi niiltä aloilta, missä se on heidän ruumiilleen vahingollista, ja raskaudenaikana työ helpotettava tai kokonaan kiellettävä siitä alkaen kuin ne normaalisen raskaudentilan merkit, jotka vaikeuttavat työtä, ilmestyvät raskaudenajan loppupuolella sekä vähintäänkin 6 viikkoa synnytyksen jälkeen.

Mutta ei ainoastaan naisille ja nuorille henkilöille, vaan myöskin täysikasvaneille työmiehille pitkä työaika tuottaa terveydellisessä suhteessa vaarallisia seurauksia. Pitkä työaika riuduttaa aikaisin miehen voimat ja vähentää hänen elinkykyään ja hän muodostuu tämän kautta ikäänkuin koneeksi, jonka ainoana tehtävänä on lisätä yhteistä kansantaloudellista tuotantoa. Arm. esityksessä on yleensä asetuttu vielä sille vanhalle katsantokannalle, että ihmiset ovat teollisuutta varten; mutta me pidämme teollisuuden olevan ihmisiä varten eikä ihmisten teollisuutta varten. Tämän arm. esityksen 9 §:ssä sanotaan, että „työntekijää ei saa pitää työssä kauemmin kuin yhteensä 60 tuntia viikossa. Tämän työajan lisäksi saa työnantaja sattuneesta syystä pitää työssä 18 vuotta täyttänyttä työntekijää enintään 10 tuntia viikossa". Näin ollen voi työviikko „sattuneesta syystä" venyä 70-tuntiseksi. Yleensä on jo niillä aloilla, joihin arm. esitys rajottuu, työaika 60 tuntinen, ja onpa useimmissa paikoissa jo lyhempikin, joten toivon valiokunnan asettuvan sille kannalle, että työaika määrätään 8-tuntiseksi kaikilla tehdas- ja ammattialoilla, missä eivät epäterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhemmäksi. Eihän työajan lyhennyksestä ole haittaa edes teollisuudellekaan, sillä valtion työväenlainsäädäntöä tarkastamaan asetettu komiteakin lausuu mietinnössään „niissä maissa saadusta kokemuksesta, joissa työpäivän lyhennys on otettu käytäntöön joko lainsäädäntö- tai vapaaehtoisuuden tietä, ettei työpäivän lyhentämisestä ole yleensä ollut vahinkoa teollisuudelle, vaan ovat työnantajatkin kaikkein useimmissa tapauksissa myöntäneet siitä olleen hyötyä. Yleisesti myönnetään, että ylen pitkä työaika uuvuttaa ja tylstyttää työntekijää siinä määrin, ettei hän työpäivän viime tunteina ainoastaan valmista tuntuvammasti vähemmän vaan myös huonompaa tavaraa kuin työpäivän alussa. Se aika on jo kauvan sitte sivuutettu, jolloin työnantajat olivat sitä mieltä, että juuri viimeinen työtunti on se, joka tuottaa voittoa. Päinvastoin on tämä käsitys muuttunut niin, että nyttemmin katsotaan tämän viimeisen työtunnin kuluttavan edellisinä työtunteina saavutetun voiton. Työtuloksen vähetessä joka tunti, minkä työaikaa kestää yli vissin määrän, ovat yleiset kustannukset ennallaan, vieläpä lisääntyvätkin, kun pimeän aikaan valaistuskustannukset tulevat lisäksi. Tulee vihdoin se tila, jossa työmäärän kustannus ja arvo ovat yhtä suuret eikä siis mitään voittoa synny, ja lopuksi voi tulla se tila, josta kustannukset nousevat työtuloksen arvoa enemmäksikin."

Arm. esityksen 19 §:ssä mainitaan työnteosta sabatinaikana ja vedotaan rikoslakiin. Rikoslain 41 luvun 6 pykälässä sanotaankin: „Joka sabattina tekee käsi- tai muuta työtä, jonka sopii tuonnemmaksi jättää, ja jota ei tehdä omaksi tahi toisen hätätarpeeksi, vetäköön sakkoa enintään 50 markkaa.

Sabattia kestää kello kuudesta aamulla kello kuuteen illalla sunnuntaina tahi kirkollisena juhlapäivänä, joka lain mukaan yleisesti pyhänä pidetään." — Tämän mukaan on siis rangaistava työntekijää eikä työnantajaa, joka työhön pakottaa. Onko se jotain työväensuojelusta, jos työnantaja pakottaa työntekijän sunnuntaityöhön, josta oikeus tekijän tuomitsee rangaistukseen? Työväensuojeluslakiin otettavaksi sunnuntailevoksi ei riitä rikoslain määräys, vaan on säädettävä vähintään neljäkymmentä tuntia kestävä yhtämittainen sunnuntailepo viikossa kaikilla tehdas- ja ammattialoilla. Samalla on säädettävä ankarat rangaistusmääräykset sunnuntailevon rikkojille.

Nykyinen ammattientarkastus ei vastaa tarkotustaan, se on osittain arm. esityksessäkin havaittu, vaikkei läheskään tyydyttävästi. Tänne lähtiessäni kertoivat esim. Turussa erään suuren teollisuuslaitoksen kutojat, mitenkä heitä on kiusattu liian pitkäaikaisella ylityöllä pimeässä kellarihuoneustossa, joka ei ole ensinkään sellaiseen työhön sovelias. Kehotin heitä kääntymään asianomaisen ammattitarkastajan puoleen, mutta heillä ei tuntunut olevan minkäänlaista luottamusta häneen. Tässä arm. esityksessä sanotaan että „Tarkastajille avuksi asetetaan, Teollisuushallituksen määräyksen

mukaan, työväenapulaisia tarvetta myöten". Ne ovatkin välttämättömän tarpeellisia, koska he tuntevat teollisuuslaitokset. Mistä tuntematon voi tietää esim. suurien tehdaslaitosten monista komeroista, kun ei itse ole niissä työskennellyt. On myöskin hyvin tavallista nykyään, että kun ammattitarkastaja ilmoittaa saapuvansa tai muuten se tiedetään, silloin paikkoja puhdistetaan ja epäkohtia peitetään. Olen itse ollut joskus sellaisessa touhussa. Kuitenkaan siinä ei ole osuttu oikeaan, kun esitetään teollisuushallituksen määrättäväksi nämä työväenapulaiset. Ne määrätään silloin työnantajan esityksestä sellaisia, joista voi sanoa, että „korppi ei korpin silmää puhkaise", vaikka se pienempikin olisi. Työväenjärjestöjen tulee saada valita ehdotetut työväenapulaiset. Lakiin olisi myöskin saatava ankarat rangaistusmääräykset ammattientarkastajain laiminlyönnin välttämiseksi. Samoin suojeluslakien rikkomuksista.

Nämä esittämäni seikat toivon työväenasianvaliokunnan ottavan huomioonsa.

Ed. Hultin: Edelliset puhujat ovat huomauttaneet, että esilläoleva lakiehdotus sisältää erinäisiä säännöksiä, jotka koskevat tehdastyössä työskenteleviä naisia, etupäässä niitä säännöksiä, joiden kautta kielletään naisten työnteko yöaikana teollisuuslaitoksissa. Ensimäinen puhuja on ankarasti arvostellut näitä ehdotuksia, jälkimäinen niitä puoltanut. Hallitus perustelee ehdotuksiaan pääasiallisesti niillä tunnetuilla terveyshoidollisilla ja siveellisillä vaaroilla, jotka johtuvat naisten yötyöstä teollisuuslaitoksissa ja viittaa myöskin siihen, että useimmissa sivistysmaissa naisten yötyö on rajoitettu tai kielletty. Omasta puolestani en tällä kertaa tahdo laisinkaan ryhtyä arvostelemaan ehdotettujen säännösten sisällystä. Tahdon ainoastaan huomauttaa, että esitysehdotuksessa ei ole olemassa mitään selontekoa siitä, kuinka suurta joukkoa naispuolisia työntekijöitä tämä kielto tulisi koskemaan, eikä myöskään lähempää selvitystä siitä, minkälaisia seurauksia siitä olisi muussa suhteessa kuin luonnollisesti terveyshoidollisessa ja siveellisessä suhteessa. On kuitenkin olemassa mahdollisuus, että nämä säännökset tulisivat vaikuttamaan monella muullakin lailla, ne kun sangen tuntuvasti koskevat naisten elatustoimintaa. Naisten keskuudessa on senvuoksi hartaasti toivottu, että tämä asia kaikinpuolin valaistaisiin, ennenkuin säännöksiä naisten työn rajoittamiseksi säädettäisiin. Naisasiayhdistys Uniooni joku aika takaperin senvuoksi anoi valtioapua tilastollisen tutkimuksen toimittamiseksi tässä asiassa, ja senaatti on hyväksynyt tämän anomuksen siinä muodossa, että se on päättänyt, että semmoinen tilastollinen tutkimus on teollisuushallituksen valvonnan alla toimitettava. Minä pyydän huomauttaa tästä asiasta valiokunnalle, siinä toivossa, että se ottaisi huomioon tämän seikan, jotta naisten toimeentuloon niin suuresti vaikuttavia säännöksiä kuin ehdotetut ovat ei säädettäisi, ennenkuin on olemassa täydellinen, kaikinpuolinen selvitys siitä, onko näistä määräyksistä naisille ainoastaan edullisia seurauksia, vai myöskin epäedullisia, ja jotta sittemmin voitaisiin harkita, mitenkä noita epäedullisia seurauksia voitaisiin saada vältetyksi.

Ed. Rannikko: Samalla kun lausun kiitoksen sille arvoisalle työväenasiainvaliokunnan jäsenelle, joka on itseään evästänyt valiokuntaan, lausun sen toivomuksen, että tämänlainen tapa hylättäisiin, sillä toisille valiokunnan jäsenille olisi paljon parempi, että he saisivat kaiken tuon kuulla silloin vasta kun asia tulee valiokunnassa käsiteltäväksi.

Ed. Repo: Pitkästä ruotsinkielisestä lausunnosta, joka täällä äsken pidettiin, en ymmärtänyt mitään, mutta se hyöty tulkinnasta kuitenkin oli, että sain tietää, että puhuja evästi itseään valiokuntaan. Toivoisin kuitenkin, että arvoisat valiokunnan jäsenet jättäisivät tällaisen tavan, sillä sen, mitä heillä on sanomista asiassa, ovat he tilaisuudessa sanomaan valiokunnassa, hukkaamatta eduskunnan aikaa.

Ed. Paasivuori: On kyllä lausuttu, ettei valiokunnan jäsenten pitäisi tästä asiasta mitään lausua, mutta nuo toivomukset eivät ole minuun mitään vaikuttaneet (Vasemmistosta: Hyvä!). Ensiksikin minä tahdon sanoa tästä ehdotuksesta, että tämä ei ensinkään tyydytä työväestöä, ja toiseksi tahdon sanoa, että tämä on paljon huonompi kuin se komitean ehdotus, jonka perusteilla tämä ehdotus sanotaan laaditun. Mutta tahtoisin huomauttaa tämän lain laajuudesta, että sitä vastaan on työväellä hyvinkin paljon moittimista. Se koskee

ainoastaan pääasiassa suurteollisuutta. Tämä epäkohta oli kyllä jo komiteankin ehdotuksessa, mutta hallitus on mennyt vielä pitemmälle tässä lain laajuuden rajoittamisessa.

Ensiksikin maanviljelystyöstä tulevat tämän suojeluslain alaisiksi ainoastaan sellaiset suurviljelykset, joissa on luonnonvoiman avulla käyviä koneita. Tähän nähden jää suuri osa maanviljelystyöväestöä kaiken suojeluslain ulkopuolelle. Heitä tämä laki ei tule koskemaan kuin hyvin pienessä määrässä. Ja näilläkin suurtiloilla koskee se ainoastaan sitä osaa väestä, joka työskentelee höyrykoneiden tai muiden luonnonvoimien avulla käyvien koneiden kanssa.

Rakennustyöhön nähden tämä on hyvin rajoitettu. Kaupungeissa tulisivat suojeluslain alaisiksi yksikerroksiset rakennukset, mutta maalla ne eivät tulisi. Komitean ehdotuksen mukaan olisivat maalla tulleet valtion ja kuntien rakennukset sekä yhteisölle rakennetut rakennukset, huolimatta siitä, että ne ovat yksikerroksiset. Nyt hallitus on tässä kohden pyyhkinyt pois sen lauseen, jossa sanotaan: „paitsi yksityiselle rakennetut rakennukset". Tämän hallituksen ehdotuksen mukaan ei valtion rakennuksiin, siis esim. valtion rautateiden rakennuksiin nähden, jotka ovat suureksi osaksi yksikerroksiset, tarvitse ensinkään noudattaa minkäänlaisia työväen suojelusmääräyksiä. Samoin kuntien kansakoulurakennuksiin, vaivaistaloihin ja moniin muihin nähden, jotka kaikki olisivat komitean ehdotuksen mukaan tulleet suojeluslain alle, mutta tämän mukaan ne eivät tule. Käsityöhön nähden on hallitus myös tehnyt supistuksia komitean ehdotuksesta. Sellaiset käsityöliikkeet, joissa kautta vuoden pidetään vähemmän kuin viisi työntekijää, jäävät ulkopuolelle tämän ehdotetun lain. Siellä ei tarvitse huolehtia siitä, onko tarpeeksi ilmaa, niinkuin edellisessä ehdotuksessa oli ehdotettu kymmenen kuutiometriä tämän lain alaisista yrityksistä, mutta noissa pienissä käsityöliikkeissä ei tarvitse näitä ehtoja täyttää, puhumattakaan siitä, että monet muut työalat tykkänään jäävät tämän ehdotetun lain ulkopuolelle. Meidän sosialidemokraattien ja yleensä järjestyneen työväen kanta tässä asiassa ei voi olla mikään muu kuin se, että suojeluslaki on tehtävä niin laajaksi, että se koskee koko palkkatyöväestöä, olkoon sitte kysymys teollisuustyöstä, käsityöstä tai maanviljelystyöstä. Tässä suhteessa meidän on koetettava saada tämä laki laajennetuksi niin, että se tulisi koko työväkeä suojelemaan.

Työajan pituuteen nähden on ed. Kaarne jo lausunut, että työpäivän pituus olisi rajoitettava 8-tuntiseksi. Sitä vaatisi työväen sivistyskannan kohottaminen, sillä eihän voida vaatia, että työväestö, joka tekee 10 tuntia päivässä työtä, toisinaan pitemmänkin ajan, vielä iltasella kävisi oppikursseissa, kävisi luentotilaisuuksissa, sillä sitä tosiaankaan työntekijän voimat eivät anna myöten. Tuon ja monen muun seikan vuoksi olisi saatava työajan pituus rajoitetuksi 8-tuntiseksi. Hallitus ei tosin ole tässä suhteessa komitean ehdotuksesta mennyt aivan paljo taaksepäin, sillä tässä suhteessa voidaan sama muistutus tehdä komitean ehdotusta vastaan. Mutta sitte ylityöhön nähden on hallitus taas mennyt työväelle huonoon suuntaan. Komitean ehdotuksessa oli ylityöaika määrätty 100 tunniksi vuodessa. Hallitus on lisännyt siihen 20 tuntia. Minä en ymmärrä, minkävuoksi nuo 20 tuntia on lisätty. Onko teollisuudelle välttämätöntä, että ylityömäärä pitää olla juuri 120 tuntia, eikä 100 tuntia? Siis hallitus on tässäkin suhteessa huonontanut komitean ehdotusta.

Mitä sitte tulee ylityön palkkaan, niin komitean ehdotuksessa sanotaan tosin hyvin vaatimattomasti, että ylityöstä on maksettava korotettu palkka, mutta hallitus on kauniisti jättänyt pois tuonkin lauseen, niin että ylityöstä ei hallituksen ehdotuksen mukaan tarvitse maksaa mitään korotettua palkkaa. Hyvin järjestyneet ammattityöläiset ehkä voivat pitää puolensa ylityöhön nähden, että saavat korotetun palkan ylityöstään, mutta heikommin järjestyneet ja etenkin naistyöntekijät tulevat siihen asemaan, että heidän täytyy tehdä ylityötä ilman korotettua palkkaa. Tässä ylityöasiassa on tarpeellista saada määrätyksi, että ylityötä sallitaan tehdä ainoastaan sillä ehdolla, että siitä palkka korotetaan vähintään 50 %.

Seuraa sitte naisten yötyö. Meidän kannaltamme on sekä miehiltä että naisilta yötyö kiellettävä. Hallituksen komitea, joka tästä laati ehdotuksen, ehdotti, että naisten yötyö olisi kielletty, ja ainoastaan sillä ehdolla sallittu, että työ olisi järjestetty joko kolmeen tai kahteen 8-tuntiseen työvuoroon. Nyt hallitus on tässäkin suhteessa mennyt taantumukselliseen

suuntaan. Tämä määräys ei tule ehdottomasti tämän ehdotuksen mukaan käytäntöön. Ehto koskee tässä ainoastaan naimisissa olevia naisia, joita teollisuustyössä tilaston mukaan on perin vähän.

Ensiksi kutomateollisuudessa, jossa naisia käytetään suurempi määrä työssä kuin missään muussa teollisuudessa, on ainoastaan 10 ½ % naimisissa olevia naisia. Lesket ja naimattomat naiset tämän hallituksen esityksen mukaan saavat tehdä yötyötä, ja työnantajat käyttävät sitä seikkaa hyväkseen sanoen, että sinä saat olla työssä, jos esität ammattitarkastajalle semmoisen pyynnön, että saat olla myös yötyössä. Ja silloin tämän seikan perusteella naiset tulevat olemaan työnantajan tahdosta yötyössä, joten koko naisten yötyörajoitus on tässä ainoastaan vähästä arvosta. Mitä sitten tulee siihen seikkaan, että se rajoittaisi naisen ansiotyötä, jos heiltä yötyö kiellettäisiin, niin useissa maissa on jo kielletty naisten yötyö. Ja sen tietävät hallituksen jäsenetkin, että useissa maissa, jotka ovat ottaneet osaa kansainvälisiin työväensuojeluskongresseihin, on tehty sopimuksia, että naisten yötyö ehdottomasti kielletään. Ja se on otettu käytäntöön useassa maassa. Kokemus on osottanut Englannissa sekä osaksi Saksassa, että naisten luku teollisuudessa ei ole sen johdosta suhteellisesti vähentynyt, vaan on tasaisesti lisääntynyt sen mukaan kuin miestenkin luku teollisuudessa on lisääntynyt, joten se väite ei pidä paikkaansa, että naiset sitten muka eivät saisi paikkoja teollisuuden alalla. Kun naisten terveyden kannalta katsoen yötyön kieltäminen on tarpeellinen ja välttämätön, niin olisi se mielestäni sallittava ainoastaan sillä ehdolla, että työ on järjestetty kahteen 8-tuntiseen vuoroon eikä siitä enää ammattitarkastajan luvalla olisi sallittava poikkeuksia tehdä.

Se mitä minun piti tästä ehdotuksesta sanoa, sen sanon tässä hallituksen jäsenille, että tämä on paljoa huonompi kuin se komitean ehdotus, joka tästä asiasta joku vuosi sitten on laadittu.

Ed. Pärssinen: Ed. Rannikko ja Repo nähtävästi toivovat, että tätä hallituksen esitystä ei täällä arvosteltaisi, ja totta kyllä, se ei juuri arvostelua sietäisi, mutta sosialidemokraattien kannalta tämmöinen vaikeneminen ei ole paikallaan, ja vaikka olenkin tuon valiokunnan jäsen, niin käytän tätä tilaisuutta puhuakseni muutamista tämän lain kohdista, tehdäkseni sillä tavalla ainakin niissä piireissä, missä varsinkin naisten ja lasten suojelus on vähemmän tunnettu, näitä asioita tunnetuiksi. Näihin asioihin viittaili jo ed. Kaarnekin, mutta ne viittaukset olivat niin lyhkäisiä, että siitä huolimatta pyydän täydentää hänen esitystään.

Tämän armollisen esityksen perusteluissa tunnustetaan, että nykyään voimassa oleva vuoden 1889 lasten suojelusta koskeva asetus on riittämätön ja että suojelusikäraja on kohotettava.

Lasten ansiotyö on meidänkin maassamme ilmiö, joka on vallannut alaa suurtuotannon ja kapitalistisen kehityksen laajetessa. Työnantajan etujen mukaista on saada mitä rajattomimmin käyttää työvoimaa, ja kun lapset vaativat pieniä palkkoja, ovat vähään tyytyväisiä, niin hän käyttää niitä mielellään, syrjäyttäen siten täysi-ikäistä työvoimaa. Näin ollen on lasten työ taloudellisesti vahingollista työväen luokalle, samalla kun sen kautta uhrataan nousevan sukupolven terveyttä ja elinvoimaa nykyjään elävän työnantajaluokan voitonhimon alttarilla. Lasten työtä ei voida kuitenkaan kokonaan vaatia poistettavaksi niinkauan, kun yhteiskunta ei turvaa lasten kasvatusta, sillä köyhälistön vanhemmat eivät voi suurempia lapsia enää pitää luonaan. Sen sijaan on työväen taholta kaikissa maissa esitetty sellaisia lasten suojeluslakeja, jotka ehkäisevät lasten liian aikaista ansiotyötä. Tällaiselle vaatimukselle on tässäkin lakiehdotuksessa annettu periaatteellinen tunnustus. Mutta sen pitemmälle ei esityksentekijöille uudistushalua riitä. Se uudistus, jota lakiehdotus tässä suhteessa ehdottaa, on peräti puutteellinen. Esityksen 2 §:ssä sanotaan, että suojelusikärajan tulee olla 14 vuotta, mutta lääkärintodistuksen nojalla voi kansakoulun tai sitä vastaavan oppimäärän suorittanut 13 vuotias lapsi tulla työhön otetuksi ja saa olla työssä 6 tuntia päivässä. Näin ollen tulisi ilmeisesti tämä poikkeus käytäntöön ja 13 vuotisten lasten teollisuusammattityöhön ottaminen aivan yleiseksi. Ja tällainen menettely ei suinkaan ole lasten ruumiillisen eikä henkisen kasvatuksen nimessä puollustettava. Lapsen ruumiinrakenne on vielä tuolla ijällä heikko eikä voi vahingotta kärsiä niitä vaaroja, joille se pantaisiin alttiiksi. Tutustuminen liian aikaiseen työllä rasitettuihin lapsiin osottaa näiden potevan luuston surkastumista, vähäverisyyttä, hermostonhäiriöitä, näkö- ja kuuloaistinten

vioittumista ja yleensä alttiutta tarttuviin tauteihin. Pölyisen tehdasilman hengittäminen, uuvuttava yhtämittainen samojen liikkeiden toistaminen, hiostuneena poistuminen kylmään ilmaan j. n. e., ovat jokaiselle työntekijälle aiheena sairauksiin. Mutta lapset näistä ammattien vaaroista eniten kärsivät. Ja sitäpaitsi on oikeudenmukaista vaatia, ettei lapsen elimistöä aikana, jolloin sen tulee voimistua ja kasvaa, kuihduteta sellaisella työllä, minkä tarkotus on työnantajan pääoman kartuttaminen ja joka suoritetaan kaikkia kasvatusopillisia tarkotusperiä syrjäyttämällä. Lasten suojeluksen puolesta on varsinkin ulkomailla esitetty päteviä puollusteita ja niinpä onkin useissa maissa voimassaolevien lastensuojeluslakien jyrkentäminen päivän polttava kysymys. Nykyään on Schweitsissä ja useimmissa Austraalian valtioissa suojelusikäraja 14 vuotta, siis jyrkempi kuin tämän esityksen ehdotus. Kun kansakoulun käynti päättyy meillä vasta 13—14 vuotiaana ja tämän lisäksi uudella oppivelvollisuudella sosialidemokraattien vaatimuksen mukaan tehtäisiin kansakoulun jatkokoulun käyminen sekä maalla että kaupungissa pakolliseksi, niin alempi ikäraja kuin 15 vuotta synnyttäisi haittoja lasten koulukasvatukselle. Ei voi ajatella, että lapset jatkokoulua käydessään voisivat häiriöttä suorittaa ansiotyötä. Esim. Saksan opettajayhdistys, joka on kouluakäyvien lasten suhteen tehnyt tilastollisia tutkimuksia, asettuu vastustamaan koululasten ansiotyötä sen opillisten, terveydellisten ja siveellisten vaarojen tähden. Paitsi sitä että lasten suojelusikäraja tulee kyllin korkea, on tärkeä, että työaika päivää kohtaan ei ole liian pitkä. Nykyään voimassaolevan lain mukaan on alle 15 vuotisten lasten työaika 6 ½ tuntia päivässä ja sitä suurempien 12 tuntia. Kun työväen lainsäädäntöä tarkastamaan asetettu komitea teki tästä esityksensä, ehdotti se että 14—16, ja poikkeustapauksissa 13—16 vuotiasten lasten työ olisi 6 tuntia päivässä ja nuorten henkilöiden 9 tuntia. Tuo ehdotus oli sinänsä huono, sillä työaika päivää kohti oli liian pitkä, mutta sitäkin vielä on hallitus huonontanut. Tässä esityksessä alennetaan nuorten henkilöiden ikäraja 15 vuodeksi ja näin ollen tulisi 15 vuotta vanhempain lasten työaika 7 §:n mukaan olemaan 10 tuntia vuorokaudessa eli edellämainitun porvarillisen komitean ehdotukseen verraten 4 tuntia pitempi 15—16 vuotisille ja näille toisille nuorille henkilöille tuntia pitemmäksi kuin samassa komiteassa ehdotettiin. Mainittu komitea julkaisee ehdotuksensa vuonna 1907, ja nyt kahden vuoden perästä, kun mielipiteitten toki pitäisi olla rahtusen eteenpäin hievahtaneet, nyt julkaisee hallitus tällaisen taantumismielisen ehdotuksen. Tämä jos mikään todistaa sen taholta mitä yksipuolisinta harvain etujen puoltamishalua koko työtätekevän luokan tulevaisuuden kustannuksella. Tämän lakiesityksen mukaan vielä voisi nuoria henkilöitä teollisuushallituksen luvalla käyttää yötyössäkin jos se, kuten esityksessä sanotaan, „harkitaan tarpeelliseksi heidän ammattikehityksellensä." Täällä on jo kuvattu yötyön turmiollisuutta ja kuka voi väittää, ettei nuorten ihmisten, 15 vuotisten kuten esitys edellyttää, yötyö ole työntekijöille ehdottomasti turmiollista. Se suorastaan sen lisäksi, että se vahingoittaa elimistöä, tappaa halun ja voiman valistukseen ja siveelliseen kohoamiseen. Porvariston taholta on senjälkeen kun kieltolaki on ajettu karille, usein puhuttu vakaumuksellisen raittiustyön tärkeydestä nuorison keskuudessa. Mutta jotta sitä kuten muutakin valistustyötä juuri nuorison keskuudessa voitaisiin tehdä, tulisi nuorisolla olla aikaa ja voimia seurata mukana noissa riennoissa. Mutta jos heitä pitkällä työpäivällä ja yötyöllä uuvutetaan, turhaa on odottaa heidän voivan säilyttää henkistä tarmoaan. Päinvastoin uupumus ja vapaahetkien lyhyys johtaa alkoholismiin ja kaikenmoisiin turmiollisiin ajanviettoihin, joista yhä lisääntyvät ruumiilliset ja henkiset sairaudet ovat seurauksena, suureksi onnettomuudeksi kansallemme. Samalla kun siis olisi saatava täysi yötyön kielto, olisi tämä yötyön kielto varsinkin nuoriin henkilöihin nähden ulotettava illasta klo 7:stä aamuun klo 7:ään, ettei tarvitse aamulla, jos asuu kaukana työpaikalta, liian aikaisin yölevolta nousta ylös. 12 § sisältää perin riittämättömiä määräyksiä niistä lepohetkistä, joita nuoret henkilöt ja lapset saisivat. Näitäkin määräyksiä täytyisi parannella. Täällä on puhuttu 8 tuntisen työpäivän tärkeydestä. Jos se on tärkeää täysi-ikäisille, monta vertaa se on tärkeämpi nuorille henkilöille, jotka senaatin ehdotuksen mukaan tulisivat suorittamaan 10 tuntisen työpäivän, kuten edellä on sanottu.

Mutta paitsi sitä, että tämän esityksen erinäiset kohdat ovat tavattoman puutteelliset ja vastaavat sangen huonosti sitä käsitettä, mitä

työväen suojeluslainsäädännöllä tarkoitetaan, niin puuttuu siitä kokonaan tärkeitä määräyksiä. Yksi sellainen välttämättömän tärkeä määräys on synnyttäjäin suojelus ja avustus. Tässä ei siitä puhuta sanaakaan. Kapitalistinen palkkatyö asettaa työläisnaisten kestämään työehtoihin ja työrasituksiin nähden samoja vaikeuksia kuin työmiehellä on kestettävänä. Mutta sen lisäksi joutuu työläisnainen kantamaan äidin velvollisuuksia ja kodin hoitajan velvollisuuksia. Näitä kaikkia hänen täytyy kestää huolimatta siitä, että hän ruumiin rakenteeltaan ja voimiltaan on heikompi. Ja juuri siinä ristiriidassa, mikä syntyy naisen ansiotyön ja äitiyden välillä, näkyykin kapitalismin ihmiselämää tuhoova ja hävittävä luonne kaikessa alastomuudessaan. Kun sosialismi sen sijaan kunnioittaa ihmiselämää, niin se vaatiikin sellaista yhteiskuntajärjestelmää, missä tällainen ristiriita kokonansa poistetaan. Mutta tiellä siihen osaavat myöskin sosialidemokraatit antaa arvoa työväensuojeluslaeille, ja yksi tällainen vaatimus on juuri synnyttäjäin suojelus ja avustaminen. Naisen työskenteleminen raskauden aikana, varsinkin viime viikkoina tuo mukanansa monia arveluttavia seurauksia. Raskaiden kantamusten nostaminen, yksitoikkoinen samojen elimien liikuttaminen tahi myrkyllisten kaasujen ja pölyjen hengittäminen ei voi olla sikiöön vaikuttamatta vahingollisesti, kun luonnonmukaiset muutokset äidin elimistössä tekevät elinten toiminnan, kuten esim. hengityksen ja verenkierron tavallista heikommaksi. Tällainen työraadanta, johon hän toimeentulon tähden on pakoitettu synnytyshetkeen saakka, tuottaa hänelle ylimääräisiä kipuja ja ponnistuksia, ja kun hän sen lisäksi on heikosti ravittu, niin häneltä sitäkin vähemmän riittää ravintoa syntymättömälle olennolle. Ja itsestään on selvää sitä paitsi, että naisen hermosto ja mieliala tästä kärsii. — Välittömänä seurauksena on usein n. s. keskenmenot, suuri kuolleena syntyneisyys ja lapsen kehityksen häiriytyminen, josta tilasto samoin kuin asiaa tutkineet lääkärit ovat yhtä mieltä. Esim. pariisilainen lääkäri Bachimont lukuisien pitempiaikaisten tutkimusten perusteella tunnustaa, että äitien työstä viimeiseen saakka on suuria arveluttavia vaaroja. Hän on punninnut eri äitien lapsia suuret määrät ja huomannut, että niiden naisten, jotka ovat tehneet viimeisiin saakka työtä, lapset ovat olleet paljoa kevyemmät, siis paljoa huonommin kehittyneitä. Niinikään on hän huomannut, että raskauden aika näillä naisilla on lyhempi, kun sen sijaan niillä naisilla, jotka ovat viimeisinä viikkoina saaneet enemmän lepoa, on raskauden aika pitempi. Näillä toisilla oli se keskimäärin 269 päivää, mutta niillä, jotka olivat työssä, keskimäärin 247 päivää. Tämän hän myös pitää todistuksena siitä, että lapsen kehitys on kärsinyt. Samanlaisiin tuloksiin on tällä alalla myös tullut erikoistutkija, tunnettu lääketieteentutkija Pinard Pariisissa, joka huomasi, että muutaman viikon lepo ennen synnytystä kykenee saamaan aikaan suuria muutoksia parempaan päin.

Yhtä tärkeä kuin suojelus ja äitiysapu on ennen synnyttämistä, on se myös synnytyksen jälkeen. Ainoastaan siten estetään äitien aikaista lapsivuoteelta nousemista, jonka seurauksena ovat usein kuolettavat taudit tai elinikäiset viat. Julmaa ovat sellaiset nykyoloissa hyvin usein nähtävät tapaukset, että köyhä äiti heti synnytyksen jälkeen tai muutama päivä sen jälkeen poistuu työhön. Silloin jääpi lapsi toisten lasten hoteisiin tai muuten huonoon hoitoon. Se joutuu nauttimaan sopimatonta ravintoa. Tunnettuahan on ettei edes kunnollinen lehmän maito voi korvata äidin maitoa. Ja mitä taas keinotekoiseen ravitsemiseen tulee, niin sellaisesta ei työväenoloissa voi olla puhettakaan. Näin ollen saa köyhälistön pienokainen usein väärennettyä tai hapanta maitoa, jota taajaväkisissä seuduissa ja kaupungeissa kaupitellaan. Mitä mahtaakaan kärsiä äiti, joka seisoo työssä koneen ääressä ja tuntee, kuinka hänen äidin maitonsa valuu hukkaan samaan aikaan, kun hän muistaa pienokaisen nälkäisenä makaavan kehdossaan. Niin, tästä onkin seurauksena suuri pienten lasten kuolevaisuus, jonka tiedämme olevan juuri köyhälistön keskuudessa suurimman, nim. tästä äidin ansiotyöstä johtuneena. Ei ole myöskään parempi niiden pienokaisten tila, jotka jäävät eloon, sillä saatuaan ensi viikkoina osakseen huonoa hoitoa, jäävät ne usein elinikäisiä vammoja kärsimään. Mitä äiteihin tulee, voivat he saada vikoja, joiden seurauksista he tuskin kunnollisesti voivat suorittaa seuraavaa synnytystä.

Näiden seikkojen perusteella selittää Berlinin työväen oloja erityisesti tutkinut lääkäri Ignaz Zadek, että lääketieteen kannalta tulisi äidin suojelusajan kestää siitä alkaen kuin raskaus alkaa siihen saakka kun imettäminen lop-

puu. Tältä ajalta olisi hänen käsityksensä mukaan äidille suoritettava korvaus. Eräs erfurtilainen ammattitarkastaja pitää, että suojelusajan tulisi ulottua kolme kuukautta ennen ja kolme jälkeen lapsen synnytyksen. Professori Mayet, joka on Saksan tilastollisen toimiston jäsen, ehdottaa mainitun suojeluksen ja avustusajan 6 viikoksi ennen ja 6 viikoksi jälkeen synnytyksen sekä on sitä mieltä, että tämän lisäksi olisi maksettava 25 markan palkinto äidille, joka imettää lastaan enemmän kuin kuusi kuukautta ja 25 markan lisäpalkinto, jos imettäminen tapahtuu enemmän kuin vuoden. Hän arvelee, että tällainen uudistus vähentäisi pienten lasten kuolevaisuutta 80 %:lla. Miten tärkeänä sitä pidetään, että äiti imettää lastansa, siitä on esimerkkinä esim. se, että Berlinin kaupunki vuosittain luovuttaa hyvin suuria summia palkintoina niille äideille, jotka pisimmän ajan imettävät lapsiaan.

Olen tässä tuonut muutamia todisteita synnyttäjäin suojeluksen ja avustuksen välttämättömyydestä. Nämä periaatteet ovatkin jo useitten Euroopan maitten porvarillisessa lainsäädännössä tunnustetut. Niinpä niissä laki, tosin ulottuen ainoastaan tehtaissa ja työpajoissa toimiviin, määrää synnyttäjille suojelusta 4—6 viikkoa ja Schweitsissä 8 viikkoa. Kun palkkatyössä olevilta naisilta tämä suojelus riistäisi toimeentulon, niin toisissa maissa, kuten Saksassa, Itävallassa ja Unkarissa, maksetaan äideille tältä ajalta sairaskassoista palkkaa, joskin tosin tuo palkka nykyään on hyvinkin pieni. Vaatimus tarkoitusta vastaavan äitiysavun aikaansaamisesta on eri maissa päivän kysymyksiä. Esim. Saksan uusi hallituksenesitys työväenvakuutukseksi sisältää ehdotuksen, että äitiysapu olisi ulotutettava myöskin maalaistyöläisnaisiin ja palkollisiin ja että avustusaika olisi pitennettävä 6 viikosta 8 viikkoon.

Sellaisia esityksiä antaa hallitus siellä. Meillä tuo hallitus eduskunnalle esityksen, jossa tästä asiasta ei yhtään sanaa hiiskuta. Tällä en tahdo kiittää näitä ulkomaalaisia toimenpiteitä, sillä eiväthän nekään siellä tarvetta vastaa, mutta mainitsin ne kuitenkin esimerkkinä. Suomen hallitukselle ei tämä asia voi olla tuntematon, sillä sen olisi pitänyt kuulla niitä vaatimuksia, joita työväen taholta tässä suhteessa on esitetty. Sitä paitsi, täytyyhän hallituksen tuntea työväensuojeluslainsäädäntöä tarkastamaan asetetun komitean ehdotus, missä ehdotetaan suojelusajaksi 4 viikkoa sekä lausutaan, että valtion tulisi maksaa äideille palkkaa tältä ajalta. Tämä perin varovainen uudistusehdotus ei koskisi kovinkaan suuresti valtion varoja, sillä meillä on noin 26,000 teollisuustyössä olevaa naista ja näistä ainoastaan pieni osa tulisi saamaan tätä apua, jotenka on arveltu, että ainoastaan 500,000 markkaa olisi kyseessä, jos tällainen avustus annettaisiin. Mutta senkin on hallitus tipahuttanut tästä esityksestä pois. Mitäpä muuta voi odottaa hallitukselta, joka on ainoastaan omistavien luokkien mielipiteitten mukaan toimiva laitos, ja työväki ei ole omistavilta luokilta oppinut mitään hyvää saamaan. Jos tämä minun syytökseni on hyvin ruma, niin on eduskunnalla nyt tilaisuus osoittaa minun tehneeni sen aiheettomasti ja on niillä porvarillisilla edustajilla, jotka tätä lakia työväenasiainvaliokunnassa valmistelevat, tilaisuus lisätä tähän lakiin synnyttäjäin suojelusmääräys, määräys, että synnyttäjää 6 viikkoa ennen ja 8 jälkeen synnytyksen ei saa käyttää työssä ja että hän saa tältä ajalta valtiolta täyden avun, avun, jonka tulee olla kaikille synnyttäjille yhtä suuri, samoin myös lääkäriavun ja lääkkeet ja maksuttoman kätilöavun.

Tällaisen lain laatiminen on minun käsittääkseni yhteiskunnan tärkeimpiä tehtäviä, sillä, käyttääkseni Lafarquen sanoja, on synnyttäjä „suorittanut tehtävän, joka on yhteiskunnallisista tehtävistä suuriarvoisimpia". Ja niin kauan kuin yksikään äiti on estetty antamasta välttämätöntä hoitoa lapselleen ja lapsi kehdossa turhaan huutaa äidinmaitoa, niin kauan on äidin oikeus syvälti loukattu. Tiedän varmasti, että työtätekevän luokan naiset suurella jännityksellä odottavat, minkälaisen ratkaisun tämä asia tässä eduskunnassa tulee osaksensa saamaan.

Mitä erikseen yötyön kieltoon tulee, niin siinä pyydän yhtyä siihen lausuntoon, minkä asiasta ed. Paasivuori antoi.

Ed. Haapanen: Käsilläolevaan esitykseen liittyvässä ehdotuksessa asetukseksi ammattien tarkastuksesta, sen 1 §:n 3 kohdassa ehdotetaan, että ammattientarkastajain luvun ja tarkastuspiirien rajat määrää keisarillinen senaatti, ja ehdotuksen 2 §:ssä, että pätevyysehdoista ammattientarkastuksen virkoihin kuin

myöskin nimittämistavasta sekä niihin kuuluvista palkka- ja muista eduista säädetään hallinnollista tietä. Minun käsitykseni mukaan yleensä hallitukselle pitäisi antaa niin vähän kuin suinkin mahdollista tilaisuutta uusien virkamiesten asettamiseen niin lukumäärään kuin palkkaukseenkin nähden, olkootpa ne sitten vaikka ammatintarkastajia, joista nyt on kysymys. Näistä seikoista päättämisen pitäisi kuulua eduskunnalle. Siten eduskunta olisi tilaisuudessa suoranaisesti vaikuttamaan siihen, ettei mitään tarpeettomia virkamiehiä, ei lukumääräänkään nähden, tulisi asetetuksi. Tähän olisi pyrittävä, sillä nyt on yleisenä käsityksenä, että virka- ja toimitusmiehiä on aivan liikaa. Supistettakoon siis yhä hallituksemme valtaa asettaa uusia virkamiehiä. Senvuoksi lausun asianomaiselle valiokunnalle toivomuksen, että se ehdotusta käsitellessään ottaisi huomioon yllämainitun seikan, nimittäin että ammattientarkastajain luvun ja tarkastuspiirien rajat päättäisi eduskunta eikä, niinkuin esityksessä on ehdotettu, senaatti.

Senaattori Hjelt: Senaatin jäsen, jonka huolena täällä käsitellyn arm. esityksen valmistaminen lähinnä on ollut, ei ole tilaisuudessa itse sitä täällä puollustamaan syystä, että hän on senaatista eronnut. Pyydän senvuoksi saada muutamin sanoin kosketella eräitä kohtia tätä esitystä, joihin keskustelu tähän saakka on lähinnä tähdännyt.

Tämä keskustelu semmoisenaan on omiaan valaisemaan, miten vaikea se kysymys on, jota esillä oleva arm. esitys koskee, kuinka vaikea on sellainen ratkaisu ja järjestely, että se voisi kaikkia tyydyttää. Täällä on lausuttu moitetta ja kiitosta aivan samaan kohtaan. Ed. Björksten piti suurena puutteena, suurena varjopuolena asiassa, että esitys koettaa rajoittaa naisen työn vapautta, mutta juuri tämä rajoitus on toiselta puolen pidetty esityksen ansiona ja onpa moittien lausuttu, että rajoitukset ovat aivan liian heikkoja. Näin ollen ei voi tulla kysymykseenkään, että yrittäisin koskea kaikkia niitä muistutuksia, joita täällä on esitetty. Olen varma, että esityksen käsittely valiokunnassa on useimmissa kohdin osoittava, että hallituksella on ollut riittäviä, painavia syitä niiden ehdotuksien tekemiseen, jotka sisältyvät arm. esitykseen.

Muutamaan kohtaan tahdon kuitenkin koskea. On moitittu sitä, että esityksessä ehdotetaan sallittavaksi teollisuustyössä käyttää lapsia, jotka ovat täyttäneet 14 vuotta. Arvellaan, että tämä ikäraja on liian korkea. Tahdon tämän johdosta huomauttaa, että näinkään korkeata rajaa löytynee nykyään tuskin minkään Europan valtion lainsäädännössä. Jos ottaa huomioon Ruotsin olot, niin on siellä voimassa laki, jonka mukaan on sallittu käyttää teollisuuden palveluksessa lapsia, kunhan ovat täyttäneet 12 vuotta. Norjassa on olemassa laki vuodelta 1892, jossa niinikään on sama ikäraja säädetty, ja Suur-Britanniassa, tuossa vapauden maassa, jossa työväen asema on verrattomasti paljon parempi kuin meidän maassamme, sielläkin on laissa, joka säädettiin vuonna 1901, määrätty sama ikäraja. Suomessa on siis uskallettu astua askel eteenpäin. Myönnettäköön, että esityksen mukaan sellaisiakin lapsia, jotka ovat täyttäneet 13 vuotta, saadaan käyttää, mutta ehdoksi on pantu, että nämä lapset ovat suorittaneet kansakoulukurssin ja ovat todistettavasti terveitä sekä että työ ei heitä liiaksi rasita. Tunnettu on se vaatimus, että niille lapsille, jotka ovat päässeet kansakoulusta, tarjottakoon tilaisuutta työhön, toimintaan, sillä joutilaana kulkeminen juuri tuossa vaarallisessa ijässä on, kuten tunnettu, usein kaikkein turmiollisin asema, johon lapsi siinä ijässä voipi joutua. Esityksessä on kuitenkin koetettu pitää silmät auki niihin vaaroihin nähden, jotka liian rasittava työ saattaa lapsille tuottaa, ja uutuutena mainittakoon, että milloin hyvänsä voivat sekä lapsen vanhemmat että lapsi itse ja myöskin ammattientarkastaja vaatia, että lääkäri tutkii, kestääkö lapsi sitä työtä, mikä sillä on tarjona.

On moitittu sitä, että esityksessä ehdotetaan n. s. nuorille työntekijöille niinkin pitkä työaika kuin 10 tuntia päivässä, kun se komitea, minkä valtio oli asettanut työväenlainsäädäntöä valmistamaan, puolsi niille 54 tunnin työaikaa viikossa. Sallittakoon minun mainita, että tämä lain kohta, johon on tähdätty hyvin perusteltu kritiikki, on senaatissa ollut äänestyksen alaisena, ja sallittakoon minun sanoa sekin, että toisellaista säädöstä, nim. sellaista, että näille nuorille säädettäisiin lyhempi työaika, korkeintaan 8 tuntia päivässä, äänestivät ne senaatin jäsenet, jotka siihen nykyään kuuluvat, yhtä lukuun ottamatta, joka oli estetty istuntoon saapumasta. Valiokunta on tilaisuu-

dessa senaatin pöytäkirjoista huomaamaan, miten asiaa senaatissa on käsitelty.

Täällä on laajalti puhuttu siitä, että esityksen sisältämä asetus vaieten sivuuttaa kysymyksen siitä, että lapsensynnyttäjiin nähden olisi annettava erikoisia määräyksiä, että olisi kiellettävä naisilta raskaudentilassa sellainen työnteko, joka saattaa olla sekä heille, että syntyville lapsille vahingollinen. Niinikään ei ole säädetty mitään aikaa synnytyksen jälkeen, jona näiltä naisilta olisi työ kielletty. Tämän kysymyksen laaja merkitys ei suinkaan ole jäänyt senaatissa huomioon ottamatta. Päinvastoin on aivan empimättä annettu täysi tunnustus niille vaatimuksille, joita tähän kysymykseen nähden voidaan lainsäädännölle asettaa. Mutta syy, miksikä tätä kysymystä ei tässä lakiehdotuksessa ole edes kosketeltu, on se, että on pidetty vääryytenä, että ne edut, jotka lainsäädännön tulisi naisille tässä kohden tarjota, rajoittuisivat yksinomaan teollisuuden palveluksessa toimiviin naisiin. Ne edut, jotka tässä ovat kysymyksessä, se suojelus, mitä naiset kaipaavat, se on tuleva yhtä hyvin maanviljelyksen alalla kuin konsanaan teollisuuslaitoksissa toimiville. Puheena on tässä suuri sosiaalinen uudistuskysymys, joka koskee yleensä kansan kaikkia vähävaraisia kerroksia. Näin ollen huomattiin senaatissa mahdottomaksi puristaa tätä kysymystä niihin ahtaisiin puitteisiin, joihin tämä laki oli rajoitettu.

Ja sitäpaitsi oli tähän olemassa toinen ehkä vielä painavampi syy. Rajoitukset raskaiden ja synnyttäneiden naisten työhön nähden edellyttävät aivan tinkimättä, että voidaan näille naisille, joilta työansio kielletään, taata toimeentulo, vaikkapa vaatimatonkin. Ei voitu tyytyä vain siihen, että säädettäisiin kuiva työnkielto, vaan oli yhtaikaa annettava varmuutta siitä, että rajoitukset eivät tulisi vahingoittamaan niitä naisia, joita lainsäädäntö tahtoo suojella, vaan päinvastoin tuottamaan heille todellista, pysyvää hyötyä, heille ja niille, joille he antavat elämän. Mutta tuo kysymys on, kuten jokainen täällä tietää, meillä vielä aivan valmistamatta. Meidän täytyy saada toimeen äitiysvakuutus, se on järjestettävä yhtaikaa kun tässä kosketelluissa kohdin naisten työvapaus supistetaan.

Nämä ja yksinomaan nämä olivat ne syyt, jotka pakottivat senaattia lakiehdotuksessaan sivuuttamaan tämän kysymyksen, jonka arvon ja merkityksen se täysin oivaltaa.

Ed. Kirves: Täällä ovat edelliset puhujat viitanneet siihen, että tämä asetusehdotus sisältää yhden osan työväensuojeluslainsäädäntöä. Minä sentähden tahtoisin hiukan mainita niistä aiheista ja niistä syistä, joista työväensuojeluslainsäädäntö on minun tietääkseni alkunsa saanut.

Työväensuojeluslainsäädäntö ei suinkaan ole alkuisin siitä, että lainsäädännöllä tahdottaisiin suojella työväestöä liiaksi rasittavia töitä vastaan. Lainsäädäntö on astunut työväestöä suojelemaan vallan toisissa tarkoituksissa. Jos katselee saksalaisen professori Herknerin teosta, niin huomaa, että työväensuojeluslainsäädäntöä on ruvettu panemaan alulle ainoastaan sentähden, että saataisiin hallitusvallalle riittävä ja terve turvajoukko. Sillä tässä Herknerin teoksessa mainitaan esimerkki saksalaisesta työväensuojeluslainsäädännöstä ja sen alkulähteestä. Siinä sanotaan, että Rheinin maakunnan kenraalikuvernööri huomautti Saksan hallitukselle, että ellei työväensuojeluslainsäädäntöä ruveta kehittämään, toisin sanoen, ellei työväestöä ruveta suojelemaan teollisuustyötä vastaan, niin Rheinin maakunta ei kykene saamaan yhtään kunnollista sotamiestä. Siis työväensuojeluslainsäädäntö on johtunut siitä edellytyksestä, että hallitusvallalle saataisiin kunnollista sotaväkeä, taistelemaan työläisarmeijaa vastaan. Meillä myös on samallaiset johteet. Myöskin mainitaan mainitsemassani teoksessa Englannin työväensuojeluslainsäädännöstä samaan suuntaan. Meillä voidaan myös väittää, että on lähdetty samoista periaatteista. Meilläkin työväensuojeluslainsäädäntö on sangen läheisessä yhteydessä asevelvollisuuskysymyksen kanssa. Mitä nykyiseen työväensuojeluslainsäädäntöön tulee, voidaan väittää, ettei nyt tarvita sotaväkeä, mutta minä väitän, että nyt tarvitaan poliiseja, ja siihen on saatava terveitä voimia, sillä onhan työläisarmeija siksi suuri, ettei sitä vastaan voi raajarikkoja poliiseja lähettää, vaikka niitä olisi enemmänkin. Missä määrin hallituksen antaman kysymyksessä olevan arm. esityksen perusteissa vedetään vääriä johtopäätöksiä työväensuojeluslainsäädännön suhteista, huomautan ainoastaan, miten perusteluissa sivulla 3 mainitaan, että „teollisuudelle on varattava se

mahdollisuus, että silloin kun sen tuotteiden kysyntä on epätasainen tai äkisti enentynyt, saattaa työaikaa pidentämällä tyydyttää niitä lisääntyneitä vaatimuksia, joita sen tuotantokykyyn nähden asetetaan". Tämä on sentähden harhaan viepä, että hallituksen olisi minun mielestäni pitänyt tietää, että meillä on sangen suuri työväenvarajoukko, joka on aina työttömänä, kun ei riitä töitä, eikä sentähden olisi ollut syytä ottaa tähän esitykseen tällaista lausetta. Vai eikö silloinkin, kun tämä esitysehdotus on perusteltu, tämä on nim. hyväksytty 27 päivänä maaliskuuta tänä vuonna, Helsingin työttömät kääntyneet hallituksen puoleen nimenomaisilla vaatimuksilla, että heille on saatava työtä? Mutta hallitus ei ole tätä ottanut huomioonsa, se on vain koettanut saada tilaisuutta pidentää työpäivää. Myöskin nykyisen kotimaisen hallituksen jäseniä on ollut joukko eduskunnassa, jossa on valitettu sangen suuressa määrässä työttömyyttä, ja onpa asetettu hallituksen toimenpiteestä tutkimuskomiteakin, joka tutkii, missä määrin työttömyyttä on olemassa. Siis hallitus on tietänyt, että meillä on työttömiä siksi paljon, ettei sen perustelma tässä kohden pidä vähässäkään määrässä paikkaansa. Minä en tahdo kajota näihin perusteluihin sen enempää, vaikka olisi monta paikkaa, joissa minun mielestäni koko tämä lakiehdotus on vallan harhaan perusteltu.

Koska täällä on jo puhuttu yleensä ammattityöläisten suojelemisesta, voin rajoittaa puheeni koskemaan ainoastaan ammattitarkastusta. Meidän nykyinen johtosääntömme ammattientarkastajille, lisäyksellä, mitä naisammattitarkastajiin tulee, 21 päivältä joulukuuta 1889, säätää ammattitarkastajille jonkunlaisia velvollisuuksia. Sen 1:sen pykälän toisessa kohdassa mainitaan, että ammattitarkastajan tulee koettaa etupäässä neuvoilla ja tiedonannoilla edistää työväensuojeluslain tarkoituksia, vakuuttaa työntekijälle siitä koituvat hyödyt, ja sanotaan vielä: ahkeroitkoon siis ammattientarkastaja toimensa harjoittamista sillä tavoin, että hän saavuttaisi työnantajain ja työntekijäin luottamuksen. Tämä pykälä löytyy jossakin määrin vastaavana myös Ruotsin ammattitarkastajain ohjesäännössä. Mitä nyt tulee ensin siihen, missä määrin ammattitarkastajat ovat tähän saakka voineet saavuttaa työväen luottamusta, niin siitä ei tässä oikeastaan maksa vaivaa monta sanaa sanoa, mutta siitä kylläkin, missä määrin he ovat saavuttaneet työnantajain luottamuksen. Sen ovat he saavuttaneet täydellisesti ja sen tukemiseksi voidaan sangen paljon viitata ammattientarkastajien kertomuksiin. Esimerkiksi ammattientarkastaja pohjoisessa piirissä kertoo vuodelta 1900, että työväensuojeluslain noudattaminen on yleensä ollut tyydyttävä, eikä allekirjoittanut tarkastusmatkoillaan ole huomannut mitään lainrikkomusta, jota olisi voinut panna syytteeseen, paitsi parissa pienehkössä sahassa, joissa on käytetty lapsia työssä liian pitkällä työajalla; siitä on huomautettu, että „he toivottavasti ovat erehdyksensä korjanneet". Tällä tavalla ammattientarkastajat kyllä saavuttavat työnantajien luottamuksen, ja eiväthän he voi luonnollisesti esittää näille työnantajille, jotka välittömästi vaikuttavat heidän nimitykseensä, mitään vaatimuksia, sillä heillähän on hyvät virkapaikat. Eiväthän he voi näiden mieltä pahoittaa, se on luonnollista, ja tästä johtuu, etteivät epäkohdat tule ilmi juuri mitenkään muuten kuin siten, että sattuu joku tapaturmainen kuolemantapaus, tai joku vaikeampi tapaturma tai muu semmoinen. Niinpä tässä samassa mainitsemassani pohjoisessa piirissä ammattitarkastaja samassa kertomuksessa, jossa hän mainitsi, ettei ole rikottu ollenkaan työväensuojeluslakia, mainitsee, että eräällä sahalla tuli ilmi, että siellä oli käytetty 12 vuotta nuorempia työssä siitä syystä, että yksi tällaisista lapsista kärsi tapaturman. Siis meidän ammattitarkastajamme eivät tiedä ollenkaan mitään epäkohdista, ennenkuin joku kuolee. Silloin vasta he tuumaavat, että eiköhän siellä liene sentään jotakin sanottavaa ja jokin epäkohta olemassa. Minä voisin sangen moneen ammattientarkastajan lausuntoon viitata samanlaisella otsikolla, jolla tämäkin lukemani ammattientarkastajan lausunto alkaa. Mutta meillä yleensä tunnetaan ammattientarkastajain toiminta. Tunnetaan ettei se vastaa tarkotustaan mitä työväkeen tulee. Saman pohjoisen piirin tarkastaja lausuu myös kertomuksessaan vuodelta 1902: „Vuoden kuluessa toimittamillani tarkastuksilla ei ole voitu havaita työväensuojeluslakia mitenkään rikotuksi vaan näyttää lakia jo vuosikauden mallikelpoisesti noudatetun."

Mutta toisaalta hän taas myöntää, että eräässä samaan tarkastuspiiriin kuuluvassa teollisuuslaitoksessa ei ollut työväki edes tapa-

turmavakuutuksessa. Näin harhaan johtavat meidän ammattitarkastajiemme nykyiset lausunnot. Minä en epäile sitä, että tämmöinen lausunto ei olisi lähtenyt rehellisestä mielestä, sillä hehän eivät tiedä todellakaan mitä heidän piirissään tapahtuu, eivätkä tahdokaan tietää sitä. Kun tämmöisiä lausuntoja on olemassa, silloin on luonnollista, että meille tulee hallituksen taholta tämmöinen esitys kuin esillä oleva. Sillä hallituksella ei ole missään tapauksessa niitä tietoja, joita se ehdottomasti vaatii, kun sen asettamat virkailijat eivät ole vastanneet tarkoitustaan, vaan pettäneet hallituksensa. Mitä sitten tulee toisiin ammattitarkastajiin, niin voidaan väittää kaikkien olevan yhdellä kannalla, kaikkien lausunnot ovat vallan yhtäläisiä. Ammattientarkastaja läntisessä piirissä vuodelta 1904 lausuu, että yhtä vähän kuin edellisenä, oli viimeksi kuluneena vuonna tapahtunut sellaisia työväen suojeluslain säännöksien rikkomisia, jotka olisivat aiheuttaneet syytteen tekemistä. Mutta toisaalta kuitenkin tiedetään, että sangen törkeitä lainrikkomuksia on olemassa, mutta näitä ei voida saada julkisuuteen sentähden, etteivät työntekijät tunne itseänsä turvatuiksi työnantajia vastaan siinä määrässä, että he voisivat ilmoittaa näitä edes ammattientarkastajille. Minä viittaan vaan erääseen tapahtumaan, mikä äskettäin tapahtui Tampereella ja josta vielä jälkilaskuja näkyy viimeisien sanomalehtien numeroissa; kuinka siellä käytettiin työväkeä todistajina raastuvanoikeudessa, mutta ne kaikki pantiin työstä pois heti kun olivat tämän todistuksensa antaneet. Meillä on myöskin olemassa syitä, ettei voida saada asiain nykyisellään ollessa tietää kaikkea sitä, mitä ehdottomasti pitäisi tietää. Meidän ammattitarkastajien ohjesäännön 2 §:ssä mainitaan, että tarkastajan on usein käytävä teollisuuslaitoksissa ja muissa armollisen asetuksen tarkoittamissa työpaikoissa perehtymässä muka ammattitoimintaan, käytävä v ä h i n t ä ä n k e r t a v u o d e s s a! Meillä kuten tiedetään nimitetään yksinomaan teknillisen sivistyksen perusteella ammattitarkastajat, joilla ei ole edes silmää nähdä mitä epäkohtia kussakin työpaikassa on olemassa, jollei työtä johtava insinööri tai työnjohtaja hänelle osoita: k a t s o k a a t u o h o n, tuossa se on. Paitsi silloin kuin joku kuolee, silloin mahdollisesti täytyy jotakin saada julkisuuteen. Mutta siitäkin kun tapaturma sattuu, me olemme tulleet sangen omituiseen kokemukseen, millä tavalla ammattientarkastajat täyttävät tässä velvollisuutensa. Meillä ei yleensä ammattientarkastajia tapaturmatutkinnoissa tavata, meillä tämmöiset tutkinnot toimittaa joku metsäkylästä kaupunkiin tuotu poliisikonstaapeli, joka ei asiasta tiedä hölynpölyä. Tämä kysyy pari sanaa ja siinä kaikki, silloin on tutkimuspöytäkirja valmis. Ja vaikkakin arm. asetuksessa määrätään, että 8 vuorokauden kuluttua siitä, kun pöytäkirja on tarkastettu, on siitä tapaturman kärsineelle tai hänen oikeutensa omistajalle ote annettava, tehdään sitäkin sangen harvoissa tapauksissa. Monasti saa tuota pöytäkirjaa käydä pyytämässä, ja siellä missä ei ole ammattitarkastajia, saadaan monasti käydä kehoittamassa tutkinnon pitoonkin. Täällä on äskettäin senaatin kamaritoimituskunnassa ratkaistu yksi tämmöinen tapaturma-asia, joka myöskin sietää ikuistuttaa tämän eduskunnan pöytäkirjaan. Eräs työmies loukkaantui valtion omistaman hovin töissä, mutta ei saanut mitään korvausta, ensiksikin koskei hän onnistunut saamaan poliisia pitämään tutkintoa ja pöytäkirjaa, ja toiseksi kun hän muka nosti kanteensa liian myöhään eikä työnantajaa semmoisessa tapauksessa voitu pitää vastuunalaisena työntekijää kohdanneesta vammasta, vaikka meidän käsityksemme mukaan sen laki kyllä sisälsi. Tämä viimeksi mainitsemani asiakirja on luullakseni vielä nytkin senaatissa ja mitäpähän sillä tuo asianomainen tekeekään, se kai saanee sinne jäädä. Minä voisin sangen monta todistusta tuoda siitä, ettei meillä vähimmässäkään määrässä ammattientarkastajat voi saavuttaa työntekijäin luottamusta.

Täällä nykyisten ammattitarkastajien ohjesäännöissä vielä on 8 §:ssä mainittu: ammatintarkastaja kiinnittäköön huomionsa myöskin työntekijän siveellisiin olosuhteisiin, erittäinkin semmoisessa teollisuuslaitoksessa, jossa käytetään kumpaiseenkin sukupuoleen kuuluvia henkilöitä. Tämä kohta lienee tämän kamarin jäsenille sangen rakkaassa muistossa Voikan lakon ajoilta. Meillä työntekijäin ja ammattitarkastajain välillä on siveellisyyskysymyksessä sangen suuri ero. Se mitä ammattitarkastajat pitävät oikeutettuna ja siveellisenä tekona, sitä työntekijät pitävät siveettömänä, aina helmojen nostoon saakka. Tässä on raja-aita, joka valitettavasti puhuu siitä, mihin oloihin meidän ammattitarkastuksemme on joutunut.

Täällä vielä 10 §:ssä sanotaan: jos riitaisuuksia sattuu elinkeinon harjoittajan ja työntekijäin välillä, on ammatintarkastajan koetettava sovittaa. Me ammattityöntekijät tiedämme, miten ammattitarkastajat niitä koettavat sovittaa. He koettavat sovittaa sillä tavalla, että kutsuvat työntekijät suureen kokoukseen johonkin tehtaan suureen huoneeseen, ja tulevat sinne insinöörin ja työnjohtajan kanssa, kyselevät miten on asia ja millä tavalla tapahtunut. Mutta jos työntekijöiden puolelta vaaditaan, kuten on tehty, parannuksia, esitetään, että tämmöinen tulkinta ei vastaa ammattientarkastajain johtosäännössä mainittuja määräyksiä eikä myöskään vastaa niitä määräyksiä, joita elinkeinolaki tässä suhteessa ammattientarkastajalle velvollisuudeksi määrää, ja vaaditaan että on annettava tilaisuus perusteellisen tutkimuksen toimeenpanemiseen siten, että työntekijät valitsevat keskuudestaan edustajia, jotka tuovat ammattientarkastajalle ilmi ne perusteet, joilla he puollustavat tekoaan, jos he ovat tehneet mitään semmoista, josta yleensä tahdotaan heitä syyttää. Tätäkään tilaisuutta ani harvoin ammattientarkastajat suovat. Meillä siis ammattitarkastajat eivät tätä nykyä ollenkaan noudata näiden säännösten määräyksiä. Sillä meillä ei mikään perusteellinen tutkimus, ei mikään pöytäkirjanpito voi tulla nykyään kysymykseenkään ammattitarkastuksen ollessa tällä kannalla, jolla se nyt on.

Vielä täytyy minun mainita eräs sangen painava seikka nykyisessä ammattientarkastajain johtosäännössä, ja se on 12 §. Tässä pykälässä säädetään, että tapaturmat, jotka työntekijäin suojelemisesta annetun asetuksen 23 §:n mukaan ovat ammatintarkastajalle ilmoitettavat, pitää merkitä muistiin ja tulee tarkastajan, jos hän tarpeelliseksi katsoo — siis tässä taasen jätetty hänen mielivallastaan riippumaan, katsooko hän tarpeelliseksi vai ei — enempää tutkimusta pitämällä selvittää, miten tapaturmassa on käynyt. On maita, joissa työnantajan on ehdottomasti ilmoitettava pieninkin tapaturma poliisiviranomaiselle ja sitä tietä ammattientarkastajalle, mutta meillä tässä kohden laki on sangen puutteellinen. Meillä saattavat suurimmatkin tapaturmat tapahtua ilman että työnantaja niistä hiiskuu halaistua sanaa enempää ammattitarkastajalle kuin poliisiviranomaisille, sillä asetus ei nimenomaan määrää, minkälaisista tapaturmista täytyisi ilmoitus tehdä. Tästä on johtunut monesti se, että tapahtuu sangen ikävä tapaturma, mutta jollei siinä ole työntekijän henki kysymyksessä, ei siitä ollenkaan ilmoiteta poliisiviranomaisille tai jos nähdään ettei lääkäri voi sitä enää parantaa, silloin vasta, kun se on parantumaton, ilmoitetaan mahdollisesti puolenvuoden perästä, voipi sanoa liki vuosikin sen jälkeen kun tapaturma on sattunut, asia poliisiviranomaisille ja ammattientarkastajille. Tällä välin kyllä työnantajat ovat pitäneet huolen siitä, että ne henkilöt, jotka olisivat kyenneet todistajiksi, ovat tulleet passitetuiksi maailman ääriin ja näin ollen tapaturman kärsinyt jää turvattomaksi lainhengenkin väärinkäyttöä vastaan. Tämä nyt kysymyksessä oleva ehdotus ei ole ollenkaan sen parempi; vajanaiset ovat ainakin säädökset, mitä kirjanpitoon tulee. Entisessä ammattientarkastajain ohjesäännössä toki mainitaan, että ammatintarkastajan on pitäminen tarkkaa kirjanpitoa tutkimuksistaan ja muista, mutta tämä uusi asetus tykkänään vaikenee siitä. Meillä kuten mainitsin on jäljennetty jossain määrin Ruotsin ammattitarkastajain ohjesääntöä, mutta Ruotsin ammattitarkastajien johtosääntö määrää sangen tärkeät tehtävät tässä asiassa ammatientarkastajille. Se minun tietääkseni määrää, että ammattientarkastajan on pidettävä tarkkaa kirjanpitoa myöskin siitä, mitä hänelle kirjeellisesti ilmoitetaan, sekä mitä hän niihin vastaa. Meillä on luonnollista, että kun ei nykyäänkään ole olemassa tämmöistä määräystä, ei voi mikään tarkastus tulla kysymykseen hallituksen puolelta, missä määrin ammattitarkastajat täyttävät tehtävänsä ja missä määrin ne ovat avulliset työntekijöille ja missä määrin ne avustavat työntekijöitä silloin, kun he pyytävät heiltä neuvoja. Tämä puute tässä myös ehdottomasti on, ja se olisi mielestäni kaikissa tapauksissa korjattava. Täällä on myöskin mainittu, että tämä ehdotus on huonompi kuin komitean laatima ehdotus. Minä myöskin tunnustan, että valitettavasti niin on asianlaita. Meillä ei siis, kotimainen hallituksemme ole katsonut voivansa hyväksyä edes valtion komiteankaan ehdotuksia, jossa komiteassa on niin suuri joukko työnantajia, vieläpä Suomen suurimpia teollisuudenharjottajiakin. Sangen ikävä ja valitettava seikka! Minä tyydyn mainitsemaan tässä ainoastaan siitä tärkeästä periaatteesta, jossa tämä asetus eroaa komitean mietinnöstä ja se on se, että komitean mietin-

nössä edes annetaan tunnustus sille kansanvaltaiselle periaatteelle, että ammattientarkastajia asetettaessa työväestön annetaan lausua ajatuksensa tointahakevista henkilöistä, toisin sanoen, he voivat lausua ajatuksensa, ketä he puollustavat ja ketä he eivät puollusta. Minä ainoastaan lisään tähän, että olisi komiteallekin paljon parempi, että se olisi ehdottanut, että työväenjärjestöt antaisivat tämmöisen lausunnon. Mutta tätä komitean ehdotusta, niin lievä kuin se onkin, ei ole otettu tähän ehdotukseen, vaan on jätetty suoranaisesti hallituksen mielivallasta riippuvaksi, kysytäänkö työntekijöiltä ollenkaan, ketä he haluavat ammattientarkastajaksi ja ketä he eivät halua. Tässä on minun mielestäni sangen suuri puute, joka valiokunnan on korjattava. Sillä eihän voida ajatella esim. sitä, mitä täällä sanotaan 1 §:n toisessa kohdassa, että tarkastajille avuksi asetetaan teollisuushallituksen määräyksen mukaan työväen apulaisia tarvetta myöten, jokaisesta työpaikasta Suomessa yksi työntekijä näille tarkastajille apulaiseksi, eikä myöskään voi ajatella sitä, että teollisuushallitus missään määrin tulisi tässä noudattamaan niitä toiveita, joita työväestöllä on. Sentähden tämä tärkeä periaate, että työväenjärjestöt itse olisivat saaneet asettaa ehdokkaansa ja itse valita nämä ammattientarkastajat, tämän olisi pitänyt minun mielestäni tulla säädetyksi tässä laissa. Silloin se vasta olisi vastannut tarkoitustansa. Minulla kerran oli tilaisuus puhua erään teollisuushallituksen arvoisan jäsenen kanssa ammatitarkastuksesta ja tunnusti hän sen puutteellisuuden, mutta oli miltei samalla kannalla näihin työntekijätarkastajiin nähden kuin nykyinen hallituskin. Lopulta hän kuitenkin tunnusti, että työntekijät eivät voi aseman tämmöisenä ollessa missään tapauksessa auttaa ammattientarkastusta siinä määrässä, että se tulisi tehokkaaksi, koska ne eivät ole turvatut työnantajain mielivaltaa vastaan. Mutta vaikka näin vajanaisia säädöksiä täällä on, niin sittenkin hallitus mainitsee, että tällä toimenpiteellä pitäisi muka saada työväen luottoa ammattientarkastuslaitokselle ja osaksi voittaa tälle laitokselle suurempaa luottamusta työväenluokan puolelta. Tarkoittaako siis hallitus, että se tahtoo voittaa perustuslaillisen työväenyhdistyksen suosion tälle ammattikuntalaitokselle? Tarkoittaako se, että se tahtoo voittaa suomalaisen puolueen työväenliiton osaston luottamusta, tai kristillisen työväenosaston luottamusta? Sosialidemokraattisen työväenliiton luottamusta ei ammattitarkastus tällä voita puolelleen. Voin sen rehellisesti vakuuttaa. Sanotaan: osaksi myös voidakseen hankkia ammattitarkastukselle suurempi määrä käytännöllistä asiantuntemusta ja kokemusta eri ammattialoilla. No, hyvänen aika, jos nyt kerran tämän asetuksen tarkoitus on se, että saadaan käytännöllisempää asiantuntemusta eri ammattialoilla, vaikka kuinka pieneksi osaksi, silloin minun mielestäni olisi ollut ehdoton velvollisuus tässä säätää määräys siitä, että työväenjärjestöt olisivat saaneet vaikuttaa näitten virkailijoitten vaaliin. Silloin se olisi voinut saattaa työväen suopeammaksi ammattientarkastukselle kuin mitä se tähän ehdotukseen nähden voi tulla olemaan.

Täällä on myöskin mainittu siitä, kuinka muka lasten ja nuorten työaika on rajoitettu erääseen aikaan päivästä. Tämä rajoitus ei kuitenkaan ole riittävä. Ajatellaanpa esim. ammattikouluja. Ammattikoulut alkavat tavallisesti iltasella kello 7. Kun niin on laita, mitenkä silloin työntekijät voivat ehtiä kouluun? Ei siis voi tulla kysymykseenkään että tällä ehdotuksella, jota täällä niin monasti on kehuttu, voitaisiin edistää työläisten ammattitaitoa. On suuresti moitittu suomalaisten työläisten ammattitaitoa, ja kuitenkaan sitä ei tahdota edistää. Niihinkin kouluihin, jotka meillä toimivat iltasin, eivät työläiset mitenkään ehdi, heillä kun työpaikalta on pitkä matka kotiin, joten eivät mitenkään enää ennätä kouluun. Mitä tulee siihen, että uhrattaisiin muutama tunti päivästä, niin sitä ei kannata monen työläisen ollenkaan ajatellakaan, vaan täytyy hänen tykkänään jättäytyä pois tällaisista ammatillisista sivistyslaitoksista. Ja onhan sitäpaitsi työnjohtajien ja insinöörien puolelta vakuutettu etteivät suomalaiset työmiehet tarvitse mitään ammattisivistystä. Jätän tietysti tämänkin johtavan henkilön nimen mainitsematta, mutta mahdollisesti jossain toisessa tilaisuudessa täytynee se mainita; ja tämmöiset henkilöt johtavat vielä valtion työlaitoksia.

Kuten sanottu, minä en tahdo tässä sen pitemmälti yksityiskohtiin kajota, mutta minä lausun ainoastaan valituksen, ja toivon, että valiokunta ehdottomasti koettaa saada tähän la-

kiin siirretyksi sen määräyksen, että niin ammattientarkastajat kuin apulaisetkin jäävät työväenjärjestöjen valittaviksi. Minä voin yhtyä siinä määrin erään edustajan lausuntoon, ettei meillä enään virkamiehiä tällä alalla kaivata.

Mitä sitte tulee siihen, millä tavalla työväenapulaiset asetettaisiin, siitä ei ole täällä vähintäkään viittausta. Asetettaisiinko ne ehkä, kuten olen kuullut, luottamusmiehinä. Jos ne semmoisina asetetaan, silloin siihen toimeen ei ketään saada. Jos ne nimitetään yksinomaan hallituksen toimenpiteestä, silloin se ei vastaa tarkoitustaan, sillä tietysti täytyy työntekijällä tämmöisessä tapauksessa olla kielto-oikeus ja silloin tulee jokainen tästä kunniavirasta kieltäytymään siitä syystä, että hänen toimeentulonsa ei ole ollenkaan turvattu. Täällä voidaan sanoa, että kyllä hallitus voi pitää huolen siitä, että sen työssäolo, joka tällaisen toimen saa, on turvattu. Mutta työnantajalle jää aina kaikissa tapauksissa niin paljo keinoja, joilla hän voi pakoittaa tämmöisen työntekijän eroamaan, että niitä ei tässä jaksa luetella. Niitä keinoja tarjoutuu aina kymmeniä jokaisessa työtunnissa. Kun sentähden on asetuttu kerran sille kannalle, että tahdottaisiin ammattientarkastukselle saada työväen luottamusta, silloin on astuttava pitempi askel, niin että työntekijät, työväenjärjestöjen kautta, ovat oikeutetut valitsemaan mainitut virkailijat määrävuosiksi kerrallaan. Saattaa kyllä tuntua omituiselta, että meillä valittaisiin tämmöiset virkailijat määrävuosiksi, mutta onhan jo muutamissa Europan maissa käytännössä tapa valita tämmöiset virkailijat määrävuosiksi. Jolleivat ne vastaa tarkoitustaan, niin silloin ne luonnollisesti vaihdetaan uusiin. Tähän periaatteeseen on meidänkin pyrittävä sitä suuremmalla syyllä, mitä tarkemmin me tarkastamme nykyisten ammattientarkastajain toimintaa.

Ed. Lohi: Täällä ovat jo monet puhujat pitäneet niin tavattoman pitkiä esitelmiä työväensuojeluslainsäädännöstä, varsinkin sosialistiset puhujat, että minä puolestani en tahdo enää näitä esitelmiä kovin pitkälti jatkaa. Minä en voi ollenkaan arvostella missä määrin tämä työväensuojeluslainsäädäntö on soveltuva tehdas- ja teollisuustyöväkeen, mutta huomioni kiintyi eritoten niihin lausuntoihin, joita edustajat Kaarne ja Paasivuori esittivät, että tämä suojeluslaki olisi myös ulotettava maanviljelystyöväkeen, ja joissa he samalla vaativat, että työpäivä olisi kaikilla aloilla saatava 8-tuntiseksi. Maanviljelysammatti on kuitenkin sellainen ammatti, että mitään säännöllistä työpäivää on hyvin vaikea tälle alalle sovittaa. Me tiedämme, että meidän maassamme talvi on pitkä ja pimeä aika. Silloin ei voida tehdä työtä edes kahdeksaakaan tuntia. Kaikki maanviljelystyö on tehtävä pääasiallisesti kesän aikana. Ja kun kesä on lyhyt niin silloin on kiire. Ajatellaan heinän- ja elonkorjuuta. Se on kerrassaan riippuva ilmasuhteista. Oletamme, että on viikon satanut vettä ja sitten tulee poutapäivä. Jos nyt tuo työpäivä olisi määrätty 8-tuntiseksi, niin, kun tuo tuntimäärä on loppunut, lähde pois työstä ja jätä ruohosi siihen, vaikka sadepilvi olisi taivaan rannalla nousemassa. Minä ajattelen, että viepi kokonaan mahdottomiin tuloksiin, jos tämmöisiä rajoituksia tehdään.

Me pienviljelijät, me olemme pääasiallisesti itse työntekijöitä, mutta ehkä joissakin tapauksissa käypi niin, että kiireellisimpänä aikana me pidämme myöskin apuna palkkatyöläisiä. Tämä suojeluslaki tietysti tarkoittaa ainoastaan palkkatyöläisiä. Mutta lieneekö johdonmukaista asettaa palkkatyöläiset erikoisempaan asemaan kuin meidät, jotka itse myös koetamme tuosta karusta maasta elatusta itsellemme hankkia.

Ed. Pärssinen täällä puhui hyvin kauniisti äitien suojeluksesta ja toi esiin sellaisia ulkomaisten auktoriteettien lausuntoja, että äitejä ei saisi työhön käyttää siitä alkaen, kun raskauden päivät ovat alkaneet, siihen asti, kun imetys on päättynyt. Mutta maaseudulla kai on kuitenkin paljon äitejä, joiden imetys ei ole päättynyt vielä silloin, kun toinen raskaus on alkanut. Ei suinkaan silloin näitten äitien koskaan sallittaisi työtä tehdä. Mutta minä en ymmärrä, miten nämä äidit sitte tulisivat toimeen ja miten me ne vapauttaisimme työtä tekemästä. Kyllähän olisi meille kaikille hyvin mieluista, että olisi vähän työtä ja paljon palkkaa, mutta me kokemuksesta olemme tulleet tuntemaan, että tämä maa on sellainen, että ei täällä kypsät kärpäset suuhun lennä.

Ed. Sillanpää: Pääasiassa yhdyn ed. Pärssisen ja Paasivuoren lausuntoihin. Mutta tässä arm. esityksessä on kuitenkin eräs kohta, johon tahdon lyhyesti kajota, koska olen aivan varma, että ehdottamani mielipide ei kuitenkaan valiokunnan porvarillisilta jäseniltä tule

saamaan kannatusta. Tahdon sen siis tuoda täällä esille.

Kaikkein räikeimmin pisti silmääni arm. esityksen toinen pykälä, jossa kohdistetaan lain ulottuvaisuus vain niihin liikkeisiin, joissa läpi vuoden on vähintään viisi työntekijää, se tahtoo siis sanoa, että pienliikkeet ja kotiteollisuus, ne kaikki suletaan lain ulkopuolelle, ja kuitenkin tiedetään, että juuri pienliikkeissä kaikkein enimmän alaikäisiä rääkätään, vieläpä useilla niillä on 7 työpäivää viikossa.

Täällä oli viime toukokuun viimeisinä päivinä yleinen palvelijain edustajakokous, jossa keskusteltiin alaikäisten työnsuojeluksesta palkollisammatissa. Siellä todisteltiin, mitenkä useissa paikoissa, eritoten maaseudulla, nykyään käytetään miltei yksinomaan alaikäisiä palkollisia. Viimeinen puhuja, joka täällä puhui, huomautti kylläkin, mitenkä maaseudulla pitäisi palkollisväkeä eritoten ja palkkatyöväkeä velvottaa samalla tapaa tekemään pitkiä työpäiviä kuten isäntäväki toisinaan tekee, jos sitä ilmasuhteet ja työnlaatu vaativat, koska siitä tietysti riippuu omistavan luokan hyvinvointi. Tällä perusteella on aina puolustettu sitä, kun tahdotaan työpäivää pidentää mahdottoman pitkäksi, koska isäntäväenkin täytyy tällä tavoin toisinaan tehdä, ottamatta huomioon, että isäntäväki siten vakiinnuttaa omaa asemaansa ja saa siten tulevaisuudessa itselleen turvatun vanhuuden, kun sitä vastoin palkkatyöväki liian pitkällä työpäivällä, menettävät kaiken työtarmonsa ja terveytensä ja vanhuuden tullen heitetään kuten kulunut työkone ulos työpaikasta välittämättä, minne he sittemmin joutuvat.

Tähän saakka ei juojeluslainsäädännössä alaikäisiin nähden ole ollenkaan otettu huomioon alaikäisiä palkollisia, ja näiden työpäivä nousee kuitenkin toisinaan aina 18 tuntiin päivässä. Kun täällä hiljattain ilmestyi lainvalmistelukunnan mietintö työsopimuksista, niin siinä huomautettiin alaikäisistä palkollisammatissa, että niitä ei tarvitse asettaa suojelussäännön alaisiksi, koska heitä muka suojelevat heidän vanhempansa ja holhoojansa. On huomautettu vielä, että voiko kukaan väittää paimenpojan, joka 10 tuntia kedolla kaitsee laumaansa, siitä millään tavoin väsyvän. Ne jotka ovat olleet paimenpoikina, ehkä usein jo 8 vuoden ikäisinä, kolkossa korvessa sateessa ja myrskyssä, ne tietävät kertoa toista. Onpa täällä Helsingissä joku lääkärikin, sikäli kuin tiedän, sanonut, että palkolliset yleensä ovat turmeltuneet terveydeltään jo alaikäisinä, koska heidät pannaan tekemään liian raskaita ja lisäksi liian pitkiä työpäiviä. Eikö lain tarkotuksena pitäisi olla ulottaa suojaavaa kättänsä juuri sinne, missä kaikkein heikoimmat työntekijät ovat, ja tunnustettavasti ovat nämä juuri palkollisammattialalla. Ne lähtevät kaikkein köyhimmistä kodeista, joissa vanhemmilla ei ole tilaisuutta edes varjella heitä työnvaaroilta eikä liian pitkiltä työpäiviltä. Kun tästä kysymyksestä keskusteltiin palkollisten edustajakokouksessa, ehdotettiin siellä vaadittavaksi, että alaikäiset palkollisammatissa olisivat saatettavat samojen suojelussääntöjen alaisiksi kuin alaikäiset teollisuusammateissa. Tähän saakka ei ole katsottu ollenkaan olevan tarvis määrätä minkäänlaista työpäivän rajoitusta alaikäisille palkollisille, eikä mitään velvollisuutta alaikäisten palkollisten pitäjille niiden kouluttamiseen nähden, kuten teollisuusalalla katsotaan tarpeelliseksi. Ja kuitenkin pitäisi kaikilla aloilla olevien saada valtion puolelta samallainen kohtelu ja samallainen huolenpito. Minä en tahdo pitemmälti kuluttaa aikaa, tahdoin ainoastaan tuoda tämän esiin, koska tähän puoleen ei tähän saakka ole ollenkaan vielä huomiota luotu, ja koska arm. esityksessäkään ei siitä lausuta sanaakaan. Kuten myös edeltäpäin osittain tunnen mielipiteitä, katsotaan tämän olevan mahdottoman toteuttaa, kun muka ei voida ammattientarkastajain puolelta valvoa, että alaikäisten työtä ei tultaisi väärinkäyttämään, mutta voidaanhan nytkin sanoa, ettei ammattien tarkastajat mitenkään voi niin tarkasti valvoa jokaista pientä teollisuuslaitosta mikä on olemassa, jotta yksinomaan tarkastajan valvonnalla voitaisiin väärinkäytökset välttää. Mutta jos on olemassa laki, niin silloin voidaan myös tuoda julkisuuteen räikeämpiä väärinkäytöksiä ja saattaa asianomaiset niistä edesvastuuseen jos laki palkollisia turvaisi, laki, joka nykyään ei turvaa heitä missään muodossa.

Ed. J. Castrén: Lieneeköhän liialliseksi katsottava, jos vielä kerran tässä kamarissa muistutetaan siitä, kuinka aiheetonta on, että sen valiokunnan jäsenet, johon joku esitys lykätään, itse ottavat evästääkseen itseään siihen valiokuntaan, jossa he itse istuvat jäseninä, ja

jossa heillä on tilaisuus antaa kynttilänsä loistaa huikaisevassa valossaan. Tarkoituksena lienee kumminkin ollut se, että ne arvoisat työväenvaliokunan jäsenet, jotka täällä ovat evästyskeskustelussa käyttäneet puheenvuoroa, edustajat Björkstén, Paasivuori, Pärssinen ja Sillanpää, täten tahtovat tehdä eduskunnalle ilmeiseksi heidän asiaan perehtymisensä. Mutta tämä asianymmärryshän voitaisiin vallan hyvin tuoda esille vasta valiokunnassa. Kaikki valiokunnan jäsenet kirjoittavat kuten tiettyä nimensä vailokunnan mietinnön alle. Jos joittenkuitten valiokunnan jäsenten mielipide ei siellä voita valiokunnan enemmistön kannatusta, niin ovathan he tilaisuudessa nimikirjoituksilla varustetun vastalauseen muodossa saamaan kaiken kansan tietoon täällä Suomessa, mitä he ajattelevat ja mikä heidän mielipiteensä on. Eihän pitäisi, paitse milloin aivan erityiset asianhaarat vaativat ja kun suurvaltiolliset kysymykset tekevät sen välttämättömäksi, käyttää puheenvuoroa sen valiokunnan jäsenten, johon asiat tulevat lähetettäviksi. Tämän minä olen tahtonut lausua sen takia ettei, kun meillä vielä on erityisiä arm. esityksiä valiokuntaan lähetettävinä, samaa, minun ymmärtääkseni, aiheetonta menettelytapaa niitä vailokuntaan lähetettäessä noudatettaisi asianomaisten valiokuntain jäsenten puolelta.

Mutta kun minulla kerran on puheenvuoro, niin tahdon vielä lausua muutaman sanan.

Ed. Pärssinen lausui, ettei esillä olevassa arm. esityksessä ole sanallakaan kosketeltu kysymystä tehdastyöläisten äitiyssuojeluksesta. Tämä ed. Pärssisen väite on väärä. Arm. esityksen muodostavat sen perustelmat ja itse lakiehdotus. Jos eduskunnan jäsenet tahtovat vilkaista sivulle 12, niin he huomaavat mainitulla sivulla, sen ensimmäisessä kappaleessa, laajaperäisen perustelun siitä, minkätähden siihen lakiehdotukseen, joka on saanut sijansa arm. esityksessä, ei ole otettu määräyksiä äitiyden suojelemisesta. Minun täytyy siis otaksua, ettei ed. Pärssinen ole lukenut näitä perusteluita. Mutta näyttää epäiltävältä onko edes hallituksen jäsen, senaattori Hjelt, näitä perustelmia lukenut, koska, kummallista kyllä, hän otti vahvistaakseen ja vakuuttaakseen täällä, että ed. Pärssinen oli puheenalaisessa väitteessä oikeassa. Ja jos mainittu hallituksen jäsen onkin arm. esityksen lukenut, niin on hän varmaankin unohtanut tuon sivulla 12 olevan perustelun, semminkin koska ne syyt, joita hän toi esille sen seikan puollustukseksi, ettei arm. esityksessä olevaan lakiehdotukseen ole otettu määräyksiä äitiyden suojeluksesta, osaksi olivat aivan toisenlaisia, kuin ne, jotka mainitaan hallituksen esityksen perusteluissa.

Me, jotka emme ole sosialidemokraatteja, olemme epäilemättä suureksi hämmästykseksemme ja oudoksumiseksemme saaneet kuulla sosialidemokraatin huulilta väitteen sellaisen, kuin ed. Kirveen tekemä. Tämä arvoisa sosialidemokraatti käsitti sillä tavalla työväensuojeluslainsäädännön synnyn syyt, että hän väitti sen saaneen aiheensa siitä, että hallitusvalta tahtoo saada asevelvollisuuspalvelukseen niin paljon kuin suinkin terveitä työläisiä, käyttääkseen heitä työväkeä itseään vastaan. Onko mokomaa käsitystä vielä kuultu? Ja tämä hämmästyttävä käsitys se astuu huippuunsa, kun väitetään, että meidänkin maassamme ovat samat syyt olleet vaikuttamassa työväenlainsäädännön aikaansaamiseksi. Tämän omituisen ja kummastuttavan väitteensä tueksi mainitsee ed. Kirves professori Herknerin tunnettua, monessa painoksessa ilmestynyttä teosta. Mutta jos minä kerran olen epäillyt, että ed. Pärssinen ei ole lukenut arm. esityksen perusteita ja senaattori Hjelt unohtanut ne, niin rohkenen vielä epäillä, tokkohan ed. Kirves on lainkaan lukenut professori Herknerin teosta. Ja jos hän on lukenut tämän teoksen, niin sallittakoon minun väittää, ettei hän ole ymmärtänyt rahtuakaan siitä, mitä hän on lukenut. Olisi sentähden ollut suotavaa, että edustaja Kirves, ennen kuin ryhtyi sosialidemokraattista viisautta esittämään, olisi jonkun verran punninnut sanojaan, sillä mitähän ulkomaalainen sosialidemokraatti arvelisi, jos hän kuulisi tuollaisia väitteitä suomalaisen sosialidemokraatin suusta. Tahdon maamme sosialidemokratian oman kunnian vuoksi toivoa, että tämä ed. Kirveen keksintö ei konsanaan satu ulkomaalaisen sosialidemokraatin korviin.

Ed. P ä r s s i n e n : Ed. Castrén valitti, että täällä on keskustelussa kulutettu aikaa. Siitä huolimatta hän piti pitkän koulutunnin siitä, miten edustajan tulee tehtäviään eduskunnassa suorittaa. Sitte hän näytti olettavan, että sosialidemokraattisille edustajille kuuluisi tehdä selvää hallituksen perusteluista sellaisiin tekoihin kuin esim. siihen, että lakiehdotuksesta

puuttuu joku tärkeä kohta. Minä en käsitä asiaa sillä tavoin. Päinvastoin kuuluu hallituksen jäsenille hallituksen puoltaminen ja käsittääkseni myöskin sosialidemokraateille sosialidemokratian puoltaminen, sillä jos ed. Castrén lähtee tekemään sillä tavoin kuin äsken, kun hän ed. Kirvestä vastaan polemiseerasi, niin ei se ainakaan sosialidemokraatteja kovin ilahduta.

Ed. Kirves: Minä vain huomautan, ettei ed. Castrén väittänytkään sitä vastaan, ettei Rheinin maakunnan kenraalikuvernööri olisi lähettänyt Saksan keisarille tietoa siitä, ettei Rheinin maakunta kykene saamaan kykenevää sotaväkeä. Hän ei sanonut sitä vastaan tai sitte hän ei ole lukenut mainittua kohtaa tässä teoksessa.

Ed. J. Castrén: Viimeisen arvoisan puhujan lausunnon johdosta tahdon minä ainoastaan saada mainituksi, että professori Herkner laajaperäisesti mainitussa teoksessaan tekee selkoa työväen suojeluslainsäädännön synnystä ja niistä epäkohdista, jotka siihen ovat antaneet aihetta, ja niistä humaanisuuden vaatimuksista, jotka ovat synnyttäneet työväensuojeluslainsäädännön. Muistelen myös Herknerin teoksessa muun muassa mainittavan, kuinka juuri puutteellisen työväensuojeluslainsäädännön takia eräässä Saksan teollisuusmaakunnassa suurin osa asevelvollisia oli sellaisia, että ne olivat sotapalvelukseen kelpaamattomat. Siinä kaikki.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Arm. esitys n:o 3 lähetetään Työväenasiainvaliokuntaan, jonne keskustelupöytäkirja seuraa mukana.

4) Suostuntaveroa pelikorteista

koskeva arm. esitys n:o 4 lähetetään Puhemiesneuvoston ehdotuksesta Valtiovarainvaliokuntaan.

5) Varain osottamista valtiopäiväkustannusten suorittamiseen vuonna 1910

koskeva arm. esitys n:o 5 lähetetään Puhemiesneuvoston ehdotuksesta Valtiovarainvaliokuntaan.

6) Yksityispankin, säästöpankin, palovakuutusyhtiön ja paloapuyhdistyksen suoritettava suostunta.

Arm. esityksen n:o 6 tästä asiasta ehdottaa Puhemiesneuvosto lähetettäväksi Pankkivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tulikoura: Jos verottaminen voitaisiin järjestää siten, kuin arm. esityksen perusteluissa mainitaan, nimittäin siitä pääomasta, joka talletuksina on sijoitettu pankkilaitoksiin korkoa kasvamaan, että siis ne, jotka ovat pääomia tallettaneet, tulisivat veroa maksamaan, niin minä lämpimästi kannattaisin sellaista veroitustapaa. Mutta lakiehdotuksessa säädetään, että pankkilaitokset suorittaisivat ehdotetun veron. Asetusehdotus siis määrääkin aivan toisen veroitusesineen kuin mikä perusteluissa mainitaan. Se on sellaisenaan minun käsittääkseni epäonnistunut veroitustapa erittäinkin mikäli se koskee säästöpankkeja, huomioon ottaen että säästöpankin toiminta on lailla rajoitettu hyvin ahtaisiin puitteisiin. Sillä ei ole mahdollisuutta koota itselleen suuria pääomia. Sen isännistönkin tulee olla aivan palkaton. Se ei lainoistaan saa kantaa suuria korkoja. Kaikki tämä edeltyen siitä katsantokannasta, että yleinen säästäväisyys maassamme kehittyisi ja ne niukat varat, jotka säästöpankit voivat kartuttaa sillä pienellä erolla, mikä on talletus- ja lainauskoron välillä, määrättyinä käytettäviksi yleishyödyllisiin tarkoituksiin, edistäisivät kansansivistystä. Kun eduskunnalla on oikeus määrätä suostuntaveroina kootuista varoista suurimmatkin summat käytettäviksi yleishyödyllisiin tarkoituksiin ja kansan sivistämiseksi ja lailla jo on määrätty, että säästöpankkien ylijäämävarat on käytettävä juuri tällaisiin tarkoituksiin, siis aivan samanlaisiin tarkoituksiin kuin suostuntaverojakin käytetään, niin on epäjohdonmukaista, että näistä varoista eduskunta määräisi vielä kannettaviksi suostuntaveroja. Toisellaisessa asemassa tässä suhteessa ovat yksityispankit. Niillä on laajemmat oikeudet liikkeensä johtamiseen eikä ole niin supistettuja, määrättyjä velvollisuuksia ylijäämävarojensa käyttämisestä kuin säästöpankeilla, vaan saavat niitä käyttää harkintansa mukaan sekä ovat käyttäneet siten, että

vuosittain jaetaan suuret prosenttisummat yksityisille osakkeenomistajille. Vaikka näihinkään pankkeihin kohdistettu veroitus ei ole niiden verottamisperiaatteiden mukainen, että pääomat tulisivat veroitetuiksi, niin yksityispankeilla kuitenkin asemaansa, liikkeensä luonteeseen ja ylijäämävarojensa käyttöön nähden, on ehkä verottamisen mahdollisuus, mitä ei säästöpankeilla ole.

Arm. esityksessä ehdotetaan verotettavaksi myöskin paloapuyhdistykset. Tässäkin on mielestäni aivan epäonnistunut verotuksen esine. Ensiksikin elämme nyt vielä paloapuyhdistysten synnytysaikaa. Toiseksi suurempi osa niistä yhdistyksistä, jotka jo ovat synnytystuskansa kärsineet, elävät vielä heikossa taloudellisessa asemassa, että sattuvat suuremmat vahingot voivat saattaa ne aivan hädänalaiseen tilaan. Ja kolmanneksi paloapuyhdistysten vuotuinen kanta on yleensä niin pieni prosentti vakuutetusta omaisuudesta, ettei niillä edes ole voinut karttua vielä pääomia, mikä kantoperuste johtuu siitä periaatteesta, että yhdistykseen liittyisi jäseniä ja saataisiin paloapuyhdistyksiä syntymään sekä niinmuodoin vähävaraisten omaisuus tulisi turvatuksi vahingon varalta. Kieltämättä ovat paloapuyhdistykset senluontoisia kansantaloudellisen kehityksen turvalaitoksia, joita nykyään vielä suostuntaverona kannettavilla varoilla avustetaan. Siis on mielestäni sekin epäjohdonmukaista, että näiltä laitoksilta kannettaisiin suostuntaveroja aikana, jolloin eivät ole vielä päässeet täysin syntymäänkään, puhumattakaan niiden kehityksestä. Toisenlaisessa asemassa tässäkin ovat palovakuutusyhtiöt. Nehän ovat jo vanhoja ja toimivat suurilla pääomilla sekä jakavat vuosittain suuret prosenttimäärät yhtiön osakkaille. Eikä siten voitane nuoria vastaalkavia ja alkeissa olevia paloapuyhdistyksiä verrata paloapuyhtiöiden kanssa yhtäläiseen asemaan suhteellisestikaan veroitettaviksi.

Mutta erittäin vastenmielisen piirteen tekee minusta arm. esityksessä ne viittaukset, että henkivakuutuksia ja merivakuutuksia ei voitane veroittaa. Jos nyt arvostelemme: henkivakuutusyhtiöt toimivat jo suurilla pääomilla, maksavat jäsenilleen vuotuisia voittoja, niissä on vakuutuksenottajina kymmenien tuhansien markkojen arvosta yksityisiä henkilöitä. Merivakuutukset samoin vakuuttavat suuria pääomia, merenkyntäjiä. Sitä vastoin pienet paloapuyhdistykset maalla vakuuttavat mökkiläisen mökin, jopa kirveenkin. Tästä voinee vetää sen johtopäätöksen, että maalaismökkiläisen, joka tahtoo asuntonsa ja työkalunsa turvata vahingon varalta, on maksettava siitä valtiolle veroja, mutta suurien merenkyntäjien omistajat, jotka vahingonvaralta saavat turvatuksi monien kymmenien jopa satojen tuhansien omaisuuden, samoin henkivakuuttajat, jotka joko itsellensä elinaikanaan tai perillisillensä kuolemansa jälkeen saavat turvata suuret pääomat, ovat tästä verotuksesta vapaat. Sillä se veroitustapa, joka arm. esityksessä ehdotetaan, on juuri se, että henkilö verotetaan, eikä pääoma. Henkilöverotustahan ehdotus on paloapuyhdistyksiin nähden.

Siis jos se valiokunta, johonka eduskunta arm. esityksen lähettää, ei katso voivansa muuttaa asetusehdotusta sellaiseksi että ne pääomanomistajat, jotka pankkeihin tallettavat varojaan, tulisivat verotetuiksi talletuksistaan joko välittömästi tai välillisesti, joko leimamaksuilla tai siten, että pankeilla olisi oikeus pidättää heidän säästöjensä vuosikorosta veroihin menevä summa eli jollakin muulla tavalla, niin pyydän edellä mainitsemillani perusteilla arvoisan valiokunnan huomioon kiinnittää, että se asiata harkittuaan ehdottaisi säästöpankit jätettäviksi verottamatta sekä kaikissa tapauksissa paloapuyhdistykset. Molemmat ovat laitoksia, jotka tarvitsevat vielä pitkän-pitkän kehitysajan, ennenkuin voivat tulla yksityis- eli kauppapankkien, palovakuutusyhtiöiden ja muiden sentapaisien raha- ja turvalaitoksien veroisiksi.

Ed. Alkio: Minä onnittelen hallitusta siitä, että se on löytänyt tällaisen keinon saada uusia verotusesineitä. Minunkin mielestäni, samaten kuin edellisen puhujan, on kuitenkin onnistumaton se ajatus, että koetettaisiin verottaa säästöpankkeja. Sitävastoin pidän onnistuneena sen ajatuksen että niitä varoja, joita on säilytetty varsinaisiin liikepankkeihin, ruvetaan verottamaan ja siitä saadaan valtiolle tuloja. Mitä tulee vakuutusyhtiöitten verottamiseen, olen siinäkin edellisen puhujan kanssa samaa mieltä, että paloapuyhdistykset olisivat jätettävät verottamatta, jota vastoin palovakuutusyhtiöt ovat sangen sopiva verotusesine. Mutta siinäkin suhteessa olisi ero tehtävä ulkomaisten ja kotimaisten vakuutusyhtiöiden vä-

lillä. Kotimaiset vakuutusyhtiöt olisivat verotettavat pienemmällä, sitävastoin ulkomaiset huomattavasti korkeammalla verolla. Tämän seikan tahtoisin vielä valiokunnalle evästyksenä lausua.

Ed. K a s k i n e n: Kysymyksenalainen armollinen esitys sisältää aivan uuden verotustavan meidän oloissamme. Minulla puolestani ei ole mitään muistuttamista itse tätä verotusmuotoa vastaan. Mutta kun arm. esityksen ensimmäisessä pykälässä verotaakka on ehdotettu laskettavaksi yhtä rasittavaksi säästöpankeille kuin yksityispankeille, pyydän lausua asianomaiselle valiokunnalle evästykseksi muutaman sanan.

Nämä kaksi kysymyksen alaisena olevaa pankkimuotoa ovat luonteeltaan ja laadultaan aivan erilaiset jo yksin siitäkin syystä, että ne lainsäädännön kautta ovat eristetyt eri tavalla toisistaan. Yksityispankeilla on melkein rajaton oikeus määrätä korkokantansa miten tahtovat ja näin ollen ovat ne tilaisuudessa verotuksenkin heitä kohdatessa sälyttämään koko verotaakan lainanottajan hartioille, jota vastoin säästöpankin oikeus koronkiskomiseen on säästöpankkilaissa selvästi rajoitettu. Huomiota vaille ei myöskään saisi jäädä se seikka, että säästöpankkien voittovaroja voidaan käyttää ainoastaan yleishyödyllisiin tarkoituksiin.

Arm. esityksessä ei ole ollenkaan otettu huomioon pankin omien varojen suuruutta siihen nähden, milloin pankki on verotettava, vaan kohtaa verotus yhtä ankarasti äskenalkanutta pankkia, jolla ei vielä ole omia varoja tuskin sen vertaa, että se olisi riittävä tarpeellisen kaluston hankkimiseksi. Monet maalaissäästöpankit ovat alkuvaiheissaan siksi tukalassa asemassa, että ne eivät voi suorittaa edes sihteerilleen palkkaa, vaan usein joku yleistä hyvää harrastava kansalainen on ottanut tehtävän suorittaakseen ihan ilmaiseksi uhratakseen vain työnsä siinä luottamuksessa, että vastaisuudessa siitä tulee paikkakunnalle hyötyä. Mielestäni ei valtionkaan pitäisi ryhtyä verottamaan sellaisia pienempiä alkaneita tai vasta-alkavia säästöpankkeja ennenkuin niiden omat varat olisivat kasvaneet niin suuriksi, että ne vastaisivat vähintäin kymmenen prosenttia sisäänpanijain saatavista.

Ed. T ö r m ä: Minulla oli ajatus vain huomauttaa sitä kohtaa tässä arm. esityksessä, mikä koskee paloapuyhtiöitten verottamista suostuntaveroilla. Mielestäni on aivan kokonaisuudessaan erotettava tavalliset palovakuutusyhtiöt ja sellaiset paloapuyhtiöt, jotka ovat luonteeltaan keskinäisiä. Nämä tavalliset palovakuutusosakeyhtiöt ovat vain sellaisia pääomien kokoamislaitoksia, joissa osakkaille kootaan kauniita voittoprosentteja vuosittain, kun taas keskinäiset yhtiöt ovat itseauttamisyhdistyksiä tai pienemmissä piireissä muodostuneita omaisuudensuojelemisyhdistyksiä siten että, kun jollekin sattuu vahinko tulemaan, se yhteisesti vakuuttaneiden keskuudessa korvataan. Nämä ovat aivan eri luontoisia, toiset afääriluontoisia, toiset keskinäisiä luonteeltaan, eikä niitä voida ryhtyä samalla tavalla verottamaan. Minä toivon, että valiokunta, johon tämä arm. esitys menee, syrjäyttäisi kokonansa keskinäiset palovakuutusyhtiöt veronalaisuudesta. Sitävastoin kyllä kannatan, että osakeyhtiöt, jotka ovat osakepääomilla kokoonpannut, tulisivat verotettaviksi.

Senaattori P a a s i k i v i: Myönnän kyllä, että tätä asiaa, joka nyt on esillä, voidaan katsella eri puolilta, ja minun täytyy sanoa, että minä katselen tätä verotusta vähän toiselta kannalta kuin ne arvoisat edustajat, jotka tästä äsken minua ennen ovat käyttäneet puheenvuoroa. He katselivat tätä asiaa siltä kannalta niinkuin tässä olisi kysymys jonkunlaisesta pankkien ja säästöpankkien erityisestä tuloverosta. Armollinen esitys tahtoo kuitenkin asettua toiselle kannalle, niinkuin ed. Tulikoura siihen jo viittasi. Tässä pyritään verottamaan sitä pääomaa, joka pankkeihin ja säästöpankkeihin talletuksina kerätään, niinkuin arm. esityksen perustelmien ensimäisessä kappaleessa ja sivulla 2 nimenomaan lausutaan. Tällaista verotustapaa käytetään muuallakin, ja se tapahtuu tavallisesti sillä tavalla, että talletustodistukset varustetaan leimamerkeillä, esim. Ruotsissa, ellen nyt väärin muista, 50 äyrin leimamerkillä 1,000 kruunulta. Tietysti siinä voi käyttää mitä asteikkoa tahansa. Mutta meillä, kun on tätä asiaa ajateltu, on esiintuotu eri kertaan se ehdotus, että leimamerkkien käyttämistä pankkiliikkeessä ei pantaisi voimaan, koska siitä on käytännössä kaikenlaisia hankaluuksia ja sitä paitsi syntyisi vielä kiertämismahdollisuuksia, niinkuin arm. esityksen toisella sivulla mainitaan. Senvuoksi on tässä

valittu se tapa, että verotuksen suorittaisi ensi sijassa pankki tai muu laitos, joka sitten siirtäisi sen suoraan pääoman omistajain eli tallettajain maksettavaksi. Tähänpä juuri ed. Tulikourakin viittasi, kun hän lausui, että jos tämä asia voitaisiin niin järjestää, niin hänellä ei siihen nähden olisi mitään muistuttamista. Jos tältä kannalta asiaa katselee, niin silloin ei voi tehdä mitään erotusta säästöpankkien ja muiden pankkien välillä. Ainakaan ei ole olemassa niitä syitä, joita tässä arvoisat edelliset puhujat ovat esiintuoneet ja jotka kyllä heidän kannaltaan asiaa katsellen puhuvat sen puolesta, että säästöpankit joutuisivat erilaiseen asemaan. — Jos otetaan huomioon, minkälainen on suuruudeltaan se vero, jota tässä on ehdotettu, niin havaitaan, että vero on ehdotettu hyvinkin vähäiseksi, $^1/_{15}$ prosenttia pääoman summasta — 100 markan talletuksesta se tekisi noin 6—7 pennin välillä vuodessa ja 1,000 markan talletuksesta 67 penniä vuodessa. Jos olisi puhe suuremmasta verosta, niin saattaisi panna kysymykseen, eikö säästöpankkeja pitäisi asettaa toisellaiseen asemaan sen vuoksi, että säästäväisyyden edistymistä ei ehkäistäisi. Sillä selvää on, ettei verotus millään tavalla saa vaikuttaa siihen suuntaan, että säästöönpanojen ja pääomien muodostuminen sen kautta ehkäistäisiin.

Yksi hankaluus tällaisesta verotusmuodosta, jos sillä tahdotaan tavata talletuksia, on se, että ei voi määrätä pieniä talletuksia verosta vapautettaviksi. Kun leimaa käytetään, silloin on tavallisesti määrätty, että talletukset, jotka eivät nouse vissiin summaan, esim. 300 markkaan, ovat vapaat kaikesta verotuksesta ja että leimamerkkiä on käytettävä vasta kun siirrytään tuon rajan ylitse. Tätä seikkaa on kyllä harkittu, mutta tällaisessa muodossa ei voi asetuksessa saada sitä esille. On ajateltu, että pankit itse voisivat ainakin useissa tapauksissa järjestää asian, sillä näillä laitoksilla on oikeus itse määrätä, mitä he tallettajille suorittavat. Tämä on kyllä heikko kohta, mutta niin kauan kuin pysytään alhaisissa veromäärissä, niinkuin tässä on tarkoitus, näyttää minusta, että tämän seikan ei tarvitsisi vaikuttaa pienten säästöjen tekemisen hidastumista.

Olen edellisten puhujain kanssa yhtä mieltä siitä, että säästöpankkilaitoksen kehittymistä ei ole millään tavalla ehkäistävä, vaan kaikin puolin edistettävä, ja että verotuskin on tätä silmällä pitäen järjestettävä. Mutta tässä täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että meidän maassa on jo säästöpankkeja, jotka ovat vahvempiakin kuin eräät kauppapankit. Meillä on sellainen säästöpankki, jossa on yli 30 miljoonaa säästöönpanoja, on sellaisia, joissa niitä on 18 miljoonaa ja 6 miljoonaa. Sellaisia säästöpankkeja, joissa on yli miljoonan säästöönpanoja, oli viimeisenä päivänä joulukuuta 1907 jo noin 30. Ja nuo suuret kaupunkien säästöpankit harjottavat lainausliikettä melkein ympäri maan, eivätkä rajoitu omaan kotipaikkakuntaansa. Ne harjottavat varsin suuremmoista lainausliikettä. Ainakin tällaisiin säästöpankkeihin nähden asia tulee toiseksi kuin noihin pieniin maaseutupankkeihin nähden. Ja kuten sanottu, meillä on eräitä kauppapankkeja, joissa talletukset eivät nouse 10 miljoonaan ja jotka senvuoksi voi katsoa heikommiksi kuin nuo muutamat säästöpankit kaupungeissa. — Kehitystähän tahdotaan johtaa siihen, että säästöpankit saisivat oikeuden ja ryhtyisivät yhä enemmän ja enemmän harjoittamaan lainausliikettä jotenkin samaan tapaan kuin kauppapankit, käyttämään niitä muotoja, jotka siinä tulevat kysymykseen. Mikäli kehitys tähän suuntaan kulkee, jonne sitä tahdotaan ohjata, sikäli myöskin heikkenevät ne perusteet, joilla säästöpankkeja, varsinkin vahvempia, tahdotaan asettaa aivan erilaiseen asemaan kuin muita pankkeja.

Tässä on myöskin huomautettu siitä, että kauppapankeilla on toisenlainen mahdollisuus kuin säästöpankeilla, siirtää tämä vero toisten, nim. lainanottajien maksettavaksi. Kun veromäärä vielä on näin alhainen ei siitä kenties olisi niin suurta haittaa joskin vero siirtyisi lainanottajien maksettavaksi. Meidän täytyy kuitenkin huomauttaa ja pitää muistissa, että korkea korkokanta on yksi meidän maamme taloudellisen elämän pahimpia esteitä. Jos tällaisen verotuksen kautta aikaansaataisiin se, että korkokanta vielä kohoaisi, niin se ei suinkaan olisi mikään onnellinen tila. Minä senvuoksi olen omasta puolestani sitä ajatusta, että, kun tällaista verotusta pannaan pankkien maksettavaksi, pitäisi koettaa saada asia järjestetyksi niin, että se ei siirtyisi lainanottajien maksettavaksi, vaan että se todella jäisi tallettajain maksettavaksi sillä tavalla, että pankit määrätessään talletuskorkokantansa ottaisivat sen huomioon. Myönnän kuitenkin samalla,

että on hyvin epäiltävää, tuleeko näin tapahtumaan. Senvuoksi täytyy katsoa, että puheenalainen vero tässä muodossa toistaiseksi olisi vain ikäänkuin koetteeksi asetettu. Se onkin ehdotettu voimassaolemaan vaan yhden vuoden; vuoden, parin päästä on saatu tässä jotakin kokemusta.

Minulla tietysti ei kuitenkaan ole mitään sitä vastaan, että valiokunta ottaa, niinkuin sen velvollisuuskin on, harkittavakseen ne ajatukset, jotka tässä jo on lausuttu. Asia on aivan uusi ja sietää senvuoksi tulla eri puolilta perinpohjin käsitellyksi.

Ed. Kellosalmi: Vaikka olenkin ehkä tilaisuudessa valiokunnassa lausumaan asiasta mielipiteeni, en ole silti huomauttamatta siitä lyhytnäköisyydestä, mikä täällä edustajat Tulikouran ja Alkion valtasi heidän tätä uutta hallituksen esitystä arvostellessaan. Ei tällä ole niinkään pieni merkitys tulevaisuuteen nähden niillä aloilla, missä se liikkuu, kuin miltä tällä hetkellä näyttää. Hallituksen puolelta juuri tällä hetkellä huomautettiin, että tämä on vaan koetteeksi. Hallituksen edustajalla löytyi siinä suhteessa jo numeroita, joittenka pohjalle voidaan rakentaa hyvinkin raskas verotaakka. Ja kenen harteille? Niitten, jotka jo ennestäänkin ovat velkaisia, nim. pääasiassa maalla pienviljelijäin ja kaupungissa käsityöläisten ja yleensä lainanottajain. Sillä koetettakoon asiaa miten tahansa kierrellä, niin ei päästä siitä minnekään, etteivät rahalaitokset, jotka jo siksi voimakkaasti tässäkin suhteessa hallitsevat, järjestä asain tilaa siten, ettei niitten omat voittoprosentit joutuisi siinä valtion veronalaisiksi, vaan että kaikki viulut tässä jutussa maksaa todellakin ne, joilta ei enää ole varsinaisesti mitään otettavaa, nim. köyhät.

Tällä kysymyksellä on vielä toinen tärkeämpi puoli, jonka vuoksi sietää sitä harkita enempi, kuin mitä sille tällä hetkellä näytään arvoa pantavan.

Tällaisilla poikkeustoimenpiteillä tahdotaan viivyttää ja vastaisuuteen lykätä niitä perinpohjaisia verotusuudistuksia, joita tässä maassa välttämättömästi tarvitaan. En ole sillä kannalla kuin ed. Törmä, että tyytyisin ainoastaan sellaisiin korjauksiin, vaan tahtoisin, että koko tämä paperi, ainakin meidän sosialidemokraattien kannalta, äänestettäisiin nurin, sillä puhtaalle tuloverolle, sille on meidän rakennettava, eikä millekään välillisille paikkauksille, varsinkin kun, niinkuin jo huomautin, niiden kautta koetetaan lykätä perinpohjaisten reformien ja sellaisten verotusuudistuksien aikaansaamista, joiden kautta verot todellakin joutuisivat niiden harteille, joilla on riittävästi pääomia niitä maksamaan. Näin ollen pyydän siis evästyksenä valiokunnalle ehdottaa, että koko tämä esitys hylättäisiin.

Ed. Gylling: Tässä esityksessä pyydetään eduskunnalta aivan uudenlaista suostuntaa, jota tähän saakka ei ole maksettu. Niinkuin tiedetään, on tähän saakka valtiotalous tuottanut joka vuosi ylijäämää eikä tässä esityksessä millään tavalla perustella tuon uuden suostunnan tarpeellisuutta. Ehdotan senvuoksi, että tämän asian käsittely pannaan pöydälle, siksi kuin valtiopäiväjärjestyksen 26 §:ssä edellytetty esitys valtiovarojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin valtion vakinaiset tulot eivät riitä, on annettu. Ennen ei nähdäkseni uudenlaisen suostunnan myöntämistä voida käsitellä, kuin sen tarpeellisuudesta on jotain tietoa.

Puhemies: Ed. Gyllingin ehdotuksen johdosta pyydän huomauttaa, että arm. esitys jo yhden kerran on ollut pöydällä eikä sitä V. J:n 55 §:n säännöksen johdosta voida toista kertaa panna pöydälle, minkä vuoksi en voi esittää ed. Gyllingin ehdotusta äänestettäväksi.

Senaattori Paasikivi: Ed. Gyllingin lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että mielestäni se ajatus, jonka hän lausui, on aivan oikea, ja se on kyllä otettu hallituksessa huomioon, silloin kuin tätä esitystä on valmistettu. Arm. esityksen alussa sanotaankin, että tehdyt laskelmat osottavat, että tulo- ja menoarvion järjestämiseen vuodeksi 1910 on lisätty suostunta tarpeen. Senaatti on myöskin valmistanut ehdotuksen arm. esitykseksi varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, joka ehdotus valmistui samalla kertaa kun tämäkin esitys. Samalla kertaa on myös kaksi muuta suostuntaveroesitystä senaatissa valmistettu, nim. ehdotus leimasuostunta- ja jäämistöveroista, joita kuitenkaan ei vielä ole voitu eduskunnalle antaa. Katson kuitenkin, että eduskunta ja ainakin valiokunta, voi tätä esitystä käsitellä. Lopulliset päätökset

uusista suostunnoista riippuvat tietysti siitä, näyttävätkö lopulliset laskelmat, että suostuntaa tarvitaan. Joka tapauksessa lienee syytä, että asia valmistellaan niin hyvissä ajoin kuin mahdollista. Se ei tietysti tiedä, että ehdotus olisi lopullisesti hyväksytty.

Ed. J. Castrén: Ensinnäkin minä pyytäisin saada korjata erään hairingon, johon eräs arvoisa edustaja, ed. Kellosalmi, on tehnyt itsensä syypääksi. Hän näytti luulevan, että hän on jäsen valtiovarainvaliokunnassa, mutta hän onkin pankkivaliokunnan jäsen ja vielä päälle päätteeksi sen puheenjohtaja. Käsillä olevia esityksiä ei lähetetä pankkivaliokuntaan vaan valtiovarainvaliokuntaan.

Mitä itse esitykseen sitten tulee, niin minusta olisi ollut suotavaa, että hallitus olisi tämän tapaista uutta veroa ehdottaessaan menetellyt sillä tavoin kuin Ruotsissa. Ruotsissa on jokainen, joka tekee talletuksen pankkiin, velvollinen varustamaan sen, jos se nousee 1,000 kruunuun, 50 äyrin leimalla. Ja jos esim. siten on talletettu 10,000 kruunua, niin on leimavero 5 kruunua. Täten voitaisiin olla täysin vakuutettuja siitä, että kyseenalainen uusi verotus tulee kohtaamaan niitä, joita se on tarkotettu kohtaamaan. Edelleen katsoisin minä suotavaksi, että valiokunta tätä asiaa käsitellessään ottaisi harkittavakseen, eikö olisi syytä vapauttaa pienemmät säästöpankit kaikesta verotuksesta. Luulen, samoin kuin eräs arvoisa edellinen puhuja, ed. Kaskinen, että uuden, hallituksen esittämän verotuksen kautta tultaisiin hyvin ikävään tulokseen, mikäli pienempäin säästöpankkien kehitykseen ja edistymiseen tulee. Kaikki ne muistutukset, joita täällä eduskunnassa on tehty ehdotettua verotusta vastaan, kohdistuvat siihen, että verotettaessa pankkeja ja säästöpankkeja ynnä muita rahalaitoksia, todellakin ne, jotka on tahdottu tehdä veronalaisiksi, tulisivat verotetuiksi, etupäässä talletusten tekijät, ja se voitaisiin saavuttaa noudattamalla Ruotsissa käytettyä verotustapaa.

Ed. Hänninen-Valpas: Minä pyytäisin korjata ainoastaan yhden niistä monista erehdyksistä, joita ed. Castrén on täällä tehnyt tämän illan kuluessa; ed. Kellosalmi nimittäin kuuluu, vaikka ed. Castrén väitti toisin, valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Arm. esitys n:o 6 lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan ynnä samoin asiassa pidetty keskustelupöytäkirja.

7) Paloviinaveroa

koskevan arm. esityksen n:o 7 ehdottaa Puhemiesneuvosto lähetettäväksi Valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Wuorimaa: Eduskunta tulee luultavasti tällä istuntokaudella hyväksymään uuden kieltolain. Mutta jos luulemme, että kieltolaki sen kautta vielä on lähelläkään lopullista ratkaisuaan, niin me luultavasti suuresti erehdymme. Edellisen kieltolain jyrkkä vastustus ulkopuolella eduskuntaa, vastustus, joka ylettyi aina Ranskan kamariin ja hallitukseen asti, osoitti kyllä, että ehkä vieläkin jyrkempi vastustus tulee kohtaamaan uutta kieltolakia, vaikka se olisi kuinka hyvästi laadittu, sitten kun se on eduskunnan käsistä lähtenyt. Minä olen sitä vakaumusta, että kieltolaki ei voi tulla voimaan ennenkuin saadaan lamautetuksi se suuri vastustuksen voima, joka sitä vastaan työskentelee. Ja vastustuksen voima on kaikissa niissä, joiden etu on sidottu väkijuomaliikkeeseen. Nyt esillä olevassa arm. esityksessä on eduskunnalla tilaisuus käyttää verotusvaltaansa sillä tavalla, että se voi osottaa, että sillä on ilman kieltolakiakin valta suuremmaksi osaksi lamauttaa alkoholijuomatehtailijoita ja kaikkia niitä, jotka tavalla tai toisella ovat sidotut sen menestykseen ja etuihin. Eduskunta voi nimittäin käyttää valtaansa järjestämällä paloviinan veron niin suureksi, että se supistaa tuntuvassa määrässä paloviinan menekkiä ja sen kautta tulee sulkemaan ainakin suurimman osan paloviinatehtaita. Me nimittäin tiedämme, että ne, jotka kaikkein enimmän käyttävät paloviinaa, ovat ne kansankerrokset, joilla on kaikkein vähimmän varoja. Jos me ajattelemme, että yksi henkilö voi vuodessa käyttää esim. 100 markkaa väkijuomiin, niin hän juomarina käyttää ne yhtä hyvin, jos paloviina maksaa 3 markkaa litra, kuin jos se maksaa 12 markkaa litra. Mutta me ymmärrämme tästä, että jos se maksaa 3 markkaa, niin hän voi ostaa 33 litraa; sitävastoin jos se maksaa 12 markkaa,

voi hän ostaa ainoastaan 8 litraa. Tästä selviää, että paloviinan menekki hänen suhteensa vähentyy noin ¼ :aan. Jos paloviinan menekki keskimäärin vähentyy neljäsosaan, on seuraus se, että ainoastaan ¼ nykyisistä paloviinatehtaista voi pysyä pystyssä. Jos eduskunta siis päättäisi verottaa joka litralta esim. 10 mk. prohibitiivisessä tarkoituksessa, olisi luonnollinen seuraus, että viinatuotanto supistuisi noin ¼ :aan siitä, mikä se nykyään on.

Viinatehtailija saa semmoiselta mieheltä, joka vuosittain voi käyttää 100 mk. viinanostoon, nykyään 64 markkaa, valtio sitävastoin saa 36 markkaa. Mutta jos eduskunta korottaa veron kymmeneksi markaksi viinalitrasta, niin valtio tulee saamaan 80 markkaa ja viinatehtailija ainoastaan 20 markkaa. Että nähtävästi näin tulisi käymään, siitä meillä on todistus valtiopäivillä 1907 säädetystä mallasjuomaverosta, joka korotettiin yhdestä markasta neljään markkaan. Edellisenä vuonna eli 1907, jolloin ei ollut korotettua veroa, oli verotettujen mallasten määrä yli 7 miljoonaa, niinkuin näemme seuraavasta arm. esityksestä, mutta viime vuonna, jolloin vero oli korotettu neljään markkaan, oli maltaiden meno supistunut lähes puoleen, eli neljään miljoonaan, ja kuitenkin se veronkoroitus oli vielä suhteellisesti pieni siihen verrattuna, mihin vero pitäisi korotettaman, että korotuksesta saataisiin jotakin ratkaisevaa tulosta.

Tätä prohibitiivisessa tarkoituksessa asetettua veroa vastaan voidaan tehdä muutamia muistutuksia. Ensimäinen muistutus on yhteiskunnallista laatua. Voidaan sanoa, että näin korotettu vero riistäisi vähävaraiselta väestöltä juomisen mahdollisuuden ja supistaisi heidän oikeuttansa juoda väkijuomia, mutta antaisi varakkaille ja rikkaille esteettömän tilaisuuden väkijuomia nauttia. Tätä vastaan voidaan yksinkertaisesti huomauttaa, ettei ole mikään kiitettävä, kehuttava ja toivottava oikeus saada juoda väkijuomia. Minä luulen päinvastoin, että se oikeus on enemmin turmioksi ja vahingoksi kuin miksikään hyödyksi ja eduksi. Toiseksi on väitetty, että se lisäisi ulkolaisen väkijuoman käyttöä ja sen kautta hävittäisi kotimaisen teollisuuden. Mitä ensinmainittuun tulee, niin nähdään viime vuosien tullikertomuksista, että konjakkia esimerkiksi Venäjän puolelta tuodaan erinomaisen pieniä määriä, tuskin mainittavia: vuonna 1908 tuotiin ainoastaan 64 litraa, vuonna 1907 28 litraa, vuonna 1906 35 litraa, 1905 87 litraa. Rommia ja arrakkia tuotiin jotakuinkin samoissa suhteissa. Niitä tuotiin ulkomailta vuonna 1908 700,000 pulloa. Mutta konjakin hinta on tullineen päivineen kuitenkin noussut 7 markkaan 75 penniin, ulkolaisesta konjakista (ei kotimaisesta), rommista 5 markkaan ja arrakista 6 markkaan 50 penniin. Me näemme tästä, että ulkomaalaiset juomat tuotuina tänne maahan sittenkin supistaisivat koko suuressa määrässä väkijuomien käytäntöä. Mutta minä luulen, että eduskunta voi myös estää tämänkin tuonnin, jos se tahtoo säätää myyntiveron, siten ettei mitään ulkomaalta tuotua väkijuomaa anneta ulos tullilaitoksesta, ennenkuin ulosottaja tuo todisteen siitä, että kruunun veronkantajalle on maksettu semmoinen tuontivero, jonka eduskunta esittää ja joka vastaa sitä veroa, joka pannaan sisämaisen viinan veroksi. Mutta jos selitettäisiin, että tällainen veroitus koskisi perustuslakeja, niin onhan hallituksella oikeus korottaa tullia. Hallitushan on maan hallitus. Jos se katsoo, että on maalle hyödyllistä estää ulkomaalaisen väkijuoman tuloa maahan, voi se helposti sen tehdä korottamalla tullia.

Mitä toiseen osaan tulee, nimittäin että se hävittäisi kotimaisen juomatehdasliikkeen, niin sehän oikeastaan pitäisikin olla tämän eduskunnan tarkoitus ja sitähän tarkoittaa kieltolakikin. Ja lisäksi se tehdasteollisuus, mitä alkoholijuomien tehtaissa harjoitetaan, ei edistä maan taloudellista kehittymistä, sillä raaka-aineet ensiksikin tuodaan ulkomailta — vesi ainoastaan on suomalaista — ja toiseksi työväestökin siinä on niin vähäpätöinen maan muun väestön suhteen, ettei sitä, asiata ratkaistaessa, tarvitse ottaa lukuun. Se voi kyllä saada toisellaisissakin tehdaslaitoksissa työpaikan.

Sitte on kolmanneksi väitetty raittiusmiesten puolelta, että tämmöinen korkea verotus lisäisi valtion tuloja siihen määrään, että olisi vaikea saada niitä sitte poistetuiksi. Mutta tätä vastaan voidaan huomauttaa, että tämän veron tarkoitus, jos eduskunta ensi vuodeksi sen säätäisi, ei olekaan valtion verojen kasvaminen, vaan puhtaasti prohibitiivinen. Sen tarkoitus on saada herpaantumaan se vastustus, joka nykyään kohtaa kieltolakia väkijuomatehdasliikkeen puolelta. Me kyllä näemme äskenmainitusta mallasjuomaveron korotuksesta, että vaikka mallasjuomain pano on vähentynyt mel-

kein puoleksi, kuitenkin verotulo on kohonnut melkein toisen puolen lisäksi. On kyllä luultava, että paloviinavero valtiolle lisääntyisi ehkä samassa suhteessa ja ehkä vielä korkeammaksi kuin mallasvero, että 7 tai 6 miljoonan sijasta saataisiin ensi vuonna 15 miljoonaa, se on mahdollista, sanon minä. Mutta eduskunta voipi päättää varata lisän esim. rautatietöihin tai muuhun semmoiseen edeltäkäsin päätettyyn tarkotukseen.

Suurin este ja vastustus kieltolain toteuttamiselle on sanottu olevan siinä vaatimuksessa, jonka väkijuomatehtailijat ovat asettaneet vaatiessaan korvausta siitä, että heidän oikeutensa kieltolain kautta supistetaan ja jos korvaus kielletään, sanonevat että heille tehdään väkivaltaa. Mutta sitä vastoin ei mikään juristi tässä maassa enempää kuin muuallakaan voi kieltää, että eduskunnalla on oikeus korottaa vero paloviinasta niin korkealle kuin se tahtoo, eikä väittää että, jos sen kautta väkijuomatehdasliike käy kannattamattomaksi ja täytyy siis tehtaat hajoittaa tai lopettaa, sen kautta olisi juovutusjuomatehtaiden omistajia vastaan tehty minkäänlaista laittomuutta. Sillä he ovat perustaneet tehtaansa juuri sillä edellytyksellä, että eduskunnalla on täysi valta nostaa vero vaikka kuinka korkeaksi tahansa.

Tämän johdosta pyydän lopuksi huomauttaa, että pääasia eduskunnalla olisi, kieltolain valmistamista ja saamista varten, saada se vastustus herpautumaan ja murtumaan, joka tätä nykyä suljetuin rivin ulkopuolella eduskuntaa kohtaa kieltolakia, ja saada osottaa vastustajille, että eduskunnalla on käsissään valta lamauttaa heidän liikkeensä siinäkin tapauksessa, että he voisivat tavalla tai toisella taas saada kieltolain menemään nurin. Pyydän sentähden saada laskea tämä lausuntoni arv. valtiovarainvaliokunnan huomioon ja myöskin ryhmien huomioon, että sitte, kun asia palautuu uudestaan eduskuntaan, tästä asiasta on syntynyt varma ja vakaa mielipide.

Ed. Vihantola: Tuntuu tavattoman tuskalliselta olla mukana päättämässä alkoholivalmistuksen verotuksesta, kaksinkerroin tuskalliselta sentähden, että jos eduskunnan päätös kieltolaista olisi saatu ajoissa voimaan, ei tarvitsisi enää näitä veroja säätää. Hirvittävältä tuntuu, kun valtio nauttii tuloja kansan turmelemisesta. Niillä tuloilla ei voi ikinä olla mitään siunausta, sillä ne ovat väärin koottuja, juomariraukkojen sielun hinta, heidän onnettomien lastensa ja vaimojensa kyynelten kostuttamia verirahoja. Mutta koska verottamisen kautta voidaan saada jonkunlaisia sulkuja tuolle turmiolle, niinkuin täällä arv. edellinen puhuja on huomauttanut, niin kaiketikin meidän täytyy käydä niitä veroja edelleen säätämään. Mutta minä tahtoisin, kannattaen sitä lausuntoa, joka äsken täällä lausuttiin, suosittaa valiokunnalle ja pyytää, että se ottaisi huomioonsa, eikö olisi mahdollisuus saada verot kohoamaan niin korkealle, että ainakin viinalitran hinnaksi tulisi vähintäin 15 markkaa.

Ed. Boman: Kun tarkastaa tätä arm. esitystä paloviinaverosta, niin tuntee siinä voimakkaan tuoksun jonkunlaisesta sekaannuksesta väkiviinatehtailijain ja kokoomussenaatin yhteisestä toiminnasta. Sangen omituiselta tuntuu, niinkuin täällä edellisen puheenvuoron käyttäjä jo mainitsi, että eduskunnalle on esitettynä paloviinasuostuntavero silloin ja siksi vuodeksi, jolloinka väkiviinakieltolain pitäisi jo olla käytännössä. Tässä pilkistää esiin se pukinsorkka, jota jo on niin monta kertaa osoitettu ja josta niin monta kertaa on vedetty esille, ei ainoastaan perustuslailliseen ryhmään kuuluvien porvarillisten käsitys väkijuomakieltolain tarpeettomuudesta, vaan vieläpä tällä väkijuomakieltolailla niin paljon ratsastavan suomalaisenkin ryhmän kanta. Ei ole näet tuntematonta se, että aina silloin kun kansan raitistuttamisesta, jossakin agitatsioonitarkotuksessa, joko eduskunnassa tai sen ulkopuolella, on kysymys, silloin aina varsinkin suomalainen ryhmä on valmis puhumaan suurella suulla, suurella paatoksella väkijuomain kieltolain tarpeellisuudesta y. m. kansan raitistuttamiseksi, ja vieläpä on menty niinkin pitkälle että on väitetty näiden suostunnoiden tarkottavan kansan raitistuttamista. Mutta kun tulee kysymykseen kansan raitistuttaminen käytännössä, kun tulee toimeenpantavaksi joku sellainen säädös tai laki, jolla todellakin kansan raittiutta edistetään, silloin ne eivät häpeä, ne samat miehet, jotka ovat olleet esim. Raittiuden Ystävien valiokunnassa laatimassa joko kieltolakiesitystä tai jotakin muuta, eivät häpeä olla itsekin — — — —. (Puhemies, koputtaen nuijallaan: Järjestykseen!) Minä luulen että tämä kuuluu

koko lailla yhteen, sillä tämä on perustelua tälle arm. esitykselle.

Puhemies: Pyydän huomauttaa, että minä en muistuttanut siitä, ettei puhuja pysynyt asiassa, vaan pyydän puhujaa valitsemaan sanojaan tarkemmin.

Ed. Boman: Minusta tuntuu siltä kuin puuttuisi jonkunlaista asian ymmärtämistä ja vastuunalaisuuden tunnetta vastuunalaisissa asemissa, varsinkin nykyisessä hallituksessa, olevilta henkilöiltä, koskapa he eivät muista edellisissä eduskunnissa esittämiä puheitaan ja toimenpiteitään, vaan ovat olleet valmiit niitä hylkäilemään niinkuin esim. hallitus on tehnyt. Ja ne samat hallitusherrat sitte laativat eduskunnalle suostuntaveroesitystä vielä sinäkin aikana ja sitäkin aikaa varten, jolloinka jo pitäisi olla tykkänään poissa koko väkijuomien käyttö. Sentähden tuntuu minusta hyvin omituiselta tämä arm. esitys kokonaisuudessaan. Senpätähden tuntuukin erikoisemmalta tämä asema, missä eduskunta nyt on, kuin edellisillä kerroilla samanlaista suostuntaa käsitellessään. Ymmärtääkseni ei tässä ole kysymys paloviinaveron suostunnasta siinä merkityksessä kuin ennen on ollut. Ennen on ollut paloviinaverosuostunta aikana ja aikaa koskevana, jolloin on ollut eduskunnan tai valtiopäiväin säätämän lain mukaista väkijuomain valmistaminen ja käyttö. Mutta nyt, kun eduskunnalla on laki tehtynä, jolla kielletään koko väkijuomien valmistaminen ja käyttö, niin on moninkerroin omituista, jopa epäilyttävääkin, ruveta sitte vielä suostuntaa säätämään. Kun tätä puolta asiasta katsoo, niin täytyy ottaa erikoisen harkinnan alaiseksi millä perustalla tätä asiaa olisi käsiteltävä. Minun ymmärtääkseni suostuntaveroa ei voida käsitellä miltään muulta kannalta kuin kansan raitistuttamisen, s. o. kieltolain kannalta, katsoa siltä kannalta, että miten sen samaisen suostunnan käsittely raitistuttaisi mahdollisimman suurimmassa määrässä kansaa ja edistäisi kieltolain toteuttamista. Jos nyt hyväksyttäisiin tämä suostuntaveroesitys, mikä tässä arm. esityksenä on, olisi se mielestäni samaa kuin eduskunta antaisi itselleen korvapuustin, antaisi semmoisessa asiassa korvapuustin, jonka takana on koko kansa, ei ainoastaan kansan syvät rivit vaan yleensä sivistynytkin osa kansasta, ainakin omien puheittensa mukaan. Kyllähän minä olen tullut jo kokolailla epätoivoiseksi n. s. vallassaolevien ryhmien kieltolakiharrastuksesta ja olen tullut siihen käsitykseen koko kansan raitistuttamiskysymyksestä, että se on vaan sellaista taktiikkaa vallassa olevien taholta, jolla koetetaan saada kansaa pysymään aisoissansa ja pysymään kuuliaisena äänestäjäjoukkona. Mutta sitte kun tulee aika käytännöllisellä toiminnalla osottaa kieltolakiharrastusta, niin kyllä silloin peräännytään hyvässä järjestyksessä koko raittiuskysymyksen takaa. Kun lähdetään tältä kansan raitistuttamisen kannalta tai kieltolain kannalta tätä arm. esitystä tarkastamaan, niin mielestäni voidaan johtua toisiinkin tuloksiin, eikä siihen, mitä täällä ed. Wuorimaa edellä jo mainitsi. Voidaan tulla näet siihen tulokseen, että voisi olla edullista tykkänään kieltää paloviinasuostunta, kieltää paloviinan valmistus, johon eduskunnalla lienee oikeus, ja kun on vielä muistaakseni sellainen asetus voimassa, ettei saa paloviinaa tuoda ulkomailta, niin silloin nämä paloviinatehtailijat, jotka ovat suuressa määrin vaikuttaneet hallituksen toimenpiteisiin surullisen kuuluisassa kieltolakiesityksessä, saisivat vielä pitemmän nenän kuin mitä ed. Wuorimaa edellä esitetyssä puheenvuorossaan mainitsi. Sentähden olisi mielestäni tarpeellista valtiovarainvaliokunnan asiaa pohtiessaan ottaa pohdittavaksi tämäkin puoli, eikö voitaisi ja eikö olisi mahdollista ja edullistakin ennen kaikkea maalle ja kansalle kieltää kokonaan paloviinaverosuostunta.

Tätä vastaan voidaan tehdä sellainen muistutus, että sen kautta menettäisi valtio useamman miljoonan markan tulon. Mutta minä en usko, jos kerran maan ja kansan onnea ja etua pidetään silmällä ja sitä pidetään jossakin arvossa, etteikö sitä tulotappiota, mikä näin tapahtuisi, voitaisi korjata ja korvata jollakin muulla sopivalla tavalla. Tähän korvaamiseen olisi syytä sitäkin suuremmassa määrässä sentähden, että kuta enemmän tuloja paloviinasta tulee valtiolle, luonnollisesti sitä enemmän on täytynyt kansan käyttää tuota samaa paloviinaa, ei ainoastaan siihen uhrata varojansa vaan vielä sen lisäksi kuihduttaa itsensä, uhrata henkiset voimansa ja menettää kaiken kuntoisuutensa. Kun tämä puoli otetaan huomioon, niin silloin menee peräti pie-

neksi ja vähäpätöiseksi se rahahäviö, mikä valtiolle mahdollisesti tämän suostunnan kokonaan kieltämisestä johtuisi. Mutta epäilyttävää on näin ollen, kun tiedetään minkälainen enemmistö meidän eduskunnassa on, tuleeko lainkaan kansan onni ja kansan edut, nim. kansan pohjakerrosten onni ja edut, kysymyksen alaiseksikaan, puhumattakaan nyt hallituksesta, hallituksestamme, joka on aivan kuulumattomalla röyhkeydellä hylännyt kansan hartaampia toivomuksia. Siitä huolimatta vaikka onkin tuo epäilyttävä enemmistö, rohkenen kuitenkin edellä esitetyn ehdotuksen suosittaa evästyksenä sillä toivolla, että asia tulisi ratkaistuksi siihen suuntaan, mitä olen esittänyt. Sitä tulisi siunaamaan suuremmat kansaryhmät kuin sitä seikkaa, että edelleenkin hyväksyttäisiin paloviinasta annetussa arm. esityksessä esitetty suostuntamäärä, se tahtoo sanoa sama suostuntamäärä kuin viime vuonnakin. Silloin tulisivat kansan syvät rivit ainakin huomaamaan, että eduskunta ei ole samalla kannalla kuin millä hallitus on, että eduskunta pitää kansan tarpeista ja kansan vaatimuksista suurempaa lukua kuin mitä se hallitus pitää, joka aivan kylmäkiskoisesti, kuten jo olen täällä maininnut, hylkää kansan tärkeimmät toivomukset, pyyteet ja vaatimukset, kuten väkijuomain kieltolain kanssa onnettomasti kyllä viime talvena on käynyt.

Täällä voidaan erikoisesti painostaa, kuten jo äsken tässä mainitsin, valtiovarain puutetta ja painostaa sitä, että valtio tarvitsee kulkulaitosrahastoon tahi joihinkin muihin menoihin suostuntavaroja ja sentähden vaatia, että tämä suostuntavero paloviinasta on välttämättä oleva, mutta minä pyydän huomauttaa, että kansan puolelta voidaan myöskin erikoisesti painostaa sitä, että näin tiukkana raha-aikana ja taloudellisen ahdingon aikana kansa tarvitsee varansa muuhunkin kuin väkijuomiin ja sentähden se onkin jo väkijuomain kieltolakia vaatinut ja sentähden se on sitä esittänyt. Olisi suotavaa, että valtiovarainvaliokunnassa enemmistö yhtyisi mahdollisimman tarmokkaasti kannattamaan sen suuntaista toimenpidettä tässä suostuntakysymyksessä, että se edistäisi ei ainoastaan kansan varallisuutta vaan samalla myöskin kansan sivistämis- ja kehittämismahdollisuuksia. Käytettäköön tilaisuutta hyväkseen ja annettakoon tämänkin kautta edes yksi pieni mahdollisuus kansalle suurempaan kehittymiseen sen kautta, ettei siltä kiskota kaikkea väkijuomain turmiolliselle alttarille.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Arm. esitys n:o 7 ynnä asiassa syntynyt keskustelupöytäkirja lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan.

8) Mallasjuomasuostuntaa

koskevan arm. esityksen n:o 8 ehdottaa Puhemiesneuvosto lähetettäväksi Valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Wuorimaa: Tästä arm. esityksestä pyydän vaan uudistaa saman ajatuksen kuin edellistä arm. esitystä paloviinasta käsiteltäessä ja esittää valiokunnalle, että se ottaisi huomioonsa sen, että tässä tapauksessa olisi, saadakseen toivottua vaikutusta aikaan, vero 10 mallaskilolta korotettava 16 markkaan. Jos se korotetaan 16 markkaan, niin tulee pullo olutta maksamaan 75 penniä, s. t. s. saman kuin mitä ulkomainen olut maksaa Suomessa.

Ed. Boman: Tässäkin kysymyksessä pyydän viitata vaan edellisessä kysymyksessä esitettyihin perusteluihin ja jättää tämänkin valtiovarainvaliokunnalle sillä evästyksellä, että kysymyksessä olevassa mallasjuomasuostunnassa noudatettaisiin samaa periaatetta kuin paloviinasuostunnasta puhuessani olen jo esittänyt. Mutta tässä kysymyksessä en voi mennä niin jyrkästi esittämään koko suostunnan kieltämistä sentähden, että tämä mallasjuomakysymys on toisensuuntainen kuin paloviinakysymys sen kautta, että paloviinaa ei voida valmistaa ilman eduskunnan suostumusta, kuten asetus vuodelta 1892 säätää, kun sitävastoin mallasjuomia voitanee valmistaa. Jos suostunta nyt kokonaan kiellettäisiin, silloin luonnollisesti siitä seuraisi, että sitä kai valmistettaisiin sitä enemmän. On myös toiselta puolen otettava tässä huomioon, että jos suostuntaa kohotetaan, voi tulla ulkomailta, varsinkin Venäjältä, mallasjuomia kokolailla paljon ja ne voisivat ruveta kilpailemaan kotimaisten mallasjuomien kanssa. Tällöin voitaisiin tuoda sellainenkin väite, että tämä olisi ikäänkuin

kotimaisen teollisuuden polkemista, jos kohotetun suostunnan kautta avattaisiin tie mallasjuomien alalla ulkomaalaisille, varsinkin venäläisille mallasjuomille. Voitaisiinpa mennä niinkin pitkälle, että syytettäisiin jonkunlaisesta isänmaanpetturuudesta tai sen sellaisesta. Tältä varalta pyydän vaan huomauttaa, että tavallisesti aina taloudellisia kysymyksiä käsiteltäessä otetaan kysymykseen pääasiassa vain se, mikä on taloudellisesti edullisinta, eikä sitä, miten se on isänmaallista. Tästä on esimerkkejä porvarillisten toiminnasta kaikilla aloilla. Ei tarvitse olla kovin suuri lakko- tai työselkkaus järjestyneen työväen kanssa, kun jo porvaristo tuopi Venäjältä heidän inhoamiaan venäläisiä lakkorikkureiksi. Tämä osoittaa, että se isänmaallisuuskysymys vaan on tekaistu itsekunkin asian päälle sen mukaan, miten se on edullinen ja tarpeellinen itsekullekin porvarilliselle ryhmälle. Sitä syytöstä ei siis valtiovarainvaliokunnan tarvitse lainkaan säikkyä, vaikkapa kohottaisivatkin suostunnan mallasjuomien alalla niin korkealle, että se avaisi muitten maitten mallasjuomille tuontimahdollisuuden Suomeen. Ehkenpä löytyy keino senkin epäkohdan poistamiseksi, sillä toivottavasti ulkomailta tuleva mallasjuomatulva saadaan jollakin keinolla supistetuksi. Ainakin se olisi hyvänä ojennuksena ja hyvänä opetuksena kotimaisille mallasjuomatehtailijoille, samoinkuin väkijuomatehtailijoille yleensä, siitä aivan huippuunsa kohonneesta hävyttömyydestä, millä he ovat kohdelleet kieltolakikysymystä, silloin kun ovat ryhtyneet vaatimaan korvausta väki- ja mallasjuomatehtaistaan. Nämä seikat vaan pyydän suosittaa valtiovarainvaliokunnan huomioon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Arm. esitys n:o 8 lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan, samoin asiassa pidetty lähetekeskustelu.

9 ja 10) Adressi Hallitsijalle Suomen asiain valmistelun ja esittelyn järjestyksestä.

Puhemies: Seuraavat asiat 9:s ja 10:s esitetään yhdessä. Asiat koskevat nimittäin ehdotusta hallitsijalle tehtävästä alamaisesta adressista Suomen asiain valmistelun ja esittelyn järjestyksestä.

Ed. Ahmavaara lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnalle saamme kunnioittaen Valtiopäiväjärjestyksen 28 §:n mukaan ehdottaa, että Keisarilliselle Majesteetille tehtäisiin alamainen adressi, jonka sisällys olisi seuraava:

Kun Suomen kansan edustajat nyt kokoontuvat uusien vaalien jälkeen, on Eduskunta kohta tuntenut pakottavaksi velvollisuudekseen Keisarilliselle Majesteetille alamaisesti esiintuoda ne huolet, jotka tällä hetkellä raskaasti painavat Suomen kansaa.

Venäjän Ministerineuvoston pöytäkirjaan perustuvalla määräyksellä 2 p:ltä kesäkuuta (20 p:ltä toukokuuta) 1908 määrättiin erityinen järjestys sellaisten Suomen asiain valmistelulle ja alamaiselle esittelylle, jotka koskevat Keisarikunnan etuja. Koska puheenalainen määräys sekä syntymistapansa että sisällyksensä tähden on soveltumaton maan valtiosääntöön sekä sitä paitsi yleisten asiain käsittelyssä tuottaa valtioelämälle ja yhteiskuntakehitykselle haitallisia häiriöitä, katsoi Eduskunta velvollisuudekseen alamaisessa anomuksessa 30 p:ltä lokakuuta 1908 anoa, että Suomelle säilytettäisiin maan lainsäädäntöä ja hallintoa koskevain asiain valmisteluun sekä alamaiseen esittelyyn nähden sille perustuslain mukaan tuleva oikeus, sekä että Suomen asiain käsittelyn järjestys tämänmukaiselle kannalle oikaistaisiin.

Mitään sellaista oikaisua ei kuitenkaan tähän asti ole saatu, vaan Keisarikunnan Ministerineuvosto on edelleenkin osallisena Suomen asiain valmistelussa ja esittelyssä, vieläpä on ulottanut tuon osallisuutensa alkuperäistä määräystä ulommaksi sellaisiinkin asioihin, jotka eivät ensinkään voi koskea Keisarikunnan etuja, ja saanut hankituksi nimenomaisen määräyksenkin, jonka mukaan Ministerineuvoston tulisi antaa lausuntonsa *kaikista* niistä asioista, jotka koskevat Suomen yleistä valtiorahastoa. Eduskunnan yllämainittu anomus on jätetty armollisesti huomioon ottamatta. Asiaa ei ole edes esitelty Suomen ministerivaltiosihteerin kautta, joten sen käsittelyssäkin vielä on laista poikettu.

Perustuslain mukaan on, niinkuin Eduskunnan mainitussa anomuksessa on perusteellisesti osotettu, Hallitsijan hallittava maata suomalaisten miesten ja viranomaisten avulla, ja siis

myöskin Suomen asiain alamainen esittely esteettömästi toimitettava suomalaisen miehen, Suomen ministerivaltiosihteerin kautta. Valtiosääntö sisältää myöskin, että Keisarillisen Majesteetin Suomen Senaatin tulee maan ylimpänä hallituslaitoksena olla välittömässä suhteessa Hallitsijaan; ei mikään ei-suomalainen viranomainen saa tunkeutua väliasteeksi Hallitsijan ja Senaatin välille. Tämän kanssa ei ole sopusoinnussa se esittelyjärjestys, joka on toimeenpantu 1908 vuoden kesäkuun 2 päivän määräyksen nojalla, ja Eduskunnan täytyy sentähden pitää kiinni siitä, mitä anomuksessa on esiintuotu tuon järjestyksen soveltumattomuudesta voimassa olevaan perustuslakiin.

Myöskin Eduskunnan lausumat epäilykset sanotun esittelyjärjestyksen käytännöllisistä seurauksista ovat sitä edelleen sovellettaessa täysin toteutuneet.

Armollisessa julistuskirjassa 4 p:ltä marraskuuta 1905 on Keisarillinen Majesteetti julistanut, että Suomenmaan Vatliosäätyjen anomuksessa 31 p:ltä joulukuuta 1904 huomauttamat toimenpiteet laillisen järjestyksen palauttamiseksi maahan ovat täytäntöön pantavat sekä että sen lisäksi eräitä uudistuksia on aikaansaatava Suomen kansan perustuslaissa säädettyjen oikeuksien kehittämiseksi; ja lausui Keisarillinen Majesteetti samalla varmasti toivovansa, että julistuskirjassa osotetut toimenpiteet, jotka olivat johtuneet huolenpidosta Suomen menestyksestä, tulisivat vahvistamaan niitä siteitä, jotka yhdistävät Suomen kansan Hallitsijaansa.

Sitä laajaa uudistustyötä, jolle armollisen julistuskirjan johdosta aikaansaatu eduskuntamuutos oli oleva lähtökohtana, on kuitenkin oleellisesti ehkäissyt Venäjän Ministerineuvoston ryhtyminen Suomen lainsäädäntöasioihin. Niinpä ei ole saatu aikaan armollisessa julistuskirjassa luvattua ja Vatliopäiväjärjestyksen 33 §:ssä mainittua lakia Eduskunnan oikeudesta tarkastaa hallituksen jäsenten virkatointen laillisuutta eikä myöskään 20 p:nä elokuuta 1906 annetun perustuslain kautta Suomen kansalaisille vakuutettujen oikeuksien käyttämistä koskevia lakeja yhdistys- ja painovapaudesta. Sittenkuin 1906 vuoden valtiopäivillä annettujen armollisten esitysten nojalla hyväksytyt lait näistä asioista eivät olleet saaneet vahvistusta, ovat sen johdosta laaditut ehdotukset uusiksi esityksiksi jääneet Keisarilliselle Majesteetille tutkittaviksi esittelemättä.

Uudistuksien aikaansaamiseksi, jotka tarkoittavat varsinkin syvien kansankerrosten elinehtojen kohottamista sekä taloudellisessa että henkisessä suhteessa, on valmistettu lakiehdotuskia muun muassa yleisestä oppivelvollisuudesta, maanhankinnasta tilattomalle maalaisväestölle, elinkeinoista, erittäin huomioon ottaen teollisuustyöväestön asemaa, työväen suojeluksesta, työstä leipomoissa sekä maanvuokrasta. Mutta ainoastaan kaksi viimemainittua näistä laeista on saatu aikaan. Kaksien valtiopäiväin hajoituksen ja Venäjän Ministerineuvoston asioihin ryhtymisen johdosta näyttää muiden perin tärkeiden uudistusten perille saattaminen viivästyvän epämääräiseksi ajaksi.

Jokainen Eduskunan hyväksymä lakiehdotus ja kaikki, mitä Eduskunta muuten on päättänyt Keisarille ja Suuriruhtinaalle esiintuoda, on Valtiopäiväjärjestyksen 75 §:n mukaan Eduskunnan kirjelmällä toimitettava Hallitsijan tutkittavaksi. Ministerineuvosto on kuitenkin hankkinut armollisen hyväksymisen sille, mainittuja perustuslainsäännöksiä vastaan olevalle mielipiteelle, että valtiopäiväin hajoittaminen riistää pätevyyden kaikilta Eduskunnan samana vaalikautena asianmukaisessa järjestyksessä tekemiltä, vaan ennen hajoitusta vahvistamattomilta päätöksiltä, ja että sellaisia päätöksiä sentähden ei ensinkään ole esiteltävä Hallitsijalle. Tämä mielipide, jonka sovelluttaminen sisältää Eduskunnan oikeuden loukkauksen ja samalla estää Hallitsijaa ottamasta kaikkia Eduskunnan päätöksiä harkittavaksensa, ei kuitenkaan ole voinut ilman erityistä lainsäädäntötointa saada lain pätevyyttä, koska perustuslakia voidaan muuttaa ja selittää ainoastaan Hallitsijan ja kansaneduskunnan yhtäpitävän päätöksen kautta. Käytännöllisessä suhteessa puheenalainen tulkinta myöskin johtaisi siihen, että useat Eduskunnan hyväksymät ja nyt armollisen vahvistuksen varassa olevat lakiehdotukset raukeaisivat ja että paljon lainsäädäntötyötä joka kerta valtiopäiväin hajoituksessa menisi hukkaan.

Venäjän Ministerineuvoston yritys saada toteutetuksi yllämainittu käsitys hajoitettujen valtiopäiväin päätösten mitättömyydestä on erittäin valtiovarainhoitoonkin nähden jo aiheuttanut arveluttavia häiriöitä.

Eduskunta on koettanut edistää kansansivis-

tystä ja muita yleishyödyllisiä tarkoituksia osaksi uusilla määrärahoilla, osaksi entisiä korottamalla. Vuonna 1908 myönnettyjen määrärahain olisi pitänyt tulla käytettäviksi 1 p:stä tammikuuta 1909, mutta armollista määräystä niiden suorittamisesta ei ole vielä voitu saada. Maan tulo- ja menoarviota täksi vuodeksi ei vielä ole voitu alistaa Keisarillisen Majesteetin armollisesti tutkittavaksi ja vahvistettavaksi, josta on aiheutunut sekä välittömiä että välillisiä vaikeuksia valtiotalouden säännöllisessä voimassapitämisessä. Armollista esitystä varojen hankkimisesta vuodeksi 1910 niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, ei myöskään ole voitu valmistaa, vaikka se Valtiopäiväjärjestyksen 26 §:n mukaan olisi näiden valtiopäivien alussa Eduskunnalle annettava.

Sitä vaikutusta, jota Ministerineuvosto on harjoittanut Suomen valtiovarainhallintoon nähden, on nyt koetettu ulottaa itse Suomen tulo- ja menoarvion perusteihinkin. Suomen perustuslakien mukaan on Hallitsijalla laaja päätösoikeus valtiovaroja koskevissa asioissa, Hallitsija kun saa määrätä valtiovaraston n. s. vakinaisten tulojen käyttämisestä maan hyödyksi ja parhaaksi. Mutta Eduskunnalla on sekä vanhempain että uudempain perustuslainsäännösten mukaan oikeus, kun siltä johonkin tarkoitukseen tahdotaan suostuntaa taikka valtiolainan takausta, harkita, ovatko ja missä määrin vakinaiset varat riittämättömät tulo- ja menoarvion järjestämiseen. Mitä erittäin tulee määrärahoihin sotilastarkoituksia varten, säädettiin, sen mukaisesti mitä aikaisemminkin oli ollut sääntönä, 1878 vuoden asevelvollisuuslain 122 §:ssä nimenomaan, että sotilastulo- ja menoarvion järjestämiseen oli, sotilasrahaston varojen lisäksi, käytettävä Eduskunnan osottamia varoja, josta seuraa, ettei myöskään valtiorahaston varojen käyttäminen sotilastarkoituksiin ole Hallitsijan yksin päätettävissä. Vielä vähemmän voidaan apumaksun suorittamista sotilas- tai valtiorahastosta Venäjän valtakunnanrahastoon sellaisia tarkoituksia varten määrätä ilman Eduskunnan suostumusta.

Viime aikoina on, sen mukaan kuin on tullut julkisuuteen, osaksi Venäjän Ministerineuvostossa, osaksi muissa venäläisissä virastoissa tehty alotteita ja valmisteluja erinäisissä Suomea koskevissa asioissa. Siinä suhteessa mainittakoon, että on laadittu ehdotus Suomen velvoittamisesta toistaiseksi suorittamaan Keisarikunnalle rahamääriä sen vastikkeeksi, että Suomen kansalaiset ovat vapaina sotapalveluksesta, Suomen rautatiehallinnon alistamisesta venäläisten tarkastuksen alaiseksi, lainsäädännöstä Venäjän alamaisten oikeuksista Suomessa sekä valtakunnanlainsäädännön aikaansaamisesta. Kaikki nämä ehdotukset näyttävät perustuvan siihen edellytykseen, että sellaisiin lainsäädäntötoimiin voitaisiin ryhtyä erityisen valtakunnanlainsäädännön kautta. Ne toimenpiteet, joilla on valmisteltu sellaista valtakunnanlainsäädäntöä, eivät kuitenkaan tarjoa varmuutta siitä, että on aikomus toteuttaa se Suomen Eduskunnan oikeutta syrjäyttämättä.

Mainitut asianhaarat aiheuttavat Eduskunnan alamaisesti huomauttamaan, että, niinkuin Valtiosäädyt 1899 vuoden vatliopäivilläkin lausuivat, Suomen valtiosäännön mukaan voidaan säätää lakia Suomen kansan noudatettavaksi ainoastaan maamme perustuslakien määräämässä järjestyksessä, joka edellyttää niinhyvin että Hallitsijalle ovat siinä avullisina kotimaiset viranomaiset, kuin myöskin että laki semmoisista asioista, jotka eivät ole luettavia niin sanottuihin järjestys- ja talousasioihin, syntyy Valtiosäätyjen (Eduskunnan) tieten ja suostumuksella. Suomen kansalle on vakuutettu oikeus elää „omien lakiensa vallan alla", niinkuin se ylevämielinen hallitsija, joka perusti Suomen yhdistyksen Venäjän kanssa, on lausunut. Jos yhteisten valtakunnanetujen tyydyttämistä varten todella havaittaisiin tarpeelliseksi valmistaa mahdollisuutta ryhtyä lainsäädäntötoimenpiteisiin muussakin kuin Suomen nykyisten perustuslakien säätämässä järjestyksessä, niin sitä ei voida aikaansaada ilman Suomen Eduskunnan suostumusta.

Mainittu oikeusperiaate on uudestaan tunnustettu Keisarillisen Majesteetin armollisessa julistuskirjassa toimenpiteistä laillisen järjestyksen palauttamiseksi maahan 4 p:ltä marraskuuta 1905, siinä kun määrättiin, että helmikuussa 1899 annettuun julistuskirjaan kuuluvain perussäännösten noudattaminen „on lakkautettava siksi kuin siinä mainitut asiat tulevat lainsäädäntötoimen kautta järjestetyiksi".

Siitä huolimatta näyttää Ministerineuvosto tahtovan ajaa yllämainitun asian ratkaisun siihen suuntaan, että Venäjän lainsäätävän vallan

yksin on määrättävä, millä tavoin ja miten laajalti Suomen lainsäädäntö on alistettava ehdotetun yhteisen valtakunnanlainsäädännön alaiseksi. Tämän tueksi vedotaan Venäjän perustuslaissa oleviin säännöksiin, vaikka nämä säännökset voivat koskea ainoastaan lainsäätävää valtaa Keisarikunnassa, vaan eivät järjestää lakien säätämistä Suomelle.

Suomen oikeuden valtiolliseen itsehallintoon yhteydessä Venäjän kanssa, omaan lainsäädäntöön ja omiin hallitusorgaaneihin, jotka eivät ole Keisarikunnan viranomaisten alaisia, on Keisari Aleksanteri I epäämättömästi tunnustanut, muun muassa lausuessaan armollisessa julistuskirjassa 21 (8) p:ltä helmikuuta 1816, että se valtiosääntö ja ne lait, jotka Suomen kansan luonteeseen, tapoihin ja sivistykseen soveltuvina ovat pitkän ajanjakson olleet sen yhteiskunnallisen vapauden ja levollisuuden perustuksena, oli mitä juhlallisimmin vahvistettu säilytettäviksi ijänikuisiksi ajoiksi „Meidän ja jälkeistemme valtikan alla". Edelleen huomautettiin samassa julistuskirjassa, että Hallituskonselji, suomalaisista miehistä kokoonpantuna, vastedes oli nimitettävä Keisarilliseksi Suomen Senaatiksi, jotta vieläkin ilmaistaisiin tämän hallituslaitoksen välitöntä suhdetta Hallitsijaan itseensä.

Lakiensa turvissa onkin Suomen kansa vuosisadan kuluessa saanut kehittyä erikoisten elinehtojensa mukaisesti. Se uudistus, jonka alaiseksi Venäjän valtiomuoto 30 (17) p:stä lokakuuta 1905 lähtien on joutunut, ei ole voinut supistaa niitä oikeuksia, joita Suomen kansa on nauttinut, eikä myöskään vaadi niiden supistamista.

Suomen Eduskunta ei ole kieltäytynyt tyydyttämästä yleisiä valtakunnanetuja, kun niiden tähden jokin lainsäädäntö- tai hallintotoimi Suomessa on ollut tarpeen. Eikä myöskään, niinkuin venäläiseltä taholta nyt väitetään, Suomen kansa ole esittänyt mitään vaatimuksia tahi ehdotuksia, jotka olisivat sisältäneet Keisarikunnan oikeuksiin tai etuihin ryhtymistä. Suomen kansan kiinnipitäminen valtiosäännöstänsä ei sisällä pyrkimystä heikontamaan yhdyssidettä Venäjän kanssa. Tämä yhdysside saavuttaa päinvastoin yhä suuremman lujuuden, jos Suomi tuntee täysin turvauksi valtiollisen asemansa, joka on sen oikeus- ja sivistyselämän voimassapitämisen ja kehityksen ehto.

Suomen Eduskunta katsoo velvollisuudekseen kansaa ja Hallitsijaansa kohtaan alamaisesti esiintuoda, kuinka välttämätöntä on, että Suomelle vakuutettu oikeusjärjestys pysytetään loukkaamatta sekä että siitä ohjelmasta laillisen järjestyksen palauttamiseksi ja kehittämiseksi, jonka Keisarillinen Majesteetti yllämainitussa julistuskirjassa 4 p:ltä marraskuuta 1905 on viitoittanut, edelleenkin maan asiain käsittelyssä kiinnipidetään. Suomen Eduskunta vetoaa alamaisesti Keisarilliseen Majesteettiin, jotta tämän maan asiain käsittely taas ohjattaisiin oikeuden tielle, jota tietä yksin kansain onni on edistettävissä.

Helsingissä, 5 p:nä kesäkuuta 1909.

P. Ahmavaara.	Tahvo Riihelä.
Jonas Castrén.	Hannes Nylander.
U. Brander.	Aapo Nuora.
Zach. Castrén.	Johan Keltanen.
Edvard Hannula.	Theodor Homén.
E. Sinkko.	Samuel Heiskanen.
Arthur Castrén.	J. Kaskinen.
Pekka Pennanen.	Antti Kaasalainen.
Otto Pesonen.	K. Viljakainen.
Kyösti Kallio.	K. A. Lohi.
A. Leino.	August Raatikainen.
Otto Karhi.	J. A. Heikkinen.
K. K. Pykälä.	Olli Kiiskinen.
Tekla Hultin.	K. J. Ståhlberg.
J. Haveri.	A. Fränti.
Juho Snellman.	Eero Erkko.
Onni Talas.	E. G. Åkesson.
Santeri Alkio.	Lauri Tuunainen.
Artturi Laitinen.	Matti Latvala.
Matti Poutiainen.	Mikko Leinonen.

Lopuksi puhuja lausuu: Pyydän ehdottaa, että tämä adressiehdotus lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Björkstén lukee:

Till Finlands Landtdag.

Hos Finlands Landtdag få vi med stöd af 28 § Landtdagsordningen vördsamt föreslå aflåtandet till Hans Kejserliga Majestät af en underdånig adress af följande innehåll:

Då finska folkets representanter nu sammanträda efter försiggångna nya val, har det för

Landtdagen omedelbart framstått som en bjudande plikt att till Hans Kejserliga Majestät i underdånighet frambära de bekymmer, som i närvarande stund tungt hvila på Finlands folk.

Genom det på Ministerrådets i Kejsardömet protokoll grundade förfogandet af den 2 juni (20 maj) 1908 påbjöds en särskild ordning för beredning och underdånig föredragning af sådana finska ärenden, som beröra Kejsardömets intressen. Enär ifrågavarande bestämningar såväl genom sättet för sin tillkomst som genom sitt innehåll för det finska folket framstå såsom oförenliga med landets konstitution samt dessutom framkallat för statslifvet och samhällsutvecklingen hinderliga störingar i ärendenas gång, ansåg sig Landtdagen böra i den till Hans Kejserliga Majestät med anledning häraf aflåtna underdåniga petitionen af den 30 oktober 1908 anhålla, att Finland må varda bibehållet vid dess grundlagsenliga rätt med afseende å beredning och underdånig föredragning af ärenden, som angå landets lagstiftning och förvaltning, samt att i enlighet härmed rättelse i ordningen för handläggningen af finska ärenden måtte åvägabringas.

Någon sådan rättelse har härintills icke skett; Ministerrådet i Kejsardömet deltager fortfarande i beredningen och föredragningen af finska ärenden, och har dessutom utsträckt sin medverkan utöfver den ursprungliga bestämningen jämväl till sådana frågor, som alls icke kunna beröra Kejsardömets intressen. Det har till och med lyckats Ministerrådet att utverka en uttrycklig föreskrift, enligt hvilken det ankomme å Ministerrådet att afgifva utlåtande i alla de ärenden, som angå Finlands allmänna statsfond. Landtdagens förenämnda petition har blifvit lämnad utan Nådigt afseende. Ärendet har icke ens föredragits af ministerstatssekreteraren för Finland och härigenom har vid frågans behandling en ytterligare afvikelse från lag egt rum.

Enligt grundlag skall, på sätt i Landtdagens omförmälda petition utförligt ådagalagts, Monarken styra landet med biträde af finska män och myndigheter, och således äfven den underdåniga föredragningen af finska ärenden oförhindradt ske genom finsk man, Finlands ministerstatssekreterare. Konstitutionen innebär, att Hans Majestäts Senat för Finland såsom landets högsta styrelseverk skall stå till Monarken i ett omedelbart förhållande, och att ingen icke-finsk myndighet får skjuta sig in såsom en mellaninstans mellan Monarken och Senaten. Härmed öfverensstämmer icke den på grund af förfogandet af den 2 juni 1908 införda föredragningsordningen, och Landtdagen måste förty vidhålla hvad i petitionen anförts om denna ordnings oförenlighet med gällande grundlag.

Jämväl de af Landtdagen uttalade betänkligheterna med hänsyn till de praktiska följderna af sagda föredragningsordning hafva vid den fortsatta tillämpningen till fullo bekräftats.

I Nådiga manifestet af den 4 november 1905 har Hans Kejserliga Majestät förklarat, att de af Finlands Ständer i petitionen den 31 december 1904 framhållna åtgärder för den lagliga ordningens återställande i landet skola bringas i verkställighet samt att därutöfver vissa reformer böra genomföras till utvecklande af det finska folkets i grundlagarne stadgade rättigheter; och uttalade Hans Kejserliga Majestät därvid förvissningen, att de i manifestet angifna åtgärder, hvilka förestafvats af omsorg om Finlands väl, skulle befästa de band, som förena det finska folket med dess Monark.

Det omfattande reformarbete, hvartill den i följd af det Nådiga manifestet åvägabragta representationsreformen skulle blifva utgångspunkten, har emellertid väsentligen hämmats genom Ministerrådets i Kejsardömet ingripande i finska lagstiftningsfrågor. Sålunda hafva hvarken den i berörda Nådiga manifest utlofvade och i 33 § Landtdagsordningen förutsatta lagen om Landtdagens rättighet att pröfva lagligheten af styrelseledamöternas ämbetsåtgärder eller de angående hvad som bör iakttagas vid utöfningen af vissa, finsk medborgare i grundlagsstadgandet af den 20 augusti 1906 tillförsäkrade rättigheter erforderliga lagarna om förenings- och tryckfrihet kommit till stånd. Sedan de af 1906 års landtdag på grund af till densamma aflåtna Nådiga propositioner antagna lagar i dessa ämnen icke vunnit sanktion, hafva i anledning häraf utarbetade nya förslag till propositioner icke blifvit underställda Hans Kejserliga Majestäts pröfning.

För genomförandet af reformer, åsyftande förnämligast höjandet af de djupa folklagrens lefnadsvillkor såväl i ekonomiskt som i intel-

lektuellt hänseende, hafva lagförslag uppgjorts bland annat om allmän läroplikt, om den obesuttna landtbefolkningens jordförvärf, om näringarna, med särskildt beaktande af industriarbetarnes ställning, om arbetarskydd, om arbetet i bagerier samt om lega af jord. Men endast de två sistnämnda af dessa lagar hafva hittills kommit till stånd. Till följd af tvänne landtdagars upplösning och Ministerrådets i Kejsardömet ingripande synes fullföljandet af omförmälda ytterst maktpåliggande reformer komma att fördröjas på obestämd tid.

Hvarje af Landtdagen antaget lagförslag och alla framställningar till Kejsaren och Storfursten, hvilka Landtdagen eljest beslutit, skola enligt 75 § Landtdagsordningen genom skrifvelser från Landtdagen bringas under Monarkens pröfning. Emellertid har Ministerrådet utverkat Nådigt godkännande af den mot anförda grundlagsstadganden stridande åsikten, att landtdags upplösning beröfvar alla af Landtdagen under samma valperiod i behörig ordning fattade, före upplösningen icke stadfästade beslut deras giltighet, och att sådana beslut därför alldeles icke skola för Monarken föredragas. Denna åsikt, hvars tillämpning innebär en kränkning af Landtdagens rätt och på samma gång hindrar Monarken att ingå i pröfning af alla utaf Landtdagen fattade beslut, har emellertid icke kunnat utan särskild lastiftningsåtgärd blifva gällande, då grundlag kan ändras och förklaras endast genom samstämmande beslut af Monarken och folkrepresentationen. I praktiskt afseende skulle ifrågavarande tolkning jämväl leda till att flere af Landtdagen antagna och nu på Nådig pröfning beroende lagförslag skulle förfalla och ett betydande lagstiftningsarbete hvarje gång landtdag upplöses gå väsentligen förloradt.

Genom Ministerrådets i Kejsardömet försök att genomdrifva ofvannämnda uppfattning om ogiltigheten af upplöst landtdags beslut hafva ock särskildt i afseende å statsfinanserna betänkliga rubbningar allaredan åstadkommits.

Landtdagen har sökt främja folkbildningen och andra allmännyttiga ändamål, dels genom nya, dels genom förhöjning af tidigare anslag. De år 1908 härför beviljade anslagen böra gälla från den 1 januari 1909, men Nådig befallning om deras utbetalning har ännu icke kunnat utverkas. Landets budget för innevarande år har ännu icke kunnat underställas Hans Kejserliga Majestäts Nådiga pröfning och stadfästelse, hvilket medfört såväl direkta som indirekta svårigheter med hänsikt till statshushållningens regelbundna vidmakthållande. Förslag till Nådig proposition angående anskaffande för år 1910 af medel till de behof, för hvilkas bestridande de ordinarie statsinkomsterna ej förslå, har ej heller kunnat uppgöras, ehuru propositionen enligt 26 § Landtdagsordningen bort till Landtdagen vid dess början öfverlämnas.

Det inflytande Ministerrådet i Kejsardömet utöfvat på landets finansförvaltning har man numera sökt utsträcka jämväl till själfva grunderna för det finska budgetväsendet. Enligt Finlands grundlagar tillkommer Monarken en vidsträckt afgöranderätt i finansfrågor, i det att Monarken eger bestämma om statsverkets s. k. ordinarie inkomsters användning till landets gagn och bästa. Emellertid eger Landtdagen enligt såväl äldre som nyare grundlagsbud rätt att då af densamma för något ändamål äskas bevillning eller garanti för statslån, pröfva huruvida och i hvilken grad de ordinarie tillgångarna icke förslå till budgetens reglering. Hvad särskildt vidkommer anslagen för militära ändamål, blef det i enlighet med tidigare gällande regel genom 122 § i 1878 års Värnepliktslag uttryckligen stadgadt, att för militärbudgetens reglering skulle, utöfver militiefondens tillgångar, användas de medel, som Landtdagen anvisat; hvaraf följer att icke heller användning af statsfondens medel för militära ändamål kan af Monarken ensam beslutas. Ännu mindre kan förordnande om bidrag från militie- eller statsfonderna till ryska riksskattkammaren för sådana ändamål meddelas utan Landtdagens samtycke.

Under senaste tid hafva, enligt hvad som kommit till offentlig kännedom, dels vid Ministerrådet, dels hos andra myndigheter i Kejsardömet initiativ tagits och beredning egt rum beträffande särskilda Finland rörande angelägenheter. I sådant afseende må anföras, att förslag uppgjorts angående Finlands skyldigkännande att tillsvidare såsom vederlag för finska medborgares befrielse från krigstjänst erlägga en viss penningersättning till Kejsardömet, angående den finska järnvägsförvaltningens ställande under rysk kontroll, angående lagstiftning om ryska undersåtars rättigheter i Finland samt angående åstadkommande af en

rikslagstiftning. Till grund för alla dessa förslag synes ligga den förutsättning, att dylika lagstiftningsfrågor skulle kunna lösas i en särskild rikslagstiftningsväg. De åtgärder, som vidtagits för uppgörande af förslag till sådan rikslagstiftning, erbjuda icke trygghet för att denna lagstiftning skall bringas till stånd utan åsidosättande af Finlands rätt.

Anförda omständigheter föranleda Landtdagen att underdånigast framhålla, att, på sätt jämväl af Ständerna vid 1899 års landtdag anföres, enligt Finlands konstitution, lag, som skall lända till efterrättelse för Finlands folk, kan stiftas endast i den genom landets grundlagar bestämda ordningen, hvilken förutsätter ej mindre att Monarken därvid biträdes af inhemska myndigheter, än att lag i ämnen, som icke äro att hänföra till så kallade ordnings- och hushållningsmål, tillkommer med Ständernas (Landtdagens) vetskap och samtycke. Finlands folk är tillförsäkradt att, såsom den högsinnade grundläggaren af Finlands förening med Ryssland framhöll, få lefva „under sina lagars skydd". Om det för tillgodoseendet af några gemensamma riksintressen verkligen befunnes af nöden att kunna vidtaga lagstiftningsåtgärder i annan än den i Finlands grundlagar stadgade ordning, kan sådant icke åstadkommas utan den finska Landtdagens bifall.

Anförda rättsgrundsats har ock ånyo blifvit erkänd i Hans Kejserliga Majestäts Nådiga manifest om den lagliga ordningens återställande i landet af den 4 november 1905, i det att där påbjöds, det tillämpningen af de till manifestet af den 15 februari 1899 hörande grundstadganden „skall inställas, intill dess de däri berörda frågor varda genom en lagstiftningsakt ordnade".

Det oaktadt synes Ministerrådet vilja genomdrifva ofvanberörda frågas lösning i den riktning, att den ryska lagstiftande makten ensam skall afgöra, på hvad sätt och i hvilken omfattning den finska lagstiftningen skall underordnas den föreslagna gemensamma rikslagstiftningen. Man åberopar till stöd härför stadganden i de ryska grundlagarna, ehuru dessa stadganden kunna hänföra sig endast till den lagstiftande makten i Kejsardömet, men icke normera stiftandet af lagar för Finland.

Finlands rätt till statlig autonomi i dess förening med Ryssland, till egen lagstiftning och egna styrelseorgan, som icke subordinera under myndigheter i Kejsardömet, har af Kejsar Alexander I oförtydbart erkänts. Sålunda uttalar Kejsaren i Nådiga manifestet af den 21 (8) februari 1816 att den författning och de Lagar, som, öfverensstämmande med Finska Folkets lynne, seder och bildning, under en lång följd af år utgjort grundvalen för dess borgerliga frihet och lugn, på det högtidligaste bekräftats att gälla för evärdeliga tider „under Wår och Wåre Efterträdares Spira". Vidare framhölls i samma manifest att Regeringskonseljen, sammansatt af finske män, framdeles skulle benämnas Kejserliga Senaten för Finland för att ytterligare utmärka detta styrelseverks omedelbara förhållande till Monarkens person. I hägnet af sina lagar har Finlands folk under ett sekel fått utveckla sig efter sina särskilda lifsbetingelser. Den ombildning Rysslands statsskick sedan den 30 oktober 1905 undergått, har icke kunnat medföra inskränkning af de rättigheter, som det finska folket åtnjutit, och sådant är ej heller däraf betingadt.

Finlands Landtdag har icke undandragit sig att tillgodose allmänna riksintressen, då för deras skull någon lagstiftnings- eller förvaltningsåtgärd i Finland varit erforderlig. Ej heller har, som det nu från rysk sida påstås, framställts några anspråk eller förslag, som skulle inneburit intrång på Kejsardömets rättigheter eller intressen. Det finska folkets fasthållande vid sin konstitution innefattar ej en sträfvan att försvaga sambandet med Ryssland. Detta samband skall tvärtom vinna i styrka, om Finland känner sig fullt tryggadt i sin politiska ställning, hvilken utgör villkoret för upprätthållandet och utvecklingen af dess rätts- och kulturlif.

Finlands Landtdag ser sig af sin plikt mot folket och Monarken manad att i underdånighet framhålla, huru oundgängligt det är, att den Finland tillförsäkrade rättsordning förblifver orubbad samt att det program för den lagliga ordningens återställande och utvecklande, som Hans Kejserliga Majestät i ofvannämnda manifest af den 4 november 1905 utstakat, måtte fortfarande vid landets styrelse fasthållas. Finlands Landtdag vädjar i underdånighet till Hans Kejserliga Majestät, att handhafvandet af landets angelägenheter måtte åter

länkas in på rättens väg, den enda, hvarpå folkens lycka kan befrämjas.

Helsingfors, den 5 juni 1909.

K. E. Björkstén.	A. J. Bäck.
Rafael Colliander.	Ernst Estlander.
Jenny af Forselles.	John Hedberg.
Vera Hjelt.	Mårten Holmberg.
J. Inborr.	Axel Juselius.
Augusta Krook.	U. Lindelöf.
Arvid Neovius.	Oskar Nix.
K. J. Nordlund.	S. Wilh. Roos.
G. G. Rosenqvist.	Hedvig Sohlberg.
Gösta Stenbäck.	Fredr. Stenström.
J. Storbjörk.	Johan Strömberg.
Julius Sundblom.	Karl Söderholm.
Eric von Troil.	

Lopuksi puhuja lausuu: Jag föreslår remiss till grundlagsutskottet.

Keskustelu:

Ed. Y. Mäkelin: Vaikka meille sosialidemokraattisille edustajille onkin tarjottu tilaisuus yhtyä tähän nyt esillä olevaan alotteeseen, olemme me kuitenkin kieltäytyneet tästä yhteistyöstä, koska meidän taholla on kokemuksen kautta tultu siihen vakaumukseen ja koska on jo tälläkin erää tämän alotteen luonnoksesta havaittu, että täydellisen, semminkään yksityiskohtiin ulottuvan yksimielisyyden saavuttaminen maamme nykyisten porvarillisten puolueitten ja sosialidemokraattisen puolueen kesken on tällaisissakin asioissa ja vieläpä tällaisenakin valtiollisesti vakavaluontoisena aikana ainakin toistaiseksi mahdollisuuksien ulkopuolella.

Mikäli tämän nyt esillä olevan alotteen avulla todella tarkoitetaan tukea maamme perustuslaillisia oikeuksia, sikäli meidän sosialidemokraattien taholta, vaikka olemmekin kieltäytyneet alotetta allekirjoittamasta, yhdytään sitä voimakkaasti tukemaan. Ja lisäksi tulemme me asian käsittelyn kestäessä jatkusvasti vaatimaan, että adressi, joka nyt joka tapauksessa tulee eduskunnan nimessä hallitsijalle lähetettäväksi, laadittaisiin niin selkeään ja kaikista imarruksista vapaaseen muotoon, ettei hallitsijalle eikä hänen neuvonantajilleen saattaisi jäädä pienintäkään epäilyksen aihetta siitä, että tämän kansan enemmistö ja varsinkin sen työtätekevät kerrokset ovat asettuneet jyrkästi tuomitsevalle kannalle siihen politiikkaan nähden, jota keisarikunnan hallitus harjoittaa maatamme ja kansaamme kohtaan.

Jos tämä nyt esillä oleva alote olisi jo alunpitäen laadittu tässä perinpohjin vakuuttavassa ja kaikin puolin kansan pohjakerrosten todellista käsitystä vastaavassa hengessä, olisi meidän taholla epäilemättä otettu asiallisen harkinnan alaiseksi ehdotus muodollisestakin yhtymisestä. Mutta nyt ei tämän muodollisen yhtymisen mahdollisuus ole voinut tulla edes kysymykseenkään, sillä meikäläisten edustajain on tässä asiassa jo alunpitäen täytynyt tehdä se ikävä, vaikka ei suinkaan yllätyksenä tullut havainto, että eduskunnan nekin ryhmät, jotka nimittävät itseään perustuslaillisiksi ryhmiksi, varovat tuomasta julki läheskään kaikkea sitä, mitä kansan pohjakerrokset todellisuudessa ajattelevat rajantakaisen hallituksen Suomipolitiikasta. Tapahtuneista eduskunnan hajoituksista, jotka ovat ilmeisesti sotineet perustuslaillisissa valtioissa vallitsevia tapoja, jos kohta ei korjausta kaipaavain lakipykäläin sanamuotoa vastaan, ei adressiehdotuksessa ole mainittu juuri mitään, ei ainakaan mitään sellaista, josta kävisi edes nimeksikään selville se, meitä sosialidemokraattejakin huolestuttava tyytymättömyys, jota nämä hallitusvallan toimenpiteet ovat kansan keskuudessa herättäneet. Edelleen olisi mielestämme jo tässä alotteessakin pitänyt tuoda selvemmin ja laveammin esille se huutava perustuslain loukkaus, jota Suomen kansa on jo yli vuoden ajan ollut pakotettu sietämään Suomen asiain esittelyjärjestyksen suhteen.

Maksut sotilasrasituksiin, joita kansaltamme on varsin omituisessa järjestyksessä kiskottu, ja jonka kiskomisen vastaiset muodot ovat keirikunnan virallisissa piireissä paraillaan perinpohjaisen kehittelyn alaisina, ovat alotteessa, meikäläisen käsityksen mukaan, saaneet osakseen aivan liian vaatimattoman huomion. Samoin on aivan liian kevyesti kosketeltu Venäjän ministerineuvoston tunnettuja aikeita niin sanottujen yleisvaltakunnallisten lakien säätämisjärjestyksestä, ja sama keveys ulottuu alotteen siihenkin osaan, jossa puhutaan siitä kieltämättä eräänlaatuista oikeushistoriallista kuuluisuutta saavuttavasta keinosta, jota käyttäen samainen ministerineuvosto on yrittänyt riistää pätevyyden Suomen eduskunnan laillisilta päätök-

siltä. Nämä tärkeät asiat tarvitsisivat meidän taholla vallitsevan käsityksen mukaan tulla adressissa perinpohjin ja oikealla tavalla selostetuiksi.

Sen sijaan pitäisi eduskunnan karsia pois tästä ehdotuksesta — jonka pohjalle adressi nyt tultanee rakentamaan — kaikki siinä nyt ilmenevät vivahdukset siitä, että Suomen kansan eduskunta olisi ollut erikoisesti uudistushaluinen ja että se olisi erittäinkin harrastanut kansan köyhimpäin kerrosten kohottamista parempaan taloudelliseen ja sivistykselliseen asemaan. Meidän taholta ollaan nim. sitä mieltä, etteivät tuollaiset itsekiitokset lähennä — jos kohta eivät loitonnakaan — sitä päämäärää, johon nyt tällä erää ja tämän alotteen avulla tahdotaan pyrkiä. Ja sitäpaitsi voisi kansa asettaa — ja tulisikin asettamaan — noiden itsekiitosten oikeutuksen harkinnanalaiseksi, joka harkinta saattaisi johtaa jopa aivan päinvastaisiin tuloksiin kuin mitä alotteentekijät tässä suhteessa nähtävästi toivoisivat. Ja samoin pitäisi — sen sanon alleviivaten — adressin olla täysin vapaa sellaisista tai senluontoisistakin lupauksista, kuin liitettiin eduskunnan viime lokakuun 30:n päivän anomukseen. Tämän vaatimuksen julkituomisen jo tässä lähetekeskustelussa olen katsonut tarpeelliseksi sentakia, koska meikäläisissä piireissä ei voida vapautua siitä käsityksestä, etteikö jo tässä alotteessa löytyisi joitakin lupausten ituja.

Näillä huomautuksilla yhdytään meidän taholta tähän alotteeseen ja varataan samalla itsellemme oikeus tuoda tässä viitotut käsityksemme esiin adressin valmistelun kestäessä ja yleensä oikeus tehdä kaiken voitavamme siihen suuntaan, että nämä meikäläistä katsantokantaa edustavat käsitykset tulisivat adressissa selvästi ilmituoduiksi. Tähän nähden ei meidän puolelta ole katsottu tarpeelliseksi tehdä asiassa omaa alotetta, vaan yhdytään kannattamaan tämän anomuksen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

P u h e m i e s: Ennenkuin annan puheenvuoroa seuraavalle puhujalle, pyydän huomauttaa, että työjärjestyksen 30 §:n mukaan täysistunto ei saa jatkua jälkeen kello 11 illalla, ellei puhemies katso siihen erityistä syytä olevan tai eduskunta niin päätä. Ehkä eduskunta päättää jatkaa täysi-istuntoa kunnes esityslista on läpikäyty?

Ehdotus hyväksytään.

Ed. V i h a n t o l a: Tunnen velvollisuudekseni mainita, että kun en minä eikä edustajakumppaninikaan ole kirjoittaneet esitetyn adressin alle, niin se ei johdu siitä, ettemme hyväksyisi siinä esitettyä tarkoitusta, vaan johtuu se yksinkertaisesti siitä, ettei meillä ole ollut tilaisuutta ottaa osaa sen alustaviin suunnitteluihin, emmekä ole halunneet nimillämme varmentaa asiaa, jonka valmisteluun emme ole ottaneet osaa.

Muuten olemme tulleet samaan tulokseen kuin adressin luonnoksen allekirjoittajat, että nim. eduskunnan pyhä velvollisuus on kansaansa ja hallitsijaansa kohtaan, että se yksimielisesti kääntyy alamaisella kirjelmällä hallitsijan puoleen tuodakseen esiin ne raskaat huolet, jotka kansaa painavat. Olemme myös tulleet siihen tulokseen, että se on tapahtuva adressin eikä anomuksen muodossa, koska ei ole täysin varmoja takeita olemassa siitä, että anomustietä päästäisiin perille.

Mikä sävy adressille annetaan ja missä hengessä siinä asiat esitetään, on perin tärkeätä, koska siitä riippuu suuressa määrin sen vaikutus. Vaikka tuntuisikin olevan muistutuksen aihetta esitetyn adressin alotukseen nähden, uskomme kuitenkin, että asianomainen valiokunta, johon asia menee, onnistuu sen lopullisessa laatimisessa siten, että koko eduskunta yksimielisesti voi sen ilman epäilystä hyväksyä.

Ed. S o i n i n e n: Täällä juuri luettujen adressiehdotusten johdosta pyydän ilmoittaa, että siinä asiassa, jota nämä adressiehdotukset koskevat, on tekeillä myöskin suomalaisen puolueen eduskuntaryhmän kesken alote, joka lähimpinä päivinä eduskunnalle jätetään.

Ed. S i r o l a: Sen lisäksi, mitä meidän ryhmämme taholta on tässä asiassa esille tuotu, arvelisin, että on paikallaan vielä muutamin sanoin valaista niitä syitä, jotka etenkin sosialidemokraattiselta kannalta pakottavat tässä asiassa toimenpiteisiin.

Viime elokuulla tätä samaa asiaa koskevaa anomusta valmisteltaessa eduskunnassa lausuttiin meidän ryhmämme taholta, että tästä uudesta esittelyjärjestyksestä „on koituva koko kansallemme eikä vähimmin maamme työväenluokan menestykselle ja edistykselle varsin turmiollisia seurauksia." Kulunut talvi on yllin

kyllin antanut tästä todisteita. Se on jo ennättänyt osottamaan, minkä turmiollisen viivyttelyn alaiseksi kaikki Suomen lainsäädäntökysymykset ovat joutuneet ja yhä uhkaavat joutua. Jokainen Suomen köyhälistön pyrkimyksiä vähänkin seurannut tietää, kuinka vaikeata sillä on ollut saada alulle uudistustoimenpiteitä taloudellisen hädän lieventämiseksi, sorretun asemansa parantamiseksi. Etuoikeutettujen luokkien haluttomuuden ja itsekkään vastarinnan lisäksi tuli n. k. bobrikoffilainen laittomuusaika, jolloin lainsäädännöllinen uudistustoiminta kokonaan pysähtyi. Kun kehittyvä kapitalismi samaan aikaan yhä lisäsi puutteeseen painavaa, työttömyyteen häätävää vaikutustaan, on aivan luonnollista, että Suomen työväenluokan vaatimukset, syntyneinä puutteen painosta ja siitä yhä kiihtyen, kävivät suorastaan uhkaaviksi. Todistaahan näiden vaatimusten pakottavaa voimaa sekin, että Suomen omistavain luokkain hallituksineen oli suurlakon jälkeen täytymys ryhtyä tekemään lupauksia ja valmistamaan suunnitelmia edes joittenkin, huutavimpien epäkohtien korjaamiseksi. Jääköot tässä yhteydessä kertomatta kaikki ne pettymykset, joita Suomen työväen luokka on saanut näitten viime vuosien kuluessa tässä suhteessa kokea, — nehän eivät suoranaisesti tähän asiaan kuulu. Mutta välttämätöntä on niihin viitata, jos mieli käsittää sitä katkeruutta, joka on syntynyt tämän työväen mieliin, kun se on huomannut yhä uusien vaikeuksien kohoavan vastaansa.

Työläisten kesken ollaan siinä käsityksessä, että kun uudistusehdotus on käynyt läpi nykyiset viralliset alkuvalmisteensa: hallituksen komiteat, lainvalmistelukunnat ja kaikki mahdolliset virastot, joiden lausuntojen mukaan kotimainen hallitus ehdotuksensa valmistaa, niin ei siinä juuri ole paljoa parannukseksi nimittämisen arvoista jälellä. Mutta kunhan tuo kysymys nyt edes sellaisena olisi heti valmis eduskunnan käsiteltäväksi, niin pääsisiväthän siihen samalla käsiksi saman työväestön itsensä valitsemat edustajat, jotka voivat osoittaa sen puutteet ja vaatia parannuksia siihen. Ja mitä vastarintaa köyhälistön oikeutettuja pyrkimyksiä vastaan tässä eduskunnassa kohoaakin, niin onhan niitten suhteen lohduttavana tietona, että ne tulevat uudessa vaalitaistelussa valitsijain ratkaisaviksi. Kun työväenluokka edes täten saisi äänioikeuttaan käyttäen vapaasti pakoittaa maamme vallitsevia luokkia myönnytykseen, kävisi se toivehikkaasti taisteluaan vaikeuksia vastaan. Mutta nyt on näiden vaikeuksien lisäksi, joissa jo olisi ollut kyllin voittamista, astunut uutena ja uhkaavana voimana Venäjän ministerineuvosto. Se on ottanut käsitelläkseen kaikki vähänkin merkitsevät Suomen asiat, jotka Pietarissa käsin ovat olleet hallitsijalle esitettävinä.

Jo talvella v. 1906 herätti kiihkoisaa levottomuutta se seikka, että eduskunnanuudistusasiaa käsitteli eräs sekakomitea, joka tärkeissä kohdin toimittikin tähän valtiopäiväjärjestykseen turmiollisia kohtia. — Muistetaan vielä, mitä viivytystä ja vaikeuksia oli maanvuokralain tiellä Pietarissa. — Toinen maalaisväestön oloja koskeva hallituksen alote, tilattoman väestön maansaantia koskeva, on sieltä palautettu kokonaan uusittavaksi, vieläpä siten että osa siitä lohkaistaisiin pois hallinnollisessa järjestyksessä eduskuntaa kuulematta päätettäväksi. Se seikka, että tuota lakialotetta maalaisköyhälistömme taholta ei ole hyväksytty eikä tunnustettu siksi tarpeelliseksi, välttämättömäksi parannusehdotukseksi, jommoinen tässä asiassa olisi mitä kipeimmin tarpeen, se seikka ei rahtuakaan oikeuta Venäjän ministerineuvostoa sitä repelemään, kaikkien vähimmin vielä, kun tiedetään ettei ministerineuvosto toimenpiteillään suinkaan ole tarkoittanut tehdä sitä tilattomalle väestölle edullisemmaksi. — Samat sanat ovat sanottavat myös oppivelvollisuusasiasta, joka paraikaa siellä viipyy. Sitä eduskunta kyllä voi omastakin alotteestaan käsitellä, mutta hallituksen alote olisi tällaisessa suuressa uudistuskysymyksessä esityönä erittäin tärkeä. Voi myös käsittää, millä mielellä eduskunta käy tähänkin asiaan käsiksi, kun jo edeltäpäin Pietarista käsin tulleet viestit antavat ymmärtää, että siellä ei olla halukkaita tätä reformia täällä tarkoitetussa muodossa läpilaskemaan. Siitäkin aijottanee erottaa osia pois suorastaan hallinnollisiksi kysymyksiksi. Mahdollisesti katsoo Venäjän ministerineuvosto karsaasti niihin miljooniin, jotka näiden uudistusten toimeenpano Suomen valtiovaroista veisi, ja jotka eivät silloin olisi käytettävissä köyhälistön inhoamiin sotilastarkoituksiin.

Tässä mielestäni paljastuukin eräs kohta, joka osoittaa, miksi Venäjän ministerineuvosto on niin halukas jokaista uudistuskysymystämme käsittelemään ja miksi se on ottanut Suomen valtiovarat niin erityisen huolenpitonsa

esineeksi. — Toinen vaikutin pilkistää esille siitä lausunnosta, jonka ministerineuvosto antoi säätyjen laatimasta painolakiehdotuksesta, joka myös tämän lausunnon perusteella hyljättiin — ei suinkaan sen tosiasian takia, että se Suomen köyhälistön mielestä liiallisesti rajoitti perustuslain lupaamaa painovapautta, vaan siksi että Venäjän ministerineuvosto katsoi siinä virkavallan etuja liian vähän suojellun. Tuon asian yhteydessä ministerineuvosto näet lausui, että sen vahvistamisen pitäisi jäädä, kunnes vastaava laki keisarikunnassa olisi annettu. Jos ministeristö yleensä aikoo tuota samaa periaatetta noudattaa Suomen kysymyksiin nähden, että nim. joko saadaan uudistuksia odottaa, kunnes Venäjän ministerineuvosto saa samoista asioista lait koko laajaa Venäjää varten valmiiksi, tai että sen taholta tahdotaan Suomi tehdä onnelliseksi tarjoamalla sille samantapaisia lakeja, kuin mitä se säätää voimaan keisarikunnassa, niin kyllä silloin täällä ymmärretään, että ainakin parannus-uudistukset maassamme ovat pysähtyneet. Sillä tällä puolen Rajajoen seurataan riittävästi Venäjän asioita, ja tuntee varsinkin työväenluokka venäläisten tovereittensa aseman ja sen tavan, millä sitä ja sen parannuspyrkimyksiä kohdellaan: Tuskin muuta kuin hitunen valtiollisia oikeuksia, ei nimeksikään kansallisvapauksia, joilla edes voisi taistella itselleen taloudellisia parannuksia. — Ei, ei houkuttele! Ja turhaan on ministeristön toimenpiteestä maanvuokralain laittomaan esipuheeseen pantu mairittelu Suomen köyhimpään väestöön muka kohdistuvasta huolenpidosta. Suomen valveilla olevalla köyhälistöllä on niistä asioista vakiintunut ja jokapäiväisten tosiasiain perustuksella yhä varmistuva käsityksensä.

Kuten sanottu, ei Suomen köyhälistöllä ole paljoa odotettavana niiltä laeilta, jotka Venäjän ministerineuvostoon ovat joutuneet. Harva sieltä on läpäissyt, ei mikään muuttumatta, kaikki viipyneet, useat sinne hukkuneet, toiset palanneet hyljättyinä, ja vaatii ministerineuvosto vielä, että eduskunnan olisi kallista — ja saman ministeristön toimenpiteestä hajoitusten kautta vielä supistunutta — aikaansa yhä tuhlattava samojen asiain uudistettuun käsittelyyn, vaikka sitä kipeästi tarvittaisiin uusiin asioihin, uusien alotteiden tekemiseen.

Riittävästi on ministeristö myös paljastanut todellisen tarkoituksensa Suomeen nähden. Lapsellisesti menivät eduskunnan perustuslaillisetkin ryhmät viime syksyisessä anomuksessa, meikäläisten vastalauseesta huolimatta, pyytämään hallitukselta esitystä tämän esittelyjärjestyksen muuttamiseksi laillista tietä, „koska keisarikunnan viranomaisten puolelta oli tuotu esiin se mielipide, ettei se Suomen asiain valmistelun ja esittelyn järjestys, joka tähän asti on ollut voimassa, ole tyydyttävä". — Mitä hyödytti tuo lause, joka meidän taholta heti leimattiin suomettarelaisen myönnytyspolitiikan ilmaukseksi, mitä hyödytti se? — Ei kerrassaan mitään. Eduskunnan anomus hylättiin.

Eihän — selväähän se on — Venäjän ministerineuvoston ja sen alakomiteain tarkotuksena ole läpikäymällä Suomen asioita ottaa selvää, onko niissä jotain keisarikunnan tosieduille vahingollista; — niistä eduistahan on yllin kyllin aina huolta pidetty. Eipä edes venäläisten oikeuksien valvonta Suomessa ole näyttänyt olevan kovin sydämellä, koskapa esim. Venäjän vallan täkäläinen edustaja, kenraalikuvernööri, on pitänyt sopivana ryhtyä — suomalaisten viranomaisten avulla — riistämään täällä työnansiolla olevilta venäläisiltä ja virolaisilta työläisiltä senkin vähäisen yhdistymis- ja kokoontumisvapauden, jota he täällä ehkä olisivat muuten saaneet nauttia. Venäjän ministerineuvoston tarkotus on hävittää oleellisin osa Suomen autonomiaa, mitä tärkeimmissä kohdin rajoittaa sitä vähäisenäkin arvokasta itsehallintoa, mitä tämä kansa on nauttinut, riistää siltä sellaisia lainsäädäntö- ja itseverotusoikeuksia, joista se ei saata luopua.

Jo kesäkuun 2 p:n säädös, joka tämän laittoman esittelyjärjestyksen määräsi, kuin myös sen täydennykset, että erittäin aijotulle suomalais-venäläiselle konferenssille tarkotetut ohjeet antavat näet ymmärtää, että keisarikunnan hallitus katsoo sikäläisten perustuslakien mukaan itsellänsä olevan oikeuden julistaa täällä voimaan jonkinlainen valtakunnanlainsäädäntö, jonka mukaan suomalaisia asetuksia voitaisiin venäläisillä asetuksilla muuttaa ja kumota ja Suomelle säätää rasituksia, joita tämä kansa laillisen eduskuntansa kautta ei olisi suostunut ottamaan kannettavakseen.

Keneenkäpä tällainen suunnitelma koskisi niin kovasti kuin Suomen työväenluokkaan! Ankaralla taistelulla, sanomattomilla ponnistuksilla tämä työväenluokka on vallannut itsel-

leen hitusen valtiollista määräämisvaltaa. Se lukumäärä, mikä kolmissa vaaleissa on Suomen eduskuntaan tullut köyhälistön edustajia, takaa Valtiopäiväjärjestyksen mukaan, että ei ainakaan laillisesti voida sen niskoille laskea kovin suuria rasituksia eikä säätää lakeja, jotka sen oikeuksia supistaisivat tai sitä taloudellisesti vielä lisää kuristaisivat. Mitättömäksi menisi tämä oikeus, jos sen ylä- ja ulkopuolella olisi valta, joka tekisi sen tyhjäksi. Ja sellainen valta olisi Venäjän ministerineuvosto, koko keisarikunnan hallitus, jos se saisi toteutetuksi tarkotuksensa valtakunnanlainsäädännöksi. Mitä jyrkimmin on siis noustava torjumaan näitä vallankaappausyrityksiä, joitten on määrä tuhota Suomen sisäinen itsenäisyys, käyttää kansamme työtä tekevältä väestöltä epäoikeudellisilla veroilla kootut varat vieraisiin ja sille vastenmielisiin tarkotuksiin ja säätää sen noudatettavaksi lakeja, joita se itse pitäisi mitä tuhoisimpina.

Kun tämän adressin kautta on tilaisuus saattaa Venäjän hallituspiirien tietoon järkähtämätön käsityksemme, ilmoittaa niin että epäselvyyttä ei jää, mikä on siitä mielipiteemme, josta emme aijo luopua, niin tehtäköön se tätä alotetta valmistaessa täällä meidän taholta esitettyjen käsityksien perusteella.

Ed. Airola: Nykyisen laittoman esittelyjärjestyksen perusteella Suomen asioihin sekaantumalla Venäjän ministerineuvosto yleensäkin on osoittanut pyrkivänsä laittomalla, valtiokaappausta lähentelevällä tavalla anastamaan itselleen eduskunnalle kuuluvia oikeuksia ja kaikin puolin syrjäyttämään eduskuntaa. Erikoisen tuhoisaksi ja turmiolliseksi on tämä ministerineuvoston laiton sekaantuminen käynyt eduskunnan hajoituksien kautta. Maamme molemmat ensimäiset yksikamariset eduskunnat on näet hajoitettu. Nämä hajotukset tapahtuivat ministerineuvoston vaikutuksesta ja nähtävästi myöskin molemmat sen alotteesta. Tätä turmiollista vaikutusta on erikoisesti sitten lisännyt myöhemmin tehty ministerineuvoston toinen valtiokaappauksellinen toimenpide, jolla se selitti hajotetun eduskunnan päätökset olevan juriidista pätevyyttä vailla, siis vallan merkityksettömät, mitättömät, niin että niitä ei edes tarvitsisi eikä saisikaan hallitsijalle esittää, vaan olisivat ilman muuta katsottavat rauenneiksi. Vaikkapa eduskunnan hajotusta, kuten luonnollista olisi ja niinkuin lainsäätäjä nähtävästi on edellyttänyt jättäessään hallitusmahdille tilaisuuden eduskunnan hajottamiseen, käytettäisiin yksinomaan kansan mielipiteen selville saamiseksi, milloin hallitus näkisi olevan syytä luulla, että valitsijat jossakin asiassa, josta eivät ole olleet tilaisuudessa ennen vaalia mielipidettään lausumaan ja kantaansa ilmaisemaan, eivät oikein tulkitsisi kansan tahtoa, niin sittenkin hajotus jo sellaisenaankin aina häiritsevästi ja viivyttäen vaikuttaa eduskunnan uudistustyön säännölliseen kulkuun. Mutta kerrassaan turmiollisiksi muuttuvat hajotusten seuraukset jos, kuten meillä on tapahtunut, hajotukseen ryhdytään hallituksen taholta silloinkin, kun ei ole vähintäkään syytä luulla, että kansa ei hyväksyisi eduskunnan menettelyä. Ensimäisen eduskunnan hajotukseen kansa vastasi valitsemalla samanhenkisen, vieläpä jyrkemminkin samaa käsityskantaa edustavan eduskunnan kuin mitä entinen hajoitettu oli ollutkaan. Ja lukuisissa evästyskokouksissa, joita ympäri maata pidettiin eri puolueitten kesken, velvoittivat valitsijat edustajiansa horjumatta entiseen suuntaan toimimaan. Olisipa silloin jo pitänyt kansan tuomioon vedonneen hallituksenkin nähdä, että kansa seisoo eduskunnan esittämien mielipiteitten takana ja että turhaa siis olisi ollut toistamiseen samallaisista asioista kansan mieltä eduskunnan hajottamisella kysyä. Ensimmäistä hajottamista seuranneiden vaalien olisi pitänyt hallitukselleki selväksi saattaa, että eduskunta kansamme elinkysymyksissä toimii juuri siihen suuntaan kuin kansa itse vaatii ja haluaa. Kun rajantakainen hallitus kuitenkin toistamiseen eduskuntamme hajotti, vieläpä niin pian — ei täyttä 11 kuukautta ensimäisen hajotuksen jälkeen — niin osottaa tämä seikka, että hajotusten tarkotuksena ei ole voinut olla kansan mielipiteestä selvänottaminen lain sallimalla — joskaan ei kansanvaltaiselta kannalta katsottuna hyväksyttävällä — keinolla, vaan että ministerineuvosto eduskunnan hajottamisten kautta pyrkii laajentamaan vuosi sitten anastamaansa vaikutusvaltaa maamme asioihin ja harjottamaan eduskuntaamme kohtaan mielivaltaista pakotusta. Eduskunnan hajottamiseen on hallitus, valtiopäiväjärjestystä kirjaimellisesti tulkiten, oikeutettu mistä syystä ja miten usein tahansa, mutta yhä uusiutuvat, aiheettomat eduskunnan hajotukset, vaikkeivät perustuslakimme niitä

nimenomaan kielläkään, eivät kuitenkaan voine olla perustuslakiemme hengen mukaisia, ainakaan ei niitä kansan yleinen oikeustajunta voi hyväksyä. Kun eduskunta, juuri kun se on saanut työnsä parhaaseen vauhtiin tai tuskin ehtinyt edes alkuvalmistuksia suorittaa, aiheettomasti hajotetaan, vaikka se on toiminut juuri kansan mielipiteitä tulkiten, muuttuu tämä itsessään kylläkin lakiemme sallima toimenpide kansaa ja sen lakeja ja oikeuksia vastaan tähdätyksi iskuksi ja sitä vahingoittavaksi vihamieliseksi teoksi. Sellainen hajotus ei ole enää laillisen oikeuden käyttämistä, vaan on se jo selvä mielivallan ilmaus.

Perin haitallisesti ja ehkäisevästi vaikuttavat eduskunnan työhön hajotukset. Uudistusten toimeensaaminen, mikä hajotuksittakin meidän maassamme käy niin perin hitaasti, oikein kiusallisen hitaasti, muuttuu melkein tuloksettomaksi. Eduskuntatyön, minkä tulisi olla kansan suurten joukkojen henkisen ja aineellisen hyvinvoinnin edistämistyötä hyödyllisten ja tarpeellisten lakien säätämisen kautta, muuttavat hajotukset hyödyttömäksi, kansaa väsyttäväksi ja rasittavaksi, tuloksettomaksi yhtämittaisten vaalien toimittamiseksi.

Vielä monin verroin turmiollisemmiksi ja vahingollisemmiksi käyvät eduskunnan aiheettomat hajotukset kun ministerineuvosto, laittomasti maamme asioihin sekaantumalla, on julistanut hajotettujen valtiopäiväin, ei ainoastaan niiden, jotka kesken aikojaan ovat hajotetut, vaan myöskin kaikkien edellistenkin valtiopäiväin, joilla samat edustajat ovat istuneet, tekemät päätökset ja hyväksymät lakiehdotukset juriidisesti pätemättömiksi ja rauenneiksi, ilman että niitä ollenkaan hallitsijalle vahvistettaviksi esitetään. Tällainen väärä ja lakiemme vastainen perustuslain selitys, jota antamaan ministerineuvosto ei vähimmässäkään määrässä ole oikeutettu, koska perustuslakia lainvoimaisella pätevyydellä voidaan selittää ainoastaan eduskunnan ja hallitsijan yhtäpitävällä päätöksellä, tekee eduskunnan aseman vallan sietämättömäksi ja mahdottomaksi, pyrkien saattamaan yhdellä iskulla tyhjäksi eduskunnan vuosikausien aikana suurella vaivalla valmiiksi saaman työn, jota porvarillisten uudistusvihamielisyyden takia ilmankaan ei suinkaan liiaksi valmistuisi, ja riistämään pätevyyden eduskunnan laillisessa järjestyksessä laatimilta ja hyväksymiltä laeilta ja päätöksiltä. Niinkauan kun tällaiset olot vallitsevat, niinkauan ei tuloksellinen, menestyksellinen lainlaadintatyö eduskunnassa ole mahdollinen, vaan eduskuntatyö uhkaa muuttua narripeliksi; sen pitäisi valmistaa lakeja kansan hyväksi, sen hyvinvoinnin edistämiseksi, taloudellisen ja henkisen tilan korottamiseksi, mutta se pakotetaankin niitä laatimaan vaan ministerineuvoston tapettavaksi, ministerineuvoston paperikoria varten, ilman että niistä edes hallitsija on tilaisuudessa sanaansa sanomaan. Tuhoisia ovat seuraukset näistä ministerineuvoston toimenpiteistä olleet. Uudistus- ja lainlaadintatyö on pysähtynyt. Eduskunnan jo valmiiksi käsittelemät ja lopullisesti — tosin puutteellisina ja tarkotustaan riittävästi vastaamattomina — hyväksymät monet köyhälistön kipeästi kaipaamat lait, esim. kunnallislait, joilta voimaanastuakseen ei enään puuttuisi muuta kuin hallitsijan vahvistus ja lakina antaminen, ovat kansallemme toistaiseksi hyödyttömiä, kun ministerineuvosto on laittomasti estänyt niiden esittämisen hallitsijan vahvistettavaksi, vaikka V. J:n 75 § nimenomaan säätää, että ilman poikkeusta kaikki eduskunnan hyväksymät lait sekä kaikki, mitä eduskunta muuten on päättänyt, on hallitsijalle esitettävä. Samasta syystä, nimittäin sentähden että eduskunnan päätöksiä ministerineuvosto ei ole sallinut hallitsijalle esittää, on yhä esittelemättä eduskunnan jo viime syksynä hyväksymä vastaus hallituksen esitykseen koskeva varojen hankkimista niihin tarkoituksiin, joihin valtion vakinaiset tulot tänä vuonna eivät riitä. Näin ei vielä nytkään ole olemassa mitään vahvistettua menoarviota täksi vuodeksi, vaikka vuosi on jo näin pitkälle kulunut. Raha-asiain hoidossa ja järjestyksessä on tällainen luonnollisesti aiheuttanut paljon häiriötä. Väliaikaisesti asiat järjestämällä on tähän saakka jotenkin toimeentultu, mutta vaikeudet käyvät tietysti yhä suuremmiksi päivä päivältä. Kaikkein välttämättömimpiin menoihin, esim. kansakoululaitoksen hyväksi, joihin rahat suostuntavaroista otetaan, on kotimaisen hallituksen toimesta ennakkomaksuilla rahoja suoritettu. Toiset taas, kuten esim. raittiuspyrinnöt, työväenopistot ja monet muut tärkeät kansansivistyspyrinnöt saavat yhä edelleen kitua varojen puutteessa, eivät saa valtion apua huolimatta siitä, että eduskunta jo viime vuonna hyväksyi näille valtion avustuksen suorittamisen. Tämän istuntokauden alussa olisi

myös ollut eduskunnalle jätettävä esitys varain hankkimisesta tulevaksi vuodeksi niihin tarpeisiin, joihin valtion vakinaiset tulot eivät riitä. Mutta eihän tulevan vuoden menoarviota voida ruveta laatimaan ja lopullisesti järjestämään ennenkuin tämän vuoden menoarvio on selvänä, ennenkuin on selvillä, mihin kaikkiin tarkoituksiin tänä vuonna voidaan varoja käyttää. Tällaisia vallan turmiollisia seurauksia ovat — johdonmukaisesti toteutettuina aivan mahdottomuuksiin vieden — aiheuttaneet eduskunnan hajotukset ja ministerineuvoston laiton perustuslain tulkinta.

Ministerineuvosto on, tietämättömän osan kansasta suosiota ja kannatusta kalastellen, teeskennellyt köyhälistöstä huolta pitävänsä ja on siinä mielessä muka sallinut, eduskunnan hajotuksen kautta muka laittomiksi ja mitättömiksi käyneiden, maanvuokra-asetusten vahvistamisen. Tällä se ei kuitenkaan voine ketään pettää. Se tapa ja muoto, jolla se puolsi näiden asetusten vahvistamista, osoittaa kyllin selvästi, mitkä ministerineuvoston tarkoitukset olivat ja ettei sen menettelyyn suinkaan vaikuttanut halu „huoltaa Suomen köyhempien väestöryhmien taloudellisesta hyvinvoinnista", kuten sanat kauniisti kuuluivat. Veristä ivaa köyhälistöä kohtaan ovat ministerineuvoston tällaiset vakuutukset silloin, kun se armotta pyrkii estämään kaikkien toisten, jossain määrin köyhälistöllekin edullisten lakien, voimaan astumista, joita eduskunnassa on saatu valmistetuksi. Kun se viivyttää, eikä salli esittää niitä uuden eduskunnan hyväksymiä lakeja, jotka syvien rivien kannalta ovat kaikkein tärkeimpiä, jos kohta niitä täällä ei ole voitu saada riittävästi köyhälistöä tyydyttäviksi, kun se tällaisia estää voimaan astumasta, niin kyllä se silloin ei huolla Suomen köyhempien väestöryhmien taloudellisen aseman parantamista, vaan omien pyyteittensä edistämistä, mikäli ne sille itselleen ovat tarpeellisia.

Ministerineuvoston esittämä perustuslain selitys on lakeihimme soveltumaton, kansallemme ja sen kaikinpuoliselle kehitykselle varsin haitallinen ja turmiollinen, eduskuntaa laittomasti syrjäyttävä ja sen laillisia oikeuksia valtiokaappauksellisesti supistava. Se pyrkii itsehallintoamme tuhoamaan ja vieläpä tämä laiton tulkinta pyrkii hallitsijan valtaa vähentämään, se kun riistää hallitsijalta oikeuden ja tilaisuuden oman harkintansa perustuksella hyväksyä eduskunnan tekemät päätökset ja sen laatimat lait. Siis vallanhimossaan ministerineuvosto ei tyydy edes siihen, että se suunnittelisi ja yrittäisi toimeenpanna vallankaappausta alaspäin kansaa kohtaan, kansan edustusta kohtaan, vaan voidakseen lujemmin, tuntuvammin iskeä tänne alaspäin, saavuttaakseen paremmin tarkoitusperänsä, päämääränsä tännepäin, pyrkii se myöskin rajoittamaan hallitsijavaltaa edellämainitsemallani tavalla.

Käytännössä on tämä ministerineuvoston tulkinta hajoitetun eduskunnan päätöksistä johtanut sellaisiin suuriin vaikeuksiin, miltei suoranaisiin mahdottomuuksiin, että ministerineuvosto itsekin on vähitellen alkanut huomata, ettei se tulkintaansa voi ainakaan sellaisenaan kauan pystyssä pitää, sitä johdonmukaisesti toteuttaa. Sen on täytynyt jo aikoja sitte tehdä joitakin poikkeuksia siitä. Torpparilait se katsoi välttämättömiksi sallia poikkeuksellisesti esittää. Aikaisemmin väitin jo, ettei se suinkaan tapahtunut köyhän kansan etua silmällä pitäen, vaan saadakseen lujitetuksi alulle panemansa valtiokaappaussuunnitelman. Samoin Suomen asiain esittelyjärjestystä, juuri tätä kaikkien sen toisten laittomien toimenpiteitten alkulähdettä koskeva eduskunnan anomus tuli myöskin poikkeuksellisesti esitetyksi, tosin sillä seurauksella, että se hylättiin. Ja jotta rahaasiat saataisiin täysin lainmukaisella tavalla järjestetyksi, täytyisi useampia eduskunan tekemiä päätöksiä esittää hallitsijalle. Jos nämä esitettäisiin, olisi se poikkeus tästä yleisestä säännöstä, että hajoitetun eduskunnan päätöksiä muka juriidisesti pätemättöminä ei sovi esittää. Mutta jos poikkeuksia tulee kovin paljo, silloinhan poikkeukset muodostavat säännön. Näitä ei siis ole ministerineuvoston pyyteitten kannalta edullista ja viisasta sallia vallan paljoa. Mutta näyttää siltä, että se vastaisuudessa ehkä tulee olemaan pakoitettu näinkin tekemään. Tiedetään venäläisen virkavallan kesken jo suunnitellun, että m. m. juuri näitä rahaasioita koskevat eduskunnan päätökset myöskin poikkeuksina esitettäisiin. Onhan siellä suunniteltu ja ajateltu, että tehtäisiin kahtiajako: ne lait, joita byrokratia ja ministerineuvosto itse pitää oman etunsa kannalta tärkeänä saada voimaan astumaan, hallituksen alotteesta syntyneet lait, ne olisi luettava toiseen luokkaan ja hajoituksesta huolimatta pidettävä ju-

riidisesti pätevinä ja esitettävä hallitsijalle, joka voisi ne hyväksyä, jotta näin laki voisi päästä voimaan astumaan. Mutta eduskunnan alotteesta syntyneitä lakeja, niitä lakeja, joita juuri kansan kesken enimmin kaivataan, ei olisi esitettävä. Eihän meillä nimittäin tähän saakka hallitus, vaikka sen kylläkin pitäisi, ole suinkaan antanut sellaisia alotteita laeiksi eduskunnalle, joista suurempaa korjausta oloihin tulisi. Homesieniesityksiä, sonnien laitumelle laskemisesityksiä „armollinen" hallitus tänne eduskunnan nieltäväksi ja pureskeltavaksi sysää. Näitten joukossa on sellaisia, jotka hallituksen ja virkavallan, erityisesti tämän venäläisen virkavallan pyrkimysten kannalta on tärkeä saada vahvistetuksi. Siksi tämä kahtiajako nähtävästi lienee suunniteltu. Jotta päästäisiin tästä umpikujasta, johon nämä yhtämittaiset laittomuudet, erikoisesti juuri hajoitetun eduskunnan päätösten merkityksettömiksi selittäminen on johtanut, on ministerineuvostossa ajateltu muunlaisiakin keinoja. On ainakin julkisuudessa näkynyt, että on ajateltu sitäkin, että hallitukselle ilman muuta olisi hankittava oikeus „kiireellisissä tapauksissa", niinkuin siinä sanotaan, antaa lakeja ollenkaan eduskunnan mieltä kysymättä. Siis valtiokaappauksen aiheuttamasta umpikujasta poispäästäkseen tehtäisiin vaan uusi valtiokaappaus. Siinähän se stolypiniläisen sortohallituksen ohjelma on ollut ennen ja siihen näyttää se pyrkivän edelleenkin. Vallan viime päivinä on hallituksen äänenkannattajassa tuotu jo julki, että ministerineuvosto olisi nähnyt olevansa pakotettu peräytymään pitemmällekin. Siellähän selitellään, että tämä hajoitetun eduskunnan päätösten pätemättömyys ei muka koskisi muuta kuin viimeksi hajoitettua eduskuntaa ja erikoisesti vaan sen viimeistä istuntokautta. Mutta tämä hallituksen äänenkannattajan selitys on itsensä kanssa jo ristiriitainen. Sillä jos se koskisi ainoastaan viimeksi hajoitetun eduskunnan viimeistä istuntokautta, niin silloinhan se ei voisi koskea torpparilakeja vaikka torpparilakien vahvistuslauselmaan tehdyssä lisäyksessä kuitenkin niin mainitaan, sillä eihän sillä istuntokaudella torpparilakeja laadittu. Eipä silloin ehditty laittaa muitakaan lakeja. Ei ehditty täysin valmistavia alkutoimituksiakaan suorittaa. Nämä ministerineuvoston peräytymiset eivät ole nähtävästi ollenkaan ajateltuja edes sinnepäinkään, että tahdottaisiin todella peräytyä laittomuuden tieltä ja palata entiselle tolalle. Vaan kun hallitus tarvitsee päästä käsiksi kansamme hiellä ja vaivalla koottuihin rahoihin, niin täytyyhän joitakin asioita saada lopullisesti vahvistetuksi ja kun on joitakin, hallituksen omalta kannalta tärkeitä lakiehdotuksia, niin täytyyhän niillekin hankkia vahvistus. Siksi ministerineuvosto suunnittelee tällaisia peräytymisretkiä, jotka pelastaisivat kyllä hallituksen näistä sen laittomasta tulkinnasta aiheutuneista vaikeuksista ja haitoista, mutta jättäisivät meidän kansamme ja uudistuksia kaipaavan pohjakerroksen kärsimään kaikista niistä haitoista, joita tämä laiton tulkinta suinkin aiheuttaa voi. Siksi nämä peräytymiset, jos niitä edes peräytymiseksi voisi nimittääkään — yhtähyvinhän niitä voisi nimittää uusiksi vallankaappaussuunnitelmiksi — ne eivät voi hyväuskoisintakaan saada uskomaan, että ministerineuvosto olisi halukas laittomuuksista luopumaan. Tätä nyt kokoontunutta eduskuntaa ei vielä ole hajoitettu, eikä siitä tällä hetkellä liene erittäin suurta pelkoakaan. Mutta hyvin vähän luultavaa lienee että tämäkään eduskuntakausi, tuskinpa tämä istuntokausikaan, voisi säilyä ilman, että tulee kolmas hajotus. Näin säilyisi yhä edelleen se, että voimaan voivat astua ainoastaan ne lait, joita ministerineuvosto itse tahtoo, mutta eivät mitkään sellaiset lait, joita täällä Suomen kansan omassa keskuudessa halutaan ja kaivataan. Siksi mielestäni olisi sen valiokunnan, joka tulee käsittelemään näitä adressiluonnoksia, erikoisesti pantava painoa sille, että adresseissa tulisi osotetuksi, miten nämä eduskunnan yhä uusiintuvat hajotukset, niin lainkirjaimen mukaisia kuin ne lienevätkin, ovat kuitenkin lain henkeä, kansan oikeustajuntaa syvästi loukkaavia ja kun ne samalla ovat perin turmiollisia kaikin puolin kansallemme, niin olisi ne saatava lakkaamaan. Näissä adressiluonnoksissa on ainoastaan parilla sanalla viitattu näihin kahdesti ja aivan aiheettomasti tapahtuneisiin hajotuksiin ja kuitenkin minun mielestäni nämä eduskunnan aiheettomasti tapahtuneet hajotukset ja niitä seuraava eduskunnan päätösten merkityksettömiksi julistaminen, ne ovat ministerineuvoston kaikkein tuhoisimpia ja turmiollisimpia ja myös itsehallintoamme perin suuresti uhkaavia ja horjuttavia toimenpiteitä ja senvuoksi täytyisi paljon terävämmin, paljon painavammin panna adressissa vastalause, tiukka huomautus näitä aiheettomia hajotuksia

vastaan. Sentapaisen evästyksen tahtoisin perustuslakivaliokunnalle antaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Adressiehdotukset keskustelupöytäkirjan kera päätetään lähettää Perustuslakivaliokuntaan.

11) Ed. Kaarneen y. m. välikysymys Senaatin suhtautumisesta Eduskunnan päättämään kieltolakiin.

Sihteeri lukee seuraavan välikysymyksen:

Suomen Eduskunnalle.

Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaisesti pyydämme Eduskunnan suostumusta seuraavan välikysymyksen esittämiseen:

Tunnettua on, mitä sydämen tuskaa kansan pohjakerroksissa on herättänyt se, että senaatti, ensinnä liiaksi kauvan viivytettyään asianomaisen lausuntonsa antamista, esitti Eduskunnan lokakuun 31 päivänä 1907 hyväksymän kieltolain hylättäväksi. Kuinka tärkeäksi kansan edustajain puolelta tämän lakiehdotuksen vahvistamista katsottiin, sitä todistaa riittävästi jo se seikka, että 1907 vuoden valtiopäiväin päättäjäisissä puhemies valtaistuimen edessä aivan erikoisesti huomautti, kuinka tämä lainsäädäntötoimi, „jos mikään, voi vaikuttaa kansan siveellisen elämän kohottamiseen". Ja puhemies jatkoi mainitussa tilaisuudessa: „Tämän lakiehdotuksen toteuttamista Suomen kansa mitä hartahimmin toivoo; ja Eduskunta uskaltaa luottaa siihen, että Keisari ja Suuriruhtinas on antava arvoa sille vakaumukselle, joka on tämän lakiehdotuksen luonut ja että Hän suosiollisesti on ottava lakiehdotuksen vastaan." Ne julkisuudessa esitetyt syyt, joilla senaatti, Eduskunnan harvinaisella yksimielisyydellä tekemää päätöstä ja sen puhemiehen juhlallisesti lausumaa toivomusta halveksuen, on siirtänyt kansan hartahimman toivomuksen toteuttamisen aivan epämääräiseen tulevaisuuteen, on osoitettu, kysymyksen vakavuuteen nähden, liian keveiksi, jotenka tässä kohden on olemassa hämäräperäisyyttä, mikä olisi ajoissa saatava hälvennetyksi, etteivät Eduskunnan ja Hallitsijan väliset sivumahdit vastakin, tarvitsematta siitä edes selitystä antaa, pääse Eduskunnan päätöksiä ja Hallitsijalle esittämiä toivomuksia polkemaan. Pyydämme näin ollen saada esittää senaatin asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Minkävuoksi on senaatti asettunut vastustamaan Eduskunnan lokakuun 31 päivä 1907 hyväksymän lain alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta vahvistamista?

Helsingissä kesäkuun 4 päivä 1909.

Antti Kaarne. O. Vihantola.

Puhemiesneuvoston ehdotuksesta asia pannaan pöydälle ensi torstaina pidettävään täysistuntoon.

Tohtori Matti Helenius-Seppälän edustajaehdokkuus.

Puhemies: On vielä jälellä eräs asia, jonka pyydän esittää ilmoitusasiana.

Kirjelmässä eduskunnalle kesäkuun 5 päivältä ovat edustajat Kaarne ja Vihantola esittäneet, että Turun läänin eteläisen vaalipiirin keskuslautakunta on viime valtiopäivämiesvaaleissa julistanut tohtori Matti Helenius-Seppälän valituksi, mutta sittemmin ei ole antanut valtakirjaa tri Helenius-Seppälälle, esittäen mainittu keskuslautakunta syyksi menettelyynsä sen, että tri Helenius-Seppälä on jätetty pois 1908 vuoden henkikirjoista. Koska tämä keskuslautakunnan menettely kirjelmän tekijäin mielestä on ristiriidassa vaalilain 66 ja 73 sekä valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n kanssa, tri Helenius-Seppälä kun vaalin tapahtuessa vielä oli edellisen valtakirjan nojalla edustaja, niin kirjelmäntekijät, vedoten V. J:n 23 §:ään ja erittäin sen kolmanteen kohtaan, pyytävät eduskuntaa ryhtymään toimenpiteisiin tapahtuneen erehdyksen korjaamiseksi.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä kirjelmä, jossa tehdään muistutus sen edustajan pätevyyttä vastaan, jolle valtakirja tri Helenius-Seppälän sijaan on annettu, lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Tämä ehdotus hyväksytään.

Seuraava istunto on ensi torstaina klo 11 a. p.

Istunto päättyy klo 12,12 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

7. Torstaina 10 p. kesäkuuta

klo 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

1) Esitetään:

Siv.

Täysi-istunnossa tämän kuun 8 p:nä pöydälle pantu ed. Kaarneen y. m. välikysymys Senaatin suhtautumisesta Eduskunnan hyväksymään kieltolakiin. 93

2) Toimitetaan:

Suuren valiokunnan jäsenten vaali. 94

Nimenhuudossa merkitään poissaolevaksi ed. Nevanlinna.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat ed. Yrjö-Koskinen, Sinkko ja Pullinen ensi perjantaiksi ja lauvantaiksi, ed. Arajärvi tämän viikon ajaksi, ed. Jalava lauvantaiksi ja maanantaiksi, kaikki yksityisten asiain takia.

Valiokuntien puheenjohtajia.

Puhemiehelle on ilmoitettu Rautatievaliokunnan valinneen puheenjohtajakseen ed. Juseliuksen ja varapuheenjohtajaksi ed. Matti Hoikan.

Antellin kokoelmain valtuuskunnan kirjelmä.

Puhemies: Eduskunnalle jättämässään kirjelmässä Antellin kokoelmain hoitamista varten asetettu valtuuskunta ilmoittaa, että Keisarillinen Senaatti on valtuuskunnalle valtuuskunnan pyynnöstä myöntänyt kaksi määrärahaa, toisen, 1,758 markkaa 21 penniä, korvaukseksi niistä ylimääräisistä menoista, jotka valtuuskunnalle ovat aiheutuneet ulkomuseota koskevan lausunnon toimittamisesta, jota lausuntoa eduskunta oli valtuuskunnalta pyytänyt, ja toisen, 6,000 markan ylimääräisen määrärahan, Antellin kokoelmain rahakokoelman luettelon keskeymätöntä julkaisemista varten. Mutta kun Senaatti on myöntänyt nämä varat, yhteensä 7,758 markkaa 21 penniä, ainoastaan etumaksuna ja kehoittanut valtuuskuntaa tekemään asiasta eduskunnalle ilmoituksen sitä tointa varten, että etumaksu tulisi valtiorahastolle korvatuksi, niin pyytää Antellin kokoelmain valtuuskunta nyt eduskuntaa ryhtymään asiassa sellaisiin toimiin, joihin eduskunta katsoo asian aihetta antavan.

Puhemiesneuvoston ehdotuksesta kirjelmä lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kieltolakia koskeva välikysymys.

Puhemies: Ensimäisenä asiana päiväjärjestyksessä on viime istunnossa pöydälle pantu ed. Kaarneen ja Vihantolan välikysymys senaatin suhtautumisesta eduskunnan hyväksymään kieltolakiin. Tästä on ainoastaan äänestettävä ilman keskustelua.

Äanestys ja päätös:

Ken sallii välikysymyksen tehtäväksi, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se hyljätty.

Jaa-äänet ovat voitolla. Eduskunta on siis päättänyt välikysymyksen sallittavaksi.

2) Suuren valiokunnan jäsenten vaali.

Puhemies ilmoittaa, että määräajan kuluessa on jätetty 5 ehdokaslistaa, jotka ovat painatetut vaalilipuksi ja että vaalilippuja on

jaettu edustajain kesken. Eräs painovirhe on kuitenkin korjattava. Listalla n:o 2 seisoo H. Kronqvist, pitää olla E. Kronqvist. Asiantuntijaksi on vaaliin pyydetty professori Lindelöf, joka on lupautunut siihen. Niitä edustajia, jotka ovat toimineet asiamiehinä listojen sisäänjättämisessä, kehoitetaan tulemaan avustamaan vaalilippuja avattaessa. Lopuksi ilmoitetaan että heti kun liput on jätetty uurnaan, keskeytetään istunto ja että vaalin tulos julaistaan tänään iltapuolella kello 6.

Vaalien toimittamisen jälkeen keskeytetään täysi-istunto klo 12, jatkettavaksi jälleen klo 6 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo 6 i. p.

P u h e m i e s: Vaalin tulos julistetaan.

Sihteeri lukee:

Suuren valiokunnan jäsenten vaalissa 10 päivä kesäkuuta 1909 on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

Listan	n:o 1	46 äänestäjää.
„	n:o 2	83 „
„	n:o 3	15 „
„	n:o 4	26 „
„	n:o 5	25 „

yhteensä 195 äänestäjää.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittu:

Listasta	n:o 1	14 ehdokasta.
„	n:o 2	26 „
„	n:o 3	4 „
„	n:o 4	8 „
„	n:o 5	8 „

yhteensä 60 ehdokasta.

Vaalin tulos:

Listasta n:o 1: W. Andersin, B. Anneberg, J. E. Antila, O. Hallstén, W. Hirvikanta, T. Junnila, K. R. Kares, T. Kruus, A. Käpy, A. Lagerlöf, A. Listo, E. Pullinen, M. Soininen, J. Torppa.

Lähinnä seuraavat: T. Voipio, J. A. Aitamurto, J. Rannikko, J. Mynttinen, M. Honkajuuri.

Listasta n:o 2: E. Walpas-Hänninen, Sulo Wuolijoki, K. I. Lumio, O. W. Kaipio, E. Kronqvist, Mimmi Turunen, W. Wainio, J. Lautasalo, W. Tichanow, S. Pipatti, M. Lonkainen, Anni Savolainen, Aura Kiiskinen, P. J. Mömmö, W. Aro, Ida Aalle, A. Kotonen, V. Tanner, E. Gylling, W. Boman, M. Paasivuori, Wäinö Jokinen, Evert Eloranta, O. V. Turunen, N. Telkkä, A. Waljakka.

Lähinnä seuraavat: O. Tokoi, Hilda Herrala, J. W. Eloranta, E. Aromaa.

Listasta n:o 3: Otto Karhi, M. Latvala, Olli Kiiskinen, K. Lohi.

Lähinnä seuraa: A. Kaarne.

Listasta n:o 4: K. J. Ståhlberg, J. Castrén, A. Castrén, Z. Castrén, P. Ahmavaara, H. Nylander, P. Pennanen, T. Riihelä.

Lähinnä seuraavat: J. Haveri, J. Snellman, O. Pesonen.

Listasta n:o 5: K. Söderholm, G. G. Rosenqvist, Gösta Stenbäck, Jenny af Forselles, K. E. Björkstén, Eric von Troil, Oskar Nix, Vera Hjelt.

Lähinnä seuraa: Fr. Stenström.

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat ed. Paloheimo sairauden takia lääkärintodistuksen nojalla tämän kesäkuun ajaksi, sekä yksityisten asiain takia ed. Laitinen yhden viikon ajaksi ja ed. Kruus ensi tiistai-aamuun saakka.

Seuraava istunto on ensi maanantaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 6,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

8. Maanantaina 14 p. kesäkuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Täysi-istunnossa tämän kuun 7 päivänä pöydälle pantu Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1907. 97

2) Ed. Vihantolan ehdotus Eduskunnan Työjärjestyksen muuttamisesta. 126

3) Ed. Malmivaaran y. m. ehdotus Hallitsijalle tehtäväksi alamaiseksi adressiksi Suomelle vakuutetun oikeuden suojelemisesta. 131

4) Ed. Tokoin y. m. välikysymys kieltolakiasiasta. 133

5) Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassa pitämisestä maassa vuonna 1907. 134

Eduskuntaesityksiä ja anomusehdotuksia:

Siv.

6) Ed. Junnilan y. m. anom. ehd. N:o 30 kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen annetun asetuksen eräiden pykälien muuttamisesta. 138

7) Ed. Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit. N:o 5 lisäyksestä Rikoslain voimaanpanoasetuksen 20 §:n 2 kohtaan. „

8) Ed. Tulikouran y. m. anom. ehd. N:o 13 perimysmaan erikoisluonteen ja sukulunastusoikeuden lakkauttamisesta.

9) Ed. Kaarneen y. m. edusk. esit. N:o 1, sisältävä ehdotuksen laiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta. „

10) Ed. Wuorimaan y. m. anom. ehd. N:o 11 serumtutkimus- ja valmistuslaitoksen perustamisesta maahan. Siv. 138

11) Ed. Wuorimaan y. m. edusk. esit. N:o 4 sisältävä ehdotuksen laiksi, joka ehkäisee yksityisiä tai yhtiöitä hankkimasta liian suuria maa-aloja. „

12) Ed. Pykälän y. m. anom. ehd. N:o 33 piirilääkärinvirkojen lakkauttamisesta ja kunnanlääkärijärjestelmän kehittämisestä. „

13) Ed. Pennasen y. m. edusk. esit. N:o 6, sisältävä ehdotuksen laiksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla; sekä b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä. „

14) Ed. Waaralan y. m. edusk. esit. N:o 3, sisältävä ehdotuksen asetukseksi lokakuun 20 p:nä 1898 metsästyksestä annetun asetuksen eräiden pykälien muuttamisesta toisin kuuluviksi. „

15) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 1 arm. esityksen antamisesta erinäisiksi muutoksiksi voimassa olevaan metsästysasetukseen. „

16) Ed. Nuoran y. m. anom. ehd. N:o 31 riittävän korvauksen maksamisesta sotaväen ja sotaväenkalustojen kuljetuksesta. „

17) Ed. Pykälän anom. ehd. N:o 32 riittävän korvauksen maksamisesta yleisistä varoista sotilaskyydityksestä. „

18) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 4 määrärahan myöntämisestä kesäsiirtolain kannattamiseksi köyhälistön lapsille. „

19) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 20 komitean asettamisesta n. s. vivisektsionikysymyksen selvittämiseksi. „

20) Ed. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. N:o 22 hengellisen hoidon järjestämisestä mielisairasten hoitolaitoksiin. „

Siv.

21) Ed. Antilan y. m. anom. ehd. N:o 34 suomenkielen saattamisesta opetuskieleksi yliopistossa ja teknillisessä korkeakoulussa. 138

22) Ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. N:o 35 valtion kannatusavun myöntämisestä Pietarin suomalaiselle yhteiskoululle. „

23) Ed. Kaarneen y. m. edusk. esit. N:o 2, sisältävä ehdotuksen laiksi 30 p:nä tammikuuta 1865 annetun palkkaussäännön sekä erinäisten myöhempien samaa asiaa koskevien asetusten kumoamisesta. „

24) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 2 työolojen järjestämisestä valtion töissä. „

25) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 3 työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen järjestämisen jouduttamisesta sekä suunnitelman laatimisesta leskien ja orpojen työttömyys- ja sairausvakuutusta varten. „

26) Ed. Arajärven y. m. anom. ehd. N:o 21 Haminan entisen luotsipiirin luotsien palkkaukseen pidätettyjen kalastussaarien ja luotojen luovuttamisesta asianomaisiin kuntiin kuuluvien saaristokylien käytettäviksi. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Antila, Anni Huotari, Junnila, Kares, Laitinen, Nevanlinna, Nordlund ja Stenbäck.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta saavat ed. Nordlund, Anni Huotari, Junnila ja Nevanlinna yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta, ed. Kares ja Stenbäck yksityisasiain takia tämän päivän istunnon alkuosasta, ed. Antila tämän päivän istunnosta ja huomispäivänä puoleen päivään saakka, ed. Laitinen lääkärintodistuksen nojalla kesäkuun ajaksi.

Toimitus- ja Tarkastusvaliokunnan jäsenten ja varajäsenten vaali.

Puhemiehen kehotuksesta sihteeri lukee seuraavan kirjeen ja pöytäkirjan:

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät täten kunnioittaen Eduskunnalle toimitusvaliokunnan ja tarkastusvaliokunnan vaalissa sekä valtiovarainvaliokunnan ja pankkivaliokunnan varajäsenten täydennysvaalissa tehdyn pöytäkirjan.

Eduskunnan valitsijamiesten puolesta

A. Listo.

Onni Hallstén.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa perjantaina kesäkuun 11 p. 1909. Saapuvilla olivat kaikki valitsijamiehet, paitsi Inborr, Kaskinen, Lundström, Soininen ja Raatikainen, ja astuivat neljän ensinmainitun sijaan varajäsenet Krook, Haveri, Tuomi ja Andersin.

2 §.

Koska ehdokaslistaa n:o 1 (ruotsalaisen kansanpuolueen) kannatti 6, ehdokaslistaa n:o 2 (nuorsuomalaisen puolueen ja maalaisliiton) 8, ehdokaslistaa n:o 3 (sosialidemokraatisen puolueen) 19 ja ehdokaslistaa n:o 4 (suomalaisen puolueen) 11 valitsijamiestä, oli kumpaiseenkin valiokuntaan valittava listasta n:o 1, yksi, listasta n:o 2 kaksi, listasta n:o 3 neljä ja listasta n:o 4 kaksi varsinaista jäsentä ja yhtä monta varajäsentä.

Kun vaalin tulos oli laskettu, huomattiin valituksi

Toimitusvaliokuntaan:

Varsinaiksi jäseniksi: ed. Björkstén, listasta n:o 1, Kaasalainen ja Castrén, Z., listasta n:o 2, Paasivuori, Wuolijoki, S., Järvinen ja Lehtinen listasta n:o 3 sekä Ingman ja Käpy listasta n:o 4. Varajäseniksi: ed. Estlander listasta n:o 1, Wiljakainen ja Nylander listasta n:o 2, Aalle, Tanner, Hörhammer ja Sirola listasta n:o 3 sekä Soininen ja Hallstén listasta n:o 4.

Tarkastusvaliokuntaan:

Varsinaisiksi jäseniksi: ed. Lindelöf listasta n:o 1, Erkko ja Latvala listasta n:o 2, Komu, Wuolijoki, W., Tokoi ja Raunio listasta n:o 3 sekä Listo ja Torppa listasta n:o 4. Varajäseniksi: ed. Roos listasta n:o 1, Hultin ja Kallio listasta n:o 2, Orasmaa, Sillanpää, Jalava ja Lundström listasta n:o 3 sekä Hainari ja Laine listasta n:o 4.

3 §.

Koska maanantaina kesäkuun 7 päivänä toimitetussa valtiovarainvaliokunnan ja pankkivaliokunnan vaalissa ehdokaslistassa n:o 4, eli ruotsalaisen kansanpuolueen asettamassa, ei ollut niin monta ehdokasta, että ne olisivat riittäneet täyttämään kaikkia listalle noudatettavan vaalijärjestyksen 12 §:n mukaan tulevia varajäsensijoja, vaan kumpaisessakin valiokunnassa jäi yksi sellainen sija täyttämättä, ryhtyivät valitsijamiehet edustaja Stenbäckin asiasta tekemän ehdotuksen mukaan, toimittamaan yhden varajäsenen vaalin mainittuihin valiokuntiin, jolloin yksimielisesti valittiin valtiovarainvaliokunnan varajäseneksi edustaja Holmberg ja pankkivaliokunnan varajäseneksi edustaja Stenström.

Toimeksi saanut

Onni Hallstén.

Suuren valiokunnan puheenjohtajaksi

ilmoitetaan valituksi ed. Ståhlberg ja varapuheenjohtajaksi ed. Käpy.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kertomus valtiovarain tilasta,

joka kuluvan kesäkuun 7 päivänä pantiin pöydälle, esitetään.

Keskustelu:

Ed. Sirola: Kun hallitus tämän kertomuksen kautta antaa eduskunnalle tietoja siitä, „miten kruunun tulot on maan hyödyksi ja parhaaksi käytetty", niin on parasta jo heti eväs-tyskeskustelussa tuoda julki sellaisia kohtia, missä löytyy moitteen sijaa. Ja kyllä sitä löytyy.

Meidän ryhmämme taholta on valaistu valtiotalouden eri puolia tämän uuden eduskuntamme puhujalavalta esim. viime syksynä tulo- ja menoarviota sekä tämän edellistä valtiovarain kertomusta käsiteltäessä. On tuotu julki räikeitä esimerkkejä epäkohdista vankiloissamme, poliisin esiintymisestä, virkamiehistä ynnä muusta. Verotuskysymystä käsiteltäessä osotimme, kuinka maamme verotuslaitos on köyhälistön kannalta katsoen mitä nurinkurisin, sen kautta kun verorasitukset kohtaavat mitä raskaimmin vähävaraisia, mutta — yleisen, tehoisan tuloveron puuttuessa — hyvin hellävaroen sattuvat maksukykyisiin. Tuohon siis vain viittaan yhäkin painostaen sitä räikeätä epäkohtaa, että hallitusvalta eduskunnan mieltä edes kuulematta, vastoin itseverotusperiaatetta, jokapäiväisistäkin elintarpeista, kuten sokerista, kahvista, teestä, ryyneistä, suolasta, hedelmistä y. m. ravintoaineista katsoo voivansa kiskasta summia, jotka vuonna 1907 nousivat 25 miljoonaan markkaan, eli puoleen kaikista tullituloista. Tämän kertomuksen sivulla 13 kerrotaan tuontitullien tuottaneen lisää vuonna 1907 yli ¾ miljoonaa markkaa eli seitsemättä prosenttia, johtuen siitä, että yhä enemmän oli tuotu koneita ja sokeria y. m., joiden menekkiä maahamme valtio täten tällä verotuksella siis vaikeutti.

Kun sitten menoeriä rupeaa tarkastamaan, niin on ensin katseltava ylimääräisiä menoja, niitä, joita hallitus on yli ilmoitetun tulo- ja menoarvion käytellyt. Sellaisena kohtaa meitä menoerä poliisilaitosta varten, joka vuonna 1907 kohosi ylimääräisesti 1,900,000 markkaan sekä lisäksi vielä maalaispoliisilaitokseen 74,000 markkaa. — Poliisiasiasta on kyllä tässä kamarissa jo koko runsaasti jupakoitu, mutta ei ole meidän vikamme, että siitä yhä täytyy kysymys nostaa, toivossa, että tämän eduskunnan enemmistö vihdoinkin katsoisi olevansa pakotettu nousemaan keskeyttämään tämän maan poliisivaltiokehitystä. Vuonna 1907:hän oli saatu kuntoon uusi poliisilaitoksemme ratsuväkirykmentteineen, joka sai näyttää kuntoaan Laukon kuuluisissa häädöissä, ja meikäläinen oikeuslaitos sai näyttää kuuluisaa „puolueettomuuttaan" tuomitsemalla sakkoa siitä, että tämän poliisijoukon johtajaa oli kunnioitettu sanomalehdissä arvonimellä „piis-

kanvinguttaja". Todistetuksihan tuli, että piiska oli sattunut Suomen kansalaisen selkään, mutta viranomaiset lohduttivat itseänsä sillä, että tällä kansalaisella oli — talvipalttoo yllä. Samana vuonna myöskin Mikkelin poliisimestari katsoi arvollensa sopivan ratsupiiskan paksummalla päällä hutkia erään maalaisen selkää, tämän miehen vika ei kuitenkaan ollut niin suuri, että häntä olisi edes poliisioikeudessa mistään tuomittu.

Niistä poliisimielivallan ilmauksista mitä poliisikamarien seinien sisällä tapahtuu, harvoin pääsee ulkopuolelle niin varmoja seikkoja, että niitä voitaisiin täysin juriidisesti todistaa. Sillä siviilimiesten todistukset ovat poliisimiesten todistuksiin nähden yhtä mitättömät kuin maallikon todistukset olivat keskiaikana pappia tai aatelista vastaan. Kuvaavana kerrotaan, että esimerkiksi eräässäkin jutussa asiantuntijat teknikot todistivat raitiotievaunun kulkemisesta, että se eräässä paikassa ei voinut kulkea niin nopeasti kuin poliisit sen todistivat kulkeneen, mutta oikeuslaitoksen päätös perustui poliisin eikä näiden teknillisten asiantuntijain lausuntoon.

Mitä vaivaa siitä on, kun ryhtyy pöyhimään poliisikamarisalaisuuksia, sen seikan sai sanomalehti „Kansan lehti" tuonnoisina vuosina kokea. Seurasi monivuotinen oikeusjuttu, jossa lopulta lehden paljastukset pääasiassa todistettiin, mutta kulut ja juttu yleensä oli niellyt niin tuhottomasti varoja, ettei juuri köyhiä yksilöitä ja sanomalehtiäkään hevillä houkuttele lähteä paljastamaan tämän yhteiskunnan epäkohtia.

Varsin yleiseen puhutaan siitä, että poliisikamarissa kohdellaan raa'astikin sinne tuotuja henkilöitä, varsinkin juopuneita, ja jokainenhan meistä lienee kaupungin kaduilla sattunut näkemään kohtauksia siitä raakalaisnäytelmästä, mikä tällaisissa tapauksissa esiintyy ja joissa sen voi huoleti sanoa, voisi inhimillisemmin, ainakin nykyisellä lukuisalla poliisivoimalla saada talteen valtion suosimia väkijuomia nauttineen henkilön, joka on yleistä rauhaa rikkonut. — Tiedän kyllä, että poliisihenkilökunnassa on useita miehiä, joilla on vilpitön halu täyttää virkatehtävänsä yleisön tyydytykseksi ja monethan siinä onnistuvatkin, mutta se henki, joka vallitsee poliisilaitoksessamme, ei suorastaan salli sellaisten ainesten siellä menestyä, sillä se on virkavallan henki, joka opettaa poliiseja esiintymään niin, „että roskakansa pelkää", kuten sanoi helsinkiläinen poliisikoulun opettaja. Olen kuullut poliisilaitoksesta terveisiä, että jonkun olisi jotain sanottavaa poliisimiehistönkin oikeuksista. Heillä, kuten kaikilla „alempiarvoisilla" nykyisin, on niskassaan pelottava määrä esimiehiä, upseerinuorukaisia, jotka eivät ymmärrä järjestyksen pidosta paljoa mitään, mutta jotka ovat ahkerasti opettamassa vanhoja kokeneita järjestysmiehiä. Ja näitten mielivallassa on heidän erottamisensa. Oikeusturvaa ei heillä ole.

Kuvaavana mainittakoon äsken Helsingissä tapahtunut koiranruuan hakujuttu. Viime kuussahan sanomalehdissä kerrottiin, ilman että asianomaiselta taholta asiaa millään tavalla oikaistiin, että toistakymmentä Helsingin poliisia erotettiin, kun eivät päivystävän upseerin käskystä suostuneet lähtemään ostamaan ruokaa tämän herran yksityiskoiralle. Tosin poliisin ohjesäännön mukaan on poliisin täytettävä esimiehen heille v i r k a toimessa antamat käskyt, mutta nyt ei ollutkaan kysymys v i r k a käskystä. Pelkkää sofistiikkaa on näin ollen selitys, jota olen kuullut levitettävän, ettei muka kuulu „alempiarvoiselle" harkita, onko annettu käsky virkaluontoinen vai ei. — Eivät saaneet miehet, joilta miehekkään ja toverillisen esiintymisen takia riistettiin elinkeino, oikeutta kuvernööriltäkään, joka kiipesi asetuspykälien taa selittäen, että „poliisimestarilla on oikeus virkavirheistä, jotka eivät anna aihetta oikeudelliseen syytteeseen, sekä virkavelvollisuuteen soveltumattomasta menettelystä rangaista poliisipalvelijoita". Nyt jää vaan meidän sivullisten harkittavaksi, oliko kysymyksessä virkarikos vaiko muu soveltumattomuus virantoimitukseen. Jos jälkimäinen, niin on yhä paremmin todistettu äskeinen lausuntoni, ettei meidän poliisilaitokseemme halutakaan itsenäisiä, harkitsevia, rohkeita henkilöitä, vaan sellaisia, jotka ovat valmiita täyttämään minkä käskyn tahansa, koska heillä ei muka ole oikeutta harkita sen virkaluontoisuutta. — Suorastaan näin ollen hämmästyttää, että asianomainen upseerikin kuuluu saaneen eroamisneuvon. Olisihan sopinut hänellekin antaa 1,000 mkn palkkio, kuten sai Kotkan poliisimestari, kun laittomasti hajotti kokouksen.

Suurta suuttumusta työläispiireissä ja kiusallisen nolouden tunnetta siinä osassa yläluokkaamme, joka ei kokonaan ole menettänyt sitä

myötätuntoa venäläisen vapausliikkeen vainotuita osanottajia kohtaan, joka vielä ilmeni Suomen säätyjenkin lausunnoissa Viaporin kapinan aikana, herättivät tunnetut virolaisten vangitsemiset viime talvena. Muistetaanhan nuo tapahtumat: Ensin poliisin taholta liikkeellepantu huhu jostain pankinryöstösuunnitelmasta, joka sitte suli kokoon sellaiseksi, että siitä joku luotettava henkilö oli kuullut jonkun puhuvan jotain Esplanaadilla ja joku toinen nähnyt valokuvan jossain j. n. e. Ja sitte kuultiin poliisilaitoksesta sanomalehtien kautta, että „pensionaatti oli täysi", kunnes lopuksi koko juttu paljastui yksinkertaisesti poliisin yritykseksi puhdistaa pois täältä viimeisetkin virolaiset, jotka eri työpaikoissa tai tutkijoina täällä henkeään elättäen luulivat nauttivansa „veljeskansan" vieraanvaraisuutta.

Helsingin poliisilaitoksesta vakuutettiin ainakin yhteen aikaan, että siellä oli toimittu yksinomaan „omasta alotteesta", ilman vaatimuksia idästäpäin. Sen pahempi. Varmaa vaan on, että ainakin suurin osa näistä vangituista ja Venäjälle lähetetyistä olivat ainakin meidän porvarillistenkin julistaman oikeuskäsityksen mukaan täysin moitteettomia. Useatpa heistä vapautettiinkin heti kotiseudullaan.

Mutta mitenkä heitä täällä kohdeltiin, siitä löytyy pieni kuvaus eräässä heikäläisen kirjeessä, jonka katkera sävy voi olla ymmärrettävä. Hänhän huomauttaa, että häntä puolitoista päivää pidettiin salapoliisin säilytyshuoneessa ja „kohdeltiin kuin paatunutta rikollista". Tutkittiin hänen menneisyytensä ja tulevaisuutensa ja „vietiin sitte kosteaan kellarikoloon, jossa ilma oli niin saastainen, ettei kunnon ihminen panisi sinne koiraansakaan". Siellä täytyi hänen olla 7 vuorokautta. Kun hänet vietiin rautatievaunuun, niin työnnettiin hän koppiin, jossa ainoastaan toinen — heitä oli kaksi niin pienessä kopissa — saattoi istua, toisen täytyi polviinsa nojaten kumarassa seistä 12 tuntia.

Hän lausuu: „Kun minä ajattelen suomalaista vankilaoloa, niin minusta tuntuu väkistenkin siltä, että tällaista kidutusta käytetään, jotta ihmisistä tulisi mielipuolia. Enkä minä ollenkaan ihmettele uutista, että terve Lensmann niiden johdosta on yrittänyt itsemurhaa." — — — „Miksi oli minua tuolla tavalla kokonainen kuukausi rääkätty, minulta vapauteni ryöstetty? — Koska minulla mennessäni Helsingin poliisilaitokseen ei ollut taskussani passia. Mutta sama poliisilaitos tiesi, että minun täytyi uudistaa passini ja lähettää sen vuoksi vanha takaisin kotikuntaani! Minun passini oli jo kotikunnasta lähetetty ja täytyi sen jo vangitsemiseni jälkeisenä päivänä tulla Helsingin poliisin käsiin. Mutta sitä ei annettu minulle, minua ei laskettu vapaaksi, passia ei myöskään nähtävästi lähetetty „asiakirjojen" mukana; minä en sitä missään tapauksessa ole saanut. Ja uutta minulle kunnallishallitus ei voi antaa, kuten se väittää. Täällä olen minä ilman rahaa, ilman työkaluja, ilman tavaroitani, ilman passia. Kaikki ne otettiin minulta Helsingissä, enkä ole niitä vielä takaisin saanut. Että minä olen valtiollisesti „moitteeton", todistaa se tosiasia, että minut lähetettiin yksinkertaisesti kotikuntaani ja ilman muuta laskettiin vapaaksi. — — —"

Ainoastaan harva porvarilliseen sanomalehdistöön kuuluva näkyy lausuneen joitakin epäilyksiä siitä, oliko sopivaa pelkistä irtolaisuussyistä tällaisia moitteettomia henkilöitä täältä lähettää Venäjälle antamatta heille edes tilaisuutta itse omilla varoillaan matkustaa, mihin olisivat halunneet. Juttu näytti ja näyttää yhä edelleen „rumalta", kuten eräässä porvarislehdessä sanottiin.

Passijutun yhteydessä huomautettakoon eräästä toisesta. Tiedetään Hangon satamassa poliisimestarin useilta sadoilta köyhiltä siirtolaisilta ottaneen 50 penniä passin tarkastuksesta uhalla, että hän muuten jättää heidät Suomen satamaan. Mutta myöhemmin tullut kuvernöörin päätös julistaa, ettei tällaisen maksun nostaminen kuulu hänen oikeuksiinsa. Ja tällä tavoin siis poliisiherra — tietääkseni ainakin tähän saakka muistutuksitta, rangaistuksitta — on saanut tuolla tavalla verottaa Suomesta matkustavia henkilöitä.

Arvelen, että jo nämätkin seikat, joihin kyllä voi tuoda lisää valaistusta, yhä aiheuttavat meitä pysymään vaatimuksissamme, että eduskunta lausuisi tällaisista vakinaisista ja ylimääräisistä poliisimenoeristä, etteivät ne suinkaan ole sopusoinnussa kansan edun ja parhaan kanssa.

Myös vankilalaitoksesta on joku sana sanottava. Maksoihan vankeinhoitohallitus vuonna 1907 50 tuhatta markkaa, kuritushuone ja työvankilat 1 ¼ miljoonaa, lääninja kihlakunnanvankilat lähes miljoonan, alaikäisten kasvatuslaitokset yli kaksi ja puoli mil-

joonaa ja muut vankilakulut tekivät kaksi ja puoli miljoonaa markkaa. Vankilakysymys tulee täällä kyllä erikseen esille ja siitä olevat asetukset tarkastuksen alaisiksi, mutta arvelen kuitenkin paremmin sopivan nyt tässä koskettella muutamia kohtia vankilaviranomaisten esiintymisestä.

Jos aletaan korkeammasta päästä, niin kohtaa meitä ensinnä vankeinhoitohallitus. Muistetaanhan hyvin, kuinka vankeinhoitohallituksen puheenjohtaja, kun tältä hallitukselta anottiin Jean Boldtin siirtämistä pois vankilasta, koska hänessä oli ilmeisiä mielisairauden oireita, töykeästi selitti, että ainahan niitä on vankiloissa mielipuoliksi tulevia. Vankeinhoitohallituksen sihteeri ei tahdo olla esimiestänsä huonompi. Eräässä sanomalehdessä hän selittää vankilalaitostamme ja siinä hän myös lausuu seuraavat merkilliset sanat: „Kuten tunnettua pyrki keskiajan myrskyisinä aikoina ihmisiä luostareihin, erillään maailmasta yksinäisessä luostarikopissa antautuakseen sisäisiin mietelmiin ja hiljaiseen työhön saavuttaakseen rauhan. Meidän aikoina on koetettu vankilakopeissa valmistaa rauhan maja sille, joka on kärsinyt haaksirikon elämässä, satama, jossa hän voi olla levossa, antaen paremman olemuksensa kehittyä ja tulla oikeuksiinsa. Kopissa voidaan herätyksiä hyvään päin paremmin saada aikaan langenneessa, samalla kuin taipumaton yhä enemmän menetetyn vapauden kautta tuntee rankaisun painon ja yhteiskunnan vallan taipumattomuuden enemmän kuin jos hän viettäisi aikansa vankilan muurien sisäpuolella yhdessä muiden samoin ajattelevien kanssa". Ja vankeinhoitohallituksen sihteeri jatkaa: „Mutta valitettavasti eivät useimmat henkilöt ymmärrä, mitä etua heidän omalle kehitykselleen olisi siitä, että näin olisivat erotetut."

Kun tällaista lukee, niin ei tiedä todellakaan, mitä ajatella. Onko tämmöinen kirjoittaja itse niin naiivi vai pitääkö hän lukevaa yleisöä niin naiivina, että hän luulee tällaisen sepustelun käyvän täydestä? Täytynee siis jonkun verran valaista sitä „yksinäisyyden rauhaa", jossa ihmisen parempi puoli muka saa kehittyä, ja joka tämän selityksen mukaan vankiloissa on saatavissa.

Eräässä vankilaoloja käsittelevässä kirjassa kerrotaan:

„Viistoon minun ikkunaani vastassa naisten osastolla sydäntyi muuan naisvanki laulamaan, lauloi mitä sattui kovalla äänellä, ja kun kävivät oven takana kieltämässä, tiuskasi hän: „mitäs minusta tahdotte, minä kun laulan, niin laulan". Hänen hetken laulettuaan kuulin kopin oven avautuvan hyvin kiivaasti ja heti alkoi kuulua laulajalta hätähuuto. Hän päästi niin sydäntä vihlovia ääniä, että se kuului yli laitoksen ja sai kauhusta hiukset pystyyn nousemaan. Sitten seurasi jonkunlainen helpotustila, joten kiusattava voi vapaammin saada sanat suustaan; julmaa oli sekin. Hän huusi yhtenään: „'Voi jeesuksen perkele, voi perkele.' 'Tappakaa saatanat.' 'Voi jumalauta perkele.' 'Nylkekää saatanat'." Väliin taas ei kuulunut muuta kuin tuskallinen uikutus. Toisinaan erotti selvästi, miten huutajan suuta koettivat tuketa. Tätä kesti hyvän aikaa. Välillä painoivat hänen koppinsa ikkunan kiinni estääkseen huudon kuulumasta ulos, mutta kuuluihan se sittenkin. Valituksen ja huudon seasta erotti miesäänen, joka ilkeimmällä ja myrkyllisemmällä tavalla, mitä ajatella voi, sähisi tuon tuostakin: „suus kiinni, suus kiinni", ja: „Etkö tottele".

Nainen vihdoin yksin jäätyään alkoi uudelleen laulamaan.

Ensin oli äänensä itkun sekaista, vaan vähitellen se koveni ja muuttui entistään rajummaksi. Mitä auttoi hänelle kidutus?

Vartioilta kyselin, lyötiinkö häntä, vai mitä hänelle tehtiin. Sain kuulla tässä tapauksessa käytetyn ennen mainittuja nyrkkipuristimia.

Erään toisen kerran kuulin käytettävän niinikään naiselle näitä pihtejä. Tällä kerralla tuskan ilmaisu oli voimakkaasti pidätettyä valitusta ja ähkynää. Syy oli puheleminen."

Edelleen kirjoittaja kertoo: „Ruuvipihdeillä puristuksista johtunutta tuskanhuutoa ja vaikerrusta kuulin useammin. Että semmoista keinoa käytetään, sain selville vartijain puheesta. Ensi kerran semmoista rääkkäystä kuultuani kysyin, josko siellä pieksettiin vai mitä se oli, ja tällöin sain ensin selityksen semmoisia puristimia käytettävän. Sittemmin kuulin, että niillä toisinaan puserretaan nyrkit mustiksi s. o. veri pakkautuu puristuksesta niin ahtaaseen, että sormet mustuvat."

Tietääkseni ei missään ohjesäännössä ole mitään kidutuskeinoja sallitu, eikä tällaisia laitoksia lain mukaan ole olemassa, mutta nämä lienevät jonkunlaisia ahtaampia ranneraudoja, jotka voidaan saattaa sellaiseen asemaan, että

ne muuttuvat kidutuskeinoiksi. — Tämä kirja on ollut julaistuna toista vuotta; tämä sama paikka on julaistu sanomalehdistössä, on kysytty asianomaisilta, onko todellakin niin, voiko olla niin? — Ei minkäänlaista vastausta.

Toinen kidutus: „Pimeä koppi on tavallisin rangaistus, jonka talvisinkin saa kärsiä ohuvissa pumpulipukimissa ja ilman kenkiä sukkasillaan. Kuulin usean valittavan paleltumista sinä aikana, ja sainhan sitä itsekin kokea. Ajatellaanpahan kun sarkavaatteissa ja kengät jalassa ollen palelee, mitä sitte niitä ilman. — Sitä paitsi on kellarikerroksessa n. s. rangaistusselli, joka on rautahäkillä aidattu hyvin ahtaaksi — sitä nimitetäänkin yleensä karhunkopiksi, jossa pidetään myös aivan aivinaisillaan vuorokausittain, laskematta sinne lämpöä. Kuulin kerrankin sieltä maan alta kolmanteen kerrokseen asti valituksen sinne paleltumaan kytketyltä uhrilta. Sain tietää tätäkin kidutuskammiota käytettävän hyvin ahkeraan".

Samaa valittaa neiti Vera Ostroumow, joka on ollut Hämeenlinnan vankilassa. Hän sanoo usein saaneensa pitkät ajat ihan voimattomana tutista, kunnes sai lämmintä ruokaa. — Miten tällaisissa oloissa voi pysyä sielun rauha ja halu itsensä, paremman minänsä kehittämiseen, se jääköön asianomaisten herrain selvitettäväksi!

Sitte olen sanomalehdistöstä — niinikään ilman korjauksia asianomaisten taholta — lukenut, että vielä toissa talvena on Kuopion vankilassa käytetty painavaa rautavyötä, johon on yhdistetty kaula-, käsi- ja jalkaraudat sekä painavat punnukset. — Vankeja kielletään lähestymästä ikkunaa, joka on heidän kopissaan, ja kohoamasta katsoakseen ulos siitä, y. m. s. Onko sitte ihme, että Enrico Ferri julistaa koppivankilat „kalliiksi koneistoksi toivottoman tylsyyden luomiseksi" eikä niitä suinkaan voi sanoa ihmisten parantamislaitoksiksi. Kuuluupa ohjesäännöissäkin löytyvän sellainen kohta, jossa kehoitetaan järjestämään työntekoa niin, että se olisi mahdollisimman ikävystyttävää eikä suinkaan tuottaisi tyydytystä. Mitä tällaisessa valaistuksessa merkitsevät vankeinhoitohallituksen sihteerin lavertelut „antautumisesta hiljaiseen työhön ja rauhan saavuttamisesta", on selvää.

Eräs vanki kuvaa sanomalehdissä vankilaoloja seuraavasti: „Oikean vankilalle ominaisen vaikutuksen tekee se jyske ja pauke ja kilinä ja kalina, joka syntyy vartijain aukoessa ja sulkiessa koppien rautaovia ja helistellessä avainkimppujaan. Avaroissa käytävissä kiertää se kaikuen yhtenä ryskeenä ja paukkeena. Siihen sekaan sotkeutuu vartijain käskeviä, komentavia ääniä, liikettä, työtä ja touhua."

Siinäkin luostarikuvaus!

„Mitään vaaraa terveydellisessä suhteessa ylipäänsä ei ole", vakuuttaa samassa kirjoituksessa vankeinhoitohallituksen sihteeri ja kuitenkin on todistettu mitä kamalimpia seikkoja esim. Kakolan sairashuoneesta. — Tässä vielä aivan viime kuun viimeisinä päivinä sanomalehdissä kerrottiin, ilman että sitäkään missään oikaistiin, että oli ollut Kakolassa murhasta tuomittu talollinen Huikko; hän sairastui, soitettiin lääkärille, tämä ei saapunut, tauti kiihtyi, seuraavana päivänä soitettiin uudestaan, lääkäri ei tullut, vaan vastasi vastaanottopäivänsä olevan maanantaina, jolloin kyllä sopii vanki tutkia. Seuraavana päivänä oli vanki kuollut. — Vähän aikaa ennen oli eräs Haatanen niminen vanki ilmoittanut olevansa sairas. Hänen käskettiin mennä työhön. Kun hän vielä meni lääkärille valittamaan, tuomitsi johtokunta hänet neljäksi päiväksi pimeään koppiin. Sieltä hänet siirrettiin sairaalaan, jossa hän parin päivän perästä kuoli. — Tällaiset tapaukset, monien muiden ohessa, valaisevat myös asiaa jonkun verran.

Eräs vanginvartia kirjoittaa: „Mielipuoleksi tulemiseen on pätevämpiä syitä kuin hoitajain kohtelu. Yksi sellainen on yksityiskoppi." — Hänen kokemuksensa käy siis aivan päinvastaiseen suuntaan kuin vankeinhoitohallituksen sihteerin. Kuvaus jatkuu: „Vanki, joka on tuomittu kuritushuoneeseen, joutuu olemaan noin 6 kuukautta yksin, hän ei saa puhella muiden kuin vartijain kanssa ja vartijainkin kanssa on kielletty puhumasta paitsi välttämättömimpiä asioita. Hän saa lukemista, mutta minkälaista. Tuodaan koppiin virsikirja, raamatunhistoria, hartauskirja nimeltä „Kallis tavara". Tämä on kaikki mitä hän saa. Ja tuo „Kallis tavara", se on sopimaton kirja vangille, vaikka se onkin vankia varten tehty. Vanki antautuu uskonnolliseen mietiskelyyn ja onhan todistettu, että uskonnollinen mietiskely on tehnyt monta mielipuoleksi vankilassa." Tuo kirja „Kallis tavara" on tullut erittäin kuuluisaksi siitä, että se suorastaan levittää vankiloihin itsesaastutuksen pahetta, todistaa tuo vartijakin. „Yksinäisyys tekee myös hulluja."

Kirjallisuus vankiloissa on tämän vanginvartijan mielestä „hyvin vanhaa, suurin osa hengellisiä kirjoja ja niitäkään ei anneta niin paljon, kuin vanki haluaisi lukea, vaan on jos jonkinlaisia rajoituksia. Tarvitsisi saada kirjastot ajan vaatimuksia vastaavalle kannalle." — Eräs vanki pyysikin tirehtööriltä arvokasta kirjallisuutta jotakin siellä oppiakseen. Hän sai vastauksen: „Kuritushuone ei ole mikään oppilaitos, se on rangaistuslaitos." Mutta yhteishuoneissa roskajuttujen kertominen se käy päinsä kyllä meidän vankeinhoitoherrain mielestä!

Meillä on ennenkin huomautettu siitä, kuinka esimerkiksi Venäjälläkin niin kutsuttuja valtiollisia vankeja toki kohdellaan vapaammin kuin meillä. Siitäkin lausuu neiti Ostroumow, että — vaikkakin myönnetään todeksi kaikki se mielivalta, mikä juuri Venäjän vankiloissa ilmenee, — niin kuitenkin „niissä keskimitassa valtiollisten vankien kohtelu on parempi kuin meillä." Eräässä seikassa myöskin on ero sikäläisissä ja täkäläisissä vankiloissa. „Paras puoli", kirjoittaa siitä neiti Ostroumow, „venäläisissä vankiloissa on se, että siellä ei yritetä kasvattaa eikä käännyttää valtiollisia vankeja. Heidät tunnetaan siksi hyvin, että katsotaan vain sotavangeiksi, heitä pidetään eristämistarkoituksessa vaan ei kasvattamiseksi. Toisin on täällä. Vankilassa vallitsee raskas ahdasmielinen tekopyhyys. Kaikki on järjestetty niin, että vanki joka hetki tuntisi olevansa kurja, langennut olento, toisten vallan alainen. Vankilan virkamiehet ovat täysin tietoiset korkeasta yhteiskunnallisesta merkityksestään, siveellisestä etevämmyydestään vankien rinnalla. Mitään sellaista ei huomaa venäläisessä virkamiehistössä tässä suhteessa . . ."

Kuten sanottu, vankilaoloja ja vankilan ohjesääntöjä voisi tietysti valaista pitkälti, vaan sitä tullaan muussa yhteydessä vielä tekemään. Mutta kun vankiloita, joissa tällaiset olot vallitsevat, eräs meikäläinen sanomalehtimies sanoi „pahantekijäin valmistuslaitoksiksi", jommoisiksi niitä nykyaikainen tiede yhä yleisemmin sanoo, sai hän 200 markkaa sakkoa.

Vankeinhoitohallituksen yhteydessä olisi mielestäni myöskin sopivaa käsitellä kysymystä p a k k o k a s v a t u s l a i t o k s i s t a. Ne ovat myöskin tavallaan rikollisuuden kouluja, jos ei niissä pikaista uudistusta saada aikaan. Maalla tapaa usein tuommoisissa laitoksissa olleita nuorukaisia ja poikia, ja kun kuulee heidän omaistensa puheita, niin sattuvat sanat tavallisesti, että „sieltähän se tuli laitoksesta selkä ruvelle ruoskittuna, mutta viittä villimpänä entistään." Tiedetään tapauksia, jolloin kymmenvuotinen ja nuorempikin poika saa viettää vuorokausia ja kauemminkin poliisiputkassa ja vankilassa, jossa häntä uhataan tuon tuostakin selkäsaunalla. Yksin saa olla kylmissä huoneissa.

Näistä laitoksista on kyllä vaikeata, vieläpä vaikeampi kuin poliisilaitoksesta, saada yksityiskohtaisempia todistuksia sentähden, että henkilöt, joita tämä yhteiskunnan „kasvattava" huolenpito kohtaa, ovat ala-ikäisiä eivätkä sellaisina kelpaa päteviksi todistajiksi. Mutta tiedustellessani olen saanut kuulla muutamia epäkohtia, räikeitäkin. Sanomalehdissä on eräs Käyrän kasvatuslaitoksen opettajakuntaan kuuluva ilmoittanut, että heidän laitoksessa on vallan sopimattomat vankilamaiset huoneet ja vielä pimeä koppikin, jossa on pidetty näitä hoidokkaita. — Eräältä henkilöltä, joka on tällaisissa pakkokasvatuslaitoksissa ollut toimessa, olen myöskin saanut selostuksia, joista pieniä otteita pyytäisin lukea. Hän huomauttaa, kuinka „pakkokasvatus" ja „pakkokasvatuslaitos" sanoilla jo on kaamea sointu. „Kuinka ihanteellisesti tahansa ottaakin kasvatuksen, jonka monipuolisiin tehtäviin sisältyisi ihmisen kaikenpuolinen kasvatus, niin on totta, että kasvatuslaitokset ovat enemmän tai vähemmän linnoituksia eivätkä kasvatuslaitoksia, ne ovat vankiloita, joissa varsinainen individualistinen kasvatus on ihan uppo-outoa." Hän huomauttaa, kuinka siellä helsinkiläinen katupoika, joka on moniin paheisiin oppinut, pannaan rinnakkain maalta holhouslautakunnan lähettämän nuoren poikasen kanssa, jota on kuljetettu „huudolla" ja kohdeltu niinkuin sellaisia kohdellaan, ja joka sitte viikkoja, vieläpä kuukausmääriä(!) on saanut lääninvankilassa odottaa, kunnes hänelle valmistetaan tilaa tuollaisessa laitoksessa. Hän on vanki kuin vanki. Ja mitä hän sinä aikana vankilassa oppii, se on yleensä ymmärrettävissä. Hänet valokuvataan kun hän tulee laitokseen, mahdollisten karkausten varalta, hänet puetaan kolkkoon yksiväriseen pukuun, samallaiseen kuin kaikki muutkin, hänen nimensä lyhennetään johtajan määräyksestä jonkunlaiseksi, hänelle annetaan numero ja numeron mukaan häntä enimmäkseen kohdellaan.

Mitä isällistä ja yksilöllistä kasvatusta tässä voisi tulla kysymykseen? Pian katoo maalaispojastakin ujous ja arkuus ja hän on nopeasti valmis kaikenlaisiin kepposiin. Tämä näissä laitoksissa toiminut henkilö huomauttaa kuinka vähän kasvatusopillisesti kehittyneitä opettajia niissä laitoksissa on, vaan sen sijaan tätä kehitystä saamattomia katselmusmiehiä, joilla ei ole riittävää kykyä tehdä tehtäväänsä oikein ja jotka piankin johtuvat ankaraan, räyhäävään komentoon, vieläpä helposti näiden poikien kanssa käsirysyynkin, joista aina johtuu raportteja päivystysopettajalle, ja viikon lopussa monelle näin yksitoikkoisuudessa eläneelle vilkasluonteiselle pojalle tuskalliselta tuntuneen vankeuden jälkeen sunnuntain pienet virkistyksetkin kielletään, hän eristetään tovereistaan, saa selkäänsä, pannaan pimeään tai valoisaan koppiin, jopa voi olla kaksi viikkoakin tuollaisessa kopissa. Jonkun ensikertalaisen silmissä kiiltää kyynel, kun tuomio luetaan, mutta pian hän oppii puremaan hammasta niin että poskilihakset punastuvat ja hän on jonkun ajan tällaisessa laitoksessa oltuansa valmis astumaan rikollisuuden maailmanrannan kouluun. „Luotuaan vaikkapa pintapuolisen silmäyksen pakkokasvatuslaitoksiin ja niissä vallitsevaan henkeen, nousee monasti ajatus: vastaavatko ne tällaisina ollenkaan tarkoitustaan ja vastaako hyöty niitä satoja tuhansia markkoja, joita näihin vuosittain kulutetaan." Ja tämä henkilö on vakuutettu siitä, että ne ovat vankilamaisia ja mahdottomia täyttämään sitä tarkoitusta, jota varten niiden muka pitäisi olla. Sitten vielä lisättäköön, että tällaisessa laitoksessa kiusaantunut opettaja, ennenkuin hän rupee tekemään asiasta numeroa, ennenkuin rupeaa uudistuspuuhiin, monastikin mieluummin lähtee pois ja siirryttyään muille opetusaloille pitää visusti kiinni suunsa ja varoittaa tuttaviaankin puhumasta tällaisista seikoista, ettei tulisi hänelle ikävyyksiä virkauralla. Sekin kuvaavaa meidän „vapaasta" yhteiskunnastamme!

Etenkin sai minut tätä kysymystä esille täällä ottamaan se seikka, ettei vielä edes meidän suojeluskasvatuskomiteamme ehdotuksessa ole ehdotettu poistettavaksi ruumiillista kuritusta. Viime maaliskuun lopulla huomasin sanomalehdistä, että Venäjän duuma oli, myöntäessään varoja tällaisiin laitoksiin, myöntänyt ne ainoastaan sillä ehdolla, „ettei pahantapaisten alaikäisten kasvatuslaitoksissa saa käyttää ruumiinrangaistusta eikä pimeää karsseria." Minä arvelen että tämäkin eduskunta mahtanee nyt toki ilman suurempia valmistuksia olla valmis näitä menoeriä käsitellessään samantapaisen lausunnon antamaan. Kun sitten tätä asiaa päästään kasvatusopillisesti enemmän käsittelemään, niin sitten voi ottaa puheeksi amerikalaiset lapsituomioistuimet ja itsekasvatukselle perustuvat kasvatuslaitokset y. m.

Kuitenkin tahdon vielä valaistukseksi koko tälle systeemille huomauttaa erään ruotsalaisen tuomarin kokemuksia tutkimusmatkalta Amerikassa. Hän kertoo: „Europalainen kasvattaja katsoo lapsiin kuin alaisiinsa ja kohtelee heitä sen mukaan. Amerikalainen sitä vastoin ei koskaan unohda että lapsi on tulevaisuuden ihminen, ja nouseva sukupolvi, tuleva Amerikan kansalainen ja kansakunnan toimeliaisuuden ja suuruuden kannattaja. Hän ikäänkuin katselee lasta kunnioituksella ja salaisella kateudella. Tuo lapsi on toteuttava, mitä nykyaika ei voi, ja se on näkevä, mitä me emme ole voineet uneksiakaan." Lapseen luotetaan, häneltä kysytään, tahtooko hän esimerkiksi lähteä kasvatuslaitokseen vartioituna tai ilman, ja jos lasketaan ilman vartijaa, niin hän useimmissa tapauksissa itsekin tulee perille.

Tämä lause etenkin sopii, kun ajattelee meidän k o u l u o l o j a m m e. Kuinka tuskallista huomiota tässä viime talvena ovatkaan herättäneet ylioppilaskirjoitusskandaalit Viipurissa, Heinolassa y. m.,Porvoon koululaisten varastelu, rangaistuksesta loukkautuneen oppilaan itsemurha Helsingissä. Täytyy kysyä, eikö tällaiset ilmiöt juuri vahvista todeksi tuota lausetta, jonka luin, tuota vertailua kahden kasvatusjärjestelmän välillä, järjestelmän välillä, joka ilmeisesti turmelee kasvattia, ja järjestelmän välillä, joka voi heitä kasvattaa ja johtaa parempaan!

Ja tällaiset alkeisoppilaitokset vievät joka vuosi yhä enemmän. Vuonna 1907 ne veivät yli ¼ miljoonaa lisävaroja ja koko tämä menoerä valtion varoista on 9 miljoonaa markkaa. Täytyy siis todellakin kysyä, miten tällaisia varoja käytetään?

Kun siis tutkitaan, onko Suomen valtiovaroja käytettäessä tällaisiin laitoksiin kuin poliisille, vankiloihin, pakkokasvatuslaitoksiin ja korkeampiin kouluihin, käytetty valtion varoja „maan eduksi ja parhaaksi", täytyy minun tällaisten esimerkkien perustalla,

jotka eivät suinkaan ole mitään yksinäisiä tapauksia, vastata että: ei suinkaan. Päinvastoin. —

Mutta myöskin vakinaisista menoeristä on tämän eduskunnan syytä lausua käsityksensä. Kun katsellaan näitä eri pääluokkia, tulee esiin ensimäisenä hallitusmenot. Siinä ovat hallitsija, kenraalikuvernööri, ministerivaltiosihteeri ja senaatti, jotka maksavat 3 miljoonaa. Meillä olisi paljonkin huomautuksia tehtävä hallitusmenojen johdosta. Vuonna 1907 juuri tuli esitys kuuluisain 20 miljoonan markan siirtämisestä ja nuo rahat senaatti maksoi, vaikkei hallitsija ollut hyväksynyt sitä edellytystä, jolla eduskunta ne hyväksyi maksettavaksi vaan päinvastoin lausunut käsityksensä tämän eduskunnan varainhoitovallasta päinvastaiseen suuntaan kuin miten asia täällä käsitetään. Ministerivaltiosihteeri on taipunut noudattamaan laitonta esittelyjärjestystä, johon hallitsija on antanut suostumuksensa hyljäten eduskunnan ja senaatin alistukset. Senaatti on vetänyt yllensä mitä katkerimman tyytymättömyyden ja paheksumisen sen kohtelun takia, jota se on osottanut kieltolakia kohtaan. Työttömyyskysymyksessä on senaatti menetellyt viime talvella tavalla, joka on aiheuttanut yhä uusia hätääntyneitten työttömäin anomuksia ja jyrkkiä paheksumisia.

Erittäin kuvaavaa on senaatin menettely ollut perustuslaissa luvattua painovapautta kohtaan. Meillä oli raastuvanoikeuden ja hovioikeuden päätökset sanomalehtien ilmoittamisvelvollisuudesta ja tulkitsivat ne perustuslakia selvästi niin, ettei minkäänlaista ilmoittamisvelvollisuutta ole. Kun tämä asia tuli senaatin oikeusosastoon, niin siellä tulkittiin että vanhojen painoasetusten 12 ja 17 §:t vielä ovat voimassa ja että niiden mukaan kirjallinen ilmoitus on annettava painoylihallitukselle. Kun katsotaan, millä tavalla tällaiseen tulkintaan on voitu tulla, havaitaan että senaatin on täytynyt palotella lakia ja asetuksen pykäliä saadakseen siitä tällaisen selostelun ja sittenkään tämä selostus ei missään tapauksessa sovi. Sopimaton se on ruotsinkielisen tekstin mukaan, jossa kyllä puhutaan ilmottamisesta („anmäla sig") painoylihallitukselle, mutta vielä sopimattomampi se on suomalaiseen tekstiin nähden, jossa puhutaan „hakemuksen" jättämisestä. Ei näin ollen minkäänlaista ilmottamisvelvollisuutta voida ainakaan tuosta asetuksen pykälästä johtaa, sillä siinä puhutaan hakemuksesta, johon on suostumus saatava. Kun korkein tuomioistuin menee tällaisia selityksiä antamaan, silloin se ei ole enään laintulkitsemisen ja lainkäytön alalla, vaan säätää lakia, ja näissä asioissa säätää perustuslaki, että lakeja voidaan antaa ainoastaan lainsäädännöllisessä järjestyksessä, eduskunta ja hallitsija yhdessä.

Toinen kohta, jossa senaatti on mennyt painovapautta rajoittamaan, on päätös siitä että ulkomaisesta kirjallisuudesta on annettava luettelo painoylihallitukselle yleisen syyttäjän kautta ja samoin painoylihallitukselle kaksi kappaletta painotuotetta yleisen syyttäjän kautta. Me luulimme voivamme julistaa painoylihallituksen tarpeettomaksi, jopa lainvastaiseksi laitokseksi marraskuun tapauksien jälkeen ja etenkin sen jälkeen kuin kansalaisvapauksia koskevat perustuslait tulivat. Mutta senaatti on tämän 40,000 markkaa nielevän hallituksen tällä tavalla asettanut arvoon. Onko sitte kummaa, että se näin virkaintoisesti toimii!

Näihin toimenpiteisiin kerrotaan senaatin ryhtyneen kenraalikuvernöörin alotteesta, jopa hänen yhä uudistettujen vaatimustensa perusteella. Tämä aiheuttaa huomauttamaan eräistä maan kenraalikuvernöörin lausunnoista, jotka ovat tulleet julkisuuteen. Hänen näet kerrotaan Pietarissa lausuneen, että tosin kyllä voisi tuottaa selkkauksia Suomessa uuden järjestelmän toimeenpano, jota täällä pidettäisiin Suomen valtiosäännön vastaisena, mutta on hän valmis käskyn saatuaan senkin tekemään. Tämä johdattaa mieliin erään saman kenraalikuvernöörin lausunnon saman lehden edustajalle, hän kun näet lausui, että „voi löytyä tapauksia kansojen elämässä, jolloin ei enää voida pysyä lain kirjaimessa, vaan täytyy toimia olosuhteiden mukaan." Kun korkein hallitusmies täällä pitää sopivana tällaisen lausunnon, eihän silloin ole ihmeteltävää, että koko hallitus jatkaa sitä suuntaa, mihinkä täällä ollaan menossa. Nythän on vaan enään kysymys siitä, ketä ja minkälaisia suomalaisia saadaan tällaista hallitussuuntaa avustamaan.

Oikeuslaitostamme ei voida sivuuttaa lausumatta siitäkin muutamia huomautuksia. Voimme kuvitella, minkälaisen mielialan herätti maamme torppareissa Turun hovioikeuden menettely Laukon jutussa, se kun päivää ennen, kuin uuden maanvuokralain olisi pitänyt astua voimaan, otti lopullisesti käsitelläkseen

Laukon torpparien valitukset häätöjensä johdosta ja vahvisti kihlakunnanoikeuden päätökset, mutta kun nämät samat häädetyt torpparit yrittivät tästä tuomiosta luonnollisesti myöskin valittaa senaattiin, silloin oli hoviokeus, joka oli itse lausunut tuomionsa vanhain asetusten perusteella, valmis selittämään, että nyt jo on astunut voimaan uusi laki eikä valitustilaisuutta ole. Kun tällainen tuomio annetaan, voidaanko silloin ihmetellä, että yhä enemmän leviää käsitys siitä, että oikeuslaitoksemme on kulkemassa yhä pidemmälle luokkaoikeudeksi. Yleensä tunnettu ja paheksittu on juttujen viivytteleminen oikeuslaitoksissamme, viivytteleminen, joka ei ole millään tavalla sopusoinnussa nykyisen yhteiskuntaelämän kanssa. Esimerkiksi sellainen tapaus, joka on tapahtunut minulle itselleni, että toista vuotta sitten on Helsingin raastuvanoikeus lausunut tuomionsa kysymyksestä, kuinka kokouksen puheenjohtajan on suhtauduttava kokouksen annettuihin lausuntoihin. Tämä olisi tärkeä prejudikaatti, joka valaisisi kansalaisvapauden käyttöä maassamme. Mutta hovioikeus yhä viivyttelee antamasta tuomiota valituksista, antamasta selvyyttä sellaisessa tärkeässä asiassa. — Turun raastuvanoikeus on tuominnut sakkoa sellaisen kokouksen pitämisestä, jota sen toimeenpanijain mielestä oli ilmeisesti käsitettävä vaalikokoukseksi, ja jota siis ei olisi tarve ilmoittaa poliisille. — Meidän tuomioistuimemme lyövät sakkoa, kun lakonrikkojaa nimittää „lakonrikkojaksi" ynnä muuta sellaista.

Näin evästyskeskustelussa en tahdo pitemmälti aikaa kuluttaa, mutta olen tahtonut ottaa nämät kysymykset jo evästyskeskustelussa esille, ettei valtiovarainkertomus istuntokauden lopussa jäisi liian vähään käsittelyyn, ja että tästä kertomuksesta annettavan mietinnön perusteella eduskunta yhä enemmän rupeaisi antamaan hallitusvallalle muistutuksia ja huomautuksia siitä, millä tavalla ei enää sovi maan varoja käyttää, varoja, joita kootaan sillä tavalla, että siitä on ihan kansan puheenparreksi tullut, että heiltä käydään niitä veroja „ryöstämässä."

Puhemies: Ehkä ensimäinen varapuhemies tekee hyvin ja tulee johtamaan puhetta.

Keskustelu jatkuu ensimäisen varapuhemiehen Sirolan johtaessa puhetta.

Ed. Etelämäki: Kruununmetsätorpparien oloja olisi välttämättömästi kosketeltava tämän kertomuksen yhteydessä, sillä asiat sillä alalla tarvitsevat pikaista korjausta.

Niinkuin tiedämme, valtion metsämaat ovat hyvin laajoja, käsittävät lähes 13 miljoonaa ha maata. Ne ovat tuottaneet puhdasta tuloa jotensakin paljon, noin 7,600,000 pyöreissä luvuissa. Mutta tämä tulo ei ole kuitenkaan suureksi arvattava siihen mahdottomaan maamäärään katsoen, mikä valtiolla on, sillä se tekee kertomuksenalaiselta vuodelta 60 p:niä ha:ta kohti. Mainittuna vuonna se on antanut enemmän kuin koskaan ennen. Se on ollut vähitellen kohoamassa 12 pennistä ylöspäin. Kun tältä kannalta katselee asiaa, ei voi kiittää, että metsämaat olisivat hyvinkään paljoa tuottaneet. Sillä alalla tosin on vesiäkin ja asuttavaksi kelpaamattomia maita. Vesiä on siellä noin ½ miljoonaa ha, joka tekee 4 %. Viljeltyä maata siellä on sangen vähän, vain hiukan päälle 7,900 ha eli noin ½ % ja enemmän tai vähemmän viljelykseen sopivaa maata on noin 95 ½ %. Torppareita sillä alalla oli 3,901 kertomuksenalaisena vuonna. Mutta vaikka niitä onkin niin paljon, ei se näin laajaan maa-alaan katsoen suinkaan ole suuri luku, sillä se tekee 3,332 ha torppaa kohti. Tästä näkyy, että meillä kruununmetsämaat ovat kovin harvaan asuttuja. Jos katselemme likempää ja yksityiskohtaisesti tätä asiaa, niin näkyy, että Laukaan kihlakunnassa on likimäärin 200,000 ha kruununmetsämaata, jossa ei ole enempää kuin 171 torppaa, mikä tekee toistatuhatta ha torppaa kohti.

Yleisesti tiedetään, että sielläkin on sangen paljon viljelykselle kelpaavaa maata ja viime aikoina onkin tilaton väestö ahkeraan etsinyt asuinpaikkoja viljelemättömillä kruununmailla. Mutta ihmeellistä on, että pyynnöt on melkein kaikki hylätty. Viime aikoina ei ole yhtään uutistorpparia hyväksytty kruununmaille. Eräs tapaus on kuitenkin huomioonotettava. Niinikään pyysi eräs köyhään väkeen kuuluva oikeutta asettuakseen kruununmaalle asumaan. Hänelle tarjottiin pieni tuvantila, tonttimaa, mutta ei ensinkään polttopuita eikä mitään muutakaan. Tämä suuresti hämmästyttää, miksikä kruununmaat nykyään ovat näin suletut. Tiedämme, että talollisetkin ovat hyvin vastenmielisiä antamaan maitaan vuokralaisille viljeltäviksi. Ja kun kansa yhä lisääntyy ja valtiokin

sulkee maansa, ovat epäilyttävät ajat tulossa. Mitähän mahtanee tämäkin tonttimaan tarjous merkitä? Minä tahtoisin sen kohdan erittäin tuoda esille. Onko hallituksella aikomus tällä keinoin säilyttää parempiosaiselle halpaa työväkeä?

Vertauksen vuoksi sopii mainita, että asutus kruunumailla ei kuitenkaan joka paikassa ole niin harvaa. Esim. Kuortaneen kihlakunnassa on kruunumaita vähän päälle satatuhatta ha ja siellä on torppareita 176. Siis toisen verran tiuhempaan asutut ovat Kuortaneen kihlakunnan kruunumaat kuin kruunumaat Laukaan kihlakunnassa. Tiedämme, että Kuortaneen kihlakunnassa muutenkin ovat asutusolot paremmat. Yksityisten maat ovat jaetut pienempiin kappaleisiin, ja asunto-olot siis kaikin puolin soveliaammat täällä kuin Laukaan kihlakunnassa. Täällä se on vaikuttanut sangen epäedullisesti kansan lisääntymiseen.

Tilasto osoittaa, että vuonna 1896 oli näissä kahdessa mainitussa kihlakunnassa väkiluku jotenkin yhtä suuri; noin 72,000 henkeä. Mutta kun katselemme tätä asiantilaa 10 vuotta myöhemmin, vuonna 1906, niin huomaamme, että väkiluku Kuortaneen kihlakunnassa on kasvanut 9,938 henkeä, siis lähes 10,000 henkeä. Mutta Laukaan kihlakunnassa se ei ole kasvanut kuin 7,428 henkeä, kirkonkirjojen mukaan. Siis Laukaan kihlakunnan väkiluku on lisääntynyt 2,510 henkeä vähemmän kuin Kuortaneen kihlakunnan. Panee ajattelemaan, eivätkö epäedulliset maanomistussuhteet ole tätä vaikuttaneet. Eikö maattomuus ole tuhonnut siellä enemmän kuin 2,500 henkeä. Hallitus on saanut tietää, että hirvet vähenevät Pohjois-Hämeessä ja on lähettänyt poliisia pitämään silmällä tätä asiaa. Nyt se saa tietää, että siellä ihmisetkin vähenevät; saa nähdä, mihinkä toimenpiteisiin se ryhtyy. Laukaan kihlakuntaan on asetettu 3 metsäherraa lisää. Vaikuttaneeko se asiantilaan! Kaikessa tapauksessa ne valtionvarat, jotka ovat tulleet metsämaista, ovat liian vähäiset ja niitä säilyttäessä on ehkä monen köyhän tulevaisuus katkaistu. Siksi olisi luullakseni näitä metsämaita ruvettava paremmin käyttämään. Ei ole suotavaa, että kansa maan puutteessa sortuu viljeltäväin maiden vieressä. Tällä kansalla ei ole lupaa viljellä maata. Sen on määrä kuolla viljelysmaiden puutteessa. Sentähden tahdon valtiovarainvaliokunnalle esittää, että se ryhtyisi pikaisiin toimenpiteisiin kruunun maiden viljelykselle avaamiseksi. Olisi vielä sanottava sotilas- ja siviilivirkatalojen torpista, että ne vapautettaisiin vuokraajain orjuudesta ja vielä viljelemättömät maat avattaisiin viljelykselle sekä annettaisiin uutisviljelijöille tarpeellista rakennusapua.

Ed. Pullinen: Kun viime valtiopäivillä käsiteltiin valtiovaraintilasta vuodelta 1906 laadittua mietintöä, niin valtiovarain valiokunnan taholta tehtiin ilmoitus, että valiokunta on pitänyt edullisena asian käsittelylle, että kunakin valtiopäiväkautena otetaan perinpohjin harkittavaksi ja pohdittavaksi joku erityinen valtion talouden haara. Omaksuen tämän menettelytavan sopivaisuuden, pyydän valiokunnalle näillä valtiopäivillä harkittavaksi ehdottaa muutamia kohtia esillä olevasta valtiovarain tilan kertomuksesta.

Ensinnäkin pyydän kiinnittää huomiota valtion maatilojen hoitoon. Tiedonannot näistä ovat verrattain niukat, mutta siitä huolimatta käypi niistä kuitenkin selville, että bruttotulot valtion maatiloista vuonna 1907 ovat olleet 1,400,000 markkaa ja nettotulot ainoastaan 637,000 markkaa, joten siis hoitokustannuksiin nähtävästi on kulunut enemmän kuin puolet kaikista tuloista. Kun tämän ohella ei ole tietoa näiden tilojen kokonaisarvosta, niin on vaikea arvostella tämän nettotulon todellista merkitystä enemmän kuin myöskään sitä, missä määrin valtion harjoittama maanviljelys yleensä on ollut kannattavaa. Nykyään kun toisaalta tahdotaan saattaa maaomaisuus valtion haltuun ja kun toisaalta taas tahdotaan saada valtion omistamat maat tilattomille jaettaviksi, olisi varsin tärkeätä saada selville valtion maanviljelyksen kannattavaisuus ja sillä tavoin helpottaa asioiden järjestelyä.

Lisäselvitystä kaipaisi myöskin mielestäni se seikka, minkä verran näistä valtion maatiloilta saaduista tuloista on lähtenyt näillä tiloilla olevista, monastikin hyvin laajoista metsistä ja minkä verran on saatu varsinaisesta maanviljelyksestä, sillä voipihan olla mahdollista, että näistä tiloista saatu nettotulo pääasiallisesti on juuri lähtenyt näillä tiloilla olevista suurista metsämaista.

Mitä erityisesti tulee niihin maatiloihin, joihin on sijoitettu maanviljelysoppilaitoksia, niin ne ovat edelleenkin tuottaneet suoranaista tappiota, ja nämä tappiot ovat siksi tuntuvat, että

hallituskin on ruvennut kiinnittämään niihin huomiota, sillä tietääkseni on asetettu komitea, joka koettaa tutkia syitä tässä suhteessa vallitseviin epäkohtiin. Olisi siis paikallaan, että eduskunta puolestaan lähtisi hallitukselle avuksi ja koettaisi osottaa keinoja epäkohtien poistamiseksi. Näin ollen toivon, että tällä kertaa, päinvastoin kuin monta kertaa ennen, maanviljelyksen alalla olevien epäkohtain korjaaminen otettaisiin esille ja ettei sitä jätettäisi viimeiseksi, sekä että valtiovarainvaliokunta ottaisi valtion maatilojen hoidon kokonaisuudessaan, kaikessa laajuudessaan tällä kertaa lähemmän harkintansa alaiseksi. Takeena siitä, että valiokunta tällä kertaa siihen ehtii, voin pitää sitä tiedonantoa, joka viime valtiopäivillä valiokunnan taholta annettiin, nimittäin että valiokunta jo viime kerralla on ryhtynyt asiassa valmistaviin toimenpiteihin ja että juuri valiokunnan nykyinen puheenjohtaja on erityisesti tätä alaa viime valtiopäivillä tutkinut.

Läheisessä yhteydessä maatilojen hoidon kanssa on valtion metsätalous. Luulisin, että nyt, kun tälläkin alalla on ruvettu uudistuksia suuremmassa määrässä puuhaamaan, olisi eduksi, että eduskunta ottaisi tämänkin taloudenhaaran erityisesti harkittavakseen. Tulot valtion metsistä ovat kyllä tuntuvat, tehden kertomusvuonna 7,595,000 markkaa eli kolmanneksen enemmän kuin edellisenä vuonna. Mutta kun metsien kokonaisarvoksi on viime vuonna toimitetun arvostelun nojalla saatu yli 300 miljoonaa markkaa, niin ei saavutettua nettotuloa mitenkään voi pitää varsin korkeana, ei ainakaan sellaisena, ettei siihen yksityisen talouden kannalta katsoen voisi toivoa lisäystä.

Näiden yllämainitsemaini kohtien nojalla pyytäisin valtiokuntaa kiinnittämään lisäksi huomionsa valtion rakennustoimeen. Menoerät uusista valtionrakennuksista sekä eritoten rakennusten kunnossapidosta ovat nimittäin monet ja varsin suuret, ja kun lisäksi ottaa huomioon sen seikan, että kansassa yleensä on vallalla sellainen käsitys, että valtion rakennukset tulevat kalliiksi ja että niitä tehdessä rakennustapaan sekä työpalkkoihin nähden monasti suorastaan osoitetaan tuhlaavaisuutta, niin olisi tarpeen, että eduskunta tässäkin kohden hankkisi asiallista selvitystä. Tämä käsittääkseni olisi tärkeätä yksin senkin takia, että epäluulot kansasta saataisiin poistetuiksi.

Ed. Järvinen: Sen lisäksi, mitä jo viime vuonna valtiovarain kertomusta käsiteltäessä toin täällä eduskunnassa esiin virkamiesten palkoista ja eläkkeistä, pyydän nyt vielä esittää seuraavaa:

Nytkin tässä esillä oleva valtiovarain tilan kertomus vuodelta 1907 on eräissä suhteissa sangen valaiseva. Siinä olevat numerot selvästi näyttävät, missä määrin kapitalistinen yhteiskunta pitää huolta etuvartijoistaan, virkamiehistä, ja missä määrässä taas ruumiillisen työn tekijöistä. Katsellaanpa näitä numeroita lähemmin.

Meidän virkamiestemme palkkojen suuruus on niin yleisesti tunnettu, että olisi ajan tuhlausta ja eduskunnan ikävystyttämistä ruveta niitä yskityiskohtaisesti tässä luettelemaan. Pyydänkin sentähden eduskunnan kärsivällisyyttä kuulemaan ainoastaan pari kolme yleistä piirrettä niistä. Ministerivaltiosihteerinvirastossa on noin 23 virkamiestä. Niiden joukossa on 10 herraa niin hyvin palkattu, että niiden yhteenlaskettu vuosipalkka tekee 217,600 markkaa, eli jos jaamme tuon summan 10:llä, tulee kutakin virkamiestä kohti keskimäärin 21,760 markkaa. Senaatissa on paitsi 22 senaattoria, joiden palkka vaihtelee 20,000—25,000 markan välillä, vielä lisäksi 19 sellaista virkamiestä, joiden palkkain keskimäärä lähentelee 12,000 markkaa vuodessa. Helsingissä on ainakin 14 ylihallitusta. Niissä on tirehtööri, apulaistirehtööri, asessoreja, j. n. e. miltei loppumattomiin. Kouluylihallituksessa esim. on noin 30 virkamiestä, eikä siihen vielä ole luettu puhtaaksikirjoittajia, satunnaisia apulaisia ja muita sellaisia. Näitten ylihallitusten tirehtöörien virkapalkka on 12,000—18,000 markkaa. Myöskin hovioikeuksissa on paljon virkamiehiä. Esimerkiksi Turun hovioikeudessa näkyy olevan yli 40 virkamiestä, ja niiden lisäksi näkyy vielä 2 lisäosastoa v. 1908 olevan määrättynä sinne. Näistä on 18 virkamiehen palkkojen keskiarvo likelle 9,000 markkaa vuodessa. Itse presidentillä on 20 tuhatta vuodessa. Hyvin ovat palkattuja edelleen kuvernöörit, piispat, tuomarit, j. n. e. Mutta ei ole mitään toivoakaan siitä, että näitä suuria palkkoja ruvettaisiin alentamaan. Sitähän todistaa selvästi se viime vuonna eduskunnalle annetussa valtiovarainvaliokunnan kertomuksessa näkyvä senaatin esitys, jonka mukaan Suomen virkamiesten palkkoja vielä kohotettaisiin noin lähes mil-

joonalla markalla. Nämät tässä luettelemani palkat ovat ainoastaan vakinaista palkkaa. Mutta kapitalistinen yhteiskunta on niin järjestänyt virkamiestensä olot, että niillä on tilaisuus saada vielä lisäksi suuria sivutuloja. Tällaisia sivutuloja ovat esim. matkustusrahat. Meillä on tapana, että virkamies matkalla ollessaan saa kahden ja kolmen hevosen kyytirahan, vaikka hän ajaa yhdellä hevosella ja siihen lisäksi hän saa korkean päivärahan. Niinpä esimerkiksi 1:sen luokan herra saa 1 markan kilometriä kohti kyytirahaa ja 24 markkaa päivälleen ruokarahoiksi. Toisen luokan herra saa 50 penniä kilometriltä ja 22 markkaa päivässä ruokarahoiksi j. n. e. Ja kun oikein suuri herra kulkee, tarvitsee hän vielä palvelijan mukaansa, niinkuin näkyy Turun hovioikeuden presidentin D. W. Åkermanin matkalaskusta, jonka hän on jättänyt. Tämä herra presidentti kävi 27—30 päivä syyskuuta 1907 Turusta Helsingissä ja hänen matkalaskunsa kuuluu seuraavasti: „Ensimäisen luokan rautatiepiletti Turusta Helsinkiin ja takaisin 32 mkaa 50 penniä. Kolmannen luokan piletti palvelijalle 13 markkaa. Matkakapineiden kuljetus asemalle 12 markkaa. Neljän päivän päiväraha à 22 markkaa, 88 markkaa. Summa 145 markkaa 50 penniä. Turku 5 päivä lokakuuta 1907. D. W. Åkerman." Tämä matkalasku on julkaistu ruotsalaisessa „Framtid" lehdessä. Se on nyt vaan sattuma, että presidentti Åkermanin lasku pääsee eduskunnan puhujalavalta julkisuuteen, mutta yleensä pidetään tällaisia laskuja herrain keskinäisenä salaisuutena. Täytyihän 1908 vuoden toisten vatliopäiväin valtiovarainvaliokunnankin valittaa, että sen on ollut vaikea saada täyttä selkoa matkarahoiksi kulutetuista summista. Kuitenkin se ilmoittaa sen mukaain kuin se sanoo valtion tilipäätöksistä ilmikäyneen, että 1904 on mennyt tämmöisiin hiukan yli 699,390 markkaa ja lisää sitte vielä valtiovarainvaliokunta seuraavat sanat: „Miten paljon kuntien, seurakuntien ja yksityisten varoista on matkustussäännön nojalla laskettuja korvauksia suoritettu, siitä ei ole tietoja olemassa." Se on siis vielä päälle tuon lähes seitsemänsataatuhatta markkaa, mitkä tässä juuri mainitsin. Nämä tässä luetellut summat saavat virkamiehet vakinaisten palkkojensa päälle ja kuitenkin kun viime vuonna täällä eduskunnassa, niinkuin hyvin muistetaan, äänestettiin matkustussäännön kumoamisesta, niin suomettarelaisetkin talonpojat äänestivät matkustussäännön edelleen pysyttämistä.

Hyvänä lisätulona meidän virkamiehillemme ovat ne monet kymmenet komiteat, joita hallitus niin mielellään asettelee. Niinpä 1906 oli toimessa 48 eri komiteaa. Kun esimerkiksi joku virkamies määrätään jäseneksi johonkin komiteaan, niin usein hän saa virkapalkkansa kantaa ja vielä jäsenpalkkion komiteassa ollessaan. Komiteakustannukset näkyvät vuonna 1907 nousseen 420,000 markkaan. Olisihan sitä vielä useita tällaisia lisätuloja, mutta useat virka-alat ovat niin suljettuja, että niistä on yleensä vaikea saada mitään tietoja. Esimerkiksi tullilaitoksessa saatavista lisätuloista minä luulen olevan vaikean yleensä saada tietoja, minkälaisia lisätuloja tulliherroilla lienee. Tiedetään vielä, että meillä nöyräselkaiset „nuhteettomat" virkamiehet tuontuostakin saavat erityisiä armo-osotuksia, nuuskarasioita, sormuksia j. n. e. Niiden hinnan suorittaa kansa. Näkyy tämän valtiovarain kertomuksessa n:o 8 sivulla 3, että vuonna 1907 on suoritettu 38,880 markkaa näiden annettujen armo-osotusten hintaa. „Nuhteettomasti" kapitalistista yhteiskuntaa palvellut virkamies saa vielä aivan kuin asian itsensä selvyyden vuoksi palkankorotuksia 5, 10, 15 j. n. e. vuoden kuluttua. Lisäksi tulee pöytärahoja, muuttorahoja, kalliin ajan korvaukset, mieskohtaiset palkanlisäykset j. n. e. Ja sitte kun virkamies on määrätyt vuotensa palvellut ja erityisesti täytyy aina painostaa „nuhteettomasti palvellut" kapitalistista yhteiskuntaa, sitte hän pääsee eläkkeelle. Mitä itse eläkkeen antamiseen tulee, on tietysti oikeutettua, että henkilö, joka on parhaan ikänsä työllään ja toimellaan hyödyttänyt yhteiskuntaa, saa myöskin vanhuuden päivikseen samalta yhteiskunnalta riittävän toimeentulon. Onhan jo ikivanha suomalainen kansantapakin, että talon tai torpan nuori väki antaa asumuksen vanhoille hoitajille, muorille ja vaarille, syytingin, eläkkeen. Eläkkeen antamista vastaan yleensä ei siis ole mitään sanomista. Kysymys on vain siitä, kuinka suuri eläke saa olla, ja siinä onkin epäkohta olemassa. Virkamiehet ovat anastaneet itselleen oikeuden saada suhteettoman suuret eläkkeet ja vielä kierot eläkkeet siinä suhteessa, että ne virkamiehet, joilla on ollut suurimmat palkat ja jotka kymmenien tuhansien palkasta olisivat voineet säästää vanhuudenpäivänsä varaan, saavat meillä suurimmat eläkkeet.

Jos selailee v. 1907—1908 valtion tulo- ja menoarviota, huomaa hämmästyksekseen siellä siviililuokan vakinaisia eläkkeitä, jotka nousevat 12, 14, 15 jopa 18 tuhanteen markkaan. Ja jos sitten kääntää muutamia lehtiä vielä eteenpäin ja katselee ylimääräisiä eläkkeitä, niin tekee taas havainnon, että juuri nuo suurten eläkkeiden saajat ne saavat vielä monta tuhatta markkaa ylimääräistä eläkettä. Yhteiskunnan kiitollisuus nuhteetonta virkamiestä kohtaan ei pääty vielä eläkkeen antamisellakaan. Vielä sitä muistetaan kuoltuakin. Juuri tässä samassa valtion tuloja menoarviossa siv. 100 näemme, miten v. 1907 on annettu lahjapalkkioita siviilivirkakunnan virkamiesten kuolinpesille pitkällisestä, „nuhteettomasta" palveluksesta 257,000 markkaa. Hautausapua on heille annettu 52,000 markkaa. Avustaminen ulottuu yhä vielä siitäkin eteenpäin. Kenraalien, kuvernöörien, piispojen y. m. „turvattomat pojat ja tyttäret" saavat useita eri teitä eläkkeitä. Vakinaiset eläkkeet nämä turvattomat saavat eläkekassoista, joita on hyvä joukko toistakymmentä ja niissä on varoja: siviiliviranomaisten leski- ja orpokassa yli 18 miljoonaa, sotilasviranomaisten yli 7 miljoonaa, pappien yli 7 miljoonaa j. n. e. Avustusta on jaettu turvattomille v. 1906 siviiliviranomaisten leski- ja orpokassasta toista miljoonaa markkaa. Ja huolimatta siitä, että tämä siviiliviranomaisten leski- ja orpokassa voi vuosittain jakaa yli miljoonan markkaa apua saajillensa, niin on kumminkin vuonna 1907, niinkuin näkyy tästä valtiovarain kertomuksesta, siirretty valtion varoja siihen vielä lisäksi 64,000 markkaa. Samoin näkyy pappien 7 miljoonaiselle kassalle annetun apua 50,000 markkaa, vaikka pappien jälkeläiset saavat esim. armovuosien tulot. Mutta nämä turvattomat saavat vielä ylimääräisiä eläkkeitä, ja minun nähdäkseni tähän ylimääräisen eläkkeen saamiseen ei ole heillä muuta ansiota kuin se, että ovat tähän maailmaan syntyneet senaattorien, kenraalien ja piispojen lapsina. Useat heistä ovat täysi-ikäisiä kansalaisia, ovat hyvissä voimissa, esiintyvät puoluetoimissa j. n. e. Vuonna 1908 näkyy senaatin laatiman tulo- ja menoarvion mukaan ylimääräistä siviilieläkettä tulevan nauttimaan 187 leskeä, 328 tytärtä ja 176 poikaa sekä 105 herraa. Menosummaksi on näille määrätty 670,000 markkaa. Sama mikä on ollut puheena siviilivirkakunnan vakinaisista ja ylimääräisistä eläkkeistä, samaa on sanottava sotilasvirkakunnan eläkkeistä. Vaikka Suomella ei olekaan nyt sotaväkeä, saadaan kumminkin maksaa entisille sotaherroille eläkettä, niinkuin näkyy tästäkin esillä olevasta valtiovarain kertomuksesta, 407,190 markkaa. Sitäpaitsi saavat sotilasherrojen „turvattomat lapset" valtiovaroista avustusta aivan samoin kuin siviiliherrain lapset, sotilasvirkamiesten kuolinpesät saavat myös lahjapalkkioita pitkällisen „nuhteettoman" palveluksen johdosta, saavat hautausapua, valtion varoista siirretään vuosittain avustusta heidän eläkekassaansa — numerot kyllä nähdään tästä esillä olevasta kirjasta. Tässä muuten johtuu minun mieleeni ne sanat, jotka professori E. G. Palmén kirjoittaa „Oma Maa"-nimisen teoksen 43 vihon 280 sivulla. Siellä sanat kuuluvat näin: „Hajoitetun, v. 1808 sodassa taistelleen suomalaisen armeijan upseereille myönnettiin entiset palkkaedut elinajaksi, muutamille suosituille vielä paljoa enemmän. Kun J. F. Aminoff sai samat edut lastensa elinajaksi ja niistä kuoli nuorin vasta 1886, on aikojen kuluessa tämän ainoan miehen todellisista tai luulotelluista ansioista suoritettu 900,000 markkaa." — Minä arvelin, kun luin tämän paikan, että E. G. Palmén olisi voinut hiukan lisätä tähän vielä, lisätä vähän tuollaisen epäilevän kysymyksen, eikö hän ne vain liene luuloteltujen ansioiden perustuksella kuin suomettarelaiset herrat nauttivat monien kymmenien tuhansien suuruisia eläkkeitä? Näin minun mieleeni johtui. —

Haetaanpa nyt tästä samasta valtiovarainkertomuksesta, mikä meillä on käsillä, niitä numeroita, jotka näyttävät kuinka suuria summia kapitalistinen yhteiskunta käyttää ruumiillisten työntekijöiden vakinaisiin ja ylimääräisiin eläkkeisiin. Jos me selailemme, niin huomaamme, että vakinaisten eläkkeiden paikka on tyhjä ja ylimääräisten eläkkeiden paikalla ei ole mitään. Ja tässähän se on se kiero paikka, se nurja kohta. Yksi osa yhteiskuntaa saa kymmeniä tuhansia eläkkeinä, toiset eivät saa yhtään mitään. Ja kun sosialidemokraattinen puolue on esittänyt tuon pienen vaatimuksen, että paraan ikänsä työtä tehneelle, vanhaksi joutuneelle annettaisiin elämänsä iltavuosina tuo pieni määrä 350 markkaa, niin juuri nämä kaksinkertaisen eläkkeen nauttijat, nuo virkaherrat, ovat nousseet vastustamaan tätä sosialidemokraattien vaatimusta. Toiset herrat haa-

livat kokoon pyörryttävän suuria numeroita, numeroilla pelottaakseen ja näyttääkseen kuinka mahdottomia tuulentupia sosialisteilla on. Toiset komiteoissaan ovat ehdottaneet asian lykkäämistä hämärään tulevaisuuteen. Mitä lienee senaattikaan tehnyt tässä asiassa, minulle ei ole tunnettua, vaikkapa siellä 50 senaattoria istuu suurilla eläkkeillä. Kapitalistinen yhteiskuntajärjestelmä saattaa ainoastaan yksityisen etua silmälläpitäen satoja ja tuhansia ruumiillisen työn tekijöitä leivättömiksi ja työttömiksi. Mutta sattuu joskus sillä tavalla, että anastajapuolueiden riidellessä keskenään virkapaikoista, myös toisinaan joutuu virkamiehiäkin työttömiksi, vaikka näitä jälkimäisiä on vain pieni murto-osa edellisiin verraten. Mutta juuri siinä, millä tavalla yhteiskunta kohtelee paikatonta virkamiestä ja mitenkä se taas kohtelee työtöntä työmiestä, ilmenee juuri puolueellisuus. Jos työmies potkitaan pois työstänsä, ei hänellä ole minkäänlaista turvaa yhteiskunnan puolelta; jos ei työtä saa, jos varat loppuvat, saa kantaa panttilaitokseen kaikki, mitä on, jopa kihla- ja vihkimäsormuksensa saa sinne viedä. Jos epätoivoisena kääntyy yhteiskunnan puoleen apua pyytäen, käy niinkuin kerrotaan täällä Helsingissä käyneen. Luin lehdistä, että täällä olisi valtuusto nauranut päin naamaa apua pyytäville työttömille. Mutta jos joku virkamies joutuu pois paikastaan, asetetaan hänet lakkautuspalkalle, s. o. siitä päivästä alkaen, kun hän lakkautuspalkalle pannaan, ei hänen tarvitse tehdä yhtään työpäivää, palkka juoksee ja hyvin juokseekin. Suomenkin kansa saa maksaa runsaat lakkautuspalkat. Jos lasketaan yhteen mitä tämä valtiovarain kertomus sisältää tänäkin vuonna, karttuu yli 900,000 markkaa. Kymmenen vuoden kuluessa menee näin ollen lakkautuspalkkoihin lähes 10 miljoonaa markkaa. Kun on kysymyksessä näin suuret summat, niin ehkä eduskunnalla vielä on hetkinen kärsivällisyyttä kuulla; minulla on täällä hiukan selontekoa näistä lakkautuspalkoilla olevista.

Tavallista runsaammin on lakkautuspalkalla kouluylihallituksen virkamiehiä. Vuonna 1907 näkyi olleen 23 kolleegaa, neljä opettajaa, yksi lehtori ja kaksi rehtoria. Keskimäärin annetaan kolleegalle 3,500 markkaa vuodessa. Näiden koulumiesten saaman lakkautuspalkan yhteissumma on 170,000 markkaa. Ylihallituksen mielestä kai Suomen salot ovat niin sivistyneet, että opettajat kerkiävät näin lakkautuspalkoilla oleskelemaan. 25 päivä maaliskuuta 1907 on laskettu Turun hovioikeuden suomettarelaisia herroja lakkautuspalkoille. Ihania summia nämäkin saavat! Täällä niitä numeroita minulla kyllä on. Valtion tulo- ja menoarvion mukaan näkyy heitä olevan 9 asessoria à 8,000 markkaa, yhteensä 72,000 markkaa, kaksi hovioikeudenneuvosta 10,500 markkaa, yhteensä 21,000 markkaa, j. n. e. Yhteinen summa 127,000 markkaa. Sitten vielä kuuluu samaan puolueeseen yksi lakkautuspalkalle päässyt kunnallispormestari, joka on saanut kahden vuoden ajalla 10,000 markkaa, sekä siitä eteenpäin 6,000 markkaa. On vielä yksi protokollasihteeri, lakkautuspalkka 5,000 markkaa. En tahdo nimiä ryhtyä nyt tässä luettelemaan.

Nämä rahat, joista mainitsin, kai ovat suomettarelaiselle puolueelle ikäänkuin lahjarahoja. Muuten päättyy valtiovarain kertomus vuonna 1907 sangen kauniisti. Se päättyy yhtä kauniisti kuin kesäinen poutapäivä päättyy illan ruskoon, joka ennustaa uutta samallaista päivää. Viimeisellä sivulla nimittäin on eräs summa, se on vain 611,644 markkaa, ja se on annettu korvauksena, niinkuin sanotaan, laittomasti erotetuille virkamiehille, jotka valtion toimesta poissaollessaan olivat ainakin yhtä tuottavissa yksityisten kapitalistien hommissa.

Näillä numeroilla päättyy tämä valtiovaraintilan kertomus, ennustaen, niinkuin sanoin, taas tulevalla ajalla ehkä samanlaista valtiovarain kertomusta kuin se, mikä nyt on käsiteltävänämme.

Ed. Kellosalmi: Täällä ed. Sirola jo lausunnossaan viittasi siihen huikeaan summaan meidän poliisimenoissamme valtiovarain tilakertomuksessa vuodelta 1907, viidennessä pääluokassa, joka summa nousee lähes 4 miljoonaa tavoittelevaksi ja josta arvion yli menee vielä vähän päälle 81,000 markkaa. Mutta kun selailee samaa tulo- ja menoarviota sen loppupuolelta, niin löytää summia, jotka yhteenlaskettuina nousevat vielä useampia satojatuhansia yli varsinaisen poliisimenosäännön merkinnän. Onhan hyvä, että yhteiskunnassa pidetään yllä järjestystä, sitä ei kai kukaan kieltäne, mutta minkälaista tämä järjestyksenpito useimmissa tapauksissa viime aikoina on ollut, siitä on tultu monellakin paikka-

kunnalla hyvin surullisiin kokemuksiin. Olisi siis syytä peitetyistä tarkoituksista huolimatta eduskunnan enemmistöllä nyt jo luoda vakavampaa huomiota tällekin osalle valtiovarain suuresta tuhlauksesta. Ei tästä kysymyksestä selvitä nyt sillä kuin viime kerralla, kun sosialidemokraattien taholta oli tehty poliisi-interpellatsiooni, että viitattiin niihin erityisiin tapauksiin, jotka suurlakon aiheuttamina muka vaativat ylimääräisiä toimenpiteitä ja joiden räikeyttä eräs arvoisa edustaja täällä oli kuvannut useampia tunteja pitkässä puheessaan, vetäen siihen kaikki mahdolliset ja mahdottomat pikkurikoksetkin, ja joita silloinen „poliisiministeri" puollusteli sillä, että senaatti oli pakotettu milloin viranomaisten, milloin kuntien tai yksityisten pyynnöstä eri paikkakunnilla ryhtymään sellaisiin valtiovarainkulutuksiin, kuin se, mitä oli tapahtunut ja edelleen jatkuu. Niinpä Kotkan poliisilaitokselle on vielä vuoden 1908 alussa myönnetty, jo 50,000 markkaan kohoavan vakinaisen menosäännön yli, 52,000 markkaa. — Mitä tarkoitusta varten? — Paikkakunta oli suurlakosta alkaen Suomessa ensimäisiä, jossa kaikkein vähimmin tehtiin rikoksia ja jossa poliisijärjestys oli mallikelpoisimpia, niin kauvan kun poliisi siellä todellakin noudatti puolueettomuutta. Mutta silloin olikin Kotkan poliisimestarina yli kymmenen vuotta Viipurissa toiminut poliisimestari Stenström. Hänen toimistaan Kotkassa ei voitu vetää esiin mitään sellaista, että se olisi aiheuttanut ylimääräisiä menoja ja kustannuksia poliisilaitoksesta, sillä hän, vanhana, todella tottuneena ammattimiehenä, ymmärsi kansaa ja menetteli tyydyttävän tasapuolisesti. Mutta paikkakunnan vallassaolijat eivät tyytyneet tähän, vaan ryhtyivät vehkeilemään ja saivat hänen eroamaan, sillä tavalla saaden omia nuoria luutnanttinousukkaitaan tilalle. Vasta kun näin tehtiin, tultiin siihen surulliseen kokemukseen, että Kotkankin kaupungin poliisivoiman lisäämiseksi mahtuu 50-tuhannet ja taasen 50-tuhannet vaikka loppumattomiin, ja kuitenkaan ei sillä pidetä sen parempaa järjestystä yllä, vaan sillä tarkoitettanee jotain sellaista, josta kansa ei vielä tällä hetkellä ole selvillä. Näyttää että on todellakin kysymyksessä luoda luokkatarkoituksia tukeva poliisivoima.

Palaan edelleen Kotkaan. Siellä on nykyään poliisimestarina esiintynyt eräs Sucksdorff niminen henkilö, jolle porvarislehdetkin ovat sivumennen huomauttaneet, ettei ihan niin julkeasti pitäisi käyttäytyä virassaan. Tämä herra on saanut käytettäväkseen mainitsemani 52,000 markkaa poliisivoiman lisäämistä varten, vaikkei julkisuudessa ole esitetty mitään niin suuresti lisääntynyttä rikollisuutta, että tätä poliisivoiman lisäämistä todellakin olisi tarvittu. Sillä tavalla onkin paikkakunnalle synnytetty sellainen asiaintila, että poliisi useissa tapauksissa oman persoonansa ylläpitämistä varten on synnyttänyt epäjärjestyksiä. Siellä on pari matkustajakotia tullut surullisen kuuluisiksi siitä, että poliisit niissä ovat mellastelleet ja juopotelleet; kun kaupungissa nimittäin on vallinnut väkijuomain kielto, eikä väkijuomia ole ollut saatavissa, niin nämä ovat ottaneet tyyssijakseen nämä paikat ja sieltä sitten on haalattu poliiseja putkaan selviämään. Toisessa tällaisessa tapauksessa meneteltiin kansan oikeustuntoa vastaavasti sillä, että erotettiin asianomainen mellastaja, mutta niin ei toisella kerralla tehty, jolloin oli kyseessä poliisipäällystölle mieluinen ylikonstaapeli; tyydyttiin vaan siihen, että hän pidätettiin kuukaudeksi virastaan. Sitten on Kotkassa annettu loistavia näytteitä poliisin mahtivallasta. Ei siellä vielä tuon suuren poliisivoiman ollessa voida vähän raivokkaampaa humalaista hoitaa säilöön muuten kuin siten, että vedetään ranteisiin sidotusta remmistä ajurin perässä noin kilometrin matkan. Sellaisten näytösten esittämiseen siellä tarvitaan ne suuret summat, jotta synnytettäisiin paikkakuntalaisissa kauhua — mutta ei tämä kohtelu ole sellaista, että se tukisi järjestystä, se vaan synnyttää yhä suurempaa katkeruutta sellaista järjestyksenpitoa vastaan. Samoin rauhalliset ihmiset kokoontuessaan kuulemaan kansanedustajan esitelmää, ennen sen alkamista häädetään kokoushuoneestaan poliisivoiman avulla, vaikka istuvat yhtä rauhallisesti, kuin kansanedustajat täällä. Poliisi ei näy tästä päättäen ollenkaan välittävän meidän yhdistymis- ja kokoontumisvapaudestammekaan. Ja tällaisen toimenpiteen takana on vielä asianomainen kuvernööri. Lainopillinen tuomioistuin kyllä myöhemmin on antanut tästä päätöksen ja tuominnut teon vääräksi, mutta sitten kuvernööri omassa asiassaan — seuraavana oikeusasteena — asettuu tuomariksi ja muuttaa päätöksen siten, että sakottaa esitelmätilaisuuden toimeenpanijaa 40 markalla. Kai poliisin auktoriteetin

ja arvon ylläpitämiseksi. Poliisijuttujen tarpeeksiko mennään niinkin pikkumaisiin tekoihin poliisin puolelta, että vangitaan kaupungin satamarannassa irtolaisuudesta henkilöitä, jotka Kymin puolelta tulevat työnhakuun. Kotkan satama-alue vielä kuuluu Kymin pitäjään hallinnollisessa suhteessa. Näin irtolaisuudesta vangittua pidetään sitten poliisivankilassa useampia päiviä. Moisiin tehtäviin siis tarvitaan Kotkassa lisättyä poliisivoimaa, sillä paikkakunnalta ei tietääkseni muunlaatuisia todistuksia 52,000 markan ylimääräisen menon tarpeellisuudesta voitane esittää. Vai siihenkö on ollut syytä niin paljon varoja uhrata, että poliisit lähtevät lähipitäjän nimismiehen virka-alueelle, hänelle mitään puhumatta, ja löytävät sieltä jonkun asukkaan huoneesta Graftonkiväärin, tahi toimittavat saman nimismiehen tietämättä hänen virka-alueellaan suurella teollisuuspaikalla kotitarkastuksen, josta eivät hyödy mitään. Näin valtion varoja käytetään. Olisi kai niillä tähellisempiäkin paikkoja?

Ne epäkohdat, joita olen tuonut esille poliisimiehistöstä, eivät ole vain miehistölle ominaisia, vaan on päällystössäkin paljon moittimisen sijaa. On eräs oikeusjuttu, jossa hyvin kuvaavasti valanehdolla eräs todistaja osoittaa, minkälaisella sivistyskannalla meidän poliisiupseeristomme on, ne joitten ylläpitämiseksi käytetään valtiomme miljoonia. Eräästä oikeudenkäynnistä muuan todistaja, muuten paikkakunnalla kunnioitusta ja luottamusta nauttiva henkilö, muun muassa kaupungin valtuuston jäsen, jo porvarien valitsema, ei siis sosialistien äänillä sinne tullut, kertoo että hänet viime kesäkuussa oli työpaikaltaan haettu poliisikamariin vastaamaan siitä, että hänen omistamansa hevosen, jota ajoi ajomies, olkapää oli lyöttäytynyt. Kun hän oli poliisin seuraamana saapunut poliisikamariin, oli poliisikomisarius kysynyt tuolta todistajalta, että mitenkä hän niin pirullisesti rääkkää hevostaan. Tähän todistaja oli vastannut: „Mitenkä pirullisesti?" Komisarius taas oli sanonut: „Koska sinä olet sellainen mies", niin hän ei puhu sen enempää, hän käskee. Ja samalla annettuaan määräyksen hevosen suhteen, komisarius sanoi, että „s a a t m e n n ä h e l v e t t i i n". Kun todistaja oli kysynyt, missä helvetti on, oli komisarius ruvennut raivoisasti huutamaan: „Ulos, ulos", ja hyökännyt kiinni todistajan käteen ja samalla oli joku konstaapeli astunut todistajan sivulle kuitenkaan kiinni tarttumatta ja toinen konstaapeli tullut huoneen ovelle, tietenkin tarkoituksella, että mies pistettäisiin ehkä poliisisäilöön muka sopimattomasta käyttäytymisestä poliisivirkamiestä kohtaan. Tästä osakseen tulleesta kohtelusta oli todistaja valittanut poliisimestarille, mutta ei ollut saanut mitään tietoa, mihin toimenpiteisiin poliisimestari oli asian suhteen ryhtynyt. Paikkakuntalaiset ovat vielä tänäpäivänäkin epätietoisia, onko tehty mitään, mutta herra istuu edelleen samassa virassaan ja on, useitten muitten kertomuksien mukaan, esiintymistavoiltaan yleisöön nähden vieläkin vähemmän hienopuheinen.

Näin anteliaan valtiovarojen käytön vuoksi on poliisistossa kasvanut käsitys kaikkivaltiudestaan, että sen nojalla voi erehtyä niinkin pitkälle työväenluokan katkeruuden lisäämisessä itseään kohtaan, että kun julkisten huvien pidosta määrätään poliisille maksua 3 markkaa ja suuremmista tilaisuuksista 6 markkaa, niin ovat Kotkan poliisit katsoneet voivansa näitä maksuja kantaa Kotkan ajuriyhdistykseltä arpajaispitotilaisuudesta tuollaista poliisipäivystysrahaa 15 markkaa, maksamatta sitä takaisin, sekä yrittäneet Kotkan työväenyhdistykseltä kiristää samoja maksuja aina 30 markkaan saakka. Kuitenkin poliisimestari lopulta ilmoitti erehtyneensä sellaisessa vaatimuksessa, annettuaan ensin tukea poliisimiehille. Mutta niin sitkeää oli peruutus, että kun ensimäisenä päivänä lasku oli 25 markkaa, ja sitä kieltäydyttiin maksamasta, se toisena päivänä koroitettiin viidellä markalla, vaan kun sittenkin kieltäydyttiin maksamasta, niin vasta sen jälkeen poliisi perääntyi.

Tällaisiksi mahtajiksi, todellisiksi rauhattomuuden synnyttäjiksi, tulevat meidän poliisiherramme, kun ne nauttivat vallassaolijain puolelta arvostelematonta ja rajatonta soujelusta ja kun niiden ylläpitämistä varten rajattomiin saakka asetetaan kansan varoja, jotka todellakin voitaisiin paljo paremmin käyttää.

Edellä lausumani olen tahtonut tuoda julki sen vuoksi, ettei katsottaisi, että tämä on muka sosialistien taholta tehty puolueellinen hyökkäys virheetöntä, lakia ja oikeutta aina ylläpitäväksi kuvattua nykyistä poliisivoimaa kohtaan. Kyllä nyt ovat asiat niin, että tässä suhteessa olisi, jos me todellakin tahdomme esiintyä kansan edustajina, jotka huolehtivat kansan parasta, näihin puoliin asiasta pantava sellainen huomio,

että meidän poliisiherrat tulevat huomaamaan, ettei poliisilaitokset ole sitä varten, että niihin rajattomiin saakka kansan varoja käytetään ja että sinne kaikki toimettomat henkilöt työnnetään nauttimaan hyvää virkapalkkaa, vaan että niissä vaaditaan tasapuolista menettelyä kaikkia kohtaan järjestyksen ja rauhan ylläpitämiseksi. Sillä paikkakunnalla, josta olen, ainakin käsitetään viime vuonna myönnetty ylimääräinen rahavarain käyttö 52,000 markkaa poliisilaitokselle sellaiseksi valtiovarojen tuhlaukseksi, josta on tehtävä loppu. Sieltä ei voida todistaa yhtään esimerkkiä, että poliisijoukon suuri lisääminen mainituilla varoilla olisi ollut tarpeellinen, vaan päinvastoin, että sillä määrällä, mikä sisältyy valtion vakinaiseen menosääntöön, olisi kyllä tultu aikaan ja pidetty yllä parempi järjestys.

Pyytäisin siis vakavasti huomauttaa, ettei asiaa otettaisi puoluenäkökohtien mukaan, tahi jos se otetaan, niin asetuttakoon silloin kansan edessä selvälle kannalle siitä, että vallassaolijat todella sellaisia tarkoituksia varten, joita he eivät kehtaa selvästi julkilausua, nimittäin kansan oikeutettujen vapauspyrkimysten ehkäisemiseksi, ylläpitävät tällaista joukkoa. Sanottakoon toista tai toista, mutta älköön kierreltäkö älköönkä annettako tällaisen mielivaltaisen valtiovarain haaskauksen yhä edelleen jatkua.

Ed. Alkio: Kysymys valtiovarain hoidosta on epäilemättä tärkeimpiä, mitä Suomen eduskunta saa käsitelläkseen. Se kertomus, joka meillä tässä on esillä valtiovarain hoidosta vuodelta 1907, antaa osaltaan hyvinkin todellisen ja elävän kuvan niistä periaatteista, joilla tai joiden johtamina Suomen valtiotaloutta hoidetaan. Täällä on ed. Järvinen jo laajemmassa lausunnossa kiinnittänyt eduskunnan huomiota siihen puoleen, johon minäkin tahtoisin erityisesti tulla, nimittäin virkamiespalkkoihin. Minä senvuoksi tyydyn ainoastaan viittaamaan muutamiin seikkoihin, enkä pyri enää eduskunnan aikaa kuluttamaan tähän pitemmälti.

Tästä meidän isänmaastamme on aikain kuluessa saatu se käsitys, että tämä on virkamiesten luvattu maa. Tämän käsityksen syntyminen on ollut aivan luonnollinen, koska täällä todellakin aikojen kuluessa on tosiasiaksi voitu todentaa se seikka, että tässä maassa virkamiehistö on yleensä ikäänkuin talonväkeä, jotavastoin meidän valtiomme jäsenistä kaikki muut ovat ikäänkuin päiväläisiä tässä talossa. Se ilmenee tässä esilläolevassa valtiovarain hallinnon kertomuksessakin erityisesti siinä, että kertomuksen käsittämänä vuonna valtion tulot ovat huomattavasti lisääntyneet, mutta siitä huolimatta ovat valtion menot lisääntyneet vielä huomattavammin. Ja huomattavimmin ovat valtion menot lisääntyneet juuri virkamiespalkkojen uudelleen järjestämisen kautta. Tässä virkamiespalkkojen järjestämisessä meidän maassamme on se omituinen ilmiö aina silmäänpistänyt, että kun ryhdytään jossain virkakunnassa korottamaan alempain viranomaisten palkkoja, jotka usein, sanokaamme se rehellisesti, ovat palkankorotuksen tarpeessa, tätä korotusta ei juuri milloinkaan voida käytännössä toteuttaa, ilman ettei samalla koroteta kaikkien korkeampainkin virkamiesten palkkoja samassa virastossa. Tätä ei aina tehdä sentähden, että nämä korkeammat virkamiehet olisivat pyytäneet palkankorotusta, puhumattakaan siitä, olisivatko he sen tarpeessa, vaan etupäässä siksi, että tahdotaan nämä riittävän selvät luokkarajat korkeampain ja alempain virkamiesten välillä säilyttää palkkojen järjestelyssäkin. Kun täällä nykyinen uusi eduskuntalaitos muodostettiin, samoihin aikoihin saivat melkein kaikki puolueet ohjelmia muodostaessaan itselleen sellaisen päähänpiston, että täällä olisi vähitellen pyrittävä siihen, että kansanvaltaisuus virkamiehistön palkkojen järjestelyssäkin tulisi tosiasiaksi. Tämä kertomus, joka tässä on esillä, on vuodelta 1907, jolloin tämän eduskunnan toimivalta jo oli täydessä käynnissä, jolloin myös oli se hallitus olemassa, joka 1905 suurlakon jälkeen tänne asetettiin ja joka lupasi ottaa toteuttaakseen niitä kansanvaltaisia vaatimuksia, jotka tässä maassa olivat marraskuun suurlakon aikana julkipuhjenneet. Tässä kertomuksessa ilmenee menoeränä 9,900,000 markkaa, jotka oli ennakkoarvioon määrätty vuodelle 1907. Sellaiset menot olivat nimittäin 9,900,000 markkaa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Nämä menoerät muodostuvat pääasiassa siitä, mitä tuona kuluneena vuonna oli virkamiesten palkkojen korottamiseen kulunut ja mennyt. Me kaikki tunnemme, kun olemme olleet tilaisuudessa sanomalehtien kautta seuraamaan, millä tavoin virkamieskunta toisensa jälkeen on täällä kääntynyt hallituksen puoleen palkankorotusvaatimuksella. On näyttänyt ikäänkuin nämä palkankoro-

tusvaatimukset kävisivät yhtä rintaa sen pelon kanssa, että täällä mahdollisesti kerran tulee se aika, jolloin virkamiesten palkkojen määrääminen ja järjestäminen on kansaneduskunnan vallassa. On näyttänyt siltä kuin virkamieskunnat olisivat tahtoneet sitä ennen, ennen kuin tämä kansanvaltaisuuden aika tulee, koettaa pyrkiä palkoissaan niin korkealle, ettei sitte enää tarvitsisi siinä suhteessa pitkään aikaan mitään pyyntöä tehdä. Siltä on asia näyttänyt.

Kun puhutaan sellaisen maan valtionvarojen hoidosta kuin Suomen, jonka täytyy melkein jokaista uudistussuunnitelmaa ajatellessaan, joka tarkoittaisi kansan taloudellisen aseman parantamista, samalla myös ottaa lukuun, että sen toteuttamiseen tarvitaan ulkomaista luottoa, ulkomaisia rahoja, — silloin täytyy sangen ankarasti arvostella sellaisten hallitusten toimenpiteitä, jotka huolimatta siitä, että vaikka valtion tulot kohoavatkin ja lisääntyvätkin, kuitenkin ovat valmiit käyttämään nämä ylijääneet tulot suureksi osaksi sellaisiin tarkoituksiin kuin esimerkiksi korkeampienkin virkamiesten palkkain korottelemiseen, josta edellä on puhuttu.

Tässä kertomuksessa on myöskin selitetty, mistä nuo valtion lisääntyneet tulot ovat tämän kertomuksen käsittämänä vuonna johtuneet. Pääasiallisena tulojen lisääntymisen lähteenä ovat olleet valtionrautatiet sekä tulli. Jokainen tietää, että valtionrautateiden tulo ei ole mitään varsinaista kansantaloudellisen tulon lisäystä, vaan se on ainoastaan niitä välillisiä veroja, joilla matkustavaa kansaa verotetaan, ja joilla siis sellaisina ei saata merkitä olevan mitään todellista merkitystä kansallistalouteen nähden. Mitä taas tulee tullituloihin, niin ne ovat suurimmaksi osaksi sellaista tuloa, joka myöskään ei ole kohottanut kansantaloudellisen omaisuuden arvoa. Kun siis näitä tuloeriä käytetään sillä tavalla kuin tässä olen maininnut, niin se on huonoa taloudenhoitoa.

Kun sen lisäksi vielä merkitsen, että näitä samoja tuloja on hyvin avoimella kädellä käytetty valtion yleisten rakennusten rakentamiseen, jossa suhteessa yksin sangen taitavatkin asiantuntijat valittavat, että meillä harjoitetaan suunnatonta tuhlaavaisuutta, niin täytyy tulla siihen käsitykseen, että tämän valtion taloutta ei hoideta hyvin.

Kumminkin mitä tulee tähän virkamiesky-

symykseen ja siihen tarkoitukseen käytettävien varojen tuhlaukseen, ei eduskunnalla siinä suhteessa vielä toistaiseksi ole varsinaista päätösvaltaa. Mutta senpä vuoksi täytyykin sellaisessa tilaisuudessa, jolloin eduskunnalle annetaan lupa edes lausua mielipiteensä tässä asiassa, laskea hallituksen eteen mietittäväksi kysymys siitä, eikö ole minkäänlaisia mahdollisuuksia siihen, että vastedes, jos tässä maassa valtion tuloja voidaan tavalla tai toisella lisätä, kotimainen hallitus voisi järjestää asioita niin, että se joskus voisi myöskin olla kuuro niiden virkamiesten palkankorotusvaatimuksille, jotka säännöllisinä, melkeinpä karavaanin tapaisina kulkueina nykyään tulevat hallituksen eteen palkankorotuksia pyytämään? On aivan varmaa, että kansa, joka kääntää toiveensa ja vaatimuksensa eduskunnan puoleen, odottaa myös sitä, että kotimainen valtiotalous sekä eduskunnan että hallituksen yhteisen toimenpiteen kautta voitaisiin vähitellen kehittää sille kannalle, että valtion ylijäämiä varoja voitaisiin käyttää johonkin muuhunkin kuin vaan virkamiesten palkankorotuksiin.

Ed. Boman: Täällä on jo puhuttu eri kohdista tässä käsillä olevassa valtiovarain kertomuksessa, kosketeltu sekä varakysymyksiä, s. o. rahallista puolta, että myöskin sitä menettelytapaa ja käytäntöä, mikä on johtunut näistä varoista. Yhtyen ed. Sirolan lausuntoon pyydän saada vielä lausua hieman yksityiskohtaisemmin lisää parista eri seikasta.

Täällä on jo edellä mainittu siitä välikysymyskeskustelusta, joka muistaakseni ensimäisellä istuntokaudella oli poliisiasiassa. Muistan, kuinka silloin kiinteästi puollustettiin poliisien luvun lisäämistä sillä, että rikoksellisuus vuosi vuodelta on kasvanut ja kasvaa huimaavassa määrässä. Muistelen jo silloin viitatun siihen seikkaan, että se rikoksellisuuden kasvaminen on jonkunlaisessa yhteydessä provokatooristen tekojen kanssa. Silloin ei sitä uskottu lainkaan. Vasta nyt kun on tullut Venäjältä tietoja Asevin jutuista ja sen sellaisista mädännäisyyksistä ja sen ohella on surullisen kuuluisat „Mustos-jutut" tulleet selville, jotka sangen kuvaavasti osoittavat, kuinka rikoksellinen voi päästä valppaan poliisin kynsistä, vieläpä silloinkin kun se on poliisin kynsissä, jos tämä rikoksellinen on edullinen sitä poliisilaitosta pystyssä pitävälle porvaristolle; ei enään

niin ankarasti väitetäkään vastaan, etteikö näissä rikoksellisuuksissa olisi jotain muutakin pohjaa eikä ainoastaan se mitä täällä on porvarilliselta taholta esitetty. Tästäpä johtuukin, että yhä suuremmissa piireissä alkaa käydä selväksi se tosiasia, että poliisivoiman pystyssäpitämiseksi on ryhdytty vallassa olevien taholta aivan ylivoimaisiin ponnistuksiin keinoilla tai toisilla luodakseen sitä maaperää, jolla voitaisiin vieläkin poliisivoimaa lisätä. Mitä varten tarvitaan tätä poliisivoimaa? Ymmärtääkseni sitä tarvitaan meillä senjälkeen, kun Suomen sotaväki lakkautettiin, porvarillisten luokkien turvaamiseksi. Tätä käsitystä tukee muitten muassa eräs tapaus. Vuonna 1907 keväällä oli Kuopiossa niin kutsuttu „Sammon lakko". Lakossa oli 120 työläistä. Lakkolaisten puolelta ilmoitettiin sekä isännistölle että viranomaisille, että minkäänlaisia rauhattomuuksia ei tule tapahtumaan, sillä lakkolaiset pitävät vuoronperään vahtia ja takaavat rauhallisuudesta. Tästä huolimatta määrättiin Kuopion poliisilaitoksesta noin 8 tai 10 poliisia kerrallaan lakkopaikalle vahtiin. Tällaiset toimenpiteet ärsyttivät muuta työväestöä siinä määrässä, että he vuorostaan rupesivat härnäilemään poliisia. Tästä sitten lopulta syntyi jonkinlaisia pienempiä yhteenottoja, joista oli oikeusjuttuja seurauksena. Kun tämän johdosta kysyttiin poliisimestarin mielipidettä — minä persoonallisesti sitä tiedustelinkin — niin hän myönsi, että jos ei olisi poliisivoimaa sinne viety, niin ei olisi niinkään paljon selkkauksia tullut, mutta hän ei voinut sitä auttaa, sillä poliisivoiman vienti tapahtui korkeamman virkamiehen käskystä. Tällä tavalla tulee poliisivoima tarpeelliseksi. Monissa muissa paikoissa on samalla tavalla käytetty poliisivoimaa. Tuskinpa on sitä lakkoa tai selkkausta, jossa ei tavalla tai toisella olisi myös poliisit tekijöinä. Tällä tavalla tulee todistetuksi, että poliisilaitos toimii, ei koko kansan eduksi, vaan ainoastaan vallassa olevien luokkien parhaaksi, niin lakko- kuin muissakin tilaisuuksissa. Yksinpä niin pienissä asioissa kuin putkaan viennissä on se selvästi havaittavissa. Jos viedään työläinen putkaan, niin siitä saaliista riemuitsee tavallisesti koko poliisilaitos, mutta jos putkaan viedään joku herrasmies, niin on toisin asiat. Tapahtuipa Kuopiossa, että eräs poliisityhmeliini vei kaksi herrasmiestä putkaan. Tästä oli seurauksena, että kun ensin oli herrat päästetty vapaaksi, nuhdeltiin poliisia ankarasti. Lopulta tuli hänelle olo niin sietämättömäksi, että täytyi erota koko laitoksesta. Ja ihmekös oli, mitäs meni herroja kuskaamaan putkaan!

Ei voida väittää poliisin menettelyn olevan muutenkaan kansaa hyödyttävän. Siitä olisi montakin sangen sattuvaa esimerkkiä tuotavana esiin, mutta tyydyn vaan muutamien esille tuomiseen. Talvella ennen eduskunnan kokoontumista puhkesi kansan keskuudessa suuri kieltolakimyrsky. Kansan syvät rivit tahtoivat tuoda mielipiteensä esille kieltolain kohtalon johdosta. Kuopiossa toimitettiin myös sellainen kokous. Laillisessa järjestyksessä ilmoitettiin tälle lailliselle, perustuslailliselle poliisille, että silloin ja silloin työväestö järjestynein rivin menee sille ja sille paikalle pitämään kokoustansa. Mitä tapahtui? Poliisilaitoksesta ilmoitettiin, että sinne ei mennä sillä ja sillä tavalla, sinne ei mennä niitä ja niitä katuja pitkin, vaan määrättiin tarkoin ne kadut ja kujat, mitä saa kulkea, ja omituista kyllä poliisilaitos määräsi juuri ne kadut kuljettaviksi, joiden kulkemisesta oli työväestölle vähimmän hyötyä, s. t. s. joiden kulkemisella ei ollut mitään mielenosotuksellista merkitystä. Tästä tuli yhteenotto. Meidän, nimittäin työväen, puolelta ilmoitettiin, että me menemme. Poliisi ilmoitti vuorostansa, että jos menette, niin he hajottavat joukot. Kun lähestyi aika, niin marssi Kuopion kuuluisia poliisia kokonainen legioona katujen nurkkiin, miehittivät kadut laidasta toiseen. Ihmisistä tehtiin elävä vallitus, miehitettiin kaksi kadun päätä niin ettei niistä päässisi kulkemaan ja ainoastaan se katu jätettiin vapaaksi, josta poliisi oli suvainnut luvata työläisten kulkea. Työväen laillinen mielenosotus, vieläpä asiassa, joka on ainakin sanottu koko kansan kalliimmaksi asiaksi, meni tavallaan myttyyn. Se järjestetty mielenosotuskulkue täytyi silloin peruuttaa ja kansa virtaili sitten järjestymättömänä pitkin katuja.

Tämmöisiä esimerkkejä voisi luetella aivan loppumattomiin esim. Kuopion poliisin toiminnasta. Vielä mainitsen tästä järjestöjä ja kansan enemmistön ryhmää kohtaan koskevasta puolueellisuudesta erään esimerkin. Viime kesänä oli Kuopiossa eräät arpajaiset, joihin oli haettu laillinen lupa ja jotka oli toimitettu laillisen luvan aikana. Niistä aijottiin pitää jatkoarpajaiset, myöskin sen luvan aikana, mikä oli kenraalikuvernööriltä saatu. Arpajaisten pitä-

misen myönsi oikeaksi läänin kuvernööri, kehotti poliisimestarilta vaan ottamaan kirjallisen todistuksen siitä, että märätyt kruununverorahat oli poliisilaitokselle jätetty. Kaikki tällaiset toimenpiteet toimitettiinkin, mutta edellisenä päivänä kuin juhlan piti alkaa, tulikin meille tieto, että poliisi hajottaa meidän arpajaisemme, jos vaan niitä pidämme. Juhlapaikalle tuli paljon, useampia kymmeniä, jalka- ja ratsupoliisia ja ehkäisivät he arpajaisten pitämisen sen perusteella, ettei oltu erityisesti kenraalikuvernööriltä anottu jatkoarpajaisille lupaa. Kaikkia tämmöisiä menettelytapoja noudattaa poliisilaitokset, ainakin Kuopiossa, kansan pohjakerroksia kohtaan. Ettei se ole parempi yksilöihinkään nähden, selviää seuraavasta esimerkistä.

Jos joku juopuneena kulkee kadulla, varsinkin jos hän on työmiehen puvussa, ei häntä kohdella ihmisiksi, vaan välttämättömästi hänet ensiksi lyödään katuun, ja jos hän yrittää siitä nousta, niin käypi, kuten Kuopiossa erään kerran, että poliisi vetää miekkansa ja yrittää lyömään niskaan, mutta sattuu onnettoman uhrin käsi niskan kohdalle eteen, johon isku sattuu ja jonka vaikutuksesta menee pari sormea poikki. Luonnollisesti poliisi sellaisesta urotyöstä ansaitsee mitalin eli muun kunniamerkin.

Yleisesti tutuksi asiaksi on tullut se rappeutuminen ja siveellisyyden puute, mikä poliiseissa on vallalla. Ennen vanhaan, joku kymmenen vuotta takaperin, kun Kuopiossa oli vain kymmenkunta poliisia, ei tapahtunut sellaisia siveettömyysrikoksia, ei ainakaan niin törkeitä kuin nyt, kun siellä on 64 jalkapoliisia ja neljä ratsastavaa. Lehdet kertoivat, ja poliisilaitoksen puolelta ei väitetty sitä valheeksi, että eräänkin kerran kesällä v. 1907 täytyi siviilihenkilön mennä poliisia ottamaan pois raiskaustoimenpiteistä. — Anteeksi, että minun täytyy näin törkeitä esimerkkejä tuoda, mutta minä en sille mitään mahda, sillä vaikka olenkin koittanut poliisi-herroille siveellisyyttä opettaa, niin eivät he vaan näytä oppivan. — Siviilihenkilöiden täytyy siis mennä järjestyksenvalvojia ehkäisemään törkeästä väkivaltaisuudesta ja opettamaan heille siveellisyyttä, niille, joiden pitäisi siveellisyyttä juuri kansalle opettaa. — Niinikään kertoi sanomalehti toisen uutisen, että eräänä yönä heräävät Kuopiossa eräässä talossa sen asukkaat kamalaan meluun ja rähinään, joka melu johtui siitä, että kaksi poliisia pyrki taloon sisälle etsien „ilotyttöjä", omiksi tarpeiksi, ollen koko lailla „toisellakymmenellä". Onpa tämä sama vika ylempiinkin herrasmiehiin poliisilaitoksessa tarttunut. Ainakin siinä määrin, etteivät he kovinkaan pitkälle kulje, kun täytyy jo turvautua putkaan. Niinpä viime keväänä, kun eräs Kuopion poliisilaitokseen kuuluvista sihteereistä lähti laulujuhlille-Viipuriin, niin täytyi hänen käydä tutkimassa jo Mikkelin putkaa, tosin Mikkelin poliisin sinne viemänä.

Monenmoiset muut tämmöiset jutut osottavat, kuinka tavattoman alhaalle siveellisyys on poliisilaitoksissamme joutunut, kuinka poliisien siveellisyys on rappeutunut ja kuinka siellä puollustamalla näitä tekoja ja selittämällä niitä oikeiksi, annetaan kansamme siveelliselle rappeutumiselle esimerkkiä ja joudutetaan sitä. Ymmärtääkseni tämä kaikki johtuu siitä, että kun kansa koittaa olla rauhallista, kun se ei tee mitään erikoisempia rähinöitä eikä rettelöitä, täytyy poliisin, saadaksensa rikostilastoa, tehdä kaikenmoisia juttuja voidakseen sitten niillä rikostilastoilla osoittaa hallituksen kautta eduskunnalle kuinka tärkeitä tekijöitä he ovat ja kuinka paljo heitä tarvitaan. Ja sellaisia puhetorvia, jotka sitten hallitusta tukien porvarillisten puolesta ovat valmiit tuntimääriä puhumaan ja esittämään kaikenlaisia todistuksia poliisien suhteettoman suuren luvun tarpeellisuudesta, kyllä ilmenee aina porvarillisissa ryhmissä.

Kuvaavana vielä on eräs toinenkin puoli näissä poliisikysymyksissä. Eräässä asetuksessa on näet sellainen määräys että poliisi kelpaa todistajaksi poliisilaitoksen jutuissa ja vieläpä käy kahdesta todistajasta. Nyt tapahtuu niin hullusti monta kertaa, niinkuin Kuopiossa on tapahtunut, että esimerkiksi komisarjus todistaa samassa jutussa, josta hän sitten saa valtiolta 750 markkaa lahjapalkkiota. Tästä voisi vetää sen johtopäätöksen että hallitus tahtoo innostaa poliisilaitoksen jäseniä lahjapalkkion toivossa todistamaan hallitukselle ja viranomaisille edullisesti. Tämä ei ole ainoa tapahtuma meidän maassa, vaan se on ainoastaan yksi niistä monista, joita tapahtuu tuon tuostakin.. On muodostunut jo tavaksi, että poliisikomisarjuksia y. m. sen semmoisia lahjapalkkioilla innostetaan milloin laveammin milloin taas suppeammin todistelemaan, tai toisin vuoroin innokkaammin toimimaan sen kauhean pa-

heen ja rikoksellisuuden poistamiseksi, mikä esiintyy muka työväestössä.

On mennyt jo niin pitkälle meidän maassamme poliisien röyhkeä ja aivan kaikkea ihmisyyttä puuttuva toiminta ja menettely, että on täytynyt kenraalikuvernöörin takertua asiaan ja ruveta — venäläisen virkaherran — opettamaan meidän perustuslaillisille poliiseille inhimillisempiä tapoja. Tästä kuvaavana todistuksena on se kirjelmä, jonka kenraalikuvernööri aikanansa senaatille on lähettänyt ja jossa hän ehdottaa, että se asetus, joka on annettu vuonna 1804 helmikuun 27 päivänä ja joka koskee irtolaisten kuljettamista, muutettaisiin toisin kuuluvaksi. Tämä on johtunut siitä että kuuluisa Kotkan poliisimestari oli lähettänyt jonkun tatarilaisen kaupustelijan käsiraudoissa Viipurin kuvernöörin luo irtolaisuudesta. Kenraalikuvernööri tutkimuksensa kautta huomasi että tämä toiminta kyllä oli lakiin perustuva, mutta hän hyvin kasvatusopillisesti huomauttaa että ne lait eivät ole enään nykyaikana niin paljon vastaavia, että niitä enään voitaisiin pitää käytännössä vaan että jo olisi aika senaatin ruveta toisenlaisia lakeja suunnittelemaan tämänkin epäkohdan korjaamiseksi.

Edelleenkin yhtyen ed. Sirolan lausuntoon vankilakysymyksessä lisään vaan yhden mielestäni sattuvan esimerkin. Ed. Sirola mainitsi näet siitä epätoivoisuudesta, joka on vangeissa yleinen sen sopimattoman kohtelun johdosta, jota he saavat osaksensa vankiloissa. Tämä ei ole koskenut ainoastaan vankeihin vaan vanginvartijoihinkin. Niinpä Kuopiossa vanginvartija Juutilainen teki tässä joku vuosi sitten itsemurhan sentähden, että hänen olonsa vankilassa oli ollut sietämätön. Hän oli ollut vartijana jo useampia kymmeniä vuosia. Ja tämä itsemurha koetettiin leimata vallassa olevien sanomalehtien taholta toisista syistä johtuneeksi, mutta Juutilaisen omat jälkeenjättämät selostukset kertovat että se johtui siitä synkkyydestä, siitä kurjasta elämästä, mikä vankilassa on ei ainoastaan vangeilla, vaan vanginvartijoillakin. Ja kun vartijoilla on näin synkät ja kurjat elämisehdot vankilassa, niin mitä sitten on vangeilla, kuinka kurjaa ja synkkää niillä onkaan!

Nämä huomautukset tahdoin vaan tätä valtiovarain kertomusta käsiteltäessä tehdä, osoittaakseni kuinka valtiovarain käyttö poliisilaitokseen tällä tavalla kuin niitä nyt käytetään ja näin huimaavassa määrässä on vaan sulaa tuhlausta, jota voidaan puollustaa yksinomaan sillä, että meidän vallassa oleva porvarillinen yhteiskuntamme, meidän vallassa oleva porvaristoluokkamme tarvitsee kansan inhimillisyyden tunteiden kannalta katsottuna oman kurjan asemansa tukemiseksi, vaan ei kansan etujen ja kansan ihmisyyden tunteen suojelemiseksi moista poliisilaitosta ja moisia henkilöitä, sekä sellaisia vankiloita.

Ed. Tuomi: Tätä käsittelynalaisena olevaa hallituksen vuosikertomusta silmäillessäni kiintyi huomioni siihen kohtaan, jossa tehdään selkoa kruununmetsäin tuottamista tuloista sekä metsänhoitolaitoksesta johtuvista menoeristä. Tämän kertomuksen sivulla 21 on m. m. 7 pääluokkaan kuuluvien valtion menoerien joukkoon merkitty „parannettuja palkkaetuja metsänhoitajille 58,800 markkaa". Sille valiokunnalle, jolle tämä kertomus lähetetään, tahtoisin evästykseksi lausua sen vakaumukseni, ettei suinkaan olisi ensinkään tarpeellista aina ja yhä uudestaan parannella valtion ylempien virkamiesten palkkoja. Mielestäni ovat metsänhoitajat palkkoihin nähden siksi hyvässä asemassa, etteivät he ainakaan kerjuulle joudu. Sitäpaitsi näyttävät metsänhoitolaitoksen menot muutenkin vuosi vuodelta lisääntyvän. Kuten tämän kertomuksen sivulla 11 mainitaan, on metsänhoitolaitoksella vuoden 1907 kuluessa ollut lähes 300,000 markkaa enemmän menoja kuin vuonna 1906, jotenka menot nousivat 2,063,000 markkaan. Tosin tulot kruununmetsistä olivat lisääntyneet. Niitä oli vuonna 1907 9,658,000 markkaa. Puhdasta tuloa jäi siis noin 7 ½ miljoonaa markkaa, mutta sittenkin näyttää menopuoli kovin suurelta.

Kruununmetsäin hoitamisesta huolehtii erityinen virkakunta. Lähes parikymmentä korkeampaa metsäherraa istuu keskusvirastossa, metsänhoitoylihallituksessa täällä Helsingissä. Niiden palkat nielasivat kertomusvuonna 107,641 markkaa 67 penniä. Metsäin paikallista hallintoa hoitaa kymmenkunta ylimetsänhoitajaa, jokainen eri tarkastuspiirissä ja noin 70 metsänhoitajaa kukin eri hoitoalueissa. Lisäksi metsänhoitajain apulaisia sekä muita metsäpäällysmiehiä. Näiden metsäherrojen palkkaus teki vuonna 1907 yli puoli miljoonaa markkaa. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että valtion 800 metsänvartijalle maksetaan palkkaa yhteensä vain noin 131,000 markkaa.

Niin että kyllä nekin 58,800 markkaa, jotka on pantu metsänhoitajain palkkauksen parantamiseen, olisi oikeastaan pitänyt käyttää metsänvartijain todella pienten palkkojen korottamiseksi.

Kieltämättä muodostavat kruunumetsät ehtymättömän tulolähteen nykyiselle luokkavaltiolle, mutta sekin tulolähde tarvitsee huolellista hoitoa tuottaakseen mahdollisimman hyviä tuloksia. Valitettavasti hoidetaan meidän suurinta kansallista omaisuuttamme, kruunumetsiä, peräti kunnottomasti. Tosin tuo edellämainitsemani 7 ½ miljoonan markan vuositulo valtiorahastoon voi monesta näyttää ilahuttavalta ilmiöltä, mutta ken metsäoloja tuntee ja on ollut tilaisuudessa tutustumaan kruunumetsäin hoitoon, sen täytyy myöntää, ettei tuo vuosittain kolmatta miljoonaa markkaa nielevä virkakunta kaikesta oppineisuudesta ja virallisuudesta huolimatta hoida valtion metsiä niin järkiperäisesti kuin oikeastaan pitäisi hoitaa. Järkiperäisen metsänhoidon tärkeimpiä kulmakiviä on hoidettavan metsän ja metsämaan tarkka tunteminen. Ennenkuin voidaan tarkoitustaan vastaavaa metsänhoitosuunnitelmaa laatia, täytyy ottaa selville metsässä löytyvien puiden lukumäärä, laatu, vahvuus ja ikä. Vasta näiden alkeellisimpien tietojen perusteella muu käytännöllinen toiminta järjestetään. Suomen valtion metsäherrat ovat laatineet metsänhoitosuunnitelmia melkein summamutikassa. Metsänhoitohallitus ei vielä tänä päivänäkään tiedä edes osapuilleen kruunun metsissä löytyvien puiden luvusta, niiden vahvuudesta ja laadusta puhumattakaan. Se ei ole 50 vuotisella olemassaoloajallaan kyennyt saamaan selville, kuinka suuri ja minkä arvoinen metsäpääoma sen hoidettavaksi on oikeastaan uskottu. Sanotun metsähoitohallituksen vuosikertomuksista näkyy, että vuosien 1860—65 välisenä aikana toimittivat metsäherrat silmämääräisen puiden arvioimisen kruunun metsissä. Herrojen silmiin kuvasti silloin 8,788,028 sahapölkkyä ja 5,300,429 rautatievuoliaista. Parikymmentä vuotta myöhemmin ruvettiin uudestaan metsiä arvioimaan. Se arvioiminen ei ainakaan minun tietääkseni ole vieläkään loppuun suoritettu. Mutta sittenkin on arvioimisen tähänastiset tulokset avartaneet metsäherrainkin näköpiiriä, pudottaneet silmiltä suomuksia. Metsänhoitohallituksen toisen vuotisessa vuosikertomuksessa näkyy, että on jo nyt kruunun metsissä löytynyt 44,455,172 sahapuuta ja 55,386,033 hirren ainetta. Kun otetaan huomioon, että samaisissa kruunun metsissä on arvioimisen kestäessä kaadettu lähes 30,000,000 sahapuuta, niin on tuo ensimäinen silmämääräinen arvioiminen tapahtunut täydellisesti sokkosilla ollessa. Se viimeksi toimitettu metsäin arvioiminenkin on sillä tavalla toimitettu ettei se merkitse juuri mitään.

Muutaman kerran olin tilaisuudessa näkemään, kuinka ne koulunkäyneet „ammattitaitoiset" metsäherrat metsän arvioimista toimittavat. Miehiä oli lähes kymmenkunta. Yksi piti huolta lukulinjasta, metsäherra ja metsänvartija merkitsivät puut kirjoihinsa miesten huudon mukaan. Puolikymmentä miestä toimi puitten mittaamisessa. Jokaisella heillä oli mittaharkki kädessä, jolla rinnan korkeudella maasta piti puun vahvuus mitattaman, mutta perin harvoin laskivat miehet mittansan puun kylkeen. He huutelivat vain silmäntarkalla yhdessä paikassa seisten parikymmentä puuta yhtä perää, mainitsivatpa vielä niiden vahvuudenkin muka senttimetreissä. Me tukkiyhtiöitten metsänlukumiehet, jotka siinä lähellä luimme leimattuja puita ostoa varten, nauroimme valtion lukujärjestelmälle, sillä kokemuksesta tiesimme semmoisen metsäarvostelun vievän päin mäntyä. Kuitenkin sellaisen hätiköimällä tehdyn arvioimisen perusteella laativat ylemmät metsäherrat hoitosuunnitelmia.

Yhtä huolimattomasti toimitetaan puitten leimaaminen. Ollessani useita vuosia erään maamme suurimman tukkiliikkeen palveluksessa, näin monasti, mitenkä metsäherrat puitten leimaamista johtivat. Metsänhoitajan ilmestyttyä johonkin metsänvartijatorppaan lähtee vartija leimaustyöhön miehiä pestailemaan. Joka ensiksi sattuu vastaan tulemaan, se otetaan työhön. Kun tarpeellinen sakki on haalittu kokoon, alkavat työt. Miehet ovat enimmäkseen siihen työhön tottumattomia, lyövät leimat vielä kasvuikäisiin puihin ja jättävät katalatvaisia ja kitukasvuisia puita leimaamatta. Lopuksi kilpailevat he keskenään kuka heistä useamman puun saa päivässä leimatuksi. Metsäherra on jo edeltäpäin tehnyt laskun, kuinka monta päivää leimaus kestää. Työtä koetetaan sen mukaan kiiruhtaa, jotta herra pääsisi pian pois sydänmaalta. Ensimäisen päivän jaksaa metsäherrakin tavallisesti kulkea leimauksessa mukana, kenties toisenkin, mutta jonakin kauniina

aamuna ilmoittaa metsänvartija leimausmiehille, että forstmestari on sairastunut ja jäänyt torpuskan sänkyyn makaamaan. Työn kiirehtämisestä pitää siitä lähtien metsänvartija erityistä huolta. Vasta talvella, kun leimatut puut on pois viety, huomataan, että pystyyn on jäänyt paljo leimausijässä olevia puita. Siksi kunnes toisen kerran samaa metsäkappaletta leimataan, muuttuvat jälelle jääneet puut kuiviksi kelohongiksi, joilla ei ole enää suurta rahallista arvoa. Sattuupa niinkin, että ensin leimataan nuorempi ja kasvukykyisempi metsä, kun sitä vastoin yli-ikäinen metsä saa rauhassa lahota. Se on suorastaan metsäpääoman tuhlausta. Jokainen, jolla on ollut tilaisuus liikkua kruunun metsissä, tietää sen surullisen tosiasian, jotta siellä Suomen valtion omistamilla saloilla jokikinen vousi mätänee satojen tuhansien, kentiespä miljoonien markkojen arvosta puutavaraa, viranomaisten sitä huomaamatta. Ja jos he sen huomaavatkin, sivuutetaan se metsänhoitajien raporteissa samoin kuin metsänhoitohallituksen vuosikertomuksessa vaikenemalla.

Mitä sitte metsänhoitajiin tulee, joidenka palkkausten parantamisesta valtio näyttää niin perin isällistä huolta pitävän, niin ovat ne todellakin oikeita „metsäherroja". Ne eivät hevillä metsiä kiertämään lähde. Kysyin kerran eräältä Keski-Suomessa olevalta kruunun metsänvartijalta, kuinka usein metsänhoitaja käy vartiopiirissä tarkastusmatkoilla. „Tämän edellinen metsänhoitaja kävi harva se vuosi meilläkin, mutta nykyinen metsäherra ei ole vielä käynyt kertaakaan, vaikka on ollut jo neljättä vuotta tämän hoitoalueen metsänhoitajana", tuumi metsänvartija. „Mitäpä herrat sydänmaalta hakevat. Jos ne tulevatkin, viipyvät he tunnin tai parin täällä ja menevät matkoihinsa" — lisäsi hän. Viime vuosina on metsänhoitohallitus ruvennut erilaisten metsätöitten teettäjäksi, hankkimaan rautatielaitoksen tarpeeksi puutavaroita, halkoja, hirsiä, parruja, piiruja, ratapölkkyjä y. m. — kruunun metsistä. Sitä tarkoitusta varten on kertomusvuonnakin tarvittu lisämääräraha 100,000 markkaa. Näitä metsä- ja uittotöitä ovat metsänhoitajat alaistensa metsänvartijain sekä tilapäisten työnjohtajien avulla valvoneet. Useinkin ovat työt luistaneet huonosti, sillä eiväthän metsänhoitajat tiedä esim. uittotyöstä tuon taivaallista. Ei heille ole sitä työalaa kouluissa opetettu. Sanomalehtiuutisista päättäen on tänä keväänä tehty poikkeus, koska Evon metsäopistolaiset ovat työskennelleet Reposaaressa tukkiuittotöissä — rikkureina. Valtion pitäisi, silloin kun se esiintyy työnantajana, olla mallikelpoinen työnantaja, osottaa yksityisillekin työnantajille esimerkkiä. Mutta päinvastoin harjoitetaan metsänhoitohallituksen alaisilla työpaikoilla mitä julkeinta mielivaltaa. Mainitsen vain yhden esimerkin Virtain hoitoalueelta. Olin itse tilaisuudessa asian kulkua seuraamaan, joten voin sen vakuuttaa todeksi. Siellä uskottiin halkojen ja hiomopuiden hakkauttaminen eräälle kruununtorpparille, jolla ei ollut siihen työhön minkäänlaisia edellytyksiä. Rajattomassa työnjohtajainnossaan hän esiintyi työläisiä kohtaan ärsyttävästi. Tuli kevät, puutavaroita ruvettiin uittamalla kulettamaan; samainen metsänvartija määrättiin uittotöiden johtajaksi, vaikka hän ei ollut siihen työhön, joka menestyäkseen vaatii pitkäaikaista kokemusta, lainkaan perehtynyt. Siitä huolimatta ryhtyi hän innolla toimittamaan eräitä vähemmän tärkeitä tehtäviä. Sillä paikkakunnalla — se tapahtui keväällä vuonna 1907, — olivat uittotyöläiset osaksi työtaistelujen, osaksi sovittelujen kautta taivuttaneet yksityiset työnantajat 10 tuntista työpäivää noudattamaan. Olisi nyt luullut valtionkin ottavan tämän seikan huomioon, mutta edellämainitulle valtion uittopomolle oli 10 tuntinen työpäivä kerrassaan kauhistus. Jo miehiä töihin ottaessaan pani hän ehdoksi, että miesten täytyi tehdä työtä 11 tuntia päivässä. Mutta se ei vielä riittänyt; jokaiselta työhönpyrkijältä kysyi pomo onko hän sosialisti, jos työmies rehellisesti ilmaisi, mihinkä valtiolliseen puolueeseen hän kuuluu, vastasi uittotyönjohtaja: „en minä ota sosialisteja töihin". Kykenevimmät uittotyömiehet kammoksuivat moista työmaata, jossa vaadittiin yllämainitunlaisten häpeällisten työehtojen hyväksymistä. Työmaa jäi vanhojen ukkojen sekä vähemmän työkykyisten henkilöiden varaan, uittokustannukset nousivat kalliiksi. Siihen vaikutti kykenemättömyys työnjohdossa ja tottumattoman työväen käyttäminen. Samallaisia esimerkkejä voisi luetella muualtakin. Viittaan vain valtion sahalla Siurossa tapahtuneisiin työrettelöihin, ja siihen, että sanottu sahalaitos on tuottanut valtiolle suoranaista tappiota.

Valtion metsätalous muodostaa meillä tärkeän osan tavaranvaihdossa. Siltä täytyy siis vaatia, että sen tulee olla mahdollisimman tuot-

tava, niin että siitä kehittyisi yhä voimakkaampi tulolähde valtion rahatarpeen tyydyttämiseksi. Vaikkakin nykyinen valtiolaitos on täydelllinen luokkavaltio, jonka keräämät tuloerät käytetään työväenluokkaan nähden epätyydyttävällä tavalla yläluokan valta-aseman pysyttämiseksi, niin sitä vähemmän tarvitsisi kumminkin köyhälistöltä verojen muodossa rahoja nylkeä, mitä enemmän valtio omaisi vakituisia tuottavia tulolähteitä, joita se kunnollisesti hoitaisi.

Ed. Strömberg: Jag ber att bland de många misshushållningar på vårt lands statshushållning, hvilka böra med det snaraste förbättras, få särskildt betona skötseln af kronohemmanen, och ber att få förena mig om landtdagsman Pullinens uttalande i samma sak.

Ed. Stenström: Jag anhöll om ordet i anledning af en passus i hr Sirolas andragande.

Huruvida och i hvad mån hr Sirolas andragande, samt särskilda andra talares, hafva någon gemenskap med föreliggande fråga eller med relationen om statsverkets tillstånd kan vara tvifvelaktigt. En sak synes mig dock vara klar, och det är den, att Åbo Hofrätts förfarande vid behandlingen och afgörandet af särskilda mål rörande Laukko torpares afhysning icke torde hafva det ringaste gemensamt med denna fråga. Jag hade därför kunnat saklöst lämna hr Sirolas uttalande i denna del åt sitt värde, men såsom ledamot i Åbo Hofrätt och såsom en af dem, hvilka deltagit i handläggningen af dessa mål, har jag dock ansett mig böra inlägga en bestämd gensaga mot hvad hr Sirola i denna punkt här anfört. Jag inskränker mig till att i sådant afseende endast i korthet meddela, att hr Sirolas uppgifter äro fullkomligt oriktiga. Jag inskränker mig till detta, då ju vederbörande utskott, om mot all förmodan utskottet skulle anse, att denna del af hr Sirolas andragande har någon slags gemenskap med relationen om statsverkets tillstånd år 1907, blir i tillfälle att å ort som vederbör vinna fullständig och närmare kännedom om Åbo Hofrätts förhållande till de s. k. Laukko målen.

Ed. Lohi: Täällä on eräs edustaja, sitten kun minä pyysin puheenvuoroa, laajemmalti tehnyt selkoa niistä epäkohdista, joista minulla oli tarkoitus puhua, nimittäin kruununmetsien hoidosta. Kuten täällä on jo mainittu, niin tässä kertomuksessa valtiovarain tilasta, sanotaan tuloja kruununmetsistä kertomusvuonna olleen kaikkiaan lähelle kymmenen miljoonaa markkaa. Onhan tämä kyllä jo tosiaan suuri tuloerä meidän valtiotaloudessamme. Mutta sittenkin, jos otamme lukuun kruununmetsien suunnattoman laajuuden, tämä tulo supistuu vielä kovin mitättömiin. Metsänhoitohallituksen kertomuksen mukaan oli tuloa 1 markka 40 penniä hehtaaria kohti kasvulliselta alalta ja 60 penniä koko pinta-alalta. Tämä tulos on ainakin minun mielestäni katsottava kovin mitättömäksi, vaikka se onkin koko joukon parempi kuin edellisinä vuosina. On todella kuin kohtalon ivaa, että kun meidän maassamme valitetaan maan puutetta ja tilattoman väestön joukon tavatonta suuruutta, väestön, jolla ei ole maata mitä viljellä, niin samalla aikaa toiselta puolen nähdään, että noin suunnattoman laajat maa-alueet ovat niin vähän tuloa tuottavia.

Mutta mikä tähän kruununmetsien huonoon tulokseen on pääasiallisena syynä? Joka on ollut tilaisuudessa tutustumaan kruununmetsien hoitoon varsinkin tuolla Pohjanmaan avaroilla sydänmailla, hän todella joutuu ihmettelemään sitä kurjaa leväperäisyyttä ja sanoisinko kaikkea järkeä vailla olevaa tapaa, millä tuota meidän suurinta kansallista pääomaa hoidetaan. Asianlaita on näet siten, että siellä on vielä mahdottoman laajoja alueita, joihin ei kirves ole liioin koskenut. Siellä joka vuosi suunnattomat määrät ikivanhoja vikaantuneita ja kitukasvuisia puita kuivuu ja kaatuu maahan lahoomaan, tuottamatta minkäänlaista hyötyä kellenkään. Mutta juuri samoissa hoitoalueissa taas toisin paikoin leimataan, myydään ja hakataan aivan pieneen mittaan hyvinkin kasvavia hyötymetsiä, kun nämä metsät vaan ovat tuollaisilla hyvillä kankailla ja lähellä metsänhoitajan asuntoa. Mutta varsinkin tuolla takamailla olevat pienemmät saarekkeet, rämeet ja korvet saavat usein olla luonnontilassaan. Voidaan ehkä sanoa, että sellaisilla paikkakunnilla ei ole tuommoisille ala-arvoisemmille puille ostajia, että niitä senvuoksi on mahdotonta saada kaupaksi. Mutta kokemus kumminkin osottaa toista. Talvisin on useampina päivinä metsänhoitajien konttoreissa ukkosia pyytämässä lupakirjaa saada koota noita puuremuja uittoväylien varsille, ja myydä niitä puutavara-

liikkeen harjoittajille, saadakseen siten työansiota ja saadakseen irti jauhopussin. Viime aikoina on kuitenkin tuo niin sanottu käsikauppa aivan kokonaan lopetettu; myydään ainoastaan talon tarpeisiin käytettäviä puita. Sensijaan on vähin käytetty paikallishuutokauppa-järjestelmää, mutta sitäkin perin vähän katsoen siihen, mitä metsänhoidolliset ja kansantaloudelliset olosuhteet olisivat sallineet. Paikotellen, varsinkin Pohjanmaalla ja erittäinkin Iijoen vesistön varsilla on luvaton kruunumetsän haaskaus tullut yleisesti tunnetuksi. Mikä tähän ilmiöön on syynä? Epäilemättä ovat tähän suurena vaikuttimena nuo edellä mainitsemani epäkohdat kruunumetsien hoidossa. Kansaan on päässyt juurtumaan sellainen käsitys, että noita kruunumetsiä hoidetaan sillä tavalla, että niistä koituu kovin vähän kansalle hyötyä, ja sen sijaan niiden avulla elätetään suurta joukkoa laiskoja metsäherroja.

Toinen suuri vaikutin on epäilemättä nälkä. Jos missään muualla kurjuutta meidän aikanamme löytyy, niin ajattelen, että tuskin se missään esiintyy räikeämmässä muodossa kuin tuolla korpien sydämmessä olevissa mökeissä. Kuvaavana esimerkkinä voin mainita, miten menetellään metsäraiskauksien suhteen meidän paikkakunnillamme. Tahdon kertoa erään tapauksen, joka sattui juuri tänne lähtiessäni. Siellä eräs metsänvartija löysi vähäisen summan tuommoisia luvattomasti kaadettuja puita, jotka oli vedetty jokirannalle. Hän merkitsi ne takavarikkoon otetuiksi ja meni ilmoittamaan metsäherralle, että mitä näiden puiden kanssa on tehtävä, mihin ne on pantava. Näitä puita oli, en muista lukumäärää, mutta muistaakseni niitä oli toista sataa. Metsäherra oli antanut tälle metsänvartijalle määräyksen, että ne puut on hakattava kappaleiksi, niitä ei saa millään ehdolla myydä kenellekään. Niin, tämmöistä menettelyä on siellä käytetty vuosikymmeniä ja ainakin Pudasjärven pitäjässä on viime vuosikymmeninä tuolla tavalla hakattu arvokkaita puita satoja ja ehkä tuhansiakin kappaleita. Näihin epäkohtiin pyytäisin valtiovarainvaliokuntaa todella kiinnittämään huomiota ja huomauttamaan siitä hallitukselle.

Senaattori P a a s i k i v i: Täällä on tehty erinäisiä huomautuksia ja muistutuksia tämän kertomuksen johdosta. Mikäli olen saattanut käsittää, ovat nämä muistutukset ylipäänsä olleet jotenkin samanlaisia, ne ovat ylipäänsä liikkuneet samoissa kysymyksissä. — Tämä kertomus on valtiovaraintoimituskunnan antama, mutta kun siinä käsitellään kaikkia osia valtion hallinnosta, niin on aivan luonnollista, että valtiovaraintoimituskunnan puolesta on vaikea vastata kaikkiin muistutuksiin, jotka mahdollisesti tehdään, koska asiat voivat kuulua aivan eri toimituskuntien alle. Ja huomattava on, että joskin tämä kertomus sisältää niin tarkat numerot kuin tämmöisessä kertomuksessa voi edellyttää, niin tämä kertomus ei luonnollisesti voi antaa sellaisia yksityiskohtaisia tietoja ja selvityksi, jotka kuitenkin ovat välttämättömät, jotta asioita voidaan oikein arvostella. Olenkin varma, että kun ne muistutukset, jotka täällä on tehty, asetetaan tarkemman tutkimuksen ja harkinnan alaiseksi, niin tulos on näyttävä, että asia saapi ehkä hyvinkin useissa tapauksissa aivan toisenlaisen muodon. Olisi sentähden ehkä paras ja niin oli minunkin aikomukseni, jättää vastaus ja puheenvuoron käyttö nyt esillä olevasta asiasta toistaiseksi, siksi kunnes niistä asioista, jotka voi katsoa koskevan valtiovaraintoimituskunnan alaista hallinnon haaraa, on ehditty saada tarkempia selvityksiä. Ja minua tietysti vaikeuttaa selvityksen antamisessa sekin, että v. 1907 en ollut hallituksen jäsenenä. Mutta katson kuitenkin olevan paikallaan kosketella paria kohtaa, koska keskustelu on näin laajan muodon saanut.

Täällä ovat useat puhujat huomauttaneet sitä, että kertomuksen mukaan v. 1907 tuloja menoarvion mukaisesti menot olivat tasaluvuin 9,900,000 markkaa suuremmat kuin samat menot vuoden 1906 menoarvion mukaan. Eräät puhujat ovat lausuneet, että tämä korotus johtuisi pääasiallisesti, jos minä heitä oikein käsitin, siitä että v i r k a m i e s t e n palkkoja on sinä vuonna korotettu. En kuitenkaan havaitse, että asianlaita oli tällainen.

Siinä luettelossa, joka löytyy kertomuksessa siv. 21—26, esitetään kaikki ne määrärahat, jotka olivat jälkimäisen vuoden menoarviossa vähintään 25,000 markkaa korkeampia kuin edellisessä, ja siitä nähdään myös, missä määrässä virkamiesten palkkausasiat tähän vaikuttivat. On kyllä totta, että luettelossa on eräitä summia, jotka johtuvat virkamiesten palkoista, mutta tähän ryhmään kuuluvista menoista kuitenkin useimmat olivat n. k. p a l v e l u s m i e s t e n palkkaetujen parantamisia. Meil-

lähän on käytännössä se tapa, että alempia valtion palvelijoita kutsutaan palvelusmiehiksi, sellaisia, joilta ylipäänsä ei vaadita mitään, ainakaan suurempia kompetenssi- eli pätevyysehtoja, jota vastoin ylempiä valtion palveluksessa olevia kutsutaan virkamiehiksi. Tässä löytyy useitakin eriä, jotka sisältävät palkanparannuksia näille alemmille, ja, niinkuin täälläkin on ainakin eräs puhuja lausunut eräästä ryhmästä näitä palvelusmiehiä, suhteellisesti huonosti palkatuille palvelusmiehille. Meillän ensinnäkin on vankeinhoidon alalla parannettuja palkkaetuja 123,900 markkaa, mikä on yksinomaan tullut vanginvartijoiden, siis ruumiillisten työntekijöiden vertaisten palvelusmiesten hyväksi. Seuraava erä samassa pääluokassa on: läänin ja kihlakunnan vankilat, parannettuja palkkaetuja 73,500 markkaa. En nyt voi tarkasti sanoa, mitenkä tämän asian laita on, mutta jotenkin varma olen, että tämäkin on vanginvartijoiden palkkauksen parannusta. Sitte on tullilaitos 135,000 markkaa, se on yksinomaan myönnetty tullilaitoksen palveluksessa oleville palvelusmiehille, joidenka palkkaedut silloin katsottiin olevan alhaiset; suuret ne eivät ole nytkään. Nekin ovat henkilöitä, joita sopii verrata ruumiillisen työntekijäin ylempiin kerroksiin. Edelleen on metsänhoitolaitoksen alalla palveleville työnjohtajille 48,400 markkaa. Nekin lienevät samaan ryhmään kuuluvia. Sitte on kansakoululaitoksen alalla: lisäys palkankorotusmäärärahaan 392,500 markkaa. Se on asetuksenmukaisia palkankorotuksia, jotka eivät edes olleet siihen aikaan niin suuria, kuin miksi ne eduskunta sitte 1907 vuoden valtiopäivillä korotti. Edelleen on kanavien alalla lisäys palkkausmäärärahaan 26,100 markkaa. Siitä en voi varmaan sanoa, mutta luulen, että sekin on kanavien palvelusmiehille. Luotsilaitoksen alalla on eräitä korotuksia, jotka myöskin näkyvät olevan, mikäli tästä käy selville, palkkauksen lisäyksiä luotsi- ja majakkalaitosten palveluskuntaan kuuluville henkilöille. Ja sitte on 11 pääluokassa, lisämäärärahoja postilaitoksessa 373,900 markkaa (siitä vähennettävä päiväraha posteljooneille 185,000 markkaa siv. 26), siis jotenkin suuri määräraha, tullut myöskin palvelus kuntaan kuuluvien valtion palvelijain hyväksi.

Nämä ovat palkkausmäärärahojen lisäyksistä suurimmat. Voi tietysti olla eri mieltä siitä, eikö näitä valtion palvelusmiehiä, jotka tässä on lueteltu, olisi kenties edelleen tullut pitää vanhoilla palkkauksilla. Minun täytyy kuitenkin sanoa, että on usein hyvinkin vaikeaa vastustaa nykyaikana elintarpeiden kohotessa alempien ja vähäpalkkaisten palvelusmiesten palkanparannusanomuksia. Olen tullut jo itsekin omasta kokemuksestani sen huomaamaan. Joka tapauksessa ei voi katsoa, että tällä olisi yhteyttä sen asian kanssa, jota tavallisesti kutsutaan virkamiesten palkankorotukseksi.

Mutta on tässä luettelossa eräitä eriä, jotka koskevat juuri niitä ryhmiä, joita kutsutaan virkamiehiksi. Tässä on ensin valtiosihteerinviraston palkkaus 70,000 markkaa. Mutta sehän riippuu siitä uudesta järjestelystä, jonka alaiseksi valtiosihteerinvirasto joutui vuoden 1906 kuluessa. Tässä nimittäin verrataan toisiinsa tulo- ja menoarvioita, ei todellisia menoja, puhutaan „ennakkoarvioista". Niitä uusia virkamiehiä, joita väliaikaisesti asetettiin valtiosihteerinvirastoon, ei ollut vielä 1906 vuoden tulo- ja menoarviossa, jollen pahasti erehdy, vaan ne tulivat vasta 1907 vuoden tulo- ja menoarvioon. — Sitten täällä on toinen varsinainen virkamiesten palkanlisäys, nimittäin metsänhoitolaitoksen parannetut palkkaedut metsänhoitajille 58,800 markkaa, josta joku puhuja on erityisesti muistuttanut. Asianlaita on se, että viime vuosien kuluessa koko kruunumetsien hoitojärjestelmä on ollut täydellisen uudestamuodostamisen alaisena ja etupäässä on pidetty silmällä sitä, jotta kruunumetsien hoito saataisiin niin tuloja tuottavaksi kuin mahdollista. Sen johdosta on muiden muassa metsänhoitajien lukumäärää lisätty. On myöskin metsänhoitohallituksen menosääntö uudistettu. Sittemmin on uudelleen järjestetty myös metsänvartijain palkkaus, joka olikin aivan pieni. Luulen, että esillä oleva 58,800 markkaa on ainakin pääasiallisesti uusien virkojen perustamisen aiheuttama. Asiantuntijat ovat nimittäin tulleet siihen päätökseen, että meillä, jos tahdomme saada intensiivisempää, voimaperäisempää metsänhoitoa aikaan valtion metsissä, on supistettava hoitoalueitten suuruutta ja on ylipäänsä käytettävä varoja työvoimien lisäämiseen. Luonnollista onkin, että näin on meneteltävä, ja on toivottavaa, että tulevaisuudessa tämä meno on lisäävä tuloja niin paljon, että valtion raha-asiain ja hallinnonkin kannalta se on puollustettavissa.

Edelleen on luettelossa: 9 pääluokkaa, yli-

opistollisia palkkausmäärärahoja, uusia professorin virkoja ja palkankorotuksia varten 45,744 markkaa. Siinähän ei ole kysymys mistään palkkojen parannuksista, vaan ainoastaan uusien professorin virkojen perustamisesta. Maanviljelystiedekunta on perustettu ja muita virkoja asetettu. Nuo palkankorotukset, jotka mainitaan, ovat asetuksen mukaan meneviä ja vanhuudesta voimassa olleita. Vielä tässä on kansakoululaitos: määräraha piiritarkastajille 41,000 markkaa. Sitä en voi tosiaan sanoa, kuinka sen asian laita on, mutta luullakseni se on siitä syntynyt, että piiritarkastajain lukumäärää on lisätty. — On vielä pari muutakin: Muinaistieteellinen toimikunta, parannettuja palkkauksia 31,970 markkaa. Se ei ole mikään tavallinen virkakunta, tämä muinaistieteellinen toimikunta, vaan enemmän tieteellinen laitos, niin että se on oikeastaan toisenlaisessa asemassa. Sitten on eläinlääkärilaitos: piirieläinlääkärit 33,100 markkaa. Tunnettua on, että piirieläinlääkärilaitos vasta viime vuosina on järjestetty ja piirejä on lisätty, niin että tämäkin erä näyttää, ja juuri meidän pääelinkeinomme maanviljelyksen sekä maata viljelevän väestön kannalta olevan hyvinkin paikallaan. — Teollisuuskouluista on palkkauksien lisäystä 41,300 markkaa. Sitä en voi selittää tarkasti. Teollisuuskoulut ovat hyvin tarpeellisia laitoksia; korotus lienee syntynyt koulujen luvun lisäyksen kautta. Valiokunta voi ottaa selvän. Lopuksi: valtiorahastosta maksettavan sotilaslakkautuspalkkasäännön korotus 69,000 markkaa. Se riippuu tunnetuista asianhaaroista, joille me emme kukaan voi mitään.

Kun käymme tämän luettelon lävitse, niin tällaiselta se näyttää, ja katson senvuoksi, että sellainen yleinen arvostelu, että tuo 9,900,000 markan lisäys on pääasiallisesti syntynyt v i r k a m i e s t e n palkkain korotuksen kautta, tuskin pitää paikkaansa.

Keskustelussa on myöskin kajottu eräisiin muihin kysymyksiin. On m. m. jälleen kosketeltu virkamiesten ja ylipäänsä valtion palveluksessa olevien henkilöiden matkalaskuihin ja matkakustannuksiin. Siihen on eduskunta jo aikaisemmin kääntänyt huomiota ja lausunut sen toivomuksen, että matkustussääntö otettaisiin tarkastuksenalaiseksi. Nykyinen matkustussääntö on kuten tunnettu, annettu vuonna 1891 ja vuonna 1899 on siihen tehty eräitä muutoksia. Minunkin mielestäni se on hyvin vanhettunut ja korjausta kaipaava ja valtiovaraintoimituskunnassa onkin jo eräs konseptiehdotus valmiina odottamassa tarkastusta; se on äskettäin valmistunut, mutta ei ole vielä ajan puutteen vuoksi voitu siihen asiaan ryhtyä; se saattanee kuitenkin läheisessä tulevaisuudessa tulla lopullisen käsittelyn alaiseksi.

Täällä on myös kosketeltu kysymystä virkamiesten eläkkeistä ja ylimääräisistä eläkkeistä. Kysymykseen virkamiesten eläkkeistä en tahdo kajota, sehän on kysymys siitä, minkälaisen palkan valtio tahtoo virkamiehille maksaa, ja tahtooko se maksaa yksinään sillä tavalla kuin yksityiset, ainoastaan elinajaksi, vai onko jonkunlainen eläkeoikeus myönnettävä. Se on kysymys, josta voipi olla eri mieliä. Mutta mitä ylimääräisiin eläkkeisiin tulee, niin siinä kohden on nähdäkseni olemassa käsitys, joka ei aivan vastaa asian laitaa. On kyllä totta, että ylimääräisiä eläkkeitä ovat saaneet ja että niitä nytkin nauttivat korkeat virkamiehet, tavallisesti jonakin osana, eli lisäyksenä varsinaiseen eläkkeeseen. Osaksi tämä asianlaita riippuu nykyisistä poikkeuksellisista oloista. Tavallisissa oloissa niitä on, mitä korkeampiin virkamiesluokkiin tulee, annettu kuolleiden virkamiesten leskille ja lapsille. Ja siinä kohden kyllä minäkin katson, ettei ole ainakaan aina noudatettu sellaista säästäväisyyttä kuin asia olisi vaatinut. Mutta pääasiallinen merkitys ylimääräisillä eläkkeillä nykyään on kuitenkin toinen. Jos katsellaan suurta erikoismenosääntöä, joka valmistetaan vuosittain, niin havaitsemme, että ylimääräisten eläkkeitten nauttijoista kaikkein suurin osa on kaikenlaisia pikkueläjiä, vähävaraisia henkilöitä, jotka ovat olleet valtion palveluksessa, mutta joilla ei ole ollut oikeutta saada vakinaista eläkettä. Ensinnäkin palvelusmiehiä, joilla ei ole oikeutta saada vakinaista eläkettä tai jotka ehkä ovat jostakin syystä kadottaneet sen oikeutensa, esimerkiksi siitä, että ovat eronneet vähän ennen kuolemaansa, jolloin heidän leskillänsä ei ole oikeutta saada varsinaista eläkettä eläkekassasta. Tämmöisissä säälittävissä tapauksissa heille (luotsipalvelijoille, tullipalvelijoille ja rautateittenkin palvelijoille y. m. s.) annetaan n. k. ylimääräinen eläke, pieni summa, 200—400 markkaa j. n. e. — Jos heillä on omia varoja, niin heille ei silloin tavallisesti sitä myönnetä, mikäli olen huomannut. — Myös tämmöisten henkilöiden leskille ja lapsille, niin kauan kun ovat ala-

ikäisiä tai kunnes täyttävät vissin ijän, myönnetään ylimääräinen eläke. Tällaisia sisältävät nuo hyvinkin pitkät ylimääräiset eläkesäännöt. Olen tullut siihen vakaumukseen, että ainakin mikäli se koskee tällaisia tapauksia, ylimääräinen eläkejärjestelmä nykyhetkellä täyttää vissin tarkoituksen. On tietysti eri kysymys, missä määrässä sekin tulevaisuudessa on tuleva uuden järjestelyn alaiseksi, mutta se nyt ei kuulu tähän kohtaan.

Vielä on täällä mainittu virkamiesten kuolinpesille annettavat n. k. lahjapalkkiot. On tunnettu, että jos virkamies on ollut valtion virassa 15 vuotta tai pitemmän ajan, niin hänen kuolinpesällään on oikeus saada n. s. lahjapalkkio, kuitenkin ainoastaan eräissä tapauksissa, nimittäin jos häneltä jää leski tai alaikäisiä poikia tai turvattomia tyttäriä. On eräitä vanhoja asetuksia vuodelta 1830 ja 1860, joissa tämä määrätään. Minäkin olen sitä mieltä, että tämä on aivan vanhanaikuinen järjestelmä, Se lienee tullut meille Venäjän esimerkin mukaan, mutta lienee nyt jo Venäjälläkin poistettu. Tämän talven kuluessa onkin asia huomattu senaatissa, mutta ajan puute on estänyt senkin kysymyksen tulemasta laajemmin käsitellyksi.

Ed. Rannikko: Pyysin puheenvuoroa ed. Järvisen lausunnon sen osan johdosta, jossa hän kosketteli n. k. suomettarelaisten, hovioikeuksien lakkautuspalkalle joutuneitten virkamiesten menoerää, koska hänen lausuntonsa tässä kohden antoi sellaisen kuvan kuin nämä virkamiehet olisivat itse tavallaan syypäät näihin heille maksettaviin palkkoihin. Kuten muistetaan vuoden 1907 valtiopäivillä valtiovarainvaliokunta mietinnössä n:o 11 sivulla 32 mainitsi, että se pitää velvollisuutenaan huomauttaa, että hallituksen pitäisi laillisessa järjestyksessä antaa tilaisuutta näille virkamiehille palata valtion palvelukseen, johon he osottavat pyrkivänsä. Kumminkin on tästä huolimatta, kun on ollut täytettävänä esimerkiksi apujäsenten paikkoja hovioikeudessa ja nämä lakkautuspalkalla olevat virkamiehet ovat ilmoittaneet haluavansa tulla huomioon otetuiksi näitä paikkoja täytettäessä, tapahtunut melkein poikkeuksetta, että virkaan on tullut nimitetyksi joku toinen sivulta päin. Näin ollen on lisätty valtion virkamiesten ennestään suurta lukua ja myöskin palkkamenoja eikä siis senaatin oikeusosasto ole suurestikaan tässä ottanut eduskunnan lausumaa toivomusta huomioon. Tämän tahtoisin uudestaan saattaa arvoisan valtiovarainvaliokunnan huomioon, jotta tämä asia tulisi uuden perinpohjaisen käsittelyn alaiseksi.

Ensimäisen Varapuhemiehen Sirolan poistuttua ja Puhemiehen asetuttua jälleen paikalleen keskustelu jatkuu seuraavasti:

Ed. Alkio: Pyysin puheenvuoroa sen johdosta, että valtiovaraintoimituskunnan päällikön lausunnon alkuosa, ja pääasiallisin osa, oli mielestäni kohdistettu sitä lausuntoa vastaan, jonka äsken täällä annoin. Tässä herra senaattorin lausunnossa ensiksikin herättää huomiota se omituinen seikka, että kaikki hänen väitteensä perustuvat palkkään luulotteluun. Minun mielestäni kun senaattori esiintyy tällaisissa asioissa, hänellä täytyy silloin olla varma tieto asiasta, jos hän kerran tahtoo väittää, että ne lausunnot, jotka tämän julaistun, painetun teoksen johdolla ne edustajat ovat antaneet, jotka ovat sen äsken saaneet lukeaksensa, eivät ole oikeat. Minun lausuntoni perustui niihin numeroihin ja tosiasioihin, jotka tässä teoksessa ovat painettuina edessäni. Minä pyydän kiinnittää eduskunnan huomiota siihen, että täällä sanotaan sivulla 21 käytetyn kolmannessa pääluokassa palkkauksiin 70,000 markkaa; neljännessä pääluokassa käytetyn valtiovaroja parannetuihin palkkaetuihin palvelijakunnalle 123,900 markkaa. Seuraavassa parannettuja palkkaetuja 73,500 markkaa. Edelleen korotettuja määrärahoja poliisilaitosta varten 1,903,858 markkaa. Kalliinajan-lisä palvelijakunnalle tullilaitoksessa 135,000 markkaa ja palkkaukset 42,275 markkaa. Metsänhoitolaitoksessa parannettuja palkkaetuja metsänhoitajille 58,000 markkaa; palkkaus työnjohtajille 48,400 markkaa. Sivulla 24 sanotaan valtion rautateihin käytetyn lisämäärärahana 3,961,600 markkaa. Näistä rahoista on käytetty virkamiesten ja palvelijakunnan palkkausetujen uudestaanjärjestelyyn 1,200,000 markkaa; palkkauksiin liikenneosastolla 959,500 markkaa, palkkauksiin veturipalveluskunnalle 295,700 markkaa. Edelleen tässä sanotaan, että postilaitoksessa on palkkojen korottami-

seksi postikonttoreissa käytetty 352,300 markkaa; edelleen palkkauksiin rautatiepostitoimituksissa 38,800 markkaa j. n. e. Sitten sanotaan täällä edelleen, että 15 pääluokassa valtiorahastosta on maksettu sotilaslakkautuspalkkasäännön korotus 69,000 markkaa. Minulla ei ole ollut tässä aikaa eikä tilaisuutta laskea, paljoko jo nämät tekevät yhteensä, mutta niinkuin kaikki huomaavat, näissä ei ole erotettu nimenomaan, mitkä kuuluvat palvelijakunnalle ja mitkä virkamiehille, joten siis se lausunto, jonka äsken annoin, perustuu tosiasioihin ja että lopulta, kun yhteenlasku vedetään näistä ja muista summista, suurimman erän puheenaolevan summan muodostamista menoista tekevät juuri virkakuntain palkkojen korotukset.

Herra senaattori huomautti siitä, että minäkin olin lausunut, että alemman palveluskunnan ja alempain virkamiesten palkkoja kyllä usein ansaitsee korottaa siksi, että ne ovat liika pieniä. Minä pyydän tämän johdosta erityisesti merkitä, että näitten vuosien kuluessa on täällä ollut, tietääkseni siinäkin puolueessa, jota herra senaattori edustaa, sellainen ajatustapa vallalla, että ennenkuin varsinaisesti ryhdytään palkkojen korotuksiin niille, jotka todella sitä tarvitsevat, on samalla otettava käsille kysymys korkeampien virkakuntain palkkojen alentamisesta. Mitä nyt tulee erityisesti tässä julkaisussa esiintyvään kysymykseen valtion rautateitten palkkausjärjestelmän uudistamisesta samaten kuin muistaakseni — tässä minunkin täytyy puhua luulojani — myöskin postilaitoksen virkamiesten palkkain uudestaan järjestämisestä, niin niihin aikoihin, kun nämä asiat olivat päiväjärjestyksessä, muistelen, että ainakin jommassakummassa korotettiin myöskin korkeampain virkamiesten palkkoja nimenomaan silmälläpitäen sitä, että luokkaraja pysyisi selvänä, joten siis tässäkin suhteessa väitän, että edellinen lausuntoni perustui tosiasioihin.

Muuten ansaitsee tässä herra senaattorin lausunnossa erityisesti panna merkille se, että hän myöskin luuli, että kun asiaa tullaan eduskunnalle tai meille edustajille riittävän selvästi valaisemaan, useat niistä syistä, joita on tuotu näitten muistutusten tueksi, myöskin väistyvät. Minusta tuntuu vähän kummalliselta, kun muistelen sitä aikaa, jolloin tässä eduskunnassa esitettiin suomalaisen puolueen virkamiesanomus. Siihen aikaan suomalaisen puolueen taholta erityisellä voimalla ajettiin myöskin sitä samaa periaatetta, jonka takana minä tämän lausuntoni kanssa yhä edelleen seison. Minusta on tuntunut melkein surulliselta se, että senaattori Paasikivi on ollut pakotettu tässä tilaisuudessa puollustamaan sen senaatin menettelyä, jonka toimenpiteet eivät silloin, kun tuo senaatti oli hallitsevana, „vallanpäällä" tässä maassa, ei suinkaan tyydyttänyt enempää herra Paasikiveä kuin sitä puoluettakaan, jonka edustajana hän senaatissa nykyään on. Minusta näyttää, että näin ollen on vielä erityisellä voimalla painettava se ajatus nykyään senaatissa olevain Suomen miesten muistiin, että puolueiden ohjelmat eivät saisi muuttua samalla kuin puolueiden edustajat astuvat hallitukseen. Nämä ohjelmat eivät varsinkaan saisi muuttua sellaisessa kuin nyt kysymyksessä olevassa suhteessa, jossa kansanvallan toteuttaminen ennen kaikkea vaatii, että senaatti koettaa sitä toteuttaa, kun eduskunnalla ei ole siihen valtaa, niinkuin valitettavasti on laita virkamiespalkkojen järjestelykysymyksessä.

Senaattori Paasikivi: Minä en tahdo käyttää monta sanaa viimeisen arvoisan puhujan lausunnon johdosta. Jos minä oikein käsitin hänet, niin hän puhui pellosta ja minä pellon aidasta. Minä olen sanonut, että siitä 9,900,000 markan menojen lisäyksestä, josta tässä on puhe, suurin osa ei kohdistu n. k. virkamies palkkojen korotuksiin ja lisäyksiin ja siinä voin minä aivan huoleti pysyä. Olen käyttänyt sanaa: „minä luulen" eräissä tapauksissa, jotka kuitenkin ovat kaikki sellaisia, mitkä eivät vaikuta tähän asiaan lainkaan. Jos käydään läpi tämä luettelo, niin siitäkin jo nähdään aivan riittävällä selvyydellä, että asia on niin. Siinä on muutamia epäselviä eriä, joista minun täytyy sanoa: „minä luulen". Ja minä pyydän nyt täydentää äskeistä lausuntoani sillä, että myös rautatien palkkaussäännön uudistamisen kautta syntyneestä menojen lisäyksestä „jalopeuran osa", niinkuin sanotaan, tuli juuri palveluskunnan osaksi.

Edellinen puhuja on maininnut myös korotetut määrärahat poliisilaitosta varten. Mutta onhan tunnettua, etteivät nekään ole poliisivirkamiehiä varten, vaan juuri poliii-

seja varten, joiden minä, nykyistä kielenkäyttöä noudattaen, katson kuuluvan n. k. palveluskuntaan.

Mitä sitte tulee siihen kysymykseen, missä määrin tämä minun lausuntoni sotisi sitä n. k. virkamiesohjelmaa vastaan, josta edellinen puhuja mainitsi, niin minä en voi tunnustaa enkä havaita, että se missään sotii sitä vastaan. Se, että valtion alemmille palvelijoille hankitaan aivan riittävä ja kohtuullinen toimeentulo, se ei ole missään ristiriidassa niiden periaatteiden kanssa, joita minäkin olen ajanut, ja joita tulen myöskin tulevaisuudessa kannattamaan. Päinvastoin. Ja mitä erittäin tulee nyt kysymyksessä oleviin vuonna 1907 suoritettuihin toimenpiteisiin alempain palvelusmiesten palkkojen korottamiseksi, niin katson asiakseni huomauttaa, että minä en ole vielä edes arvostellut sitä, olivatko ne paikallaan vai eivätkö. Sanoin nimenomaan, että voidaan olla erimielisiä siitä, missä määrin ne olivat tarpeellisia. Tahdoin vaan oikaista sen väärän esityksen, että tässä olisivat olleet kysymyksessä sellaiset n. k. virkamiesten palkankorotukset, jotka muodostaisivat suurimman osan tuosta 9,900,000 markasta. Kuten sanottu, minä en vielä lausunut mielipidettäni siitä, missä määrin nämä palveluskunnan palkankorotukset olivat paikallaan, jätin sen kysymyksen kokonaan avoimeksi. Voin nyt kuitenkin sanoa, että uskon niiden useimmissa tapauksissa olleen paikallaan. Nyt minä vasta sen sanoin.

Ed. Sirola: Ed. Stenström on ylhäisesti tyytynyt selittämään, että minun esitykseni Laukon jutun käsittelystä Turun hovioikeudessa olisi ollut väärä. Minä olin kuitenkin saanut julkisesta sanomalehdistöstä tietoni, että Turun hovioikeus julisti päätöksensä Laukon jutusta juuri ennen uuden vuokralain voimaanastumista, jonka uuden vuokralain nojalla se kielsi valitusosotuksen. Jos ei näin ole, olisi näistä asioista todella hauska saada kuulla oikeampi selitys, kuin mikä sanomalehdistön kautta on yleisölle annettu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen mukaan kertomus valtiovarain tilasta lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan.

2) Istuntojen alkaminen rukouksella.

Puhemies: Ed. Vihantola on eduskunnalle jättämässään kirjelmässä tehnyt seuraavan ehdotuksen: että eduskunta päättäen toistaiseksi alkaa kaikki täysi-istuntonsa rukouksella, antaisi puhemiesneuvostolle toimeksi järjestää asian siten, että joku evankelis-luterilainen pappi eduskunnasta itsestään tai ulkopuolelta eduskuntaa alkaisi istunnot lyhyellä rukouksella heti nimenhuudon jälkeen ja että siitä laadittaisiin asianomainen määräys työjärjestykseen.

Asia otetaan nyt esille ja jos ed. Vihantola haluaa lukea esityksensä, niin se on sallittu.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Minä pyytäisin ehdottaa, että tämä ehdotus lähetettäisiin puhemiesneuvostoon sellaisen lausunnon antamista varten kuin työjärjestyksen 41 §:n jälkimäisessä kohdassa mainitaan.

Ed. Yrjö-Koskinen: Samalla kun kannatan edellistä puhujaa, tahtoisin arvoisille edustajille esittää sen nöyrän pyynnön, että kun tätä asiaa tullaan käsittelemään, ei yksikään puhuja edellyttäisi esityksen tekijässä epärehellisiä ja halpoja vaikuttimia. Minä luulen, että tällaisen esityksen voi tehdä muustakin syystä. Yksistään tämä tosiasia on mielestäni sitä laatua, että jokainen viittaus mainittuun suuntaan alentaa viittauksen tekijää ja sitä kokousta, jonka jäsenenä hän on.

Ed. Wuorimaa: Kysymys siitä, että eduskunta alottaisi istuntonsa rukouksella, on jo ennenkin ollut eduskunnan ratkaistavana. Silloin ehdotus hylättiin syillä, jotka mielestäni eivät olleet päteviä. Jos eduskunnassa löytyy henkilöitä, jotka ovat niin ahdasmielisiä ja matalasydämisiä, etteivät he voi kohota ylös Jumalan luo, jossa kuitenkin me kaikki olemme, elämme ja liikumme, niin se ei ole syy, minkätähden eduskunta ei voisi sitä tehdä. Ja jos löytyy ihmisiä, jotka ovat niin köyhiä taikka niin tyhjiä hengessään, etteivät he voi antaa kaikkivaltiaan Jumalan rauhan ja totuuden täyttää sydämiään, niin se on valitettavaa heidän puolestaan, mutta eduskunnalla ei ole mitään syytä noudattaa samanlaisia periaatteita.

Ei teeskennelty sininen tai punainen ivanauru eikä matalahenkisestä kehittymättömyydestä johtunut mielenosoitus voi alentaa kaikkivaltiaan Jumalan kunniaa, yhtä vähän kuin joku ihminen voi millään mielonosoituksella saada auringon kirkkautta taivaalla himmenemään. Ei myös mikään ulkokullatun fariseuksen teeskentely voi estää eduskunnan rukousta kohoamasta ylös taivaan Jumalan puoleen ja tuomaan sieltä alas tähän ajallisen toiminnan rauhattomaan hälyyn sitä korkeaa rauhaa ja tyyneyttä, joka yksin takaa meidän maalliselle toiminnallemme siunausta ja menestystä. Pelko siitä, että rukous muuttuisi muodollisuudeksi, on vaan osaksi totta. Kaikki elämäntoiminta on sidottu ulkonaisiin muotoihin. Emme voi ajatellakaan ilman sanoja. Jokainen ajatus on sidottu sanan muotoon ja ilman sanoja on ajatuskin mahdoton. Rukous on se muoto, joka auttaa meitä kohoutumaan ylös ja ylentymään korkeutta kohti. Ja rukous ei ainoastaan ylennä meidän mieltämme, rukous myös tuo alas Jumalan lupaukset rukouksen täyttämisestä. Sillä Jesus on sanonut, että mitä ikinä me rukoilemme Jumalalta Vapahtajamme nimeen ja uskomme saavamme, niin se meille tapahtuu. Vasta sitte kun joku kansa ja ennen kaikkea sen eduskunta oppii kumartumaan kaikkivaltiaan Jumalan eteen, tunnustamaan syntinsä ja anomaan Hänen siunaustaan, vasta silloin koittaa sille kansalle kevät ja vapaus ja uusi voimakas elämän toiminta. Ei Suomen kristillisen kansan eduskunnankaan tarvitse hävetä tunnustamasta Jumalan nimeä, sillä ilman Hänen avuttansa me kukistumme ja vaivumme niinkuin laho, kämärtynyt vaate.

Minä sentähden toivoisin, että Suomen kansan eduskunta päättäisi alkaa toimintansa lyhykäisellä rukouksella, ei sentähden, että monen väkevän ja voimakkaan kansan eduskunta tekee samalla lailla, vaan sentähden, että meillä on Jumalassa kaikkivaltias Herra, josta Suomen kansankin onni ja kohtalo riippuu.

Tällä lauseella pyydän yhdistyä niihin, jotka ovat ehdottaneet, että tämä ehdotus lähetettäisiin puhemiesneuvostolle, että työjärjestys muutettaisiin nyt ehdotettuun suuntaan.

Ed. Kellosalmi: Ehdotan, että asia ei eduskunnan puolelta antaisi aihetta enempiin toimenpiteisiin, vaan että se puhemiesneuvostoon lähettämättäkin jo täällä hylättäisiin.

Ed. Vihantola: Tavattoman arkamielisenä tein käsilläolevan ehdotuksen. Tiesin asian olleen jo ennenkin eduskunnan käsittelyn alaisena ja silloin tulleen hyljätyksi. „Sama kohtalo voi nytkin sille tulla, jos ehdotuksen teet", ajattelin. Pelkäsin myös, että ehdotustani voitaisiin väärin ymmärtää, selittää se vääristä vaikuttimista lähteneeksi, niinkuin esimerkiksi että sillä tahdottaisiin valitsijoihin vaikuttaa tai muuta sellaista. Vielä sekin pelotti, että koko asia voidaan tehdä naurun ja pilkan alaiseksi, jota pelkoa se ei hälventänyt, että on kerrottu täällä eduskunnassa istuvan edustajia, joiden ei sanota enää piittaavan mitään Jumalasta, jotka kai, jos sellaisia olisi, tulisivat tekemään kaiken voitavansa ehdotuksen polkemiseksi. Mutta kaikista näistä huolimatta tunsin sisällisen pakon siihen, että minun on asiasta tehtävä ehdotus, käyköön sen miten hyvänsä. Olen nimittäin elävästi vakuutettu, että se aika alkaa olla käsillä, jolloin Suomen kansan on ratkaistava, tahtooko se edelleen palvella isiensä elävää Jumalaa, jota tässä maassa on tehty yli puoli kahdeksatta vuosisataa, vai lähteekö se etsimään uusia kuolleita jumalia pakanakansojen tavalla; johtuen tämä ratkaisuhetki siitä, että kaikesta päättäen ollaan koko maailman ihmisten kanssa siirtymässä uuteen aikaan, jonka tulevat muodostamaan uudet yhteiskunnalliset, valtiolliset ja taloudelliset olot. Tämän eduskunnan myöntävä tai kieltävä päätös käsillä olevasta asiasta tulee vaikuttamaan tähän ratkaisuun enemmän kuin kenties luullaankaan. Jos eduskunta päättää alottaa rukouksella täysistuntonsa, vaikuttaa se koko kansassa myötätuntoisuutta kristillisyyden asialle ja lujittaa kansan suhteita siihen, tai jos eduskunta siitä kieltäytyy, tulee se edistämään kansassa kristillisyydelle kylmenevää mieltä ja suurempaa kieltämistä, joka ei suinkaan edistä sen siveellistä kuntoa ja oikeustajunnan elpymistä, — mikä kuitenkin olisi kaikkien mielestä välttämätöntä, sillä muuten ei kansa olemassaoloansa säilytä.

Vakaumukseni on, että Suomen kansa ei kyllä pääse Jumalasta kokonaan irti koettamallakaan. Se voi katkaista jossain määrin siteitään, joilla se on Herraan sidottu, se voi kääntää selkänsä Jumalalle, voi pilkata ja häväistä nimikristittyjen ja julkisten kieltäjien kanssa Häntä, mutta kokonaan irti Hänestä ei se pääse. Siinä suhteessa ei tarvitse edelläviitattua rat-

kaisua pelätä. Mutta tästä irtautumisyrityksestä on seurauksena, että kansa parka joutuu repiviin ristiriitoihin, suuriin vaivoihin ja raskaisiin kokemuksiin, jotka musertavat, raastavat ja pirstovat sitä. Eikö sentähden pitäisi todella tehdä kaikki voitava siihen, että kansa lujittuu entistä enemmän Herraan, joka on sen tuki ja turva? Ainakin minulle se on omantunnon asia. Mutta ei minun mielestäni tämän yksin tarvitse vaikuttaa eduskunnan päätökseen. Hyväksymällä tehdyn ehdotuksen tekee eduskunta itselleen yhtä suuren palveluksen, kuin se tekee kansalle. Totta kyllä, ettei meidän aikana ole opittu rukoukselle antamaan niin suurta merkitystä, kuin se ansaitsisi. Sillä rukouksella on todellakin arvaamaton vaikutus monessa suhteessa. Kaikki onnettomat teot, ajattelemattomat työt ja harkitsemattomat seuraukset tulevat siitä, että intohimot pääsevät hallitsemaan tervettä ymmärrystä. En tiedä mikä muu voima niin vaikuttaisi intohimoja jäähdyttävästi kuin rukous. Sen olen saanut useamman kuin yhden kerran kokea. Monet kansankokoukset, joissa käsitellyt asiat ovat olleet omiaan päästämään intohimoja irroilleen, ovat menneet aivan tyynesti ja harkitusti kun ovat rukouksella aletut, sensijaan kuin monet muut samanlaiset kokoukset ovat olleet kaikenlaisten alhaisten intohimojen temmellyskenttinä. Tämä vain esimerkkinä. Kun nykyään kansamme seisoo moninaisten ristiriitojen partaalla ja kun ne ennen kaikkea kärjistyvät täällä eduskunnassa, nostaen milloin enemmän milloin vähemmän intohimoja irroilleen, niin ei suinkaan mielestäni olisi liikaa, vaikka eduskunta päättäisi ottaa tässäkin suhteessa ehdotuksen huomioon.

Minkä merkityksen kristillismielinen kansa tässä maassa antaa rukoukselle, ei minun tarvitse erityisesti mainita, sillä se on siksi tunnettua. Sanon vaan, että se pitää sen elinehtonaan, vieläpä että kaikki työ ilman sitä on turhaa ja tyhjää. Ei se jaksa täysin toivoa, että tämän eduskunnan työstäkään mitään siunausta lähtee, ellei sitä rukouksessa ja Herran pelvossa täällä tehdä. Mutta jos nyt eduskunta päättäisikin hyväksyä tämän ehdotuksen, voidaan hyvällä syyllä epäillä sen muuttuvan tyhjäksi tavaksi tai pahimmassa tapauksessa ulkokullaisuudeksi. Mutta ei minun luullakseni pitäisi sitä perin pahoin pelätä. Se henkilö, jonka tehtävä tulisi olemaan rukouksen lukeminen täällä, tuntisi varmaan siksi suurta painoa seisoessaan eduskunnan edessä, ettei hänellä olisi vaarana langeta tyhjään tapaan tai ulkokullaisuuteen.

Voisi kai asiasta tuoda yhtä ja toista näkökohtaa esiin, joka puhuisi sen puolesta, että eduskunnan kokoukset olisivat rukouksella aljettavat. Mutta minä luulen että tästä asiasta ollaan siksi selvillä, ettei se pitkistä puheista parane. Pyydän vain kannattaa niitä arvoisia edustajia, jotka ovat ehdottaneet, että asia lähetettäisiin puhemiesneuvostolle voimassa olevan työjärjestyksen mukaan.

Ed. Rosenqvist: Ifrågavarande förslag är otvifvelaktigt välment och framdrifvet utaf ädla motiv, men det synes mig vara ovist. Officiellt föreskrifna böner skola i regeln leda till ett missbruk och en degradering af religionen. Dylika böner sakna såsom icke burna utaf personliga behof och önskningar grundvillkoret för den religiösa handlingens äkthet och sanning: spontanitet och frihet. I religionens eget intresse alltså och i betraktande däraf, att förhandlingarna och diskussionerna i denna sal, där partiväsendets och lidelsernas demoner så ofta föra sitt spel, mången gång äga den karaktär, att deras inramande i religiösa akter skulle göra det hela till en egendomlig och motbjudande företeelse, måste jag för min del motsätta mig detta förslag och föreslår, att det omedelbart måtte förkastas.

Ed. Z. Castrén: Kun ed. Yrjö-Koskinen tämän keskustelun alussa nöyrästi pyysi, ettei edellytettäisi tämän ehdotuksen lähteneen huonoista vaikuttimista, niin minä saatoin täydellä mielelläni yhtyä tähän hänen toivomukseensa. Lausunto vaikutti minuun myötätuntoisesti; minäkin olen täysin vakuutettu siitä, että tällainen ehdotus voidaan tehdä aivan rehellisessä aikomuksessa ja sangen syvistä vaikuttimista lähteneenä. Mutta kun sitten ed. Wuorimaa edellytti että tätä ehdotusta ei voitaisi vastustaa muuten kuin lähtien huonoista vaikuttimista, sellaisista, joista lähtien ei tahdota tunnustaa mitään korkeampaa olevaksi, niin tämä jälkimäinen esiintyminen vaikutti minun mieleeni aivan toisin kuin tuo ennen mainitsemani. Olisi tullut jo edeltäpäin ajatella sekin mahdollisuus, että ehdotusta voitaisiin vastustaa lähtien sentapaisista vaikuttimista,

joista viimeinen arvoisa puhuja on puhunut. Minä asettuisin puolestani yleensä samalle kannalle kuin viimeinen puhuja, minä katsoisin rukousta niin persoonalliseksi ja läheiseksi ja sydämelliseksi asiaksi, etten tahtoisi sitä yhdistää sellaiseen viralliseen kysymykseen kuin mistä nyt on puhe. Minä siis vastustan ehdotusta, vastustan sitä senvuoksi, etten tahtoisi että eduskunta järjestäisi virallista rukouslaitosta yhteyteen istuntojensa kanssa.

Ed. Lumio: Minäkin tiedän, että ehdotus on tehty kyllä hyvässä tarkotuksessa, mutta en sentään kannata sitä ja toivoisin, että asia tällä kertaakin jätetään huomioon ottamatta. On nimittäin sillä tavalla, että vakaumuksia on monenlaisia, on uskonnollisia ja on taas sellaisia, jotka eivät näe rukousta tarpeelliseksi, ja sentähden minä arvelen että on kyllä totta, mitä täällä on sanottu että rukouselämä kohottaa ihmistä. Olen nimittäin nähnyt rukoilijoita monenlaisia, olen nähnyt muidenkin uskontojen parissa, olen nähnyt kiinalaisten ja intialaisten rukoilevan ja tiedän, että se voi kohottaa siinä muodossa, sillä tavalla kuin se itse kutakin kohottaa. Mutta sentään kun täällä otetaan huomioon ne olot, missä olemme, ja se aika, mikä on käytettävissämme, niin luulen ettei siitä olisi sitä hyötyä, mitä anomuksen tekijä on otaksunut ja sentähden sitä vastustan. Vielä sitä paitsi, kun sanotaan että „vanhurskaan rukous voi paljon, kun se totinen on", niin ne, jotka tahtovat sitä harjoittaa, voivat täältä saada sellaisen kokoontumispaikan, johon menevät ja rukoilevat siellä totuudessa ja se hyödyttää heitä ja ehkä hyödyttää meitäkin, mutta juuri sentähden, että se täällä tulisi saamaan toisenlaisen luonteen, jos sitä ruvettaisiin täällä käyttämään, sitä tultaisiin leimaamaan ulkokullaisuudeksi, siksi sitä vastustan.

Ed. Etelämäki: On ehdotettu, että täysi-istunnot alettaisiin yhteisellä rukouksella. Minä kuitenkin vastustaisin sitä, koska on jo niin paljon ulkokullaista jumalisuutta, ettei ole tarvis sellaiselle antaa eduskunnassa oikeutuksen leimaa. Sitä paitsi rukous samoin kuin koko kristillisyys on yksityinen ja kunkin vapaaehtoinen asia. En tahdo ketään estää täällä rukouksia pitämästä, mutta en tahdo myöskään että siihen ketään pakotettaisiin. Luulen ettei ole kristinopin mukaistakaan pakolla pakottaa tällaiseen tehtävään, jonkavuoksi tulen anomuksen hylkäämään.

Ed. Vihantola: On tuotu muutamia vastaväitteitä tätä ehdotusta vastaan ja pyydän lyhykäisesti saada niihin kuhunkin vähäsen vastata. Ensiksikin väitettiin ettei täällä muka voitaisi pitää rukousta sentähden, että täällä pidettävät puheet eivät olisi sopusoinnussa noiden pidettävien rukousten kanssa. Jokainen, joka tuntee kristillisyyden vaikutusta, tietää, että juuri siinä paikassa, missä ei olla kristillisyyden kanssa sopusoinnussa, sinne juuri kristillisyys tahtookin tunkeutua. Jos todella niin asiat ovat, josta minulla ensikertalaisena ei vielä ole kokemusta, että täällä tullaan pitämään sellaisia puheita, jotka eivät ole sopusoinnussa kristillisyyden vaatimusten ja rukouksen kanssa, niin silloin kaiketikin ehdoton velvollisuus on, että täällä rukouksia ruvetaan pitämään, että todella saataisiin puheet ja esiintymistapa sellaisiksi, että ne olisivat sopusoinnussa kristillisyyden kanssa. Kristillisyys ja rukous eivät pelkää jumalattomuutta.

Muuten tahdon sanoa tässä yhden asian, joka on minua kauan vaivannut, että se on mitä ikävin ja turmiollisin käsityskanta, kun oletetaan sitä, että työväen asian ajajain pitäisi olla eikristityitä. Jos he tahtoisivatkin sitä olla, niin sitä ei pidä myöntää. Asia on kuitenkin niin, että monet niistäkin miehistä, joita leimataan epäkristillisiksi, saattavat sittenkin sisimmältään olla likempänä kristillisyyttä kuin monet ne, jotka suulla kristillisyyttä tunnustavat (Vasemmistosta: Oikein!). Ja sentähden että asiat näin ovat, niin minä toivoisin varsinkin tältä vasemmalta siiveltä, että se antaisi tänä iltana tunnustuksen, että se tahtoo olla sopusoinnussa kristillisyyden kanssa, että se tahtoo edistää totista kristillisyyttä (Vasemmistosta: Turha toivo!). Pyydän huomauttaa, että silloin olisi tavaton pettymys minulla, jos ne sanat, jotka kuulin, että on siltä turhaa tätä toivoa, jos ne sanat „turha toivo" toteutuvat.

Sitten lausuttiin täällä väitös, että rukous on muka niin persoonallista, ettei sitä soveltuisi ottaa näin virallisesti käytäntöön. Minä kyllä myönnän sen ja olen vakuutettukin, että rukouksen tulee olla persoonallista laatua. Mutta olen myöskin vakuutettu siitä, että useinkin rukous, vaikka eivät kaikki ne henkilöt, jotka tilaisuudessa ovat, olekaan rukouksen kanssa

sopusoinnussa eivätkä voi rukoukseen syventyä, niin kuitenkin pidetty rukous, jos se lähtee totisesta ja vakaasta sydämestä, voi niihinkin vaikuttaa. Tämän ovat todistaneet ne monet ihmiset, jotka ovat olleet sellaisissa tilaisuuksissa. Heihin on tuo kokouksissa pidetty rukous niin vaikuttanut, että he ovat saattaneet siellä esiintyä aivan toisella tavalla kuin heidän luonteensa on vaatinut. Sentähden minä pitäisin sen tavattoman onnellisena asiana, jos todella tämä eduskunta päättäisi ruveta tätä asiaa koettamaan, onko siinä perää vai ei.

Täällä on mainittu sitäkin, että kun on kahdenlaatuista vakaumusta ihmisillä: toinen sellaista, joka vaatii rukousta, ja toinen, joka ei vaadi, ja sentähden tahdottu, että rukous hyljättäisiin, — niin minä en tiedä, kumman vakaumusta tässä on lupa polkea. Kaiketikin toisen taikka toisen vakaumus tulee poljetuksi. Minä kuitenkin toivoisin, että ne, joiden vakaumus sotii rukousta vastaan, antaisivat tällä kertaa perään niille, joiden vakaumus pyrkii siihen, että rukouksia pidettäisiin. — On myöskin täällä huomautettu, että on niin vähän aikaa. Tästä nyt ei olisi muuta sanottavaa kuin tekisi mieli pyytää niiltä arvoisilta puhujilta, jotka täyttävät pöytäkirjoja, että ne jättäisivät muutamia lauseita pois, jotta sijaan voitaisiin kuluttaa pieni aika tuohon rukoukseen.

Ed. Yrjö-Koskinen: En tahdo tänä iltana toistaa niitä syitä, joilla kaksi vuotta sitten perustelin samasta asiasta tekemääni ehdotusta, mutta pyytäisin huomauttaa, että eduskunnan päätöksen teko tänä iltana lähinnä koskee ainoastaan asian lähettämistä valmistettavaksi puhemiesneuvostoon. En puolestani saata ymmärtää, mitenkä ainoakaan edustaja täällä voi kieltää tällaista selvitystä asialta. Sellainen kieltohan tavallaan osottaisi, ettei tahdottaisikaan saada lähempää selvitystä. Minä siis pyydän, ettei ainakaan tällä kertaa eduskunta niin sanoakseni halveksivalla huutoäänestyksellä hylkäisi tätä esitystä, vaan asia lähetettäisiin puhemiesneuvostoon valmistettavaksi.

Ed. Lundström: Fastän många af representanterna hafva blifvit valda med vackra deviser såsom „lagstiftning på kristlig grund", „kristillisyys", „evankeliumin puolella" o. s. v. i den stilen, så tror jag, att dessa hafva varit enbart vackra paroller, på hvilka man lockat valmännen att fastna likt fågeln på linspöet. En sådan bönestund, som nu föreslagits, blefve säkerligen en parodi. Man klasslagstiftar ögonblicket efter det man riktat några vackra ord till ett öfversinnligt väsende, ord, hvari man nedkallat detta samma väsendes välsignelse öfver folket och enkannerligen de fattiga i samhället, och man antager vid denna klasslagstiftning lagar, som direkt rikta sig emot denna mindre bemedlade del af folket. (Ed. Hörhammer: Alldeles riktigt! Puhemies: Man får icke afbryta talaren.) Härigenom komme representanterna att känna sig stå i valet och kvalet mellan partiparollerna och de s. k. andliga bevekelsegrunderna, och jag är så pass mycket partiman, att jag tror, att partiparollerna dock i denna församling skola blifva utslagsgifvande och att de ord, som här i andligt syfte fällas, icke skola komma att finna någon lämplig jordmån. Icke häller tror jag det lönar sig, såsom representanten Vihantola tänkt sig, att här utöfva någon slags kristlig agitation. Vi äro redan säkra nog i både det ena och det andra. Våra valmän hafva icke sändt oss hit med mindre de känt våra tänkesätt, och att utöfva någon slags partiagitation eller kristlig agitation bland oss lönar sig icke. Jag är därför af den åsikten, att ett förslag sådant som detta redan i vaggan är dödfödt.

Ed. Lautasalo: Arvoisan esityksentekijän kanssa olen eräässä kohden vähän eri mieltä; siinä suhteessa, että hän puoltaa julkista rukousta. Minä olen sillä kannalla, kuten Kristus sanoo Mateuksen evankeliumissa: „Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, jotka mielellänne rukoilette synagoogissa ja kujien kulmissa, että te ihmisiltä nähtäisiin. Totisesti sanon minä teille: he ovat saaneet palkkansa." Ja toisessa paikassa: „Mene kammioosi ja rukoile siellä salaisuudessa." Siitä syystä katson tarpeettomaksi tässä tilassa julkisen rukouksen, kun tuota kammiossa rukoilemista voi käyttää kuka ikinä. Yhdyn senvuoksi kannattamaan niitä, jotka ovat vastustaneet tällaisen kohdan lisäämistä työjärjestykseen.

Ed. Lindelöf: I sak kan jag helt och hållet förena mig om det uttalande, som gjordes af repres. Rosenqvist. Jag anhöll om ordet med anledning af repres. Yrjö-Koskinens ytt-

rande. Han sade att denna sak icke borde utan vidare afgöras, innan den sändts till talmanskonferensen för att där kunna få nödig beredning. Jag tillåter mig betvifla nyttan af en dylik åtgärd. Talmanskonferensen är icke att likställas med specialutskott, som äga särskilda insikter inom en viss fråga. Jag är också öfvertygad om att hvarje representant har sin åsikt i förevarande sak fullkomligt klar utan någon ytterligare förberedande behandling af frågan.

Ed. Malmivaara: Minä en olisi uskaltanut tehdä sitä ehdotusta, mikä täällä nyt on käsillä, siitä yksinkertaisesta syystä, että se, kuten nyt jo on nähty, on houkutellut edustajia lausuntoihin, jotka tulevat heille itsellensä liika raskaiksi. Puheenvuoroa pyysin lähinnä ed. Lundströmin lausunnon johdosta. Tekisi mieli pyytää häntä vasta olemaan puhumatta asioista, joita hän ei ymmärrä, ja loukkaamatta sillä tapaa kuin hän sen teki, Suomen kristittyä kansaa.

Ed. Voipio: Pyydän kannattaa niitä arvoisia edustajia, jotka täällä ovat ehdottaneet kysymystä lähetettäväksi puhemiesneuvostoon. Lausun omasta puolestani sen toivomuksen, että kun tämä asia päätetään, eduskunta niille jäsenille, jotka tuntevat tarvetta ennen työn alottamista pyytää siunausta Jumalalta, soisi tilaisuuden siihen. Täällä on huomautettu, että siitä helposti voisi tulla ulkokullaista rukousta, mutta kaikkihan täällä ovat mukana silloin, joten minkäänlainen eroitus ei voi tulla kysymykseen ja kukaan ei voi tietää kuka sydämestään lähestyy Jumalata paitsi Jumala itse.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on tehty kaksi ehdotusta. Ed. Ingman useampien kannattamana ehdottaa, että ehdotus lähetettäisiin puhemiesneuvostoon sellaisen lausunnon antamista varten, kuin työjärjestyksen 41 § määrää. Ed. Kellosalmi useampien kannattamana on ehdottanut, että tämä ehdotus hylättäisiin. Näiden välillä tulee äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Ingmanin tekemän ehdotuksen, että käsittelynalainen ehdotus lähetettäisiin puhemiesneuvostoon sellaista lausuntoa varten kuin työjärjestyksen 41 § säätää, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta, ed. Kellosalmen ehdotuksen mukaisesti, päättänyt hylätä ehdotuksen.

Äänestyksessä ovat „ei"-äänet voitolla; Eduskunta on siis päättänyt hylätä ehdotuksen.

Puhemies: Työjärjestyksen mukaan on istunto päättyvä kello 11 ellei eduskunta toisin päätä. Ehkä eduskunta kuitenkin päättää, että esitetään kolme seuraavaa asiaa, nimittäin n:o 5:een saakka, niin että eduskuntaesitykset ja anomukset jäisivät seuraavaan istuntoon.

Ehdotus hyväksytään.

3) Ehdotus Hallitsijalle tehtäväksi alamaiseksi adressiksi.

Ed. Malmivaara lukee seuraavan kirjelmän:

Suomen Eduskunnalle.

Rohkenemme ehdottaa, että Eduskunta päättäisi Keisarilliselle Majesteetille lähettää alamaisen adressin, jolle puollamme seuraavaa sanamuotoa.

Suurivaltaisin, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas!

Vuosisata on kulunut umpeen siitä kuin Suomi yhdistettiin Venäjän valtakuntaan. Tämä yhdistys seurasi Venäjän aseitten voitosta, se pyhitettiin oikeudelliseksi ja velvoittavaksi Porvoon valtiopäivillä niiden lupausten kautta, jotka muistossa ylistetty Keisari Aleksanteri I ja Suomen kansan valitsemat edustajat Jumalan kasvojen edessä vaihtoivat, ja Haminan rauhanteossa Ruotsin valta sittemmin tunnusti sen olotilan, jonka historian välttämättömyys oli luonut.

Suomen asema vahvistettiin Hallitsijan sanojen mukaan sellaiseksi, että Suomi oli oleva erottamattomasti yhdistetty Venäjän valtakuntaan ja että Suomen kansan tuli korotettuna kansakuntien arvoon, vapaana sisäisissä asioissaan, nauttia niitä oikeuksia, jotka sen valtiosääntö sille takaa.

Porvoon valtiopäivillä antamansa vakuutuk-

sen uudisti Keisari Aleksanteri I julistuskirjassa helmikuun 21 päivältä 1816, senjälkeen kuin Keisarikunnan korkeat viranomaiset olivat yrittäneet ulottaa vaikutustaan Suomenkin asioihin. Saatuaan suuren maailmansodan päätyttyä tilaisuuden ulkonaisten huolten estämättä käyttää toimintaansa valtakuntansa sisäisten, muun muassa Suomeakin erityisesti koskevain asiain hoitoon, Jalo Hallitsija tässä julistuskirjassa lausui uudelleen vahvistavansa ikuisiksi ajoiksi antamansa lupauksen Suomen erinäisen valtiosäännön pyhästä säilyttämisestä Hänen ja Hänen Seuraajiensa hallitessa. Ja paremmin näyttääksensä, mitä Hän asettamallaan Suomen paikallisella hallituksella oli tarkoittanut, sekä osottaaksensa sen välitöntä suhdetta Omaan Korkeaan Persoonaansa antoi Keisari, Venäjän Keisarikunnan korkeimman hallituksen nimityksen mukaisesti, Suomen Hallituskonseljille nimen: „Keisarillinen Suomen Senaatti".

Keisari Aleksanteri I:n Korkeat Seuraajat ovat valtaistuimelle noustessaan, kukin puolestansa, vakuuttaneet ja vahvistaneet maamme perustuslait, luvaten säilyttää Suomen kaikkien asujainten oikeudet ja etuudet maan perussäännön mukaan vakavina ja rikkomattomina täydessä voimassaan ja vaikutuksessaan. Itse olette Te, Suurivaltaisin, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas, armollisessa käskykirjeessä 6 päivältä marraskuuta 1894 lausunut vakuuttaneenne Suomen perussäännön sydämellisellä mielihyvällä, muistaen tämän maan asujainten moninaisia järkähtämättömän uskollisuuden ja kiitollisuuden osotuksia hallitsijoitansa kohtaan. Tämän kautta ja ylevämielisesti kehittäen Suomen yhteiskuntalaitosta Aleksanteri I:n laskemalla perustuksella ovat Keisari-Suuriruhtinaat lujittaneet niitä siteitä, jotka yhdistävät kansaamme sen hallitsijoihin.

Suomen sisällisen itsenäisyyden turvissa on tässä maassa kasvanut omintakeinen henkinen ja aineellinen viljelys. Sen luominen Suomen karussa maaperässä on ollut tarmoa kysyvä, elämän arvoinen tehtävä, jonka tulokset ovat kansallemme samassa määrässä rakkaat kuin ne ovat olleet vaikeita saavuttaa. Suomalainen sivistys saattaa edelleenkin viihtyä ainoastaan tämän kansan luonteeseen ja tapoihin soveltuvain lakien ja yhteiskuntalaitoksen suojassa, ja sen vuoksi koskee kansaamme syvästi jokainen yritys, joka horjuttaa näitä kansallisen kehityksemme kulmakiviä.

Suurta levottomuutta on kansassamme herättänyt se, että Keisarikunnan hallituksen taholta on ryhdytty toimenpiteisiin ja esitetty vaatimuksia, jotka, soveltumattomina Suomen valtiosääntöön, järkyttävät kansamme omintakeisen elämän ehtoja, saattaen Suomen lainsäädännön, valtiotalouden ja hallinnon epäjärjestykseen. Sellainen toimenpide on kesäkuun 2 päivänä 1908 armossa hyväksytty järjestys Suomen asiain valmistelua ja esittelyä varten. Vaikeata häiriötä maallemme on myöskin jo tuottanut Keisarikunnan Ministerineuvoston edustama käsitys, että hajoitetun eduskunnan päätökset ovat pätemättömiksi katsottavat ja ettei niitä saa armossa vahvistettaviksi esittää. Aihetta huoleen antaa niinikään asetettavaksi määrätyn venäläis-suomalaisen komitean ohjelma, siinä kun Suomen Eduskunnan oikeutta osanottoon yleisvaltakunnallisiksi katsottujen, Suomea koskevien lakien säätämiseen ei ole mainittu. Suomen kansa ei voi tällaisissa Keisarikunnan hallituksen toimenpiteissä olla näkemättä järjestelmällisen, Suomelle turmiota uhkaavan menettelytavan ilmauksia.

Kansamme on kiinnitetty Venäjän valtakuntaan ei ainoastaan velvollisuuden vaan oman etunsakin siteillä. Suomelle itselleen on tärkeätä, että sen asioissa ei pyritä syrjäyttämään valtakunnan etuja. Kun on mahdollista, että Suomen lait eivät sisällä riittäviä mahdollisia takeita siitä, että Suomen asiain valmistelussa hallitsijan päätettäviksi Keisarikunnan edut otetaan tarpeelliseen huomioon, ei kansamme tahdo kieltäytyä hyväksymästä säännöksiä, jotka takaavat Keisarikunnan hallituslaitoksille tilaisuuden osaltansa vaikuttaa Keisarikuntaa koskevain Suomen asiain ratkaisuun. Samoin Suomen ei sovi pyrkiä vapaaksi siitä osallisuudesta valtakunnan puolustukseen, joka kohtuullisesti vastaa Suomen voimia, eikä muistakaan velvollisuuksistaan valtakuntaa kohtaan. Mutta toiselta puolen on Suomen kansalla oikeus vaatia, että sen oikeutta ei muuteta eikä rasituksia tai uusia velvollisuuksia sille säädetä muussa, kuin maan perustuslakien mukaisessa järjestyksessä, ja ettei loukata Suomen valtiollista autonomiaa eikä kansallista olemustamme saateta vaaranalaiseksi.

Suomen sisällinen itsenäisyys ei riko Venäjän valtakunnan eheyttä. Sen on sadan vuoden kokemus jo todistanut. Ja omintakeisessa kulttuuritehtävässään toimiva Suomen kansa ei

saata suurta Venäjää häiritä, yhtä vähän kuin kansamme surkastuminen voisi tuottaa Venäjän kansalle hyötyä.

Suurivaltaisin, Armollisin Keisari ja Suuriruhtinas!

Suomen kansa on vuosisatojen vieriessä eikä vähemmin sinä aikana, jonka se on elänyt Venäjän Keisarien valtikan alaisena, tottunut hallitsijassaan löytämään turvaa mielivaltaa ja vääryyttä vastaan. Se tuntee elävänä totuutena, että hallitsijan ylevä tehtävä on, niinkuin maamme vanha laki sanoo, „oikeutta ja totuutta vahvistaa, rakastaa ja varjella, mutta nurjuutta ja vääryyttä kieltää, hävittää ja polkea". Tässä tunnossa pyytää Suomen Eduskunta alamaisesti Teidän Keisarillista Majesteettianne armossa suojelemaan Suomelle vakuutettua oikeutta, ja Eduskunta luottaa siihen, että Teidän Keisarillinen Majesteettinne on löytävä ne keinot, joiden avulla tämä on mahdollinen Keisarikunnan etuja ja Venäjän suuren kansan arvoa loukkaamatta.

Rukoillen Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne ja Korkealle Keisarilliselle Perheelle Kaikkivaltiaan Jumalan siunausta, on Eduskunta alati j. n. e.

Helsingissä kesäkuun 12 p:nä 1909.

Wilh. Malmivaara.	Mikael Soininen.
O. A. Hainari.	A. Listo.
A. Koivisto.	H. Repo.
Mauri Honkajuuri.	Iisakki Hoikka.
Juho Rannikko.	J. A. Aitamurto.
Juho Seppä-Murto.	Juho Tulikoura.
Eveliina Ala-Kulju.	K. Myllylä.
Liisi Kivioja.	A. Lagerlöf.
Valde Hirvikanta.	Juho Torppa.
Aleksi Käpy.	J. Oskari Peurakoski.
B. Anneberg.	A. O. Wuorimaa.
Oskari Laine.	J. E. Antila.
S. N. Rajala.	J. Waarala.
Frans Wilho Sipilä.	F. O. Rapola.
J. Mynttinen.	Toini Voipio.
Onni Hallstén.	Taave Junnila.
A. Osw. Kairamo.	Erkki Pullinen.
K. R. Kares.	Hilda Käkikoski.
J. H. Pakkala.	Väinö Nyström.
Juho Malkamäki.	Santeri Haapanen.
Walter Andersin.	E. S. Yrjö-Koskinen.

Juhani Arajärvi.

Lopuksi puhuja ehdotti asian lähetettäväksi Perustuslakivaliokuntaan.

Ehdotus lähetetään Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 23).

4) Välikysymys kieltolakiasiasta.

Puhemiehen kehotuksesta sihteeri lukee seuraavan ed. Tokoin y. m. allekirjoittaman välikysymyksen:

Suomen Eduskunnalle.

Vuoden 1907 lokakuun 31 p:nä päätti Suomen Eduskunta lähettää hyväksymänsä lain alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta Hänen Majesteettinsa Keisarin ja Suuriruhtinaan vahvistettavaksi. Suomen kansan valtava enemmistö toivoi, että tuo vahvistus olisi saatu mitä pikimmin. Eduskunnan sanottu päätös oli, keisarillisen senaatin varapuheenjohtajan sittemmin eduskunnalle tekemän ilmoituksen mukaan, jätetty senaatille lausunnon antamista varten jo tammikuun 29 p:nä 1908. Senaatilta siten vaadittua lausuntoa odotettiin julkisuuteen kuukausi toisensa jälkeen. Vihdoin vaadittiin vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä tehdyllä välikysymyksellä tietoa senaatilta, mikä sen kanta on sanottuun kieltolakiin nähden ja mihin toimenpiteisiin se on ryhtyvä tai katsoo voivansa ryhtyä, jotta se laki voisi astua voimaan eduskunnan päättämänä ajankohtana. Saman vuoden elokuun 25 p:nä antamassaan vastauksessa luuli senaatin varapuheenjohtaja voivansa vakuuttaa, että senaatti tulee antamaan täydellisen merkityksen niille toivomuksille, joita eduskunnan siihen päätökseen nähden on olemassa kansamme hyvinkin laajoissa piireissä. Sen lisäksi annettiin silloisten senaattia kannattavain eduskunnan puolueryhmäin taholta uskotteluja, että niiden kannattama senaatti olisi toimiva kieltolain hyväksi. Kansamme tiedoksi ei kuitenkaan ole saatettu, että senaatti olisi edes niiden uskottelujen jälkeen teetättänyt riittäviä kieltolain mahdollisen voimaantulemisen edellyttämiä valmistustöitä, eikä edes että se olisi kyllin kiireellisesti antanut siitä siltä vaaditun lausunnon. Se kaikki herätti epäilyjä ja levotonta mielialaa kieltolakia todellisesti haluavain kansalais-

ten keskuudessa. Niitä on tuotu julki tavattoman lukuisissa kansalaiskokouksissa ja yhä vaadittu senaattia kiireellisempiin toimenpiteisiin kieltolain voimaansaattamiseksi. Laajain kansalaiskerrosten julkituomiin vaatimuksiin vastattiin vihdoin tämän vuoden kuluessa selityksillä, että senaatti olisikin vasta tänä vuonna antanut edellä usein mainitun lausuntonsa ja ehdottanut siinä, että eduskunnan sanottua lakia ei ensinkään vahvistettaisi. Nämä selitykset ovat yhä lisänneet kieltolain kohtalosta huolehtivien kansalaisten epätoivoa. Pidämme välttämättömänä, että Suomen kansa saa senaatin menettelystä kieltolakiasiassa mahdollisimman tarkat ja luotettavat tiedot ja katsomme niiden hankkimisen Suomen Eduskunnan velvollisuudeksi sen tähden, että se voisi ryhtyä asianhaarain aiheuttamiin toimenpiteihin.

Pyydämme sen vuoksi Eduskunnalta suostumusta esittääksemme senaatin asianomaisen jäsenen vastattavaksi:

1) kuinka kauvan on senaatti viivytellyt siltä vaaditun lausunnon antamista Suomen Eduskunnan lokakuun 31 p:nä 1907 hyväksymästä alkoholipitoisten aineiden valmistusta, maahantuomista, myymistä, kuljetusta ja varastossapitoa koskevasta laista?

2) mitkä ovat olleet sen viivyttelemisen syyt?

3) onko senaatti ehdottanut tai päättänyt ehdottaa, että Eduskunnan sanottua lakia ei vahvistettaisi ja, jos senaatti niin on tehnyt, millä perusteilla?

4) mitä senaatti on muuten tehnyt tai tahtoo nykyään tai läheisessä tulevaisuudessa tehdä väkijuomain kieltolain aikaansaamiseksi tai estämiseksi?

Helsingissä 14 p:nä kesäkuuta 1909.

Oskar Tokoi.
Yrjö E. Sirola.
N. A. Telkkä.
A. Salo.
Nestor Aronen.
P. J. Mömmö.
Juho Lautasalo.
Werner Aro.
Jalmari Kirjarinta.
Simo Pipatti.
Evert Eloranta.
Anton Huotari.
O. V. Kaipio.
Wäinö Jokinen.
Hilja Pärssinen.
Anton Kotonen.
Juho Etelämäki.
F. E. Kellosalmi.
Miina Sillanpää.
Sandra Lehtinen.
K. I. Lumio.
P. Huttunen.
H. Häyrynen.
K. J. Pohjola.
Edv. Helle.
Ida Aalle.
Aura Kiiskinen.
Oliver Eronen.
J. V. Sainio.
Anni Huotari.
Jaakko Mäki.
I. Hörhammer.
P. Tikkanen.
Mimmi Turunen.
S. Rantanen.
Hilda Herrala.
M. V. Hoikka.
Albin Koponen.
Mimmi Kanervo.
Anni Savolainen.

Puhemiesneuvoston ehdotuksesta asia pannaan pöydälle huomispäivän istuntoon.

5) Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassa pitämisestä maassa vuonna 1907.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa kertomuksen lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. von Troil: Den till förra landtdagen år 1908 af landets dåvarande prokurator aflämnade berättelsen om lagskipningen och lagarnas handhafvande i landet hann till följd af landtdagens upplösning icke blifva föremål för slutlig behandling från folkrepresentationens sida, och den senare landtdagen 1908 var icke alls i tillfälle att uttala sig angående densamma. Att ett uttalande från landtdagen sålunda helt och hållet uteblifvit kan af mångahanda orsaker icke annat än på det högsta beklagas och detta icke minst med hänsyn till de i sagda berättelse ingående initiativ på särskilda områden inom rättsvården.

En af de frågor, som dåvarande prokuratorn afsåg att genom berörda berättelse få upp på dagordningen, var den på pag. 20 o. f. i den svenska upplagan omförmälda om proviso-riska åtgärder för åklagare-väsendets förbättrande och förstärkande, i det prokuratorn velat erinra om det förslag till förordning angående tillförordnade statsåklagare äfvensom till kungörelse i samma ämne, som af den för revision af lagstiftningen angående rättegångsväsendet tillsatta kommittén i februari 1896 aflämnades till regeringen. Visserligen infordrades om detta förslag på sin tid hofrätternas i landet utlåtande, men blef detta utlåtande tyvärr från samtliga hof-

rätters sida afstyrkande. Jag kan icke säga annat än t y v ä r r, ty följden däraf blef blott den, att förslaget då lades å sido. Att detta förslag af prokuratorn ånyo fördes fram och detta i den form, som då skedde, kunde därför icke annat än lifligt tilltala ej allenast hvarje domare utan ock enhvar medborgare, som i en eller annan form fått pröfva på alla de stora brister, som i detta nu vidlåda landets åklagareväsende. Hurudan än rättegångsreformen hos oss kommer att gestalta sig, utgör dock statsåklagareinstitutionen en af de viktigaste länkarna i densamma, — ett sakförhållande, som rättegångskommittén i det af densamma uppgjorda förslaget till förordning ej allenast i hufvudsak på ett lyckligt sätt beaktat, utan ock lyckats inpassa i vår nu gällande rättegångsprocess. Såväl hvarje underdomare som enhvar annan, som varit i tillfälle att följa med rättegångsförfarandet i brottmål vid landets underrätter, måste medgifva, att vårt åklagareväsende, sådant detsamma under de senaste 10—15 åren utvecklat sig, är under all kritik. Den förberedande undersökning, som af vederbörande åklagare föranstaltas, och det på basen af denna undersökning upprättade s. k. polisförhörsprotokollet äro i regeln sådana, att domstolen af dem har ringa om alls någon nytta, — ja, mången gång har denna förberedande undersökning varit utredningen af själfva målet till förfång. För domstolen har i de flesta fall icke återstått annat än att börja från början och sålunda söka så godt det sig göra låtit lappa ihop det hela. Att detta öfver hufvud taget utfallit väl måste då i främsta rummet tillskrifvas den omständigheten, att förhållandena i vårt land hittills i stort sedt varit så små och så litet invecklade. Men ju mera utvecklingen skrider framåt, desto större fordringar komma också att ställas på åklagaremakten. Detta bestyrkes mer än tillräckligt af den utredning, som från åklagaremaktens sida föreställts angående de flesta af de uppseendeväckande grofva brott, som under de senaste åren föröfvats i vårt land. Att ett visst intimt sammanhang förefunnits emellan en hel del af dessa brott torde icke kunna förnekas, men detta sammanhang har icke af åklagaremakten beaktats, och då rannsakningen vid domstolen vidtagit, har detta varit för sent. Om vårt åklagareväsende allaredan nu varit ordnadt på sätt, som uti det af mig nämnda förslaget till förordning angående tillförordnade statsåklagare afsetts, hade med säkerhet nyssberörda sammanhang emellan dessa på vidt skilda orter i landet begångna grofva brott icke allenast beaktats, utan ock blifvit tillfredsställande utredt, på samma gång som motiven till dessa brott, som alla de på planläggningen och utförandet af dessa brott samverkande orsakerna hade fått sin fulla och riktiga belysning. Gentemot detta mitt påstående kan måhända invändas, att landets åklagare allaredan nu inom sina led räkna ett afsevärdt antal juridiskt bildade personer, d. v. s. sådana, som aflagt rättsexamen och åtminstone någon tid förrättat domareuppdrag. Detta är nog riktigt, men dessa personer hafva dock alla hemfallit under det rådande systemet, hvarförutom är att märka att på de ifrågasatta statsåklagarene ställas vida större fordringar och kompetensvillkor än nu är fallet, då t. ex. en vicehäradshöfding eller hofrättsauskultant utnämnes till kronolänsman eller stadsfiskal. Det är för närvarande alldeles icke ovanligt, att kronolänsmännen på landet öfverlämna verkställandet af den förberedande undersökningen åt sina poliskonstaplar, utan att de själfva ens besvära sig så mycket som att på ort och ställe följa med densamma. Först då poliskonstapeln anmält, att allt är färdigt, att måhända någon blifvit häktad, tar åklagaren del af undersökningsresultatet och vidtager de för själfva rättegångsförfarandet nödiga åtgärderna. Denna praxis har mer eller mindre allmänt tillämpats från och med den dag bro- och skallfogdebefattningarna indrogos och i deras ställe poliskonstapelstjänsterna på landet inrättades. Jag har såväl såsom underdomare på landet som i min egenskap af ledamot i en af landets hofrätter varit i tillfälle att otaliga gånger konstatera detta missförhållande. Exempel kunde nog nämnas, men jag vill inskränka mig till det redan anförda och i öfrigt hänvisa till såväl motiven till förenämnda förslag till förordning angående tillförordnade statsåklagare som till det prokuratorn uti förbemälda berättelse i detta afseende erinrat.

Enär i nu förevarande berättelse fastslås att den till förra landtdagen 1908 aflämnade berättelsen icke varit föremål för slutlig behandling från folkrepresentationens sida vågar jag uttala den förhoppning, att lagutskottet vid behandlingen af den berättelse, som nu blifvit

till landtdagen öfverlämnad, skall finna anledning att uttala sig ej allenast om den af mig nu berörda speciella frågans realiserande på sätt dåvarande prokuratorn afsett, utan ock om det sakförhållande att folkrepresentationen efter förra landtdagens upplösning icke blifvit satt i tillfälle att slutligt uttala sig i anledning af prokuratorns berättelse för året 1906.

Ed. K a a r n e: Prokuraattorin toimialaan kuuluu: valvoa lainkäyttöä sekä lakien voimassapitämistä maassamme, josta esillä oleva kertomuskin on eduskunnalle annettu. Kertomuksen johdosta tahtoisin tehdä muutamia huomautuksia. Kertomuksessa sivulla 6:sta alkaen puhutaan „valtiopäiväjärjestyksen ja vaalilain käyttämisestä", josta prokuraattori lausuu, että hän tähän uuteen lainsäädäntöön liittyvään aivan erikoiseen mielenkiintoon nähden on pitänyt asianaan jo nyt esittää eduskunnalle eräitä huomioita sanottujen lakien käyttämisestä. Tämän lisäksi ovat vilkas osanotto edustajanvaaleihin ja siitä johtuneet lukuisat vaaliluettelon oikaisua tarkoittavat vaatimukset, valitukset ja alistukset kuvernöörien sanotunlaisista kysymyksistä antamien päätösten johdosta ynnä valitukset itse vaaleista tarjonneet laajan ainehiston niiden kysymysten selvittämiseksi, joihin eriävät mielipiteet mainittujen lakien useiden säännösten sisällyksestä ovat antaneet aihetta.

Erittäin huomattavana seikkana prokuraattorin kertomuksessa ilmenee äänioikeuden riistot, sillä jo 1908 vuoden vaaleissa on vaaliluetteloa vaatinut kuvernöörien kautta oikaistavaksi 1,339 henkilöä, joista 1,311 oli arvellut, että heidät oli oikeudettomasti jätetty pois vaaliluettelosta. Ja kun senaatin oikeusosaston on täytynyt ratkaista niin monta asiaa, on siitä koitunut senaatille suuri lisätyö. Prokuraattorilla ei näy olevan toivoa niiden vähenemisestä tulevaisuudessakaan, joten hän toivoo jonkinlaista muutosta tässä kohden.

Suurimpana syynä näihin äänioikeusriistoihin näyttää olevan se, että viranomaiset tulkitsevat vaalilakia kahdella eri tavalla. Esim. sivulla 7 sanotaan: „Onko se, joka ei ole ollut hengillepantuna vuotena ennen sitä, jona edustajanvaali toimitetaan, siksi kertaa menettänyt vaalioikeutensa". On nimittäin sattunut, että henkilöä syystä tai toisesta ei ole pantu hengille vuotena ennen sitä, jona edustajanvaali on toimitettu, ja että hän sen johdosta on jäänyt merkitsemättä vaaliluetteloon. Silloin on syntynyt kysymys, voiko vaalilautakunta merkitä sellaisen henkilön vaaliluetteloon, vai onko hän siksi kertaa menettänyt vaalioikeutensa. Eri mielipiteitä on tästä ilmaantunut. Yksi mielipide on ollut se, että henkilö, joka on asunut määrätyllä äänestysalueella ja joka siis olisi ollut siellä hengille pantava, ei ole menettänyt vaalioikeuttaan sen kautta, ettei häntä oltu merkitty siihen henkikirjaan, jonka johdolla henkikirjoittaja on tehnyt sanotun luettelon. Vaalilautakunta olisi niinmuodoin velvollinen vaaliluetteloon merkitsemään sellaisen henkilön, ellei hän Valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n mukaan ole vaalioikeutta vailla. Tämä mielipide on kuitenkin saanut vähemmän kannatusta, kun taas melkoista lukuisammissa tapauksissa on oikeuskäytäntö käynyt vastakkaiseen suuntaan. Erittäinkin on senaatin oikeusosasto ollut toista mieltä, nimittäin että henkilöä, jota henkikirjoittaja mainitusta syystä ei ole ottanut puheenalaiseen luetteloon, ei vaalilautakuntakaan saa siihen merkitä.

Tämän yhteydessä tahdon esimerkkinä mainita erään tunnetun äänioikeusriiston, joka hyvin kuvaa nykyistä lainkäyttöä tässä kohden. Tohtori Matti Helenius-Seppälältä, kaikista asianmukaisista valituksista huolimatta, riistettiin vaalikelpoisuus sillä perusteella, että nimensä oli jätetty pois 1908 vuoden henkikirjoituksesta. Prokuraattoriin tekemästään valituskirjelmästä käy ilmi, että hän asui 1907 vuoden lopulla ja 1908 vuoden alussa vakinaisena huoneenvuokraajana kuukausikaupalla Kristillisessä Matkailijakodissa Vuorikatu 17 Helsingissä, valmistautuen pitemmälle ulkomaamatkalle, ollen tietysti siinä luulossa, että hänet tavallisuuden mukaan merkittäisiin mainitun talon henkikirjoitusluetteloon. Itse henkikirjoituksen tapahtuessa oli hän Raittiuden Ystävien seuran lähettämänä ulkomailla tekemässä tunnetuksi kieltolakiehdotustamme. Näin ollen oli hänen tietysti mahdotonta valvoa nimensä merkityksi tulemista viralliseen henkikirjaan. Asianomaisen henkikirjoittajan kehoituksesta oli hän liittänyt vaalilain 9 §:n mukaiseen vaaliluettelon oikaisuvaatimukseen myöskin Kristillisen Matkailijakodin puolesta annetun todistuksen, että olivat siellä erehdyksestä jättäneet hänen nimensä pois henkikirjoitukseen antamastaan luettelosta. Tunnettuna kaupungin asukkaana ja Helsingin kaupunkiseurakunnan

kirkonkirjoissa kauvan olleena olisi hänet pitänyt ottaa henkikirjoihin, jos henkikirjoitus olisi toimitettu sillä tarkkuudella, millä se on vanhoista ajoista asti säädetty toimitettavaksi, varsinkin jos olisi, kuten ainakin paikottain on tapana, edellisen vuoden henkikirjoitusluetteloa, jossa hän vielä oli, silmälläpitämällä otettu selkoa, oliko toht. Seppälä todella, muuttaneena toiselle paikkakunnalle tai muusta sellaisesta syystä, jääpä pois 1908 vuoden henkikirjasta. Hänen nimensä poisjättäminen vaaliluettelosta oli siis ilmeisen erehdyksen aiheuttama, ja vastoin lainsäätäjän tarkoitusta oli täten tulkittu mainittua pykälää väärin, niinkuin olen itse asianomaisilta lainsäätäjiltä kuullut. Lainsäätäjän tarkoitus on ollut se, että se määräys, mikä nyt on V. J:n 5 §:n 2 momentin 3 kohtana, tarkoittaa, kuten muuten huhtikuun 15 päivänä 1869 annetun V. J:n 14 §:stä käy selville, määräystä sellaiseen henkilöön nähden, joka oli keisarin palveluksessa, vaikka ei Suomen virkamiehenä ja ainoastaan Suomen kansalaiseksi tullutta ulkomaalaista tai pitemmän aikaa ulkomailla ollutta suomalaista, mutta ei voi, oikein tulkittuna, koskea vuosikymmeniä jo säännöllisesti äänioikeuttaan käyttäneitä, maassa veronsa suorittaneita kansalaisia, jotka ilman omaa syytään ovat erehdyksestä jätetyt pois henkikirjoista, vaikka heidän olisi ehdottomasti pitänyt olla maassa hengillepantuina, jos asianomaiset viranomaiset olisivat tarpeellisella tarkkuudella tehtävänsä suorittaneet. Jo näin ollen on siis hyvin epätietoista, onko menetelty perustuslakimme hengen mukaisesti, kun tuollaisella verukkeella äänioikeus vietiin. Jos tällaista mielettömyyttä aijotaan edelleenkin käyttää kyseessä olevan lain tulkinnassa, että edellä mainittuun määräykseen vetoamalla ruvetaan riistämään äänioikeus sitä jo monet vuodet säännöllisesti käyttäneeltä, maassa kaikki veronsa suorittaneelta kansalaiselta sen johdosta, että hän yhden ainoan kerran on erehdyksestä jätetty pois henkikirjoista, mikä tavaton epävarmuus voisikaan päästä vallalle vaalioikeudesta, jollei tällaisia ilmeisiä erehdyksiä viranomaiset ota korjatakseen sillä tavoin, kuin vaalilaissa vaaliluettelon oikaisuista säädetään. Mielettömyys käy tässä asiassa vielä selvemmäksi, kun tarkastaa saman pykälän seuraavia määräyksiä. Kruununveronsa maksamatta jättäminen kahtena edellisenä vuotena vie äänioikeuden. Konkurssin tehnyt saa äänioikeutensa takaisin, kun on pesäntilansa valallaan vahvistanut. Vasta irtolaisuudesta yleiseen työhön tuomittu menettää äänioikeutensa kolmannen vuoden loppuun siitä, kuin hän työlaitoksesta pääsi. Jos nyt sen takia, että kerran jää ilman omaa syytä pois henkikirjoista, kolmeksi vuodeksi jää vaille tärkeintä kansalaisoikeutta, saa paljoa kovemman rangaistuksen kuin kruununveronsa suorittamatta jättänyt tai konkurssin tehnyt — ja joutuu samaan luokkaan irtolaisuudesta vankilassa istuneiden kanssa! Kuitenkaan ei prokuraattori antanut asialle sen suotuisampaa vastausta kuin senaatin oikeusosastokaan. Hän lyhyesti vaan ilmoitti ettei sellainen asia kuulu hänen toimialaansa ja että senaatin oikeusosasto on asiaa harkinnut sillä tavoin kuin hän tässä kertomuksessaankin esittää.

Valituskirjelmässään pyysi tohtori Helenius-Seppälä prokuraattorin selvitystä myöskin siihen asiaan, että miten voi olla kansanedustaja ja kuitenkin ilman vaalioikeutta samalla kertaa, kuten hän silloin oli, sillä lain mukaan on mahdoton käsittää, että edustajana voi olla sellainen, joka ei ole edustajan toimeen vaalikelpoinen. Tätäkään perin tärkeätä ristiriitaa ei prokuraattori ottanut edes tutkiakseen. Mutta kenties se prokuraattorin toimituskunnan 35,600 markkaa, paitsi omaa palkkaansa, on siksi pieni ettei kannata kaikkiin „pikkuasioihin" huomiota kiinnittää.

Kun vaalilakia ja valtiopäiväjärjestystä tulkitaan kahdella eri tavalla, kuten prokuraattorinkin kertomuksesta ilmenee, joudutaan lopuksi suuriin mielettömyyksiin. Esimerkiksi Turun läänin eteläisen vaalipiirin keskuslautakunta on julistanut toht. Helenius-Seppälän lain mukaan edustajaksi, mutta antanut valtakirjan ed. Vihantolalle. Nyt on Turun läänin kuvernööri määrännyt „lain mukaan" valtakirjan annettavaksi lakitieteen kandidaatti Antti Mikkolalle, joten yhdellä edustajansijalla on kaksi „lainmukaista" edustajaa. Jos esim. eduskunta ottaa vielä huomioonsa minun eduskunnalle esittämäni toivomuksen ja määrää valtakirjan annettavaksi toht. Seppälälle, jolle se oikeuden mukaan kuuluu, silloin on jo kolme edustajaa yhdellä edustajasijalla.

Täällä on adressiehdotuksissa kylläkin kauniisti puhuttu perustuslaista ja siitä vääryydestä, jota kansamme saa kärsiä laittomuuden tähden ulkoapäin; mutta kun omissa nurkissa

tapahtuu tällaista laittomuutta, olisi eduskunnan syytä kiinnittää siihen lähemmin huomiotaan. Perustuslaki säätää, että meidän pitää „kaikkien nauttia yhtäläistä oikeutta". Missä on tämä yhtäläinen oikeus silloin, kun kansalaisilta ilman omaa syytään riistetään kolmeksi vuodeksi tärkein kansalaisoikeutensa?

Ed. Anton Huotari: Minä pyytäisin esittää, että tämä prokuraattorin kertomus pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Kotonen: Minä pyydän kannattaa ed. Huotarin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Pöydällepanosta on kaksi eri ehdotusta.

Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi lakivaliokuntaan, mutta kun pöydällepanoa on pyydetty, on siitä ensin tietysti äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo heti tehdä asiallisen päätöksen asiassa, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on asia päätetty panna pöydälle ensi perjantaihin.

Äänestyksessä ovat „ei"-äänet voitolla; asia on siis päätetty panna pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Puheenvuoroa tämän jälkeen käyttää

Ed. Listo: V. J:n 48 §:n mukaan on täysi-istunnossa jokaisella edustajalla oikeus lausua mielipiteensä kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu. Tätä oikeuttani käyttäen pyydän tänä iltana tapahtuneen kahden evästyskeskustelun johdosta saada lausua käsitykseni, että eräät edustajat eivät ole ottaneet huomioonsa sitä, että heidän tulee lausunnoissaan pysyä siinä asiassa, joka, niinkuin V. J. sanoo, silloin on keskustelun alaisena. Se tapahtui silloin, kun evästettiin kertomusta valtiovarain tilasta. Mainittu kertomus koski vuotta 1907, mutta useat puhujat puhuivat monesta muusta vuodesta, vaan kaikkein vähimmin siitä vuodesta, ja paninpa merkille, että yksi puhuja ei puhunut ollenkaan koko siitä kertomuksesta. Äsken saimme kuulla pitkän lausunnon, joka oli koskevinaan silloin esillä ollutta prokuraattorin kertomusta. Nyt näemme kuitenkin prokuraattorin kertomuksesta, että se koskee vuotta 1907, mutta tuo lausunto koski tapahtumaa vuonna 1909. Minun käsitykseni mukaan tällaisessa menettelyssä rikotaan V. J:n 48 §:n selvää määräystä. Lausun siis sen vakavan toivomuksen, että edustajat vastedes paremmin painaisivat mieleensä, mitä perustuslaki heidän noudatettavakseen valtiopäivätyössä määrää.

Puhemies: Loppuosa tämänpäiväisestä esityslistasta siirretään seuraavaan istuntoon eli huomispäivään.

Seuraava täysi-istunto ilmoitetaan olevan huomenna tiistaina kello 6 i. p.

Istunto päättyy kello 11,51 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

9. Tiistaina 15 p. kesäkuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Eduskuntaesityksiä ja anomusehdotuksia:

Siv.

1) Ed. Junnilan y. m. anom. ehd. N:o 30 kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen annetun asetuksen eräiden pykälien muuttamisesta. 140

2) Ed. Yrjö-Koskisen y. m. edusk. esit. N:o 5 lisäyksestä Rikoslain voimaanpanoasetuksen 20 §:n 2 kohtaan. 141

3) Ed. Tulikouran y. m. anom. ehd. N:o 13 perimysmaan erikoisluonteen ja sukulunastusoikeuden lakkauttamisesta. „

4) Ed. Kaarneen y. m. edusk. esit. N:o 1, sisältävä ehdotuksen laiksi alkoholipistoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta. „

5) Ed. Sillanpään y. m. edusk. esit. N:o 15, sisältävä ehdotuksen laiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta.

6) Ed. Wuorimaan y. m. anom. ehd. N:o 11 serumtutkimus- ja valmistuslaitoksen perustamisesta maahan. „

7) Ed. Wuorimaan y. m. edusk. esit. N:o 4, sisältävä ehdotuksen laiksi, joka ehkäisee yksityisiä tai yhtiöitä hankkimasta liian suuria maa-aloja. 142

8) Ed. Pykälän y. m. anom. ehd. N:o 33 piirilääkärinvirkojen lakkauttamisesta ja kunnanlääkärijärjestelmän kehittämisestä. „

9) Ed. Pennasen y. m. edusk. esit. N:o 6, sisältävä ehdotuksen laiksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla; sekä b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä. 142

10) Ed. Wuorimaan y. m. edusk. esit. N:o 10, sisältävä ehdotuksen asetukseksi teitten ja siltain tekemisestä ja kunnossapidosta maalla. „

11) Ed. Waaralan y. m. edusk. esit. N:o 3, sisältävä ehdotuksen asetukseksi lokakuun 20 p:nä 1898 metsästyksestä annetun asetuksen eräiden pykälien muuttamisesta toisin kuuluviksi. 144

12) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 1 arm. esityksen antamisesta erinäisiksi muutoksiksi voimassa olevaan metsästysasetukseen. „

13) Ed. Mäen y. m. anom. ehd. N:o 64 metsästysasetuksen muuttamisesta siihen suuntaan, että metsästys tulisi maanomistuksesta riippumattomaksi. „

14) Ed. Nuoran y. m. anom. ehd. N:o 31 riittävän korvauksen maksamisesta sotaväen ja sotaväenkalustojen kuljetuksesta. „

15) Ed. Kruusin y. m. anom. ehd. N:o 54 kuntien vapauttamisesta sotilaskuormastojen kuljetuksesta leiripaikoille ja sotilaskyydityistä koskevien asetusten tarkastamisesta. „

16) Ed. Pykälän anom. ehd. N:o 32 riittävän korvauksen maksamisesta yleisistä varoista sotilaskyydityksestä. „

17) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 4 määrärahan myöntämisestä kesäsiirtolain kannattamiseksi köyhälistön lapsille. 145

18) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 20 komitean asettamisesta n. s. vivisektsionikysymyksen selvittämiseksi. „

Siv.

19) Ed. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. N:o 22 hengellisen hoidon järjestämisestä mielisairasten hoitolaitoksiin. 145

20) Ed. Antilan y. m. anom. ehd. N:o 34 suomenkielen saattamisesta opetuskieleksi yliopistossa ja teknillisessä korkeakoulussa. ”

21) Ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. N:o 35 valtion kannatusavun myöntämisestä Pietarin suomalaiselle yhteiskoululle. ”

22) Ed. Kaarneen y. m. edusk. esit. N:o 2, sisältävä ehdotuksen laiksi 30 p:nä tammikuuta 1865 annetun palkkaussäännön sekä erinäisten myöhempien samaa asiaa koskevien asetusten kumoamisesta. ”

23) Ed. Sillanpään y. m. edusk. esit. N:o 13, sisältävä ehdotuksen laiksi tammikuun 30 p:nä 1865 annetun palkkaussäännön kumoamisesta. ”

24) Ed. Torpan y. m. anom. ehd. N:o 58 arm. esityksen antamisesta laiksi työvälipuheesta, kumoamalla samalla tammikuun 30 p:nä 1865 annettu palkkaussääntö. ”

25) Ed. Latvalan y. m. anom. ehd. N:o 91 arm. esityksen antamisesta uudeksi palkkaussäännöksi. ”

26) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 2 työolojen järjestämisestä valtion töissä. ”

27) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 3 työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen järjestämisen jouduttamisesta sekä suunnitelman laatimisesta leskien ja orpojen työttömyys- ja sairausvakuutusta varten. ”

28) Ed. Arajärven y. m. anom. ehd. N:o 21 Haminan entisen luotsipiirin luotsien palkkaukseen pidätettyjen kalastussaarien ja luotojen luovuttamisesta asianomaisiin kuntiin kuuluvien saaristokylien käytettäviksi. ”

29) V. J:n 32 §:n säätämää äänestystä varten ed. Tokoin y. m. välikysymys kieltolakiasiasta. 147

30) Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten Kertomus Eduskunnan Pankkivaliokunnalle vuodelta 1908. ”

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ed. J. Castrén, Junnila ja Nevanlinna.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat yksityisten asiain tähden ed. J. Castrén tämän päivän istunnosta ja ed. vapaaherra v. Troil ensi perjantain iltapuoleksi ja lauvantaiksi.

Eduskunnan loma.

Puhemies: Keisarillisen Suomen Senaatin Talousosaston Kansliasta ilmoitetaan, että eduskunan lomanpyyntö on hyväksytty.

Painatustöiden kanslia.

Puhemies: Kansliatoimikunta katsoo, että näilläkin valtiopäivillä olisi järjestettävä painatustöiden kanslia, niinkuin ennenkin, ja ehdottaa, että eduskunta päättäisi otettavaksi painotöiden valvojan. Jos eduskunta tähän suostuu, jää viran täyttäminen sitten työjärjestyksen mukaan kansliatoimikunnalle.

Ehdotus hyväksytään.

Eduskuntaesitysten ja anomusten sisäänjättöaika.

Puhemies muistuttaa siitä, että eduskuntaesitykset ja anomusehdotukset, joita näillä valtiopäivillä aijotaan jättää, ovat jätettävät sihteerille viimeistään ensi torstain kuluessa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Eduskuntaesityksiä ja anomusehdotuksia:

1) Kiinnityksestä kiinteään omaisuuteen annetun asetuksen eräiden pykälien muuttamisesta.

Ed. Junnilan y. m. sitä tarkoittavan anom. ehd:n n:o 30 esittää ed. Käpy ja lähetetään se tehdyn ehdotuksen mukaisesti Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 52).

2) Ehdotus lisäykseksi Rikoslain voimaanpanoasetuksen 20 §:n 2 kohtaan.

Ed. Yrjö-Koskisen y. m. sitä tarkoittavan edusk. esit:n n:o 5 esittää ed. Yrjö-Koskinen, jonka esityksestä asia lähetetään Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 24).

3) Perimysmaan erikoisluonteen ja sukulunastusoikeuden lakkauttamista

tarkoittavan ed. Tulikouran y. m. anom. ehd:n n:o 13 esittää ed. Tulikoura, ja lähetetään asia Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 51).

4 ja 5) Ehdotus laiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta.

Ed. Kaarneen y. m. sitä tarkoittava edusk. esit. n:o 1, sekä ed. Sillanpään y. m. edusk. esit. n:o 15 samasta asiasta, esitetään yhteydessä toistensa kanssa.

Edellisen esittää ed. Kaarne, ehdottaen sen lähetettäväksi Talousvaliokuntaan, toisen esittää ed. Sillanpää.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu:

Ed. Söderholm: Då det var fråga om tillsättandet af ett särskildt utskott för beredning af eventuella motioner angående förbudslag, så uttalade jag mig i den riktningen, att det ej stode tillsammans med vår gällande rätt att landtdagen, efter det den antagit propositioner eller motioner, icke afvaktade deras föredragning för Monarken, innan den kom med ett nytt liknande initiativ. I andra länder har man försökt undvika denna konflikt genom att i grundlag stadga, att lagförslag, som blifvit af folkrepresentationen antaget, borde inom viss tid blifva föremål för regeringens pröfning. Har detta icke skett, anses lagförslaget hafva förfallit. Någon motsvarande bestämning hafva vi icke, och Monarken är således oförhindrad att huru sent som hälst ingå i pröfning af en landtdags beslut. Hvilka svårigheter och konflikter därigenom kunna uppstå hade jag tillfälle senast framhålla. Jag anser att denna omständighet är sådan, att remiss af en moition under dylika förhållanden icke kan af mig tillstyrkas. Det har här visserligen anförts, att den omständigheten, att förbudslagen bör vara stadfäst före 1 juli för att öfverhufvud kunna blifva stadfäst, skulle verka så mycket, att man åtminstone kunde remittera ärendet till utskott, då det ändå är sannolikt att någon stadfästelse icke före sagda tidpunkt kunde ske. Det tillkommer icke mig att här yttra mig om hvad som är sannolikt eller icke, då det gäller en uppfattning om hvad grundlag stadgar. Jag kan vid sådant förhållande icke tillmäta denna omständighet någon betydelse, utan måste i hvarje fall yrka på, att förevarande motioner icke remitteras. Någon faktisk fara för att landtdagen skulle blifva förhindrad att behandla dessa motioner föreligger häller icke, då ju landtdagen har tillfälle efter det 1 juli gått tillända upptaga dessa frågor och få dem remitterade till utskott.

Puhemies: V. J:n 55 §:n mukaan on eduskuntaesitys, jollei sitä, kun se ensi kerran on käsiteltävänä, heti yksimielisesti lähetetä valiokuntaan, pantava pöydälle johonkin lähinnä seuraavista istunnoista. Koska valiokuntaan lähettämistä on vastustettu, on asia jäävä pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Nyt ei siis voida keskustella itse asiasta, vaan ainoastaan pöydällepanopäivästä. Kehoitan niitä puhujia, jotka ehkä tahtovat käyttää puheenvuoroa, lausumaan mielipiteensä ainoastaan tästä osasta asiaa.

Ed. Estlander: Min afsikt var endast att understöda hr Söderholm, men har jag numera icke anledning att uttala mig.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

6) Serumtutkimus- ja valmistuslaitoksen perustamista maahan

koskevan ed. Wuorimaan y. m. anom. ehd:n n:o 11 esittää ed. Wuorimaa, lausuen:

Tämä esitys koskee serumlaitoksen aikaansaamista Suomeen ja on aivan sama kuin se, mikä viime syksynä annettiin valtiopäiville, mutta jota ei silloin ennätetty käsitellä. Sen ponnessa ehdotetaan, että eduskunta Keisarilliselta Majesteetilta anoisi, että serumtutkimus-

ja valmistuslaitos heti maahamme perustettaisiin.

Pyydän saada ehdottaa, että tämä anomusehdotus lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Asia lähetetään Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 49).

7) Ehdotus laiksi, joka ehkäisee yksityisiä tai yhtiöitä hankkimasta liian suuria maa-aloja.

Ed. Wuorimaan y. m. edusk. esit:n n:o 4 tästä asiasta esittää ed. Wuorimaa seuraavin sanoin:

Tämä esitys on myöskin sama, joka viime vuonna annettiin valtiopäiville ja jota myöskään ei silloin ennätetty käsitellä. En tahdo sitä nyt lukea kokonaisuudessaan, koska olen varma siitä, että eduskunta sen jo entisestään tietää. Sen alla ovat nimet: Tulikoura, Rajala, Kruus, Haapanen, Pakkala ja Mynttinen. Pyydän että tämä anomusehdotus lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan sentähden, että se ei koske ensinkään budgettia, mutta sen tarkotus on ehkäistä suurien maa-alojen syntymistä Suomessa.

Puhemies: Puhemiesneuvoston enemmistö on, mitä tämän asian valiokuntaan lähettämiseen tulee, ollut sitä mieltä, että se olisi lähetettävä valtiovarainvaliokuntaan. Koska eri mieliä on syntynyt siitä, mihin valiokuntaan tämä eduskuntaesitys on lähetettävä ja 55 § V. J:ssä voidaan tulkita siten, että eduskuntaesitystä heti ensi kerralla esitettäessä ei tulisi minkäänlainen äänestys kysymykseen, niin katson että asia on pantava pöydälle.

Asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

8) Piirilääkärinvirkojen lakkauttamista ja kunnanlääkärijärjestelmän kehittämistä

koskevan ed. Pykälän y. m. allekirjoittaman anom. ehd:n n:o 33 esittäessään lausuu ed. Pykälä:

Viittaamalla niihin perusteluihin, jotka löytyvät 1908 vuoden valtiopäivien liitteissä IV, sivulla 71, ja siihen ponteen, mikä myös löytyy siellä, rohkenen kunnioittaen ehdottaa, että anomus lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Asia sen jälkeen kuitenkin lähetetään Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 52).

9) Ehdotus laiksi a) teitten tekemisestä ja kunnossapidosta maalla; sekä b) tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä,

joka on tehty ed. Pennasen y. m. allekirjoittamassa edusk. esit:ssä n:o 6, ja

10) Ehdotus asetukseksi teitten ja siltain tekemisestä ja kunnossapidosta maalla,

joka on tehty ed. Wuorimaan y. m. edusk. esit:ssä n:o 10, esitetään toistensa yhteydessä; ja lausuvat niitä esittäessään:

Ed. Pennanen: Tämä eduskuntaesitys koskee lainsäädäntötoimenpidettä teiden tekemisestä ja kunnossapitämisestä maalla ja siihen liittyvää lakiehdotusta tieveron maksamisesta ja sen käyttämisestä. Lakiehdotus tässä eduskuntaesityksessä on sanasta sanaan samanlainen kuin 1908 toisilla valtiopäivillä laki- ja talousvaliokunnan asiasta valmistama ehdotus. Tämän eduskuntaesityksen allekirjoittajina on joukko molempiin suomalaisiin puolueisiin, maalaisliittoon ja ruotsalaiseen kansanpuolueeseen kuuluvia edustajia. Minä ehdotan, että tämä asia lähetettäisiin valmistelua varten laki- ja talousvaliokuntaan.

Ed. Wuorimaa: Esillä oleva asia koskee myöskin maanteiden ja siltain tekoa ja ylläpitoa. Se on samanlainen kuin viime valtiopäivien laki- ja talousvaliokunnan tekemä mietintö, paitsi että siitä on jätetty pois kokonaan verotuslakiehdotus siitä syystä, että esityksentekijät ovat sitä mieltä, että maanteitten ja yleisten kulkuneuvojen ylläpito ja teko kuuluu valtion velvollisuuksiin, vaikka ne aikojen kuluessa ovat vähitellen huomaamattomuudessa tulleet manttaalinomistajien listaan, ja että ne sentähden ovat valtionvaraston ja rahaston säännöllisillä varoilla ylläpidettävät. Tämän alla ovat nimet: Hoikka, Mynttinen, Pakkala, Malkamäki, Tulikoura, Rapola, Seppä-Murto. Saan anoa että

tämä esitys lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kallio: Tämän ed. Pennasen esittämän esitysehdotuksen olen minä myöskin yhtenä kirjoittanut alle, ja olenkin mitä tielakiin kuuluu samaa mieltä, kuin mitä siinä esitetään. Mutta tämän lain yhteydessä on myöskin esitetty, niin sanoakseni irtonaisena liitteenä, sitä seuraava tieverolaki, siltä varalta jos ei tientekorasitusta kokonaan saisi valtion varoilla ylläpidettäväksi. Tämän tieverolain ehdotuksen erään pykälän suhteen olen minä eri mieltä kuin laki- ja talousvaliokunnan esityksessä viime valtiopäivillä on esitetty, ja sentähden olenkin halunnut allekirjoittajana merkitä tässä suhteessa eriävän kantani.

Laki- ja talousvaliokunta on nim. asettunut sille kannalle, jos tieveroa tässä suhteessa tarvitaan, että kaikki kunnallisverotuksenalainen maakiinteimistö, maatilat, kruunumaat, maakirjaveroa maksavat ulkopalstat ja torpat, ovat asetettavat tieveroa maksamaan, kun vaan niillä on sen verran tuloja, että ovat kunnallisverotuksen alaiset, mutta muut tulon nauttijat maaseudulla ovat asetetut tässä aivan toiseen asemaan ja ehdotetaan niitä verotettavaksi vasta sen jälkeen kuin niiden tulot nousisivat 800 markkaan. Ja kolmanteen luokkaan on tässä esitetty kaupunkilaiset, joita on tahdottu verottaa vasta sitten, kun niiden tulot nousisivat 1,500 markkaan. Tätä samaa asiaa käsittelivät 1907 vuoden valtiopäivät myöskin, ja silloinen laki- ja talousvaliokunta asettui mielestäni tässä suhteessa paljoa oikeudenmukaisemmille periaatteille. Se asetti nim. kaikki maalla asuvat kansalaiset samaan luokkaan ja ehdotti verotuksen maalla alkavan 600 markan ja kaupungeissa 1,200 markan tuloista. Näiden molempien ehdotuksien välillä on jokseenkin suuri ero ja sentakia olenkin tahtonut huomauttaa, että laki- ja talousvaliokunnan ehdotus 1907 minusta on paljon oikeudenmukaisempi kuin tämä 1908 toisien valtiopäiväin esittämä ehdotus. Jos otamme esim. 2,000 markan tulot, niin tulisivat tämän nyt esitetyn ehdotuksen mukaan maksamaan maanomistajat esim. 7 äyriä, muun tulon nauttijat maalla 6 äyriä, mutta kaupunkilaiset samallaisista tuloista tulisivat maksamaan ainoastaan 2 äyriä. 1907 vuoden laki- ja talousvaliokunnan ehdotuksen mukaan tulisivat maalla asuvat kansalaiset maksamaan samasta 2,000 markan tulosta 6 äyriä, kaupunkilaiset tosin ainoastaan 3 äyriä samasta tulosta, vaan onhan tämä lähempänä oikeutta ja kohtuutta kaikessa tapauksessa.

Muuten tämä laki näyttää olevan sellainen välttämätön paha, joka nousee aina näin valtiopäiväin alussa näyttämölle, mutta joka itse asiassa ei pääse eduskunnassa kunnialla läpi. Se on nyt jo pari kertaa hukkunut tässäkin eduskunnassa suureen valiokuntaan. 1894 vuoden valtiopäivät pyysivät tästä jo armollista esitystä. Toistakymmentä vuotta on aikaa siitäkin kun komitea asetettiin tätä asiaa tutkimaan ja vieläkään ei ole päästy tämän pitemmälle. En tahdo tässä tämän kysymyksen vaiheisiin pitemmälti viitata, lausun vaan sen toivomuksen, että laki- ja talousvaliokunta nyt ottaisi ensimäisenä tämän lakiehdotuksen käsiteltäväksi, jotta eduskunta siitä vihdoinkin tekisi lopullisen päätöksen. Asia on ollut samoilla perusteilla jo vuosisatoja ja sentakia olisi aika jo astua uusille urille.

Ed. Lohi: Niinkuin edellinen puhuja mainitsi, tämä asia on yksi niitä, joka on jo vuosikymmeniä ollut päiväjärjestyksessä, ja uudistus on todellakin mitä kipeimmän tarpeen vaatima. Ei liene siis liian rohkeata toivoa, että tällä istuntokaudella saadaan tämä luonnoton erikoisvelvollisuus poistetuksi maata viljelevän kansaluokan hartioilta, mikäli se eduskunnasta riippuu. Meidän aikamme tunnussana on „oikeutta kaikille", jota pyrkimystä meillä pitäisi saada käytännössä toteutetuksi. Tahtoisin siis asianomaiselle valiokunnalle evästyksenä lausua sen toivomuksen, että eroitus n. s. paikallis- eli kyläteitten ja yleisten teitten välillä jätettäisiin kokonaan pois, ja kyläteitten rakennus- ja kunnossapito, tulisi myöskin koko yhteiskunnan velvollisuudeksi. Useimmiten ovat nuo syrjäkyläläiset, jotka näitä kyläteitä tarvitsevat, köyhintä väestöä, ja monessa suhteessa epäedullisemmassa asemassa kuin kirkonkyläläiset ja muut pääkyläläiset, jotka tavallisesti asuvat yleisten teitten varsilla. Minä en voi käsittää, minkätähden meillä pitäisi näitä syrjäkyläläisiä sillä tapaa rangaista, että edelleen jätetään heidän erikoisvelvollisuudekseen

kyläteitten rakennus- ja kunnossapito, samalla kun tahdomme heitä yleisten teitten kunnossapitoa varten verottaa samalla tapaa kuin muitakin kansalaisia. Tätä kyllä voidaan vastustaa ja on vastustettu m. m. silläkin syyllä, että kustannukset tulisivat niin mahdottoman suuriksi, jos kylätietkin otettaisiin yhteiskunnan huostaan, että sitä sentakia on mahdoton toteuttaa. Mutta meidän täytyy ottaa huomioon, että kuitenkin nämä syrjäkyläläisetkin välttämättömästi tietä tarvitsevat päästäkseen muun maailman yhteyteen. Voimmeko siis ajatella että he itse paremmin jaksavat nämä kustannukset kestää, kuin koko yhteiskunta. Minä en tietysti tarkota tässä sellaisia teitä, joita yksityiset ja vieläpä kyläkunnatkin tarvitsevat yksityistä tarvetta varten, niinkuin niitylle, myllylle ja muuta sellaista tarvetta varten, mutta sellaisia teitä, joita kyläkunta tarvitsee välttämättömästi päästäkseen muun maailman yhteyteen. Tällä asialla on hyvin suuri merkitys maamme harvaan asutuissa seuduissa, joissa kyläkunnat ovat hajallaan useiden penikulmien välimatkan päässä toisistaan. Tällaisilla paikkakunnilla jäävät suuret joukot näitä syrjäkyliä kerrassaan onnettomaan asemaan, jos nuo n. s. kylätiet jätetään yksinomaan heidän tehtäväkseen ja kunnossapidettäväkseen. Mitä siihen tulee, että kunnille jätettäisiin oikeus ottaa nuo kylätiet kunnan yhteisesti ylläpitettäväksi, ei se paljon asiaa auta, sillä luonnollisesti sellaista toimenpidettä tulisivat kuntakokouksessa vastustamaan kaikki, joille ei ole tiestä hyötyä. Näin ollen ei ole juuri paljon toivoa, että kunnat suuremmassa määrässä tulisivat näihin teihin osaa ottamaan. Mutta sittenkin, jos kunnat saataisiin velvoitetuiksi kylätiet huostaansa ottamaan, sittenkin rasitus kohtaisi aivan eri tavalla eri kuntia. Harvaan asutuissa seuduissa, joissa kyläkunnat ovat hajallaan pitkien välimatkojen päässä, tulevat luonnollisesti nuo rasitukset monta kertaa kalliimmiksi kuin tiheään asutuilla seuduilla. Ainoa oikeudenmukaisin ajatus on minun mielestäni siis se, että kylätietkin, samoin kuin yleiset tiet, tulisivat otetuiksi valtion huostaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitykset lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 97 ja 126).

11) Ehdotus asetukseksi lokakuun 20 p:nä 1898 metsästyksestä annetun asetuksen eräiden pykälien muuttamisesta toisin kuuluviksi.

Ed. Waaralan y. m. sitä tarkoittavan edusk. esit:n n:o 3 esittää ed. Waarala,

jonka esityksen mukaisesti asia lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 139).

12) Esityksen antamista erinäisiksi muutoksiksi voimassa olevaan metsästysasetukseen

koskevan ed. Kaarneen y. m. anom. ehd:n n:o 1 ja

13) Metsästysasetuksen muuttamista siihen suuntaan, että metsästys tulisi maanomistuksesta riippumattomaksi

tarkoittavan ed. Mäen y. m. anom. ehd. n:o 64 esittävät ed. Kaarne ja Mäki

ehdottaen asian lähetettäväksi Laki- ja talousvaliokuntaan, jonne molemmat anomusehdotukset lähetetään (Liitteet V siv. 143 ja 144).

14) Riittävän korvauksen maksamisesta sotaväen ja sotaväen kalustojen kuljetuksesta,

15) Kuntien vapauttamista sotilaskuormastojen kuljetuksesta leiripaikoille ja sotilaskyydityistä koskevien asetusten tarkastamisesta ja

16) Riittävän korvauksen maksamista yleisistä varoista sotilaskyydityksestä

tarkoittavat ed. Nuoran y. m. anom. ehd:n n:o 31, ed. Kruusin y. m. anom. ehd. n:o 54 ja ed. Pykälän anom. ehd. n:o 32 esittävät ed. Nuora, Kruus ja Pykälä; ja lausuu heistä sitä tehdessään

Ed. Pykälä: Käsilläoleva anomusesdotus koskee samaa, mitä tässä toiset ovat sanoneet, sillä eroituksella vaan, että se on eri puolueen tekemä. Pyydän, että se lähetettäisiin samaan valiokuntaan kuin toistenkin puolueitten anomukset.

Asiat lähetetään kaikki Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 149, 152 ja 150).

17) Määrärahan myöntämistä kesäsiirtolain kannattamiseksi köyhälistön lapsille

koskevan ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. n:o 4 esittää seuraavin sanoin

Ed. Kaarne: Anomusehdotus on sama, joka oli viime eduskunnalle esitettynä ja joka ei ennättänyt tulla käsittelyn alaiseksi. Pyydän sen uusia ja ehdottaa, että se lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Anomusehdotus lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 206).

18) Komitean asettamista n. s. vivisektionikysymyksen selvittämiseksi

tarkoittavan ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. n:o 20 esittää ed. Kaarne, jonka esityksestä anomus lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 207).

19) Hengellisen hoidon järjestämistä mielisairasten hoitolaitoksiin

koskevan ed. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 22 esittää ed. Yrjö-Koskinen, jonka esityksen mukaisesti asia lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 188).

20) Suomenkielen saattamista opetuskieleksi yliopistossa ja teknillisessä korkeakoulussa

koskevan ed. Antilan y. m. anom. ehd. n:o 34 esittää ed. Antila lausuen sen tehtyään lopuksi: Rohkenen evästykseksi tälle lausua sen toivomuksen, että asianomainen valiokunta asettaisi tämän anomuksen ensimäisten joukkoon, joita se käsittelee, niin että tästä olisi mahdollista tulla valmis näillä valtiopäivillä.

Pyydän esittää, että anomus lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Anomusehdotus lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 89).

21) Valtion kannatusavun myöntämistä Pietarin suomalaiselle yhteiskoululle

koskevan ed. Käkikosken y. m. anom. ehd:n n:o 35 esittää ed. Käkikoski, jonka esityksen mukaisesti asia lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 104).

22 ja 23) Ehdotuksen laiksi 30 p:nä tammikuuta 1895 annetun palkkaussäännön sekä erinäisten myöhempien samaa asiaa koskevien asetusten kumoamisesta

sisältävät ed. Kaarneen y. m. edusk. esit. n:o 2, ja ed. Sillanpään y. m. edusk. esit. n:o 13, esitetään samalla kertaa ja lähetetään ed. Kaarneen ja Sillanpään esityksestä Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 51 ja 52).

24) Arm. esityksen antamista laiksi työväkipuheesta, kumoamalla samalla tammikuun 30 p:nä 1865 annettu palkkaussääntö, sekä

25) Arm. esityksen antamista uudeksi palkkaussännöksi

tarkoittavat ed. Torpan y. m. anom. ehd. n:o 58 ja ed. Latvalan y. m. anom. ehd. n:o 91, joista edellisen esittää ed. Torppa ja jälkimäisen ed. Latvala, lähetetään tehtyjen esitysten mukaisesti Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 53 ja 54).

26) Työolojen järjestämistä valtion töissä

koskevan ed. Kaarneen y. m. anom. ehd:n n:o 2 esittää ed. Kaarne, jonka esityksen mukaisesti asia lähetetään Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 63).

27) Työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen järjestämisen jouduttamista sekä suunnitelman laatimista leskien ja orpojen työttömyys- ja sairausvakuutusta varten

tarkoittavan ed. Kaarneen y. m. anom. ed. n:o 3 esittää ed. Kaarne ja lähetetään se hänen esityksensä mukaisesti Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 67).

28) Haminan entisen luotsipiirin luotsien palkkaukseen pidätettyjen kalastussaarien ja luotojen luovuttamista asianomaisiin kuntiin kuuluvien saaristokylien käytettäviksi

koskevan ed. Arajärven y. m. allekirjoittaman anom. ehd. n:o 21 esittää ed. Arajärvi, joka asian esitettyään ehdottaa sen lähetettäväksi Valtiovarainvaliokuntaan.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu:

Ed. Typpö: Käsilläolevassa anomuksessa anotaan Haminan ja Haapasaaren luotsien palkkaukseen pidätettyjen kalastussaarien ja luotojen luovuttamista asianomaisiin kuntiin kuuluvien saaristolaiskylien käytettäväksi. Anojat, ed. Arajärvi, Wuorimaa ja Tulikoura, sanovat perusteluissaan tekevänsä tämän valitsijainsa tahtoa noudattaen. Minun täytyy sanoa, että heidän saaristolaisvalitsijainsa tahto on tässä asiassa harhaan viepä ja puolueellinen. On olemassa rantakyliä, joiden väestö pääasiassa elää kalastamisesta noilla kysymyksessä olevilla saarilla ja luodoilla, ja joissa asukasluku on ehkä suurempi kuin kysymyksessä olevilla saarilla. Jos nämä kalastussaaret ja luodot joutuisivat yksinomaan saaristokylien käytettäviksi, kuten anomuksen tekijät tahtovat, niin se tietäisi sitä, että näiltä rantakylien asukkailta saaristokylien hyödyksi riistettäisiin elinkeinon harjoittamisen mahdollisuus. Ja kuitenkin, mikäli minä tiedän, ovat kysymyksessä olevat saaristokylät yhtä hyvässä, ehkäpä paremmassakin taloudellisessa asemassa kuin rantakylät. Kun ei saaristokylillä ennen tuota keisarillista ukaasia vuodelta 1791, jolla lahjoitus tapahtui, ollut mitään omistusoikeutta kysymyksessäoleviin saariin ja luotoihin, vaan ovat rannikkokylät niillä harjoittaneet kalastusta ehkä vanhimpina aikoina, kun saaret vielä olivat asumattomia, niin tuntuu kummalliselta, että nämä kaikkein vanhimpain kalastajain perilliset, nimittäin rantakylien asukkaat, nyt tämän anomuksen mukaan tulisivat jäämään ilman oikeuksia ja heidän elämänsä siis saaristokylien hyväntahtoisuudesta riippuvaksi.

Mikäli minä käsitän, ei kansan varojen käyttämisen kannaltakaan olisi suotavaa, että kysymyksessä oleville luotseille tulevat palkkaedut lahjoitettaisiin yksityisille, ja luotseille korvattaisiin tämä menetys valtion varoista. Minusta pitäisi tämä asia saada järjestetyksi siten, että niin saaristo- kuin rantakylienkin asukkaille, jotka ovat kysymyksessä olevilla kalastuspaikoilla kalastusta harjoittaneet, turvattaisiin välitön valtiolta-vuokraamisen oikeus näihin kalastuspaikkoihin.

Että tämä anomus on syntynyt siinä muodossa kuin se tässä esiintyy, johtunee kai siitä, että kysymyksessä olevat saaristokylät ovat kaikki suomalaisen puolueen valitsijoita, ja rannikkokylät taas enemmän muihin puolueisiin lukeutuvia. Rohkenen toivoa, ja se on myös rannikkokylien toivo, että tämä eduskunta ei tekisi sellaista hairahdusta, johon anojat ovat joutuneet, nimittäin se, että se jakaisi saaristokylille oikeuksia rantakylien kustannuksilla, vaan että eduskunta ja asianomainen valiokunta ottaisivat asian yleisemmältä kannalta, niin että rantakylienkin yhtä oikeutetut edut tulisivat tässä asiassa turvatuiksi.

Ed. Arajärvi: Ed. Typön lausunnon johdosta pyydän huomauttaa että hän ei ole ymmärtänyt anojain tarkoitusta eikä nähtävästi ole lukenut sitä mietintöä, joka viime valtiopäivillä syntyi valtiovarainvaliokunnassa ja johon nykyinen anomuksemme perustuu. Meillä ei ole ollenkaan anomuksen tarkoituksena mitkään lahjoitukset, vaan kysymys on juuri senluontoisesta asiaintilan järjestämisestä, johon ed. Typpökin näkyi viittaavan. Epäluuloinen mieli on minun nähdäkseni herra Typön saanut antamaan sellaisen evästyksen valiokuntaan, kuin hän nyt antoi. Hän ei näy ollenkaan tuntevan tässä suhteessa anomuksentekijäin suhteita enemmän saaristo- kuin rantakyliinkään. Minä puolestani olen sitä mieltä, että ed. Typönkin kotikylä sisältyy meidän anomukseemme.

Ed. Kellosalmi: Liikkuessani mainitulla seudulla viime kevättalvella näkyi kyllä rantakylien asukkaissa olevan vallalla se käsitys asiasta, jonka ed. Typpö toi esiin, ja kannatan hänen lausuntoaan tässä suhteessa, että asia siltä puolelta otettaisiin tarkkaan huomioon, sillä siellä käsitetään, että kysymys on jonkunlaisista puoluesyistä syntynyt eikä tarkoittaisi kaikkien tasapuolista etua.

Ed. Typpö: Ed. Arajärvi väitti ettei asia olisi siinä muodossa esitetty, että yksinomaan saaristokylien oikeuksia tässä olisi tarkoitus turvata, mutta se näkyy siitäkin, että rannikkokylät ovat olleet epävarmassa asemassa jo sentähden että tässä yksinomaan mainitaan saaristokyliä eikä puhuta mitään rantakylistä. Tämä todistaa juuri, että saaristokylien etuja tässä on yksinomaan tahdottu turvata. Kyllä minä silmäilin valtiovarainvaliokunnan mietintöä, josta ed. Arajärvi mainitsi, ja kun siellä ehkä ei ole niin tunnettu asiaa, niin ei ole pantu mitään huomiota rannikkokyliin. Sentähden käytin tämän puheenvuoron kääntääkseni edus-

kunnan ja valiokunnan huomiota tähän asian puoleen.

Ed. Tulikoura: Pyysin puheenvuoroa sen johdosta että ed. Typpö tahtoi valtiovarainvaliokunnalle esittää, että kyseessä oleviin kalastuspaikkoihin ei olisi muka ennen ollut oikeutta niillä kalastajilla, joita anomus tarkoittaa. Se näkyy vanhoista asiakirjoista, että hallinnollista tietä on näiltä saaristokalastajilta riistetty tuo oikeus ja annettu luotsien palkkaukseen. Minä ihmettelen suuresti, että kun täällä nostetaan kysymys saada takaisin näille köyhälistöön kuuluville heidän oikeutensa, jotka hallinnollisen järjestelmän kautta on heiltä riistetty, niin se puolue, joka sanoo olevansa köyhälistön asianajaja, nousee vastaan ja tekee asian puoluekysymykseksi. Mitä sitten tulee saaristo- ja rantakyliin, niin tällaisessa lyhykäisessä anomusehdotuksessa on mahdoton tehdä jakoehdotusta kolmen pitäjän ranta- ja saaristokylistä. Ne, jotka nykyään luetaan rantakyliksi, ovat silloin kun oikeudet riistettiin olleet saaristokyliä Virolahden pitäjässäkin, jossa ed. Typpö asuu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Anomusehdotus lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan (Liitteet II siv. 30).

29) Kieltolakia koskeva välikysymys.

V. J:n 32 §:ssä säädettyä äänestystä varten esitetään ed. Tokoin y. m. ehdottama viime istunnossa pöydälle pantu välikysymys kieltolaista, jolloin

Puhemies esittää hyväksyttäväksi seuraavan äänestysesityksen:

Ken hyväksyy välikysymyksen tehtäväksi, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se hylätty.

Äänestysesitys hyväksytään ja ovat sitten toimitetussa äänestyksessä jaa-äänet voitolla. Välikysymys siis sallitaan tehtäväksi.

30) Pankkivaltuusmiesten kertomus.

Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten Kertomus Eduskunnan Pankkivaliokunnalle vuodelta 1908 esitetään.

Puhemies: Kertomus on asetettu pankkivaliokunnalle ja lähetetty sille. Jollei mitään puheenvuoroa käytetä eikä keskustelua synny, niin asia siis ei tällä kertaa anna aihetta mihinkään toimenpiteeseen.

Seuraava täysi-istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Istunto päättyy klo 7,46 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

10. Perjantaina 18 p. kesäkuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Täysi-istunnossa t. k. 14 p:nä pöydälle pantu Prokuraattorin Kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassa pitämisestä maassa vuonna 1907. 152

Täysi-istunnossa t. k. 15 p:nä pöydälle pannut eduskuntaesitykset:

2) Ed. Kaarneen y. m. N:o 1, sisältävä ehdotuksen laiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta. 160

3) Ed. Sillanpään y. m. N:o 15, sisältävä ehdotuksen laiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta. „

4) Ed. Wuorimaan y. m. N:o 4, sisältävä ehdotuksen laiksi, joka ehkäisee yksityisiä tai yhtiöitä hankkimasta liian suuria maa-aloja. 162

Eduskuntaesityksiä ja anomusehdotuksia:

5) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 19 eduskuntavaaleista voimassa olevien lakimääräysten muuttamisesta sellaisiksi, että eri vaalipiirien samaan puolueeseen kuuluvat vaaliliitot voisivat yhtyä koko maan käsittäväksi vaaliliitoksi. „

Siv.

6) Ed. Kareksen y. m. anom. ehd. N:o 151 erinäisistä muutoksista voimassa olevaan Vaalilakiin. 162

7) Ed. Koposen y. m. anom. ehd. N:o 59 Valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta siten, että Suuri valiokunta kokonaan poistettaisiin. „

8) Ed. J. V. Elorannan y. m. anom. ehd. N:o 152 äänioikeusikärajan määräämisestä 21 vuodeksi sekä äänioikeuden rajoitusmääräysten poistamisesta Valtiopäiväjärjestyksestä. „

9) Ed. Anton Huotarin y. m. anom. ehd. N:o 66 oikeuden myöntämisestä eduskunnalle määrätä julkisten viranomaisten ja laitosten käyttämisestä menevät maksut. „

10) Ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd. N:o 137 perustuslakisäädöksen aikaansaamisesta suomen- ja ruotsinkielen keskinäisestä asemasta virastoissa. „

11) Ed. Liston y. m. anom. ehd. N:o 120 suomen- ja ruotsinkielen asemaa koskevan kielilain aikaansaamisesta. „

12) Ed. Laitisen y. m. anom. ehd. N:o 29 kuntien oikeuttamisesta taksoittamaan kruunun metsämaiden tuloja. 163

13) Ed. Holmbergin anom. ehd. N:o 5 järjestellyn talonaseman nautinto-oikeutta koskevien säännösten muuttamisesta. „

14) Ed. Holmbergin anom. ehd. N:o 7 toisen maalla sijaitsevan rakennuksen omistajan oikeudellisen aseman turvaamisesta. „

15) Ed. Söderholmin y. m. edusk. esit. N:o 27, sisältävä ehdotuksen korvauksen antamisesta yleisistä varoista todistajille rikosasioissa 21 p:nä maalisk. 1892 annetun Keisarillisen asetuksen 1 §:n muuttamisesta. „

Siv.

16) Ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd. N:o 46 todistajapalkkioiden maksamisesta yleisistä varoista virallisen syyttäjän kutsumille todistajille rikosasioissa. 163

17) Ed. Hultinin y. m. anom. ehd. N:o 75 aviovaimon toimivaltaa ja oikeutta lapsiinsa koskevan lainsäädännön uudistamisesta. „

18) Ed. Kiviojan y. m. anom. ehd. N:o 84 samasta asiasta. „

19) Ed. Alma Jokisen y. m. anom. ehd. N:o 109 samasta asiasta.

20) Ed. af Forselles'in y. m. anom. ehd. N:o 156 lapsia koskevan lainsäädännön kaikinpuolisesta uudistamisesta. „

21) Ed. Hultinin y. m. anom. ehd. N:o 76 aviottomain lasten oikeudellisen aseman parantamisesta. „

22) Ed. Karhin y. m. anom. ehd. N:o 148 samasta asiasta. „

23) Ed. Ala-Kuljun y. m. anom. ehd. N:o 160 samasta asiasta. „

24) Ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. N:o 108 aviopuolisoiden omaisuuden hallintoa ja vaimon toimivaltaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta. „

25) Ed. Anni Huotarin y. m. anom. ehd. N:o 110 samasta asiasta. „

26) Ed. Liston y. m. anom. ehd. N:o 119 takausta koskevan lainsäädännön uudistamisesta. „

27) Ed. Wuorimaan y. m. edusk. esit. N:o 11, sisältävä ehdotuksen laiksi valtuusmiehistä ja yleisistä asianajajista. „

28) Ed. Kävyn edusk. esit. N:o 18 sisältävä ehdotuksen asetukseksi kirjailijain ja taiteilijain oikeutta työnsä tuotteisiin koskevan asetuksen 18 §:n muuttamisesta. 164

29) Ed. Hultinin y. m. edusk. esit. N:o 12, sisältävä ehdotuksen asetukseksi Rikoslain 43 luvun 5 §:n muuttamisesta. „

30) Ed. af Forselles'in y. m. anom. ehd. N:o 81 juutalaisia koskevan lainsäädännön jouduttamisesta. „

31) Ed. Haapasen y. m. anom. ehd. N:o 17 määrärahan myöntämisestä sairastuvan rakentamiseksi Hyrynsalmen pitäjän kirkonkylään. „

32) Ed. Laitisen y. m. anom. ehd. N:o 28 lääkärin palkkaamisesta valtion varoilla Kuhmoniemen ja Sotkamon kuntiin. 164

33) Ed. Kruusin y. m. anom. ehd. N:o 25 terveys- ja sairashoito-olojen yhtenäisestä järjestämisestä. „

34) Ed. Hjeltin y. m. anom. ehd. N:o 128 Terveydenhoitosäännön täydentämisestä siihen suuntaan, että naispuolisia terveydenhoidontarkastajia voitaisiin valita terveydenhoitolautakuntiin. „

35) Ed. I. Hoikan y. m. anom. ehd. N:o 40 erinäisten poronhoitoa koskevien säännösten uudistamisesta. „

36) Ed. Holmbergin y. m. anom. ehd. N:o 6 vaivaishoitoasetuksen tarkastamisesta. „

37) Ed. I. Hoikan y. m. anom. ehd. N:o 41 laidunveron lakkauttamisesta kruunun metsämailla. 165

38) Ed. Ahmavaaran anom. ehd. N:o 45 Kemijärven pitäjässä tapahtuneiden isojakotoimitusten mahdollisimman pikaisesta päättämisestä. „

39) Ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd. N:o 47 hallituksen nimitysoikeuden lakkauttamisesta n. s. keisarinpitäjissä. „

40) Ed. Tulikouran y. m. edusk. esit. N:o 8 sisältävä ehdotuksen laiksi a) tilusten rauhoittamisesta kotieläimiä vastaan ja b) aitausvelvollisuudesta. „

41) Ed. Kairamon edusk. esit. N:o 19, sisältävä ehdotuksen asetukseksi osuustoimintalain 7 §:n 2 kohdan muuttamisesta. „

42) Ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. N:o 7, sisältävä ehdotuksen oppivelvollisuuslaiksi. „

43) Ed. Kallion y. m. edusk. esit. N:o 20 samasta asiasta. „

44) Ed. Pennasen y. m. edusk. esit. N:o 21 samasta asiasta. „

45) Ed. Soinisen y. m. edusk. esit. N:o 33 samasta asiasta.

46) Ed. Walavaaran y. m. anom. ehd. N:o 105 kannatusavun myöntämisestä Pietarin suomalaiselle yhteiskoululle. „

47) Ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd. N:o 136 yliopiston kieliolojen korjaamisesta. „

Siv.

48) Ed. Kaipion anom. ehd. N:o 79 valtion omistaman oppi- ja opetusvälineiden kustannusliikkeen perustamisesta. 165

49) Ed. Etelämäen y. m. anom. ehd. N:o 80 koululääkäritoimen järjestämisestä. „

50) Ed. Storbjörkin y. m. anom. ehd. N:o 70 kuoletuslainojen myöntämisestä yleisistä varoista nuorisoseurojen rakennusyrityksiin. „

51) Ed. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. N:o 24 musiikkineuvojien asettamisesta yleisen säveltaiteellisen kehityksen edistämiseksi. 166

52) Ed. Sohlbergin y. m. anom. ehd. N:o 116 raittiusopetuksen järjestämisestä vankeinhoitolaitoksiin. „

53) Ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd. N:o 61 muistopatsaan pystyttämisestä J. V. Snellman'ille. „

54) Ed. Holmbergin anom. ehd. N:o 8 yleisten sovintolautakuntain asettamisesta työriitaisuuksien sovittamiseksi. „

55) Ed. Holmbergin anom. ehd. N:o 43 toimenpiteistä omien kotien perustamiseksi työläisväestölle. 167

56) Ed. Holmbergin anom. ehd. N:o 44 joukko- ja työsopimusta koskevan lainsäädännön aikaansaamisesta. „

57) Ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. N:o 77 äitiysvakuutuksen aikaansaamisesta. „

58) Ed. Kiviojan y. m. anom. ehd. N:o 85 samasta asiasta.

59) Ed. Raunion anom. ehd. N:o 78 kotien perustamisesta turvattomia lapsia sekä niiden äitejä varten. „

60) Ed. Hörhammerin y. m. anom. ehd. N:o 83 sosiaalisen päätoimiston perustamisesta. „

61) Ed. Koposen y. m. anom. ehd. N:o 99 valtion työolojen järjestämisestä. „

62) Ed. M. Hoikan y. m. anom. ehd. N:o 114 yleisen vanhuus- ja ansiokyvyttömyys- sekä leskien ja orpojen vakuutuksen aikaansaamisesta. „

63) Ed. Nylanderin y. m. edusk. esit. N:o 9, sisältävä ehdotuksen laiksi toimenpiteistä metsän hävittämisen ehkäisemiseksi. „

Siv.

64) Ed. Tokoin y. m. edusk. esit. N:o 14, sisältävä ehdotuksen metsänhoitoasetukseksi. 167

65) Ed. Fräntin anom. ehd. N:o 39 oikeuden myöntämisestä Lapin kihlakunnan väestölle saada vapaasti ottaa kruunun metsistä tuulenkaatoja, liekopuita y. m. „

66) Ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd. N:o 48 kruunun metsämaiden asuttamisesta. „

67) Ed. Seppä-Murron y. m. edusk. esit. N:o 17, sisältävä ehdotuksen asetukseksi pienviljelys- ja asuntotilojen muodostamisesta. „

68) Ed. Branderin y. m. edusk. esit. N:o 16, sisältävä ehdotuksen laiksi margariinin ja margariinijuuston valmistuksesta ja kaupasta. 168

69) Ed. Laitisen y. m. anom. ehd. N:o 27 Kajaanin kihlakunnan viljelyskelpoisten soiden kuivattamisesta. „

70) Ed. Soinisen y. m. edusk. esit. N:o 31, sisältävä ehdotuksen laiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta. 169

71) Ed. Soinisen y. m. edusk. esit. N:o 32, sisältävä ehdotuksen laiksi denaturoitujen alkoholipitoisten aineiden maahantuonnista ja myynnistä. „

72) Ed. Wiljakaisen y. m. anom. ehd. N:o 174 kieltolakiesityksen antamisesta Eduskunnalle. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Aronen, Nevanlinna, Pullinen, Raunio, Ståhlberg ja vapaaherra von Troil.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat sairauden takia ed. Nevanlinna ja Raunio tämän päivän istunnosta sekä yksityisten asiain tähden ed. Pullinen ja Ståhlberg tämän päivän istunnosta, ed. Leivo lauvantaiksi, maanantaiksi ja tiistaiksi, ed. Aronen tästä päivästä ensi tiis-

taihin saakka ja ed. Kares ensi viikon istunnoista.

Painatustöiden valvoja.

Kansliatoimikunnan puolesta ilmoitetaan, että Eduskunnan painatustöiden valvojaksi on otettu lakitieteen kandidaatti Lauri af Heurlin.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassa pitämisestä maassa v. 1907,

joka täysi-istunnossa kuluvan kesäkuun 14 päivänä pantiin pöydälle tämän päivän istuntoon, esitetään ja ilmoittaa Puhemies Puhemiesneuvoston ehdottavan kertomuksen lähetettäväksi Lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kirves: Kun tätä asiaa meidän puolelta pyydettiin pöydälle viime istunnossa, niin antoi siihen aihetta etupäässä se seikka, että sangen suuri joukko kansalaisia on jätetty äänioikeutta vaille, ja se on johtunut pääasiassa huolimattomuudesta, jota on harjotettu henkikirjoittajien puolelta. Helmikuun 12 p:nä 1812 annettu ohjesääntö Keisarillisen Suomen Senaatin prokuraattorille määrää, että prokuraattorin velvollisuus on valvoa, että jokainen virkamies rehellisesti täyttää velvollisuutensa, niin ettei kukaan ylhäinen eikä alhainen, rikas eikä köyhä maassa tule laillisessa oikeudessansa sorretuksi. Tämä määräys Keisarillisen Senaatin prokuraattorille osottaa, että hänen ennen kaikkea tulisi valvoa kaikkien kansalaisten oikeuksia yhdellä tavalla. Mutta nyt on kuitenkin kokemus osottanut, että kaikki valitukset henkikirjoittajien huolimattomuutta vastaan, kaikki valitukset, joita on tehty siitä, että henkilöitä on jätetty henkikirjoituksesta pois, ovat jätetyt huomioon ottamatta. Sitä suuremmalla syyllä tulee se mielipide esille, ettei prokuraattori ole täyttänyt tehtäviään. Henkikirjoitusasetus vuodelta 1894 säätää: että henkikirjoituksesta kunnassa älköön ketään muuta ulos suljettako kuin sitä, joka on lähtenyt maasta ja asettunut ulkomaan paikkaan taikka joka enemmän kuin viisi vuotta takaperin on paennut kotipaikastaan ilman että tietoa hänestä sittemmin on tullut, taikka jos toimituksessa saadaan selville että hän samalta vuodelta toisessa pykälässä mainittujen perusteiden mukaan jo on tai olisi pitänyt olla toisessa kunnassa hengille kirjoitettu. Viimemainitussa tapauksessa pitää kuitenkin kaksoiskappale siitä henki-ilmoituksesta, jonka hän on velvollinen uudessa henkikirjoituspaikassa antamaan, jätettämän toimitusmiehelle, jonka tulee lähettää se henkikirjoittajalle vastamainitussa paikassa kontrolliksi ja ohjeeksi henkikirjoituksessa siellä. Tämän pykälän mukaan ei siis voi tulla kysymykseenkään se, että kukaan voisi jäädä henkikirjoituksesta pois, vaan päinvastoin on tässä selvä määräys, ettei ketään saa jättää pois henkikirjoituksesta. Täällä on vielä määräys, joka koskee myös ulkomaan paikkoihin matkustanutta — minä pyydän ed. Listolta anteeksi, että vetoan ed. Heleniuss-Seppälän valitukseen — ja tässä määrätään, että jos ei tiedetä, että hän on asettunut ulkomaan paikkaan, ei häntä saa jättää pois henkikirjoituksesta, niinkuin tähän asti on tehty.

On monta syytä, joiden tähden henkilöt jäävät pois henkikirjoituksesta. Usein on syy henkikirjoittajain tai maanomistajain ja muiden semmoisten, joiden velvollisuutena on antaa henkikirjoittajalle tiedot kaikista hänen maallaan asuvista tai hänen huonekuntaansa kuuluvista henkilöistä. Nämä ovat useissa kohdin laiminlyöneet tehtävänsä eikä niistä ole koskaan minun tietääkseni kanteita nostettu.

Meillä on myöskin sangen suurta huomiota herättänyt se seikka, että henkilöt, jotka ovat lähteneet työkirjalla jostain töitä hakemaan, ovat myöskin jääneet äänioikeutta vaille. Täällä on esimerkiksi Helsingissä palvelijattaria, jotka ovat työkirjalla täällä, heitä on sangen monta ja he ovat jääneet äänioikeutta vaille sentähden, etteivät asianomainen nimismies eikä muut, joiden asiana olisi ollut antaa henkikirjoittajalle tieto ja toimittaa heidät kirjoihin asianomaisiin paikkoihin, ole täyttäneet tehtäväänsä, vaan ovat sen laiminlyöneet.

Myöskin voidaan mainita, että Pietarissa

oleva passitoimisto on sangen suuresti menetellyt väärin ja jättänyt hyvin paljon kansalaisia äänioikeutta vaille — minä en tässä vetoa nimenomaan viimeisten vaalien tapahtumiin, vaan minä vetoan molempien edellisten vaalien tapahtumiin. Asetus henkikirjoituksesta säätää, että Pietarissa olevan Suomen passivirasto velvollisuus on vuosittain ennen helmikuun 15 päivää asianomaiselle kuvernöörille jättää luettelo erittäin kutakin kaupunkia tai kihlakuntaa varten kaikista niistä Suomen kansalaisista, jotka passin nojalla oleskelevat Venäjällä taikka myöskin ilmoituksen jälkeen passivirastolle tahi Suomen kauppa-asiamiehelle palvelevat ulkomaalaiseen merenkulkuun käytetyillä Venäjän laivoilla, ynnä tiedon kanssa siitä seurakunnasta Suomessa, johon itsekukin sanotuista henkilöistä kuuluu; ja pitää kuvernöörien toimittaa asianomaiselle henkikirjoittajalle nämä luettelot ennenkuin henkikirjoituksen toimittamisen aika kaupungissa tahi kihlakunnassa sattuu. Meillä on, erittäin mitä tulee Venäjällä oleskeleviin suomalaisiin nähden, noudatettu edellisissä vaaleissa henkikirjoituksen 2 §:n 3 kohtaa, joka määrää: „Suomen kansalainen, joka Suomen valtio- tahi julkisen viran hoitamista varten oleskelee ulkopuolella maan rajoja, on, ellei hän omista kiinteistöä muualla maassa ja ole siellä hengille pantuna, hengille kirjoitettava Helsingissä." Jos lähtee siteeraamaan tätä asetusta henkikirjoituksesta, tulee huomaamaan että sula mahdottomuus on kenenkään jäädä pois henkikirjoituksesta, jos vaan viranomaiset täyttävät tehtävänsä. Mutta meillä täällä on ennen jo puhuttu, että meillä kyllä koetetaan kaikkien muiden oikeuksia supistaa ja kaikkia muita saattaa syytteeseen mahdollisista rikoksista, joita luullaankin hänen tehneen yhteiskunnassa, mutta silloin kun on vaarassa suuren kansalaisjoukon oikeus käyttää sille suotua kansalaisoikeutta, silloin ei tule kysymykseenkään niiden henkilöiden syytteeseen saattaminen, jotka tekevät turhaksi, lievästi sanoen, riistävät näiltä kansalaisilta äänioikeuden. Minä mainitsin, että asianomaisten matkatodistusten antajien on annettava henkikirjoittajalle luettelo matkatodistuksen saaneista, että he tulisivat henkikirjoitetuiksi, ja minä luen senkin pykälän eduskunnan pöytäkirjaan. Se kuuluu: „Kruununnimismies tahi muu, jonka asia on antaa todistus työnhakemista varten toisesta paikkakunnasta, olkoon velvollinen henkikirjoitukseen antamaan kylittäin tehdyn luettelon kaikista, jotka edellisen vuoden kuluessa ovat semmoisen todistuksen häneltä saaneet eivätkä jo ole kotipaikkaan palanneet, ynnä ilmoituksen kanssa, jos se on tiedossa, mihin luetteloon otetut henkilöt työnsaantia varten ovat lähteneet." Meidän siis tässä täytyy ehdottomasti pitää kiinni siitä, että nämä virkamiehet, joilta työtodistukset otetaan, täyttävät tämän tehtävänsä, ja jos ne eivät täytä, vaatia että maan korkein oikeuden valvoja, jonka tulisi johtosäännön mukaisesti suojella sekä rikasta että köyhää, tämmöisissä tapauksissa ryhtyisi niihin toimenpiteisiin, joihin häntä hänen virkavelvollisuutensa velvottaa.

Vielä on määräyksiä, ettei voi sekään tapahtua, että yksi henkilö olisi kahdessa kunnassa hengillekirjoitettuna. Siitä määrätään, että henkikirjoittajien on annettava toisilleen tieto, jos kuka tulee ilmoittamaan toiselle henkikirjoittajalle, joka ei kuulu siihen kihlakuntaan, jossa hänen tulisi olla hengille kirjoitettuna. Mutta nyt on asianlaita niin, että sattuu sillä tavalla että työläiset, jotka ovat työansiolla työtodistuksensa nojalla ja tietävät ettei nimismies eikä muut maistraatin virkamiehet toimita häntä hengillekirjoitetuksi, menevät sen paikkakunnan henkikirjoittajan luokse, jossa sattuvat työssä olemaan, mutta tämä ei ota kuuleviin korviinsakaan ilmoitusta, vaan ajaa hänet ovesta ulos ja hän saa olla siihen tyytyväinen. Sillä ei meillä tämmöisessä tapauksessa valitus voi tulla kysymykseenkään ensiksi siitä syystä, että valituksenteko prokuraattorille maksaa rahaa valituksen kirjoittamisesta, ja toiseksi, prokuraatorinvirasto on siksi suljettu laitos, ettei sinne saa muut jättää sisälle paperia kuin lakimiehet, ja nämä tietävät kuinka paljon ottavat siitä lystistä, että vievät paperin sisälle. Meillä oli kuuluisan Bobrikoffin aikana kokemusta siitä, että pieninkin ilmoitus prokuraattorille maksoi 20 markkaa.

Minä äsken mainitsin, että maanomistajat, talolliset ja kartanoiden omistajat, jotka jättävät alustalaisensa hengille kirjoittamatta, ovat saatettavat edesvastuuseen. Siitä säätää mainitun asetuksen 23 §. Se nimenomaan velvoittaa, että jos huomataan, että henkilöitä, joita olisi pitänyt henkikirjoihin ilmoittaa, tästä ilmoituksesta on poisjätetty, on kruu-

nunnimismies tai kaupunginviskaali, tai heidän poissaollessa toimitusmies velvollinen näistä henkilöistä seurakunnittain tekemään luettelon, joka sen ohessa sisältää tiedon sekä lueteltujen henkilöiden olinpaikasta tahi, jos sitä ei tiedetä, paikasta, jossa he viimeksi ovat henkikirjoissa olleet, että niistä isännistä tahi muista henkilöistä, joitten tämän asetuksen mukaan olisi pitänyt heitä hengillekirjoitettavaksi ilmoittaa. Semmoinen luettelo pitää, varustettuna toimitusmiehen todistuksella viimemainitusta laiminlyönnistä, kuukauden kuluessa siitä kuin henkikirjoitus on päättynyt, kuvernöörille lähetettämän ja kuvernöörin on ryhdyttävä silloin toimenpiteihin näiden laiminlyöjäin edesvastuuseen saattamisesta. Mutta ei ole tiedossa onko meillä koskaan tätä noudatettu. Minä olen vaalilautakunnassa tullut huomaamaan, että tämmöinen laiminlyönti on hyvin yleinen, sillä kaikki valitukset, joita tehdään, ovat tehdyt siitä syystä, että henkilöt ovat ilman omaa syytänsä joutuneet henkikirjoituksesta pois, mutta siitä ei ole minkäänlaista tutkimusta koskaan pantu toimeen.

Täällä voitanee huomauttaa, että mahtaneeko nyt olla prokuraattorilla tiedossa kaikki nämä tämmöiset väärinkäytökset, mutta jo kertomuksen 15 sivulla löytyvä valitusten tulva, jossa mainitaan, että on jätetty 1,339 valitusta vaaliluettelon oikaisemista varten ja nämä enemmästä päästä on aiheuttanut juuri puutteellinen henkikirjoitus. Kun tämmöinen valitusten tulva tulee senaattiin, luulisi silloin maan korkeimman oikeudenvalvojan kiinnittävän huomiota siihen, että missä mahtaa olla syy tämmöiseen valitusten tulvaan, mutta niin ei ole tapahtunut, siihen ei ole luotu huomiota. Prokuraattorin kertomuksessa väitetään, että joka ei ole tullut hengillekirjoitetuksi, se ei ole myöskään äänioikeutettu. Senaatin oikeustoimituskunta on jakanut vaalilautakunnille ohjeita, jotka sisältävät poikkeuksen tästä säädöksestä. Siellä on nimenomaan mainittu, että jos kuka todistaa, että hän on hengille ilmoittautunut kirjoitettavaksi, niin silloin luonnollisesti on hänelle myönnettävä äänioikeus. Siis tässä senaatti — en tiedä mahtaako prokuraattori olla takana — menee tykkänään toista tietä kuin prokuraattorin kertomus sisältää. Senaatti siis tietää, että henkikirjoittajat lyövät sangen paljon velvollisuuksiaan laimin. Sitä osoittaa myöskin se seikka, että meillä 1908 vaaleissa oli sangen suuri joukko pariskuntia, joista toinen oli vaaliluettelossa, mies tai nainen, ja toinen oli vaaliluettelosta jätetty pois, vaikka ne olivat jättäneet kirjallisen luettelon perheestään henkikirjurille. Tapahtui niin, että eräs henkilö meni henkikirjurin luo ja vaati nähtäväkseen sen kaavakkeen, jonka hän oli täyttänyt ja vienyt henkikirjoitukseen, koska hänen oma nimensä oli jätetty pois, mutta vaimon nimi oli otettu. Tämä kaavake onneksi löytyi ja hänen nimensä myös, joten henkikirjurin ei auttanut muu kuin antaa todistus, että kyllä hänkin on hengille kirjoitettu. Näitä tämmöisiä seikkoja on sangen paljon ja niitä voidaan tarpeen mukaan ilmoittaa, jos asiassa tutkimus toimeenpannaan.

Myöskin eräs toinen syy, joka vaikuttaa äänioikeuden viemiseen, on se, että kirkonkirjat ovat sangen epäselvät. Meillä nimenomaan eräissä vaaleissa jätettiin vaaliluettelo kirkkoherranvirastoon tarkastusta varten, mutta kirkkoherranvirasto viivotteli vaaliluetteloon noin 300 nimen yli viivoja ja ilmoitti, että maine on tuntematon. Tämmöiset henkilöt tulivat katsomaan vaaliluetteloa, menivät senjälkeen kirkkoherranvirastoon ja toivat samalta virastolta todistuksen, että maine oli tunnettu. Tämä osoittaa, että kirkollinen luettelo ei ole semmoinen, että siihen voitaisiin tämmöisissä asioissa luottaa. Kun kerran tämmöinen asianlaita on olemassa, on luonnollista, että silloin herää kysymys, miten se saadaan korjatuksi. On tullut kysymys siitä, että lähtee valitustietä prokuraattorille, valitustietä niin pitkälle kuin päästään. Mutta onhan turhaa lähteä valittamaan, sillä kansalla on yleensä se kokemus, että mennä herrojen kanssa marjaan, niin menettää marjansa ja tuohisensa, ja näin on meillä monessa suhteessa käynyt.

Vielä yksi seikka, joka on tuottanut vaalilautakunnissa toimenpiteille sangen suurta haittaa, on se, että meillä ei löydy selvää määräystä siitä, miten on tulkittava vaalilain 5 §:n viides kohta, jossa mainitaan, että vailla äänioikeutta on se, joka nauttii vaivaisapua. Nyt on tunnettu, että lesket, jäädessään suuren lapsijoukon kanssa, ovat pakotetut kääntyy-

mään kunnan puoleen ja saamaan avustusta, mutta tämä avustus, vaikka se ei ole ympäri vuoden annettu, luetaan kuitenkin hänelle annetuksi vaivaisavuksi. Eivät kunnallisviranomaiset luonnollisesti voi sanoa, että hän on saanut vakinaista vaivaisapua, mutta sanovat vaan, että hän on saanut sitä itselleen taikka lapsilleen sekä itselleen. Luonnollisesti silloin kun lapset apua saavat ja äiti niitä hoitaa, voidaan hyvällä syyllä sanoa tai vetää johtopäätös, että hän on ehkä itselleenkin ottanut siitä avustuksesta jonkun verran. Näissä tapauksissa senaatti antaa myöskin yksinkertaisen päätöksensä, että koska valittaja ei ole näyttänyt, että annettu apu on ainoastaan satunnaista, jätetään valitus huomioon ottamatta. Miksei yhtä hyvällä syyllä senaatti voi sanoa, että koska vaalilautakunta ei väitä, että annettu apu on muuta kuin satunnaista, niin valitsijan valitus otetaan huomioon. Yhtä hyvällä syyllä senaatti voisi tällaisia päätöksiä tehdä.

Minä äsken mainitsin, että meillä ei ole ollut syytä valitustietä lähteä edemmäksi, mutta minä nyt teen sen tässä huomauttaakseni lakivaliokunnan jäsenille, että he katsoisivat näitä syitä ja jos mahdollista koettaisivat saada tutkimuksen, sillä eivät suinkaan nuo valitukset, joita on puoleentoistatuhanteen, kaikki ole aiheettomia, kuten senaatti on aina ollut valmis selittämään. Kaiketi sitä silloin jossain määrässä lienee syytä virkamiehissäkin, jos lienee jossain suhteessa huolimattomuutta muissakin. Ja jos kenessä huomataan virheellisyyttä, koetettakoon saattaa ne syytteeseen, ettei tämmöinen menettely enään uudistuisi, sillä jos tätä noudatetaan yleensä, silloin meidän valtiopäiväjärjestyksemme menettää merkityksensä. Vai olisiko tarkoitus tällä menettelyllä se, että tuo valtiopäiväjärjestys ei ollenkaan ansaitse kaikkein luottamusta, taikka että sanotaan, ettei niihin pykäliin voi ollenkaan luottaa, mitä meidän lainsäädännössämme tavataan kansalaisten oikeuden turvaamiseksi, taikka onko tarkoitus, etteivät kansalaiset voi luottaa maamme korkeimpaan oikeudenvalvojaankaan kuin vain pienessä määrässä, koska tämmöiset saavat ilman rangaistusta tapahtua?

Ed. Anton Huotari: Sen lisäksi, mitä ed. Kirves on esittänyt, pyydän parilla tapauksella valaista niitä väärinkäytöksiä, joita niin runsaasti on meillä tapahtunut nykyisen valtiopäiväjärjestyksen aikana.

Sinä vuonna, jota käsillä oleva prokuraattorin kertomus koskee, toimitettiin ensimäiset vaalit uuden valtiopäiväjärjestyksen mukaan. Mainituissa vaaleissa on kaikesta päättäen tapahtunut Jämsän kunnan Sammallahden äänestysalueessa vaalivääriinkäytös harvinaisinta lajia. Virallisten vaalitulosten mukaan annettiin sanotuissa vaaleissa tässä äänestysalueessa sosialidemokraattiselle vaaliliitolle kaikkiaan 84 ääntä. Jo silloin oudoksuttiin kyläläisten kesken tätä lukua, koska pidettiin sitä todellista alhaisempana. Vuoden 1908 vaalien johdosta saatiin yhä enemmän tukea näille epäilyksille, jonka vuoksi ryhdyttiin eräällä yksityisellä taholla lähempiin tutkimuksiin asiasta. Tuloksena oli, että yli 140 henkeä valaehtoisesti vakuutti sanotuissa vaaleissa äänestäneensä sosialidemokraattisen vaaliliiton listoja. Näin oli selvää, että virallinen vaalitulos osoitti sosialidemokraateille noin 60 ääntä vähemmän kuin todellisuudessa oli annettu. Varmaa siis oli jonkun vaalivääriennyksen tapahtuminen ja epäluulot kohdistuivat silloin etupäässä vaalilautakuntaan. Tämän johdosta teki henkilö, joka nykyään istuu edustajana tässä kamarissa, ilmoituksen piirin nimismiehelle tästä epäillystä väärinkäytöksestä vuoden 1907 vaaleissa. Samalla oli ilmoitukseen liitetty näitten yli 140 henkilön nimet, joita voitaisiin käyttää jutussa todistajina. Olisi nyt luullut syyttäjävallan myöskin ryhtyvän tarmokkaisiin toimiin asian selvittämiseksi. Sitä on kuitenkin saatu turhaan odottaa. Eihän muuten oltaisikaan virkamiesten luvatussa maassa! Nimismies lienee kyllä pitänyt jotain tutkimuksen tapaista kysymällä asiaa silloisilta vaalilautakunnan jäseniltä, mutta kun nämä kielsivät mitään väärinkäytöstä tapahtuneen, loppuivat korkean esivallan toimet siihen ja asia sai yleisen syyttäjän puolelta vaipua semmoisekseen.

Kun virallinen syyttäjä oli antanut vaalilautakunnan näin helposti vapautua asiasta, seurasi asian johdosta yksityinen oikeusjuttu siinä muodossa, että vaalilautakunta nosti painokanteen Tampereella ilmestyvää Kansan Lehteä vastaan, joka oli väittänyt vaalilautakunnan sanotuissa vaaleissa tehneen itsensä syylliseksi mainittuun väärinkäytökseen. Tässä oikeusjutussa on päästy nyt niin pitkälle, että yli

130 henkeä on oikeudessa todistanut äänestäneensä sosialidemokraattisen vaaliliiton ehdokkaita sanotuissa vaaleissa. Siten on oikeusvoimainen todistus olemassa siitä, että vaaleissa on jotakin petosta harjoitettu. Luulisi lainvalvojilla edes tämän jälkeen olevan jotakin tekemistä asiassa, mutta mitään sellaista ei vieläkään ole kuulunut. Köyhä yksityinen sanomalehti on saanut jutun ajamisesta nyt jo suorittaa useampia satoja markkoja ja, ennenkuin juttu on lopussa, nousee summa kaikesta päättäen tuhatluvuille asti ja kaikki nämä kustannukset saa köyhä yksityinen sanomalehti suorittaa yksinomaan sen vuoksi, ettei virallinen syyttäjävalta ole katsonut velvollisuutensa vaativan puuttua asiaan. Näin vähäiseksi meillä viranomaisten puolella arvostellaan, vaikka kansa tärkeimmän kansalaisoikeutensa käytössä saisi kärsiä mitä loukkauksia tahansa.

Toinen samantapainen esimerkki on vuodelta 1908. Koska kertomuksen antaja itsekin on kosketellut äänioikeusseikkoja myöskin vuodelta 1908, niin on asianmukaista eduskunnankin puolelta kajota niihinkin. Messukylän kunnan Hatanpään äänestysalueen vaalilautakunta jätti vuoden 1908 vaaleissa lähes 50 äänioikeutettua henkilöä äänioikeutta vaille siitä syystä, ettei niitten henkilöitten maine ollut muka tunnettu. Näistä henkilöistä oli suurin osa sellaisia, jotka eivät olleet kirkonkirjoissa Messukylässä, vaan Tampereella, koska mainittu alue käsittää erään Tampereen esikaupungin. Tämä vaalilautakunta selitti vaalilakia niin omituisesti, että henkilö, jonka maine ei ollut sille asiakirjalla todistettu, oli jäävä äänioikeutta vaille. Niinpä vaalilautakunta ilmoitti Tampereen lehdissä, että kaikki äänestysalueella asuvat ja siellä hengillekirjoitetut, mutta muualla kirkonkirjoissa olevat henkilöt, jotka eivät ennen määrättyä päivää tuo vaalilautakunnalle mainetodistusta nähtäväksi, pyyhitään pois ääniluettelosta. Ja tuon vaalilain tulkitsemisen nojalla lautakunta sitten poistikin nuo liki 50 henkilöä ääniluettelosta, vaikka he olivat paikkakunnalla asuneet vuosikausia. Olipa niiden joukkoon joutunut sellaisiakin henkilöitä, jotka olivat kirkonkirjoissakin Messukylässä, vieläpä asuneet kaiken ikänsä siellä. Tällä tavoin vaalilautakunta riisti näiltä kansalaisilta aivan oikeudettomasti äänioikeuden, yhden kalleimmista kansalaisoikeuksista.

Vaalien jälkeen asianomaiset valittivat tuosta vaalilautakunnan menettelystä prokuraattorille, joka puolestaan tulkitsi lain niin, että lautakunnan menettely oli lainvastainen ja määräsi samalla virkasyytteen nostettavaksi vaalilautakuntaa vastaan. Se oikeusjuttu sittemmin alettiinkin, mutta kihlakunnanoikeus harkitsi tämän äänioikeuden riiston niin vähäpätöiseksi, että tuomitsi vaalilautakunnan jäsenet saamaan ainoastaan v a r o i t u k s e n. Niin vähäarvoiseksi arvioi oikeus meillä sellaisen tapahtuman, kuin liki 50 laillisesti äänioikeutettua henkilöä estetään käyttämästä äänioikeuttaan! Tästä päättäen ei viranomaisilla ole kovinkaan korkeita käsityksiä äänioikeuden merkityksestä. K a n s a l l a on tästä asiasta päinvastainen käsitys; sitä osoittaa se huolenpito, jolla kukin tahtoo äänioikeuttaan suojella. Mielestäni on kansan pohjajoukkojen käsitys oikea ja sen käsityksen mukaan pitäisi viranomaisten ryhtyä toimintaansa ohjaamaan. Kansan valitsema eduskuntakaan ei voi muulle kannalle asettua. Kun se ohjeeksi hyväksytään, täytyy lainvalvojain täydellä tarmolla huolehtia, ettei kaikille kansalaisille vakuutettua äänioikeutta loukata, kuten on edellä kerrotuissa tapauksissa oikein joukottain tehty.

Nämä pari seikkaa olen tahtonut esiintuoda lakivaliokunnan tietoon sen ryhtyessä käsittelemään tätä nyt esillä olevaa prokuraattorin kertomusta.

Ed. S i r o l a: Kun prokuraattori selostaa niitä kahta tapausta, joiden nojalla äänioikeus voi mennä, nimittäin henkikirjoista poisjäämistä ja kruununverojen maksamattomuutta, tekee hän minun käsittääkseni itsensä syypääksi merkilliseen epäjohdonmukaisuuteen. Kun näet senaatin oikeusosasto katsoo äänioikeuden kuuluvan niille, joilta on toisena vaalien edellisestä kahdesta vuodesta kruununverot maksamatta, kunhan hän ne on vain toisena vuonna maksanut, niin prokuraattorin mielestä „kohtuusnäkökannalta katsoen" onkin varsin oikein tulkita asiaa niin päin. Tulee silloin heti mieleen, että missä on ollut prokuraattorin „kohtuusnäkökanta" silloin, kun hän on kirjoittanut edellistä kappaletta, jossa hän kuvaa äänioikeuden riistämistä kansalaisilta sillä perusteella, että heidät on jätetty pois henkikirjoista. Onhan ero niin silmäänpistävä. Mitä meillä voikaan olla tuota kruununveroehtoa vastaan äänioikeuden menettämisen syynä, niin on se nyt laissa ja

sellaisenaan voimassa. Ja veronsa laiminlyöneen henkilön voi sanoa itse olevan syypään siihen, että hän tuon laiminlyömisensä takia menettää äänioikeutensa, mutta, kuten täällä jo on osoitettu, henkikirjoista voi jäädä pois ilman omaa syytä virkamiehen laiminlyönnin takia. Kuinka siis on ymmärrettävä, että se henkilö, joka oman laiminlyöntinsä takia on yhtenä vuonna jättänyt veron maksamatta, kuitenkin on saapa äänioikeuden, mutta sensijaan henkilölle, joka ilman omaa syytänsä on henkikirjoista jäänyt pois, tämä „kohtuus" ei enään riittäisi!

Minusta tässä kohden onkin menetelty lainsäätäjän tarkoitusta vastaan. Kun eduskuntauudistuskomiteassa 1906 tätä valtiopäiväjärjestyksen pykälää käsiteltiin, niin tehtiin meikäläisten taholta nimenomaan kysymys muille tämän komitean jäsenille. Me kysyimme: jos esimerkiksi tiedemies on tutkimusmatkallaan tai työläinen työansiolla ja tällöin jää sattumalta pois henkikirjoista, niin kuinka voitaisiin pitää sopivana, että hän tämän kautta menettäisi äänioikeutensa? Silloin meille, mikäli nyt muistan, vastattiin, että niin ei tulekaan käymään, koska henkikirjoitus on virallinen toimenpide ja on henkikirjoittajan vietävä tällaisetkin henkilöt henkikirjoihin, vieläpä sellaisetkin henkilöt, jotka ovat Amerikassa, kun he eivät ole sinne jääneet, vaan kun heitä vielä voidaan odottaa sieltä takaisin. Vielä tämän lisäksi sanottiin, että koko tämä henkikirjoituskohta on pantu Suomeen muuttaneita muukalaisia varten, koska ei ole sopivaa että maahan tullut henkilö, joka ei ole useampia vuosia ollut maassa eikä maan oloihin perehtynyt, saa äänestää. Ja jos Suomen kansalainen on monta vuotta ollut poissa maasta, niin selitettiin, saa hänkin jonkun aikaa tässä maassa oloihin perehtyä, ennenkuin hänelle myönnetään oikeus käyttää äänioikeuttaan.

Siis henkikirjoituksesta poisjäämistä ei pidetty minään sellaisena rikoksena, että sen perusteella äänioikeus vietäisiin; katsottiin kokonaan siihen, että jos henkilö on kauemmin maasta poissa, hän sentakia on jäänyt maan oloja tuntemattomaksi. Nyt ei kuitenkaan voida sanoa, että henkilö, joka maassa asuu ja maassa liikkuu, tai että esimerkiksi joku tiedemies, joka pistäytymällä käy ulkomailla, täten jäisi maan asioista tietämättömäksi eikä ymmärtäisi, mitenkä hän äänensä antaisi.

Muistan vielä, että oli olemassa sellainenkin ehdotus, että tälle kohdalle, V. J:n 5 §:ssä, annettaisiin sellainen muoto, että henkilö, „joka ei ole ollut tai jonka ei olisi pitänyt olla henkikirjoilla" näinä kolmena vuonna, olisi äänioikeutensa menettänyt. Kuitenkin tällaista muodostelmaa vastaan huomautettiin, että se on vallan tarpeeton, koska jo ilmankin on selvää, että henkilö, jonka p i t ä i s i olla henkikirjoissa, myös sinne tulee, jollei tapahdu jotain virhettä, ja silloinhan semmoinen voidaan korjata. Ja että näin ajateltiin, sitä minun mielestäni tukee varsin selvästi vaalilain 7 §. Siinähän aluksi sanotaan, että vaaliluettelon „pohjaksi" tulee henkikirjoittajan antaa luettelo. Minun mielestäni tässä pykälässä siis ilmeisesti jo sanotaan, että henkikirjoittajan luettelo ei ole mikään vaaliluettelo, vaan se on vaaliluettelon meillä tällä kertaa sopivin pohjaluettelo, johonka sitte vaalilautakunta ottaa lisäksi sellaiset kansalaiset, jotka siitä jonkin virheen kautta ovat jääneet pois.

Kun valiokunta tätä asiaa harkitsee, on minun mielestäni sen lausunnossa juuri koetettava saada esille se seikka, kuinka kohtuutonta tuollainen laintulkinta olisi ja kuinka se näyttää olevan soveltumaton lainsäätäjän tarkoitukseen.

Ed. K e l l o s a l m i: Olisin odottanut, että maan korkein oikeudenkäytönvalvoja olisi myös luonut lähempää huomiota irtolaisasetuksen käsittelemiseen maassamme, varsinkin kun se vanhentuneena ja monessa suhteessa hyvin paljo nykyisiin oloihin soveltumattomana on saanut aikaan moniakin ristiriitaisia tulkitsemisia ja käsittelytapoja. Tässä muutamia esimerkkejä.

On nyt esimerkiksi kyseessä joku työväenluokkaan kuuluva henkilö. Matkakirjasta selitetään toisessa poliisilaitoksessa, jos hänellä on heidän mielestään vähän parempi ammatillinen asema, että „eihän teidänlaisellenne kuulu matkakirjan hankkiminen, eikä sitä teiltä kysytä; saatte olla vapaasti siksi kunnes kirkonkirjanne tuotte tai muutatte paikkakunnalta". Toisessa samanlaisessa tapauksessa, ja varsinkin kun tahdotaan päästä jonkun määrätyn tarkoituksen kimppuun, kun esimerkiksi on vallassaolijain epäsuosiossa syystä tahi toisesta, tapahtuu päinvastoin: matkakirjaa kysytään hyvinkin ankarasti. Mennäänpä vielä niinkin pitkälle, että mies, jolla on perhe mukanaan, ja joka on

paikkakunnalla ollut vakinaisessa ammattityössä vuosikausia, mutta matkakirja on vanhentunut, jonakin päivänä joutuu pikkutekemisiin poliisin kanssa humaluuden tahi jonkun muun sentapaisen syyn kautta, hänet laitetaan viiden, kuuden vuorokauden kestävällä kyydillä kuvernöörinvirastoon tutkittavaksi ja sieltä heti takaisin samaa tietä. Siten saatetaan perhe puutteeseen, perheenisä kun on ollut tuolla tavalla pidätettynä työstään parin viikon ajan.

Tällä tavalla meillä usein poliisiviranomaiset tulkitsevat tuota vanhaa irtolaisasetusta. Monia muita vielä pahempia kansalaisvapauksien loukkauksia saatetaan aikaan saman asetuksen kautta. Nykyisin varsinkin näkyy syntyneen yhdessä osassa poliisin virkamiehistöä erityinen halu sovelluttaa tätä asetusta ankarasti työväestöön, saadakseen mahdollisesti silläkin tavalla jossain määrin äänioikeuden riistämisiä syntymään. En olisi luullut, ettei prokuraattorilla, jos todella löytyisi halua näitäkin epäkohtia korjata, olisi ollut varsin sopiva tilaisuus tarttua tähänkin puoleen lainkäyttömme alasta, kun tässä löytyy paljon huutavia vääryyksiä työläisiä kohtaan. Onhan hän voinut omistaa huomiota sellaisellekin seikalle, kuin vankilain liikatäyttymiselle, ja tämän seikan, jos minkään, olisi luullut osaltaan vaikuttavan tilansaamiseen vankiloissa todellisille rikollisille.

Tahdoin tässä asiassa merkitä kantani sen takia, että irtolaisasetus ja sen käyttäminen vastaisuudessa saisi osakseen maamme korkeimman lainvalvojan huomion suuremmassa määrin kuin mitä tähän asti on siinä suhteessa tapahtunut.

Ed. Komu: Minä en tahdo enään keskustelua pitkälle jatkaa, mutta minusta kuitenkin on väärin jättää aivan koskettelematta eräs kohta prokuraattorin kertomuksessa.

Kertomuksen viimeisenä on suomennos prokuraattorin kirjelmästä kenraalikuvernöörille joulukuun 17 päivältä 1907. Se on tavallisuudesta poikkeava sekä aiheeseensa että muutenkin sisältöönsä nähden. Suomennoksesta selviää kenraalikuvernöörin kääntyneen prokuraattorin puoleen tiedustelulla, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty Arvid Järnefeltin kirjasen „Maa kuuluu kaikille" johdosta, josta Hänen Ylhäisyytensä tietoon oli tullut vaan, että se „kiihottaa osaa väestöstä toista vastaan."

Ei ole harvinaista, että kenraalikuvernööri tiedustelee syytöstoimenpiteitä hyvinkin vähäpätöisiltä näyttävistä asioista, jotka edes vivahtavatkaan Venäjää koskevilta tai sen kansalaisille kuuluvilta. Mutta että Venäjän valtiomahdin korkein edustaja täällä kääntyy maan korkeimman lainvalvojan puoleen vihkosen takia, joka vain sisältää kuvauksen luokkataistelun muutamista ilmauksista nimittäin Laukon häädöistä, se ei ole aivan jokapäiväistä. Se on varsin läheistä huolenpitoa „sisäisistä asioista".

Prokuraattori tietysti antoi vastauksen tuohonkin tiedusteluun. Kirjelmästä näkyy, että vihkonen joutui erityisen sensuroimisen alaiseksi. Prokuraattori kirjoittaa: „Sittenkuin kysymyksenalainen kirja minun käskystäni on Prokuraattorintoimituskunnassa tarkastettu, on kirjan sisällön havaittu osottavan, että sen tekijä on antanut haaveilunsa sosialistisista opeista johtaa itsensä pukemaan kuvauksensa mainitusta lakosta ja sen kanssa yhteydessä olevista seikoista sellaiseen muotoon, joka mahdollisesti voi olla omansa vaikuttamaan eri yhteiskuntaluokkia toisiansa vastaan kiihoittavasti." — Mieskohtaisesti katsoen minulle on jotenkin samantekevää, mitä kukin herra Järnefeltistä tai muusta minulle oudosta eli puoli-oudosta henkilöstä lausuu tai ajattelee, mutta omituiselta minusta tuntuu, että lainkäyttöä valvovan viraston taholta esitetään kirjailija haaveilevaksi syystä, että hän kurjuutta valaisevan kuvauksensa yhteydessä, vaikkapa kuvaannollisesti, esittää totuuden: maa kuuluu kaikille.

Rankaisutoimenpiteisiin ei toki teoksen takia ryhdytty. Tuon rauhalliseksi tolstoilaiseksi tunnetun tekijän kirjasesta löytyi selviä lausuntoja, ettei hän tahdo väestön toista osaa toista vastaan kiihoittaa.

Mutta se, mihin tässä kirjelmässä huomio enimmin kiinnittyy, on viimeinen kappale. Edellä selitettyänsä kirjan vähemmän vaaralliseksi lausuu herra prokuraattori: „Tästä riippumatta puuttuu kuitenkin Suomen lainsäädännöstä, päinvastoin kuin mitä tässä kohden on laita usean muun maan oikeuden, rangaistusmääräyksiä eri kansankerrosten kiihoittamisesta väkivaltaisuuksiin toisiaan vastaan."

Mitä puhetta se on? Herra prokuraattori, valittaa kenraalikuvernöörille, että maassamme ei riitä lait kaikille syyllisille! Onko todellakin niin?

Tässä maassa on käyty luokkataistelua, käydään ja tullaan käymään siihen saakka, että maa todellakin kuuluu kaikille. Ei se ole vain joku Järnefelt, joka siihen päämäärään tahtoo, ei hän edes lukeutune siihen puolueeseen, joka tämän vaatimuksen tulee toteuttamaan, joskin hän kyseenalaisessa vihkosessa on vaatimuksen hyväksynyt. Taistelu on vaatinut ja vaatii monta uhria; lukuunottamatta niitä työläisiä, joita oikeuslaitoksissa ei ole voitu syyllisiksi havaita, on niitä pian legio, jotka jonkun etsityn asian takia ovat tulleet tuomituiksi. Milloin on majesteettirikos, jumalan pilkkaaminen, milloin mikin keksitty aiheeksi. Aina on lakia löytynyt, milloin työttömyydellä rankaiseminen yhteiskuntataisteluun osaa ottaneille ei ole näyttänyt riittävän. Mutta vielä on puuttunut erikoista sosialistilakia, jollainen aikoinaan Saksassa keksittiin. Sitäkö herra prokuraattori tarkottaa?

En tahtoisi uskoa prokuraattorin edes uskaltaneen sellaisen lain tarvetta kenraalikuvernöörille esittää, mutta huolimatta että lakia sanotaan tarvittavan kansajoukkojen väkivaltaan yllyttäjille, on vaikeata viimeisen edellisestä lauseesta muuhunkaan käsitykseen tulla. Sosialidemokraattien kontollehan on aina koetettu väkivallan työt tässä maassa laskea. Tosin puutteen ilmaiseminen tapahtuu ikäänkuin puolustuksena, miksei syytettä vihkosesta ole nostettu, mutta oliko moinen jatko välttämätön, kun muutenkin oli näyttänyt ilmenneen kirjasen vaarattomuus. Ja mitä varten painostava vertaus, että meiltä puuttuu rangaistusmääräyksiä „päinvastoin kuin mitä tässä kohden on laita usean muun maan oikeuden?" Ei ole kumma jos tällaisia esityksiä kuullessa, niiden väestön tietoon tullessa, siellä aletaan yhä voimakkaammin puhua luokkaoikeuksista.

En haluaisi vastaisuudessa nähdä ylimmän lainvartijan kertomusten sisältävän esitetyn kaltaista enkä niiden päättyvän tällä tavalla. (Vasemmalta: Hyvä!)

Ed. Pohjola: Niiden esimerkkien lisäksi, joita täällä on esitetty lain ja lainkäytön luokkaluonteesta, esitän vielä yhden sellaisen Laukon kuuluisilta lakkomailta vähän ennen lakkoa.

Noin pari viikkoa senjälkeen kun torpparit olivat lähettäneet Laukon paroonille vaatimuksensa haluamistaan parannuksista ja pitivät paraillaan kokousta sen johdosta, ettei heidän vaatimuksiinsa oltu vastattu, saapui Laukosta Nestori Telkälle kehoitus lähteä paroonin puheille. Koossa olevat torpparit käsittivät, että kyseessä on edelleenkin heidän vaatimustensa syrjäyttäminen ja paroonin kieltäytyminen kaikesta keskustelusta heidän kanssansa, ja he päättivät joukolla lähteä ottamaan asiasta selkoa. Ennen lähtöä he kuitenkin päättivät toimenpiteistä siltä varalta, ettei heidän vaatimuksiinsa suostuttaisi. Laukossa he sitten toistivat ennen tehdyt vaatimuksensa, ja kun parooni kieltäytyi jyrkästi niitä toteuttamasta, ilmoitettiin lakon alkavan seuraavana aamuna. Parooni uhkasi lailla, ja kun torpparit, jotka tiesivät, etteivät riistäjien etua silmälläpitäen säädetyt lait suojaa heitä vähimmässäkään määrässä, huusivat paroonin uhkaukset alas. Käskystä poistuessaan he samalla tavalla ilmaisivat katkeruutensa Laukon kuuluisaksi tulleesta lantasäiliöstä ja „taksvärkkipirtistä". Tämän johdosta Laukon parooni haastatti joukon torppareita kihlakunnanoikeuteen vastaamaan hänen „kotirauhansa rikkomisesta". Kihlakunnanoikeus tuomitsi vastaajat vankeusrangaistuksiin, mitkä vaihtelivat 50 ja 30 päivän välillä. Hovioikeus, johon torpparit vetosivat, alensi rangaistusmäärästä vähän, mutta senaatti, päästyään asiaan käsiksi, hyväksyi kihlakunnanoikeuden tuomion.

Tämä tuomio on vain yksi monesta samanlaisesta, ja mahdollisesti niitä voidaan väittää laillisiksi, mutta luokkatuomioita ne joka tapauksessa ovat. Ne ovat toimenpiteitä suuren kansajoukon luonnollisen oikeustajunnan ja vapauspyrkimysten masentamiseksi. Ja jos lainkäytönvalvoja, joka on nähnyt mainittujen luokkatuomioiden yhä useammin uusiutuvan, olisi tehnyt esityksen tällaisia tuomioita tarkottavain lainkohtain muuttamiseksi enemmän inhimillisiksi, olisi hän tehnyt kansalle paljon paremman palveluksen kuin silloin, kun hän kirjelmässä kenraalikuvernöörille huomautti Suomen rikoslaissa löytyvän aukon, koska ei voida saattaa rangaistukseen niitä, jotka uskaltavat esittää omia mielipiteitään Venäjän valtakunnan lipusta ja vaakunasta.

Ed. Anni Huotari: Koska täällä on tullut jo monella tavalla esille, mitenkä ääni-oikeus on riistetty, tahtoisin vaan lyhyesti huomauttaa eräästä seikasta, jonka kautta on ääni-

oikeus viety usealta, vieläpä tehty mahdottomaksi asiasta valittaa. Verokuitit nimittäin useammassa paikassa kirjotetaan miehen nimelle. Vaimo ja palvelijat merkitään vain numerolla, että on niin ja niin monta naista. Nyt on sattunut, että näin nuomerolla merkitty palvelija tahi vaimo on jäänytkin vaille äänioikeutta. Eikä hän ole voinut valittaa, kun ei ole ollut verokuittia hänen omalla nimellään, eikä ole voinut todistaa, että on yksi niistä naisista, joista sillä kuitilla on vero maksettu. Sentähden minä pyytäisin huomiota kiinnittää tähänkin, että ei syyttömiltä ihmisiltä tämän kautta äänioikeutta riistettäisi. Jos luullaan viranomaisilla olevan liian paljon työtä, ettei voi jokaiselle eri verokuittia kirjottaa, niin voisihan kuitissa mainita ainakin jokaisen nimen, kuka on maksanut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Prokuraattorin kertomus lähetetään Lakivaliokuntaan.

2 ja 3) Ehdotus laiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta.

Ed. Kaarneen y. m. edusk. esit. n:o 1 sekä ed. Sillanpään y. m. edusk. esit. n:o 15, jotka kumpikin sisältävät lakiehdotuksen mainitusta asiasta ja pantiin täysi-istunnossa kuluvan kesäkuun 15 päivänä pöydälle tämän päivän istuntoon, esitetään edelleen yhdellä kertaa; ja ilmoittaa

Puhemies että Puhemiesneuvosto ehdottaa nämä asiat lähetettäviksi Talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kaarne: Kun viime tiistain täysistunnossa esitin eduskunnalle eduskuntaesityksen, sisältävä ehdotuksen laiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta, niin sen luetuissa perusteluissa mainittiin ne syyt, jotka ovat aiheuttaneet uuden alotteen esittämisen eduskunnalle. Itse asiassa ne syyt eivät ole tuntemattomia yhdellekään edustajalle, mutta luonnollisesti tullaan keksimään verukkeita uuden kieltolakiehdotuksen valmistamiselle. Jos eduskunnan ja hallitsijan väliset sivumahdit olisivat olleet yksimielisiä eduskunnan suuren enemmistön ja kansan kanssa, niin ei uutta alotetta tästä asiasta enää kaivattaisi, se on minun tähänastinen vakaumukseni. Mutta kun senaatti ensin lakiehdotusta tarpeeksi kauan viivyteltyään vihdoin tämän vuoden helmikuussa esitti sen hylkäämistä, kun ei katsonut mahdolliseksi puoltaa lakiehdotusta vahvistettavaksi, lienee näin ollen katsottava tämä lainsäädäntötoimenpide rauenneeksi. Selvähän on, ettei laki enää ennättäne osittain voimaan astua heinäkuun 1 päivänä 1909, kuten eduskunnan säätämässä lakiehdotuksessa nimenomaan sanotaan, että eduskunta on katsonut soveliaaksi ehdottaa lain voimaan astumisajaksi 1 p. heinäkuuta 1910, sekä että alkoholipitoisten aineiden kuljetuksen ja maahantuonnin, mikäli niitä ei uudessa laissa sallita, on lakkaaminen vuotta aikaisemmin, ja V. J:n 7 §:ssä mainitaan että jos Keisari ja Suuriruhtinas ei hyväksy ehdotusta muuttamatta, se kokonaan on rauennut. Eduskunnalle on kylliksi selvillä se tosiasia, ettei laki voi nyt enää ilman mitään muutoksia astua voimaan siten, että kaikkien alkoholipitoisten aineiden valmistus ja maahantuonti kiellettäisiin 12 päivän kuluttua tästä päivästä lukien, niin suotavaa kuin se itse asiassa olisikin ja niin hartaana kuin Suomen kansa jo lähes kaksi vuotta taaksepäin ajatteli sen ajan koittoa. Nyt se on sille päinvastoin pettymyksen päivä ja siitä alkaen kansan kirous lankee pettäjäinsä ylitse.

Tällä istuntokaudella on eduskunta itse jo osoittanut olevansa tietoinen siitä, ettei kieltolaki voi astua voimaan osittaisesti heinäkuun 1 päivänä tänä vuonna. Eduskunnassa on nimittäin ollut käsittelyn alaisena armollisia esityksiä, jotka tarkoittavat suostuntaverojen määräämistä väkiviinasta ja mallasjuomista vuodeksi 1910, joissa sanotaan: Kun kuitenkin on epävarmaa, tuleeko alkoholilainsäädännön perinpohjainen uudistus astumaan voimaan 1910 ja edellyttäen, että pidetään muuttamatta nykyään voimassa olevat veromäärät, voitanee valtion tulo suostuntaveroista vuonna 1910 laskea yhteensä 9,470,000 markaksi. Jos eduskunnan on pidettävä kiinni vuonna 1907 säädetystä väkijuomain kieltolaista siksi kunnes hallitsija on sen ennättänyt ratkaista, olisi sitä pitänyt odottaa väkijuomain suostuntaveron

käsittelyynkin nähden. Eihän silloin enään voida ajatella 9 miljoonan markan viina- ja mallasjuomaveroja, kun niiden valmistus ja maahantuonti ei enää ole maassa sallittua. Minä en kuitenkaan kuullut viina- ja mallasjuomaveroista keskusteltaessa että joku olisi vaatinut odottamaan hallitsijan ratkaisua ennenkuin ryhdytään uusia suostuntaveroja määrittelemään sellaiseksi ajankohdaksi, kun eduskunta on jo säätänyt lain voimaan astuvaksi.

Mitä tulee lakiehdotuksessa mainittuun korvauskysymykseen, että se on perustuslainluontoinen ja siitä syystä hylättävä, kuten ed. Söderholm viime istunnossa mainitsi, se väite ei pidä paikkaansa. Miksei sama korvauskysymys ollut vuosi taaksepäin perustuslainluontoinen, kun edustaja Matti Helenius-Seppälä eduskunnalle jätti anomuksen sellaiseksi laiksi, joka kieltää korvauksen maksamisen juovutusjuomaliikkeen harjoittajille, kun he kieltolain tahi muiden mainittua liiketointa supistavien lakimääräysten johdosta lakkauttavat liikkeensä. Anomus lähetettiin suoraan talousvaliokuntaan ilman että ed. Söderholmillakaan olisi ollut mitään sitä vastaan sanottavaa. V. J:n 40 §:ssä sanotaan: „Perustuslakivaliokunnan tulee käsitellä sinne jätetyt asiat, jotka koskevat perustuslain säätämistä, muuttamista, selittämistä ja kumoamista." Mutta kun asiaa ei perustuslakivaliokuntaan lähetetty, todistaa jo sekin, ettei eduskunta katsonut tehtyä ehdotusta perustuslainluontoiseksi.

Siinä pienessä kirjassa, jota täällä joku päivä taaksepäin jaettiin, ja jossa perinpohjaisesti tehtiin selkoa tästä korvauskysymyksestä, miten aiheeton se on ja mitenkä se ei ole perustuslainluontoinen, siinä sanotaan m. m.: Täytyy valittaa että kieltolain vastustajat ovat tässä korvausasiassa koettaneet vetäytyä lain ja erittäin perustuslakien taakse. Kansan tulee perustuslakejansa kunnioittaa ja pitää pyhänä, mutta se, joka niitä kunnioittaa, ei vedä niitä esille kaikissa mahdollisissa ja mahdottomissa paikoissa. Jos millään, niin revitään alas kansan perustuslakien kunnioitus sillä, että perustuslakeja koetetaan käyttää jarruina kansan oikeutetuille edistyspyrinnöille tekemällä niistä este silloin kun ne eivät mitenkään esteinä ole. Minä siis edelleen pyydän eduskuntaa V. J:n 55 §:n mukaan lähettämään esittämäni ehdotuksen talousvaliokuntaan.

Ed. Söderholm: Jag har icke många ord att tillägga till det andragande, som senast hölls och däri mitt namn nämndes. Att en petition, som företrädesvis angår en annan angelägenhet än ändring af grundlag hänskjutes till det utskott, som lämpligast bereder frågan, är ju alldeles naturligt. Det är ingenting som hindrar detta utskott att sedan i sin tur begära utlåtande af grundlagsutskottet i den del saken berör grundlag. Det förhållande att den af hr Kaarne berörda petitionen hänskjöts till ekonomiutskottet bevisar sålunda egentligen ingenting i förevarande sak.

Ed. Soininen: Ed. Söderholm viime istunnossa ymmärtääkseni vastusti nyt kyseenalaisten alotteiden lähettämistä valiokuntaan pääasiallisesti siitä syystä, että edellistä eduskunnan päätöstä samasta asiasta ei ole vielä korkeimmassa paikassa ratkaistu. Kun kuitenkaan ed. Söderholm ei esittänyt mitään Valtiopäiväjärjestyksen pykälää tueksi käsityksellensä ja kun ei ainakaan tässä tapauksessa mitään käytännöllistäkään vaikeutta tai ristiriitaa voi syntyä uuden alotteen tekemisestä, koska edellisen päätöksen vahvistaminen ensi heinäkuun 1 päivän jälkeen on mahdoton, niin puollan näiden esitysehdotusten lähettämistä talousvaliokuntaan.

Ed. Estlander: Såsom ett af de skäl, hvilka enligt min tanke borde föranleda, att särskildt den af landtdagsmannen Kaarne inlämnade motionen icke skulle remitteras till utskott, ber jag få nämna den omständigheten, att ett däri ingående stadgande är af den natur, att vägande skäl kunna anföras för att detsamma berör grundlag och sålunda icke kan ingå uti en motion. Jag har understödt yrkandet om, att denna motion icke skulle till utskott remitteras. För den händelse detta dock kommer att äga rum, vågar jag anhålla, att utskottet ville ägna det af mig nu påpekade stadgandet en ingående granskning och jämväl däröfver infordra sakkunniges utredning.

Puhemies: Viimeisen lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, etten tällä kertaa katso voivani eduskunnan äänestettäväksi esittää ehdotusta, että eduskuntaesitystä ei lähetettäisi valiokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskuntaesitykset lähetetään Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 5 ja 17).

4) Ehdotus laiksi, joka ehkäisee yksityisiä tai yhtiöitä hankkimasta liian suuria maa-aloja.

Ed. Wuorimaan y. m. tätä koskeva edusk. esit. n:o 4, joka täysi-istunnossa kuluvan kesäkuun 15 päivänä pantiin pöydälle tämän päivän istuntoon, esitetään edelleen, ja ilmoitetaan, että Puhemiesneuvosto tämän esitysehdotuksen lähettämiseen nähden on ehdottanut, että se lähetettäisiin Valtiovarainvaliokuntaan, mutta että esitysehdotuksen tekijä on ehdottanut sen lähetettäväksi Maatalousvaliokuntaan.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Kellosalmi: Kannatan ed. Wuorimaan ehdotusta, sillä olen sitä mieltä, että tämä kysymys on enemmän sosialipoliittinen kuin verotuskysymys ja sellaisena se siis on sopivampi maatalousvaliokunnan asiain alaan kuin valtiovarainvaliokunnan, sillä vero minun käsittääkseni on siinä vaan keino, jolla koetetaan saada tätä kysymystä järjestetyksi. Kannatan siis ed. Wuorimaan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo esitysehdotuksen lähetettäväksi Valtiovarainvaliokuntaan, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on päätetty lähettää se Maatalousvaliokuntaan.

Äänestyksessä annetaan 66 jaa- ja 110 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt, että eduskuntaesitys n:o 4 on lähetettävä Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 99).

5) Eduskuntavaaleista voimassaolevien lakimääräysten muuttamista sellaisiksi, että eri vaalipiirien samaan puolueeseen kuuluvat vaaliliitot voisivat yhtyä koko maan käsittäväksi vaaliliitoksi

koskevan ed. Kaarneen y. m. anom. ehd:n n:o 19 esittää ed. Kaarne, jonka ehdotuksesta asia lähetetään Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 33).

6) Erinäisiä muutoksia voimassa olevaan Vaalilakiin

tarkoittavan ed. Kareksen y. m. anom. ehd:n n:o 151 esittää ed. Kares ja lähetetään se hänen ehdotuksensa mukaisesti Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 34).

7) Valtiopäiväjärjestyksen muuttamista siten, että Suuri valiokunta kokonaan poistettaisiin

koskevan ed. Koposen y. m. anom. ehd:n n:o 59 esittää ed. Koponen ja lähetetään se hänen ehdotuksensa mukaisesti Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 31).

8) Äänioikeusikärajan määräämistä 21 vuodeksi sekä äänioikeuden rajoitusmääräysten poistamista Valtiopäiväjärjestyksestä

tarkoittavan ed. J. V. Elorannan y. m. anom. ehd:n n:o 152 esittää ed. Eloranta, jonka ehdotuksen mukaan asia lähetetään Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 32).

9) Oikeuden myöntämistä Eduskunnalle määrätä julkisten viranomaisten ja laitosten käyttämisestä menevät maksut

koskevan ed. Anton Huotarin y. m. anom. ehd:n n:o 66 esittää ed. Anton Huotari ja lähetetään se hänen ehdotuksensa mukaisesti Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 77).

10) Perustuslakisäädöksen aikaansaamista suomen- ja ruotsinkielen keskinäisestä asemasta virastoissa

tarkoittavan ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 137 esittää ed. Ahmavaara; ja edellisen yhteydessä

11) Suomen- ja ruotsinkielen asemaa koskevan kielilain aikaansaamista

koskevan ed. Liston y. m. anom. ehd:n n:o 120 ed. Listo.

Molemmat anomusehdotukset lähetetään tehtyjen esitysten mukaisesti Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 63 ja 64).

12) Kuntien oikeuttamista taksoittamaan kruunun metsämaiden tuloja

tarkoittavan ed. Laitisen y. m. anom. ehd:n n:o 29 esittää ed. Heikkinen, jonka ehdotuksen mukaan anomusehdotus lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 179).

13) Järjestellyn talonaseman nautinto-oikeutta koskevien säännösten muuttamista

koskevan anom. ehd:nsa n:o 5 esittää ed. Holmberg ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 58).

14) Toisen maalla sijaitsevan rakennuksen omistajan oikeudellisen aseman turvaamista

tarkoittavan anom. ehdotuksensa n:o 7 esittää ed. Holmberg, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 61).

15) Ehdotus korvauksen antamisesta yleisistä varoista todistajille rikosasioissa 21 p:nä maalisk. 1892 annetun Keisarillisen asetuksen 1 §:n muuttamisesta.

Ed. Söderholmin y. m. allekirjoittaman edusk. esit:n n:o 27, joka sisältää mainitun ehdotuksen, esittää ed. Söderholm, jonka ehdotuksen mukaisesti se lähetetään Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 40).

16) Todistajapalkkioiden maksamista yleisistä varoista virallisen syyttäjän kutsumille todistajille rikosasioissa

koskevan ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 46 esittää ed. Ahmavaara, ja lähetetään se hänen ehdotuksensa mukaan Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 43).

17—19) Aviovaimon toimivaltaa ja oikeutta lapsiinsa koskevan lainsäädännön uudistamista

tarkoittavat ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 75,

ed. Kiviojan y. m. anom. ehd. n:o 84 ja

ed. Alma Jokisen y. m. anom. ehd. n:o 109 esitetään peräkkäin ja lähetetään samalla kertaa ed. Hultinin, Kiviojan ja A. Jokisen ehdotusten mukaisesti Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 9, 8 ja 11).

20) Lapsia koskevan lainsäädännön kaikinpuolista uudistamista

tarkoittavan ed. af Forselles'in y. m. allekirjoittaman anom. ehd:n n:o 156 esittää ed. af Forselles, jonka ehdotuksesta se lähetetään Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 81).

Lakivaliokuntaan lähetetään vielä seuraavat kolme anomusehdotusta, jotka tarkoittavat

21—23) Aviottomain lasten oikeudellisen aseman parantamista.

Ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 76, jonka esittää ed. Hultin,

ed. Karhin y. m. anom. ehd. n:o 148, jonka esittää ed. Karhi, ja

ed. Ala-Kuljun y. m. anom. ehd. n:o 160, jonka esittää ed. Ala-Kulju. (Liitteet III siv. 17, 15 ja 16).

Samoin lähetetään Lakivaliokuntaan seuraavat kaksi anomusehdotusta, joilla on tarkoituksena saada uudistetuksi

24 ja 25) Aviopuolisoiden omaisuuden hallintoa ja vaimon toimivaltaa koskeva lainsäädäntö,

nimittäin ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. n:o 108, jonka esittää ed. Käkikoski, ja

ed. Anni Huotarin y. m. anom. ehd. n:o 110, jonka esittää ed. Anni Huotari. (Liitteet III siv. 5 ja 7).

26) Takausta koskevan lainsäädännön uudistamista

koskevan ed. Liston y. m. anom. ehd:n n:o 119 esittää ed. Listo; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 72).

27) Ehdotuksen laiksi valtuusmiehistä ja yleisistä asianajajista

sisältävän ed. Wuorimaan y. m. allekirjoittaman edusk. esit:n n:o 11 esittää ed. Wuorimaa ja lähetetään se hänen ehdotuksensa mukaisesti Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 35).

28) Ehdotuksen asetukseksi kirjailijain ja taiteilijain oikeutta työnsä tuotteisiin koskevan asetuksen 18 §:n muuttamisesta

sisältävän ed. Kävyn allekirjoittaman edusk. esit:n n:o 18 esittää ed. Käpy, jonka ehdotuksen mukaan asia lähetetään Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 79).

29) Ehdotuksen asetukseksi Rikoslain 43 luvun 5 §:n muuttamisesta

sisältävän ed. Hultinin y. m. edusk. esit:n n:o 12 esittää ed. Hultin ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 22).

30) Juutalaisia koskevan lainsäädännön jouduttamista

tarkoittavan ed. af Forselles'in y. m. allekirjoittaman anom. ehd:n n:o 81 esittää ed. af Forselles, ja lähetetään se hänen ehdotuksensa mukaisesti Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 75).

31) Määrärahan myöntämistä sairastuvan rakentamiseksi Hyrynsalmen pitäjän kirkonkylään

koskevan ed. Haapasen y. m. anom. ehd:n n:o 17 esittää ed. Haapanen, jonka ehdotuksesta se lähetetään Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 62).

32) Lääkärin palkkaamista valtion varoilla Kuhmoniemen ja Sotkamon kuntiin

koskevan ed. Laitisen y. m. anom. ehd:n n:o 28 esittää ed. Heikkinen; ja lähetetään se tehdyn ehdotuksen johdosta Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 61).

33) Terveys- ja sairashoito-olojen yhtenäistä järjestämistä

tarkoittavan ed. Kruusin y. m. anom. ehd:n n:o 25 esittää ed. Kruus, jonka ehdotuksesta se lähetetään Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 50).

34) Terveydenhoitosäännön täydentämisestä siihen suuntaan, että naispuolisia terveydenhoidontarkastajia voitaisiin valita terveydenhoitolautakuntiin

koskevan ed. Hjeltin y. m. anom. ehd:n n:o 128 esittää ed. Hjelt, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 51).

35) Erinäisten poronhoitoa koskevien säännösten uudistamista

tarkoittavan ed. I. Hoikan y. m. anom. ehd:n n:o 40 esittää ed. I. Hoikka, ehdottaen sen lähetettäväksi Talousvaliokuntaan.

Puhemies ilmoittaa Puhemiesneuvoston ehdottavan anomusehdotuksen lähetettäväksi Laki- ja talousvaliokuntaan.

Puhevuoroa käyttäen lausuu

Ed. Ahmavaara: Asiasta olisi paljokin sanottavaa, mutta minä nyt en tahdo ryhtyä pitempään keskusteluun. Mainitsen ainoastaan, ettei ainakaan sillä paikkakunnalla, josta minä olen, ja jota anomus myös koskee, tuollaista anomusta vähimmälläkään tavalla hyväksytä. Sen olisi vielä voinut käsittää, jos anoja olisi pyytänyt, että kunnat saisivat päättää asiasta, mutta kun hän pyytää, että poropaliskunnat, toisin sanoen esim. Iin kunnassa 5—6 henkilöä voisivat päättää asiasta, josta voi kunnan maanviljelykselle olla ja on mitä tuhoisin vaikutus, niin tahdon valiokunnalle evästykseksi lausua toivomukseni, että se tämän anomuksen tässä muodossa empimättä hylkäisi.

Kun keskustelu on julistettu päättyneeksi, lähetetään anomus Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 184).

36) Vaivaishoitoasetuksen tarkastamista

koskevan ed. Holmbergin y. m. anom. ehd:n n:o 6 esittää ed. Holmberg lausuen:

Petitionen rör en fullständig revision af gällande fattigvårdsförordning. Som bekant är vår fattigvårdsförordning omkring trettio år gammal och i den förekommer en mängd otidsenliga bestämningar. På grund af att lagstiftningen på detta område rör så många af samhällets olyckliga dristar jag mig anhålla

hos vederbörande utskott att denna fråga med det snaraste måtte komma till behandling i utskottet. Jag föreslår remiss till lag- och ekonomiutskottet,

jonka jälkeen asia lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 169).

37) Laidunveron lakkauttamista erinäisillä kruunun metsämailla

tarkoittavan ed. I. Hoikan y. m. anom. ehd:n n:o 41 esittää ed. I. Hoikka, jonka ehdotuksesta se lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 181).

38) Kemijärven pitäjässä tapahtuneiden isojakotoimitusten mahdollisimman pikaista päättämistä

koskevan ed. Ahmavaaran anom. ehd:n n:o 45 esittää ed. Ahmavaara, jonka ehdotuksesta se lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 91).

39) Hallituksen nimitysoikeuden lakkauttamista n. s. keisarinpitäjissä

tarkoittavan ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 47 esittää ed. Ahmavaara, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 81).

40) Ehdotuksen laiksi a) tilusten rauhoittamisesta kotieläimiä vastaan ja b) aitausvelvollisuudesta

sisältävän ed. Tulikouran y. m. edusk. esit:n n:o 8 esittää ed. Tulikoura, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 155).

41) Ehdotuksen asetukseksi osuustoimintalain 7 §:n 2 kohdan muuttamisesta,

sisältävän edusk. esityksensä n:o 19 esittää ed. Kairamo, jonka ehdotuksesta se lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 163).

Sivistysvaliokuntaan lähetetään seuraavat asiat, jotka yhdessä esitetään, ja sisältävät

42—45) Ehdotuksen oppivelvollisuuslaiksi:

ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. n:o 7, jonka esittää ed. Pärssinen (Liitteet VI siv. 5),

ed. Kallion y. m. edusk. esit. n:o 20, jonka esittää ed. Kallio (Liitteet VI siv. 31),

ed. Pennasen y. m. edusk. esit. n:o 21, jonka esittää ed. Pennanen (Liitteet VI siv. 45) ja

ed. Soinisen y. m. edusk. esit. n:o 33, jonka esittää ed. Soininen (Liitteet VI siv. 61).

46) Kannatusavun myöntämistä Pietarin suomalaiselle yhteiskoululle

tarkoittavan ed. Walavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 105 esittää ed. Soininen; ja lähetetään se tehdyn ehdotuksen mukaisesti Sivistysvaliokuntaan (LiitteetVI siv 103).

47) Yliopiston kieliolojen korjaamista

koskevan ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 136 esittää ed. Ahmavaara, jonka ehdotuksesta asia lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 91).

48) Valtion omistaman oppi- ja opetusvälineiden kustannusliikkeen perustamista,

tarkoittavan ed. Kaipion y. m. anom. ehd:n n:o 79 esittää ed. Kaipio, jonka ehdotuksen mukaan asia lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 125).

49) Koululääkäritoimen järjestämistä

koskevan ed. Etelämäen y. m. anom. ehd:n n:o 80 esittää ed. Etelämäki, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 124).

50) Kuoletuslainojen myöntämistä yleisistä varoista nuorisoseurojen rakennusyrityksiin

tarkoittavan ed. Storbjörkin y. m. anom. ehd:n n:o 70 esittää ed. Storbjörk, jonka ehdotuksesta se lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 163).

51) Musiikinneuvojien asettamista yleisen säveltaiteellisen kehityksen edistämiseksi

koskevan ed. Yrjö-Koskisen anom. ehd. n:o 24 esittää seuraavin sanoin

Ed. Käkikoski: Tämä on uusi anomus, ja siitä syystä olisi asianmukaista, että se luettaisiin kokonaisuudessaan. Mutta koska se on pitkä, teen lyhyesti selkoa sen sisällyksestä.

Anomuksen kirjoittaja puhuu siitä, että musiikkielämässä meidän maassamme on vielä suuria aukkoja. On valtiokin tehnyt paljon musiikkielämän elvyttämiseksi, mutta siitä huolimatta esimerkiksi lauluseuroissa huomataan suurta heikkoutta. Useat lauluseurojen jäsenistä eivät tunne edes nuotteja ja esitys on epävarmaa ja ohjelmisto ei aina ole hyvällä aistilla valittu. Syynä tähän sekä useihin muihin anomuksessa mainittuihin epäkohtiin on sopivien johtajien puute. Musikaalisia henkilöitä kyllä on, ja lauluseurojen johtajatkin usein ovat lahjakkaita, mutta heillä ei ole tarpeeksi tilaisuutta saada ohjausta ja virikettä. Tämmöiset johtajat olisi saatettava yhteyteen etevämpien ja kehittyneempien musiikkihenkilöjen kanssa. Ja siitä syystä anomuksen kirjoittaja ehdottaa, että asetettaisiin musiikkineuvojia. Eri työntekijäryhmät olisi saatettava välittömään tekemiseen keskenänsä; siten voitaisiin toivoa aikaansaatavaksi todellisia ja pysyviä tuloksia. Taiteilijan tehtävänä olisi esimerkillä ja opetuksella innostuttaa niitä, joiden asiaksi jää saamiensa virikkeiden sovelluttaminen jokapäiväiseen käytäntöön. Ohjeena sellaiselle vuorovaikutukselle voitaisiin pitää niitä toimenpiteitä, joihin asian luonnosta on nykyänsä tilapäisesti ryhdytty, mikäli olot ovat sen sallineet, tarkotamme luentoja ja harjoituskursseja, joita erilaisten tilaisuuksien yhteydessä on pidetty säveltaiteenkin alalla, käyttämällä työssä varsinkin taiteilijoita. Taiteilijain osanotto laulujuhliin on myöskin osaltaan aina vaikuttanut herättävästi. Se mitä täten on toimittu satunnaisuuksien varassa, olisi järjestettävä vakinaisiin säännöllisiin oloihin niin, että tarvittavat työvoimat aina olisivat käytettävissä ja työn kokonaisuus saisi varman johdon ja suunnitelman. Ja lopuksi lausutaan, että se saataisiin epäilemättä paraiten aikaan siten, että valtion varoilla palkattaisiin musiikin neuvojia eri osiin maata. Heidän toimintansa riippuisi tietysti osaksi paikkakunnallisista harrastuksista ja muodostuisi siten hieman erilaiseksi eri seuduilla, mutta ylimalkaan heidän tulisi järjestää paikkakunnallisia laulu- ja soittojuhlia useamman kerran vuodessa eri paikkakunnilla ja niiden yhteydessä pitää esimerkiksi viikon kestäviä opetuskursseja laulun ja soiton johtajille, luennoitsijoille ja opettajille. Myös voisi ajatella samoille henkilöille toimeksi joku osa lauluopetuksen valvontaa kansa- ja oppikouluissa. Luonnollisesti tulisi ensi aluksi ottaa kokeeksi tällaiseen työhön tarjoutuvia taiteilijoita, jotta saataisiin riittävää kokemusta, ennen kun siitä muodostuisi pysyväinen laitos. Kuitenkin olisi otettava huomioon, että kykeneviä henkilöitä tuskin on saatavissa, ellei heille anneta takeita edes muutaman vuoden rauhallisen työn tekemiseen ja toimeentuloon.

Edellä esitetyn nojalla saamme täten ehdottaa, että eduskunta, pitäen tarpeellisena erityisten musiikkineuvojien toimintaa kansamme yleisen säveltaiteellisen kehityksen edistämiseksi, pyytäisi hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin asian toteuttamiseksi ja ensi sijassa asettamaan asiantuntijoista kokoonpannun komitean asian seikkaperäistä valmistamista varten.

Anomusehdotus lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 145).

52) Raittiusopetuksen järjestämistä vankeinhoitolaitoksiin

koskevan ed. Sohlbergin anom. ehd:n n:o 116 esittää ed. Sohlberg, ja lähetetään se hänen ehdotuksensa mukaan Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 157).

53) Muistopatsaan pystyttämistä J. V. Snellmanille

tarkoittavan ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 61 esittää ed. Ahmavaara, jonka ehdotuksesta asia lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 191).

54) Yleisten sovintolautakuntain asettamista työriitaisuuksien sovittamiseksi

koskevan ed. Holmbergin anom. ehd:n n:o 8 esittää ed. Holmberg, ja lähetetään se hänen ehdotuksensa mukaisesti Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 59).

55) Toimenpiteitä omien kotien perustamiseksi työläisväestölle

tarkoittavan anom. ehdotuksensa n:o 43 esittää ed. Holmberg; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 83).

56) Joukko- ja työsopimusta koskevan lainsäädännön aikaansaamista

tarkoittavan anom. ehdotuksensa n:o 44 esittää ed. Holmberg, jonka ehdotuksesta sekin lähetetään Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 55).

Työväenasiainvaliokuntaan lähetetään samoin seuraavat kaksi anom. ehd., jotka yhdessä esitetään ja molemmat tarkoittavat

57 ja 58) Äitiysvakuutuksen aikaansaamista;

ed. Pärssisen y. m. anom. ehd. n:o 77, jonka esittää ed. Pärssinen, ja

ed. Kiviojan y. m. anom. ehd. n:o 85, jonka esittää ed. Kivioja (Liitteet IX siv. 70 ja 71).

59) Kotien perustamista turvattomia lapsia sekä niiden äitejä varten,

koskevan ed. Raunion anom. ehd:n n:o 78 esittää ed. Alma Jokinen, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 180).

60) Sosialisen päätoimiston perustamista

tarkoittavan ed. Hörhammerin y. m. anom. ehd:n n:o 83 esittää ed. Hörhammer, jonka ehdotuksesta anomus lähetetään Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 75).

61) Valtion työolojen järjestämistä

koskevan ed. Koposen y. m. anom. ehd:n n:o 99 esittää ed. Koponen; ja lähetetään se hänen ehdotuksensa mukaisesti Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 64).

62) Yleisen vanhuus- ja ansiokyvyttömyys- sekä leskien ja orpojen vakuutuksen aikaansaamista

tarkoittavan ed. M. Hoikan y. m. anom. ehd:n n:o 114 esittää ed. M. Hoikka, jonka ehdotuksesta se lähetetään Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 68).

63) Ehdotuksen laiksi toimenpiteistä metsän hävittämisen ehkäisemiseksi

sisältävän ed. Nylanderin y. m. allekirjoittaman edusk. esit:n n:o 9 esittää ed. Nylander.

Edellisen yhteydessä esitetään

64) Ehdotus metsänhoitoasetukseksi,

joka sisältyy ed. Tokoin y. m. edusk. esitykseen n:o 14 ja jonka ed. Tokoi esittää.

Molemmat nämä eduskuntaesitykset lähetetään tehdystä ehdotuksesta Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 123 ja 136).

65) Oikeuden myöntämistä Lapin kihlakunnan väestölle saada vapaasti ottaa kruununmetsistä tuulenkaatoja, liekopuita y. m.

tarkoittavan ed. Fräntin anom. ehd:n n:o 39 esittää ed. Fränti; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 173).

66) Kruunun metsämaiden asuttamista

koskevan ed. Ahmavaaran y. m. anom. ehd:n n:o 48 esittää ed. Ahmavaara; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 67).

67) Ehdotuksen asetukseksi pieniviljelys- ja asuntotilojen muodostamisesta

sisältävän ed. Seppä-Murron y. m. allekirjoittaman edusk. esit:n n:o 17 esittää ed. Seppä-Murto.

Keskustelu:

Ed. Kairamo: Maatalousvaliokunnan entisenä jäsenenä on minua huvittanut hiukan vilkaista niitä alotteita, jotka näillä valtiopäi-

villä on tuotu esille valiokunnan työmaalta. Tämä eduskuntaesitys on antanut aihetta pariin pikku huomautukseen. Esityksentekijät lausuvat alussa, että he pitävät kaiken perustelun siihen tarpeettomana. Sen sijaan viitataan siihen, niinkuin sanat kuuluvat, „seikkaperäiseen perusteluun, joka löytyy meidän ynnä muiden allekirjoittamassa ja Gebhardin nimellä kulkevassa anomusehdotuksessa syksy-valtiopäivillä 1908". Lukiessani tätä selitystä arvelin sitä joksikin anomuskiireessä syntyneeksi, vähemmin onnistuneeksi lauseeksi. Tekijät tahtovat ilmeisesti sanoa, että mainittu anomusehdotus oli ed. Gebhardin kirjoittama, mutta heidänkin nimillään varustettu. Vaan tämäkään ei pidä paikkaansa, sillä kun tarkastaa esitysehdotusta, niin selviää, että ainakin ⅔ sen allekirjoittajista ei viime syksyllä yleensä kirjoittanut minkään anomusehdotuksen alle siitä syystä, että ne eivät silloin kuuluneet eduskuntaan. Todellisuudessa on ainoastaan yksi tekijöistä, nim. ed. Wuorimaa, kirjoittanut mainitun anomusehdotuksen alle. — Niin suotavaa kuin olisikin, että edustajat sivuseikoissakin toimisivat täysin korrektisesti ja tarkasti, niin tietysti en yksin tämän johdosta olisi tahtonut käyttää puhevuoroa, vaikka se, tämä täytyy myöntää, on varoittavana esimerkkinä sille hieman kevyelle tekotavalle, jolla toisinaan eduskunnassa käytetään edustajille myönnettyä tärkeätä oikeutta esittää valmiita lakiehdotuksia. Pääasiallisesti minä tahtoisin huomauttaa, että jonkinlainen perustelu tässä tapauksessa kuitenkin olisi ollut varsin tarpeellinen, sillä se perustelu, johon tässä viitataan, ei siihen kelpaa. Se anomusehdotus, josta on kysymys, on nim. rakennettu toisille periaatteille kuin tämä esitysehdotus ja se pyrkii myös kulkemaan päämaaliin toista tietä kuin se. Koska minä olen ollut puuhaamassa mainittua anomusehdotusta, enkä ainoastaan nimellisesti sitä allekirjoittamassa, niin olen katsonut velvollisuudekseni tehdä tämän huomautuksen, jotta se ei valiokunnassa esiintyisi väärässä valossa.

Ed. Wuorimaa: Ed. Kairamon lausuma tässä asiassa on minun mielestäni vallan turha. Esitysehdotuksen perustelussa on viitattu ed. Gebhardin ynnä muiden m. m. minun allekirjoittamaani ehdotukseen samasta asiasta viime valtiopäivillä. Mutta perustelussa otetaan huomioon myöskin muita täydentäviä seikkoja. Asia onkin niin laaja, että olisi syntynyt aivan liian laaja perusteluasiakirja, ellei olisi viittauksia ja senvuoksi on anomusehdotuksen perustelu supistettu viittaamalla edellisiin alotteisiin.

Ed. Tulikoura: Minäkin olin tuon nyt jätetyn esitysehdotuksen allekirjoittajia sekä myös kuuluin silloin eduskuntaan, kun Gebhardin valmistamana ja useitten allekirjoittamana eduskunnalle jätettiin anomus, jonka perusteluihin viitataan. Ei johtunut mieleeni mennä tarkastelemaan, olinko sitä allekirjoittanut tai en, mutta kuitenkin luettuani esitysehdotuksen olin sillä kannalla, että se on asianmukainen. Täällä eduskunnassa on useampia esitys- sekä myöskin anomusehdotuksia esitetty, joissa on viitattu edellisiin perusteluihin ja löytyy sellaisia nimiä, jotka eivät ole perustelun alla. En kuitenkaan ota uskoakseni vielä, että minä en olisi ed. Gebhardin nimellä kulkevan anomuksen allekirjoittajia, ennen kuin näen tuon asiakirjan. Ainakin oli tarkoitukseni silloin se allekirjoittaa, mutta jos se on allekirjoittamatta, niin se jäi erehdyksessä tekemättä, syystä että anomuksia oli samalla kertaa monta esillä.

Ed. Kairamo: Kyseessä oleva esitysehdotus ja anomusehdotus ovat itse asiassa eri kannalla tärkeissä kohdin ja pitäisi olla ilman muuta selvää, että näin ollen anomusehdotus ei kelpaa esitysehdotuksen perusteluksi, koska se periaatteellisesti asettuu toiselle kannalle.

Kun keskustelu on julistettu päättyneeksi, lähetetään eduskuntaesitysehdotus Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 42).

68) Ehdotus laiksi margariinin ja margariinijuuston valmistuksesta ja kaupasta,

joka sisältyy ed. Branderin y. m. allekirjoittamaan edusk. esit:een n:o 16, esittää ed. Brander, jonka ehdotuksesta asia lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 161).

69) Kajaanin kihlakunnan viljelyskelpoisten soiden kuivattamista

koskevan ed. Laitisen y. m. anom. ehd:n n:o 27 esittää ed. Heikkinen; ja lähetetään se

hänen ehdotuksensa mukaisesti Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 93).

70) Ehdotuksen laiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta,

joka sisältyy ed. Soinisen y. m. allekirjoittamaan edusk. esit:een n:o 31, ja sen yhteydessä

71) Ehdotuksen laiksi denaturoitujen alkoholipitoisten aineiden maahantuonnista ja myynnistä

sisältävän ed. Soinisen y. m. edusk. esit:n n:o 32, esittää ed. Soininen.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu:

Ed. Danielson-Kalmari: Minä pyydän nämä eduskuntaehdotukset pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Koska eduskuntaesitykset on pyydetty pöydälle, niin niitä nyt ei voida valiokuntaan lähettää, vaan pantanee ne pöydälle eduskunnan ensiksi pidettävään täysi-istuntoon.

Tämän Eduskunta hyväksyy.

72) Kieltolakiesityksen antamista Eduskunnalle

tarkoittavan ed. Wiljakaisen y. m. anom. ehd:n n:o 174 esittää ed. Wiljakainen, ehdottaen sen lähettämistä Talousvaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Danielson-Kalmari: Ehkä on luonnollisinta, että tämä anomus niinikään jäisi pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. Ingman: Pyydän kannattaa ed. Danielson-Kalmarin ehdotusta.

Puhemies: Koska anomusta on pyydetty pöydälle seuraavaan istuntoon, on asiasta äänestettävä, ennenkuin päästään asialliseen käsittelyyn.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa anomusehdotuksen asiallista käsittelyä nyt, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt anomusehdotuksen pantavaksi pöydälle seuraavaan istuntoon.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; anomusehdotus on siis päätetty pantavaksi pöydälle seuraavaan istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on ensi tiistaina kello 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy kello 9,20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

11. Tiistaina 22 p. kesäkuuta

klo 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Ed. Pykälän välikysymys, joka koskee aijotun padon rakentamista Vuokseen. 175

Täysi-istunnossa t. k. 18 p:nä pöydälle pannut:

2) Ed. Soinisen y. m. edusk. esit. N:o 31, sisältävä ehdotuksen laiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossa pidosta. 176

3) Ed. Soinisen y. m. edusk. esit. N:o 32, sisältävä ehdotuksen laiksi denaturoitujen alkoholipitoisten aineiden maahan tuonnista ja myynnistä. „

4) Ed. Wiljakaisen y. m. anom. ehd. N:o 174 kieltolakiesityksen antamisesta Eduskunnalle. 201

Eduskuntaesityksiä ja anomusehdotuksia:

5) Ed. Hultinin y. m. anom. ehd. N:o 172 Senaatin oikeusosaston muuttamisesta erityiseksi korkeimmaksi tuomioistuimeksi. „

6) Ed. Nevanlinnan y. m. anom. ehd. N:o 186 virkamiesoloissa vallitsevien epäkohtien korjaamisesta. „

7) Ed. Talaan y. m. anom. ehd. N:o 96 erinäisten virkamiesoloissa löytyvien epäkohtien korjaamisesta. „

Siv.

8) Ed. Kallion y. m. anom. ehd. N:o 149 toimenpiteistä uudistusten aikaansaamiseksi valtion virkamiesoloissa. 201

9) Ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. N:o 190 lainsäädäntötoimenpiteistä hakukelpoisuuden tunnustamiseksi naiselle kaikkiin valtion virkoihin. „

10) Ed. Lagerlöfin anom. ehd. N:o 166 armahduksen myöntämisestä Siperiaan karkoitetuille Suomen kansalaisille. 202

11) Ed. Nixin y. m. edusk. esit. N:o 22, sisältävä ehdotuksen koiraveron suorittamisesta 14 p:nä jouluk. 1894 annetun Keisarillisen asetuksen 1 §:n 1 kohdan muuttamisesta. „

12) Ed. Frändin y. m. anom. ehd. N:o 142 leimaverovapauden myöntämisestä Lapin kihlakunnan asukkaille. „

13) Ed. Riihelän y. m. anom. ehd. N:o 171 valtiovaraston saattamisesta vastuunalaiseksi virkamiesten virheellisen menettelyn tuottamasta vahingosta. „

14) Ed. Hallsténin y. m. anom. ehd. N:o 188 Suomen valtionrautateiden virka- ja palvelusmiesten virkavirheiden tutkimista ja tuomitsemista koskevien määräyksien tarkastamisesta. „

15) Ed. Tulikouran y. m. anom. ehd. N:o 14 kruunun voudinvirkojen lakkauttamisesta. „

16) Ed. Annebergin y. m. edusk. esit. N:o 28, sisältävä ehdotuksen asetukseksi elok. 14 p:nä 1901 annetun, erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuden tuomioihin ja päätöksiin sisältävän arm. asetuksen 4 §:n 2 kohdan kumoamisesta ja Oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 19 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi. „

Siv.

17) Ed. Voipion y. m. edusk. esit. N:o 35, sisältävä ehdotuksen lisäykseksi Rikoslain 43 lukuun. 202

18) Ed. Voipion y. m. edusk. esit. N:o 36, sisältävä ehdotuksen asetukseksi Maakaaren 16 luvun 15 §:n osittaisesta muuttamisesta. „

19) Ed. Erkon y. m. anom. ehd. N:o 63 asunnonvuokrasta voimassa olevien lainsäännösten tarkastamisesta sekä arm. esityksen antamisesta uusiksi lakimääräyksiksi mainitusta vuokrasta. „

20) Ed. Voipion y. m. anom. ehd. N:o 184 Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamisesta. „

21) Ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. N:o 175 uuden metsästysasetuksen säätämisestä. „

22) Ed. Liston y. m. anom. ehd. N:o 191 arm. esityksen antamisesta teitten ja siltain tekemisestä. 203

23) Ed. Soinisen y. m. edusk. esit. N:o 34, sisältävä ehdotuksen laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista. „

24) Ed. Alkion y. m. anom. ehd. N:o 89 arm. esityksen antamisesta n. s. vapaitten kansakoulujen perustamiseksi ja kannattamiseksi. „

25) Ed. Hultinin anom. ehd. N:o 173 määrärahan myöntämisestä kansanlastentarhoille. „

26) Ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. N:o 192 lisätyn määrärahan myöntämisestä prostitueerattujen auttamiseksi kunnialliseen työhön. „

27) Ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. N:o 193 toimenpiteisiin ryhtymisestä siveysolojen parantamiseksi. „

28) Ed. Ståhlbergin edusk. esit. N:o 23, sisältävä ehdotuksen laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta. „

29) Ed. Ståhlbergin edusk. esit. N:o 24, sisältävä ehdotuksen laiksi ammattivaltuustoista. „

30) Ed. Ståhlbergin edusk. esit. N:o 25, sisältävä ehdotuksen laiksi elinkeinoliikkeiden työsäännöiksi. „

31) Ed. Ståhlbergin edusk. esit. N:o 26, sisältävä ehdotuksen laiksi, joka käsittää määräyksiä alaikäisten elinkeinotoiminnasta ja ammattityöstä. 204

Siv.

32) Ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. N:o 129 valtion kannatusavun myöntämisestä niille työväen järjestöille, jotka ensi syksy- ja talviajalla ammatissaan järjestävät työttömäin avustuksen. 204

33) Ed. Kirveen y. m. anom. ehd. N:o 65 toimenpiteistä esikaupunkien asukasten oloissa vallitsevien epäkohtien poistamiseksi. „

34) Ed. Gyllingin y. m. anom. ehd. N:o 180 yleisen väenlaskun toimittamisesta. „

35) Ed. Haapasen y. m. anom. ehd. N:o 187 toimenpiteistä eläkkeiden y. m. lakkauttamiseksi sekä yleisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen aikaansaamiseksi. „

36) Ed. Homén'in edusk. esit. N:o 37, sisältävä ehdotuksen a) lisäykseksi pankkiliikkeestä, jota yhtiö harjoittaa, toukok. 10 p:nä 1886 annetun arm. asetuksen 1 §:ään, sekä b) asetukseksi ulkomaisen pankkiosakeyhtiön oikeudesta harjoittaa pankkiliikettä Suomessa. „

37) Ed. J. Castrénin y. m. edusk. esit. N:o 29, sisältävä ehdotuksen laiksi maanhankinnasta tilattomalle väestölle. „

38) Ed. Huttusen y. m. anom. ehd. N:o 139 arm. esityksen antamisesta laiksi uutisviljelyksen edistämiseksi viljelyspakkoperiaatteen mukaan. „

39) Ed. Kairamon y. m. anom. ehd. N:o 131 valtion asutustoiminnan järjestämisestä. „

40) Ed. Kairamon y. m. anom. ehd. N:o 130 toimenpiteistä kruunun metsien uutisasutuksen edistämiseksi. „

41) Ed. Haapasen y. m. anom. ehd. N:o 98 kruunun metsämaitten asuttamisesta. 205

42) Ed. Leinon y. m. anom. ehd. N:o 87 kruunun metsämaitten asuttamisesta. „

43) Ed. Lohen y. m. anom. ehd. N:o 88 sellaisten kruunun metsätorppien ja mäkitupien asukkaiden oikeudellisen aseman turvaamisesta, joiden maapalstoja ei heti voida muodostaa itsenäisiksi uudistiloiksi. „

44) Ed. Hokkasen y. m. anom. ehd. N:o 125 toimenpiteistä korvauksen hankkimiseksi niille torppareille, lampuodeille

Siv.

ja mäkitupalaisille, jotka ovat joutuneet häädetyiksi sen johdosta, että maalisk. 12 p:nä 1909 vahvistettu Maanvuokra-asetus ei ennen 14 p. maalisk. samana vuonna astunut voimaan. 206

45) Ed. Fräntin y. m. anom. ehd. N:o 144 rahaston perustamisesta uudisasutuksen edistämiseksi kruununmailla erinäisissä Oulun läänin kunnissa.

46) Ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. N:o 176 toimenpiteistä poronhoidon edistämiseksi. „

47) Ed. Pullisen y. m. anom. ehd. N:o 117 valtion maanviljelystarkoituksiin harjoittaman lainausliikkeen uudestaan järjestämisestä. „

48) Ed. E. Elorannan y. m. anom. ehd. N:o 157 sotilas-, siviili- ja pappisvirkatalojen käyttöjärjestelmän muuttamisesta ja niiden alustalaisten aseman turvaamisesta. „

49) Ed. Torpan y. m. anom. ehd. N:o 138 sotilas- ja siviilivirkatalojen luovuttamisesta niiden asukkaille. „

50) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 72 sotilas- ja siviilivirkatalojen luovuttamisesta tilattomalle väestölle. „

51) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 73 kruununtorpparien oikeudellisen aseman turvaamisesta. „

52) Ed. Rosenqvistin y. m. anom. ehd. N:o 118 kruunupuustellien luovuttamisesta tilattomalle väestölle. „

53) Ed. Kirjarinnan y. m. anom. ehd. N:o 104 erinäisistä muutoksista huhtik. 24 p:nä 1903 annetun, rautateiden hallintoa koskevan asetuksen 24 ja 25 §§:iin. „

54) Ed. Malmivaaran y. m. anom. ehd. N:o 141 yöjunien käytäntöön ottamisesta Pohjanmaan radoilla. 207

55) Ed. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. N:o 23 Pälkäneen pitäjässä olevan Kostian virran perkaus- ja kanavoimishankkeen toteuttamisesta. „

56) Ed. Ahmavaaran anom. ehd. N:o 36 Kemijoen koskien perkaamisesta. „

57) Ed. I. Hoikan anom. ehd. N:o 42 Kemijoessa löytyvien Valajan-, Ounas- ja Neitikoskien perkaamisesta valtion varoilla. „

Siv.

58) Ed. Fräntin anom. ehd. N:o 38 maantien rakentamisesta Tschuolisjärven pohjoisrannalta Inarin pitäjässä Norjan rajalle. 207

59) Ed. Hallsténin y. m. anom. ehd. N:o 179 valtioavun myöntämisestä hankkeissa olevaa kapearaiteista rautatietä varten Helsingistä Pusulaan. „

60) Ed. Kaskisen y. m. anom. ehd. N:o 9 rautatien rakentamisesta Turusta Uuteenkaupunkiin. „

61) Ed. Hedbergin y. m. anom. ehd. N:o 16 rautatielinjan tutkimisesta Perniön asemalta Kemiön saaren kautta Taalintehtaalle. „

62) Ed. Seppä-Murron y. m. anom. ehd. N:o 146 rautatien rakentamisesta Risteen asemalta Porin radalla Loimaan asemalle Turun—Toijalan radalla. „

63) Ed. Junnilan y. m. anom. ehd. N:o 185 rautatien rakentamisesta Kuloveden pysäkiltä Porin radalla Mietaan asemalle Seinäjoen—Kristiinan radalla. „

64) Ed. Rapolan y. m. anom. ehd. N:o 135 rautatien rakentamisesta Porin kaupungista Kankaanpään kirkonkylään. „

65) Ed. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. N:o 26 rautatielinjan tutkimisesta Lahdesta Päijänteen länsipuolitse Jyväskylään. „

66) Ed. Soinisen y. m. anom. ehd. N:o 134 rautatien rankentamisesta Lahden asemalta Heinolan kautta Jyväskylään. „

67) Ed. Waaralan y. m. anom. ehd. N:o 10 taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Oulusta Kuusamoon ja radan rakentamista koskevan arm. esityksen antamisesta Eduskunnalle. „

68) Ed. I. Hoikan anom. ehd. N:o 15 taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Rovaniemeltä Kemijärven kirkolle. „

69) Ed. Ahmavaaran anom. ehd. N:o 37 samasta asiasta. 208

70) Ed. Fräntin y. m. anom. ehd. N:o 86 taloudellisen ja silmämääräisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatien rakentamista varten Rovaniemeltä joko Kittilän tai Sodankylän kirkolle. „

Siv.

71) Ed. Lagerlöfin y. m. anom. ehd. N:o 167 tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Lapin asemalta Oulun radalla Kajaanin radalle. 208

72) Ed. Karhin y. m. anom. ehd. N:o 68 rautatien rakentamisesta Oulusta Vaalaan. „

73) Ed. Karhin y. m. anom. ehd. N:o 49 taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Vaalasta Kajaanin kautta Nurmekseen. „

74) Ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. N:o 94 taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Kajaanista Kuusamoon. „

75) Ed. Etelämäen anom. ehd. N:o 182 rautatien rakentamisesta Suonenjoen asemalta Savon radalla Ylivieskan asemalle Oulun radalla. „

76) Ed. Malmivaaran y. m. anom. ehd. N:o 97 rautatien rakentamisesta Ylivieskan asemalta Iisalmelle. „

77) Ed. Snellmanin anom. ehd. N:o 155 koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Ylivieskan asemalta Kurkimäen asemalle Savon radalla. „

78) Ed. Kallion y. m. anom. ehd. N:o 162 rautatien rakentamisesta Ylivieskasta Haapajärvelle sekä koneellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Haapajärveltä Iisalmelle sekä Suolahteen. „

79) Ed. Nylanderin y. m. anom. ehd. N:o 107 koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Haapajärveltä Iisalmeen ja Alapitkän asemalta Joensuuhun sekä arm. esityksen antamisesta sanottujen ratojen rakentamisesta. „

80) Ed. Myllylän anom. ehd. N:o 60 koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Sievin asemalta Oulun radalla Suonenjoen asemalle Savon radalla. „

81) Ed. Torpan y. m. anom. ehd. N:o 111 rautatien rakentamisesta Kokkolasta Jyväskylän—Suolahden radalle. „

82) Ed. Haverin y. m. anom. ehd. N:o 69 rautatien rakentamisesta Suolahden asemalta Pännäisten asemalle Oulun radalla. 208

83) Ed. von Troilin y. m. anom. ehd. N:o 103 rautatien rakentamisesta Suolahden asemalta Vimpelin kautta Pännäisten asemalle. „

84) Ed. Pesosen y. m. anom. ehd. N:o 51 rautatien rakentamisesta Suolahden asemalta Suonenjoen asemalle Savon radalla. „

85) Ed. Tuomen y. m. anom. ehd. N:o 82 samasta asiasta. „

86) Ed. Peurakosken y. m. anom. ehd. N:o 124 rautatien rakentamisesta Savonlinnasta Pieksämäen kautta Jyväskylään haararadalla Joroisista Varkauden ja Lehtoniemen tehtaille. 209

87) Ed. Kareksen y. m. anom. ehd. N:o 147 rautatien rakentamisesta Savonlinnasta Mikkelin kautta Jyväskylään. „

88) Ed. Pesosen y. m. anom. ehd. N:o 52 taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamisesta rautatietä varten Suonenjoelta Joensuuhun. „

89) Ed. Snellmanin anom. ehd. N:o 154 yhdysradan rakentamisesta Savon ja Karjalan ratojen välille lähtien sopivalta paikalta Kuopion—Iisalmen radalla ja päättyen Joensuun kaupunkiin. „

90) Ed. Wuorimaan y. m. anom. ehd. N:o 153 rautatien rakentamisesta Mikkelin—Otavan väliseltä rataosalta Ristiinan, Suomenniemen ja Savitaipaleen pitäjien kautta Lappeenrannan kaupunkiin. „

91) Ed. Talaan y. m. anom. ehd. N:o 95 rautatien rakentamisesta Värtsilästä Hiiskoskelle. „

92) Ed. Hainarin y. m. anom. ehd. N:o 113 taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamisesta rautatietä varten Karjalan radalta Impilahden ja Koirinojan kautta Suojärvelle. „

93) Ed. Tichanowin y. m. anom. ehd. N:o 168 taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamisesta rautatietä varten Sortavalasta Impilahden, Salmin, Suojärven ja Korpiselän pitäjäien kautta Nurmeksen radalle. „

94) Ed. Pullisen y. m. anom. ehd. N:o 55 tutkimuksen toimittamisesta rautatietä

Siv.

varten Koljolan asemalta Karjalan radalla Käkisalmeen. 209

95) Ed. Pykälän anom. ehd. N:o 57 rautatien rakentamisesta Terijoelta Käkisalmeen sekä tutkimuksen toimittamisesta rautatietä varten Koljolan asemalta Käkisalmeen. „

96) Ed. Sinkon y. m. anom. ehd. N:o 102 tutkimuksen toimittamisesta rautatietä varten Simolan asemalta Vilajoen tai Tormoon satamaan Suomenlahden rannalla. „

97) Ed. Pullisen y. m. anom. ehd. N:o 56 rautatien rakentamisesta Viipurista Koiviston satamaan. „

98) Ed. Kaasalaisen anom. ehd. N:o 165 rautatien rakentamisesta joko Ojajärven tai Sairalan asemalta Käkisalmeen. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi niitä, joille aikaisemmin on myönnetty vapautusta, ed. A. Mäkelin ja Nix.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat yksityisten asiain tähden ed. Snellman, Boman, Sainio ja Sirén ensi perjantaiksi ja lauvantaiksi, ed. Tulikoura ensi perjantaiksi ja lauvantai-aamupuoleen kello 12, ed. Antti Mäkelin täksi ja huomispäiväksi, ed. Nix täksi päiväksi ja ensi perjantaiksi, ed. Colliander tämän päivän iltapuolesta alkaen ensi perjantain loppuun, ed. Sundblom ensi perjantaiksi sekä ed. Neovius kello ½ 1 :stä tänä päivänä.

Valiokuntain puheenjohtajia.

Ilmoitetaan että Toimitusvaliokunta on puheenjohtajakseen valinnut ed. Zach. Castrénin ja varapuheenjohtajakseen ed. Ingmanin; sekä Tarkastusvaliokunta puheenjohtajakseen ed. Liston ja varapuheenjohtajakseen ed. Erkon.

Muutos päiväjärjestykseen.

Päiväjärjestykseen nähden Puhemies ilmoittaa sen korjauksen, että asiaa n:o 35 ei esitetä tänä päivänä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ed. Pykälän välikysymys, joka koskee aijotun padon rakentamista Vuokseen.

Puhemiehen kehotuksesta sihteeri lukee seuraavan Puhemiehelle jätetyn välikysymyksen:

Suomen Eduskunnalle.

Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaisesti rohkenen pyytää eduskunnan suostumusta seuraavan välikysymyksen tekemiseen.

Jokaisella on vielä tuoreessa muistissa suuret tulvavuodet 1899—1901, jolloin maamme suuremmat vesijaksot tulvehtivat niin, että alavat viljelysmaat vesistöjen rannoilla olivat kokonaan veden alla, vieläpä ihmisasuntojakin jäi veden valtaan.

Tällaisen vaaran uusiutumisen varalta antoi hallitus käskyn tie- ja vesilaitoksen ylihallitukselle toimittaa tutkimuksia, mitkä syyt ovat tulvan aiheuttaneet, sekä ehdottamaan toimenpiteitä niitten poistamiseksi.

Tutkimus on nyt jo toimitettu ainakin Kymin vesistön alaosalla, ja ehdotetaan yli puolitoista miljoonaa markkaa koskien perkaukseen.

Jo mainittuina vuosina kohosi Vuoksen veden pinta toista metriä tavallista ylemmäksi, laskein allensa Vuoksen alavilla lietteillä ääretömät alat niittyjä ja viljelysmaita, niin että kokonaisia kyläkuntia joutui aivan taloudellisen perikadon partaalle. Miljooniin nousevat ne vahingot mitä maanviljelijät kärsivät laajassa Vuoksen laaksossa.

Kotimainen hallitus ei yrittänytkään tehdä mitään tämän vaaran torjumiseksi.

Nyt kun vesi on laskenut normaalipintaansa, vieläpä sen allekin, juurikuin luonto itse ryhtyisi korvaamaan tuottamiaan vahingoita, ryhtyy kotimainen hallitus sitä ehkäisemään.

Viime talvena jättivät toiminimet A. Ahlström Porista, Hackman ja kumpp. Viipurista, sekä Viipurin höyryveneosakeyhtiö senaattiin

anomuksen että valtion kustannuksella laitettaisiin pato Kiviniemen kosken yläpuolelle ja kohotettaisiin veden pintaa Vuoksessa.

Yksistään tämä anomus synnytti levottomuutta Vuoksen laakson maanviljelijöissä, koska sellainen toimenpide on suorastaan oikeuden loukkaus Vuoksen laskuyhtiötä kohtaan, joka niin suurilla summilla on aikanaan kustantanut veden laskun Suvannon järven kautta Laatokkaan, sekä samalla asettaa kaiken viljelyskehityksen niin vaaranalaiseen ja uhattuun asemaan, ettei kukaan Vuoksen lietteillä uskaltaisi suurempiin uudisviljelyksiin ryhtyä.

Nyt on julkisuudessa näkynyt, että senaatti on päättänyt anotun padon rakennettavaksi ja osoittanut sitä varten rahat.

Pyydän siis kunnioittavimmin saada esittää senaatin asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mikä on kotimaisen hallituksen tarkoituksena ollut ryhtyessään vapaata veden kulkua Vuoksessa estämään?

Helsingissä 19 p:nä kesäkuuta 1909.

K. K. Pykälä.

Välikysymys pannaan pöydälle Eduskunnan seuraavaan täysi-istuntoon.

2—3) Ehdotukset a) laiksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossa pidosta; sekä b) laiksi denaturoitujen alkoholipitoisten aineiden maahantuonnista ja myynnistä

sisältävät ed. Soinisen y. m. edusk. esit. n:o 31 ja n:o 32, jotka täysi-istunnossa kuluvan kesäkuun 18 päivänä pantiin pöydälle tämän päivän istuntoon, esitetään nyt edelleen; ja ilmoittaa

Puhemies että Puhemiesneuvosto ehdottaa nämä asiat lähetettäviksi Talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Danielson-Kalmari: Meidän maamme sisällisistä reformikysymyksistä on kieltolakiasia viime aikoina luultavasti laajimmin kansassa herättänyt mielenkiintoa ja lopulta huolta, kun sen toivottu ratkaisu on lykkäytynyt. Tämä asia on näilläkin valtiopäivillä viritetty useilla alotteilla. Kaksi eduskuntaesitystä on jo lähetetty talousvaliokuntaan, ja tänään on niinikään kaksi eduskuntaesitystä ja yksi anomusehdotus siirrettävänä. Omasta puolestani minä en aikaisemmin ollut joutunut tarkemmin tekemisiin tämän asian kanssa, mutta sitten kun tämän kuluneen vuoden aikana senaatissa olen ollut pakotettu kääntämään siihen huomiota, pyydän ja katson velvollisuudekseni tässä tilaisuudessa eduskunnalle mainita, miltä kannalta minä käsitän tämän kysymyksen nykyisen tilan, ja kuinka ymmärtääkseni me olemme joutuneet siihen vaikeaan asemaan, jossa kieltämättä tähän kysymykseen nähden tätä nykyä olemme.

Lähtökohdaksi tällaisessa tarkastuksessa tarjoutuu ymmärtääkseni se mietintö, jonka Raittiuden Ystävien asettama valiokunta vuonna 1904 huhtikuussa julkaisi. Siinä valiokunnassa toimi puheenjohtajana raittiustyön vanha esitaistelija ja johtaja tohtori Granfelt, jäseniä olivat siinä herrat Mikael Johnsson-Soininen, Matti Helenius, K. Wiljakainen ja ehkä vielä joku muu, muistaakseni herra Hällström. Valiokunta oli saanut Raittiuden Ystäviltä toimeksensa valmistaa lakiehdotuksen kunnallisen kiellon pohjalle ja tällä pohjalla komitea työnsä suoritti. Näkyy kyllä mietinnöstä, että komitean jäsenet katsoivat yleisen kieltolain siksi lopputarkoitukseksi, johon oli pyrittävä, mutta empimättä he julistivat, että yleinen kieltolaki olisi meidän maassamme ennenaikainen, ja että jos se täällä säädettäisiin, sitä luultavasti ei ainakaan suuremmissa kaupungeissa voitaisi saada noudatetuksi. Komitea lausuu sen mielipiteen, että lähin tehtävä oli kunnallisen kiellon täydentäminen, oli rakennettava jo ennen lasketulla pohjalla, oli pysyttävä tällä historiallisella pohjalla, oli kuljettava eteenpäin voimakkaasti mutta samalla varovasti, ja johtavaksi periaatteeksi ilmotetaan, että yksistään käytöllisten näkökohtain mukaan oli määrättävä, kuinka pitkälle kulloinkin oli mentävä vapaata alkoholikauppaa rajoittamaan.

Se ehdotus, jonka komitea valmisti, saattoi tehdä mahdolliseksi, että alkoholijuomain valmistajat saattoivat nähdä itsensä pakoitetuiksi paikoittain sulkemaan laitoksensa, ja täten joutui komitea harkitsemaan korvauskysymystä. Komitea oli sitä mieltä, että polttimoiden omis-

tajille ei tarvitse suorittaa korvausta, syystä että he olivat alusta alkaen tietäneet, että heidän elinkeinonsa saattoi joutua täällä mitä suurimpien rajoitusten alaiseksi, ja sitäpaitsi paloviina oli tavaraa, jota voitiin lähettää pitkätkin matkat toisesta kunnasta toiseen ilman että se siitä pilaantui, eikä siis kunnallinen kielto siinä kunnassa, jossa polttimo sijaitsi, vielä tehnyt polttimon lakkauttamista välttämättömäksi.

Olutpanimojen laita oli komitean käsityksen mukaan koko lailla toinen. Ensiksikään eivät niiden omistajat olleet komitean käsityksen mukaan siihen asti olleet samassa epävarmassa tilassa elinkeinonsa harjoittamiseen nähden kuin paloviinan valmistajat, ja sitäpaitsi heidän tavaransa ei samassa määrin kestänyt pitkää kuljetusta, niin että kunnallinen kieltolaki saattoi tosiaankin vaikuttaa sen, että useat panimot lakkautetaan, ja komitea katsoi, että niiden omistajille oli korvausta suoritettava.

Raittiuden Ystävät anoivat hallitukselta pian senjälkeen, että hallitus asettaisi komitean, joka valmistaisi lakiehdotuksen, ja toivottiin, että se tapahtuisi Raittiuden Ystävien komitean valmistaman lakiehdotuksen pohjalla. Jo toukokuussa mainittuna vuonna asettikin senaatti komitean, jossa professori Allan Serlachius oli puheenjohtajana, ja jossa tapaamme jäseninä tohtori Granfeltin, tohtori Soinisen sekä myöskin muistaakseni herra Wiljakaisen ja jossa sihteerinä toimi herra Helenius. Tämä valtion asettama komitea rakensi lakiehdotuksensa kaikissa pääkohdissaan Raittiuden Ystävien komitean lakiehdotuksen pohjalle. Siinäkin julistettiin yleinen kieltolaki meidän maassamme ennenaikaiseksi, puollustettiin kunnallista kieltolakia, vaadittiin jatkamaan tunnetulla, kokemuksen kautta hyväksi huomatulla kunnallisen kieltolain pohjalla ja korvausasiassa pysyttiin pääasiassa niinikään samalla kannalla kuin edellinen komitea, sillä erotuksella vain, että laajennettiin korvauksen antamisen mahdollisuutta paloviinapolttimoillekin, vaikka tosin nähtävästi oletettiin, niinkuin edellinen komiteakin oli tehnyt, ettei tarvitsisi korvausta sanottavasti polttimoiden omistajille suorittaa. Tämä valtion komitea, herra Serlachius puheenjohtajana, julisti nimenomaan, että mitään juriidista, lakiin perustuvaa velvollisuutta korvauksen antoon ei voi olla meidän maassamme polttimoiden ja panimoiden omistajille, vaikka heidän elinkeinonsa täällä tulisikin lakkautettavaksi, mutta alleviivattiin, että kohtuuden tai, niinkuin sanottiin, sovinnaisuuden syystä asianomaiset saattoivat korvausta vaatia. Ja korvausperusteeksi asetetaan se arvonvähennys, joka syntyisi näihin laitoksiin ja niissä käytettyyn koneistoon nähden säädettävän lain kautta.

Vuoden 1904—1905 valtiopäivillä asia tuli esille ja talousvaliokunta asettui, niinkuin muistetaan, miltei täydellisesti näiden edellisten komiteain ehdotuksen pohjalle. Miltei sanasta sanaan uudistetaan näiden komiteain huomautukset yleisen kieltolain sopimattomuudesta, kunnallisen kieltolain etevämmyydestä toistaiseksi ja korvausasiassa tunnustetaan, että korvaus olisi annettava olutpanimoiden omistajille. Valtiopäivillä talousvaliokunnassa suljetaan polttimoiden omistajat käytännöllisestä syystä pois korvauksen saannista, ei oleteta, että kunnallinen kieltolaki tulisi koskemaan sanottavasti niiden liikettä. Pappis- ja talonpoikaissääty käsittelivät tätä talousvaliokunnan mietintöä ja hyväksyivät sen. Aatelisto ja porvarissääty sitävastoin jättivät sen käsittelemättä siitä syystä, mistä muutenkin mainituilla valtiopäivillä useat asiat jäivät mainituissa säädyissä kokonaan käsittelemättä. Mutta siihen asti siis raittiuden harrastajat meidän maassamme ja heidän mukanaan lainsäätäjät olivat katsoneet yleisen kieltolain säätämisen ennenaikaiseksi ja niinikään olivat tunnustaneet, että korvaus olisi, vaikkakaan ei lain vaatima, niin kuitenkin kohtuuden nimessä suoritettava.

Tuli sitten suurlakko ja sai aikaan tässäkin asiassa täydellisen käänteen. Samat miehet, jotka edellisinä vuosina olivat, niinkuin huomaamme, päättävästi edustaneet sitä mielipidettä, että oli pyrittävä eteenpäin askel askeleelta, voimakkaasti kyllä, mutta varovasti ja että tämä toiminta vaati pysymistä kunnallisen kieltolain pohjalla, rupeavat nyt innokkaasti ajamaan yleisen kieltolain aikaansaamista meidän maassamme. Ja heidän onnistui saada tämä vaatimus miltei kaikkien valtiollisten puolueitten ohjelmaan. Selitys tähän on epäilemättä lähinnä siinä mielentilassa, mikä ylipäänsä vallitsi reformikysymyksiin nähden silloin meidän kansassamme. Toivottiin, että nyt oli tullut yksi noita harvinaisia ajankohtia kansojen kehityksessä, jolloin yhdellä rohkealla askeleella voidaan saavuttaa sitä, mihin muuten tarvitaan vuosikymmeniä.

Ja monet niistä kansalaisista, jotka siihen asti olivat jääneet kieltolain harrastuksille kokonaan vieraiksi, olivat täydelleen epäillen tai päätään pudistaen kuulleet yleisen kieltolain vaatimuksesta, asettuivat, jos ei suorastaan kannattamaan tätä vaatimusta, niin kumminkin myötätuntoiselle kannalle siinä toivossa, että kansassa vallinnut innostus ja reformin, parannuksen, edistyksen toivo saisi ne suuret esteet raivatuiksi asian tieltä, jotka siihen asti olivat näyttäneet voittamattomilta. Monet varmaan ajattelivat samoin kuin professori Rosenqvist myöhemmin tässä eduskunnassa lausui, kun hän, tunnustaen asian vaikeuden, sanoi, että hän juuri silmälläpitäen kansan käsitystä, että yleinen kieltolaki kansan raittiuden kohottamiseksi oli tarpeen, kumartui tämän vaatimuksen edessä ja oli valmis myötävaikuttamaan sen toteuttamiseksi. Toivottiin, että ne henkilöt, jotka työnjaon perustuksella olivat ottaneet kieltolakiharrastuksen erityiseksi tehtäväkseen ja jotka siihen asti olivat olleet varovamman toiminnan edustajia, nyt siirtyessään rohkeampaa, suurempaa muutosta ajamaan, olivat tarkoin miettineet tämänlaisen uuden toiminnan perille viemisen mahdollisuutta.

Hallitus asettui kuitenkin, niinkuin tiedämme, toiselle kannalle. Siellä täytyi edesvastuuntunteen olla elävämpi kuin missään muualla, sillä siellähän oli vastattava sen lain toimeenpanosta, joka säädettiin. Ja kesällä 1907 senaatti lähetti hallitsijalle ehdotuksensa armolliseksi esitykseksi alkoholilainsäädännössä. Tässä esityksessä ilmoitetaan, että se on rakennettu kaikessa pääasiassa sen ehdotuksen pohjalle, jonka valtion asettama komitea vuonna 1904, se taas hyväksyen Raittiuden Ystävien komitean ehdotuksen, oli valmistanut. Asetutaan siis tuossa armollisen esityksen ehdotuksessa kunnallisen kiellon täydentämistä vaatimaan. Yleinen kieltolaki katsotaan mahdottomaksi meidän maassamme ylläpitää. Viitataan niihin vaikeuksiin, joita syntyisi ennenkuin saataisiin uusia tulolähteitä niiden sijaan, jotka kuivuisivat tyhjiin, kun yleinen kieltolaki säädettäisiin. Korvauksen myöntäminen lakkautettujen polttimojen ja panimojen omistajille tässä esitysehdotuksessa edellytetään välttämättömäksi. Ja viitataan sitte, puhutaanpa suhteellisesti laajastikin niistä vaikeuksista ja esteistä, joita Venäjän valtakunnan kauppasopimukset, kauppatraktaatit muiden valtojen kanssa tuottaisivat yleisen kieltolain säätämiselle tässä maassa.

Kuten sanottu, se lakiehdotus eli ne lakiehdotukset, jotka sisältyivät senaatin esitysehdotukseen, perustuivat pääkohdissaan aikaisemmin valmistettujen, kunnallista kieltolakia tavoittavien ehdotusten sisällykseen. Tämä senaatin esitysehdotus oli tunnettuna talousvaliokunnassa, kun tämä syksyllä 1907 käsitteli eduskunnassa viritettyjä eduskuntaesityksiä. Mutta se katsantotapa, ne näkökohdat, jotka olivat olleet senaatille määräääviä, eivät saavuttaneet talousvaliokunnan hyväksymistä. Samat miehet, jotka olivat aikaisemmin toimineet kunnallisen kiellon lämpiminä kannattajina, ajoivat nyt eduskunnassa yleisen kieltolain asiaa, niinkuin he olivat jo edellisen puolentoista eli kahden vuoden aikana julkisuudessa tehneet. He viittasivat pääasiallisesti siihen, että uuden valtiopäiväjärjestyksen kanssa kansan laajoissa kerroksissa vähitellen kypsynyt mielipide yleisen kieltolain tarpeellisuudesta ja mahdollisuudesta nyt pääsi eduskunnassa määräämään, ja tällä perustuksella he hyväksyivät yleisen kieltolain periaatteen. He selittivät, että kansa on varmaan itse nouseva tätä kieltolakia suojaamaan, sen toimeenpanoa valvomaan, ja he torjuivat luotaan epäilykset uusien tulolähteiden hankkimisen vaikeuksista sillä huomautuksella, että kansa kyllä jaksaa hankkia uudet varat ja yhdessä hallituksen kanssa löytää tarpeelliset toimenpiteet. Korvauksen suorittamisen polttimojen ja panimojen omistajille talousvaliokunta hylkää; se ilmoittaa, että sen mielestä kohtuuskaan ei sitä vaadi. Useat sen jäsenistä olivat siis siinäkin kohden muuttaneet aikaisemman mielipiteensä; ja valiokunta lisää, että jos kuitenkin tämä kysymys nousee, niin se on pidettävä kokonaan erillään kieltolaista, ja eduskunta saakoon myöhemmin yhdessä hallitsijan kanssa päättää korvauksesta. Senaatin huomautukset kauppatraktaattien tuottamista esteistä talousvaliokunta hylkää, ja voimme sanoa: se todisti sen, että nämä kauppatraktaatit eivät myönnä ulkovalloille sellaista oikeutta estää kieltolain säätämistä meidän maassamme kuin senaatti oli ajatellut. Että talousvaliokunta tässä oli oikeassa, se tuli ennen pitkää näkyviin.

Kun talousvaliokunnan mietintö joutui täysistuntoon, niin senaatin edustaja, kauppa- ja teollisuustoimituskunnan silloinen päällikkö se-

naattori Ståhlberg, niinkuin muistamme esitti senaatin kannan. Hän lyhyesti mainitsi, vain ohimennen viittasi kysymykseen, miten uudet varat olivat saatavat menetettävien sijaan, viittasi niinikään vaan jollakin sanalla korvauskysymykseen ja siihen, että valiokunta oli yleensä jättänyt monta asiaa, joitten olisi pitänyt olla selvillä ennenkuin laki säädettiin, selvittämättä tulevaisuuden varaan. Hän puhui vielä laajemmin kuin senaatin esitysehdotuksessa siitä, että kauppatraktaatit olivat kieltolain säätämisen esteenä, ja tällä tavoin siinä keskustelussa, joka syntyi, pääpaino tuli pannuksi tähän kysymykseen. Kun hän vaan ohimennen oli kosketellut muita kysymyksiä, saattoivat valiokunnan jäsenetkin lyhyesti, rohkenempa sanoa jonkun verran pinnalla vain liikkuen, kosketella hänen muistutuksiansa. Jälestäpäin keskustelupöytäkirjoja lukiessa saa ymmärtääkseni sen tunteen, että keskustelu ei syventynyt kysymyksen vaikeuksia, varsinaisia ydinkohtia, riittävästi, jos ollenkaan, kosketellemaan. Niinpä esim. puhuttaessa korvauksesta edellytettiin, että eduskunta kyllä saisi tilaisuuden vielä jälestäpäin, kieltolain säätämisenkin jälkeen aivan vapaasti, mielensä mukaan hallitsijan kanssa ratkaista korvauskysymyksen. Ei otettu huomioon sitä mahdollisuutta, että niin pian kuin kieltolaki oli säädetty, niin alkoholitehdasten omistajat saattoivat tuomioistuimissa virittää vaatimuksensa ja että silloin saattoi käydä niin, että nämä tuomioistuimet, kun ei ollut erityistä lakia, jonka kautta kysymys olisi järjestetty, tuomitsisivat valtion suorittamaan suuriakin korvaussummia. Ei myöskään otettu huomioon niitä vaikeuksia, jotka syntyisivät aivan eritoten siitä talousvaliokunnan ehdotukseensa ottamasta pykälästä, joka sisälti sen, että kieltolaki oli osittain astuva voimaan 1 päivänä heinäkuuta tänä vuonna ja lopullisesti samana päivänä vuonna 1910. Ei myöskään asetettu tarkastuksen alaiseksi sitä kysymystä, oliko yleensä tällainen laki mahdollinen, ellei viranomaisille suotu laissa oikeutta poikkeusolojen mukaan poikkeustapauksissa sallia siitä erivapautuksia.

Siihen että keskustelu tuli tällä tavoin niin hyvin täysi-istunnossa kuin suuressa valiokunnassa jonkun verran — tahtoisin sanoa: koko lailla — epätyydyttäväksi, on luullakseni tuntuvassa määrin syynä se työjärjestys, jota meidän eduskunnassamme noudatetaan. Täällä on aikoja sitten, ei yksistään tässä eduskunnassa, vaan jo säätyvaltiopäivillä, se tapa päässyt voimaan, että samoina päivinä pidetään täysi-istuntoja ja puuhaavat täydessä työssä erityiset valiokunnat. Ne eduskunnan jäsenet, jotka valiokunnissa varsinaisesti vastaavat työstä ja sen suorittavat, ne jäävät usein tilaisuutta vaille riittävästi tutustuakseen niihin asioihin, joista heidän on täysi-istunnoissa muitten kanssa päätös tehtävä. Minä olin joku aika takaperin erään kokeneen ruotsinmaalaisen valtiopäivämiehen kanssa keskustelussa tästä asiasta ja hän huomautti minulle sitä seikkaa, jonka olin muutenkin luullut huomaavani, että nimittäin Ruotsissa on sääntönä, ettei koskaan samana päivänä pidetä eduskunnan täysi-istuntoja ja erityisten valiokuntien kokouksia. Aikaa siellä annetaan ja vaaditaan kaikille eduskunnan jäsenille riittävässä määrin perehtymään niihin ehdotuksiin, jotka eri valiokunnista lähetetään täysi-istuntoihin. Tässä kohdin on nähdäkseni meillä juuri kieltolain käsittely varottavana esimerkkinä, jonka pitäisi antaa aihetta lähinnä puhemiesneuvostolle miettimään, eikö puheena olevassa kohdassa olisi meilläkin nyt muutos pantava aikaan. Niinkauvan kuin nykyistä järjestelmää noudatetaan, täytyy valtiopäivämiesten useinkin tehdä päätöksensä, äänestää epäillen ja epätietoisina, onko eduskunnan päätös täysin olojen ja asianhaarain mukainen. Heidän täytyy luottaa siihen, että hallitushan jälestäpäin kuitenkin tulee tilaisuuteen tarkastamaan eduskunnan päätökset, kantaa lopullisesti niistä edesvastuun ja toivottavasti sitten myöskin pitää silmänsä auki. Ymmärretään, että jos näin käy, jos tällä tavoin edelleen jatketaan, eduskunnan päätösten merkitys hupenee ja kaikki vaikutus siirtyy lopulta juuri siihen laitokseen, jonka valppauteen ja tarkastukseen kansalaisten täytyy asettaa varsinainen toivonsa.

Kieltolakikeskustelussa täytyi kuitenkin näin tehdä. Omasta puolestani minä juuri silloin lausuin, että täytyi toivoa, että hallitus laskisi eduskunnan päättämän lain tarkan tarkastuksen alaiseksi ja että senaatin ehdoton velvollisuus oli evätä tämän lain vahvistus ja siis kehottaa hallitsijata lakiehdotuksen hylkäämiseen, jos senaatti huomaisi niiden puutteiden, joita lakiehdotuksessa näkyi olevan, olevan sen arvoisia, että niitten tähden tahi ulkoa tulevien esteiden tähden oli mahdoton ehdottaa hallit-

sijalle lain hyväksymistä. Säännöllisissä oloissa tällainen menettely olisi luonnoton, se täytyy myöntää, mutta nykyisen työjärjestyksen vallitessa meidän on pakko monessa asiassa menetellä siten. Meidän on valittava joko että tuollaisissa tiloissa ehdotamme lain siirtämistä seuraaviin valtiopäiviin, siksi kun tarkastus täällä ehtii käydä perusteellisemmaksi, tahi että lykkäämme tarkastuksen ja edesvastuun hallitukselle. Sellainen mieliala kieltolakiin nähden syksyllä 1907 lakiehdotuksen lykkäyksestä olisi ollut kokonaan turha ja sitäpaitsi täytyi tuntua kansan edustajille vaikealta ehdottaa lain lykkäystä, jonka nopeaa, pikaista voimaanastumista kansan enemmistö hartaasti anoi.

Eduskunnan päätös aiheutti, niinkuin tiedämme, sen, että kauppa- ja teollisuustoimituskunnan päällikkö erosi. Jonkun aikaa senjälkeen tuli tunnetuksi, että Venäjän kauppaministeri oli ehdottanut, että senaatin esitysehdotuksista pyyhittäisiin pois ne kohdat, joissa puhuttiin ulkomaiden kanssa tehtyjen traktaattien tuottamista esteistä, sillä kauppaministeri selitti, että Venäjän valtakunta on sisällisen lainsäädäntönsä suhteen vapaa; kauppatraktaatit eivät sido sen toimintaa ja vapautta. Näkyy siten, että senaatti oli tehnyt ikävän erehdyksen, kun se oli perustanut vastustuksensa yleistä kieltolakia vastaan pääasiallisesti tälle pohjalle.

Noihin aikoihin kävivät, kuten tiedämme, valtiolliset vaikeudet maassamme uudelleen erittäin suuriksi. Silloinen senaatti joutui hajaantumistilaan, kauppa- ja teollisuustoimituskuntaan ei saatu mitään vakinaista päällikköä. Ja näin ollen on meidän muidenkin ymmärrettävissä, että tuo senaatti ei ryhtynyt sanottavasti toimiin saadakseen eduskunnan päättämän kieltolain voimaan, sillä sen jäsenethän kuitenkin katsoivat tämän lain itsessään mahdottomaksi eikä siis heiltä tällaisissa poikkeusoloissa ole voinut oikeudella ja kohtuudella vaatia erityisiä ponnistuksia.

Kun sitte n. k. kokoomushallitus viime vuonna elokuussa alkoi toimensa, niin toimenpiteet kieltolakiin nähden lähinnä tulivat riippumaan kauppa- ja teollisuustoimituskunnan uudesta päälliköstä. Työjärjestys jokaisessa hallituskunnassa ja nimenomaan sellaisessa kuin meidän senaattimme on, edellyttää että juuri toimituskunnan päällikkö johtaa käytölliset toimenpiteet, hänen alotteestaan riippuu, kuinka nopeasti asioita voidaan saada liikkeelle, hänen ehdotuksestaan ne kulloinkin otetaan esille; vasta silloin kun hän on toimituskunnassa saanut tarpeelliset valmistustyöt suoritetuiksi, asia joutuu koko kollegion, koko hallituksen käsiteltäväksi.

Senaattori Stenrothista on eräällä taholla väitetty, että hän olisi alusta alkaen toiminut kieltolain vastustajana. Hänen virkatoverinsa eivät ole sitä vaikutelmaa hänen toiminnastaan saaneet. Hän selitti, että hän tosin ei ollut vakuutettu yleisen kieltolain toimeenpanon mahdollisuudesta, mutta että hän toivoi tarkastuksen osoittavan, että se kävisi päinsä. Hän ilmoitti, että ellei hänellä olisi ollut tätä toivoa, hän ei myöskään olisi katsonut itselleen mahdolliseksi vastaanottaa sen toimituskunnan päällikkyyttä, jonka tärkeimpänä ja vaikeimpana tehtävänä oli juuri tämän alkoholilainsäädännön järjestäminen. Hänen ehdotuksestansa, kuten tunnettu, sitte asetettiin n. k. alkoholimonopolikomitea, jossa professori Soininen toimi puheenjohtajana. Muuten kysymys juuri tämän komitean ehdotusta odotettaessa siirtyi jonkun verran tuonnemmaksi. Mutta kun tämän komitean ehdotus marraskuussa jätettiin senaattiin, niin silloin tuo ehdotus semmoisenaan jo näytti, että vaikeuksia oli olemassa hyvinkin paljon, mutta lisäksi oli vaikeuksia, joihin ennen oli oikeastaan vaan lyhyesti viitattu; ne nyt pääsivät koko merkityksessään yhä enemmän näkyviin. Suomen valtion rahallinen asema oli yhden vuoden kuluessa käynyt melkoista vaikeammaksi kuin mitä se oli vielä silloin, kun kieltolaki täällä säädettiin. Siihen olivat vaikuttaneet monet asianhaarat. Osottautui erittäin vaikeaksi saada rautateiden rakentamiseen tarpeellinen ulkomainen laina. Ja jos kieltolain kautta valtio kadottaisi ne tulolähteet, joilla juuri varat hankittiin rautateiden rakentamiseen, niin näytti epävarmalta, milloinka voitaisiin tämä siten syntynyt tärkeä tulolähde saada korvatuksi. Ja kysymys korvauksen suorittamisesta polttimojen ja panimojen omistajille astui sekin esiin nyt aivan toisella tavoin arveluttavana ja ratkaisua vaativana kuin aikaisemmin. Useat näiden laitosten omistajat jättivät hallitukselle vaatimuksia, että jos heidän liikkeensä lakkautettaisiin, valtio lunastaisi täydestä arvosta heidän laitoksensa, ja monessa näistä vaatimuksista oli vielä sekin, että katoava liikevoitto

oli heille täydellisesti korvattava. Nämä anomukset olivat, osittain ainakin, maamme etevimpien lakimiesten kirjottamia ja perustelemia. Oli ilmeistä, että asia joutuisi tuomioistuinten ratkaistavaksi, jos kieltolaki säädettäisiin, ennenkuin eduskunta ja hallitsija olivat järjestäneet korvauskysymyksen. Ja ne korvausmäärät, jotka tässä esitettiin valtiolle, olivat aivan toisenlaisia kuin mitä aikaisemmin oli tiedetty arvata, ne olivat suorastaan huimaavia. Nehän nousivat, kuten tunnettu, useihin kymmeniin miljooniin. On sanottu ja sanotaan, että nämä summat ovat täydelleen ja äärettömästi liioiteltuja. Minä en tahdo sitä ratkaista. Senaatti ei myöskään ole sitä ratkaissut. Mutta huomattava on, että asiantuntevalta taholta on senaattiin ilmoitettu, niin suullisesti kuin kirjallisestikin, että ne arvonilmoitukset, jotka polttimojen ja panimojen omistajat teollisuushallituksen pyytämissä tilastotiedoissa ovat laitoksensa arvosta antaneet, ovat pääasiassa todellisen arvon mukaisia. Tämä asiantuntijan ilmoitus perustuu siihen, että melkoinen osa näitä laitoksia on palovakuutettu samassa yhtiössä, joka yhtiö yksityisten insinööriensä kautta arvioi näiden laitosten arvon, rakennusten arvon, ja eri koneiden arvon, niin että nämä arvomäärät löytyvät ilmoitettuina yhtiön kirjoissa. Nyt tämän yhtiön johtaja senaattori Stenrothin pyynnöstä vertasi panimojen ja polttimojen omistajien antamia tietoja niihin numeroihin, joita on samoista asioista samoista laitoksista hänen yhtiönsä kirjoissa, ja tämän vertailun perustuksella hän on ilmoittanut, että hänen käsityksensä on se, että ylipäänsä noiden laitosten omistajat eivät ole sanottavasti liioitelleet laitoksensa arvoa ilmoittaessaan.

Tässä kohden ansaitsee vielä huomata, että saman yhtiön insinöörit, ne, jotka ovat arvioineet näitä laitoksia, ovat ilmoittaneet, että heidän käsityksensä mukaan, jos nuo polttimot ja panimot ovat lakkautettavat, niiden omistajat eivät voi myydessään rakennuksia ja koneita saada niistä muuta kuin jonkun prosentin siitä arvosta, jota nämä laitokset käynnissä ollessaan edustavat. Nämä insinöörit, joista toinen kuuluu olevan innokas raittiusmies, perustelevat tätä ilmoitustaan sillä huomautuksella, että melkoinen osa näitä koneita on siinä määrin erikoiskoneita, spesialiseerattuja, että niitä ei voida käyttää muuhun liikkeeseen kuin juuri siihen, jota varten ne ovat alkujansa olleet valmistetut. Sittenhän on kyllä voimakoneita ja muita, joita voidaan toisissakin laitoksissa käyttää; mutta nuo insinöörit, tarkastusmiehet, arviomiehet huomauttavat, että harvoin jonkun laitoksen omistaja tahtoo lunastaa, vaikkapa halvemmasta hinnastakin, vanhan koneen. Hän koettaa, huomaten sen itselleen edulliseksi, saada uusimman, parhaimman järjestelmänmukaisen, ja suorittaa siitä ennemmin paljon suuremman hinnan, niin että vanhoista koneista saadaan vaan polkuhinta. Ja rakennuksia voidaan harvoin suuritta kustannuksitta, jos ollenkaan, — niin on näiden insinöörien käsitys — sovittaa muihin liikkeihin. He viittaavat esimerkkinä siihen, että suurenlainen Treber-Vertrocknung Gesellschaft, jolla oli laajat rakennukset Porissa ja Kotkassa kun se lakkautti liikkeensä, ei Porissa ole ainakaan pitkään aikaan voinut saada näitä rakennuksia mihinkään muuhun käytetyiksi, ja kun ne Kotkassa sovitettiin toiseen tarkoitukseen, niin kustannukset nousivat niin suuriksi, että uusien rakennusten aikaansaaminen olisi ollut yhtä vähällä voitettu. He huomauttavat myös valkojuuritehtaan Alfan rakennuksista Turussa, jotka nekin kauan aikaa jäivät käyttämättä. Käytetäänkö niitä tätä nykyä, sitä en tiedä.

Kaikki nämät tiedonannot olivat sitä laatua, että senaatin oli mahdoton käsitellä korvauskysymystä niin keveästi kuin sitä eduskunnassa oli käsitelty, että se muka siirrettäisiin tulevaisuuteen kieltolaista kokonaan riippumattomaksi. Kauppa- ja teollisuustoimituskunnan päällikkö huomasi välttämättömäksi pyytää, niinkuin senaatissa jo aikaisemmin oli häntä kehoitettu, lausuntoa muutamilta maamme etevimmiltä juristeilta, jotta päästäisiin perille siitä kysymyksestä, onko näillä liikkeenharjoittajilla lakiin perustuvaa oikeutta vaatia itselleen korvausta, jos kieltolaki säädetään. Mutta ennenkuin tämä lausunto ehti saapua, täytyi senaatin antaa alamainen lausuntonsa ja määrätä kantansa. Tuo eduskunnan päättämään lakiin otettu onneton määräys, jonka mukaan lain tuli astua osittain voimaan tulevan heinäkuun 1 päivänä, pakoitti tähän. Se teki välttämättömäksi senaatille lausua hallitsijalle, että lakia ei voitu vahvistaa, sillä ennen mainittua päivää ei korvauskysymystä eikä uusien tulolähteiden hankkimista valtiolle voitu saada sel-

ville. Sitä ennen ei myöskään voitu saada aikaan sitä sopimusta Venäjän hallituksen kanssa, joka oli välttämätön, ennenkuin laki oli säädettävä, koska 1897 vuoden asetuksen perustuksella, joka järjesti kauppasuhteet Venäjän ja Suomen välillä, Venäjältä on oikeus tuoda sikäläisiä viinejä tänne Suomeen ja niinikään ulkomaalaisilla tai venäläisillä on oikeus tuoda Venäjän kautta ulkomaalaisiakin alkoholijuomia, paloviinaa lukuunottamatta, meidän maahamme.

Aivan siitä huolimatta, mitä eduskunnan päättämä laki muuten sisälsi oli hylkäävä päätös senaatin puolelta välttämätön. Mutta kyllä tämä sisällyskin lähemmin tarkastettuna oli sellainen, että syntyi senaatissa mitä vakavimpia epäilyksiä. Siinä oli ensiksikin ne teknilliset puutteet, kaikellaiset muodolliset vaillinaisuudet ja ristiriitaisuudet, joista asianomaiset ammattivirastot, teollisuushallitus, tullihallitus, lääkintähallitus, lausunnoissaan huomauttivat, pannen niihin hyvinkin paljon painoa. Senaatissa ei niitä huomattu juuri niin tärkeiksi, ettei niistä huolimatta olisi voitu lakia vahvistettavaksi puollustaa, mutta vähäpätöisiksi niitäkään ei voitu katsoa, siitä syystä että, jos mikään, niin juuri tämä puheenaoleva laki oli saatava vapaaksi aukoista, hämäristä ja ristiriitaisista määräyksistä. Sillä olihan ilmeistä, että melkoinen osa sitä virkamiehistöä, jonka oli valvominen tätä lakia, ja melkoinen osa sitä yleisöä, jonka oli sitä noudattaminen, oli vakuutettu tämän lain soveltumattomuudesta meidän maamme oloihin ja sentähden valmis löytämään siellä mahdottomuuksia ja ristiriitaisuuksia siinäkin, missä hyvällä tahdolla niitä voitiin välttää. Ja täytyi sentähden peljätä, että teknillisessä suhteessa vaillinainen laki saattoi tuottaa raittiusharrastukselle paljonkin vahinkoa ja mahdollisesti saada aikaan tässä kohden taka-askelia.

Mutta tässä laissa oli muita kohtia, muita määräyksiä, jotka aivan tarpeettomasti — siltä näytti — vaikeuttivat kieltolain toimeenpanoa. Sellainen oli määräys, että valtion täytyi omien virkamiestensä kautta hoitaa koko alkoholiliikettä eikä saanut jättää sitä kokeneiden yksityisten liikemiesten hoidettavaksi tarkan, valtion puolelta toimitettavan valvonnan alla.

Mutta enemmän kuin muut yksityiskohtaiset vaikeudet painoi vaa'assa se seikka, ettei tässä laissa, niinkuin jo äsken huomautin, ollut jätetty hallitukselle mitään oikeutta poikkeusten myöntämiseen. Tämän kautta olisi syntynyt välttämättömästi mitä pahimpia vaikeuksia ja rettelöitä niillä paikoin meidän maatamme, joissa kansainvälinen yhdysliike sattui tänne. Ulkomaalaiset, joille meidän katsantotapamme, meidän kieltolakiharrastuksemme olivat outoa ja käsittämätöntä, eivät mielellään alistuisi täällä kohtaamiensa pakkomääräysten alaisiksi. Mutta jos jo tämä seikka kaupungeissa sellaisissa kuin Turussa ja Helsingissä saattoi tuottaa hyvinkin suuria hankaluuksia, niin ne olivat kuitenkin varmaan pieniä sen vaaran rinnalla, jonka poikkeukseton kieltolaki saattoi tuottaa kansallemme maamme kaakkoiskulmalla. Tuo alue, Karjalan kannas, on viime aikoina ollut maamme arin, huolta suurimmassa määrin herättävä paikkakunta. Ja itsensä säilyttämisen vaisto jo vaatii meitä täällä Suomessa varomaan sitä, että emme itse lisää ehdoin tahdoin vaikeuksia ja vaaroja sillä taholla. Meillä on siellä vastassa suurilukuinen, sanotaan sataan tuhanteen nouseva vieras kesäasujamisto, jolle meidän katsantotapamme, meidän lakimme, meidän laitoksemme ovat vieraita, usein vastenmielisiäkin, ja joka ei suinkaan mielihyvällä ja napisematta sekä vastarintaa tekemättä alistu sellaisiin määräyksiin, jotka ulottuvat heidän sisälliseen kotoiseen perhe- ja seuraelämäänsä. Ja tämä vieras väestö on, niinkuin tiedämme, vaikutusvaltaisinta, mikä voi astua meidän vastaamme. Se ei ollut mikään satunnainen mielenjalouden puuska, joka aikanansa saattoi keisari Aleksanteri I yhdistämään Viipurin läänin takaisin muun Suomen yhteyteen. Aikojen kuluessa sille paikkakunnalle soveltumattoman vieraan hallinnon tuottamat suuret yhteiskunnalliset epäkohdat vaikuttivat Viipurin läänin palauttamisen. Meidän täytyy katsoa, että me emme toimi sillä tavoin, että annamme voimaa vieraitten palauttamisyrityksille. Tämä näkökohta minun ymmärtääkseni teki sen, että jos senaatti olisi puoltanut eduskunnan hyväksymää kieltolakia hallitsijan vahvistettavaksi semmoisena kuin se oli säädetty täällä, niin senaatti ei olisi tehnyt ainoastaan pahaa erehdystä, vaan se olisi tehnyt itsensä syypääksi suorastaan rikokseen kansaamme kohtaan (Naurua vasemmistosta). Sen arvoinen on kuitenkin isänmaan kokonaisuus ja sen eheyden säilyttäminen.

Senaatti oli yksimielinen siinä kohden, että

sen oli mahdoton puoltaa tätä puheena olevaa lakia. Se joutui erimieliseksi, kun tuli kysymys, mitä sen lisäksi oli tehtävä. Enemmistö katsoi, ettei silloin tarvittu muuhun ryhtyä kuin lähettää hallitsijalle tämä epäävä lausunto ja pyytää senaatille valtuutusta aikanansa mahdollisuuden mukaan, niin pian kuin suinkin, lähettää Hänelle uusi esitysehdotus. Vähemmistö sitävastoin senaatissa käsitti tehtävänsä ja senaatin tehtävän siten, että pitäisi nyt aikaa hukkaamatta ryhtyä valmistamaan uutta kieltolakiehdotusta sen käsityksen perustuksella, joka senaatilla oli lakiin asetettavien määräysten mahdollisuudesta, ja että sitten samalla pitäisi tarmolla ryhdyttämän järjestämään niin hyvin korvauskysymystä kuin myöskin kysymystä uusien valtion tulojen hankkimisesta.

Tässä tarkotuksessa tämä vähemmistö valmisti luonnoksen uudeksi kieltolaiksi. Tämä luonnos ei ollut aiottu sellaisenaan suinkaan hallitsijalle lähetettäväksi, se oli vain aijottu tarkastuksen esineeksi senaatissa, siellä pidettävien alotettavien neuvottelujen ja keskustelujen pohjaksi. Asia ei ole päässyt tuota pitemmälle, meidän onnettomat valtiolliset olomme ovat, niinkuin tunnettu, esteenä. Eduskunnan päättämä kieltolaki ja senaatin siitä antama lausunto ovat edelleen kenraalikuvernöörin luona. Niitä ei ole hallitsijalle esitetty. Pietarissa vielä ratkaisematta oleva kysymys, esitetäänkö hallitsijalle hajotetun eduskunnan päättämiä lakiehdotuksia, on toistaiseksi ollut tässä pidättämässä. Aivan huolimatta siis siitä, vaikka senaatti olisi kuinkakin tarmokkaasti puoltanut eduskunnan hyväksymää lakia, olisi tämä kysymys edelleen nykyisellä kannallaan ja olisi mahdotonta saada tätä lakia astumaan voimaan tulevan heinäkuun 1 päivänä. (Vasemmistosta: Ei ole totta! Puhemies: Puhujaa ei saa häiritä!) Senaatille se on täysin selvää; se olisi voinut vapautua kaikellaisista hyökkäyksistä turvautuen siihen tietoon, että kyllä on toisia voimia, jotka saattavat tämän lakiehdotuksen karille. Mutta senaatti olisi huonosti täyttänyt velvollisuutensa kansaa ja maata kohtaan, jos se ei olisi peittelemättä hallitsijalle esittänyt sitä käsitystä, sitä vakaumusta lain puutteista, johon se lakia tarkastaessaan oli tullut. Se olisi huonosti valvonut Suomen hallituksen ja välillisesti Suomen kansan arvoa ja vaikutusta hallitsijan luona, jos se olisi antanut tilaa sille käsitykselle, että täällä ei tahdota tahi ei kyetä asianmukaisesti lakiehdotusten mahdollisuutta harkitsemaan.

Kuten sanottu, kysymys ei ole näinä viimeisinä kuukausina edistynyt. Mutta valmistustöitä on suoritettu ja nämä viimeisetkin kuukaudet ovat tuoneet lisävalaistusta, kun on arvosteltava sitä kysymystä, mitä täällä raittiuden harrastuksessa voidaan menestyksellä yrittää. Sellaisena valmistustyönä pyydän saada mainita ehdotuksen parannetun vartioimisen aikaansaamiseksi maamme rajoille. Siitä on Viipurin tullikamarinhoitaja, ent. tullitarkastaja herra Åkesson valmistanut laajan mietinnön ja siihen liittyvän ehdotuksen uudeksi ohjesäännöksi asianomaisille virkamiehille. Hänen esityksestään näkee, että rajan vartioiminen niin hyvin Ruotsia kuin keisarikuntaa vastaan tätä nykyä on hyvinkin puutteellinen eikä vastaa nykyisiäkään aivan kieltolaista riippumattomia vaatimuksia. Hänen esityksestänsä näkyy seikka, mikä muutenkin tiedetään, vaikka varsinaisten raittiusmiesten taholta sitäkin on tahdottu kieltää, näkyy nim. että salakuljetus maamme rajoilla paikottain, nimenomaan juuri alkoholijuomien luvaton kuljetus, on tätä nykyäkin arveluttavan suuri. Pahimpana sellaisena paikkakuntana on huomioonotettava Pielisjärven kunta, siellä kun tapahtuu rautatierakennuksia tätä nykyä ja Venäjän raja on aivan lähellä ja lähellä Venäjän rajaa Venäjän kruunun viinamyymälä. Herra Åkesson huomauttaa aivan erityisesti, että kun Joensuussa pantiin toimeen alkoholijuomain vähittäismyynnin kielto, siitä oli seurauksena, että salakuljetus Pielisjärvellä ja rautatierakennuksille melkoisesti lisääntyi. Hänen ehdotuksensa mukaan tulisi vahvistaa rajavartioimistoa ylipäänsä, tulisi asettaa uusia vartiojoukkoja moneen paikkaan, missä niitä nyt ei ole. Ja tämän hänen suunnitelmansa mukaan kustannukset rajan vartioimisesta, jotka tätä nykyä eivät ole nousseet täysin 400,000 markkaan, tulisivat herra Åkesson'in ehdotuksen mukaan nousemaan yli miljoonan markan, vaikka tässä nim. on kysymyksessä maan raja Ruotsia ja keisarikuntaa vastaan ynnä Laatokan järven rantamat; vartioiminen meren rannikolla sitävastoin ei ole tässä lukuunotettu. Ja kuitenkin hän suuresti pelkää että tämä lisätty vartioimistokaan ei voisi estää salakuljetuksen yhä vaan kasvamista noilla äärettömän laajoilla rajoilla, jotka olisivat vartioitavat, sillä siinä määrässä lisään-

tyisi taloudellinen voitto tällaisesta luvattomasta kuljetuksesta.

Jonkun verran aikaisemmin kuin tämä uusi suunnittelu vartiomisen vahvistamiseksi, saatiin senaattiin niiden lakimiesten lausunto, joilta oli pyydetty selvitystä korvauskysymyksessä. Kun tämä selvitys, joka on ollut julkisuudessa nähtävänä, tuli tunnetuksi, niin sitä eräillä tahoilla tervehdittiin hyvinkin suurella myötätunnolla. Siinähän tultiin siihen tulokseen, että korvaus oli hyvinkin laajalti suoritettava ja vieläpä väitettiin, että korvauskysymys sekä yleensä kieltolakiasia oli käsiteltävä samassa järjestyksessä kuin perustuslain muutosta koskeva laki. Mutta eivät yksistänsä kieltolain vastustajat olleet tähän lausuntoon tyytyväisiä, vaan esimerkiksi nimimerkki K. V. lausui eräässä sanomalehtikirjoituksessa, että nyt varmaankin oli saatu se oikea perustus, jolta korvauskysymys oli arvosteltava. Myöhemmin ovat kuitenkin raittiusmiehet ruvenneet arvostelemaan tätä mietintöä toisin, kieltäen siltä miltei kaiken merkityksen. Niin tehden on kuitenkin luullakseni ihan ehdottomasti osittain isketty harhaan. Kun esim. tahdotaan verrata polttimojen ja panimojen omistajain korvausvaatimuksia siihen vaatimukseen, että kanta-apteekkien omistajat saisivat korvausta, kun he eivät enään saa myydä apteekkeja uusille haltijoille, niin siinä unohdetaan oleellinen erotus. Kanta-apteekkien omistajilla ei ole koskaan ollut oikeutta ilman hallituksen erityistä lupaa luovuttaa apteekkioikeuksia toisille. Kaikissa niissä myönnytyskirjoissa, joita heille on annettu, on nimenomainen määräys, että he eivät saa luovuttaa tätä oikeutta ennen kuin ovat hankkineet itselleen senaatin luvan, ja on senaatilla silloin valta asettaa mitä ehtoja tahansa myöntäessänsä tämän luvan. Kanta-apteekit ovat siis kokonaan toisessa asemassa. Mutta sittenkin omasta puolestani kyllä olen tullut siihen käsitykseen, että näiden juristien lausunnossa ei ole saavutettu kaikkea sitä, mitä siltä oltiin odotettu. Totta on, että se, joka ei ole tieteellisesti eikä käytännöllisesti perehtynyt lakimies, ei voi minkäänlaisella varmuudella lausua mielipidettään tällaisessa asiassa, mutta sen pyydän kuitenkin sanoa, että minusta näyttää siltä kuin puheena olevat etevät lakimiehet sittenkin olisivat pitäneet liian paljon silmällä vaihtelevia, vielä vakaantumattomia tieteellisiä teoriioja ja liian vähän ottaneet huomioon sitä, mitä lainsäätäjä omassa maassa eri aikoina kosketellessaan alkoholilainsäädäntöön oli erityisten määräysten kantavuudesta ajatellut. Niinpä luullakseni melkoinen osa tuossa mietinnössä olevaa todistelua kumoutuu, jos vaan pidetään silmällä sitä tunnettua tosiasiaa, että aina vuoteen 1892 asti kaikki oikeudet paloviinan polttamiseen annettiin määräajaksi sillä edellytyksellä, joka alkujansa lausuttiinkin, että tuon määräajan kuluttua voitaisiin siirtyä sellaiseen järjestelmään, joka pakottaisi yksityiset tehtaanomistajat kokonansa lakkauttamaan liikkeensä. Ja samoin vaikuttaa arvosteluun sekin tosiasia, että tislauslaitoksien omistajat, joille juristit tunnustavat kaikkein varmimman oikeuden korvauksen vaatimiseen, olivat saaneet oikeutensa sillä nimenomaisella ehdolla, että he käyttäisivät ainoastaan kotimaassa valmistettua paloviinaa, joten siis, kun tuon polttamisen lakkautus oli mahdollinen, näiltä tislauslaitoksien omistajilta saattoi lakata raaka-aineen saanti.

Myöskin on jäänyt näiltä asianomaisilta lakimiehiltä ilmeisesti huomioonottamatta muuan seikka, jota en ole huomannut edes raittiusväen mainitsevan, nim. että kun 1891 vuoden valtiopäivillä nykyinen paloviina-asetus säädettiin epämääräiseksi ajaksi, niin talousvaliokunnassa oli nimenomaan kysymys vireillä siitä, olisiko polttimojen ja tislauslaitosten omistajilla siitä ajasta alkaen enemmän kuin sitä ennen jonkunlainen oikeus vaatia korvausta siinä tapauksessa, että heidän elinkeinonsa lakkautettiin. Kysymys oli syntynyt erityisesti ja nimenomaan hallituksen esityksessä olevan tislauslaitoksia koskevan määräyksen johdosta. Talousvaliokunta poisti tämän määräyksen syystä, että, niinkuin se sanoi, se saattoi antaa aihetta siihen väärään käsitykseen, että tislauslaitoksien omistajilla vastedes enemmän kuin siihen asti voisi olla oikeus korvauksen vaatimiseen. Talousvaliokunan vähemmistö kyllä edusti vastakkaista mielipidettä, että näitten laitosten omistajilla siihen asti oli ollut oikeus korvauksen saantiin, jos heidän laitoksensa lakkautettiin, ja että tämä oikeus oli oleva heillä myöskin vastedes. Ja porvarissääty se puolestansa nimenomaan hyväksyi tämän valiokunnan eriävän kannan — sitä ei ilmoitettu erityisessä vastalauseessa, vaan ainoastaan mietinnön perusteluissa —, mutta muut kolme säätyä sitä vastoin hyväksyivät minkäänlaisetta muistutuksetta talousvaliokunnan enemmistön lau-

suman mielipiteen, joka oli, kuten sanottu, se, että jos kerran poltto- ja tislausoikeus riistettiin asianomaisten laitosten omistajilta, niin heillä ei ollut lakiin perustuvaa oikeutta korvauksen vaatimiseen.

Luulen, että lähempi tarkastus voi näyttää, että eräissä toisissakin kohdissa asianomaiset lakimiehet kuitenkaan eivät ole ottaneet huomioon kaikkia asiaan vaikuttavia seikkoja. Ne, jotka minä olen tässä maininnut, puhuvat sen puolesta, että ei ole valtiolla juriidista korvausvelvollisuutta. On taas toisia seikkoja, joissa lakimiehet luullakseni liiaksi seuraten valtaan päässyttä käsitystä ovat olleet taipuvaisia rajoittamaan alkoholijuomain, nimenomaan viinien myyjäin oikeutta.

En myöskään luule, että se selvittely, jonka nämä lakimiehet ovat antaneet siitä, että muka kieltolakiasia olisi käsiteltävä perustuslaeista säädetyssä järjestyksessä, on lopullisesti sitova. He eivät ole voineet käsityksensa tueksi turvautua ainoaankaan lainmääräykseen, ja ulkomailta, ulkomaitten käytännöstä sitä vastoin voidaan saada toiseen suuntaan käyviä esimerkkejä. Kirjallisuudesta olen löytänyt yhden esimerkin, jonka pyydän mainita. 1876 Sveitsin liittokunnan korkein tuomioistuin eräässä päätöksessä selitti, että omaisuus on yksityisellä sellainen saavutettu oikeus, jota ei voida häneltä riistää, ilman että lainsäätäjä päättää asiasta siinä järjestyksessä, kuin on säädetty perustuslain, valtiomuodon muuttamisesta. Mutta, lisäsi tämä korkein tuomioistuin, lainsäätäjä voi tavallisen lain kautta määrätä, mikä valta on yksityisellä omistajalla omistamaansa tavaraan. Hän voi rajoittaa, supistaa tai laajentaa tätä valtaa tavallisen lainsäädännön kautta. Tällä tavoin lienee nyt asia useimmiten muuallakin käsitetty, ja jos asia on sellainen, niin meillä kyllä vasta perustuslain muuttamista koskevassa järjestyksessä voitaisiin saada aikaan sellainen laki, joka ottaisi polttimot ja panimot heidän omistajiltaan ja siirtäisi nämä laitokset valtiolle, mutta tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä sitä vastoin voidaan tämän käsityksen mukaan säätää, millä tavoin polttimojen ja panimojen omistajat saavat käyttää tätä heidän omaisuuttaan.

Kuten sanottu, minä olen rohjennut esiintuoda nämät arvelut kaikella sillä reservationilla, joita sen täytyy tehdä, joka liikkuu hänelle kokolailla vieraalla alalla.

Kun Sweitsissä pantiin 1887 toimeen valtion viinamonopooli, niin siellä pääsi valtaan se käsitys, juuri tuon tässä esittämäni omaisuutta koskevan käsityksen perustuksella, että valtion ei tarvinnut lain perustuksella suorittaa polttimoiden omistajille korvausta, vaan että korvaus on annettava kohtuuden nimessä. Meillä nekin, jotka aikaisemmin tunnustivat täällä samaa, ovat kuten sanottu, äskettäin muuttaneet kantansa. He viittaavat pääasiallisesti siihen, että alkoholijuomain valmistajat ovat saaneet niin suuria voittoja liikkeistään, että liikkeeseen pannut pääomat ovat aikoja sitten kuoletetut. Mutta minä en voi tukahuttaa sitä käsitystä, että tässä on tärkeä näkökohta unohdettu. Nämä laitokset eivät enää ole alkuperäisillä omistajillaan, jotka niistä ovat saaneet suuria voittoja kieltämättä monessa tapauksessa. Osakkeet ovat, ainakin monasti, joutuneet uusille omistajille, jotka niistä ovat suorittaneet käyvän hinnan. Perinnön jaoissa nämä osakkeet ovat otetut huomioon, niinikään käypään hintaan. Ja sillä tavoin kieltolaki voi tuottaa arvaamatonta tai ennaltaan tietämätöntä omaisuuden vähentämistä sellaisille, jotka eivät ole aikanaan saavuttaneet tästä sitä voittoa, jota alkuperäiset perustajat ovat saaneet.

Mutta lisäksi on muita näkökohtia, joita ei voida jättää kokonaan huomioon ottamatta. Pienikin kansa elää kuitenkin tätä nykyä yhteydessä muitten kanssa eikä voi täydellisesti vapautua niistä oikeuskäsityksistä, jotka ovat vallalla muiden kansojen keskuudessa. Jos se sitä yrittää, niin se ennemmin tai myöhemmin tulee vahingokseen kokemaan siitä seurauksia. Ja nyt on kieltämätön asia, että maamme luotto kärsii, jos ulkomailla se käsitys pääsee valtaan, ettei täällä se pääoma, joka on sijoitettu lain tunnustamiin liikkeisiin, ole turvattu, vaan että se voi ilman minkäänlaista hyvitystä äkkiä mennä hukkaan. Tätä on huomautettu nyt jo liikemiesten puolelta ulkomaalla meidän liikemiehillemme, on huomautettu, eikö vaara pyöri, että se menettely, jota on ajateltu polttimoihin ja panimoihin, tulisi käytäntöön toisiinkin elinkeinoihin nähden, ja uskalletaanko siis sijoittaa Suomeen vierasta pääomaa? Kokemus meidän läheisistä naapurimaistamme on juuri näinä viimeisinä kuukausina, viime talven ja kevään kuluessa ollut sellainen, että se aivan erityisesti kehoittaa meitä ottamaan huomioon ne esteet, jotka voivat ulkomailla syntyä mei-

dän kieltolakiharrastuksillemme. Ranska astuu tässä eteemme vaarallisena esteenä. On kyllä totta, että kauppatraktaatit eivät tässä näytä olevan varsinaisena esteenä. Mutta Ranska ei tarvitsekaan niitä saadakseen lausutuksi painavan sanansa, silloin kun on kysymyksessä kieltolain säätäminen pohjoisissa maissa.

On huomioon otettava se omituinen asema, johon Ranskan kansa viime vuosikymmeninä on joutunut taloudellisella alalla maailman kansojen keskuudessa. Tätä kansaa on kauan katsottu varakkaaksi, rikkaaksi kansaksi, joka sananparreksi tulleella uutteruudella ja säästäväisyydellä on saanut, tosin runsaiden luonnonantimien avustamana, kokoon odottamattoman suuren kansallisomaisuuden. Mutta kun Ranskan vuonna 1871 oli suoritettava 5 miljaardia fr. eli markkaa voittavalle Saksalle, niin tämä summa näytti koko maailmasta aivan äärettömältä, jota ei mikään muu kansa kykenisi suorittamaan. Ja nyt ovat olot kehittyneet sellaisiksi, että taloustieteen tutkijat väittävät Ranskalla tätä nykyä olevan noin 27 miljaardia frangia lainattuina muille kansoille, niin hyvin täällä Euroopassa kuin muissa maanosissa. Ranskan kansa on kohonnut pankkiirin asemaan kansojen keskuudessa. Tällainen asema voi tuottaa vaikeuksia. Sen on kyllä Ranska saanut kokea, kadottaessaan, kuten väitetään, viimeisen vuosikymmenen kuluessa noin puolentoista miljaardia frangia niissä lainoissa, joita se on sijottanut Venäjälle. Mutta tuollainen lainanantajan asema tuottaa myös verrattoman voiman, kun on kysymyksessä omain taloudellisten etujen valvominen muiden kansojen alueella, ja aivan viime aikoina on Ranskan eduskunta ja Ranskan hallitus ruvennut entistä enemmän ymmärtämään, ja myöskin entistä enemmän, voisimmepa sanoa, häikäilemättömämmin käyttämään sitä valtaa ja vaikutusta, jonka tämä rahamahti sille muiden kansojen suhteen tarjoo. Siitä on hyvinkin valaisevana esimerkkinä muuan tapaus viime talvelta. Argenttiinan valtio oli pyytänyt tarjouksia Euroopasta, kun se tahtoi hankkia itselleen uusia tykkiä. Ranskastakin tehtiin sellainen tarjous, mutta Argenttiina hyväksyikin muualta tehdyn tarjouksen. Silloin Ranskan hallitus kielsi Argenttiinan valtiolta tilaisuuden lainansaantiin Ranskan rahamarkkinoilta, lainansaantiin, jonka Argenttiina tahtoi ottaa luultavasti juuri osittain myöskin noiden tykkien maksamiseksi. Ja rahamarkkinat eli pörssit ovat Ranskassa järjestetyt sillä tavoin, että hallituksella on tuollaisissa asioissa ratkaiseva sananvalta. Ei voida nimittäin myydä Ranskan pörssissä ulkomaisia lainaobligatsiooneja muuten kuin Ranskan ulkoasiain- ja raha-asiainministerien suostumuksella. Nämä ministerit voivat siis käyttää tätä suostumustansa aseena, jolla he pakottavat ulkomaalaiset lainanottajat suostumaan kaikenlaisiin myönnytyksiin Ranskan ja nimenomaan Ranskan liikemiesten hyväksi.

Ja erityisesti on tätä asetta viime vuosina ruvettu käyttämään Ranskan viinikaupan laajentamiseksi. Viininviljelys on, niinkuin tiedämme, Etelä-Ranskassa viimeisinä vuosikymmeninä suuresti lisääntynyt, jopa siinä määrin, että viininviljelijäin on vaikeata saada alhaisiinkaan hintoihin myydyksi ulkomaille edes parastakaan tavaraansa, koska, kuten sanottu, tuotanto on liian suuri. Tämä on synnyttänyt näillä seuduilla aivan suurta hätää, siinä määrin, että, niinkuin meidänkin lehtemme ovat tietäneet kertoa, siellä on syntynyt todellisia kapinoita. Hätä on saattanut viininviljelijät ryhtymään väkivallan tekoihin. Ja juuri samaan aikaan kuin siellä ahdistetaan hallitusta hankkimaan Ranskan viinikaupalle uusia markkinoita on kieltolakiharrastus Pohjoismaissa voittanut alaa, ja kysymyksessä on lakien säätäminen, joiden kautta riistettäisiin Ranskan viineiltä pääsy Pohjoismaihin. Tämä on vaikuttanut sen, että suuttumuksella on Ranskassa noustu taisteluun tätä Pohjoismaista kieltolakiharrastusta vastaan. Ei ymmärretä, että on perustusta, oikeutusta siinä harrastuksessa, joka ulottuu myöskin sellaisiin ruoka-, luonnon-, rypäleviineihin, joista ranskalaisilla on se yleinen käsitys, että nämä viinit ovat aivan vaarattomia. Ovathan ranskalaiset, nimenomaan etelä-ranskalaiset, vuosisatoja eläneet siellä viljellen näitä viinejä ja nauttien niitä, mutta kuitenkin ylipäänsä välttäen suurempia väärinkäytöksiä, niin että juoppous on siellä pienempi kuin niissä maissa, missä viinejä ei viljellä.

Pohjoismaista on Norja tullut hyvinkin tuntuvalla tavalla aivan äskettäin kokemaan (Vasemmistosta: Hufvudstadsbladetin kautta! Puhemies: Puhujaa ei saa häiritä.) mitä Ranskan voima tässä voi vaikuttaa. Senaatilla on ollut aivan erityinen aihe perehtyä tähänkin asiaan, se on ollut sen velvollisuus, sillä on

ollut henkilö, joka on itse paikalla ottanut asiasta selvän. On ollut keskusteluja niin Norjan kuin Ranskankin valtiomiesten ja valtiollisten agenttien kanssa ja molemmilta tahoilta saatujen suullisten ja kirjallisten selvitysten perustuksella minä puolestani lausun käsitykseni tästä asiasta.

Norjassa on kieltolakiharrastus ollut viimeisinä vuosina hyvinkin vahva. Suurkäräjäin 117 jäsenestä 80 viime vaaleissa valittiin raittiusmielisen ohjelman perusteella ja hallituksessa ovat raittiusväen varsinaiset johtajat herrat Aarestad ja Abrahamsen vuorostaan istuneet eri ministeristöissä. Ja sittenkin on juuri viime aika tuottanut raittiusliikkeelle Norjassa hyvin pahoja kolahduksia. Niinpä herra Abrahamsen kauppa- ja teollisuusministerinä siellä oli viime talvena pakotettu ehdottamaan hallitsijalle hyljättäväksi lakiehdotusta, jonka hän itse aikaisemmin suurkäräjäin jäsenenä oli käräjille ehdottanut (Vasemmistosta: Kuinka kurjaa! Puhemies: Puhujaa ei saa häiritä.) ja jonka hän ynnä herra Aarestad olivat saaneet vaikutuksellaan suurkäräjillä hyväksytyksi. Asia kävi niin, että yliopiston lainopillinen tiedekunta ja hallituksen justitio-osasto lausui tästä lakiehdotuksesta sen mielipiteen, että se oli lainvastainen, että se ei ollut syntynyt perustuslain mukaisessa järjestyksessä, ja silloin herra Abrahamsen rehellisenä miehenä täytti velvollisuutensa ja ilmoitti tämän hallitsijalle ja hallitukselle sekä lausui mielipiteenään, että hänkään ei voinut tämän selvityksen saatuaan ehdottaa laittomasti syntynyttä lakia vahvistettavaksi. Ja pian senjälkeen suurkäräjät huomasivat välttämättömäksi myöntyä Ranskan vaatimuksiin, että ranskalaisesta paloviinasta ja rypäleviineistä aikaisemmin määrätty tullimaksu alennettaisiin. Se ase, jota Ranskan hallitus tässä käytti, oli uudelleen sen rahavalta. Norjan hypoteekkiyhdistys pyysi Ranskasta lainaa. Ranskan rahamiehet olivat valmiit myöntämään rahoja. Mistään muualta ei kohtuullisilla ehdoilla saatu. Mutta Ranskan hallitus pani suostumuksensa ehdoksi sen, että tullimaksut Ranskan alkoholijuomista Norjassa alennettaisiin. Kun suomalainen haastattelija puhui tästä asiasta Ranskan valtiomiehen kanssa, sanoi tämä: „Kyllä meillä on pehmeiden glasé-hansikkaiden alla rautakintaat, joita käytämme, kun tarve tulee". Ja Norjassa ymmärrettiin tämä. Siellä oltiin sitä mieltä, että kansallinen ja taloudellinen edistys vaatii ehdottomasti ulkomaista pääomaa ja raittiusväkikin ylipäänsä suostui lopulta siihen, että tullimaksut alennettiin. Suurkäräjäin 117 jäsenestä 105 äänesti alennuksen puolesta, ainoastaan 12 sitä vastaan.

Ruotsi on myöskin näinä viimeisinä kuukausina — tiedetäänhän se — suostunut, saadakseen taloudellista etua Ranskassa, alentamaan tullimaksut Ranskan alkoholijuomilta, ja tässä kohden ne, jotka taitavimmin ja pontevimmin Ruotsissa ovat ajaneet työväenasiaa, olivat alennuksen puolella.

Herra Branting ei ole aivan tuntematon henkilö täällä meidänkään maassamme. Kun muuan sosialistilehti vaati, ainakin sosialidemokraattista ryhmää, Ruotsin valtiopäivillä vastustamaan tullien alennusta, niin herra Branting jotenkin tylyllä tavalla ilmoitti hengenheimolaisilleen, että heidän pitää olla puhumatta asioista, joita he eivät ymmärrä. Hänen kirjoituksensa kävi muistaakseni jotenkin seuraavaan suuntaan: Työväen taloudellisen tilan parantaminen ei ole mahdollinen muulla ehdolla, kuin että taloudellinen yritteliäisyys saadaan maassa virkistymään, elpymään ja yhä vaan kohoamaan. (Vasemmistosta: Kyllä mekin harrastamme . . .)

Puhemies: Jos eivät edustajat ota noudattaakseen keskustelussa sitä menettelytapaa, jota puhemies vaatii, niin puhemiehen on pakko keskeyttää istunto. — Puhuja tekee hyvin ja jatkaa.

Ed. Danielson-Kalmari: Herra Branting huomautti, että tämä taloudellisen toiminnan elpyminen ja kohoaminen ei ole niin köyhässä maassa kuin Ruotsi mahdollinen muulla ehdolla, kuin että saadaan vierasta pääomaa, ja sentähden hänen käsityksensä mukaan juuri työväen oma etu vaatii siellä harkitsemaan, eikö tämä ulkoa saatu pääoma tuottanut suurempaa etua, kuin se vahinko oli, jonka tullimäärien alennus alkoholijuomista toi mukanaan.

Minä jätän tietysti kokonaan ratkaisematta tässä yhteydessä, onko se katsantotapa, joka vallitsee Etelämailla ja Ranskassa, oikeutettu, — missä määrin se voi olla sitä ja missä määrin siinä on epäoikeutettua itsekkäisyyttä. Mutta pääasia meille on, että tuo käsitys on siellä vallalla ja että Ranskan hallitus ja Rans-

kan kansa toimii sen mukaan. Meillä on harkittavana, meilläkin nyt, se kysymys, eikö tämä Ranskan vaikutus saa aikaan meidän kieltolaillemme, sellaisena kuin tämä laki vuonna 1907 suunniteltiin, voittamattomia esteitä. Vakuutetaan, että niistä 27 miljaardista frangista, joita Ranskan kansa on vierailla lainannut, 13 miljoonaa runsaasti olisi lainattu Venäjän valtiolle tahi yhtiöille Venäjällä. Onko luultavaa, että näin voimakkaalta lainanantajalta kielletään suostumus niin vähäpätöiseltä näyttävään toivomukseen, kuin että Venäjän hallitus estäisi Suomen muka raittiusintoilevaa eduskuntaa saamasta voimaan järjetöntä tuumaansa sellaisen lain säätämisestä, jonka kautta vaarattomat ranskalaiset ruokaviinit estettäisiin. Ja joka uskoo, että Ranska nyt ei niin paljon välitä ehkä siitä, mitä täällä Suomessa tapahtuu, koska kuitenkin sen vienti tänne ei ole niin perin suuri, niin on syytä muistaa, että ranskalaiselta taholta suoraan sanotaan, että eihän vienti tänne itsessään mitään merkitse, mutta Suomen esimerkki voi merkitä, jos kieltolaki täällä säädetään. Se voi muissa maissa tuottaa Ranskalle niin suuren vahingon, että sen estäminen täällä on Ranskalle tärkeä. Ja jos sitten oletamme, että Ranskan yritykset saada kieltolakimme karille Venäjällä eivät onnistuisi, niin olemmeko nyt jo ilman tarkempaa harkintaa selvillä siitä, että me täällä Suomessa pystymme siihen, mitä Norja ja Ruotsi eivät ole katsoneet voivansa saada aikaan, nim. että me pystymme elvyttämään talouttamme, saamaan aikaan hyvää, kaikkien kansankerrosten parasta ja nimenomaan alempien kansankerrosten taloudellista hyvinvointia edistävää yhteiskunnallista lainsäädäntöä vain ja yksistään omien pääomiemme turvissa, ilman apua muualta? Viitataan ehkä siihen, että saimmehan me äskettäin valtiolainan Englannista. Kyllä Englannin rahamarkkinat ovat olleet enemmän avoinna Norjalle ja Ruotsille kuin meille, mutta sittenkin Norja ja Ruotsi ovat katsoneet Ranskan rahamarkkinoiden avoinna pitämisen itsellensä välttämättömäksi. Olemmeko valmiit kestämään ne repressaaliot eli sen rautakintaalla puristamisen, jolla Ranskan hallitus uhkaa ja johon se epäilemättä ryhtyy meidänkin maatamme vastaan, jos me täällä panemme voimaan sellaisen kieltolain, joka ulottuisi myöskin siihen, mitä Ranskassa katsotaan aivan vaarattomaksi?

Olen puhunut näistä seikoista lausuakseni nyt lähinnä, kuinka omasta puolestani asiaa arvostelen. Minä en lausu tässä mielipidettäni minkään ryhmän nimessä enkä hallituksen, senaatinkaan nimessä, vaan ainoastaan yksityisenä eduskunnan jäsenenä. Minä olen vakuutettu, että se kokemus, jonka me viime aikoina olemme saavuttaneet omassa maassa ja joka on nähtävänämme naapurimaissa, on huomioon otettava, jos mieli saada näillä valtiopäivillä jotakin onnistuneempaa, parempaa ja kansallemme enemmän hyötyä tuottavaa päätöstä aikaan, kuin se, joka tehtiin kaksi vuotta sitte.

Niistä eduskuntaesityksistä, jotka täällä on pantu vireille, en tahdo tällä kertaa yksityiskohdittain puhua. Sosialidemokraattiselta taholta tehty eduskuntaesitys on ilmotettu täydelleen samaksi kuin se, joka päätettiin kaksi vuotta sitte. Kaikki, mikä on huomattu puutteelliseksi eduskunan aikaisemmassa päätöksessä, kääntyy siis nyt saavutetun kokemuksen jälkeen kahta raskaampana tätä uudistettua laitosta vastaan. Kristillisen työväen ryhmän ja suomalaisen puolueen ryhmän keskuudesta lähteneet eduskuntaesitykset rakentuvat nekin pääasiassa eduskunnan päätöksen pohjalle, mutta niissä on kuitenkin, edellisessä vähemmän, jälkimäisessä enemmän otettu huomioon ne muistutukset, joita on tehty eduskunnan päätöstä vastaan. En kuitenkaan luule, että tämä on tapahtunut siinä määrässä, että nuokaan ehdotukset voisivat koskaan saavuttaa hallitsijan vahvistuksen semmoisinaan. Niissä on esim. kyllä myönnetty hallitukselle oikeus sallia ulkomaalaiselle valta tuottaa omaan tarpeeseensa tänne alkoholijuomia, mutta minä en luule, että tämä myönnytys semmoisenaan vielä riittää esim. huvila-alueella Kaakkois-Suomessa. Tuskin siellä vieraat hevillä alistuvat siihen, että heiltä kielletään kasinoissaan ja ruokaloissaan tilaisuus edes aterioidessaan saada nauttia niitä alkoholijuomia, olutta ja viinejä, joihin he ovat tottuneet. Herrat Kaarne ja Vihantola tahtovat nimenomaan määrättäväksi, ettei mitään korvausta saa suorittaa valtion puolelta lakkautettujen laitosten omistajille. Ed. Soininen ja ne, jotka ovat yhtyneet häneen, tahtovat, jos olen käsittänyt heitä oikein, vieläkin siirtää korvauskysymyksen riippumattomaksi kieltolaista, uuden tulevan alotteen varaan ja mikä on sanottu tällaista ehdotusta vastaan, pitää käsittääkseni edelleen heidänkin edus-

kuntaesitykseensä nähden paikkansa. Näiden ehdotusten mukaan jäisi niinikään kysymys uusien tulolähteiden hankkimisesta valtiolle kokokonaan avonaiseksi. Senaatissa ei tätä menettelyä katsota mahdolliseksi. Ymmärtääkseni nuorsuomalaisella taholla ollaan oikeammassa, kun siellä on arveltu, että eduskunta anomustietä pääsisi paremmin ja myös nopeammin kuin eduskuntaesityksen kautta edistämään kysymyksessä olevan asian onnellista ratkaisua. Kukaan ei tällä hetkellä tiedä, mikä määräys laissa voi saattaa sen karille. Tähän tarvitaan vielä suurempia, perinpohjaisempia valmistuksia ja pitemmälle kehittyneitä neuvotteluja.

Mutta jos eduskunta uudelleen esittää esityksen, jonka hallituksen täytyy hyljätä, niin sen kautta varmaankin vaan syntyy uusi viivytys, vieraat kieltolakimme vastustajat saavat uuden, tervetulleen tilaisuuden vaikuttaakseen ainakin asian lykkääntymisen epämääräiseen tulevaisuuteen. Vakaumukseni mukaan ei tätä asiata saa tulokseen muulla tavoin kuin että hallitus valmistaa lakiesityksen, tekee sen sitten kun se on päässyt varmuuteen siitä, mikä sen käsityksen mukaan ainakin soveltuu maan etuun ja mikä on nykyisissä oloissa mahdollinen aikaansaada. Tuskin minun tarvitsee sanoa, että hallitus ei voi valmistaa tällaista esitystä ennenkuin nykyinen välitila on lopussa ja senaatti siis on täysilukuisena ja asianomaisen toimituskunnan päällikkönä on vakinainen hoitaja, joka voi käyttää voimaansa ja tarmoaan suuren reformikysymyksen selvittämiseen.

Suomen ensimäisen kieltolain kohtalo on, niinkuin jo alussa huomautin, laajalti kansassamme herättänyt surua, se on paikoittain vaikuttanut lamauttavasti ja toisilla tahoilla nähtävästi herättänyt sitä toivoa, että koko tämä harrastus ei tule johtamaankaan sanottaviin tuloksiin. Vastavirta on ilmeisesti nousemassa, mutta sen paisumista ei saada sillä estetyksi, että arvoisain kristillisen työväenryhmän edustajain tavoin täällä huudetaan kirousta kansanpettäjille, ei sitä saada silläkään estetyksi, että itsepintaisesti koetetaan saada toteutetuiksi aikaisemmat päätökset juuri sellaisina kuin ne kerran ilman riittävää harkitsemista innostuksen ja suurten toiveiden hetkinä oli päätetty. Meidän täytyy varmaan tälläkin alalla palata olevien olojen pohjalle, ja sehän meidän on ollut täytymys tehdä viime aikoina monella muullakin alalla. Tämä täytymys on kovakouraisena kyllä koskenut meitä kaikkia, mihin ryhmään kuulummekin, ja kieltolain varsinaiset vastustajat eivät suinkaan muita vähemmän ole tulleet esim. valtiollisella alalla tätä täytymystä kokemaan. Raittiusasian ajamisessa, se on minun vakaumukseni, täytyy meidän palata sille kannalle, jolla tämän liikkeen ensimäiset etevimmät, tarmokkaimmat ja kokeneimmat harrastajat muutamia vuosia sitten olivat, silloin kun he lausuivat, että käytännöllisistä näkökohdista riippuu, kuinka kauas kulloinkin voidaan rajoituksissa mennä. Vielä täytyy jättää ratkaisematta, kuinka pitkälle tässä mennään. Mutta jos me asetumme tuolle tosiolojen pohjalle, niin miksikä päätettävä laki lopulta muuttuneekin, olkoon se sitten yleinen kieltolaki, olkoon se kunnallinen kieltolaki tai ottakoon se rajoituksia kummastakin, niin että on vaikea sanoa, kumpaanko ryhmään se on kuuluva, niin silloin, jos me astumme eteenpäin ottaen enemmän kuin tuonnoin huomioon esteet ja mahdollisuudet, mutta yhtä lujasti päättäen viedä tätä asiaa eteenpäin voimiemme mukaan, me myöskin, sitä minä en epäile, voimme jonkun ajan kuluttua huomata, että me olemme saaneet aikaan asetuksen, joka on omansa, vaikkei kohta poistamaan, niin ainakin suuresti supistamaan sitä turmelusta, jonka alkoholiliike kieltämättä kansallemme tuottaa. Ja siihenhän meidän on pyrittävä. Ei yleisen kieltolain sana saa tässä olla kaikkea merkitsevä. Sehän on pääasia, että kansan tarve todellakin tulee huomioon otetuksi siinä määrässä kuin olevat olot sen suinkin sallivat. (Vasemmistosta: Hah, hah, haa! Alas! Puhemies: Hiljaa!)

Ed. Alkio: Silloin kun täällä oli kysymys siitä, olisiko asetettava erityinen kieltolakivaliokunta, kuuluin minä myöskin niihin, jotka tämän valiokunnan asettamista kannattivat. Syynä tähän mielipiteeseeni oli se, että mielestäni ne syyt, jotka hallituksen puolelta olivat tuodut kieltolain toimeenpanemisen esteeksi, olivat sitä laatua, että eduskunnan olisi pitänyt heti alusta asettua sille kannalle, että se uhraisi riittävästi voimia tämän laajaperäisen kysymyksen käsittelemiseen ja onnelliseen päätökseen viemiseen. Ajattelin myöskin sitä, että täällä eduskunnassa olevain ryhmien edustajain ei olisi enää pitänyt asettua kieltolaki-

asiassa sille kannalle, kuin ennen oli asetuttu, että nimittäin puolueet puolueina koettavat ajaa kieltolakia ja kilpailla siinä pyrkimällä toistensa edelle, sillä kokemus oli osottanut, että kieltolakiasian ajamisessa puoluemielipiteillä ei ollut riittävää lujuutta viemään tätä asiaa lopulliseen päämäärään. Senvuoksi olisi minun mielestäni ollut paikallaan, että ryhmät eivät olisi tällä kertaa ryhtyneet kukin omaa alotettaan asiassa ottamaan, vaan että olisi niitten, jotka täällä olivat vakuutettuja siitä, että kieltolain toimeenpaneminen tässä maassa oli mahdollinen ja että eduskunta voi keksiä ja löytää keinoja siihen, mitenkä tämä asia toteutetaan, — näitten kaikkien olisi ollut koetettava ryhtyä alunpitäen, alotteesta saakka yhteistoimintaan.

Maalaisliittolaisten puolelta ei ole tässä asiassa mitään alotetta tällä kertaa vielä tehty. Syyt ovat olleet nämä, jotka jo mainitsin sekä vielä se, että varsinaisen anomusten sisäänjättämisajan jälkeenkin tällaisessa tapauksessa olisi epäilemättä eduskunta ollut tilaisuudessa alotteita tässä suhteessa ottamaan, koska muodollisista syistä näytti johdonmukaiselta, että alotteisiin ei olisi ryhdytty ennen, kuin kieltolain ensimäinen määräpäivä oli ohitse mennyt. Kun nyt kuitenkin uusia alotteita tässä asiassa on vireille pantu, pyydän ilmoittaa myöskin kannattavani näitä alotteita ja varsinkin sitä alotetta, joka on kristillisen työväenpuolueen taholta täällä esitetty, sillä se lähimmin kohdistuu niihin tarkotusperiin, joihin maalaisliittolaistenkin päämäärä pyrkii.

Minä muistelen erästä hetkeä tässä eduskunnassa vuonna 1907, jolloin erityiset ryhmät koettivat kilpailla ja kiistellä siitä, mikä ryhmä täällä oli ensimäisenä ottanut ohjelmaansa kieltolakivaatimuksen. Se innostuksen hetki, joka silloin oli eduskunnalla, osoitti, että eduskunta sillä hetkellä tunsi olevansa sillä pohjalla, jolla edustajain valtuuttajat, kansa, olivat sitä velvoittaneet olemaan. Kukin ryhmä tahtoi ennen muita historiaansa merkitä, eduskunnan pöytäkirjoihin sen painaa, että se oli ollut ensimäisenä ja myöskin viimeisenä uskollinen tälle asialle.

Sittemmin olemme saaneet paljon kokea. Kieltolakivaatimus ei olekaan toteutunut huolimatta siitä, että eduskunta silloin sen niin voimakkaasti ja melkein yksimielisesti hyväksyi. Syynä siihen ovat olleet ne esteet, jotka jo silloinkin eduskunnassa esiintuotiin silloisen hallituksen puolelta. Eroitus on vain siinä, että hallituksen taakse, joka lopullisesti on kieltolakivaatimuksen ja eduskunnan hyväksymän kieltolain karille ajanut, on sittemmin yhtynyt myöskin suomalainen puolue, suomalaisen puolueen edustajat hallituksessa, joittenka puolelta me olemme tässä olleet äsken tilaisuudessa kuulemaan ne periaatteet ja ne syyt, joittenka ohjaamana tämän puolueen edustajat hallituksessa ovat katsoneet sopivaksi kieltolain ajaa karille. Se senaattori Danielson-Kalmarin lausunto, joka täällä äsken esitettiin, oli mielestäni sen ryhmän kieltolakivaatimuksen kuolinpuhe. Tähän johtopäätökseen vie varsinkin se tosiasia, että tämän saman puolueen lehdet siitä saakka kuin heidän hallituksessa olevain miestensä mielipiteet kieltolain toteuttamisen mahdollisuudesta tulivat julkisuuteen, ovat melkein poikkeuksetta asettuneet vaikenevalle kannalle kieltolakivaatimuksen suhteen, kannattamaan yleensä niitä periaatteita, joiden pohjalle heidän hallituksessa olevat edustajansa olivat kieltolain karilleajamisen perustaneet.

Tällä kertaa pyytäisin valiokunnalle, joka nämä esitysehdotukset saa harkittavakseen, erityisesti painaa mieliin sitä, että kieltolakiasian käsittelyssä on valiokunnan tällä kertaa otettava huomioon varsinkin ne syyt, jotka hallituksen puolelta ovat tärkeimpinä esiintuodut kieltolain käytännöllistä toteuttamista vastaan. Yhtenä sellaisena syynä on tuotu esiin kysymys siitä, millä tavoin valtion rahastossa voitaisiin täyttää se aukko, joka kieltolain voimaanastuttua siinä syntyy. Toisena vaikuttavana syynä on mainittu olevan se, mitenkä järjestetään väkijuomatehtailijain korvauskysymys, joka myös tämän asian yhteydessä on nostettu. Minun täytyy panna merkille se seikka, että suomalaisen puolueen alotteessa nämä molemmat kysymykset yhä edelleen jätetään riippuviksi hallituksen toimenpiteistä, hallituksen järjestämishalusta. Minun täytyy kysyä: mitä syitä on edellyttää, että hallitus, joka mahdolisesti edelleenkin tulee olemaan kokoonpantuna samoja periaatteita kieltolakiasiassa noudattavista henkilöistä kuin nämäkin hallitukset, jotka meillä viime vuosina ovat olleet, — mitä syitä on edellyttää, että sellainen hallitus tulisi todellakin koettamaan keksiä sopivia keinoja näiden pulmain ratkaisemiseksi? Mielestäni olisi näin ollen valiokunnalle ääret-

tömän tärkeänä evästyksenä mainittava se, että juuri valiokunnan tulee osata ja saada ratkaistuksi nämä pulmat.

Täällä on valtioneuvos Danielson-Kalmari lausunut, että hallituksessa täytyy edesvastuuntunteen olla elävämpi kuin missään muualla, ja että tästä edesvastuuntunteesta johtui ehdottomasti, että hallituksen täytyi johtaa kieltolaki, jonka eduskunta oli säätänyt, karille. Minun täytyy kumminkin asettaa tässä kysymyksen alaiseksi, mihin seikkoihin hallituksen edesvastuuntunteen saatetaan käsittää tässä tapauksessa etupäässä kohdistuneen: onko se paraiten tarkoittanut kansan onnea, vai ennen kaikkeako niiden valtiollisten ja varsinkin taloudellisten olosuhteiden edelleen säilyttämistä, jotka nykyään ovat vallalla väkijuomain kauppaan ja niiden nauttimiseen nähden?

Senaattori Danielson-Kalmari lausui myös: „Jos senaatti olisi puoltanut vahvistettavaksi kieltolakia, ei se olisi tehnyt itseään syypääksi ainoastaan pahaan erehdykseen, vaan rikokseen kansaa kohtaan." Onko tämä käsitettävä siten, että se on rikos kansaa kohtaan hallituksen taholta, että se koettaa kansan tahdon toteuttaa sellaisissa kysymyksissä kuin kieltolain voimaanastuminen? Jos niin on hallituksen käsitys ollut, täytyisi johtua siihen, että kansa on tässä asiassa niin tietämätön omasta onnestaan ja sen ehdoista, että hallituksen täytyy varjella kansaa siihen onnettomuuteen joutumasta, johon kieltolaki sen johtaisi! Kun näin halveksivaa käsitystä kansasta ei voisi edellyttää lausuttavan hallituksen puolelta, jonka miehistä joka ainoa vuonna 1907 oli mukana samalla tavalla toteuttamassa tätä kansan tahtoa kuin ne muutkin edustajat, jotka kieltolakia sääsivät, tuntuu siltä, että nämä sanat tällä hetkellä sisältävät joko todistuksen siitä, että se ajatustapa, joka saman suunnan taholta silloin tuotiin esille kieltolakiasian edistämiseksi tässä eduskunnassa, se ajatustapa nyt olisi muuttunut ja käsitys siitä, mikä on kansan onni, olisi heidän keskuudessaan myös muuttunut.

Valtioneuvos Danielson-Kalmari on täällä sangen laajaperäisesti todistanut, että jos Suomen kieltolaki kerran tulee säädetyksi, joka mahdollisesti jyrkästi estää muitten muassa ranskalaisten viinien maahantuonnin, se voisi vaikuttaa sen, että myös ranskalaiset rahamarkkinat Suomelta suljetaan.

Tässä on vedottu niihin esimerkkeihin, jotka ovat tuoreeltaan saatavissa pohjoisista naapurimaista, ja, ellen minä ole väärin ymmärtänyt arvoisaa puhujaa, on ollut tarkoitus todistaa, että Suomen olisi luopuminen kieltolakivaatimuksestansa silmällä pitäen näiden ranskalaisten pohattain vaatimuksia. Tähän samaan lausuntoon sisältyy myös se ajatus, että yleensä ulkomaalaiset rahamarkkinat tulevat sangen levottomasti käsittelemään Suomen luottotarvekysymyksiä, jos täällä tullaan kieltämään esim. väkijuomatehtailijain korvausvaatimukset — josta voi vetää sen johtopäätöksen, että myös väkijuomatehtaiden korvausvaatimuskysymystä pitäisi Suomen eduskunnan ottaa käsitelläksensä siltä kannalta: eikö sittenkin ole parempi aikanaan taipua maksamaan nämä korvausvaatimukset, koska se varmasti lisäisi luottoamme ulkomailla? Nämä mielipiteet ovat sellaisia, jotka mielestäni ansaitsisivat sangen ankaraa kritiikkiä. Jos jonkun köyhän kansan, niinkuin me valitettavasti olemme, täytyy taloudellinen tulevaisuutensa perustaa siihen, että sen siveellinen taso jatkuvasti alenee esim. väkijuomain käyttämisen kautta, josta myös johtuu, että se tarvitsee yhä jatkuvasti ulkomaalaista luottoa huonojen valtio- ja yhteiskuntataloudellisten asiainsa korjaamiseksi, niin tämä ajatus sellaisenaan ei suinkaan sisällä kovinkaan kauas tähtääviä toivelmia Suomen kansan tulevaisesta kyvystä auttaa itseänsä. Kun ajattelemme siis näitä kysymyksiä rinnakkain, täytyy minun puolestani tulla ehdottomasti siihen käsitykseen, että Suomen kansa ei saa asettua ranskalaisten pääomanomistajain orjaksi ja siltä kannalta katsoen ratkaista kieltolakikysymystään heidän vaatimustensa mukaisesti.

Edelleen täytyy minun käsityksenäni sanoa, että Suomen väkijuomatehtaiden korvauskysymykseen ei saa millään tavalla vaikuttaa se, missä määrin luottomme ulkomailla sen johdosta horjuu tai seisoo. Sillä jokaisen kansan, joka aikoo taloudellisen tulevaisuutensa joskuskin hoitaa itse, sen täytyy, riippumatta ulkomaalaisten rahamiesten mielipiteistä ja heidän keskuudessaan vallitsevista hetkellisistä virtauksista rohjeta myös sellaisissa kysymyksissä kuin tässä on esillä, itse laatia kohtalonsa.

Täällä eduskunnassa on monta kertaa huomautettu siitä, että kieltolakivaatimuksen käytännöllinen toteuttaminen merkitsee samalla suurta kansallistaloudellista säästöä. On kyllä totta, että tämä säästö sellaisenaan ei virtaa valtion raha-arkkuihin, mutta se toiselta puolen tekee sen, että me sangen lyhyen ajan kuluessa, jos ulkomaisiin väkijuomiin käytetyt pääomat jäävät kotimaahan, voimme täällä korvata sen vahingon, mikä mahdollisesti johtuu siitä, että muutaman kerran saamme turhaan yrittää lainoja Ranskan rahamarkkinoilta. Jos meillä syntyykin taloudellisessa elämässä joksikin aikaa ahdinkoa, niin sen ahdingon me voimme korvata, sen voimme korvata lisääntyneellä tuotannolla, lisääntyneellä työkyvyllä ja lisääntyneellä siveellisellä tarmolla. Emme tarvitse todistaa, miten se tapahtuisi. Joka tapauksessa se on tosiasia, jota ei kukaan voine kieltää.

Ne esteet, joita kieltolain eteen on täällä tähän saakka rakennettu, lisääntyvät päivä päivältä. Senvuoksi tuleekin valiokunnalla, joka saa ratkaistavakseen kysymyksen siitä, millä tavalla nämä esteet ovat poistettavat, olemaan sangen suuriarvoinen ja raskas tehtävä. Kun siis toivotan onnea valiokunnalle, että se voisi sen onnellisesti ratkaista, teen sen sydämeni pohjasta.

Ed. Lindelöf: Jag begärde ordet med anledning af en punkt i hr Danielson-Kalmaris långa och i mer än ett afseende intressanta andragande, en punkt, som tyckes mig hafva såväl ett praktiskt intresse för ögonblicket som ett, om jag så får säga, ännu större historiskt intresse. De anmärkningar, som hr Danielson-Kalmari gjorde mot den vid landtdagen följda arbetsordningen, förefalla mig fullt berättigade. Det är utan tvifvel ofta nog svårt för den af utskottsarbeten strängt upptagne landtdagsmedlemmen att kunna egna tillräcklig tid åt att grundligt sätta sig in i de frågor, som förekomma till behandling vid landtdagsplena. En förändring i den riktning, som talaren antydde och som öfverensstämmer med hvad som i Sverige uppgifves vara praxis, förefaller mig därför i alla afseenden önskvärd.

Detta beträffande den praktiska sidan af saken. Nu några ord om dess historiska sida. Det tyckes mig som om det vore omöjligt att blott och bart genom arbetsordningens olämplighet förklara den utan tvifvel icke tillräckligt djupgående belysning, som förbudslagen under debatterna hösten 1907 i landtdagen erhöll. De anmärkningar, som då gjordes af chefen för handels- och industriexpeditionen, voro nog enligt mitt förmenande af den allvarliga art, att de hade bort förmå landtdagsmän, som icke delade senatorns åsikt, att med fullt sakliga skäl söka belysa frågans praktiska genomförbarhet. Särskildt har jag svårt att fatta, att personer med den parlamentariska förmåga och den förtrogenhet med allmänna angelägenheter, som ingen kan frånkänna de nuvarande ledamöter af senaten, hvilka då såsom landtdagsmedlemmar sutto på detta rum, endast af bristande tid skulle hafva hindrats från att lugnt och sakligt belysa frågans praktiska sidor. Den verkliga anledningen till att så skedde och till att frågan icke blef så belyst, som hade varit önskligt, måste enligt mitt förmenande fastmer sökas på ett helt annat håll. Den ligger, om jag så får säga, på det psykologiska området. I förhoppning om att med ett slag kunna uppnå allt hade nykterhetsvännerna uppställt den fullständiga förbudslagens omedelbara genomförande såsom det mål, till hvilket man då till hvarje pris borde sträfva. De stora massorna af väljare hade till den grad hänförts af dessa ideal, att ingen annan valparoll tycktes kunna räkna på framgång vid valkampen. Partierna sökte här såsom i mången annan fråga att öfverbjuda hvarandra med löften. Den fullständiga förbudslagens skyndsamma genomförande upptogs på de flesta partiers program, och för att i denna punkt uttala några som helst betänkligheter fordrades af valkandidaterna en självständighet, som i allmänhet här i världen endast sällan står till finnandes. Samma hänsyn förmådde utan tvifvel mången landtdagsman att vid frågans behandling i kammaren icke uttala de tysta tvifvelsmål, som han måhända hyste. Sådant är beklagligt, men det är enligt mitt förmenande förklarligt, ja, jag ville påstå att det är ganska mänskligt. Det är emellertid just denna psykologiska företeelse, som nu ledt därhän, att några af landtdagens mest bemärkta och erfarna medlemmar senare tvungits att i senaten afstyrka just samma förslag till förbudslag, som de själfva tidigare icke motarbetat.

Hvad själfva saken vidkommer, ber jag få uttala några ord. Då nu detta viktiga reformspörsmål återkommer på dagordningen, vore

det enligt mitt förmenande önskligt att icke blott idealerna och teorierna, utan äfven de praktiska möjligheterna toges i betraktande. Den föregående talaren, hr Alkio, uttalade tanken, att hvarje folk bör hafva mod att skapa sitt eget öde. Detta påstående är tvifvelsutan riktigt. Men jag frågar, om det icke stundom är bevis på ett större mod att något begränsa sina sträfvanden, än att till hvarje pris jaga efter ett ideal, äfven om de praktiska svårigheterna måste vara synnerligen svåra att öfvervinna. Jag tror att man genom att beakta sakens praktiska sida, mera gagnar icke blott nykterhetens stora och vackra sak, utan också, om jag så får säga, den allmänna politiska moralen och vårt anseende som kulturfolk.

Ed. Soininen: Täällä on monta kertaa huomautettu siitä, ettei ole varsin sopivaa jäsenten niissä valiokunnissa, joihin alotteet lähetetään, käyttää puheenvuoroa lähetekeskustelussa. Minä tunnustan tämän varsin oikeaksi enkä aijokaan puhua pääasiasta. Olen tilaisuudessa kiinnittämään siihen kaiken huomion minkä voin, ja omistamaan sille kaiken työn, minkä jaksan, silloin, kun asia valiokunnassa tulee käsittelyn alaiseksi. Mutta kun senaattori Danielson-Kalmarin esityksessä useamman kerran mainittiin minunkin nimeni ja annettiin ylipäänsä jonkunlainen kuvaus puheenalaisen asian kulusta sen edellisissä vaiheissa, niin olen katsonut oikeudekseni pyytää puheenvuoroa siitä muutaman sanan lausuakseni.

Senaattori Danielson-Kalmari myönsi itse, että raittiuden harrastajilla, ja hän nimenomaan mainitsi minun nimeni siinä yhteydessä, on ollut jo kauan päämääränä yleinen kieltolaki. Se on siinä määrin totta, että kun hänen mainitsemansa Raittiuden Ystävien komitea teki työtä, perustelu sen mietinnössä selvästi tähtäsi kieltolakia kohti. Kun se myöhemmin tuli valtion asettamassa komiteassa puheeksi, niin komitean toiset jäsenet sanoivat, että se kyllä olisi hyvä perusteluksi yleiselle kieltolaille, mutta ei sellaiselle kunnalliselle kieltooikeudelle, jota komitea silloin ehdotti. Syy miksi ei niissä oloissa kuitenkaan vielä vaadittu yleistä kieltolakia, oli ensiksikin yksinkertaisesti se, ettei ollut minkäänlaista toivetta saada sitä eduskunnassa hyväksytyksi. Olihan meillä silloin säätyeduskunta, ja jokainen tiesi, että sen korvissa kaikki puhe yleisestä kieltolaista oli sulaa hulluutta. Toiseksi oli syynä sekin, että silloin ei vielä ollut Suomen kansassa ilmestynyt sitä voimakasta mielipidettä yleisen kieltolain hyväksi, joka ilmestyi myöhemmin. Ensimäinen todistus tämän mielipiteen voimistumisesta oli tuo kuuluisa lakkoviikko, jolloin niin pääkaupungissa kuin muuallakin kaikki väkijuomain myynti oli kielletty aivan erinomaisilla tuloksilla. Toinen ilmaus tästä mielipiteen valtavasta siirtymisestä yleisen kieltolain puolelle näkyi puolueohjelmissa. Niinkuin täällä jo monasti on sanottu, otettiin joka ainoaan suomalaisen kansan taholta lähteneeseen puolueohjelmaan yleisen kieltolain vaatimus, ja siinä oli mukana, epäilemättä asiaa tarkasti harkittuaan, kaikkien näiden puolueiden etevimmät miehet. Ei ole kumma, jos näiden tosiasiain edessä ruvettiin katsomaan, että nyt oli aika tullut kieltolain aikaansaamiseksi. Ei siis suinkaan se, että toisellaiset vaatimukset kieltolakiin nähden tulivat raittiusväenkin taholta suurlakon jälkeen esille, osoita raittiuden harrastajissa mitään kannan muutosta, vaan ainoastaan olojen muuttumista.

Mitä tulee muihin kohtiin, joihin myös viitattiin, ikäänkuin kanta olisi muuttunut, niin on asianlaita jotenkin samanlainen; niin esimerkiksi tuossa korvauskysymyksessä. Raittiuden Ystävien komiteassa, samoin kuin vähän myöhemmin toimineessa valtion asettamassa komiteassa, kiellettiin jyrkästi juriidiselta kannalta, niinkuin täällä on tunnustettu, kaikki juovutusjuomaliikkeiden oikeus korvaukseen, mutta myönnettiin, että saattaa olla sovinnaissyitä myöntämisen puolella. Tämä sovinnaisuus ei suinkaan, niinkuin täällä on käsitetty, tarkoita samaa kuin kohtuullisuus, vaan tarkoitettiin tällä minun tietääkseni sitä, että vastustus sillä tavalla saataisiin jonkunverran heikommaksi, että siltä taitettaisiin kärki, ja että myös voisi olla näkökohtia, niinkuin nytkin on, ulkopuolella varsinaisen kohtuullisuuden arvostelun, jotka puoltavat jonkinlaisen helpotuksen myöntämistä, kun on kysymys väkijuomaliikkeen lakkauttamisesta.

On nyt sanottu — ohimennen mainitakseni — että väkijuomatehtaiden osakkeita olisi siirtynyt alkuperäisiltä omistajilta muille, ja että se puhuisi voimakkaasti kohtuullisuuden kannalta korvauksen myöntämisen puolesta. Tahdon huomauttaa, että nekin, jotka ovat saaneet näitä osakkeita siirron kautta, ovat olleet hy-

vin tietoiset siitä, missä asemassa väkijuomaliike on, nimittäin siinä asemassa että se, jollei muulla tavalla, niin ainakin kaiken kaupan kieltämisen kautta voidaan tehdä kannattamattomaksi. Onhan kaupungin valtuustolla nykyään oikeus kokonaan kieltää ainakin kaikkien poltettujen väkijuomien myynti, puhumattakaan siitä, että lainsäädäntö pitkin aikaa on selvästi lausunut sen, niinkuin täällä on myönnettykin, että tämä liike oli vain määräaikaisesti sallittu, ja että määräaika on asetettu sillä tavoin, että pääoma, joka oli siihen sijoitettu, saataisiin sillä ajalla kokonaan korvatuksi.

Täällä sitten annettiin jonkunlainen kuvaus siitä, mitenkä asiaa käsiteltiin valtiopäivillä vuonna 1907, ja on leimattu se työ liian pintapuoliseksi ja miltei kelpaamattomaksi. Minä myönnän, niinkuin silloinkin myönsin, että työ oli vaikea ja aika kovin lyhyt ja että laissa senvuoksi voi olla semmoista, joka vaati korjausta jälestäpäin. Olen valmis myöntämään tänä päivänä, että semmoisia kohtia on, jotka olisi voitu sanoa paremmin ja jotka pitää korjata sopivassa tilaisuudessa. Mutta huolimatta kaikesta siitä, mitä on sanottu, en ole voinut tulla vakuutetuksi siitä, että käsittely vuoden 1907 valtiopäivillä olisi tehnyt tämän lain vahvistamisen mahdottomaksi.

On puhuttu kauppasopimuksista, mutta myönnetty, että valiokunta todisti, etteivät kauppasopimukset olleet tiellä. On puhuttu siitä, ettei ollut millään tavalla selvitetty kysymystä valtion tulojen korvaamisesta. Se kyllä on totta, mutta valiokunnan perusteluissa oli kuitenkin selvä viittaus siihen, että tämä korvaaminen voi tapahtua verotuksen kautta, jos ei muuten, ja sen yksinkertaisen keinonhan senaatin vähemmistö on äskettäin tekemissään ehdotuksissa myöskin löytänyt. Minä en ymmärrä, että olisi ollut mahdotonta vuonna 1908 keväällä jo löytää tämä ratkaisu valtion tulojen korvaukseksi, jos asiaan silloin olisi käyty täydellä tarmolla käsiksi. Ja se asia olisi voitu järjestää seuraavilla valtiopäivillä.

Korvauskysymyksen poisjääminen valiokunnan ehdotuksesta saa taas selityksensä siitä samasta syystä, joka on vaikuttanut, ettei sitä nytkään ole voitu ottaa kaikkiin alotteisiin, se nimittäin, että on epävarmaa, missä määrin tämmöinen lakiehdotus voisi olla mahdollinen eduskunnan alotteesta, kun tuo saattoi koskea perustuslakikysymystä. Olisi siinäkin hallituksella keväällä 1908 minun ymmärtääkseni ollut tilaisuutta tehdä alote ja saada asia seuraavana syksynä jollakin tavalla ratkaistuksi. Niin että nämä kaksi seikkaa ovat semmoiset, että ne eivät ehdottomasti olisi vieneet tätä lakiehdotusta karille.

On myöskin tehty muistutuksia lain teknillistä rakennetta vastaan. Minä tässä äsken sanoin, että siinä olisi korjauksen varaa. Eivät ne puutteet kuitenkaan olleet semmoiset, etteikö tässä maassa olisi monta kertaa vahvistettu paljoa puutteellisempia lakeja muodolliselta kannalta katsoen. Siitä vakuuttaa se tarkastus, jonka alaisena tämä lakiehdotus on ollut erilaisilla tahoilla, joilla tietysti on koetettu tarkasti hakea kaikki mitä siinä puutteellista saattaa olla. Näiden puutteellisuuksien joukossa mainittiin valtion monopooli. Minä olen persoonallisesti sitä mieltä, että olisi ollut onnellisempaa, jos ei olisi asetuttu ehdottoman valtion monopoolin kannalle, mutta olen samalla sitä mieltä, ettei olisi ollut mahdotonta järjestää asia myöskään monopoolin perustukselle, niinkuin eduskunta oli päättänyt.

Pahimpana puutteena on kuitenkin mainittu sitä, että tässä ei ollut annettu hallitukselle oikeutta tehdä poikkeuksia ulkomaalaisiin nähden. Minä nyt puolestani en voi panna suurtakaan arvoa sille seikalle, että ulkomaalaiset turistit, jotka liikkuvat tässä maassa, eivät olisi tilaisuudessa käyttämään väkijuomia niinkuin kotimaassaan. Kyllä vieraan, joka tulee maahan, täytyy oppia elämään sen verran maan tapojen mukaan, ja minä olen varma siitä, että useimmat turistit, kunnioittaen kansan viisautta säätää semmoinen itsesäilytyslaki, olisivat taipuneet välttämättömyyden alle. Toinen seikka on tuon kaakkoiskulman, josta puhuttiin. Siinähän vaikeuksia saattaa tulla. Mutta kyllä minun täytyy olla sitä mieltä, että tämä asia on asianomaisten itsensä valvottava. Sehän on mahdollista, ettei olisi korkeimmassa paikassa vahvistettu lakia senvuoksi, että siinä olisi huomattu tässä kohden aukko, ja silloin meidän olisi täytynyt koettaa asettua toiselle kannalle. Mutta niin kauan kun ei tiedetä, mitä sillä taholla sanotaan, on minusta liian aikaista meidän itsemme koettaa panna koko kieltolaki vaaraan poikkeusmääräysten kautta, jotka olisi tehty näiden ulkomaalaisten huvilanomistajien mahdollisten tarpeitten tyydyttämiseksi. Sillä jos ruvetaan ajattelemaan tarkemmin, mihin tuom-

moiset poikkeukset johtavat, niin luullakseni tullaan siihen, ettei näitä poikkeuksia voida tehdä, ilman että samalla semmoisia aukkoja tulee koko kieltolakiin, että sen vaikutus on miltei turha, ainakin hyvin suuressa määrässä toisenlainen, kuin mitä siltä on toivottu.

Olen kosketellut näihin asioihin osottaakseni ainakin oman käsitykseni siitä, että hyökkäys tuota asiankäsittelyä vastaan vuoden 1907 valtiopäivillä tuskin oli aiheutettu. Jos tahdotaan hakea syytä siihen, että kieltolaki meni karille, niin kyllä minusta täytyy lievemmin sanoen käsittää asia niin, että vaikeat valtiolliset asiat keväällä 1908 tekivät hallitukselle mahdottomaksi omistaa asialle täyttä huolta. Mutta minä puolestani en voi olla siinä näkemättä vähän enemmänkin, näkemättä siinä tämän hallituksen puolelta riittävän hyvän tahdon puutetta. Minä en tahdo käyttää mitään sen kovempaa sanaa, mutta olkoon se kuitenkin lausuttu kaikella sillä painolla, jonka kansan hartaimman toivomuksen ja eduskunnan yksimielisen päätöksen syrjäyttäminen voi tälle arvostelulle antaa.

Mitä asian myöhempään käsittelyyn tulee, niin onhan selvää, että vaikeudet kasvoivat suuresti syksyyn mennen, ja kasvoivatpa niinkin suuriksi, että on koko paljon helpompi ymmärtää, miksi sitä ei sitten enää viety perille. Mutta ei siinäkään käsittelyssä minun ymmärtääkseni ole mahdollista olla huomaamatta, ettei asiaa ajettu aivan niinkuin olisi pitänyt. Otan esimerkiksi tuon korvauskysymyksen. Oliko se oikein tapa ruveta tätä asiaa järjestämään, että ensin kysyttiin alkoholiliikkeiden harjoittajilta ja tehtaanomistajilta, mitä he vaatisivat siitä, jos liike lakkautettaisiin, niinkuin Kauppa- ja Teollisuustoimituskunta teki? Eikö olisi oikeampaa ollut alkaa siitä päästä, että olisi otettu selvitettäväksi, oliko heillä minkäänlaista oikeutta saada tätä korvausta vai ei? Tämä nyt oli virhe, joka teki että asian kehitys ja hoitaminen tuli aivan väärälle tolalle, eikä suinkaan tämän asian saattaminen oikealle tullut estetyksi sen kautta että alkoholimonopolikomitea asetettiin ja voi antaa mietintönsä vasta marraskuussa, sillä eiväthän nämä kaksi asiaa ole millään tavalla keskenään yhteydessä. Olisi voitu molempia samalla aikaa ja rinnakkain valmistaa.

Jos minä olen pakotettu nyt, kun asia on tullut puheeksi tekemään nämä muistutukset, niin minun täytyy samalla lisätä, että tietystikin asiain hoito tähän suuntaan ensi sijassa oli silloisen Kauppa- ja Teollisuustoimituskunnan päällikön vastuulla ja että toiset senaatin jäsenet ainoastaan välillisesti voivat vaikuttaa asioiden kulkuun. Minä jätän kokonaan sanomatta, missä määrin heillä oli tilaisuutta vaikuttaa siihen. Kun asia oli päässyt tälle kannalle syksymyöhällä, kylläpä sitten voi jo ymmärtää, että se oli vaikea selvittää muulla tavalla kuin senaatti teki puoltamalla hyljättäväksi tämän ehdotuksen, sillä niin tärkeät ja suuret asiat olivat jääneet riittävää valmistusta vaille. Minä senvuoksi en ollenkaan tahdo heittää kiveä niiden miesten päälle, jotka ovat olleet osallisina siihen menettelyyn, joka lopulta saattoi tämän ensimäisen kieltolakiyrityksen raukeamaan. Mutta tämän yhteydessä täytyy minun sanoa, että se seikka, että Suomen ensimäinen kieltolakiyritys näin raukesi, ei ole mikään syy antaa näiden ponnistusten tästä lähtien raueta tai laimentua tai muuttaa suuntaansa. Minä luulen että jos niin tehdään, on asianomaisilta unohtunut se suuri hätä, joka on väkijuomatulvan vuoksi kansan keskuudessa vallinnut, se hätähuuto, joksi on sanottu eduskunnan päätöstä vuonna 1907. Kun se asia ei ole kylliksi elävänä mielessä, niin vaikeudet, jotka kohtaavat asian edelleen ajamista, helposti kasvavat toimivien henkilöiden silmissä niin suuriksi, että ne rupeavat pelottamaan enemmänkin kuin asia vaatii.

Noista pelotuksista, jotka nyt ehkä monenkin mielestä näyttävät vaativan kieltolakiasian suuntaamista toiselle tolalle, on ensi sijassa mainittu se vastustus, joka saattaisi kohdata Ranskan taholta. Tähän nähden tahdoisin puolestani sanoa, että meidän ei pidä edeltäkäsin ruveta kuvittelemaan, mitenkä suuret ne vaikeudet ja se vastustus tulevat olemaan, jotka meitä sieltä päin kohtaavat. Meidän pitää kulkea omaa tietämme niin kauvas kuin pääsemme, ja sitten kun nähdään minkälainen vastustus on, ja jos nähdään, että tie nousee kokonansa pystyyn, on meidän aika hakea toisaalta polkua, joka vie ainakin suunnilleen samoille perille. Sitten, mutta sitten vasta.

Sanotaan, että tästä tulee taloudellinen taistelu, jota me emme jaksa kestää. Minä myönnän sen, että siitä saattaa tulla taistelu, ja että kysymys, olemmeko valmiit tähän taisteluun, on kylläkin oikeutettu. Mutta toiselta puolen

on tässäkin muistettava, että se asia, jonka puolesta taistellaan, on siksi suuri ja merkitsee jo puhtaasti taloudelliseltakin kannalta niin paljon Suomen kansan tulevaisuuteen ja elinvoimiin nähden, että on uskallettava hyvinkin vaikea taistelu. Muistettava on siihen käydessä, että väkijuomatkin riistävät toimeentulon meidän kansamme köyhiltä kerroksilta, on muistettava, että se merkitsee ainakin noin osapuilleen sadanmiljoonan tappion vuosittain meidän kansallemme, välilliset ja välittömät menot yhteenlukien. Se on suonenlasku, joka tuntuu ja heikontaa kansan taloudellisia voimia. Toiselta puolen on muistettava, että jos me pelkäämättä ja päättävästi käymme tähän taloudelliseen taisteluun, on varmaankin oleva puolellamme sivistyneen maailman parhain myötätunto. Minä olen varma siitä, että kaikki, mikä on inhimillistä ja jaloa nykyaikaisten sivistyskansojen povessa, tulee, vaikkapa vasten tahtoaankin, antamaan tunnustuksen kansalle, joka on valmis kärsimään paljon aineellista vaikeutta pyrkiessään siveellistä kuntoansa korottamaan. Ja tämä meille takaa ennemmin tai myöhemmin voiton.

Ed. Ståhlberg: Senaattori Danielson-Kalmari on katsauksessaan kieltolakiasian vaiheisiin kosketellut, eikä aivan ohimennen, niitä epäilyksiä, joita senaatin esitysehdotuksessa vuonna 1907 esiintuotiin yleisestä kieltolaista ulkomaiden kauppasopimusten kannalta, ja on julistanut ne ikäväksi erehdykseksi. Kernaasti suoden sen lohdutuksen, jonka Venäjän kauppaministerin lausunto kauppasopimuksista saattaa tarjota, pyydän kuitenkin huomauttaa ensiksi, ettei tämä seikka suinkaan ollut ainoa syy, jonka tähden silloinen senaatti ei katsonut voivansa yleisen kieltolain ehdotusta puolustaa, ja toiseksi, että lopullinen arvostelu silloisen senaatin kauppasopimuksia koskevasta esityksestä on mielestäni nyt vielä ennenaikainen. Vasta sitten kun todella on nähty, että yleinen, ehdoton kieltolaki on saatu aikaan, saatu vahvistetuksi traktaatti- ja vientivaltain vastustamatta ja ryhtymättä vastatoimenpiteisiin, joiden mahdollisuus tuntuu senaattori Danielson-Kalmarille koko joukon selvinneen, taikka tällaisesta vastustuksesta huolimatta, vasta silloin, lienee aika antaa se lopputuomio, jonka senaattori Danielson-Kalmari nyt on julistanut. Ja kenties sitä ennen vielä tulee senaattori Danielson-Kalmarille aihetta taaskin tarkistaa käsitystänsä silloisen senaatin esityksestä ja sen perusteluista.

Että se kanta, jolta senaattori Danielson-Kalmari nyt katselee kieltolakiasiaa ja raittiusasian eteenpäin ajamista lainsäädännön kautta, ei enään ole kovinkaan kaukana siitä käsityskannasta, joka entisellä senaatilla oli kaksi vuotta sitten, lienee hänen lausuntonsa loppuosa kyllin selvästi osoittanut. Sen saanen merkitä varsin huomattavaksi lisätodistukseksi siitä, että ei hallitus silloin, kaksi vuotta sitten, asiaa arvostellessaan suurestikaan erehtynyt, ja että, jos sen käsitystä olisi enemmän huomioon otettu, luultavasti raittiutta edistävässä, toteutetussa lainsäädännössä oltaisiin koko joukon pitemmällä kuin nyt todellisuudessa ollaan. Enkä luule ed. Danielson-Kalmarin suurestikaan erehtyvän, kun hän nyt asiaa perinpohjaisesti harkittuaan on sitä mieltä, että sensuuntaiselta, tosioloja huomioon ottavalta käsityskannalta on lähdettävä, jos mieli todella eteenpäin tosituloksiin päästä.

Ed. Wiljakainen: Täällä eduskunnassa on usein ja tänä päivänä viimeksi huomautettu siitä, että raittiusmiehet olisivat muuttaneet kantaansa alkuperäisestä kunnallisesta kieltolaista yleiseen kieltolakiin. Ed. Soininen on jo vähän valaissut sitä puolta asiasta, mutta kaipaa se vielä vähän lisävalaistusta.

Jo raittiustyötä alotettaessa Suomessa asetettiin yleinen kieltolaki siksi loppumääräksi, johon työn kautta pyritään. Jos nyt sitten keinoja ja aikojen kuluessa muotoja valitessa on ollut väliasteita, ei tuon seikan pitäisi kannan muutosta esittää, että on jonakuna hetkenä otettu kieltolaki eli lopullinen pyrkimys ohjelmaan kokonaisuudessaan. Se ei ole siis ollut muutos kannassa, vaan se on ollut ajan valinnassa. Siinä katsauksessa, minkä edustaja-senaattori antoi, oli se vika, ettei selitetty, minkä johdosta tuo komitea syntyi ja minkätähden sen ohjelma tuli sellaiseksi kuin se tuli. Tampereella oli yleinen raittiuskokous 1902 ja siellä riideltiin kaksi päivää siitä, onko lainsäädäntö vastaisuudessa asetettava yleisen vai kunnallisen kieltolain perusteelle. Hyvin pienellä enemmistöllä tuli lopputulokseksi se, että kunnallinen kieltolaki hyväksyttiin, mutta siinä ei ollut rahtuakaan sen puollustajilla voiton syynä se, että kunnallinen kieltolaki olisi ollut enemmän toi-

vottava, vaan ratkaisevana seikkana oli se, että oli mahdoton nelijakoisessa eduskunnassa silloin saada yleistä kieltolakia, mutta että mahdollisesti voitaisiin saada kunnallinen kieltolaki. Kun sen lisäksi vielä raittiuden harrastajain johtomiehet eri kokouksessa olivat asiata punninneet syystalvella 1902, tuli loppupäätökseksi se, että komitea työnsä perusteeksi asetti kunnallisen kieltolain. Eivätkä komitean perustelut kohdistu niin paljon yleistä kieltolakia vastaan kuin kunnallisen kieltolain puolustukseksi niitä vastaan, jotka sitä vastustivat. Tulee muistaa, että raittiuden vastustajat yleensä olivat pitäneet pitkiä ja ankaroita saarnoja kunnallista kieltolakia vastaan, jota leimattiin kunnalliseksi tyranniaksi ja jolla muka tahdottiin rajoittaa kuntalaisten vapautta. Tämä seikka aiheutti sen, että kunnallista kieltolakia täytyi lämpimästi puollustaa komiteassa, vaikka, niinkuin ed. Soininen jo huomautti, yleinen kieltolaki hyvin selvästi näkyikin sen takaa. — Tämän komitean lausunnossa oli näistä korvausvaatimuksista sellainenkin huomautus, että niille oluttehtaille vain olisi kenties korvausta annettava, jotka ovat viime aikoina uusineet koneitaan ja tehneet aineellisia uhrauksia, mutta että niille tehtaille, joissa ei mitään uudistuksia ollut tapahtunut, ei olisi korvausta myönnettävä, koska arveltiin niitten saaneen voittoja sen verran, että entiset uhraukset kylläkin ovat korvatut.

Mitä sitten tulee hallituksen asettamaan komiteaan ja sen lausuntoon, niin oli sillä tarkoituksena, että hallitus sen lausunnon perusteella jättäisi vuoden 1905 valtiopäiville hallituksenesityksen. Mistä syystä silloinen senaatti lienee muuttanut mielipidettään, mutta sellaista esitystä ei tullutkaan eikä siitä saatu edes tietoa ennenkuin aivan valtiopäivien edellä ja silloin piti viime hetkessä toimittaa säätyesitys valtiopäiville, niin että kyllä silloinenkin hallitus osasi jo olla kieltolakia ja yleensä raittiuslainsäädäntöä vastaan, niinkuin se on muulloinkin ollut.

On sitten täällä arvosteltu valiokunnan työtä, mutta jätetty huomioon ottamatta, mitenkä tuo valiokunta asetettiin. Eduskunnan kaikki ryhmät olivat sitä mieltä, että valtiopäivien ensimäinen tehtävä olisi saada kieltolaki. Suomen eduskunnan oli tehtävä maailman ensimäinen yleinen kieltolaki, sillä ne Ameriikan kieltolait eivät ole täydellisiä, ja siihen nähden olisi pitänyt niin tärkeätä lakia valmistamaan asettaa hyvin taitavat tekijät. Mutta ryhmät pitivät tärkeämpänä sen, että sinne tuli hyviä raittiusmiehiä, kellä niitä oli; sosialistit asettivat sinne m. m. edustaja Naaralaisen; sen ohella valiokunnan puheenjohtaja ilmoitti moneen kertaan, ettei hän itse ole kieltolain kannalla. Semmoisia kieltolain säätäjiä sinne siltä taholta pantiin. Lähinnä isoin ryhmä ei pannut valiokuntaan yhtään entistä valtiopäivämiestä; siellä olivat kaikki ensikertalaisia. Lakimiehenä oli valiokunnassa entinen varalautamies eikä yhtään ainoata varsinaista lakimiestä.

Sitten täällä on huomautettu, että raittiusmiehet siellä huonosti tekivät tehtävänsä; niin kokenut valtiopäivämies kuin valtioneuvos Danielson-Kalmari on siitä huomauttanut. Mutta ei muisteta, että valiokunnassa päätökset syntyvät äänestyksen kautta, niin ettei siellä yksityisen jäsenen mielipide paljonkaan paina. Siellä ratkaistaan pykälät äänestyksellä; ja että siellä tehtiin hyvin hataraa työtä, se on varma.

Täällä on huomautettu, että valiokunan tiedossa oli tuo senaatin lakiehdotus. Se huomautus on siinä määrin oikaistava, että tuo lakiehdotus olisi ollut kyllä tiedossa, mutta että se ylenkatseella hylättiin, siitä yksinkertaisesta syystä, että se oli perustuslaillisen senaatin tekemä eikä siihen se ryhmä voinut suostua, joka ei ollut perustuslaillinen eikä myöskään se ryhmä, joka yleensä ei mitään hallitusta suvaitse. Tuo ehdotus jätettiin aivan varteen ottamatta, vaikka siinä olisi ollut monta tähän meidänkin lakiin soveltuvaa kohtaa.

Edelleen on täällä pidetty erehdyksenä, että monopooli otettiin lain pohjaksi. Mutta asianlaita olikin niin, että tuo monopooli juuri oli valiokunnassa kaikki kaikessa ja sentähden piti kaikki muut esitykset uhrata ja tehdä laki semmoiseksi, että senaatti tuli itse viinan polttajaksi ja välittäjäksi. Olihan tuo perustuslaillinen senaatti, saihan se polttaakin. Vasta sitte perästäpäin, kun pykälä oli muodostettu ja siitä äänestetty, ilmoitettiin eräältä taholta vastalause omaa päätöstä vastaan ja tuntui melkein siltä kuin tämä vastalause olisi syntynyt sen johdosta, että oli huomattu onnen voivan kääntyä ja tuonne senaattiin tulla muitakin, joille viinanpoltto ei olisi aivan mieluista. Semmoista, että tehdään vastalause omaa päätöstä vastaan, voi sattua vain siinä valiokunnassa, jossa ensikertalaiset työskentelevät.

Täällä on huomautettu siitä, että lakiehdotuksessa on paljon epäjohdonmukaisuutta ja paljon epäkäytännöllisyyttä. Että sellaisia on helppo saada aikaan ymmärtää hyvin, kun ajatellaan esimerkiksi, että ensin päätettäessä apteekkien väkijuomalääkkeiden väärinkäytöksestä, oltiin sitä mieltä, että se on suuri ja pahennusta tuottava, mutta sitten kun ryhdyttiin pykälää tekemään, että vain lääkärin määräyksestä saa alkoholilääkkeitä, niin sanottiin, että kylmettymistippoja ja vatsanlääkkeitä pitää köyhän saada ilman lääkärin määräystä. Jos nyt tarvitsee esim. kaljan väkevöittämistä varten kylmettymisen tippoja, jotka eivät ole mitään muuta kuin spriitä, niin kukapa ei silloin olisi kylmettynyt, että saisi apteekista lääkkeitä. Sen tapaisia ristiriitaisuuksia syntyy silloin, kuin vastakkaiset mielipiteet pääsevät lakia säätämään.

Sitten on täällä huomautettu, että ei ole ollut aikaa kiinnittää aikaisemmin kieltolakiin huomiota. Tuntuu melkein siltä kuin senaatilla hylätessään kieltolakiehdotuksen ei olisi silloinkaan ollut aikaa riittävästi kiinnittää huomiota siihen, mitä asiassa saattoi tulla kysymykseen. Onhan senaatissa kieltolakia arvosteltaessa sanottu, ettei pitäisi semmoisia kuin hajuvesiä ja pulituuria panna kunnan määräysvallan alaisiksi, koska siitä voisi olla haittaa niille tarpeille ja tarkoituksille, joita tarvitaan. Senaatissa ei tunnuta tiedettävän, että hajuvesiä käytetään juopottelujuomana niissäkin maissa, joissa väkijuomain saanti ei ole millään tavalla vaikeutettu. On nimittäin vähän ilkeätä muutamien ihmisten hankkia väkijuomia luvallisista lähteistä. On sen vuoksi sievempää, jos saa tuikun murheeseensa hajuvesipullosta; tehtailijat ovat kyllä niin hyväntahtoisia, että laittavat juuri sellaisia kuin mieli tekee ja että ne soveltuvat erinomaisesti juomatarkoituksiin.

Tunnetaan myöskin, että suutarit ja nikkarit käyttävät lakkaa hyvin yleisesti, eroittavat jollakin kemiallisella toimella sen denaturoimisaineen siitä ja nauttivat terveydekseen, ja että tässä maassa juuri on ollut huomattavana, että maakauppiaat ovat myöneet muutamin paikoin hyvin isot määrät vuodessa nikkarin- ja suutarinlakkaa, vaikka ei paikkakunnalla ole ollut mitään senlaatuisia liikkeitä: suutarit eivät ole lakkaa käyttäneet eikä puuseppiä ole ollut. Tämä osottaa, että sitä on käytetty kylläkin väärin. Eikä ole luultavaa että kunnat estäisivät teknillisiin tarkoituksiin kauppiasta pitämästä pulituuria kaupan. Mutta on sittenkin luultavaa, että kunnat kieltäisivät semmoisen, joka väärinkäyttäisi tätä oikeutta ja antaisivat jollekulle toiselle kauppiaalle sen oikeuden. Ja juuri se seikka, että kunnalla olisi kieltovalta, estäisi, ettei sitä väärinkäytettäisi.

On myös moitittu lakia siitä, että se on liian kova rangaistusmääräyksissään. On tunnettua, että Amerikan kieltolait suureksi osaksi ovat menettäneet merkitystään sen kautta, että sakot ovat liian vähäiset. Kannattaa maksaa sakko ja rikkoa lakia julkisesti. On tunnettua, että kaupungeissa meillä voisi sattua samalla tavalla, ja sentähden pitää sakkojen olla sovitettu rikoksen laatua ja myös sakotettavan maksukykyä myöten. Rangaistusmääräykset ovat kieltolaissa jonkun verran korkeammat kuin entisessä väkijuomalaissa, mutta ei paljoa. On huomattava, että nykyisen lain mukaan rikos on vain siinä, että se loukkaa toisen luvallista tai laillista tietä hankkimaa oikeutta, mutta jos tulee kieltolaki, niin kenenkään oikeutta se ei loukkaa, mutta se loukkaa kansan hyvää järjestystä. Ja sentähden täytyy olla kovemmat rangaistusmääräykset.

On arveltu, että kansa voisi kenties suostua vieläkin kunnallislakiin. Se nyt on turha toivo, sillä kansalla on jo jonkunverran enemmän kokemusta kuin 1904. Ja se kokemus on sellainen, että jos mikään kaupunkikunta kieltää väkijuomakaupan, — maalaiskunnillahan ei tuota oikeutta olekaan — niin toiset kunnat kiiruhtavat heti toimittamaan sille alueelle väkijuomia. Ja minkälaisia ne kiiruhtajat ovat? He ovat selvästi lain rikkojia. Niillä kauppiailla, jotka lähettävät toisista kaupungeista väkijuomia, ei ole mitään lähetysoikeutta. Vähittäiskaupasta on nimenomaan säädetty laissa, että siitä saa myödä vaan noudettavaksi. Mutta lakia ei noudateta. Esim. Helsingissä sitä eivät noudata muut kun vähittäismyyntiyhtiön puodit. Väkijuomia on myytävä sille, joka tulee niitä noutamaan, erityisessä huoneessa ja erityisessä kaupunginosassa. Kyllä täällä muita rikoksia jotenkin valppaasti ajetaan syytteeseen, mutta väkijuomien vähittäismyyjät saavat aivan julkisesti rikkoa määräyksiä. Onpa vielä ilmestynyt rautateitä varten hallinnollinen määräys, että rautateiden on estettävä lainrikkojia rautateitä käyttämästä. Ne, joilla on oikeus lähettää väkijuomia — valmistajat — eivät voi

yksityisille lähettää siitä yksinkertaisesta syystä, että niin rikkaita ostajia ei paljon ole, jotka kykenisivät ostamaan semmoisia määriä kuin valmistajilla on oikeus lähettää.

Kunnallinen kieltolaki ei riitä. Ajatellaan nyt, että Suomessa kaikki kylpypaikat eivät tulisi missään tapauksessa käyttämään kieltooikeuttaan, ja ne sitten pitäisivät juomatapoja vireillä maassa, jossa kaikki muut kunnat olisivat päättäneetkin kieltää väkijuomaliikkeen. Mitään toiveita siitä, että kunnallisesta kieltolaista yleiseen kieltolakiin päästäisiin, ei olisi olemassa.

Jos taas niin sattuisi, että ulkomaisia viinejä ei saataisi kieltää, niin annettakoon ne hyväntekeväisyysyhtiölle, joka ei myö kellekään välikauppiaalle, vaan tuottaa niitä sille, joka tilaa.

Mitä tulee sitten noihin ulkomaalaisten oikeuteen tässä maassa nauttia väkijuomia, niin onhan meillä ainakin oikeus kysyä, onko mitään maata, joka säätäisi ulkomaalaisille eri lakia, kuin mitä omat kansalaiset noudattavat. Ainakin sananparsi Suomessa sanoo: „Elä maassa maan tavalla, taikka muuta maasta pois". Saattaa niin olla, että venäläiset vaatisivat itselleen väkijuomain käyttöoikeutta, mutta missään tapauksessa sen oikeuden myöntäminen ei saata tulla senaatille, vaan on pantava lakiin, millainen oikeus saadaan myöntää, ja lainsäätäjäin on pidettävä huolta siitä, että sitä ei yhdellä aikaa käytetä yhdellä tavalla, toisena toisella, niinkuin tulisi käymään, kun senaatti varsinkin nykyaikana näkyy muuttelevan hyvin usein, niin että toisena puolena vuotena annettaisiin yhdenlaiset oikeudet, toisena toisenlaiset.

Kyllä on keksittävä sellainen pykälä, jos poikkeuspykälää vaaditaan, että se on laissa sanottu, ja että se ei lisää senaatin valtaa ainakaan suuremmaksi nykyisen lain myöntämää, jossa se on määräajoiksi pantu ja myöskin kunnan luvasta riippuva. Senaatin esityksessä ei ollut kumpaakaan rajoitusta.

Mitä sitten tulee korvauskysymyksiin sekä siihen, mistä varat saadaan, niin tehtäköönpä kieltolaki milloin hyvänsä ja vahvistettakoonpa se milloin hyvänsä, missään tapauksessa ne kumpikaan laki eivät tule kieltolakiin. Kyllä korvausjuttu on semmoinen, että siitä on eduskunnan päätettävä erikseen, päätettäköönpä ennen tai jälkeen kieltolain hyväksymisen, mutta kieltolakiin sitä kummitusta ei sovi panna, niinkuin ed. Kaarne ja Vihantola esittävät, vaan on se pidettävä erillään. Ja taas verotuskysymys on hallituksen esitettävä ja parhaiten se menee tulo- ja menoarvion yhteydessä eikä siinä suhteessa talousvaliokunta vuonna 1907 luullut olevan mitään estettä, sillä ennenkuin kieltolain johdosta olisi valtion tulo- ja menoarvioon tarvittu lisätuloja, olisi se ollut vasta vuotta 1910 varten, jolloin ei olisi enää viinaa poltettu eikä olutta valmistettu. Ja taas tuo korvauskysymys olisi myöskin ollut ratkaistavissa, jos laskut olisivat pitäneet paikkansa, ennen asetuksen voimaanastumista, sillä eivät viinatehtailijat olisi päässeet vaatimaan korvausta laitoksistaan, ennenkuin olisivat lakanneet polttamasta, ja hallituksella olisi ollut tilaisuus selvittää sitä seikkaa ja eduskunnalle antaa esitys ennen 1910. Mutta kun ei ryhdytä mihinkään eikä valmisteta millään lailla, niin aina ollaan siinä, missä silloinkin oltiin, ja yhtä vähän luullakseni on hyötyä siitä, jos uusi kieltolaki säädetään, tehtäköönpä se minkälainen hyvänsä. Siinäkin tulee puutteita olemaan, mutta jos hallitus taitavilla lakimiehillä valmistuttaisi nyt sen perästä kun tietää, mitä sen lain pitää sisältää, kieltolain, ja jos se samalla koettaisi uusilla tutkimuksilla, sillä nythän ovat lakimiehet näyttäneet perusteita, mitenkä sitä lunastusasiaa on ruvettava ratkaisemaan, joko arvioittamalla tai muuten ottaa selon, mitä korvausta on annettava ja kelle on annettava, niin voisi toivoa, että joskus saadaan sekä kieltolaki vahvistetuksi että myöskin käytäntöön. Jos tälla lailla kinastellaan hallituksen kanssa järjestyksestä ja jos hallitus ei ryhdy mihinkään toimiin, niinkuin täällä on jo ilmennyt, ettei nyt voida mitään toimia, niin hyvin vähän hyötyä on siitä, että eduskunta taas tuhlaa muutamia kuukausia kieltolain rakentamiseen.

Meillä vanhoilla raittiusmiehillä on alusta alkaen ollut se kokemus, että raittiustyö on hyvin vaivaloista. Sen vastustajat ovat hyvin monet ja ne ovat vieläkin voimakkaat. Se on se valtavin puolue yhteiskunnassa. Mutta niillä on kuitenkin se ominaisuus, että ne vähitellen tulevat tajuamaan, että on väistyttävä ja että ne ihmiset lisääntyvät päivä päivältä, jotka käytännössä osottavat, että väkijuomia ei tässä maassa tarvita. Kyllä meillä ilmeisesti on väärä käsitys lain merkityksestä, kun me luulemme, että kunhan saadaan se painettu sana, silloin on kansa muuttunut raittiiksi.

Kyllä siinä tarvitaan siveellistä voimaa; ja

varsinkin niiden, jotka ehdottomasti luottavat lain yksin riittäväksi, olisi aika miettiä, että eiköhän elämäntapojakin sopisi jo ajoissa ruveta tarkistamaan ja vähentämään väkijuomien viljelystä, jottei sitten tuo kieltolaki olisi niin suuri isku ja jottei kieltolakia tarvitsisi niin ankarasti vaatia semmoisissakin oloissa, joissa sitä ei kuitenkaan saada. Ja ne olot ovat semmoiset, että jos voimat meidän maamme ulkopuolella asettuvat sitä vastaan, niin kyllä meidän on tyydyttävä rajoituksiin ja otettava se, mitä saamme. Mutta tästä ei suinkaan seuraa, että meidän kotimainen hallituksemme ennakolta rupeaisi kansan holhoojaksi ja sanoisi: ei sieltäpäin mitään lähde. Hallituksen olisi aika asettua eduskunnan toimintaa tässä suhteen kannattamaan ja asetuttava sille kannalle, jolle eduskunta asettui 1907, että jos laissa havaitaan puutteita, niin parannettakoon ne perästäpäin niissä kohdin, missä korjausta kaivataan, älköönkä asetuttako sille kannalle, että jos ei ensi kerralla täysin valmista saada, on se armotta hyljättävä.

Ed. Tokoi: Olisin kyllä odottanut, että herra valtioneuvos Danielson-Kalmari olisi esiintynyt joko ryhmän edustajana taikka hallituksen jäsenenä, mutta aivan Danielson-Kalmarimaisella taituruudella hän on ilmoittanut, että hän ei tällä kertaa puhu kummankaan, ei ryhmän eikä hallituksen edustajana. Koska muun muassa minä yhtenä sen välikysymyksen allekirjoittajana, joka meidän taholta on tehty tässä kieltolakiasiassa, toivon, ettei hallitus kuittaisi vastaustaan tähän välikysymykseen tällä sangen epäsuoralla tavalla: esittämällä kantansa nyt tässä yksityisen jäsenensä lausuntona ja yksityisen jäsenensä kautta evästyskeskustelussa, joka koskee kieltolakiehdotusta, niin tarjoutunee meille, minulle, tilaisuus tähän kysymykseen kajota silloin kun se tulee välikysymyksen muodossa esille. Sillä minä uskon, että hallituksen jäsen yksityisenäkin ollen tällä kertaa on tyhjentänyt kaikki ne varastonsa, mitä hallitus mahdollisesti tulee käyttämään silloin kun tahtoo vastata tehtyyn välikysymykseen. Mutta ed. Danielson-Kalmarin esiintyminen on väkisinkin minun mieleeni tuonut sellaisen ajatuksen, että eiköhän sittenkin hallituksen jäsen tällä esiintymisellään ole tahtonut valmistaa itselleen ja hallitukselle selkänojaa muissa ryhmissä, nimittäin keskustassa ja oikeistossa, esittämällä jo etukäteen kantansa, tekemällä hyökkäyksen kieltolakia vastaan. Ja tuo käsitys sai yhä enemmän vahvistusta sen jälkeen kuin ed. Soininen esitti sangen kaksinaisella lausunnolla kantansa, josta minä luulen että se on paljoa lähempänä ryhmän kantaa kuin ehkä edustaja Danielson-Kalmarin kanta ja jossa ed. Soininen ilmoitti ei tarttuvansa kiveen heittääkseen sillä hallitusta. Myöskin ed. Ståhlberg on tyytyväisyydellä ilmaissut, että nykyisen hallituksen jäsenessä muutos on tapahtunut ilahuttavaan suuntaan. Mutta koska, kuten sanoin, meille mahdollisesti toisella kertaa tarjoutuu tilaisuus tästä puhua lähemmin, niin en, niin houkuttelevalta kuin se tuntuisikin, kuitenkaan tahdo tällä kertaa siihen lähemmin kajota ja toivon, etteivät sosialidemokraatit muutkaan tähän nyt heitettyyn syöttiin tarttuisi.

Ed. Haapanen: Täällä on maalaisliiton taholta suorastaan syytetty suomalaista puoluetta siitä, että se ei tahtoisi kieltolakia. Tosin syytöksen tekijä ei ole sitä tahtonut todistaa. Käsitykseni on se, että sitä ei voikaan todistaa, sillä suomalainen puolue on edelleen ohjelmansa kannalla. Se on tässä kysymyksessä asettunut ja asettuu edelleen vaatimaan kieltolakia. On kokonaan toinen asia, jos puolue tai sen muutamat miehet ovat valmiit avoimin silmin ottamaan selkoa niistä vaikeuksista, jotka lakiehdotuksella ovat voitettavinaan ja jos he tämän esittävät, eihän ole oikeutta kutsua tätä asian vastustamiseksi; päinvastoin on se asian toteutumiselle vain eduksi, että ajoissa saadaan nämä vaikeudet seikkaperäisen pohdinnan alaisiksi. Mitä muuten kieltolain tarpeellisuuteen ja välttämättömyyteen tulee, niin sen tässä todisteleminen ryhmän tai toisen puolelta on aivan tarpeeton. Kansa edustajiensa kautta on sen jo ennen kyllin selvästi lausunut eikä ole mitään syytä olettaa, vielä vähemmän väittää, että tässä muutosta puoleen tai toiseen olisi tapahtunut. Kansa edelleen vaatii juomatulvan tukkeamista siihen sopivalla lainsäädännöllä. Tällä kertaa on pääkysymyksenä, miten tällainen lainsäädäntö saadaan aikaan, miten saadaan esteet poistetuiksi sen tieltä. Toivon että asiaa valmistava valiokunta siinä onnistuisi ja olen puolestani varma, että valiokunnan suomalaisen

puolueen jäsenet ovat valmiit tekemään voitavansa esitettyjen esteiden poistamiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskuntaesitykset lähetetään Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 28 ja 41).

4) Kieltolakiesityksen antamista Eduskunnalle

koskeva ed. Wiljakaisen y. m. anom. ehd. n:o 174, joka täysi-istunnossa kuluvan kesäkuun 18 p:nä pantiin pöydälle tämän päivän täysistuntoon, esitetään edelleen ja lähetetään Puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 44).

Puhemies ilmoittaa, että istunto nyt täytyy keskeyttää ja että kokoonnutaan jälleen kello 6 i. p.

Istunto päättyy kello 3,30 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

klo 6 i. p.

Eduskuntaesityksiä ja anomusehdotuksia.

5) Senaatin oikeusosaston muuttamista erityiseksi korkeimmaksi tuomioistuimeksi

koskevan ed. Hultinin y. m. anom. ehd:n n:o 172 esittää ed. Hultin, samalla ehdottaen sen lähetettäväksi Perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Söderholm: Jag skulle anhålla att ifrågavarande petitionsmemorial måtte bordläggas.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun työjärjestyksen 29 §:n viimeisen momentin mukaan ehdotusta, jota ei ole kannatettu, ei voida äänestyttää, en katso ed. Söderholmin ehdotusta voitavan jättää äänestyksen alaiseksi.

Pyydän lisätä, että kun anomuksen ovat tehneet useammat edustajat ja yksi niistä on sen omasta ja muiden puolesta esittänyt, niin on katsottava, että useammat edustajat sitä kannattavat.

Ed. Söderholm: Jag ber få fråga om det vid sådant förhållande är tillåtet att yttra sig i själfva saken?

Puhemies: Jag anser mig icke kunna medgifva detta, då diskussionen är afslutad. (En katso voivani sitä sallia, koska keskustelu asiasta on julistettu päättyneeksi.)

Anomusehdotus lähetetään Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 39).

6) Virkamiesoloissa vallitsevien epäkohtien korjaamista

koskevan ed. Nevanlinnan y. m. allekirjoittaman anom. ehd:n n:o 186 esittää ed. Lagerlöf; ja lähetetään se hänen tekemänsä ehdotuksen mukaisesti Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 47).

7) Erinäisten virkamiesoloissa löytyvien epäkohtien korjaamista

tarkoittavan ed. Talaan y. m. anom. ehd:n n:o 96 esittää ed. Talas, jonka ehdotuksesta anomus lähetetään Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 49).

8) Toimenpiteitä uudistusten aikaansaamiseksi valtion virkamiesoloissa

koskevan ed. Kallion y. m. anom. ehd:n n:o 149 esittää ed. Kallio; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 51).

9) Lainsäädäntötoimenpiteitä hakukelpoisuuden tunnustamiseksi naisille kaikkiin valtion virkoihin

tarkoittavan ed. Käkikosken y. m. anom. ehd:n n:o 190 esittää ed. Käkikoski. Asia lähetetään, kuten sen esittäjä ehdottaa, Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 58).

10) Armahduksen myöntämistä Siperiaan karkotetuille Suomen kansalaisille

koskevan ed. Lagerlöfin anom. ehd:n n:o 166 esittäminen jätetään, kun ed. Lagerlöf ei ole saapuvilla, Puhemiehen ehdotuksesta vähän myöhempään; ja kun se, sittenkun kaksi seuraavaa asiaa oli esitetty, uudelleen otetaan käsille, lähetetään se ed. Lagerlöfin ehdotuksen mukaisesti Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 82).

11) Ehdotuksen koiraveron suorittamisesta 14 p:nä jouluk. 1894 annetun Keisarillisen asetuksen 1 §:n 1 kohdan muuttamisesta

sisältävän ed. Nixin y. m. allekirjoittaman edusk. esit:n n:o 22 esittää ed. Storbjörk, jonka ehdotuksesta se lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan (Liitteet II siv. 19).

12) Leimaverovapauden myöntämistä Lapin kihlakunnan asukkaille

tarkoittavan ed. Fräntin y. m. anom. ehd:n n:o 142 esittää ed. Fränti; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Valtiovarainvaliokuntaan (Liitteet II siv. 22).

13) Valtiovaraston saattamista vastuunalaiseksi virkamiesten virheellisen menettelyn tuottamasta vahingosta

koskevan ed. Riihelän y. m. anom. ehd:n n:o 171 esittää ed. Riihelä. Hänen ehdotuksestaan asia lähetetään Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 78).

14) Suomen valtionrautateiden virka- ja palvelusmiesten virkavirheiden tutkimista ja tuomitsemista koskevien määräyksien tarkastamista

tarkoittavan ed. Hallsténin y. m. anom. ehd:n n:o 188 esittää ed. Hallstén, jonka ehdotuksesta asia lähetetään Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 46).

15) Kruununvoudinvirkojen lakkauttamista

koskevan ed. Tulikouran y. m. anom. ehd:n n:o 14 esittää ed. Tulikoura, ehdottaen anomuksen lähetettäväksi Lakivaliokuntaan.

Puhemiehen ilmoitettua Puhemiesneuvoston ehdottavan, että tämä anomusehdotus lähetettäisiin Perustuslakivaliokuntaan, lähetetään asia sitten, kun kukaan ei kannata Lakivaliokuntaan lähettämisestä tehtyä ehdotusta, Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 57).

16) Ehdotuksen asetukseksi elok. 14 p:nä 1901 annetun, erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuden tuomioihin ja päätöksiin sisältävän arm. asetuksen 4 §:n 2 kohdan kumoamisesta ja Oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 19 §:n muuttamista toisin kuuluvaksi

koskevan ed. Annebergin y. m. allekirjoittaman edusk. esit:n n:o 28 esittää ed. Anneberg; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 31).

17) Ehdotuksen lisäykseksi Rikoslain 43 lukuun

sisältävän ed. Voipion y. m. edusk. esit:n n:o 35 esittää ed. Voipio, jonka ehdotuksesta asia lähetetään Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 21).

18) Ehdotuksen asetukseksi Maakaaren 16 luvun 15 §:n osittaisesta muuttamisesta

sisältävän ed. Voipion y. m. edusk. esit:n n:o 36 esittää ed. Voipio, jonka ehdotuksesta se lähetetään Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 63).

19) Asunnon vuokrasta voimassa olevien lainsäännösten tarkastamista ja uudistamista

koskevan ed. Erkon y. m. anom. ehd:n n:o 63 esittää ed. Erkko, jonka jälkeen asia ed. Erkon ehdotuksen mukaisesti lähetetään Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 53).

20) Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n muuttamista toisin kuuluvaksi

tarkoittavan ed. Voipion y. m. anom. ehd:n n:o 184 esittää ed. Voipio. Hänen ehdotuksestaan se lähetetään Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 39).

21) Uuden metsästysasetuksen säätämistä

koskevan ed. Heikkisen y. m. anom. ehd:n n:o 175 esittää ed. Heikkinen. Asia lä-

hetetään hänen ehdotuksensa mukaan Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 146).

22) Armollisen esityksen antamista teitten ja siltain tekemisestä

koskevan ed. Liston y. m. allekirjoittaman anom. ehd:n n:o 191 esittää ed. Malmivaara, jonka jälkeen se lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 127).

23) Ehdotuksen laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista

sisältävän ed. Soinisen y. m. allekirjoittaman edusk. esit:n n:o 34 esittää ed. Soininen; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 75).

24) Armollisen esityksen antamista n. s. vapaitten kansakoulujen perustamiseksi ja kannattamiseksi

koskevan ed. Alkion y. m. anom. ehd:n n:o 89 esittää ed. Alkio. Hänen ehdotuksestaan anomusehdotus lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 109).

25) Määrärahan myöntämistä kansanlastentarhoille

tarkoittavan ed. Hultinin anom. ehd:n n:o 173 esittää ed. Hultin; ja lähetetään asia hänen ehdotuksestaan Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 201).

26) Lisätyn määrärahan myöntämistä prostitueerattujen auttamiseksi kunnialliseen työhön

koskevan ed. Käkikosken y. m. allekirjoittaman anom. ehd:n n:o 192 esittää ed. Käkikoski. Anomusehdotus lähetetään sen esittäjän ehdotuksesta Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 179).

27) Toimenpiteisiin ryhtymistä siveysolojen parantamiseksi

tarkoittavan ed. Käkikosken y. m. anom. ehd:n n:o 193 esittää ed. Käkikoski, samalla lausuen:

Se anomus, jonka ponnen äsken luin, on jätetty jo kaksille valtiopäiville, mutta on hautautunut valiokuntaan, vaikka siinä tärkeänä ajankohtana pyydetään kiireellistä apua siveettömyyteen sortuneiden ihmisten auttamiseksi. Sillä aikaa kun eduskunta pysyy tässä asiassa toimettomana, suljetaan toinen turvakoti toisensa perästä varojen puutteessa ja sadat naiset sortuvat yhä syvemmälle paheeseen vieden tuhansia muita ihmisiä mukaansa. Että epäsiveellisyys ei tuhoa ainoastaan muutamia yhteiskunnan hylkäämiä naisolentoja, vaan on koko yhteiskuntaa uhkaava vaara, sen osottavat ne tilastolliset tiedot, joita olen tässä toisessa anomuksessa esittänyt. Suomen eduskunta on osottanut ymmärtävänsä, että sen tulee tehdä voitavansa taistelussa juoppouspahetta vastaan, mutta olemme saaneet kokea, että kieltolaki viipyy, ja sen viipyessä juoppous yhä kasvaa. Siitäkin syystä täytyy yhteiskunnan täydellä tarmolla käydä taisteluun sitä toista pahetta vastaan, jonka tuhotyöt juoppouden kanssa päivä päivältä kasvavat maassamme ja vähentävät kansamme työkykyä ja toimintatarmoa juuri sellaisena aikana, jolloin tämä kansa tarvitsisi kaiken siveellisen voimansa taistelussa turmelevia voimia vastaan.

Anomusehdotus lähetetään tehdyn esityksen mukaisesti Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 169).

28) Ehdotuksen laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta

sisältävän ed. Ståhlbergin edusk. esit:n n:o 23 esittää ed. Ståhlberg, jonka ehdotuksesta anomus lähetetään Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 5).

29) Ehdotuksen laiksi ammattivaltuustoista

sisältävän ed. Ståhlbergin edusk. esit:n n:o 24 esittää ed. Ståhlberg; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 18).

30) Ehdotuksen laiksi elinkeinoliikkeiden työsäännöiksi,

joka sisältyy ed. Ståhlbergin edusk. esit:een n:o 25, esittää ed. Ståhlberg; ja lähetetään asia hänen ehdotuksestaan Työväen-

asiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 37).

31) Ehdotuksen laiksi, joka käsittää määräyksiä alaikäisten elinkeinotoiminnasta ja ammattityöstä

ja on otettuna ed. Ståhlbergin edusk. esit:een n:o 26, esittää ed. Ståhlberg. Hänen ehdotuksestaan asia lähetetään Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 44).

32) Valtion kannatusavun myöntämistä niille työväen järjestöille, jotka ensi syksy- ja talviajalla ammatissaan järjestävät työttömäin avustuksen,

koskevan ed. Paasivuoren y. m. allekirjoittaman anom. ehd:n n:o 129 esittää ed. Paasivuori. Anomusehdotus lähetetään ed. Paasivuoren ehdotuksen mukaisesti Työväenasiainvaliokuntaan (Liitteet IX siv. 76).

33) Esikaupunkien asukasten oloissa vallitsevien epäkohtien poistamista

tarkoittaviin toimenpiteisiin ryhtymistä koskevan ed. Kirveen y. m. anom. ehd:n n:o 65 esittää ed. Kirves. Se lähetetään ed. Kirveen ehdotuksen mukaan Laki- ja Talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 178).

34) Yleisen väenlaskun toimittamista

koskevan ed. Gyllingin y. m. anom. ehd:n n:o 180 esittää ed. Gylling, ehdottaen sen lähettämistä Sivistysvaliokuntaan.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa tämän lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan.

Puheenvuoron saa

ed. Kuusinen kannattaakseen ed. Gyllingin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska kaksi ehdotusta on täällä tehty, tulee äänestettäväksi sen välillä, onko anomusehdotus lähetettävä valtiovarainvaliokuntaan vaiko sivistysvaliokuntaan.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomusehdotuksen lähetettäväksi Valtiovarainvaliokuntaan, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt sen lähetettäväksi Sivistysvaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Anomusehdotus on siis päätetty lähettää Valtiovarainvaliokuntaan (Liitteet II siv. 27).

35) Ehdotuksen a) lisäykseksi pankkiliikkeestä, jota yhtiö harjoittaa, toukok. 10 p:nä 1886 annetun arm. asetuksen 1 §:ään, sekä b) asetukseksi ulkomaisen pankkiosakeyhtiön oikeudesta harjoittaa pankkiliikettä Suomessa

sisältävän allekirjoittamansa edusk. esit:n n:o 37 esittää ed. Homén, jonka ehdotuksesta asia lähetetään Pankkivaliokuntaan (Liitteet X siv. 3).

36) Ehdotuksen laiksi maanhankinnasta tilattomalle väestölle

sisältävän ed. J. Castrénin y. m. allekirjoittaman edusk. esit:n n:o 29 esittää ed. J. Castrén; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 5).

37) Uudisviljelyksen edistämistä viljelyspakkoperiaatteen mukaan

tarkoittavan ed. Huttusen y. m. anom. ehd:n n:o 139 esittää ed. Huttunen, jonka ehdotuksesta se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 61).

38) Valtion asutustoiminnan järjestämistä

koskevan ed. Kairamon y. m. anom. ehd:n n:o 131 esittää ed. Rannikko. Hänen ehdotuksestaan se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 59).

39) Toimenpiteitä kruunumetsien uudisasutuksen edistämiseksi,

koskevan ed. Kairamon y. m. anom. ehd:n n:o 130 esittää ed. Rannikko. Sekin lähetetään hänen ehdotuksestaan Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 66).

40) Kruunun metsämaitten asuttamista

tarkoittavan ed. Haapasen y. m. anom. ehd:n n:o 98 esittää ed. Haapanen, jonka ehdotuksesta se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 68).

41) Kruunun metsämaitten asuttamista

koskevan ed. Leinon y. m. anom. ehd:n n:o 87 esittää seuraavasti

Ed. Leino: Tämä kysymys tilattomasta väestöstä ja tilattoman väestön maahan kiinnittämisestä on nykyajan polttavimpia kysymyksiä sisäisten uudistusten alalla. Yleensä kaikki aatesuunnat ottivat puolueohjelmiinsa edistysmielisiä kansanvaltaan pyrkiviä aatteita. Varsinkin kohdistettiin näissä huomio maamme suuren tilattoman väestön auttamiseen. Kuitenkin ovat asiat nyt sillä tavalla, että useilla tahoilla on asettauduttu puolustamaan n. s. vuokraoikeutta, mutta lisätty siihen sana „perinnöllisyys". Nykyään, jolloin silmiemme edessä on ollut sellaisia kokemuksia, että hyvinkin varmalta näyttävät oikeusnormit saattavat tulla niin ristiriitaisiksi, että niitä selitellään useammalla eri tavalla, ei tämä huomio ole ollut vaikuttamatta yritteliäisyyttä lamauttavasti noihinkaan kruunun mailla oleviin metsätorppareihin. Maanviljelystyö on sellainen työ, josta työntekijöille koituu hyötyä useiden vuosien, useasti vasta kymmenien vuosien kuluttua. Ja kun niin pitkää aikaa varten täytyy tehdä työtä, ei ole ihme, jos vuokramies tuntee jonkunnäköistä turvattomuudentunnetta, varsinkin kun silmien edessä on elävänä esimerkkinä yksityisten mailla olevat torpparit. Kruunun mailla olevat torpparit ovat sitä suuremmalla syyllä kohdistaneet huomionsa siihen, että heidänkin vuokrakontrahtinsa eräissä kohdin ja ajantapauksissa saattaisi tulla selitetyksi sillä tavalla, että heidän raskaalla työllä viljelykselle raivatut tilansa joutuisivat toisten käsiin. Yleisesti lienee eduskunnalle tunnettua, että maanviljelys tässä maassa ei ole siinä tilassa, jossa sen tulisi olla. Kansan taloudellinen tappio on kohonnut vuosi vuodelta, sen vuoksi, että tämä kansa ostaa elinvälineitä, vaikka maan pinta-alasta ainoastaan neljä prosenttia on otettu viljelykselle. Näillä kruunun mailla asustaa yli neljän tuhannen torppariperheen. Jos nyt asettauduttaisiin sille kannalle, että luovutettaisiin täydellä omistusoikeudella hallittavaksi nuo yli neljään tuhanteen nousevan torppariperheen viljelystilukset, niin sillä toimenpiteellä kohotettaisiin heidän uupuvaa luottamustansa, ja edistettäisiin maanviljelyksen sekä karjanhoidon kaikinpuolista kehitystä. Näin ollen rohkenen minä toivoa, että arvoisa maatalousvaliokunta ottaisi tämän asian ensi tilassa käsitelläksensä ja antaisi sille mahdollisimman suurta huomiota.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Anomusehdotus lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 72).

42) Sellaisten kruunun metsätorppien ja mäkitupien asukkaiden, joiden maapalstoja ei heti voida muodostaa itsenäisiksi uudistiloiksi, oikeudellisen aseman turvaamista

koskevan ed. Lohen y. m. anom. ehd:n n:o 88 esittää seuraavasti

Ed. Lohi: Kun lukee Metsähallituksen kertomusta vuodelta 1907, joka kertomus on arvoisille eduskunnan jäsenille jaettu, tulee siitä ehdottomasti siihen tulokseen, että nuo kruunun torpparit ylimalkaan viettävät kerrassaan paratiisillista elämää. En tiedä kuinka monessa torpassa nuo arvoisat herrat ovat itse personaallisesti käyneet havaintojaan tekemässä, mutta tuloksiin nähden täytyy minun epäillä, että suurin osa näitä havaintoja on tehty metsäherrojen kamarissa, sillä elämän todellisuus on ainakin minulle esiintynyt aivan päinvastaisessa valossa. Köyhyys, puute ja kurjuus on suurimmalla osalla noita kruunun metsätorppareita aivan jokapäiväisenä vieraana. Tämä ei ole ihmeteltävää, sillä luonnollista on, että ihminen, joka tuntee itsensä orjaksi, asemansa mielivallasta riippuvaksi, menettää suuressa määrin itseluottamuksensa ja samalla halun maanviljelyksenkin eteen työtä tekemään, kun ei ole täysiä takeita siitä, että työ varmasti tulee hänen ja perillistensä hyväksi.

Metsähallitus mainitsemassani kertomuksessa kehuu noiden torpparien oikeudellista asemaa myöskin hyvin turvatuksi, tuoden tämän väitteen tueksi sen seikan, että poishäätöjä on harvoin tapahtunut. Totta kyllä on, että suora-

naisia häätöjä ei liene viime aikoina tiheään tapahtunut. Mutta sittekin nuo säädökset, joita torpparit ovat pakotetut kontrahtiensa mukaan noudattamaan, ovat sellaiset, että niiden nojalla on kaikki toiminta kytketty metsäherrojen mielivaltaan. Huomautan vain, että torppari ei saa ilman metsäherran lupaa kruununmaalla metsästää, ei kalastaa, ei myydä heinäkiloa, ei olkikupoa j. n. e. Tuollaisten säädösten nojalla ovatkin monin paikoin nuoret kokemattomat metsäherrat, jotka ovat vasta koulupenkiltä päässeet, lukeutuen suorastaan torpparijoukkojen isänniksi, tehneet näiden elämän aivan sietämättömäksi. Tuo häätöjen vähälukuisuus minun mielestäni on omiansa todistamaan, että nuo torparit ovat sittenkin koettaneet nöyrästi noudattaa herrojensa mielijohteita. Toivon, että tämä kruununtorpparien kysymys ei jäisi niiden asiain joukkoon, joita eduskunta „ei ole ehtinyt käsitellä" ja ehdotan että tämäkin anomusehdotus lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Anomusehdotus lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 79).

43) Korvauksen hankkimista niille torppareille, lampuodeille ja mäkitupalaisille, jotka ovat joutuneet häädetyiksi sen johdosta, että maalisk. 12 p:nä 1909 vahvistettu asetus torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokraamisesta ei ennen viime maalisk. 14 päivää astunut voimaan

koskevan ed. Hokkasen y. m. anom. ehd:n n:o 125 esittää ed. Hokkanen ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 78).

44) Rahaston perustamista uudisasutuksen edistämiseksi kruunun mailla erinäisissä Oulun läänin kunnissa

tarkoittavan ed. Fräntin y. m. anom. ehd:n n:o 144 esittää ed. Fränti, jonka ehdotuksesta se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 85).

45) Toimenpiteitä poronhoidon edistämiseksi

koskevan ed. Heikkisen y. m. anom. ehd:n n:o 176 esittää ed. Heikkinen, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 167).

46) Valtion maanviljelystarkoituksiin harjoittaman lainausliikkeen uudestaan järjestämistä

koskevan ed. Pullisen y. m. anom. ehd:n n:o 117 esittää ed. Pullinen, jonka ehdotuksesta se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 107).

47) Sotilas-, siviili- ja pappisvirkatalojen käyttöjärjestelmän muuttamista ja niiden alustalaisten aseman turvaamista

tarkoittavan ed. E. Elorannan y. m. anom. ehd:n n:o 157 esittää ed. E. Eloranta, jonka ehdotuksesta se lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 132).

48) Sotilas- ja siviilivirkatalojen luovuttamista niiden asukkaille

koskevan ed. Torpan y. m. anom. ehd:n n:o 138 esittää ed. Torppa. Hänen ehdotuksensa mukaisesti se lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 131).

49) Sotilas- ja siviilivirkatalojen luovuttamista tilattomalle väestölle

tarkoittavan ed. Kaarneen y. m. anom. ehd:n n:o 72 esittää ed. Kaarne ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 133).

50) Kruunun torpparien oikeudellisen aseman turvaamista

koskevan ed. Kaarneen y. m. anom. ehd:n n:o 73 esittää ed. Kaarne. Se lähetetään hänen ehdotuksestaan Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 78).

51) Kruununpuustellien luovuttamista tilattomalle väestölle

koskevan ed. Rosenqvistin y. m. allekirjoittaman anom. ehd:n n:o 118 esittää ed. Rosenqvist, jonka ehdotuksesta se lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 134).

52) Erinäisiä muutoksia huhtik. 24 p:nä 1903 annetun, rautateiden hallintoa koskevan asetuksen 24 ja 25 §§:iin

tarkoittavan ed. Kirjarinnan y. m. anom. ehd:n n:o 104 esittää ed. Kirjarinta. Se lähete-

tään hänen ehdotuksestaan Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 48).

Rautatievaliokuntaan (Liitteet VII) lähetetään seuraavat asiat:

53) Yöjunien käytäntöön ottamisesta Pohjanmaan radoilla

tehty ed. Malmivaaran y. m. anom. ehd. n:o 141, jonka esittää ed. Malmivaara,

54) Pälkäneen pitäjässä olevan Kostianvirran perkaus- ja kanavoimishankkeen toteuttamista

koskeva ed. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 23, jonka esittää ed. Yrjö-Koskinen,

55) Kemijoen koskien perkaamisesta

tehty ed. Ahmavaaran anom. ehd. n:o 36, jonka esittää ed. Ahmavaara,

56) Kemijoessa löytyvien Valajan-, Ounas- ja Neitikoskien perkaamista valtion varoilla

tarkoittava ed. I. Hoikan anom. ehd. n:o 42, jonka esittää ed. Iisakki Hoikka,

57) Maantien rakentamisesta Tschuolisjärven pohjoisrannalta Inarin pitäjässä Norjan rajalle

tehty ed. Fräntin anom. ehd. n:o 38, jonka esittää ed. Fränti,

58) Valtioavun myöntämistä hankkeessa olevaa kapearaiteista rautatietä varten Helsingistä Pusulaan

koskeva ed. Hallsténin y. m. anom. ehd. n:o 179, jonka esittää ed. Hallstén,

59) Rautatien rakentamisesta Turusta Uuteenkaupunkiin

tehty ed. Kaskisen y. m. anom. ehd. n:o 9, jonka esittää ed. Kaskinen,

60) Rautatielinjan tutkimista Perniön asemalta Kemiön saaren kautta Taalintehtaalle

tarkoittava, ed. Hedbergin y. m. anom. ehd. n:o 16, jonka esittää ed. Hedberg,

61) Rautatien rakentamisesta Risteen asemalta Porin radalla Loimaan asemalle Turun—Toijalan radalla

tehty ed. Seppä-Murron y. m. anom. ehd. n:o 146, jonka esittää ed. Seppä-Murto,

62) Rautatien rakentamista Kuloveden pysäkiltä Porin radalla Mietaan asemalle Seinäjoen—Kristiinan radalla

koskeva ed. Junnilan y. m. anom. ehd. n:o 185, jonka esittää ed. Antila,

63) Rautatien rakentamista Porin kaupungista Kankaanpään kirkonkylään

tarkoittava ed. Rapolan y. m. anom. ehd. n:o 135, jonka esittää ed. Rapola,

64) Rautatielinjan tutkimista Lahdesta Päijänteen länsipuolitse Jyväskylään

koskeva ed. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. n:o 26, jonka esitää ed. Yrjö-Koskinen,

65) Rautatien rakentamisesta Lahden asemalta Heinolan kautta Jyväskylään

tehty ed. Soinisen y. m. anom. ehd. n:o 134, jonka esittää ed. Soininen,

66) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Oulusta Kuusamoon ja sanotun radan rakentamista koskevan arm. esityksen antamisesta Eduskunnalle

tehty ed. Waaralan y. m. anom. ehd. n:o 10, jonka esittää ed. Waarala,

67) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten Rovaniemeltä Kemijärven kirkolle

tarkoittava ed. I. Hoikan anom. ehd. n:o 15, jonka esittää ed. Iisakki Hoikka, joka sen jälkeen kun asia oli päätetty lähetettäväksi Rautatievaliokuntaan, lausuu:

Samalla pyydän nöyrimmästi liittää tähän anomukseen erään tilastokokoelman, joka osoittaa liikettä — — —

Puhemies: En voi enää antaa puheenvuoroa puhujalle. Puheenalainen asia on jo päätetty lähetettäväksi Rautatievaliokuntaan.

68) Samasta asiasta

tehty ed. Ahmavaaran allekirjoittama anom. ehd. n:o 37, jonka esittää ed. A h m a v a a r a,

69) Taloudellisen ja silmämääräisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatien rakentamista varten Rovaniemeltä joko Kittilän tai Sodankylän kirkolle

tehty ed. Fräntin y. m. anom. ehd. n:o 86, jonka esittää ed. F r ä n t i,

70) Tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten Lapin asemalta Oulun radalla Kajaanin radalle

tarkoittava ed. Lagerlöfin y. m. anom. ehd. n:o 167, jonka esittää ed. L a g e r l ö f,

71) Rautatien rakentamista Oulusta Vaalaan

koskeva ed. Karhin y. m. anom. ehd. n:o 68, jonka esittää ed. K a r h i.

72) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Vaalasta Kajaanin kautta Nurmekseen

tehty ed. Karhin y. m. anom. ehd. n:o 49, jonka esittää ed. K a r h i,

73) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Kajaanista Kuusamoon

tehty ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. n:o 94, jonka esittää ed. H e i k k i n e n,

74) Rautatien rakentamisesta Suonenjoen asemalta Savon radalla Ylivieskan asemalle Oulun radalla

koskeva ed. Etelämäen anom. ehd. n:o 182, jonka esittää ed. E t e l ä m ä k i,

75) Rautatien rakentamista Ylivieskan asemalta Iisalmelle

tarkoittava ed. Malmivaaran y. m. anom. ehd. n:o 97, jonka esittää ed. M a l k a m ä k i,

76) Koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Ylivieskan asemalta Kurkimäen asemalle Savon radalla

tehty ed. Snellmanin anom. ehd. n:o 155, jonka esittää ed. H a v e r i,

77) Rautatien rakentamisesta Ylivieskasta Haapajärvelle sekä koneellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Haapajärveltä Iisalmelle sekä Suolahteen

tehty ed. Kallion y. m. anom. ehd. n:o 162, jonka esittää ed. K a l l i o,

78) Koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimeenpanemista rautatietä varten Haapajärveltä Iisalmeen ja Alapitkän asemalta Joensuuhun sekä arm. esityksen antamisesta sanottujen ratojen rakentamisesta

tehty ed. Nylanderin y. m. anom. ehd. n:o 107, jonka esittää ed. H e i s k a n e n,

79) Koneellisen ja taloudellisen tutkimuksen toimeenpanemisesta rautatietä varten Sievin asemalta Oulun radalla Suonenjoen asemalle Savon radalla

tehty ed. Myllylän anom. ehd. n:o 60, jonka esittää ed. M y l l y l ä,

80) Rautatien rakentamista Kokkolasta Jyväskylän—Suolahden radalle

koskeva ed. Torpan y. m. anom. ehd. n:o 111, jonka esittää ed. T o r p p a,

81) Rautatien rakentamista Suolahden asemalta Pännäisten asemalle Oulun radalla

tarkoittava ed. Haverin y. m. anom. ehd. n:o 69, jonka esittää ed. H a v e r i,

82) Rautatien rakentamisesta Suolahden asemalta Vimpelin kautta Pännäisten asemalle

tehty ed. von Troilin y. m. anom. ehd. n:o 103, jonka esittää ed. v o n T r o i l,

83) Rautatien rakentamista Suolahden asemalta Suonenjoen asemalle Savon radalla

koskeva ed. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 51, jonka esittää ed. P e s o n e n,

84) Samasta asiasta

ed. Tuomen y. m. tekemä anom. ehd. n:o 82, jonka esittää ed. T u o m i,

85) Rautatien rakentamisesta Savonlinnasta Pieksämäen kautta Jyväskylään haararadalla Joroisista Varkauden ja Lehtoniemen tehtaille

tehty ed. Peurakosken y. m. anom. ehd. n:o 124, jonka esittää ed. Peurakoski,

86) Rautatien rakentamista Savonlinnasta Mikkelin kautta Jyväskylään

koskeva ed. Kareksen y. m. anom. ehd. n:o 147, jonka esittää ed. Wuorimaa,

87) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamisesta rautatietä varten Suonenjoelta Joensuuhun

tehty ed. Pesosen y. m. anom. ehd. n:o 52, jonka esittää ed. Pesonen,

88) Yhdysradan rakentamista Savon ja Karjalan ratojen väliille lähtien sopivalta paikalta Kuopion—Iisalmen radalla ja päättyen Joensuun kaupunkiin

tarkoittava ed. Snellmanin anom. ehd. n:o 154, jonka esittää ed. Haveri,

89) Rautatien rakentamista Mikkelin—Otavan väliseltä rataosalta Ristiinan, Suomenniemen ja Savitaipaleen pitäjäin kautta Lappeenrannan kaupunkiin

koskeva ed. Wuorimaan y. m. anom. ehd. n:o 153, jonka esittää ed. Wuorimaa,

90) Rautatien rakentamista Värtsilästä Hiiskoskelle

tarkoittava ed. Talaan y. m. anom. ehd. n:o 95, jonka esittää ed. Talas,

91) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamisesta rautatietä varten Karjalan radalta Impilahden ja Koirinojan kautta Suojärvelle

tehty ed. Hainarin y. m. anom. ehd. n:o 113, jonka esittää ed. Hainari,

92) Taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamisesta rautatietä varten Sortavalasta Impilahden, Salmin, Suojärven ja Korpiselän pitäjien kautta Nurmeksen radalle

tehty, ed. Tichanoffin y. m. anom. ehd. n:o 168, jonka esittää ed. Tichanoff,

93) Tutkimuksen toimittamista rautatietä varten Koljolan asemalta Karjalan radalla Käkisalmeen

koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 55, jonka esittää ed. Pullinen,

94) Rautatien rakentamisesta Terijoelta Käkisalmeen sekä tutkimuksen toimittamisesta rautatietä varten Koljolan asemalta Käkisalmeen

tehty ed. Pykälän anom. ehd. n:o 57, jonka esittää ed. Leinonen,

95) Tutkimuksen toimittamista rautatietä varten Simolan asemalta Vilajoen tai Tormoon satamaan Suomenlahden rannalla

koskeva ed. Sinkon y. m. anom. ehd. n:o 102, jonka esittää ed. Sinkko,

96) Rautatien rakentamista Viipurista Koiviston satamaan

tarkoittava ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 56, jonka esittää ed. Pullinen,

97) Rautatien rakentamisesta joko Ojajärven tai Sairalan asemalta Käkisalmeen

tehty ed. Kaasalaisen anom. ehd. n:o 165, jonka esittää ed. Kaasalainen.

Muutoksia valiokuntajäsenyydessä.

Puhemies: Seuraavat neljä edustajaa pyytävät vapautusta siitä valiokunnasta, johon heidät on valittu, siten tehdäkseen muutokset valiokuntain kokoonpanoon mahdollisiksi, nimittäin: ed. Lehtinen maatalousvaliokunnan jäsenyydestä ja talousvaliokunnan varajäsenyydestä, ed. Mimmi Turunen maatalousvaliokunnan varajäsenyydestä, ed. Gylling talousvaliokunnan jäsenyydestä, ed. J. W. Eloranta talousvaliokunnan varajäsenyydestä.

Nämä pyynnöt hyväksytään ja Valitsijamiehiä kehoitetaan ryhtymään asianmukaisiin täydennysvaaleihin.

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat ed. Raatikainen ja Pärssinen ensi perjantaiksi.

Seuraava istunto on ensi perjantaina kello 6 i. p.

Istunto päättyy klo 8,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

12. Perjantaina 25 p. kesäkuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) V. J:n 32 §:ssä säädettyä äänestystä varten täysi-istunnossa t. k. 22 p:nä pöydälle pantu ed. Pykälän välikysymys, joka koskee aijotun padon rakentamista Vuokseen. 212

2) Kertomus Postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1907. 213

Eduskuntaesityksiä ja anomusehdotuksia:

3) Ed. Wuorimaan y. m. anom. ehd. N:o 12 yhtenäisen maarekisterijärjestelmän aikaansaamisesta. „

4) Ed. Anton Huotarin y. m. anom. ehd. N:o 67 vankiloissa käytettyjen vanhettuneiden rangaistusten poistamisesta ja vankilain sisällisen järjestyksen muuttamisesta ajanmukaiselle kannalle. 215

5) Ed. Hjeltin y. m. anom. ehd. N:o 127 vankeinhoitosiirtolain perustamisesta nuoria rikoksentekijöitä varten. „

6) Ed. Z. Castrénin y. m. anom. ehd. N:o 170 määrärahan myöntämisestä Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitolle vuodeksi 1910. „

7) Ed. Karhin y. m. anom. ehd. N:o 50 arm. esityksen antamisesta uudeksi laiksi keinotekoisten lannoitusaineiden ja valmistettujen rehutavarain sekä siementen kaupasta. „

Siv.

8) Ed. Kaskisen y. m. anom. ehd. N:o 100 määrärahan myöntämisestä kotiteollisuuden edistämistä tarkoittavaksi lainarahastoksi. 215

9) Ed. Sohlbergin y. m. anom. ehd. N:o 189 juoppoparantolain perustamisesta. „

10) Ed. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd. N:o 53 langettavatautisten hoidon järjestämisestä. „

11) Ed. Alkion y. m. anom. ehd. N:o 123 houruinhoitokeskuslaitoksen perustamisesta Vaasan läänin keskitienoille. „

12) Ed. Fräntin anom. ehd. N:o 143 sairastuvan perustamisesta Sodankylän kirkonkylään. „

13) Ed. Liston y. m. anom. ehd. N:o 121 ehdotuksen valmistamisesta laiksi yhdistyksistä rajoitetulla vastuunalaisuudella. „

14) Ed. Nylanderin y. m. anom. ehd. N:o 62 voimassa olevan Vesioikeuslain muuttamisesta entistä enemmän maataloutta edistävään suuntaan. „

15) Ed. Pennasen y. m. edusk. esit. N:o 30 sisältävä ehdotuksen asetukseksi jakolaitoksesta. 216

16) Ed. Sundblomin y. m. anom. ehd. N:o 159 vuotuisen määrärahan myöntämisestä kotiseutututkimuksen edistämiseksi. „

17) Ed. Erkon anom. ehd. N:o 181 kansatieteellisen ulkomuseon perustamisesta. „

18) Ed. Z. Castrénin y. m. anom. ehd. N:o 122 määrärahan myöntämisestä vuodeksi 1910 Suomen Nuorison Liitolle. „

19) Ed. Hedbergin y. m. anom. ehd. N:o 106 a matka-apurahojen myöntämi-

Siv.

sestä yleisistä varoista sanomalehtimiehille. 216
20) Ed. Erkon y. m. anom. ehd. N:o 106 b samasta asiasta. „
21) Ed. Hainarin y. m. anom. ehd. N:o 183 kansalliskirjaston ja maakuntaarkiston perustamisesta Pohjois- ja Keski-Suomea varten. „
22) Ed. Haapasen y. m. anom. ehd. N:o 18 Kajaanin suomalaisen yhteiskoulun ottamisesta valtion huostaan. „
23) Ed. Kaasalaisen y. m. anom. ehd. N:o 164 Käkisalmen reali- ja porvarikoulun ottamisesta valtion huostaan. „
24) Ed. Inborrin y. m. anom. ehd. N:o 74 valtion ja kirkon erottamisesta. „
25) Ed. Huttusen y. m. anom. ehd. N:o 140 toimenpiteistä valtion metsätalouden edistämiseksi. 223
26) Ed. Hainarin y. m. anom. ehd. N:o 112 kunnallismetsäjärjestelmän edistämisestä valtiolainoilla. „
27) Ed. Nuoran y. m. anom. ehd. N:o 163 kuoletuslainojen myöntämisestä valtion varoista pientilallisille Karjalan kannaksella. „
28) Ed. Sinkon y. m. anom. ehd. N:o 178 vesiperäisten maitten kuivattamiseen annettavien vuotuisten määrärahojen korottamisesta. „
29) Ed. Kairamon anom. ehd. N:o 161 toimenpiteistä rappeuden ehkäisemiseksi erinäisillä maatiloilla. „
30) Ed. Nixin y. m. anom. ehd. N:o 115 vuotuisen määrärahan myöntämisestä maanviljelysseuroille käytettäväksi matka-apurahoiksi pienviljelijöille. „
31) Ed. Latvalan y. m. anom. ehd. N:o 93 maanviljelysharrastusta elvyttävien retkeilyjen toimeenpanemisen edistämisestä vuotuisella määrärahalla. „
32) Ed. Kallion y. m. anom. ehd. N:o 92 määrärahan myöntämisestä Suomen Maatalousseurojen Keskusliitolle viljelyskoetoimiston perustamiseksi. „
33) Ed. Kaskisen y. m. anom. ehd. N:o 101 kuoletuslainojen myöntämisestä maanviljelyskouluille tarkoituksenmukaisten rakennusten aikaansaamiseksi. „
34) Ed. Kairamon y. m. anom. ehd. N:o 132 tilanhaltijan hallintaoikeuden järjestämisestä niillä tiloilla, jotka valtion toimenpiteistä muodostetaan tilattomille luovutettaviksi. 223
35) Ed. Kairamon y. m. anom. ehd. N:o 133 tilattoman väestön lainarahaston uudelleen järjestämisestä. 224
36) Ed. Alkion y. m. anom. ehd. N:o 90 obligatsiooniluottojärjestelmän sovelluttamisesta tilattoman väestön maanhankinnan avustamiseksi sekä arm. esityksen antamisesta asiasta Eduskunnalle. „
37) Ed. Haapasen y. m. anom. ehd. N:o 187 toimenpiteistä eläkkeiden sekä lakkautus- ja lahjapalkkioiden lakkauttamiseksi. „
38) Ed. E. Elorannan y. m. anom. ehd. N:o 158 pappisvirkatalojen alaisten torpparien oikeudellisen tilan parantamisesta perinnöllistä vuokraoikeusperiaatetta sovelluttamalla. „
39) Ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 71 erinäisistä toimenpiteistä maan hankkimiseksi tilattomalle väestölle. „

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi paitsi aikaisemmin vapautusta saaneita ed. Danielson-Kalmari, Anton Huotari, Hannula, Häyrynen ja Listo.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat yksityisten asiain takia ed. Listo, Anton Huotari ja Häyrynen tämän istunnon alkuosasta, ed. Danielson-Kalmari tämän päivän istunnosta, ed. Hokkanen huomispäiväksi ja ed. Fränti ensi viikon ajaksi.

P u h e m i e s: Arvoisia edustajia muistutan siitä, että heidän tulisi ilmoittaa kansliaan kesäosotteensa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ed. Pykälän välikysymys.

Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:ssä säädettyä äänestystä varten esitetään täysi-istunnossa t. k. 22 p:nä pöydälle pantu ed. Pykälän välikysy-

mys, joka koskee aijotun padon rakentamista Vuokseen.

Äänestys ja päätös:

Ken sallii välikysymyksen tehtäväksi, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se evätty.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 78 ei-ääntä; yksi äänestyslippu ilmoitetaan hylätyksi; Eduskunta on siis päättänyt sallia välikysymyksen tehtäväksi.

2) Kertomus Postisäästöpankin tilasta ja hoidosta vuonna 1907.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä kertomus lähetettäisiin Valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. N e o v i u s: Denna berättelse har visserligen alltid förut remitterats till statsutskottet och likaledes har det varit regel att till bankutskottet icke remitterats andra ärenden än sådana som rört Finlands Bank, men senaste höst gjorde dock landtdagen ett undantag och sände till bankutskottet några initiativ angående ändringar i Sparbanksförordningen. Med stöd af detta prejudikat tillåter jag mig föreslå, att denna berättelse denna gång remitteras till bankutskottet. Detta gör jag bland annat emedan härigenom kunde åstadkommas en jämnare fördelning af arbetsmaterialet mellan de skilda utskotten.

Ed. B ä c k: Jag ber få understöda hr Neovius.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Kaksi ehdotusta asiassa on tehty ja niistä on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo lähettää kertomuksen Valtiovarainvaliokuntaan äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt lähettää sen Pankkivaliokuntaan.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla, joten kertomus lähetetään P a n k k i v a l i o k u n t a a n.

E d u s k u n t a e s i t y k s i ä j a a n o m u s e h d o t u k s i a.

3) Yhtenäisen maarekisterijärjestelmän aikaansaamista

tarkoittavan ed. Wuorimaan y. m. anom. ehd:n n:o 12 esittää seuraavin sanoin

Ed. W u o r i m a a: Tämä anomusehdotus on jo ollut kaikilla yksikamarisilla valtiopäivillä esillä ja melkein joka kerta se on lähetetty semmoiseen valiokuntaan, josta on ollut tietty, ettei sitä siellä otettaisi käsiteltäväksi. Tämä asia on kuitenkin sangen suuresta merkityksestä maalaisille, varsinkin pienemmälle ja köyhälle väestölle. Asia koskee nimittäin heidän maansaantilaillistuttamistaan. Nykyisen lain mukaan kaikkein pienimmätkin tilat pakoitetaan aivan suotta ottamaan käräjissä kolme lainhuudatusta ensiksi ja sen jälestä kiinnekirjan. Tämmöinen toimitus maksaa pienviljelijöille vähintäin 60 markkaa. Sitä paitsi se vie heiltä paljon aikaa ja jalkavaivoja eikä siitä kuitenkaan ole minkäänlaista todellista hyötyä. Ainoastaan tuomarit ja käräjäadvokaatit siitä hyötyvät, sillä meidän lakiemme mukaan nyt ei tilain omistusoikeus tule millään tavalla turvatuksi lainhuudatuksilla ja kiinnekirjoilla. Voipi tapahtua nimittäin, että on jo edelliset kiinnitykset ja huolimatta siitä, että maanomistaja saa kiinnekirjan käteensä, myydään hänen tilansa sittenkin kiinnitetystä velasta. Samalla tavalla jos pienviljelijä tahtoo vaikka kuinka pientä, vaikkapa 500 markan lainaa, niinkuin pienviljelijä usein tarvitsee saadakseen viljelyksensä kuntoon, täytyy hänen hankkia tuomarilta rasitustodistus ja paitsi omia vaivoja, joita hän saa kärsiä, ja ajanhukkaa, saa hän maksaa siitä ensin vähintään 12 markkaa ja sitäpaitsi hän saa paraimmassa tapauksessa käydä pari kolme kertaa käräjissä, ennenkuin vihdoin kaikki asiakirjat ovat valmiit ja hän voi saada kiinnityksen ja sen kautta lainan. Nyt kuluu häneltä niin pitkä aika tässä touhussa, että hän on jo silloin ehkä menettänyt koko pienen omaisuutensa.

Tämä asia voidaan kuitenkin järjestää yksinkertaisella tavalla ilman että se tulee tuottamaan oikeuden vaaraa. Voidaan järjestää asia siten, että poistamalla entiset määräykset annetaan nimismiehen laadittavaksi luettelo maatiloista eli maanomistuksista jokaisessa

kunnassa. Silloin pienviljelijän tai jonkun, joka ostaa pienen tilan itselleen, ei tarvitse tehdä muuta kuin, niinkuin Amerikan kaunteissa tehdään, mennä nimismiehen luo ostajan kanssa ja siellä nämä tekevät kauppakirjan ja nimismies todistaa pääkirjaan, että kauppa on tehty silloin ja silloin niillä ehdoilla kuin yllä mainitaan. Siitä voidaan esimerkiksi antaa yhden vuoden valitusaika niille, jotka luulevat olevan syytä panna asia riitaan kihlakunnanoikeudessa. Sillä asia on yhtä turvattu kuin nykyisillä monilla lainhuudoilla ja kiinnekirjan etsimisillä. Samalla tavalla voidaan yksinkertaisesti saada kiinnitys siten, että nimismies maarekisteriin merkitsee kaikki lainat, jotka siihen tahdotaan kiinnittää. Se, joka tahtoo lainan, menee lainan antajan tai hänen asiamiehensä kanssa nimismieheen ja ilmoittaa, että hän kiinnittää tilansa siitä lainasta, joka nähdään velkakirjasta, ja nimismies merkitsee rekisteriin, että tähän tilaan on täntapainen velkakirja kiinnitetty sinä ja sinä päivänä. Ja silloin se saa pätevyyden ja lain voiman siksi kuin se nimismiehen luona taas kuoletetaan. Tämän kautta säästetään meidän pienviljelijät suurista ja heille tuntuvista kuluista. Nämä kulut nyt tietysti eivät tunnu miltään suurtilallisille, mutta ne ovat sangen rasittavat pienviljelijöille.

Kun tämä asia on niin monta kertaa turhaan koetettu saada esille, ja nyt taas on ehdotettu puhemiesneuvostossa, että se lähetettäisiin lakivaliokuntaan, joka tahtoo sanoa, että se taas pantaisiin penkin alle, koska lakivaliokuntaan on lähetetty lähes parikymmentä suurempaa ja pienempää lakiehdotusta, niin minä rohkenen ehdottaa, että eduskunta päättäisi tällä kertaa lähettää anomusehdotuksen valiokuntaan, jossa on vähimmän työtä ja jossa luultavasti voidaan tätäkin asiaa käsitellä, nimittäin talousvaliokuntaan.

Ed. Ahmavaara: Jos asia olisi todellakin niin yksinkertainen, kuin edellinen puhuja näytti luulevan, niin se sopisi lähettää mihin valiokuntaan tahansa; mutta joka pikkusenkin tätä asiaa tuntee, tietää, ettei se ole läheskään niin yksinkertainen kuin puhuja luulottelee. Ja sentähden minä kannatan, että se lähetetään lakivaliokuntaan, sillä tämän asian selvittelyssä tarvitaan hyvinkin paljon lakitietoja. Enkä minä usko, että tämän anomuksen perusteella saadaan aikaan parannus asiassa, sillä kun puhuja, joka on anomusehdotuksen tekijä, ei näy tuntevan asiaa, niin on anomusehdotus luultavasti samalla erehdyttävällä tavalla perusteltu. En tahdo kosketella niihin kohtiin, joihin puhuja täällä viittasi, mutta ne juuri osoittivat, että hän on jotenkin tietämätön asiasta, ja sentähden minä ehdotan, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Ed. Laine: Kannatan ed. Wuorimaan ehdotusta, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Ed. Wuorimaa: Minä pyydän ed. Ahmavaaralle huomauttaa, että kyllä talousvaliokunnassa on myöskin juridisia voimia, ei ainoastaan lakivaliokunnassa. Jos se lähetetään lakivaliokuntaan, niin siellä on niin paljon lakiehdotuksia jo ennestään, että tämä asia jää taas kokonaan käsittelemättä.

Ed. Söderholm: Om något af de förslag, som väckts vid denna landtdag, faller inom allmänna lagens område, så är det nog detta. Den fråga, som det här skulle gälla att ordna med en enkel anmälan hos länsmannen, berör både lagfarts- och inteckningsväsendet och mycket annat till. Att då det gäller att fastställa en lagfart eller att afgöra om inbördes rättigheter i fråga om panträtt till fast egendom ytterst krångliga rättsfrågor ofta kunna förekomma, borde vara hvar och en bekant, som litet haft att göra med sådana saker. Jag måste vid sådant förhållande bestämdt hålla före, att en fråga af detta slag, såsom fallande, som sagdt, inom allmänna lagens område, icke borde gå till ekonomiutskottet, utan får jag för min del förorda talmanskonferensens förslag om remiss till lagutskottet.

Puhemies: Saan ilmoittaa, että puhemiesneuvosto ehdottaa tämän anomuksen lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska anomuksen lähettämisestä on tehty kaksi ehdotusta, toinen että anomus lähetettäisiin lakivaliokuntaan, toinen että se lähetettäisiin talousvaliokuntaan, niin asiasta on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo anomuksen lähetettäväksi Lakivaliokuntaan, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt sen lähetettäväksi Talousvaliokuntaan.

Äänestyksessä annetaan 131 jaa- ja 34 ei-ääntä; kaksi lippua ilmoitetaan olleen tyhjää.

Eduskunta siis on päättänyt, että anomus on lähetettävä Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 64).

4) Vankiloissa käytettyjen vanhettuneiden rangaistusten poistamista ja vankilain sisällisen järjestyksen muuttamista ajanmukaiselle kannalle

koskevan ed. Anton Huotarin y. m. anom. ehd:n n:o 67 esittää ed. Anton Huotari; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 26).

5) Vankeinhoitosiirtolain perustamista nuoria rikoksentekijöitä varten

tarkoittavan ed. Hjeltin y. m. anom. ehd:n n:o 127 esittää ed. Hjelt; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 27).

6) Määrärahan myöntämisestä Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitolle vuodeksi 1910

tehdyn ed. Z. Castrénin y. m. anom. ehd:n n:o 170 esittää ed. Z. Castrén; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 164).

7) Arm. esityksen antamista uudeksi laiksi keinotekoisten lannoitusaineiden ja valmistettujen rehutavarain sekä siementen kaupasta

koskevan ed. Karhin y. m. anom. ehd:n n:o 50 esittää ed. Karhi, jonka ehdotuksesta se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 108).

8) Määrärahan myöntämisestä kotiteollisuuden edistämistä tarkoittavaksi lainarahastoksi

tehdyn ed. Kaskisen y. m. anom. ehd:n n:o 100 esittää ed. Kaskinen, jonka ehdotuksesta se lähetetään Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 67).

9) Juoppoparantolain perustamista

tarkoittavan ed. Sohlbergin y. m. anom. ehd:n n:o 189 esittää ed. Sohlberg; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 56).

10) Langettavatautisten hoidon järjestämisestä

tehdyn ed. Yrjö-Koskisen y. m. anom. ehd:n n:o 53 esittää ed. Yrjö-Koskinen, sen lisäksi lausuen:

Tämäkin anomus tarkoittaa samaa kuin edellinen: ei ainoastaan yhteiskunnan velvollisuuden terottamista kovaosaisia jäseniään kohtaan, vaan myöskin sellaisen avun antamista, joka voi hyödyllisiksi työntekijöiksi pelastaa kansalaisia, jotka avun puutteessa vähitellen sortuvat yhteiskunnan taakaksi. Pyydän, että tämäkin anomus lähetetään talousvaliokuntaan.

Anomusehdotus lähetetään Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 55).

11) Houruinhoitokeskuslaitoksen perustamista Vaasan läänin keskitienoille

koskevan ed. Alkion y. m. anom. ehd:n n:o 123 esittää ed. Latvala; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 53).

12) Sairastuvan perustamisesta Sodankylän kirkonkylään

tehdyn ed. Fräntin anom. ehd:n n:o 143 esittää ed. Fränti; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Talousvaliokuntaan (Liitteet IV siv. 59).

13) Ehdotuksen valmistamista laiksi yhdistyksistä rajoitetulla vastuunalaisuudella

koskevan ed. Liston y. m. anom. ehd:n n:o 121 esittää ed. Listo; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Lakivaliokuntaan (Liitteet III siv. 67).

14) Voimassa olevan Vesioikeuslain muuttamisesta entistä enemmän maataloutta edistävään suuntaan

tarkoittavan ed. Nylanderin y. m. anom. ehd:n n:o 62 esittää ed. Nylander; ja lähetetään

se hänen ehdotuksestaan Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 172).

15) Ehdotuksen asetukseksi jakolaitoksesta

sisältävän ed. Pennasen y. m. allekirjoittaman edusk. esit:n n:o 30 esittää ed. Pennanen, jonka ehdotuksesta sanottu eduskuntaesitys lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan (Liitteet V siv. 5).

16) Vuotuisen määrärahan myöntämisestä kotiseutututkimuksen edistämiseksi,

tehdyn ed. Sundblomin y. m. anom. ehd:n n:o 159 esittää ed. Hultin; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 139).

17) Kansatieteellisen ulkomuseon perustamista

koskevan ed. Erkon anom. ehd:n n:o 181 esittää ed. Erkko; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 137).

18) Määrärahan myöntämistä vuodeksi 1910 Suomen Nuorison Liitolle

tarkoittavan ed. Z. Castrénin y. m. anom. ehd:n n:o 122 esittää ed. Z. Castrén; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 158).

19 ja 20) Matka-apurahojen myöntämistä yleisistä varoista sanomalehtimiehille

koskevat ed. Hedbergin y. m. ja ed. Erkon y. m. kaksi yhtäläistä anomusehd:ta n:ot 106 a ja b esittävät ed. Hedberg ja Erkko. Tehdyistä ehdotuksista anomusehdotukset lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 192 ja 195).

21) Kansalliskirjaston ja maakunta-arkiston perustamista Pohjois- ja Keski-Suomea varten

tarkoittavan ed. Hainarin y. m. anom. ehd:n n:o 183 esittää ed. Hainari, jonka ehdotuksesta anomusehdotus lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 152).

22) Kajaanin suomalaisen yhteiskoulun ottamisesta valtion huostaan

tehdyn ed. Haapasen y. m. anom. ehd:n n:o 18 esittää ed. Haapanen; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 95).

23) Käkisalmen reali- ja porvarikoulun ottamisesta valtion huostaan

tehdyn ed. Kaasalaisen y. m. anom. ehd:n n:o 164 esittää ed. Kaasalainen, jonka ehdotuksesta asia lähetetään Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 98).

24) Valtion ja kirkon erottamista

tarkoittavan ed. Inborrin y. m. anom. ehd:n n:o 74 esittää ed. Inborr, ehdottaen anomusehdotuksen lähetettäväksi Perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nuora: Tämän esillä olevan anomuksen lähettämistä valiokuntaan pyydän saada vastustaa siitä syystä, koska tärkeitä luterilaisen kirkon elämään ja toimintaan syvälti koskevia suuria reformikysymyksiä armollisten esitysten muodossa on odotettavissa jo näille valtiopäiville. Tarkoitan nimittäin täydellisen uskonnonvapauden hankkimista kaikille Suomen kansalaisille ja avioliiton solmimista siviiliviranomaisten edessä. Näiden lakiehdotusten kautta, kun ne, kuten on syytä toivoa, lakina voimaan astuvat, tyydytettänee nykyään täysin riittävästi ne vapausliikkeet uskonnollisen elämän alalla, mitkä parastaikaa ovat käymässä Suomen kansan keskuudessa. Ja koska lakeja on laadittava vain olevia oloja silmälläpitäen eikä ajateltuja uudistuksia varten, niin katson nyt tämän kysymyksen herättämistä ja valiokuntaan lähettämistä tarpeettomaksi.

Ed. Söderholm: I likhet med den föregående talaren finner jag också för min del denna petition vara för tidigt väckt. Så länge lagstiftningen ännu binder kyrka och stat så nära vid hvarandra, så länge denna lagstiftning också hänför sig till de enskilda medlemmarna uti samhället och berör dem så nära,

kan man enligt min tanke icke skrida till den åtgärd, som här är i fråga. Denna åtgärd förutsätter ohjälpligen, såsom föregående talaren antydde, att vi få en långt mera utvidgad religionsfrihet än vi nu hafva. Så länge det icke är den enskilde medlemmen af lutherska kyrkan tillåtet att utgå från kyrkan utan att ansluta sig till annat religionssamfund, så länge ett stort antal religionssamfund icke hafva full religionsfrihet här i landet, ligger det också nära, att man icke skall tänka på en åtgärd sådan som den nu föreslagna. Jag skall icke denna gång vidare uppehålla mig vid denna fråga, utan ber endast att få föreslå att petitionen måtte förkastas.

Ed. Neovius: Jag har förenat mig om petitionens kläm på den grund, att jag icke kan finna, att förslaget vore för tidigt väckt i den mening, som föregående talare nämnt. Klämmen går närmast ut på att anhålla om en utredning i det syfte petitionären närmare utvecklat; och för en sådan utredning synes mig tiden vara inne nu, då vi inom kort hafva att vänta en religionsfrihetslag. Jag tillåter mig därför fortfarande förorda remiss af detta memorial till utskott.

Ed. Hedberg: På samma grunder som föregående talare redan nämnde, skulle jag också yrka på petitionens sändande till utskott. Vi skola komma ihåg, att petitionen afser ett höjande af det religiösa lifvet i landet. I petitionen yrkas icke på någonting annat än att regeringen måtte åstadkomma utredning om huru kyrkans skiljande från staten kunde befrämja religiositeten. Om vi också hafva att vänta en religionsfrihetslag, kommer denna utredning ovillkorligen att gagna den sak, som snart förestår för folkrepresentationen att afgöra.

Ed. Malkamäki: Tämän anomuksen tekijä on myöhästynyt. Hän mainitsee perusteluissaan hengestä, mikä suurlakon aikana valtasi kirkon ja valtion erokysymykseen nähden mielet. Nyt on mielipide niin suuressa määrässä muuttunut, että hänen anomuksensa kohtaa vastustusta hänen omasta ryhmästänsäkin. Anomuksentekijä ei näy muistavan, että Ranska, jonka esimerkkiin hän vetoaa, on katolinuskoinen maa, jossa kirkko pappiensa kautta aivan toisin on sekaantunut valtiollisiin asioihin kuin meillä. Meillä eivät ole muut vielä tähän saakka vaatineet kirkon ja valtion erottamista kuin joku satakunta vapaakirkkoista ja joku tuhat uudestikastajaa, sekä ne, jotka uskottomuudellansa ovat sulkeneet itseltänsä kirkon ovet. Jumalan Henki on tehnyt ja tekee edelleenkin työtä valtiokirkon piirissä. Muodoissa ei ole vika, eikä mitkään epäkohdat niiden muuttamisella korjaannu. Suomen kristitty kansa pitää nykyoloissa monesta syystä vaarallisena tällaista anomusta; minäkin ehdotan, että se ilman muuta pantaisiin asiakirjoihin.

Ed. Z. Castrén: Uskonnonvapauskomitean jäsenenä minä puolestani olen saanut sen käsityksen, että on montakin tärkeää tähän alaan kuuluvaa kysymystä, jotka olisi saatava läheisessä tulevaisuudessa selvitetyiksi. Minä en, niinkuin muutamat arvoisat puhujat, katso, että asia on ilman muuta kaikessa laajuudessaan selvitetty niiden uskonnonvapauden toteuttamista tarkoittavien esitysten kautta, jotka ovat valtiopäiville odotettavissa. Pannen painoa siihen, että tässä on kysymys asian selvittämisestä, tahtoisin kannattaa tämän anomusehdotuksen lykkäämistä valiokuntaan. Jos huomataan, että toimenpiteisiin olisi asian johdosta ryhdyttävä, niin siinä tapauksessa olisi tehtävä ehdotuksia. Mutta eihän asian lykkääminen valiokuntaan tiedä sitä, että asia ennakolta on päätetty mihinkään määrättyyn suuntaan. Onhan näillä valtiopäivillä valiokuntiin lykätty jo hyvin monta eri anomusehdotusta, joista ei ole ennakolta sanottu, että kaikki ne ehdoitukset otetaan varteen, joista on puhe noissa anomusehdotuksissa. Joka tapauksessa minusta se asia, josta nyt on kysymys, on niin tärkeä, että selvitys todellakin on hyvinkin tarpeen.

Ed. Inborr: Hänvisande i öfrigt till den motivering, som medföljer petitionen, ber jag, för att än ytterligare få framhålla behofvet af att sambandet mellan kyrkan och staten i en snar framtid blir upplöst, få anföra följande: En petition i syfte att förberedande åtgärder för kyrkans skiljande från staten måtte af landtdagen vidtagas, torde väl af åtskilliga anses vara något för tidigt väckt. Men den, som med uppmärksamhet följt företeelserna på det

religiösa området under de sista åren har icke kunnat undgå att lägga märke till, att utvecklingen allt mer gått i den riktning att ett kraf på denna reform med nödvändighet måste uppstå. De i flera afseenden olämpliga och för det kristliga lifvets utveckling hinderliga lagbestämmelser, som beröra de religiösa förhållandena och hvilka också ännu vidlåda dissenterlagen af den 11 november 1889, såväl som omöjligheten att trots upprepade petitionsförsök få dessa missförhållanden afhjälpta, har allt mer och mer bringat den uppfattningen till mognad, att så länge statskyrkosystemet upprätthålles kan ej dessa kyrkliga missförhållanden helt afhjälpas eller fullständig samvetsfrihet ernås. Dessutom har åtskilligt, som på senare tid förekommit i vårt land, också tydligt ådagalagt, att statskyrkosystemet som sådant icke kan utvecklas i enlighet med de frisinnade tänkesätt, som kännetecknа vår tid. Skulle statskyrkosystemet kunna anpassa sig efter de nuvarande tänkesätten, så skulle naturligtvis ingen mera yrka ansvar på någon för en afvikande uppfattning i religiösa frågor. Men själfva det faktum, att man ännu yrkar ansvar och bötfäller personer för handlingar, grundade å en olikhet i uppfattning om kristendomens sanningar, bevisar på ett oförtydbart sätt, att systemet icke kan utvecklas utan bör som föråldradt och olämpligt helt och hållet afskaffas. För att bevisa detta påstående ber jag att få anföra följande fakta: Under de sista åren hafva flere personer i vårt land blifvit åtalade och af våra domstolar fällda till böter därför, att de i utöfningen af sin religion följt samvetets bud och därvid kommit att bryta mot de lagbestämmelser, som reglera religionsutöfningen i vårt land. För närvarande är också att emotse en ny rättegång vid en af landets domstolar för enahanda förseelse. Då det ju icke är öfverensstämmande med billighet och rättvisa att fredliga medborgare, som intet annat gjort än följt sitt samvetes bud vid utöfvandet af sin religion, att dessa därför skola trakasseras och bötfällas, så framstår det ju som en tvingande nödvändighet att med det snaraste få detta missförhållande undanröjdt. Ty det kan ju ingalunda anses vara önskvärdt, att med de frihetsvänliga tänkesätt, som i så hög grad utmärka vår tid, förena ett system, som åstadkommer religionsförföljelse och samvetstvång.

Ett annat förhållande, som också på ett tydligt sätt framhäfver statskyrkosystemets olämplighet, är den konflikt, som uppstått mellan åtskilliga statskyrkans präster och dissenters, förorsakad däraf, att de förstnämnda fortsättningsvis fordra lön af dissenters. Då denna fordran från statskyrkans prästerskap af dissenters icke anses vara med rättvisa öfverensstämmande, så hafva dessa på den sista tiden underlåtit att betala de dem påförda afgifterna till statskyrkans prästerskap och hällre föredragit att dessa afgifter uttagas af dem på lagenligt sätt medels utmätning. Denna underlåtenhet från dissenters sida har haft till följd, att utmätningar af kyrkliga utskylder blifvit hos dissenters verkställda i flera församlingar, hvarvid det dock framgått, att verkställandet af sådana utmätningar är förenadt med stora svårigheter i det att allmänheten icke gärna vill medverka vid de af nämnda orsak föranledda exekutiva auktionerna. Då det ingalunda för någon af parterna i fråga är angenämt att denna konflikt ytterligare tillspetsas utan hällre en afveckling af densamma på fredlig väg må blifva möjlig, så synes det vara både nödvändigt och välbetänkt att i tid vidtaga åtgärder, för att i möjligaste snar framtid kunna undanrödja de missförhållanden, som föranleda dylika konflikter.

Den åsikten, att man genom att förbättra dissenterlagen i den omfattning religionsfrihetskommittén tänkt sig den, kunde afhjälpa de nu existerande missförhållandena och tillförsäkra hvarje individ fullständig religionsfrihet, synes icke hafva tillräcklig garanti för att så komme att ske. Visserligen torde, ifall ett utvidgande af religionsfrihet komme till stånd, en del missförhållanden blifva afhjälpta, men å andra sidan torde åtskilliga komma att kvarstå och möjligt är, att nya äfven tillkomme. Så länge kyrkan skall vara förenad med staten, så synas mig möjligheterna att åstadkomma en lag om religionsfrihet, som ej i något afseende skall vara kränkande för enskilda individers samveten, vara absolut inga. Ty redan den omständigheten, att kyrkan är förenad och beroende af staten, måste icke så litet kränka dens samvete och religiösa känslor, som anser att kyrkans enda stöd och herre bör vara Herren Kristus. Jag ber därför få fästa uppmärksamheten på alla dessa anförda omständigheter och hoppas att landtdagen genom att remittera

ifrågavarande petition till vederbörligt utskott gör hvad på den ankommer för att bringa en lycklig lösning på hithörande spörsmål.

Ed. I. Hoikka: Pyydän saada kannattaa ed. Nuoran ehdotusta.

Ed. Söderholm: Hr Inborrs senaste uttalande gifver vid handen, att det var en motivering icke för hans petition utan endast för en möjligast fullständigt utvidgad religionsfrihet. Han säger att staten bör sörja för att ingen förföljes för sin religiösa öfvertygelse. Detta just går religionsfrihetslagstiftningen ut på. Likaså säger han, att den, som icke omfattar den lutherska kyrkans lära, icke borde vara skyldig att betala utskyld till dess prästerskap; också detta är en fråga, som faller inom religionsfrihetslagstiftningens område om som i sammanhang med den blir löst. En annan fråga är den, i hvad mån den lutherska kyrkan och dess bekännares ställning till staten skall ordnas genom lagstiftningen. Denna fråga har icke blifvit genom hr Inborrs uttalande motiverad och det är den jag anser att det är för tidigt att nu väcka.

Ed. Malmivaara: Minä olisin pitänyt suotavana, että tämä anomus ilman keskustelua olisi päässyt asianomaisen valiokunnan käsittelyn alaiseksi. En sentähden myöskään aijo kajota sen sisällykseen, vaan pyydän saada tuoda esiin pari muodollista seikkaa tähän anomukseen nähden. Kirkkolain 14 § sanoo: „Kirkon ylin hallitus koko maassa on Suomen hallituksen asia." Jos esillä oleva anomus tulisi hyväksytyksi, sisältäisi tämä ehdottomasti alotteen kirkkolain muutokseen. Mutta V. J:n 29 §:n toinen momentti kuuluu: „Älköön kuitenkaan tehtäkö eduskuntaesitystä perustuslaista taikka laista, joka koskee maa- tai meripuolustuksen järjestämistä, ja kirkkolain säätämisestä olkoon voimassa mitä siitä erittäin on säädetty." Ja kirkkolain säätämisestä on tämä erikoinen säännös kirkkolain 455 §:ssä sekä kuuluu: „Yleisen kirkolliskokouksen asiana on ehdottaa uutta kirkkolakia ja voimassa olevan muuttamista ja selittämistä." Minusta ei tämän anomuksen johdosta hallitus voi mitään muuta tehdä kuin mahdollisesti edustajansa kautta, joka kirkolliskokouksessa tulee senaattia edustamaan, tehdä siellä anomus samasta asiasta.

Sitten on eräs toinen muodollinen seikka, jonka pyydän jättää eduskunnan arvoisan puhemiehen harkittavaksi. Mikäli minulle on luotettavalta taholta ilmoitettu, ei anomuksen arvoisa tekijä ole evankelis-luterilaisen kirkon jäsen. Ja V. J:n 52 § lausuu: „Älköötmuut, kuin evankelis-luterilaiseen uskontunnustukseen kuuluvat, ottako osaa sellaisten ehdotusten käsittelemiseen, jotka koskevat Suomen luterilaisten seurakuntain kirkkolakia tahi muuten niiden kirkollisia oloja. Minulla ei ole muuta lisättävää.

Ed. Vihantola: Kyllä minunkin mielestäni on vähän liika varhain anomus tehty tästä asiasta, kun ei vielä ole ollenkaan tietoa, mihin päättyy se asia, joka on kirkolliskokouksen käsittelyn alaisena ollut ja joka kaiketi tulee näillä valtiopäivillä käsittelyn alaiseksi. En kuitenkaan tahdo estää asiaa valiokuntaan menemästä sitä selvitystä saamaan, jota täällä on kaivattu, jos eivät ne näkökohdat, joita ed. Malmivaara on esiintuonut, kokonaan estä asiaa valiokuntaan menemästä. Muuten täytyy ihmetellä, että äärimmäisestä oikeistosta tehdään tämänlaatuinen anomus. Sitä olisi voinut odottaa äärimmäisestä vasemmistosta. Se kai todistaa kuitenkin, että asia on niin, että jossain määrätyssä suhteessa saattaa äärimmäinen oikeisto ja äärimmäinen vasemmisto yhtyä. (Hyvä, hyvä!)

Ed. Holmberg: Petitionären försökte klargöra, hvilken lycka som skulle följa, ifall kyrkan och staten skiljas åt. Då jag icke är lycklig nog att hysa en lika ljus uppfattning om saken, tager jag mig friheten att med några ord motsäga hans förespeglingar. Enligt min uppfattning vore det en stor olycka för folk och land, ifall staten och kyrkan skiljdes åt hos oss. För den, som närmare vill taga reda på saken, visar Amerika ett ingalunda efterföljansvärdt exempel. En närmare kännedom om amerikanska förhållanden visar, att bildning och sedlighet skulle göra raskare framsteg, i händelse kyrkan och staten icke vore skilda, utan skolan finge befatta sig med religionsundervisning. Detta har uttalats af amerikanska lärare vid en mängd möten och många tillfällen. Om vi vilja lefva som ett kulturfolk,

så få vi icke afskaffa religionsundervisningen i våra skolor. Såvidt jag förstår blefve detta en nödvändig följd, ifall kyrka och stat skildes åt. Låtom oss se till hvad följden skulle blifva af ett åtskiljande och af religionens afskaffande från folkskolan. Må vi tänka på de stora arbetarsamhällena i de stora städerna och industrisamhällena, där båda föräldrarna få vara i arbete från tidigt på morgonen och barnen dagen igenom äro öfverlämnade åt sig själfva. Vi fråga, hvad skulle de få för en moralisk underbyggnad, som skulle hålla för lifvet, så att de skulle kunna lefva som rättsinnade och värdiga medborgare? Hvilka skulle blifva deras lärare i moral, när skolorna ej skulle vara det? Jo, de kamrater, som de träffa på gatan, men icke är det väl de, som skola blifva det framtida släktets moraliska uppfostrare.

Jag vill ytterligare påminna om en annan sak. Redan nu är vårt folk splittradt i stora partier, hvilka hafva ganska svårt att förstå hvarandra. Men den splittring vi nu hafva skulle vara ett intet emot den, som blefve följden af den fråga petitionären nu framställt, nämligen frågan om att skilja kyrkan från staten. Då först vore vårt folk vigt åt undergång, redan blott till följd af den förskräckliga partisplittring, som då skulle uppstå.

Jag anser att petitionären har gått för raskt tillväga och vill därför förena mig med dem, som anse att petitionen är för tidigt väckt. Ty enligt min uppfattning måste först religionsfrihetslagen genomföras; först sedan skall man vara i tillfälle att se, om vårt folk önskar kyrkans skiljande från staten. Jag tror det icke. Men jag tror det då skall blifva mera klart, sedan religionsfrihetslagen införts.

Och ännu en annan sak. Jag för min del tror, att vår statskyrka kan vara och bli den andliga frihetens starkaste stöd under svåra tider (Från vänstern: Den bobrikoffska!) och det är väl icke skäl att afskaffa ett sådant stöd.

Ed. Inborr: Med anledning af assessor Söderholms yttrande ber jag ännu ytterligare få tillägga följande: Ur kristlig synpunkt betraktadt synes det endast kunna blifva till kyrkans fromma om den helt frigjordes från statens inflytande. Det är icke tänkbart, att med de mångahanda tänkesätt, som särskildt utmärka vår tid och hvilka till följd af nuvarande förhållanden också på ett mera kännbart sätt än förut skola göra sig gällande i samfundslifvet, det skulle vara till fromma för kyrkan att äfven framdeles vidmakthålla föreningen mellan kyrkan och staten. Den nuvarande tidens kristendomsfiendtliga tänkesätt måste ovillkorligen på ett för kyrkan och det kristliga lifvet olycksbringande sätt göra sig gällande vid ordnandet af de kyrkliga frågorna, så länge de, som företräda dessa tänkesätt, icke allenast hafva rätt utan äfven skyldighet att öfverlägga och besluta i kyrkans inre angelägenheter. Det måste därför af alla, som uppriktigt önska kyrkans sanna väl och det kristliga lifvets befrämjande, framstå som en bjudande plikt att så snart möjligt är få denna för kyrkan och det kristliga lifvet icke välgörande förening upplöst och kyrkan tillförsäkrad rättighet att själf inom sig få ordna och bestämma öfver sina egna angelägenheter. Om kyrkan genom en sådan anordning skulle förlora något i yttre makt och anseende, så skulle den likväl återvinna det mångdubbelt genom förökad inre kraft och fasthet.

Att kyrkan eller kristendomen skulle vara i behof af statens stödjande makt, torde knappast med framgång längre kunna fasthållas. Tvärtom visar den kristna kyrkans historia, att ju fastare föreningen mellan kyrkan och staten har varit, desto större fara har det förelegat, att kristendomens ursprungliga renhet och skönhet skulle förloras och det kristliga lifvet undertryckas och åsidosättas. Ett stelnadt formväsende har visserligen bibehållits, men det väsentliga i kristendomen har icke kunnat göra sig gällande. Däremot har kristendomen framstått i sin mest upphöjda storhet under de tider, då den varit fullkomligt oberoende af den världsliga statsmakten. Med sådana fakta framför oss synes inga betänkligheter böra uppstå förhindrande vid genomförandet af kyrkans skiljande från staten.

Anmärkas bör att bland statskyrkans prästerskap äfven finnas sådana, hvilka i princip gilla en skilsmässa mellan kyrkan och staten. Väl hafva icke ännu så många uttalanden i denna fråga varit synliga från detta håll, men af flera omständigheter kan man dock draga den slutsatsen, att äfven där finnas sådana, hvilka vilja förena sig om en praktisk lösning af frågan i antydd riktning. Likaså har man anledning tro, att en sådan önskan är vida

utbredd bland folkets djupa leder, hvilket äfven bestyrkes däraf, att vissa politiska partier ansett sig böra beröra denna fråga i sina program. Allt detta synes utvisa, att frågan icke är främmande för vårt folk, eller att frågans upptagande af landtdagen icke är för tidigt väckt.

Praktiskt taget torde ett fortsatt upprätthållande af statskyrkosystemet icke vara välbetänkt. Enligt nådiga förordningen af den 11 november 1889 kunna äfven andra protestantiska trossamfund än den evangelisk-lutherska blifva lagligen erkända trossamfund i vårt land. Den logiska slutföljden häraf kan ej blifva annan än att det småningom uppstår flera olika kyrkosamfund med sina särskilda af staten fastställda lagar och förordningar och hvilka alla hafva det gemensamt med den lutherska kyrkan, att de också äro mer eller mindre fast förenade med staten och således i en viss bemärkelse kunna betraktas som statskyrkan. Hvilket ansträngande och tillika ofruktbart och otacksamt arbete måste det ej blifva att på ett tillfredsställande sätt lagstifta för alla dessa olika kyrkosamfund, isynnerhet om man vill följa principen „rättvisa åt alla". Blotta tanken på ett sådant lagstiftningsarbete är motbjudande såväl som det också synes vara praktiskt outförbart. För undvikande af en så komplicerad lagstiftning är skilsmässan mellan kyrkan och staten nödvändig. En fullständig skilsmässa mellan kyrkan och staten samt ett öfverlämnande åt de kristna kyrkosamfunden att själfva inom sig oberoende af staten ordna sina egna angelägenheter torde således kunna anses vara för dessa såväl som för staten det mest gagneliga och det enda sätt, hvarpå en lycklig och praktisk lösning af denna invecklade fråga kan åstadkommas.

Sedt från statsekonomisk synpunkt är otvifvelaktigt kyrkans skiljande från staten förmånligt och önskvärdt, ty upprätthållande af statskyrkosystemet kräfver årligen afsevärda summor af statens medel. Och under närvarande tid med sina många stora reformer, hvilkas lyckliga genomförande är beroende på förefintligheten af därför nödvändiga medel, synes denna sida af frågan också böra egnas tillbörlig uppmärksamhet. Och då det äfven måste ifrågasättas om kyrkan mer har någon direkt fördel af statskyrkosystemets upprätthållande, så synes en upplösning af denna sekelgamla förening mellan kyrkan och staten vara både berättigad och önskvärd. Att staten äfven skulle vinna på en skilsmässa med kyrkan synes vara obestridligt och har också bekräftats af de erfarenheter man redan gjort i Frankrike, där, som redan nämnts, skilsmässa mellan kyrka och stat allaredan ägt rum.

Med anledning af att en talare framhöll, att resultatet af kyrkans skiljande från staten i Amerika är så sorgligt, ber jag att få framhålla några statistiska uppgifter just angående ett af de kyrkliga samfunden i Amerika. Detta gäller visserligen endast baptistförsamlingarna i Amerika, men enligt de iakttagelser jag själf varit i tillfälle att göra är förhållandet ungefär lika med alla andra samfund; de utvecklas i samma riktning. Dessa statistiska uppgifter äro hämtade från baptisternas årsbok för 1909 och hänföra sig till sistlidna år. Af dessa statistiska uppgifter framgår, att det nu i Förenta Staterna finnes 5,115,177 baptister mot 4,969,524 år 1908, hvilket vittnar om en ökning af 145,653. Församlingarnas antal var 48,302, hvilket är 893 mer än år 1908. Under året hade 294,383 personer blifvit döpta. Detta är 18,875 mer än närmast föregående år. Församlingarna hafva 32,815 söndagsskolor, hvilket är 301 mer än för närmast föregående år. Kyrkornas antal är 36,315, hvilket är 1,267 mer än för närmast föregående år. Värdet af församlingarnas egendomar beräknas till 125,214,095 dollars, hvilket innebär en ökning under året af 3,343,755 dollars. Under året har för verksamheten, missionen, skolorna och andra välgörande ändamål insamlats 22,813,864 dollars. Detta är något mer än en half miljon mer än för närmast föregående år.

Baptisterna i Förenta Staterna hafva och underhålla 921 från detta land utsända missionärer på utländska fält. De hafva 114 tidningar, af hvilka sex utgifvas i en stat — Kentucky.

Baptisterna i Förenta Staterna hafva tio teologiska läroverk, af hvilka det i Louisville har största antalet studerande — öfver trehundra — och Rochester har både högsta egendomsvärdet och största donationerna. De hafva dessutom 95 läroverk för allmän högre bildning med egendom, som värderats till 28,846,085 dollars, och donationer uppgående till 28,212,869 dollars, och en årlig inkomst af 3,833,166 dollars. Dessutom hafva de 84 aka-

demies, seminaries, institutes och training schools med egendom till ett värde af 4,245,407 dollars och donationer uppgående till 1,684,094 dollars. Vidare hafva de 49 välgörande stiftelser med ett sammanlagdt egendomsvärde af 2,222,121 dollars.

Dessa statistiska uppgifter visa på ett oförtydbart sätt att religiositeten kan bibehålla sig och utvecklas utan att vara beroende af staten. Jag anhåller fortfarande att petitionen måtte remitteras till grundlagsutskottet.

P u h e m i e s: Jag ber få fråga om hr Inborr tillhör evangelisk-lutherska kyrkan? (Pyydän kysyä kuuluuko herra Inborr evankelisluterilaiseen seurakuntaan?)

Ed. I n b o r r: Nej, jag tillhör dissentersförsamling.

Ed. J a l a v a: Minua kummastuttaa, että tällainen anomus on herättänyt niin paljon hälinää ja levottomuutta, varsinkin suomettarelaisissa. Pelkäävätkö he nyt, ettei tällaisista asioista saisi anoa minkäänlaista selvitystä hallitukselta? Minä lyhyesti kannatan tämän anomuksen valiokuntaan lähettämistä.

Mitä tulee uskonnonvapauslakiehdotukseen, niin siitä olisi hyvinkin paljon sanottavaa, mutta en tahdo siitä tällä kertaa ruveta sen enempää sanomaan, aikaa on sittekin, kun tämä asia valiokunnasta palaa.

Ed. N e o v i u s: Här har sagts att petitionärens förslag är för tidigt väckt. Jag kan icke värja mig mot intrycket, att en stor del af dagens debatt har kommit alldeles för tidigt. Det är i dag endast fråga om detta ärendes remiss till utskott. I själfva saken blir landtdagen i tillfälle att diskutera huru grundligt som helst, när, eventuellt, förslaget kommer därifrån. Hvad beträffar de två formella anmärkningarna, som af hr Malmivaara framställts, synes mig att de icke i detta sammanhang kunna hålla sträck. Hvad den första anmärkningen beträffar, så gäller saken nu en petition, och, såvidt jag förstår, är landtdagens petitionsrätt oinskränkt. Hvad den andra anmärkningen beträffar, d. v. s. att person, som icke tillhör lutherska kyrkan, icke får deltaga i beslut rörande denna kyrka, synes mig den anmärkningen icke heller giltig. Här gäller icke att fatta beslut rörande den lutherska kyrkan, utan här gäller en fråga, som berör finska medborgares allmänna rättigheter. Det synes mig att denna anmärkning således icke heller kan hålla sträck, allraminst i detta skede af ärendets behandling.

Ed. K r o o k: Jag anhöll om ordet för att få inlägga en gensaga mot ett yttrande af en af de ärade talarene. Han ansåg att han kunde såsom ett afskräckande exempel framhålla Frankrike, där skiljsmessan mellan kyrkan och staten har blifvit genomdrifven. Jag har under olika repriser vistats i Frankrike, både som ung och som äldre, och har då särskildt fäst mig vid det varmt kristliga lif, som man kan iakttaga i de protestantiska församlingarna. Jag har tillskrifvit denna omständighet just den frihet de åtnjuta och den kamp de nödgats föra emot den forna statskyrkan, den katolska. Vi protestanter, vi lutheraner, måste väl anse det lända vår kyrkas stiftare till evärdelig ära, att han uppträdt emot den dåvarande statskyrkan, den katolska. Huru lätt förfaller icke en statskyrka i stelhet, i tom form, och huru kan icke särskildt under upprörda politiska tider statskyrkan missbrukas och dess tjänare begagnas i politikens tjänst. Jag skulle anhålla att få understöda petitionären i hans anhållan om petitionens remiss.

Ed. H o l m b e r g: Såvida den sista talarinnan afsåg mig, gjorde hon sig skyldig till ett fullkomligt misstag. Jag har icke tagit Frankrike såsom ett exempel, ty där har kyrkan varit skild från staten alldeles för kort tid, för att man från förhållandena där skall kunna hämta någon erfarenhet. Jag afsåg och nämnde tydligt Amerika.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Sen seikan, että ed. Inborr ei kuulu evankelis-luterilaiseen uskontunnustukseen, katsoisin kyllä estävän häntä ottamasta osaa tämän asian käsittelyyn; mutta anomusehdotukseen ovat yhtyneet kaksi muuta edustajaa, joten se kuitenkin on esitettävä.

Anomusehdotusta on ehdotettu hylättäväksi ja tulee sentähden äänestettäväksi anomuksen valiokuntaan lähettämisen ja sen hylkäämisen välillä. Kun on ainoastaan yksi ehdotus siitä

valiokunnasta, mihin se on lähetettävä, voidaan minun käsittääkseni samalla äänestykseen sulkea sen lähettäminen perustuslakivaliokuntaan.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo puheenalaisen anomuksen lähetettäväksi Perustuslakivaliokuntaan, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt hylätä anomuksen.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Eduskunta siis on päättänyt anomusehdotuksen lähetettäväksi Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 69).

25) Toimenpiteistä valtion metsätalouden edistämiseksi

tehdyn ed. Huttusen y. m. anom. ehd:n n:o 140 esittää ed. Huttunen, jonka ehdotuksesta anomusehdotus lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 155).

26) Kunnallismetsäjärjestelmän edistämistä valtiolainoilla

tarkoittavan ed. Hainarin y. m. anom. ehd:n n:o 112 esittää ed. Hainari ja lähetetään anomus hänen ehdotuksestaan Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 158).

27) Kuoletuslainojen myöntämistä valtion varoista pientilallisille Karjalan kannaksella

koskevan ed. Nuoran y. m. anom. ehd:n n:o 163 esittää ed. Nuora, jonka ehdotuksesta se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 83).

28) Vesiperäisten maitten kuivattamiseen annettavien vuotuisten määrärahojen korottamista

tarkoittavan ed. Sinkon y. m. anom. ehd:n n:o 178 esittää ed. Sinkko, jonka ehdotuksesta se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 91).

29) Toimenpiteitä rappeuden ehkäisemiseksi erinäisillä maatiloilla

koskevan ed. Kairamon anom. ehd:n n:o 161 esittää ed. Kairamo lausuen sen tarkoituksseltaan olevan saman kuin erään esitysehdotuksen, joka jätettiin viime valtiopäiville, vaikka käytännöllisistä syistä nyt on käytetty anomusmuotoa.

Hänen ehdotuksestaan anomusehdotus lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 103).

30) Vuotuisen määrärahan myöntämisestä maanviljelysseuroille käytettäväksi matka-apurahoiksi pienviljelijöille

tehdyn ed. Nixin y. m. anom. ehd:n n:o 115 esittää ed. Nix, jonka ehdotuksesta se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 117).

31) Maanviljelysharrastusta elvyttävien retkeilyjen toimeenpanemisen edistämistä vuotuisella määrärahalla

tarkoittavan ed. Latvalan y. m. anom. ehd:n n:o 93 esittää ed. Latvala, jonka ehdotuksesta se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 116).

32) Määrärahan myöntämisestä Suomen Maatalousseurojen Keskusliitolle viljelyskoetoimiston perustamiseksi

tehdyn ed. Kallion y. m. anom. ehd:n n:o 92 esittää ed. Kallio; ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 109).

33) Kuoletuslainojen myöntämistä maanviljelyskouluille tarkotuksenmukaisten rakennusten aikaansaamiseksi

koskevan ed. Kaskisen y. m. anom. ehd:n n:o 101 esittää ed. Kaskinen, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 115).

34) Tilanhaltijan hallintaoikeuden järjestämistä niillä tiloilla, jotka valtion toimenpiteestä muodostetaan tilattomille luovutettaviksi

tarkoittavan ed. Kairamon y. m. anom. ehd:n n:o 132 esittää ed. Kairamo, jonka ehdotuksesta se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 60).

35) Tilattoman väestön lainarahaston uudelleen järjestämistä

koskevan ed. Kairamon y. m. anom. ehd:n n:o 133 esittää ed. Kairamo ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 41).

36) Obligatsiooniluottojärjestelmän sovelluttamisesta tilattoman väestön maanhankinnan avustamiseksi sekä arm. esityksen antamisesta asiasta Eduskunnalle

tehdyn ed. Alkion y. m. anom. ehd:n n:o 90 esittää ed. Alkio, ja lähetetään se hänen ehdotuksestaan Valtiovarainvaliokuntaan (Liitteet II siv. 5).

37) Toimenpiteitä eläkkeiden sekä lakkautus- ja lahjapalkkioiden lakkauttamiseksi

tarkoittavan ed. Haapasen y. m. anom. ehd:n n:o 187 esittää ed. Haapanen, ehdottaen anomusehdotuksen lähettämistä Perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Yrjö-Koskinen: Jos kysymys virkamies-olojen parantamisesta olisi ratkaistu sillä, että vallattomuuksista ylimääräisten eläkkeiden, lakkautuspalkkojen ja lahjapalkkioiden alalla tehdään loppu, niin asia olisi verrattain vähällä suoritettavissa. Mutta minä tahdon lausua käsityksenäni, että virkamies-olojen parantaminen on etsittävä etupäässä toiselta taholta, nim. virkamieskasvatuksen parantamisessa. Toivon, että valiokunan onnistuu antaa sille komitealle, jota täällä useissa anomusehdotuksissa on pyydetty, joitakuita viittauksia, millä tavoin virkamieskasvatus lainsäädäntötietä voitaisiin saada paremmaksi sekä yliopistossa että virkamiesuralla, kuin mitä se tähän saakka on ollut. Toivoisin myöskin mietinnön pikaista valmistumista, osittain itse asian tärkeyden vuoksi, osittain siitäkin syystä, että tämä kysymys vihdoin joutuisi pois eduskunnan päiväjärjestyksestä, sillä se on niitä jotka suorastaan houkuttelevat kaikkia puhelahjalla varustettuja lausumaan ajatuksensa — sekä niitä, jotka asiaa ymmärtävät, että erittäinkin niitä, jotka sitä eivät ymmärrä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Anomusehdotus lähetetään Perustuslakivaliokuntaan (Liitteet I siv. 54).

38) Pappisvirkatalojen alaisten torpparien oikeudellisen tilan parantamista perinnöllistä vuokraoikeusperiaatetta sovelluttamalla

koskevan ed. E. Elorannan y. m. anom. ehd:n n:o 158 esittää ed. E. Eloranta, jonka ehdotuksesta se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 81).

39) Erinäisiä toimenpiteitä maan hankkimiseksi tilattomalle väestölle

tarkoittavan ed. Kaarneen y. m. anom. ehd:n n:o 71 esittää ed. Kaarne, jonka ehdotuksesta se lähetetään Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 53).

Ed. Listo: Eduskunnan valitsijamiehet pyydetään täysi-istunnon jälkeen kokoontumaan tässä huoneessa.

Seuraava istunto on ensi maanantaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 8,50 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

13. Maanantaina 28 p. kesäkuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Anomusehdotuksia:

Siv.

1) Ed. Kallion y. m. anom. ehd. N:o 150 vesiperäisten maiden viljelyskuntoon saattamisen edistämisestä. 226

2) Ed. Alkion y. m. anom. ehd. N:o 145 toimenpiteistä obligatsionilainojen hankkimiseksi kunnille viljelyskelpoisten maiden viljelyskuntoon saattamiseksi. „

3) Ed. Poutiaisen y. m. anom. ehd. N:o 177 tylsämielisten hoidon järjestämisestä sekä kasvatus- ja hoitolaitosten perustamisesta niitä varten. „

4) Ed. Z. Castrénin y. m. anom. ehd. N:o 169 erinäisistä toimenpiteistä kansankirjastojen edistämiseksi. „

5) Ed. Hjeltin y. m. anom. ehd. N:o 126 sopivan ammattityön järjestämisestä alaikäisille kansakoulukurssin päättäneille. 227

6) Ed. Nuortevan anom. ehd. N:o 194 juutalaisten asumis- ja kansalaisoikeuksia rajoittavien lakimääräysten kumoamisesta. „

7) Ed. Nuortevan anom. ehd. N:o 195 komitean asettamisesta n. s. vivisektsionikysymyksen selvittämiseksi. „

8) Ed. Nuortevan anom. ehd. N:o 196 määrärahan myöntämisestä vankeinhoidon parantamiseksi ja vankien perheiden avustamiseksi. „

Pöydälle panoa varten:

Siv.

9) Maatalousvaliokunnan mietintö N:o 1 Keisarillisen Majesteetin armollisen esityksen johdosta sisältävä ehdotuksen asetukseksi sonnien laitumelle laskemisesta. 228

10) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 1 kolmen Eduskunnassa tehdyn, sotilaskyyditysrasituksen huojentamista koskevan anomusehdotuksen johdosta. „

11) Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 1 Eduskunnalle tehtyjen, valtioavun myöntämistä Pietarin suomalaiselle yhteiskoululle tarkoittavien anomusehdotusten johdosta. „

12) Perustuslakivaliokunnan mietintö N:o 1 edustajaksi valitun sanomalehdentoimittaja Santeri Nuortevan ilmoituksen johdosta, että häntä, joka on vapausrangaistusta kärsimässä, estetään saapumasta valtiopäiville. „

13) Valtiovarainvaliokunnan ehdotus kirjelmäksi Keisarilliselle Majesteetille arm. esityksen antamisen jouduttamisesta, koskeva varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä. „

Nimenhoodossa merkitään poissaoleviksi, paitsi vapautusta saaneita, ed. J. Castrén, Kares ja Vihantola.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat yksityisten asiain takia ed. J. Castrén, Kares ja Vihantola tämän päivän istunnosta, ed. Karhi huomispäiväksi, sekä ed. I. Hoikka huomiseksi ja ylihuomiseksi.

Muutoksia valiokuntajäsenyydessä.

Puhemiehen kehotuksesta sihteeri lukee valitsijamiehiltä saapuneet seuraavan kirjeen ja pöytäkirjanotteen, jotka koskevat toimitettuja vaaleja:

Suomen Eduskunnan
Valitsijamiehet,
Helsingissä kesäkuun 28 päivänä 1909.

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät täten kunnioittaen tämän kesäkuun 26 päivänä pitämässään kokouksessa tehdyn pöytäkirjan.

Valitsijamiesten puolesta:

A. Listo.

Onni Hallstén.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa perjantaina kesäkuun 26 päivänä. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet paitsi Airola, Nuora, Orasmaa, Raatikainen ja Sundblom, joiden sijaan astuivat varajäsenet Kellosalmi, Haveri, Salo, Heikkinen ja Krook.

1 §.

Puheenjohtaja ilmoitti pöytäkirjanotteen saapuneen Eduskunnalta, jossa ilmoitetaan Eduskunnan myöntäneen vapautusta allamainituille valiokuntien jäsenille ja varajäsenille: Lehtoselle maatalousvaliokunnan jäsenyydestä ja talousvaliokunnan varajäsenyydestä, M. Turuselle maatalousvaliokunnan varajäsenyydestä, Gyllingille talousvaliokunnan jäsenyydestä ja J. V. Elorannalle talousvaliokunnan varajäsenyydestä, joten valitsijain tulisi valita näiden sijaan yhden jäsenen sekä maatalousvaliokuntaan että talousvaliokuntaan, yhden varajäsenen maatalousvaliokuntaan ja kaksi varajäsentä talousvaliokuntaan, ja tulivat yksimielisesti näihin paikkoihin valituiksi:

Maatalousvaliokunnan jäseneksi: Gylling.
Talousvaliokunnan jäseneksi: Lehtonen.
Maatalousvaliokunnan varajäseneksi: Lehtonen.
Talousvaliokunnan varajäseniksi: M. Turunen ja Sillanpää.

2 §.

Tätä pöytäkirjaa tarkastamaan kutsui puheenjohtaja edustajat: Anton Huotarin, Antilan, Haverin ja Björksténin.

Toimeksi saanut

Onni Hallstén.

Tarkastettu ja hyväksytty:

Anton Huotari. Juho Haveri.
J. E. Antila. K. E. Björkstén.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vesiperäisten maiden viljelyskuntoon saattamisen edistämistä

koskeva ed. Kallion y. m. anom. ehd. n:o 150, jonka ed. Kallio esittää, lähetetään hänen ehdotuksestaan Maatalousvaliokuntaan (Liitteet VIII siv. 92).

2) Toimenpiteistä obligatsionilainojen hankkimiseksi kunnille, viljelyskelpoisten maiden viljelyskuntoon saattamiseksi,

tehty ed. Alkion y. m. anom. ehd. n:o 145 lähetetään ed. Alkion ehdotuksesta Valtiovarainvaliokuntaan (Liitteet II siv. 7).

3) Tylsämielisten hoidon järjestämistä sekä kasvatus- ja hoitolaitosten perustamista niitä varten

tarkoittava ed. Poutiaisen y. m. anom. ehd. n:o 177 lähetetään ed. Poutiaisen ehdotuksesta Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 187).

4) Erinäisiä toimenpiteitä kansankirjastojen edistämiseksi

koskeva ed. Z. Castrénin y. m. anom. ehd. n:o 169 lähetetään ed. Z. Castrénin eh-

dotuksesta Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 129).

5) Sopivan ammattityön järjestämistä alaikäisille kansakoulukurssin päättäneille

tarkoittava ed. Hjeltin y. m. anom. ehd. n:o 126 lähetetään ed. Hjeltin ehdotuksesta Sivistysvaliokuntaan (Liitteet VI siv. 198).

6—8) Ed. Nuortevan anomusehdotukset.

Puhemies: Sitten on päiväjärjestykseen otettu 6, 7 ja 8:ntena asiana edustaja Nuortevan anomusehdotukset: n:o 194 juutalaisten asumis- ja kansalaisoikeuksia rajoittavien lakimääräysten kumoamisesta, n:o 195 komitean asettamisesta n. s. vivisektsioonikysymyksen selvittämiseksi, ja n:o 196 määrärahan myöntämisestä vankeinhoidon parantamiseksi ja vankien perheiden avustamiseksi.

Nämä kolme anomusta on vankeinhoitohallitus V. J:n 30 §:ssä säädetyn ajan kuluessa lähettänyt puhemiehelle ynnä ed. Nuortevan kirjeen tämän kuun 14 päivältä, jossa ed. Nuorteva pyytää anomuksia eduskunnalle esitettäviksi.

Koska kuitenkin V. J:n 29 ja 30 §§:in mukaan eduskuntaesitykset ja anomusehdotukset ovat edustajan tehtävät ja edustajatoimi siis tässä, kuten muissakin kohdin, on suoritettava mieskohtaisesti eikä asiamiehen, saatikka jonkun viraston välityksellä, ei mielestäni puheenalaisia anomuksia ole tehty V. J:n säännösten mukaisessa järjestyksessä, enkä siis katso voivani niitä eduskunnalle esittää.

Olen tietysti valmis alistamaan toimenpiteeni eduskunnan harkittavaksi siinä tarkoituksessa kuin V. J:n 69 § määrää.

Keskustelu:

Ed. Sirola: Se seikka, että joku edustaja on estetty sen rajoitetun ajan, 2 viikon kuluessa, jona alotteet ovat sisälle jätettävät, tänne saapumasta ja persoonallisesti alotteensa sisälle jättämästä, ei mielestäni mitenkään estä häntä toimittamasta niitä eduskunnalle, ja etenkin kun hän itse, kuten ed. Nuorteva nyt, todenmukaisesti on myöhemmin tilaisuudessa saman istuntokauden kuluessa vielä niiden käsittelyyn osaa ottamaan. Kun näin on, katson että ed. Nuortevan alotteet olisi asianmukaisessa järjestyksessä otettava vastaan täällä, esitettävä ja valiokuntaan lähetettävä. — Ehdotan siis, että eduskunta tyytymättä puhemiehen käsitykseen lähettää asian lakivaliokuntaan.

Ed. Kellosalmi: Kannatan ed. Sirolaa ja vielä lisään, ettei Valtiopäiväjärjestys missään kohdissa suorastaan kiellä tällä tavalla menettelemästä. Ja toivoisin siis tässä asiassa meneteltävän sen mukaan kuin laki sallii.

Ed. Ståhlberg: Valtiopäiväjärjestys edellyttää kaikkialla, että puhe- ja äänivaltaa eduskunnassa saapi käyttää ainoastaan valtiopäivillä läsnä oleva edustaja. Näin ollen käsittääkseni ei ole mahdollisuutta myöskään anomus- tai eduskuntaehdotuksia tehdä sellaisen edustajan, joka laillisen esteen tähden on valtiopäiviltä poissa. Asianlaita tässä tapauksessa on aivan sama kuin jos joku edustaja esim. sairauden tähden olisi anomusaikana poissa. Se seikka, että laillinen este voi estää jotakin edustajan puhevaltaan kuuluvata tointa täyttämästä, ei itsessänsä vie vielä siihen, että voitaisiin tässä tapauksessa poiketa siitä yleisestä kannasta, jolla Valtiopäiväjärjestys on ja joka, niinkuin sanoin, on se, että ainoastaan valtiopäivillä läsnä oleva edustaja voi mieskohtaisesti eduskunnassa puhevaltaa käyttää. Asia kuitenkin voi kaikissa tapauksissa olla sen arvoinen, että se tulee vielä perustuslakivaliokunnankin harkittavaksi.

Ed. Hirvikanta: Koska puhemiehen toimenpide tässä asiassa on täydellisessä sopusoinnussa niin hyvin Valtiopäiväjärjestyksen säännösten kuin lain hengenkin kanssa, niin katson puolestani, että tämä asia ei ole omiaan antamaan aihetta mihinkään toimenpiteeseen eduskunnan puolelta.

Ed. Listo: Minun käsitykseni mukaan tämä kysymys on, niinkuin sanotaan, riitainen. Pyydän sentähden lausua suotavaksi, että eduskunta, saadakseen täyden selvyyden asiassa, päättäisi alistaa puhemiehen menettelyn perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Ed. Yrjö-Koskinen: Minä kannatan edellisen puhujan mielipidettä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Hyväksytään vastattavaksi seuraava äänestysesitys:

Ken tyytyy Puhemiehen toimenpiteeseen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt että asia lykätään Perustuslakivaliokuntaan siinä tarkoituksessa kuin V. J:n 69 § määrää.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Eduskunta siis on päättänyt että asia, mikäli se koskee Puhemiehen toimenpidettä, menee Perustuslakivaliokuntaan.

Puhemies: Edellämainittujen anomusehdotusten käsittely jää siis tällä kertaa sikseen.

Esitetään ja pannaan pöydälle Puhemiesneuvoston esityksestä huomispäivän iltaistuntoon:

9) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 Keisarillisen Majesteetin armollisen esityksen johdosta sisältävä ehdotuksen asetukseksi sonnien laitumelle laskemisesta,

10) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 kolmen Eduskunnassa tehdyn, sotilaskyyditysrasituksen huojentamista koskevan anomusehdotuksen johdosta,

11) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 Eduskunnalle tehtyjen, valtioavun myöntämistä Pietarin suomalaiselle yhteiskoululle tarkoittavien anomusehdotusten johdosta,

12) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 edustajaksi valitun sanomalehdentoimittaja Santeri Nuortevan ilmoituksen johdosta, että häntä, joka on vapausrangaistusta kärsimässä, estetään saapumasta valtiopäiville,

13) Valtiovarainvaliokunnan ehdotus kirjelmäksi Keisarilliselle Majesteetille arm. esityksen antamisen jouduttamisesta, koskeva varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä.

Tämä ehdotus on näin kuuluva:

Suomen Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.

Helsingissä kesäkuun
28 p:nä 1909.

N:o 4.

Suomen Eduskunnalle.

Viitaten allaesitettyihin syihin Valtiovarainvaliokunta kunnioittaen ehdottaa, että Eduskunta kääntyisi Keisarillisen Majesteetin puoleen kirjelmällä, jonka sisällys olisi seuraava:

Valtiopäiväjärjestyksen 26 §:n mukaan on varsinaisten valtiopäiväin alussa Eduskunnalle annettava esitys varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, ja on tähän esitykseen selvitykseksi liitettävä laskelma valtion vakinaisista varoista ja tarpeista ensitulevaksi varainhoitovuodeksi. Tästä esityksestä annettavassa mietinnössä tulee Valtiovarainvaliokunnan Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n 2 kohdan mukaan käsitellä yhdessä kaikkia määräraha-asioita, jotka ovat Eduskunnan tutkittavia ja hyväksyttäviä, sekä samassa mietinnössä ehdottaa, miten varoja menojen suorittamiseen on hankittava, mikäli vakinaiset valtiovarat eivät riitä.

Yllämainittua Valtiopäiväjärjestyksen 26 §:ssä säädettyä esitystä ei kuitenkaan vielä ole Eduskunnalle annettu, vaikka jo kolmas osa Eduskunnan työkaudesta on kulunut, ja vaikka tämä esitys olisi pitänyt olla valmis jo viime helmikuussa kokoontuneelle Eduskunnalle annettavaksi. Lähimpänä syynä tähän viivytykseen on se luonnoton asiaintila, että kuluvan vuoden tulo- ja menoarvio on vielä Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne esittämättä ja siis vahvistamatta, minkä vuoksi valtiotaloutta nykyään hoidetaan väliaikaisten järjestelyjen mukaan.

Koska puheena olevan esityksen viipyminen ei voi olla mitä haitallisimmin vaikuttamatta Valtiovarainvaliokunnan ja sen kautta Eduskunnan tehtävien suorittamiseen, rohkenee Eduskunta alamaisesti anoa

että Teidän Keisarillinen Majesteettinne suvaitsisi armossa käskeä heti ryhdyttä-

väksi toimenpiteisiin Valtiopäiväjärjestyksen kysymyksessä olevan määräyksen täyttämiseksi.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Wäinö Wuolijoki.

Samuli Sario.

Seuraava istunto on huomenna klo 2 päivällä. Se on pöydällepanoistunto. Sen jälkeen on istunto huomenna klo 8 i. p.

Istunto päättyy klo 6,46 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

14. Tiistaina 29 p. kesäkuuta

klo 2 p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Pöydällepanoa varten esitetään:

Perustuslakivaliokunnan mietintö N:o 2 Eduskunnassa tehtyjen ehdotuksien johdosta, jotka koskevat alamaisen adressin lähettämistä Keisarilliselle Majesteetille Suomen asiain valmistelun ja esittelyn järjestyksestä sekä Suomelle vakuutetun oikeuden suojelemisesta.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi paitsi niitä, joille aikaisemmin on myönnetty vapautusta, ed. Partanen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat yksityisten asiain takia ed. Pesonen tämän päivän iltaistunnosta ja ed. Partanen tämän päivän istunnoista.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Perustuslakivaliokunnan mietintö N:o 2 Eduskunnassa tehtyjen ehdotusten johdosta, jotka koskevat alamaisen adressin lähettämistä Keisarilliselle Majesteetille Suomen asiain valmistelun ja esittelyn järjestyksestä sekä Suomelle vakuutetun oikeuden suojelemisesta esitetään ja pannaan pöydälle ilta-istuntoon.

Puhemies: Seuraava täysi-istunto on tänä iltana kello 8.

Istunto päättyy kello 2,29 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

15. Tiistaina 29 p. kesäkuuta

klo 8 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimäinen käsittely:

Siv.

1) Ehdotus asetukseksi sonnien laitumelle laskemisesta. 234
Asiakirjat: Arm. esit. N:o 1; Maatalousvaliokunnan mietintö N:o 1.

Ainoa käsittely:

2) Anomusehdotukset, jotka koskevat sotilaskyyditysrasituksen huojentamista. 236
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 1; ed. Nuoran y. m. anom. ehd. N:o 31, ed. Pykälän anom. ehd. N:o 32 ja ed. Kruusin y. m. anom. ehd. N:o 54.

3) Anomusehdotukset valtioavun myöntämisestä Pietarin suomalaiselle yhteiskoululle. „
Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 1; ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. N:o 35 ja ed. Walavaaran y. m. anom. ehd. N:o 105.

4) Edustajaksi valitun sanomalehdentoimittaja Santeri Nuortevan kirjelmä toimenpiteisiin ryhtymisestä sen johdosta, että häntä, joka on vapausrangaistusta kärsimässä, estetään saapumasta valtiopäiville. „
Asiakirja: Perustuslakivaliokunnan mietintö N:o 1.

5) Valtiovarainvaliokunnan ehdotus kirjelmäksi K. Majesteetille arm. esityksen antamisen jouduttamisesta, koskeva varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä. 243

Siv.

6) Adressiehdotukset, jotka koskevat Suomen asiain valmistelun ja esittelyn järjestystä sekä Suomelle vakuutetun oikeuden suojelemista. 243
Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö N:o 2; ed. Ahmavaaran y. m. adr. ehd. N:o 1, ed. Björksténin y. m. adr. ehd. N:o 2 ja ed. Malmivaaran y. m. adr. ehd. N:o 3.

Esitetään:

7) Valtiovarainvaliokunnan kirjelmä, joka koskee Puhemiehelle V. J. 43 §:n mukaan tulevaa korvausta. 248

Pöydälle panoa varten:

8) Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 2 Eduskunnalle jätetyn, kansankirjastojen avustamista tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta. 249

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ainoastaan ne edustajat, joille aikaisemmin on myönnetty vapautta tästä täysi-istunnosta.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Ed. Ståhlberg pyytää vapautusta perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä, jotta hän, joka on suuren valiokunnan puheenjohtaja, voisi omistaa aikaa ja huomiota suuressa valiokunnassa käsiteltäville asioille.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. J. Castrén: Minusta ei olisi vielä syytä suostua ed. Ståhlbergin pyyntöön ennen-

kuin niin paljon työtä karttuu suurelle valiokunnalle, että ed. Ståhlbergille todellakin käypi mahdottomaksi toimia perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana.

Ed. Alkio: Minä kannatan ed. Castrénin ehdotusta.

Ed. Estlander: Jag ville för min del föreslå, att denna hemställan till landtdagen måtte bordläggas, tills landtdagen i höst sammanträder.

Ed. Rosenqvist: Jag ber att få understöda hr Estlanders förslag.

Puhemies: Koska ehdotusta on pyydetty pöydälle ja pöydällepanoa kannatettu, on siitä ensin keskusteltava ja päätettävä ennenkuin ryhdytään itse asiaan. Haluaako kukaan puheenvuoroa asian pöydällepanosta?

Kun puheenvuoroa ei käytetä julistetaan keskustelu päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo ryhtyä asian asialliseen päättämiseen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt että asia pannaan pöydälle ensi syksyyn.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla, joten asia on päätetty panna pöydälle ensi syksyyn.

Puhemies: Kun vastatehdyssä päätöksessä ei mainittu tarkempaa päivämäärää, niin ehkä asia pannaan pöydälle ensimäiseen istuntoon syksyllä.

Ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Sonnien laitumelle laskemista

(1 K.)

koskeva, tähän täysi-istuntoon pöydälle pantu Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään edelleen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Tulikoura: Kieltämätöntä lienee, että karjan jalostuttaminen ja erittäin toimenpiteet juuri nautakarjan tuotantokyvyn kohottamiseksi on tärkeimpiä tehtäviä maatalouden parantamisessa. Mutta samalla kuin tämä on tunnustettava, on myöskin asetettava kyseenalaiseksi, onko maatalousvaliokunnan mietinnössä ehdotettu asetus yleiseksi kieltolaiksi sonnien laitumelle laskemisesta sopusuhtainen nykyaikana vallitsevien olojen kanssa maassamme ja sellaisena kykenevä parantamaan karjataloutemme tuottamatta, erittäin alussa, pieniviljelysasutukselle suuria hankaluuksia, jopa taloudellista tappiotakin. Huomioon ottaen, että maamme on niin monenmoisissa erilaisissa olosuhteissa sekä taloudellisesti että henkisesti, mikä johtuu maamme vaihtelevasta luonnosta, asutuksien paikallisasemasta, taloudellisesta kehityksestä ynnä monesta muusta seikasta, ei siis liene minun käsittääkseni paikallaan säätää koko maata käsittävä yhtenäinen laki niin tärkeässä kansantalouden haarassa kuin karjanhoito meillä on, joka laki vielä esiintyy niin ankarana, että uhkaa rangaista sen rikkojia ikäänkuin jonkun suuremman rikoksen tekijää. Niin esim. siinä tapauksessa, että sonni pääsee luvattomasti laitumelle eikä sitä voi tarkalla huolenpidolla estää ja siellä ollessa parittelee toisen lehmän, niin sonnin omistaja velvotetaan tästä maksamaan palkkion lehmän omistajalle. Jos taas sonni lähtee vaikka aidatulta laitumelta tai köydestä karkuun, niin sonnin omistaja langetetaan siitä edesvastuuseen, vaikkapa se olisi koko sen ajan pysytellyt omistajan maalla eikä tehnyt vahinkoa kellekään. Sillä asian voi hyvin tulkita siten, että omistaja on huolimattomasti menetellyt, koska hän ei ole laittanut sonnille paimenta, ja niinmuodoin sonnin omistaja on ikäänkuin suuri rikoksellinen tässä kohden.

Mutta erittäinkin vastenmieliseltä tuntuu se ajatus, että poliisiviranomaisille ulotettaisiin tässäkin syyteoikeus. Kyllä kai me saamme poliiseja lisää, kun niille annetaan vielä sonnien ylipaimenen virka. Jos siis sonnin omistaja tahtoo olla vakuutettu, ettei hän tulisi tätä lakia rikkomaan millään tavalla, niin ainoa keino on säilyttää sonni lukitussa huoneessa ja avain omassa taskussa.

Kun nyt on kysymyksessä lain säätäminen,

joka koskee kansantaloutemme miltei tärkeintä elinkeinonhaaraa, niin lienee tarpeellista ottaa huomioon kaikki ne mahdollisuudet, mitä uuden lain voimaan astuminen tulee käytännössä vaikuttamaan ja niihin voi jo vähän viittailla tähänkin saakka olevista kokemuksista muutamilla asutusaloilla, erittäinkin niillä seuduin maatamme, missä asutus on tullut tiheäksi ja suurilta aloilta on muuttunut kokonaan pienviljelykseksi sekä kaikki viljelyskelpoiset maat raivattu viljelykseen, joten yhteiset syöttölaitumet ovat miltei kaikki hävinneet. Tilalliset hoitavat kyllä karjaansa aidatuilla viljelysmailla, ainoastaan tilattomat ja aivan pienten tilain omistajat käyttävät yhteisiä aitaamattomia laidunmaita. Mutta tällaisilla asutusaloilla on myöskin jo huomattavissa se tosiseikka, että vaikka karjan luku on suuresti enentynyt, on sonnien luku entisestään paljon vähentynyt, niistä on siksi tuntuva puute monessa kohden, että suuri osa karjasta jää kantamattomaksi vuosittain. Jos nyt vielä säädetään laki, että sonnin omistaja saa aina olla huolissaan sakkojen uhasta, poliisin niskaan tarttumisesta ja palkkioiden maksamisesta, niin on luonnollisena seurauksena, että sonnien luku sellaisilla asutusaloilla yhä vähenee. Tähänkin kyllä väitettänee, että sepä kehoittaakin perustamaan sonniyhdistyksiä. Niinpä niinkin, mutta ei sillä toimella lisätä sonnien lukumäärää. Tällaisilla asutusaloilla on jo nykyään sonniyhdistyksiä perustettu ja selittämättäkin on selvää, mitenkä karjan kantamisen silloin tulee käymään, kun astutus-sonneista on puute. On myöskin otettava huomioon tositarpeet karuilla mailla harvaan asutuissa pienviljelysseuduissa, joissa talvisaikana on pitkät matkat ja lehmiä on kuljetettava umpinaisia teitä. Jos ajattelee sellaista seutua, missä joku parempi eläjä, ei tarvitse suurviljelijäkään olla, on pienviljelijöiden ympäröimänä, niin hänelle tämä laki tuottaisi hyviäkin etuja. Hän voisi hoitaa sonnin ja kantaa ympäristössä eläjiltä korkeita astutuspalkkioita huolimatta siitä, kuinka nämä vastaavat tarkoitustaan.

Jos nyt kyseessä oleva lakiehdotus astuu voimaan sellaisenaan, niin johtaa se erittäinkin vähemmän valistuneilla seuduilla siihen, että sonnien lukumäärä vähenee, josta on luonnollisena seurauksena, että nautoja astutetaan vielä nuoremmilla sonneilla kuin mitä tähän saakka on tehty. Tämä seikka ei ainakaan jalosta karjaa, vaan on laki näissä seuduin johtava asiain tilan aivan päinvastaisiin tuloksiin, kuin mitä sillä nyt tarkoitetaan. Onhan meillä karjanjalostuttamisessa jo ryhdytty aivan toisenlaisiin keinoihin, joissa ei ole uhkaamassa sakot, poliisit ja palkkiomaksut, vaan päästään ilman kaikkia näitä kauhuja. Onhan nyt jo laajoilla aloilla perustettu karjanjalostuttamista varten sonniyhdistyksiä sekä yhdistyksen jäsenten karjoista valittu kantalehmiä, jotka miltei poikkeuksetta astutetaan karjan navetassaolon aikana, jotenka ei ole enään vaaraa, että laitumella ala-arvoiset sonnit niitä koskettelisivat. Tämä keino näyttää vievänkin toivottuihin tuloksiin ainakin niillä seuduin, joissa karjakonsulentti on toimeensa kykenevä.

Siihen nähden, mitä edellä olen viittaillut, olen sitä mieltä, että äkkinäinen harppaus vapaasta olosta jyrkkään kieltolakiin saattaa maamme heikompiosaisille karjanomistajille suuria hankaluuksia ja taloudellista tappiota. Erittäin on se seikka huomioon otettava, että hehän eivät kykene 2 §:ssä mainittuja vapautuksiakaan eduksensa hankkimaan. Sitä paitsi vielä tämä laki tulee myöntämään syyte- ja talteenottamisoikeuden niillekin, jotka eivät ole vahinkoa kärsineet toisen sonnista, joka vapaana kulkee vaikkapa hänen omalla metsäalueellaan. Tällaisesta oikeudesta seuraa, ettei asian innostuksesta, vaan ilkeämielisyydestä, tultaisiin ehkä hyvinkin tiheään nostamaan oikeusjuttuja, mitkä eivät suinkaan olisi karjanjalostuttamiselle eduksi eivätkä myöskään sen yhteiskunnan sisälliselle sopimukselle. Lainlaadinnassa olisi minun käsittäkseni vältettävä kaikkia sellaisia tilaisuuksia, missä ilkeämielinen saapi tilaisuuden naapurilleen kostaa sillä, että hän saattaa sitä jollain tavoin sakottaa.

Rohkenen siis kunnioittaen pyytää, että suuri valiokunta asiaa harkittuansa luopuisi yleisestä kieltolakiperiaatteesta ja asettuisi kunnallisen kieltolain perusteelle, nimittäin sille perusteelle, että kunnat saisivat tilaisuuden ja oikeuden järjestää asiat sen mukaan, kuin kullakin paikkakunnalla olevat olot ja tositarpeet vaativat.

Ed. B r a n d e r: Käsilläoleva asia on niitä, joista olisi helppo ehkä hyvinkin paljon puhua, mutta epäilen, tokko nyt on sopiva aika ja tilaisuus sitä tehdä, varsinkin kun asia nyt menee suureen valiokuntaan. Tahdon vaan huomauttaa viimeisen puhujan esitystä vastaan, että hän

ei nähtävästi ole tajunnut tämän lakiehdotuksen tarkoitusta, sillä 2 § siinä on luonnoltaan sellainen, että sen kautta tämä asetus saadaan paikalliseksi millä kulmalla maata tahansa. Niinikään pyydän huomauttaa, että 4 §:ssä määräykset poliisiviranomaisista ovat poistetut.

Ed. Tulikoura: Kyllä minä hyvin käsitin 2 §:n luonteen, ja viittasinkin puheessani siihen, että vähemmän valistuneella paikkakunnalla eivät asukkaat kykene sitä eduksensa käyttämään; niinmuodoin laki jää voimaan ja silloin on tilaisuus kaikilla ilkeämielisillä tehdä syytöksiä. Yhtä hyvin tässä voidaan päästä toivottuihin tuloksiin kunnallisen kieltolain perusteella, sillä valistuneemmat paikkakunnat kyllä kykenevät sen nojalla itsellensä oikeuden hankkimaan.

Ed. Hedberg: Hr Tulikouras andragande för ovillkorligen tankarna 20 år tillbaka. Under slutet af 1880-talet hade vi en fråga om hingstars utsläppande på bete, mot hvilken det anfördes precis samma skäl, som hr Tulikoura nu framdrog. Han talade om olika förhållanden i landet. Man gjorde på samma sätt då. Man ansåg att det icke var möjligt att begränsa vissa betesrättigheter. På samma sätt resonerar man nu. Men man må nu säga hvad man vill, så är det i alla falla så, att, om också förhållandena i landet äro olika, så kan man icke underlåta att åstadkomma en förnuftig lagstiftning för den skull, att det finnes vissa afkrokar i landet, där absolut ingen lagstiftning kan tillämpas. Jag för min del öfverlämnar förtroendefullt åt stora utskottet den närmare utredningen af denna fråga.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian ensimäinen käsittely on päättynyt ja asia menee siis Suureen valiokuntaan.

2) Sotilaskyyditysrasituksen huojentamista

(A. K.)

koskeva eilispäivän istunnosta tähän istuntoon pöydälle pantu Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään edelleen.

Ilmoitetaan, että valiokunnan ehdottama ponsilause on mietinnön sivulla 10.

Puheenvuoroa käyttää

Ed. Neovius: Jag tillåter mig föreslå, att detta ärende bordlägges till plenum i morgon afton.

Ed. Roos: Jag anhåller att få understöda hr Neovius' förslag.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle, on se pöydälle pantava. Voidaan päättää vain ajasta, miksi mietintö pannaan pöydälle. On ehdotettu, että se pantaisiin pöydälle huomisillaksi.

Ehdotus hyväksytään.

3) Valtioavun myöntämistä Pietarin suomalaiselle yhteiskoululle

(A. K.)

koskeva Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1, joka eilispäivän täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon esitetään edelleen.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu:

Ed. A. Castrén: Pyydän asian pöydällepantavaksi huomispäivän istuntoon.

Ed. Riihelä: Pyydän kannattaa ed. Castrénin ehdotusta.

Puhemies: Tätäkin mietintöä on pyydetty pöydälle huomispäivän iltaistuntoon, ja kun kaksi edustajaa on pyytänyt pöydällepanoa, voidaan nyt päättää ainoastaan, mihin istuntoon se pannaan pöydälle. On ehdotettu huomispäivän iltaistuntoa. Tämä ehdotus ehkä hyväksytään?

Ehdotus hyväksytään.

4) Ed. Nuortevan valtiopäiville saapumisen estämistä

(A. K.)

koskeva Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1, joka täysi-istunnossa eilispäivänä pantiin pöydälle tähän täysi-istuntoon, esitetään edelleen.

Keskustelu:

Ed. Listo: Pyydän aluksi ilmoittaa, että kannatan sitä mielipidettä, jonka perustuslakivaliokunta on tässä asiassa mietinnössään esittänyt. Puheenvuoroa olen pyytänyt erään tiedonannon johdosta, joka löytyy valiokunnan mietinnön sivulla 2 heti sivun alussa. Siinä sanotaan nimittäin, että edustajavaltakirjansa on toimittaja Nuorteva valtuuttamansa asiamiehen kautta jättänyt sen nähtäväksi, jolle Keisari ja Suuriruhtinas oli valtakirjain tarkastamisen uskonut, ja onkin toimittaja Nuorteva tämän valtakirjan nojalla otettu niiden edustajain luetteloon, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut. Voimassa olevan valtiopäiväjärjestyksen 21 § sisältää, että sinä päivänä jona eduskunnan on tultava kokoon, pitää kakkien edustajain tuoda valtakirjansa sen tai niiden nähtäväksi, joille Keisari ja Suuriruhtinas on valtakirjojen tarkastamisen uskonut. Ja edustajasta, joka saapuu valtiopäiville vasta niiden aljettua, sanotaan, että hän saa astua paikallensa kamarissa sittenkun hän puhemiehelle on näyttänyt 1 momentin mukaan hyväksytyn valtakirjansa. Tästä valtiopäiväjärjestyksen sanamuodosta käy minun käsitykseni mukaan aivan ilmiselvästi näkyviin, että valtakirjan lähettäminen valtuutetun kautta asianomaisen tarkastajan nähtäväksi ei ole luvallista. Ei myöskään saa esim. postin kautta lähettää sitä tarkastettavaksi, vaan edustajan on itsensä tuotava se nähtäväksi, ja että ainoastaan jos sillä tavoin menetellään, katsotaan valtakirja oikein näytetyksi ja edustaja oikeutetuksi saamaan sijan kamarissa.

Niinkuin tästä mietinnöstä näkyy, on edustaja Nuortevan suhteen kuitenkin tapahtunut poikkeus tästä V. J:n selvästä säännöstä ja mikäli tiedän on samallaista menettelyä eräissä muissakin tapauksissa noudatettu. Tämä on käsitykseni mukaan valtiopäiväjärjestyksestä poikkeamista ja saattaa se käytännössä antaa aihetta eräisiin säännöttömyyksiin. Niinpä on tapahtunut, että ed. Nuorteva on valittu varsinaiseksi jäseneksi näillä valtiopäivillä, muistaakseni, sivistysvaliokuntaan, vaikka hän, niinkuin tiedämme, on estetty valtiopäiville saapumasta. Tämän johdosta lausun siis suotavaksi, että ne tarkastajat, jotka armossa määrätään toimittamaan edustajain valtakirjain näyttämisen, ottaisivat V. J:n yllämainitun selvän määräyksen vastedes huomioonsa ja laillisessa järjestyksessä näytetyiksi hyväksyisivät ainoastaan ne valtakirjat, jotka edustajat ovat itse heidän nähtävikseen tuoneet.

Ed. Hörhammer: I förevarande fråga, d. v. s. frågan huruvida landtdagsmannen Nuorteva skall lämnas tillfälle att åtnjuta sin rättighet och utöfva sin skyldighet som medlem af Finlands landtdag, har utskottets majoritet ställt sig på en ståndpunkt, som står i fullkomlig strid med folkets rättskänsla. Utskottet grundar nämligen sitt betraktelsesätt helt och hållet på en lagtolkning, som enligt utskottets förmenande icke tillstädjer hr Nuortevas lösgifvande ur fängelset för den tid landtdagen sammanträder. Enligt mitt förmenande bör denna fråga hufvudsakligast betraktas såsom en principfråga och mindre såsom en juridisk fråga, ehuruväl jag gärna vill medgifva, att den juridiska sidan af saken icke bör lämnas ur räkningen. Här är nämligen egentligen fråga om, huruvida det är viktigare att en landtdagsman skall få utöfva sitt mandat eller om ett honom ådömdt straff genast och oafbrutet skall gå i verkställighet. Här kolliderar samhällets högsta representativa intresse med straffintresset. Men det kan knappast vara svårt att afgöra, hvilket af dessa intressen är störst och viktigast. Å ena sidan stå väljarena, som önska att genom sin valda representant blifva företrädda i landtdagen och göra sina önskningsmål gällande, och å andra sidan statsmakten, som önskar att få straffet så snart som möjligt verkställdt. Utan tvifvel bör det senare intresset underordnas det förra.

Det gäller nu icke alls att förskaffa hr Nuorteva något extra privilegium, som skulle gifva honom företrädesrätt gentemot någon annan medborgare, utan här är endast fråga om huruvida en landtdagsman skall sättas i tillfälle att uppfylla sin plikt såsom folkets ombud. Landtdagen bör hafva rätt att fordra närvaro af hvarje representant, liksom äfven hvarje representant bör hafva rätt att fordra att få närvara vid landtdagen, oberoende däraf om landtdagen fordrar detta eller icke. Om landtdagen vägrar att fordra närvaron af en representant, t. ex. om denna, såsom nu är fallet, hålles fängslad, så är det tydligt, att landtdagen afhänder sig en rättighet, som principiellt till-

kommer densamma, låt vara att denna rätt icke är tydligt fastställd i lagen. Och jag tror knappast att vår landtdag har råd att afstå från någon rättighet, som möjligen kan tänkas tillhöra landtdagen. I detta fall, liksom i de flesta andra fall, gäller det för landtdagen att försöka tolka sina rättigheter så vidsträckt som möjligt, isynnerhet i frågor som äro tvist underkastade.

Det är nu icke enbart på socialdemokratiskt håll, som man har sagt rent ut, att det nu gäller en af demokratins viktigaste lifsprinciper. I en borgerlig tidning har framhållits, att en af demokratins viktigaste principer, nämligen den om folkviljans suveränitet, landtdagens auktoritet, bör häfdas gentemot byråkratin. Och denna princip är just af detta fall, fallet Nuorteva, synnerligen intresserad.

En omständighet, som utan tvifvel kommer att hafva en afgörande betydelse för mången representant när han röstar i denna sak, — särskilda uttalanden i borgerliga tidningar gifva det vid handen — är den omständigheten, att Nuorteva är en „majestätsförbrytare". Detta inverkar på det borgerliga åskådningssättet i denna sak. Det vore nämligen en ganska sur lukt för de maktägande i Petersburg, om Finlands landtdag beslöte, att „majestätsförbrytaren" Nuorteva skulle frigifvas. Det är en omständighet, som jag är öfvertygad om, att man på högerhåll nog lagt märke till, antingen man nu skrattar åt det eller icke.

I detta sammanhang kan jag nämna, att i Hufvudstadsbladet en hyrskribent påpekade det oegentliga i att en „brottsling" skulle vara lagstiftare. Under ofärdsåren skulle ett dylikt uttalande blifvit stämpladt efter förtjänst. Jag tänker att vi under senare år hafva fått den lilla erfarenheten att en person, som enligt lag är en brottsling, icke alltid därför behöfver vara en ärelös man. Detta är någonting som framgår direkt af lagen. Och jag tänker att många utaf våra borgerliga partiers förtroendemän hafva gjort ett eller annat, som stått direkt i strid mot lag, och hvilka därför, om det skulle hafva blifvit rättssak utaf, hade blifvit, som Hufvudstadsbladet så vackert uttryckte sig, „brottslingar". För öfrigt bör man nu taga i betraktande, att den lagparagraf, som kastat Nuorteva i fängelse, ingalunda är tillkommen på grund af folkets rättskänsla, icke ens på grund af klasskänslan och rättskänslan hos vår öfverklass, utan är tillkommen helt och hållet, kan man säga, på grund af Finlands afhängighet af Ryssland. Det är med andra ord tack vare den ryska byråkratin och absolutismen, som i vår lag ingå stadganden, som göra så kallade majestätsförbrytelser straffbara. Det är just under dylika förhållanden, som principen om folkviljans suveränitet gentemot byråkratiskt förtryck så krasst, så tydligt framgår, och det blir därför en plikt för hvarje demokrat att fordra, att hr Nuorteva nu frigifves.

Man har från borgerligt håll, åtminstone åt mig privatim, framhållit, att om också landtdagen nu skulle besluta hr Nuortevas frigifvande, så skulle ett sådant beslut icke hafva någon praktisk betydelse, emedan den inhemska regeringen jämte fängelsemyndigheterna ställa sig på en sådan ståndpunkt, att lagen icke tillstädjer Nuortevas frigifvande, hvarför dessa myndigheter icke komme att följa landtdagens beslut. Dylika uttalanden från borgerligt håll äro ganska betecknande för hvad man bland borgare öfverhufvudtaget tänker om ämbetsverk, den inhemska regeringen och vår landtdag. Dylika uttalanden vittna nämligen om ett tänkesätt, enligt hvilket landtdagens beslut endast villkorligen skulle behöfva fullföljas. Ett fullödigt uttryck för denna reaktionära och för vårt lands själfstyrelse skadliga uppfattning gaf hr Danielson-Kalmari i sitt tal vid remitterandet af representanten Soininens motion angående ny förbudslag. Som bekant yttrade statsrådet den tanken, att landtdagsmännen i sina beslut och i sin lagstiftningsverksamhet måste förlita sig på senaten, som i sista hand kontrollerar om landtdagen begått några dumheter eller icke. Med en dylik uppfattning om landtdagens värdighet är det ej att undra öfver, om senaten anser sig kunna motarbeta landtdagens lagstiftnings- och annan verksamhet, ej heller kan det verka öfverraskande, när man på visst håll uppskattar landtdagens och våra myndigheters befogenhet på ett sätt, som beträffande fallet Nuorteva kan uttryckas med orden: hvad betyder landtdagen i jämförelse med en fängelsedirektör!

Jag nämnde tidigare, att landtdagens rätt att fordra närvaro af vald men fängslad representant ej uttryckligen fastställes af lagens bokstaf. Det framgår dock icke häller att

denna rätt vore landtdagen förmenad. Uppenbarligen har lagstiftaren förbisett möjligheten, att en folkrepresentant hålles fängslad för en i lagens mening ingalunda neslig eller ärelös handling. Vill man afgöra denna fråga efter juridiska begrepp möter detta stora svårigheter, och vi hafva sett att det förekommer alldeles olika tolkningar på juridiskt håll, icke blott i socialdemokraternas läger, utan äfven bland borgarena. Icke blott från socialdemokratiskt håll har man sökt påvisa, att lagens bokstaf påbjuder Nuortevas frigifvande ur fängelset för den tid landtdagssessionerna vara. Om detta endast skulle hafva påvisats från socialdemokratiskt håll, så kunde man, — åtminstone en person, som står öfver partierna — kanhända tänka sig, att socialdemokraterna enbart betrakta saken enligt partipolitiska hänsyn. Men just den omständigheten, att man äfven från borgerligt juridiskt håll ansett, att Nuorteva bör frigifvas, är ett tecken på att vi socialdemokrater icke hafva så alldeles orätt och att denna fråga i alla händelser är en ren tolkningsfråga. Och när den engång är en tolkningsfråga, så skulle man tycka, att det vore med rättvisa och billighet förenligt att följa den gamla domarregeln: „Där saken är blind, skall man vara snarare till att hjälpa honom, som beklagad är, än honom, som klagar."

I detta sammanhang kan det förtjäna omnämnas, att vi från utlandet hafva exempel på att personer, som varit ådömda frihetsstraff och blifvit valda till landtdagsmän eller deputerade, blifvit frigifna för att utöfva sitt värf. Vi hafva exempel från Belgien. År 1903, om jag ej missminner mig, blef en person dömd till fem års fängelsestraff, och ett år senare i oktober blef han invald i belgiska kammaren. Den 11 november 1904 anmälde justitieministern till kammaren om att personen i fråga var fängslad. I slutet af november förordnade kammaren om hans lösgifvande. Några dagar senare satt han i kammaren. I Österrike har detta förfaringssätt kommit till användning i flera fall. I Danmark — jag kan icke erinra mig årtalet — hände sig äfven en gång, att en person råkade blifva vald till Folketinget, ehuru han satt fängslad. Folketinget anhöll om hans frigifvande. Regeringen tillmötesgick emellertid icke Folketinget. Detta fall må dock tjäna landtdagen till bevis för att man i utlandet är af den åsikt, att person, som aftjänar straff för ett eller annat „rysligt" brott och som utses till deputerad, bör frigifvas för att lämnas tillfälle att utöfva sitt uppdrag.

Men vi hafva en särskild orsak att göra hvad på oss ankommer för att få Nuorteva frigifven, nämligen vårt politiska läge, som kan göra det omöjligt för oss, synnerligen i en framtid — framtiden ter sig ju alltid för oss mer eller mindre osäker — att skydda landtdagsmännen mot byråkratins öfvergrepp. Just här i byråkratins förlofvade land, hvarest vi städse i våra handlingar böra betänka, att vi till följd af vårt förhållande till den ryska regeringen äro utsatta för att se de administrativa myndigheternas befogenheter alltmera ökade på bekostnad af folkviljan, och här, hvarest de politiska förhållandena kunna hafva till följd, att icke en eller två landtdagsmän samtidigt sitta i fängelse, utan kanhända tio, t. o. m. tjugu, hafva vi skäl att icke åstadkomma ett prejudikat för framtiden, ett prejudikat, som komme att lämna myndigheterna mer eller mindre obestridd rätt att hindra folkrepresentanter, som sitta fängslade, att deltaga i landtdagsarbetet.

Denna omständighet tror jag att icke alls biter på herrar borgare, emedan just denna omständighet kan förorsaka, att den socialdemokratiska fraktionen i framtiden kan sitta här 10 eller 20 man mindre stark än den borde vara. Just den omständigheten, att socialdemokratiska partiet är ett oppositions- och kampparti, gör, att vi äro mer utsatta för att komma i konflikt med strafflagens vissa paragrafer och blifva ådömda frihetsstraff, t. o. m. för handlingar, som icke ens i borgarenas ögon äro straffbara, och för hvilka en borgare kan undgå straff eller åtminstone komma billigare undan än socialdemokraterna, exempelvis genom att lämna in nådeansökningar och dylikt, hvilket socialdemokraterna af princip icke göra. Kanhända jag med denna anmärkning åstadkommit, att en eller annan i frågan tvehågsen borgare nu bestämmer sig för att rösta för Nuortevas kvarhållande i fängelset. Huru som hälst, om jag åstadkommit det eller icke, så har jag här velat göra denna anmärkning.

Men huru som hälst, — om tack vare borgarenas flertal landtdagen besluter att ingenting åtgöres för att få Nuorteva fri, så komma

helt säkert folkets djupa led att tolka borgarenas förfaringssätt uteslutande som utslag af klass- och partipolitik. Visserligen synes det framgå af utskottsbetänkandet, att de borgerliga representanterna endast tagit hänsyn till juridiska skäl, men nog förstår t. o. m. den dummaste drängpojke på landet, att man i ett utskottsbetänkande icke gärna agiterar, utan att ordalagen där måste vara vackra och svarfvade, isynnerhet när borgarena skrifva dem. Men mellan dessa svarfvade och vackra fraser förstår dock arbetaren att läsa hvad som menas. Nog är det klämmen som studeras, icke betänkandet som sådant. För resten erbjuder denna sak ett billigt tillfälle för borgarena att i någon mån reparera sitt stadigt sjunkande anseende bland folkets djupa led, någonting som isynnerhet herrar suometarianer skulle vara i behof utaf att få litet repareradt. Men när man bedrifver ensidig klasspolitik, så gäller det att vara konsekvent, och därför ligger det så att säga i de samhällsbevarandes blod, att också i en så liten sak som denna, ställa sig på en ståndpunkt, hvilken, såsom jag redan tidigare framhöll, står i motsats till folkets rättskänsla.

På grund af hvad jag nu framhållit föreslår jag, att den betänkandet bifogade reservationen af landtdagen måtte godkännas.

Ed. Björkstén: Landtdagsmannen Hörhammer förklarade i början af sitt andragande, att han icke ville fästa någon synnerlig vikt vid sakens juridiska sida. Detta erkännande föreföll till en början något egendomligt, men förvånar, tror jag, numera ingen, som åhört landtdagsmannen Hörhammers utgjutelser, hvilka vittna om att han saknar all förståelse för sakens juridiska och rättsliga betydelse. Jag för min del har trott, att det icke skulle finnas i landtdagen någon, som ville förneka, att frågan därom, huruvida landtdagsmannen Nuorteva bör lösgifvas eller icke, är en ren rättsfråga. Detta oaktadt hafva åsikterna inom utskottet fördelat sig efter partier, hvilket i och för sig är ett märkeligt faktum. Genom hr Hörhammers andragande har emellertid sagda faktum erhållit en för det socialdemokratiska partiet föga förmånlig belysning. Enligt min tanke har grundlagsutskottets majoritet på ett fullkomligt tydligt och bindande sätt ådagalagt, att landtdagen i förevarande fråga intet kan åtgöra. Utöfver de skäl, som grundlagsutskottets majoritet i sitt betänkande framhållit, talar emot reservanternas förslag jämväl den omständigheten, att prokuratorn med anledning af klagomål från hr Nuortevas sida allaredan pröfvat ärendet.

Ed. Salin: Perustuslakivaliokunnan mietintö ei lainopillisilla väitteillään ole saanut minua vakuutetuksi siitä, että laillista estettä olisi ed. Nuortevan pääsemiselle edustajavelvollisuuttaan suorittamaan, vaan perustuu enemmistön kielteinen kanta ainoastaan epäsuorasti tällaista kysymystä koskettelevien lakipykälien tulkintaan. Ja kun toiselta puolen Valtiopäiväjärjestyksen 10 § aivan eittämättömästi säätää, ettei edustajaa saa kieltää valtiopäiville saapumasta ja edustajana toimimasta, niin jo valiokunnassa olin kiinteästi vastalauseen kannalla, kuten allekirjoituksesta näkyy. Mutta kun toiselta puolen yhä väitetään, ettei Valtiopäiväjärjestyksen 10 § voi tarkottaa tämänlaisia tapauksia, koska eduskunnalla muka ei ole oikeutta sekaantua oikeudenhoitoon ja tuomioitten täytäntöönpanoon, niin jo valiokunnassa huomautin, kuinka sellainen tulkinta on vastakkainen kansan oikeustajunnalle. Sentähden, vaikka arvelenkin, etteivät eduskunnan porvarilliset ainekset pane suurta merkitystä valitsijoiden mielipiteille, en voi olla esiintuomatta, kuinka sosialidemokraattiset valitsijat tämän kysymyksen käsittävät. Heidän mielestään on lakia säätävä valta ylinnä kaikkia muita yhteiskuntalaitoksia, ylinnä oikeudenhoitoa ja toimeenpanevata valtaa valtiossa. Ja kaiken, itse tämän lakia säätävän vallankin yläpuolella on kansa, valitsijat, koko yhteiskuntarakennuksen ylläpitäjät. Tämän viimeisen mahdin alle on kaikkien yhteiskuntalaitosten viime tingassa alistuttava. Pätevin lain tulkki, sen tekijä ja voimaansaattaja on lopulta kansassa vallitseva oikeustajunta, ja kun nyt kyseessä olevassa asiassa on kansan oikeustajunta epäilemättömän selvästi julki tullut, niin ei eduskunnalle ole suinkaan epätietoista, mitä mieltä tästä kysymyksestä valitsijat ja kansa on. Valitsemalla ed. Nuortevan valtiopäiville siitä huolimatta, että hän jo silloin oli vankeusrangaistusta kärsimässä, hänen valitsijansa suoraan ilmoittivat, että rangaistuksen täytäntöönpanon keskeytys ei saa olla esteenä valtiopäiville saapumiselle

ja edustajatoiminnalle. Eikä tätä mieltä — siitä olen vakuutettu — ole ainoastaan ed. Nuortevan valitsijat, vaan ainakin suuren suuri osa valitsijoistamme. Valitsijamme siis eivät pidä rangaistuksen täytäntöönpanoa sellaisena, jota ei voitaisi keskeyttää tällaisissa tapauksissa. Tätä kansan oikeustajunnan suoraa ja selvää ilmaisua ei eduskunta saisi mielestäni halveksia, varsinkaan jos ei tuon halveksimisen tueksi voida löytää muita ja pätevämpiä syitä kuin ne „lakijuristien" saivartelut, mitä perustuslakivaliokunnan enemmistö on esittänyt, ei halveksua, koska Nuortevan valitsijain käsityksen puolella on ensiksikin valtiopäiväjärjestyksen selvä määräys ja toiseksi kosk'eivät asetukset rangaistuksen täytäntöönpanosta myös saata asettaa esteitä Nuortevan rangaistuksen keskeytykselle. Koska tälle eduskunnalle jätetyssä prokuraattorin kertomuksessa sivulla 28 sanotaan, että useasti lienevät täytäntöönpanoviranomaiset ottaneet huomioonsa rangaistuksen toistaiseksi lykkäämisessä useanlaisia „kohtuus- ja sopivaisuussyitä", se ei siis olisi ensi kertaa kuin rangaistuksen täytäntöönpano toistaiseksi lykkäytyisi. Jos kerta on ennen useasti otettu kohtuus- ja sopivaisuussyitä huomioon, on sekä kohtuullista että sopivaa myös tässä tapauksessa samoin tehdä. Toivon senvuoksi, että eduskunta yhtyy vastalauseessa esitettyyn toimenpiteeseen ed. Nuortevan saattamiseksi edustajatointansa täyttämään.

Ja jos täällä mahdollisesti olisi sellaisia, jotka epäilisivät yhtyä vastalauseessa esitetylle kannalle senvuoksi, että Nuortevan rangaistuksen keskeytys olisi asianomaiselle hänen rangaistuksensa lievennys, pyydän minä pienen kokemukseni nojalla vakuuttaa, etten sitä ollenkaan sellaiseksi käsitä, päinvastoin otaksun, ettei yhteiskunta tämän pikkusaatavansa vähän tuonnemmaksi lykkäämisellä mitään menettäisi (Hyvä!). Sillä henkilö, jolla on tie vankilaan avoinna edessään, kärsii tästä tietoisuudesta yhtä paljon, miltei enemmän ulkopuolella vankilaa kuin sen muurien sisässä (Vasemmistosta: Hyvä!). Korkojen kanssa niinmuodoin yhteiskunta saa lainansa, jos ed. Nuorteva kutsutaan vankilasta eduskuntaan. Ellei hän itse sitä tahtoisi, ei minulla olisi suinkaan sydäntä häntä vaatia ulos vankilasta väliaikaisesti; mutta koska h ä n niin tahtoo, koska hänen v a l i t s i j a n s a niin tahtovat ja koska se on lain, kansan oikeudentajunnan, oikeuden ja kohtuuden mukaista, niin tapahtukoon sillä tavalla. (Vasemmalta: Oikein! Hyvä!)

Ed. L i n d e l ö f: I sitt andragande antydde hr Hörhammer, att personer, som kommit i beröring med rättvisan, ingalunda med nödvändighet behöfva vara ärelösa. Jag är öfvertygad om, att de flesta här skola förena sig om detta uttalande, och jag tillägger, att icke blott jag, utan många andra på borgerligt håll hysa fullständig högaktning för landtdagsman Nuortevas karaktär. För mig är denna fråga helt och hållet en juridisk fråga, och jag kan icke finna annat än att grundlagsutskottet i sitt betänkande på ett bindande sätt ådagalagt, huru i Finland gällande lag här måste tolkas. Jag kan icke fatta, att man häri velat se ett utslag af klasspolitik. Om den stora allmänheten, folkets djupa leder, såsom man säger, i utskottets betänkande vill se en yttring af en sådan politik, så är det icke betänkandet såsom sådant, som är skulden därtill, utan då har man sökt för folket tolka detsamma på ett sätt, som utskottets ledamöter säkerligen aldrig afsett.

Ed. K ä p y: Sen lisäksi, mitä perustuslakivaliokunnan mietintö sisältää, tahtoisin puolestani vielä huomauttaa, että yleinen sääntö on, ettei rangaistuksen täytäntöönpanoa keskeytetä. Ainoastaan erityistapauksessa voi vapausrangaistusta kärsivä henkilö päästä ulkopuolelle rangaistuslaitosta, mutta silloinkin katsotaan häntä vangiksi. Rangaistusten täytäntöönpanoasetuksessa säädetään m. m., ettei vankia senvuoksi että hän rangaistusaikansa kuluessa on ollut sairaana, vaikka häntä olisikin rangaistuslaitoksen ulkopuolella hoidettu, voida rangaistuslaitoksessa pitää kauvempaa aikaa kuin mitä tuomiossa on määrätty. Onkin luonnollista, että sellainen rangaistu henkilö, jolle on se onnettomuus tapahtunut, että hän vankeusaikanaan on sairastunut, ei tämän kautta joudu olemaan kauvempaa aikaa rangaistuslaitoksessa kuin mitä hänen tuomionsa sisältää. Samassa asetuksessa on vielä säädetty, että jos vanki kutsutaan oikeuteen todistamaan tai tutkittavaksi, senaatilla on oikeus määrätä, onko ja missä määrässä se aika, jonka vanki sellaisista syistä on pidetty rangaistuslaitoksen ulkopuolella, luettava hänen rangaistuksestaan

pois. Tässäkin tapauksessa vangittu henkilö, vaikka hän on rangaistuslaitoksen ulkopuolella, on rangaistusvanki, häntä käsitellään samalla tavalla kuin rangaistusvankia, hän on vanginvartijan seuraamana j. n. e. Mutta vapausrangaistuksen täytäntöönpanoasetus ei edellytä, että vapausrangaistusta kärsivä henkilö voisi saapua valtiopäiville edustajatointansa täyttämään. Ilman nimenomaista määräystä ei sitä säännöstä, että vanki voi saapua oikeuteen todistajaksi tai tutkittavaksi, tietenkään voi ulottaa edustajatoimeen, — lukuunottamatta sitä, että tietysti olisi monessa suhteessa varsin sopimatonta sekä asianomaiselle itselleen että eduskunnalle, jos tällainen henkilö olisi pakoitettu saapumaan eduskuntaan samallaisen katsannon alaisena kuin tuomioistuimeen.

Edustajille Hörhammerille ja Salinille tahtoisin huomauttaa, että kansan oikeustajunnalla epäilemättä on suuri merkityksensä, mutta sillä on laillisesti pätevä merkityksensä ainoastaan sillä edellytyksellä, että tämä oikeustajunta on pukeutunut lain muotoon. Jos siis edustaja Nuortevan valitsijat tahtovat saada oikeustajuntansa esille, niin on varmaa, että sitä ei saada sillä tavalla, että Nuorteva on valittu valtiopäiville, vaan sillä tavalla, että ne eduskunnan jäsenet, jotka katsovat, että voimassaoleva laki tässä kohden on epätyydyttävä, ryhtyvät toimenpiteisiin tämän lain muuttamiseksi.

Ed. Hörhammer: Jag märker att ingen af representanterna från det borgerliga lägret tyckes fästa någon vikt vid den principiella sidan af saken, utan att de med förkärlek dröja vid den juridiska sidan. Det är ganska förklarligt, men jag skulle vilja fästa deras uppmärksamhet vid en af Shakespeare en gång uttalad tanke. Det är i „Köpmannen i Venedig", där han låter Bassanio säga: „Jag besvär eder, kväf för en gång det rätta med eder värdighet, gör litet orätt, men gör rätt i stort", d. v. s. med andra ord, om lagen skulle hindra eder att göra det rätta, så kväf lagen. Jag gör icke anmärkningen därför, att jag tror, att någon af de borgerliga representanterna lägger vidare märke till den, jag gör den endast för att visa, huru stort afstånd det är mellan denna Shakespeares ädla tanke och den tanke, som våra borgare här nu tyckas enigt hysa.

Ed. Colliander: Landtdagsmannen Hörhammer har sökt göra troligt, att man på borgerligt håll skulle grundat sin åsikt i förevarande fråga därpå, att den person, som det är fråga om, är socialdemokrat. Med anledning däraf vill jag nämna, att man på borgerligt håll i vida kretsar har låtit sig vid frågans bedömande i ganska hög grad påverkas af den sympati man känt emot den person, om hvilken det är fråga. Det är nämligen så, att genom det sätt, hvarpå af vår synnerligen nitiska pressöfverstyrelse förseelser af denna art beifras, man på många håll kommit att få en annan syn på dessa förseelser, som gör att en person, som råkar ut för straff, snarare ådrager sig sympatier än motsatsen. Men man har på de håll, där man utgår från att hysa dessa känslor gentemot den person det är fråga om, dock — just på borgerligt håll — icke kunnat undgå att fästa afseende vid rättssynpunkterna i denna fråga. Jag hoppas, att man också på socialdemokratiskt håll, huru man än i öfrigt uppfattar borgarne, skall kunna göra dem det erkännande, att de i denna fråga handlat af öfvertygelse. Jag skulle aldrig anhållit om ordet, ifall jag icke velat på svenska språket bemöta ett så märkeligt ledsamt uttalande, som af hr Hörhammer gjordes på samma språk.

Ed. Salin: Ed. Käpy sanoi kunnioittavansa ja pitävänsä erittäin tärkeänä tekijänä myös kansan oikeustajuntaa, mutta, sanoi hän, sen pitää pukeutua lain muotoon. Minä äskeisessä puheessani luulin osoittaneeni sen, että kansan oikeustajunta juuri on pukeutunut lain muotoon, mutta sensijaan tuo juriidinen saivartelu, joka on enemmistön kanta, ei ole läheskään niin selvällä lain kannalla kuin kansan oikeustajunta. Sentähden olen minä tämän kansan oikeustajunnan tuonut täällä esille ratkaisemaan tuota juriidista kysymystä, ja minä pidän sen tärkeämpänä tekijänä kuin ed. Kävyn ynnä muitten lainoppineitten lainopilliset selvittelyt.

Ed. Danielson-Kalmari: Tässä eduskunnassa on usein vastenmielistä ruveta korjaamaan erehdyttäviä tiedonantoja siitä, mitä on lausunut. Se on vastenmielistä siitä syystä, että niin usein on epäselvää, missä määrin nämä erehdyttävät tiedonannot ovat syntyneet aivan vastoin puhujan omaa tahtoa tahi

missä määrin ne ovat tahallisia. Nyt minä kuitenkin katson velvollisuudekseni huomauttaa, että herra Hörhammer, silloin kun hän tässä mainitsi minun nimeni, esitti minun lausumani aivan toiseksi, kuin mitä minä olin sanonut. Minä tuonnoin huomautin, niinkuin ehkä muistettanee, että se työjärjestys, joka on päässyt tässä eduskunnassa valtaan, johtaa siihen, että eduskunnan jäsenten monasti täytyy turvautua toivoon, että eduskunnan tekemät päätökset joutuvat myöhemmin hallituksessa tarkastuksen alaisiksi. Mutta minä siihen määrin katsoin tämän valitettavaksi asiaksi, että nimenomaan käännyin puhemiesneuvoston puoleen pyynnöllä, että se ottaisi miettiäksensä, millä tavoin voitaisiin tästä valitettavasta epäkohdasta päästä. Siitä huolimatta herra Hörhammer nyt on esittänyt asian sillä tavoin, kuin minä muka olisin puoltanut ja katsonut suotavaksi ja oikeaksi, että eduskunnan päätökset joutuvat hallituksessa muutettaviksi ja että — sehän oli hänen lausumansa ajatus — olisi minun käsitykseni mukaan oikein, että eduskunnan täytyy turvautua hallituksessa tapahtuvaan tarkastukseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietintöä vastaan on myöskin kannatettu vastalausetta. Äänestys on siis tapahtuva valiokunnan mietinnön ja vastalauseen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 100 jaa- ja 88 ei-ääntä sekä yksi tyhjä lippu, joten valiokunnan mietintö siis on hyväksytty.

5) Varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, koskevan armollisen esityksen antamisen jouduttamista

käsittelevä Valtiovarainvaliokunnan ehdotus kirjelmäksi, joka eilen pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, hyväksytään keskustelutta.

6) Suomen asiain valmistelun ja esittelyn järjestystä sekä Suomelle vakuutetun oikeuden suojelemista

koskeva adressiehdotus, joka tänä päivänä aikaisemmin pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään.

P u h e m i e s: Asiasta sallitaan ensin yleiskeskustelu, ja sen kuluessa voidaan myös tehdä ehdotuksia, jotka tarkoittavat asian käsittelyn keskeyttämistä.

Yleiskeskustelu:

Ed. S i r o l a: Perustuslakivaliokunnan jäsenenä katson olevani velvollinen saattamaan eduskunnan jäsenten ja valitsijaini tietoon, kuinka tämä adressiehdotus valiokunnassa on syntynyt ja mikä on suhteeni siihen.

Evästyskeskustelussa lausuin, miksi erittäin köyhälistön kannalta on laitonta esittelyjärjestystä ja Venäjän ministerineuvoston sekaantumista Suomen asioihin pidettävä turmiollisena ja kuinka välttämätöntä on nousta vastustamaan sellaista valtakunnanlainsäädäntöä, jota Venäjän taantumuksellisista hallituspiireistä käsin meille uhataan säätää. Ja Suomen kansan käsitys tästä asiasta, niin lausuin evästyskeskustelussa, on saatettava Venäjän hallituspiirien tietoon sellaisessa muodossa, ettei epäselvyyttä siitä jää. Kun nyt on vastattava kysymykseen, tyydyttääkö tämä tulos, niin täytyy valitettavasti vastata, ettei täysin. En lähdekään tässä siltä kannalta kuin olisi ollut tässä tuotava julki sosialidemokraattinen ohjelma, tulkittava hallitsijalle, minkä vaikeuksien alaisena Suomen köyhälistö käy taisteluaan taloudellista riistämistä, henkistä pimitystä ja kaikkea sortoa vastaan. Kuten jo evästyskeskustelussa lausuin, en vaadi näiden seikkojen ottamista tähän adressiin, en vaadi sitä, koska en odota hallitsijalta mitään apua Suomen köyhälistölle sen taistelussa porvariluokkain itsekkyyttä vastaan. Siitä pitää Suomen köyhälistö itse huolen, kun se hallitusvallan häiritsemättä saa käyttää perustuslain takaamia oikeuksia ja kansalaisvapauksia, ja kun hallitsija ei asetu vastustamaan niitä uudistuksia, joihin Suomen köyhälistö saa Suomen porvarisluokat taivutettua.

Mutta samalla kuin me vaadimme kunnioitusta tämän eduskunnan edes pieniäkin paran-

nuksia sisältäville päätöksille maamme rajojen ulkopuolella, vaadimme sitä myös, se tässä sanottakoon, niiltä kotimaisilta henkilöiltä ja ryhmiltä, jotka tahtovat isänmaallisuuden nimellä komeilla. Erittäin vastenmielisen vaikutuksen on sentähden tehnyt se, että perustuslakivaliokunnassa sen nuorsuomalaiseen ja ruotsalaiseen ryhmään kuuluvalta taholta on vastustettu tähän adressiehdotukseen otettua kunnallista äänioikeutta koskevaa kohtaa. Samat henkilöt, jotka olivat valmiit hallitsijalle tässä adressissa kehumaan niitä alotteita, joita kotimainen hallitus oli tehnyt niin „syväin kansankerrosten elinehtojen kohottamista" tarkoittaviksi, he ilmoittavat, etteivät he pidä sitä kunnallisen äänioikeuden laajentamista, jonka eduskunnan päätös sisältää, niin kipeän tarpeen vaatimana kuin tässä adressissa nyt sanotaan. Tällaista epäloja alista menettelyä vastaan, joka ei suinkaan rajoitu valiokunnan piiriin, vaan joka ilmenee julkisessa elämässäkin, on julkisesti pantava mitä jyrkin vastalause.

Kun olen lähtenyt tätä adressiehdotusta käsittelemään, olen koettanut asettua kannalle, joka tämän eduskunnan porvarillisenkin enemmistön olisi pitänyt voida hyväksyä. Ja siltäkin kannalta on tässä puutteita. Mitä ensiksikin tulee suomettarelaisen ryhmän jäseniin, puhuu heidän vastalauseensa selvää kieltä. Ja se kieli, se sävy, jossa tämä vastalause on kirjoitettu, se tekee sekä tarpeettomaksi että vastenmieliseksi siihen pitemmälti kajota. Kun nämä vastalauseentekijät kuitenkin tahtovat tehdä uskottavaksi, että valiokunnan työ olisi kiirehtimisen takia kovin hätiköityä, on siihen vastattava. Että lausemuodot voisivat pitemmällä käsittelyllä tulla hiotummiksi, on kyllä luultavaa ja siihen olisimmekin me valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet olleet taipuvaisia, jos olisi näyttänyt mahdolliselta sen kautta saavuttaa suurempaa yksimielisyyttä. Mutta kun valiokunnan suomettarelaisten jäsenten mielestä, kuten heidän vastalauseestaan näkyy, olisi tässä adressissa ollut julistettava alttiutta Suomen oikeuksien tinkimisessä, ja kun he eivät ollenkaan näyttäneet suostuvaisilta ottamaan tähän useampia niistä kysymyksistä, joita siinä nyt on, niin näytti yhteisen lopputuloksen saavuttaminen toivottomalta. Sen takia ei siis maksanut vaivaa aikaa kuluttaa.

Mitä muuten tulee asiakirjain tilaukseen, josta tässä vastalauseessa on tehty suuri numero, niin olin minäkin mukana niitä tilaamassa, mutta se seikka, ettei valiokunta kuitenkaan jäänyt niitä odottamaan, ei mielestäni ole suurta vahinkoa aiheuttanut. Kokemus on osottanut ennenkin, että tällaisia asiakirjoja on saatu suurten viivytysten jälkeen, mutta saatu sellaisia, joista valiokunnilla ei ole suurtakaan hyötyä ollut, koska juuri ne, joita tarvittaisiin ja jotka olisivat olleet tärkeimpiä, on eduskunnalta ja valiokunnilta pidätetty. Tänä päivänä on perustuslakivaliokunta saanut vastaanottaa asiakirjoja, jotka sisältävät ennestään tunnettuja seikkoja, ja sen sijaan ei valiokunnalle ole luvattukaan toimittaa asiakirjoja, jotka valaisisivat Suomen asiain käsittelyä ministerineuvostossa. — Tämä kohta siis tässä vastalauseessa käsittääkseni raukeaa.

Mitä tulee syytökseen, että täällä olisi yksistään sanomalehtien mukaan tätä mietintöä rakennettu, niin huomautan, että sanomalehdet voivat sisältää sanalleen tarkkoja selostuksia virastojen ja valtiolaitosten ehdotuksista, ja kun minkäänsuuntaiset lehdet eivät tällaisia tiedonantoja oikaise, niin on pidettävä varmana niiden pätevyys. Käsittääkseni ovat tässä adressissa annetut tiedot rakennetut vähintäin näin tarkoille tiedoille.

Minusta ainakin tuntuu varmalta se, ettei tässä ole Venäjän hallituspiirien syyksi pantu mitään sellaista, mikä ei ole sopinut niiden tarkoituksiin, pikemmin päinvastoin. Esim. valiokunta puhuessaan suomalais-venäläisen konferenssin ohjelmasta lausuu, että siitä ei käy ilmi, että on aikomus aikaansaada sellainen valtakunnallinen lainsäädäntö eduskunnan lainsäädäntöoikeutta vaarinottaen. Tämä on varovasti sanottu. Olisi huoleti voinut sanoa enemmänkin, sanoa niinkuin tämän konferenssin ohjelman perusteluissakin julki tuodaan, että Venäjän taantumuksellisten hallituspiirien tarkoituksena ja aikomuksena on ollut toteuttaa tällainen valtakunnanlainsäädäntö Suomen eduskunnan oikeutta vaarinottamatta.

Mitä sitte tulee adressin yleiseen sävyyn, jota vastalauseessa moititaan, on se minunkin mielestäni moitittava, mutta päinvastaiseen suuntaan. Olisi huoleti voinut ja olisi pitänyt karsia pois lukuisia siinä olevia kohteliaisuuksia, jotka eivät mielestäni ole sopivia eduskunnan arvolle sellaisessa asiassa, jossa sen täytyy toistamiseen hallitusvallalle huomauttaa, mitä perustuslain selvä sana vaatii.

Kun sanon, ettei ehdotus tällaisena minua täysin tyydytä, niin tarkoitan, että siihen olisi ollut vielä otettava eräitä lisäyksiä.

Sen päätöksen johdosta, jolla eduskunta v. 1907 myönsi 20 miljoonaa markkaa Venäjän valtakunnan rahaston sotilastarkotuksiin, on hallitsija antanut lausunnon, jossa hän selittää, että valtakunnan ja sotilasrahastojen varat ovat yksinomaan hänen käytettävissään. Ja siinä yhteydessä varsinkin, jossa tämä lausunto annetaan, on se ilmeisesti vastakkainen tämän kansan perustuslaissa säädettyjen oikeuksien kanssa. Tämä olisi ollut julkituotava. Ja tähän olisi meidän mielestämme ollut myöskin sopivaa lisätä, että — niin me tahtoisimme käsittää — Suomen kansan ennemmistö ei myöskään ole halukas tällaisia rahaeriä suorittamaan, varsinkaan vieraisiin sotilastarkoituksiin, vaikka siltä niitä laillisessa järjestyksessä pyydettäisiinkin.

Eduskunnan hajoituksia käsitellään vain sivumennen, vaikka — niin uskaltaisin odottaa — ei voine olla monta tässä maassa, joiden mielestä ei esimerkiksi eduskunnan hajoittaminen viime helmikuulla olisi ollut laillinen, hallituksellisen mielivallan ilmaus. — Ei niinkuin meillä sosialidemokraateilla olisi mitään uusia vaaleja vastaan, päinvastoin, niissähän kansa saa yhä uudelleen tarkistaa valintaansa, mutta eduskunnan aiheeton hajoitteleminen tuottaa tarpeetonta häiriötä eduskunnan tärkeälle työlle.

Mitä sitten loppu-kappaleeseen tulee, en ole varma, ovatko sen sanat, että „Suomen kansaan on aikojen vieriessä juurtunut se vakaumus", aivan tarkat. Että hallitsijan velvollisuus on, niinkuin maamme vanha laki sanoo, „oikeutta ja totuutta vahvistaa, rakastaa ja varjella, mutta nurjuutta ja vääryyttä kieltää, hävittää ja polkea", on ilmeistä, ja se on myöskin hallitsijalle huomautettava. Mutta mielestäni on kyseenalaista, onko Suomen kansan enemmistö ainakaan nyt sillä kannalla, että se katsoo voivansa odottaa noiden sanain täyttämistä. Kokemukset eivät siihen odotukseen kehoita. Venäjän hallituspiirien mieliala ja pyrkimykset maatamme kohtaan osottavat, että Venäjän pääministerin sanat duumassa, että siellä „oikeus käy vallan edellä", eivät ole paikkaansa pitäneet.

Kun meidän ehdotukset sen suuntaisiksi muutoksiksi, kuin tässä olen viitannut, eivät ole saaneet valiokunnassa kannatusta, ja kun ei minulla ole toivoa, että ne täälläkään läpi menisivät, en ole katsonut tarpeelliseksi niitä vastalauseessa ehdottaa enkä täälläkään ole aikonut sitä tehdä. Tähän on myöskin, eikä suinkaan vähässä määrässä, vaikuttanut halu pitää mahdollisimman suurena niiden eduskunnan jäsenten määrää, jotka tällaisen adressin lähettämisen hyväksyvät. Ei edes suomettarelaisten valiokunnan jäsenten hajoittava menettely ole tähän saanut houkuteltua, niin paljon kuin se olisikin ollut omiaan sen aiheuttamaan.

Minulla on tässä vielä yksi velvollisuus. Jotta sitä haluttomuutta neuvotteluihin, jonka suomettarelaiset vastalauseessa selittävät tässä esiintyvän, ei voitaisi väärin selittää, selittää siksi kuin ei meillä sosialidemokraateilla olisi halua minkäänlaisiin neuvotteluihin Venäjän kansan kanssa, niin on sellainen tulkinta jyrkästi torjuttava. Me sosialidemokraatit olemme kyllä sitä mieltä, että sovittelu nykyisten Venäjän hallituspiirien kanssa ei voisi johtaa muuhun kuin tinkimiseen maamme oikeuksista, ja siksi sitä vastustamme. Toista on, kun on kysymys Venäjän kansasta. Ne puolueet, joiden voi katsoa edustavan Venäjän kansaa, ne ilmaisivat silloin, kuin Venäjän valtakunnan duuma Suomen kysymystä käsitteli, kunnioittavansa Suomen oikeuksia ja varsinkin sosialidemokraattinen edustaja Gegetshkori lausui, samalla kuin hän taantumusmiesten päitten yli lähetti tervehdyksensä Suomen kansalle, käsityksensä siitä, miten hänen mielestään Suomen ja Venäjän suhteet olisi järjestettävä. Hän lausui, että olisi, tietysti laillisessa järjestyksessä, luotava yhteisten asiain käsittelyä varten elin ja „jotta tällä yhteisellä elimellä, yhteisellä delegatsioonilla, olisi vaikutusvoimaa ja hedelmällisyyttä, olisi laitettava niin, että ne laitokset, jotka tulevat lähettämään valtuutettujaan tähän laitokseen, ovat rakennetut samoille periaatteille, niin että ne voisivat yhtä suuressa määrässä edustaa omaa kansaansa, ja sitä vasten on meidän (se on Venäjän), vaalijärjestelmämme tehtävä kansanvaltaiseksi". Ja hän lisää: „Me sanomme, että joko yksimielisyyttä suomalaisten ja venäläisten välillä ei milloinkaan synny, jota me emme luule, tai syntyy se niitten periaatteiden pohjalla, joista me puhumme, kolmatta mahdollisuutta ei ole olemassa. Ja historia on päättävä, kuka tosiaankin on noudattanut yleisvaltakunnallista katsan-

tokantaa, kuka tosiaankin on puolustanut Venäjän valtakunnan ja Venäjän kansan etuja, nekö, jotka suorittavat kokonaisen kansakunnan koneellista kukistamista, vai nekö, jotka kummankin kansan etujen nimessä puolustavat lakia, oikeutta ja vapautta, rikottiin niitä sitten miltä taholta millä toimilla tai millä tavalla tahansa."

Meidän on yksinkertaisesti vastattava tähän arvokkaaseen tervehdykseen ja luotettava siihen, että, kuten valtakunnan duuman jäsen Gegetshkori sanoi, „Venäjän kansa, jonka etujen mukaista Suomen vapauden ja Suomen itsehallinnon kukistaminen ei ole, on vain ajaksi heikennyt eikä surmattu."

Ed. Yrjö-Koskinen: Minun tarvinnee tuskin ilmoittaa olevani samalla kannalla kuin vastalauseentekijät mitä tähän adressiluonnokseen tulee. Aikomukseni ei myöskään ole ruveta arvostelemaan tätä ehdotusta, sillä niin ainoastaan suotta viivyttäisin niiden ryhmäin hartaiden toivomusten toteutumista, jotka välttämättömänä pitävät, että tämä osotekirjelmä tulee lähetetyksi ennen eduskunnan kesäloman alkua. Sen sijaan koskettelen yhtä asian kohtaa: sitä erityistä kiirettä, millä tätä hanketta nyt tahdotaan eduskunnassa ajaa.

On joskus ennen istuntokauden loppupäivinä noudatettu sitä menettelytapaa, että eri istuntoja on pidetty samana päivänä, toisinaanpa useampiakin kun kaksi, koska muuten Valtiopäiväjärjestyksen säännösten takia ei olisi ehditty pöydälle panna ja loppuun käsitellä tärkeitä asioita. Tuo tapa on silloin ollut oikeutettu. Mutta sitä ei ole mielestäni syytä käyttää tarpeettomasti. Voineekohan yksikään niistä, jotka tätä nyt käsiteltävätä asiata hoputtavat, tuoda esiin mitään pätevää syytä, jonka nojalla se nyt ennen eduskunnan kesälomaa pitäisi saada loppuun suoritetuksi. Sitä suuresti epäilen. Jos vitkastelu kaikessakin toiminnassa voi usein tuottaa ikäviä seurauksia, niin onpa toisaalta tosi, että tarpeeton kiireenpito sellaisissa tapauksissa, joissa toistaiseksi lykkäyksestä ei voi olla vähintäkään haittaa, on vieläkin hyljättävämpi, ja valtiollisessa toiminnassa kentiesi enemmän kuin muussa. Tällainen tapaus minun nähdäkseni on nyt edessämme. Tahdon käsityksenäni lausua, että esillä olevaa osotekirjelmää olisi pitänyt käsitellä eduskunnassa vasta tämän istuntokauden loppuviikolla. Tästä olisi ollut pelkkää etua. Ensinnäkin se olisi silloin ehtinyt saada muodon ja sisällyksen, jotka paremmin kuin nykyiset olisivat vastanneet sen tarkoitusta. Toiseksi keskustelu eduskunnassa olisi jo yksistään tämän takia saanut toisen sävyn, vaikk'eivät valtiolliset katsantokannat olisikaan voineet sulaa yhdeksi ehdotukseksi, mikä tietysti myöskin olisi ollut ainakin ajateltavissa. Jokainen täällä taitaa ilman pitkiä selityksiä ymmärtää mitä tarkoitan. Jos selvemmin puhuisin, niin antaisinhan, käyttääkseni erästä „perustuslaista" lausepartta, „vihollisillemme aseita käteen", osottamalla, miten heidän tulee menetellä silloin kun tahtovat vahingoittaa meitä. Sanon siis vain lyhyesti: Velvollisuutensa maata ja kansaa kohtaan eduskunta täyttää, kun se istuntokauden työn tuloksena m. m. esittää Hallitsijalle ne huolet, jotka meitä nyt painavat, ja anoo hänen mahtavaa suojelustaan. Mutta se täyttää huonosti velvollisuutensa, jos se, laskien käsistään huonosti harkitun valtiollisen asiakirjan, ja muutenkin tarpeetonta hoppua pitäen, saattaa vaaranalaisiksi ne monet, osittain tärkeätkin, yhteiskunnalliset uudistusehdotukset jotka, tullakseen laiksi, tarvitsevat eduskunnan hyväksymisen.

Ed. Antila: Kun aika, jonka kuluessa eduskunnan jäsenten on ollut tutustuttava tähän ehdotukseen, on kovin lyhyt, rohkenen pyytää, että asia pantaisiin pöydälle tulevaan istuntoon.

Ed. Leino: Tarkastellessani tätä perustuslakivaliokunnan enemmistön mielipiteen pohjalle syntynyttä adressiluonnosta näen siinä kuvastuvan Suomen kansan luonteenominaiset tuntomerkit, jotka ovat: avomielisyys, suoruus ja rehellisyys. Senvuoksi yhdyn täydellisesti tähän adressiehdotukseen tällaisenaan. Mutta siirtyessäni pitemmälle asian kulussa näen minä tälle enemmistön mielipiteen pohjalle syntynyttä adressiehdotusta vastaan liitetyn vastalauseen, jonka heti alussa sanotaan: „Mitä ensinnäkin tulee niiden eri asiain lukumäärään, joita tässä adressiehdotuksessa kosketellaan, on se jo suurempi kuin mitä käsityksemme mukaan soveliaasti voidaan tämän luontoisessa asiakirjassa käsitellä ja tietääksemme onkaan tapana

sellaiseen ottaa." Minun mielestäni tulisi kuitenkin olla toisenlainen ajatus kaikissa Suomen kansalaisissa. Onhan epäämätöntä, että Keisarillinen Majesteetti saa niin paljon asiakirjoja, niin paljon toivomuksia laajasta valtakunnastansa ettei suinkaan ole luultavaa, että hänen aikansa riittäisi ajatella, mitä Suomen kansa toivoo, jos Suomen kansa ei selvin sanoin lausu julki toivomustaan. Senvuoksi minä näen tässä suomenmielisen puolueen vastalauseessa sen ajatuksen, kun tässä vastustetaan niiden asioiden paljoutta, jota adressiluonnoksessa on, kerrassaan perusteettomaksi.

Täällä vastalauseen lopussa sanotaan: „Vihdoin on käsityksemme se, että perustuslakivaliokunnan adressiehdotuksen yleinen sävy ei ole onnistunut eikä omansa edistämään adressin tarkoituksen saavuttamista". Minun mielestäni kuitenkin tuo adressiehdotuksen yleinen sävy on, niinkuin alussa mainitsin, tyyni, arvokas, mutta samalla suora ja rehellinen, ja vastaa Suomen kansan luonteen ominaisuutta. Senvuoksi täytyy suuresti kummastella sitä rikkinäisyyttä, mikä Suomen kansan keskuudessa tällaisissakin isänmaan yhteisissä asioissa saattaa esiintyä. Olisi luullut, että vastalauseen allekirjoittajat olisivat ottaneet edes jonkun verran oppia menneistä raskaista koettelemuksen ajoista. Viittaan ainoastaan silloiseen asevelvollisuuslakiehdotukseen. Millä kannalla vastalauseen esittävä puolue oli siihen kysymykseen ja mille kannalle tämän kansan olosuhteet olisivat kehittyneet, jos tämä kansa olisi omaksunut sen katsantotavan, jota vastalauseen esittäjät aina ovat olleet valmiit Suomen kansalle ehdottamaan?

Koska en tahdo kuluttaa aikaa pitkälti tämän kysymyksen suhteen, toivon että senkin puolueen maaseudun edustajat, joidenka taholta vastalause on tehty, asettautuisivat tunnontarkasti ajattelemaan, millä tavalla tuon kysymyksen suhteen Suomen kansan on meneteltävä. Minä nimittäin voin hiukan käsittää sitä kantaa, joka tällaisessa muodossa esiintyy näiden puoluejohtajien esittämänä, mutta minä en jaksa käsittää, jos Suomen maaseudun edustajat omaavat sellaisen katsantokannan. Senvuoksi rohkenen toivoa, että tämän kysymyksen suhteen päästäisiin yksimielisyyteen ja päästäisiin yksimielisyyteen tämän perustuslakivaliokunnan enemmistön laatiman adressiluonnoksen pohjalla.

Ed. Ståhlberg: Ensiksikin pyydän ehdottaa erään sanamuodon oikaisun. Kuudennella sivulla on kolmannen kappaleen kolmannen lauseen kolmannelta riviltä sana „senaatissa" jätettävä pois, niin että tulisi kuulumaan: „ei ole voitu lopullisesti valmistaa".

Esillä olevaa asiaa käsitellessä on valiokunnassa yhä vakaantunut se vakaumus, että uusien vaalien jälkeen kokoontunut Suomen eduskunta ei voi olla Keisarille ja Suuriruhtinaalle esiintuomatta, mitä nykyisen valtiollisen aseman johdosta on Suomen kansan sydämellä, ja esiintuomatta sitä ennen koossaolonsa keskeytymistä. Siinä syy, miksi valiokunta ei ole katsonut mahdolliseksi viivyttää tätä asiaa odottamalla eräitä pyytämiänsä lisätietoja. Mutta valiokunnalla olleiden tietojen nojallakin on valiokunta, harkittuansa myöskin ne epäilykset ja vastaväitteet, joita valiokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa esiintuodaan, katsonut voivansa ehdottaa sanottavaksi sen, mitä mietinnössä ehdotetaan. Se onkin valiokunnan vakaumuksen mukaan riittävä. Se on myöskin tarpeellista, jotta saataisiin, niinkuin ehdotuksessa kosketellut epäkohdat ja niihin tarvittava oikaisu vaativat, esiintuoduksi Suomen kansan yhteinen oikeuskäsitys valtiollisesta asemastamme ja erityisesti Suomen asiain valmistelusta ja esittelystä sekä Suomen eduskunnan lainsäädäntöoikeudesta. Tämä yhteinen oikeuskäsitys on valiokunnan käsityksen mukaan ollut esiintuotava pysyen Suomen eduskunnan entisellä kannalla, jota varten ei tietenkään tarvitse uudistaa kaikkea, mitä aikaisemmilla valtiopäivillä on lausuttu, esiintuotava suoraan ja peittelemättä, mutta samalla arvokkaassa ja asian vakavuutta vastaavassa muodossa. Valiokunta rohkenee toivoa, että eduskunta on havaitseva sen ehdotuksen tarkoitusta sekä eduskunnan velvollisuutta ja maan etua ja oikeutta vastaavaksi, että eduskunta on, hyljäten vastalauseen, hyväksyvä valiokunnan mietinnössä olevan ehdotuksen.

Ed. Malkamäki: Pyydän kannattaa ed. Antilan ehdotusta, että asia pannaan pöydälle huomiseen istuntoon.

Puhemies: Koska kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle, on se jääpä pöydälle. Voi olla vaan kysymys siitä, mihinkä istuntoon mietintö pannaan pöydälle; kehoitan

siis seuraavia puhujia rajoittamaan lausuntonsa tähän osaan asiasta.

Ed. Söderholm: Jag anhåller att betänkandet måtte bordläggas till förmiddagens plenum i morgon.

Ed. Ingman: Minä olin pyytänyt puheenvuoroa lausuakseni ajatukseni asiassa.

Ed. J. Castrén: Minä pyydän puolestani saada kannattaa ed. Söderholmin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö pannaan pöydälle huomispäivän aamupäiväistuntoon.

Puhemies: Koska minä olen esteellinen esittämästä seuraavaa asiaa, pyydän, että ensimäinen varapuhemies tekee hyvin ja tulee johtamaan puhetta.

Ensimäisen Varapuhemiehen johtaessa puhetta esitetään

7) Puhemiehen palkkiota

koskeva Valtiovarainvaliokunnan kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Suomen Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.
Helsinki,
Kesäkuun 28 p. 1909.
N:o 5.

Suomen Eduskunnalle.

Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n säännökseen viitaten Valtiovarainvaliokunta saa kunnioittaen ehdottaa Eduskunnan päätettäväksi:

että Eduskunnan Puhemiehelle tuleva määräraha niiden kulujen korvaukseksi, joita hänellä valtiopäiväin aikana on, kuluvalla istuntokaudella on oleva kaksituhattaviisisataa (2,500) markkaa kuukaudessa.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Wäinö Wuolijoki.

Samuli Sario.

Keskustelu:

Ed. Etelämäki: Valtiovarainvaliokunnan ehdottamat 2,500 markkaa on mielestäni liian suuri kuukausipalkaksi, siihen lisäksi vielä edustajapalkkio, vaikkapa onkin kysymyksessä eduskunnan puhemiehen palkka. Mutta tämä menoerä onkin kuulemani mukaan nostettu näin suureksi sentähden, että hän voisi meille kaikille pitää oikein lihavat päivälliset. Mutta meidän köyhälistön edustajain paraskaan syötteleminen ei tyydytä kärsiviä kansankerroksia. Tällaisia ylönsyömisiä vastustan ja esitän ne vanhentuneina tapoina hylättäviksi ja esitän, että tämä rahamäärä muutettaisiin 1,000 markaksi.

Ed. O. V. Turunen: Minä pyydän lyhyesti kannattaa edustaja Etelämäen tekemää ehdotusta.

Ed. Ahmavaara: Minä en tiedä, mistä ed. Etelämäki on saanut sellaisen perustelun tälle palkkamääräykselle, että se olisi määrätty ylönsyömiseen ja -juomiseen. Mitään sellaista ei ole valtiovarainvaliokunnassa lausuttu. Katsoen puhemiehen asemaan ja tehtäviin on valtiovarainvaliokunta nyt niinkuin edellisilläkin valtiopäivillä ehdottanut saman määrän 2,500 markkaa kuukaudessa ja minä pyydän saada sitä kannattaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen Varapuhemies: Valtiovarainvaliokunnan ehdotusta vastaan on ed. Etelämäki ed. Turusen kannattamana ehdottanut, että puhemiehelle tuleva korvaus määrättäisiin 1,000 markaksi kuukaudelta. Asiasta tulee siis äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken kannattaa Valtiovarainvaliokunnan ehdotusta, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Etelämäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; Valtiovarainvaliokunnan ehdotus siis on hyväksytty.

Pöydälle pano:

8) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 Eduskunnalle jätetyn kansankirjastojen avustamista tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta

pannaan Puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle huomispäivän aamuistuntoon.

Seuraava istunto on huomenna, keskiviikkona kello 11 a. p., toinen istunto huomenna on illalla kello 6.

Täysi-istunto päättyy kello 10,40 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

16. Keskiviikkona 30 p. kesäkuuta

klo 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Adressiehdotukset, jotka koskevat Suomen asiain valmistelun ja esittelyn järjestystä sekä Suomelle vakuutetun oikeuden suojelemista. 251

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö N:o 2; ed. Ahmavaaran y. m. adr. ehd. N:o 1, ed. Björksténin y. m. adr. ehd. N:o 2 ja ed. Malmivaaran y. m. adr. ehd. N:o 3.

2) Anomusehdotus kansankirjastojen avustamisesta. 275

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 2; ed. Z. Castrénin y. m. anom. ehd. N:o 169.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi paitsi aikaisemmin vapautusta saaneita ed. Sulo Wuolijoki.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat yksityisasiain takia ed. Sulo Wuolijoki tämän päivän istunnoista, ed. Leino ja Kaarne tämän päivän iltaistunnosta.

Puhemies: Senaatin talousosaston varapuheenjohtaja ilmoittaa, että hän on valmis vastaamaan ed. Pykälän tekemään välikysymykseen ja tulee tämä vastaus annettavaksi tänään illalla kello 6,30.

Puhemies: Perustuslakivaliokunta, jonne on lähetetty ed. Kaarneen y. m. ehdotus toimenpiteisiin ryhtymisestä sen johdosta, ettei edustajan valtakirjaa Turun läänin eteläisessä vaalipiirissä ole annettu tohtori Helenius-Seppälälle, ilmoittaa kirjelmässään eilispäivältä, että perustuslakivaliokunnan tietoon on tullut, että puheenalaisesta vaalista on tehty valitus, ja koska kysymys tohtori Helenius-Seppälän oikeutuksesta edustajatoimeen sen yhteydessä voi tulla Keisarillisen Senaatin oikeusosaston tutkittavaksi, niin valiokunta viitaten valtiopäiväjärjestyksen 23 §:ään ilmoittaa, ettei valiokunta vielä katso voivansa antaa asiasta mietintöä eduskunnalle.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Suomen asiain valmistelun ja esittelyn järjestelyä sekä Suomelle vakuutetun oikeuden suojelemista

koskeva Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 2, joka eilen illalla pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen.

Yleiskeskustelu:

Ed. Ingman: Perustuslakivaliokunta on, niinkuin vastalauseessa olemme huomauttaneet, pitänyt välttämättömänä adressiehdotuksessaan kosketella hyvin monta asiaa. On mielestäni valitettavaa, että valiokunta, päätettyään tehdä näin, ei ole samalla päättänyt vaihtaa adressin muotoa anomukseen, vaikka luullakseni valtiopäiväjärjestys ei olisi pannut tällaiselle muutokselle mitään esteitä. Sillä selväähän oli, että kun adressissa ei voida ryhtyä varsinaisiin selvittelyihin eikä todisteluihin, niin sellainen ad-

ressi kuin valiokunnan nyt ehdottama pakostakin on saanut jonkunlaisen vähemmän mieluisain asiain rekisterin luonteen.

Olen ollut sitä mieltä, että joitakin adressiehdotuksessa edellä mainituista syistä esiintyviä heikkouksia olisi huomattavasti voinut vähentää, jos valiokunta olisi päättänyt valmistaa adressiehdotukseensa perustelut. Se asiallisen selvittelyn tarve, joka nyt adressiehdotuksessa jää tyydyttämättä, olisi perusteluissa voinut tulla tyydytetyksi. Eduskunta olisi voinut silloin nähdä, mitkä ne perusteet ovat, joihin valiokunta rakentaa ehdotuksensa, mistä ne ovat otetut ja myös missä määrin niitä on pidettävä riittävinä. Omana mielipiteenäni pyydän lausua, että sellainen selvittely luullakseni olisi osottanut, että valiokunnalla ei ole ollut riittävää syytä ottaa eräitä asioita tähän ehdotukseensa. Lähinnä tarkoitan lausuntoja vastuunalaisuuslaista, yhdistyslaista ja painovapauslaista. Mutta valiokunta on huolellisesti karttanut kaikkia perusteluita. Onpa valiokunta nimenomaan hylännyt senkin tekemämme ehdotuksen, että valiokunta käyttämällä valtiopäiväjärjestyksen siihen antamaa tilaisuutta jonkun valitsemansa jäsenen kautta suullisesti antaisi eduskunnalle tarpeelliset tiedot.

Ne lukuisat asiat, joita valiokunta nyt adressiehdotuksessaan koskettelee, joutuvat pakostakin näennäisesti, jollei oteta lukuun esittelyasiaa, jolla on keskuksellinen asema, jotenkin samanarvoisiksi. Erityisesti täytyy minun valittaa, että niin erinomaisen tärkeä kysymys kuin on kysymys niin sanotusta valtakunnanlainsäädännöstä, tässä mietinnössä kuitataan muutamalla kuivalla lauseella meidän valtio-opistamme, jommoista käsittelyä tietysti ei voida katsoa tyydyttäväksi. Minun tarvinnee tuskin mainita sitä, että en pidä lähempää selvittelyä itse adressissa tästä asiasta mahdollisena, mutta olisin suonut, että tarkempi selvittely olisi annettu perusteluissa.

Katsoen tämän asian suureen merkitykseen pyydän erityisesti siitä lausua muutaman sanan.

Kysymys niin sanotusta valtakunnanlainsäädännöstä on jo puolen toista vuosikymmentä jonakin Damokleen miekkana ollut meitä uhkaamassa, ja se on sitä nyt enemmän kuin koskaan ennen. On tunnettua, että Venäjällä aivan yleisen katsantotavan mukaan on olemassa eräitä koko valtakunnalle yhteisiä kysymyksiä, joihinka ennen muita luetaan valtakunnan puolustuskysymys, ja että pidetään aivan välttämättömänä, että saadaan varmat säännökset siitä, kuinka tällaiset asiat ovat ratkaistavat. Suomalaisella taholla on oltu sitä mieltä, että mitään uutta järjestystä tällaisten asiain ratkaisua varten Suomessa ei tarvita luoda, vaan että valtakunnan tarpeita täällä aivan hyvin voidaan tyydyttää säännöllistä lainsäädäntötietä. Me olemme voineet viitata siihen, että Suomen valtiopäivät eivät ole kieltäytyneet ottamasta Suomen kansan kannettavaksi niitä rasituksia valtakunnan hyväksi, joita kohtuudella voidaan kansallemme asettaa, eikä muutenkaan sovittelemasta hallitsijan kanssa siitä, mitä hän tässä asiassa katsoo tarpeelliseksi. Todisteina tästä voidaan mainita: ensinnäkin asevelvollisuuden toimeenpano maassamme 1879 vuoden lain kautta; laki linnoitusesplanaadeista, joka hyväksyttiin 1894 vuoden valtiopäivillä; laki rangaistuksista valtiosalaisuuksien levittämisestä sekä laki niin sanotusta hevosasevelvollisuudesta, jotka hyväksyttiin 1897 vuoden valtiopäivillä; päätökset sotilasasiassa 1899 vuoden valtiopäivillä; päätökset asevelvollisuuden väliaikaisesta korvaamisesta rahamaksuilla 1904—05 vuoden valtiopäivillä; eduskunnan päätös niin sanotussa miljoona-asiassa 1907 vuoden valtiopäivillä sekä eduskunnan päätös niin kutsutussa Nevanmiljoona-asiassa. Viitaten tällaisiin esimerkkeihin olemme katsoneet voivamme suomalaiselta taholta väittää, että Suomen nykyisten lainsäädäntö- ja hallintoorgaanien avulla aivan tyydyttävästi voidaan valvoa valtakunnan etujen vaarinottamista Suomessa, ja että meidän nähdäksemme erityinen järjestys valtakunnan lainsäädäntöä varten Suomessa ei ole välttämättömän tarpeen vaatima.

Venäläisellä taholla ei tätä vastausta ole tunnustettu tyydyttäväksi. Siellä on päinvastoin sitkeästi pidetty kiinni siitä, että olisi annettava erityisiä säädöksiä, joiden kautta tämän niin sanotun valtakunnanlainsäädäntöasian käsittely ja lopullinen ratkaisu tarkasti järjestettäisiin. Asia oli tietääkseni ensi kerran esillä Bungen komiteassa 1890-luvun alkupuolella. Jo tämän komitean venäläiset jäsenet olivat sitä mielipidettä, että sellaiset Suomen lait, jotka koskivat myös valtakunnan etua, olisivat Venäjän valtakunnanneuvoston annettavat, sen jälkeen kuin Suomen valtiopäivät olivat antaneet lau-

sunnon asiasta. Kiireellisen käsittelyn jälkeen suuriruhtinas Mikaelin komiteassa annettiin sittemmin 1899 maamme oikeusjärjestystä loukkaava helmikuun manifesti sekä siihen kuuluvat perussäännöt, joiden kautta yleisvaltakunnallisiksi katsottujen asiain ratkaisu Suomessa kokonaan siirrettiin ulkopuolelle Suomen valtiopäivien päätösvallan. Pitkällisten ponnistusten jälkeen suomalaiselta taholta asiain palauttamiseksi lailliselle tolalle asetettiin 1904 Tagantsevin komitea, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotus rajain määräämiseksi yleisvaltakunnallisen lainsäädännön ja paikallisen Suomen lainsäädännön kesken. Meidän suomalaisten on erityisesti syytä pitää mielessä, että kaikki tämän komitean jäsenet, kahta venäläistä jäsentä lukuunottamatta, päättivät ehdottaa tarkasti määrättäväksi, mitkä asiat kuuluvat valtakunnalliseen lainsäädäntöön, sekä että samoin komitean kaikki jäsenet, kahta lukuunottamatta, olivat sitä mieltä, että ehdotus siksi lainsäädäntötoimenpiteeksi, jossa keisarikunnalle ja Suomelle yhteiset lait lueteltaisiin, oli annettava Suomen valtiopäiville päätöksen tekemistä varten valtiopäiväjärjestyksen mukaisessa järjestyksessä. Tagantsevin komitea hajosi suurlakon jälkeen, eikä se hallitus, joka silloin otti maamme ohjakset käsiinsä, katsonut tarpeelliseksi, että sen toimintaa jatkettiin. Aika, mikä olisi ollut edullinen näiden vaikeiden kysymysten ratkaisuun, jäi siten kokonaan käyttämättä, ja nyt on tuo uhkaava kysymys epäsuotuisalla ajalla taasen astunut eteemme, vaatien täydellä voimalla ratkaisua. Alkoivathan eilen sen konferenssin istunnot, joka armossa on määrätty valmistelemaan puheenaolevan kysymyksen lopullista ratkaisua.

Syyt, miksi suomalaisella taholla vähemmän myötätuntoisesti eikä ilman pelkoa seurataan pyrkimyksiä n. s. valtakunnanlainsäädännön aikaansaamiseksi, ovat käsittääkseni pääasiallisesti seuraavat. Tämän kysymyksen tähänastinen käsittely ei tarjoa varmuutta siitä, että sitä toimeenpantaessa Suomen oikeutta ei loukata. Vakaumuksemme mukaan voidaan, niinkuin olen maininnut, valtakunnan etuja riittävästi valvoa ja, lisään senkin, tulee niitä valvoa Suomen nykyisten lainsäädäntö- ja hallinto-orgaanien avulla. Ja lopuksi me suomalaiset pelkäämme, ettei se yhteinen orgaani, jossa tällainen kysymys ehkä joutuisi ratkaistavaksi, voisi, ehkei tahtoisikaan, ottaa riittävästi huomioon Suomen kansan elämän ja kehittymismahdollisuuden erikoisia ehtoja.

Mutta vaikka tämä onkin käsitys Suomessa, ei Suomen taholta ole kieltäydytty laillisella tavalla neuvottelemasta tässäkään asiassa eikä ottamasta valtakunnan etujen nimessä tehtyjä ehdotuksia vakavan harkinnan alaisiksi. Huomautan siinä suhteessa Suomen valtiosäätyjen lausunnoista 1894 ja 1899 vuosien valtiopäivillä, jotka ovat vastalauseeseemme otetut. Lisään, että senaatti alistuksessaan helmikuun manifestin johdosta, yksimielisesti tässä kohden, lausui, että „koska epäilemättä voi löytyä valtakunnan yleistä etua koskevia kysymyksiä, jotka olisivat käsiteltävä toista tietä kuin tähän asti tavallinen, ja kun senaatti on vakuutettu siitä, ettei Suomen kansa ole kieltäytyvä tekemästä niitä myönnytyksiä ja uhrauksia, jotka valtakunnan todellinen etu vaatii, rohkenee senaatti alamaisimmin ehdottaa, että Teidän Keisarillinen Majesteettinne suvaitsisi asiantuntevien henkilöiden kautta sekä venäläiseltä että suomalaiselta taholta antaa valmistaa lain valtakunnan yleistä etua koskevain asian lainsäädännöllisestä käsittelystä, joka lakiehdotus tarkan valmistavan harkinnan jälkeen olisi annettava Suomen säätyjen perustuslain mukaisesti käsiteltäväksi." — Suomen kansalla ei nähdäkseni ole minkäänlaista aihetta poiketa tältä laillisten neuvottelujen ja sovittelujen tieltä, jota se tähän asti näissä asioissa on pyytänyt saada kulkea.

On vielä olemassa eräs seikka, johon minun on pakko tässä yhteydessä kiinnittää huomiota. On selvää ja kokemuskin sen osoittaa, että kuta paremmin täällä Suomessa nykyistä lainsäädäntö- ja hallintotietä asiallisesti tyydytetään valtakunnan etujen asettamia vaatimuksia, sitä vähemmän merkitystä saa keisarikunnalle Suomeen nähden kysymys erityisistä valtakunnanlainsäädäntöorgaaneista. Eihän yleensä uusia orgaaneja luoda sellaisten tarpeitten tyydyttämistä varten, joiden vaatimuksia olemassa olevat orgaanit kohtuullisesti tyydyttävät. Kuta jyrkemmin sitävastoin täällä Suomessa asetutaan valtakunnan vaatimuksiin nähden puhtaasti kielteiselle kannalle, kuta enemmän venäläisellä taholla luullaan olevan syytä epäillä, että Suomi tahtoo ajaa vain omia erikoisharrastuksiaan välittämättä ensinkään valtakunnan eduista, sitä kiivaammiksi ja sitä oikeutetummiksi käyvät valtakunnanlainsäädäntövaati-

mukset, sitä enemmän kannatusta ne saavat itse Venäjän kansassa ja sen eduskunnassa ja sitä suurempi mahdollisuus niillä on toteutua. Laajat piirit kansaamme eivät kuitenkaan näytä käsittävän tuota asiaa, vaan antavat taitamattomalla menettelyllä vastustajillemme toisen aseen toista paremman.

Nyt keskusteltavan adressiehdotuksenkin pahin virhe on mielestäni juuri siinä, että sitä venäläiseltä taholta epäilemättä tullaan, jos se hyväksytään, käyttämään aseena meitä vastaan, todisteena siihen, että suomalaisten kanssa ei voi neuvotella, koska he eivät edes silloinkaan, kun heidän maansa olot ovat kaikkein kireimmillään, mitään neuvotteluja pyydä. Jo tämä adressiehdotuksen virhe yksin pakoittaa minua ehdottamaan adressiehdotuksen hylkäämistä ja vastalauseen hyväksymistä.

Ed. Antila: En pyytänyt eilisessä istunnossa tätä asiaa pöydälle valmistaakseni itseäni esittämään täällä pitkää yksityiskohtiin koskevaa lausuntoa, vaan valmistautuakseni antamaan lyhyessä muodossa ja täydestä vakaumuksesta sen lausunnon, jossa tulen määräämään kantani perustuslakivaliokunnan ehdotuksen ja siihen liitetyn vastalauseen välillä.

Jota enemmän olen miettinyt tätä asiaa, sen varmemmaksi olen siitä tullut, että perustuslakivaliokunnan adressiehdotukseen liitetyn vastalauseen kanta on meille tällä kertaa parempi ja että tulemme onnellisempaan tulokseen tässä kysymyksessä, jos tämä vastalause hyväksytään.

Vastalauseen perusteluissa on selitetty, että adressiehdotukseen on sovitettu liian paljon asioita, joita ei ole oltu tilaisuudessa asiain vaatimusten mukaan perustelemaan. Nuo asiat ja niiden lopullinen ratkaisu suuntaan tai toiseen merkitsee kansallemme, se myönnetään kaikkialla, varsin paljon, ja sentähden olisi mielestäni kartettava niitten asiain sellaista käsittelyä, joka ulkopuolella maamme rajoja saattaisi aiheuttaa harhaan johtavia tulkitsemisia, jotka ovat joko suorastaan vahingoksi maallemme tai ainakin esteenä sen tuloksen saavuttamiselle, johon adressin kautta pyritään.

Voidaan sanoa, että muoto ja sävy tässäkin ovat makuasioita, joista ei kannata kiistellä. Mutta minun mielestäni adressin tarkoitukseen katsoen juuri nämä asiat ovat erityisen tärkeitä, ja todistaahan jokapäiväinen käytännöllinen elämä, että muodottomuus ja epäsoinnun sävy herättää vastenmielisyyttä, joka johtaa hylkäämään sen, joka ei hyvältä näytä. Suhteemme ulospäin ovat nyt huippuunsa kärjistymäisillään. Sentähden jos menestystä toivomme tälle asialle, on adressin ulkomuoto ja sävy saatava sellaiseksi, että se vastaa tämän paperin nimeä ja tarkoitusta, jota vaatimusta mielestäni perustuslakivaliokunnan ehdotus ei täytä.

Ed. Sirola on täällä eilisessä istunnossa koettanut todistella, että sanomalehtijulkaisut, joita valiokunta on virallisten tiedonantojen ja asiapaperien puutteessa käyttänyt, ovat sikäli luotettavia, mikäli ne eivät ole virallisesti kumottuja. Minä puolestani epäilen, että juuri tältä kannalta syntynyt adressiehdotuksen muoto tekee aukon adressin arvokkuuteen, ja valitan, että vastamainitussa lausunnossa esiintyvä ja asian yhteydessä lausuttu naivisuus repäisee ja laajentaa tuota aukkoa, joka seikka yhä enemmän johtaa toivomaan parannuksia käsiteltävänä olevaan ehdotukseen.

Mainitsin jo, että kannatan vastalausetta, jota rohkenen ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi.

Ed. Leinon eilisessä istunnossa esittämän lausunnon johdosta en tarvinne tässä enempää lausua kuin ainoastaan sen, että tässä minä olen.

Puhemies: Valiokunnan mietintöön liitetty vastalause, joka täällä on saanut kannatusta, on sitä laatua, että, jos se hyväksytään, ei voida ryhtyä adressiehdotuksesta seikkaperäisesti keskustelemaan. Sitävastoin tämä vastalause ei mielestäni ole omiansa keskeyttämään yleiskeskustelua. Minusta on siis paras menetellä siten, että heti, kun yleiskeskustelu on julistettu loppuneeksi, äänestetään vastalauseen joko hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Sen äänestyksen tuloksesta riippuu sitten, ryhdytäänkö seikkaperäisesti tarkastamaan itse adressiehdotusta.

Ed. Söderholm: Underrättelsen att den af Finlands landtdag senaste år till Hans Kejserliga Majestät aflåtna underdåniga petitionen om upphäfvande af den ordning för föredragning af vissa finska ärenden, som införts genom förfogandet af den 2 juni samma år, icke vunnit nådigt afseende, har öfverallt i landet väckt bitter besvikenhet. Svenska folkpartiets landtdagsgrupp ansåg det därför såsom

sin främsta plikt att, då folkets representanter åter samlades, genom ett af gruppens samtliga medlemmar undertecknadt förslag till en underdånig adress rikta till Monarken en förnyad framställning angående den nuvarande föredragningsordningens oförenlighet med finsk grundlag. Härtill gafs så mycket större anledning som genom den vidare tillämpningen af ifrågakomna ordning och det afgörande inflytande, som därigenom i snart sagdt alla finska ärenden, som underligga Monarkens pröfning, öfvergått till ministerrådet i kejsaredömet, Finlands rätt och intressen blifvit utsatta för vidt gående kränkningar.

Det förslag till underdånig adress, som efter ärendets behandling i grundlagsutskottet nu föreligger till landtdagens behandling, afviker delvis från det af mig jämte andra undertecknade förslaget. Ändringarna bestå dels i uteslutningar, dels äfven i tillägg. Jag kan icke neka till, att jag såväl i det ena som det andra afseendet finner det ursprungliga förslaget äga vissa företräden, men då betänkandet i alla händelser i hvad som är för saken väsentligt gifver ett värdigt och sant uttryck åt det, som landtdagens adress enligt min tanke bör innehålla, tvekar jag icke att, utan att uppehålla mig vid detaljer, tillstyrka godkännande af betänkandet med den rättelse hr Ståhlberg däri föreslagit.

Ed. Hainari: Tätä adressiasiaa on jo sen eilisessä käsittelyssä käytetty aiheena hyökkäyksiin suomalaista puoluetta vastaan. En tahdo seikkaperäisemmin koskea eilisen sosialistipuhujan syytöksiin. Sosialistien kantana nyt on kerran kaikkiaan tässä niinkuin muissakin asioissa taktiikkasielujen kanta. Taktilliset syyt vaativat sosialisteja aina kiivaimmin hyökkäämään suomalaista puoluetta vastaan. Sitä he vaistomaisesti pelkäävät, sillä he tietävät, että se terve kansanvaltaisuus, jota suomalainen puolue edustaa, kerran on parantava kansamme siitä kuumehoureesta, joka meillä Suomessa kantaa sosialismin nimeä. Sosialistijohtajat tahtovat tätä paranemisprosessia viivyttää, sillä he ymmärtävät, että kun se tapahtuu, silloin on heidän valtansa lopussa. Sanottakoon mitä hyvänsä meidän sosialistijohtajiemme terveen älyn puutteesta, sen he kuitenkin älyävät, että kansallisen, suomalaisen puolueen ja sosialismin välillä tässä maassa lopultakin päätaistelu tulee tapahtumaan ja muut puolueet, mitä komeilevia nimiä he kantanevatkaan, tulevat tässä kamppailussa vain juoksemaan näiden päätaistelijain jaloissa.

Ruotsalainen puolue, nuorsuomalaisen ryhmän avustamana, asettui jo ensimäisissä adressineuvotteluissa entiselle vaativaiselle ja syyttäväiselle kannalle suomalaista puoluetta vastaan. Minä en voi olla seikkaperäisemmin kajoamatta näihin syytöksiin, — niitä on ilmestynyt sanomalehdistössä ja eduskunnan piirissäkin — ja siihen tapaan, jolla ne tehdään. Suomalaisesta puolueesta sanotaan milloin peitetymmässä, milloin karkeammassa äänilajissa, että se on välinpitämätön valtiollisen asemamme puolustamisessa. Katkeran puoluevihan vallassa levitetään tätä käsitystä maamme rajojen ulkopuolellekin. Ei ymmärretä, eikä tahdota ymmärtää, että täten vain tahrataan Suomen mainetta ja Venäjällä yllytetään maamme vihollisia yhä kiivampaan toimintaan uskottelemalla heitä, että täällä suuri kansalaisryhmä kannattaa heidän pahansuopia aikeitaan. Ne eivät ole tosia nuo syytökset suomalaista puoluetta vastaan. Sanottakoon se yhä uudestaan; se ei ole, se ei voi olla totta, että kansallinen suomalainen puolue, joka lukee jäsenensä sadoissatuhansissa yli koko Suomen niemen, olisi tällä katalalla kannalla. Se ei ole totta, että suomalainen puolue, joka kokonaisen ihmispolven on tehnyt epäitsekästä työtä suomalaisen kansallistunnon herättämiseksi ja kansallisen kulttuurin syventämiseksi, ei käsittäisi, että Suomen autonomia juuri on se maaperä, jossa tämä kansallinen kulttuuri voi viihtyä. Se ei ole totta, että suomalaisen puolueen johtomiehet, jotka ovat harmaantuneet isänmaallisten ihanteitten palveluksessa, voisivat olla välinpitämättömiä kansansa hädälle.

Te ruotsalais-nuorsuomalaiset olette maamme oikeuksien puolustamisessa omaksuneet menettelytavan, joka meistä suomalaisen puolueen jäsenistä toisinaan tuntuu yltiöpäiseltä ja joka meidän mielestämme voipi vahingoittaa ja jo on vahingoittanut maatamme. Mutta me emme koskaan ole asettaneet teidän isänmaallisuuttanne epäilyksenalaiseksi. Meidän oma kantamme on harkitsevaisempi, me olemme vakuutetut siitä, että tämä kanta maamme arkaluontoisessa asemassa vie paremmin perille. Me toimimme tämän vakaumuksen mukaan ja me

torjumme inholla sen syytöksen, ettei kantamme olisi täysin isänmaallinen.

Te ruotsalais-nuorsuomalaiset sanotte meille suomalaisen puolueen jäsenille aina ja joka tilaisuudessa: „hyväksykää empimättä meidän toimenpiteemme, allekirjottakaa sanaakaan muuttamatta meidän alotteemme. Miksi suomalainen puolue itsepintaisesti erottautuu meistä muista, miksi se ei tahdo olla meidän mukana?" Niin te meille sanotte ja siihen me puolestamme vastaamme: Miksette te tahdo olla suomalaisen puolueen mukana herättämässä Suomen kansan kansallistuntoa. Lakatkaa te, ruotsalaisen puolueen jäsenet, pitämästä alempana rotuna tätä Suomen kansaa, jonka kieltä teidän isoisänne ja isoäitinne niin lukemattomissa tapauksissa puhuivat äidinkielenänsä. Olkaa te, nuorsuomalaiset, sydämen täydellä lämmöllä mukana sellaisen olotilan luomisessa tässä maassa, että meidän kansamme kerran tulisi eheäksi, että se suomenkielellä voisi sanoa sanottavansa ihmiskunnalle ja että se suomalaisena voisi ottaa osaa kansojen sivistyskilpailuun. Olkaa varmat siitä, että tämä työ on Suomen autonomiankin vahvistamistyötä, kun tämän autonomian tueksi saadaan elävä, kaikkia yhteiskuntamme kerroksia yhdistävä kansallistunto.

Meidän kansamme on nyt ahdistuksessa, kun Venäjällä valtaan päässyt imperialistinen suunta pyrkii askel askeleelta hävittämään Suomelle vahvistettua ja vannottua autonomiaa. Me tiedämme, että vihollistemme ruokahalu kasvaa syödessä ja että heidän lopputarkoituksenaan on kansamme venäläistyttäminen. Tätä ahdistuksen tunnetta me Suomen kansan edustajat esiintuomme niissä hallitsijalle aijotuissa adressiehdotuksissa, joista me nyt keskustelemme.

Me pyydämme hallitsijaa suojelemaan Suomen oikeutta. Me vetoamme Venäjän kansan oikeudentuntoon. Suurelle Venäjän kansalle, joka yhdessä vuodessa kasvaa pienen Suomen miltei koko väkiluvun määrällä, ei lakiensa ja laitoksiensa turvissa elävä Suomen kansa saata olla minään esteenä. Eikö se sadan vuoden aikana, jolloin Suomi sisällisesti itsenäisenä suuriruhtinaskuntana on ollut yhdistetty Venäjän valtakuntaan, päinvastoin ole lisännyt Venäjän hallitsijan ja Venäjän kansan kunniaa? Eikö tämä aika juuri ole pidettävä sen edistyneemmän huomishetken enteenä, jolloin oikeus käy voiman edellä ja jolloin pienetkin kansat voivat elää onnellisina suurten kansojen valtioyhteydessä, menettämättä omintakeisuuttaan ja hyödyttämällä ihmiskuntaa omalla, kansallisella tavallaan?

Näitä ajatuksia tulisi meidän julkilausua siinä hallitsijalle aijotussa adressissa, josta me nyt neuvottelemme. Minua ei miellytä se kuiva ja kaavamainen protokollasävy, joka on läpikäyvänä perustuslakivaliokunnan adressiehdotuksessa. Eihän tässä nyt voi tulla kysymykseen pitkän asialuettelon laatiminen tavallista oikeudenkäyntiä varten. Ahdistetun Suomen kansan tuskanhuuto tämä adressi on, kun meidän elämisemme oikeutta uhataan, kun katkera säälimätön käsi valmistautuu kaatamaan kumoon sen, minkä maassamme vuosisatojen työ on rakentanut, kun se tahtoo hävittää sen, mikä meillä on kansallista ja kallista. Tämä sävy ilmenee paljoa paremmin suomalaisen puolueen adressiehdotuksessa, jossa on sekä lämpöä, arvokkaisuutta ja voimaa. Sentähden minä yhdyn perustuslakivaliokunnan vähemmistön vastalauseeseen ja ehdotan, että suomalaisen puolueen alote hyväksyttäisiin hallitsijalle lähetettäväksi adressiksi.

Ed. Karhi: Uskon jokaisen edustajan tahtovan tehdä kaikkensa voidaksensa jollakin tavalla myötävaikuttaa maamme oikeuden säilyttämiseksi ja saadakseen poistetuiksi ne esteet, jotka estävät rauhallista lainlaadintatyötämme. Tässä asiassa toimimaan ovat valitsijamme meitä tänne etupäässä lähettäneet. Kun palaamme kotia, niin mitä sanoisivatkaan valitsijamme, jos emme olisi mitään valmista tässä asiassa aikaansaaneet, vaikka kuukauden olemme täällä istuneet. Täällä on huomautettu, ettei tässä asiassa pitäisi hätiköidä vaan että asia jätettäisiin syksyyn lopullisesti ratkaistavaksi. Minä myönnän, että kiireellä voidaan kyllä useasti asia pilata, mutta jos tärkeässä asiassa tullaan liian myöhään, niin se voi olla paljoa suuremmaksi vahingoksi. Minun käsittääkseni ehdoton velvollisuutemme on juuri tällä hetkellä ja näissä oloissa tuoda suoraan julki kansamme ajatukset. Nyt on meidän tehtävä päätös, miten esitämme hallitsijallemme edustamamme kansan mielipiteen nykyisestä valtiollisesta asemastamme.

Kun meidän nyt valiokunnan työn tuloksena on käsiteltävä adressiluonnos, joka sisällyksel-

tään ja muodoltaan on sellainen, että, uskallanpa sanoa, että se pääasiassa vastaa koko kansan mielipidettä, niin miksi olisi asia jätettävä tuonnemmaksi? Ihmettelen suuresti, etteivät valiokunnan kaikki jäsenet ole voineet tähän yhtyä. Ja miksi? Siksikö, etteivätkö he persoonallisesti tätä valiokunnan adressiehdotusta hyväksyisi. Sitä en luule. Muut näkökohdat ovat täytyneet olla vastalauseentekijäin vaikuttimina esiintyessään vastalauseella. Mitä vastalauseen lyhykäisestä perustelusta käy selville, niin tähän adressiin olisi muka otettu liian paljon asioita ja että yleinen sävy ei ole siinä onnistunut. Kun tarkastelee vastalauseentekijäin ehdottamaa adressia, niin täytyy sanoa suoraan, että siinä on vähän asioita mutta paljon kauniita, imartelevia sanoja ja vaikeroivaa valitusta (Vasemmistosta: Hyvä!). Hyvällä syyllä voipi kysyä, olisiko tällainen esiintyminen arvokasta kansanvaltaiselle eduskunnalle, joka vaatii oikaistavaksi oikeuden loukkausta? Minä en tahdo että, uhmaamalla esiinnyttäisiin, mutta sitä minä vaadin, että vaikkapa hallitsijankin puoleen käännytään, se tapahtuu suorin sanoin mutta silti kohteliaasti ja arvokkaasti.

Valiokunnan laatimasta adressista ei voida millään tosisyyllä väittää, etteikö se sanontatavalta olisi arvokas ja samalla myös asiallinen. Jos adressiin ei uskalleta panna mitään muuta kuin kaunita sanoja ja ainoastaan sivumennen ja pintapuolisesti vähän asiaa, niin olisi minusta paljon järkevämpää, ettei mitään adressia silloin yritettäisikään. Se varovaisuuspolitiikka, joka suomalaiselle puolueelle on tullut ominaiseksi, johtaisi lopullisesti siihen, ettemme uskaltaisi sopivassa ajankäänteessäkään vaatia takaisin sitä, mitä meiltä ennen on ryöstetty. Tahdon sanoa sen vielä, että minä en kannata mitään uhmailupolitiikkaa, mutta se on minulle selvillä, että jos emme uskalla mitään yrittää emmekä panna alttiiksi, niin kyllä me taidamme saada turhaan odottaa parempia päiviä.

Mitä me sitten uskallamme, jollei kohteliaalla, suoralla puhetavalla huomauttaa niistä oikeuden loukkauksista ja niistä lainvastaisista menettelytavoista, jotka tuottavat tuhoa kansalliselle olemuksellemme ja valtio-oikeudelliselle asemallemme ja vaatia niiden oikaisua lailliselle kannalle?

Katson esillä olevan adressin sellaiseksi, että täydellä vakaumuksella voin sitä kannattaa.

Ed. Junnila: Täällä on vedottu meihin suomalaisen puolueen maalaisedustajiin, että me yhtenä miehenä nousisimme tässä asiassa puolustamaan maamme ja kansamme perustuslaillisia eittämättömiä oikeuksia, niitä korkeamman vallan taholta tapahtuneita meidän oikeuskäsityksemme vastaisia toimenpiteitä ja tulkintoja vastaan, joista viimeiset vuodet ovat olleet ylen viljavia. Voin sen vakuuttaa oikealle ja vasemmalle että sen teemmekin. Mutta teemme sen tavalla, joka vastaa ja on aina vastannut Suomen talonpojan käsitystä valtiollisten oikeuksien arvosta ja tietoisina siitä, mitä levollisuutta ristiriitojen aikana pieneltä kansalta vaaditaan. Ei ole Suomen talonpoika taloudellisessa taistelussakaan tottunut uhmaillen käymään karua luontoa vastaan, ei puristamaan nyrkkiä pohjan pakkasille eikä katselemaan epätoivolla rajuilman tuloa. Se on tottunut näkemään, että pahojen päivien jälkeen tulee parempia, rajuilmaa seuraa tyyni, joka oikein käytettynä saattaa korjata kaikki pahojen päivien vauriot. Suomen talonpojassa elää vielä Saarijärven Paavon luottamus: vaikka kokee eipä hylkää Herra. Mihinkä olemme tottuneet taistelussa luontoa vastaan, sen olemme huomanneet vaikuttavimmaksi myös taistelussa kansallisten ja valtiollisten oikeuksien puolesta. Talven vallan olemme tottuneet kestämään tietoisina, että siitä seuraa kevään ja kesän eloa uhkuva aika. Suomen talonpojan luonne on aina koettanut pukea hätänsä valituksen tyyneen ja nöyrään mutta asialliseen ja arvokkaaseen muotoon. Milloin sitä ei ole tehty, on aina takatalven hävitystä tunnettu.

Ei ole tässä vielä aika käydä kaivelemaan perustuslakivaliokunnan adressiluonnoksen yksityiskohtaisia heikkouksia. Tyydyn vaan siihen, että mainitsen sen minuun tehneen kylmän, jäätävän vaikutuksen. Kaikessa asiallisuudessaan on sille annettu kantelukirjelmän luonne, jonka lähettäminen hallitsijalle tällä hetkellä ei ole sopusoinnussa Suomen talonpojan luonteen sävyn kanssa. Ed. Malmivaaran y. m. adressiehdotus on sitä vastoin muodoltaan hätähuuto Suomen kansan puolesta valtaistuimen korkeuteen. Se on asiallisuudeltaan, muodoltaan ja sävyltään sellainen, joka sopii ajan ja hetken vakavuuteen. Tuntien sen täydellisesti olevan sopusoinnussa valitsijaimme keskuudessa liikkuvain tunteiden kanssa, olevan arvokkuudeltaan ja sävyltään sellainen, joka vastaa niiden

perinnäistä käsitystä meidän oikeuksistamme ja velvollisuuksistamme, tekisin väärin valitsijoitani kohtaan, jos en julkisesti eduskunnan pöytäkirjaan suosittaisi vastalauseessa mainittua adressiluonnosta eduskunnan hyväksyttäväksi.

Ed. Malmivaara: Suomen eduskunta olisi epäilemättä täyttänyt huonosti velvollisuutensa, jos ei se käyttämällä Valtiopäiväjärjestyksen sille myöntämää oikeutta saattaisi korkean hallitsijansa tietoon niitä huolia, jotka nykyään lamauttavasti kansaamme painavat. Tämän ovat kaikki edustajaryhmät tajunneet ryhtyessään laatimaan asiasta adressia. Mielihyvällä on mainittava, että eduskunnassa on tämän tehtävän tärkeyteen nähden yksimielisyys vallinnut. Mutta sen pitemmälle ei sitä tälläkään kertaa ole riittänyt. Käsillä oleva mietintö osottaa, että erimielisyyttä on ilmennyt adressin sisällykseen, sävyyn ja muotoon nähden, siis aivan samoista syistä, jotka valtiopäiväin alussa aiheuttivat kahden eri adressiluonnoksen synnyn. Kun tällainen erimielisyys epäilemättä on omiansa heikentämään tämän eduskunnan toimenpiteen vaikutusta ulospäin, ehkä sisäänpäinkin, sekä puhaltamaan uutta raivoa siihen riitaisuuden ja toistensa sortamisen henkeen, josta osotteena minun täytyy valittamalla mainita erästä tänäkin päivänä täällä annettua lausuntoa, niin oikea kuin se muuten lieneekin lausujan mielestä ollut, ja joka riitaisuus näihin saakka on ollut eduskuntamme huomattavin puoli, minkä kautta se, paha kyllä, jo tuntuvassa määrässä on menettänyt rauhaa rakastavien kansalaisten myötätunnon, suotanee minulle anteeksi, että koetan saada selville nykyisen erimielisyyden syyt, niin että yleisö voi puolueettomasti asiata arvostella.

Vertaillessa valiokunnan adressiluonnosta siihen, joka minulla oli kunnia vanhan suomalaisen eduskuntaryhmän puolesta esittää, näkyy, että viimemainitusta on valiokunnan ehdotukseen kelvannut vähillä muodollisilla muutoksilla enin osa. Niinpä on ensimmäisestä kappaleesta poistettu ainoastaan sanat „Jumalan kasvojen edessä", toinen on otettu sanasta sanaan, kolmannesta on poistettu ainoastaan sana „pyhä" sekä yksi lause, neljännestä yksi lause, viidennestä samoin, kuudennesta on otettu alku, kahdeksas kokonaan, yhdeksännestä poistettu yksi lause sekä lopusta jätetty pois Jumalan siunauksen toivotus. Kokonaan on poistettu seitsemäs kappale, joka lienee ollut valiokunnan enemmistölle varsinaisena loukkauskivenä jättämässämme adressiluonnoksessa, sekä sen edellisen kappaleen loppuosa, jossa lyhyesti mainitaan syyt kansamme huolestuneeseen mielialaan, ja jonka sijaan valiokunta on laatinut kuudetta sivua käsittävän erikoisluettelon. Näin suurta myötätuntoisuutta valiokunta epäilemättä on osottanut adressiluonnoksellemme yksimielisyyden saavuttamisen toivossa. Mutta ikävä on, että valiokunnan enemmistö jätti pois juuri sen paikan, jonka ottamisella adressiin varmimmin olisi yksimielisyys saavutettu. Ja mitä tämä paikka sisältää? Siinä myönnetään mahdolliseksi, että suhteessamme Venäjään voi olla jotakin korjattavaa ja että meidän on täytettävä velvollisuutemme valtakuntaan nähden, mutta siinä sanotaan niinenomaan, että kaikki tämänluontoiset asiat ovat ratkaistavat yksinomaan „maan perustuslakien mukaisessa järjestyksessä, Suomen valtiollista autonomiaa loukkaamatta ja saattamatta kansallista olemustamme vaaranalaiseksi". Juuri tämän asian julkilausumista pidettiin suomalaisen eduskuntaryhmän puolelta välttämättömänä, jotta olisi jotain toivoa yrityksen menestymisestä.

Minä kunnioitan perustuslakivaliokunnan enemmistön motiivejä ja tiedän, että tarkoitetaan silläkin taholla todella isänmaan hyvää. Mutta eiköhän vaan meilläkin ole oikeus sen kansan tähden, jota me edustamme, vaatia, että se vakaumus, jonka takana seisomme, tunnustetaan isänmaanrakkaudesta ja kansamme edistymisen harrastuksesta lähteneeksi? Ja jos tämä, hyvät herrat, olisi jo ennen tehty, niin meillä olisi tänäkin päivänä, niin luulen, edessämme yksimielinen adressiehdotus. Asema ei selkene ennenkuin aletaan ymmärtämyksellä toisiansa kuunnella.

Luettuani tämänpäiväisistä aamulehdistä selonteon venäläis-suomalaisen konferenssin ensimmäisestä kokouksesta heräsi ehdottomasti ajatus, että olisi ollut nykyisen pulan selvittämiselle hyödyksi, jos olisi voinut tämän asian lopullinen päättäminen jäädä syksyyn. Silloin löytyisi kukaties suuremmat mahdollisuudet eduskunnalle yksimieliseen esiintymiseen. Saataisiin sitä ennen ratkaistuksi kysymys, joka sisällisissä oloissamme nykyään vaatii pikaista toimenpidettä, ja itse tämä adressiehdotus olisi kieltämättä lepäämisestä hyötynyt.

Minuun tekee — pyydän senkin saada lausua julki — vielä eräästä toisesta syystä raskaan vaikutuksen mietinnön sisältämä adressiehdotus. Siitä on pyyhityttänyt nimensä pois Hän, jonka apu ja voima yksin voi pelastaa rakkaan isänmaan. Päästäänkö tällä tavalla perille, sen aika on näyttävä.

Ed. Kallio: Kun puhemiehen puhetta valtiopäiviä alkaessa tarkastettiin, niin lausuin sen mielipiteen, että eduskunnan tulee valtiopäiväjärjestyksen myöntämällä tavalla tuoda esiin nykyinen valtiollinen olotila ja sen synnyttämä mieliala. Ja sentähden olisi minusta osoittanut eduskunta huonosti ymmärtävänsä Suomen kansan oikeuskäsitystä valtiollisesta asemastamme ja varsinkin esittelyjärjestyksestä, jos se olisi vitkastellut tämän asian kanssa syksyyn, eduskunnan viimeisiin koossaolohetkiin, kuten täällä ed. Yrjö-Koskinen y. m. ovat ehdottaneet, ja johon vastalauseen tekijät myöskin kaikki pyrkivät. Vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä viipyi tämä sama kysymys anomusehdotuksen muodossa perustuslakivaliokunnassa kolme kuukautta tullen esille aivan viimeisillä hetkillä ja silloinkin valitettavasti vastalauseen seuraamana. Se viivyttely herätti jo silloin edusmiehissä ja kansassa kummastusta. Jos nyt adressikirjelmä olisi viipynyt siellä saman ajan, niin olisi epäilemättä ollut kansalla syytä kummeksia sitä vieläkin enemmin, varsinkin kun nykyisen valtiollisen olotilan luonnottomuudesta ovat kaikki aatesuunnat selvillä ja siihen tyytymättömiä, vaikka sanontatavoista, siis sivuasioista, on täällä syntynyt kiistaa.

Mitä itse mietintöön tulee, niin vastaa se mielestäni nykyisen olotilan luomaa oikeustunnetta. Minä en näe siinä sitä sopimattomuutta, mitä vastalauseentekijät sormillaan osottelevat siinä olevan, vaan sopimattomaksi tulee se ainoastaan tämän liitteen kautta. On luonnollista, ettei tällaisissa suurissa kysymyksissä voi kaikki edustajat niin pilkulleen olla sanontatavasta samalla kannalla, vaan kun pääasiassa ollaan yhtä mieltä, niin ei olisi luullut minkään ryhmän eduskunnassa rupeavan tätä heikentämään ja tekemään suorastaan epäluulonalaiseksi.

Vastalauseessa todistellaan — ja sen ovat monet edusmiehet myös jo täällä lausunnoissaan ilmituoneet — m. m. eduskunnan kannan muutosta, vaikka ei täällä löydy missään uhmailua siitä, ettei eduskunta ole valmis laillisella tavalla tulleita kysymyksiä pohtimaan laillisessa järjestyksessä. Senhän ovat aina Suomen säädyt ja eduskunta tehneet käsityksensä mukaisesti. Minusta 12:nnen sivun alussa viidennellä rivillä vastalauseessa vuoden 1899 valtiosäätyjen kannasta puhuttaessa on lausunto niin sopimaton, että siitä vihollisemme hyvin helposti saavat sen käsityksen, että täällä käsityskannat muuttuvat sen mukaan, kuinka kireällä olot ovat.

Täällä ed. Hainari kuvaili ja kutsui yhteistyöhön muita tässä maassa toimivia puolueita suomettarelaisen puolueen kanssa, ja sen käsityskannan pohjalla. Kyllä minusta ei ed. Hainarilla eikä sen puolueen katsantokannan edustajilla olisi syytä niin farisealaisesti lyödä rintoihinsa ja kutsua kaikkia muita sen katsantokannan taka, jota he ovat täällä edustaneet. Minä ajattelen kauhulla sitä olotilaa, jossa tämä kansa voisi tälläkin hetkellä olla, jos olisi aina seurattu sitä katsantokantaa. Olisiko vihollisillamme ollut syytä peräytyä esim. laittomasta asevelvollisuusjärjestyksestä, jos sitä olisi ruvettu täällä vaan tyynesti seuraamaan kuten suomettarelaiset tekivät? Ja monta muuta harha-askelta voidaan siinä ohjelmassa nähdä.

Täällä ed. Junnila — myöskin saman puolueen katsantokannan edustaja — lausui, ettei tämä adressi ole sopusoinnussa Suomen talonpojan käsityskannan kanssa. Suomalaista on aina kuvattu rehelliseksi ja suoraksi, niin kertoo historia. Hän on ollut valmis kärsimään vilua ja nälkää, vaan pettää hän ei ole voinut. Ja tämä adressi on myöskin luonteeltaan sen mukainen, suora, imartelematon ja rehellinen. Minä kannatan valiokunnan mietintöä, enkä olisi suonut, että sitä olisi ruvettu heikentämään tämän vastalauseen kautta.

Ed. Ahmavaara: Suomen asiain laiton esittelyjärjestys, joka viime vuoden kesäkuusta pantiin toimeen, on laajakantoinen ja niin syvälle vaikuttava tämän kansan kaikkiin oloihin, tuottaen kansamme itsenäisyydelle sanomatonta turmiota, että sellaista tekoa ei mikään Suomen kansan eduskunta, joka vähänkään tahtoo vastata kansan luottamusta, voi olla koskettelematta. Sen vuoksi oli luonnollista, että tämänkin eduskunnan ensimmäinen velvollisuus on kajota tähän asiaan ja luonnollisesti samalla

myös niihin moniin muihin laittomuuksiin, joita viime aikoina taaskin on harjoitettu.

Suomen eduskunnassa on ollut ja on yhä eri mielipiteitä tavasta, miten maamme oikeuksien puolesta taistelua käydään. Mutta minä tahtoisin tässä vakuuttaa — konstateerata, niinkuin sitä muukalaisella kielellä sanotaan — sen tosiasian, että nytkään tässä eduskunnassa ei ole yhtään ääntä noussut itse tätä periaatetta vastaan. Kaikki me olemme siinä yhtä mieltä, että ne asiat, joihin tässä adressissa on kosketeltu ovat Suomen oikeuksien kanssa ristiriidassa ja loukkaavat meidän autonomiaamme. Se on vaan muotoasioista ja muista vähempiarvoisista seikoista kuin ollaan eri mieltä. Tämä on ilahuttava puoli, sillä tästä pitäisi maamme vihollisten huomata, että täällä Suomesssa periaatteellisesti ajatellaan näissä asioissa samalla tavalla. Ikävää on vain se, etteivät tähän adressiin voine kaikki eduskunnan ryhmät yhtyä, vaikka, niinkuin sanoin, pääasiassa ollaan samalla kannalla. Muotoasiat olisi minusta pitänyt voida näin tärkeässä asiassa syrjäyttää. Joskaan kirjelmä ei ole tullut siihen muotoon, että se olisi kaikkia tyydyttänyt, niin minusta se on siksi vähäpätöinen seikka pääasian rinnalla, että sen olisi voinut syrjäyttää ja koettaa mikäli mahdollista esiintyä yhtenä, varsinkin kun niissä lausunnoissa, joita täällä on annettu sen ryhmän puolesta, joka ei ole katsonut voivansa tähän adressiehdotukseen yhtyä, ei ole yritettykään osottaa yhtään niistä asioista, joihin tässä adressissa kosketellaan, vääräksi. Päinvastoin on tunnustettu, että laittomuutta on tapahtunut niissä asioissa, joihin kirjelmässä kosketellaan. Ainoa asiallinen kohta, johon eräs arvoisa puhuja on täällä kosketellut on se, ettei kirjelmässä tällä kertaa ole erityisesti huomautettu siitä, että Suomen eduskunta on valmis ottamaan venäläiseltä taholta esitettyjä asioita harkittavakseen, kun ne vain tulevat laillisella tavalla annetuiksi, ja että eduskunta on ottava silloin huomioonsa, jos valtakunnan edut vaatisivat myös muutoksia eräisiin lainsäädäntötoimiin. Minusta on kuitenkin jotenkin tarpeetonta tämän seikan alati todisteleminen tällaisessa kirjelmässä, koska se on monta kertaa ennen sanottu ja se on sanomattakin selvää. Ei ole tietääkseni kukaan Suomen eduskunnassa tai muualla väittänyt, ettemme ota asioita edes harkittavaksi, vaan ne kerrassaan kaikki hyljätään, ja senvuoksi minusta tällaisen lausunnon poisjättäminen tästä adressista oli aivan paikallaan. Tietysti emme edeltäpäin voi mennä lupaamaan alistua kuinka pitkälle tahansa. Rajansa siinä on, mutta kaikissa tapauksissa me emme ole kieltäytyneet asioita harkitsemasta emmekä tahdo edelleenkään kieltäytyä, kun ne vain laillisella tavalla meille esitetään.

On sanottu, että tässä kirjelmässä olisi uhmailua, mutta puhuja, joka tämän lausui, ei kuitenkaan osoittanut missä tämä uhmailu esiintyy eikä sitä ole kukaan muukaan osoittanut. Minusta ei tässä voi sitä löytää, jos kuin koittaa hakea. On sanottu, että Suomen talonpoika ei tahdo uhmailla, vaan hän ryhtyy hätähuutoon, joksi sanottiin ed. Malmivaaran anomusta. Olen yhtä mieltä, että Suomen talonpoika ei tahdo näin vakavissa asioissa ryhtyä uhmailemaan, mutta minä olen myöskin sitä mieltä, että hätähuuto, ellei sille ole laillisia perusteita, on turha. Se on selvää, että kansainvälisissä suhteissa ei noita hätähuutoja valitettavasti juuri oteta huomioon. Oikeusperiaate on ainoa, joka kuitenkin lopulta voittaa, mutta hätähuudot, sen historia kai todistanee, ovat näissä asioissa valitettavasti aivan turhat.

On sitten sanottu, että olisi ollut parempi tämän adressin jättäminen vasta valtiopäivien viimeisiksi viikoiksi ja sama puhuja vakuutti, ettei vähintäkään haittaa olisi siitä, jos se olisi lykkääntynyt niin kauvaksi. Minä kuitenkin luulen, että Suomen kansalla on se käsitys, että jokainen viikko, joka ainoa kuukausi, mikä tätä laitonta järjestelyä jatkuu, tuottaa tuhoisia seurauksia ja mitä pitemmälle tämän laittoman järjestelyn käytännössä päästään, sitä vaikeampi on sitä poistaa. Minusta tämä on niin kiireellinen asia, että tässä täytyy eduskunnan aivan aluksi ryhtyä toimenpiteisiin.

Eräs arvoisa puhuja huomautti myöskin, että meidän pitäisi koettaa pyrkiä siihen, että voimme osottaa, että entiset orgaanit, entiset järjestelyt näissä asioissa kyllä voivat tyydyttää oikeutettuja vaatimuksia. Ja tämähän on itsessään kylläkin aivan oikein, muta meidän tulee muistaa, että me emme ole tekemisissä vain niiden kanssa, jotka vaativat todella epäkohtain poistamista, vaan että tarkoitukseltaan hyökkäykset meidän kansaamme vastaan tähtäävät kokonaan paljon pitemmälle, niiden tarkoitus on riistää kansaltamme itsenäisyys ja siinä ei tietysti kysytä, mitkä nykyisistä jär-

jestelmistä vastaavat oikeutettuja vaatimuksia mitkä ei.

En tahdo pitemmältä tästä asiasta puhua, koska täällä on jo kosketeltu useita niitä asioita, joita minäkin olin aikonut kosketella. Tahdon lopuksi huomauttaa, että ed. Hainarin lausunto, jonka hän puolueensa puolustukseksi lausui, nähtävästi oli tarkoitettu herättämään puolueintohimoja ja saamaan ne tässä asiassa täydellisesti riehumaan. Tämä tilaisuus on minusta kuitenkin liian vakava käyttää keskinäiseen taisteluun ja senvuoksi minä en koskettele tätä lausuntoa. Minä jätän sen omaan arvoonsa, joten se kai jää lausujansa kontolle. — Sanomattakin on selvä, että minä kannatan valiokunnan ehdottamaa adressimuotoa.

Ed. Lagerlöf: Perustuslakivaliokunnan jäsenenä ja vastalauseen allekirjoittajana katson velvollisuudekseni tehdä tiliä siitä, minkätähden minä puolestani en ole voinut yhtyä valiokunnan ehdotukseen. Saan siinä suhteessa viitata siihen, mitä vastalause sisältää, ja sen ohessa ilmoittaa, että se, joka on lopullisesti määrännyt minun kantani asiassa, ei ole se vähemmän tyydyttävä muoto, joka adressille on tahdottu antaa, vaan se seikka, että adressi ei vastaa sitä käsitystä, joka minulla on ollut siitä menettelystä, jota Suomen politiikassa tulee noudattaa, ja tuskin siitäkään, mitä Suomen politiikan tulee tarkottaa.

Olen aina ollut selvillä siitä, että kaiken valtiollisen toimintamme tulee ennen kaikkea tarkottaa sitä, että maamme autonomia voitaisiin säilyttää. Tätä tarkotusta palvelee Suomen politiikka parhaiten sillä tavoin, että se ennen kaikkea muuta tavoittelee Suomen olojen ja Suomen asiain järjestämistä semmoisiksi, että ne vastaavat Suomen omaa etua, mutta samalla eivät haittaa Venäjän valtakunnan etuja. Nyt Suomi yhteydessä Venäjän kanssa on heikompi kuin keisarikunta. Tästä seuraa, että Suomen politiikan täytyy muodostua semmoiseksi, että se ei rakenna esteitä eikä vaikeuksia valtakunnan politiikalle; että Suomelle ei vaadita semmoisia etuja, joita keisarikunta syystä katsoo valtakunnalle vahingollisiksi ja jotka eivät ole Suomen kansalliselle olemassaololle ja elämälle aivan olennaisia ja välttämättömiä, ja toiselta puolen, että me emme pyri vapaiksi semmoisista suorituksista, joita keisarikunnan taholta valtakunnan edun hyväksi meiltä vaaditaan, vaan päinvastoin aina olemme valmiit niihin suostumaan, mikäli ne ovat oikeutettuja ja kohtuullisia eivätkä vähennä kansamme omintakeisen elämän mahdollisuuksia tai loukkaa valtiollisen autonomiamme perusehtoja. Kun näin ajattelen, on luonnollista, että pidän itse pääasiaa, Suomen itsenäistä asemaa valtakunnassa, paljon tärkeämpänä kuin niitä muotoja, joissa sitä nautimme, ja että siis pidän erittäin tärkeänä, että me suomalaiset koettaisimme hyvällä tahdolla itse muodostaa olomme, elämämme ja menomme niin pyhänä kuin arkinakin semmoisiksi, ettei Venäjällä voisi olla syytä meitä epäillä, vielä vähemmän, sanoisinko, meidän kontrahtimme huonosta tai leväperäisestä täyttämisestä moittia.

Kun syntyy ristiriita keisarikunnan ja Suomen välillä, tulee siis Suomen politiikan ehkä tärkeimpänä tehtävänä olla aina katsoa, onko Suomen oloissa ilmestynyt sellaisia epäkohtia, jotka voisivat keisarikunnalle antaa todellista aihetta tyytymättömyyteen. Ja jos niin havaitaan olevan, tulee meidän koettaa omasta alotteestamme, oman huolenpitomme kautta poistaa semmoiset aiheet, mikäli tämä on meille mahdollista omia tärkeitä ja oikeutettuja etujamme liiaksi uhraamatta.

Se adressiehdotus, jonka perustuslakivaliokunta nyt tarjoo eduskunnalle, ei osoita tällaista ajatuskantaa. Se osoittaa päinvastoin, että tahdotaan Suomen puolelta noudatettavaksi suositella aivan toista menettelytapaa kuin sitä, jota minä pidän hyvänä, sitä nimittäin, että kun keisarikunnan puolelta vaaditaan niitten ehtojen tarkastamista, jotka määräävät Suomen aseman valtakunnassa, me itsepintaisesti vain pidämme pykälistämme kiinni ja kieltäydymme niitä korjaamasta ja muuttamasta semmoisissakaan osissa, jotka aikojen kuluttua ja olojen muututtua todella ehkä kaipaavat parannusta tai jotka ehkä luonteeltaan ovat sitä laatua ja sen sisältöisiä, että venäläiset varmasti pitävät niitä nykyisiä oloja enää vastaamattomina.

Ei käy kieltäminen, että venäläiset tulkitessaan oikeuslähteitämme usein ovat menetelleet omavaltaisesti ja halveksineet meidän oikeuksiamme. Mutta ei myöskään käy kieltäminen, että me puolestamme olemme osottaneet hyvin vähän ymmärtäväisyyttä, kun meidän

puoleemme on ehdotuksilla käännytty, ja että on tapahtunut sekin, että me suotta olemme jättäneet korjaamatta semmoista, jota venäläiset ovat korjattavaksi toivoneet ja joka ei ole ollut meille niin tärkeää, ettei meidän olisi sopinut sitä itse korjata. Ja myönnettäköön, että vaikka meillä näin tehdessämme usein on ollut siihen aihetta siinä, että Venäjän puolelta on epäilty ja moitittu semmoistakin, joka ei ole keisarikunnan etua koskenut, sen vähemmän loukannut, niin olemme kumminkin ehkä liian usein unohtaneet, että me ehkä olisimme voineet voittaa enemmän, jos olisimme pitäneet vähemmän lujasti kiinni muodollisesta oikeudestamme.

Minä en tässä suinkaan unhota, että meillä näissä viimemainituissa asioissa on ollut muodollinen oikeus puolellamme ja että oikeuden ei tarvitse väistyä vääryyden tieltä. Mutta minä muistan, että samoin kuin kansojen oikeus tarvitsee alituisesti korjaamista, kehittämistä ja parantamista, samoin tarvitsevat kansainvälisetkin suhteet ja sopimukset alituista hoitoa, korjaamista, kehittämistä ja muuttamista, jos mieli voida niitä kauvan noudattaa ja pyhänä pitää. Niinkuin kaikki yleinen laki on tehty yhteisen kansan hyväksi, niin että se, kun sen havaitaan ei enään vastaavan yhteisen kansan parasta, vaan käyneen vahingolliseksi, ei enään ole lakia vaan laittomuutta ja on pantava pois, samaten ja vielä suuremmassa määrässä on niidenkin normien laita, jotka järjestävät kansojen ja valtioiden keskinäisiä suhteita. Jos niiden havaitaan ei enään vastaavan niiden kansojen etua ja parasta, joita varten ne ovat sovitut ja kirjoitetut, silloin niitä ei enään onnistuta velvoittavina ylläpitämään, vaikka niitä kuinkakin puollustettaisiin ja vaikka niiden oikeudellisuus kuinkakin tarkoin näytettäisiin, vaan silloin astuvat niiden sijaan uudet normit, jotka paremmin vastaavat uutta olotilaa. Ja onneton se kansa, joka on heikompi, eikä ajoissa tiedä järjestää asioitaan sille kannalle, että nämä uudet normit pääsevät astumaan voimaan sopimuksen kautta. Ne pannaan siinä tapauksessa voimaan väkivallalla, ja väkivallalla on se paha puoli, että sitä käytettäessä helposti särjetään enemmän kuin olisi tarpeellista. Ja väkivallan vaara on sitä suurempi, jos ei ole kysymys semmoisista aineellisista eduista, joiden suhteen suurempi, mahtavampi kansa voi olla antelias, vaan semmoisista oikeuksista ja muodoista, joita tämä suurempi kansa katsoo kunniaansa ja arvoaan koskeviksi.

Tätä nyt perustuslakivaliokunta ei ole ottanut tarpeelliseen huomioon. Se ei näe, että keisarikunnan ja Suomen välillä syntynyt ristiriita ei luonteeltaan etupäässä ole valtio-oikeudellinen riita, vaan on kansainvälistä laatua. Perustuslakivaliokunta ei tahdo nähdä, että pääkysymys on siinä, miten suhteemme ja asemamme Venäjän valtakunnassa voidaan jälleen korjata, muuttaa ja parantaa semmoisiksi, että me taas voisimme siinä jonkun aikaa elää. Se pitäisi ainoana tarpeellisena, että mahdollisimman jäykästi saadaan sanotuksi, että meillä ovat lainpykälät puolellamme, ja että niihin ei saa koskea, vaikka maailma menisi nurin. Kun eri, suveräänisten valtojen kansat joutuvat toinen toisensa suhteen siihen tilaan, että heidän keskinäiset sopimuksensa, niin sanoakseni heidän sovinnaiset lakinsa eivät enään vastaa heidän tarpeitaan, koettavat he neuvotella, neuvotella viimeiseen saakka. Jos tästä ei ole lopultakaan apua, silloin ratkaisevat heidän välillään aseet. Tämä on se maailman järjestys, jota ei tähän asti mikään kansa ole voinut tyhjäksi tehdä ja kaikkein vähimmin asettamalla sitä vastaan oikeutensa, niin hyvät kuin ne voivatkin olla. Kun kahden kansan välillä, joista toinen on toisen vallan alla, syntyy semmoinen vakava ristiriita, on laki sama, jos vallanalainen kansa on niin väkevä ja voimakas, että se katsoo voivansa aseisiin luottaa. Mutta jos niin ei ole asian laita eikä pienempi kansa tahdo itsemurhaa tehdä, koettaa se neuvotella ja koettaa neuvotteluissa myöntää väkevämmälle niin vähän tai niin paljon kuin on pakko. Jos se on viisas, myöntää se niin paljon kuin tarvitaan. Vaan mieletön ja sokea se on, jos se ilmeisessä konfliktissä voimakkaamman kanssa alkaa neuvottelunsa sillä, että se ultimaattumina ilmoittaa olevansa tyytyväinen entisiin ehtoihinsa eikä sallivansa diploomeihinsa koskea.

Minun ei tarvitse tässä huomauttaa, että Suomi ei ole siinä tilassa ja asemassa, että se voi kieltää Venäjän valtakunnalta, mitä valtakunnalle tulee. Mutta tästä ei seuraa, että Suomen tarvitsisi myöntää kaikki, mitä hetken, ehkä tilapäinen, erehtyvä mielijohde keisarikunnassa vaatii. Me voimme luullakseni ottaa koko paljon lukuun sitä olettamista, että mikä hallitus Venäjän valtakunnassa kulloinkin hal-

linneekin ja sen eduista ja asioista määrännee, ei se voi olla huomaamatta, että Venäjän valtakunnalle ei ole yhdentekevää, onko valtakuntaan kuuluva lojaalinen kolmen miljoonan kansa oloihinsa tyytyväinen ja yhteydestään Venäjän kanssa kiitollinen, vaiko tyytymätön, levoton ja tulevaisuudestaan toivoton. Meidän täytyy voida pitää varmana, että ne, jotka määräävät meidän ja Venäjän kohtaloista, eivät voi ummistaa silmiänsä siltä tosiasialta, että molemminpuolinen luottavaisuus ja tyytyväisyys kumminkin ovat varmimmat takeet siitä, ettei meidän puolelta ryhdytä minkäänlaisiin yrityksiin, jotka osoittautuisivat vahingollisiksi, mahdollisesti keisarikunnalle, aivan varmasti meille. Ja ennen kaikkea täytyy Suomen kansan voida luottaa siihen, että se ruhtinas, joka on asetettu sekä suuren Venäjän että pienen Suomen hallitsijaksi, ymmärtää ja antaa arvoa sille käsitykselle, että monarkkinen periaate sisältää juuri sen, että pienikin kansa, joka elää hänen valtikkansa alla, voi luottaa siihen, että hän hallitsijana on velvollinen yhtä suurella hellyydellä vaalimaan pienen kansan oikeutta kuin suurenkin.

Meidän puolelta on tahdottu, että se alamainen adressi, joka hallitsijalle nyt lähetettäisiin, olisi laadittu tähän henkeen. Me olemme joutuneet vähemmistöön. Luonnollista on, että me omalta kannaltamme emme voi yhtyä toiseen adressiehdotukseen, joka niin suuresti eroaa siitä, minkä me olisimme halunneet hallitsijalle toimitettavaksi. Minä toivon, että eduskunta hyväksyy vastalauseen.

Ed. N e v a n l i n n a: Pyysin puheenvuoroa tällä kertaa ainoastaan sen johdosta, että silmiini on sattunut ruotsalainen käännös siitä vastalauseesta, jonka alla m. m. minunkin nimeni tavataan. Tämä käännös on nimittäin siinä määrässä puutteellinen, että sitä on mahdoton vaitiollen senkään sivuuttaa, jonka mielestä tällaisten käännösten esittäminen tosin on kokonaan tarpeetonta. Tässä käännöksessä on iso joukko suorastaan asiallisia virheitä. Muun muassa, kun me vastalauseessa sanomme, että eräiden asiain esittäminen meidän mielestämme ei ole a s i a n m u k a i s t a, niin se on käännetty, niinkuin me olisimme sanoneet jokseenkin sen, että se ei ole s ä ä d y l l i s t ä, sillä tässä on käytetty sanaa „tillbörligt", joka ei ole paljoa vähemmän. Toinen aivan asiallinen virhe on käännös, jonka mukaan me olisimme väittäneet perustuslakivaliokunnan tahtoneen, että eduskunta m i k ä l i m a h d o l l i s t a lausuu julki maassamme vallitsevan oikeuskäsityksen. Emme me ole epäilleet eduskunnan kykyä lausua julki maassamme vallitsevaa käsitystä, niinkuin tässä välillisesti sanotaan, vaan me olemme sanoneet, että valiokunta on tahtonut, että eduskunta lausuisi tämän käsityksen julki m i k ä l i m a h d o l l i s t a k a i k i s s a k y s y m y k s i s s ä. Edelleen me olemme sanoneet, että lausumatapoja tässä adressiehdotuksessa haittaa e p ä m ä ä r ä i s y y s. Käännöksessä käytetään sanaa, joka tietää e p ä v a r m u u t t a („osäkerhet"). Edelleen sanotaan käännöksessä meidän lausuneen, että sitä seikkaa, että adressiehdotuksesta kokonaan puuttuu viittaus kansamme valmiuteen neuvottelemaan ja sovittelemaan mikäli Keisarillinen Majesteetti saattaa katsoa sen tarpeelliseksi, v o i t a i s i i n k ä s i t t ä ä niinkuin se sisältäisi eduskunnan kannan muutosta. On totta, että tämä virhe nähtävästi on johtunut siitä, että ensimäisessä vastalauseemme luonnoksessa oli käytetty näitä sanoja, mutta olisi kuitenkin kaiketi muutos ollut otettava huomioon, ennenkuin vastalauseen käännös eduskunnalle jaettiin. Tämä kohta kuuluu nyt vastalauseessa niin, että mainittua seikkaa varmaankin tultaisiin tulkitsemaan kannanmuutokseksi.

Tässä on siis suoranaisia asiallisia virheitä, ja ne ovat siksi törkeätä laatua, että ne minun ymmärtääkseni eivät ole selitettävissä muuta kuin kahdesta syystä: joko siitä, että eduskunnan n. s. ruotsalaiselta kanslialta puuttuu tarpeellinen ruotsinkielen taito, tai siitä, että siellä vallitsee suunnaton huolimattomuus työtavassa. Jälkimäistä minulla ei liene oikeus edellyttää, jäljelle jää siis ainoastaan ensimäinen. Mutta jos niin on, että ensimäinen mainitsemani seikka on syynä näihin virheisiin, niin sellainen on jotakin, joka ei saa uudistua eikä jatkua, jos eduskunta kerran katsoo tarpeelliseksi tätä kansliaa suurilla rahoilla ylläpitää. Silloin tulee siinä ainakin olla henkilöitä, jotka ovat pätevät työtänsä suorittamaan.

Voidaan ehkä väittää, että kanslialla on ollut liian vähän aikaa tätä käännöstä suorittaakseen. Minä en sitä voi myöntää, niin vähäinen kuin aika onkin ollut, sillä minä olen, jo ennen kuin tämä ruotsalainen käännös silmieni alle sattui, vain huvin vuoksi koettanut suoralta kädeltä

kääntää ruotsiksi vastalauseemme ja havaitsin silloin, että se, joka tarpeellisessa määrin osaa ruotsinkieltä tällaista tarkoitusta varten, hän kääntää vastalauseemme n. s. seisovalta jalalta, tarvitsematta kertaakaan antaa kynän seisahtua kädessänsä. Kaikkein vähimmän voi hänelle syntyä sellaisia törkeitä ruotsinkielen taitamattomuutta osottavia virheellisyyksiä ja töykeyksiä, joita tämä käännös puhtaasti kielellisessä suhteessa suorastaan vilisee. Mutta nämä ovat liian vähäpätöisiä asioita, jotta minä voisin niillä eduskuntaa vaivata. Ruotsalaisen kanslian jäsenille sitävastoin, jos heitä huvittaa saada minulta todistuksia väitteeseeni, olen valmis osottamaan, missä ne ovat.

Ed. J. Castrén: Valitettava asia on, että eduskunta adressialotteeseen nähden ei voinut olla yksimielinen. Valitettavaa on myös se, että perustuslakivaliokunnassa ei tärkeässä adressiasiassa ole voitu saada aikaan yksimielisyyttä. Mutta kahta valitettavampaa on se, että perustuslakivaliokunnan mietintöön on liitetty sen laatuinen vastalause kuin ed. Ingmanin, Lagerlöfin, Nevanlinnan, Aleksi Kävyn, Myllylän ja Torpan allekirjoittama. Olisivathan vastalauseentekijät tässä asiassa, joka koskee meidän maamme elinkysymyksiä, voineet rajoittua vastalauseessaan siihen, että he lyhyesti ja asiallisesti olisivat lausuneet ei voivansa yhtyä valiokunnan mietinnön adressiehdotukseen siitä syystä, että tämä adressiehdotus sisältää liian paljon asioita ja sellaisia asioita, joita heidän käsityksensä mukaan ei olisi ollut adressiin pantava.

Sen sijaan että he täten olisivat menetelleet, asiallisesti, ovat he menetelleet aivan toisella tavalla. Vastalauseessa sanotaan, että se käsittely, joka adressiehdotuksessa on tullut siinä käsiteltyjen monilukuisten asiain osaksi, ei ole tyydyttävä, että useat kysymykset ovat käsitellyt pintapuolisesti ja monia esiintyviä lausuntoja haittaa epämääräisyys, jota täytyy pitää aivan erityisen sopimattomana, jopa vaarallisena; että luotettavan selvityksen ja varman tiedon puutetta valiokunta on koettanut korvata käyttämällä epämääräisiä lausumatapoja; ettei voi olla herättämättä hämmästystä ja vakavaa huolta Suomen eduskunnan kannan muutos, joksi varmaankin tultaisiin tulkitsemaan sitä, ettei mitään viittausta ole olemassa Suomen alttiudesta taipua venäläisiin vaatimuksiin; ja viimein lausutaan, että tällaisen adressin lähettäminen Keisarille ja Suuriruhtinaalle kuin mitä valiokunta nyt on ehdottanut, ei olisi maamme edun mukaista. Olisihan toki luullut, että valiokunnan vähemmistöläiset, jos heitä todellakin olisi elähyttänyt tarkoitus saada adressikysymystä ainoastaan asiallisesti valaistuksi, eivät olisi täten menetelleet, jonka kautta ilmeisesti haittaavat, vahingoittavat ja paralyseeraavat adressihankkeen tuloksia. Tällä tavalla ei ainakaan sitä keskinäistä ymmärrystä edistetä, josta ed. Malmivaara on puhunut. Minä rohkenen ehdottaa, että eduskunta jättää vastalauseen tyyten huomioon ottamatta.

Suomen eduskunnan Puriskewitsch, ed. Lagerlöf (Hilpeyttä) on täällä esiintynyt lausunnolla, joka on sitä laatua, että olisi luullut hänen tältä paikalta näyttelevän Venäjän pääministerin, Venäjän oikeusasiainministerin tai ainakin Nowoje Wremjan Rheinbottin osaa (Hyvä!). Siksi venäläismielinen oli se sävel ja sävy, joka huokui hänen lausunnostaan.

Minä olen vakuutettu siitä, että eduskunta varmaankaan ei tahdo antaa kannatustaan tällaiselle Suomen eduskunnan Puriskewitschin Suomen oikeuksien puolustamattomuuskannalle, jota ei toki hetikään siinä määrin näy vastalauseessa eikä ed. Malmivaaran ehdotuksessa kuin mainitussa lausunnossa.

Ed. Boman: Kysymyksessä oleva valiokunnan mietintö ei tyydytä minua, siitä syystä että se ei sisällä kylliksi paljon köyhälistön pyrkimyksiä ja vaatimuksia, ja kun minua sitäkin vähemmän tyydyttää suomettarelaisten vastalause, niin ilmoitan etten yhdy niihin kumpaankaan. Mutta kun asia nyt on niin kiireellistä laatua, ja kun uusien ehdotusten tekeminen kai veisi asian tulevaan syksyyn, niin jätän uuden ehdotuksen tekemättä, merkitsen vain täten kantani.

Ed. Käkikoski: Täällä on ed. Karhi lausunut, että ed. Malmivaaran y. m. adressiehdotuksessa on „vähän asiaa, mutta paljon imartelevia sanoja", ja panee kysymyksenalaiseksi, onko semmoinen esiintymistapa sopivaa kansalle, jonka oikeutta on loukattu.

Eilisessä istunnossa ed. Sirola sanoi, että olisi

pitänyt karsia puheena olevasta adressiehdotuksesta pois muutamia kohteliaisuuksia, jotka eivät ole sopivia kansaneduskunnan arvolle. Se käsitys, joka näissä lausunnoissa esiintyi, ei ole vanhan historiallisen käsityksen kanssa sopusoinnussa. Sen osottavat ne monilukuiset adressit, mitä Suomen kansa on vuosisatojen kuluessa lähettänyt maan hallitsijoille. Arkistoissa ja historiallisissa lähdekokoelmissa löytää pinottain valituskirjeitä, joissa Suomen sorretut kansaluokat valittavat Ruotsin kuninkaalle kärsimäänsä vääryyttä, ja niissä on kaikissa pääsäveleenä luottamus kuninkaaseen, jonka ikivanhan Kuninkaankaaren mukaan tulee „oikeutta ja totuutta vahvistaa, rakentaa ja varjella, mutta nurjuutta ja vääryyttä kieltää, hävittää ja polkea". Ja samalla niissä vedotaan Kuningasten Kuninkaaseen ja Herrain Herraan, jolta maan hallitsijalle anotaan viisautta ja voimaa oikein suorittaa korkea tehtävänsä. Mikä näiden vanhojen valituskirjain — eli Ruotsin aikuisten kansalaisten adressien — pääsävel on, se ilmenee esimerkiksi erään Juhana III:n aikuisen valituskirjan loppusanoissa, joissa rukoillaan, että kuningas auttaisi Suomen rahvasta „pysymään Jumalan laissa ja Ruotsin laissa, Jumalan kunniaksi ja yleiselle valtakunnalle vakuudeksi".

Tällaisella luottamuksella eivät esi-isämme puhutelleet ainoastaan hyviä ja viisaita hallitsijoita, vaan myös tylyjä ja sotaisia, joiden koko hallitus oli yhtämittaista sortoa ja sodan hävitystä. Me olemme aina puhuneet kunnioituksella esi-isäimme lojaalisesta esiintymisestä. Kuinka kansallinen tämä käsitystapa oli, ja kuinka syvät juuret sillä oli Ruotsin laissa ja historiassa, sitä todistaa Suomen jaloimman lainopettajan Mathias Caloniuksen lausunto 11 päivältä kesäkuuta 1808, silloin kun Venäjän keisari sodan vielä kestäessä alkoi vaatia uskollisuudenvalaa suomalaisilta. Näin lausui Mathias Calonius, tarkottaen Suomen kansan uskollisuutta suhteessa Ruotsin kuninkaaseen: „Jokaisessa hyvin järjestetyssä yhteiskunnassa on hallitsijan ja alamaisten välillä suloinen ja lukemattoman monista hienoista säikeistä lujasti kudottu side, joka mitä lähimmin yhdistää molemmat keskinäisen rakkauden ja keskinäisen velvollisuuden siteillä." Ja hänestä on luonnoton pelkkä ajatuskin, että ensimäinen isku voisi katkaista tämän siteen. Ja millainen oli se kuningas, johon Suomen kansa silloin oli sidottu? Se ei ollut suuri Kustaa Adolf, vaan tuo tyly ja hulluuteen asti itsepintainen Kustaa IV Adolf, joka moitittavalla menettelyllään oli johtanut valtakunnan perikadon partaalle ja hengenhädän hetkellä heittänyt Suomen kansan oman onnensa nojaan ja vihollisen saaliiksi.

Merkille pantava seikka on se, että tämä Suomen kansan luottamus kuninkaaseen tuli sitte Venäjän keisarien osaksi heti kun he olivat tulleet Suomen hallitsijoiksi. Ensimäisenä todistuksena tästä on kreivi Kaarlo Mannerheimin puhe, jonka hän Suomen sodan historiassa tunnetun suuren lähetystön johtajana piti Aleksanteri I:lle marraskuun 30 p:nä 1808. Näin se alkoi: „Teidän Keisarillisen Majesteettinne loistavan valtaistuimen eteen astuu tänään osa Suomen, armollisen käskyn mukaan, valitsemista lähetysmiehistä, jäsenet vapaassa, mutta lainalaisessa kansakunnassa, joka vähemmän on tunnettu hämmästyttävistä teoistaan kuin siitä uskollisuudesta ja alttiudesta, mitä se kaikissa ajanvaiheissa on lailliselle esivallalleen osottanut, niinkuin se niiden 600 vuoden aikana, joina se on ollut Ruotsiin yhdistettynä, aina on todistanut." Ja lisäksi kreivi Mannerheim vakuuttaa, että uudessa vaiheessa Venäjän hallitsijakin on löytävä Suomen asukkaissa uusia uskollisia alamaisia semminkin koska uusi hallitsija on osottanut tahtovansa Suomen kansan menestystä valvoa. Ja lopuksi hän pyytää, että keisari kokoonkutsumalla valtiopäivät tahtoisi kuulla kansakunnan ääntä niissä asioissa, jotka koskevat kansan parasta, ja vakuuttaa, että „tämä ääni aina on oleva yksimielisenä kunnioituksessa ja rakkaudessa Teidän Keisarillista Majesteettianne kohtaan, alttiudessa Sen käskyille ja kiitollisuudessa Sen hyvänteoille". Siitä lähetystön jäsenet uskaltavat vakuuttaa. — Ja ettei silloinen eduskunta pitänyt tällaista kohteliasta ja luottavaa puhetapaa „matelemisena" ja „maan edustajain arvolle sopimattomana", joita sanoja eilen ja tänään on käytetty ed. Malmivaaran adressista, jossa ei ole lähimainkaan yhtä paljon kohteliaisuuksia kuin Mannerheimin puheessa — siitä on todistuksena se, että Suomen aatelisto Porvoon valtiopäivillä 1809 lausui kreivi Mannerheimille „kunnioituksensa ja kiitollisuutensa siitä tavasta, jolla hän oli lähetystä johtanut". Ne Suomen kansan edustajien puheet ja säätyjen uskollisuuden vakuutukset, joita nykyaika mielenhartaudella

lukee Porvoon valtiopäiväin historiasta, todistavat, millä tavalla Suomen kansa s i l l o i n vaaran aikana tärkeässä käännekohdassa katsoi velvollisuudekseen puhutella sitä mahtavaa hallitsijaa, jonka käsiin meidän kohtalomme oli annettu. Ja jälkimaailma ei ole milloinkaan sanonut, että se oli „Suomen eduskunnan arvoa alentavaa".

Tällaisella luottamuksella ei Suomen kansa ole lähestynyt ainoastaan lempeämielistä Aleksanteri I:stä; myöskin ankaraa Nikolai I:stä puhuteltiin aina kunnioituksella ja luottamuksella, milloin häntä puhuteltiin. Aleksanteri II:n aikana ilmestyi tämä luottavainen suhde valtavimmassa muodossa 1866, jolloin keisaria vastaan oli tehty murhayritys Pietarissa. Kun sanoma murhayrityksestä ja keisarin onnellisesta pelastumisesta huhtikuussa 1866 saapui Helsinkiin, syntyi täällä rajaton riemu. Suomen pääkaupungissa juhlittiin, kaikkialta maasta lähetettiin keisarille adresseja, joissa sydämellisin sanoin ylistettiin Jumalaa hänen henkensä pelastumisesta. Savolaiset Kuopiossa ehdottivat adressissaan lapsellisella luottamuksella, että jos keisaria Pietarissa liian suuri vaara uhkaa, niin hän tulisi savolaisten keskuuteen asumaan, kyllä he hänen henkeään puollustaisivat (Yleistä naurua). Ja helsinkiläisten adressi päättyi sanoihin: „Teidän Keisarillinen Majesteettinne on lakkaamatta osoittanut oikeudentuntoa, ylevämielisyyttä, lempeyttä ja rakkautta Suomen kansaa kohtaan ja siten kiinnittänyt tämän kansan lempeään sydämeensä ja myös voittanut tämän kansan muuttumattoman rakkauden. Tämän hartaan alamaisen rakkauden ja kiitollisuuden ilmaukset me alamaisuudessa pyydämme laskea Teidän Majesteettinne jalkain juureen samalla kun kohotamme korkeuteen hartaan rukouksen, että Hän vielä kauvan varjelisi Teidän Majesteettianne onneksi niille kansoille, jotka teidän Majesteettinne mahtavan valtikan alle kuuluvat." Yhtä suuri ja sydämellinen luottamus ilmestyi myös siinä adressissa, jonka 1867 vuoden valtiopäivät heti kokoonnuttuansa lähettivät keisarille 10 kuukautta jälkeen murhayrityksen. Siinäkin oli sama pääsävel kuin vanhoissa Ruotsin aikuisissa kirjelmissä: altis luottamus hallitsijaan ja vetoaminen Jumalaan.

Saatetaan kyllä huomauttaa, että onnentoivotusadressit Aleksanteri II:lle eivät sovi esikuvaksi sille adressille, jonka Suomen eduskunta n y t lähettää nykyiselle hallitsijalle pettyneiden toiveiden, perustuslakiemme loukkauksien ja kärsittyjen vääryyksien johdosta. Myönnän, että asema on nyt toinen ja adressin aihe toinen kuin 43 vuotta takaperin, ja siitä syystä ei tässä adressissa ole mahdollinenkaan s e l l a i n e n sydämmellisyys, joka itsestään ilmenee Aleksanteri II:n aikana, mutta meidän pitäisi kuitenkin koettaa säilyttää siinä niin paljon historiallista sävyä kuin suinkin mahdollista on. Niin vaikea kuin asema onkin, ei meidän pitäisi ilman pakottavaa syytä aivan kokonansa hyljätä sitä esiintymistapaa, jolla meidän maassamme on historialliset juuret ja monien vuosisatojen pyhitys. Sitä pitäisi ainakin koettaa noudattaa niin paljon kuin olosuhteet suinkin sallivat, ettei historiallisen traditsioonin ketju katkeaisi meidän kohdaltamme.

Että sellaisissakin adresseissa, joissa eduskunta tuo hallitsijalle tiedoksi kärsimyksensä ja lakiensa loukkaamiset, voidaan säilyttää kohteliasta ja luottavaista puhetapaa, siitä on kauniina todistuksena se puhetapa, jota Suomen kansan edustajat käyttivät Aleksanteri III:n aikana jälkeen vuoden 1891, jolloin ukkospilvet jo olivat nousseet idän taivaalle ja perustuslakiemme loukkaukset olivat alkaneet. Huomiota ansaitsee etenkin se adressi, jonka 1894 vuoden valtiopäivät lähettivät keisarille ja jota on osaksi noudatettu vastalauseessa ehdotetussa adressissa.

Kohtelias ja luottamusta osottava esiintyminen, jos siihen samalla kertaa on yhtynyt se suoruus ja avomielisyys mikä Ruotsin aikana oli tavallista, ei voi olla vaikuttamatta edullisesti hallitsijaan. Aleksanteri I:n ja II:n puheet ja vakuutukset ovat aivan kuin kaikua Suomen kansan uskollisuuden vakuutuksista. Voimmeko ajatella mahdolliseksi, että Aleksanteri II:n olisi voinut pitää tuon iki-ihanan puheensa Helsingin valtiopäivien avajaisissa 60-luvun alulla, ellei sitä ennen olisi hallitsijoille tämän kansan puolesta lausuttu sanoja sellaisia kuin Mannerheim lausui Aleksanteri I:lle syksyllä 1808 ja kuin Porvoon valtiopäivillä lausuttiin 1809? Se samanhenkisyys, joka keskinäisen ymmärryksen aikoina ilmenee kansan sanoissa hallitsijalle ja hallitsijan sanoissa kansalle, todistaa tosiksi Mathias Caloniuksen jalot sanat, että on olemassa hallitsijan ja kansan välillä lukemattoman monista hienoista säikeistä kudottu side, joka molempia yhdistää.

Katkeraksi onnettomuudeksi tämä pyhä side on viimeisen vuosikymmenen aikana katkennut idästä päin tehtyjen iskujen kautta. Mutta meidän täytyy osaltamme koettaa tehdä kaikki voitavamme sitoaksemme tämä side uudestaan. Ellei sitä saa sidotuksi, niin totta tosiaan kaikki meidän puuhamme ja ponnistuksemme täällä eduskunnassa raukeavat tyhjään ja kansamme ei saa sitä lainturvaa ja sisällistä rauhaa, jonka puutteessa se menehtyy.

Kun minä pidän ed. Malmivaaran y. m. vastalauseessa puolustettua adressiehdotusta parempana kuin perustuslakivaliokunnan ehdottamaa, niin teen sen siinä tiedossa, että tämä vastalauseen adressi on kasvanut esiin historiallisesta maaperästä, se on sopusoinnussa Ruotsinaikaisten traditsioonien kanssa ja se vielä lisäksi sävynsä ja lausuntotapansa puolesta muistuttaa niitä asiakirjoja, joita muutkin kansat kirjoittavat elämänsä ratkaisevina hetkinä. Jokainen, joka on kansojen vaiheita seurannut, on kyllä huomannut, että kun joku kansa tällaisena hetkenä kirjoittaa, niin se kirjoittaa k a u n i i s t i, se tuopi ilmi tuskansa ja toivonsa tavalla sellaisella, että se saa sydämen kielet väräjämään.

Kun Suomen kansa sorron alaisena kohottaa „hätähuutonsa", joksi tätä adressia on sanottu, silloin on tarpeen, että se vetoaa myöskin taivasten Kuninkaaseen, aivan niinkuin esiisämme ovat vuosien kuluessa tehneet, ja anoo Häneltä hallitsijalleen sitä viisautta ja voimaa, jota hän meitäkin hallitessansa kyllä tarvitsee. Minä olen kuullut monen, etenkin naisen — ja tuleehan minun tässä saattaa tiedoksi myöskin naisten tunteita ja toivomuksia — minä olen kuullut etenkin monen naisen sanovan, että onkohan se viisaasti, että näinä kovina koettelemuksen vuosina on niin vähän rukoiltu keisarin puolesta (Naurua vasemmalta). Rukoileminen ei ole ajan hengen mukaista, minä tiedän sen, mutta arvelen, että kun jotakin on nurin maassa, kun ei ole valtaistuimen korkeudesta tehty meitä kohtaan kaikki se mitä voidaan odottaa, silloin jos koskaan olisi syytä kääntyä korkeimman hallitsijan puoleen pyytäen että Hän antaisi meidänkin hallitsijalle sitä viisautta ja niitä hyviä neuvoja, jotka voivat meidänkin asiamme paremmalle tolalle kääntää. Minä olen sanonut tämän niiden yksinkertaisten puolesta, jotka eivät voi suurestikaan ymmärtää juristien esitystapaa, mutta joilla on oma isiltä peritty käsityksensä siitä, mitä kansan ja isänmaan onni vaaran hetkellä vaatii (Vasemmistosta: Amen).

Minulla ei ole mitään toivoa siitä, että koko eduskunta voisi yhtyä kannattamaan sitä adressiehdotusta, joka meidän mielestämme on paras. Puolue-erimielisyydet ovat meillä siksi suuret, että jos sellaista ehdottaisin, tekisin kai itseni syypääksi yhtä suureen loukkaukseen kuin ne arvoisat oikeistolaispuhujat, jotka täällä ovat vaatimalla vaatineet, että meidän tulisi yksimielisyyden vuoksi yhtyä heidän adressiinsa, vaikka se meidän mielestämme poikkeaa siitä, mikä meillä on kotoista ja kansallista. Mutta me voimme ainakin odottaa ja voimme vaatia, että meidän vakaumuksellemme annetaan se arvo, mikä isänmaansa parasta vilpittömästi harrastavien edustajien vakaumukselle on annettava. En minä toivo tässä suhteessa suurtakaan teiltä te nuoret vasemmisto-edustajat, jotka olette kuin eilen syntyneet (Naurua vasemmalta) ja niin vähän ymmärrätte panna arvoa siihen, mitä edesmenneet sukupolvet ovat tässä maassa pyhänä pitäneet. Tuntuu tosiaankin niinkuin siellä oltaisiin kuin kansakunnan puusta irtitemmattuja lehtiä ajan tuulissa. Mutta oikeiston edustajiin tässä sopii paremmalla syyllä vedota, sillä teidän keskuudessanne on aina ennenkin kunnioitettu Ruotsinaikaisesta maaperästä versoneita vanhoja perintötapoja. Minä rohkenen teidän isänmaanrakkauteenne luottaen sanoa teille, että pankaa sulku sille häväistyksen virralle, joka meidän oman kantamme vuoksi tahdotaan meitä kohtaan suunnata. Ja tunnustakaa se, että kun meidän kantamme tässä asiassa on toinen kuin teidän kantanne, niin se johtuu siitä vilpittömästä vakaumuksesta, että sellainen esiintyminen, jota me olemme ehdottaneet, on isänmaan onnen vuoksi paras. Minä yhdyn kannattamaan vastalausetta.

Ed. N e v a n l i n n a: Olin toivonut etten tarvitseisi käyttää puheenvuoroa tässä asiassa. Ja minun täytyy sanoa, että niiden raakuuden ilmausten jälkeen, joita äärimmäisen vasemmiston puolelta taas on tullut julki, teki melkein mieleni luopua jo pyytämästäni vuorosta. Minulla on perustuslakivaliokunnan jäsenenä ollut tilaisuus ilmoittaa, mikä mielipiteeni tässä asiassa on. Minulla on myöskin vastalauseessa ollut tilaisuus lyhyesti osottaa ne syyt, joihin tämä

mielipiteeni perustuu. Tosin vain aivan lyhyesti. Sillä sellaisen asiakirjan luonne, joka valiokunnan mietintöön liitetyllä eriävällä mielipiteellä on, tekee mahdottomaksi siinä esittää laajaa, perinpohjaista todistelua niille väitteille, joita vastalause sisältää. Mutta eräät toiset vastalauseen allekirjoittajista ovat jo täällä kantaamme laajemmin perustelleet. Ja jos saattaisikin niin runsaasta asiasta ja — minun täytyy se lisätä — kun on puhe muistutusten tekemisestä asiakirjaa vastaan, joka on niin heikko kuin minun luullakseni perustuslakivaliokunnan mietintö on, jos olisikin, sanon, aihetta paljonkin lisätä siihen, mitä arvoisat toverini vastalauseen allekirjoittajien joukossa ovat täällä esiintuoneet, on olemassa paljon muita syitä, jotka tekevät, että tällaiseen keskusteluun ainoastaan epäröiden päättää ottaa osaa. Erityisesti on minuun se käsittely, joka perustuslakivaliokunnan enemmistön puolelta on tullut tämän asian osaksi, tehnyt sen vaikutuksen, että mahtanee olla jokseenkin hedelmätöntä tännekään siirtää ja koettaa täälläkään jatkaa niitä asiallisia muistutusyrityksiä, jotka eivät valiokunnassa ole johtaneet edes siihen, että niitä aina olisi vastustajain taholta koetettukaan aiheettomiksi todistaa. Tällainen asian käsittely on ymmärtääkseni selitettävissä ainoastaan sen kiireen kautta, jota valiokunnan enemmistö on katsonut, niinkuin täällä on tullut selvästi esiin, välttämättömäksi tässä asiassa, katsoen siihen, että eduskunta nyt hajoo kesälomalle. Tällainen asian käsittely ei voi olla omansa rohkaisemaan sitä toivoa, joka kuitenkin pitäisi voida olla, ennenkuin iloisella mielellä lähtisi asialliseen keskusteluun, toivoa nimittäin, että asialliset muistutukset voisivat vaikuttaa mielipiteisiin ja niitä jossain määrin muuttaa. Minun täytyy suoraan tunnustaa että minulla ei ole sanottavasti tätä toivoa, ei senkään jälkeen kuin eräät arvoisat puhujat oikeiston puolelta ovat meille vastalauseen allekirjoittajille huomauttaneet, että me muka emme ole osottaneet missä suhteessa valiokunnan mietinnössä todella ovat ne puutteet, jotka me siinä väitämme olevan. Sanon, että tämäkään lausunto, tämä vetoaminen ei ole voinut minulle antaa suurta toivoa siitä, että, jos me rupeaisimme uudistamaan niitä asiallisia muistutuksia, jotka valiokunnassa ovat tehdyt, me saisimme sillä sanottavaa aikaan. Minun täytyy nyt kuitenkin näille arvoisille oikeiston puhujille sanoa, että meille ei olisi vaikeata heidän pyyntöänsä täyttää, jos me luulisimme tämän voivan hyödyttää sitä tarkoitusta, johon me pyrimme. Ainoastaan yhtenä esimerkkinä siitä, mitä puutteellisuuksia tämä mietintö todellakin asiallisessa suhteessa sisältää, jos kohta se onneksi on jo melkoista parempi kuin ne eri alotteet ja ehdotukset, joista se vähitellen on syntynyt, pyydän saada huomauttaa sitä virhettä, joka ehdotukseen on päässyt pujahtamaan, kun puhutaan arm. esityksen valmistamisesta varojen hankkimiseksi 1910 vuoden menoihin sikäli kuin vakinaiset valtiovarat eivät niihin riitä, ja josta valiokunnan herra puheenjohtaja on sittemmin täällä ilmoittanut. Tämä virhe ei suinkaan korjaannu sen kautta, että sana „senaatissa" poistetaan, niinkuin tietääkseni täällä on ehdotettu. Silloin jääpi jäljelle väite, että tätä kysymystä ei ole voitu lopullisesti valmistaa. Mutta tämä ei pidä paikkaansa. On nimittäin huomattava, että juuri sen katsantotavan mukaan, jota valiokunta tässä asiakirjassa esittää ja josta meidän suomalaisten on syytä pitää kiinni, kaikkien niiden asain valmistelu, jotka vaativat Keisarin ja Suuriruhtinaan omaa korkeata päätöstä, on loppuun suoritettu silloin kuin Suomen Senaatti on asian valmistellut. Kenraalikuvernöörillä, vieläpä vähemmän hänen kansliallaan tai ministerivaltiosihteerillä tai hänen kansliallaan ei ole mitään valmistamistehtävää tässä suhteessa. Saattaa olla, että monen mielestä tämmöiset asiat ovat vähäpätöisiä seikkoja, muodollista saivartelua eikä muuta. Minun täytyy kuitenkin omana mielipiteenäni ilmoittaa, että minusta eduskunnan ehdottomasti on oltava tällä niin kutsutulla „saivartelun" kannalla kun se tämmöisistä asioista puhuu. Meidän säätyeduskuntamme ansioihin, jotka eivät suinkaan olleet niin suuret, etteivät ne olisi sallineet paljon puutteita rinnallensa, kuului tuollainen muodollinen täsmällisyys ja varmuus, joka kai oli selitettävissä siitä suhteellisesti korkeasta sivistystasosta, joka siinä vallitsi. Minä en soisi, että tätä eduskuntaa, jolla on kyllin moittijoita kotona ja ulkona, saataisi syystä moittia siitä, ettei se pysty kunnollista työtä tekemään tällaisissa asioissa. Sillä se pystyy siihen, jos se tahtoo, se on minun väitteeni. Täällä ei ole paljon niitä aineksia, jotka tähän pystyvät, mutta niitä on ja niitä on riittävästi, kunhan heille vaan annetaan tilaisuutta tarpeellisella tyyneydellä ja rauhallisuudella ja vaatimatta

sellaista kiirettä, joka tämän tekee mahdottomaksi, tehdä työtänsä ja koettaa parastansa.

Minä voisin luetella suuren joukon näitä asiallisia puutteita. Ja jott'ei luultaisi minun takertuneen vaan yhteen, täytynee minun mainita joitakuita muitakin. Viittaan siinä suhteessa siihen, johon vastalausekin viittaa, että nim. ehdotuksessa käsitellään n. s. vastuunalaisuus sekä yhdistys- ja painovapauslakien kohtaloa. Minä huomaan, että sillä tavallisella kykenemättömyydellä selvään ajattelemiseen, joka on niin tuskastuttavaa julkisten asiain käsittelyssä, on meidän vastalauseemme käsitetty ja tulkittu siten, että me muka katsoisimme näitä asioita sentähden tässä asiattomiksi, sopimattomiksi käsitellä — ruotsalainen käännöshän sanoo, että se on suorastaan „säädytöntä", — että ne eivät asioina ole sellaisia, että niistä tarvitsisi valittaa. Minä ainakin puolestani olen varsinaisesti vastustanut näiden asiain mainitsemista, esille ottamista tässä toisesta syystä. Siitä nimittäin, joka vastalauseessa ilmoitetaan: että tässä adressissa, niinkuin siinä sanotaan, tahdotaan esittää niitä haitallisia seurauksia, jotka ovat johtuneet kesäkuun 2 päivänä annetun perustuslainvastaisen esittelyjärjestyksen soveltamisesta. Mutta nämä esimerkit eivät ole siitä todistuksena. Sillä ainakin niiden tietojen mukaan, joita meillä on, ministerivaltiosihteeri, niinkuin vastalauseessa sanotaan, on vaatinut noista laeista keisarikunnan asianomaisen ministerin lausuntoa elokuun 1 päivänä 1891 annetun asetuksen nojalla, ja joka tapauksessa olisivat nämä asiat vaatineet ministerivaltiosihteeriä alistamaan ne keisarikunnan asianomaisten ministerien lausuntoon. On kyllä totta, että ainakaan minä en muutenkaan pidä onnistuneena näiden asiain mainitsemista. Katson, että ne ovat juuri niitä liikanaisia asioita, joista me muistutamme. Nämät eivät ole kansamme elinkysymyksiä, — muistakaamme, että meillä toki on perustuslain säännöksillä taattu yhdistysmis-, kokoontumis- ja painovapaus. Puheenaolevat lait eivät ole niitä elinkysymyksiä kansallemme, joista meidän nyt tarvitsee valittaa, kun kaikki perustukset ovat horjumassa. Meillä vastalauseen allekirjoittaneilla on juuri se elävä vakaumus, että tämmöisten, suhteellisesti pienten asiain kasaaminen, jotta saataisiin vaan niin sanoakseni mahdollisimman täydellinen syntiluettelo kokoon, suuresti heikontaa sen toimenpiteen vaikutusta, jota me tässä suunnittelemme, paitsi että se on minusta muutenkin epäviisasta.

Tämän olen tuonut perustuslakivaliokunnassa ilmi vaikka turhaan, ja tämä on minusta niin tärkeä seikka, että minä tahdon tuoda sen täälläkin julki. Ymmärtääkseni on näet erittäin epäviisasta mennä huomauttamaan, kuinka muka uusi esittelyjärjestys on tehnyt sen, että me esimerkiksi emme ole saaneet tuota vastuunalaisuuslakia aikaan. Sillä muistakaamme toki: eivät kait venäläiset katso sitä niin erinomaisen tärkeäksi, että me todellakin saamme tuon vastuunalaisuuslain. En minä luule, että ne, jotka meidän autonomiaamme tahtovat vähentää, ovat erittäin onnettomia siitä, että me emme ole onnistuneet saamaan sitä tai kansan eduskuntamme oikeutta laajennetuksi.

Mutta minä olen jo sanonut, että minulla sen kokemuksen jälkeen, joka minulla on asian käsittelystä perustuslakivaliokunnassa, saattaa olla tuskin mitään toivoa voida asiallisilla selvittelyillä vaikuttaa tämän asian tulokseen. Ja sehän oikeastaan on kylläkin ymmärrettävää. Sillä eihän sen silmä ulotu syvälle, joka ei näe, että tässä tänään on edessä yksi niitä ilmauksia, jotka osoittavat, että ihmisten ajatus- ja käsitystavassa yleensä on olemassa suuria periaatteellisia eroavaisuuksia. Selvää on, että se eroavaisuus, joka esiintyy mietinnön ja vastalauseen välillä, johtuu kahdesta suuresta, monessa suhteessa tykkänään vastakkaisesta valtiollisesta katsomistavasta. Ja semmoisessa vastakohdassahan yksityiset muistutukset eivät voi saada siirtymistä toiselta kannalta toiselle tapahtumaan.

Sen valtiollisen katsantotavan, josta vastalauseen ainakin minä käsitän lähteneen, on täällä eräs arv. puhuja äskettäin tuolta sijalta julki tuonut. Eräs oikeiston puhuja nousi sen johdosta samalle paikalle lausuakseen muun muassa jotakin sen tapaista kuin että moista ei toki ole kuultu. Se on totta, luullakseni. Sitä katsantotapaa, jonka ed. Lagerlöf puheenvuorossaan toi julki, sitä ei ole, ainakaan mikäli voin muistaa, näiltä sijoilta tuotu julki, ei ainakaan sillä selvyydellä, suoruudella ja rehellisyydellä, joka ei tahdo peitellä eroavaisuuksia, vaan joka tahtoo ne osoittaa siinä totuudessa, missä ne ovat olemassa. Tämmöiseen puheeseen ei ole täällä totuttu. Mutta saattaa olla syytä, että siihen ruvetaan tottumaan. Sillä ainakin minun elävä vakaumukseni on,

että kansaamme on kohtaava suunnattomat onnettomuudet, jollei se opi katsomaan olevata todellisuutta silmiin semmoisena kuin se on, tahtokaamme sitä sitte valittaa tai ei, sitä maailman järjestystä, joka on todellinen ja joka on kova, mutta joka ei muutu sillä, että me sitä itkemme.

Sama oikeiston puhuja, josta minä mainitsin, on suvainnut ed. Lagerlöfille heittää tämän johdosta arvatenkin hänen mielestään ja ehkä tämän kamarin enemmistön, ainakin vasemmiston mielestä erittäin onnistuneen — kuinka sanoisin — halventavaiseksi tarkoitetun mainesanan. Tämän johdosta en voi olla lausumatta, että jos, niinkuin luulen, tämä halventavainen mainesana johtui siitä periaatteellisesta katsantotavasta, jonka sama oikeiston puhuja juuri julisti kuulumattomaksi ja venäläismieliseksi ja mitä hän kaikkea lienee sanonut, sillä arvoisalla edustajalla, jota vastaan tämä halvennus heitettiin, ei ole syytä valittamiseen. Sillä hän ei ole kuitenkaan niin suoraan tuonut esiin sitä katsantokantaa, jota hän edusti, kuin sen on tuonut esiin Juhana Vilhelm Snellman, jonka isänmaanrakkautta toki ei tahdottane epäillä ja jota ei kai mainittu oikeiston puhujakaan tahtone nimittää „Suomen Puriskewitschiksi", kun hän, Juhana Vilhelm Snellman, sanoi: Kenen jumalat tahtovat tuhota, sen he lyövät sokeudella. Ja sokeutta on kansakunnassa se pöyhkeilevä ylimielisyys, joka ei tahdo tietää, että kansakunnan oikeus on sen valta. Ed. Lagerlöf, jos hän siis esittämänsä katsantotavan tähden on Suomen Puriskewitsch, voi lohduttautua sillä, että hän joka tapauksessa on hyvässä suomalaisessa seurassa. (Keskustasta: Hyvä! Hyvä!)

Ed. Kuusinen: Minä olisin oikeastaan samaa mieltä kuin ed. Boman, että tässä asiassa, sen nykyisellä kannalla, olisi sosialidemokraattien puolelta esitettävä oma ehdotus. Ja tässä ajatuksessa ovat minua suuresti vielä vahvistaneet ne myöntyväisyyden ja sovittelupolitiikan korkeat veisut, joita suomettarelaisten edustajien taholta täällä on tänäpäivänä viritetty. Kun kuitenkin minäkin, kuten ed. Boman, luovun aikomuksestani esittää täällä sellaista ehdotusta, jossa olisi tuotu julki ne ajatukset ja tunnetut periaatteet, mitkä ovat tässä asiassa sosialidemokraattisen puolueen periaatteita, niin minä teen sen pääasiassa siitä syystä, että tässä kiireessä on ollut mahdotonta tällaista ehdotusta käsitellä sosialidemokraattisessa ryhmässä sillä tavoin, ettei sellaisen esittäminen olisi rikkonut ryhmän yhtenäistä esiintymistä.

Ed. Ståhlberg: Niihin kahteen muistutukseen, jotka ed. Nevanlinna on täällä esiintuonut ja laajasti käsitellyt, vaan joita puolestani en voisi pitää oikeutettuina, lienee oikea aika vastata erikoiskäsittelyssä.

Ed. Danielson-Kalmari: Kuunnellessani tätä keskustelua on minussa virinnyt yhä elävämmäksi se kysymys, jota nämä adressiehdotukset, heti kun niihin tutustuin, minussa herättivät, nimittäin: uskooko tässä eduskunnassa kukaan, että me voimme tällä hetkellä saada aikaan adressin, joka millään tavalla on omansa edistämään isänmaan asiaa? Minusta nähden ei tällaiseen uskoon voi olla mitään aihetta. Me esiinnymme hallitsijan edessä rikkinäisenä kansana, joka ei tiedä mitä se tahtoo hänelle pääasiana esittää. Me esiinnymme rikkinäisenä kansana, jossa toinen repii rikki sen, mitä toinen koittaa rakentaa. Voiko kukaan uskoa, että tällainen esiintyminen on omansa edistämään sitä asiaa, joka on meille kaikille yhteinen ja kaikille varmaan yhtä rakas?

Jos voisin vaikuttaa adressin sisällykseen, niin lausuisin heti, että se nähdäkseni olisi rakennettava pääasiassa vastalauseessa ilmituotujen periaatteiden pohjalle. Tämä on minun yksityinen käsitykseni. Tässä on viitattu entisyyteen, kun on tahdottu vastustaa mainituita vastalauseessa esiintuotuja ja tältä paikalta julkilausuttuja näkökohtia. Minä en oikein voi ymmärtää, että kenenkään tekee mieli viitata entisyyteen, jos on kysymyksessä, mikä puolue ja mikä ryhmä täällä on ollut oikeassa. Luullakseni meidän kuitenkin olisi pitänyt huomata se, että kyllä me joka taholla olemme näinä kuluneina vuosina, viimeisen vuosikymmenen kuluessa tehneet erehdyksiä. Mutta lisättäköön se meidän taholtamme keskustassa, että kyllä me suhteellisesti tyytyvin mielin katselemme taaksepäin, kun me näemme, että niistä miehistä, jotka ovat kuuluneet ja kuuluvat toisiin ryhmiin ja jotka ovat viimeisinä aikoina joutuneet vaikuttavimmille sijoille ja lähinnä Suomen etua ja Suomen asioita keisarikuntaa kohtaan edustamaan, toinen toisensa jälkeen

sanoissakin mutta vielä enemmän koko toiminnassaan ovat asettuneet sille kannalle, jota suomalainen puolue on edustanut ja edustaa. Tämä kaikkien tuntema tosiasia, se merkitsee paljon ja se painaa vaa'assa paljon. Ottaen tämän huomioon minä puolestani olen sitä mieltä, että jos Suomen eduskunta nykyään voisi yksimielisenä esiintyä hallitsijansa edessä, kääntyen hänen puoleensa mieskohtaisesti, niinkuin adressin muoto tietää, niin silloin kyllä vastalauseessa ehdotettu adressi olisi pääsuunnilleen se, joka mahdollisesti voisi isänmaata hyödyttää siinä määrin kuin ylipäänsä tällä hetkellä joku alote eduskunnan puolelta voi asematamme helpottaa. Mutta tämä yksimielisyys ei nyt ole saavutettavissa. On aivan ilmeistä, että, kuten jo sanoin, me tulemme esiintymään rikkinäisenä sillä tavoin, että mikä adressi täällä päätetäänkin, sillä on vastapainona vastalause, jossa osotetaan sen heikkoudet, ja joka joka tapauksessa osottaa, että tämä kansa ei ole päässyt yksimielisyyteen, yhteiseen käsitykseen siitä, millä tavoin isänmaan etua on valvottava. Onko sitte tällaisissa oloissa välttämätöntä tällä hetkellä kääntyä tällä tavoin kahtia jaettuna hallitsijan puoleen? Minä olen odottanut, että tämä välttämättömyys todistettaisiin. Minä en huomaa mietinnössä enkä eilen ja tänään annetuissa lausunnoissa mitään, joka sitä todistaisi. Mutta kun minä ajattelen nykyistä asemaa, luulen huomaavani, että on asianhaaroja, jotka selvästi ja painavasti puhuvat sen puolesta, että eduskunnan olisi syy jättää tämän alotteen jatkaminen siksi, kun se syksyllä uudestaan kokoontuu. Jos tämä adressi nyt päätetään, niin se ymmärtääkseni joutuu perille aikana ja asiaintilassa, joka tekee, että siltä katoaa melkoinen osa sitä merkitystä, joka sillä olisi ollut ehkä jonkun verran aikaisemmin, mutta joka sillä myöskin voi olla vielä tuonnempana.

Täällä ed. Malmivaara jo viittasi siihen, että eilen on kokoontunut suomalaisista ja venäläisistä miehistä kokoonpantu konferenssi keskustelemaan ja valmistamaan ehdotusta siitä, millä tavoin n. s. yleisvaltakunnalliset, mutta samalla Suomea koskevat lait olisivat säädettävät. Olemme saaneet tietää, että tämä työ on keskeytetty siten, että Suomen edustajilta on vaadittu ehdotus tässä asiassa, siis positiivinen ehdotus, jonka tulee sisältää tiedonanto siitä, mitä Suomessa katsotaan mahdolliseksi myöntää, ja mihin muutoksiin ylipäänsä täällä voidaan suostua ilman että sen kautta kansamme olemuksen ja edistyksen elinehdot joutuvat horjumaan. Nyt on perustuslakivaliokunta ehdottanut adressia, jossa ei olla tietävinäänkään siitä, että asia on sillä asteella, että on kysymyksessä todelliset muutosehdotukset, että Suomen puolelta täytyy esiintyä selvällä, varmalla ohjelmalla, ja että meidän tahollamme on määrättävä kanta mahdollisiin muutoksiin nähden. Perustuslakivaliokunta asettuu kannalle, joka voidaan selittää täydelleen kielteiseksi, ja joka sen kautta varmaankin on omansa antamaan lisää voimaa meidän pahimmille vastustajillemme. Minä en lausu tätä yksistään omana käsityksenäni. Ne henkilöt, jotka ovat olleet tilaisuudessa lähemmin perehtymään Venäjällä ja Venäjän hallituspiireissä vaikuttaviin katsantokantoihin, vakuuttavat yhtenä miehenä ettei mikään tällä hetkellä voi meidän maatamme ja kansaamme eikä myöskään meidän eduskuntaamme suuremmassa määrässä vahingoittaa, kuin sen käsityksen juurruttaminen Venäjän hallitukseen ja Venäjän kansaan, että täällä asetutaan yksistään kielteiselle kannalle. Täällä ei asetuta kielteiselle kannalle. Sen me kaikki tiedämme. Se on kyllä ohimennen lausuttu niidenkin puolelta, jotka toivovat perustuslakivaliokunnan ehdotuksen hyväksymistä, mutta se päätös, jonka valiokunta ehdottaa, se on omansa tuossa kohden synnyttämään harhaan vievää käsitystä maamme vahingoksi.

Jos tämä käsitys eduskunnan päättämän adressin kautta juurtuu ja vahvistuu, niin tämä eduskunta vaan rakentaa lisävaikeuksia sille äärettömän vaikealle työlle, joka on edessä, kun Suomen senaatin ehdottamat ja hallitsijan määräämät suomalaiset miehet ryhtyvät keisarikunnan hallituksen edustajain kanssa neuvotteluihin siitä, missä määrin ja missä kohden muutoksia voidaan tehdä siihen valtiolliseen rakennukseen, joka 100 vuotta takaperin pystytettiin. Ja jos Suomen eduskunta nyt lähettää hallitsijalle tällaisen kielteisen lausunnon, joka on kauttaaltansa vain protesti laittomuutta vastaan, niin tämä asiakirja luultavasti tulee hallitsijan eteen aikana, jolloin työt on rakennettu toiselle pohjalle niissä neuvotteluissa, joista puhuin, ja silloin tämä asiakirja joko on omansa, kuten sanoin, vaikeuttamaan onnellisen tuloksen aikaansaamista tahi se joutuu syrjäytettäväksi asiakirjana, joka ei ole olojen

ja aseman mukainen. Se olisi sillä tavoin vaan omansa vähentämään eduskunnan vaikutusta maamme kaikkein tärkeimpien asioiden kehitykseen ja ratkaisuun. Jos sitä vastoin eduskunta tyynesti nyt odottaa asiain kehitystä siksi, kun se syksyllä uudestaan kokoontuu, niin se arvatenkin tapaa ainakin pääkysymyksen Suomen ja Venäjän välisten oikeudellisten suhteiden järjestämisestä ulkonaisesti samassa tilassa kuin nykyään. Mutta se on silloin tilaisuudessa koossa ollessaan seuraamaan asiain kehitystä, voi vaikuttaa Suomen oikeuksien edustamiseen, Suomen puolelta tehtävien ehdotusten sisällykseen, se voi puolestansa, ennen kuin se eroaa, lausua silloisen asiain tilan mukaan vakavan sanansa hallitsijalle. Sen adressi varmaankaan ei silloin enään muodostuisi yksistänsä protestiksi, vaan sillä voisi olla toinenkin asiallisempi eteenpäin tähtäävä eikä vaan taaksepäin suunnattu tarkoitus ja kantavuus. Kun ei minun ymmärtääkseni ole olemassa mitään asiallista syytä, joka tällä hetkellä pakoittaa eduskunnan loppuun käsittelemään adressiehdotuksen, niin, kuten sanoin, olen sitä mieltä, että asia paraiten olisi lykättävä uudestaan perustuslakivaliokuntaan, niin että valiokunta syksyllä voisi ottaa huomioon mahdollisesti silloin huomiota ansaitsevat asianhaarat ja että valiokunta vieläkin yrittäisi saada käsitykset siitä, mitä on sanottava, yhteensovitetuiksi semmoisella tavalla, että eduskunta ja sen takana kansa voisi esittäessään syvän huolensa astua hallitsijansa eteen eheänä, niin etteivät ne erimielisyydet, jotka ovat olemassa erityiskohtiin nähden, pääsisi peittämään sitä yksimielisyyttä, joka kuitenkin pohjaltaan on olemassa tässä asiassa ja kaikki yhdistää.

Pyydän vielä lausua, että tämä käsitys siitä, että adressin loppuunkäsitteleminen nykyhetkenä ei ole maalle onneksi, vaan että lykkäys syksyyn olisi suotavaa, on yhteinen kaikilla Suomen kotimaisen hallituksen nykyisillä jäsenillä. Kaiken sen tietämyksen perustuksella, jonka me olemme voineet saavuttaa, tämä käsitys on meihin juurtunut. Olen katsonut oikeaksi ja velvollisuudekseni lausua tämän meidän mielipiteemme, jättäen kuitenkin nimenomaisen ehdotuksen tekemisen sikseen. Elleivät ne ajatukset, joita tässä asiassa olen esittänyt eduskunnassa, herätä eri ryhmissä mitään vastakaikua, niin ehdotuksen tekeminen minun puoleltani tietysti ei mitään merkitsisi.

Ed. Ståhlberg: Arvoisa edellinen puhuja lähti siitä, että useat toisiin suuntiin kuuluvat henkilöt sitten ovat asettuneet vanhan suomalaisen puolueen kannalle. Luulen kuitenkin, että asianomaiset tuskin tunnustavat olevan asianlaidan sen, että he nyt ovat yhtyneet kaikkeen siihen, mikä on kuulunut vanhan suomalaisen puolueen kantaan, saatikka siihen, mitä täällä tänään on saatu kuulla siihen voivan kuulua. Sen seikan valitettavuus, ettei yksimielistä adressiehdotusta valiokunnasta ole tullut, ei ole ensi kertaa tässä keskustelussa nyt esiintuotu. Mutta tämä seikka riippunee niistä, jotka sävyn ja muiden muotoseikkain yli eivät ole asettaneet sitä, joka asiassa on yhteistä, niinkuin edellinen puhujakin huomautti. Puhuja toi esiin kyllä huomiota ansaitsevia näkökohtia sen puolesta, että adressia nyt ei olisi tehtävä. Luulen kuitenkin, että ne asiat, joita mietinnössä kosketellaan, ja niiden nykyinen tila, painaa enemmän toiseen suuntaan. Kansan eduskunnan velvollisuus kai on, silloin kun asema vaatii, aseman vakavuudesta huolimatta sanoa sanottavansa, ennenkuin se käypi liian myöhäiseksi. Se seikka, joka mietinnön pahimpana vikana on esitetty, nimittäin että sen kautta Suomen eduskunta julistaisi asettuvansa yksistänsä kielteiselle kannalle, on virhe, jota siihen tosin vastalauseessa ja eräissä lausunnoissa on koetettu saada, vaan jota siinä itsessänsä ei ole. Ja senkään seikan sentähden ei tarvinne estää muuten välttämättömän adressin tekemistä.

Ed. Danielson-Kalmari: Viimeinen arvoisa puhuja ei luullakseni löydä lausunnostani mitään kohtaa, jossa minä olisin puhunut siitä, että useat henkilöt, jotka ennen ovat olleet toisella kannalla, nyttemmin kaikessa hyväksyvät suomalaisen puolueen kannan. Sitä sanaa „kaikessa" minä en ole käyttänyt. Minä olen sanonut, että he osittain sanoissa ja vielä enemmän toiminnassaan ovat osoittaneet tulleensa siihen käsitykseen, että suomalaisen puolueen menettelytapa on ollut oikea.

Ed. Yrjö-Koskinen: Toin kuuluville jo eilisessä kokouksessa sen käsityksen, että tämän adressiehdoituksen hyväksyminen tällä hetkellä, ennen kesälomaa, on ajattelematonta. Olen yhä samalla kannalla. Mutta tehdäkseni

kaiken mitä nyt enää voin tehdä asian hyväksi, ehdoitan, — siinä toivossa, että joku kannattamalla ehdoitustani saattaisi sen äänestyksen alaiseksi — että eduskunta päättäisi lykätä tämän asian uudestaan perustuslakivaliokuntaan, kuitenkin ilman sitä edellytystä, jonka vastalauseentekijät ovat liittäneet samallaiseen lykkäämiseen.

Ed. Nevanlinna: Perustuslakivaliokunnan herra puheenjohtajan viimeksi käyttämä puhevuoro pakottaa minut pyytämään vuoroa muutamalle vastahuomautukselle.

Hän sanoi m. m. meidän vastalauseestamme, että siinä on tahdottu panna enemmistön adressiehdotukseen se sisältö, että tuo ehdotus muka tietäisi ja sisältäisi eduskunnan kannan muutosta. Näin ei ole asianlaita. Minun ymmärtääkseni on tämmöisissä asioissa tarkoin pidettävä kiinni siitä, mitä nimenomaan on sanottu ja pidettävä käsitteet erillänsä. Meidän vastalauseessa sanotaan tästä adressista ainoastaan, että valiokunnan adressiehdotus meidän vakaumuksemme mukaan varmaankin tultaisiin kannanmuutokseksi tulkitsemaan, ja tämä on eri asia.

Perustuslakivaliokunnan herra puheenjohtaja, jos ymmärsin hänet oikein, katsoi että syy siihen, ettei yksimielisyyttä nyt ole syntynyt, on niiden, jotka, niinkuin hän lausui, eivät ole voineet alistaa muoto- ja sävyseikkoja sen alle, mistä yksimielisyys on olemassa. Tämä ei ole meidän kantamme oikeaa tulkitsemistä. Jos puhuja olisi sanonut, että me tämän lisäksi olemme vielä tuoneet esille muutakin, jota me emme ole voineet alistaa sen alle, missä yksimielisyys vallitsee, silloin hänellä olisi voinut olla jotakin aihetta väitteeseensä. Mutta hänen olisi pitänyt silloin sanoa että syy, miksemme ole voineet erimielisyyksiä alistaa sen alle, mikä on yksimielistä, on yhtä paljon ja enemmän kuin ne seikat, joihin hän viittasi, se seikka, jota vastalauseessa on laajimmin kosketeltu ja jota ed. Lagerlöf ja Ingman puheenvuoroissaan ovat täällä vielä laajemmin esittäneet — se, josta ed. Ingman on sanonut, että hänelle jo yksistään se olisi riittänyt tekemään hänelle mahdottomaksi yhtyä perustuslakivaliokunnan ehdotukseen. Mutta sitäpaitsi minusta niillä, jotka enimmin valittavat, että yksimielisyyttä ei ole saatu aikaan, on siihen vähimmän oikeutta, ainakaan mikäli he ovat olleet jäseniä perustuslakivaliokunnassa ja kuuluneet sen enemmistöön. Vakaumukseni on näet, että kun perustuslakivaliokunnassa on asia käsitelty sillä — en epäile sitä sanoa — kuulumattomalla tavalla, jolla se nyt on tapahtunut, kun nimittäin on sattunut, että muistutuksia on äänestetty kumoon ilman että on koetettukaan niiden asiallista oikeutusta vääräksi osottaa; kun näin ollen varsinaista pyrkimystä yksimielisyyden saavuttamiseen, ainakin niinkuin minä semmoisen pyrkimyksen käsitän, on tullut niin vähän esille, aivan toisin kuin mitä ennen on tapahtunut perustuslakivaliokunnassa, silloin kun tämän valiokunnan edellinen arvoisa puheenjohtaja siellä johti puhetta, niin minun ymmärtääkseni niillä on vähin syy siihen, että erimielisyys on täytynyt tulla tulokseksi, jotka eivät ole kunnollisesti saaneet edes muistutuksiansa valiokunnassa käsittelyn alaisiksi.

Perustuslakivaliokunnan herra puheenjohtaja on täällä, ainakin välillisesti, myöskin ilmaissut saaneensa kuulla uusia asioita tänään, jotka kuuluvat, niinkuin hän sanoi, vanhan suomalaisen puolueen katsantokantaan. Mikäli minä olen kuullut tältä taholta tänään annettuja lausuntoja — ja olen kuullut ne kaikki — en ole havainnut niissä mitään, joka sille, joka tuntee mitä tässä maassa on ollut mielipiteitä ja katsantotapoja viimeisten 50 vuoden kuluessa, saattaisi sisältää mitään uutta siitä, mitä tämän puolueen periaatteelliseen katsantokantaan on sisältynyt, koskapa, niinkuin luulen tässä osoittaneeni, jo tämän puolueen perustaja on ollut samalla periaatteellisella kannalla, mikä täällä on esitetty. Uutta täällä on voinut tulla esiin ainoastaan sille, jolla ei ole näistä asioista ollut tietoa.

Ed. Hannula: Kun perustuslakivaliokunnan jäsen ja vastalauseen allekirjoittaja ed. Lagerlöf on lausunnollaan osottanut, minkälaisen adressin tulisi hänen mielipiteensä mukaan oikeastaan olla ja minkälaiseksi se voisi muodostua, jos se, kuten vastalauseessa ehdotetaan, palautettaisiin valiokuntaan, ja kun on syytä peljätä, että adressi siinä hengessä laadittuna, mikä astuu esiin herra Lagerlöfin täällä annetusta esityksestä, olisi minun käsitykseni mukaan vaan omansa vahvistamaan sitä oikeudetonta tilaa, missä Suomen kansa nykyään on suhteessaan Venäjään, niin on vielä vähemmän syytä kallistaa korvansa vastalauseen puolelle.

Luulin, että vanhan suomalaisen puolueen ryhmässä ei hyväksyttäisi hänen lausuntoansa, luulin, että se olisi jääpä hänen omaan laskuunsa, mutta niin ei ole asian laita, vaan hän on saanut lämmintä tunnustusta lausunnostaan, vieläpä on sitä täällä merkitty erityiseksi rohkeudeksi. Näin ollen on olemassa syvä juopa niiden käsityskantojen välillä, mikä astuu esiin mietinnössä ja vastalauseessa. On ennenkin, kun on anomuksia tai adresseja hallitsijalle lähetetty, ollut olemassa eri muotoja, mihinkä ne olisivat puettavat, mutta ei koskaan ole astunut senkaltaista eroavaisuutta ja sellaista outoa henkeä tulkitsemaan niitä mielipiteiden eroavaisuuksia, kun täällä tänään on tapahtunut ed. Lagerlöfin kautta, ja sentähden minä katson aivan hyödyttömäksi enää keskustella asiasta.

Ed. K a r e s: Niillä perusteilla mitä senaattori Kalmari ja ed. Malmivaara toivat esiin ja myös kun uskon, että pitemmän käsittelyn kautta perustuslakivaliokunnassa voidaan päästä siihen, että Suomen eduskunta seisoo tämän adressin takana yksimielisenä, pyydän minä kannattaa ed. Yrjö-Koskisen ehdotusta. Pyydän kannattaa sitä siitäkin syystä, koska luulen, että tämän ehdotuksen pitäisi saavuttaa eri tahoilta kannatusta. Onhan täällä nimittäin eri ryhmien puolesta lausuttu mielipiteitä, jotka osoittavat, mitenkä turmiollinen ja vahingollinen on ollut se kiire, mitä tässä adressiasiassa on pidetty. Oikeiston puolelta eräs puhuja lausui, että adressi on perustuslakivaliokunnassa huonontunut siitä, minkälainen se oli, kun ensimäinen adressiehdotus jätettiin eduskuntaan. Koska se on huonontunut, niin kyllä kai oikeistolaisetkin myöntävät, että sitä voidaan parantaa, kunhan sitä käsitellään enemmän. Vasemmiston taholta on kaksi eri puhujaa lausunut, että heillä on ollut niin kova kiire, että he eivät ole voineet laatia mitään sellaista ehdotusta, josta koko eduskunnan suurin ryhmä voisi olla yksimielinen. Näin ollen pitäisi epäilemättä ajatuksen asian lykkäämisestä perustuslakivaliokuntaan ilman sitä edellytystä, mikä mainitaan vastalauseessa, saavuttaa kannatusta eri tahoilta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Yleiskeskustelun kuluessa on tehty kaksi eri ehdotusta asian lykkäämisestä takaisin valiokuntaan, jotka ehdotukset, jos ne hyväksytään, tekevät erikoiskäsittelyn tarpeettomaksi. Ed. Ingman, Antila y. m. ovat kannattaneet asian palauttamista valiokuntaan mietintöön liitetyn vastalauseen osottamassa tarkoituksessa. Ed. Yrjö-Koskinen ja Kares taas ovat ehdottaneet, että mietintö lähetettäisiin takaisin valiokuntaan edelleen valmistettavaksi. Tulisi siis äänestää toiselta puolen mietinnön seikkaperäisen käsittelyn ja toiselta puolen näiden erilaisten takaisinlykkäyspyyntöjen välillä.

Mielestäni olisi tässä meneteltävä seuraavalla tavalla: Ensin haetaan vastaehdotus siten, että äänestetään vastalauseen ja ed. Yrjö-Koskisen ehdotuksen välillä ja se niistä, joka voittaa, asetetaan sitten mietinnön seikkaperäistä käsittelyä vastaan.

Äänestykset ja päätökset:

1) Ken vastaehdotukseksi mietinnön asiallista käsittelyä vastaan hyväksyy vastalauseen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta vastaehdotukseksi hyväksynyt ed. Yrjö-Koskisen ehdotuksen.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

2) Ken tahtoo ryhtyä adressiehdotuksen asialliseen käsittelyyn, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Yrjö-Koskisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 122 jaa- ja 55 ei-ääntä sekä 8 tyhjää lippua.

Eduskunta siis on päättänyt ryhtyä adressiasiata asiallisesti käsittelemään.

P u h e m i e s: Kun ryhdytään adressiehdotusta tarkastamaan, huomautan että ed. Ståhlberg ed. Söderholmin kannattamana on yleiskeskustelussa ehdottanut, että 6 sivulla oleva sana „senaatissa" pyyhittäisiin pois.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. S t å h l b e r g: Sen sanamuodon mukaan, jonka rohkenin täällä ehdottaa, sanottaisiin, että armollista esitystä ei ole voitu lopullisesti valmistaa. Tässä ei puhuttaisi esitysehdotuksen valmistamisesta; armollisen esityksen valmistaminen kai kestää, kunnes se on valmis. Luulen siis, että se muistutus, joka tätä sanamuotoa vastaan tehtiin, ei ole aiheu-

tettu, vaan tämä merkitsee samaa kuin että arm. esitystä ei ole saatu lopullisesti valmiiksi, eikä sen niin ollen pitäisi olla väärä.

Ed. Nevanlinna: Minä en luulisi perustuslakivaliokunnan herra puheenjohtajan käsitystä oikeaksi. Joka tapauksessa olisi minusta se ajatus, johon se perustuu, sanottava suoraan, siten, että käytettäisiin „valmistaa"-sanan sijasta sanaa „antaa". Jos näin sanottaisiin, niin asia voisi tulla siten esitetyksi, että suoranainen virheellisyys kentiesi saataisiin vältetyksi. Tässä yhteydessä ei minun ymmärtääkseni „valmistaminen"-sana voi merkitä muuta, kuin mitä minä sanoin sen merkitsevän, ja olen edelleen sitä mieltä, jota ilmoitin aikaisemmassa puhevuorossa tästä asiasta olevani. Mitään ehdotusta minä en kuitenkaan katso voivani tehdä, koska periaatteellisesti pidän vääränä, että eduskunnan täysi-istunnossa tällaisia muodostamiskysymyksiä ratkaistaan ilman että niitä on valmistettu.

Ed. Sirola: Huomautan, että mietinnön nimikkeen viimeinen sana „suojelemisesta" ei ole yhtäpitävä adressin loppusanojen kanssa ja ehdottaisin senvuoksi, että loppusanat tulisivat kuulumaan: „sekä Suomelle vakuutetun oikeuden voimassa pitämisestä".

Ed. Y. Mäkelin: Minä pyydän kannattaa ed. Sirolan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Adressiehdotusta vastaan on erikoiskeskustelussa tehty kaksi muutosehdotusta. Ed. Ståhlberg on ed. Söderholmin kannattamana ehdottanut, että 6 sivulta sana „senaatissa" poistettaisiin. Sitten on ed. Sirola ed. Y. Mäkelinin kannattamana ehdottanut, että nimikkeessä sana „suojelemisesta" muutettaisiin sanoiksi „voimassa pitämisestä". Nämä ehdotukset ovat erilaisia ja tulee niistä kummastakin äänestettäväksi erikseen. Ensin on äänestettävä ed. Ståhlbergin ehdotuksesta.

Äänestykset ja päätökset:

1) Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohti, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ståhlbergin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla, joten ed. Ståhlbergin ehdotus on hyväksytty.

Äänestys ed. Sirolan ehdotuksen ja mietinnön välillä:

2) Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Sirolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla, joten ed. Sirolan ehdotus siis on hyväksytty.

Puheenvuoroa tämän jälkeen käyttää

Ed. J. Castrén: Minä ehdottaisin, että adressiehdotus muuten hyväksyttäisiin muuttamatta kaikissa kohdin.

Puhemies: Ed. Castrénin lausunnon johdosta saan mainita, että ne muutosehdotukset, joita ehkä oli aijottu tehdä adressia vastaan, olisivat olleet esitettävät jo erikoiskeskustelun kuluessa. Ed. Castrénin ehdotus on siis tarpeeton.

Työjärjestyksen 37 §:ssä sanotaan, että kun eduskunta valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n mukaan päättää lähettää adressin, on sen lopullinen sanamuoto eduskunnan itsensä hyväksyttävä. Tämän johdosta kysyn eduskunnalta, hyväksyykö eduskunta adressin semmoisena, miksi se nyt on päätetty?

Tähän annetaan myöntävä vastaus.

2) Kansankirjastojen avustamista

(A. K.)

koskeva eilispäivänä tähän istuntoon pöydälle pantu Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään.

Keskustelu:

Ed. W. Jokinen: Valiokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessa kosketellaan eräs-tä, tosin ainakin meidän kannaltamme käytännöllisesti perin pientä seikkaa. Mutta kun sillä on jonkun verran periaatteellista merkitystä, niin olemme katsoneet voivamme huomauttaa siitä. Valiokunta on nimittäin ehdottanut yhdistysten kirjastojen valtioavun ehdoksi, että yhdistyksen tulee valtioapua anoessaan sitoutua yhdistyksen hajotessa luovuttamaan kirjastonsa

kunnalle. Mutta vastalauseentekijäin mielestä tulee siinä tapauksessa, että yhdistys kuuluu koko maata käsittävään järjestöön, kirjaston hyödyllinen hoito ja käyttö paremmin taattua, jos kirjasto tuollaisessa tapauksessa jää tämän järjestön sijoitettavaksi. Kun tuollainen sopimus muutenkin tuottaisi turhia vaivoja sekä valtioapua anoville yhdistyksille että Kansanvalistusseuralle, ehdotan, että eduskunta hylkää valiokunnan kannan ja hyväksyy mietintöön liitetyn vastalauseen.

Ed. Anton Huotari: Pyydän kannattaa ed. Jokisen ehdotusta.

Ed. Lindelöf: Den meningsskiljaktighet, som råder mellan reservationen och betänkandet, hänför sig enligt mitt förmenande till en tämligen obetydlig detaljfråga. Utskottets flertal har icke ansett skäl föreligga att frångå de bestämningar, som enligt ett tidigare landtdagsbeslut fastslagits rörande det förfarande, som bör iakttagas, i händelse en förening, som med bidrag af statsverket upprätthåller s. k. distriktsbibliotek i landskommunerna, upplöses. Enligt dessa bestämningar borde i sådana fall biblioteket öfvergå i kommunernas ägo. Reservationen föreslår emellertid att detta icke skulle vara fallet, om förening, som upplöses, utgör så att säga en filial af ett hela landet omfattande förbund. Det tyckes mig emellertid såsom om staten, då den subventionerar folkbibliotek, borde taga i betraktande äfven dessa biblioteks fördelning på särskilda kommuner och som om det därför vore önskvärdt att bibliotekens bevarande på samma ort, där de grundats och understödts, säkerställdes. Jag tror för öfrigt ej att här kan bli fråga om något slags orättvisa i en eller annan riktning.

Ed. Lundström: Med anledning af att utskottet föreslår 9,000 mark åt föreningen Svenska Folkskolans Vänner vill jag yttra några ord. På svenska folkpartiets partimöte 1907 inramade partiets sekreterare Svenska Folkskolans Vänner som en institution inom partiet. Om Svenska Folkskolans Vänner nu erhåller ett anslag på 9,000 mark, att af denna förening fördelas, så hoppas jag, att fördelningen af denna summa icke kommer att ske i partisyfte, d. v. s. för de syften svenska folkpartiet arbetar, utan att institutionen åtminstone vid detta tillfälle kommer att arbeta utom svenska folkpartiet, och att sålunda äfven utom svenska folkpartiet stående organisationer kunna påräkna understöd af det af landtdagen beviljade anslaget. I denna förhoppning kan jag godkänna betänkandet utom i det afseende, som i reservationen påpekas.

Ed. Z. Castrén: Sen mukaan kuin minulla on ollut tilaisuutta neuvotella kirjastoasiaintuntijain ja harrastajain kanssa näistä kysymyksistä, on kylläkin ilmennyt kirjastoasian ajamisessa haittoja siitä, että on tullut hyväksytyksi sellainen ohje, jonka tämä mietintö nytkin ehdottaa hyväksyttäväksi. Kirjastoasian kannalta ja erityisesti katsoen siihen, että kirjastoasia on sellainen, että se olisi kaikkien yhteisesti ajettava, tahtoisin puoltaa sitä ajatusta, joka esiintyy vastalauseessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietinnön ohella on myös kannatettu vastalausetta. Tulee siis äänestettäväksi valiokunnan mietinnön ja vastalauseen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla, joten mietintö siis on hyväksytty, kuitenkin ehdollisesti, siksi kunnes lopullinen päätös V. J:n 65 §:n osottamassa järjestyksessä tehdään.

Seuraava istunto on tänään kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 3,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

17. Keskiviikkona 30 p. kesäkuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ulkopuolella päiväjärjestystä klo ½ 7 i. p.:

Siv.

Vastauksen antaminen ed. Pykälän välikysymykseen, joka koskee aijotun padon rakentamista Vuokseen. 281

Ainoa käsittely:

1) Anomusehdotukset, jotka koskevat sotilaskyydityisrasituksen huojentamista. 278

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 1; ed. Nuoran y. m. anom. ehd. N:o 31, ed. Pykälän anom. ehd. N:o 32 ja ed. Kruusin y. m. anom. ehd. N:o 54.

2) Anomusehdotukset valtioavun myöntämisestä Pietarin suomalaiselle yhteiskoululle. 290

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 1; ed. Käkikosken y. m. anom. ehd. N:o 35 ja ed. Walavaaran y. m. anom. ehd. N:o 105.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi paitsi vapautusta nauttivia ed. Erkko, Kaskinen ja Y. Mäkelin.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat yksityisasiain takia tämän päivän iltaistunnosta ed. Y. Mäkelin, Erkko ja Kaskinen, sekä tämän istunnon loppuosasta ed. Pesonen.

Toimitusvaliokunnan toimet valtiopäiväin loma-aikana.

Puhemiehen kehotuksesta sihteeri lukee seuraavan Valtiovarainvaliokunnalta saapuneen kirjelmän:

Suomen Eduskunnalle.

Siihen nähden, että Eduskunnan alamaisten vastausten ja kirjelmäin laatiminen sinä aikana, jolloin Eduskunta ei ole koossa, jää Toimitus- ja Tarkastusvaliokuntain tehtäväksi, Valtiovarainvaliokunta kunnioittaen ehdottaa Eduskunnan päätettäväksi,

että Toimitusvaliokunnan asiaksi annetaan sinä aikana, jolloin Eduskunta ei ole koossa, niin hyvin harkita ja määrätä ne palkkiot ja menot, jotka aiheutuvat Toimitus- ja Tarkastusvaliokuntain toiminnasta, kuin myöskin tarkastaa ja hyväksyä mainittuna aikana esitettävät valtiopäiväin aiheuttamat laskut ynnä pitää huolta niiden suorittamisesta, ollen Toimitusvaliokunnan näistä toimistaan tehtävä tilit Valtiovarainvaliokunnalle.

Samalla saa Valiokunta Eduskunnalle ilmoittaa, että Valiokunta, Valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n nojalla, on määrännyt Toimitus- ja Tarkastusvaliokuntain pääkaupungissa asuvien jäsenten palkkion 15 markaksi jokaiselta päivältä, jona kokousta pidetään. Ne jäsenet sitävastoin, jotka eivät ole pääkaupungissa asuvia, saavat palkkion koko ajalta, joka heidän täytyy valiokuntatöiden tähden siellä oleskella, sekä matkapäiviltä, minkä ohessa heidän valiokuntatöistä ehkä johtuvat matkakustannuksensa on heille korvattava.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:
Wäinö Wuolijoki.
Samuli Sario.

Tämä Valtiovarainvaliokunnaan ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Sotilaskyyditysrasituksen huojentamista
(A. K.)

koskeva, eilen illalla tähän istuntoon pöydälle pantu Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään.

Keskustelu:

Ed. Kruus: Sen johdosta, että valiokunnan ehdottama alamainen anomus perustuu siihen, että sotilaskyyditys edelleen jäisi tilallisten suoritettavaksi, en voi yhtyä mietintöä sellaisenaan kannattamaan. En nimittäin näe mahdolliseksi, että suoritettava korvaus läheskään kaikissa tapauksissa voisi tulla kohtuulliseksi ja tarkoitustaan vastaavaksi. Tämän vuoksi pitäisin suotavana, että eduskunnan anomus kävisi siihen suuntaan, että hallitus ottaisi sotilaskyydityksen kokonaan haltuunsa ja poistaisi siten sen vastuksen niiden paikkakuntien tilallisilta, joiden sitä nykyään täytyy hyvinkin vastenmielisesti tehdä, ja että mietintö tässä tarkoituksessa palautettaisiin valiokuntaan.

Ed. Pullinen: Kun eduskunta viime syksynä hyväksyi kyytilain, niin se omaksui samalla, että yleinen kyytirasitus on siirrettävä valtion kannettavaksi. Tässä valiokunta on kuitenkin edelleen säilyttänyt sotilaskyyditysrasituksen kantamisen tilallisten velvollisuudeksi, jonka vuoksi katson tämän olevan ristiriidassa yleisen mielipiteen ja samalla kohtuuden kanssa sekä yhdyn kannattamaan ed. Kruusia siinä, että tämä mietintö palautettaisiin valiokuntaan muutettavaksi siihen suuntaan, kuin hän on ehdottanut.

Ed. Tulikoura: Yhtyen edellisiin pyydän vielä lisäksi mainita, että laki- ja talousvaliokunnalla on ollut hyvin vaillinaiset tiedot niiden sotilaskyytirasitusten suuruudesta, joita maanviljelijät kantavat ja valiokunta yhä edelleen niiden kannettavaksi ehdottaa. Mitä tulee esim. Vehkalahden pitäjään, jonka hyvin tunnen, mainitaan sieltä ainoastaan 1899 ja 1908 vuoden kyydit, ja 1899 vuoden kyydeistä ainoastaan yhden kyydityksen palkkio. Tiedän, että sinä vuonna on ollut useampia kyydityksiä sekä, kuten tahdon muistaa, oli vuonna 1902 siellä sotilaskyydityksissä yli 400 hevosta, joista enemmistöltä meni ummelleen kaksi vuorokautta kyydityksen suorittamiseen ja saivat kyytipalkkaa siitä ainoastaan 3 markkaa. Kyydityksiä on ollut jokaisena vuonna. Sekin on valiokunnan mietinnössä epäsuhtaista, että siinä taas ehdotetaan sotilaskyytirasitukset yksistään maanviljelijäin kannettaviksi, vieläpä sanotaan, että kun kaupunkilaisia on käsketty tähän kyytiin, niin se on epäkohta. Ehdotan asian takaisin valiokuntaan sillä muutosehdotuksella, mikä on lausuttu.

Puhemies: Onko se sama ehdotus, jonka ed. Kruus teki?

Ed. Tulikoura: On.

Ed. Listo: Kyllä minäkin pitäisin suotavana sen, että maatalous vapautettaisiin sotilaskyydityksrasituksesta, mutta tuskinpa se nyt sentään käy laatuun. Sillä niin kauan kuin sotalaitosta on olemassa ja sotaväen on liikuttava paikasta toiseen rauhan tai sodan aikana, täytyy valtion pitää huolta siitä, että sotaväenosastot pääsevät viipymättä liikkumaan. Ja silloin ei auta muu kuin hankkia juhtia ja ajokaluja niiltä, joilla sellaisia varmasti tiedetään olevan. Me tiedämme, että ainakin meidän maata viljelevällä luokalla sellaisia on, ja niin ollen täytynee pitää kiinni siitä, että heidän on sotilaskyyditystä suoritettava. Mutta tätä rasitusta voidaan lieventää sillä, että kyydityksrasituksen suorittajille maksetaan siitä kohtuullinen palkkio. Jos tähän päästään, olemme saattaneet asian niin pitkälle kuin se on saatettavissa, sillä me voimme olla aivan varmat siitä, että valtio ei luovu vaatimasta sotilaskyydityksrasituksen suorittamista niiltä, joista se tietää varmasti, että he kykenevät sitä suorittamaan. Vaatimus, että sotilaskyydityksrasitus on kokonaan siirrettävä kruunulle, näyttää käytännössä mahdottomalta. Valiokunta onkin mietintönsä sivulla 8 pätevästi sen osottanut.

Rauhan aikana ei sotilaskyyditys meillä, niinkuin valiokunnan yli koko maan toimittamista tiedustelusta käy ilmi, ole erityisen painava. Jos siitä maksetaan kunnollinen palkkio, niin eihän pitäisi olla kyyditsijöillä vallan paljon valittamisen syytä. Sodan aikana sitä vastoin saattaa tapahtua, että maanomistajien hevosia ja ajomiehiä tarvitaan sotilaskyydityksen suo-

rittamiseen pitemmäksi ajaksi ja joka tapauksessa siksi pitkäksi ajaksi, että heille siitä on haittaa omille töillensä. Mutta huomattava on, ettei sotaa aina ole. Nykyaikana sodat ovat jokseenkin lyhyitä, jonka tähden sellainen rasitus on ohimenevää laatua ja siinäkin tapauksessa olisi nyt päästävä siihen, että kunnollinen maksu saadaan kyydityksen suorittamisesta. Minä luulen siis, että kun asiata tältä kannalta katselee, valiokunta on mietintönsä ponsilauseessa osannut oikeaan, s. o. asettunut käytännölliselle kannalle ja koettanut saavuttaa sen, mikä saavutettavissa on. Näin ollen minä ehdotan, että valiokunnan ehdotus hyväksytään ja ne muutosehdotukset, joita täällä on tehty, hyljätään.

Ed. Pykälä: Ei ollut aikomukseni tässä asiassa käyttää puheenvuoroa jos eduskunta olisi valiokunnan mietinnön sinänsä hyväksynyt eikä siinä olisi ruvettu puheenvuoroja käyttämään. Minä niin mielelläni yhtyisin ed. Kruusin, Pullisen ja Tulikouran tekemään ehdotukseen, että mietintö lähetettäisiin takaisin valiokuntaan ja muutettaisiin siihen suuntaan kun he esittävät, että puheena oleva kyyditys siirrettäisiin tykkänään valtion huostaan. Mutta koska itse kannan tuota rasitusta, niin tiedän samalla, että ne, jotka tahtovat niin etevästi ajaa noiden rasituksenalaisten asiaa, samalla tekevät sen palveluksen heille, että haudataan hämärään tulevaisuuteen kaikki parannukset mitkä ovat saatavissa. Tässä ed. Listo on perustellut asiaa, jotta minun ei tarvitse enää kertoa sitä. Toivoisin, että eduskunta hyväksyisi mietinnön tällaisenaan, se olisi jo sellainen parannus, mikä meikäläisissä nykyisissä oloissa on saavutettava, ja minä luulen että ne, joita tämä rasitus tähän asti on painanut, huokaavat paljoa keveämmin, jos asia jollakin lailla järjestetään niin, kuin se valiokunnan mietinnössä on ehdotettu. Siis minä kannatan valiokunnan mietintöä ja toivon, että eduskunta sen sinänsä hyväksyy.

Ed. Tulikoura: Laki- ja talousvaliokunnan puheenjohtaja on selittänyt, että valiokunnan mietinnössä on osattu oikeaan siinä, että korvaus tulisi maksettavaksi kaikesta siitä ajasta, mitä kyydityksessä käytetään. Siinä kohden kyllä, mutta minun ymmärtääkseni ei kaikessa, erittäinkin kun otetaan se huomioon, että kyyditys usein alkaa kaupungeista ja hevoset käsketään maaseudulta, kuten tiedän paikkakunnaltani, jopa 35—40 kilometrin matkalta kyydityspaikasta, ja saatuaan kuorman määräpaikkaan, mihin se on vietävä, ovat kyyditsijät 50—60 kilometrin matkan päässä kotoaan. Kun nyt maksetaan tästä kaikesta niille kyytipalkkaa, tulee se paljoa kalliimmaksi, kuin se, että kaupunkilaiset hevosten omistajat velvotettaisiin tekemään tämän kyytirasituksen silloin kun kyyditys alkaa kaupungista. Niinmuodoin tulisi kuletus maksamaan vain ⅓ siitä mitä se tulee niissä tapauksissa, kun maalaishevoset käsketään kyytiin. Siksi valiokunnan mietintö ei ole osannut siinä kohden oikeaan. Minä luulen, että kaupunkilaisten hevoset jaksavat tehdä sotilaskyytiä yhtä hyvin kun maalaistenkin. Sitä paitsi maalaishevoset joutuvat tähän useinkin kiireisinä työaikoina, kun kauppaneuvoksen ja pormestarin hevonen kyllä joutaa eikä rengilläkän ole kiirettä viljan kylvöön, korjuuseen tai heinän tekoon.

Jos laki- ja talousvaliokunta olisi asettunut sille kannalle, että hevosen omistajat sillä paikkakunnalla, mistä sotilaskuormasto lähtee, olisivat velvolliset tekemään kyydityksen, niin minun mielestäni siinä olisi osattu oikeaan. Silloin ei olisi jäänyt rasitus enää maaveroitukseksi, vaan olisi velvollisuus ollut hevosten omistajilla ja siten tullut paljoa huokeammaksi kuin nyt. Näin ollen yhä edelleen toivoisin, että asia lähetetään takaisin laki- ja talousvaliokuntaan, joka ottakoon tarkemman pohdinnan alaiseksi sotilaskyydityksen ja myöskin tarkempia tietoja kyytirasituksista ja niistä suhteista, miten kyydit kulkevat, sillä valiokunnalla näkyy olleen hyvin vajanaiset tiedot niistä.

Ed. Listo: Ed. Tulikoura ilmeisesti ei ymmärrä tätä asiaa. Jos sitä ruvettaisiin siinä laajuudessa pitelemään kuin hän tahtoo, niin kyllä siitä tulisi koko lailla mutkallinen juttu. Ja minun täytyy lisätä, että ed. Tulikoura ei nähtävästi ole lukenut tätä mietintöä, sillä siitä näkyy, että lääninhallitusten kautta on hankittu kymmeneltä viime vuodelta tietoja sotilaskyyditysrasituksesta yli koko maan ja myöskin saatu kaikki ne tiedot, mitä on olemassa. Minä en ymmärrä, mistä laki- ja talousvaliokunta, jos sen nyt pitäisi uudestaan ottaa tämä asia käsille, voisi lisää tietoja saada. Muuten pyydän myöskin mainita ed. Tulikouralle, että tämän sotilas-

kuljetuksen maksavat asianomaiset sotaväen osastot. Siis kun Suomessa venäläistä sotaväkeä kuljetetaan, ei se ole Suomen kruunu, jonka pitää joutua maksamaan tämän kuljetusmaksun — vaikka se kyllä Suomen valtiovaroista usein etukäteen suoritetaan, — vaan kyllä se on asianomaisten sotaväenosastojen talous, joka sen suorittaa. Tarpeettomasti siis ainakin tällä kertaa Suomen kruunun rasitusta surraan. Minä ehdotan, että ed. Tulikouran vaatimus ei anna aihetta mihinkään toimenpiteeseen.

Ed. Tulikoura: Sen johdosta että ed. Listo arveli tietoni olevan hapuilemista, saan ensiksi mainita, että olen ollut Vehkalahdella 12 vuotta sotilaskyytejä järjestämässä ja muistan niiltä ajoilta hyvin näitä asioita; olen kantanut sotilaskyydin kustannukset ja jakanut palkkiot kyyditsijöille, niin että tunnen hyvin nämä asiat, mikäli ne koskevat Vehkalahtea. Kuten jo mainitsinkin oli esim. vuonna 1902 paljon kyytejä, saan vielä mainita että kyytipalkkoihin meni silloin lähes 2,000 markkaa, sekä että näissä kyydeissä maanviljelijät saivat kuluttaa kiireenä työaikana toiset kolmekin päivää, joka johtui siitä järjestelmästä mikä sotilaskyydistä on. Kyyditsijät käskettiin olemaan paikalla jo aamulla kello 5, jotenka heidän oli lähdettävä kotoa jo edellisenä iltana, ja kuormasto useinkin pääsi kulkemaan vasta seuraavan päivän iltapuolella.

Ed. Nuora: Melkein raskaimpana kohtaa tämä rasitus Muolan kuntaa, sillä siellä on seutuja, joista on 50 kilometriä kyydityspaikkaan. Paikkakuntalaisena, tämän kysymyksentekijänä ja rasituksen tuntijana katsoisin sangen tarpeelliseksi, että tämä mietintö tällaisenaan hyväksyttäisiin. Jos sitä lähdetään paremmaksi tekemään, niin se merkitsee, niinkuin yksi puhujista sanoi, tämän tärkeän asian hautaamista. Soisin siis, ettei tästä enempää enää puhuttaisi; ainoa parannus, mikä on saavutettavissa juuri nykyään, on hyväksyä tämä valiokunnan mietintö.

Ed. Pullinen: Täällä on sekä valiokunnan että muultakin taholta väitetty vaikuttimena siihen, että anomus olisi hyväksyttävä, olevan epäilyksen, ettei valtio voisi vapauttaa talollisia siitä sotilaskyytivelvollisuudesta. Mutta kun samalla on pidetty mahdollisena ja varsin luonnollisena, että Suomen tai Venäjän varoista voitaisiin suorittaa kohtuullinen palkkio, en voi löytää riittävää syytä, minkätähden tilalliset pidetään kiinni tässä velvollisuudessa, sillä voidaanhan kohtuullisella, työtä täydellisesti vastaavalla kyytirahalla, saada myöskin muita henkilöitä kuin tilallisia tätä rasitusta suorittamaan, varsinkin jos otetaan huomioon, että nämä kyydityspaikat ja leiripaikat sijaisevat sellaisilla vilkasliikkeisillä paikoilla, joissa kyllin on tilaisuus kyydityistä saamaan. Lisäksi huomautan, että tämä rasitus koskee muutamia harvoja paikkoja maassamme ja sentakia muutamat yksityiset maanviljelijät tulevat usein, melkeinpä joka vuosi tämän rasituksen alaisiksi. Pidän varsin kohtuuttomana, että muutamia paikkakuntia rasitetaan tavallaan toisten kustannuksella.

Ed. Listo: Minun on pyydettävä anteeksi, että vielä käytän puheenvuoroa. Ed. Pulliselle on minun vain huomautettava, että jos sotilaskuljetukseen tarvitaan yhtaikaa ja lyhyen ajan kuluessa kutsua kokoon esim. 1,000 hevosta, niin kyllä siinä saattaisi kruunu yhden ja toisen kerran joutua pulaan, ellei ole olemassa nimenomaista määräystä siitä, että hevosten omistajain pitää kutsuttaissa mennä sotilaskyytiin. Niihin tarpeisiin, joita rauhan aikana tätä tarkoitusta varten tarvitaan, ehkä voitaisiin saada vapaaehtoisuuden tietäkin tarpeellinen määrä hevosia, vaikkei sekään niin aivan helppoa taitaisi aina olla esim. Muolassa, jossa vuosittain tarvitaan kyytiin noin 300—400 hevosta, mutta sodan aikana se tehtävä taitaisi käydä kruunulle ylivoimaiseksi. Jos tahdotaan käsillä olevasta asiasta jotakin parempaa tehdä, niin kyllä siis olisi tyydyttävä vähempään kuin mitä ed. Pullinen vaatii.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on ed. Kruus, ed. Pullisen ja ed. Tulikouran kannattamana ehdottanut päätettäväksi anomusta siitä, että hallitus ottaisi sotilaskyydityksen kokonaan haltuunsa ja poistaisi siten sen rasituksen niiden paikkakuntien tilallisilta, joiden sitä nykyään on hyvin vastenmielisesti tehtävä, sekä että mietintö tässä tarkoituksessa palautettaisiin takaisin valiokuntaan. On siis

äänestettävä valiokunnan mietinnön ja tämän ed. Kruusin ehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kruusin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; mietintö siis on hyväksytty.

Ed. Pykälän välikysymys.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tulee nyt tapahtuvaksi vastauksen antaminen ed. Pykälän välikysymykseen, joka koskee aijotun padon rakentamista Vuokseen.

Senaattori Hjelt: Ed. Pykälä on tehnyt välikymyksen siitä, mikä kotimaisen hallituksen tarkoituksena on ollut ryhtyessään vapaata vedenkulkua Vuoksessa estämään. Senaatin kulkulaitostoimituskunnan varsinainen väliaikainen päällikkö on sairauden takia estetty eduskuntaan saapumasta ja vastaamasta tähän kysymykseen. Sen vuoksi ja koska minä nykyään hoidan tätä päällikkötointa, on minun asiani välikysymykseen antaa muutamia selvityksiä.

Kuten muuallakin Suomessa, missä yleisen edun hyväksi on katsottu tarpeelliseksi yleisillä varoilla teettää kulkuväyliä vesistöihin, on myöskin Vuoksen virran laivaväylä aikaansaatu valtion toimesta ja sen kustannuksella. Armollisessa kirjeessä 2 p:ltä lokakuuta 1891 ja 11 p:ltä heinäkuuta 1894 määrättiin nimittäin, että Vuoksen virta Jääsken kirkonkylästä alkaen oli kanavoittava sen pohjoisessa haarassa Räisälän pitäjässä olevan Juuriniemen kylän kohdalle ja sen etelähaarassa Sakkolan pitäjässä olevan Kiviniemen kärkeen asti, sitä varten tehdyn ehdotuksen mukaan, 2 metrin 7 senttimetrin eli 7 jalan syvyiseksi veden ollessa matalimmillaan sekä siten, että Paakkolan koskeen oli rakennettava sulku, jonka kynnykset, siltä varalta, että väylä vastaisuudessa vieläkin syvennettäisiin, oli heti tehtävät 2 metriä 67 senttimetriä mainittua vedenpintaa matalammalle. Tämä kanavoimistyö suoritettiin vuosina 1892—1895 ja sen kustannukset nousivat yhteensä 329,500 markkaan. Vuonna 1902 laskeutui vesi kuitenkin niin suuresti, että sitä oli mainitussa kulkuväylässä ainoastaan 1 metri 65 senttimetriä, ja Paakkolan sulun kohdalla siis 2 metriä 25 senttimetriä syvältä. Viimeisenä kolmena vuotena on vedenpinta taas ollut tavattoman alhainen. Niinpä se marraskuussa viime vuonna laskeutui Paakkolan sulun kohdalla jopa 2 metriin 17 senttimetriin asti eli 8 senttimetriä alemmaksi kuin vuonna 1902, joka oli poikkeusvuosi veden vähyyteen nähden. Itse kulkuväylässä oli siis vettä ainoastaan 1 metri 57 senttimetriä. Koska laivaliike kulkuväylässä tämän johdosta tietysti kävi varsin hankalaksi ja yleinen turvallisuuskin saattoi kärsiä sanotusta olotilasta, kääntyi toiminimi Hackman ja kumppani sekä osakeyhtiö A. Ahlström ja Viborgs Ångslupsaktiebolag, jotka omistavat sahalaitoksia Vuoksen rannalla ja harjoittavat laivaliikettä Vuoksella, viime syksynä senaatin puoleen pyytäen ryhdyttäväksi sellaisiin toimenpiteisiin, että veden korkeus Antrean aseman, Kiviniemen ja Tiurin kosken välillä saataisiin ylenemään sen verran, että laivaliikettä voitaisiin siellä esteettä harjoittaa. Kuultuaan Tie- ja vesirakennusten Ylihallitusta asiassa, jätti Senaatti viime toukokuun 7 p:nä sanotun Ylihallituksen toimeksi tutkituttaa puheenalaisen laivaväylän sekä tehdä ehdotuksen ja kustannusarvion väylän syventämiseksi. Tätä tarkoitusta varten asetettiin Ylihallituksen käytettäväksi 2,000 markkaa. Mutta kun vesi puheenalaisessa väylässä vieläkin aleni siinä määrässä, huhtikuussa esim. aina 1 metriin 27 senttimetriin asti, että oli pelättävä laivaliikkeen tämän vuoden purjehduskautena olevan kokonaan lakkautettava, niin anoivat toiminimet Hackman ja kumppani sekä osakeyhtiö A. Ahlström viime huhti- ja toukokuussa Tie- ja vesirakennusten Ylihallitukselle jätetyssä kahdessa eri hakemuskirjeessä, että viipymättä ryhdyttäisiin väliaikaisiin toimenpiteisiin veden kohottamiseksi väylässä. Lähettäen nämät hakemuskirjeet Senaattiin on Ylihallitus niiden johdosta antamassaan lausunnossa huomauttanut olevan tarpeellista, että, jollei vesi laivaväylässä luonnollisella tavalla lisääntyisi, Kiviniemen kosken niskaan rakennettaisiin semmoinen väliaikainen pato, että väylään saataisiin vettä yhtä syvältä kuin vuonna 1902 eli 1 metri 65 senttimetriä. Tämä veden syvyys oli tosin 42 senttimetriä pienempi, kuin mitä Vuoksen

virtaa kanavoitaessa otaksuttiin vähimmäksi eli, kuten jo mainittu, 2 metrin 7 senttimetrin syvyydeksi. Mutta Ylihallitus katsoi kuitenkin mahdolliseksi tällaisen pienenlaisen padotuksen kautta saattaa laivaväylän välttävästi käytettäväksi. Mainittu virasto esitti sentähden, että väliaikaisen padon rakentamista varten Kiviniemen koskeen ensi tilassa myönnettäisiin 8,500 markkaa, johon vähäiseen rahamäärään patorakennuksen kustannukset kustannusarvion mukaan oli laskettu nousevan. Jälestäpäin on veden havaittu väylässä vähän kohoavan. Kuten mainittiin, oli näet vesi viime huhtikuussa alentunut 1 metriin 27 senttimetriin asti, mutta se nousi taas toukokuussa, ja oli toissa päivänä 1 metrin 48 senttimetrin korkeudella, joten siis erotus tämän veden korkeuden ja vuonna 1902 havaitun matalimman vedenpinnan välillä nyttemmin on enään vain 17 senttimetriä. Mutta koska kaikesta päättäen silloin ei näyttänyt olevan toiveita, että vesi tarpeeksi kohoaisi, vielä vähemmän pysyisi niin korkealla, että laivakulku lainkaan kävisi mahdolliseksi, ja kun oikeuden kannalta katsottuna ei mikään estänyt kysymykseen tulleen padon rakentamista, Vesioikeuslain I luvun 17 §:ssä kun myönnetään kruunulle valta vahingon ja haitan korvausta vastaan tehdä vesistöön pato, missä se havaitaan tarpeelliseksi veden pysyttämiseksi riittävän korkealla kulkuväylässä, niin suostui Senaatti kuluvan kesäkuun 10 päivänä Ylihallituksen tekemään esitykseen sekä asetti sen käytettäväksi ehdotetun padon rakentamista varten pyydetyn rahamäärän.

Tästä käynee siis selville, että Senaatin tarkoituksena, myöntyessään Tie- ja vesirakennusten Ylihallituksen esitykseen väliaikaisen padon rakentamisesta Kiviniemen koskeen, ei ole ollut mikään muu kuin estää veden vapaata kulkua Vuoksessa ainoastaan sen verran, että Vuoksen laajan laakson väestölle niin välttämätöntä laivaliikettä siinä voitaisiin edes välttävästi harjoittaa nykyisen tavattoman matalan veden vallitessa. Tämän toimenpiteen väliaikaista luonnetta osoittaa puolestaan myöskin se seikka, että Senaatti, kuten jo mainitsin, viime kuussa on ryhtynyt valmistaviin toimiin Vuoksen virran väylän syventämiseksi.

Ed. Pykälä: Ensinnäkin minä olen siitä kiitollinen, että kotimainen hallitus on tekemälleni välikyselylle suonut sellaista huomiota, jota parlamenttaariset aikakirjamme eivät vielä tunne, että niin sanottuna kiireellisenä käsiteltäisiin tämä välikysymys, siihenkin nähden, että tässäkin eduskunnassa on jo tehty eräs välikysely, johon ei vielä ole saatu vastausta eikä tiedä, milloinka se saadaan.

Tässä on nyt esitetty faktillisia numeroita, jotka näyttävät, että vesi laskee Vuoksessa, ja tuotu Paakkolan sulku syyksi, että tämä on se tekijä, joka määrää Vuoksessa laivakulun. Valitettavasti se on yksi niitä erhetyksen lapsia, mitä tavallisesti meillä tehdään. Tähän sulkuun on käytetty 300,000 markkaa, jota ei olisi tarvinnut ensinkään. Senaatin varapuheenjohtaja ei maininnut sitä, että mainitussa sulussa on putousta 32 senttimetriä. Levittämällä Paakkolan koski ja perkaamalla kivikkoa sen rannalta, olisi voitu se tasoittaa niin pitkälle alalle, ettei sulku olisi tullut kysymykseenkään, mikä olisi ollut muutaman kymmenentuhannen markan asia. Sitten on tämän sulun takia perattu keinotekoista laivaväylää lähemmä kilometrin matka ja tämä keinotekoinen väylä on siksi matala, että siellä ehkä tulee veden puute. Mutta hinaajalaivat käyttävät kuitenkin koskea silloin kun ne menevät alaspäin ja siellä on vettä puuttumattomiin asti. Tietysti insinöörit paremmin tietävät, minkälaisen vaikutuksen tämä pato tekisi Kiviniemen kosken niskalla, mutta Kiviniemen kosken niskalta on siihen, missä alkaa matala kohta, 35 kilometriä matkaa ja kun tunnetaan, kuinka pystyä Vuoksi on, että se jonkun verran virtaa, ja kohottaa Paakkolassa 17 senttimetriä vettä, niin eiköhän se Kiviniemessä täydy olla jonkun verran korkeampi. Ja väylä on siksi syvä Kiviniemestä aina noin puolen kilometriä alapuolelle Paakkolan sulun — se vaihtelee noin 7—20 metrin syvyisenä — ettei ainakaan siellä pitäisi pohja vastaan tulla.

Toiseen seikkaan minä tahdon vastata, että Hackman ja Ahlström ovat pelänneet laivaliikkeen tykkänään voivan jäädä seisomaan. Nykyään Vuoksella löytyy 9 höyrypaattia ja 40 lotjaa ja niistä lotjista on 8, joita ei voi täysin kuormittaa, sillä ne ovat tehdyt aikoinaan siksi suuria ja syvässäkäypiä, että ne kulkevat melkein tyhjinä niin syvässä kuin siinä voi kulkea. Mutta uudemmat alukset ovat tehdyt niin, että ne täysin kuormitettuina kulkevat vaan 3 jalkaa syvässä, niin laivat kuin lotjatkin, ja näillä ei tule koskaan kysymykseen, että niillä olisi mitään ahdinkoa Vuoksessa. Siis meidän

liikemiehet näkyvät asettuvan sille kannalle, että luonnonkin täytyy totella heidän oikkujaan ja tyhmyyksiään eivätkä he luontoa.

Minä en voi muuta kuin säälitellä, että kotimainen hallitus on antautunut myös samaa näkökantaa kannattamaan. Senaatin talousosaston varapuheenjohtaja vetosi Vesioikeuslain 17 §:ään. Minä myönnän, että se on aivan selvä; en minä syytäkään lainrikkomuksista, mutta voi asettaa kysymyksenalaiseksi, olisiko laki tullut rikotuksi, jos pyyntöön ei olisi suostuttu ja ruvettu patoa rakentamaan. Toiseksi epäilen näitä kustannusarvioita, tuota 8,600 markkaa, mikä on osotettu tarkotusta varten. En tiedä, millä lailla meidän insinöörimme sen padon rakentaisivat, mutta minä tiedän, kuinka paljon Kiviniemestä menee vettä alas, joten sitä ei voi rakentaa kosken niskaan vaan täytyy se rakentaa monta kilometriä koskenniskasta ylöspäin. Ja se on niin leveä, että yksin sulkutarpeet tulevat paljon maksamaan. Sitten on huomattava Neulapato, jonka tuottama vaara on siinä, että kun vesi puristetaan kapeammalle alalle, niin se tuon savipohjan höylää ehkä hyvinkin syväksi ja silloin meidän kotimaiselle hallitukselle tulee parinsadantuhannen markan hauta siinä täyttäessä sitä, minkä vesi on purkanut pois.

Tässä ei ole ollenkaan viitattu erääseen toiseen tekijään, että nim. tässä Vuoksen vedenpinnan järjestelyssä täytyy tulla kysymykseen poikkeusasema. Hallituksen tiedossa on ehkä, että Vuoksen laakson maanomistajat, ne ne ovat kustantaneet suurimman osan tätä työtä. Minä pyydän lukea täältä erään senaatin päätöksen, joka ehkä eduskunnalle valaisee, mistä tässä on kysymys, että meillä maanomistajilla on jonkunmoisia oikeuksia siihen, ettei sitä niin muitta mutkitta voida järjestää. Tämä on lyhennysote ja suomennos eräästä Suomen Valtioarkistossa säilytetystä asiakirjasta:

„Jo useita vuosia sitten herätettiin kysymys Vuoksenjoen veden johtamisesta Suvannon sisäjärveen ja siitä edelleen Laatokkaan puhkaisemalla Sakkolan pitäjässä oleva Kiviniemen harju, jonka kautta Vuoksen veden korkeus huomattavasti alenisi ja laajoja vesijättömaita syntyisi sen rannoille useissa pitäjissä, jota paitsi myöskin suuremmat alukset voisivat purjehtia lähes 60 virstan matkalla. Ja sittenkun sekä Tie- ja vesirakennusten johtokunnan että meidän Suomen senaattimme mieltä on asian johdosta kuultu, olemme me maan kenraalikuvernöörin siitä tekemän alamaisen esityksen johdosta sekä senaatin asiasta antamaan lausuntoon nähden, käydessämme viimeksi suuriruhtinaskunnassa viime kuluneen maaliskuun $^{11}/_{23}$ päivänä katsonut hyväksi määrätä, että kyseessäoleva yleishyödyllinen työ on alotettava ja suoritettava Tie- ja vesirakennusten insinöörikunnan tarkotusta varten laatiman suunnitelman mukaan, jonka ohessa Me työn toimittamiseen nähden olemme nähneet hyväksi määrätä:

1:o Niiden tilanomistajien, jotka yrityksestä hyötyvät, tulee sitoumustensa mukaan tehdä tarvittavat päivätyöt sekä sitäpaitsi hankkia tarpeenvaatiman puuaineen ja syden.

2:o Tie- ja vesirakennusten johtokunnan tulee avustaa mainituita tilanomistajia työnjohtamisessa ja valvomisessa sekä johtokunnan käytettäväksi osotetuilla varoilla kustantaa kaikki sen suorittamiseen tarvittavat työkalut kuin myöskin huoltaa niiden jauhomyllyjen muuttamisesta tai tarpeellisesta uudestaan rakentamisesta, jotka veden muuttuneen juoksun takia voivat joutua kärsimään.

3:o Suomen valtio myöntää yleishyödyllisiin tarkotuksiin osotetuista varoista, laillisessa järjestyksessä tapahtuvan arvioimisen perusteella, ei ainoastaan sen Piispanistuimelle ja Aleksanderin Luostarille Pietarissa tai niiden oikeudenomistajille tulevan korvauksen Piispanistuimen ja Luostarin Vuoksessa omistamien kalavesien tulojen vähentämisestä vaan myöskin kaikkien vuonna 1818 Suvannonjärven ympärille syntyneiden vesijättömaille tehtyjen rakennusten siirron kustannukset sekä korvauksen asianomaisille niistä vahingoista, jotka aiheutuvat mahdollisista tulvista tai muista järvenlaskemistyöstä johtuneista syistä; sekä

4:o Erityinen komissioni asetetaan, johon kuuluvat Te puheenjohtajana sekä muutamia muita jäseniä, jotka Teidän ilmoituksestanne siihen kutsutaan; ja tulee tämän komissioonin

a) Tie- ja vesirakennusten insinöörikunnan palveluksessa olevan upseerin käskystä, jolle työsuorittaminen uskotaan tästä aikaisemmin tehtyyn väliaikaiseen jakamiseen perustuvan sopimuksen mukaan, kruununvoudin kautta käskeä asianomaisia tilanomistajia tekemään tarvittavia päivätöitä ja muita ensimäisessä kohdassa mainittuja työavustuksia,

b) aikanaan ryhtyä toimenpiteisiin kolman-

nessa kohdassa mainittujen korvausten ja vahingonkorvausten määräämiseksi, sekä

c) työn tultua suoritetuksi toimittaa lopullinen jako ja tilit jokaisen tilanomistajan osuudesta työkustannuksiin tilalle työstä koituvaan hyötyyn nähden sekä samalla määrätä, missä määrin kruunulle on korvattava sen antamat etumaksut ja tehdä ehdotus virtaan joen varrelle todennäköisesti syntyvien kalapaikkojen omistamisesta. Joka teille tiedoksi ja toimenpidettä varten, mikäli Teihin kuuluu, armossa täten ilmoitetaan.

Helsingissä huhtikuun 24 päivänä 1856.

Hänen Keisarillisen Majesteettinsa Oman päätöksen mukaan ja Hänen Korkeassa Nimessään Hänen asettamansa Suomen Senaatti:

M. von Haartman. I. Cronstedt.
V. U. af Björkstén. M. W Nordenheim.
B. Federley. F. O. Brunér.
Carl Björkman."

Näitä oikeusasiakirjoja, mitkä koskevat tätä, löytyy myös Viipurin läänissä kuvernöörin päätöksiä 9 eri kunnalle. Mutta minä en tällä kertaa tahdo eduskuntaa rasittaa näiden lukemisella. Mutta jos tarve vaatii, niin minä tulen toisessa erässä sitä jatkamaan. Näillä päätöksillä on Vuoksen laskuyhtiölle vakuutettu täydellinen omistusoikeus ja heitä on velvotettu korvaamaan kaikki se, missä kolmannen henkilön oikeutta on loukattu tämän laskun takia.

Vielä siihen nähden mitä tässä mainittiin, että on määrätty tutkimus toimitettavaksi tämän kulkuväylän suhteen itse paikalla ja koska kerran se tutkimus, jollei jo ole käynnissä, kuitenkin pian tulee alkamaan — niin ainakin minulle Tie- ja vesirakennusten ylihallituksessa ilmoitettiin — niin tähänkin nähden hallitus voisi olla odottavalla kannalla.

Tämän tutkimuksen tuloksista voisi myös eduskunta saada ehkä jo loman jälkeen tiedon, ollakseen todellisesti tässä asiassa sisällä. Tahdon lukea erään pöytäkirjan, joka näyttää myöskin mitä maanviljelijät siellä tästä kysymyksestä ajattelevat:

„Pöytäkirja tehty Vuoksen laaksolaisten kokouksessa Muolan Vuosalmella tammikuun 27 päivänä 1909.

1 §.

Kokouksen alussa teki ed. K. K. Pykälä selkoa siitä, kuinka toiminimet Hackman ja kumpp., A. Ahlström osakeyhtiö, Viipurin puutavaraosakeyhtiö ja Viipurin höyryveneosakeyhtiö ovat jättäneet senaattiin anomuksen Vuoksen veden kohottamisesta, jonka tähden Vuoksen rannalla asuvat maanviljelijät, pelätten tästä toimenpiteestä syntyvän tulvan rantamilla, olivat pitäneet kyläkuntakokouksia ja valinneet edustajia yhteiseen kokoukseen täksi päiväksi, lausuman eri paikkakuntalaisten mielipiteet ilmi. — Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin ed. K. K. Pykälä ja kirjuriksi maanviljelijä Matti Kaukinen.

2 §.

Valtuutettuja edustajia oli saapunut seuraavista paikoista:

Räisälän Tiurista Juho Torsti.

Antrean Kaskisesta Eero Jantunen ja Tuomas Talja.

Antrean Virkinniemestä ja Salo-Kekkilästä Juho Kuparinen.

Antrean Sintolasta Antti Pöysti ja Juho Peltonen.

Antrean Kuparsaaresta Antti Kuparinen.

Antrean Hatulan, Ilmatoivolan, Kukkolan ja Olkinuoran kylistä Juho Kaukanen.

Antrean Talikkalasta Pietari Tonteri.

Heinjoen Hevossaaresta Juho Hyytiäinen ja Tahvo Riski.

Heinjoen Rätönkylästä Juho Hyytiäinen.

Heinjoen Kopralasta Juho Hanninen.

Muolan Kuusasta V. Hintsanen, Juho Hanninen, Ville Känkänen ja Juoseppi Rämö.

Muolan Pölläkkälästä Yrjö Mälkönen ja Juhana Rämö.

Muolan Paakkolasta Nikodemus Vanhala.

Muolan Vuosalmelta Antti Kaukinen, Elias Savolainen, Juhana Karvanen, Mikko Juvonen, Juhana Juvonen, Antti Virolainen, Esa Lääväri ja Viljam Rämö.

Valkjärven Vaalimasta Mikko Himanen.

Valkjärven Puustinlahdesta Tahvo Pasuri.

Valkjärven Uosukkalasta Juho Liski.

Valkjärven Alholasta Tahvo Pasuri ja Juoseppi Lemmetty.

Valkjärven Uudestakylästä F. Jääskeläinen ja Pasuri.

Valkjärven Uudestakylästä Tahvo Liski, Tahvo Joronen ja Reinhold Koiranen.

Antrean Oravankydöstä Yrjö Kuisma ja Antti Kuisma.

Sitäpaitsi oli yksityisesti saapunut kokoukseen kymmenkunta henkilöä eri kylistä.

3 §.

Kokouksen yksimieliseksi päätökseksi tuli se, että paikkakuntalaiset pitkin Vuoksen laaksoa katsovat oikeutensa vaativan, etenkin kun Vuoksen virran laskemiskustannuksia on kauttaaltaan maksettu valtiolle, että Vuoksen veden kohottamista varten ei minkäänlaista patoa saa asettaa esteeksi Kiviniemen kosken yläpuolelle, semmoinen toimenpide kun, jollei suorastaan kohottaisi suuremmassa määrässä vettä Vuoksessa, ainakin estää vedenpinnan alenemista aikaa myöten.

4 §.

Tämän kokouksen mielipidettä esittämään hallitukselle valittiin kansanedustajat K. K. Pykälä, Mikko Sipponen ja Erkki Pullinen."

Nämä kävivät asianomaisen esittelijäsihteerin luona talvella, silloin kun ei ollut varsinaista kulkulaitostoimituskunnan päällikköä, ja siellä vakuutettiin, ettei minkäänlainen patoaminen voi tulla kysymykseen ennen kuin on toimitettu tarkat tutkimukset. Ja yhtäkaikki se on nyt pantu toimeen. Sama kokous on myös valinnut toimikunnan hoitamaan tätä asiaa, Vuoksen laskemista. Samalla kun me olemme halukkaat laskemaan Vuoksea, samalla me olemme myös valmiit korvaamaan siitä syntyvän kulkuväylän syvennyksen ja kaiken muun sellaisen. Asia otetaan siis sillä paikkakunnalla vähä vakavammalta kannalta; se on koko paikkakunnan elinehto, ja siksi siihen luodaan niin suurta huomiota. Minä en ole kerinnyt hankkimaan Viipurin maanmittauskonttorista pinta-ala-, maannousu- y. m. suhteita koskevia selityksiä, mutta sieltä on tullut tällainen väliaikainen todistus:

Pyynnöstä saan täten todistaa:

että Ristseppälän lahjotusmaan isojaossa Muolaan ja Heinjoen pitäjissä Viipurin lääniä Vuoksen laskemisen kautta syntyneet vesijättömaat ovat isojaetut vanhojen maiden yhteydessä jyvityksen mukaan vanhan manttaalin perusteella;

että mukavan palstojen sijoituksen aikaansaamiseksi on vesijättömaita vaihdettu jyvityksen mukaan vanhoihin maihin ja päinvastoin;

että tapahtuvassa uudessa verollepanossa vesijättömaat ovat verovapaat;

ja että vesijättömaat paikoin, esim. Hevos- ja Siikalahden ympärillä, ovat laakarantaisia, joten tilalliset Vuoksen tulviessa kärsivät suurta vahinkoa.

Helsingissä 28 p. kesäkuuta 1909.

Viran puolesta

Elias Aug. Piponius,
varamaanmittari.

Ottain huomioon, että isojako on käynyt Vuoksen rannalla 20 vuoden sisään joka paikassa, ja useiden tilojen viljelys- ja niittymaat ovat kaikki pitkin rantoja, jota vastoin toisille on jaettu vanhaa maata, niin, niinkuin välikysymyksen perusteluissa mainitaan, vuosien 1898—1901 tulvat tuottivat siellä äärettömiä vahinkoja. Maanomistajat silloin eivät kääntyneetkään hallituksen puoleen kärsittyään vahingon, mutta puulaakit ovat heti valmiit juoksemaan hallituksen apua pyytämään, jos veden vähyys pikkusenkaan estää liikennettä.

Sen pitemmälti tällä kertaa käyttämättä puheenvuoroa, pyydän, että eduskunta lähettää tämän välikysymyksen laki- ja talousvaliokunnan käsiteltäväksi. Loma-aikana olen valmis hankkimaan kaikki tarpeelliset asiakirjat, mitä tämän asian perillesaamiseksi tarvitaan. Ja sitten toiseksi sillä välin ehkä keritään, jos tie- ja vesirakennusten ylihallitus toimittaa tuon kulkuväylän tutkimuksen, silloin ehkä tulee kysymykseen, kumpi on vähempitöistä ja kumpi on kansalle ja maamme taloudelle edullisempaa, nostaako vedenpintaa vai kaivaa pohjaa. On otettava vielä huomioon, että Vuoksessa ei löydy yhtään kohtaa, missä olisi kallio pohjalla, se on santaa ja savea, joku pienempi määrä karia.

Ja mitä kapeammalle veden juoksu Vuoksessa supistetaan, sitä varmemmaksi siellä laivakulku tulee, niin hullulta kuin se kuuluukin. Siitä on todistuksena se, että missä on jyrkät rannat, siinä vesi on syönyt itselleen monta metriä syvän kulkuväylän, mutta laajemmat virtavat kohdat ovat matalat. Sellainen vesi-

paljous kuin Vuoksessa kulkee, niin kyllä se pitää huolen kulkuväylästään, ei se koskaan tule jäämään kuiville. Paakkolan sulku on se onneton tekele, että jos meille jätetään tilaisuus perata kulkuväylä ja laskea vesi alemmaksi, niin ensimäinen työ on avata portit. Jätettiin myös mainitsematta minkä verran tuo kanava tuottaa. En kerinnyt saada päteviä numeroita, mutta se on vaihdellut 6,000—10,000 markkaan vuodessa. Se osoittaa kuinka vähäpätöinen liike Vuoksella on. Ei se niin suuri ole, että sentähden kannattaa panna kuuden pitäjän maanviljelysedut alttiiksi. Niille, jotka ehkä olisivat valmiit hyväksymään varapuheenjohtajan asiallisen selvityksen, pyytäisin ehdottaa, että se lähetettäisiin laki- ja talousvaliokunnan käsiteltäväksi ja siten siitä tulee täydellinen selvä. En minäkään ole mitään muuta tässä tahtonut kuin saada asian selväksi, että kansa voi siellä rantakulmilla rauhoittua, sillä se ei voi olla tyytyväinen asiain näin ollen.

Ed. Pullinen: Huolimatta siitä, että käsittääkseni välikysymyksentekijän lausunto selvitti tätä asiaa sillä tavalla, ettei se enään ansaitsisi täällä lähempää käsittelyä, katson kuitenkin asian suureen merkitykseen nähden ja paikkakunnan oloja tuntevana velvollisuudekseni tehdä eduskunnalle jonkun verran selkoa maanviljelijäin silmillä katsottuna tästä kysymyksestä.

Täällä mainittujen eräiden laivaliikkeiden harjoittajain ja tehtaanomistajain hallitukselle viime syksynä jättämä anomus, että veden tavattoman vähenemisen vuoksi laivaliikettä Vuoksessa ruvettaisiin valtion puolesta turvaamaan, herätti Vuoksen rannalla asuvissa maanomistajissa suurta levottomuutta. He nimittäin epäilivät mahdolliseksi patoamisen toimeenpanemista, joka pysyväisesti ja vähänkään suuremmassa määrin toimitettuna epäilemättä tulisi tuottamaan suurta vahinkoa heidän viljelyksilleen. Vuoksen rantamilla ja varsinkin Vuoksen monissa lahdelmissa on muutamia vuosikymmeniä sitten toimitetun Vuoksen laskun kautta jäänyt suuret alueet lietemaita, joista veden ollessa alhaalla Vuoksessa saadaan runsaat määrät heiniä, mutta jotka veden noustessa voivat jäädä kokonaan niittämättä samalla kun näiden lietemaiden kuivempia rantamia ei voida menestyksellä ottaa viljelykseen. Paitsi näitä varsinaisia lietemaita on Vuoksen kanssa yhteydessä useita järvivesistöjä, jotka pohjansa laadun ja vetensä mataluuden vuoksi olisivat mitä edullisimmat laskettaviksi, mutta jotka ovat siksi alhaalla, että niiden laskeminen veden ollessa korkealla Vuoksessa käy mahdottomaksi. Suurin näistä tällaisista järvistä on Muolan ja Heinjoen pitäjien sisällä oleva Äyräpään järvi. Koko tässä laajassa järvessä on ainoastaan parin jalan korkeudelta vettä ja sitä ympäröivät varsin laajat lietemaat. Viljelykselle olisi epäilemättä suureksi hyödyksi, jos tämä järvi saataisiin lasketuksi, sillä silloin tulisi itse järvestä hyvää heinämaata ja entiset lietteet, jotka nyt jo ovat jättäneet kasvunsa, voitaisiin ottaa viljeltäviksi. Tämän järven rannalla asujat ovatkin pitkät ajat puuhanneet järven laskua, mutta tutkimukset ovat osoittaneet, että Vuoksen vesi korkeammalla ollessaan vastaa Äyräpään järven vettä ja tekee siten laskun mahdottomaksi. Nyt on kuitenkin ammattimiehen tänä vuonna toimittamasta tutkimuksesta käynyt selville, että jos vesi Vuoksessa pysyisi jotenkin nykyisessä korkeudessaan, niin melkein koko järvi voitaisiin kuivata ja sillä tavoin saman ammattimiehen arvostelun mukaan voitaisiin vuosittain saada heiniä yksinomaan tämän järven vesijättömailta useamman sadantuhannen markan edestä. Tarvitsematta luetella lisää esimerkkejä osoittaa yllämainitsemani käsittääkseni riittävästi, että Vuoksen veden korkeudella on varsin suuri vaikutus ympäristön viljelykseen ja että paikkakunnan maanviljelijäin huolestuminen patoamiskysymyksen johdosta on ei ainoastaan oikeutettu vaan taloutensa kannalta suorastaan velvoitettua.

Asiata arvostellessa ei kuitenkaan ole paikallaan ottaa huomioon yksistään maanviljelyksen etuja, vaan tasapuolisesti myöskin liikenteen edut ja sen merkitys. Tätä tehdessä on vastaan sanomatta myönnettävä, että laivaliike Vuoksella on kehittynyt varsin huomattavaksi ja että sillä on jo siksi suuri merkitys, ettei sen etuja voi syrjäyttää, etenkin jos ottaa huomioon ne suuret uhraukset, jotka valtion puolesta Vuoksen kanavoittamiseksi aikoinaan on suoritettu. Niiden taholta, jotka tässä asiassa ovat pelänneet koituvan haittoja maanviljelykselle, ei suinkaan ole tahdottukaan saada aikaan vaikeuksia liikkeen kehitykselle. On vaan tahdottu, että ennen kuin asia lopullisesti ratkaistaan, molempien, sekä maanviljelyksen että liik-

keen kannalta, toimitettaisiin perusteellinen tutkimus ja tämä siinä vakaumuksessa, että tutkimuksen kautta löydetään sellainen ratkaisu asialle, joka tyydyttää molempia. Tuntuu nimittäin varsin luonnolliselta, että asiata seikkaperäisesti harkitessa luovutaan patoamisajatuksesta ja nähdään edullisemmaksi ryhtyä Vuoksea tarpeellisissa kohdin perkaamaan. Sillä keinoin on ehkäpä huokeallakin saavutettavissa ratkaisu, joka hyödyttää ja tyydyttää kaikkia.

Äsken kuullusta senaatin varapuheenjohtajan lausunnosta kävi käsittääkseni selville, että hallituksella ei ole ollut aikomustakaan ryhtyä asiata sellaisenaan lopullisesti ratkaisemaan, vaan että päinvastoin on ryhdytty toimenpiteisiin seikkaperäisen selvityksen aikaansaamiseksi. Näin ollen ei ole maanviljelyksenkään kannalta syytä huolestua asiasta, vaan päinvastoin on pikemmin syytä otaksua ja toivoa, että veden järjestely Vuoksessa tulee ehkä läheisessä tulevaisuudessa sillä tavoin toimitetuksi, että se vakaannuttaa maanviljelyksen harjoittamisen rantamilla nykyistään vakavammaksi yhtä hyvin itsensä viljelyksen kuin liikenteen puolesta. Samasta vastauslausunnosta käypi mielestäni myöskin kyllin riittävästi selville, että hallituksen päätös, jonka johdosta edellä oleva välikysymys on tehty, on ollut oikeutettu ja ehkäpä todellisen tarpeen aiheuttamakin. Panemalla tämän ohella painoa siihen, että kysymyksessä oleva senaatin päätös on väliaikainen sekä lisäksi ehdollinen ja siis sellaisena toteutettava ainoastaan tositarpeen vaatiessa, en näe hallituksen tässä toimineen ristiriidassa yleisen hyödyn kanssa. Maanviljelyksenkään, jos tämän päätöksen sallima patoaminen todella pitäisi toimeenpanna, jonka kuitenkin toivon hyvällä tahdolla voitavan välttää, en näe ainakaan nykyisistä eduistaan tulevan mitään kärsimään, sillä onhan päätöksessä määrätty, ettei vettä saa nostaa edes niin korkealle kuin se on ollut alimmillaan ollessa, ja kun lisäksi valtio on velvollinen suorittamaan korvauksen kaikesta vahingosta, minkä patoaminen tuottaa.

Yllä esittämäni nojalla katson välikysymyksen tekijän asianomaisesta vastauksesta saaneen riittävästi valaistusta tietämättömyydelleen, enkä siis katso asian kaipaavan enempää selvittelyä eduskunnan puolelta, vaan ehdotan asiassa yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtymistä. Tätä tehdessäni ja eduskunnan aikaa kuluttavan lausuntoni puolustukseksi pyydän samalla lausua, että useat valitsijoistani olivat kyseessä olevasta päätöksestä huolestuneina kehottaneet minuakin tekemään siitä välikysymystä, mutta otettuani tämän johdosta asiasta lähempää selkoa virastoista, en havainnut siinä olevan riittävää, tuskin mitään aihetta välikysymyksen tekoon. Ja luulen, että jos välikysymyksen tekijä, ed. Pykälä, olisi menetellyt samoin, niin ei hänen ainakaan asian vuoksi olisi tarvinnut ruveta kuluttamaan eduskunnan aikaa enemmän kuin vaivata hallitustakaan.

Ed. Pykälä: Edellisen puhujan erittäin asialliset ja ansiokkaat perustelut minua hyvin miellyttivät, mutta en odottanut niiden päättyvän niin kummalliseen ponteen kuin ne päättyivät, että nimittäin nyt Vuoksella tarvitaan todellakin veden kohottamista, ennenkuin sellaista laivaliikettä kuin Vuoksella on, voi edullisesti ylläpitää. Minulla ei ole näin kiireen sattuessa eduskunnassa ollut tilaisuutta käydä katsomassa asianlaitaa muualla maailman keskuksissa, esim. Reinvirralla. En tiedä kuinka suuri liike siellä mahtaa olla, mutta luulen, että korkeintaan 3 ½ jalan syvässä kulkevat alukset voivat siellä liikkua. Täällä eduskunnassa istuu eräs, joka sanoi kulkeneensa Niilivirralla ja että siellä on suurin syvyys, missä alukset voivat kulkea, 1 ½ metriä. Niinikään olen kuullut, että Volgalla eivät voi kulkea kolmea jalkaa syvemmässä käyvät alukset, ja ottaen huomioon Volgan ja Vuoksen liikenteen, niin tätä vertailua ei tarvitse käyttää. En ymmärrä, mitä syytä ed. Pullisella on luopua tästä välikysymyksestä, koska hänkin on sitä mieltä, että tarpeellinen perustelu ja selvitys on saatava. Vielä on otettava huomioon, ettei tällä kertaa ole mitään syytä väliaikaisenkaan padon rakentamiseen. Joka tuntee Vuoksen luonnonlait, tietää, että Vuoksi laskee heinäkuun alkuun asti ja sitten se rupeaa nousemaan, nousten lokakuun alkuun ja sitten taas ruveten säännöllisesti laskemaan heinäkuun 1 päivään. Niinkuin senaatin varapuheenjohtajakin huomautti, on se sitten toukokuun noussut 128 sentistä 148 senttiin, ja tie- ja vesirakennusten ylihallituksen päällikkö kertoi sen nousseen 3 senttiä vuorokaudessa. Tällä kertaa ei siis ole mitään syytä ryhtyä patoamiseen, vaan asia olisi jätettävä valiokunnan käsiteltäväksi; siihen mennessä ovat ehkä nuo tutkimuksetkin suoritetut, mitkä nyt ovat tekeillä.

Ed. Nuora: Vuoksen rannalla eläjänä ja paikkakuntalaisena, ja siis myös asiantuntijana, pyydän tästä asiasta sanasen lausua.

Kun tieto levisi siitä, että Kiviniemen kosken yläpuolelle on päätetty rakentaa pato vedenpinnan nostamista varten Vuoksen ulkoväylässä, niin synnytti se todellakin kysymyksiä, että kuinka tämä on voinut tapahtua ilman paikkakuntalaisten ja Vuoksen rannalla asuvien maanviljelijöiden mielipiteitä kuulematta. Sillä heitä vahingoittaminen tämän kautta olisi heidän oikeuksiensa loukkaamista. Maanviljelijäin etuja ei suinkaan sovi tässä syrjäyttää, vaan on ne huomioon otettavat, heillä kun nimittäin on muutamissa paikoin Vuoksen varsilla alavia niittymaita ja he hyvin muistavat ja tulivat näkemään, kuinka silloin tulvien aikana tulvat tuottivat heille suurta vahinkoa. Mutta tämä pelko, mikä on Vuoksen rannalla asuvilla maanviljelijöillä ollut tämän padon rakennuksesta tiedon saatuaan, on aiheutunut paljon siitäkin, että nuo tiedot padon laittamisesta ovat olleet vaillinaisia, nimittäin mitä sanomalehdistä on ilmi tullut; ei ole käynyt niistä selville, että tuo pato todellakin on vaan väliaikaista laatua ja että nyt on myönnetty väylän tutkimiseksi Antreasta Kiviniemeen 2,000 markkaa. Siis kun tämä tutkiminen tietystikin kohta pannaan toimeen, on maanviljelijöillä silloin tilaisuus ja oikeus lausua asiasta mielipiteensä ja painava sanansa. Myöskin on tullut selville, että on aikomus niin vähän vedenpintaa nostaa, että laivaliike voisi välttävästi jatkua ja että vedenpinta tulisi siihen asemaan, jossa se vuonna 1902 veden matalimmillaan ollessa oli. Ei siis mitään pelkoa tulvan tuhoista ole Vuoksen vedenpinnan nostamisen kautta, ja kun tutkimus on käynyt, silloin tietysti on ratkaistu asia, millä tavalla laivakulkua Vuoksessa on ylläpidettävä, joko vedenpinnan kohottamisella patoamisen kautta tahi matalapaikkojen syventämisen kautta.

Katsokaamme sitten muutamalla lauseella vähän tarkemmin, mikä merkitys Vuoksen väylällä on tavaran kuljetukseen nähden. Useihin miljooniin kiloihin nousee kesäisin se kauppa- ja elintarpeiden määrä, joka Antrean asemalta Vuoksen virtaa myöten liukuu alas. On viime kesinä jokaisena laskettu se tarkkojen tietojen mukaan 3 miljoonaksi kiloksi. Ja ottaen huomioon, minkä verran nämä tavarat tulisivat maksamaan, jos ne kuljetettaisiin hevoskyydillä, ja taas mitä ne tulevat maksamaan, kun ne laivalla kuljetetaan, niin tämä erotus rahdissa tekee jo lähes 50,000 markkaa kesältä, eikä silloin vielä ole lukuunotettu sitä suurta puutavaramäärää, mikä mainittua Vuoksen väylää kulkee maailman markkinapaikoille. Myöskään ei ole otettu huomioon suurta matkustajaliikettä. Tuosta kauppa- ja elintarpeiden määrästä, mistä mainitsin, jää miljoona kiloa Pölläkkälään, siellä kun nimittäin on suuria sahalaitoksia ja lukuisa väestö elantotavarain kuluttajana; osa jää Vuosalmelle, ja 2 miljoonaa kiloa menee Kivi- ja Ristiniemeen. Siis kun nyt viime kesänä ja tänä kesänä enemmän on Vuoksen vedenpinta laskeutunut ja tavaran kuljetus on käynyt hankalaksi ja vaikeaksi sen kautta, niin sen kalliimmaksi se etupäässä yhä tulee köyhälle ja puutteen kanssa taistelevalle väestölle, kuta vaikeammaksi laivaliike käy. Tavaroita on nimittäin silloin kuljetettava vähissä määrin ja ne tulevat sen kautta yhä kalliimmiksi ja ostajan kukkarolle vaikeammiksi. Nyt on ainoastaan noin puolet lastista voitu kuljettaa veden vähyyden tähden ja Pölläkkälän sahoilla oleviin lotjiin nähden ei pidä paikkaansa, mitä välikysymyksen tekijä sanoi, että ne voivat matalapohjaisina kulkea täydessä lastissa. Minä olin tänne lähtöni edelläkin tilaisuudessa näkemään, kuinka kaikki lotjat täytyi lastata ainoastaan hyvin näpisti puoleen lastiinsa. Minä en siis voi tässä nähdä mitään vaaraa maanviljelykselle. Päinvastoin on suuresta merkityksestä Vuoksen väylän oleminen kulkureittinä. Pidän erittäin suotavana, että nyt väliaikaisesti liikettä tällä Vuoksen väylällä, joka on paljon kärsineen Karjalan Vuoksen varrella asuvien pitäjäläisten ikäänkuin toimeentulon ja liike-elämän valtasuonena, edistetään mainitun padon kautta, koska on todistettu, että sen vertainen veden kohoaminen ei mitään onnettomuutta tiedä maanviljelijöille, siksi kunnes on tutkimuksen kautta saatu selville, mikä tässä Vuoksen laivaliikkeen ylläpitämisessä on sopivin ja helpoin ja kenenkään oikeuksia loukkaamaton keino. Siis en voi kannattaa välikysymystä ja esitän päiväjärjestykseen siirtymistä.

Ed. Poutiainen: Pyydän kannattaa ed. Pykälän tekemää ehdotusta siinä kohden, että tämä asia lähetettäisiin valiokuntaan.

Senaattori Hjelt: Sen johdosta, mitä täällä on keskustelussa lausuttu, pyydän lisätä pari tietoa siihen, mitä äsken olin tilaisuudessa mainita.

Ed. Pykälä lausui, että nytkin veden ollessa varsin matalana, olisi mahdollista ylläpitää laivaliikettä sillä osalla Vuoksen virtaa, joka nyt on kysymyksessä. Viimeinen puhuja jo viittasi siihen, että tämä väite ei pidä paikkaansa. Tahdon mainita pari tietoa, jotka osoittavat, että ed. Pykälä tässä on joutunut harhaan. Matkustajalaiva Tapio käy, jos sillä on lastia, 1 metrin 80 senttimetrin syvyydessä. Se siis lastia otettuansa nykyänsä ei voi kulkea lainkaan. Matkustajalaiva Runo käy vain vähäsen matalampana. Molemmat ovat nykyänsä pakotetut tyytymään ainoastaan neljänteen osaan sitä lastia, jota varten ne ovat rakennetut ja jota ne tavallisissa oloissa kuljettavat. Toiminimi Hackman ja kump:nin hinaajalaiva on tavallisesti 1 metrin 85 senttimetrin syvässä. Nyt sen täytyy purkaa kokonaan painolastinsa ja voi silloin kulkea vaivoin, jos vesi nostetaan siihen määrään, joka nyt on ehdotettu, eli 1 metrin 65 senttimetrin korkeuteen. Lastiproomut käyvät lastattuina 2 metrin 25 senttimetrin syvyydessä. Jotta ne voisivat kulkea edes siinä vedessä, joka on aikomus saada tämän väliaikaisen padon kautta väylään, niin heidän täytyy purkaa $^2/_5$ lastistansa. Nämä muutamat esimerkit osoittavat siis, että vaikkakin puheenalainen väliaikainen pato saadaan toimeen, sittenkin laivaliike saapi tuntuvassa määrässä kärsiä, ja että sille suorastaan tarjotaan vaan hätäavustusta.

Ed. Pykälä lausui vielä, että, jos tuon padon rakentamiseen ryhdytään, se tulee vaatimaan suuria rahoja, syystä että se on rakennettava pitkän matkan päähän Kiviniemen koskesta paikkaan, jossa Vuoksi on jo, niinkuin hän lausui, kilometriä leveä. Asianlaita on kuitenkin se, että pato pystytetään — jos se huomataan tarpeelliseksi — aivan kosken niskaan. Rakennuspaikka on merkittynä kartalle, joka on tie- ja vesirakennusten ylihallituksessa nähtävänä kenelle hyvänsä, ja sijaitsee juuri siinä, missä Kiviniemen koski vallan kapeana alkaa, joka seikka selittää, miksi kustannus on niin mitättömän pieni.

Ed. Pykälä valitti eri kertoja, ettei hänellä ollut tekemäänsä välikysymystä varten riittävästi tietoja käytettävänään. Minun täytyy puolestani valittaa, että hän ei ole suvainnut ottaa varteen niitä tietoja, jotka ovat olleet hänelläkin tarjona ja joita hänelle on suorastaan tarjottu asianomaisessa virastossa. Jos hän ei olisi menetellyt tällä tavoin, olisi ehkä tämä välikysymys jäänyt kokonaan tekemättä.

Ed. Tokoi: Näin sivustakatsojaan on tämä välikysymys ja se aihe, minkä johdosta se on tehty, tehnyt hiukan omituisen vaikutuksen. Tässä nähtävästi on joutunut vaaraan muutamien kapitalististen toiminimien liikeyritykset sen johdosta, että korkea Luoja ei ole sallinut antaa tarpeeksi vettä, ja siitä syystä ovat he kääntyneet korkean hallituksen puoleen pyynnöllä saada avustusta tuon veden järjestämiseksi sellaiseksi, että heidän tulonsa eivät siitä kärsisi. Nyt kuitenkin näyttää, että vaara on olemassa, että toiset pääoman omistajat, nimittäin maanomistajat Vuoksella, silloin kärsisivät, jos liikkeenharjoittajat hyötyisivät, ja hallitus epäilemättä on sangen kiusallisessa asemassa, kumpaako näistä nyt avustaa. Väliaikaisesti on nähtävästi päätetty avustaa ensinnä toiminimeä Hackman ja kump. ja toiminimeä A. Ahlström, ja sittemmin luultavasti lopullisesti on asia järjestettävä siten, että molemmat mahdollisesti hallituksen hyvästä suomasta ja avusta tulevat osallisiksi, että Vuoksen virta vastaisuudessa ehkä syvennetään. Muuten tässä on ominaista juuri se, mitenkä erinomaisen kerkeä hallitus on ollut kallistamaan korvansa niille hartaille pyynnöille ja toivomuksille, joita toiminimet Hackman ja kump. sekä A. Ahlström ovat esittäneet siitä vaarasta, mikä heidän liikettään uhkaa. Minä en voi olla ihmettelemättä sitä, että hallitus on todellakin ollut niin sangen herkkätuntoinen ja herkkäkorvainen.

Minä olen päinvastoin siinä käsityksessä, että jos tällaisen pienen avustuksen olisi pyytänyt kansan työväen luokka jossakin hätätilassa, niin hallituksella tuskin olisi ollut mitään syytä kallistaa korvaansa koko anomukselle. Sitä todistaa jo se seikka, että hallitus on ollut niin äärettömän kernas vastaamaan tähän välikysymykseen. Ei pidä suinkaan jännityksessä näiden mieliä, ei pidä suinkaan epätoivoisessa tilassa heitä, vaan antaa lohdutuksensa aikanaan vastaamalla välikysymykseen, kun sen sijaan kansan suuren työtätekevän väestön joukot jännitettyinä odottavat vastausta erääseen toiseen

paljon tärkeämpään välikysymykseen, johon hallitus ei ole suvainnut toistaiseksi ainakaan antaa mitään vastausta, ei edes tietoa, josko se aikoo vastausta antaa. Tämä vain on niin omituinen kuva siitä menettelytavasta, siitä järjestelmästä, mikä meillä on vallalla, etten saata olla siitä tässä mainitsematta.

Muuten minulla ei ole mitään syytä estää, vaan päinvastoin kannatan ed. Pykälää siinä, että tämä asia lähetetään valiokuntaan; silloin saadaan lähemmin nähdä kuinka suuri hätä toiminimi Ahlströmillä ja Hackmanilla tässä kohden on ollut, kuinka suuri syy hallituksella on todellakin ollut kallistaa korvansa näiden vaativien toiminimien puoleen. Minä siis yhdyn lopulta siihen, että tämä asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan, jotta päästään asiassa paremmin selville, koska ed. Pykäläkään ei vielä tunnu asiasta selvillä olevan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Työjärjestyksen mukaan tulee eduskunnalle esittää hyväksyttäväksi tai hylättäväksi seuraava n. s. yksinkertainen siirtyminen päiväjärjestykseen: Kuultuaan annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Tätä ehdotusta ovat vastustaneet välikysymyksen tekijä ed. Pykälä sekä muutamat muut puhujat, ehdottaen, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen laatimista varten. Näitten ehdotusten välillä on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy yksinkertaisen siirtymisen päiväjärjestykseen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta ed. Pykälän ehdotuksen mukaisesti päättänyt, että asia lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan perustellun päiväjärjestykseen siirtymismuodon ehdottamista varten.

Äänestyksessä annetaan 72 jaa- ja 92 ei-ääntä; yksi lippu hylätään, koska se ei ollut suljettu.

Eduskunta on siis päättänyt, että asia lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan, jotta se ehdottaisi perustellun siirtymisen päiväjärjestykseen.

Ilmoitus kieltolaki-välikysymysten johdosta.

Puhemies: Eduskunnalle voin nyt ilmoittaa, että Keisarillisen senaatin talousosaston varapuheenjohtaja: kirjeessä, jonka hän vastikään minulle jätti, ilmoitti, että senaatti ei voi antaa vastausta niihin välikysymyksiin, jotka ed. Vihantola y. m. ja ed. Tokoi y. m. ovat tehneet kieltolakiasiasta, ja että kieltäytyminen on tapahtunut seuraavista syistä:

Sittenkuin se senaatti, joka viime talven kuluessa Keisarilliselle Majesteetille annettavaa alamaista lausuntoa varten käsitteli eduskunnan 1907 vuoden valtiopäivillä hyväksymää kieltolakiehdotusta, on hajonnut ja myöskin se senaatin jäsen, joka kauppa- ja teollisuustoimituskunnan silloisena päällikkönä on ehdottanut senaatin päättämän lausunnon ja jonka siis lähinnä olisi ollut asianomaisena välikysymyksiin vastattava, on poistunut, ei senaatti nykyisessä kokoonpanossaan katso soveliaaksi antaa vastausta puheena oleviin välikysymyksiin, mikäli ne koskevat kieltolakiasian tähänastista käsittelyä.

Toiselta puolen taas on kysymys siitä, mitä senaatti aikoo kieltolakiasiassa tehdä, sen luontoinen, että senaatti siihen väliaikaiseen tilaan nähden, jossa senaatti nykyään toimii, ei pidä asianmukaisena siihen vastata.

2) Valtioavun myöntämistä Pietarin suomalaiselle yhteiskoululle

(A. K.)

koskeva Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1, joka eilen illalla pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ja hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Loman jälkeen Eduskunta kokoontuu täysi-istuntoon keskiviikkona syyskuun 15 päivänä kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 8,19 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

18. Keskiviikkona 15 p. syyskuuta

klo 2 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Täysi-istunnossa kesäk. 29 p:nä pöydälle pantu ed. Ståhlbergin anomus saada vapautusta perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä. 291

Puhetta johtaa Ensimäinen Varapuhemies ed. Sirola.

Ensimäinen Varapuhemies: Ennen nimenhuutoa on ilmoitettava, että ed. Mikkola on näyttänyt asianmukaisesti hyväksytyn valtakirjansa ja on siis oikeutettu ryhtymään edustajantoimeen.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu tämän johdosta

Ed. Kaarne: Pyydän lausua lyhyesti vastalauseeni tätä valtakirjaa vastaan, sillä en voi sitä hyväksyä. Samalla pyydän ilmoittaa, että tulen asian johdosta tekemään ilmoituksen myöhemmin.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. J. Castrén, Danielson-Kalmari, Hainari, Kellosalmi, Y. Mäkelin ja von Troil.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä myönnetään ed. J. Castrénille lääkärintodistuksella näytetyn sairauden vuoksi tulevan lokakuun 12 päivään ja ed. Y. Mäkelinille niinikään sairauden tähden kahdeksi viikoksi sekä yksityisten asiain takia ed. Hainarille ja von Troilille kummallekin täksi päiväksi ja ed. Kellosalmelle tämän viikon ajaksi.

Ensimäinen Varapuhemies: Edustajat Käpy ja Andersin, joista Käpy on jäsen suuressa valiokunnassa ja toimitusvaliokunnassa ja varajäsen perustuslakivaliokunnassa, talousvaliokunnassa ja työväenasiainvaliokunnassa sekä Andersin jäsen talousvaliokunnassa ja suuressa valiokunnassa sekä varajäsen laki- ja talousvaliokunnassa, ovat ilmoittaneet, että he ovat nimitetyt jäseniksi senaatin oikeusosastoon eivätkä siis vastoin valtiopäiväjärjestyksen 38 §:ää voi toimia näissä valiokunnissa. Sen vuoksi eduskunta, ottamalla huomioon heidän ilmoittamansa esteen, kehottanee valitsijamiehiä valitsemaan toisia jäseniä ja varajäseniä asianomaisiin erikoisvaliokuntiin, jota vastoin suuri valiokunta tulee täydennettäväksi sillä tavalla kuin on säädetty työjärjestykseen liitettyjen, suhteellisen vaalitavan mukaan toimitettavista vaaleista voimassa olevien määräysten 13 §:ssä.

Ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Ed. Ståhlbergin anomus

että hänet vapautettaisiin perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä, joka täysi-istunnossa 29 p:nä viime kesäkuuta pantiin pöydälle tähän täysistuntoon, esitetään edelleen:

Keskustelu:

Ed. Estlander: Hr Ståhlbergs anhållan om befrielse är i så mått, synes det mig, fullkomligt motiverad, som det icke är möjligt för en och samma landtdagsman att vara ordförande uti tvenne så viktiga utskott, som de här ifrågavarande. Det kan därför synas obilligt att göra några som helst invändningar emot denna anhållan. Likväl måste jag såsom medlem af grundlagsutskottet beklaga, att hr Ståhlberg har ansett det vara nödvändigt för honom att afgå just från ordförandeskapet uti grundlagsutskottet. Detta utskott är, särskildt under nuvarande förhållanden af synnerlig vikt. Dess arbete berör de väsentligaste frågorna, och med den sammansättning landtdagen har är det icke så lätt att i detta utskott få dugliga medlemmar. Vi hafva äfven erfarit att en af utskottets medlemmar genom sjukdom kommer att vara förhindrad under en stor del af den återstående tiden. Jag vill för min del icke yrka på att hr Ståhlbergs anhållan icke skulle bifallas, utan jag har endast velat framhålla hurusom det enligt min tanke skulle vara lättare för stora utskottet att bland sina sextio medlemmar erhålla en annan ordförande.

Ed. Rosenqvist: Jag delar den senaste talarens uppfattning, att grundlagsutskottet har svårt att förlora en person med de insikter, den skicklighet och arbetsduglighet, som hr Ståhlberg innehar. Mig synes det att hänsyn till grundlagsutskottets kraf borde träda framom hänsynen till stora utskottets. I stora utskottet är det lättare att finna en lämplig ordförande. Det som här i främsta rummet fordras af ordföranden är en formell förmåga att leda förhandlingarna vid mötet. Af grundlagsutskottets ordförande fordras däremot mycket mera och mycket annat. Det är därför ytterst svårt att här finna en fullt lämplig person. För närvarande torde också de ärenden, som hänskjutits till stora utskottet, vara relativt få och obetydliga. Det har därför synts mig icke omöjligt att åtminstone tillsvidare samma person kunde vara ordförande såväl i stora utskottet som i grundlagsutskottet. Jag skulle därför för min del vilja föreslå, att herr Ståhlbergs anhållan åtminstone tillsvidare icke af landtdagen bifölles.

Ed. Ståhlberg: Jos mieli suuren valiokunnan voida täyttää tärkeätä tehtäväänsä valtiopäiväkoneistossa, on ilmeisesti välttämätöntä, että tällekin valiokunnalle omistetaan riittävästi työvoimia, sillä eihän ole mitään järkeä siinä, että kymmenkunta erikoisvaliokuntaa valmistelee lakiehdotuksia, jotka haudataan hiljaisesti kuolemaan suuressa valiokunnassa. Erittäinkin pitää luonnollisesti suuren valiokunnan puheenjohtajan voida omistaa sekä työtä että huomiota siellä esiintuleville asioille. Nyt jo on lakiehdotus lähetettynä suureen valiokuntaan, niin että sen kokoukset voivat alkaa, ja esille tulevia asioita voipi kyllä olla syytä ennakoltakin valmistella. Näistä syistä minä edelleenkin toivoisin, että eduskunta suostuisi pyyntööni, koska ei ainakaan minun ole mitenkään mahdollista saada suuren valiokunnan puheenjohtajantointa kelvollisesti toimitetuksi muitten kiireitten sivutoimena.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen Varapuhemies: Keskustelussa on ed. Rosenqvist ehdottanut, että ed. Ståhlbergin anomus toistaiseksi jäisi hyväksymättä. Tämä minun ymmärtääkseni olisi ehdotus anomuksen hylkäämisestä, mutta kun sitä ei ole kannatettu, ei sitä voitane esittää äänestyksenalaiseksi.

Ed. Listo: Kyllä minun käsitykseni mukaan täytyy äänestää tässä asiassa, koska tehtyä ehdotusta kerran on vastustettu. Ei ole ollenkaan sanottu, etteikö mahdollisesti löydy kamarissa muitakin, jotka ovat samaa mieltä kuin ed. Rosenqvist vaikk'eivät he ole esiintyneet.

Ensimäinen Varapuhemies: Ed. Liston huomautus, huomaan minä, onkin oikea. Minä olin ajatellut sitä, että tämä oli jo kerran ollut pöydälle pyydettynä ja että ed. Rosenqvistin ehdotus merkitsi pöydällepanopyyntöä, jossa tapauksessa sitä olisi täytynyt kannattaa. Kun sen toistaiseksi hylkääminen merkitsi sen tällä kertaa kokonaan hylkäämistä, niin se on todellakin sen vastustamista, ja on asiasta siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Ståhlbergin vapautuspyynnön, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ståhlbergin pyyntö hylätty.

Äänestyksessä annetaan 101 jaa- ja 78 ei-ääntä sekä 1 tyhjä ja 1 avonainen lippu.

Ensimäinen Varapuhemies: Eduskunta on täten hyväksynyt ed. Ståhlbergin vapautuspyynnön; ja kehoitetaan valitsijamiehiä täyttämään täten tyhjäksi jäänyt valiokunnan jäsenen paikka.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Listo: Minä pyytäisin täten kehottaa eduskunnan valitsijamiehiä kokoontumaan tulevana perjantaina t. k. 17 päivänä suuren valiokunnan huoneeseen Säätytalolle kello ½ 11 aamupäivällä toimittamaan sen tehtävän, minkä eduskunta tänä päivänä on valitsijamiehille antanut.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Istunto päättyy klo 3,2 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

19. Perjantaina 17 p. syyskuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

Ed. von Troilin edusk. esitys N:o 38 sisältävä
a) ehdotuksen paloviinan ja muiden poltettujen tai tislattujen väkijuomain myymisestä, kuljetuksesta ja varastossapitämisestä 9 p:nä kesäkuuta 1892 annetun keis. asetuksen erinäisten pykälien muuttamisesta toisin kuuluviksi;
b) ehdotuksen asetukseksi, joka koskee viinien ja muiden miedompain väkijuomain myyntiä ja anniskelua; sekä
c) ehdotuksen asetukseksi väkeväin mallasjuomain myymisestä ja anniskelusta. 297

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi edellisessä istunnossa vapautuksen saaneet kolme edustajaa, ed. Danielson-Kalmari.

Ilmoitusasiat:

Eduskunnalle ilmoitetaan, että suuren valiokunnan jäseniksi edustajain Kävyn ja Andersinin sijaan tulevat edustajat Voipio ja Aitamurto.

Niinikään ilmoitetaan Eduskunnalle ed. Talaksen pyyntö, että hänet vapautettaisiin perustuslakivaliokunnan varajäsenyydestä, syystä että hän lakivaliokunnan varsinaisena jäsenenä ei voi ottaa osaa perustuslakivaliokunnan töihin niin tehokkaasti, kuin hänen varajäsenenä tällä haavaa pitäisi.

Keskustelu:

Ed. Söderholm: Det synes mig, att det utaf hr Talas anförda skälet icke i detta fall kan anses bindande. Jag är i samma läge som han, i det jag är medlem af lagutskottet och suppleant i grundlagsutskottet, men jag har icke ansett detta vara tillräcklig orsak att anhålla om befrielse från suppleantskapet i grundlagsutskottet. Det är naturligt att de grupper, som icke äro så talrika, måste binda sina medlemmar på mer än ett håll, och vid sådant förhållande kan jag icke finna, att hr Talas har mera anledning än andra att på denna grund anhålla om befrielse.

Ed. Listo: Myöskin minä pyydän vastustaa ed. Talaksen pyyntöä, erittäinkin kun lienee aikomus hänen sijalleen perustuslakivaliokunnan varajäseneksi asettaa edustaja, joka on vakinaisena jäsenenä toisessa valiokunnassa. Mitä asia siitä paranee?

Ed. Talas: Syynä siihen, että olen pyytänyt vapautta perustuslakivaliokunnan varajäsenyydestä, on se, että ed. Jonas Castrénille on myönnetty vapautta lokakuun 12 päivään saakka, joten siis minä tulisin varajäsenenä olemaan pakotettu olemaan läsnä perustuslakivaliokunnan kokouksissa aina siihen päivään asti. Näin ollen siis minun asemani on toisenlainen kuin ed. Söderholmin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska ed. Talaksen pyyntöä on vastustettu, tulee asiasta äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Talaksen pyynnön, äänestää „jaa", jos „ei" voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä ovat „ei"-äänet voitolla; ed. Talaksen pyyntö on siis hylätty.

Sen johdosta ettei toimittaja O. Vihantola, joka valtiopäivien alussa valittiin talousvaliokunnan varajäseneksi, enää ole edustajana, kehoitetaan valitsijamiehiä valitsemaan uusi varajäsen talousvaliokuntaan.

Puhemiehen kehoituksesta sihteeri lukee seuraavan, kirjelmän kera saapuneen valitsijamiesten kokouksen pöytäkirjan:

> Pöytäkirja, tehty Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa syyskuun 17 päivänä 1909. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet, paitsi Aalle, J. Castrén ja Lundtsröm, joiden sijaan astuivat varajäsenet: Komu, Haveri ja Turunen.

1 §.

Eduskunnasta saapuneiden kirjelmäin n:o 282 ja 283 johdosta kehotti puheenjohtaja valitsijamiehiä valitsemaan perustuslakivaliokuntaan, talousvaliokuntaan ja toimitusvaliokuntaan kuhunkin yhden varsinaisen jäsenen sekä perustuslakivaliokuntaan, talousvaliokuntaan, laki- ja talousvaliokuntaan ja työväenasiain valiokuntaan kuhunkin yhden varajäsenen; ja valittiin yksimielisesti

Varsinaisiksi jäseniksi

edust. Ståhlbergin sijaan perustuslakivaliokuntaan edust. Mikkola,

edust. Andersinin sijaan talousvaliokuntaan edust. Kares,

edust. Kävyn sijaan toimitusvaliokuntaan edust. Honkajuuri.

Varajäseniksi

edust. Kävyn sijaan perustuslakivaliokuntaan edust. Kairamo,

edust. Kävyn sijaan talousvaliokuntaan edust. Kruus,

edust. Andersinin sijaan laki- ja talousvaliokuntaan edust. Repo,

edust. Kävyn sijaan työväenasiain valiokuntaan edust. Honkajuuri.

Koska sen johdosta, että edust. Kares oli tullut valituksi talousvaliokunnan varsinaiseksi jäseneksi, vielä yksi varajäsenen paikka mainitussa valiokunnassa oli täytettävä valittiin niinikään yksimielisesti tähän edust. Anneberg.

2 §.

Tätä pöytäkirjaa tarkastamaan valittiin edustajat Aitamurto, Karhi, Kotonen ja Stenbäck.

3 §.

Pöytäkirja luettiin heti tarkastettavaksi ja hyväksyttiin.

Toimeksi saanut

Onni Hallstén.

Uusia arm. esityksiä.

Eduskuntaan saapuu ilmoituksen jälkeen senaatinkanslisti Rautavaaran seuraamana

Senaattori Otto Wrede, joka lausuu: Kunnioitettava herra Puhemies! Arvoisa Suomen Eduskunta! Keisarillisen Suomen Senaatin määräyksen mukaan saan kunnian Suomen Eduskunnalle jättää seuraavat Keisarillisen Majesteetin armolliset esitykset, nimittäin:

n:o 9 leimasuostunnasta;

n:o 10 erityisiä muutoksia Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle 6 päivänä joulukuuta 1869 annettuun kirkkolakiin; ja

n:o 11 teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla.

Puhemies: Eduskunnan puolesta saan kiittää annetuista armollisista esityksistä; ja on eduskunta ottava ne perustuslainmukaiseen käsittelyyn.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Muutoksia väkijuomalainsäädäntöön

sisältävä ed. vapaaherra von Troilin eduskuntaesitys n:o 38 esitetään ja lähetetään Puhemiesneuvoston ehdotuksesta t a l o u s v a l i o k u n t a a n.

P u h e m i e s: Koska ne arm. esitykset, jotka äskettäin annettiin eduskunnalle, ovat jo eduskunnalle jaetut, voinemme esittää ne pöydällepanoa varten.

Ehdotan ne p a n t a v i k s i p ö y d ä l l e seuraavaan istuntoon.

Ehdotus hyväksytään.

Seuraava istunto on ensi tiistaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 6,35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

20. Tiistaina 21 p. syyskuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

Täysi-istunnossa t. k. 17 p:nä pöydälle pannut:

1) Arm. esit. N:o 9 leimasuostunnasta. 304

2) Arm. esit. N:o 10 erityisistä muutoksista Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle 6 p:nä joulukuuta 1869 annettuun Kirkkolakiin. „

3) Arm. esit. N:o 11 teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla. „

Toinen käsittely:

4) Ehdotus asetukseksi sonnien laitumelle laskemisesta.

Asiakirjat: Arm. esit. N:o 1; Maatalousvaliokunnan mietintö N:o 1; Suuren valiokunnan mietintö N:o 1.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi ennen vapautusta saaneita, ed. Sohlberg ja Tokoi.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat yksityisten asiain takia ed. Tokoi tästä illasta ensi lauvantaihin saakka ja ed. Sohlberg tämän päivän istunnosta.

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtajaksi

ilmoitetaan valitun ed. J. Castrén.

Muutoksia valiokunnan jäsenyydessä.

Puhemies ilmoittaa valitsijamiehiltä saapuneen kirjeen kera seuraavan pöytäkirjan, jonka sihteeri lukee:

> Pöytäkirja tehty Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa syyskuun 21 päivänä 1909. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet paitsi Airola, Häyrynen, A. Jokinen, Kairamo, Koskinen, Lehtonen, Orasmaa, Sohlberg, Sundblom ja J. Castrén, jonka viimeksimainitun sijaan astui varajäsen Haveri.
>
> 1 §.
>
> Eduskunnasta saapuneen kirjelmän n:o 293 johdosta kehotti puheenjohtaja valitsijamiehiä valitsemaan yhden varajäsenen talousvaliokuntaan ent. edustajan Vihantolan sijaan, ja tuli tähän yksimielisesti valituksi edustaja Kaarne.
>
> 2 §.
>
> Tätä pöytäkirjaa tarkastamaan valittiin edustajat M. Hoikka, Waarala, Roos ja Riihelä.
>
> 3 §.
>
> Pöytäkirja luettiin heti tarkastettavaksi ja hyväksyttiin.
>
> Toimeksi saanut
>
> Onni Hallstén.

Puhemiesneuvosto, nojautuen työjärjestykseen liitettyjen, suhteellisen valitavan mukaan toimitettavista vaaleista voimassa olevien määräysten 12 §:n viimeiseen kohtaan, ehdottaa että perustuslakivaliokuntaan päätettäisiin asetettavaksi yksi varajäsen lisää.

Tämä ehdotus hyväksytään.

Anomusehdotusten siirto toiseen valiokuntaan.

P u h e m i e s: Valtiovarainvaliokunta on eduskunnalle lähettämässään kirjelmässä ehdottanut, että ed. Alkion y. m. tekemät kaksi anomusehdotusta, jotka valtiopäiväin alussa lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan ja jotka tarkoittavat, toinen eli anomusehdotus n:o 90, obligationiluottojärjestelmän sovelluttamista tilattoman väestön maanhankinnan avustamiseksi sekä arm. esityksen antamista asiasta eduskunnalle ja toinen eli anomusehdotus n:o 145 toimenpiteitä obligationilainojen hankkimiseksi kunnille viljelyskelpoisten maiden viljelyskuntoon saattamiseksi, nyt siirrettäisiin maatalousvaliokuntaan, koska nämä anomukset koskevat maataloudellisia kysymyksiä ja tällaiset anomukset edellisilläkin valtiopäivillä ovat olleet maatalousvaliokunnan käsiteltävinä.

Puhemiesneuvosto puolestansa on päättänyt puoltaa tätä ehdotusta.

Ehdotus hyväksytään.

Ed. Mikkolan vaalia koskeva asia.

P u h e m i e s: Ed. Kaarne on puhemiehelle jätetyssä kirjelmässä tehnyt ehdotuksen, joka koskee ed. Mikkolan vaalia ja sanotussa kirjelmässä lausunut m. m. että Turun läänin eteläisen vaalipiirin keskuslautakunta viime eduskuntavaalissa on antanut valtakirjan toimittaja O. Vihantolalle, vaikka keskuslautakunta olikin julistanut tohtori Matti Helenius-Seppälän valituksi, että Turun ja Porin läänin kuvernööri sittemmin valitusten johdosta on määränyt Mikkolan edustajaksi, siten rikkoen perustuslakia vastaan, ja että Keisarillinen Senaatti, johon kuvernöörin päätöksen johdosta valitettiin, ei oikaissut valitusta, kun valittajat eivät asiakirjoihin liittäneet todistusta äänioikeudestaan. Kun nyt ed. Kaarneen mielestä täten on tapahtunut sekä erehdys, sikäli että Mikkola on määrätty edustajaksi, vaikka edustaja olisi ollut määrättävä kristillisen työväenpuolueen listasta, että myöskin sellainen rikollisuus, josta Senaatti on käskenyt panna mainitun kuvernöörin syytteeseen, niin ed. Kaarne, viitaten Valtiopäiväjärjestyksen 22 §:n 3 kohtaan, pyytää että koko kysymys riidanalaisen edustajapaikan täyttämisestä otettaisiin eduskunnassa esille ja että eduskunta, lähetettyänsä asian ensin perustuslakivaliokunnan selvitettäväksi, tekisi puheenalaiseen vaaliin tarpeellisen oikaisun.

Koska kuitenkin ne viranomaisten toimenpiteet, joita ed. Kaarne esittää pyyntönsä perusteeksi, kuten hänen kirjelmästänsä käy ilmi, eivät sisällä sellaista rikollisuutta tai erehdystä, jollaista Valtiopäiväjärjestyksen 22 §:n 3 kohdassa tarkoitetaan ja kun sitäpaitsi kysymys puheenalaisesta vaalista, mikäli koskee niitä asianhaaroja, joiden nojalla ed. Kaarne vaatii oikaisua, jo on virastojen puolelta lopullisesti ratkaistu, pidän ed. Kaarneen nostamaa kysymystä perustuslainvastaisena enkä katso voivani sitä eduskunnalle esittää. Olen valmis alistamaan asian eduskunnan ratkaistavaksi siinä tarkoituksessa kuin Valtiopäiväjärjestyksen 69 § määrää.

Ennenkuin annan kellekään puheenvuoron, pyydän huomauttaa, että käsittelynalaiseksi siis nyt voi tulla vain kysymys puhemiehen menettelystä mutta ei itse asiasta.

Keskustelu:

Ed. K a a r n e: Pyytäisin huomauttaa, että V. J:n 48 §:n 1 mom. antaa edustajalle oikeuden puhua mielipiteensä vapaasti pöytäkirjaan kaikista silloin keskustelunalaisina olevista asioista ja kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu.

Tämän oikeuden nojalla rohkenen tässä tehdä asian viimeisimmän vaiheen johdosta sellaisen ehdotuksen, johon V. J:n 69 §:ä oikeuttaa, ja sentähden minun täytyy lyhyesti kertoa asian kulku.

Vähää ennen ensimäisen täysi-istunnon alkamista tämän kuun 15 päivänä sain äkkiarvaamatta kutsun saapua puhemiehen kansliaan, jonne tultuani puhemies tiedusteli, aionko pu-

hua herra Mikkolan edustajavaltakirjan johdosta. Myönsin sen olevan aikomukseni, koska asiassa on tapahtunut ilmeinen vääryys. Silloin puhemies ilmoitti, ettei minun sallita puhua itse asiasta vaan ainoastaan lausua muutamalla sanalla vastalause ja jälkeenpäin tehdä ilmoitus eduskunnalle. Mutta siinä tapauksessa, etten tähän antaisi lupaustani, pelotti hän minua sillä, etten tule saamaan puheenvuoroa ensinkään. Asiaa jonkun aikaa harkittuani en olisi tahtonut antaa itseäni sitoa, sillä V. J:n 9 §:n mukaan on edustajan noudatettava ainoastaan totuutta ja oikeutta sekä perustuslakeja eivätkä häntä sido mitkään muut määräykset, ja V. J:n 48 §:n 1 momentin mukaan taasen on edustaja oikeutettu pöytäkirjaan vapaasti puhumaan ja lausumaan mielensä kaiken sen laillisuudesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu. Mutta tultuani siihen käsitykseen, että jos en sinä hetkenä anna vaadittua lupausta, en saa lausua edes vastalausettani herra Mikkolan valtakirjaa vastaan, annoin tuon lupauksen, vaikkakin kovasti ihmettelin tällaista uutta sensuuria, ja sain sitten luvan jättää kirjallisen esityksen asiasta. Tämän esityksen jätinkin seuraavana päivänä asianmukaisine perusteluineen puhemiehelle, joka lupasi antaa siitä lausuntonsa. Nyt on puhemies antanut kieltävän vastauksensa, vaikka keväällä jättämäni esitys, joka koski ed. Vihantolan ja tohtori Seppälän välistä asiaa, ei kohdannut minkäänlaista vaikeutta, vaikka asia muuten oli perustuslakiin nähden samanluontoinen.

Kun asian pohjana on niin julkinen erehdys, että 5,741 kansalaista menettäisi sen kautta kalliin kansalaisoikeutensa, ja niin törkeä lain rikos, että senaatin oikeusosasto on käskenyt prokuraattorin nostamaan siitä syytteen asianomaista virkamiestä vastaan, niin olisi mielestäni eduskunnalla ollut oikeus V. J:n 22 §:n 3 momentin nojalla tutkia kysymys herra Antti Mikkolan oikeudesta istua tässä eduskunnassa vastoin V. J:n 4 §:n 1:n momentin määräystä, että edustajat ovat valittavat „suhteellisilla" vaaleilla ja pyydän näin ollen V. J:n 69 §:n nojalla, jott'ei näin tärkeä asia jäisi selvitystä vaille, ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan tutkittavaksi, onko alkuperäisen tämän kuun 16 päivänä jätetyn ehdotukseni esille ottaminen vastoin perustuslakia.

Mutta että eduskunta voisi vähänkään arvostella, onko ilmoitus edes sen arvoinen, että siitä olisi pyydettävä perustuslakivaliokunnan lausuntoa, vaiko heti hyväksyttävä puhemiehen toimenpiteet, pyydän minä ilmoittaa riidanalaisen ehdotuksen sisällön, joka on seuraava:

„Pyydän kunnioittaen Valtiopäiväjärjestyksen 48 §:n 1 mom:n ja 22 §:n 2 ja 3 mom:n nojalla tehdä eduskunnalle ehdotuksen, joka vaatii asianomaisen perustelun. Kuten jo viimein lyhyesti lausuin, pakottaa minua ehdotukseni tekemiseen hra Antti Mikkolan edustajanvalta, jonka oikeudesta panin vastalauseeni. Minun täytyy lyhyesti esittää koko asian kulku.

Turun läänin eteläisen vaalipiirin Kristillisen Työväen vaaliliiton ehdokkaan tohtori Matti Helenius-Seppälän nimi oli vuonna 1908 jätetty erehdyksestä pois Helsingin kaupungin henkikirjoitusluettelosta. Kun hän kuitenkin oli viimeisen eduskuntavaalin aikana asianomaisella valtakirjalla varustettu eduskunnan jäsen, Valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n 1 mom:n nojalla, oli meidän mahdotonta olettaa muuta, kuin että hänen Vaalilain 9 §:n 2 mom:n mukaan tekemänsä oikaisuvaatimus tulisi huomioon otetuksi, koska perustuslain, nimittäin Valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n 1 mom:n määräyksen, pitäisi merkitä enemmän, kuin vaillinaisesti pidettyjen henkikirjoitusluettelojen nojalla tehdyt vaaliluettelot, joitten mukaan jotenkin useilla henkilöillä viime eduskuntavaaleissakin oli kaksi ääntä samalla kuin niistä oli jätetty pois eduskunnan jäseniä, vaikka nämä jo valtiopäivämiestoimensakin perustuksella ovat katsottavat maassa vakinaisesti asuviksi kansalaisiksi, joita ei Valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n 2 mom:n 3 kohta oikein tulkittuna vertaamalla sitä entisen 15 p. huhtikuuta 1869 annetun Valtiopäiväjärjestyksen 14 §:n 1 mom:n 1 kohtaan ja saman pykälän 4 mom:iin saata koskea. Itse vaalin tapahtuessa ei mainitun valituksen lopullisesta kohtalosta ollut tietoa, siitä kun oli prokuraattoriin valitettu. Senaattikaan ei liene, valituksen muka myöhästymisen takia, vaikka se tehtiin samana päivänä kuin asianomainen sai kuvernöörin päätöksen tietoonsa, ottanut kaikinpuolisesti tutkiakseen hra Helenius-Seppälän äänioikeusasiaa. Koska tavallisen järjen mukaan oli mahdotonta käsittää, että henkilö, joka valtakirjansa nojalla Valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n 1 mom:n mukaan oli sillä hetkellä eduskunnan jäsen, ei kuitenkaan samana ajankohtana olisi eduskunnan jäseneksi kelvollinen,

kristillinen työväki äänesti muiden ehdokkaittensa ohella tohtori Helenius-Seppälää, koska sillä joka tapauksessa oli turvanaan toinen perustuslain kohta, Valtiopäiväjärjestyksen 4 §:n 1 mom., joka sanoo, että „edustajat valitaan välittömillä ja suhteellisilla vaaleilla", sekä Vaalilain 55 §:n 1 mom:n selvä määräys: „Jos joku niistä, joita valitsija on äänestänyt, ei ole vaalikelpoinen tai selvästi nimitetty, olkoon kuitenkin valitsijan ääni voimassa toisiin nähden." Kuten tunnettu, julistikin asianomainen Keskuslautakunta tohtori Helenius-Seppälän valituksi, mutta ei antanut hänelle valtakirjaa, vaikka Vaalilain 73 §:n 2 mom:ssa sanotaan: „Kullekin valitulle toimituttakoon Keskuslautakunta myös viipymättä hänen valtakirjansa." Sen sijaan antoi Keskuslautakunta valtakirjan Kristillisen työväen vaaliliitossa lähinnä ääniä saaneelle toimittaja O. Vihantolalle. Vaalista valitettiin nuorsuomalaisen puolueen vaaliliiton taholta Turun ja Porin läänin kuvernööriin, joka törkeällä tavalla rikkoen suhteellisen vaalitapamme koko sisältöä ja sitä perustuslain selvää kirjainta vastaan, että edustajat valitaan „suhteellisilla vaaleilla", määräsi kokonaan toisen vaaliliiton ehdokkaan, lakitieteen kandidaatti Antti Mikkolan, kristillisen työväen edustajapaikalle. Tästä valittivat useat kristillisen työväen vaaliliiton valitsijayhdistysten asiamiehet Keisarilliseen senaattiin. Mutta senaatti ei oikaissut asiata, koska valittajat eivät olleet valitukseen liittäneet todistusta äänioikeudestaan. Kun Vaalilain 76—78 §:issä, missä valituksista puhutaan, ei mainita mitään tällaisesta todistuksesta, on mahdotonta ymmärtää, millä oikeudella Keisarillinen senaatti on voinut tällä perustuksella kieltäytyä valitusta tutkimasta. Pikemmin viittaisi Vaalilain 77 § siihen, että senaatin kuten kuvernöörin olisi tullut vaatia „heti ne tiedot ja selitykset, jotka valituksen johdosta katsotaan tarpeellisiksi", eikä tiedon hankkiminen valittajain äänioikeudesta suinkaan olisi pitänyt kohdata vaikeutta, koska nämät samalla olivat valitsijayhdistysten asiamiehiä. Mutta vieläkin merkillisempää on, että Keisarillinen senaatti sanoo jättäneensä valituksen tutkimatta jättäen julkivääryyden oikaisematta, mutta kuitenkin on ottanut asian tutkiakseen, koska on havainnut kuvernöörin, määrätessään edustajavaltakirjan annettavaksi kokonaan toisen puolueen edustajaehdokkaalle, menetelleen niin väärin, että on lähettänyt asiakirjat prokuraattorille syytteen nostamista varten kuvernööriä vastaan. Kuinka on Keisarillinen senaatti voinut havaita tämän vääryyden, jollei se ole ollenkaan ottanut valitusta tutkiakseen?

Asiasta on paraillaan valitettu prokuraattoriin lakia rikkoneiden syytteeseen panemista varten. Mutta itse vääryyden korjaaminen on eduskunnan asia, sillä Valtiopäiväjärjestyksen 22 §:n 3 mom:ssa sanotaan: „Muuten älköön kysymystä edustajavaalin pätevyydestä otettako valtiopäivillä käsiteltäväksi, ellei muistutusta tehdä siitä, että vaalissa taikka siihen kuuluvissa toimenpiteissä ilmeisesti on joko menetelty rikoksellisesti tai erehdytty vaalin tuloksen määräämisessä. Tässä tapauksessa on eduskunnalla oikeus, jos samalla on selvää, että rikoksellisuus tai erehdys on saattanut vaikuttaa vaalin tulokseen eikä muutosta enää voi valitustietä aikaansaada, tehdä vaalilain määräyksiin soveltuva oikaisu." Tässä ovat nyt molemmat asianhaarat tapahtuneet yht'aikaa. On tapahtunut „erehdys", kun on hra Antti Mikkola lähetetty eduskuntaan kristillisen työväen edustajapaikalle, ja on tapahtunut sellainen „rikoksellisuus", että senaatti on käskenyt panna kuvernöörin siitä syytteeseen. Ei myöskään voida muutosta enää „valitustietä" aikaansaada. Näin ollen on eduskunnan itsensä ryhdyttävä saattamaan asiat oikealle tolalle.

Arvaan kyllä, kuinka vaikeassa asemassa hra Mikkola tuntenee tässä asiassa olevansa, hänen tunnuslauseensa kun sanotaan olevan: „Laillinen pysyköön, laiton purkautukoon", mutta ei hänkään liene voinut olla hänelle tarjottua valtakirjaa vastaanottamatta. En siis tahdo häntä millään tavalla personallisesti loukata, kun olen ollut pakotettu Valtiopäiväjärjestyksen 22 §:n 2 mom:n mukaisesti tekemään muistutuksen hra Mikkolan „edustajakelpoisuutta" vastaan, koska senaatti ei ole kristillisen työväen viimeistä valitusta ottanut varsinaisesti tutkiakseen.

Kun lopulta olen joutunut yksinäni edustamaan kristillisen työväen vaaliliittojen lähes 25,000 äänestäjää, ei ole minulla omasta ryhmästä edes ehdotuksieni kannattajaa. Mutta kun tässä on kysymyksessä koko eduskunnalle yhteinen asia: Valtiopäiväjärjestyksen loukkaamattomuuden valvominen, toivon, etten jää tarpeellista kannatusta vaille pyytäessäni kunnioittaen ehdottaa, että koko kysymys riidanalaisen

edustajapaikan täyttämisestä lykättäisiin perustuslakivaliokuntaan selvitettäväksi, jotta eduskunta voisi tehdä Valtiopäiväjärjestyksen 22 §:n 3 mom:n nojalla tarpeellisen oikaisun."

Tällainen oli kokonaisuudessaan ehdotukseni, jonka puhemies kieltäytyi esittämästä. Eduskunta on nyt tilaisuudessa osoittamaan, miten paljon sillä on oikeudentuntoa tässä asiassa.

Ed. Wuorimaa: Valtiopäiväjärjestyksen 22 §:ssä on sanottu, että jos vaalissa taikka siihen kuuluvissa toimenpiteissä ilmeisesti on joko menetelty rikoksellisesti tai erehdytty vaalin tuloksen määräämisessä, siinä tapauksessa eduskunnalla on oikeus päättää asiassa. Tässä sanotaan selvästi: „ei ainoastaan vaalissa, vaan siihen kuuluvissa toimenpiteissä". Toimenpiteisiin kuuluu tässä tapauksessa sekä vaalilautakunnan toimenpide, että lopullisesti kuvernöörinviraston toimenpide. Me tiedämme, että vaalilautakunta on erehtynyt asiassa, ja senaatin päätöksestä taas saamme tietää, että kuvernööri on menetellyt rikoksellisesti. Sentähden minä puolestani kannatan ed. Kaarneen ehdotusta, että eduskunta ottaisi päättääkseen tästä asiasta.

Asialla on myöskin suuri periaatteellinen merkitys. Jos — — —

Puhemies keskeyttäen: Pyydän huomauttaa, että tässä nyt ei ole puhe ed. Kaarneen ehdotuksesta semmoisenaan, vaan ainoastaan puhemiehen menettelystä, siitä, onko eduskunta hyväksyvä puhemiehen menettelyn, vai onko asia menevä perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Wuorimaa jatkaa: Minä sentähden en voi hyväksyä puhemiehen menettelyä.

Ed. Björkstén: Enligt min tanke är det fullkomligt tydligt, att frågan om landtdagsmannen Mikkolas behörighet är en slutbehandlad angelägenhet, som icke kan blifva föremål för landtdagens ompröfning. I denna sak har veterligen ingenting inträffat, som förnuftigtvis kan rubriceras såsom ett uppenbart brottsligt förfarande beträffande valet eller därtill hörande åtgärder. Möjligt, för att icke säga sannolikt, är visserligen, att den af guvernören omfattade och tillämpade uppfattningen beträffande vallagens bestämmelser är oriktig, men en felaktig lagtolkning, hvilken skett i god tro, kan i ingen händelse likställas med ett uppenbart brottsligt förfarande. Misslyckad är jämväl hänvisningen till L. O:s stadgande beträffande misstag vid fastställande af verkställda vals utgång. Förutom att detta stadgande antagligen icke afser ett sådant förhållande, hvarom nu är fråga, är nämligen att märka, att ett inskridande från landtdagens sida är tillåtet endast beträffande sådana omständigheter, som icke varit föremål för myndigheternas ompröfning. I förevarande fall har saken i behörig ordning handlagts af myndigheterna och guvernörens utslag vunnit laga kraft i följd af försummelse från vederbörandes sida att i behörig ordning anföra besvär hos högsta domstolen. Ett laga kraft vunnet utslag bör ovillkorligen respekteras och lända till efterrättelse, ty just detta ligger i begreppet laga kraft. Guvernörens utslag måste, då detsamma nu en gång fått vinna laga kraft, tillerkännas samma giltighet, samma hälgd, som ett utslag af högsta domstol; och ingen torde väl vilja påstå, att det vore vare sig lämpligt eller möjligt för landtdagen att exempelvis ändra eller rubba ett utslag af högsta domstolen. Slutligen ber jag att få framhålla, att, då L. O. i sin 22 § talar om ändring, som icke vidare kan i besvärsväg vinnas, densamma tydligen åsyftar sådana fall, då efter besvärstidens utgång nya fakta, nya förut okända omständigheter tillkommit. I betraktande af allt detta finner jag den utaf hr talmannen framförda uppfattningen vara med gällande grundlag fullt öfverensstämmande samt frågan dessutom så klar och utredd att dess hänskjutande till grundlagsutskottet icke är af behofvet påkalladt.

Ed. Söderholm: Med stöd af § 48 L. O. hafva under den uppkomna diskussionen särskilda talare yttrat sig och tillåtits att yttra sig. För min del skulle jag fatta saken på det sättet att, då i § 48 stadgas, att landtdagsman eger „till protokollet fritt tala och yttra sig i alla frågor, som då handläggas", detta innebär att en sak då handlägges. Emellertid ligger det enligt § 69 i talmannens makt att i vissa fall pröfva huruvida en sak må till handläggning upptagas, och i sådana fall synes mig diskussion icke kunna ega rum. Ty då handlägges icke saken, när talmannen förklarat, att han icke kan upptaga den till behandling.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On siis äänestettävä hyväksyykö eduskunta puhemiehen menettelyn vai eikö.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy Puhemiehen menettelyn, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt että asia lykätään Perustuslakivaliokuntaan siinä tarkoituksessa kuin V. J:n 69 §:ssä on säädetty.

Äänestyksessä annetaan 64 jaa- ja 125 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt, että kysymys lykätään Perustuslakivaliokuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Leimasuostuntaa

koskeva arm. esitys n:o 9, joka täysi-istunnossa kuluvan syyskuun 17 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen ja lähetetään Puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti Valtiovarainvaliokuntaan.

2) Muutoksia Kirkkolakiin

koskeva arm. esitys n:o 10, joka samoin täysi-istunnossa kuluvan syyskuun 17 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen ja lähetetään Puhemiesneuvoston ehdotuksesta Lakivaliokuntaan.

3) Teiden tekemistä ja kunnossapitoa maalla

koskeva, täysi-istunnossa kuluvan kuun 17 p:nä pöydälle pantu arm. esitys n:o 11 esitetään edelleen.

Puhemies ilmoittaa Puhemiesneuvoston ehdottavan että tämä arm. esitys lähetettäisiin Laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Ahmavaara: Esilläoleva arm. esitys yhäkin asettuu sille kannalle, että maanteiden teko ja kunnossapito tulisi pääasiallisesti olemaan manttaaliin pannun maan rasituksena, joskin siihen on esitetty eräitä muita verotusesineitä, jotka kyllä jossain määrin huojentavat tätä rasitusta.

Tämä kanta on minun mielestäni väärä, sillä rasitus on sen luontoinen, että sen mielestäni pitäisi olla kaikkein kansanluokkain kannettavana, luonnollisesti kunkin maksukykynsä mukaan. Mutta kun tästä asiasta näyttää mahdottomalta tässä eduskunnassa saada tällaista puhtaasti oikeusperiaatteelle rakennettua lakiehdotusta, ja kun kuitenkin tämän arm. esityksenkin kautta saataisiin melkoisia huojennuksia tähän jo huutavaksi käyneeseen epäkohtaan, niin, ja siihenkin nähden, että siten ehkä on varmempia toiveita saada laki vahvistetuksi, lausun asianomaiselle valiokunnalle evästyksenä sen toivomuksen, että se tällä kertaa ryhtyisi asiaa käsittelemään tämän arm. esityksen perustalla ja että valiokunnan ehdottama lakiehdotus pääpiirteissään asettuisi samalle kannalle.

Luonnollisesti arm. esitykseen kaikissa tapauksessa on tehtävä melkoisia muutoksia, jotka kulkevat lähemmäksi sitä päämäärää, mihinkä laki- ja talousvaliokunta jo edellisillä valtiopäivillä on pyrkinyt, nimittäin, että tämä rasitus tulisi valtion huostaan, s. o. kaiken kansan kannettavaksi. Tätä periaatetta lähentävä muutos voitaisiin saavuttaa helposti silläkin, että sitä osuutta, sitä prosenttimäärää, millä valtio tulisi ottamaan osaa tähän rasitukseen, joka tässä on esitetty 10 %:ksi, jonkun verran korotettaisiin.

Tähän mielipiteeseen olen ollut pakotettu yhtymään, vaikken, kuten jo alussa sanoin, sitä pidäkään tyydyttävänä ja yhdyn minä siihen sen vuoksi, että tästä vihdoin viimeinkin saataisiin jotakin tulosta. Sillä kovin masentavalta tuntuu se, että tämä asia yhä vaan lykkäytyy eduskunnan kokouksesta toiseen, ilman että mitään parannusta saadaan. Käsitän asian siltä kannalta, että lainlaatijan täytyy ottaa vähempiäkin parannuksia vastaan, kun kerran ei ole toivoa, että voitaisiin ottaa täydellisesti perillevievää askelta. „Parempi on pyy pivossa kuin kaksi oksalla", sanotaan, ja sitä mielipidettä täytyy tässäkin seurata.

Eihän tosin ole varmoja takeita, että vielä sittenkään, vaikka me hyväksyisimme tämän arm. esityksen vaikkapa melkein sellaisenaan, tästä todella tulisi lakia, sillä onhan tuo Suo-

men asioissa surullisen kuuluisaksi käynyt ministerineuvosto jo tartuttanut kätensä tähänkin asiaan, vaikka tämän nyt ainakin pitäisi olla puhtaasti meidän sisällisen asiamme. Se on jo ehdotellut, ettei varoja maanteitten rakentamiseen ja kunnossapitoon saisi ottaa yleisistä valtiovaroista, vaan niistä tulolähteistä, jotka ovat eduskunnan käytettävinä. Tämä ei lupaa hyvää, eikä anna suuria toiveita, koska luonnollisesti tällaista lausuntoa ei aivan ilman muuta voitane eduskunnan puolelta hyväksyä. Mutta, kuten sanoin, onhan kuitenkin enemmän toiveita, jos pääkohdissa asetutaan arm. esityksen kannalle, ja siihen tehdään niitä muutoksia, mitkä meidän kannalta ovat välttämättömiä.

En tahdo ryhtyä tätä lakiehdotusta enää seikkaperäisesti arvostelemaan enkä huomautuksiani tekemään, koska tästä asiasta on jo yllin kyllin tässäkin eduskunnassa puhuttu ja se siis on jo jotenkin selvillä edusmiehille. Olisi kyllä yhtä ja toista, erikoiskohtia, joihin tulisi huomautuksia tehdä, mutta minä jätän ne. Huomautan ainoastaan paria kohtaa.

Tässä esityksessä on ehdotettu maantiet kaikkialla pidettäviksi kunnossa siten, että niiden tekeminen olisi tarjottava urakkahuutokaupalla, ja minä luulenkin, että tällainen järjestely ylipäänsä on hyväksyttävä. Mutta saattaa olla sentään paikkoja, joissa tämä maanteitten kunnossapitämisen tapa ei vielä ainakaan aluksi olisi eduksi, ja sentähden toivon valiokunnan muuttavan tässä kohdin asetusehdotusta niin, että jää kuntien vapaasta päättämisvallasta riippuvaksi, tahtovatko ne muullakin tavoin maanteitä ja siltoja ylläpitää. Sitten on asetusehdotuksessa ehdotettu, että siitä maasta, joka pakkoluovutuksella maanteitä varten lunastetaan, valtio suorittaisi lunastusta $^3/_4$ sen arvosta. Tähän asti on ollut, niinkuin tunnetaan, jo entisessäkin laissa sellainen määräys, että valtio maksaa kaikki kustannukset. Minusta ei ole tässä tuotu esiin mitään syytä sen puolesta, että tästä entisestä periaatteesta olisi poikettava. Toivon senvuoksi, että valiokunta asettuu entisen lain kannalle.

Ed. Pullinen: Laki- ja talousvaliokunta jo 1904—5 vuosien valtiopäivillä lausui ajatuksen, että tientekovelvollisuus olisi jätettävä valtion kannettavaksi ja valtion huostaan. Tämän, käsittääkseni oikean, periaatteen mukaisesti onkin laki- ja talousvaliokunta 1907—08 vuosien ja tämän vuoden ensimäisillä valtiopäivillä laatinut lakiehdotuksen esilläolevasta asiasta. Huolimatta tästä sekä siitä, että suuressa osassa kansaa on tämä periaate tullut tunnustetuksi ja vieläpä vaikkakin maata viljelevä ja maata omistava väki jo on ruvennut täydellä todella luottamaan siihen, että heidät tullaan vapauttamaan tätä suurta rasitusta yksinään kantamasta, on tämä esillä oleva esitys kuitenkin nyt perustettu toisille perusteille. Tässä edelleen pysytään sillä kannalla, että tientekorasitus on katsottava etupäässä paikalliseksi asiaksi, ja kielletään sillä olevan yleisempää koko maata koskevaa merkitystä. Tätä perustellaan esityksessä pääasiallisesti sillä syyllä, että kun kerran rautatieverkko meidän maassamme on päässyt laajenemaan ja laivaliikenne myöskin paranemaan, niin ovat muka maantiet kadottaneet yleisemmän merkityksen ja että niillä on suurempi merkitys ainoastaan syrjäisemmissä seuduissa. Minun käsittääkseni tästä perustelusta olisi täytynyt tulla aivan vastakkaiseen tulokseen kuin siihen, mihin arm. esityksessä on tultu, sillä kun kerran yleisillä varoilla on korjattu laivaliikennettä ja rakennettu rautateitä ja sillä tavalla ikäänkuin vapautettu näitten lähellä olevat kansalaiset, veronmaksajat, maantierasituksesta, olisi sitäkin suurempi velvollisuus nyt helpottaa syrjempänä asuvia ja ottaa maantiet yleiseksi asiaksi, kun kerran syrjemmällä asuvien saattamisella liikeyhteyteen muun maailman kanssa ehdottomasti on yleinen merkitys.

Toisena syynä siihen, ettei ole tahdottu ottaa maanteitä valtion haltuun, mainitaan se seikka, että tällä tavoin tulisivat maanteiden tekokustannukset paljoa suuremmiksi. Tämä sentakia, että suuri joukko kyläteitä joutuisi sillä tavoin maanteitten joukkoon ja valtio sillä tapaa tulisi kannattamaan suurta osaa kyläteistä. Ei ole ollenkaan luultavaa, ettei voitaisi estää liiallista kyläteiden joutumista maanteitten joukkoon, mutta vaikka niitä joutuisikin, ei käsittääkseni olisi muuta kuin oikein ja kohtuullista, että kyläteiden varsilla asuville tällainen etu ja mukavuus myönnettäisiin. Näin ollen en näe olevan riittävää perustetta arm. esityksellä siinä suhteessa, että maantientekovelvollisuus edelleen olisi jätettävä paikalliseksi asiaksi, vaan luulen että olisi ehdottomasti oikeudenmukaisinta, että koetettaisiin pysyä sillä kannalla, jolla

valtiopäiväin asianomainen valiokunta viimeisinä vuosina on ollut.

Mitä sitte tulee itse niihin verotusesineisiin, joiden kannettavaksi tämä rasitus edelleen on ajateltu, niin siinä senmukaisesti päätaakka edelleen on tullut jäämään maata viljelevän väestön kannettavaksi. Suuri osa, kaikki kaupunkilaiset ja suuri osa myöskin maalla asuvia, joutuvat tämän ehdotuksen mukaisesti kokonaan verotuksen ulkopuolelle, ja se korvaus ja apu, mikä maamiehille tästä näyttää tulevan, kai jäänee todellisuudessa koko lailla vähäiseksi. Ottamalla huomioon että laki- ja talousvaliokunta näillä valtiopäivillä on kokoonpantu melkein samoista miehistä kuin äskeisilläkin valtiopäivillä, ei minulla suinkaan ole syytä epäillä, ettei valiokunta edelleen pysyisi samalla, käsittääkseni oikeudenmukaisella, kannalla, jolla se tähänkin saakka on ollut ja koettaisi senmukaisesti laatia ehdotuksensa. Luulen tämän olevan mahdollista pysymällä tämän arm. esityksen puitteissa ja ottamalla tästä hyväkseen ne parannukset, mitkä tässä käsittääkseni muutamissa suhteissa ovat. Olen puolestani kyllä väkuutettu siitä, että valiokunta todellakin tässä pysyy entisellä kannallaan, mutta sittenkin olen katsonut velvollisuudekseni tässä evästystilaisuudessa asiasta huomauttaa.

Mitä sitte tulee esityksen muihin kohtiin ja muihin epätasaisuuksiin, en tahdo niihin lähemmin kajota. Kuitenkin pyydän huomauttaa, että se osa, joka tässä esityksessä käsittelee kyläteitä, olisi myöskin kaivannut pitemmälle meneviä uudistuksia. Näillä kyläteillä on viljelykseen nähden siinä määrin suuri merkitys, jotta niitäkin koskeva lainsäädäntö meillä olisi saatava paremmalle kannalle. Lisäksi puuttuu tästä esityksestä kokonaan tilustiet, joilla myöskin on suuri merkitys ja joista käsittääkseni lainsäädäntö meillä on varsin köyhä, jättäen kokonaan näiden järjestämisen yksityisen sovinnon varaan ilman minkäännäköistä lainsäädäntöä. Lienee kuitenkin valiokunnalle vaikea enemmän kyläteistä kuin tilusteistäkään laatia pitemmälle käypiä parannusehdotuksia, vaan eiköhän olisi mahdollista keksiä joku keino, jolla läheisessä tulevaisuudessa päästäisiin tätä lainsäädännön puolta uudistamaan. Voisihan valiokunta ajatella eikö olisi syytä kääntyä hallituksen puoleen pyynnöllä, että hallitus ottaisi tämän lainsäädännönhaaran seikkaperäisemmin tutkiaksensa.

Ed. Torppa: Minä puolestani en myöskään katso voivani ilman muistutuksia siirtää tämän kysymyksen käsittelyä valiokunnalle, mutta supistaakseni näiden muistutusten tekoani, pyydän minä ilmoittaa yhtyväni pääasiassa niihin huomautuksiin, joita täällä ed. Pullinen viimeksi on tehnyt tätä esitystä vastaan ja pääasiassa yhtymällä myöskin siihen katsantokantaan ja niihin periaatteihin, joihin hän on lausunnossaan viitannut. Mutta sen varalta, että tämä periaate ei tulisi saamaan valiokunnassa hyväksymistä, nimittäin mitä tulee tientekorasituksen kustannusten suorittamiseen, tahdon minä lausua erään ajatuksen, jota olen tullut miettineeksi tätä kysymystä jo aikaisemmin käsiteltäessä ja etenkin aivan nyt viime aikoina.

Olen enemmän tullut siihen vakaumukseen, että jollei voida yleisiä teitä kunnossa pitää yleisillä valtiovaroilla, niin onhan mahdollisuus tätä rasitusta, mikä tähän saakka on niin yksipuolisesti ollut olemassa ainoastaan määrättyjen kansanluokkien osana, muullakin tavalla tasoittaa, niin että kaikki maksokykyiset kansankerrokset tulisivat osallisiksi tästä rasituksesta. Ja siinä tarkoituksessa olen ajatellut, että koko maa olisi oleva yhtenä tientekolahkona — pääasiassa aivan sillä tavalla kuin laki- ja talousvaliokunta 1904—05 vuosien valtiopäivillä oli sitä ajatellut ja suunnitellut — ja että yleisistä teistä syntyvä kustannus olisi suoritettava sillä tavalla, että kunnallistaksoituksen perusteella ja kunnallisverojen kannon yhteydessä koottaisiin tämä maksu koko maassa, niin maalla kuin kaupungeissakin. Sillä tavoin voitaisiin päästä tulokseen, jolloinka ei yleisiä valtionvaroja tarvittaisi käyttää tähän tarkoitukseen, lukuun ottamatta kruunun osaa maittensa ja laitostensa puolesta, joka tehnee noin $^1/_5$ osan koko menoerästä, mutta kuitenkin saataisiin tämä rasitus tasoitetuksi kaikkien kansanluokkien välillä niin paljon, kuin se lainsäädännön kautta on mahdollista toteuttaa. Kun minä mainitsin tässä tarkoituksessa kunnallisverotuksen tämän taksoituksen perusteeksi, niin minä edellytin sillä sitä, että, joskaan kunnallisverotus nykyisessä muodossa ei vastaa kaikin puolin sitä periaatetta, että se olisi kaikkien kansanluokkien rasituksena tasaisesti heidän maksukykynsä ynnä muun mukaan, tämäkin puheenalainen rasitus tulisi aina sen mukaan korjatuksi ja järjestetyksi, kuin kunnal-

lisverotuskin saisi tässä suhteessa parannuksia osaksensa.

On tunnettua, että eduskunta on äskettäin hyväksynyt uuden kunnallisasetuksen ja siinä myöskin kunnallisverotuksen perusteen, joskin vielä on jäänyt avonaiseksi järjestää itse tämän verotuksen muoto, luonto ja laatu, ja kun tämä järjestelmä, joka on erikoisen komitean valmisteltavana, saadaan aikaan, jossa tietysti tulee kysymykseen ei ainoastaan tulovero, niinkuin se nykyään on olemassa, vaan myöskin omaisuusvero ja asteettain kohoova tulovero, voisi tämä kysymys siten saada niin suuren tasoituksen kuin on mahdollista, tämän rasituksen tasoittamiseksi eri maksajain kesken. Minä olen tahtonut erittäin huomauttaa tästä sen varalta, että valiokunta olisi tilaisuudessa ottamaan myöskin tämän näkökohdan huomioonsa, ryhtyessään tätä esitystä käsittelemään. Kuten sanottu, saataisiin tällä tavoin kaikki kansanluokat osallisiksi tästä yleisestä koko kansaa käsittävästä rasituksesta. Tällä tavalla tulisivat siis osallisiksi ei ainoastaan maalaiskunnat vaan myöskin kaupungit ja kaikki liikkeet sekä teollisuuden eri haarat y. m., jotka myöskin kipeästi kaipaavat yleisiä teitä ja käyttävät niitä hyväkseen ja nauttivat niistä etuja välittömästi tai välillisesti yhtä hyvin kuin maanomistajat, jotka nyt pääasiallisesti yksin kantavat sanotun rasituksen.

Tunnustettu jo on yleisesti, että yleiset tiet ovat sellaisia, jotka koskevat kaikkia kansanluokkia ja kaikkia ammatinhaaroja ja ovat kaikkien tarvetta tyydyttämässä. Sen vuoksi olisivat myöskin niiden tekoon ja ylläpitämiseen kaikki saatavat mukaan.

Tämä, niinkuin sanottu, ainoastaan huomautukseksi valiokunnalle, että se voisi ajatella tällaista mahdollisuutta, joka mielestäni olisi kyllläkin toteutettavissa. Jos katsotaan, että voisi aluksi myöskin korottaa verotusastetta tässä suhteessa vähän ylemmäksi, kuin mitä nykyinen kunnallisasetus säätää, niin sitäkin sopisi valiokunnan harkita.

Äskettäin on saatu eräs tilasto, jonka avulla voipi aivan selvästi nähdä, kuinka pieni pääoma maassamme yksin kantaa puheenaolevan rasituksen ja miten suuri osa maan pääomasta on kokonaan osaton tästä rasituksesta. Toivon, että valiokunta, jonka puheenjohtaja tuntee varsin hyvin mainitun tilaston, ja joka on laadittu juuri verotusolojen uudestaan järjestämistä varten, siitä näkee, kuinka suuri vääryys tässä on olemassa, ja kuinka kipeästi se kaipaa pikaista korjausta.

Ed. Tulikoura: Kun arm. esitys tämän luontoisena on tullut minulle yllätyksenä, niin en malta olla koskettelematta niihin seikokihin, mitkä ovat tuon yllätyksen aiheuttaneet, sekä myöskin siihen, mihinkä tuloksiin laki, arm. esityksen mukaan toimeen pantuna, minun käsittääkseni käytännössä johtaisi.

Maassamme on verotaakka ollut kautta aikain maataviljelevän väestön hartioilla, mikä alkuaan lienee johtunut siitä, että maa oli miltei ainoana tuotantovälineenä. Ja siihen, ettei se aikain muuttuessakaan ole moraalisestikaan oikeudelliselle kannalle joutunut, lienee vaikuttanut se, että maataviljelevällä väestöllä oli hyvin pieni määräämisvalta lainsäätäjäkunnassa. Seurasi vihdoin aika, jolloin kansamme sai valtiollisissa asioissa yleisen ja yhtäläisen ääni-oikeuden. Tästä johtui, että maamme suurin ammattikunta, maanviljelijät, tulivat myös huomioonotetuiksi. Puolueet laativat ohjelmansa, jotka uhkuivat alusta loppuun suuria parannuslupauksia. Maata omistavalle väestölle erittäinkin luvattiin verojen huojennusta ja yhtenä tällaisena mainittiin, että maanteiden ja siltojen teko- ja kunnossapitorasitukset siirretään maataviljelevältä väestöltä valtion haltuun. Kaupungista lähti kaikenmoisiin ammattikuntiin kuuluvia kansalaisia kontit täynnä ohjelmia ja suut suuria lupauksia. Jokainen oli valmis vakuuttamaan, että maanviljelijät kantavat yksin verotaakkaa ja että se on ilmeinen vääryys, joten se on heiltä pois varistettava. Ja myöskin vakuutettiin, että ainoastaan se puolue, jota puhuja edusti, oli se oikea, joka rehellisesti ajoi maanviljelijäin asiaa ja oli poistava maantienrasituksen ynnä muut liikaverot heiltä ja saatava ne kaikkien kansalaisten yhteisesti kannettaviksi eli, toisin sanoen, valtion haltuun. Sosialistit tässä orkesterissa soittivat suurinta viulua. Me maamiehet olimme ihan hukkua tuohon lupausten tulvaan.

Sittenkun eduskunta vuonna 1907 kokoontui ja valmisteli arm. esityksen pohjalla teitten ja siltain teosta ja kunnossapidosta lakiluonnosta, mikä kuitenkin jäi eduskunnassa lopullisesti päättämättä, oli siitä tulos jotakuinkin yhdenmukainen annettujen lupausten kanssa. Senjälkeen on asia jätetty eduskunnalle jokaisilla val-

tiopäivillä esitysehdotuksena, mutta joutunut saman kohtalon alaiseksi kuin edellinen. Näillä valtiopäivillä on kuuloni mukaan laki- ja talousvaliokunta sosialisteista, nuorsuomalaisista ja ruotsalaisista muodostuneella enemmistöllä toisessa lukemisessa hyljännyt jätetyn esitysehdotuksen. Nyt kun eduskunalla on sama asia taaskin käsiteltävänä, pyytäisin siitä lausua muutaman sanan.

Arm. esitys luopuu kokonaan siitä periaatteesta, että maanteitten ja siltojen teko ja kunnossapito on yhteisrasituksena otettava valtion haltuun ja ehdottaa sen säilytettäväksi yhä edelleen maataviljelevän väestön verotaakkana, perustaen sitä m. m. sillä, että tämä rasitus on saanut pysyväisen veron luonteen. Arm. esityksen kannasta voitanee siis vetää se johtopäätös, että ne, jotka tässä maassa ovat tottuneet verotaakkaa kantamaan, kantakoot sitä yhä vastedeskin, ja niille, jotka ovat olleet verovapaina, on se oikeus edelleenkin säilytettävä. Arvoisien edustajien pyytäisin harkitsemaan kuinka tällainen katsomuskanta voidaan sovelluttaa yhteen kansanvaltaisuusperiaatteen ja niitten lupausten kanssa, joidenka kiihoituksen tuloksenä tämäkin eduskunnan kokoonpano on.

Arm. esitys tukee vielä kantaansa sillä, että manttaaliin pantu maa muka tarvitsee käyttää teitä enemmän kuin muut verotusesineet. Minun käsittääkseni tällainen tuki on nykyään siksi horjuva, ettei sen nojaan voi mitään rakentaa. Käytäntöhän monessa kohdin osoittaa aivan toista. Löytyy suuri joukko maanviljelijöitä, jotka eivät edes näekään maantietä kuin neljä viisi kertaa vuodessa, jopa sellaisia, jotka eivät näe sitä muulloin, kuin milloin joutuvat sitä tekemään. Sitävastoni kaupungin kauppiaitten hevoset tavarakuorminensa kulkevat niitä kuluttamassa joka päivä. Ei myöskään siinä tapauksessa, että maanviljelijä kulettaa tavaroitaan kaupaksi, voitane sanoa, että tie on yksin hänen tarvettaan varten. Tai minkälaiseksi arvelisitte esimerkiksi helsinkiläisten aseman muodostuvan, jos kaikki täällä kulutettava maalaistavara, kuten ruoka-aineet, polttopuut, rakennus- ja muut tarpeet täytyisi maanteitten puutteessa kantaa tänne, laivarantoihin tai rautatieasemille ihmisvoimilla tai aasien selässä. Siis maantiet, jotka ovat kulkuyhteydelle ja tavarainvaihdolle välttämättömät sekä, asutusalueesta huolimatta, kaikille kansanluokille yhtä tarpeelliset, olisivat myöskin yhteisillä varoilla ylläpidettävät, joten myös se kanta, että jonkun osan kansasta tulisi yksin kantaa nämä rasitukset, minun käsittääkseni, ei ole oikea. Arm. esitys kylläkin hakee maanviljelijöille ja tehtailijoille avuksi maalla olevia muita veroesineitä, mutta jättää kuitenkin kaupungit kokonaan vapaiksi. Kuinka suuri avustus noista ehdotetuista veroesineistä johtuisi, siitä mutuamia numeroita sen mukaan mitä tunnen.

Vehkalahden kunnassa 1908 vuoden taksoituksen mukaan tulisi tilattomalle väestölle, virkailijoille, kauppiaille ja saaristolaisille yhteensä 826 tieäyriä. Äyri voidaan laskea korkeintaan 1 markaksi; lisäys tierahastoon tulisi tästä olemaan 826 mk. Mutta arm. esityksessä ehdotetun tiehallituksen palkkioksi menisi vähintäin 1,000 markkaa ja sitäpaitsi maksaa nykyään lunastushinnan uusiin tiealueisiin tarvittavasta maasta kruunu kokonaan, kun taas arm. esityksen mukaan osa siitäkin tulisi tierahastosta maksettavaksi. Pyydän vielä huomauttaa, että Vehkalahden kunta näissä lisäveroesineissä on paljon edullisemmassa asemassa kuin ylämaan kunnat, joissa nämä hupenevat hyvin mitättömiin.

Muutama sana vielä siitä, kuinka epätasaisesti arm. esityksen mukaan verotus tulisi rasittamaan kansalaisia, katsoen niiden maksukykyyn. Ajatelkaamme esim. kaupunkilaisvirkamiestä, olkoonpa hän vaikka 20,000 markan tuloilla, samoin kaupunkilaista liikemiestä, jonka verotettavat tulot voivat nousta 40—50,000 markkaan; näitä tuloja kootessansa hänen hevosensa kulkee ehkä joka päivä kuluttamassa maatietä ja hän on kuitenkin arm. esityksen mukaan maantienteosta ja ylläpidosta vapaa. Sitävastoin maalaiskansakoulunopettaja, tehtaantyömies, saaristokalastaja j. n. e., joittenka vuositulot eivät nouse edes kymmenenteen osaan siitä ja joista edelliset joskus käynevät jalkasin maantiellä, jälkimäiset tuskin vuosikausiin sitä näkevätkään, tulisivat arm. esityksen mukaan ottamaan maantientekoon ja kunnossapitoon osaa näistä pienistä tuloistaan monilla kymmenillä markoilla vuodessa, — puhumattakaan pienviljelijöistä ja torppareista, joitten hartiat jo nuorena ovat käyneet kumaraan taistelussa leivästä ja joitten kannettavaksi arm. esitys asettaa tämän verotaakan kaikkien raskaimpana. On nimittäin huomioon otettava, että nykyjään suurviljelijät ja metsäyhtiöt

ottavat osaa tientekorasitukseen manttaaliensa mukaan, mutta että arm. esitys määrää kunnallisveroäyrin maksuperusteeksi. Ja nyt voimassa oleva kunnallisasetus maalla säätää, että taksoituksessa on maanviljelystuotteista poislaskettava siihen käytetyn palkatun työväen ja palvelijain palkat, jotenka suurviljelijää ei voida taksoituksessa suhteellisesti manttaaliinsa verraten verottaa likimaillekaan niin paljon, kuin pienviljelijää, jonka ei tarvitse käyttää palkattua työväkeä. Niinmuodoin suurviljelijäin ja metsäyhtiöitten tähän saakka suorittamat tientekorasitukset siirtyisivät suurimmalta osalta pienviljelijäin ja torpparien kannettaviksi. Siitäkin muutamia numeroita.

Vehkalahden kunnassa eräs suurempi viljelijä — sillä oikein suuria viljelijöitä ei siellä olekaan —, joka omistaa $0{,}_{67}$ manttaalin tilan, on 1908 vuoden taksoituksen mukaan verotettu 45 äyrillä. Otan tähän vastakohdaksi erään pienviljelijän. Hän omistaa $0{,}_{02}$ manttaalin tilan ja hänet on veroitettu taksoituksessa 10 äyrillä. Suurviljelijältä vähenisi rasitus siis kolmanneksella nykyisestä ja pienviljelijälle lisääntyisi se nykyisestä viisikertaisesti.

Toinen vielä räikeämpi esimerkki. Sippolan kunnassa omistaa Halla-osakeyhtiö — me kaikki tiedämme, että se on ulkomaalaisten käsissä — $4{,}_5$ manttaalin suuruisen tilan, mutta sitä on verotettu ainoastaan 19 äyrillä. Saan vielä huomauttaa, että Sippolan kunta koetti verottaa sitä korkeammasta, mutta että, kun yhtiö valitti kuvernööriin, tämä alensi veroäyrit 19:ään, joten tässä ei siis edes ole kunnan virheellinen määräys vikana. Otan tässä vastakohdaksi pienviljelijän, joka omistaa ainoastaan $0{,}_{04}$ manttaalin tilan ja tämä on myös verotettu 19 kunnallisäyrillä. Siis ulkomaalaiselta yhtiöltä vähenee rasitus. Jos nykyään manttaalin mukaan laskee tieäyrin ja ajattelee että siitä maksettaisiin 1 markka, niin havaitsee että Halla-yhtiön olisi nyt maksettava 450 markkaa, mutta että se arm. esityksen mukaan vähenee 19 markkaan. Mainitsemani pienviljelijä, joka asuu läheisyydessä, maksaisi nyt neljä markkaa, mutta arm. esityksen mukaan 19 markkaa, eli saman summan kuin Halla-osakeyhtiökin; ja kuitenkin sanotulla yhtiöllä on manttaali 112 kertaa suurempi kuin tuolla pienviljeljällä.

Edellä lausumistani jo kyllin selvennee, mihin tulokseen arm. esityksessä ehdotettu laki vie käytännössä. Se ei ainoastaan vapauta kaupunkilaiskapitalisteja osaa ottamasta yhteisiin rasituksiin, vaan huojentaa mitättömiin noiden tähän saakka rasitusta kantaneiden suurviljelijöiden ja tukkiyhtiöiden, vieläpä ulkomaalaistenkin yhtiöiden rasitukset ja lisää monikertaiseksi pienviljelijäin ja torpparien verotaakan. Ja varsinkin niillä paikkakunnilla, missä yhtiöt ja yksityiset omistavat suuria maa-aloja, nousee torpparien ja pienviljelijäin verotaakka sietämättömäksi.

Ja lisäksi: suomalainen kyllä sitkeydellään taistelee ahtaampinakin aikoina, jos hänellä on vain hartiavoima kysymyksessä, mutta nyt arm. esitys kieltää senkin mahdollisuuden; tämä verotaakka on maksettava rahassa, sitä ei saa luonnossa suorittaa. Ja tähän tulee vielä lisäksi sen tielautakunnan palkkio, joka tulee uutena virkakuntana näitä asioita hoitamaan.

Koska siis arm. esitys ei johda niihin tuloksiin, joita kansan pohjakerrokset toivovat, joita heille on luvattu ja joita niiden tositarve vaatii, vaan aivan päinvastaisiin, niin pyytäisin laki- ja talousvaliokunnan, johon eduskunta tämän asian lähettää, ottamaan käsitelläkseen asian siltä kannalta, että verotus tulisi koskemaan kaikkia kansankerroksia asutusalueesta huolimatta ja kutakin maksukykynsä mukaan. Mutta kun tätä toivoani himmentää viimekeväisen esitysehdotuksen kohtalo samassa valiokunnassa, niin rohkenen kuitenkin viitata niihin lupauksiin, joita vaalien edellä ja puolueohjelmissa on annettu maantientekorasituksen poistamisesta, ja toivoa että vaikkakin edustajat edustajaominaisuudessaan voivat vapaasti toimia ja vaalien jälkeenkin vakaumuksensa vapaasti muuttaa, he kuitenkin olisivat niin lojaalisia valitsijoilleen, noille pienviljelijä- ja torppariraukoille, että, hylkäämällä arm. esityksen, jättäisivät maantien- ja sillanteko- ja kunnossapitolain nykyiselleen, varaten sen kautta heille mahdollisuuden uusilla vaaleilla valita edustajat ja koettaa voisivatko nämä ehkä vaalien jälkeenkin pitää saman vakaumuksen, mikä heillä oli vaalien edellä ja minkä puolueohjelmat määräsivät.

Ed. Kallio: Tämä arm. esitys paraiten osoittaa, että kotimainen hallitus ei pyrikään ollenkaan käsittämään niitä aatevirtauksia, jotka tässä kamarissa ovat tämän asian suhteen vallitsevina, sillä perusteluissa ei sanallakaan

viitata 1907 ja 1908 vuosien valtiopäiväin laki- ja talousvaliokunnan mietintöön, joka kuitenkin paraiten vastaisi tämän kamarin ajatuskantaa. Niin houkuttelevaa kuin olisikin keskustelua tällaisesta asiasta jatkaa, pyydän vain lyhyesti lausua valiokunnalle sen toivomuksen, että se pitäisi kaikkia veroitusesineitä ja kansanluokkia saman arvoisina, asukoot ne kaupungissa tai maalla, eikä rasittaisi maanviljelijää raskaammilla veroilla kuin muitakaan, ja että se asettaisi koko maan yhdeksi tientekolahkoksi. Jos valiokunta rakentaa työnsä arm. esityksen perustukselle, eikä katso tientekorasitusta voitavan kokonaan ottaa valtion haltuun, niin valtion osuus kuitenkin olisi otettava isommaksi kuin se, mitä tässä ehdotetaan.

Ed. Snellman: Minä puolestani myös pyydän arvoisalle valiokunnalle lausua toivomuksena, että se ottaisi työnsä perustukseksi lakiehdotusta eduskunnalle laatiessaan eduskunnalle jätetyn eduskuntaesityksen, sillä arm. esitys, kuten täällä on mainittu, tuottaa niin perin vähäisiä helpotuksia sille maata viljelevälle kansanluokalle, joka yksin on tähän asti saanut kantaa tämän suuren teidenteko- ja kunnossapitorasituksen, kun ottaa huomioon armollisen esityksen veroitusasteikon. Jos kohta arm. esityksessä ehdotetaankin osittaisia parannuksia, mitä tulee verotustapaan maanviljelijäin keskuudessa ja valtion avustukseen nähden, johtaa kuitenkin arveluttaviin tuloksiin se seikka, että tätä avustusta ei määrätä suorastaan valtiovaroista, vaan eduskunnan osoittamista varoista. Tämä voisi johtaa siihen, että voitaisiin vastaisessakin lainsäädännössä valtionavustukseen nähden samaan periaatteeseen pyrkiä, joka tuntuu hyvin arveluttavalta.

Pyydän siis arvoisalle valiokunnalle esittää, että lakiehdotus eduskunnalle laadittaisiin eduskuntaesityksen perustuksella. Myös mitä tielautakunnan jäsenten lukumäärään tulee, pitäisin eduskuntaesityksessä ehdotettua paljon sopivampana kuin arm. esityksessä ehdotettua.

Ed. Fränti: Esillä oleva arm. esitys ei ole voinut vapautua siitä vanhasta katsantokannasta, että maantierasitus olisi lepäävä enimmäkseen manttaalien päällä. Tätä katsantokantaa saattaa kyllä ymmärtää, katsoen taaksepäin aikoihin, jolloin maantierasitukset ovat manttaaleille tulleet. Manttaalit olivat silloin ainoat, joita veroittaa voitiin. Ajat ovat muuttuneet. Nyt on tullut lisäksi paljon sellaisia veroesineitä, joita voidaan aivan yhtä hyvällä syyllä maantierasituksiin nähden verottaa kuin konsanaan manttaaleita. Tältä näkökannalta katsoen en voi mitenkään asianomaiselle valiokunnalle evästykseksi lausua, että se puolustaisi arm. esitystä, vaan lausun, että sen tulisi käsittelyssään kaiken aikaa nojautua eduskuntaesityksen pohjalle, ja sen perustuksella laatia eduskunnalle lakiehdotus.

Mainittakoon eräs kohta tässä arm. esityksessä. 38 §:n a)-kohdassa sanotaan, että osallisiksi kustannuksiin on määrättävä kaikki manttaaliin pantu maa, lukuunottamatta kuitenkaan uudistaloja ja muita vapaavuosia nauttivia maatiloja, kunnes niistä on suoritettava täysi vero. Nyt on pohjois- ja itä-Suomessa, kenties kaikkiallakin Suomessa, tavattoman paljon sellaisia maatiloja, joita omistavat suuret firmat, kauppaliikkeet ja puutavaraliikkeet ja joita maatiloja etupäässä pidetään ainoastaan metsäviljelystä varten. Manttaaleja niillä on, mutta vuotuisia tuloja, joita edellyttää saman esityksen 39 §, niistä ei ole. Niitä nytkään ei voida sanottavasti verottaa, ja jos tällainen laki tulee käytäntöön, ei ollenkaan.

Ed. Neovius: Föreliggande proposition innehåller egentligen två frågor, å ena sidan frågan om vägars underhåll och byggande, å andra sidan frågan om införande af en ny skatt. Med hänsyn till den senare frågan skulle jag föreslå att, jämte det ärendet remitteras till lag- och ekonomiutskottet, detta utskott tillika skulle få i uppdrag att inhämta statsutskottets utlåtande om propositionen. Propositionen innehåller dessutom andra punkter, som motivera ett sådant uppdrag. Där har införts en serie stadganden, som gå ut från en oriktig uppfattning beträffande statsmedlens ändamål och karaktär, och denna omständighet tarfvar också, synes det mig, statsutskottets utlåtande. Jag föreslår därför, att lag- och ekonomiutskottet skulle få i uppdrag att inhämta statsutskottets utlåtande beträffande propositionen i de delar, som falla under statsutskottets kompetens.

Ed. Haapanen: Esitys teiden tekemisestä ja erittäinkin niiden kunnossapidosta maalla on eräs niitä tärkeimpiä, joita ainakin

maataomistava väestö on jo pitemmän aikaa kaivannut. Eikä syyttä, sillä teiden kunnossapito on tähän saakka suurimmaksi osaksi ollut maanomistajain suoritettava. Ja vaikka nyt annettu esityskään ei vielä takaa täyttä parannusta asiassa, olisi mielestäni kumminkin nyt varovaisinta, että yhdyttäisiin hyväksymään ne perusteet, jotka se asettaa teiden kunnossapitorasitukselle. Tosin minusta periaatteessa olisi oikeinta, että koko teiden kunnossapito olisi valtion asiana, mutta kun käytännöllisistä, etenkin varojen perintää koskevista syistä, tähän vielä ei voitane päästä, täytyy väliaskeleena asettua hyväksymään annettu esitys. Jos näin ei tehdä, on siitä todennäköisenä seurauksena se, että uusia tieveroperiaatteita etsiessä takerrutaan niin pahoin, että mihinkään käytännöllistä hyötyä tuottavaan päätökseen ei ehditä.

Mitä tulee sitten armollisen esityksen yksityiskohtiin, niin pyytäisin valiokunnan harkittavaksi tehdä muutamia huomautuksia. Ensinnäkin, niinkuin täällä on huomautettu, kaupunkilaiset ovat jätetyt kokonaan osattomiksi teiden kunnossapitorasituksesta. Totta on, että heillä on omia, erityisiä rasituksiaan, mutta rohkenen ehdottaa valiokunnan harkittavaksi, eikö kaupunkilaisiakin voitaisi jollakin tavalla velvottaa tähän rasitukseen.

Esityksen 14 §:ssä ehdotetaan tientekolahkoksi yksi tai useampi kunta tai kunnan osa, sopimusten mukaan. Tulee kai tämä olemaan se kohta, jonka kimppuun kiivaimmin käydään. Mutta kun tientekolahko saa korvausta valtiolta, jos sen osaksi tulee keskiarvoa suurempi kustannus tien kunnossapidosta, ei toinen kunta tule olemaan toista huonommassa asemassa. Siten tässä §:ssä lausuttu periaate lienee hyväksyttävissä.

Esityksen 24 §:stä voisi saada sen käsityksen, että maanteiden tarkastuksen toimittaa kruununnimismies yksinään. Tällaisesta yksipuolisesta tarkastuksesta voisi tienkorjuuvelvollisten etu joutua kärsimään. Tosin täydentävien määräysten 4 §:ssä sanotaan, että lisätarkastajina on kaksi lautamiestä. Käsittääkseni olisi oikeampi, että lisätarkastusmiehiksi määrättäisiin kaksi tientekolahkon valitsemaa uskottua miestä. Siten vähenisi mahdollisuus tarkastusten yksipuolisuuteen.

Vaikeimmin ratkaistavat tulevat olemaan 38:s ja 39:s §, jotka koskevat kustannusten suorittamista ja jakamista velvollisille.

Mitä tulee ensinnäkin siihen alimpaan kunnallisverotuksen alaiseen tuloon, jonka tulisi ottaa osaa tiekustannuksiin, niin kyllä minusta ehdotettu 800 markkaa tuntuu liian korkealta etenkin siihen katsoen, että manttaaliin pannun maan tuottamasta tulosta jo ensimäiseltä sadalta olisi suoritettava täysi äyri. Vaikka minä myönnän jonkun verran merkitystä niille näkökohdille, joilla esitystä on perusteltu, niin katson kumminkin, että maanomistajan hiki tässä on arvattu liian halvaksi. Samalla kun hänen pitäisi suorittaa täysi vero jokaisesta 100:sta markasta, saisi kauppias, ammatinharjoittaja, virkamies ja muu heidän vertaisensa seitsemän ensimäistä vuositulo-satamarkkastaan pitää tieverosta kokonaan vapaana. Eikä suinkaan kukaan yrittänekään väittämään, että he joko eivät tietä tarvitseisi, tai että heidän maksukykynsä olisi huonompi kuin sen maanviljelijän, jonka jokaisesta maansa tuottamasta markasta on tievero suoritettava. Sen vuoksi ehdotan, että esityksen 39 § saisi valiokunnassa perinpohjaisen muokkauksen viittaamaani suuntaan. Samassa §:ssä ehdotettu valtion osuus metsiensä puolesta ottaa osaa yhteisiin tiekustannuksiin sietäisi laskuperusteessaan ehkä muutaman prosentin korotuksen, vaikka se jo esitetyssä koossaankin tulee tuntuvasti helpoittamaan toisten korjuuvelvollisten kustannuksia.

45 §:ssä minusta turhanpäiten tieäyrinpanoilmoitus on ehdotettu kruunun voudin kautta lähetettäväksi kuvernöörille. Voidaanhan se hyvin lähettää ilman välikäsiä, joille se vain tuottaisi turhanpäiväistä kansliatyötä, monen entisen yhtä turhan lisäksi. Kruunun voudin käyttämiseen tässä on vielä vähemmän syytä senkin vuoksi, kun koko toimi on ehdotettu tarpeettomana lakkautettavaksi. Se käy päinsä sitä helpommin, kun nyt ei enään heille anneta lisätöitä.

Esityksen 52 § säätää kyläteiden ylläpidosta. Minusta kyllä tulevaisuuden päämääräksi on otettava, että nekin pidetään yllä yhteiskunnan kustannuksella. Mutta tällä kertaa olen tästä toistaiseksi valmis luopumaan, jotta askel nykyisestä uuteen järjestelmään ei olisi niin suuri, että se yrityksen kokonaan keskeyttäisi.

Pykälässä vielä säädetään kyläteiden leveydestä, mutta se pitäisi mielestäni olla leveämpi kuin nyt on ehdotettu.

Lopuksi pyydän valiokuntaa antamaan esitykselle koko sen suuren merkityksen, mitä ky-

symys yhtenä kipeimmistä kieltämättä nykyisin kaipaa. Toisia vähemmän tärkeitä on sen edestä sivuutettava, jotta jo tällä istuntokaudella saataisiin tielaki eduskunnan puolelta valmiiksi.

Ed. Estlander: Jag anhåller att få understöda hr Neovius' förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotusta, että esitys lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan, ei ole kukaan vastustanut. Ed. Neovius on kuitenkin tehnyt erään lisäehdotuksen, nimittäin että laki- ja talousvaliokunta saisi asiakseen pyytää lausuntoa valtiovarainvaliokunnalta niissä osissa, mitkä kuuluvat valtiovarainvaliokunnan toiminta-alaan. Minusta on selvintä, että ensin otetaan esille puhemiesneuvoston ehdotus ja sitten, erityisenä ehdotuksena, ed. Neoviuksen ehdotus.

Kun puhemiesneuvoston ehdotusta tämän esityksen lykkäämisestä laki- ja talousvaliokuntaan ei ole vastustettu, niin se voitanee pitää hyväksyttynä?

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Ed. Neoviuksen ehdotusta, että laki- ja talousvaliokunnan tulee pyytää lausuntoa valtiovarainvaliokunnalta niissä osissa, jotka kuuluvat viimeksimainitun valiokunnan toiminta-alaan, ei myöskään ole vastustettu. Tämäkin ehdotus hyväksyttänee?

Ehdotus hyväksytään.

Arm. esitys lähetetään Laki- ja talousvaliokuntaan, jonka tulee tarpeellisissa osissa pyytää Valtiovarainvaliokunnan lausuntoa.

4) Sonnien laitumelle laskemista

(2 K.)

koskevan arm. esityksen n:o 1 johdosta annettu Suuren valiokunnan mietintö n:o 1 esitetään.

Puhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu, jos sellaista halutaan; sitten siirrytään kysymystä pykälittäin tarkastamaan.

Kun kukaan ei halua puheenvuoroa yleiskeskusteluun, esitetään ensimäinen pykälä.

Senjälkeen järjestänsä esitettäessä hyväksytään pykälät 1—6 sekä asetusehdotuksen otsakirjoitus.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Vapautusta eduskuntatyöstä ensi torstaipäiväksi saa ed. Laine.

Puheenvuoron saatuaan lausuu senjälkeen

Ed. Listo: Pyytäisin eduskunnan valitsijamiehiä jäämään tänne täysi-istunnon jälkeen toimittamaan sen tehtävän, jonka eduskunta on tänään heille antanut.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 8,15 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

21. Perjantaina 24 p. syyskuuta

klo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

Siv.

1) Ehdotus asetukseksi sonnien laitumelle laskemisesta. 315

Asiakirjat: Arm. esit. N:o 1; Maatalousvaliokunnan mietintö N:o 1; Suuren valiokunnan mietintö N:o 1.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi niitä joille ennen jo on vapautusta myönnetty, ed. Nevanlinna, Raatikainen ja Tanner.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain takia ed. Nevanlinna tämän päivän istunnosta, ed. Hallstén huomispäiväksi, ed. Kirjarinta huomisesta ensi keskiviikkoon, sekä lääkärin todistuksella näytetyn sairauden tähden ed. Salin yhden kuukauden ajaksi.

Muutoksia valiokuntajäsenyydessä:

Luetaan valitsijamiehiltä saapunut seuraava pöytäkirja:

„Pöytäkirja, tehty Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa syyskuun 21 päivänä klo 8,20 j. pp. 1909. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet paitsi Kairamo, J. Castrén, Kiiskinen ja Sohlberg, ja astuivat kolmen viimeksi mainitun sijaan varajäsenet Haveri, Komu ja Krook.

1 §.

Koska Eduskunta oli päättänyt että yksi varajäsen olisi valittava perustuslakivaliokuntaan, kehotti puheenjohtaja valitsijamiehiä tätä vaalia toimittamaan, jolloin tähän tuli yksimielisesti valituksi edustaja A. Castrén.

2 §.

Tätä pöytäkirjaa tarkastamaan valittiin edustajat Airola, Ala-Kulju, Björksten ja Raatikainen.

3 §.

Pöytäkirja luettiin tarkastettavaksi ja hyväksyttiin.

Toimeksi saanut
Onni Hallstén.

Puhemiehen ilmoitettua että ed. Salin, pyytäessään vapautusta Eduskunnan töistä yhden kuukauden ajaksi, samalla on anonut että hänet vapautettaisiin Perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä, päätetään hyväksyä tämäkin pyyntö ja kehoittaa valitsijamiehiä valitsemaan ed. Salinin sijaan toinen jäsen Perustuslakivaliokuntaan.

Anomusesityksen siirto toiseen valiokuntaan.

Esitetään Perustuslakivaliokunnan kirjelmä kuluvan syyskuun 20 päivältä. Tämä kirjelmä, joka on ollut painettuna ja jaettuna edustajille, on näin kuuluva:

Suomen Eduskunnan
Perustuslakivaliokunta.

Helsingissä,
syyskuun 20 p:nä 1909.
N:o 7.

Suomen Eduskunnalle.

Viimekuluneen kesäkuun 22 p:nä on Eduskunta Perustuslakivaliokuntaan valmisteltavaksi lähettänyt edustajain Evert Hokkasen ja Edvard Gyllingin tekemän anomusehdotuksen toimenpiteistä korvauksen hankkimiseksi niille torppareille, lampuodeille ja mäkitupalaisille, jotka ovat joutuneet häädetyiksi sen johdosta, että 12 p:nä maaliskuuta 1909 vahvistettu asetus torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrauksesta sekä samana päivänä vahvistettu asetus vastamainitun asetuksen soveltamisesta aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin eivät ennen 14 p:ää maaliskuuta tänä vuonna astuneet voimaan.

Anomuksentekijät huomauttavat, että joukko torppareita, lampuoteja ja mäkitupalaisia oli odotetun uuden maanvuokralainsäädännön tähden sanottu irti muuttamaan 14 p:nä kuluvan vuoden maaliskuuta. Kun edellämainittuja asetuksia tunnetusta syystä ei julaistu ennen sanottua päivää, nuo vuokraajat eivät päässeet nauttimaan niitä etuja, joita uusi maanvuokralainsäädäntö oli tarkoittanut vakuuttaa heillekin. Tähän nähden katsovat anomuksentekijät, että sellaisille vuokraajille, milloin puheena olevien asetusten julkaisemisen myöhästyminen on aiheuttanut että heidät on voitu häätää, on hankittava korvausta heidän siten kärsimästään vahingosta. Tätä korvausta pitäisi erityisen lainsäädäntötoimenpiteen kautta asianomaiset maanomistajat velvoittaa suorittamaan.

Maanomistajat, jotka ovat häädättäneet viime maaliskuun 14 p:ään laillisesti irtisanottuja torppareita, lampuoteja tai mäkitupalaisia, ovat toimineet käyttäen heille lain mukaan kuuluvaa oikeutta, eivätkä he siis ole velvolliset korvaamaan sitä vahinkoa, jonka vuokraajat häädön kautta ovat kärsineet. Laki, joka määräisi heille tuollaisen korvausvelvollisuuden, tulisi näin ollen taannehtivasti vaikuttamaan yksityisiin oikeussuhteisiin ja sotisi siis perustuslaissa (Hallitusmuodon 39 §) säädettyä yksityisten saavutettujen oikeuksien loukkaamattomuuden periaatetta vastaan, johon sisältyy, että yksityisen varallisuus on perustuslailla suojeltu sellaisia toisten yksityisten hyväksi tapahtuvia loukkauksia vastaan, joista tässä on kysymys. Tuollaista lakia säädettäessä pitäisi sentähden, sen käytännön mukaan, jota Eduskunta on noudattanut hyväksyessään asetusta uuden maanvuokra-asetuksen soveltamisesta aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin, menetellä sen mukaan kuin V. J:n 60 §:ssä on säädetty perustuslain muuttamisesta. Kuitenkaan ei ehdotettu lainsäädäntö, vaikkakin se sisältäisi poikkeuksen perustuslaista, kumoaisi taikka muuttaisi perustuslain puheena olevaa säännöstä. Kysymyksessä oleva anomusehdotus ei siis sisällä alotetta sellaiseen lainsäädäntötoimenpiteeseen, jonka käsittely V. J:n 40 §:n mukaan kuuluu Perustuslakivaliokunnalle. Anomusehdotus on siis Valiokunnan mielipiteen mukaan asianomaisen erikoisvaliokunnan valmisteltava, samaten kuin asianlaita on ollut ylläkosketellun 12 p:nä maaliskuuta 1909 annetun taannehtivan asetuksen sekä sen esityksen suhteen, joka koski rajoituksia eräiden elinkeinonharjoittajain oikeuteen hankkia kiinteistöä maalla, mikä esitys myös sisälsi poikkeuksen perustuslaista. Tähän nähden Perustuslakivaliokunta saa kunnioittaen ehdottaa

että kysymyksessä oleva anomusehdotus asiallista käsittelyä varten lähetettäisiin Maatalousvaliokuntaan.

Perustuslakivaliokunnan puolesta:

Yrjö E. Sirola.

Filip Grönvall.

Kirjelmässä tehty ehdotus, jota Puhemiesneuvosto puoltaa, hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

1) Ehdotus asetukseksi sonnien laitumelle laskemisesta.

(3 K.)

Puhemies: Tässä on kysymyksessä toisessa lukemisessa hyväksytyn lakiehdotuksen hyväksyminen tai hylkääminen.

Ehdotus hyväksytään ja kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Täysi-istunto keskeytetään puoleksi tunniksi kello 7,25.

Istuntoa jatketaan

kello 8,15 i. p.

Puhemies: On vielä eräs ilmoitusasia, joka mielestäni on käsiteltävä istunnossa, joka ei ole julkinen, ja olen senvuoksi tyhjennyttänyt lehterit sekä esitän eduskunnan hyväksyttäväksi, että asia käsiteltäisiin suljettujen ovien takana. Edustaja A. Mäkelin pyytää nimittäin vapautusta edustajan toimestansa. Minusta tämä asia on yksityistä laatua, se koskee eduskunnan ja yksityisen edustajan väliä ja lienee senvuoksi luonnollista, että asia käsitellään näin yksityisessä istunnossa.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. A. Mäkelin: Minä en oikeastaan ymmärrä, mitä on tarkotettu sillä, että minun asiaani käsiteltäisiin salaisessa istunnossa. Sehän on julkinen, ja minä toivoisin, että se käsiteltäisiin julkisesti.

Ed. Salo: Tämä asia on jo ollut julkisesti sanomalehdissä, jonka vuoksi minä en käsitä, miksi se ei saisi tulla julkisuuteen. Minä kannatan asian julkista käsittelemistä.

Ed. Boman: Minäkin kannatan istunnon julkisuutta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy Puhemiehen toimenpiteen, että asia on käsiteltävä istunnossa, joka ei ole julkinen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt, että asia on käsiteltävä julkisessa istunnossa.

Huutoäänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Asia tulee siis käsiteltäväksi istunnossa, joka ei ole julkinen.

Sen jälkeen sihteeri Puhemiehen kehoituksesta lukee seuraavan kirjelmän:

„Suomen Kansaneduskunnalle.

Kun katson joutuneeni valitsijoideni kanssa ristiriitaan ja kun en ole voinut riittävän moitteettomasti ajaa eduskunnassa niitä harrastuksia, jotka valitsijoitani elähyttävät, niin tunnen olevani velvollinen, viittaamalla Valtiopäiväjärjestyksen 8 §:ään, pyytämään, että eduskunta vapauttaisi minut edusmiehyydestäni.

Helsingissä 24 p. syyskuuta 1909.

A. Mäkelin."

Puhemies: Puhemiesneuvosto on puoltavalla kannalla tähän vapautusanomukseen nähden.

Anomus hyväksytään, ja päätetään, että Kuopion läänin läntisen vaalipiirin keskuslautakuntaa on kehoitettava antamaan valtakirja sille henkilölle, joka on astuva Mäkelinin sijaan Eduskunnan jäseneksi.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 6 i. p.

Istunto päättyy kello 8,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

22. Tiistaina 28 p. syyskuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Perustuslakivaliokunnan mietintö N:o 3 kysymyksestä onko edustajalla sanomalehdentoimittaja Santeri Nuortevalla, joka vangittuna ollen ei voi valtiopäiville saapua, siitä huolimatta ollut oikeus tehdä anomusehdotuksia. 317

2) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä. 318

3) Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 3 Eduskunnalle jätetyn anomusehdotuksen johdosta määrärahan myöntämiseksi kesäsiirtolain kannattamista varten köyhälistön lapsille. „

4) Talousvaliokunnan mietintö N:o 1 Eduskunnassa tehdyn anomusehdotuksen johdosta, joka koskee serumtutkimus- ja valmistuslaitoksen perustamista maahan. „

5) Pankkivaltuusmiesten kirjelmä 2 p:ltä syyskuuta 1909, ynnä siinä mainitut ehdotukset Suomen Pankin ohje- ja vuosirahasäännöksi. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi ennen vapautuksen saaneita, ed. Danielson-Kalmari ja Talas.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sairauden takia ed. Talas tämän päivän istunnosta sekä yksityisten asiain vuoksi ed. Danielson-Kalmari tämän istunnon alkuosasta, ed. Keltanen huomispäivästä tämän viikon loppuun, ed. Björkstén huomiseksi ja ylihuomiseksi, ed. Soininen ensi keskiviikoksi, torstaiksi ja perjantaiksi, ed. Telkkä lokakuun 1 päivästä saman kuun 5 päivään ja ed. Tulikoura ensi lauvantaiksi, maanantaiksi ja tiistaiksi.

Muutos valiokuntajäsenyydessä.

Sen johdosta että viime täysi-istunnossa edustajatoimestaan vapautettu edustaja A. Mäkelin on ollut varsinainen jäsen Rautatievaliokunnassa ja varajäsen Pankkivaliokunnassa, päätetään kehoittaa valitsijamiehiä täyttämään valiokunnissa täten avoimiksi tulleet paikat.

Tämän johdosta lausuu puheenvuoron saatuaan

Ed. Listo: Kehoitan eduskunnan valitsijamiehiä jäämään tähän huoneeseen heti täysistunnon jälkeen toimittamaan sen tehtävän, jonka eduskunta nyt on valitsijamiehille antanut, ja myöskin sen tehtävän, jonka eduskunta viime istunnossa antoi valitsijamiehille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ed. Nuortevan oikeutta tehdä anomusehdotuksia

koskeva Perustuslakivaliokunnan mietintöä n:o 3, esitetään.

Puhemies: Mietintö sisältää perustuslakivaliokunnan ratkaisevan lausunnon, joten

sitä siis ei voida panna pöydälle, vaan on se annettu eduskunalle ainoastaan tiedoksi. V. J:n 69 §:ssä mainitussa tarkoituksessa perustuslakivaliokunta ilmoittaa, että ed. Nuortevan kysymyksessä olevain anomusehdotusten esille ottaminen olisi vastoin perustuslakia. Asian näin ollen ed. Nuortevan puheenalaisia anomusehdotuksia ei esitetä.

---

2) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten

ja

3) Kesäsiirtolain kannattamista

koskeva Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3

sekä

4) Serumtutkimus- ja -valmistuslaitoksen perustamista

koskeva Talousvaliokunnan mietintö n:o 1

esitetään perättäin ja pannaan Puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi istuntoon.

5) Pankkivaltuusmiesten kirjelmä 2 päivältä syyskuuta 1909

ynnä siinä mainitut ehdotukset Suomen Pankin ohje- ja vuosirahan säännöksi esitetään.

Kun kuitenkaan kukaan ei halua käyttää puheenvuoroa, niin kirjelmä tällä kertaa ei anna aihetta mihinkään toimenpiteeseen.

Täysi-istunto keskeytetään puoleksi tunniksi klo 6,30.

Istuntoa jatketaan

klo 7,05 i. p.

Suljettu istunto.

P u h e m i e s: On vielä jälellä eräs ilmoitusasia, joka mielestäni on käsiteltävä yksityisessä istunnossa, ja olen sen vuoksi tyhjennyttänyt lehterit sekä alistan tämän toimenpiteeni eduskunnan ratkaistavaksi. Asia koskee ed. Laitisen pyyntöä saada vapautusta tämän istuntokauden loppuun saakka.

Haluaako kukaan käyttää puheenvuoroa siitä seikasta, onko tämä asia käsiteltävä suljetussa vai avonaisessa istunnossa? Ellei puheenvuoroa haluta, niin eduskunta hyväksynee puhemiehen toimenpiteen.

Toimenpide hyväksytään.

Ed. Laitisen lomanpyyntö.

P u h e m i e s: Ed. Laitinen pyytää, että hänelle myönnettäisiin vapautusta istuntokauden loppuun saakka yksityisasiain tähden, jotka ovat siksi järkyttäneet hänen mieltään, ettei hän voi tehokkaasti täyttää edustajatehtäväänsä näillä valtiopäivillä.

Keskustelu:

Ed. K a l l i o: Niin pitkä lomanpyyntö mielestäni on monesta syystä aivan sopimaton edustajalle ja sentähden olisi suotavaa, kosk'ei ed. Laitinen katso voivansa edustajatointaan täyttää, että hän pyytäisi jo tässä tilaisuudessa kokonaan eroa edusmiestoimestaan. Sellaista pyyntöä minä olisin erittäin halukas kannattamaan.

Ed. L o h i: Kyllä minunkin mielestäni olisi ollut suotavaa, että tämä arvoisa edusmies olisi ymmärtänyt pyytää vapautusta kokonaan edusmiestoimestaan, samoin kun eräs toinen edustaja viime istunnossa teki.

Ei ole mielestäni sopivaa, että edustaja kuukausmääriksi näin vapautetaan edustajatehtävistään, kun hän kuitenkin tahtoo edustajavaltakirjansa itse pitää ja edusmiestyöstä palkan kantaa. Eihän eduskunta ole mikään häpeällisistä rikoksista syytettyjen eläkelaitos. Näillä syillä minä siis vastustan loman saantia.

Ed. A l m a J o k i n e n: Minä, samalla kun yhdyn niiden mielipiteeseen, jotka ovat lausuneet toivoneensa, että tämä herra Laitinen pyytäisi kokonaan edusmiestoimesta eroa, merkitsen sen tosiasian, että kun tällainen juttu on tullut ilmoille porvarien keskuudessa, ei siitä ole pidetty sellaista elämää kuin pidetään kaikista pienistä juopottelujutuista, jotka ilmenevät sosialidemokraattien keskuudessa. Ei silloin asetuta sille kannalle, että me olemme kaikki heikkoja ihmisiä, yhtä kehnosti varus-

tetut vastustamaan sellaisen järjestelmän kiusauksia, joita meillä nykyisessä yhteiskunnassamme kyllin on. Mutta toivoisin, että oltaisiin puolueettomia tällaisten roskajuttujen käsittelyssä, kun niitä ilmenee, ja että samalla ankaruudella kohdeltaisiin porvarillisen ryhmän edustajaa, kun hän tekee itsensä syypääksi törkeisiin virheisiin, kuin sosialidemokraattista edustajaa.

Minua muuten ilahuttaa, että viimeinkin herra opettaja Laitisen mieltä ovat järkyttäneet kaikki ne syytökset, joita häntä vastaan on tehty. Olisin toivonut, että ne olisivat järkyttäneet häntä jo paljon ennemmin. Olisin sitä toivonut siitä syystä, että hän on ollut kansan lasten opettaja, köyhälistön lasten opettaja ja köyhälistön sellaisella paikkakunnalla, nälkämailla, jossa köyhälistön lapisilla ei ole niinkään paljon tilaisuutta itsepuolustukseen ja köyhälistön lasten vanhemmilla lastensa turvaamiseen, kuin on sivistyneemmillä, asutusrikkaammilla ja vakavaraisemmilla seuduilla. Ja sitäkin enemmän, kun tämä paikkakunta, jossa ed. Laitinen on ollut opettajana, on tällainen sydänmaa ja nälkämaa, olisi hänen tullut ymmärtää, millä tavoin kansan lasten opettajan tulisi käyttäytyä opetettaviaan kohtaan.

P u h e m i e s keskeyttää: Kaksi minuuttia on kulunut. Puhuja on hyvä ja tulee jatkamaan lavalta.

Puhuja ei halua jatkaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Ed. Laitisen ehdotusta on myös vastustettu. Asiasta tulee siis äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Laitisen pyynnön äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 60 jaa- ja 124 ei-ääntä. Ed. Laitisen pyyntö on siis hylätty.

Suljetun istunnon pöytäkirjan julkaiseminen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. L i s t o: Viime perjantaina eduskunta suljetussa istunnossa käsitteli kahvilanomistaja Antti Mäkelinin pyyntöä saada ero edustajatoimesta. Eduskunta siihen pyyntöön suostuikin. Koska pöytäkirja tämän asian käsittelystä lienee valmistunut, niin ehdotan, että eduskunta nyt päättäisi sen painosta julkaistavaksi.

P u h e m i e s: Haluaako kukaan tästä puheenvuoroa; ellei puheenvuoroa haluta, niin eduskunta tämän ehdotuksen hyväksynee.

Ehdotus hyväksytään.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Istunto päättyy klo 7,37 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

23. Perjantaina 1 p. lokakuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten 1909 vuoden toisilla valtiopäivillä. 322

2) Anomusehdotus määrärahan myöntämisestä kesäsiirtolain kannattamista varten köyhälistön lapsille. 328

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 3; Ed. Kaarneen ja Vihantolan anom. ehd. N:o 4 (Liitteet VI, siv. 206).

3) Anomusehdotus serumtutkimus- ja -valmistelulaitoksen perustamisesta maahan. 329

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö N:o 1; Ed. Wuorimaan y. m. anom. ehd. N:o 11 (Liitteet IV, siv. 49).

Pöydällepanoa varten:

4) Lakivaliokunnan mietintö N:o 1 Keisarillisen Suomen Senaatin Prokuraattorin Suomen Eduskunnalle antaman kertomuksen johdosta lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassa. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi ennen vapautuksen saaneita, ed. Bäck, Colliander, Honkajuuri, Lagerlöf, Malmivaara, Nuora, Sipilä ja Sundblom.

Ilmoitusasiat:

Puhemies: Ed. Aakula on näyttänyt Kuopion läänin läntisen vaalipiirin keskuslautakunnan hänelle antaman, sittemmin asianmukaisesti tarkastetun valtakirjan ja on hän siis oikeutettu ottamaan osaa eduskunnan istuntoihin.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain vuoksi, tämän päivän istunnosta ed. Malmivaara, Lagerlöf, Nuora, Sipilä, Sundblom, Honkajuuri, Bäck, sekä sitä paitsi ed. Hokkanen ja Sirén huomisesta alkaen ensi tiistaipäivän loppuun, ed. Koskinen tämän kuun 6 päivästä 9 päivään, ed. Colliander täksi ja huomispäiväksi, ed. Kaasalainen ensi tiistaiksi, ed. Kruus tämän istunnon loppuosasta ensi torstaihin saakka, ed. Junnila ensi maanantaiksi ja tiistaiksi, ed. Hämäläinen tämän kuun 4 päivästä 6 päivään, ed. Antila ensi lauvantaista ensi keskiviikkoon saakka ja ed. Karhi ensi viikoksi.

Muutoksia valiokuntajäsenyydessä.

Puhemies: Ed. Lundström pyytää vapautusta sivistysvaliokunnan varajäsenyydestä syystä että hän on vakinainen jäsen työväenasiainvaliokunnassa, ja sivistysvaliokunta, jonka jäsen ed. Nuorteva nykyään ei ota osaa Eduskunnan töihin, sen vuoksi useammin on varajäsenen tarpeessa.

Ed. Lundströmin pyyntö hyväksytään ja Valitsijamiesten toimeksi jätetään Sivistysvaliokunnassa siten avoimeksi jäävän varajäsenen sijan täyttäminen.

Puheenvuoron saatuaan lausuu senjälkeen

Ed. Listo: Minä pyydän eduskunnan valitsijamiehiä jäämään täysi-istunnon jälkeen tänne, kokoontuakseen täyttämään sitä tehtävää, jonka eduskunta nyt on valitsijamiehille antanut.

Puhemiehen kehotuksesta sihteeri lukee Eduskunnan Valitsijamiehiltä saapuneen näin kuuluvan pöytäkirjan:

Pöytäkirja, tehty eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa tiistaina syyskuun 28 päivänä 1909. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet, paitsi Castrén, J., ja Torppa, joiden sijaan astuivat varajäsenet Haveri ja Voipio.

1 §.

Eduskunnalta saapuneiden kirjeiden n:o 318 ja 339 johdosta ryhtyivät valitsijamiehet valitsemaan perustuslakivaliokuntaan ja rautatievaliokuntaan kumpaiseenkin yhden varsinaisen jäsenen sekä yhden varajäsenen pankkivaliokuntaan, ja tulivat silloin yksimielisesti valituiksi:

perustuslakivaliokunnan jäseneksi ed. Wuolijoki, S.,

rautatievaliokunnan jäseneksi ed. Wainio, ja

pankkivaliokunnan varajäseneksi ed. Komu,

sekä ed. Wainion sijaan rautatievaliokunnan varajäseneksi niinikään yksimielisesti ed. Eloranta, J. V.

2 §.

Tätä pöytäkirjaa tarkastamaan valittiin edustajat Kairamo, Haveri, Kiiskinen ja Koskinen.

3 §.

Pöytäkirja luettiin tarkastettavaksi ja hyväksyttiin.

Toimeksi saanut
Onni Hallstén.

Anomusehdotusten siirto toiseen valiokuntaan.

Puhemies: Laki- ja talousvaliokunnasta on eduskunnalle saapunut kirjelmä eilispäivältä. Tässä kirjelmässä, joka on painettu ja jaettu eduskunnalle, valiokunta ehdottaa, että anomusehdotukset n:o 138, 157, 72 ja 118 laki- ja talousvaliokunnasta siirrettäisiin maatalousvaliokunnan valmistavasti käsiteltäväksi. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämä kirjelmä pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten.

Puhemies: Tulen esittämään tämän ehdotuksen siten, että esitän kunkin pykälän erikseen ja sitten 4 §:n kohdalla eri valiokuntiin kohdistuvat ehdotukset erikseen.

Senjälkeen esitellään ja järjestänsä keskustelutta hyväksytään §:t 1—3 sekä

4 §:ään sisältyvät kohdat, mikäli ne koskevat Perustuslakivaliokuntaa, Valtiovarainvaliokuntaa, Lakivaliokuntaa, Talousvaliokuntaa ja Laki- ja talousvaliokuntaa.

Sivistysvaliokuntaa koskevan kohdan johdosta syntyy seuraava

Keskustelu:

Ed. Sohlberg: Vid genomgående af ordningsföljden för de frågor, som blifvit upptagna på kulturutskottets program, har jag fäst mig vid att så långt framåt i programmet, som under N:o 11, upptagits två synnerligen viktiga frågor, hvilka nu om någonsin äro af aktuell betydelse, nämligen landtdagsmannen Käkikoskis m. fl:s petition om beviljande af förhöjdt anslag för prostituerade kvinnors förhjälpande till hederligt arbete och petitionen från samma håll angående vidtagande af åtgärder för sedlighetens befrämjande. Dessa frågor böra få en snar lösning. Det är icke likgiltigt, om man år efter år får vänta på nödigt ekonomiskt understöd, och det är icke häller likgiltigt, om man år efter år får vänta på en tillfredsställande lösning af frågan om sedlighetens befrämjande. Jag anhåller därför, att dessa frågor skulle få en mera fram-

skjuten plats i kulturutskottets arbetsprogram. Då jag genomgått här upptagna frågor, har jag funnit, att andra frågan, om inrättande af ett etnografiskt friluftsmuseum, af huru stor kulturell betydelse den än må vara, icke närmelsevis kan ställas i bredd med de af mig framhållna frågorna. Jag anhåller därför, att denna fråga måtte få byta plats med de under punkt 11 upptagna frågorna, på det att dessa frågor måtte få en snar lösning. Frågan om inrättande af ett frilufstmuseum kan gärna stå öfver till en följande landtdag.

Ed. Lindelöf: Jag anhåller, att landtdagen icke måtte vidtaga någon ändring i den arbetsordning, som utskottet föreslagit. Hvad särskildt andra frågan, den om inrättande af ett friluftsmuseum, vidkommer, är den synnerligen väl förberedd och torde icke komma att taga någon stor del af utskottets tid i anspråk.

Ed. Käkikoski: Jos sivistysvaliokunnan jäsenet olisivat olleet täysin selvillä siitä, minkälainen sekasorto siveysoloissa meidän maassamme vallitsee nimenomaan juuri senjälkeen kun niin sanottu ohjesääntöinen järjestelmä nimellisesti poistettiin, ja jos täysin käsitettäisiin, kuinka suuressa hädässä siveellisyystyöntekijät ovat sen johdosta, että on niin vaikea saada kunniallista työtä niille, joita täytyy saada pelastetuksi epäsiveellisyyteen sortumasta, niin minä olen varma siitä, että työjärjestys olisi tässä kohden toisenlainen. On joukottain onnettomia naisia, jotka tahtoisivat tehdä työtä, mutta he tarvitsevat siihen apua, he tarvitsisivat työtaitoa ja muuta opetusta, mutta niillä, jotka koettavat heitä auttaa, ei ole varoja tarpeeksi, toinen pelastuskoti toisensa perästä varojen puutteessa suljetaan ja paheen poluille eksyneet ihmiset jäävät viheliäisyyteensä. Tämä ei ole yhdentekevää yhteiskunnalle, sillä jokainen siveettömyyteen sortuva nainen, joka tällä tavalla jätetään avuttomaksi, tuottaa suuren vaaran itse yhteiskunnalle, ja meidän aikanamme, sen kaikki tiedämme, on erinomaisen tärkeätä, että todellakin keskitetään voimat siveellisten mätähaavojen parantamiseen. Nyt on kolme kertaa jo tehty anomus, jossa on pyydetty kannatusta siveettömyyteen sortuvien ihmisten auttamiseksi, mutta joka kerta on anomus sivistysvaliokunnassa siirretty syrjään. Minä kannatan ed. Sohlbergin ehdotusta.

Ed. Sohlberg: Då kulturutskottets ordförande anfört, att andra frågan redan är så långt avancerad, att den icke kommer att taga mycken tid i anspråk, ber jag att få frångå mitt första förslag och föreslår, att sedan denna andra fråga blifvit slutbehandlad, de under n:o 11 upptagna frågorna måtte komma under behandling.

Ed. Hannula: Kun valiokunta piammiten saa valmiiksi käsitellyksi anomukset, jotka koskevat oppivelvollisuutta, niin ne kysymykset, jotka sitten järjestyksessä seuraavat, eivät viene pitkää aikaa, ja on aivan todennäköistä ja jotenkin varmaa, että nämä anomukset, jotka ovat n:o 11 alla, tulevat käsitellyiksi niin, että ne ehtivät näillä valtiopäivillä tulla päätökseen. Sentähden minä kannatan tämän järjestyksen noudattamista semmoisena kuin se tässä on.

Ed. Käkikoski: Pyydän kannattaa ed. Sohlbergin viimeksi tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotukseen on ed. Sohlberg ed. Käkikosken kannattamana ehdottanut sellaisen muutoksen, että n:o 11 kohdalla olevat kaksi asiaa siirrettäisiin 2:n ja 3:n numeron kohdalla olevain asiain väliin. Tulee siis äänestettäväksi puhemiesneuvoston ehdotuksen ja ed. Sohlbergin ehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy Puhemiesneuvoston ehdotuksen sellaisenaan, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Sohlbergin ehdotus hyväksytty.

Jaa-äänet ovat voitolla; ed. Sohlbergin ehdotus on siis hylätty ja Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytty.

Rautatievaliokuntaa koskeva kohta hyväksytään keskustelutta.

Maatalousvaliokuntaa koskeva kohta.

Keskustelu:

Ed. Nix: Beträffande fördelningen utaf petitionerna inom agrarutskottet finner jag, att den af mig m. fl. inlämnade petitionen n:o 115 upptagits bland de sista ärendena i tredje gruppen. Då detta ärende är utaf den art, att det skulle taga ytterst kort tid att behandla detsamma inom utskottet, och då vidare enligt mitt förmenande det vore af en mycket stor vikt för jordbrukets förkofran, att detta ärende blefve behandladt, vågar jag hemställa, att detta ärende måtte af landtdagen förflyttas från grupp 3 till grupp 1.

Ed. Kaarne: Esillä olevaan työjärjestysehdotukseen täytyy minun — edustaessani pääasiallisesti maalaistilatonta väestöä — esittää ainakin yhdessä tärkeässä suhteessa muutosehdotuksen. Tilattoman maalaisväestön, tuon suurilukuisimman, mutta kaikkein epävarmimmassa asemassa elävän kansaryhmän elinkysymykset, varsinkin maan hankkiminen tilattomalle väestölle ovat vaan yhä edelleen ja edelleen syrjään jäämässä ja kuitenkin juuri näiden asiain pitäisi tulla oikeastaan kaikkein ensin ratkaistaviksi. Jos köyhälistölle ja kansan pohjakerroksille yleensä tahdotaan saada taloudellisella alalla jotakin olosuhteiden huojennusta, niin on taloudellinen uudistyö ennen kaikkea alettava juuri tilattoman väestön maahankinta-asiasta. Jos tämä maalaisköyhälistön asia yhä vain unohdetaan, niin alkaa se kansallinen vaara mikä nytkin jo tämän kansanosan elämän tavattomassa epävarmuudessa liiankin suurena on olemassa, käydä kerrassaan uhkaavaksi, sen vuoksi olisi nyt jo aika eduskunnan ja hallituksen ryhtyä entisiä laiminlyöntejä korjaamaan. Siitä huolimatta ehdottaa puhemiesneuvosto nytkin, että tilattoman väestön maanhankkimisesta eduskunnalle jätetyt ehdotukset käsiteltäisiin maatalousvaliokunnassa vasta sitten kun toistakymmentä muuta asiaa olisi valiokunnassa ensin käsitelty, toisin sanoen luultavasti ei ollenkaan vielä tämänkään istuntokauden kuluessa. Ja seuraavilla istuntokausilla — jos tällä eduskunalla sellaisia vielä on — kukaties uudistuu aina sama juttu. Ja mikä vielä kummempi, tämän työjärjestysehdotuksen laatiminen lienee ensin tapahtunut juuri maatalousvaliokunnassa itsessään. Ennen tilattomain maanhankintakysymystä olisi siis sekä puhemiesneuvoston että maatalousvaliokunnan mielestä muka tärkeämpinä käsiteltävä kysymykset metsien hävittämisestä, vesiperäisten maiden kuivaamisesta, maanviljelyslainoista, maamieskouluista, lannoitusaineista, rehutavaroista, kunnallismetsistä, poronhoidosta y. m. En tahdo väittää, että nämätkään kaikki olisivat mitään tarpeettomia asioita. Ei. Monet päinvastoin hyvinkin tarpeellisia. Mutta jos katsotaan asioita koko kansan edun kannalta, niinkuin täällä usein siitä on puhuttu, niin on huomattava, ettei maalaisella ole maanviljelyksen edistämisestä paljoakaan hyötyä, ellei hän itse sitä ennen ole saanut maata viljeltäväkseen. Ensin on siis toimitettava kaikille viljelyshaluisille tilattomille riittävä tilaisuus itsenäiseen täysin turvattuun maanviljelykseen, ja sitte ryhdyttävä kaikella tarmolla edistämään kaikkia maanviljelykselle hyödyllisiä asioita ja sivuelinkeinoja. Senvuoksi pitäisi maatalousvaliokunnan ehdottomasti heti ryhtyä käsittelemään tilattoman väestön maanhankintakysymystä. Kysymyksen margariinin valmistamisesta voisi kyllä vielä jättää toistaiseksi, mutta kun valiokunta lienee sen jo lähes loppuun käsitellyt, niin ei kai sen asian suhteen kannata enään mitään muutosehdotusta esittää. Korvauksen hankkiminen häädetyille torppareille, lampuodeille ja mäkitupalaisille on kyllä niin tärkeä asia että sen kannattaa tulla etupäässä käsittelyn alaiseksi. Mutta sen jälkeen pitäisikin heti ottaa käsiteltäviksi ehdotukset tilattoman väestön maanhankinnasta. Ehdotan senvuoksi maatalousvaliokunnan työjärjestykseen otettavaksi ensi ryhmään a) kohdan jälkeen kaikki ne asiat, mitkä puhemiesneuvosto on ehdottanut jätettäväksi ryhmään n:o 3. Sen jälkeen seuraisivat sitten ehdotuksen ryhmästä n:o 1 asiat d, e, f ja g ryhmänä n:o 2, sekä ehdotuksen ryhmä n:o 2 vasta sen jälestä ryhmänä n:o 3.

Ed. E. Eloranta: Esillä olevassa työsuunnitelmassa on niin tärkeät kysymykset, kuin maanhankinta tilattomille, jätetty kolmanteen ryhmään ja niin ollen niillä ei ole minkäänlaista toivoa tällä istuntokaudella tulla käsitellyiksi. Sen sijaan on otettu muutamia vähäpätöisempiä asioita etualalle ja sillä tavalla syrjäytetty nämä suuremmat ja tärkeämmät kysymykset. Ehdotan, että kolmannesta ryhmästä siirrettäisiin ensimäiseen ryhmään anomusehdotus N:o 139 ynnä siihen läheisesti liittyvät

kirjaimilla a, b, c ja d merkityt asiat sekä kirjaimella n merkitty anomusehdotus 158 ja kirjaimella l merkitty anomusehdotus 173, kaikki sanotussa järjestyksessä c kirjaimella merkityn anomusehdotuksen n:o 125 jälkeen.

Ed. Huttunen: Minunkin mielestäni on tilattoman väestön maanhankinta viivyttelemättä saatava ratkaistuksi, ja niimuodoin minä kannatan ed. Elorannan tekemää ehdotusta.

Ed. Storbjörk: Då det för upphjälpandet af landtbruket icke är minst viktigt att småbrukarens fackkunskap höjes, ber jag att få understöda landtdagsmannen Nix's förslag.

Ed. v. Troil: Vid uppgörandet af förevarande arbetsplan erkände agrarutskottets samtliga medlemmar, att de af hrr Kaarne och Eloranta berörda frågorna voro af största betydelse, men ansåg sig flertalet af utskottets medlemmar i hvarje händelse böra taga i betraktande huruvida möjlighet förefinnes att under denna landtdagsperiod få dessa frågor lyckligt slutbehandlade. Förhållandet var det, att frågorna angående hindrande af skogssköfling, angående skogsvården, angående tillverkning och handel med margarin samt angående kommunalskogar redan blifvit förberedda under föregående landtdag, hvarför dessa frågors slutliga behandling inom utskottet nu komme att taga en jämförelsevis kort tid i anspråk. Dessa motioner, angående skogsvården och margarintillverkningen, skulle sålunda i lyckligaste fall kunna blifva slutbehandlade under denna landtdag. Om däremot utskottet, efter det nådiga propositionen angående tjurars utsläppande på bete blifvit slutbehandlad, skulle hafva tagit i hop med de af hrr Kaarne och Eloranta föreslagna ärendena, så är det mycket ovisst, huruvida dessa ärenden skulle hafva hunnit slutbehandlas. Antagligt eller sannolikt är, att udner tiden såväl från öfriga utskott som från stora utskottet till landtdagens slutliga behandling inkommit ärenden som såväl i propositions- som i motionsväg förelagts landtdagen.

Under sådana förhållanden skulle agrarutskottet icke kunnat prestera något annat arbete under denna landtdag än betänkandet i anledning af propositionen om tjurars utsläppande på bete. Jag får därför hemställa, att landtdagen ville godkänna det för agrarutskottet uppgjorda arbetsprogrammet, dock med den utaf landtdagsmannen Nix föreslagna ändringen.

Ed. Pullinen: Pyydän ed. Kaarneen ja Elorannan ehdotuksien johdosta saada mainita, että valiokunnassa ehdotusta työjärjestykseksi tehtäessä kyllä myönnettiin tilattoman väestön asuttamista koskevan lainsäädännön tärkeys, mutta kysymyksen alkuvalmistuksien vähyyteen sekä ajan lyhyyteen nähden ei katsottu mahdolliseksi ottaa tätä kysymystä käsiteltäväksi, varsinkin kun oli valiokunnalla selvillä, että se oli kokoonpantu varsin toisten kysymysten käsittelyä silmällä pitäen eikä sillä niin ollen olisi ollut käytettävänä tässä työssä tarvittavia voimia. Näistä syistä otettiin pienempiä kysymyksiä käsiteltäväksi, toivossa saada nämä monta kertaa uudistetut anomukset vihdoinkin eduskunnassa käsitellyiksi. Näin ollen vastustan ed. Kaarneen ja Elorannan ehdotusta siirrosta, sillä se epäilemättä vaikeuttaisi monen pienemmän, mutta varsin tärkeän kysymyksen ratkaisemista näillä valtiopäivillä, ilman että tilattoman väestön asutuskysymys kuitenkaan tulisi ratkaistuksi.

Ed. E. Eloranta: En oikein käsitä, mikä asia mahtanee olla tärkeämpi kuin maanhankinta tilattomille. Sitäpaitsi on täällä anomusehdotuksia, joita voitaisiin käsitellä jälellä olevalla ajalla varsin hyvin eivätkä ne estäisi ottamasta myöskin tätä ehdotettua lakiehdotusta valmistavien toimenpiteitten alaiseksi, jos aikaa riittää. Niinkuin sanoin, nämä anomusehdotukset voitaisiin käsitellä, jos olisi hyvää tahtoa, mutta kun tahto puuttuu, niin herrat eivät ole ottaneet etualalle tärkeämpiä kysymyksiä, vaan työntävät vähäarvoisia ensimäisiksi ja tahtovat sitä tietä hiljaisuudessa haudata tärkeimpien kysymysten ratkaisun.

Ed. Huttunen: Jos eduskunta asettuu kahden viimeistä edellisen puhujan tahdon mukaan menettelemään, silloin ei tule koskaan se aika, että tässä eduskunnassa käsitellään tilattoman väestön maanhankintakysymystä; siihen ei milloinkaan tule olemaan riittävästi aikaa. Aina on voittamattomia esteitä.

Ed. Lohi: Kyllä minä kannatan ed. Kaarneen ehdotusta. On todellakin ikävää, jos nämä kaikkein polttavimmat tilattoman väestön kysymykset lykätään myötäänsä yhdestä istuntokaudesta toiseen, joten niistä ei koskaan tule mitään.

Ed. Lumio: On jo neljän tai viiden vuoden aikana kerätty tilastoja ja koetettu hankkia alkuselvityksiä mitä tilattoman väestön maanhankintakysymykseen tulee, ja minä ihmettelen, jos asia vielä lykätään tuonnemmaksi. Kannatan ed. Elorannan tekemää ehdotusta.

Ed. Nylander: Jos olisi vähimmässäkään määrin toivoa, että nämä tilattoman väestön asiat kerkiäisivät millään tavoin valmiiksi tällä istuntokaudella, olisin valmis kannattamaan tässä kohdin muutosta, mutta sitä toivoa ei käsittääkseni vähimmässäkään määrässä ole. Tässä on jo syitä siihen selvitetty, mutta minä tahtoisin erityisesti painostaa sitä, että maatalousvaliokunnan nykyiseen kokoonpanoon nähden ei tällaisia edellytyksiä tähän ensinkään ole olemassa.

Ed. Eloranta: Maatalousvaliokuntaa kokoonpannessa ovat herrat aivan hyvästi tietäneet, mitä kysymyksiä siellä esille tulee ja sentähden on turhaa välttää tätä kysymystä sen tekosyyn nojalla, ettei valiokunta pystyisi niitä kysymyksiä käsittelemään. Ja sitäpaitsi muistan yksityisesti joittenkuitten maatalousvaliokunnan porvarillisten jäsenten kesäkuussa selittäneen, että kyllä se tilattoman väestön maanhankintakysymys on mahdollisuuden mukaan käsiteltävä ensimäiseksi. Herrojen lausunnot täällä ovat ristiriidassa mainittujen lausuntojen kanssa ja samalla on merkille pantava se tosiasia, että ne ovat hyvin paljon ristiriidassa herrojen ohjelmien ja vaalipuheiden kanssa.

Ed. Repo: Kyllä minunkin täytyy pääasiassa yhtyä siihen, mitä ed. Kaarne on täällä työohjelman ehdotusta vastaan tuonut. On muuten merkillistä, että täällä aina myönnetään kyllä tärkeäksi tilattoman väestön aseman parantaminen, mutta ei todellakaan ole aikaa sen kysymyksen selvittämiseen. Kun anomusehdotuksista tiedettiin, että tuollainen kysymys tulee, olisi ollut syytä järjestää valiokunnan kokoonpano sen mukaan. Luulen, ettei se olisi ollut mahdotonta. Jokaisen, joka vähänkin tuntee näitä asioita, täytyy myöntää, että nämä maatalousvaliokunnan työsuunnitelmassa ensiksi otetut asiat ovat vähemmän arvoisia kuin tilattoman väestön maanhankintakysymys, joka on asetettu ehdotuksessa aivan toisarvoiseen sijaan. Kannatan ed. Kaarneen tekemää ehdotusta.

Ed. Wuorimaa: Minä myöskin valitan, että maatalousvaliokunta on lykännyt näin tärkeän asian kolmanteen kohtaan. Pyydän huomauttaa siitä, että ensimäisillä valitiopäivillä, vuonna 1907, oli tilattoman väestön asia ensimäisellä sijalla ja että silloin, kun eduskunnassa ehdotettiin, että maatalousvaliokunta jaettaisiin kahtia, toinen osa käsittelemään torppariasiaa, toinen tilattoman väestön asiaa, silloin maatalousvaliokunnan kaksi jäsentä, edustajat Paasikivi ja Jonas Castrén selittivät, että maatalousvaliokunta ennättää vallan hyvin käsitellä myöskin tilattoman väestön asian. Niillä valtiopäivillä ei kuitenkaan ensinkään käsitelty tilattoman väestön asiaa. Seuraavilla valtiopäivillä pantiin tilattoman väestön asia toiseen sijaan. Näillä valtiopäivillä se on lykätty jo kolmanteen sijaan ja ehkä maatalousvaliokunta ensi valtiopäivillä lykkää sen ulkopuolelle koko työjärjestystä. Ja kuitenkin on tämä asia niin erinomaisen tärkeä. Semmoiset syyt, joita ed. Pullinen on esiintuonut, että asia on niin laaja, ettei sitä kuitenkaan ennätä ratkaista, ne juuri osoittavat ettei maatalousvaliokunnan jäsenillä ole tarkoituskaan saada asiaa ratkaisuun, sillä jollei yksillä valtiopäivillä ehditä tuota asiaa ratkaista, niin mitä siitä sitten kauniisti puhutaankaan. Minä kannatan ed. Kaarneen ehdotusta.

Ed. Boman: Minä myös ihmettelen erityisesti ed. Nylanderin kantaa tässä asiassa. Muistan varsin hyvin, kuinka vaalien edellä juuri sikäläisellä taholla ratsastettiin tällä tilattoman väestön kysymyksellä. Puhuttiin kuinka se on tärkeä ja kuinka sitä tullaan täällä eduskunnassakin ajamaan kiireellisenä asiana. Nyt käy aivan hyvin ilmi, kuinka kiireellisenä asiana sitä täällä ajetaan ja millä tapaa sitä koetetaan eteenpäin viedä. Jos se kerran on niin pitkä asia, tämä tilattoman väestön kysymys, niin voidaanhan jatkaa sitä toisella istun-

tokaudella, niinkuin täällä edellisen puhevuoron käyttäjä mainitsi. Minä sentähden yhdyn kannatamaan ed. Elorannan ehdotusta.

Ed. Antila: Kyllä minä vastustan niitä muutosehdotuksia, joita täällä on maatalousvaliokunnan työjärjestystä vastaan tehty ja etukädessä siitä syystä, joka täällä jo tuotiin esille, ettei maatalousvaliokunnassa ole nykyään semmoisia voimia, joita tarvittaisiin näiden kysymysten käsittelyä varten. Tässä ovat useat puhujat lykänneet syyn maatalousvaliokunnan jäsenten niskoille. Mutta minä pyydän herroille huomauttaa, että heillä olisi ollut silloin tilaisuus valvoa tätä asiaa, kun valiokuntien jäseniä valittiin. Mutta silloin pidettiin silmällä sitä, että etukädessä metsälain piti tulla siinä valiokunnassa käsitellyksi ja sen mukaan siihen valittiin jäsenet. Senvuoksi tämä valiokunta tuli semmoiseksi, että todellakaan ei menestyksellä voida tilattoman väestön maanhankintakysymyksiä siellä käsitellä, ja siitä syystä valiokunta on tehnyt työjärjestyksen sellaiseksi kuin se on. Jos ehdottomasti tahdottaisiin käsitellä nämä kysymykset tällä istuntokaudella, niin silloin täytyy ryhtyä siihen toimenpiteeseen, että maatalousvaliokuntaa lisätään tähän asiaan nähden tarpeellisilla voimilla tai että jäsenet kokonaan vaihdetaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan on tehty kolme eri muutosehdotusta.

Ensinnäkin on ed. Nix ed. Storbjörkin ja ed. v. Troilin kannattamana ehdottanut, että kolmannessa ryhmässä u-kirjaimen vieressä oleva asia, joka koskee anomusehdotusta N:o 115, siirrettäisiin ensimäiseen ryhmään. Tulen nimittämään tätä ed. Nixin ehdotukseksi.

Toiseksi ed. Kaarne on ehdottanut, että kaikki ne asiat, jotka puhemiesneuvosto ehdottaa asetettavaksi ryhmään n:o 3, otettaisiin ensimäiseen ryhmään d-kirjaimella merkittyjen asiain kohdalle eli siis, että kolmannen numeron kohdalla olevat kaikki asiat siirrettäisiin ensimäisen ryhmän c-kirjaimen jälkeen, c:llä ja d:llä merkittyjen asiain väliin; että ensimäisessä ryhmässä olevat d:n, e:n, f:n ja g:n kohdalla olevat asiat siirrettäisiin toiseksi ryhmäksi ja ehdotuksen ryhmä n:o 2 tulisi muodostamaan kolmannen ryhmän. Tätä ehdotusta ovat useat puhujat kannattaneet. Tulen nimittämään sitä ed. Kaarneen ehdotukseksi.

Vihdoin on ed. E. Eloranta edustaja Huttusen y. m. kannattamana ehdottanut, että 1 ryhmän c:llä merkityn asian eli anomusehdotuksen n:o 125 jälkeen siirrettäisiin jälempänä mainittavat kolmannen ryhmän asiat seuraavassa järjestyksessä: ensiksi g:llä merkitty anomusehdotus n:o 139, sitten a, b, c ja d kirjaimilla merkityt ehdotukset eli eduskuntaesitys n:o 29, anomusehdotus n:o 133, eduskuntaesitys n:o 17 ja anomusehdotus n:o 71; sekä senjälkeen n-kirjaimen vieressä oleva anomusehdotus n:o 158 ja viimeksi l-kirjaimen kohdalla oleva anomusehdotus n:o 73, mutta että puhemiesneuvoston ehdotus muuten jäisi entiselleen. Tulen nimittämään tätä ed. Elorannan ehdotukseksi.

Äänestyksessä voitaisiin menetellä seuraavasti:

Koska muutosehdotukset, joita on tehty, ovat erilaisia ja vastakkaita toisilleen, olisi äänestyksen pohjaksi asetettava puhemiesneuvoston ehdotus ja äänestettävä tehtyjen muutosehdotusten välillä, mikä niistä tulee hyväksyttäväksi vastaehdotukseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan, sekä siinä järjestettävä ehdotukset siten, että ne, jotka ovat kauimpana puhemiesneuvoston ehdotuksesta, tulisivat ensimäisenä äänestyksen alaiseksi. Toisin sanoen: ensin olisi äänestettävä edustajain Kaarneen ja Elorannan ehdotusten välillä ja asetettava se niistä, joka hyväksytään, ed. Nixin ehdotusta vastaan, sen vastaehdotukseksi, ja vihdoin se, joka niistä hyväksytään, asetettava puhemiesneuvoston ehdotusta vastan. Hyväksytäänkö menettely?

Ed. Nix: Jag kan icke nöja mig med omröstningspropositionen sådan den framställts af hr talmannen. Jag finner, att saken lättare kan fås till ett nöjaktigt slut för alla parter, ifall förslagen uppställas, icke gentemot hvarandra för sökande af kontraproposition, utan så, att hvarje särskildt förslag ställes upp emot talmanskonferensens förslag.

Ed. Ståhlberg: Eiköhän ed. Nixin ehdotus ole niin erillään toisista, että sitä ei soveliaasti voi panna vastaehdotukseksi muille? Hänen ehdotuksensa sisälsi ainoastaan, että u-kirjaimen kohdalla oleva asia viimeisestä ryhmästä siirrettäisiin ensimäiseen ryhmään, siis

viimeiseksi asiaksi siihen, tulipa ensimäinen ryhmä minkälaiseksi tahansa. Eiköhän voitaisi sen vuoksi asettaa sitä ja puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan sitten edustajain Kaarneen ja Elorannan ehdotuksia, jotka molemmat sisältävät ehdotuksia kolmannen ja ensimäisen ryhmän muuttamisesta? Voisi tulla asetettavaksi vastakkain niistä voittava puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan. Näin minun luullakseni tulisi äänestyksen tulos parhaiten viemään perille.

Puhemies: Minä myönnän, että ed. Ståhlbergin huomautuksessa saattaa olla perää, mutta ed. Nixin lausuntoa vastaan täytyy huomauttaa, että ed. Kaarneen ja Elorannan ehdotukset sulkevat toisensa ehdottomasti pois ja niistä täytyy äänestää vastaehdotuksina. Ed. Nixin muutosehdotus sitä vastoin on todella niin yleiseen muotoon tehty, että voidaan katsoa sen sallivan muidenkin asiain ottamista ryhmään n:o 1.

Ehdotan siis meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Kaarneen ja ed. Elorannan ehdotusten välillä, kumpiko niistä asetetaan vastaehdotukseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan, ja se, joka hyväksytään, asetetaan puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan; sitte äänestetään puhemiesneuvoston muutetun tai muuttamattoman ehdotuksen ja ed. Nixin ehdotuksen välillä.

Menettely hyväksytään.

Puhemies: Tulisi siis äänestettäväksi ensiksi ed. Kaarneen ja ed. Elorannan ehdotusten välillä. Kumpi niistä hyväksytään, se asetetaan vastaehdotukseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken vastaehdotukseksi hyväksyy ed. Kaarneen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Elorannan ehdotus hyväksytty vastaehdotukseksi.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; ed. Elorannan ehdotus on siis hyväksytty vastaehdotukseksi.

2) Ken hyväksyy Puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Elorannan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 77 jaa- ja 103 ei-ääntä.

Ed. Elorannan ehdottamat muutokset Puhemiesnouvoston ehdotukseen ovat siis hyväksytyt.

3) Ken hyväksyy Puhemiesneuvoston muutetun ehdotuksen semmoisenaan, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta, hyväksymällä ed. Nixin ehdotuksen, päättänyt kolmannessa ryhmässä u-kirjaimella merkityn asian siirrettäväksi ensimäiseen ryhmään.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla, joten ed. Nixin ehdotus siis on hylätty.

Työväenasiainvaliokuntaa sekä Pankkivaliokuntaa koskevat kohdat ja otsakirjoitus hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Asia on siis loppuun käsitelty.

2) Määrärahan myöntämistä kesäsiirtolain kannattamista varten köyhälistön lapsille

koskeva Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen.

Puhemies: Tässä mietinnössä valiokunta tekee ehdotuksensa mietinnön yhdeksännellä sivulla. Kun asia koskee määrärahaa, on otettava huomioon, että eduskunnan päätös tulee ehdolliseksi sillä tavoin kuin V. J:n 63 §:ssä säädetään.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Pyytäisin tämän mietinnön johdosta tehdä erään muodollisen huomautuksen. Kun tämä on mietintö, joka on tehty erinäisten anomusehdotuksien johdosta, niin luulisi sen päättyvän ponteen, jossa joko ehdotetaan tehtyjä ehdotuksia hylättäviksi taikka ehdotetaan, että eduskunta niiden johdosta tekisi jonkun anomuksen hallitsijalle. Mutta mietintö ei pääty tällaiseen ponteen, vaan päättyy ehdotukseen, että eduskunta puolestaan myöntäisi vissin määräsumman ponnessa mainittuun tarkoitukseen. Näyttää siltä kuin sivistysvaliokunnassa olisi vallalla se käsitys, että ainoastaan siinä tapauksessa, että johonkin tarkoitukseen pyydetty määräraha vanhan tavan mukaan menee siitä, mitä on totuttu kut-

sumaan hallituksen rahoiksi, olisi tehtävä anomus hallitsijalle, mutta että siinä tapauksessa, että pyydetyt varat menevät siitä, mitä on kutsuttu eduskunnan varoiksi, suostuntavaroista, anomus oikeastaan tehtäisiin eduskunnalle ja eduskunta sen johdosta tekisi päätöksen. Eduskunta nyt ei hyväksyne tällaista käsitystä. Eduskunta ei hyväksyne mainitunlaista erotuksentekemistä hallituksen rahojen ja eduskunnan rahojen välillä, vaan lienee sitä mieltä, että valtiotarpeitten täyttämiseen ovat etukädessä käytettävät valtion vakinaiset tulot ja suostuntavaroja ainoastaan sikäli, kuin valtion vakinaiset tulot eivät riitä. Selvää on, että missään tapauksessa ei mitään anomusta tehdä eduskunnalle, vaan anomus tehdään hallitsijalle, joka suo sille huomiota sikäli, kuin hän katsoo maalle hyödylliseksi. Olen kiinnittänyt huomiota tähän seikkaan siitä syystä, että siihen tapaan laaditut ponnet, kuin tämä tässä, ovat tuottaneet toimitusvaliokunnalle sittemmin suurta huolta. Toimitusvaliokunnan on ollut pakko liittää niihin uusi ponsi, jossa hallitsijan vahvistusta pyydetään sille, mitä valiokunnan ehdottamassa ponnessa on ehdotettu päätettäväksi. Jotta tämä vältettäisiin, pyytäisin ehdottaa, että tästä todella tehtäisiin anomus ja että eduskunta sentähden päättäisi alamaisesti anoa, että vuodeksi 1910 myönnettäisiin 50,000 markkaa rajattomana siirtomäärärahana jaettavaksi perusteluissa mainittujen näkökohtien mukaan kunnille avustuksena kesävirkistyksen toimittamiseksi varsinkin kesäsiirtoloissa varattomille, etupäässä sairaille ja heikoille kansakoululapsille.

Ed. Rapola: Samalla kuin kannatan edellisen puhujan tekemää ehdotusta, käytän tätä tilaisuutta tehdäkseni pienen lisätiedonannon valiokunnan mietinnön johdosta. Tässä mietinnössä on valiokunta m. m. luonut katsauksen tähänastiseen kansakoulukesäsiirtolatoimintaan ulkomailla ja kotimaassa. Kotimaata koskevassa katsauksessaan valiokunta luettelee ne Suomen kaupungit, joissa sen tietojen mukaan tähän asti on kansakoululasten kesäsiirtoloita kannatettu. Niin annetaan tietoja kesäsiirtolatoiminnasta Helsingissä, Tampereella, Turussa, Viipurissa, Vaasassa, Oulussa ja Jyväskylässä, ja lopuksi mainitaan ylimalkaisesti, että myöskin Kuopiossa ja Pietarsaaressa on kesäsiirtoloita ollut järjestettyinä. Kun tästä selostuksesta voi tulla siihen käsitykseen, että valiokunnan esitys tässä kohden on tyhjentävä ja että mietinnössä mainitut paikat ovat maassamme ainoat, joissa varattomille kansakoululapsille on kunnan tai yhdistysten toimesta kesäsiirtoloita ylläpidetty, niin pyydän tätä käsitystä oikaista tiedonannolla, että myöskin Porin kaupungissa on puheenalaista kesäsiirtolatoimintaa jo muutamia vuosia harjoitettu.

Ed. Neovius: Jag ville endast understöda det af representanten Ingman gjorda förslaget, som synes mig i formellt afseende vara riktigare och äfven erbjuda ur budgetteknisk synpunkt vissa fördelar.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tätä mietintöä vastaan on ed. Ingman ehdottanut, että mietinnön loppuosa muodostettaisiin kuuluvaksi näin: „Että eduskunta päättäisi alamaisesti anoa että vuodeksi 1910 myönnettäisiin 50,000 markkaa rajattomana siirtomäärärahana" j. n. e. Nimitän tätä ed. Ingmanin ehdotukseksi.

Tulee siis äänestettäväksi valiokunnan mietinnön ja ed. Ingmanin ehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; ed. Ingmanin ehdotus on siis hyväksytty.

3) Serumtutkimus- ja -valmistuslaitoksen perustamista maahan

koskeva viime täysi-istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantu Talousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään edelleen ja hyväksytään keskustelutta.

4) Prokuraattorin kertomusta

koskeva Lakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa mietinnön pantavaksi pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. E s t l a n d e r: Jag anhåller att få föreslå, att bordläggning måtte äga rum till andra plenum i nästa vecka.

Ed. K e l l o s a l m i: Kannatan ed. Estlanderin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan on tehty sellainen muutosehdotus, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon toiseen istuntoon. Tulee siis äänestettäväksi Puhemiesneuvoston ja ed. Estlanderin ehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy Puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Asia siis pannaan pöydälle ensi viikon toiseen istuntoon.

Seuraava istunto on ensi tiistaina klo 6 i. p.

Istunto päättyy klo 7,59 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

24. Tiistaina 5 p. lokakuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Perustuslakivaliokunnan mietintö N:o 4 Eduskunnan oikeudesta tutkia lakitiedettenkandidaatti Antti Mikkolan kelpoisuutta olla edustajana. 332

2) Täysi-istunnossa t. k. 1 p:nä pöydälle pantu Laki- ja talousvaliokunnan kirjelmä syyskuun 30 p:ltä 1909 kruunun virkatalojen käyttöjärjestelmän muuttamista koskevien anomusehdotusten N:o 138, 157, 72 ja 118 siirtämisestä Maatalousvaliokunnan käsiteltäviksi. „

Pöydällepanoa varten:

3) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 2 Eduskunnassa tehdyn, voimassa olevan metsästysasetuksen eräiden pykälien muuttamista tarkoittavan eduskuntaesityksen johdosta. 336

4) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 3 Eduskunnassa tehdyn, metsästystä koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittavan kolmen anomusehdotuksen johdosta. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi ennen vapautuksen saaneita, ed. Hultin, Danielson-Kalmari ja Paloheimo.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä myönnetään sairastumisen takia ed. Hultinille tämän päivän istunnosta, lääkärintodistuksella näytetyn kivuloisuuden vuoksi ed. Paloheimolle toistaiseksi, sekä yksityisten asiain takia ed. Snellmanille ensi perjantain istunnosta, ed. Tichanoffille ensi tiistain, kuluvan lokakuun 12 p:n istunnosta ja ed. Inborrille ensi perjantaista kello 4:stä jälkeen puolenpäivän seuraavaan tiistaihin kello 6 i. p.

Muutos valiokuntajäsenyydessä.

Ed. Wainiolle, joka sen johdosta että hänet on valittu paitsi Suuren valiokunnan jäseneksi äskettäin myöskin Rautatievaliokunnan jäseneksi, on pyytänyt että hänet vapautettaisiin Lakivaliokunnan varajäsenyydestä, myönnetään vapautus, minkä johdosta Valitsijamiehiä kehoitetaan täyttämään siten avoimeksi joutunut varajäsenen sija.

Vapautus valtiopäivätoimesta.

Puhemies: Edustajat Käpy ja Andersin ovat eduskunnalle jättämissään kirjelmissä anoneet, että koska heidät on kolmeksi vuodeksi kutsuttu ja määrätty senaatin oikeusosaston jäseniksi ja heille siitä syystä ei riitä aikaa tyydyttävästi täyttämään valtiopäivämiestehtäviään, eduskunta vapauttaisi heidät kokonaan edustajantoimesta.

Nämä pyynnöt hyväksytään; ja on tämän johdosta annettava tieto senaattori Kävyn vapauttamisesta Turun läänin eteläisen vaalipiirin keskuslautakunnalle ja senaattori Andersinin vapautuksesta Kuopion läänin itäisen vaalipiirin keskuslautakunnalle valtakirjain antamista varten niille, jotka voimassa olevan Vaa-

lilain säännöksen mukaan ovat astuvat siten poistuneiden sijaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ed. Mikkolan edusmiehyys.

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4 Eduskunnan oikeudesta tutkia lakitiedettenkandidaatti Antti Mikkolan kelpoisuutta olemaan edustajana, esitetään; ja lausuu sen tehdessään

P u h e m i e s: Mietintönsä ponnessa 6:lla sivulla perustuslakivaliokunta lausuu mielipiteenään, „että ed. Kaarneen nostaman, lakitiedettenkandidaatti Mikkolan edustajakelpoisuutta koskevan kysymyksen käsiteltäväksi ottaminen olisi vastoin perustuslakia".

Edustaja Kaarneen esittämää kysymystä siis ei voida esittää.

Samassa mietinnössä perustuslakivaliokunta kuitenkin siinä kappaleessa, joka seuraa ponnen jälkeen, myös antaa lausuntonsa tai oikeastansa lausuu mielipiteensä ed. Kaarneen y. m. aikaisemmin tekemästä ja kesäkuun 8 päivänä perustuslakivaliokuntaan lähettämästä kysymyksestä, joka koskee edustajanvaltakirjan antamista tohtori Helenius-Seppälälle; ja koska tämä osa mietintöä ei ole mikään lausunto puhemiehen kieltäytymisen johdosta esittää herätettyä kysymystä, on mietintö tässä kohden pantava pöydälle. Ehdotan sen pantavaksi pöydälle ensi istuntoon.

Ed. K a a r n e: Tahtoisin kysyä, saanko tehdä vastalauseen tätä perustuslakivaliokunnan päätöstä vastaan?

P u h e m i e s: Sellaisen vastalauseen tekeminen ei ole sallittu; vastalause täällä voidaan tehdä vain eduskunnan päätöksiä vastaan.

2) Eräiden anomusehdotusten siirtämistä

Laki- ja talousvaliokunnasta Maatalousvaliokuntaan koskeva Laki- ja talousvaliokunnan kirjelmä, joka täysi-istunnossa tämän kuun 1 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen. Se on näin kuuluva:

Suomen Eduskunnan
Laki- ja Talousvaliokunta

Hesingissä,
syyskuun 30 p:nä 1909.
N:o 5.

S u o m e n E d u s k u n n a l l e.

Suomen Eduskunta on Laki- ja talousvaliokuntaan valmistelevaa käsittelyä varten lähettänyt ed. Torpan y. m. anomusehdotuksen N:o 138, ed. Evert Elorannan y. m. anomusehdotuksen N:o 157, ed. Kaarneen y. m. anomusehdotuksen N:o 72 sekä ed. Rosenqvistin y. m. anomusehdotuksen N:o 118.

Kaikki mainitut anomusehdotukset sisältävät toivomuksia kruunun virkatalojen käyttöjärjestelmän muuttamisesta siten, että tilattoman väestön maantarpeen tyydyttämiseksi nämät virkatalot joko kokonaan myytäisiin kunnille tai ositettuina yksityisille taikka pitkäaikaisella vuokralla annettaisiin kuntain tai sopivissa osissa yksityisten, etupäässä virkatalojen nykyisten torpparien ja alustalaisten hallittaviksi suorastaan kruunulle suoritettavaa maanvuokraa vastaan. Sitä paitsi on anomusehdotuksessa N:o 157 pyydetty toimenpidettä siihen, että sanottujen virkatalojen alustalaiset tulisivat nauttimaan vasta säädettävän, kaikkia virkatalojen ja kruunun metsätorppia ynnä muita sellaisia koskevan vuokralain etuja.

Sotilas- ja sivilivirastojen virkatalot ovat syntyneet 1600-luvun loppupuolella siten, että kruunun omistamia tiloja palkkaetuina annettiin valtion palveluksessa olevain henkilöiden hallittaviksi. Etupäässä näitä virkataloja Suomessa määrättiin sotilaslaitokselle, vähempi määrä sellaisia säädettiin Suomen laamannien ja Pohjanmaan sekä Ahvenanmaan tuomarien ja eräiden kuvernöörien sekä lääninhallitusten omien ja niiden alaisten virkamiesten käytettäviksi. Näitä virkataloja, jotka nauttivat moniaita helpotuksia maaverojen ja yleisten rasitusten suorituksesta, ei nykyään enää, harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, käytetä sotilaspäällystön ja muiden viranomaisten asuinpaikoiksi, vaan on useimmat niistä annettu vuokralle, joka sotilasvirkataloista suoritetaan sotaväen ylläpitoon käytettävään valtiovaraston sotilasrahastoon.

Kruunun virkatalot muodostavat kruunun omistamien tilojen joukossa erityisen maanluonnon, ja on niihin nähden noudatettavana Yhdistys- ja Vakuuskirjan 3 §:n säännös, että „maa älköön muuttako ikivanhaa luontoansa ja erotustansa säterin, vapaamaan, perintömaan ja kruununmaan välillä". Sotilas- ja sivilivirastojen virkatalojen luovuttaminen omistusoikeudella joko kunnille tai yksityisille sisältäisi muutoksen näiden tilojen maanluonnossa ja vaatisi siis perustuslain muuttamista. Koska Laki- ja talousvaliokunta, siihen nähden, että syvälle käypiä uudistushankkeita maatalouden alalla nykyään maassamme suunnitellaan, on ollut sitä mieltä, että valtion tulisi, voidakseen tehokkaasti vast'edes myötävaikuttaa niiden suunnitelmain toteuttamiseen, jotka hyviksi havaitaan, hallussaan säilyttää omistamansa maa-alueet vähentämättä, on valiokunta katsonut, ettei anomusehdotuksissa ehdotetun virkatalojen omistusoikeuden luovutuksen pitäisi nyt tulla kysymykseen, vaan olisivat anomusehdotukset, sikäli kuin ne sellaista luovutusta tarkoittavat, jätettävät huomioon ottamatta ja näiden tilojen käyttämisessä vuokrajärjestelmä edelleen pysytettävä.

Mitä sitten tulee kysymykseen kruunun virkataloissa noudatettavan vuokrajärjestelmän kehittämisestä anomusehdotuksissa viitattuun suuntaan, niin on Laki- ja talousvaliokunta, jolla ei ole perinpohjaisempaa erikoistuntemusta tällä alalla, ja siihen nähden, että Maatalousvaliokunnan valmisteltavaksi on Eduskunnasta lähetetty erinäisiä muita kruunun omistamain maiden asutus- ja viljelysolojen kehittämistä tarkoittavia anomusehdotuksia, katsonut velvollisuudekseen Eduskunnalle kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta lähettäisi Maatalousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäviksi yllämainitut anomusehdotukset N:o 138, 157, 72 ja 118.

Laki- ja talousvaliokunnan puolesta:

A. Listo.

Iivari Fröjdman.

Puhemies: Puhemiesneuvosto tämän kirjelmän johdosta puoltaa, että eduskunta, joka tietysti nyt ei voi ryhtyä asiallisesti käsittelemään tai ratkaisemaan kirjelmässä mainittuja seikkoja, lykkäisi, kuten laki- ja talousvaliokuntakin ehdottaa, anomusehdotukset kokonaisuudessaan maatalousvaliokunnan valmisteltaviksi.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Jag skulle för min del icke hafva något att anmärka emot det förslag, som talmanskonferensen här gör och som sammanfaller med utskottets förslag i dess kläm, därest icke utskottets skrifvelse vore af så egendomlig beskaffenhet, att det synes mig nödvändigt att med några ord belysa densamma och försöka angifva, hurusom ett sådant förfarande, som lag- och ekonomiutskottet här inslagit, därest det vunne efterföljd, vore egnadt att åstadkomma betydlig oreda vid landtdagens förhandlingar. Utskottet har framställt en anhållan om att särskilda petitionsförslag, som remitterats till utskottet, skulle af landtdagen nu remitteras till ett annat utskott. Emellertid har utskottet uti samma skrifvelse, där denna anhållan göres, företagit sig att i vissa delar afgifva ett slags betänkande angående dessa samma memorial, detta dock utan att göra något direkt yrkande uti kläm, men under kursivering af ett uttalande, som dock skall utgöra det slut, till hvilket betänkandet i denna del kommer. Såsom hr talmannen nyss meddelade skulle, därest jag förstod detta meddelande riktigt, denna del af skrifvelsen knappast här kunna komma under diskussion, ehuru förhållandet bör vara, att en skrifvelse, som utmynnar i ett visst förslag, bör kunna i hela dess motivering och till alla dess delar vara underkastad diskussion. Naturligt är, att en diskussion i dessa delar nu icke kan äga rum, emedan de frågor, som här afhandlas, alls icke föreligga fullt utredda. Under sådana förhållanden kvarstår den oformligheten, att detta betänkande velat bringa under landtdagens granskning vissa uttalanden, som icke kunna i detta sammanhang afgöras, och detta uti ett ärende, som först framdeles skall komma inför landtdagens pröfning.

Det synes mig, att lag- och ekonomiutskottet förfarit oriktigt i att, då detsamma för sin

del ansett sig icke hafva att taga befattning med dessa angelägenheter, likväl så att säga prejudicerat agrarutskottet, till hvilket dessa memorial skulle öfversändas, genom ett uttalande i saken, utan att agrarutskottet anhållit om ett sådant uttalande från lag- och ekonomiutskottets sida. Därjämte har lag- och ekonomiutskottet yttermera ansett sig kunna göra ett uttalande i en fråga, som närmast faller under grundlagsutskottets bedömande. Det kunde ju hafva händt, att agrarutskottet alls icke skulle hafva ansett sig behöfva vända sig till utskottet för att erhålla någon utredning.

Slutligen vill jag anmärka att, då utskottet nu funnit anledning att afgifva ett dylikt utlåtande, som är ett slags mellanting emellan en skrifvelse och ett betänkande, det hade varit på sin plats, att detta också skulle hafva utgifvits på svenska, så att det hade varit tillgängligt för hela landtdagen, då saken ju i alla fall nu kommer upp och själfva betänkandets beskaffenhet är under pröfning. För min del tager jag mig friheten föreslå, att skrifvelsen måtte återremitteras till lag- och ekonomiutskottet för att därur skulle uteslutas allt, som icke omedelbart motiverar det yrkande, som uti skrifvelsen göres.

Ed. E. Eloranta: Koska maatalousvaliokuntaan on jo lähetetty niin paljon asioita, että niiden käsittely ei mitenkään tällä kertaa tule loppuun suoritetuksi, ja koska luullakseni laki- ja talousvaliokunta, jos sillä on hyvää tahtoa, ehtisi nämä asiat käsitellä, niin siitä syystä ehdottaisin, että nämä esilläolevat asiat palautettaisiin takaisin asiallista käsittelyä varten laki- ja talousvaliokuntaan. Sitäpaitsi on jo täällä edellisellä kerralla tuotu esille, että maatalousvaliokunta on kokoonpantu pääasiallisesti metsäasioita silmällä pitäen, joten tällaisten asiain käsittely ei tulisi siellä niin suurta joutuisuutta saamaan. Siitäkin syystä ehdottaisin, että nämä asiat palautettaisiin takaisin laki- ja talousvaliokuntaan.

Ed. Lohi: Niinkuin tiedämme, on maatalousvaliokuntaan jo lähetetty 37 eri anomusja esitysehdotusta, eikä sieltä vielä ole palannut muuta kuin yksi sonnilaki, vaikka eduskunnan istuntoajasta on kulunut enemmän kuin puolet. Näin ollen on siis luonnollista, että jos sinne vielä jotakin lähetetään, niin on se samaa kuin näiden asioiden häviö. Yhdyn ed. Elorannan mielipiteeseen, että nämä asiat palautettaisiin laki- ja talousvaliokuntaan asiallista käsittelyä varten.

Ed. Boman: Jo laki- ja talousvaliokunnassa tätä asiaa käsiteltäessä olin sitä mieltä, että asia olisi käsiteltävä siinä asianomaisessa valiokunnassa. Äänestyksessä kyllä hävisi mielipiteeni. Mutta mielestäni tulevat nyt vielä entistä suuremmat syyt painamaan asiaa laki- ja talousvaliokuntaan. Ne perusteet, joilla laki- ja talousvaliokunta päätti sen lähettää maatalousvaliokuntaan, ovat menneitä; siellä näet perusteltiin sitä sillä, että maatalousvaliokunnassa on ammattimiehiä ja asiantuntijoita tällaisia asioita käsittelemään, jota vastoin niitä ei ole laki- ja talousvaliokunnassa, joten asian käsittely voi siitä kärsiä. Viime istunnossa mainittiin juuri samalta taholta (suomettarelaiselta) — jota käsityskantaa laki- ja talousvaliokunnassa edellämainitulla tavalla esitettiin —, ettei siellä olekaan asiantuntijoita eikä ammattimiehiä tämän luontoisiin asioihin. Koska siellä ei niitä ole, niin mielestäni olisi parasta palauttaa asia laki- ja talousvaliokuntaan asiallista käsittelyä varten vielä sitäkin suuremmalla syyllä, koska on mainittu, että maatalousvaliokunnassa on niin paljon asioita, ettei se kerkiäisi enään enempää käsitellä. Sitäpaitsi on muistettava ja huomioonotettava, että näitten virkatalojen vuokrausajat alkavat kohta loppua — ainakin vuonna 1916 loppuu muutamia — ja tämä on senluontoinen asia, että se ottaa pitemmän aikaa lopullisesti valmistuakseen.

Ed. Rosenqvist: Jag hade begärt ordet omedelbart efter hr Estlander. Min afsikt var att uttala i hufvudsak detsamma som hr Estlander här framhållit, och kan jag därför förena mig om hans uttalande. Jag omfattar också hr Estlanders förslag. Visserligen kunde jag för min del äfven omfatta talmanskonferensens förslag, men föredrager hr Estlanders.

Ed. Listo: Laki- ja talousvaliokunta on tätä kirjelmää valmistaessaan noudattanut sitä esimerkkiä, jonka perustuslakivaliokunta tässä tuonnoin eräässä toisessa asiassa eduskunnalle ja valiokunnille antoi. Niinkuin tästä kirjelmästä näkyy, ei tämä ole mikään mietintö. Va-

liokunta ei ole ehdottanut eduskunnalle mitään asiallista päätöstä tehtäväksi, johon mietintö tavallisesti päättyy, vaan on valiokunta yksinkertaisesti tehnyt vain selkoa siitä, kuinka pitkälle asia on kulkenut valiokunnassa, ja ehdottanut, että eduskunta ilman muuta lähettäisi kysymyksessä olevat anomusehdotukset maatalousvaliokuntaan. Nyt on huomattava, että maatalousvaliokunnassa — niinkuin jokainen on tilaisuudessa näkemään siitä työsuunnitelmasta, joka on edustajille jaettu — on koko joukko samanluontoisia asioita käsiteltävinä, nimittäin sellaisia, jotka koskevat kruunun alueitten asutusta. Jos tahdomme saada jotakin yhdenmukaista johtavaa suunnitelmaa tällaisissa asioissa, niin kai silloin pitää koota kaikki samaa ainetta käsittävät anomusehdotukset yhteen valiokuntaan. Ja kyllä kai silloin, koska maatalousvaliokunta aikaisemmin on maanvuokra-asioita käsitellyt, on luonnollista, että sille uskotaan tehtäväksi vastedeskin toimittaa sellaiset asiat. Olen siis sitä mieltä, että puhemiesneuvoston ehdotus olisi hyväksyttävä.

Ed. Estlander: Ordföranden i lag- och ekonomiutskottet torde icke riktigt tagit kännedom om det förfarande, som grundlagsutskottet inslagit uti den skrifvelse af den 20 september, som jag antager att han åsyftar. Fallet är, att i denna skrifvelse icke ingår någon annan motivering än den, som behöfs för att utreda, att de ärenden, som grundlagsutskottet då önskade öfverföra till annat utskott, icke borde af grundlagsutskottet behandlas.

Ed. E. Eloranta: Nämä asiat, jotka tässä on esillä, eivät ole siksi paljon yhteydessä maatalousvaliokuntaan jo ennen lähetettyjen asiain kanssa, jotta mikään pakottaisi näitä asioita yhdessä käsittelemään, vaan voidaan ne aivan hyvin käsitellä erikseen, ja laki- ja talousvaliokunnalla on siihen aikaa, jos se vaan tahtoo.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan on täällä ensinnäkin ed. Estlander ed. Rosenqvistin kannattamana ehdottanut, että kirjelmä palautettaisiin laki- ja talousvaliokuntaan, jotta siitä poistettaisiin kaikki, mikä suorastaan ei perustele asian lykkäämistä maatalousvaliokuntaan. Sikäli kuin minä voin käsittää, tarkoittaa ed. Estlander, että tästä asiain siirtämisestä maatalousvaliokuntaan ei vielä tällä kertaa tehtäisi päätöstä, vaan että laki- ja talousvaliokunnan kirje, sitten kun se on tullut takaisin valiokunnasta, esiteltäisiin uudelleen. Ed. Eloranta, Lohi y. m. sitä vastoin ovat ehdottaneet, että asia palautettaisiin laki- ja talousvaliokuntaan; mutta se sisältää sen, että kirjelmässä tehty ehdotus hylättäisiin.

Ed. Estlander: Jag ber att få gifva tillkänna, att hr talmannen fullkomligt riktigt uppfattat mitt förslag.

Puhemies: Koska ed. Estlanderin y. m. ehdotus on sitä laatua, että jos se hyväksytään, kysymys siitä, lykätäänkö asia maatalousvaliokuntaan vai eikö, keskeytyy, niin tulee ensin äänestettäväksi siitä, hyväksytäänkö ed. Estlanderin ehdotus vaiko ei. Jos se hyväksytään, niin muu päätöksen tekeminen tästä asiasta tällä kertaa raukeaa. Jos se taas hyväksytään, niin tulee äänestettäväksi, toiselta puolen puhemiesneuvoston ehdotuksen välillä, joka on sama kuin laki- ja talousvaliokunnan ehdotus, ja toiselta puolen ed. Elorannan hylkäävän ehdotuksen välillä.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken tahtoo ryhtyä nyt päättämään, ovatko puheenalaiset anomusehdotukset lähetettävät Maatalousvaliokuntaan, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt palauttaa kirjelmän takaisin Laki- ja talousvaliokuntaan siinä tarkoituksessa kuin ed. Estlander on ehdottanut.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Eduskunta on siis päättänyt tehdä asiallisen päätöksen siitä, ovatko puheenalaiset asiat lähetettävät Maatalousvaliokuntaan vaiko ei.

2) Ken Puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti tahtoo anomusehdotukset lähetettäviksi Maatalousvaliokuntaan, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on tämä ehdotus hylätty ja anomusehdotukset jäävät Laki- ja talousvaliokunnan käsiteltäviksi.

Äänestyksessä annetaan 65 jaa- ja 113 ei-ääntä. Laki- ja talousvaliokunnan ehdotus on

siis hylätty, ja jäävät anomusehdotukset Laki- ja talousvaliokuntaan.

3) Metsästysasetuksen eräiden pykälien muuttamista

tarkoittavan eduskuntaesityksen johdosta annettu Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2, sekä

4) Metsästystä koskevan lainsäädännön uudistamista

tarkoittavan kolmen anomusehdotuksen johdosta laadittu Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3 esitetään ja pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Luetaan Valitsijamiehiltä kirjelmän kera saapunut seuraava pöytäkirja:

„Pöytäkirja, tehty Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa perjantaina lokakuun 1 päivänä 1909. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet, paitsi Brander, Castrén, J., Eloranta, E., Karhi, Leivo, Nuora, Orasmaa, Soininen, Sundblom ja Waarala, joiden sijaan astuivat varajäsenet Haveri, Salo, Hannula, Voipio ja Krook.

1 §.

Eduskunnan antaman tehtävän täyttämiseksi ryhtyivät valitsijamiehet valitsemaan yhden varajäsenen sivistysvaliokuntaan edustaja Lundströmin sijaan, ja tuli siihen yksimielisesti valituksi edustaja Aakula.

2 §.

Tätä pöytäkirjaa tarkastamaan valittiin edustajat Salo, Hannula, Voipio ja Roos.

3 §.

Pöytäkirja luettiin tarkastettavaksi ja hyväksyttiin.

Toimeksi saanut

Onni Hallstén."

Puheenvuoroa käyttäen lausuu tämän jälkeen

Ed. Listo: Minä pyydän käyttää tätä tilaisuutta kehottaakseni valitsijamiehiä taas jäämään tänne täysi-istunnon jälkeen toimittamaan sen tehtävän, jonka eduskunta heille tänä päivänä on antanut.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Holmberg: Jag skulle be att få anmäla, att protokollet för den 28 september äfven blifvit granskadt till den del, som hörde till det sekreta plenum, och tager jag mig därför friheten föreslå, att landtdagen ville besluta, att äfven denna del af protokollet skulle befordras till tryck.

Tämän johdosta Eduskunta päätti, että pöytäkirja mainitultakin osalta oli painosta julkaistava.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 7,24 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

25. Perjantaina 8 p. lokakuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Täysi-istunnossa t. k. 5 p:nä pöydälle pantu Perustuslakivaliokunnan mietintö N:o 4, mikäli se koskee mietinnön 6 sivulla kosketeltua kysymystä siitä, ettei edustajavaltakirjaa ole annettu tohtori Helenius-Seppälälle. 338

2) Ed. Yrjö-Koskisen y. m. anomusehdotus N:o 197 kannatusavun myöntämisestä työväenopistoille. 340

Ensimäinen käsittely:

3) Ehdotus asetukseksi lokakuun 20 p:nä 1898 metsästyksestä annetun asetuksen eräiden pykälien muuttamisesta. 341

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 2; ed. Waaralan y. m. edusk. esit. N:o 3 (Liitteet V, siv. 139).

Ainoa käsittely:

4) Anomusehdotukset metsästystä koskevan lainsäädännön uudistamisesta. 348

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 3; ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 1, ed. Mäen y. m. anom. ehd. N:o 64 ja ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. N:o 175 (Liitteet V, siv. 143—146).

5) Lakivaliokunnan mietintö N:o 1 Keisarillisen Suomen Senaatin Prokuraattorin Suomen Eduskunnalle antaman kertomuksen johdosta lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassa. 368

Pöydällepanoa varten esitetään:

Siv.

6) Lakivaliokunnan mietintö N:o 2 arm. esityksen johdosta erityisistä muutoksista Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle 6 p:nä joulukuuta 1869 annettuun Kirkkolakiin. 370

7) Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 1 anomusehdotuksen johdosta, joka tarkoittaa Haminan entisen luotsipiirin luotsien palkkaukseen pidätettyjen kalastussaarten ja luotojen luovuttamista asianomaisiin kuntiin kuuluvien saaristolaiskylien käytettäväksi. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi niitä, joille ennen on myönnetty vapautus tästä istunnosta, ed. Rannikko, Rapola ja Stenström.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain takia ed. Rannikko ja Stenström tämän päivän istunnosta, ed. A. Kiiskinen tämän istunnon loppuosalta, ed. vapaaherra von Troil huomispäivästä ensi keskiviikon loppuun, ed. I. Hoikka ja Heiskanen ensi viikon ajaksi, ed. Lumio ensi lauvantaista ensi tiistaihin, ed. O. V. Turunen tämän istunnon loppuosasta sekä ensi lauvantaiksi ja maanantaiksi, ed. Ala-Kulju ja Salo ensi tiistaiksi sekä ed. Rapola tämän päivän istunnosta ja huomispäivän eduskuntatyöstä.

Muutos valiokuntajäsenyydessä.

Luetaan seuraava valitsijamiehiltä kirjelmän kera saapunut pöytäkirja:

„Pöytäkirja tehty Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa tiistaina lokakuun 5 päivänä 1909. Saapuvilla olivat kaikki vakinaiset valitsijamiehet paitsi Antila, Castrén, J., Hämäläinen, Junnila, Karhi ja Kiiskinen, joiden sijaan astuivat varajäsenet Voipio, Haveri, Komu ja Haapanen.

1 §.

Eduskunnan antaman tehtävän suorittamiseksi toimittivat valitsijamiehet yhden varajäsenen vaalin lakivaliokuntaan edustaja Wainion sijaan, ja tuli tähän yksimielisesti valituksi edustaja Pipatti.

2 §.

Tätä pöytäkirjaa tarkastamaan valittiin edustajat Aitamurto, Kaskinen, Leivo ja Raatikainen.

3 §.

Pöytäkirja luettiin tarkastettavaksi ja hyväksyttiin.

Toimeksi saanut

Onni Hallstén."

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kysymystä siitä ettei tohtori Helenius-Seppälä ole saanut edustajavaltakirjaa

koskeva osa Perustuslakivaliokunnan mietintöä n:o 4, joka täysi-istunnossa t. k. 5 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen.

Keskustelu:

Ed. K a a r n e: Aion hyvin lyhyesti eduskuntaa vaivata, koska täällä kaiketi vielä on muitakin, jotka totuudesta välittävät.

Kun perustuslakivaliokunta väittää, että kysymys valtakirjan myöntämisestä tohtori Helenius-Seppälälle olisi „olennaisesti sama kuin herra Antti Mikkolan asia", niin täytyy totuuden nimessä sanoa, että niin ei ole asian laita. Herra Mikkolalle annettiin Turun läänin kuvernöörin käskystä, jonka kuten tunnettu maamme ylimmät lainvalvojat ovat julistaneet lainvastaiseksi, edustajanvaltakirja, vaikkei häntä nykyiseen eduskuntaan valittu. Mutta tohtori Helenius-Seppälä v a l i t t i i n edustajaksi ja asianomainen keskuslautakunta j u l i s t i hänet valituksi, kuitenkaan, vastoin Vaalilain 73 §:n 2 mom:in säännöstä, toimittamatta hänelle „myös viipymättä hänen valtakirjaansa". Herra Mikkola istuu tässä eduskunnassa vastoin pedustuslain mitä selvintä määräystä, että Suomen kansan edustajat ovat valittavat „suhteellisilla" vaaleilla. Tohtori Helenius-Seppälä ei ole itse häntä kohtaan osotettuun vääryyteen kyllästyneenä valittanut siitä, ettei hänelle annettu valtakirjaa, eikä kukaan muukaan hänen puolestaan; tämä asia on siis valitustietä tutkimatta, jotenka eduskunta V. J:n 22 §:n nojalla voisi tehdä oikaisun, toisin sanoen saattaa perustuslakimme, joka määrää vaalitapamme „suhteelliseksi" jälleen kunniaansa. Nyt voidaan sanoa, että tohtori Helenius-Seppälällä ei ole äänioikeutta. Mutta tässäkään asiassa eivät viranomaiset ole koskaan ottaneet tutkiakseen, kuinka voisi olla samalla hetkellä eduskunnan jäsen, kuten tohtori Helenius-Seppälä viime vaalien aikana oli, eikä kuitenkaan kelpoinen eduskunnan jäseneksi. Senaatin oikeusosasto aikanaan jätti tämän puolen asiassa tutkimatta, koska tohtori Helenius-Seppälän valitus siinä kohden muka tuli liian myöhään, joka taas riippui siitä, ettei Helsingin vaalilautakunta antanut valittajalle semmoista tietoa, jota Vaalilain 12 §:n 2 mom. tarkoittaa. Lakivaliokunnan enemmistökin näkyy asettuneen sille kannalle, ettei sellaisessa tapauksessa, kuin puheena oleva on, olisi ollut riistettävä äänioikeutta tavallisissakaan oloissa, ja tämän lisäksi tulee vielä se seikka, että tohtori Helenius-Seppälä oli vaalin aikana eduskunnan jäsen.

Herra Mikkola ei ole perustuslain mukaisesti suhteellisella vaalitavalla ollenkaan valittu eduskuntaan ja kuitenkin hän sai valtakirjan. Näin ollen luulisi, että tohtori Helenius-Seppälän täytyisi valittuna ja valituksi julistettuna saada oikeus edustaa 5,741 valitsijaansa Turun läänin eteläisessä vaalipiirissä. Rohkenen siis ehdottaa, että eduskunta vihdoinkin rupeaisi sitä lähinnä koskevaa perustuslakia, toisin sanoen valtiopäiväjärjestystä, käytäntöön panemaan.

Vielä lopuksi yksi asia, joka on mitä läheisimmässä yhteydessä puheenalaisen asian kanssa. On taasen kynnyksellä aika, jolloin kansan syviäkin rivejä kootaan puoltamaan perustuslakimme pyhyyttä. On useita tärkeitäkin seik-

koja, joissa tarkemmin asioihin perehtymätön ei ulkoa päin tulevia hienosti harkittuja hyökkäyksiä perustuslakia vastaan niin kohta huomaa. Mutta Suomen kansa on syvimpiä rivejä myöten saanut tietoisuuteensa sen, että sillä nyt on yleinen äänioikeus ja „suhteellinen" vaalitapa. Minun ei tarvitse pitemmältä puhua siitä, minkälaisen kolauksen kansan käsitys perustuslain pyhyydestä saa, jollei edes eduskunta tee voitavaansa omassa keskuudessaan perustuslain, tässä tapauksessa „suhteellisen" vaalitavan, loukkaamattomuuden suojaamiseksi.

Silläkö tavalla kansan käsitystä perustuslaillisten oikeuksiemme pyhyydestä tällaisena ajankohtana luullaan vahvistettavan, että itse lakia taitava henkilö istuu perustuslailliseksi itseään nimittävän ryhmän edustajana näillä valtiopäivillä vastoin perustuslain mitä selvintä määräystä!

Ed. Sirola: Kun perustuslakivaliokuntaan oli lähetetty mietinnön 6 sivulla mainittu ed. Kaarneen y. m. kirjelmä, niin ilmoitti perustuslakivaliokunta eduskunnalle, että se ei voinut ryhtyä asiaa silloin käsittelemään, kun se asia, jota tämä kirjelmä koski, oli viranomaisissa tutkittavana. Senjälkeen tuli tämä toinen asia, josta annettuun päätökseen myöskin perustuslakivaliokunnan mielipide tästä edellisestä kirjelmästä perustuu. Näitten kirjelmäin johdosta oli perustuslakivaliokunta pakotettu käymään läpi kaikki ne seikat, joita tässä vaaliasiassa oli tapahtunut sen mukaan kuin näissä kirjelmissä asiat olivat esitetyt ja sen mukaan mitä valiokunta muuten tietoonsa hankki. Tällöin teki valiokunta sellaisen havainnon, että tässäkään edellisessä kirjelmässä ei oltu tuotu esiin perustuslakivaliokunnan mielestä mitään sellaisia seikkoja, jotka jo eivät olisi olleet viranomaisten tutkittavana. Ja se seikkahan juuri on ratkaisevana tässä asiassa.

Valiokunnassa asiaa käsiteltäessä tuotiin valiokunnan jäsenten puolelta esiin sentapaisia mielipiteitä, kuin on meidän allekirjoittamassamme vastalauseessa. Muutamat niistä muistutuksista, joita siinä esitetään, ovat sellaisia että niihin on yhtynyt valiokunnan enemmistö, toisiin ainakin puolet valiokunnan jäsenistä. Kuitenkin tehtiin tämä ehdotus tällaisena kuin se vastalauseessa on, kirjallisessa muodossaan sellaisessa asian käsittelyn vaiheessa, että perustuslakivaliokunta äänestyksellä katsoi että toinen lukeminen oli jo päättynyt eikä sentakia enää ruvennut sitä mietintöön ottamaan. Olen kuitenkin tämän ilmoituksen tahtonut täällä tehdä antaakseni painoa niille mielipiteille, jotka tässä tulevat esille. Kun valiokunnan jäsenet näet olivat tehneet sen tuskallisen havainnon, että se siveellinen suuttumus niiden vääryyksien johdosta, joita tässä on ilmennyt, ei riitä perustelemaan eduskunnan toimenpidettä, jonka lainsäätäjä V. J:n kautta on varannut viranomaisille, niin jää tässäkin asiassa oikeudenhakijoille enää tehtäväksi saattaa kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa julki se perustuslain todellinen käsitys, jota maan virkamiehistö ei ole näkynyt kykenevän tulkitsemaan.

Ed. Kaarne: Pyytäisin ehdottaa, että asia lähetettäisiin uudelleen perustuslakivaliokuntaan lausunnon saamiseksi.

Puhemies: Ed. Kaarneen ehdotusta en katso voivani esittää äänestettäväksi. Koska mielestäni kysymys tohtori Helenius-Seppälän oikeudesta edustajavaltakirjan saamiseen jo on ratkaistu, sotisi perustuslakia vastaan, jos asia otettaisiin uudestaan käsiteltäväksi.

Keskustelu mietinnöstä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ei ole tehty mitään muuta muutosehdotusta, kuin se, jonka ed. Kaarne täällä teki ja josta minä en voi sallia äänestettävän. Tämän äänestyskiellon olen valmis, jos ed. Kaarne sitä vaatii, alistamaan eduskunnan päätettäväksi, mutta muuten katson sen tarpeettomaksi.

Kysyn sentähden ensin, tahtooko ed. Kaarne saada äänestyksen alaiseksi puhemiehen kiellon asian esille ottamisesta?

Ed. Kaarne: En oikein kuullut, mitä puhemies sanoi.

Puhemies: Minä ilmoitin, että katson ed. Kaarneen viimeisen ehdotuksen sotivan perustuslakia vastaan, niin etten voi sallia siitä äänestettävän, ja että olen valmis V. J:n 69 §:n mukaan alistamaan tämän kieltoni eduskunnan ratkaistavaksi, jos ed. Kaarne sitä vaatii.

Ed. Kaarne: Pyytäisin asiaa lähetettäväksi lausunnon saamista varten perustuslakivaliokuntaan.

Puhemies: Ed. Kaarne ei näy ymmärtäneen kysymystä; alistan sen vuoksi esittämiskieltoni eduskunnan ratkaistavaksi.

Ed. Estlander: Jag vill framhålla, att det väl icke kan bero endast på hr Kaarne, huruvida denna fråga om talmannens förfarande skall remitteras till grundlagsutskottet, utan beror det naturligtvis på huru plenum besluter.

Ed. Ståhlberg: Eiköhän ole kuitenkin oikeinta, ettei tätä asiaa tyytymättömyyden lausumisesta puhemiehen menettelyyn, alisteta eduskunnan harkittavaksi, kun kukaan ei ole semmoista tyytymättömyysvaatimusta esiintuonut.

Puhemies: Olen kysynyt ehdotuksen tekijältä vaatiiko hän esittämiskieltoni eduskunnan ratkaistavaksi; mutta kun hän ei näy kysymystäni käsittävän, katson, että polkisin hänen oikeuttaan, jos en alista toimenpidettäni eduskunnan tutkittavaksi.

Ed. Ahmavaara: Olen samaa mielipidettä kuin edellinen puhuja. Ellei kukaan keskustelun aikana tee muistutusta puhemiehen käsitystä vastaan ja vaadi siitä perustuslakivaliokunnan selvitystä, niin se pitää paikkansa. Kun keskustelu on loppunut eikä kukaan ole V. J:n 69 §:n toisen momentin mukaan, ilmoittanut tyytymättömyyttään, niin asia on sillä ratkaistu.

Puhemies: Pyydän huomauttaa, että katson velvollisuudekseni, kun en ole saanut selvää vastausta siltä, joka ehdotuksen on tehnyt, alistaa asian eduskunnan harkittavaksi.

Ed. Ahmavaara: Kun ed. Kaarneen ehdotusta kukaan ei ole kannattanut, niin pyytäisin kysyä tuleeko se äänestettäväksi?

Puhemies: Tässä tapauksessa ei vaikuta asiaan onko ed. Kaarneen mielipidettä kannatettu vaiko ei.

Äänestys ja päätös:

Ken tyytyy Puhemiehen äänestyskieltoon tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on asia tässä kohden V. J:n 69 §:n mukaan menevä Perustuslakivaliokuntaan.

Jaa-äänet ovat voitolla.

Eduskunta siis on hyväksynyt Puhemiehen äänestyskiellon. Sen jälkeen Perustuslakivaliokunnan mietinnön nyt esillä oleva osa hyväksytään.

2) Kannatusavun myöntämistä työväen-opistoille

koskeva ed. Yrjö-Koskisen tekemä anomusehdotus esitetään; ja lausuu silloin

Puhemies: Ed. Yrjö-Koskinen y. m. ovat, vedoten V. J:n 30 §:n ensimäisen momentin loppuosaan, pyytäneet saada tehdä anomusehdotuksen.

Sen jälkeen
Ed. Yrjö-Koskinen lukee seuraavan kirjelmän:

Suomen Kansaneduskunnalle.

Tiedon saavuttua, että maan Hallitsija on nähnyt hyväksi poistaa niiden, Eduskunnan puolestaan hyväksymien menoeräin joukosta v:n 1909 kulunkiarviossa, jotka tarkoittavat sivistysolojen elvyttämistä, m. m. sen, Smk. 30,000 menoerän, jonka Eduskunta oli myöntänyt Työväen-opistojen kannattamiseksi, pyytävät allekirjoittaneet Eduskunnan lupaa saadakseen vielä nyt koolla oleville valtiopäiville jättää Eduskunnalle samaa asiata koskevan anomus-esityksen sekä siinä tapauksessa, että Eduskunta pyyntöön suostuu, anovat, että esitys lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan otettavaksi v:n 1910 arvioon niiden menojen hankkimiseksi, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä.

Helsingissä lokak. 5 p:nä 1909.

E. S. Yrjö-Koskinen. Hilda Käkikoski.
Eveliina Ala-Kulju. Juhani Arajärvi.

Anomusehdotuksen selostaa sen jälkeen seuraavin sanoin

Ed. Yrjö-Koskinen: Tämä anomus on sama, joka viime vuonna jätettiin eduskunnalle ja saavutti eduskunnan kannatuksen. Se tarkoittaa, että yleisistä varoista määrättäisiin riittävä vuotuinen kannatusapu maassamme toimiville työväen-opistoille, etupäässä kelvollisten esitelmänpitäjien palkkaamiseksi; ja että valtioavun saamisen ja nauttimisen ehdoksi, paitsi jotakin vähintä oppilasmäärää sekä tarpeellista taloudellista kannatusta kunnan, kannatusyhdistyksen tahi yksityisen asianharrastajan puolelta, säädettäisiin määräyksiä, jotka antavat täydet takeet siitä, että johtokunnat, opistojen johtajia ja opettajia ottaessaan, perustavat valintansa yksinomaan hakijain tieteellisiin ansioihin ja opettajakykyyn, eivätkä myöhemmin millään tavoin pyri rajoittamaan ja häiritsemään opetuksen vapautta.

Puhemiesneuvoston ehdotuksesta anomus lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan.

3) Metsästysasetuksen muuttamista

koskeva Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2, joka täysi-istunnossa t. k. 5 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen.

Keskustelu:

Ed. Kairamo: Pyydän saada lyhyesti kiinnittää suuren valiokunnan huomiota erääseen aukkoon nykyisessä metsästysasetuksessa, josta tosin ei ole puhe ed. Waaralan y. m. eduskuntaesityksessä, mutta jonka poistamiseen nyt käsiteltävä mietintö mielestäni tarjoo sopivan tilaisuuden.

Hedelmäviljelyksen leviämiselle tekee melkoista haittaa se vahinko, jonka jänikset aikaansaavat jyrsimällä nuoria kasvavia hedelmäpuita. Tämä vahinko tapahtuu tavallisesti kovan lumihangen aikana maalis- ja huhtikuulla, mutta myös toukokuulla heti lumen lähdettyäkin ja siis pääasiallisesti jäniksen rauhoitusaikana. Jos nyt puutarhanomistaja kaataa tällaisen pahantekijän, jonka aikaansaama vahinko useinkin on sangen tuntuva, niin hän lienee lain mukaan rangaistuksen alainen. Tämä tuntuu kohtuuttomalta siihen nähden, että hän ainoastaan suojelee omaisuuttansa häviöltä. Jos kohta häneen ei aina sovelluteta lain ankaruutta, niin saattaa käydä toisinkin. Joka tapauksessa olisi suotavaa, että laki meillä, niinkuin asianlaita on esim. Saksassa, selvästi tunnustaisi puutarhanomistajalle oikeuden tarpeelliseen itsepuolustukseen.

Rohkenen siis toivoa, että suuri valiokunta havaitsee asianmukaiseksi eduskunnan hyväksyttäväksi esittää lisäkohdan nyt käsilläolevaan asetukseen, jonka kautta hedelmäpuutarhan, kasvitarhan tai puutaimiston omistaja oikeutetaan tarhassaan milloin tahansa ja millä luvallisella keinolla tahansa tappamaan jäniksen, joka siellä aikaansaa vahinkoa.

Ed. Heikkinen: Tämän laki- ja talousvaliokunnan mietinnön 7 sivulla asetusehdotuksen 5 §:ssä esitetään metsästyksen harjoittamista luvalliseksi kruunun mailla Lapin, Kemin ja Kajaanin kihlakunnissa, sekä Kuusamon, Taivalkosken, Pudasjärven, Kiimingin ja Ylikiimingin kunnissa Oulun kihlakuntaa. Mutta kun nyt juuri tässä Oulun kihlakunnassa Ylikiimingin ja Kajaanin kihlakunnan välillä on Utajärven kunta, jossa on laajoja kruununmetsiä, ja kun olot ovat samallaiset Utajärvellä kuin Ylikiimingillä ja Kajaanin kihlakunnassakin, niin tahtoisin esittää, että suuressa valiokunnassa liitettäisiin tähän myös Utajärven kunta.

Sitten tässä mietinnössä laki- ja talousvaliokunta on asettunut sille kannalle, että ansojen, loukkujen ja satimien pyydyksinä käyttäminen olisi luvatonta. Tämä on nyt Pohjois-Suomessa ollut kauvan aikaa harjoitettu elinkeino ja sitä harjoitetaan nytkin, huolimatta siitä, että meillä on olemassa laki, joka sen kieltää. Sitä lakia ei täytä kukaan siellä. Jos nyt tätä lakia ei saada muutetuksi, näyttää siltä, kuin me tahallaan kasvattaisimme lainrikkojia. Minä olen sen ennenkin maininnut. Olen varmasti siinä vakaumuksessa, että olisi noille seuduille annettava lupa myöskin harjoittaa edellämainittua pyyntitapaa ja siinä suhteessa minä ryhdyn kannattamaan tähän valiokunnan mietintöön liitettyä vastalausetta, mutta pyydän suureen valiokuntaan myöskin evästää, että täällä mainittujen kuntien joukkoon otetaan Utajärvenkin kunta.

Muuten olen minäkin jäniksen suhteen sitä mieltä, että se ei olisi liioin rauhoituseläimeksi luettava. Se olisi vahinkoeläinten joukkoon

siirrettävä. Yhdyn täydellisesti kannattamaan edustaja Kairamon täällä tekemää esitystä.

Ed. B o m a n: Laki- ja talousvaliokunnassa tätä asiaa käsiteltäessä olin jo sitä mielipidettä, että koko lakiesitys olisi hylättävä. Tuohon tulokseen johduin siitä syystä, että sama valiokunta tämän asetuksen käsittelyn jälkeen käsitteli toisen anomusehdotuksen, jolla anomusehdotuksella pyydetään metsästyksestä arm. esitystä, jossa arm. esityksessä otettaisiin perinpohjin käsiteltäväksi koko metsästyslaki ja metsästyksen yleistyttäminen kaikille kansalaisille. Kun eduskunnan puolesta toivottavasti tämmöinen anomus tehdään, niin mielestäni on aivan turhaa ryhtyä, asian tällä kannalla ollessa, mitään paikkaustyötä tekemään näin pienessä ja vielä verrattain epäonnistuneessa muodossa. Senvuoksi pitäisin suotavana, että koko tämä lakiesitys toistaiseksi hylättäisiin ja jäätäisiin odottamaan arm. esitystä.

Erikoisesti pyydän tässä lakiesityksessä viitata 5 §:ään, jossa esitetään erikoisoikeuksia muutamille kunnille ja kihlakunnille Pohjois-Suomessa. Ennen kun tällaista oikeutta eri seutukunnille voi mennä myöntämään, täytyy olla aivan tarkalleen selvänä, ovatko ne seudut erikoisemmassa asemassa, esim. huonossa taloudellisessa tilassa, ja voiko tällaisen erikoisoikeuden myöntäminen huomattavammalla tavalla vaikuttaa sen seudun väestöön. Mielestäni olisi tällaisesta eri asemaan asettamisesta luovuttava. Sangen monet lait ovat kyllä laaditut sillä perusteella, että eri paikat maassa asetetaan erilaiseen asemaan. Mutta sellainen asettelu synnyttää toisissa paikoissa joko kateutta tahi katkeruutta, joka ei ole omiansa yhdistämään maamme väestöä yksimieliseksi.

Mainitussa valiokunnassa esitettiin senvuoksi senlainen mielipide, että jos kerran tämä esitys tulee hyväksyttäväksi, niin olisi 5 § laadittava sen suuntaiseksi, että koko maassa kaikkialla annettaisiin vapaa oikeus kaikille Suomen kansalaisille metsästykseen kruunun metsämailla. Nämä mielipiteet esitti sosialidemokraattinen ryhmä mainitussa valiokunnassa. Että ryhmä ei tehnyt vastalausetta näiden mielipiteittensä puolesta mietintöön, johtui siitä, että katsottiin vastalause tarpeettomaksi, kun voidaan puheenvuorojen kautta ilmituoda se suurelle valiokunnalle evästykseksi. Ja senvuoksi pyydän erikoisesti näitä seikkoja kiinnittää suuren valiokunnan huomioon sen tätä asiaa käsitellessä.

Ed. L o h i: Voimassa oleva metsästysasetus lokakuun 20 päivältä 1898 on yksi niitä surullisimpia lakeja, joita vanha säätyeduskunta on koskaan laatinut, sentakia, että se on monessa suhteessa niin räikeästi ristiriidassa tosiolojen ja kansan oikeuskäsitteiden kanssa, erittäinkin niillä paikkakunnilla, joissa metsästys on köyhälle väestölle vielä huomiota ansaitseva elinkeinohaara, kuten se nykyään on Pohjanmaan avaroilla sydänmailla. Tämähän kyllä ei ole ollenkaan ihmeteltävää, että silloin syntyi tämmöinen laki, kun otamme huomioon vanhan säätylaitoksen kokoonpanon, sillä eihän sen kokoonpanoon nähden kansan suurimmalla osalla ollut mitään tekemistä. Tosin se esitysehdotus, jonka pohjalla tämä mietintö on tehty ja jonka minä m. m. olin allekirjoittanut, oli mielestäni väliaikaiseksi katsottava, sillä koko metsästysasetus kaipaa perinpohjaista uudistamista, jossa suhteessa asia on myös eduskunnassa viereillä. On kuitenkin selvää, että tällainen perinpohjainen uudistus vie paljon aikaa, samalla kun on vielä tietämätöntä minkälainen siitä lopulta tulee. Olisi sentään mielestäni jo suuri edistysaskel huutavimpiin epäkohtiin nähden, jos saataisiin tämä laki muutetuksi tämän esitysehdotuksen suuntaan. Vaikkakin laki- ja talousvaliokunta on suurelta osalta yhtynyt tähän eduskuntaesitykseen, on se kuitenkin siinä kohden, mikä on kaikkein tärkein, hylännyt muutosehdotukset, nim. 23 §:n suhteen. En voi todellakaan olla ihmettelemättä tätä valiokunnan enemmistön kantaa kun otan huomioon, millä se perustelee tämän hylkäävän päätöksensä. Näyttää tosiaan siltä, että valiokunnan enemmistö ei ole ollenkaan tätä asiaa ymmärtänyt eikä olosuhteita tuntenut, kun se vaan viittaa 1897 vuoden valtiopäiväin auktoriteetteihin, jotka ovat käsittäneet, että sadinpyydysten käyttäminen on kiduttava metsästystapa. Sen, joka vähänkin tuntee tämän pyydyksen käyttämistä, täytyy ymmärtää, ettei mikään pyyntitapa ole varmempi pikaisen kuoleman tuottamisessa otukselle kuin juuri sadin eli loukku. Lienee kyllä niin, että suurin osa tämän kamarin herroista edustajista ei ole koskaan nähnytkään minkälainen se pyydys on. Lieneekö täällä pääkaupungissa yhdessäkään museossa sellaista. Ellei, niin olisi sellainen

hankittava, jotta herrat saisivat nähdä, ja voisihan varmuudeksi koettaa pistää kätensä alle, jotta saisi tuntea, vastaako se tarkoitustaan.

Ansa tosin ei ole niin varma, mutta kyllä senkin voi asettaa niin, että se ei kiduta pitkään. Mitä siihen tulee, ei mikään pyydystapa ole niin varma, ei pyssykään, että voisi olla varma siitä, ettei yksikään lintu jäisi pitemmäksi aikaa kitumaan.

Pyytäisin vielä huomauttaa niille eläinystävällisille edustajille, jotka säälin takia eivät voi ansan käyttöä sallia: eikö meillä pitäisi olla paljoa suurempi syy sääliä noita Pohjolan korpien sydämissä asuvia ihmisolentoja, jotka nälkäkuoleman uhkaamina joka päivä taistelevat olemassaolostaan? Tämä asia koskee mitä suurimmassa määrin niiden elämää. Ei niillä ole varoja ostaa kalliita pyssyjä eikä patrooneja. Minä rohkenen uskoa, että tämän eduskunnan enemmistö tahtoo enemmän huolehtia noiden kurjien kohtalosta kuin herrojen huvimetsästäjäin, ja toivon siis, että suuri valiokunta asettuu tässä kohden laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen kannalle.

Mitä tulee ed. Bomanin ehdotukseen, että kruununmetsissä pyynti olisi saatava yleiseksi koko maassa, siihen minulla puolestani ei ole mitään vastaansanomista. Mutta mikäli tunnen Pohjanmaan oloja, joita tämä asia nimenomaan koskee, niin olisi ennen kaikkea välttämätöntä saada tämä uudistus aikaan.

Ed. Laitinen: Täällä ovat jo ed. Heikkinen ja Lohi sanoneet pääasiassa sen, mitä aioin sanoa. Erittäinkin on huomioon otettava ed. Heikkisen ehdotus lisäyksiksi 5 ja 23 §§:iin. (Melua vasemmalla; edustajia poistuu.) Huomaan saavani huomiota!

Puhemies: Jos eivät edustajat ole hiljaa, niin minä keskeytän istunnon! Puhuja tekee hyvin ja jatkaa.

Ed. Laitinen: Mutta siitä huolimatta pyydän esittää että 5 §:ään on lisättävä joku sana, joka ilmaisee mitä ne järjestyssäännöt ovat, jotka tulevat siinä kysymykseen. Luultavasti metsähallitus tulisi laatimaan ne järjestyssäännöt, ja niitä tulisi noudattaa, eikä ole takeita, kuinka ahdistavat säännökset olisivat, sillä metsähallitukseen ei ole luottamista. Siksi ehdottaisin 5 §:ään lisättäväksi: „— annettavia metsävahinkojen välttämiseksi tarvittavia järjestyssääntöjä noudattaen".

Sitä paitsi pyydän kannattaa sitä vastalausetta, jonka ed. Pykälä on tehnyt.

Ed. Wuorimaa: Minä pyydän kiinnittää suuren valiokunnan huomiota laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä 5 ja 6 sivulla olevaan lausuntoon, joka koskee metsästyslain 23 §:ää. Siinä laki- ja talousvaliokunta on tehnyt ristiriitaisen väitöksen. Laki- ja talousvaliokunta selittää, että sadinpyydysten käyttäminen on kiduttava metsästystapa, ja kuitenkin se hyväksyy voimassa olevassa metsästyslaissa määräyksen, että tätä pyydystystapaa saa käyttää Lapin kihlakunnassa ja Kuolajärven pitäjässä. Se hyväksyy siis muutamille osille maata semmoisen pyydystavan, jonka se itse julistaa kiduttavaksi! Jos tahdotaan olla johdonmukaisia, niin pitäisi luonnollisesti kieltää sama kiduttava pyyntitapa kaikkialla. Mutta minä vähäisen epäilen, etteivät säännökset siitä, että satimilla pyytämistapa on kiduttava, ole tulleet lakiin eläinystävällisessä tarkoituskessa, vaan enemmän sunnuntai- ja huvimetsästäjäin etua silmällä pitäen. Sillä on luonnollista, että sunnuntai- ja huvimetsästäjät ovat vihamielisiä sadinpyydyksille, koska he eivät voi niitä käyttää sentähden, että niiden käyttäminen vaatii liian paljon aikaa.

Mitä itse kidutukseen tulee sadinpyydysten kautta, niin on täällä jo lausuttu semmoinen väite vääräksi. Minun mielestäni myös ei satimien käyttäminen tarvitse olla sinnepäinkään niin kiduttavaa kuin esim. ampuma-aseitten. Sadinpyydykset ja loukut ovat nimittäin erilaisia samoin kuin niiden nimityksetkin. Toisilla paikkakunnilla tarkoitetaan satimilla semmoisia pyydyksiä, joissa on neljä tai kuusi poikkipuuta rinnakkain ja niiden puiden keskellä virike tai ansa. Loukuilla ymmärretään useimmilla paikkakunnilla semmoista pyydystä, jossa on yksi puu ylhäällä ja toinen alhaalla. Pyydys, jota yleensä kutsutaan satimeksi, ei ole kiduttava, koska lintu joutuu kokonaan loukun alle ja kuolee heti. Sitä vastoin semmoinen pyydys, jota tarkoitetaan loukku-sanalla, on siinä suhteessa kiduttava, että se voi sattua linnun pyrstöön tai jalkaan, ja silloin lintu jää elämään siihen asti, kunnes joku metsän peto sen syö tai se kuolee nälkään.

Nyt käytetään varsinaisia satimia linnunpyydyksinä enemmän kuin loukkuja sentähden, että loukut eivät ole varmoja pyydyskeinoja. Satimien käyttämisellä ei kiduteta lintua. Sitä vastoin ampuma-aseen käyttämisellä kidutetaan lintua ja muuta metsän elävää enemmän kuin millään muulla pyydystystavalla. Kauhea on esimerkiksi se kidutus, jota jänis saapi kärsiä, kun se koirilla ajetaan melkein kuoleman väsyksiin asti ja kun se koettaa poikkiammutuilla raajoilla tuskia kärsien vetäytyä piiloon, jossa se usein saa näätyä nälkään. Ja tällaista julmaa pyydystystapaa puolustetaan, ei sentähden, että siitä olisi todellista taloudellista hyötyä, vaan ainoastaan huvin tarkoituksessa. Jos joku pyydystapa olisi kiellettävä, niin se kai olisi koirilla ja ampuma-aseilla pyytäminen, sillä se on todella julma kidutustapa, kun muistetaan että elävälläkin on tunto ja että sekin pelkää kuolemaa ja että se kuolemankauhussa saa juosta ja värähdellä monta tuntia. Mutta sitä vastoin pyydystystapa satimilla on ammattipyytäjien tapa. Ne maanomistajat, torpparit tai itselliset, jotka todella tarvitsevat lisätuloja mailtansa talouttaan varten, voivat käyttää tätä pyydystystapaa hyväkseen menettämättä paljon aikaakaan, sillä pyydysten tarkastamisen voivat he jättää keskenkasvuisille lapsilleen, jotka voivat käydä niitä kokemassa. Tämä pyydystystapa, jolla on todellinen taloudellinen merkitys eikä niinkuin huvipyydystyksellä vain ihmisten intohimojen tyydyttämisen tarkoitus, tulee todelliseksi hyödyksi ja samassa se ei kiduta otusta.

Minä sentähden pyytäisin esittää, että suuri valiokunta ottaisi nämä huomautukset huomioonsa ja että se muodostaisi metsästyslain 23 pykälän sillä tavalla, että semmoinen pyydys, jota yleisesti kutsutaan satimeksi — muutamissa paikoissa maata myös loukuksi, — ja jonka tuntomerkki on, että siinä on neljä tai useampia poikkipuita, olisi luvallinen ei ainoastaan muutamissa kihlakunnissa vaan koko maassa.

Ed. Fränti: Esillä olevan laki- ja talousvaliokunnan mietinnön johdosta pyydän esittää mutuamia muutosehdotuksia nykyiseen metsästysasetukseen sillä toivomuksella, että ne suuressa valiokunnassa huomioon otettaisiin.

Nykyisen metsästysasetuksen 14 §:n 5 kohdassa on määritelty m. m. metsäkanan rauhoitus alkavaksi maaliskuun 1 päivästä. Tämä määräys saattaa olla paikallansa etelä-Suomessa ja kenties keski-Suomessakin, mutta pohjois-Suomessa, ja erittäin Lappiin nähden, se ei ole paikallaan. Sentähden ovatkin siellä taloudellisia oloja tutkineet komiteat tulleet siihen lopputulokseen, että metsäkanan rauhoitus olisi alkava vasta huhtikuun 1 päivästä. Naapurimaassa Norjassa alkaa saman linnun rauhoitus vasta huhtikuun 15 päivästä, joka kuitenkin tuntuu vähän liian myöhäiseltä ainakin eteläLappiin nähden, sillä jo huhtikuun 1 päivän aikoina alkaa lumi sulaa, jolloin metsästys tulee vähemmän arvoiseksi. Ehdotan, että suuri valiokunta tehdessään tähän pykälään muutoksia myöskin ottaisi huomioon sentapaisen muutosehdotuksen, että metsäkanan rauhoitus alkaa Lapissa vasta huhtikuun alusta ja loppuu sitte elokuun 31 päivänä.

Niinikään ovat sikäläisiä oloja tutkineet komiteat tulleet ansapyynnin suhteen Lapissa vähän toiseen tulokseen kuin nykyisen metsästysasetuksen laatijat. Ansapyynti Lapissa alkaa vasta lokakuun 10 päivänä, mutta monasti tapahtuu niin, että jo ennen lokakuun 10 päivää on lumi maassa, jolloin ansapyynnin merkitys myöskin on mennyttä. Sillä kun kerran lumi alkaa käydä maahan ja tulla paksummaksi, ei pyynnillä enää ole sitä merkitystä mikä sillä oli aikaisemmin. Siksi pyytäisin, että 23 §:ään metsästysasetuksessa, sen 3 kohtaan tehtäisiin sentapainen muutos, että ansapyynti alkaisi syyskuun 15 päivästä. Saman asetuksen 24 §:ssä sanotaan, että myrkytettyjä syöttejä älköön käytettäkö ulkona huhtikuun 15 päivän ja marraskuun 15 päivän välisenä aikana. Nyt on kuitenkin niin, että huhtikuun 15 päivänä on vielä Lapissa ja yleensä pohjois-Suomessa verrattain paksu lumi. Lumi on tosin jo päivillä jonkun verran sulanut, mutta yöllä siihen tulee sellainen hanki, joka kestää suden, mutta ei kestä poroja. Ja aika 15 päivästä huhtikuuta 1 päivään toukokuuta on juuri niitä aikoja, jolloin sudet kaikkein suurimmassa määrin siellä hävittävät poroja. Jos nyt olisi oikeus saada myrkytettyjä syöttejä vielä tällöinkin pitää ulkona, niin aivan varmaan tästä olisi etua juuri porokarjan säilymiseen nähden. Ei myöskään olisi haittaa, jos Lapissa pidettäisiin myrkkyä ulkona myöhemmin kuin nykyään, sentakia nimittäin, että lumi siellä lopullisesti sulaa toukokuun lopulla. Jos saisi pitää myrk-

kyä toukokuun 1 päivään ulkona, aivan hyvästi sen jäljet voisivat hävitä yhden kuukauden aikana, ettei silloin kun karja laitumille lasketaan, siitä mitään haittaa olisi. Toivon siis että, kun suuri valiokunta asiaa käsittelee, se myöskin 24 §:ään nykyisessä metsäasetuksessa tekisi sentapaisen muutoksen, että myrkytettyjä syöttejä saapi Lapin kihlakunnassa pitää huhtikuun 30 päivään asti.

Ed. Hedberg: Jag har begärt ordet hufvudsakligast med anledning af det landtdagsman Kairamo ville tillägga som ett nytt förslag till föreliggande betänkande. Jag vill icke lämna det oberördt därför, att det bär en viss syn af berättigande. Det vore naturligtvis ledsamt, om en uppdragare af äppelträd icke skulle kunna eller få skydda träden mot harar. Jag är fullt ense med hr Kairamo i att trädgårdsmästare eller hvilken som hälst uppdragare af äppelträd bör få skydda sina träd icke blott mot harar, utan äfven mot andra skadedjur. Det är endast sättet, på hvilket detta skyddande skulle ega rum, jag har att anmärka mot, liksom mot behöfligheten af en särskild lagstiftning för skyddande af äppelträd mot skadedjur. Det är nämligen ytterst lätt att, utan att göra sig skyldig till mord med hvilket vapen som hälst, såsom hr Kairamo sade, skydda äppelträden. Först och främst är det ganska oklokt af egaren till en trädgård, en äpplegård, att icke gärda omkring sin täppa på sådant sätt, att haren icke kommer igenom detta gärde. Det är oklokt äfven därför, att vår ungdom, eller rättare våra barn, ännu icke hafva fullt klart för sig, att det är orätt att skaffa sig äppel från annans trädgård. Redan af denna orsak behöfvas sålunda gärden omkring äppleträdgårdar. Ett sådant gärde skulle naturligtvis skydda också mot haren. Men äfven om man icke har och icke vill bekosta ett sådant gärde, så finnes det en ytterligt enkel utväg att förtaga haren all lust att ens nosa på äppleträden, nämligen helt enkelt den, att man, då hösten infaller, binder omkring stammen så pass högt, som man tror att snön skall stiga under vintern, något asfalt- eller tjäradt papper eller någonting dylikt. Haren har en mycket fin näsa och den låter ovillkorligen bli att nosa på någonting så obehagligt, som asfalttjära och t. o. m. vanlig trätjära. Hr Kairamos fientlighet mot haren har dessutom kommit till, tror jag, genom en öfveruppskattning af de skador haren gör. I äpplegårdar är det verkligen fallet, att under vintern ofta nog skador göras af gnagare, om man är vårdslös med sina träd och icke vårdar dem. Men orsaken till dessa skador är i nio fall af tio icke haren, utan mycket mindre gnagare, d. v. s. sorkar och skogsmöss. Mot dessa kan man skydda såväl sina bärbuskar som äppleträd mycket lätt genom det omslag jag redan nämnde. Det är således ingalunda nödvändigt att fordra, att stora utskottet skulle foga ett förslag om harmord med hvilka vapen som hälst till detta betänkande, om nu ens stora utskottet anser sig berättigadt att foga till betänkandet någonting sådant som detta, som icke annars hör till detsamma.

Dessutom kan jag icke låta bli, då jag engång har ordet, att påpeka, huru olika hr Wuorimaa i jämförelse med hr Kairamo uppfattar haren, dess berättigande och det uppträdande, man bör iakttaga mot densamma. Hr Wuorimaa tyckte det vara förskräcklig synd och omänskligt, att jaga haren med hundar, och gaf en drastisk skildring af, huru jägare med hundar pina haren. Den där skildringen må stå för sig, den värkar naturligtvis icke på tänkande människor.

Jag vill ännu nämna några ord om den föreslagna ändringen i § 5. Af det betänkande från samma utskott, lag- och ekonomiutskottet, som berör revisionen af jaktlagstiftningen, framgår, att det kanske torde blifva svårt nog att undgå, att privata jordegare beröfvas sin välfångna eganderätt till såväl sin torfva som den vildnad därpå finnes. Det har under enkammar-landtdagens tid så ofta varit fråga om denna sak, och den petition, som ligger till grund för nämnda betänkande, gör också detta kraf på ett sådant sätt gällande, att man måste frukta, att det kommer att ställa sig svårt, att bibehålla de privata jordegarenas rätt. Men nu föreslås här dessutom i § 5 af det förslag, som här är föremål för behandling, att i större delen af norra Finland — här uppräknas i betänkandet i hvilka härad — ortens innebyggare skulle hafva fri jakträtt i kronoskogarna. Om fri jakträtt tilläfventyrs blefve tillstadd i våra privata skogar, så skulle kronoskogarna blifva vårt enda förrådsområde för vildnaden. Endast där kunde man hoppas att villebrådet skulle få fortlefva och möjligen förökas genom

sorgfällig vård. Annars är vår vildnad såld och slut inom ett visst antal år, såsom fallet redan är med flere ädla djurslag, hvilka förföljts af enhvar, såsom t. ex. bäfvern, hvilken icke mera finnes till, och elgen, hvilken vi under årtionden fått totalt fridlysa, för att åter få en stam däraf. Det vore mycket oklokt, att tillåta att enhvar människa, som med bössa i handen önskar ströfva i andras skogar, också skulle få göra det i kronans skogar. Det vore för vildnadens skull i hög grad oklokt, men det vore också ganska betänkligt med afseende å att det finnes gammal lag och gammal häfd på, att jakträtten i kronans skogar tillhör regenten eller den person han vill öfverlåta den åt. Om vi nu vilja hafva en ändring härutinnan, så skola vi väl icke söka ernå den på en så lättvindig och mäkvärdig väg, som genom ett motionsbetänkande rörande ändring i gällande jaktlag. Det vore väl då snarare skäl att först och främst söka hos regenten rätt till ändring af bestående förhållanden, innan man går åstad och uppgör förslag till en lag, hvilken antagligen icke vinner stadfästelse och som för resten strider både mot sundt förnuft och mot all klokhet med afseende å villebrådets bevarande.

Mot det föreliggande förslaget vore ännu åtskilligt att invända, men det går ju till stora utskottet, och jag är för min del tämligen förvissad om, att utskottet skall finna det bristfälliga och märkvärdiga i många af dessa förslag.

Ed. Haapanen: Laki- ja talousvaliokunnan mietintöön metsästysasetuksen eräitten pykälien muuttamisesta on sen 23 § :ään nähden liitetty vastalause, jonka mukaan maan pohjoisosissa, m. m. osalta Oulun ja kokonaan Kajaanin kihlakunnassa, olisi määrättynä aikana luvallista käyttää sadin- ja rihmapyydyksiä, elleivät asianomaiset kunnat alueellaan tahdo sellaista pyyntitapaa kieltää. Pyydän ilmoittaa, että tämä on yhdenmukainen sen eduskuntaesityksen kanssa, jonka yhtenä allekirjoittajana minä olen, ja että siten pyydän suuren valiokunnan huomioon kiinnittää tämän vastalauseen, että se hyväksyisi sen lakiehdotukseen. Teen sen useastakin syystä.

Mitä ensinnäkin tulee siihen, että tällaisten pyyntitapojen käyttäminen olisi eläinten rääkkäystä, niin se minun käsittääkseni ei ole sitä siinäkään määrin kuin mitä esim. haulipyssyn käyttäminen on. Tuskin mikään pyyntitapa tuottaa linnuille sen pikaisemman kuoleman kuin sadin ja loukku, joten niiden käyttämisessä ei ole mitään moitittavaa. Toinen seikka, joka tässä kysymyksessä vaikuttaa vielä enemmän ja joka lähinnä määrää minun kantani, on se, että noilla pohjois-Suomen sydänmaiden asukkailla, joilla metsästys syys-aikoina on välttämätön lisäelinkeino, ei ole usein varaa hankkia kalliita ampuma-aseita ja sen vuoksi he edelleen häätyvät turvautumaan isiltä perittyyn pyyntitapaan rihmoilla ja satimilla. Kun vielä ottaa huomioon, että näillä voi pyytää vähempikykyisetkin, esim. poikaset ja jo työkykynsä menettäneet vanhukset, joitten ansiokyky muuten voi olla vähäinen, näen tässä erään syyn, joka puhuu mainitun pyyntitavan säilyttämisen puolesta, — sillä säilyttämisestä tässä itse asiassa on kysymys. Kyllä siellä sydänmailla nykyisestä lain kirjaimesta huolimatta näitä muka „laittomia" pyydyksiä on hiljaisuudessa käytetty ja tultanee edelleenkin käyttämään. Minusta on sitä helpompi yhtyä kannattamaan vastalausetta, kun se jättää kunnille vapauden kieltää rihma-, loukku- ja sadinpyydykset alueellaan. Kyllä kunnat sen tekevät, jos huomaavat sen tarpeelliseksi. Ja jos kerran kunta tämän tekee, niin kielto saa aivan toisen leiman kuin muutoin, jolloin saattaa olla niin, ettei yksikään kuntalainen sitä kieltoa hyväksy.

Ed. Lehtonen: Minä olisin valmis kannattamaan sitä ehdotusta minkä edustaja Boman vasemmistosta teki, jos olisin varma siitä, että se tulisi saamaan suuressa valiokunnassa kannatuksen, mutta kun epäilen, ettei se tule menemään siellä läpi, niin siitä syystä kannatan mietinnön vastalausetta. Täällä valiokunnan jäsen Boman vasemmistosta huomautti, että jos valiokunta olisi ollut varma, että olosuhteet ovat erilaiset eri paikkakunnilla ja jos pohjois-Pohjanmaalla on kansan taloudellinen tila niin huono, niin valiokunta olisi yhtynyt esityslakiehdotukseen.

Ken tuntee esim. pohjois-Suomen oloja, hän ei voi ollenkaan kieltää etteivät pohjoisosat olisi aivan toisessa asemassa kuin muu Suomi. Se vuodenaika, jolloin siellä pyydystetään lintuja, on juuri huonoin aika vuodesta. Silloin ei ole muutakaan ansiotyötä, eikä saa huonon kelin tähden kuljetetuksi elintarpeita. Köyhän väestön on silloin turvattava perhettään metsänriistalla, olkoonpa se luvallista taikka ei, ja met-

sästys on siellä ainoa elinkeino, mikä voi pelastaa nälkäkuolemasta.

Toivon, että vasemmisto kannattaisi vastalausetta, jota myös itse puolestani kannatan.

Ed. Nuora: Suurelle valiokunnalle huomioon otettavaksi pyydän ilmoittaa erään näkökohdan, jota mietinnössä ei ole mainittu. Se koskee ehdotuksen 25 §:ssä olevaa 6:tta kohtaa. Ken asuu metsien läheisyydessä ja tulee usein liikkumaan metsissä, tulee myöskin tietämään, että hyödyllistä metsänriistaa tuhoaa suuressa määrässä kettu eli repo. Jo mainitussa pykälässä, samoin kuin nykyään voimassaolevassa asetuksessa määrätään, että huhtikuun 1 päivästä syyskuun 30 päivän loppuun maksetaan ketusta tapporahaa 5 markkaa ja ketun pojasta 2 markkaa. Mainittuna aikana on ketun nahka arvoton, eikä siis kehoita ketun pyydystämiseen ja juuri sinä aikana kettu tekee suurimman vahingon metsäriistalle. Ehdotan sentähden, että mainittu kohta suuren valiokunnan toimesta tulisi muutetuksi siten, että ketusta edellämainittuna aikana maksettaisiin tapporahaa 10 markkaa ja ketun pojasta 5 markkaa.

Ed. I. Hoikka: Minä pyydän kaikin puolin kannattaa ed. Wuorimaan ehdottamia muutoksia, sillä niin kauvan aikaa kuin täällä eduskunnassa vastustetaan näitä anomusehdotuksia, joilla on tahdottu saada aikaan tarpeellista korjausta, niin kauvan ei lakata sitä täällä varsinkin pohjalaisten edustajain puolelta anomasta. Surkeita kertomuksia on yleisesti nähtävänä Suomussalmen nälkämailta. Samanlaisia nälkämaan paikkoja on kautta kaikkiaan perä-Pohjolan metsäkylissä. Tämä nyt voimassa oleva asetus alhaisen kansan käsityskannalta katsoen, on ryöstänyt heiltä, köyhälistöltä, sen viimeisenkin herkkupalan, jota se on tottunut kaikkina maailman aikoina käyttämään höysteenä ja apuna olki- ja petäjäleivän kanssa. Jos herrat kerrankin tahtoisivat tulla tekemään tutkimuksia näillä paikkakunnilla ja maistelisivat, miltä maistuu linnun liha pettuleivän kanssa, niin he eivät tahtoisi ensinkään vastustaa kysymyksessä olevia anomusehdotuksia. Näitä näkökohtia minä rohkenen pyytää suurta valiokuntaa ottamaan huomioonsa.

Ed. Hultin: Useat niistä puhujista, jotka tässä kysymyksessä ovat esiintyneet, ovat pitäneet eläinsuojelusnäkökohtaa paljon alempiarvoisena kuin taloudellista näkökohtaa. Tavallisestihan kuitenkin eetillisille syille annetaan etusija. On myöskin sanottu, että nykyinen metsästysasetus on laadittu ainoastaan silmälläpitämällä huvimetsästäjiä. Eiköhän kuitenkin sen pääperiaatteena ole ollut säilyttää metsäriistaa, ettei se kokonaan sukupuuttoon häviäisi, vaan jotta siitä olisi yleistä hyötyä. Täällä on m. m. sanottu, että suuri osa täällä olevista edustajista ei lainkaan tunne niitä pyyntineuvoja, joista tässä on kysymys, nimittäin satimia, loukkuja ja ansoja. Kahdesta ensinmainitusta minun täytyykin myöntää, ettei minulla ole niistä tietoja ja kokemusta, mutta sen sijaan olen nähnyt paljon ansoja ja myöskin niiden uhreja. Ei ole suinkaan harvinaista nähdä tapettuja lintuja, joiden jalat ovat poikki, ja sen tietää, että nämä ovat voineet kitua usein päiväkausiakin rihmoissa, ennen kun ovat kuolleet. On puolustettu ansoja senvuoksi, että ne tarjoovat varsinkin alaikäisille ja työkyvyttömille helpon tilaisuuden metsänriistan pyytämiseen. Jos olisi varma, että nämä pyytäjät, varsinkin nuo alaikäiset, ahkerasti hoitaisivat pyydyksiään, niin ehkä sitä jollain lailla voisi puolustaa, mutta tunnettua on, että lapset ovat ajattelemattomia ja että usein jättävät moniksi päiviksikin rihmansa tarkastamatta. Juuri noilta mailta, joista tässä on ollut puhe, Kajaanin kihlakunnan ja myöskin Kuusamon metsistä, olen kuullut kerrottavan, että siellä sangen useasti tapaa rihmoja, — jotka tosin ovat kielletyt — ja niistä näkyy, että kettu tai joku muu petoeläin on tehnyt lopun siinä rimpuilevasta riistasta, kun eivät pyydystäjät ole käyneet sitä korjaamassa.

Minusta olisi pyrittävä siihen, että keksittäisiin pyyntineuvoja, jotka suorittavat riistan tappamisen ilman eläinrääkkäystä, ja se ei voine olla mahdotonta. Pyytäisin, että suuri valiokunta ei kallistaisi korvaansa niille puheille, joita täällä on pidetty ansojen yleistyttämisen puolesta.

Ed. Boman: Edellisessä puheenvuorossani en maininnut sanaakaan enempää satimista kuin ansoistakaan, joten ne puhevuoronkäyttäjät, jotka ovat puheenvuorostani sellaisen johtopäätöksen vetäneet, että minä niin erityisesti vastustaisin Pohjolassa satimillapyydystämistä, ovat erehtyneet. Minä vaan nimenomaan huomautin puheenvuorossani, että yleensä metsästys olisi saatava yleiseksi kaikilla kruunmetsä-

mailla. Se on sitte eri asia, minkälaisia rajoituksia asetetaan pyyntitapaan nähden. Ja mitä sadinpyydykseen tulee, niin kyllä minäkin olen kannattamassa sitä, että sadinpyydystys tulisi vapaaksi ja oikeutetuksi, niillä perusteilla, joita täällä jo useat puhujat ovat esittäneet. Tämän vaan pyydän saada sanoa oikaisuksi siltä varalta, ettei mielipiteestäni pitemmälti erehdyttäisi.

Ed. Sohlberg: Jag skall icke göra mig till målsman för vare sig det ena eller andra af skogens villebråd, ehuru jag gärna ville vara med om att motsätta mig allt med jakten förenadt djurplågeri. Jag ber emellertid blott att få länka uppmärksamheten på en bestämning i 33 §, som jag anser vara mindre lämplig. Här föreslås nämligen, att kungörelse om intagande af hund skall tillkännagifvas uti kyrka samt anslås i kommunalstämmas samlingsrum. Jag anser att en bestämning om kungörelse i kyrka här icke är på sin plats. Man försöker på alla områden få bort bestämningarna om kungörelser i kyrkan. Paragrafen skulle vinna på att ifrågavarande passus skulle få följande lydelse: „— — om han är känd, eller låte i annat fall kungörelse om intagande anslås i kommunalstämmans samlingsrum."

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimäinen käsittely on päättynyt ja asia menee V. J:n 57 §:n 2 kohdan mukaan Suureen valiokuntaan.

4) Metsästystä koskevan lainsäädännön uudistamista

tarkoittava Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3, joka täysi-istunnossa t. k. 5 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen.

Puhemies: Valiokunta tekee tässä mietinnössä ehdotuksensa mietinnön 6:lla ja 7:llä sivulla olevassa ponnessa.

Keskustelu:

Ed. Yrjö-Koskinen: Mietintöä ja vastalausetta lukiessa ei ole aluksi varsin helppo arvata, mitä teitä tämän asian käsittely valiokunnassa lienee kulkenut. Mutta lopputulos, viime kädessä arvan määräämä, sukeutuu sellaiseksi, että eduskuntaa kehoitetaan täydellä luottamuksella jättämään hallituksen ratkaistavaksi, mihinkä suuntaan pyydetty arm. esitys metsästyslain säädännöstä on käyvä, kunhan se vain tulee sisältämään sen, että kaikenlainen metsästys tulee maanomistuksesta riippumattomaksi. Tämä ylenpalttinen luottamus maan hallituksen viisauteen on ainakin jotakin uutta siltä taholta, jonka mielipiteitten eduksi arpa ratkaisi. Mietinnön ponsi sisältää nähdäkseni seuraavan ajatuksen: Metsästysoikeuden liittymys maanomistukseen on niin selvä vääryys muita kansalaisia kohtaan ja tuottaa näille niin ilmeistä vahinkoa, että muu kaikki tässä merkitsee vähemmän, ja ainakin on helposti toisin järjestettävissä. Arvellaan kaiketi luonnollisimmaksi asiaksi maailmassa, että hallitus esittää peruutettavaksi perustuslaissa tilallisille myönnetyn oikeuden ilman minkäänlaista korvausta ja että se tämän jälkeen keksii keinon, jolla metsänriistan rauhoittamista ja lisääntymistä valtion puolelta valvotaan siten, ettei kenenkään kansalaisen oikeutta metsästyksen ja otuksenpyynnin vapaaseen harjoittamiseen vaikeuteta. Sillä jos olen oikein ymmärtänyt valiokunnan arpa-enemmistön ajatuksen, ei se tahdo kuulla puhuttavankaan minkäänlaisista lupalippumaksuista, pyssyverosta tai muusta sellaisesta, joka muodostuisi „kapitalisteille" erikois-eduksi varattomien rinnalla. — Vastalause puolestaan tuo esille yhtä ja toista varteenotettavaa sen mielipiteen puolustukseksi, että metsästys-oikeus pitäisi siirtää maanomistajalta kunnalle, joka silloin saisi järjestää asiat mielensä mukaan, kunhan vain samalla noudatettaisi yleisen lain määräyksiä, jotka koskevat riistan rauhoittamista ja lisääntymistä. Mutta tämän mielipiteen toteuttamisesta vastalauseen tekijät, edustajat Listo, Stenström ja Nix, ovat niin epätoivoisia, että nimittävät sitä suorastaan „kapitalistiseksi" ja ehdoittavat, että eduskunta hylkäisi koko anomuksen ja heittäisi asian sikseen. Valiokunnan maanomistajat puolestaan jättävät mielellään kaikki mietteet toisen tai toisen uudistuksen paremmuudesta, kuten sanotaan, omaan arvoonsa, ja yhtyvät tyytyväisinä vastalauseen ponteen.

Kun minulla sattuu vanhastaan olemaan se käsitys, etteivät linnut ja jänikset, jotka viettävät yhden päivän yhden maanomistajan maalla, toisen päivän toisen maalla, ole kenenkään yksityisen omia samassa mielessä kuin kotieläimet, katson puolestani kohtuulliseksi, että

jo nykyään aljetaan pyrkiä johonkin muutokseen tähän kuuluvissa säännöksissä. Että talollisten alustalaiset yleensä saavat vapaasti metsästää isäntiensä mailla, on kyllä tunnettua, mutta ei siltä ole varmaa, että heillä aina vast'edeskin tulee olemaan yhtä suuri vapaus. Vakaumukseni on, että uudistukseen tässä kohden ennen tai myöhemmin tulee pakko, ja luulisin maanomistajain puolelta viisaaksi ajoissa tunnustaa tämä välttämättömyys. — Toisaalta ei suinkaan ole oikeuden ja kohtuuden mukaista, että maanomistajat, joiden viljakykistä, oraspelloista ja kauramaista metsänriista osaksi saa elatuksensa, joutuvat aivan samaan asemaan kuin muut kansalaiset; puhumattakaan siitä, että vanhan oikeuden menettäminen jo semmoisenaankin vaatii jotain kohtuullista korvausta. On lisäksi muistaminen, että maanomistajat, jos metsästys julistetaan täysin vapaaksi, saavat useimmissa tapauksissa kenenkään korvaamatta kantaa ne vahingot, joita kaikellaisten metsästysseurojen koirat, varomaton tulen pitely ynnä muu sellainen tuottaisi heidän maillaan. Ehkäpä sosialidemokraatit voivat, lähemmin ajatellen, myöntää, että jotakin oikeutta täytyy sentään tehdä semmoisillekin „riistäjille" kuin maanomistajamme tietysti ovat.

Esitetyn nojalla en minä puolestani voi tulla muuhun käsitykseen kuin että eduskunnan pitäisi hylätä sekä mietintö että vastalause ja lähettää asia takaisin valiokuntaan uudelleen käsiteltäväksi. Vastalause sisältää minun ymmärtääkseni ainoan oikean ajatuksen, jolle voi rakentaa jotakin järkevää uudistusta näissä asioissa. Mutta silloin tulee myöskin anoa sen pohjalle rakennettua arm. esitystä. — Kuntien oikeus järjestää metsästys-oloja yleisen lain määräämissä rajoissa antaisi varmaankin nykyistä parempia takeita siitä, että ne muodostuisivat kunkin eri paikkakunnan tarpeita vastaavalle kannalle. Se ei mitenkään sulkisi pois sitä mahdollisuutta, että sekä maanomistajain oikeutettuja etuja että kaikkien kunnan omassa piirissä asuvien tilattomien oikeus maksuttomaan riistanpyyntiin jo yleisessä laissa turvattaisiin, mutta se antaisi toisaalta kunnille vallan estää alueeltaan ulkolaisten metsästysseurueitten riehuntaa kaikkine ikävine seurauksineen, sekä tilaisuuden eräissä tapauksissa korjata yleisiin tarpeisiinsa kauniit rahat.

Jos kuitenkin eduskunta ei suostuisi lähettämään tätä mietintöä uudestaan valiokuntaan, niin pyytäisin omasta kohden saada esittää seuraavan ponnen:

että Keisarillinen asetus metsästyksestä ja otuksen pyynnistä lokakuun 20 päivältä 1898 perinpohjin tarkastettaisiin ja eduskunnalle annettaisiin armollinen esitys uudeksi metsästysasetukseksi, jolla, yleisten säännösten ohessa siitä, miten metsänriistan rauhoitusta ja lisääntymistä on valvottava, kaikenlainen metsästys ja otuksenpyynti laskettaisiin kuntien järjestelyvallan alaiseksi kunkin kunnan omalla alueella, samalla kuitenkin turvaamalla maanomistajille oikeus kohtuulliseen korvaukseen niistä vahingoista, joita sillä tavoin järjestetty metsästys heille tuottaisi; sekä kunnan piirissä asuvalle tilattomallekin väestölle maksuton oikeus metsästykseen ja otuksenpyyntöön kaikkialla kunnan alueella, paitsi niillä aloilla, joiden metsästysoikeuden kunta on vuokraa vastaan jättänyt yksityisen tai yhdistyksen käytettäväksi.

Puhemies: Pyydän huomauttaa puhujalle, että vaihtoehtoisia ehdotuksia ei saa tehdä. Pitää esittää jompaakumpaa ehdotusta, muuten en voi niitä äänestyttää. Pyydän kysyä, kumpaako vaihtoehdotusta edustaja kannattaa?

Ed. Yrjö-Koskinen: Edellistä.

Ed. Tulikoura: Tarkastellessa laki- ja talousvaliokunnan mietintöä n:o 3, erittäinkin mietinnön pontta, johtaa tämä siihen käsitykseen, ikäänkuin valiokunnan enemmistö arvelisi metsästyksen olevan maamme tuottavimpia elinkeinoja, sillä eihän muuta johtopäätöstä voi vetää sellaisesta ponnesta, jossa sanotaan, että kaikenlainen metsästys olisi maanomistamisesta riippumaton eikä mitään muuta rajoitusta jäisi, kuin että metsänriista tulisi tarpeellisesti rauhoitetuksi lisääntymisen turvaamiseksi. Vaikkapa metsänriista, linnut ja jänikset ja mitä kaikkia ne lieneekään eivät ole kenenkään yksityisen omaisuutta, niin majailevat ne kuitenkin niillä alueilla, joita maanomistajalla on oikeus yksin käyttää. Mutta laki- ja talousvaliokunta ei ole ottanut ensinkään huomioonsa sitä, että maan käyttöoikeus tulisi omistajalle turvatuksi, mikä nyt vielä voimassaolevan lain mukaan sillä tulee olemaan. Jos sellainen laki tulisi käy-

täntöön kiun valiokunnan enemmistö ehdottaa, niin kuinkahan suuri kansantaloudellinen hyöty tästä mahtaisi johtua verrattuna maanviljelykseen ja karjanhoitoon! Ajatellaan nyt, että tämä laki ei kasvata metsänriistaa. Päinvastoin kun tulee vapaa metsästysoikeus, niin se vähenee. Tästä johtuu kysymys, onko tälläkään haavaa metsästys riittävä tulolähde ja kuinka suuressa osassa maatamme? Mahtanee kyllä Pohjanmaan köyhälistölle olla ehkä tarpeellista, kuten täällä on selitelty, saada tilaisuus ruuakseen hankkia metsänriistaa, mutta aivan toisenlaiset olosuhteet ovat etelässä päin. Ei täällä kannata metsästää ansion vuoksi, kun muut työt antavat paljoa runsaammat tulot. Näin ollen siis metsästys on enempi vain huvimetsästystä, joten tällainen laki hankkisi huvimetsästäjille ja n. s. sunnuntaimetsästäjille tilaisuuden ehkäistä maanomistajan karjan vapaata oloa laitumella, ja maanviljelystäkin, erittäin niillä paikoin, missä maamme luonto on vaihtelevaa ja metsästysalueet aivan sekaisin viljelysmaiden kanssa; missä pellon ja niityn töyryillä on metsikköjä, joissa jänikset ja linnut asustavat. Metsästäjät koirinensa estäisivät näin ollen karjan vapaata laitumella käyntiä sekä tallaisivat viljelyksiä. Jo nytkin tahtoo olla siitä haittoja, vaikka se on lailla estetty, mutta kun se tulisi vapaaksi kaikille, niin arvaa jokainen, mitkä seuraukset tästä johtuisivat erittäin kaupunkien ja liikepaikkojen läheisyydessä, missä huvi- ja sunnuntaimetsästäjiä kyllä riittää.

Koska minun käsittääkseni ehdotettu laki ei tuottaisi kansantaloudellista edistystä, päinvastoin sen voitaisiin otaksua tuottavan häiriötä ja tappiota, sekä koska siinä on niin syvälle käypä muutos, että se järkyttäisi myöskin sitä periaatetta, mikä meillä nykyään vielä on omistusoikeudesta, niin yhdyn vastalauseen tekijöihin, ja ehdotan että eduskunta hylkäisi mietinnön.

Ed. Kaskinen: Täällä on jo lausuttu näkökantoja siitä, mitä tuhoja tämä mietinnön ponsi tuottaa maanviljelykselle. Maassamme on seutuja, joissa ei suinkaan ole varsin suurta merkitystä itse metsänriistan tuotannolla, joten siltä kannalta ei voida suurtakaan merkitystä tälle kysymykselle panna. Mutta on toinen seikka, nimittäin se, että missä maanviljelys on kehittyneempi, siellä tietysti maanomistajat kaikin puolin pelkäävät sitä, että heidän viljelysmaansa tulevat metsästäjien tallattavaksi ja vielä enemmän sitä, että heidän kotieläimensä joutuvat näiden metsästäjien tuottaman tuhon alaiseksi. Rannikkoseuduilla ei suinkaan ole harvinaista, vaikkapa yksityinen oikeus onkin olemassa metsästykseen nähden, että metsästäjät saattavat karjanomistajille heidän kotieläimiinsä nähden suurtakin vahinkoa. Pienemmät kotieläimet, kuten lampaat, joutuvat usein suorastaan koirien tapettaviksi, mutta suurempia kotieläimiä ajavat nämä sunnuntaimetsästäjäin koirat mereen, joten siitä on tuntuvaa vahinkoa karjanomistajalle.

Mahdotonta on aina omistajan pitää silmällä kotieläimiään nykyisissäkin oloissa, vaan vielä mahdottomammaksi se käy, jos metsästys julistetaan vapaaksi. Mutta asialla on toinenkin puoli. On nimittäin maanomistajia, jotka pitävät metsänsä aina rauhassa kaikenlaiselta metsästykseltä. Ja tunnettua on, että niillä seuduin, missä metsästys on pitemmän aikaa ollut kielletty, metsänriista on tuntuvasti lisääntynyt. Jos nyt saataisiin tällainen lakiehdotus hyväksytyksi kuin tässä pyydetään esityksenä, ei mikään yksityinen suojaaminen enää voisi tulla kysymykseenkään metsänriistaan nähden, vaan kaikki olisi yleistetty. Täällä on kyllä sanottu että linnut ja jänikset ovat yhteiset, mutta niin se nyt ei kuitenkaan ole; sellaisilla paikoilla, missä näitä on suojeltu, siellä niitä myöskin enemmän löytyy.

Pyydän lyhyesti kannattaa vastalauseen pontta.

Ed. Kallio: Kun täällä äsken oli käsiteltävänä metsästystä koskeva esitysehdotus, niin eri paikkakunnilta olevia edustajia esiintyi tuoden ilmi erikoisia katsantokantoja, joka juuri osoitti, että samallaiset olosuhteet eivät vallitse kaikkialla ja niin ollen eivät myöskään samallaiset säädökset voi tässä metsästysasiassa olla sopivia kaikille paikkakunnille. Sekä tämä äskeinen suureen valiokuntaan lähetetty esitys, että annetut lausunnot osoittivat myös selvästi sitä, että metsästysasetus kaipaa ehdottomasti tarkistelua ja korjailua. Tämän anomusmietinnön yhteydessä, joka nyt on käsiteltävänä, on keskustelunalaiseksi tullut tärkeimpänä periaatteena juuri omistusoikeuskysymys, kun ajatellaan metsästyksen yleistyttämistä. Siinä anomusehdotuksessa, jonka minäkin olen allekir-

joittanut, pyritään juuri tuohon metsästyksen yleistyttämiseen, vaikka ei suorastaan sanota, että se olisi ehdottomasti kokonaan saatava maanomistuksesta riippumattomaksi, vaikka viitataan, että ennen kaikkea olisi se saatava yleiseksi kruununmailla, kunnan yhteismetsissä y. m. Kuten tunnettu, maalaisliiton ohjelma myöskin pyrkii tässä suhteessa yleistyttämään metsästysoikeutta, vaikka siinä myöskin on samassa otettu huomioon järjestyssäädöksiä, jotka on tehty riippuvaisiksi toiselta puolen maanomistuksesta. Tämä kysymys näyttää olevan, ja luonnollisesti onkin, sangen vaikeasti järjestettävissä, sillä täytyyhän ottaa ehdottomasti huomioon myöskin, ettei metsästysasetusta säädetä sillä tavalla, että siitä tulisi pääelinkeinoillemme maanviljelykselle ja karjanhoidolle haittaa, ja jott'ei tässä suhteessa mikään vallattomuus tulisi käytäntöön. Minä olen tullut mietinnön luettuani jokseenkin samaan tulokseen kuin ed. Yrjö-Koskinen, joka ei voi kannattaa mietintöä eikä myöskään vastalausetta. En voi vaikka minä myöskin pyrin yleistyttämiseen, täydellisesti kannattaa mietintöä siinä suhteessa, että nämä perustelut eivät takaa sitä, kun se kokonaan maanomistuksesta välittämättä irroitetaan siitä, ettei se tuottaisi maanviljelykselle häiriötä. Minä en ole kumminkaan vakuutettu yhtä vähän kuin ed. Yrjö-Koskinenkaan siitä, että tämä kunnallinen järjestelmä on ehdottomasti ainoa ja paras. Voi olla mahdollista että niin onkin, jos asiaa monipuolisemmin tutkitaan ja perustellaan. Kaikessa tapauksessa on tässä otettava huomioon paikallisia oloja ja sitä, ettei maanviljelys eikä karjanhoito tule siitä missään tapauksessa kärsimään ja jotta metsänriistaa myöskin tullaan suojaamaan, ettei se tule sukupuuttoon hävitettäväksi. Nämä järjestyssäännökset, joita tässä ei ole vähääkään määritelty, minusta juuri tekevät mietinnön hyväksymisen niin arveluttavaksi, etten siinä muodossa katso voivani sitä hyväksyä.

Näin ollen minäkin ehdotan tätä palautettavaksi valiokuntaan, että se laatisi mietintönsä siten, että Keisarillinen Asetus metsästyksestä lokakuun 28 päivältä 1898 perinpohjin tarkastettaisiin ja niin pian kuin mahdollista annettaisiin Eduskunnalle uusi metsästyslakiesitys paikallisia oloja silmällä pitäen ja mikäli mahdollista kaikkien kansalaisten oikeudeksi, niillä rajoituksilla, mitkä katsotaan tarpeellisiksi metsänriistan rauhoittamisen ja lisäämisen turvaamiseksi sekä silmällä pitäen, ettei metsästys tee haittaa maanviljelykselle eikä karjanhoidolle.

Ed. B o m a n: Pitkä aika on jo kulunut siitä, kun omistusoikeus on muuttunut yksityiseksi, niin pitkä aika, että maanomistukseen nähden se on jo saavuttanut aivan ehdottoman tunnustuksen n. k. porvarillisellakin taholla. Mutta ei siitä ole kulunut vielä niin pitkää aikaa, että olisi kaikilla muilla aloilla sama vakaumus kerinnyt juurtua edes porvarillisiinkaan, päättäen siitä, että metsästyskysymyksessä eivät kaikki porvarit, yhtä vähän eduskunnassa kuin eduskunnan ulkopuolellakaan, uskalla asettua metsästyksen yleistyttämistä vastaan suoranaisesti, vaan kiertoteitä. Pitkän aikaa on jo tapeltu siitä periaatteesta, mille kannalle metsästys maassamme olisi asetettava. Toiset ovat kannattaneet yleistyttämisperiaatetta, nimittäin siten, että kaikille kansalaisille maanomistuksesta riippumatta tulisi oikeus metsästää; toiset taas ovat kannattaneet sitä periaatetta, että metsästys edelleen pysytettäisiin maanomistuksen yhteydessä; toiset taas sellaista, että metsästys jätettäisiin kuntien oikeudeksi, jotka sittemmin antavat erikoisilla ehdoilla joko maksullisesti tai maksutta kuntien jäsenten käytettäväksi tätä metsästysoikeutta. Mielestäni, kun asiaa tarkastaa laajemmin, kaikista suurimman kantavuuden saapi se periaate ja ne esitykset, jotka ehdottavat, että metsästys tulisi yleiseksi, maanomistuksesta riippumattomaksi. Ja yhtenä tärkeimpänä perusteena juuri tähän lienee se, että metsänriista ei ole samanlaista yksityistä omaisuutta kuin maa- tahi muu yksityisomaisuus, vaan se on sitä lajia omaisuutta, joka liikkuu paikasta toiseen ja jossa ei ole näkyvissä kenenkään yksityisen omistajan leimaa tai muuta omistusmerkkiä. Ainoa merkki, mikä tässä yksityiselle omistukselle tulee, tahi millä voidaan yksityisen omistuksen piiriin metsästys laskea, on siinä, että linnut eivät voi aina olla ilmassa lentelemässä, vaan täytyy niiden laskeutua aika ajoin johonkin, joko puuhun tai maan kamaraan. Silloin kun lintu on jonkun Mannisen maalla, silloin Manninen omistaa sen linnun, jos saapi käsiinsä, mutta jos lintu lentää Mutikaisen maalle, silloin on jo Mutikainen omistajana. Mutta jos joku Pekkarainen voisi koneella kohota ilmaan ja ampua siellä sen linnun, niin silloin ei enemmän Mutikainen kuin Manninenkaan voisi sitä omistaa, vaan omistaa

sen Pakkarainen, vaikka tuolla Pekkaraisella ei olisi yhtään neliötuumaa maata. Siis lasketaan tuo omistusoikeus nykyään siitä, missä tuo lintu saavutetaan. Jos mikään on ristiriidassa ihmisyyden periaatteiden kanssa, niin lienee juuri tämä tällainen omistusperiaate. Senpätähden onkin ruvettu vaatimaan yhä suuremmissa piireissä metsästyksen yleistyttämistä kaikkiin kansankerroksiin nähden huolimatta maanomistuksesta enemmän kuin muistakaan suhteista. Tälle kannalle on asettunut valiokunnan enemmistö perusteluissaan kolmannella sivulla vielä erikoisesti huomauttaen, että vasta sen jälkeen, kun metsästys on tullut yleiseksi, voi hyvän valtiotalouden hoitoon sisällyttää sen, että metsänriistan suojaamiseksi ja sen hoitamiseksi valtio myöntää erikoisia varoja, samaten kuin muunkin taloudellisen elämän elvyttämiseksi, mutta ei ennen. Tätä vastaan on laki- ja talousvaliokunnan niin kutsuttu porvarillinen joukko esittänyt eriävän mielipiteensä, jota on perustellut sangen laajasti ja moninaisilla tavoilla, ja kun oletan, että nämä perustelut ovat yleensä kaikille porvareille pohjana sille käsitykselle, jolta he lähtevät metsästysoikeutta suuremmassa tai pienemmässä mittakaavassa rajoittamaan harvojen käytettäväksi, niin olen pakoitettu näitä perusteluja tässä hieman tarkastelemaan.

Erittäin tärkeänä seikkana ensiksi mainitaan sitä, että metsänriista joko vähemmässä tai suuremmassa määrässä syö sitä kasvullisuutta, mitä viljelysseuduilla on, toisin sanoen viljaa. Jos kerran tämä nyt on niin suuri paha, niin silloinhan pitäisi noille maanviljelijöille olla edullista, että tätä metsänriistaa hävitetään pois syömästä viljaa. Mutta toiselta puolen asiata katsoen ei se, että metsänriista hieman syöpi maanomistajien viljaa, liene niin kovin suuri paha, että siitä tulisi erityistä korvausta suorittaa. Vaan tulisi maanomistajien jättää se vähäinen vahinko, minkä metsänriista t o d e l l i s u u d e s s a viljelysmaille tekee, korvaukseksi tilattomalle väestölle siitä nykyisestä surkeasta asiain tilasta, jonka vallitessa yhdet saavat rikkauksiensa perusteella omistaa maata laajat alat, jotavastoin taas toiset saavat olla köyhyytensä perusteella maattomina.

Sitten on asiaa perusteltu m. m. sillä, että jos metsästysoikeus tulisi yleiseksi maassamme, silloin metsänriista vähenisi, ja tähän on otettu todisteita Itävallasta, Preussista, Ranskasta, Italiasta ja Yhdysvalloista. On huomautettu, että Itävallan ja Preussin olot ovat erittäin hyvät, kiitettävät, joita pitäisi meillä täällä Suomessakin ruveta noudattamaan. Erikoisesti sitä vielä painostetaan vastalauseessakin sen lisäksi, mitä perusteluissa jo on mainittu. Osoitetaan, että meidän maassa pitäisi ottaa käytäntöön sellainen metsästysjärjestelmä, joka on Preussissa ja Itävallassa käytännössä, joissa saapi noin 75 à 170 ha maata omistava henkilö pyydystää metsänriistaa vapaasti, mutta jolla ei ole niin suurta maapalaa, sen täytyy jo pyytää kunnalta oikeus metsästykseen, toisin sanoen maksaa tuosta oikeudesta sievonen verotus, joka Preussissä kuuluu olevan nykyään, ellen väärin muista, 15 Saksan markkaa. Mutta kun nyt kuuluu Preussissäkin olevan metsästäjiä niin paljon, että suurpohatoille, jotka huviksensa käyvät metsästelemässä, ei oikein viljalti riitä riistaa, — sillä se on nyt tultu havaitsemaan, että sunnuntaimetsästäjällä saadaksensa riistaa täytyy olla jo pyssynpiipun päälläkin joku lintu, puhumattakaan pyssynpiipun edessä — on siellä jo esitetty maapäiville uusi lakiesitys, jonka mukaan koroitetaan tuota lupaoikeuden hintaa 20 markkaan. Tämän perusteella kuuluisi hyvin tuntuva prosentti metsästäjistä vähenevän, jotenka riistaa jäisi enemmän niille harvalukuisille pohatoille. Tätä tällaista kantaa esitetään meille käytäntöön m. m. sillä perusteella, että tämä tällainen menettelytapa lisää metsänriistaa, ja todisteeksi sille, että se lisää metsänriistaa, on otettu esimerkkejä Ranskasta, Italiasta ja Yhdysvalloista. Ranskan ja Italian oloja en tunne — niistä en voi sanoa sanaakaan —, mutta Yhdysvaltojen oloja tunnen sen verran, että voin näitä perusteluja vastaan huomauttaa yhtä ja toista. Perusteluissa mainitaan, että Yhdysvalloissa on metsänriista vähentynyt senkautta, että siellä on ollut metsästys yleisenä, ja että metsänriistaa saataisiin lisääntymään, täytyy jo muutamien valtioitten Yhdysvalloissa ruveta seuraamaan tuota Itävallan ja Preussin esimerkkiä. Tällaisia väitteitä vastaan pyydän saada tuoda kaksi seikkaa esille. Ensiksikin sen, että Yhdysvalloissa metsänriista ei olisi nykyiseen määräänsä vähentynyt koskaan, ellei siellä olisi valtion erikoisella suostumuksella harjoitettu ryöstömetsästystä siten, että annettiin sotajoukkojen m. m. suuria puhvelihärkälaumoja saartaa ja niitä sitten m. m. tykeillä ampua yhdeksi lihakasaksi satoja, jopa tuhan-

sia elukoita yhdessä ainoassa pyydystyksessä. Tämä osoittaa, miten siellä on metsänriistaa vähennetty. Samalla tavalla on muillakin aloilla harjoitettu sellaista ryöstömetsästystä valtion toimesta, että se on tuottanut tuntuvia tuloksia metsänriistan vähenemiseksi. Minä voisin tähän vielä lisäksi tuoda sen seikan, että samalla tavalla on Yhdysvalloissa metsästetty intiaanitkin vähiin. Hallitus on siellä aikoinaan heitäkin metsästänyt niinkuin metsänriistaa, ampumalla niitä lihakasoiksi kallion lokeroihin ja pääsemättömiin vuorenrotkoihin. Jos sellaista pyydystystapaa käytettäisiin meidän maassamme, silloin vähenisi metsänriista, vaikka metsästys olisi kuinka yksityistä laatua tahansa. Mutta tässä anomuksessa on nimenomaan mainittu se seikka, että erikoisilla rauhoituksilla ynnä muilla rajoituksilla vain metsästystä pyydetään yleiseksi.

Toiseksi pyydän mainita sen, että Amerika suurien pääomain keskittymismaana, luonnollisesti koettaa lainsäädännöstä karsia pois kaikki ne kansanvaltaisuuden vivahdukset, joita sen lainsäädännössä vielä tänäpäivänä on. Minkätähden ne siinä ovat olemassa? Sentähden että Yhdysvaltojen on ollut pakko laatia ei ainoastaan erikoisia asetuksia, vaan vieläpä perustuslakinsakin vapautussodan vaikutuksesta niin kansanvaltaiseksi, että niitä perustuslakeja ei voi porvaristo siellä noudattaa, vaan sen täytyy palkata erikoinen lakimieskunta väärentämään perustuslakeja. Kun pääomat keskittyvät ja sen kautta valta taloudellisella alalla keskittyy muutamille harvoille, niin onhan ymmärrettävää, että näiden muutamien harvojen mielestä on ilkivaltaa heidän oikeuksiansa kohtaan se, että kansa saapi rajattomasti metsästää. Laki täytyy saada muutetuksi; esitetään lakiesityksiä sellaisia, jotka nojaavat Preussin ja Itävallan mitä taantumuksellisimpiin ja mustimpiin lakeihin. Tästä johtuvat ne syyt, minkätähden Amerikassa muutetaan tai pyritään muuttamaan metsästyskysymyksessä lakia niinkuin muillakin aloilla. Todistukseksi siitä, että näin käy tälläkin alalla, viittaan vaan muilla aloilla vallitsevaan lainsäädäntöön. Yhdysvaltain perustuslaeissa mainitaan, että maan korkein laki on se, jonka kansa yleisellä äänestyksellä (referendum-äänestyksellä) on hyväksynyt. Mutta kun 1904 Coloradon valtiossa kansa yleisellä äänestyksellä päätti 8-tuntisen työpäivän laiksi, niin ylituomarit porvariston lahjomana tulkitsivat sen perustuslain vastaiseksi, joten siis rikottiin perustuslakia tämän tulkinnan kautta. Samalla tavalla käy kaikilla aloilla aivan säännöllisesti, joten jos Yhdysvaltain lainsäädäntö meillä esimerkiksi otettaisiin, on samaa kuin lähdettäisiin juoksemaan yhä suurempaan taantumuksellisuuteen siitä vähäisestä kansanvallasta ja kansanvaltaisuudesta, mikä meillä nyt on olemassa.

Näiden syiden perustuksella katson aivan aiheettomiksi ne väitteet, että metsänriista tulisi metsästyksen yleistyttämisen kautta vähenemään, jos kerran erikoisia suojeluksia määrätään, niinkuin meillä nyt jo on olemassa. Erikoisesti pyydän erästä pikkuseikkaa mieliin painostaa, nimittäin sitä, että kun oikeus metsästämiseen tulee kaikille yhteiseksi, silloin kaikki tuntevat olevansa omistajia siihen riistaan nähden, ja kun tuntee omistusta johonkin, silloin myös pitää suurempaa huolta sen hyvinvoinnista ja lisääntymisestä, jota vastoin nyt monta kertaa olen tullut havaitsemaan, että metsästäessä, varsinkin niillä mailla, joissa metsästäminen on kielletty, harjoitetaan salaa kaikenmoista vääryyttä ja väärinkäyttöä. Se tulisi poistumaan sen kautta että metsästys tulisi yleiseksi.

Sitte täällä esitetään m. m. sitä, että vähävaraisille ei tulisi tästä metsästyksen yleistyttämisestä mitään taloudellista hyötyä. Ja tätä on todisteltu erittäinkin valiokunnassa, joskaan sitä ei ole tähän mietinnön perusteluihin pantu, erikoisilla numeroilla. Minä en ihmetellyt lainkaan, että ei nykyään vielä ollut olemassa sellaisia numeroita, jotka osoittaisivat metsästyksen merkityksellisyyden vähävaraisiin nähden, siitä yksinkertaisesta syystä, että metsästäminen nykyään kaikkein vähävaraisimmille on sula mahdottomuus. Niille metsästäjille, n. s. sunnuntaimetsästäjille, joista on puhuttu täältä toiselta puhujalavalta ennen minua, niille kyllä annetaan metsästysoikeus, mutta vähävaraisimmat, joille tästä olisi kansantaloudellista merkitystä, niillä ei nykyään ole minkäänlaista oikeutta metsästää. Annettakoon vähävaraisille vapaa metsästysoikeus, niin sittenpähän nähdään tuottaako se heille vahinkoa vai hyötyä.

Niillä, joille tässä oikeutta tahdottaisiin laajentaa, ei ole niitä pyydysvehkeitä, joista tässä on niin paljon puhuttu, nimittäin suuria koiralaumoja ja sen semmoisia. Köyhän miehen pitää olla itsensä koirana ja itsensä haukkua metsän-

riistaa. Ei sillä ole suurta verihurttaa, joka jo juoksee valmiiksi jäniksen leukojensa väliin ja tuo sen sitten sunnuntaimetsästäjälle, joka siitä sen ampuu. Ne koiralaumat, joista on niin paljon puhuttu, ne ovat vaan kaupunkien herrasmiehillä, suurhovilaisilla ja sen sellaisilla. Ne syövät lampaita ja muita pienempiä kotieläimiä ja tekevät vahinkoa kotieläimille yleensä. Sellaiset metsästäjät niitä omistavat jo nytkin ja niillä on oikeus nykyäänkin metsästämiseen, joten metsästyksen yleistyttämisen kautta ei suinkaan levenisi ja suurenisi kotieläinten hävittämiset, sillä tämän anomuksen kautta tuleva yleinen metsästysoikeus minun käsittääkseni ei kovinkaan monta koiraa — lukuunottamatta kaksijalkaisia — lisäisi metsään, joshan ei vähentäisikään.

Sitte tässä pelotellaan vielä silläkin, että jos metsästys tulisi yleisemmäksi, niin siitä johtuisi vähävaraisille vahinkoa, muutoinkin eikä vaan metsänriistan vähenemisen kautta, nimittäin siten, että silloin luonnollisesti täytyy myös poliiseja ja virkaherroja lisätä. Sehän se on se vanha nuotti. Jos meidän oloissa esitetään jotakin uudistusta oleviin oloihin, niin silloin heti kummittelee suunnaton legioona virkamiehiä. Minä en sitä lainkaan ihmettele, sillä nykyään tehdään niin paljon virkamiehiä, että niiden lapsista jo riittää ja tulee riittämään kylliksi vaikka jäniksen jälestä juoksijoita, pitäen lukua, milloin se on vippaellut milläkin maalla, ja näillehän sitä pitäisi virkapaikkoja saada. Minun käsitykseni mukaan meillä on siksi paljon virkaherroja, sellaisia jahtivouteja — nimitettäköön heitä nyt millä nimellä tahansa — kaupungeissa, joille voi hyvin nämä tehtävät sälyttää, mitä ajatellaan uudelle virkakoneistolle tulevaksi. Poliisiarmeijaa on myöskin siksi paljon, että he hyvin kerkeisivät itse kussakin seurakunnassa pitämään silmällä niitä rikkomuksia tai yksityisen omistusoikeuden loukkaamisia, mitä mahdollisesti tulee tapahtumaan. Mielestäni ei tarvita yhtään lisää virkakoneistoa. Virkakoneistolle vaan olisi lisättävä työtä. Sen sijaan että virkamiehet nykyään ovat pari kolme, neljä, korkeintaan viisi tuntia päivässä virastossa, voisivat he siellä vetelehtiä kahdeksankin tuntia. Jos työaikaa lisätään, niin hyvin voidaan tämän lain lisäämät työt suorittaa.

Sen jälkeen täällä mietinnössä on ihmeellisin väite, mitä minä olen kuullut tässä asiassa, nimittäin se, mikä viidennellä sivulla toisen kappaleen alussa sanotaan: „Ja kun mitään y l e i s t ä mielipidettä maassa ei vielä ole vaatimassa, että olisi luovuttava nykyisestä metsästysjärjestelmästä ja käytäntöön otettava jokin uusi . . .” Nämä sanat minä kuulin ensi kerran lausuvan ed. Liston, ja nämä sanat ovat tulleet tänne mietintöön porvarien omina ajatuksina, sanat, jotka eivät minun käsitykseni mukaan pidä paikkaansa, ellei ota huomioon sitä, että yleisenä mielipiteenä vaan voidaan pitää joitakin Listoja tai sen sellaisia herrasmiehiä. Mutta jos pidetään yleisenä mielipiteenä kansan syvien rivien, s. o. kansan enemmistön mielipidettä, niin silloin täytyy jokaisen myöntää, että tätä metsästysasetuksen muuttamista ovat kyllikseen suuret joukot ja niiden mielipiteet olleet vaatimassa. Perustelussa on tässä kohden olemassa suoranainen vääristely, jolla koetetaan peittää itse tosiasiaa.

Sitte täällä vielä samassa kappaleessa lausutaan: „Esimerkiksi mainittu, Saksassa ja Itävallassa omistettu, tyydyttäviin tuloksiin vienyt järjestelmä” j. n. e. Onkohan se niin tyydyttäviin tuloksiin vienyt se järjestelmä siellä? Jo edellä olen siihen viitannut ja vielä viittaan siihen siten, että siellä, jollen nyt numeroita väärin muista, oli käytetty edesmenneenä vuonna jotain 75,000 lupalippua, tai oliko korkeintaan 150,000, mutta ei sen pitemmälle. Siis siitä monimiljoonaisesta kansasta Preussissa vaan korkeintaan 150,000 on ollut oikeutettu metsästämään. Nämäkö ne ovat niitä hyviä tuloksia? Tässä pyydän erikoisesti vielä huomauttaa, että kirjoitettua nämä sanat tänne perusteluihin valiokunnan silloinen enemmistö äänesti ne sinne, vähemmistö senjälkeen — porvarillinen vähemmistö — rupesi näitä perusteluita vastaan riitelemään, selittäen, etteivät ne ole heidän sanojaan, vaikka he olivat itse nämä sanat keskustelussa lausuneet.

Mistä tämä kuperkeikka johtui, minkätähden porvarilliset jäsenet rupesivat peruuttamaan omia, numeroilla, erikoisilla tilastoilla todistettuja lausuntojansa? Siitä että ed. Pykälä sattui sanomaan valiokunnassa „äänestäkää sosialistit nämä sanat tänne mietintöön näytteeksi, kuinka voipi vielä 1909 Suomen eduskunnassa porvarillinen joukko taantumuksellisia mielipiteitä mietintöön laittaa”. Tämä oli liian rehellistä ed. Pykälältä. Vasta sitte hoksasivat porvarilliset jäsenet, että tässä taitaakin mennä liian karvaita sanoja mietintöön ja koettivat

saada ne pois, mutta me annettiin vähemmistölle tunnustus ja annettiin niiden jäädä sinne.

Tässä mietinnössä, kuten tarkka lukija havaitsee, on kaksinaisuutta havaittavissa muussakin muodossa eikä vain siinä, että on vähemmistö ja enemmistö olemassa. Havaitsee näet sen, että perustelut ovat hieman toisenlaiset kuin ponsi. Perustelut aivan säännöllisesti johtavat siihen, että jollei nyt tätä anomusta kokonaan hyljätä, niin vähintäin metsästysoikeus tulisi kunnille jätettäväksi. Minä hyvin käsitän, minkätähden porvarit tahtovat tämän kunnille. Onhan meillä tätä nykyä olemassa niin kultainen kunnallislaki, että sen välityksellä voipi porvaristo aivan täydelleen hallita metsästysoikeutta. Se uusi laki, joka on eduskunnassa laadittu kunnallisasetukseksi, ei ole vielä voimassa, ja minun käsitykseni mukaan ei tulekaan voimaan, sillä se kai lienee siellä, missä pippuri kasvaa. Nykyisestä kunnallislaista on puhuttava ja se on sellainen, että se jättää ehdottoman oikeuden edelleenkin juuri suuromistajille. Onhan ymmärrettävää, että juuri tällaiseen tulokseen meidän porvaristomme tähtääkin saadakseen lopullisesti metsästyksen sille pohjalle, että sitä ainakaan lähimmässä tulevaisuudessa eivät vähävaraiset pääse nuoleksimaan.

Täällä on kauniisti ed. Yrjö-Koskinen puhunut sen puolesta, että jos metsästys tulisi kunnille, niin silloin pääsisivät vähävaraisetkin metsästämään noilla mailla. Minä olen aivan toista mielipidettä. Minä olen tullut havaitsemaan, että täällä kyllä voidaan kauniita ideoita luoda, mutta kun niitä käytännössä ruvetaan toteuttamaan, niin silloin onkin toinen nuotti kellossa. Minä otan tähän vaan esimerkiksi pikkuisen seikan. Ed. Yrjö-Koskinen puheensa alussa sanoi, että ensi silmäyksellä ei tahdo käsittää, mitä tietä valiokunnan mietinnössä oikeastaan tähän lopputulokseen on tultu. Tämä lausunto juuri sisälsi sen, mitä äsken mainitsin tämän mietinnön kaksinaisuudesta. Minä selitän ed. Yrjö-Koskiselle ja muille mitä teitä tähän on tultu. Tähän on tultu sitä tietä, että periaatteellisessa käsittelyssä oli mukana äänestämässä ed. Malmivaara ja äänesti meidän mukana, mutta kun hän oli niin kansanvaltainen, niin kai hänet passitettiin pois ja varajäsen tuli tilalle, joka äänesti toiselle puolelle, ja siten on lopullinen ratkaisu kunnallisesta puolesta, s. o. kenelle metsästysoikeus jää, arvan kautta määrätty. Periaatteen on enemmistö ratkaissut, yhdeksän seitsemää vastaan. Ainoastaan siitä, kenelle se oikeus jätetään, ratkaisi arpa sen johdosta, että ed. Malmivaara poistui. Kun kerta ei kestetä valiokunnassa, kun on kysymys periaatteiden toteuttamisesta äänestyksessä, kuinka silloin voidaan käytännössä kestää, jos se vain jätetään hyväntahtoisuudesta riipuvaksi. Tämän vain mainitsin yhtenä äsken tapahtuneena esimerkkinä siitä hyväntahtoisuudesta ja hyvänsuopaisuudesta. Minä en suinkaan tällä tahdo väittää ed. Malmivaaran enemmän kuin muidenkaan hyväntahtoisuutta vastaan, tahdoin vain huomauttaa siitä ilmiöstä, kuinka yksityisen hyväntahtoisuus ryhmän pakoituksesta voipi joutua penkin alle, ja sen tahdon merkitä erikoisesti. Ei siis ole meitä vasemmistolaisia oikeistolaisten sillä lohdutettava, että jos metsästysoikeus tulee kunnille niin kyllähän sitte sovitaan ja esitetään sellaista, että vähävaraiset saavat metsästää ilmaiseksi. Missä olisi raja, joka määräisi kuka on vähävarainen, kuka ei? Luonnollisesti se riippuisi virkamiehestä, joka antaisi köyhäntodistuksen, mutta se annetaan monta kertaa sellaiselle, jolla on jonkun verran varoja, mutta toisella kertaa ei anneta sellaiselle, jolla ei ole varoja, hyvin tunnetuista syistä.

Tällä tavalla on tultu tähän loppuponteen, jonka valiokunta esittää, loppuponteen joka on kylliksi avonainen hallitukselle sekä sittemmin eduskunnalle käsitellä tätä asiaa puolin tai toisin. Valiokunnassa kyllä esitettiin sitä mielipidettä, jota ymmärtääkseni on jo täälläkin jonkun verran esitetty, että meikäläisten olisi täytynyt esittää joku varma suunta tai tie, mitä on kuljettava, kun metsästys tulee yleiseksi, mutta sen jokainen järki-ihminen käsittää tarpeettomaksi. Se on senaikuinen murhe, kun asia tulee esille. Oikeistolaisten ei tarvitse peljätä sitä, etteikö vasemmistolaiset silloin kun asia tulee lopullisesti käsiteltäväksi, esittäisi sitä tietä, mitä he tahtovat kulkea. Vasemmistolaisten samoin kuin oikeistolaistenkin on mahdotonta ilman erikoisia tutkimuksia esittää varmaa, ehdottomasti oikeinta tietä tämän asetuksen käytäntöön sovelluttamisesta. Vasta sen jälkeen kun hallitus toimituttaa tarpeellisia tutkimuksia asiassa ja tekee tutkimuksiensa perusteella esityksen, voidaan ruveta teistä suunnittelemaan. Ensin on vain periaatteet ratkaistava.

Lopuksi pyydän erikoisesti painostaa niiden mieliin, jotka joko suuremmassa tai vähemmässä määrässä ovat ratsastaneet köyhän kansan etujen turvaamisella ja suojelemisella, ja köyhien elämänehtojen helpottamisella, että nyt on teillä tilaisuus näyttää, tahdotteko köyhälistön etuja valvoa vai ettekö, pysyttekö luokkaeduissa vai tunnustatteko kansalaisvapauden niin suureksi määrääjäksi, että sen perusteella voipi olla oikeutettu kesyttömän metsänriistan pyyntiin, metsänriistan, johon kellään ei ole erikoisempia oikeuksia, enemmän yhdellä kuin toisellakaan.

Ed. Hedberg: Då jag senast hade ordet, uttryckte jag en viss hopplöshet med afseende å den petition, som nu är under behandling, en viss hopplöshet om, att någonting förnuftigt kunde i denna kammare fås till stånd rörande äganderättens häfdande. Emellertid hafva nu flere talare bragt mig på en annan tanke. Jag har hört, att man äfven här uppskattar äganderätten. Jag har hört, att man hyser förnuftiga principer rörande vildnaden, rörande dess gagn och rättigheten att jaga den. Det kan därför kanske icke vara ur vägen, att yttra några ord äfven i denna sak. Ledsamt nog äro de bänkar, de stolar fullständigt tomma, från hvilka utskottets kläm egentligen härstammar.

Här har visserligen talats om utskottets pluralitet, men såvidt jag hört torde denna pluralitet icke vara mycket att tala om. Jag har hört, att det är efter trenne lottningar, som man kommit till det märkvärdiga förslag, hvilket här framlägges, detta förslag, genom hvilket man i ett drag vill stryka öfver häfdvunnen, lagbunden ägorätt. Jag tänker därför, att vi kunna lämna den s. k. pluraliteten å sido.

Här har friherre Yrjö-Koskinen såsom den första, hvilken hade ordet i denna fråga, haft ett andragande, hvilket jag till stor del biträder. Till stor del, dock icke så långt, som till den särskilda kläm, han här sökt tillskapa. Jag skulle hällre för min del hålla mig till den kläm, som reservanterna, hvilka äro icke färre än sju, undertecknat, d. v. s. helt enkelt för denna gång förkasta hela denna märkeliga petition. Här har särskildt den föregående talaren talat granna ord om folkfrihet, om folkets rätt; han har hänvisat till olika länders både i Europa och Amerika lagstiftningar. Han har gjort detta på ett sätt, som ju knappast lönar sig att söka vidare utreda. Han har t. ex. nämnt om, att man i Amerika tidigare haft allmän rätt till jakt på vildnaden, hvar hälst den förekommer. Men han har icke rätt i sitt påstående, att det är de högmögende eller deras sträfvanden, som föranledt, att man nu begynt gå från denna allmänna jakträtt i olika stater. Man gör så därför, att den allmänna fria jakträtten i Amerika, om någonstädes i världen, visat sina verkliga följder. Man behöfver icke känna saken mer, än att man läst den omsorgsfullt skrifna, väl hållna och omfattande skildring af jaktförhållandena i Amerika under flere årtionden, som dess förre president Roosevelt utgifvit och som icke är okänd ens här i vårt land. Af detta arbete får man en rätt uppfattning om, hvarför man äfven i de amerikanska fristaterna blifvit tvungen att skydda vildnaden. Man måste göra det därför, att därstädes den fria nyttjanderätten ledt till att de förnämsta djurarterna redan äro utgångna och att nästan alla hålla på att dö ut. D. v. s. den fria nyttjanderätten till vildnaden har där ledt till detsamma, som den ledt till på många andra håll. Om vi nu skulle besluta oss för att söka åstadkomma en lag, sådan som den här föreslagna, så skulle vi, oberoende af den svåra orättvisa, vi därigenom beginge mot jordägarene och deras häfdvunna rätt, skulle, säger jag, vi befordra vildnadens försvinnande på ett sådant sätt, att det utan allt tvifvel icke behöfdes mer än allra högst 10 à 20 år, innan den vore slut, innan markerna vore tomma på vildnad. Jag frågar: är det nu för ett sådant stundens nöje eller för en sådan stundens nytta, skäl att göra sig till brytare emot gammal, förnuftig häfd eller att försöka smickra den s. k. folkfriheten med att gifva den tillfälle att utföra detta förstörelseverk?

Jag talar om dessa förhållanden såsom en, hvilken under öfver 30 års tid har lefvat som jaktvårdare och skogsvårdare i vårt land. Jag ville be dem, som nu så lättvindigt vilja röfva från jordägaren hans rätt och på samma gång slopa det enda möjliga sättet, att bibehålla någon vildnad hos oss, jag ville be dem besöka de stora jaktmarkerna i närheten af hufvudstaden. Jag ville be dem göra en resa till Sibbo jaktvårdsförenings marker, till jaktföreningarna i Thusby, Mäntsälä, Nurmijärvi och

på flere andra orter. Efter en sådan resa skulle de utan tvifvel lätt komma under fund med, att den benämning, som här nu allmänt gifvits åt dem, hvilka icke använda jakträtten uteslutande såsom ett förvärf, benämningen nöjesjägare, dock är väl stark och orättvis. På dessa marker har genom ganska betydande kostnader genom bevakning och vård redan uppammats vildnadsstammar, som äro ganska betydande. Inom dessa föreningar har man betalt årliga arrenden till jordägarene. Jordägaren har haft sin fördel däraf, och jag kan icke påminna mig, att jag ifrån dessa håll skulle ha hört något slags klagomål öfver, att hundar skulle skadat å bete varande större eller mindre kreatur. Sådant har ju nog händt någon gång äfven där, men det har händt sådana personer, som knappast äro värdiga namnet jägare.

Man har till försvar för denna förordning sökt tillgripa alla möjliga förutsättningar. Man har t. o. m. talat om den nu begynnande luftseglingen och sagt, att om man skulle ha en luftballong eller flygmaskin, från hvilken man kunde i luften skjuta fåglar, så skulle fåglarna naturligtvis vara ingens och man vore fullt berättigad att skjuta dem. Det är nog så, men där finnes det lilla „men" med, att vår matnyttiga vildnad icke brukar flyga upp i luften, så att den skulle kunna träffas från något slags flygmaskin. Hvad sålunda vidkommer flygmaskiner, så må vi få huru många sådana som hälst i bruk; däraf uppkommer dock icke någon fara för vårt matnyttiga villebråd.

Man har från deras håll, som vill försvara utskottets betänkande, såsom mig synes, helt och hållet glömt bort en fågel, som är af stor betydelse för den nyttiga jakten, d. v. s. rapphönan. Rapphönan hör till vår vildnad, men den vistas icke i skogen, den vistas ute på fälten; där bygger den sitt rede, där kläcker den sina ägg och där uppföder den sina ungar; där jagas den med hund. Vill man nu verkeligen skänka hvarje medborgare rätt att utan vidare beträda den andres fält för att jaga rapphöns? Troligen vill man det. Men jag tänker att denna omständighet skarpare än kanske någonting annat tydliggör, huru man låter sig ledas af utopier och går utöfver alla förnuftiga gränser. Ingen jordbrukare kan vara tillfreds med att hans odlade fält beträdas och trampas ned af hvem som hälst.

Hvad beträffar motiveringen till reservationen till betänkandet, så finnas där flere tänkvärda uttalanden och själfva idén med att öfverlåta åt kommunen bestämmandet af jakträtten är mycket beaktansvärd. Dock inser jag icke, att vi under denna landtdag skulle kunna komma till något förnuftigt beslut på denna väg. Det skulle då fordras noggrannare undersökningar af förhållandena, en noggrann förkänning, huruvida jordägarene äro villiga att öfverlåta sin jakträtt åt kommunerna. Det skulle fordras en längre tids underhandling och bearbetning för att få detta förslag på ett humant och aktningsvärdt sätt igenom. Därför sluter jag mig för min del till reservationens kläm, utan att vidare vilja beröra motiveringen.

Ed. Pennanen: Nykyisen, voimassa olevan metsästysasetuksen periaatteiden kimppuun on minun nähdäkseni käyty tavalla, joka ainakin minulle muistuttaa enemmän kalastusta kuin metsästystä. Tuntuisi nimittäin siltä, kuin olisi kysymys yhdestä meidän maamme tärkeimmistä pääelinkeinoista, kuin olisi tosiaankin kysymys joko enemmän tai vähemmän köyhän kansanosan välttämättömistä elämän ehdoista. Niin ei nyt kumminkaan todennäköisyyden mukaan voine asianlaita olla, sillä kaikille lienee selvillä, ja tilastotkin osoittavat sitä, että metsästys meillä Suomessa on kerta kaikkiaan verrattain vähän tuottava elinkeino, varsinkin yksityisten omistamilla mailla useilla paikkakunnilla ja verrattain tiheään asutuilla seuduilla. Ne paikkakunnat missä metsästyksellä vielä jonkinlaista merkitystä elinkeinona lienee, ovat tuolla Pohjan perillä, joihin nähden valiokunta on eduskuntaesityksen pohjalla ehdottanutkin metsästysoikeuden yleistyttämistä, maamme pohjoisempien kihlakuntien kruunumailla. Mitä seutuja sitte jää tämän ehdotuksen ulkopuolelle, niin ainakaan minun nähdäkseni niillä tienoin ei voine puhua niin paljon hyödystä sinne tai tännepäin kuin periaatteesta. Minä olen valiokunnassa alunpitäen asettunut sille kannalle, että metsästysoikeus yhä edelleen säilytettäisiin maanomistuksesta riippuvana. Se oletettu etu, joka metsästysoikeuden yleistyttämisestä on arveltu maata omistamattomalle väestölle, sekä herrasmetsästäjille että köyhälle kansaluokalle, koituvan, se ei minun mielestäni

kykene ainakaan riitävästi vastaamaan niitä haittoja, joita tuollaisesta yleistyttämisestä seuraisi ja joita tässä jo edelliset puhujat ovat julki tuoneet. Kyllähän varsinainen talonpoika jotenkin kernaasti useimmissa tapauksissa sallii tottuneen metsästäjän liikkua tiluksillaan ja ammuskella sieltä otuksia, mutta eihän sitä nyt sentään voitane minkään kohtuuden nimessä vaatia, että tuon samaisen maanomistajan tai kotieläinten omistajan olisi ilman muuta jätettävä laidunmaansa kenenkä tahansa joko ammattimetsästäjän tai urheilijametsästäjän, vieläpä sunnuntaimetsästäjän harjoittelukentäksi, varsinkin kun, vastoin muutamien puhujien väitteitä, asia on nykyisin sillä tavalla, että metsästyksen, jos siitä vähänkään tuloja toivotaan, täytyy tapahtua suureksi osaksi koirien avulla. Minä luulen, että ed. Boman ei kylläkään tulisi tuossa ammatissa onnistumaan, jollei hän hankkisi nelijalkaista koiraa. Jäniksen pyytäminen ilman koiraa on jotakuinkin kömpelö elinkeino. Samalla tapaa on oravienkin ammunnan kanssa, ja jokainen lintumetsästäjäkin tietää, että koirien käyttäminen on jotakuinkin välttämätöntä, jos mielii minkäänlaista tulosta työstä saada. Ja se vahinko ja haitta, mitä tuollaiset koiralaumat ja jahtitorvien kanssa kuleksivat metsästysseurueet yksityisten tiluksilla voivat tehdä, on tuotu täällä kyllin selvästi jo aikaisemmin esille. Minä kyllä uskon, että niilläkään, jotka ovat metsästysoikeuden yleistyttämisen kannalla, ei liene tarkoitus jättää maanomistajia ja kotieläinten omistajia ilman muuta turvattomiksi vallattoman metsästäjän väärinkäytöksiä vastaan. Mutta jos kerran se ei ole tarkoitus, niin silloin käynee välttämättömäksi ajatella joitakin keinoja, millä tuollaista vallattomuutta estettäisiin ja järjestystä ylläpidettäisiin. Ja näitä keinoja kai meilläkin täytyisi ruveta käyttämään jotenkin samallaisia kuin ulkomailla. Täytyisi panna toimeen jonkunlainen valvonta. Minä ainakaan en ole siitä varma, joutaisivatko nykyiset poliisikonstaapelit maalla pitämään ympäri kuntien tässä suhteessa järjestystä yllä ja voidaanko edes nykyisiä maanomistajia velvoittaa valvomaan järjestystä ja ehkäisemään vallattomuutta tiluksillaan, joihin jokainen, ketä haluttaa ja huvittaa, saa aivan vapaasti tulla ja mennä muka metsästystä harjoittamaan. Jos kerta sitte täytyy muullaisiin toimenpiteisiin ryhtyä, niin onhan mahdollista, että kaikki se etu, minkä metsästysoikeuden yleistyttäminen joko valtiolle tai muulle yhdyskunnalle tuottaisi, voisi mennäkin noihin valvontakustannuksiin. Myöskin voisi johtaa siihen, että metsästysoikeus täytyisi tehdä joistakin muista edellytyksistä ja ehdoista kuin maanomistuksesta riippuvaksi. Se on tästä syystä, kun minä en näe olevan pätevästi perustellun sen vaatimuksen, että metsästysoikeus yleistytettäisiin. Minä en näe siitä olevan etua, en kansantaloudelliselta kannalta enkä myöskään n. s. köyhälistön kannalta.

Sitte täällä on kosketeltu sitä mielipidettä, että metsästysoikeus siirrettäisiin, monopoliseerattaisiin kunnille. Mielestäni tällainen toimenpide kyllä ehkä tarjoisi vähän parempia takeita sekä metsänriistan säilymiseen että metsästysoikeuden järkiperäiseen käyttämiseen nähden. Mutta kenelle sitä tästäkään uudistuksesta hyötyä olisi? Samat väitteet, mitkä tehdään metsästysoikeuden siirtämistä vastaan valtiolle, voidaan jossain määrin myöskin tehdä metsästysoikeuden kunnallismonopoliseerausta vastaan. Sekä vahingonkorvausvelvollisuus yksityisille tilallisille ja valvonta metsästysoikeuden käyttämiseen nähden siirtyisi tuon monopolin mukana kunnille ja kyllä se nyt varsinkin asutuimmissa seuduissa osaisi hyvästikin niellä ne tulot, mitä kunnat tästä monopolista ansaitsisivat.

Mitä sitte tulee tuohon asian periaatteelliseen puoleen, jota ed. Boman on täällä selvitellyt, niin minä en niihin hänen ilmapurjehduskokeisiinsa tahdo lähteä mukaan. Minä luulen, että sellainen metsästystapa ainakin vielä toistaiseksi saadaan jättää sikseen.

Muuten minä en voi olla kajoamatta erääseen yksityiskohtaan perusteluissa, josta ed. Boman näki jo hyväksi edeltäpäin puhua, minun ymmärtääkseni parsiakseen jonkun verran omia jälkiään. Hän nimittäin on ottanut puheeksi perustelujen 5:n sivun keskellä olevan kappaleen ja maininnut, että valiokunnan vähemmistö, porvarillinen puoli valiokunnassa, jonka mielipidettä tämän kappaleen pitäisi tulkita, muka suosittaa meillä käytäntöön otettavaksi Saksan ja Itävallan järjestelmiä. Mutta minä luulen, että ed. Boman muistaa vielä vallan hyvin, millä tapaa tämä kappale on nykyisen asunsa saanut. Hän kyllä koetti sitä selittää jo, mutta teki minun mielestäni sen vähän liian ylimalkaisesti. Kun näitä perusteluita valmisteltiin jaostossa, niin siellä varmaankin

tämä kappale oli saanut nykyisen muotonsa sen takia, että valiokunnan puheenjohtaja, joka aikaisemmin keskustelussa rehellisesti tämän mielipiteen toi julki, kuului tuohon jaostoon ja — luullakseni, minä en sitä tiedä — kirjoitti myöskin tämän mietinnön luonnoksen. Kun mietintö sitten oli valiokunnassa tarkastettavana, tein minä jo heti ensi kerralla ehdotuksen, että tälle kappaleelle annettaisiin toinen muoto. Mikseivät edustaja Boman y. m. silloin voineet tähän ehdotukseeni yhtyä, kun he nyt näkevät hyväksi kappaleen nykyisen asun kimppuun käydä. Miksi eivät edustaja Boman y. m. vielä toisessa lukemisessa, kun puheenjohtaja tunnustaen vähemmistön oikeutta luopui siitä mielipiteestä, että vastoin vähemmistön tahtoa tämä kappale saisi nykyisen asunsa, voineet tätä kappaletta järjestää sellaiseksi kuin vähemmistö pyysi ja mikä näkyi olevan hänen lausunnostaan päättäen lähinnä hänenkin mielipidettään? Oliko tarkoitus saada valiokunnassa pannuksi vähemmistön suuhun sanoja, joita se ei ole sanonut, ja sitten niillä sanoilla jälkeenpäin ajella? Tällaisella menettelyllä tietysti ei pitkälle päästä. Niin ikävää kuin muuten onkin tällaisia yksityiskohtia valiokunnan menettelystä kertoa, olen katsonut sen kumminkin välttämättömäksi velvollisuudekseni, että tulisi selville se seikka, että osa valiokunnan jäsenistä on kannattamatta enemmän kunnallista monopoliseerausta kuin metsästysoikeuden yleistyttämistä seissyt nykyisen metsästysasetuksen periaatteen kannalla. Minä olen yksi niitä edustajia, ja sen takia olen katsonut voivani valiokunnassakin yhtyä siihen lopputulokseen, johon ed. Listo y. m. ovat vastalauseessa tulleet, vaikkakaan en vastalauseen perusteluja ole voinut hyväksyä. Ehdotan siis lopuksi, että eduskunta hyväksyisi ed. Liston y. m. vastalauseen ponnen.

Ed. Ahmavaara: En tahdo ruveta kertomaan tässä sitä, mitä tästä asiasta jo edellisillä valtiopäivillä olen lausunut, enkä myöskään niitä näkökantoja, joita täällä tänä iltana on tuotu esiin tätä mielivaltaista ehdotusta vastaan. Tahdon ainoastaan huomauttaa siitä seikasta, että köyhälistön etua tällä ei ajeta, vaan tällä ajetaan pääasiallisesti n. s. urheilumetsästäjien, kaupunkilaisherrasmiesten ja yleensä muittenkin kaupunkilaisten etua. Useimmissa paikoissa maata eivät maanomistajat kielläkään torppareiltaan, mäkitupalaisilta ja muilta paikkakuntalaisilta metsästysoikeutta, joskin se toisilla paikkakunnilla ehkä kielletään. Mutta jos tulisi sellainen laki, joka antaisi rajattoman luvan, että kuka tahansa voi mennä mihin tahansa metsästämään, niin kyllä silloin olisivat maanviljelijät onnettomia. Varsinkin suurten teollisuuspaikkojen ja kaupunkien läheistöillä; sillä puhumattakaan siitä, ettei heillä olisi mitään turvaa vahinkoja vastaan, joita tehtäisiin heidän viljelyksilleen, niityilleen ja kotieläimilleen, olisi ihmishenkikin vaarassa, kun ei tietäisi mistä luoti sattuisi lentämään. Sanoin tätä ehdotusta vallattomaksi, sillä minusta, jos laki tälle pohjalle rakennettaisiin, se ei tuottaisi kenellekään mitään sanottavaa hyötyä, mutta kyllä saattaisi aikaan sen, että koko metsänriista olisi muutamassa vuodessa kerrassaan hävitetty. Metsästys ei ole isossa osassa maatamme sanottavasta arvosta. Kansan elinkeinoon nähden on sillä suurin arvo maan pohjoisosissa ja kun täällä edellisessä mietinnössä, joka juuri lähetettiin suureen valiokuntaan, ehdotettiin, että paikkakuntalaisille siellä kruunumetsissä olisi annettava oikeus metsästää, niin tämän kautta heillekin tulee aivan täydellinen oikeus metsästää niin paljon kuin kutakin haluttaa, joten siis sielläkään, missä metsästyksellä on jonkunlainen taloudellinen merkitys, ei minun mielestäni kaivata mitään muuta yleistyttämistä tällä alalla.

En tahdo kuitenkaan väittää, etteikö nykyistä asetusta mahdollisesti olisi jossain määrin muutettava, ja niissä näkökannoissa, joita ed. Yrjö-Koskinen täällä toi esille, on kylläkin paljon sellaista, jota voisi ottaa huomioon. Varsinkin olisi huomioon otettava se seikka, että tilan alustalaiset, torpparit ja mäkitupalaiset, saisivät metsästää tilan metsässä. Mutta minä en kuitenkaan luule, että voidaan vaan ilman muuta pyytää hallitusta tekaisemaan tämmöinen laki sen ponsilauseen pohjalla, jonka hän ehdotti, enempää kuin silläkään, että asia lähetettäisiin valiokuntaan valmistettavaksi viitattuun suuntaan. Luulen, että se vaatii vähän enemmän aikaa kuin mitä nyt on käytettävissä ja senvuoksi olen valmis tällä kertaa yhtymään vastalauseen ponteen, joskaan en kaikissa kohdin yhdy niihin perusteluihin, mitä siinä on esille tuotu.

Ed. Bomanin lennokasta lausuntoa minä en jaksanut seurata. Hän lähti lentokoneesta,

meni Amerikan puhvelihärkiin, intialaisiin ja lopuksi Amerikan perustuslakeihin. Tämä tuntui hyvin kauniilta ja runolliselta. Mutta väkisinkin se teki sen vaikutuksen, että puhuja kokonaan poikkesi asiasta. Meillä ei nyt, Jumala paratkoon, ole intialaisia eikä puhvelihärkiä eikä ainakaan vielä lentokoneitakaan. Sitte kun ne tulevat, niin suon ed. Bomanille ja muille kernaasti oikeuden ampua lintuja lentokoneista niin paljo kuin tahtovat. Enkä huomaa, että mietinnössä olisi tahdottu yhtä vähän turvata kuin järkyttääkään noita Amerikan kansanvaltaisia perustuslakeja. Täällä ei puhuta niistä mitään. Luulenkin, että se olisi yli voimain menevä ponnistus, jos siihen pyrkisimme. Asiallista hänen puheessaan oli se, kun hän väitti, että kansan suuri enemmistö vaatii juuri tällaista metsästyksen yleistyttämistä. Jos todella niin on kuin hän väitti, niin silloin ei tämän asian puolesta tarvitse paljon puhua, sillä kaiketi eduskunta, joka on kansan yleisellä, yhtäläisellä äänioikeudella valitsema, päättää asian lyhemmilläkin puheilla siihen suuntaan kuin kansan enemmistön toivomus on. Muuten ed. Boman ei näyttänyt oikein olevan selvillä metsästysasetuksesta, koska hän puhui että kaupungeissa löytyi tarpeeksi jahtivouteja, poliiseja ja muita tätä lakia — jos se tulee sellaiseksi kuin hän vaatii — valvomaan. Toivoisin, että ed. Boman tietäisi, että ne metsästäjät, jotka kaupungeissa metsästävät, ovat toista laatua eivätkä ne kuulu tämän lain piiriin. Kaupunkilaispoliisit eivät ole maaseudulla metsissä tarkastamassa, ettei metsästysasetuksia rikota, joten puhe siitäkin oli aivan turhanpäiväinen.

Kuten jo sanoin, olen valmis yhtymään vastalauseen ponteen.

Ed. Latvala: Kannatan ed. Kallion ponsiehdotusta.

Ed. Haveri: Tässä on tänä iltana niin paljon aikaa tuhlattu keskusteluun, että tahdon olla hyvin lyhytsanainen. Minua täydellisesti tyydyttää valiokunnan mietinnön ponsi, eikä sitä mielestäni ole vähimmässäkään määrässä osattu epäoikeudelliseksi näyttää. Samoin tyydyttävät minua mietinnön perustelutkin, kuitenkin yhdellä huomautuksella. Valiokunnan mietinnön kolmannella sivulla rivillä 7 ja 6 alhaalta päin lukien löytyy mielestäni eräs kummallinen lause. Siellä nimittäin sanotaan: „Minkä useinkin alaikäiset tässä väestössä toimittavat." Tällä lauseella tarkoitetaan antaa alaikäisille ja lapsille oikeus pyssyn käyttämiseen ja metsästykseen. Eiköhän tämä ole jotakin mahdotonta, joka sotii minun mielestäni sekä nykyisiä lakeja että pedagoogisia periaatteita vastaan. Eivätköhän monet vahinkolaukaukset lasten keskuudessa todista sitä, ettei lapsille ole soveliasta antaa pyssyä. Ehdotan siis, että näistä perusteluista tuo sanottu lause kolmannen sivun 7 ja 6 rivillä alhaalta päin lukien poistettaisiin.

Ed. Pykälä: Tästä metsästyskysymyksestä on jo laki- ja talousvaliokunta valmistanut kolmannen mietintönsä. Eduskunnassa se todella ei ole vielä ollut ratkaisun alaisena ennen kuin nyt syystä, että se on aina saapunut liian myöhään. Mietinnössä sanotaan, että asia on niin vähäpätöinen, ettei kannattaisi ollenkaan luoda mitään huomiota siihen ja että metsästyksellä ei ole mitään taloudellista merkitystä enempi köyhälle kuin rikkaallekaan. Mutta kai sillä jotain merkitystä on, kun siitä niin kiinteästi pidetään kiinni, toiselta puolen ettei siihen saisi kajota ja sitä yleistyttää, toiselta puolen siihen tungetaan. Tietysti sillä näin ollen täytyyy olla jotakin, joko aineellista tai henkistä merkitystä. Ajatellaan, ettei sillä olisi taloudellista merkitystä, mutta sillä täytyy olla jonkun verran fyysillistä merkitystä. Katsotaanpa ensiksi virkamiestä ja tiedemiestä, joka ahertaa viikkokausia ja kuukausia hermoja lamauttavassa työssä. Mistä hän voi löytää hermoilleen sitä virkistystä ja jännitystä paremmin kuin metsästyksestä. Siinä eivät ainoastaan ruumiin voimat lisäänny vaan se osaltaan myös innostaa ajatuskykyä. Tällainen urheilu ja liike pidetään aivan välttämättömänä tiedemiehelle ja virkamiehelle. Mutta miksei yhtä hyvin työmies ole sellaisen tarpeessa. Onhan hänelläkin henkisiä pyrkimyksiä ja tarpeita, ja hänenkin lamaantunut henkensä tarvitsee virikettä. Mutta mihin työmies menee, jollei hänellä ole tilaisuutta maksaa suuria vuokria; hän ei pääse pirtistään ulos, vaan saa olla siellä aina synkissä mietteissään. Tältä kannalta minä olen ottanut koko kysymyksen, enkä yksinään taloudelliselta kannalta. Onhan luonnollinen ja tunnettu asia, että muinais-suomalaiset ovat olleet metsänkävijöitä, ovat olleet

jousen ja pyssyn käyttäjiä, mutta tätänykyä koetetaan pyrkiä siihen, että kaikki nuo esi-isiltä perityt hyvät ominaisuudet tarkoin pyyhittäisiin pois meiltä ja meidän jälkeläisiltämme. Onhan kielletty jo ampuma-aseiden ja patruunain maahantuonti. Nyt tässä ehdotetaan, että kun tulee kunnallinen metsästysoikeus, on jo niin pitkälle menijöitä että se yleistytettäisiin kunnalliseksi metsästysoikeudeksi. Silloin ehdotetaan, että jokaisen pitäisi ostaa pyssypiletti kunnalta ja maksaa rahaa siitä, että saa pitää pyssyä ja mennä ampumaan. Tämä menee jo niin kauvas, että todellakin täytyy Saksasta hakea sille ihailtavaa esimerkkiä. Kuten jo sanoin, sillä tahdotaan tappaa kaikki ne lahjat, mitä me olemme esi-isiltämme perineet; emme itse saisi niitä hoitaa emmekä jälkeläisillemme jättää.

Sanotaan, että 10 tai 20 vuoden päästä olisi metsänriista tarkkaan lopussa, jos metsästysoikeus yleistytettäisiin. Yleistähän se nytkin on. Tuolla sydänmailla ei kukaan uskalla ajatella, että kieltäisi toista menemästä metsään. Tulkoot herrat tai ammattimetsästäjät, niin kaikki saavat rauhassa metsästää; ei kukaan mene sanomaan: ei tänne saa tulla. Ei silti metsänriista ole sen vähemmäksi hävinnyt kuin on. Mitä tulee metsänriistan häviämiseen, niin viljelys ja kulttuuri ja asutuksen tiheneminen se hävittää metsänriistan eikä ainoastaan pyytäminen. On seutuja, joilla se pyytämällä ei vähene yhtään, mutta siitä huolimatta se ei voi lisääntyä. Siis viljelys ja asutuksen tiheys on siihen syynä. Metsissä vilisee laumoittain petolintuja, jotka syövät metsänriistaa, niitä ei kukaan pyydystä, syystä, että niiden pyydystäminen kysyy erityistä ammattitaitoa ja erityisiä aseita, joita köyhän ei kannata hankkia. Herrasmetsästäjä taas ei mene niitä pyytämään, sillä ei hänen kannata mennä ampumaan petolintuja. Kesäaikaan ovat kärpät ynnä monet muut vaarallisia poikasten ja munien syöjiä. Nämä tekevät kymmenen kertaa enemmän tuhoa kuin rauhallinen ja hyödyllisen metsänriistan pyytäminen yhteensä. Jos kerran metsästys yleistytetään, silloin on valtion ja myös yhteiskunnan velvollisuus osottaa siksi paljon varoja petolintujen tappamiseksi, että tämä osa lintuja saadaan perin tarkkaan hävitetyksi pois. Silloin metsänriista lisääntyy moninkertaiseksi; ei ainoastaan suojeluksella ja säännöillä.

Toiselta puolen on sanottu, että maanviljelijäin lampaat ja kotieläimet joutuisivat metsästäjän käsiin. Onhan meillä nytkin laki, joka suojelee yksityisomaisuutta. Kyllähän metsästyslaki myös voitaisiin järjestää siten, että se suojelisi jokaisen omaisuuden. Jos määrättäisiin, että koiria ei saa käyttää niillä tienoin missä viljelyksiä on, niin silloin tämä kohta olisi korjattu eikä siihen tarvittaisi sen enempää.

Tänä iltana on vaan joku uskaltanut lausua, että kaikki on niinkuin olla pitää, ettei mitään korjaamisen varaa ole. Useimmat ovat sentään niin kansanvaltaisia että he ovat myöntäneet, että paljon olisi korjaamisen varaa. Mutta miten se nyt korjattaisiin? On koetettu tehdä ehdotuksia sinne tänne, ja kierrelty mitä todellisuudessa ajatellaan, että nimittäin olisi saatava tämä asetus vieläkin vanhoillisemmaksi, mutta eihän sitä uskalleta todellisuudessa sanoa.

Tässä on myös kehuttu kunnallista metsästysoikeutta ja puhuttu kuinka paljon se on tuottanut ulkomailla. Mutta tänne perusteluihin on myös viety, että Saksassa ja Itävallassa se perustuu siihen, että ainoastaan suurempien maa-alueiden, 75—170 ha:n alueen omistajat saavat metsästää maillaan, mutta pikkutilallisten maat vedettäisiin kunnallisiksi jahtimaiksi. Tämä on niin pitkälle menevää kansanvaltaisuutta, etten voi sitä sulattaa, että suurtilalliset siirtäisivät omat alueensa metsästysalueiksi ja pikkutilallisten alueet kuntien yhteisiksi alueiksi, joita verotettaisiin kunnan yhteisiin tarkoituksiin. Tämä on sanottuna valiokunnan mietinnön 4 sivulla toisessa kappaleessa.

Puhumisesta tässä ei tietysti enää ole paljon väliä. Siitä on niin paljon puhuttu, enkä minäkään tahdo sitä enää sen pitemmälti jatkaa; äänestyksellähän se tietysti tulee ratkaistuksi. Asetun täydellisesti valiokunnan mietinnön taa. Tuleehan eduskunnalle aika silloin kun asiasta annetaan arm. esitys, etsiä keinoja millä suojella kotieläimiä, millä suojella metsänriistan lisääntymistä ja mitä kaikkia siinä silloin tarvitaan.

Ed. Malkamäki: Pyydän kannattaa vapaaherra Yrjö-Koskisen ehdotusta, että käsillä oleva mietintö lähetetään takaisin laki- ja talousvaliokuntaan niillä perusteluilla, jotka hän esitti.

Ed. Malmivaara: Minä en jaksanut kuunnella edustaja Bomanin pitkää lausuntoa

loppuun saakka, mutta minulle on kerrottu hänen lausuneen, että puolue on pakottanut minut väistymään valiokunnasta tätä käsillä olevaa asiaa käsiteltäessä ja jättämään paikkani varamiehelle. Tämä olettamus vaatii oikaisua. Minulle ei ole siihen suuntaan ryhmä, johon lukeudun, eikä sen yksityisistä jäsenistä yksikään puhunut ainoatakaan sanaa, vaan minä olen menetellyt niin omasta tahdostani. Motiivit, jotka tämän aiheuttivat, ovat luullakseni minun oma asiani. Niiden kertominen ei hyödytä eduskuntaa eikä vaikuta vähääkään tämän kysymyksen ratkaisuun.

Ed. Yrjö-Koskinen: Koska minun esitystäni, että asia lähetettäisiin uudestaan valiokuntaan, on kannatettu, niin pyydän, kaikkien epäselvyyksien välttämiseksi, lyhyesti uudestaan sanoa, mihin suuntaan minä toivoisin, että se uudesti-muodostettaisiin. Soisin, että valiokunta muodostaisi mietintönsä seuraavaan suuntaan:

että Keisarillinen asetus metsästyksestä lokakuun 20 päivältä 1898 tarkastettaisiin ja eduskunnalle annettaisiin arm. esitys uudeksi metsästysasetukseksi, joka rakennettaisiin pääasiallisesti sille periaatteelle, että kaikenlainen metsästys ja otuksen pyynti olisi laskettava kuntien järjestelyvallan alaiseksi; mutta sisältäisi samalla tarkat yleiset määräykset siitä, miten metsänriistan rauhoitusta ja lisääntymistä on valvottava, turvaisi maanomistajille oikeuden kohtuullisen korvauksen saamiseen niistä vahingoista, joita uudelle perustukselle rakennettu metsästysasetus heille tuottaisi, ja vakuuttaisi vihdoin tilattomallekin väestölle maksuttoman oikeuden metsästykseen ja otuksen pyyntiin kaikkialla oman kunnan piirissä, paitsi niillä alueilla, joilla kunta on metsästysoikeuden vuokrannut yksityiselle tai yhdistykselle.

Ed. Listo: Kun tämä asia oli valiokunnassa käsiteltävänä, niin huomautettiin siellä, että ei suinkaan sellaisissa taloudellisissa kysymyksissä, kuin metsästys on, ole ryhdyttävä perinpohjaista järjestelmämuutosta tekemään yhden tai toisen teorian perustuksella, vaan täytyy olla selvillä, että muutoksen toteuttaminen todellakin tuottaisi erityisiä taloudellisia etuja. Minun täytyy tunnustaa, etten sen pitkän ja monimutkaisen käsittelyn aikana, joka valiokunnassa on tässä asiassa toimitettu, ole voinut havaita millään tavalla todistetuksi, että metsästyksen sosialiseeraamisen kautta saavutettaisiin meidän maassamme mitään huomattavaa taloudellista etua. En myöskään voinut huomata, että metsästyksen sosialiseeraamisen kautta aikaansaataisiin meillä vähävaraiselle kansanainekselle mitään erityistä etua. Eikä käsitykseni mukaan se keskustelu, joka on nyt tapahtunut tässä kysymyksessä, ole ollut omansa millään tavalla näitä käytännöllisiä kysymyksiä selvittämään. Kokemus muista maista viepi selvästi siihen tulokseen, että metsästyksen sosialiseeraus ei ole tuottanut käytännöllistä hyötyä. Italiassa ja samoin Espanjassa on metsästys kaikille luvallinen, kuitenkin sillä ehdolla, että sillä, joka metsästämään menee, pitää olla siihen lupatodistus, josta on suoritettava lunastus. Niissä käsikirjoissa, joita olen tässä kysymyksessä käyttänyt, sanotaan, että metsästys mainituissa maissa on mennyt semmoiseksi, ettei maksa vaivaa ollenkaan puhua riistasta. Pohjois-Amerikan Yhdysvalloissa, jonka alue, niinkuin mietinnössäkin on viitattu, on aikanaan ollut ehkä maailman riistarikkain maa, on metsästyksen sosialiseeraus vienyt siihen, että siellä on hyödyllinen metsänriista miltei täydellisesti hävitetty. Ed. Hedberg viittasi jo entisen presidentin Rooseveltin lausuntoihin siitä. Aivan äskettäin on eräs amerikkalainen kansantaloustieteilijä Rudolf Cronau kirjoittanut samasta asiasta. Hän mainitsee, että viime vuonna presidentti Roosevelt kutsui kokoon kaikki Amerikan kuvernöörit, jotka kuten tiedämme ovat kansan valitsemia luottamusmiehiä, neuvottelemaan, mitä olisi tehtävä, jotta saataisiin estetyksi Amerikan Yhdysvaltain luonnollisten rikkauksien hävitys. Ja Cronau sanoo tätä toimenpidettä yhdeksi niistä, joita kaikkein kipeimmin Yhdysvalloissa on tarvittu.

Cronau kertoo ensin, kuinka metsät ovat Amerikassa hävitetyt ja kuinka maa on siellä nyljetty siinä määrässä, että lukuunottamatta Venäjää ei löydy yhtään maata Europassa, jossa sato viljeltävään alueeseen verraten olisi niin pieni kuin Yhdysvalloissa. Sitte hän tulee metsästyksen ja kalastuksen tilaan. Minä pyydänsaada lukea eräitä otteita siitä, mitä hän siitä kirjoittaa:

„Sitten tulemme yhteen kamalimmista luvuista tässä historiassa amerikkalaisesta tuhlauksesta, s. o. hyödyllisten metsäneläinten, turkis-eläinten, lintujen ja kalojen hävitykseen.

Pohjois-Amerikassa on aivan varmaan ollut runsaammin eläimiä kuin missään muualla maan päällä. Kolumbuksen aikana arvellaan olleen noin puolitoistasataa miljoonaa buffelia. Tätä eläintä arvioitiin olleen vielä 19:nen vuosisadan alkukymmenillä noin 40 miljoonaa. Mutta saman vuosisadan jälkipuoliskolla alkoi joukkoteurastus ja tämä tapahtui ainoastaan vuotien tähden, joista alkuaan maksettiin 3, mutta piankin vain 1 ½ dollaria kappaleesta. Vuosina 1872, 1873 ja 1874 tapettiin buffeleita noin 4 ½ miljoonaa." Tässä ed. Boman mainitsi kuinka Amerikassa ammuttiin buffeleita tykeillä. Minä en ole ollut tilaisuudessa tarkistamaan tätä kertomusta, jonka lähteenä valiokunnassa oli ed. Pykälä. Mutta Cronau kertoo buffelien taposta vielä hirvittävämmän jutun. Metsästyksen sosialiseerauksen käyttäjät Yhdysvalloissa sytyttivät laajoja alueita buffelilaumojen ympärillä tuleen ja siten tulella ajoivat ja hukuttivat ne virtoihin. Tämä ei tapahtunut hallituksen toimesta.

Minä pyydän saada jatkaa, mitä Cronau kirjoitaa:

„Viimeinen vuotien lähetys tapahtui v. 1884 ja viimeinen buffelimetsästys tapahtui 1886, jolloin hankittiin moniaita tämän eläimen luurankoja Washingtonin museoon."

„Myöskin hirviä, antilooppeja, majavia, saukkoja ja useita muita eläimiä on Amerikassa niin ankarasti metsästetty, että siellä on näitä lajeja jäljellä ainoastaan harvoja kappaleita hyvin kaukaisissa seuduissa.

Hylkeistä, joita vuonna 1874 arveltiin olevan 3,108,000, on tehty niin loppu, että niitä 1907 oli jäljellä arviolta vain 172,000. Vielä surkeampi on muuttokyyhkysen kohtalo." — Cronau mainitsee kuinka niitä liikkui parvissa, joissa arveltiin olevan 100,500,000,000 lintua. Nykyään muuttokyyhkynen on yksi Pohjois-Amerikan kaikkein harvinaisimpia lintuja. — Samalla tavoin on käynyt monelle muullekin eläimelle ja linnulle. Miljoonittain pikkulintuja on tapettu naisten hattujen koristuksiksi. Yhdysvaltain kaikista osista tulee sama kertomus: maa on linnuista miltei tyhjä. Ja siitä on jo saatu kalliisti maksaa. Hyönteisten ja toukkain tuottama vahinko metsissä ja pelloilla luetaan 800 milj. dollariksi vuodessa.

Samoin on käynyt kaloille. Tuskin on olemassa vesistöä, joka ei olisi miltei tyhjäksi kalastettu. Ja ellei kohtuuttomasta hinnasta järviä varustettaisi kalansikiöillä, niin kaikki kalastus olisi kokonaan hävitetty."

„Amerikka oli ennen rikkain eläinmaa maailmassa. Nykyään se on köyhin. Muukalaiset, jotka kulkevat meidän metsissämme, kummastelevat niiden syvää äänettömyyttä. He kaipaavat tuhansien siivellisten laulajain iloisia ääniä, jotka elähdyttävät Ranskan ja Saksan metsiä. Sen sijaan kuuluu heinäsirkkain terävä sirinä ja lukemattomain hyttysten ja moskiittain ääni, hyönteisten, jotka hätyyttävät meitä yhtä hurjasti, kuin me vainoomme parhaita ystäviämme, lintuja." (Vasemmalta: Asiaan!)

Täällä on huomautettu, että jos metsästys sosialiseerataan, niin kaikki kansalaiset pitävät itselleen tärkeänä suojella hyödyllistä metsänriistaa. Äsken lukemastani kuvauksesta näkyy, millä tavalla metsänriistaa on Amerikassa suojeltu. Ja tosiasia on se, että viime vuosina on eräissä Amerikan Yhdysvaltojen valtioissa ruvettu menemään Saksan metsästysjärjestelmään, ja se on tapahtunut sellaisissa valtioissa, joissa työväestöllä on ollut äänestyksissä aivan valtaava enemmistö. Siellä ovat juuri nämä vähävaraiset luokat ruvenneet järjestelmän muutosta vaatimaan ja panneet hyvin ankaria rangaistusmääräyksiä metsästyssääntöjen rikkomisesta.

Niinkuin vastalauseessani olevista arviolaskuista näkyy, tuottaa metsästys meillä maamme alueeseen ja luonnollisiin edellytyksiin verraten hyvin vähän. Luulen, että tämä arviolaskuni, 3 miljoonaa markkaa vuodessa, on pikemmin liian korkea kuin alhainen. Tuo huono tulos johtuu luullakseni hyvin suureksi osaksi juuri siitä, että metsästys meillä suurimmassa osassa maatamme todellisuudessa jo on sosialiseerattu. Ainakin valiokunnassa maata omistavat jäsenet, jotka ovat kotoisin maamme eri kulmilta, todistivat yhdestä suusta, että maanomistajat antavat kutakuinkin vapaasti sen metsästää, joka haluaa. Siitä johtuu tietysti, että metsästäjiä on liian paljon ja että metsänriista sen johdosta ei tule tarpeenmukaisesti suojelluksi hävitykseltä. Toisin sanoen todellisuudessa meillä osottaa tulos metsästyksen sosialiseerauksesta samaa kuin mitä minulla oli tilaisuus äsken mainita Italiasta, Espanjasta ja Amerikasta.

Jos nyt aukoisimme metsästyksen alalla kaikki pidättävät rajat, niin tietysti metsästys ennen

pitkää tulisi tuottamaan vieläkin huonomman tuloksen. Se veisi, niinkuin täällä on sanottu, metsänriistan hävittämiseen, ja koko metsästys kävisi täydellisesti arvottomaksi. Ja mikä siitä olisi seurauksena? Ei täällä kukaan köyhälistöön kuuluva rupeaisi eikä sen kannattaisikaan käydä metsällä, ja lopputulos olisi se, että metsästys lopuksi täytyisi luovuttaa kapitalisteille, jotka varojaan käyttäen koettaisivat siitä ruveta jälleen jotakin saamaan toimeen. Mutta olisiko kansantaloudellisesti järkevää, että hävityksen kautta kuljettaisiin semmoiseen lopputulokseen? Kyllä minun puolestani täytyy sanoa, että puhuttakoon nyt preussiläisestä ja saksalaisesta kapitalismista mitä tahansa, niin kyllä siellä sittenkin on ryhdytty asiaan oikeasta päästä. Minä olen täysin vakuutettu siitä, että ne 36—37 miljoonaa markkaa, jotka Saksan kunnat saavat metsästyksestä, tulevat paljon tehokkaammalla tavalla sikäläisen köyhälistön hyväksi, vieläpä ei ainoastaan metsästäväin, mutta metsästämättömienkin köyhien hyväksi, kuin jos siellä olisi metsästys sosialiseerattu. Ja minä olen täysin vakuutettu, että vaikka meidän maassamme ei likimainkaan saataisi kunnille metsästysoikeudesta niitä tuloja, joita Saksassa ja Itävallassa saadaan, niin sekin tulo, jonka kunnat siitä saisivat ja joka tulisi käytettäväksi etupäässä vähävaraisen väestön hyväksi, paljon tehokkaammin meillä edistäisi vähävaraisen väestön taloudellista asemaa, kuin se, että metsänriista täällä päästetään kaikkien hävitettäväksi. Tämä on, niinkuin olen vastalauseessani sanonut kapitalistinen ajatus ja sentähden se ei tällä kertaa saavutakaan Suomen eduskunnassa tarpeellista kannatusta. Minä olen sentakia ehdottanutkin, ettei siitä yritettäisi mitään tehdä, vaan että annettaisiin tämän ajatuksen nyt raueta, samoin kuin myös puheena olevat anomusehdotukset, jotka eivät, niinkuin olen koettanut osoittaa, ollenkaan perustu käytännöllisiin näkökohtiin, vaan joiden kautta ainoastaan koetetaan saada käytäntöön sovitetuksi eräs sosialistinen teoria.

Ed. Tulikoura: Luovun puheenvuorostani.

Ed. Malkamäki. Minä pyytäisin vaan muodostaa äskeisen lausuntoni niin, että kannatan tämän asian valiokuntaan lähettämistä sekä myös yhdyn vapaaherra Yrjö-Koskisen viimeiseen ponteen.

Ed. Boman: Eräisiin lausuntoihin pyydän saada vastata aivan lyhyesti. Ed. Pennanen koetti selvittää sitä, että tämä keskustelu tuntuu pikemmin kalastukselta. Paljon mahdollista. Sillä niistä, jotka koettavat yhä edelleen yksityisen omistusoikeuden pyhyyttä mahdollisimman tukevaksi tukea, tuntuu koko se keskustelu, missä vähävaraisten etuja tuodaan esiin milloin kalastukselta milloin metsästykseltä, enkä ihmettele lainkaan, että ed. Pennanen niin käsitti asian. Toisekseen hän koetti selittää, että mietinnössä 5 sivulla oleva pieni kappale olisi tullut sinne mietintöön vastoin vähemmistön tahtoa, vieläpä siten, että ei ole edes vähemmistön puolelta lausuttukaan sellaista mielipidettä. Asianlaita on kerta kaikkiaan sellainen, että vähemmistön puolelta m. m. ed. Listo on sen lausunut, ja sitä on tukenut ed. Pennanen kannattamalla kunnalliseksi metsästysoikeutta, siis samanlaiseksi kuin Itävallassa ja Preussissä. Siis asia ei muutu siitä sen paremmaksi.

Ed. Ahmavaaran lausuntoon en halua paljon kajota. Minä en ihmettele, jos ed. Ahmavaara ei ole pystynyt sinne ulkomaille kulkemaan minun mukanani, sillä siellä voi kompastua yhteen ja toiseen loukkauskiveen. Mutta sitä minä ihmettelen, että ed. Ahmavaara unohti sen, että tällä eduskunnalla on aikaa hyvinkin paljon, päättäen porvarillisten toimenpiteistä itse kussakin lakiasiassa. Ed. Ahmavaara näytti käsittävän, että kysymyksessä on tänä iltana laatia tästä lopullisesti laki. Minä käsitän, että tässä on kyseessä vaan anomusehdotus, jolla anotaan arm. esitystä, ja sitte on senaikainen murhe, mitenkä asia käsitellään lopullisesti. Ed. Ahmavaara kyllä piti hyvänä ja kauniina tätä meikäläisten taholta esitettyä mielipidettä, mutta ajan vähyyden tähden ei voinut yhtyä siihen. Minä en ymmärrä, miten on käsitettävissä tällainen mielipide: ajan vähyyden tähden ei voi yhtyä siihen, että siitä ei muka keritä laatia tuota asetusta. Lopuksi viittasi siihen, että kansaneduskunta luonnollisesti edustaa kansaa ja jos kerran kansassa on niin yleinen mielipide, joka vaatii metsästysoikeutta yleiseksi, se luonnollisesti silloin tulee täällä päätetyksi. Minä tässä pyydän saada sanoa, että jos porvarillisten ryhmäin yksityiset edustajat voivat edustaa omia mielipiteitään ja niitä evästyksiä, mitä ovat yksityisesti paikkakunniltaan saaneet, niin tosiaankin tämä anomus menee läpi tässä

eduskunnassa, mikäli minä olen yksityisesti muutamien porvarillisten edustajain mielipidettä kuullut.

Ed. Malmivaaran huomautuksen tai oikaisun johdosta minä pyydän huomauttaa, että minä en jaksa käsittää muuksi kuin valiokunnasta pois toimittamiseksi sitä, että edustaja mainitsee olevan niin vaikeaa, kun omat mielipiteet ovat ristiriidassa ryhmän kanssa. Siis ryhmän mielipide on toinen, ja tottakai lienee ryhmässä sitä painostettu, koskapa niin kovin vaikeaksi tulee, että täytyy valiokunnasta poistua ja erikoisesti siitä mainita.

Ed. Yrjö-Koskisen esityksen johdosta minulla on myös huomautettavana sana. Se oli erittäin kaunista, minkä hän evästyksenä mainitsi laki- ja talousvaliokunnalle. Jos asiata ei harkitsisi lähemmin, niin luulisi, että sosialidemokraateistahan tuo esitys on. Mutta siinä esityksessä on yksi paha „mutta". Siinä näet sanottiin lopussa, että vähävaraiset saisivat metsästää ilmaiseksi niillä kuntien mailla, jotka eivät ole vuokrattuina muille. Jos metsästysoikeus tulee kunnille, niin minua huvittaa kysyä kuinkahan monta maatilkkua on silloin vuokraamatta muille, sillä siitä pitävät suurvaraiset, varsinkin kaupunkilaiset huvimetsästäjät huolen, että suurimmat osat itsekussakin kunnassa olevista maista joutuvat vuokratuiksi, jotenka vähävaraisille jää vaan maantie mahdolliseksi metsästysalueeksi. Siis ei se tule sen paremmaksi.

Ed. Listo täällä pitkässä puheenvuorossa koetteli todistella sitä, että vähävaraisille ei tule hyötyä metsästyksen yleistyttämisestä. Minä odotin, mitenkä hän todistelee sen, ettei siitä tule hyötyä. Minusta nähden on se jo hyötyä, jos minä saan pari kolme lintua vuodessa syödäkseni, jos on tilaisuus mistä pyytää, sen rinnalla että saa olla aivan linnutta. Mutta tämä kai ei ole mitään hyötyä. Hän puolusteli sillä, että kaikista vähävaraisimmille tulee hyötyä siitä, että kunnat saavat niin paljon vuokramaksuja, että niillä voidaan tehdä näille vähävaraisille hyötyä. Jos kerran kaikista vähävaraisimmista on kysymys, niin silloin pitää muistaa, että he eivät maksa kunnallisveroja eivätkä suinkaan kuntien lisätulot, niinkuin metsästyksen kautta varmaan tulisi, helpottaisi näitten veroa maksamattomien asemaa veronmaksussa, vaan luonnollisesti noitten varakkaitten asemaa ne helpottaisivat, jotka veronkin maksavat. Onhan veronmaksussa tietenkin vähävaraisiakin mukana suoranaisestikin, puhumattakaan välillisyydestä, mutta kaikista vähävaraisimmat, ne joista täällä on kai suurinta puhetta pidetty, eivät ole siinä mukana, jotenka minä en käsitä, miten voi tulla hyötyä heille sen kautta, että kunnat saavat metsästysoikeuden haltuunsa.

Minun täytyy vieläkin juuri ed. Liston puheenvuoron johdosta ja riistan häviämisen yhteydessä pistäytyä ulkomaille, niin pahalta kuin se ehkä muutamista voi tuntuakin. Ed. Listo täällä luki sen saman reseptin, minkä hän valiokunnassa esitti, erään amerikalaisen porvarillisen taloustieteilijän selonteon. Selostus voi pitää paikkansa ainakin osittain ellei kokonaan — amerikkalaisiin kirjailijoihin enempää kuin tilastotieteilijöihinkään, elleivät ne ole valtion tilastotieteilijöitä, ei ole paljon luottamista, eikä sittenkään ehdottomasti vaikka olisivat valtionkin tilastotieteilijöitä. Siinä esitettiin, kuinka paljo siellä oli eläimiä aikoinansa ja että kaiken on hävittänyt se, että siellä on metsästys sosialiseerattu kaikille yhteiskunnan jäsenille. Asia on nyt kuitenkin niin, että ennenkuin siellä on ollut oikeutta kaikilla metsästää taikka paremmin sanoen, ennenkuin Amerikassa on ollut nykyistä Amerikan kansaa, siellä jo on vähentynyt riista ja luonnollisesti vähenee vuosi vuodelta, mutta se vähenee siitä huolimatta, vaikka siellä olisi yksityisen omistusoikeuteen perustuva metsästysoikeuskin, siitä yksinkertaisesta syystä, että ensiksikin viljelysmaat laajenevat, asutus laajenee ja väkiluku laajenee, eikä ole ollut mitään suojeluslakeja metsänriistalle. Asutuksen laajetessa vähenee metsänriista niiltä paikoin ja toiseksi syö laajeneva väestö paljon metsänriistaa. Tahdon vaan mainita, että Amerikassa on n. k. „törkkijuhla", jolloin joka perheessä syödään vähintään yksi lintu, ja kun Amerikassa on 16 miljoonaa perhettä, niin yhtenä päivänä syödään 16 miljoonaa lintua. Sitäpaitsi syödään siellä lintuja melkein joka pyhä, useimmissa paikoissa ostamisen kautta, ei siellä työläinen jouda eikä ole tilaisuudessa menemään metsään. Täten ammattimetsästäjän täytyy saada niin paljon lintuja syötäväksi, että niiden on pakko vähetä, vaikkapa sitten olisi kuinkakin yksityisomaisuuteen perustuva metsästysoikeus. Tämä on yksi syy. Ed. Pykälän mainitsema syy on myöskin otettava huomioon, nim. se, että vahingolliset

petoeläimet syövät metsänriistaa enemmän kuin mitä ihmiset syövätkään.

Kun nämä seikat ottaa huomioon, niin ed. Liston esittämät tilastot ja numerot eivät, ainakaan minun käsitykseni mukaan, hyvin paljon tule tässä painamaan. Eikä minun ymmärtääkseni sitä varten ollakaan tätä asiaa vastustettu, että metsänriista vähenee, sillä jokainen tietää, että jos kerran Suomi tulee asutuksi ylt'ympäriinsä, niin metsänriistalla on vähemmän tilaisuutta olla metsässä, kun metsät tulevat viljellyiksi, vaan tällä on yksinkertaisesti syynä se, että koetetaan tehdä kiusaa. Kiusaa se on pienikin kiusa. Koetetaan ottaa vähävaraiselta pois se pienikin suupala, minkä joskus saapi herkkuna pistää poskeensa. Koetetaan köyhälistön vaatimukset yhä alemmiksi alentaa ravintoaineitten suhteen ja kuta alemmiksi ne painuisivat, sitä pienemmäksi voitaisiin polkea palkat työväkeen nähden ja mitä pienemmiksi ne poletaan, sitä edullisempaa se olisi porvaristolle. Se minun käsittääkseni on päätekijänä ja sentakia tässä niin kamalasti pelätään tämän lain tuhoatuottavia tuloksia. Voi olla sekin, että pelätään yksityiseen omistusoikeuteen käytävän käsiksi. Arvellaan, että jos yhdessä kohdassa päästään pujahtamaan yksityisen omistusoikeuden aidan ylitse, niin ehkäpä tullaan toisessakin pääsemään. Paljon mahdollista, että sitäkin pelätään, mutta onko se sitten niitten kansanvaltaisuuden periaatteiden toteuttamista, jos kerran nämä syyt ovat siinä takana?

Ehdotan lopuksi, että tämä asia täällä nyt lopullisesti päätettäisiin, ei lähetettäisi valiokuntaan, vaan hyväksyttäisiin valiokunnan enemmistön ehdottama ponsi anomukseksi.

Ed. Listo: Pyydän saada hiukan täydentää äskeistä lausuntoani.

Täällä on sanottu, että jos metsästys sosialiseerataan niin kyllä kuitenkin voidaan estää hyödyllisen metsänriistan sukupuuttoon häviämistä tehokkaammilla rauhoitusmääräyksillä ja muilla toimenpiteillä. Mitenkä sen asian laita oikeastaan on, sitä ei ole niin helppo arvostella; mutta jos niitä tehokkaita rauhoitusmääräyksiä tultaisiin noudattamaan sillä tavalla kuin, mikäli olen kuullut, nykyään voimassaolevia rauhoitusmääräyksiä maassamme noudatetaan, niin kyllä lienee turhaa uskoa, että sitä tietä päästäisiin metsänriistan suojelemiseen. Muutamia vuosia takaperin kuului kaikkialta, että hirviä oli hyvin runsaasti maassamme. Nykyään kuuluu, että salametsästys on jotakuinkin puhtaaksi laajat alueet Suomessa niistä puhdistanut. Samaa kuuluu myöskin muusta hyödyllisestä metsänriistasta. Valitetaan, että salametsästys on viime vuosina erinomaisessa määrässä lisääntynyt. Kuinka nyt maassa, jossa lainkuuliaisuus on sellainen, voitaisiin juuri mitään saada toimeen tehokkailla rauhoitusmääräyksillä, se on kysymys, jonka tulevaisuus saisi osoittaa. Mutta ainakin Saksassa, jossa tähän kysymykseen on kiinnitetty suurempaa huomiota, on tultu siihen kokemukseen, että tehokkaat rauhoitusmääräykset eivät yksistään riitä. Siellä luvallinen metsästysaika jo on vedetty niin tiukalle, että jos se vielä ahtaammalle vedettäisiin, niin kyllä se silloin olisi samaa kuin metsästyskielto. Kumminkin valitetaan, että metsänriistan suojeleminen ja karttuminen ei tapahdu niin voimallisesti kuin suotavaa olisi ja sentakia, niinkuin ed. Boman täällä jo mainitsi, on Preussissä tehty ehdotus, että metsästyslupapilettien lunastus, joka on tähän asti ollut 15 Saksan markkaa, korotettaisiin 20 Saksan markkaan. Lupapilettejä metsästykseen on siellä vuosittain otettu noin 75,000:lle metsästäjälle — pyydän saada mainita että siellä pitää olla lupapiletti silläkin, joka menee omalle maalleen metsästämään; ei kukaan saa mennä metsästämään vähemmällä kuin että on lupapiletti taskussa — mutta on katsottu, että metsästäjiä on liian paljon ja tarkoituksena lupapilettien lunastusmaksun korottamisella on saada tuota metsästäjäin lukumäärää vähenemään.

Minä pyysin tätä puheenvuoroa toisestakin syystä. Aikomukseni oli nim. vastustaa ed. Yrjö-Koskisen ehdotusta, että tämä asia lähetettäisiin valiokuntaan takaisin. Niinkuin täällä jo on mainittu, on tässä asiassa arpa muodostanut valiokunnan enemmistön. Yhdellä kerralla se on vienyt asian yhtäännepäin, toisella toisaannepäin, ja jos ed. Yrjö-Koskisen ajatus täällä voittaa, niin kyllä siellä arpominen tulee vielä uudistettavaksi. Mitähän eduskunta hyötyy siitä, jos asia vielä arvotaan muutamia kertoja. Minä luulen muuten, että ne perustelmat, joita ed. Yrjö-Koskisen ponsilauseeseen tarvitaan, kyllä löytyvät valiokunnan mietinnössä ja siihen liitetyssä vastalauseessa, niin että jos tämä ed. Yrjö-Koskisen ponsilause

pääsee voitolle, niin toimitusvaliokunta siitä mietinnöstä kyllä voi muodostaa alamaisen anomuksen asiassa. Minä siis vastustan ed. Yrjö-Koskisen ehdotusta. Samoin myöskin ed. Kallion palauttamista valiokuntaan tarkoittavaa ehdotusta.

Ed. Pennanen: Minä pyydän anteeksi, että käytän tässä asiassa vielä toistamiseen puheenvuoroa (Oikein!). Mutta ed. Bomanin erinomainen puheliaisuus tänä iltana on tarttunut tässä toisiinkin. Hän edelleen väittää, että minä valiokunnassa olisin kannattanut ja puolustanut metsästysoikeuden monopoliseerausta kunnille. Tämän väitöksensä tueksi hän ei toki voi mainita muuta kuin sen seikan, että minä valiokunnassa, sitte kun äänestyksen ensi asteella omat ehdotukseni ja mielipiteeni eivät tulleet hyväksytyiksi, sitte jälelle jääneestä kahdesta „pahasta" valitsin vähemmän pahan, nimittäin metsästysoikeuden siirtämisen kunnille enkä asian aivan tuuliajolle jättämistä.

Ed. Boman nyt ei sattune muistamaan minkälainen eduskunnallinen äänestystapa on, tai hän puolustaa ja kannattaa äänestyslakkoa valiokunnissa sovellutettavaksi. Muuten hänen olisi pitänyt käsittää, että niiden, jotka ovat olleet nykyisen metsästysasetuksen kannalla, täytyi jälelle jääneistä ehdotuksista kannattaa toista tai toista, ilman että ovat sitä mielipidettä omaksuneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on tehty erilaisia muutosehdotuksia.

Ed. Yrjö-Koskinen ed. Malkamäen kannattamana on ehdottanut, että mietintö lähetettäisiin takaisin valiokuntaan uudelleen muodostettavaksi siihen suuntaan, että voimassa oleva metsästysasetus tarkastettaisiin ja eduskunnalle annettaisiin arm. esitys uudeksi metsästysasetukseksi, joka rakennettaisiin sille perusteelle, että kaikenlainen metsästys ja otuksen pyynti olisi laskettava kuntien järjestysvallan alaiseksi, mutta sisältäisi samalla tarkat yleiset määräykset siitä, miten metsänriistan rauhoitusta ja lisääntymistä on valvottava ja turvaisi maanomistajalle kohtuullisen korvauksen niistä vahingoista, joita uusille perusteille rakennettu metsästysasetus heille tuottaisi ja vihdoin vakuuttaisi tilattomalle väestölle maksuttoman oikeuden metsästykseen ja otuksen pyyntiin kaikkialla oman kunnan piirissä, paitsi niillä alueilla, joilla kunta metsästysoikeuden olisi vuokrannut yksityisille tai yhdistyksille. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Yrjö-Koskisen ehdotukseksi.

Ed. Tulikoura ynnä useat muut ovat ehdottaneet, että mietintö hylättäisiin.

Ed. Kallio on ehdottanut, että mietintö palautettaisiin valiokuntaan, jotta valiokunta laatisi mietintönsä sellaiseksi, että Keisarillinen asetus lokakuun 20 päivältä 1908 perinpohjin tarkastettaisiin ja niin pian kuin mahdollista eduskunnalle annettaisiin arm. esitys uudeksi metsästysasetukseksi paikallisia oloja silmällä pitäen ja mikäli mahdollista siihen suuntaan, että metsästys tehtäisiin kaikkein kansalaisten oikeudeksi niillä rajoituksilla, mitkä katsotaan tarpeellisiksi metsänriistan rauhoittamiseksi ja lisääntymisen turvaamiseksi sekä silmällä pitäen, ettei metsästys tee haittaa maanviljelykselle eikä karjanhoidolle. Tätä ehdotusta on ed. Latvala kannattanut. Tulen nimittämään sitä ed. Kallion ehdotukseksi.

Ed. Haveri puolestaan on ehdottanut, että mietinnön perusteluissa 3 sivun 7:llä rivillä alhaalta lukien oleva välilause: „minkä useinkin alaikäiset tässä väestössä toimittavat", poistettaisiin. Kun ed. Haverin ehdotusta ei ole kannatettu, niin ei se voi tulla äänestyksen alaiseksi.

Mitä muuten äänestykseen tulee, niin olisi minun mielestäni meneteltävä sillä tapaa, että koetetaan saada vastaehdotus mietinnölle siten, että äänestetään ed. Yrjö-Koskisen ja ed. Kallion ehdotuksen välillä; se, joka voittaa, asetetaan mietintöä vastaan, ja sitte lopulta äänestetään, hyväksytäänkö se voittava ehdotus vai hylätäänkö se.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken vastaehdotukseksi mietintöä vastaan hyväksyy ed. Yrjö-Koskisen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kallion ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Ei-äänet ovat voitolla; ed. Kallion ehdotus siis on hyväksytty vastaehdotukseksi mietintöä vastaan.

2) Ken hyväksyy mietinnön, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kallion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 84 jaa- ja 92 ei-ääntä; ed. Kallion ehdotus siis on tässä kohden hyväksytty.

3) Ken hyväksyy ed. Kallion ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 84 ei-ääntä. Ed. Kallion ehdotus siis on hyväksytty, ja on asian käsittely täällä nyt tällä kertaa loppunut.

Istunnon jatkaminen.

Puhemies: Työjärjestyksen mukaan tulee istuntojen päättyä kello 11, ellei eduskunta toisin päätä. Kello nyt jo on yli 11. Halutaanko istunnon jatkamista?

Ed. Söderholm: Jag hemställer om att plenum skulle fortfara och att de på föredragningslistan upptagna ärendena skulle blifva behandlade i dag.

Ed. Neovius: Jag ber att få understöda landtdagsman Söderholms förslag.

Ed. v. Troil: Jag ber också att få understöda landtdagsman Söderholms förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi, ja Eduskunta päättää jatkaa istuntoa siksi, kunnes esityslista on läpikäyty.

---

5) Prokuraattorin kertomusta

koskeva, täysi-istunnossa t. k. 1 p:nä tähän istuntoon pöydälle pantu Lakivaliokunnan mietintö n:o 1, esitetään edelleen.

Puhemies: Valiokunnan mietintö päättyy ponnella sivulla 21, mutta mietintö on jaettu useampiin eri osiin. Katson soveliaimmaksi, että mietintö esitetään seuraavalla tavalla: Ensin esitetään se osa, joka ulottuu sivulta 1 sivulle 5 ja joka pääasiallisesti koskee virkasyytteitä y. m. ja sen yhteydessä pieni kappale sivulla 18, joka koskee samoja asioita. Tämän jälkeen esitetään se osa, joka alkaa sivulla 6 ja ulottuu sivulle 11 ja joka koskee vaalilain tulkitsemista y. m. Senjälkeen se osa, joka alkaa sivulla 11 ja koskee rangaistusten täytäntöönpanoa sekä ulottuu sivulle 16. Sitten se osa, joka alkaa sivulla 16 ja koskee vankilareformia, päättyen sivulle 18, vihdoin mietinnön loppuosa sivulta 19 sivulle 21 ja lopuksi mietinnön ponsilause.

Keskustelu:

Ed. Kotonen: Niin vähän sisältävä ja vaillinainen kuin näille valtiopäiville annettu prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassa pitämisestä maassa useimpiin entisiin verraten yleensä onkin, siitä kun m. m. kokonaan puuttuu tärkeä oikeus- ja rikostilasto, tarjoo se kuitenkin muutamissa kohdin tilaisuuden mieltä kiinnittävien havaintojen tekemiseen. Sellaisia kohtia on puheenalaisessa kertomuksessa etupäässä ne, joissa tehdään selkoa voimassa olevan V. J:n ja vaalilain tulkitsemista koskevista erimielisyyksistä. Niistä näet saattaa helposti havaita, kuinka lainkäyttö aina, milloin se vain jotenkuten on mahdollista, aivan kuin vaistomaisesti pyrkii tukemaan vallitsevia valtasuhteita, jotka siten kaikkialla murtavat lakien paperirajoja.

Puhemies: Tahdon huomauttaa, että nyt esitetään vaan se osa mietintöä, joka alkaa sivulla 1 ja ulottuu sivulle 5.

Ed. Kotonen: Minä kyllä olen huomannut sen, mutta tämä on aivan lyhyt johdatus siihen aineeseen.

Puhemies: Puhuja tekee siinä tapauksessa hyvin ja jatkaa.

Ed. Kotonen: Ja kun tässä edelleen otetaan huomioon, että, niinkuin käsiteltävänä olevasta lakivaliokunnan mietinnöstä näkyy, valiokunnan suuri enemmistö on kaikissa niissä kysymyksissä, joissa viranomaisten laintulkinta on ollut omistamattomien luokkien etujen vastainen, johtunut toiseen tulokseen kuin lakia käyttävät viranomaiset, niin näyttääpä lisäksi siltä, että omistavilla luokilla on lain käyttäjä vallassa oleva vahva jarru vielä silloinkin, kun lain sääntö jollakin alalla jo on kulkenut pitkän askeleen eteenpäin.

Kun näin on laita, kun viranomaisten itsessään kyllä luonnollinen luokkavaisto usein pääsee vaikuttamaan asioiden ratkaisuun, ja kun sitäpaitsi oikeuselämässämme monasti sattuu tapauksia, joissa tämän sielullisen tosiasian seuraukset esiintyvät erittäin räikeällä tavalla, niin on omistamattomien luokkien etujen ja oikeuksien kannalta mitä tähdellisintä, että lainkäyttöä ja lakien voimassapitämistä mitä tarmokkaimmin ja tunnollisimmin valvotaan. Sitä vaatii myöskin, eikä suinkaan vähässä määrässä, koko yhteiskunnan etu ja arvo, sillä riippuuhan siitä hyvin läheisesti yleisen oikeustilan säilyminen tahi häviäminen maassa. Näitä näkökohtia silmällä pitäen onkin lakivaliokunnan sosialidemokraattinen vähemmistö, johon myöskin valiokunnan maalaisliittolainen jäsen on tässä kohdin yhtynyt, tahtonut saada prokuraattorille huomautetuksi, että lainkäytön valvonta olisi sopivin keinoin saatava entistään tehokkaammaksi. Eikä tämä huomautus suinkaan ensi kertaa esiinny valtiopäiviemme asiakirjoissa. Päinvastoin on samaan seikkaan monasti ennenkin kiinnitetty prokuraattorin huomiota. Niinpä lausuu vuoden 1891 säätyvaltiopäivien lakivaliokunta prokuraattorin kertomuksen johdosta antamassaan mietinnössä tästä asiasta m. m. seuraavaa: „Valiokunta katsoo tarpeelliseksi lausua, että valiokunnan mielestä se kontrolli, jota ylioikeudet voivat harjoittaa alituomareihin nähden, ei suinkaan ole niin laaja kuin sen oikeastaan pitäisi oleman. Sitten kuin käytännöllisistä syistä oli aikain kuluessa alituomareille myönnetty koko joukko helpotuksia heidän entisestä velvollisuudestaan lähettää hovioikeudelle tuomiokirjansa, on vähitellen se tuomarin toiminnan kontrolli, jota alkuaan oli tarkoitettu, rajoittunut miltei yksinomaan niihin juttuihin, jotka muutoksen hakemisen taikka alistuksen perustuksella tulevat hovioikeuksiin. Selvää siis on, että näin ollen se silmälläpito, joka on välttämätön erittäinkin alioikeuksiin nähden maalla, jossa tuomari tai usein hänen enemmän tai vähemmän kokematon apulaisensa yksin hoitaa pöytäkirjanpitoa, ei voi olla täysin tyydyttävä. Viittauksena siihen, mihin suuntaan toimenpiteet tämän epäkohdan poistamiseksi mahdollisesti voisivat mennä, on valiokunnassa tuotu esiin toivottavana seikkana, että hovioikeuksien kanneviskaalit ja, jos mahdollista, myöskin niiden jäsenet persoonallisesti saapumalla erittäinkin maalla olevien alioikeuksien kokouksiin, koettaisivat päästä, paremmin kuin heille nykyään on mahdollista, tuntemaan lakien käyttelemistä ja yksityisten tuomarien toimintaa." — Samoin lausuu 1894 vuoden valtiopäivien lakivaliokunta alioikeuksien toimenpiteitten silmälläpidon tarpeellisuudesta, että *mitä suurinankaruus tässä suhteessa olisi toivottava*", sekä huomauttaa, ettei se „voi pitää sitä valvontaa, jonka alaisina alituomarit — etenkin maalla — ovat, kyllin vaikuttavana ja laajana".

Niin ennen, toisin nyt. Kuten näkyy käsiteltävänä olevasta lakivaliokunnan mietinnöstä, eivät valiokunnan eri porvariryhmiin kuuluvat jäsenet ole havainneet lainkäytön valvonnassa mitään muistuttamisen eikä toivomisen sijaa. Päinvastoin valiokunnan porvarillinen enemmistö nimenomaan lausuu: „Se valvonta, jonka alaisina virkamiehet, niiden joukossa alituomaritkin, ovat, ei siis näytä olevan niinkään puutteellinen." Jokainen huomaa, että tämä on selvästi aivan toinen mielipide kuin se, minkä säätyvaltiopäivät, niinkuin edellä olen osoittanut, ovat asiasta lausuneet. Sama on laita mietinnössä esitettyjen väitteiden, että ajan puute estää kanneviskaaleja nykyistä tehokkaammin valvomasta lainkäyttöä ja että alioikeuksien pöytäkirjojen lähettäminen hovioikeuksien tarkastettaviksi on omiaan huomattavassa määrässä täyttämään alkuperäisen tarkoituksensa.

Havaittuaan tämän peräti omituisen ristiriidan säätyvaltiopäivien ja nykyisen lakivaliokunnan porvarillisten jäsenten käsityskannoissa, tekisi mieli uskoa, että joko lainkäytön valvonta viime aikoina on käynyt entistään tehokkaammaksi tahi sitten virkamiestemme kelpoisuus lisääntynyt niin, ettei enään juuri mitään valvontaa tarvitakaan. Kumpikaan näistä otaksumista ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Valvonta on aivan samanlainen kuin ennenkin, ja jos saa luottaa 1907 vuoden valtiopäiville annetussa prokuraattorin kertomuksessa löytyvään tilastoon, on alioikeuksiemme kompetenssi yhä alenemassa. Mainittu tilasto osoittaa näet — prokuraattorin sanoja käyttääkseni — „jatkuvaa siirtymistä vahvistettujen päätösten ryhmästä muutettujen päätösten ryhmään." Eikä meidän tarvitse tilastoista hakea todisteita virkamiestemme kykeneväisyydestä täyttämään tärkeät tehtävänsä. Sillä onhan itse tämän eduskunnan nykyinen virheellinen kokoonpano va-

laiseva todistus siitä valistuneesta tavasta, milvirastoissamme saatetaan lakeja käyttää.

Mikä on sitten syynä siihen huomiota herättävään tosiasiaan, että tämän yksikamarisen eduskunnan niin syvästi kansanvaltaiset porvariryhmät tahi ainakin heidän edustajansa lakivaliokunnassa ovat virkamiehistöömme nähden asettuneet paljoa luottavammalle kannalle kuin säätyeduskuntamme rutivanhoillisimmatkin ainekset? Sanoisikohan heille heidän pitkälle kehittynyt kaukonäköisyytensä, että nyt, kun on alkanut ilmestyä leipurilakeja, maanvuokralakeja y. m. sellaisia yhteiskunnan tasaiselle kehitykselle „vaarallisia" asetuksia, on edullisinta pitää lainkäyttäjäin kädet niin vapaina kuin mahdollista. Vai tahtovatko yhteiskuntaa säilyttävät puolueemme noin vaan ilman mitään määrättyjä tarkoitusperiä muodostaa virastoistamme ja tuomioistuimistamme sellaisen säilykkeen, ettei raitis ilma pääse niihin tunkeutumaan edes niitten toimia valvomaan asetettujen toisten viranomaisten muodossa. Jättäen asianomaisten itsensä selvitettäväksi, missä määrin moinen aivan viime aikoina syntynyt tyytyväisyys lainkäytön valvonnan nykyiseen tehokkuuteen on omiaan edistämään lakien voimassapitämistä maassa, uskallan kuitenkin toivoa, etteivät sentään kaikki tämän eduskunnan porvarillisiinkaan ryhmiin kuuluvat edustajat saata tässä asiassa asettua samalle kannalle kuin lakivaliokunnan tosin kyllä arvanmääräämä enemmistö, vaan ryhtyvät kannattamaan mietintöön liittyvää vastalausetta.

Ed. K a r e s: Myöhäiseksi kuluneen ajan takia ja kun epäilemättä tämä asia antaa aihetta pitkiin keskusteluihin pyydän ehdottaa, että mietintö pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi istuntoon.

Ed. S i p i l ä: Minä pyydän kannattaa edellistä puhujaa.

P u h e m i e s: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle ja se nyt on vasta ensi kertaa pöydällä, on se jääpä pöydälle. Kysymys nyt vaan on siitä, mihin päivään se on lykättävä. On ehdotettu, että se pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon, joka tulee olemaan ensi maanantaina.

Ed. S ö d e r h o l m: Jag skulle hemställa att bordläggningen skulle ske till tisdagens plenum.

P u h e m i e s: Haluaako kukaan käyttää puheenvuoroa pöydällepanopäivästä?

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa ja on siis keskustelu tässä kohti päättynyt.

P u h e m i e s: Ed. Kares ed. Sipilän kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon. Ed. Söderholm sitä vastoin on ehdottanut mietinnön pantavaksi pöydälle tiistain istuntoon, mutta kun ed. Söderholmin ehdotusta kukaan ei ole kannattanut, niin se ei voi tulla äänestyksen alaiseksi. Kysyn siis eduskunnalta suostuuko eduskunta panemaan tämän mietinnön pöydälle seuraavaan istuntoon?

Eduskunta hyväksyy ehdotuksen, että asia pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Pöydälle panot:

6) Muutoksia Kirkkolakiin

tarkoittavan armollisen esityksen n:o 10 johdosta annettu Lakivaliokunnan mietintö n:o 2; ja

7) Haminan entisen luotsipiirin palkkaukseen pidätettyjen kalastussaarten ja luotojen luovuttamista asianomaisiin kuntiin kuuluvien saaristolaiskylien käytettäviksi

tarkoittavan ed. Arajärven y. m. anomusehdotuksen johdosta laadittu Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään perättäin ja pannaan Puhemiesneuvoston ehdotuksesta p ö y d ä l l e ensi istuntoon.

Seuraavat istunnot ovat ensi maanantaina klo 6 i. p. ja tiistaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 11,37 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

26. Maanantaina 11 p. lokakuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimäinen käsittely:

Siv.

1) Ehdotukset erityisiksi muutoksiksi Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle 6 p:nä joulukuuta 1869 annettuun Kirkkolakiin. 372

Asiakirjat: Arm. esit. N:o 10; Lakivaliokunnan mietintö N:o 2.

Ainoa käsittely:

2) Lakivaliokunnan mietintö N:o 1 Keis. Suomen Senaatin Prokuraattorin Suomen Eduskunnalle antaman kertomuksen johdosta lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassa. 383

3) Anomusehdotus, joka tarkoittaa Haminan entisen luotsipiirin luotsien palkkaukseen pidätettyjen kalastussaarten ja luotojen luovuttamista asianomaisiin kuntiin kuuluvien saaristolaiskylien käytettäviksi. 395

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 1; ed. Arajärven y. m. anom. ehd. N:o 21 (Liitteet II, siv. 30).

Pöydällepanoa varten esitetään:

4) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 4 laidunmaksun lakkauttamista kruunun metsämailla Oulun läänissä koskevan anomusehdotuksen johdosta. „

5) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 5 Eduskunnassa tehdyn vaivaishoitoasetuksen tarkastamista koskevan anomusehdotuksen johdosta. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi ennen vapautuksen saaneita, ed. Ala-Kulju, Danielson-Kalmari, Erkko, Häyrynen, Juselius, Latvala, Salo, Seppä-Murto, Snellman, Stenström, Strömberg ja Tichanoff.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Erkko sairauden tähden tämän päivän istunnosta, sekä yksityisten asiain takia ed. Strömberg tämän istunnon alkuosasta, ed. Seppä-Murto, Salo, Juselius ja Stenström tämän illan istunnosta, ed. Latvala tästä päivästä ensi torstaiiltaan saakka, ed. Häyrynen täksi illaksi ja huomispäiväksi, ed. Mömmö huomisillan loppuosasta viikon loppuun asti ja ed. Ahmavaara ensi torstaista alkaen viideksi päiväksi.

Uusia armollisia esityksiä.

Eduskuntaan saapuu senaatinkanslisti Rautavaaran saattamana

Senaattori Rautapää, joka lausuu: Kunnioitettava herra Puhemies, arvoisa Eduskunta! Keisarillisen Suomen senaatin määräyksestä on minulla kunnia Eduskunnalle jättää seuraavat Keisarillisen Majesteetin armolliset esitykset, nimittäin: n:o 12 varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä, n:o 13 kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1910 ja n:o 14 varojen osoittamisesta kansakoululaitosta ynnä erinäisiä sivistystarkoituskia varten vuodeksi 1910.

P u h e m i e s: Ne arm. esitykset, jotka tänään on jätetty eduskunnalle, on eduskunta ottava perustuslain mukaan käsiteltäväksensä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Muutoksia kirkkolakiin

(1 K.)

koskevan armollisen esityksen n:o 10 johdosta annettu Lakivaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime perjantain täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen ja lausuu tällöin

P u h e m i e s: Kaikki ne neljä anomusehdotusta, jotka sisältyvät arm. esitykseen, voitanee parhaiten tässä ensimäisessä käsittelyssä käsitellä yhdellä kertaa.

Keskustelu:

Ed. K ä k i k o s k i: Ennenkun eduskunta ryhtyy käsittelemään lakivaliokunnan mietintöä n:o 2, katson asiakseni ilmoittaa, että tämä mietintö on erehdyksen kautta saanut sen muodon, jossa se nyt on eduskunnalle jaettu. Neljännen sivun lopussa alkaa seuraavalle sivulle jatkuva lause: „Mutta vaikkakin tälle tulkinnalle näin ollen on myönnettävä etusija, on kysymyksessä olevalla lainmuutoksella saavutettava parannus, valiokunnan enemmistönkin keskuudessa lausutun mielipiteen mukaan, ainoastaan puolinainen, sillä jäähän mahdollisuus avioliiton solmimiseen edelleenkin riippuvaksi sen tarkoitusperille ja niitten saavuttamiseen tarvittaville edellytyksille niin epäoleellisesta ehdosta kuin rippikoulunkäynnistä, vieläpä sen läpikäymisestä." Tämä lause on tullut mietintöön äänestyksessä tapahtuneen erehdyksen johdosta. Minä, joka tähän erehdykseen olen syypää, ilmoitin siitä valiokunnalle heti, kun itse olin tämän erehdyksen huomannut ja tein kaiken voitavani saadakseni virheen korjatuksi. Valiokunta ei kiutenkaan suostunut uuteen äänestykseen, vaikka sitä pyydettiin ja pyyntöä kannatettiin ja vaikka minä ennen äänestystä tapahtuneessa keskustelussa olin merkinnyt kantani. Kolmannen lukemisen päätyttyä turvasin vielä siihen keinoon, jota eräissä muissa valiokunnissa tämän suuntaisissa tapauksissa tiedän käytetyn: Pyysin valiokuntaa tähän mietinnön kohtaan nähden toimittamaan neljännen lukemisen, jotta saisin tilaisuuden antaa ääneni sen mielipiteen hyväksi, jota keskustelussa olin kannattanut. Puheenjohtaja ilmoitti suostuvansa pyyntööni ainoastaan sillä ehdolla, että valiokunta yksimielisesti sen hyväksyy. Valiokunnan porvarillisiin puolueisiin kuuluvien jäsenten puolesta pyyntööni kannatettiin, mutta sosialidemokraattien taholta syntyi kiihkeä vastustus, jonka vuoksi ehdotukseni raukesi, ja mietintö tuli tässä kohden virheellisenä eduskuntaan. Vaikka lakivaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet täten ovatkin pakottaneet minut mietinnössä jäämään sen mielipiteen taakse, jota he itse ovat kannattaneet, ja jota minä olen koko ajan jyrkästi vastustanut, en ainakaan eduskunnassa tahdo esiintyä tämän minulle vieraan ajatustavan kannattajana, vaan yhdyn ensimäisen vastalauseen ponteen, jossa ehdotetaan, että eduskunta palauttaisi mietinnön lakivaliokuntaan siinä tarkoituksessa, että siitä poistettaisiin aikaisemmin mainitsemani sivuilla 4—5 oleva lause, joka alkaa sanoilla: „Mutta vaikkakin j. n. e."

Vaikka näin ollen hyväksynkin ensimäisen vastalauseen ponnen, en kuitenkaan kaikissa kohdin hyväksy sen perusteluja. Vastalausuja sanoo m. m.: „Vaikka allekirjoittanut on sitä mieltä että, kun kirkolliskokous kerran on ryhtynyt muuttamaan puheenaolevaa Kirkkolain määräystä, olisi ollut suotavaa että myös olisi luovuttu vaatimasta rippikoulun läpikäymistä ja tyydytty vaatimaan rippikoulunopetuksen saamista, en kuitenkaan ole voinut yhtyä siihen perusteluun, joka Valiokunnan päätöksen johdosta esitetään kaikkien niiden jäsenten puolesta, jotka allekirjoittaneen tavoin ovat jonkun verran epäröiden kannattaneet arm. esityksen tätä kohtaa". Tässä kohden en ole vastalausujan kannalla, vaan yhdyn siihen mitä arm. esityksessä sanotaan rippikoulupakon säilyttämisen puolesta. En mitenkään olisi pitänyt suotavana, että ehtoollispakon poistamisen ohella nuoriso olisi vapautettu velvollisuudesta käydä rippikoulua. Ehtoollispakko on tosikristillisen vapauden kanssa ristiriidassa ja on tuottanut ja tuottaa lukemattomille ihmisille omantunnonhätää, mutta rippikoulupakon ei tarvitse kenenkään omaatuntoa loukata. Tällaista opetuspakkoa täytyy kirkon vaatia, sillä onhan sen velvollisuus huolehtia siitä, että nuoriso saapi ke-

hitys-ijässään siveellis-uskonnollista opetusta ja kasvatusta, ja tätä vaatimusta tulee valtionkin tukea, koska kristillis-siveellinen elämänkäsitys on terveen yhteiskuntaelämän paras tuki. Kansanvaltaisuuden kannaltakin pidän puolustettavana sitä esi-isiltämme perittyä tapaa, että nuoret ihmiset siinä ijässä, jolloin mieli on vastaanottavaisin, kootaan yhteen toveripiiriin saamaan uskonnollista herätystä ja ajattelemaan elämän korkeimpia kysymyksiä.

Yhdyn kannattamaan mietinnön pontta sekä ensimäisen vastalauseen ponsia.

P u h e m i e s: Pyydän huomauttaa puhujalle, että jos puhujan tarkoituksena oli ehdottaa, että asia nyt palautettaisiin lakivaliokuntaan, minä puolestani, kun katson sellaisen ehdotuksen sotivan valtiopäiväjärjestystä vastaan, en voi sallia siitä äänestettävän.

Ed. K a a r n e: Mietinnön 2 sivulla esitetään valiokunnan vähemmistön periaate, että „Eduskunnan ei tulisi hyväksyä semmoisia kirkolliskokouksen tärkeimpiä kysymyksiä koskevia ehdotuksia, jotka eivät käsittäisi todellista uudistusta oleviin oloihin", arvellen, että „jos eduskunta antaisi suostumuksensa kaikkiin niihin ainoastaan näennäisiä parannuksia sisältäviin lainmuutoksiin, jotka kirkolliskokous tuon tuostakin ehkä tulee ehdottamaan, olisi siitä vain seurauksena todellisten parannusten viivästyminen". Valiokunnan vähemmistön mielestä olisi tällaisesta menettelytavasta seurauksena se, että kirkko siten pakotettaisiin „suostumaan laajempiin parannuksiin ja ehkä piankin ryhtymään toimenpiteisiin kirkon ja valtion yhteyden purkamiseksi".

Minä uskallan asiassa olla toista mieltä, ja olen vakuutettu siitä, että jokainen todellinen parannus kirkon lainsäädännön alalla on oleva terveellinen edistysaskel itse kirkkoon ja seurakunta-elämään nähden. Eräs nykyajan edistysmielinen pappi on lausunut: „Me tahdomme kaikin voimin vastustaa kirkon eroa valtiosta, ei sentähden, että meistä kirkon nykyinen laatu ei ansaitsisi joutua tämä nöyryyttävän kohtalon alaiseksi, vaan sentähden, että meitä innostaa tarve saada uudelleen kirkkoon vuodatetuksi sitä toimintavoimaista elämää, joka luonnostaan kieltää eroittamasta kirkkoa ihmisten y h t e i s k u n n a l l i s i s t a p y r i n n ö i s t ä". Edistyneimpien pappienkin mielestä olisi siis kirkko nostettava aikansa tasalle, ja tämän periaatteen omaksuu myöskin se kansanryhmä, jota minä lähinnä edustan.

Armollisen esityksen ensimäinen kohta eli kirkolliskokouksen ehdotus Kirkkolain 59 §:n muuttamisesta sellaiseksi että „Seurakunnan, yhdistyksen tai yksityisen omistamassa ja tarkoitukseensa vihityssä rukous- eli saarnahuoneessa olkoon, jos tuomiokapituli siihen suostuu, lupa Herran ehtoollista jakaa". Mutta „Tuomiokapitulin vallassa olkoon tarpeen vaatiessa tämä lupa peruuttaa". Se periaate, että tällainen lupa on myönnettävä, on varsin oikea ja ilolla tervehdittävä; mutta se toinen laissa ilmenevä periaate, nimittäin kirkollisen vallan pönkittäminen yhä vieläkin harvain käsiin, ei ole mitään edistystä. Seurakunnilta itseltään tahdotaan yhä edelleen kieltää vaikutusvalta seurakunnan sisällisiin asioihin, ja että sille periaatteelle pyydetään vahvistusta kansanvaltaiselta eduskunnalta, on ainakin minun mielestäni kokonaan luonnotonta.

Ilman tällaista lisämääräystä Kirkkolain 59 §:ään, käyttävät Herran ehtoollista omissa rukoushuoneissaan n. s. „vapaakirkolliset", jotka kuuluvat luterilaisen kansankirkon yhteyteen, vaikka muodostavatkin keskenään eri uskonnollisen ryhmän. Omituiselta näin ollen tuntuu minusta tämä uusi lisäys nykyiseen kirkkolakiin. En tietystikään asiantuntemattomana voi epäillä että ehdotuksentekijöillä tai kirkolliskokouksella olisi ollut tarkoituksena eduskunnan ja tuomiokapitulin avulla heidät siitä estää, sillä sehän olisi suurinta omantunnonvapauden sortoa. Mutta hyvistäkin tarkoituksista huolimatta voidaan tällaista lakia siihen tarkoitukseen tarpeen tullen käyttää, ja vielä erityisellä syyllä sen nojalla, jos itse kansanvaltainen eduskunta sellaisen lain hyväksyy.

Tuomiokapituleilla on jo ennestään tarpeeksi paljon valtaa seurakunnan sisäisiin asioihin, jota valtaansa se onkin usein käyttänyt Kristuksen elävän kirkon ja hengen vaimentamiseksi. Sillä on nykyisen kirkkolain mukaan valta esim. uskonnollisen sananvapauden sortamiseen. Kirkkolain 104 §:n mukaan on kirkkoneuvostolla, joka yleensä tähän asti on kokoonpantu henkilöistä, jotka eivät ole ymmärtäneet niitä, jotka Jumalan Hengen vaikutuksesta ovat puhuneet, valta kieltää opetuspuhetta pitämästä yksityisessä hartauskokouksessa.

Kirkkoneuvoston tulee siitä antaa tieto tuomiokapitulille, jos kielletty ei tottele. Kirkkolain 394 §:ssä mainitaan, että tuomiokapituli älköön tässä asiassa tuomitko, vaan kutsukoon ilmiannetun eteensä, kuulustelkoon häntä, neuvokoon ja varoittakoon häntä vakaasti; jättäköön sitte myös asian, jos syytä siihen on, asianomaiseen hovioikeuteen. Elävät Kristuksen seuraajat ovat kylläkin tätä tuomiokapitulin virkavaltaa saaneet kokea, siitä kertovat Suomenkin herännäisyysliikkeiden historiat kyllin selvästi. Onko yhä vieläkin niiden valtaa pönkitettävä uusilla säännöksillä? Monella Suomen seurakunnalla on hyvinkin ikävät ja unohtumattomat muistot tuomiokapitulien virkavaltaisuudesta. Ei pitäisi eduskunnan turvata sitä edelleen, vaan pitää silmällä, että itse seurakunnille tulisi jotain valtaa sisällisissä asioissaan. Ehdotan siis, että suuri valiokunta hylkäisi Kirkkolain 59 §:n uudistusehdotuksen sillä toivomuksella, että tuleva kirkolliskokous laatisi tästä asiasta uuden ehdotuksen, jossa annettaisiin seurakuntien k i r k k o v a l t u u s t o i l l e ehdotuksessa tarkoitettu Herran ehtoollisen lupaja kielto-oikeus yhdistysten ja yksityisten omistamissa rukous- eli saarnahuoneissa.

Kristuksen hengen elävää ja uudistavaa toimintamahdollisuutta kaipaa kaavoihinsa kuollut kansankirkkomme; mutta sitä ei saavuteta sillä, että yhä edelleen seurakuntien toimintamuodot kytketään virkavaltaisen ja paavimaisen tuomiokapitulin mielivallasta riippuviksi. On aika, että seurakunnille itselleenkin jotain valtaa annetaan omissa sisällisissä asioissaan.

Samalla huomautan suurta valiokuntaa eräästä puutteellisuudesta, joka olisi korjattava. Lakivaliokunta on perusteluissaan koskettellut erityisiä kohtia, mutta eräs tärkeä asia on siltä jäänyt huomioonottamatta. Arm. esityksen 73 §:n a) kohdassa sanotaan, että aviokuulutusta ei saa antaa „kun jompikumpi, mies taikka nainen, ei ole kristitty". Mitä tarkoitetaan laissa sanalla „kristitty"? Asianomaiset lainkäyttäjät tarvitsevat saada siitä asiasta selvyyttä. Heidän keskuudessaan on siitä olemassa hyvinkin suuria erimielisyyksiä. Eilen kuulin erään papin täällä Helsingissä saarnaavan, että esim. kapakoitsijoita ja väkiviinatehtailijoita ei voi pitää eivätkä ne voi olla kristittyjä. Onko nyt lakia ymmärrettävä tämän käsityksen mukaan vaiko sen toisen, kun hän sanoi, että nykyaikana on kyllä olemassa niinkin leveää evankeliumia, että perkelekin helvetistä pelastuu?

Ed. E t e l ä m ä k i: Lakivaliokunta esittää hyvksyttäväksi muutoksia kirkkolakiin. Se puoltaa myöskin, että eduskunta Suomen kansan nimessä hyväksyisi nämä muutokset, vaikka se samainen kansa ei ole koskaan täydellisesti hyväksynyt koko tätä kirkkolakia. Kirkkolaki on pääasiallisesti pappien ja heitä likellä seisovien sielujen tekemä ja on muodostettu siitä syystä, kun raamattu on heidän mielestään epäselvä, varsinkin eräässä kohdassa, jonka hengelliset virkamiehet antaisivat olla selvän, nimittäin uskonnonpakkoasiassa ja, mikä vielä tärkeämpi, pappien palkkojen turvaamisessa. Nämät kaksi seikkaa ovat panneet papit vuosisatoja työskentelemään laatiessaan semmoista kirkkolakia, joka kaikessa tapauksessa turvaisi heille perustuslaillisen ryöstöoikeuden ja vähentäisi heidän velvollisuutensa mahdollisimman pieniksi sekä laajentaisi heidän valtansa kansan ylitse. Heidän mielestään on raamatussa aukko tällä paikalla ja se täytyy korvata kunnollisella kirkkolailla. Totta kyllä on, että se kirja ei pane kellekään pakkoa uskonasioissa, vaan antaa kaikille vapauden siinä suhteessa. Totta on myös se, että se kirja määrää ankarat velvollisuudet noudattajilleen ja määrää tekemään tätä palvelusta, ilman vallan tavoittelua ja ilman palkkaa. Mutta onko tämä sen opin heikko puoli, kuten kirkkolain tekijät tahtovat sanoa, vai vahva puoli, siitä ollaan eri mieltä. Emme me saata mielellämme hyväksyä sellaista lakia kirkolle, jonka jokainen pykälä on vastoin ihmisoikeutta ja selvää raamatunkin sanaa. Lukemattomat kansanjoukot kunnioittavat raamatussa lausuttuja totuuksia, mutta eivät he kunnioita kirkkolakia, noita perustuslaillisia köyhänriistämisoikeuksia. Koko sivistynyt maailma hämmästynee kuullessaan, että Euroopan kansanvaltaisin eduskunta vahvistaa pakollisesti noudatettavaksi tällaisen lain. Meidän silmissämme tämä ensi katsannolla näyttää hyvältäkin. Papisto näyttelee muka suurta alttiiksiantavaisuutta, lupaa antaa ehtoollista, jos jotkut, se on useammat, sitä pyytävät. Yhdelle ei kannata antaa. Vieläpä lupaa mennä vihittyihin rukoushuoneisiinkin sitä jakamaan. Tämä lienee kyllä suloista kuulla ryysyköyhälistölle, mutta onkohan heillä tarpeellisia vaatteita tällaiseen juhlatilaisuuteen? Ei sinne käy läh-

teminen paljain jaloin. Siitä voi tulla skandaali. Valitetaan, ettei köyhälistö käy kirkossa, ja lienee siinä perääkin. Mutta sinne on sellaisen kamala mennä, jonka ehkä on saatavat maksamatta. Ei ainakaan haluta Herran ehtoolliselle, sillä siihen on edeltäpäin saatava lupa määrätunnilla pastorinkansliassa. Sitä paitsi saloseutujen taa on vaikea saada tietoa, milloin sellainen vastaanottotilaisuus on. Asia ei tämän lakimuutoksen kautta tule ollenkaan paremmaksi. Erään pitäjän kirkkoherra kerrankin, ei kauvan sitten, sydäntalvella lohdutteli köyhälistö-ystäväänsä ilmoittamalla, että hän kevätpuoleen tulee antamaan ehtoollista, jahka ilmat lämpenevät ja tulee muitakin. Edelleenkin jää asia samalle kannalle. Tusinakaupalla he saavat hengellistä hoitoa. Meidän pitäisi nyt uudistaa tällainen laki. Mielestäni olisi paras antaa pappien levätä entisen lain perusteella.

Raamattu kehottaa käymään leskiä ja orpoja oppimassa, mutta tämä ei liene kirkkoherrain arvon mukaista. Apostolienteko-raamattu kertoo, että kristityt alkuaikoina jakoivat Herran ehtoollista joka huoneessa, mutta kirkkoherrain kunnia ja mukavuus ehkä vaatii, että se pitää olla tarkoitukseen vihitty huone. Sinne on köyhälistön saavuttava, jos meili. Mutta onko se kaikille mahdollista, se on eri asia. Olemme kyllä lukeneet, että se kaikkein korkein ei asu käsillä raketuissa temppeleissä, mutta tämä laki sanoo, että siellä asuu kuitenkin kirkkoherra. Luterilainen papistomme on jo liki 300 vuotta laatinut meille lakeja ja hyviä ne jo alkavat olla. Ilman papiston lupaa ei saa ihminen syntyä, ilman papiston lupaa ei hän ole sovelias kasvamaan eikä elämään, ilman sen lupaa ei saa kansalaisoikeutta, ilman sen lupaa ei saa mennä avioliittoon, ja vihdoin, ilman papiston lupaa ei saa häntä kuoltuaan kätkeä maan multaan. Ja kaikki tämä vaan sentähden, että kirkkoherroille säilyisi varmat tulot. He kyllä saarnaavat uskoa Jumalaan, mutta itse he kuitenkin uskovat materiaan. Esitän siis 59 §:n hylättäväksi siitä syystä, kun se ei ole parempi entisestään.

Kirkko on koettanut erityisellä mielihalulla valloittaa avioliitonvahvistamisoikeuden, oikeuden semmoisen, johon ei ainakaan raamattu anna aihetta. Mutta siitä on ollut kirkolle varmoja etuja, ei ainoastaan runsaita tuloja, mutta vielä varma lisä papiston auktoriteettiin. Avioliitto pappien kädessä merkitsee paljon nykyisen kirkon muuten tyhjässä tynnyrissä. Kristikunnan alkuaikoina ei kirkko ollenkaan puuttunut avioliitonsolmimisasiaan. Noin vuoden 200 paikoilla Tertullianus kehoitti kumminkin uskovia avioliittoon mennessään ottamaan kirkon onnentoivotukset, jota kehoitusta harvat käyttivät. Augustinus määräsi 5:nnellä vuosisadalla avioliittoon vihkimisen sakramentiksi, mutta vielä 6:nnella sataluvulla ei pidetty tapana vihkiä avioliittoon. 8:nnella vuosisadalla sitä kuitenkin siellä ja täällä käytettiin. Vasta n. k. lateraanikokouksessa 1215 järjestettiin asia. Se tapahtui paavinvallan kukoistusaikana. Siellä määrättiin kolmikertainen aviokuulutus kirkossa tehtäväksi. Ja samassa kokouksessa päätettiin myös ottaa käytäntöön inkvisitsiooni eli kidutusoikeus, kirkolle tottelemattomain kurittamiseksi. Tämä kohta on erittäin tärkeä tämän 73 §:n ymmärtämiseksi.

Mutta koko paavin valta ei kuitenkaan kyennyt siviliavioliittoa lopettamaan. Uusi aika koitti. Ja totuutta ruvettiin etsimään tarkemmin. Lutherilta kysyttiin, mitä hän avioliitosta ajattelee? Hän vastaa suoraan: „Avioliitto on maallinen toimi, minä en tahdo sekaantua siihen". Mutta kuitenkin Lutheruksen kuoleman jälkeen Tridentin kokouksessa 1562—64 uudestaan päätettiin avioliitto kirkolliseksi, kolmine kuulutuksineen, kuten se nyt on meillä. Tämä oli paavilaisten ja luterilaisten yhteinen kokous ja päätökselle pyydettiin paavin vahvistus. Tämän pykälän on siis paavi jo pari kertaa vahvistanut. Eikö tuo jo liene sillä hyvä? Tämän päätöksen nojalla sitten vuosisatoja sekä paavin että Lutherin kirkossa pidettiin avioliiton solmiminen kirkon monopoolina, siksi kunnes Ranskan vallankumous saattoi vallankumouksen tälläkin alalla, ei ainoastaan Ranskassa, vaan melkein kaikissa Europan maissa.

Nykyään kirkollinen avioliitto on oikeudeton suurimmassa osassa Länsi-Eurooppaa; siviliavioliitto on ainoa luvallinen avioliiton solmimiskeino Ranskassa, Alankomaissa, Rumaniassa, Italiassa, Sveitsissä, Saksassa ja Unkarissa. Valinnainen avioliiton solmimismuoto on Suur-Britanniassa ja Yhdysvalloissa. Siviliavioliitto on suvaittu kaikkialla muualla Euroopan maissa, paitsi Suomessa ja Venäjällä, jossa kuitenkin kerrotaan suuren vapauden vallitsevan varsinkin vanhauskolaisten keskuudessa. Valio-

kunnan enemmistö yhdessä kirkolliskokouksen kanssa päättää pysyttää maamme tässä suhteessa aivan erikoisasemassa, siis papillisena valtiona. Mutta minä kuitenkin esitän, että tämä 73 pykälä hylättäisiin siitä syystä, että kirkko tässä yhä edelleen pyrkii määräämään sen, kutka saavat mennä avioliittoon.

Hautauspykälät ja riitelemispykälän minä esitän myös hylättäviksi, sillä niissä ei kummassakaan ole mitään todellista uudistusta.

Ed. Lindelöf: Jag kan icke för min del godkänna den ståndpunkt, som kommer till uttryck såväl på vissa ställen i motiveringen, som i en af de till betänkandet fogade reservationerna och som går ut därpå, att landtdagen icke borde medverka till de framsteg i frisinnad riktning på kyrkolagstiftningens område, som här föreslås, endast på den grund att dessa framsteg äro så små. Man anser på detta håll, att man fastmer genom att vägra att medverka till dylika små framsteg borde göra situationen för kyrkan själf olidlig och därigenom tvinga den att för sin del sträfva till en skilsmässa från staten. Jag vill här icke uttala mig om själfva idén om en skilsmässa mellan stat och kyrka, som jag i många afseenden finner sympatisk och som kanske är ett framtidsmål, till hvilket vi här i landet en gång skola komma. Men hvad jag vill uttala, är det, att det icke är på denna väg, som de, hvilka ifra för en sådan skilsmässa, böra söka befordra den. Till och med om man betraktar kyrkan som en fiende, hvilket man på några håll tyckes göra, anser jag det icke vara humant att direkt motsätta sig framsteg, som denna institution vill göra i en riktning, hvilken man dock själf måste godkänna. Det är på dessa grunder jag i princip är med om att möjliggöra här föreslagna framsteg, om de också i min tanke äro mindre än de hade bort vara.

Hvad särskildt det andra af de föreliggande förslagen vidkommer, det nämligen, som afser en förändring af kyrkolagens 73 §, har det icke undgått mig, att själfva uttryckssättet „man eller kvinna, som icke genomgått skriftskola" icke är så tydligt som önskvärdt hade varit, och det tyckes äfven framgå ur betänkandets motivering, att inom lagutskottet i någon mån olika uppfattningar rådt beträffande den tolkning, som i praktiken kunde givas ett sådant stadgande. Om så vore, att trots denna förändring konfirmationen fortfarande komme att vara ett nödvändigt villkor för erhållande af lysning, skulle jag icke ett ögonblick tveka att förorda förkastande af detta förslag, ty då vore enligt min tanke framsteget så obetydligt, att det icke mera kunde kallas ett framsteg, utan då förelåge fastmer allt skäl att genom ett afslag framtvinga en fullkomligt tydlig lagstiftning på detta område. Konfirmationen med dess vid omogen ålder afgifna vidt syftande löften är för många unga män och kvinnor ett hårdt samvetstvång, det tror jag erfarenheten till fullo skall kunna intyga. Det förefaller mig emellertid, som om 48 § i kyrkolagen borde tolkas så, att konfirmation är obligatorisk endast för sådana barn, som förklara sig vilja begå nattvarden, och att den icke vidare bör kunna uppfattas såsom ett nödvändigt villkor för erhållande af lysning. I den öfvertygelsen att denna tolkning kommer att följas, kan jag äfven för min del samtycka till bifall till denna del af här föreliggande ändringsförslag till kyrkolagen.

Jag ber att ännu få yttra några ord om det stycke af motiveringen, som i den första reservationen föreslås till strykning ur betänkandet. Jag vill icke säga att den tanke, som underligger detta ställe, blifvit på bästa sätt uttryckt eller att motiveringens sammanhang här skulle vara fullt tillfredsställande. Dock kan jag icke underlåta att skänka en viss sympati åt själfva denna tanke som sådan. Så länge vi icke hafva någon lagstiftning om civiläktenskap, är faktiskt lysning den enda möjliga formen för ingående af ett lagligt äktenskap, alltså den enda möjliga formen för åtnjutande af hvad som måste anses vara en allmänt mänsklig rättighet. Och innan en lagstiftning om civiläktenskap finnes, kommer sålunda åtminstone genomgången skriftskola att vara ett nödvändigt villkor för äktenskaps ingående. Jag anser för min del att man äfven här hade kunnat taga steget ut och låta 2 mom. i 73 § helt och hållet utgå. Detta så mycket mera som här ju icke är fråga om kyrkans rätt att af sina medlemmar fordra en kristlig uppfostran, utan endast därom, huruvida skriftskolegång skall vara ett nödvändigt villkor för beviljande af lysning. Jag vill emellertid icke med bestämdhet påyrka, att denna mening skall kvarstå i

motiveringen, emedan jag har mig bekant, att kyrkomötet samtyckt till en lagstiftning om civiläktenskap, och kyrkan därför icke kan beskyllas för att i detta hänseende afsiktligt vilja utöfva något tvång.

Ed. Björkstén: I likhet med landtdagsman Lindelöf anser jag det vara af största vikt vid afgörandet af denna fråga att veta, huruvida konfirmationen hör till skriftskolegången eller icke. Med anledning häraf har jag försökt, i den mån tiden det medgifvit, att vinna full klarhet härutinnan. I sådant syfte har jag bland annat genomgått senaste kyrkomötes samtliga handlingar i förevarande ärende. Därunder har jag emellertid funnit, att hvarken i kyrkolagsutskottets betänkande eller under diskussionerna vid senaste kyrkomöte den omständigheten i minsta mån berörts, huruvida konfirmationen hör till skriftskolegången eller icke. I betraktande häraf och af otydligheten i kyrkolagens 48 §, är det något vanskligt att afgifva ett absolut bestämdt votum i denna fråga. Emellertid tror jag mig kunna nära nog med fullkomlig säkerhet försäkra, att konfirmationen icke hör till skriftskolegången samt att prästerskapet, såvida föreliggande förslag blir lag, icke har någon möjlighet att uppställa konfirmation såsom villkor för lysnings erhållande och därigenom för äktenskaps ingående. Denna min öfvertygelse grundar jag hufvudsakligast därpå, att konfirmationen har en helt annan upprinnelse än skriftskolegången, samt att i konfirmationen icke ingår något undervisande moment, utan endast tagandet af löften och försäkringar.

Ed. Rosenqvist: Då det nu blott gäller att remittera frågan till stora utskottet och jag är medlem af detta utskott, har jag icke begärt ordet för att uttala mig beträffande frågan i hela dess vidd. Det är endast en punkt i hrr Lindelöfs och Björksténs andraganden, som föranledt mig att nu begära ordet.

Enligt min mening är det absolut säkert, att den ändring af 73 §, som här föreslås, icke afser att bibehålla konfirmationstvånget, icke afser att bibehålla den ordning, att konfirmationen skulle vara ett villkor för erhållande af lysning och sålunda för ingående af äktenskap. I trettio års tid har man kämpat för aflägsnandet af det såkallade nattvardstvånget, men det har under hela denna tid icke fallit någon, vare sig vän eller motståndare till nattvardstvånget, in att det s. k. nattvardstvångets afskaffande skulle innebära blott ett aflägsnande af nattvardens begående, men icke konfirmationen såsom villkor för erhållande af lysning för ingående af äktenskap. Och genomläser man protokollen från våra kyrkomöten och kyrkolagskommitténs handlingar, hvilka mångfaldiga gånger berört denna fråga, skall man ej häller i dem finna något stöd för detta godtyckliga antagande, att det här skulle gälla bibehållandet af konfirmationen såsom villkor för ingående af äktenskap. Genomläser man kyrkolagen och kyrkohandboken, skall man äfven finna, att förutsättningen här är uppenbart den, att sedan skriftskolan genomgåtts, det står för den, som genomgått skriftskolan, fullkomligt fritt att låta konfirmera sig eller icke.

På grund af det sagda och på grund af åtskilligt annat, som kunde tilläggas, vill jag därför framhålla, att enligt min uppfattning ingen tvekan i denna punkt kan råda. Det är fullkomligt säkert, att den ändring af 73 §, som här nu föreslås, alls icke afser att bibehålla konfirmationstvånget. Till detta resultat måste äfven den komma, som känner sambandet mellan konfirmationen, sådan den i vår kyrka nu är, och den första nattvardsgången. Äfven en ytlig insikt i sambandet mellan båda dessa akter förbjuder det antagandet, att det här vore fråga om att bibehålla konfirmationen såsom villkor för erhållande af lysning till äktenskap.

Ed. Hannula: Pyydän minäkin todeksi vahvistaa sen, mitä edellinen arvoisa puhuja on lausunut niiden kysymysten johdosta, jotka täällä on tehty siitä, mitenkä olisi rippikoulun käyminen tässä ymmärrettävä. On aivan selvää, että muusta ei ole puhe kuin ainoastaan rippikoulun käymisestä. Jos olisi tarkoituksena jotain muutakin, siihen suuntaan kuin ovat ajatelleet ne, jotka ovat epäilleet tämän käsitteen merkitystä, niin silloin olisi puhuttu Herran ehtoolliselle lasketuista, s. o. admitteeratuista. Siitä nyt ei ole ollenkaan puhe. Että kirkolliskokouksessa koskaan ei ole ollut tämä käsite sen enemmän selvittelyn alaisena, tulee siitä, että sitä on pidetty niin selvänä, ettei se ole mitään selvitystä kaivannut. Ja jos jos-

kus tahtoisi joku yksityinen pappi selittää sen epäiltyyn suuntaan, olisi se tuomittava mielivallaksi, joka helposti olisi ehkäistävissä.

Ed. Anni Huotari: Tuntuu omituiselta, että nyt, kun odotamme uudistuksia kirkoltakin, se lähettää tällaisia mitättömiä uudistuksia ikäänkuin silmien peitteeksi. Esimerkiksi tämä ensimäinen osa, jossa ollaan myöntävinään ehtoollisen jakaminen rukoushuoneessa, on sellainen, että toisella kädellä taas otetaan mitä toisella on annettu, ja jätetään asia tuomiokapitulien ja pappien mielivallasta riippuvaksi. Sillä ei siis ole minkäänlaista todellista merkitystä koko tällä uudistuksella. Samoin toinen osa. Täällä on selitetty, että kasteenliiton uudistus ei olisi rippikouluun kuuluva, mutta valiokunnassa ei ole varmasti sitä sanottu. Jotkut sanoivat, että se ei siihen kuulu, mutta varmaan sitä ei sanottu. Mahdolliseksi siis jäisi pakottaa lapsia kasteen liiton uudistukseen, joka olisi samanlaista omantunnon pakkoa kuin ehtoollispakko. Tällä alalla on jo toivottu todellisia uudistuksia. Tämä pakollinen ehtoollisella käyminen olisi jo saatava poistetuksi. On toivottu, että kirkko nyt olisi astunut koko askeleen, ettei nimittäin tarvitsisi rippikoulua käydä. Sentähden minä ehdotan, että nämä kaksi ensimäistä osaa hyljättäisiin. En toisiakaan hyväksy, niiden uudistusten puolesta, sillä samanlaisia ne ovat, mutta pidän ne enemmän mitättöminä, joten niitä vastaan en tahdo erityisesti mitään sanoa.

Ed. Roos: Jag begärde ordet i anledning af landtdagsmännen Lindelöfs och Björksténs uttalanden, och jag tror att ett tillräckligt tydligt svar på de frågor, hvilka de uppkastat, kan finnas ur kyrkolagskommitténs motivering. Kyrkolagskommittén, hvilken förberedt utarbetandet af kyrkolagen, yttrar sig nämligen uti motiveringen till 48 § på följande sätt: „Då det i denna paragraf heter, att konfirmation skall anställas med de barn, hvilka efter slutad skriftskola önska begå Herrans heliga nattvard, så ligger däruti uttaladt, att också till konfirmation och Herrans nattvard ingen skall tvingas, utan att detta må bero på hvars och ens egen självbestämning, sedan han erhållit den undervisning i kristendomen, som en sådan självbestämning, om den skall kunna vara sann, nödvändigt förutsätter."

Pyysin puheenvuoroa saadakseni lukea yhden kohdan kirkkolain motiiveista. Kirkkolakikomitea lausuu nimittäin, kun se perustelee sitä pykälää (48 §), johon äsken viitattiin: „Kun tämä pykälä sanoo, että tunnustusjuhlallisuus on pidettävä niille lapsille, jotka rippikoulun päätyttyä haluavat käydä Herran pyhälle ehtoolliselle, niin on tässä julkaistuna ettei julkiselle tunnustuksellekaan ja Herran ehtoolliselle ole ketään vaadittava, vaan se saa olla itsekullekin vapaan tahdon vallassa, sitte kun hän on saanut kristillisyydessä sen opetuksen, mikä sellaiseen vapaatahtoisuuteen välttämättömästi tarvitaan."

Ed. Lundström: Den nådiga propositionens 73 § 2 mom. föreskrifver, att för utgifvande af lysning man och kvinna bör hafva genomgått skriftskola, och har man här velat göra gällande att icke genom detta villkor om genomgången skriftskola äfven konfirmation skulle påtvingas. Jag vill icke inlåta mig på hårklyfverier i detta afseende. Min öfvertygelse är den, att konfirmationen också hädanefter kommer att af prästerskapet påtvingas. Men det är en annan synpunkt jag här vill draga fram. Jag minnes, och enhvar som genomgått skriftskola torde minnas, att i densamma på lärjungarne ställes krafvet, att erkänna sanningarna i katekesen af trosbekännelsen och de heliga sakramenten. Då blir man äfven tvungen att godkänna nattvardens sakrament. Jag tror nu visserligen att en konfirmand, en skriftskoleelev, som icke godkänner nattvardens sakrament, föga nog kommer att begagna sig af densamma. Men erkänner han en gång icke nattvarden, så har han det för sig att af skriftefadren icke varda godkänd i skriftskolan. Det är alldeles säkert, att man icke kan anses ha genomgått skriftskolan med mindre man erkänner de sanningar, som skriftefadren föreskrifver. Således är enligt min tanke det förslag, som kyrkomötet tillställt oss, af ingen betydelse i fråga om villkoret för lysnings uttagande. Jag tänker mig en yngling, som inser det absurda i trosbekännelsen och mycket annat, som förekommer i katekesen, helt frankt säga åt sin skriftefader, att han icke kan tro på nattvarden och sakramenten; menar ni nu, mina goda herrar kyrkoherdar, ni, som sitten här, att ni utdimitteren en dylik konfirmand ur skriftskolan? Kunnen

I gifva honom intyg på att han verkligen fattar innebörden af skriften, då han förklarar att han icke godkänner densamma? Svaret härpå blir enligt min tanke: I kunnen icke gifva honom ett intyg på att han genomgått skriftskolan. Den blir således endast ett tomt sken denna nu tilltänkta reform från kyrkomötets sida och därmed förfalla också de uttalanden hrr Lindelöf och Björkstén här gjort, nämligen, att man också med bibehållande af skriftskolan skulle kunna utfå lysning. Jag tänker mig nämligen, såsom jag redan framhöll, att man måste erkänna de sanningar, som ingå i katekesen, innan man kan bli utdimitterad. Jag anser därför att § 73 i lagförslaget icke gifver några som hälst garantier för utfående af lysning och förkastar alltså, i likhet med undertecknarne af andra reservationen, kyrkomötets alla framställningar.

Ed. Malmivaara: Sen lisäksi mitä jo on täällä huomautettu pyydän lausua, ettei K. L:n 48 § sanamuodoltaan anna aihetta muuta kuin yhdenlaiselle tulkinnalle. Se nimittäin kuuluu: „Niille lapsille, jotka rippikoulun päätettyänsä on katsottu kristillisesti valmistuneiksi j. n. e., pidettäköön kirkossa julkinen kasteenliiton uudistustoimitus." Rippikoulun päättäminen on siis tässä toinen asia, toinen taas konfirmatsioonitoimitus. Käsillä oleva muutosehdotus pykälään 73 säätää: „Kuulutusta älköön annettako miehelle taikka naiselle, joka ei ole rippikoulun käynyt." On aivan mahdotonta vetää konfirmatsioonia tämän sanamuodon piiriin.

Ed. Kotonen: Se omituinen asema, jossa tämä eduskunta on kirkkolain säätämiskysymyksiin nähden, kun emme voi muuta kuin hyväksyä semmoisinaan tai hyljätä kirkkolakia koskevat esitykset, vaikuttaa että täytyy koettaa perusteluissa saada esille mielipiteitä ja toivomuksia niistä kysymyksistä, jotka kulloinkin ovat ratkaistavat. Nyt lakivaliokunnassa, niinkuin näkyy mietinnöstä ja siihen liitetystä vastalauseesta, oli toisia, jotka tahtoivat kaikki tämän esityksen eri kohdat hyljättäviksi, koska eivät pidä niitä todellisina parannuksina, ja katsoivat että jarruttamalla näitä pikkuparannuksia saataisiin pitemmälle meneviä toisia parannuksia. Toiset valiokunnassa, enemmistö, taas pitivät kuitenkin tällä hetkellä parempana hyväksyä esityksen että edes jotakin lievennyksiä näihin vanhentuneihin ja epäinhimillisiin kirkkolainmääräyksiin saataisiin. Enemmistön keskuudessa, mikäli nyt erityisesti tulee tähän rippikoulun käynnin vaatimiseen, oli kolme eri ajatusta. Toiset olivat samalla kannalla kuin armollinen esitys, nimittäin että rippikoulun läpikäynti on edelleenkin säilytettävä ehtona avioliiton solmimiseen. Toiset olivat sillä kannalla, ettei läpikäyntiä vaan rippikouluopetuksen saaminen on pidettävä avioliittoon menon edellytyksenä. Kolmannet taas katsoivat että olisi kerrassaan pitänyt poistaa rippikouluopetuksen saantikin avioliittoon menon ehdoista, koska nämä kaksi asiaa, nimittäin avioliitto, joka on kokonaan yhteiskunnallinen asia, ja rippikoulunkäynti, joka tarkoittaa uskonnollisen opetuksen saantia, eivät ole missään tekemisessä keskenään.

Valiokunnan mietinnössä sivulla 4 on lause: „Nyt ehdotettuun muutokseen nähden on valiokunnan enemmistössä tosin tuotu esiin epäilyksiä sen johdosta, että rippikoulunkäynti on pantu aviokuulutuksen ehdoksi." Tässä on siis esitettynä niiden valiokunnan jäsenten kanta, jotka mainitsin toisena järjestyksessä. Taas niiden valiokunnan jäsenten kanta, jotka yhtyvät kirkolliskokouksen mielipiteisiin, ilmenee itse esityksessä. Ei ollut siis muuta keinoa niillä, jotka kokonaan tahtoivat poistaa rippikoulun opetuksen saamisen avioliiton edellytyksenä olemasta, kuin valiokunnan mietintöön laatia juuri se lause, jota vastaan ensimäinen vastalause on pantu ja jota täällä on vaadittu poistettavaksi, nimittäin lause, jossa sanotaan, että rippikouluopetuksen saanti kokonaisuudessaan olisi pitänyt tässä poistettaman olemasta vaatimuksena avioliiton solmimiseen. Minä en siis näe, niinkuin ensimäisen vastalauseen allekirjoittajat ovat katsoneet asianlaidan olevan, että tätä lausetta voitaisiin mietinnöstä poistaa tekemättä suoranaista vääryyttä niille valiokunnan jäsenille, joiden mielipide ilmenee tässä lauseessa ja yksinomaan juuri tässä lauseessa.

Muuten kaiken sen jälkeen, mitä lakivaliokunnassa on kuultu tässä asiassa, on minuun ainakin tehnyt sangen virkistävän vaikutuksen kuulla m. m. juuri ed. Lindelöfin lausunto asiasta.

Ed. Ingman: Minussa ovat herättäneet mielenkiintoa ne mielipiteet, jotka esiintyvät toisessa ja kolmannessa vastalauseessa ja jotka vähemmistön mielipiteinä ovat kerrotut myöskin valiokunnan mietinnössä. Valiokunnan sosialidemokraattinen vähemmistö sanoo ajavansa kirkon ja valtion eroa. Mutta tämä sama vähemmistö on vakuutettu siitä, että kirkko ei millään muotoa tahdo suostua tähän eroon, vaan että se pitää kiinni joka kohdassa yhteydestään valtion kanssa, ja että sentähden on käytettävä kuristustoimenpiteitä, jotta saataisiin kirkko ottamaan alote eroa varten tarvittaviin toimenpiteisiin. Valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet näkyvät olevan eri mieltä siitä, kuinka voimakkaat toimenpiteet siinä suhteessa ovat välttämättömät. Jotkut heistä arvelevat, että kirkon alalla voidaan eräissä kohdin sallia tapahtuvan pikkuparannuksia, mutta toiset ovat sitä mieltä, että kaikki parannukset kirkon alalla ovat valtion puolelta tykkänään estettävät, sillä vähemmillä toimenpiteillä ei kirkko luovu yhteydestään valtion kanssa.

Minä nyt rohkenen olla sitä mieltä, että yhteys valtion kanssa ei ole kaikin puolin kirkolle niin erityisesti rakas. Ja mielestäni kirkko on eräissä kohdin aivan viime vuosina osoittanut, että se ilman minkäänlaisia pakkotoimenpiteitä suostuu pitkälle meneviin erottamistoimenpiteisiin. Semmoiseksi täytyy nyt ennen muuta katsoa yleistä uskonnonvapautta. Onhan tunnettua, että kirkolliskokous antamassaan lausunnossaan on asettunut yleistä uskonnonvapautta puoltamaan.

Toinen side, joka yhdistää kirkon ja valtion toisiinsa, on voimassa oleva avioliittolainsäädäntö. Mutta tunnettua on, että kirkolliskokous siihenkin nähden ilman mitään ulkonaista pakotusta, ilman kuristustoimenpiteitä, on puoltanut siviiliavioliittoa. Tosin kirkko ei avioliittolainsäädännön alalla voine asettua sille kannalle kuin sosialidemokraattinen puolue ehkä tahtoisi, mutta minä epäilen, tokkohan Suomen eduskuntakaan sille kannalle menee. Ajattelen lähinnä niitä vaatimuksia, joita sosialidemokraattisen puolueen naisjärjestöjen kokous Lahdessa äskettäin hyväksyi, jossa enemmistö oli sitä mieltä, että se ei voi hyväksyä pakollista avioliiton vahvistamista missään muodossa, vaan olkoon avioliiton solmimistapa kunkin yksityisen asia. Minä luulen, ettei missään sivistysvaltiossa, aivan riippumatta kirkosta ja papeista, tällaista lainsäädäntöä panna toimeen, ja onnettomuus olisi, jos semmoiseen pyrittäisiin, sillä se ei tosiaankaan olisi mikään edistys vaan se olisi taantumusta aivan ihmiskunnan alkukehitysasteille takaisin.

Mutta niinkuin sanottu, kirkko on osoittanut, että se ilman kuristustoimenpiteitä kyllä suostuu höllentämään niitä siteitä, jotka yhdistävät sitä valtioon. Ja minä luulen, että jos käydään tarkastamaan niitä siteitä, mitkä vielä ovat jäljellä, niin niissäkin on useampia, joihin nähden kirkolla ei ole mitään erityistä syytä pitää lujasti kiinni asian nykyisestä tilasta. Esim. sillä alalla, josta nyt on kysymys, kirkollisen lainsäädännön alalla, en voi käsittää mitä kirkolla olisi sitä vastaan, että valtio luopuisi siitä oikeudesta, mikä sillä tällä alalla on, ja joka nyt näyttää eduskuntaakin niin suuresti rasittavan. On ennen tässä yhteydessä huomautettu siitä taloudellisesta yhteydestä, mikä on olemassa kirkon ja valtion välillä. Asianlaitahan nyt on sellainen, että kirkon taloudellisissa asioissa säätää valtio yksin lakeja. Kirkolliskokouksella ei ole kirkon tärkeimmissä taloudellisissa asioissa edes lausunto-oikeutta. Jos eduskunta ja erittäin sen sosialidemokraattinen puolue tahtoo suoda verotusoikeuden kirkolle itselleen, niin epäilemättä kirkko tulee mielellään ottamaan sellaisen oikeuden vastaan. Ja mitä muihinkin siteihin tulee, jotka tätä nykyä yhdistävät kirkkoa ja valtiota, niin luulen, että niissäkin on useita, joita kirkko höllentää aivan ilman kuristustoimenpiteitä. Tahdon vielä ainoastaan mainita sen tunnetun tosiasian, että se, mitä muualla maailmassa sanotaan siviilirekisterinpidoksi, nykyään on kokonaan kirkon tehtävä, mutta jos eduskunta tahtoo vapauttaa kirkon kaikesta rekisterinpidosta, niin tietysti kirkko senkin on kiitollisuudella ottava vastaan.

Näin näyttää minusta siltä, että jos yksityiskohtia myöten käydään tarkastamaan niitä siteitä, jotka nykyään kirkkoa ja valtiota yhdistävät, useat niistä ovat senlaatuisia, että kirkko voi mielellään suostua uudistuksiin, jotka tarkoittavat sen enempää eroittamista valtiosta. Mutta on huomattava, että useat näistä siteistä ovat senlaatuisia, että kirkolla ei ole aloteoikeutta, kun on kysymys niiden katkomisesta, vaan että aloteoikeus on valtiolla.

Merkillistä ja merkille pantavaa on joka tapauksessa, että vastalauseitten allekirjoittajat

tarkasti varovat käydä vähääkään määrittelemään, mitä he tarkoittavat kirkon ja valtion erottamisella. Nähtävästi he käsittävät, että puhe kirkon erottamisesta valtiosta on taikalausetapa, ainoastaan silloin, kun ei ensinkään selitä, mitä siihen sisältyy. Kun sitä vastoin käy katsomaan, mitä se sisältää, niin huomaa, että asia on varsin toisin, kuin mitä on tahdottu luulotella.

Kun olen tällä kannalla, enkä siis luule, että kirkolla on syytä niin erityisen lujasti kaikissa kohdin pitää kiinni yhteydestä valtion kanssa, niin minä en näe, että pitäisi kellään olla syytä ehdottaa sellaisia kuristustoimenpiteitä, jommoisia herrat sosialidemokraatit nyt ehdottavat. Enkä voi olla lopuksi huomauttamatta, että kirkko niinä vuosisatoina, jolloin se on toiminut yhdessä valtion kanssa tämän Suomen kansan hyväksi, joka tapauksessa on suorittanut tehtävän, joka valtionkin kannalta on arvosteltava aivan korkeaksi. Se on ennen muuta opettanut aikoinaan Suomen kansaa lukemaan. Ja tahdon jättää sanomatta, kuuluuko vapauden, veljeyden ja tasa-arvoisuuden aatteisiin se, että silloin kuin ehkä katsotaan tarpeelliseksi käydä höllentämään sitä yhteyttä, mikä vuosisatojen aikana on vallinnut, se on tapahtuva siten, että valtio tarttuu rautaisella kouralla kirkon kurkkuun huutaen: Irti minusta ja se paikalla!

Ed. Airola: Toisen vastalauseen allekirjoittajana katson olevani pakoitettu hiukan oikomaan sitä selostusta, jonka ed. Ingman antoi allekirjoittamastani vastalauseesta, sekä niistä mielipiteistä, jotka mietinnön sivuilla 2—3 esittävät vähemmistön kannan. Hän sanoi vastalauseentekijäin suosittelevan kuristustoimenpiteitä kirkolle. Olen kirjoittanut sen vastalauseen, mutta en minä näe siellä mitään sellaisia kirkon kurkkuun-käymisehdotelmia. Vastalauseessahan asetutaan vaan sille kannalle, että koska kirkko ei ole suostuvainen saattamaan kirkon ja valtion välisiä suhteita siedettäviksi, koska se ei ole suostuvainen mihinkään todellisiin uudistuksiin, olisi eduskunnan puolelta asetuttava samalle kannalle, sanottava, että koska te, kirkon miehet, ette suo yhtään helpotusta meidän asemaamme, me mittaamme samalla mitalla, koetamme päästä teistä niin paljon erilleen, kuin se nykyisten lakien voimassa ollessa on mahdollista, s. o. kun te ette tuo esille sellaisia muutosehdotuksia, joista olisi hyötyä, joiden aikaansaaminen olisi suotava, niin me emme kajoa niihin toisiinkaan.

Vastalauseentekijät eivät edes asetu vastustamaan kaikkia muutosehdotuksia kirkollislakiin. Sivuilla 2—3:han puhutaan ainoastaan niistä tärkeimpiä asioita koskevista muutosehdotuksista, jotka eivät sisällä todellista parannusta oleviin oloihin.

Siis tärkeimpiä asioita koskevista muutosehdotuksista olisi hylättävä ainoastaan ne, jotka eivät sisällä todellista uudistusta, vaan ovat, kuten esim. tämä ehtoolliskysymystä koskeva muutosehdotus, ainoastaan näennäisiä, joilla tahdotaan hämärtää yksinkertaisten ihmisten silmiä.

Toisessa vastalauseessa taas ehdotetaan lisäksi, että olisi hylättävä myöskin ne joutavanpäiväisiä pikkuasioita koskevat muutosehdotukset, jotka eivät valtion kannalta ole tärkeitä, mutta joita ehkä kirkko itse pitää tärkeinä jostain syystä. Jää siis jälelle joukko sellaisia muutosehdotuksia, jotka kyllä vastalauseentekijäinkin kannalta olisivat hyväksyttävät, nimittäin tärkeimpiä kysymyksiä koskevat muutosehdotukset, jos ne sisältävät ehdotuksen todelliseksi uudistukseksi. Jos esimerkiksi kirkolliskokous ehdottaisi äänioikeuden yleistytettäväksi ja yhtäläistytettäväksi, niin eivät vastalauseentekijät tahdo suinkaan, että eduskunta asettuisi sitä vastustamaan, tai jos tulee esille ehdotus uskonnonvapauden toteuttamisesta, niin eivät vastalauseentekijät ehdota sentapaistakaan muutosehdotusta vastustettavaksi. Siinä suhteessa siis on myös ed. Ingmanin selostus vastalauseentekijäin mielipiteistä väärä.

Mitä sitte tulee niihin ed. Ingmanin ylistelyihin, että kirkko muka olisi niin kovin suostuvainen ja taipuvainen pitkälle meneviin uudistuksiin, että se olisi jo hyväksynyt täydellisen uskonnonvapauden lakiehdotuksen, vieläpä siviiliavioliittolakiehdotuksenkin, niin tietäneehän ed. Ingman, joka hyvin tuntee kirkolliskokouksessa tehdyt päätökset, että ne ovat hyvinkin puolinaisia uudistuksia eivätkä sisällä ollenkaan täydellistä uskonnonvapautta, samoinkuin tuo siviiliavioliittoehdotuskin on hyvin suuressa määrässä puutteellinen. Hän myöskin, osoitteeksi siitä, miten taipuvainen kirkko muka olisi eroamaan valtion yhteydestä ja kaikennäköisiin muihin sovitteluihin, lausui, että jos sosialidemokraatit ja eduskunta ehdottaisivat, että kirkko saisi itse päättää ja määrätä

veroistaan, niin kirkko hyvin mielellään ottaisi sen ehdotuksen vastaan. Uskon kyllä, että jos kirkolle jätettäisiin oikeus — paitsi omia jäseniänsä — vielä mielinmäärin verottaa niitäkin, jotka eivät tahdo kirkkoon kuulua, niin kyllä kai herra Ingman ja kirkolliskokous olisivat hyvin kiitollisia siitä, sillä ainahan kirkonmiehille raha kelpaa, vaikka se pakanoiltakin tulisi.

Ed. Lundström: Af landtdagsman Ingmans lofprisande af kyrkomötet skulle man kunna draga slutsatsen, att ingen religionsfrihetskamp någonsin försiggått i vårt land, att ingen allmän opinion gjort sig gällande i denna fråga, att aldrig något tryck blifvit öfvadt på kyrkan, utan att kyrkomötet på frivillighetens väg gjort de medgifvanden som hr Ingman här omtalat. Denna slutsats kan man draga af hr Ingmans yttrande, men detta är att bortresonnera verkligheten. Det må nu blott erinras om, att efter jämförelsevis hetsiga diskussioner kyrkomötet fattade dessa beslut, och att vissa af dem kommo till med blott en rösts majoritet. Dessutom påminner sig hr Ingman kanske det tillfälle här, då hr Inborr inlämnade petitionen om kyrkans förhållande till staten. Hvilket motstånd väckte den icke inom centern, dit hr Ingman själf ju hör. Hr Ingman torde påminna sig detta. Detta och mycket annat visar, att kyrkan icke gör medgifvanden om den icke tvingas därtill. Den har tvungits till eftergifter genom århundraden. Och där det funnits en möjlighet till expansion, så har den alltid utvecklat sig utåt, men inåt endast af nödtvång. Och förhållandet mellan stat och kyrka kommer nog icke att ändras frivilligt eller genom initiativ af kyrkomötena.

Ed. Pärssinen: Kun sosialidemokraatit tässä kysymyksessä ovat asettuneet hylkäävälle kannalle, on ed. Ingman käyttänyt tilaisuutta hyväkseen lausuakseen, kuinka sosialidemokraattinen naisten edustajakokous Lahdessa olisi asettunut sellaiselle kannalle, että se katsoo avioliiton yksityisasiaksi. Näin ei kuitenkaan ole asianlaita. Tässä kokouksessa meni kysymys pakollisesta siviiliavioliitosta asianomaiseen valiokuntaan ja siellä valiokunta asettui sille kannalle, että vaaditaan pakollista siviiliavioliittoa. Kun ehdotus tuli kokoukseen, tuli sen mukana kokoukselle myöskin vastalause, jossa kaksi valiokunnan jäsentä asettui toiselle kannalle kuin mainittu valiokunnan enemmistö. He asettuivat valinnaisen siviiliavioliiton kannalle, mutta stiliseerasivat ehdotuksensa hyvin heikosti lausuen, että he tahtoisivat avioliiton solmimistavan vapaaksi, niin että sen voisi toimittaa joko pappi tahi voitaisiin se myöskin vahvistaa oikeuden edessä. Kun kokous sitte keskusteli asiasta, niin 24 äänellä 21 vastaan se hyväksyi tämän vastalauseen ja keskustelu oli hyvin lyhyt. Kun kuitenkin tämä ponsi, joka näin tuli päätökseksi, oli sekä epäselvä että ilman perusteluita, niin silloin kokouksen toiset osanottajat — myös sosialidemokraattiset naisedustajat — panivat vastalauseensa lausuen, että he ovat pakollisen siviiliavioliiton kannalla. Tähän vastalauseeseen yhtyivät kokouksen 21 äänioikeutettua edustajaa ja sitäpaitsi 9 läsnäollutta jäsentä, siis 30, itse asiassa siveellinen enemmistö kokouksen jäsenistä. Tämä osottaa siis, että ed. Ingmanin otaksuma ei pidä paikkaansa, vaan on selvää, että sosialidemokraattien taholla, ainakin mitä Lahden kokouksesta voi päättää, oltiin pakollisen siviiliavioliiton kannalla joskin toiset olivat valinnaisen siviiliavioliiton kannalla.

Mahdollsesti oli joitakin yksilöitä, joiden kanta tässä asiassa oli eroava näistä muista.

Tämä vaan selvitykseksi sen johdosta, mitä ed. Ingman sanoi, jottei nimittäin tästä asiasta leviäisi yleisölle vääriä tietoja.

Ed. Ingman: Pyydän ed. Pärssisen lausunnon johdosta mainita, että se tulkinta Lahden kokouksen päätöksestä, jonka tässä esitin, on minulla sanomalehdestä „Työläisnainen", jonka rouva Hilja Pärssinen tuntenee. Siinä sanotaan, sen jälkeen kuin on kerrottu kokouksen päätös, näin: „Senmukaan hyväksyisi yhteiskunta kirkollisen avioliittomuodon, siviiliavioliiton, monivaimoisuuden, sekalaiset suhteet j. n. e. eli oikeammin täydellisen anarkian julistamalla sen yksityisasiaksi". Jos minä olen erehtynyt, niin ovat ainakin ne tiedot, jotka olen esittänyt hyvin lähellä rouva Pärssistä.

Muuten en voi käydä täällä oikaisemaan ed. Lundströmiä ja Airolaa selvittämällä heille, kuinka esimerkiksi uskonnonvapauslaki ja avioliittolainsäädäntö ovat sellaisia, joissa kirkolliskokouksella on ainoastaan lausunto-oikeus ja joissa eduskunta ja hallitus päättävät mitä he tahtovat, riippumatta siitä, mitä kirkolliskokous on lausunut.

Ed. Pärssinen: Tähän ed. Ingmanin lausuntoon tahdon vaan vastata, että tuosta referaatista tietysti on vastuussa sen kirjoittaja ja hän teki sen sillä perustuksella, mitä ne, jotka olivat tyytymättömiä kokouksen päätöksiin, siinä, lausuessaan tyytymättömyyttään, sanoivat. Ja kuten sanoin niin kokouksen päätös on kyllä sekavanlainen, niin että se juuri aiheutti vastalauseen. Mutta todellisuudessa itse päätöksenkin takana oli kuitenkin osa sellaisia, jotka olivat valinnaisen avioliiton kannalla.

Ed. A. Jokinen: Minä tahdon vaan todentaa ed. Pärssisen lausunnon, mikäli se koskee työläisnaisten kokouksessa tehtyä päätöstä siviiliavioliiton suhteen. Niinkuin rouva Pärssinen on sanonut, voitti tämä valinnaisen siviiliavioliiton kanta kolmella äänellä. Jos ed. Ingman tahtoo totuuden tietää asiassa, niin hän hankkii tämän kokouksen pöytäkirjan, jossa on jokaisen puheenvuoron käyttäjän lausunto. Ei ollut mitään sellaista kokousta tämän edustajakokouksen yhteydessä, joka olisi ollut salainen, ja jonka lausunnot olisi poistettu pöytäkirjoista, joten joka sana, joka kokouksessa lausuttiin, voidaan nähdä pöytäkirjoista. Muuten pyydän lohduttaa ed. Ingmania sillä, että työläisnaiset voivat vastaisuudessa pidettävässä kokouksessa mahdollisesti muuttaa kantansa siihen nähden, että he hyväksyvät pakollisen siviiliavioliiton monta kertaa suuremmalla äänten enemmistöllä kuin nyt hyväksyttiin tämän valinnaisen siviiliavioliiton kanta. Ei meidän ole mahdoton tässä asiassa yhä edelleen kehittyä ja toivoisin, että ed. Ingman ottaisi vähän enemmän selvää asiasta, ennen kun hän käy täällä eduskunnassa vääristelemään jossakussa kokouksessa tehtyjä päätöksiä ja lausuttuja mielipiteitä.

Ed. Airola: Ed. Ingmanin oli turhaa tuoda kirkolliskokouksen puolustukseksi sitä seikkaa, että uskonnonvapauslakiesitys ei sellaisenaan ollut kirkolliskokouksen laatima ja kirkon alotteesta syntynyt, vaan että se oli hallituksen sille toimittama. Kun tiedetään, miten vastahakoisesti kirkolliskokouksessa suuri osa edustajista suostui periaatteessa hyväksymään tämän lakiesityksen, niin siitä voi päättää, että jos kirkolliskokous itse olisi sen esityksen laatinut alun pitäen ja kokonaan, niin se olisi vielä paljon huonompi.

Keskustelu ja asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee Suureen valiokuntaan, V. J:n 57 §:n 2 kohdassa säädetyssä tarkoituksessa.

2) Prokuraattorin kertomusta

(A. K.)

käsittelevää Lakivaliokunnan mietintöä n:o 1, joka täysi-istunnossa t. k. 8 p:nä pantiin pöydälle tähän istuntoon, edelleen esiteltäessä lausuu

Puhemies: Pyydän huomauttaa, että nyt esitetään jatkokäsittelyyn se osa mietintöä, joka alkaa sivulla 1 ja ulottuu sivulle 5. Viime keskustelussa tehdyt ehdotukset otetaan huomioon aivan samalla tavoin kuin jos ne olisivat nyt tehdyt. Sitä vastoin ovat pyydetyt, mutta käyttämättä jääneet puheenvuorot rauenneet, joten puheenvuoroa tulee pyytää uudelleen.

Keskustelu:

Ed. Söderholm: Såsom stöd för det yrkande landtdagsman Kotonen senast gjorde, att minoritetens åsikt på de sidor af betänkandet, som här äro i fråga, skulle af landtdagen godkännas, hänvisade hr Kotonen bland annat till lagutskottets uttalande vid landtdagarna 1891 och 1894. Vid landtdagen 1891 gjordes mycket riktigt den erinran, att våra underdomstolar för närvarande icke äro under tillräcklig kontroll, och lagutskottet uttalade sig i den riktningen, att det kunde vara skäl att endera advokatfiskalen i hofrätten eller hofrättens ledamöter skulle vara tillstädes vid förhandlingarna i underrätterna för att följa med rättsskipningen i dem. Då frågan kom före vid 1894 års landtdag, så ser man alldeles tydligt att lagutskottet redan hade intagit en annan ståndpunkt. Lagutskottet upprepar icke dessa yrkanden om att en kontroll utaf det slag jag nyss nämnde skulle utöfvas öfver underrätterna, och det ligger i sakens natur att en sådan kontroll skulle vara omöjlig. Hvarifrån skulle man få dessa advokatfiskaler och hofrättsledamöter, som skulle resa omkring till underrätterna i alla tingslag och följa med rättsskipningen? Låt vara att de skulle öfvervara förhandlingarna endast enskilda dagar utaf tin-

get, så skulle det i alla fall taga i anspråk så mycken arbetskraft, som hofrätterna icke skulle kunna afstå, med mindre man skulle öka deras personal icke oväsentligt. Och den kontroll, som skulle äga rum genom en ledamot, som råkar sitta en dag vid ett ting, blir skäligen bristfällig. Det kan ju hända att mycket enkla mål den dagen äro före, och han skulle då icke kunna komma underfund med huru rättsskipningen handhafves inom resp. domsaga.

Vid 1894 års landtdag inskränkte sig lagutskottet till att erinra om det missförhållande, som alla i detta land erkänna, att icke alltid tillräckligt erfarna jurister förordnas att sitta såsom domare vid våra underrätter. Detta är nog väsentligen annat, och det är en brist som man kan råda bot på och som allmänt erkännes att man bör råda bot på. Nu bör dessutom tagas i betraktande att för närvarande en väsentlig del af underdomstolarnas förrättningar komma under hofrättens pröfning, dels i form af hemställda mål, dels genom saköreslängderna, dels genom de renskrifna exemplar af domböckerna, som skickas in till hofrätterna, och som visserligen icke innehålla alla mål, men som dock upptaga de väsentliga målen och de som äro ägnade att belysa rättsskipningen i underrätterna. Om nu, såsom minoriteten säger, advokatfiskalerna i hofrätterna icke hinna granska ens dessa protokoll tillräckligt, huru mycket svårare skall det icke vara att åstadkomma en sådan granskning af underdomarne vid själfva domstolarna, att den skulle blifva i någon mån effektiv. Detta allt gifver vid handen, att de yrkanden, som här hafva gjorts i denna riktning, icke kunna leda till något resultat. Minoriteten i utskottet har dessutom påpekat, att de påföljder för fel uti domarämbetets utöfvande, som drabba respektive domare, äro alltför små. Den saken har utskottets pluralitet berört så att jag icke vill uppehålla mig vid den. Jag inskränker mig till att yrka på att landtdagen måtte i den fråga, som nu är före, godkänna det uttalande, som gjorts utaf lagutskottets pluralitet.

Ed. Kotonen: Edellisen puhujan lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että ne keinot, joilla kontrollia saadaan tarkemmaksi, ovat tässä sivuasia; pääasia on kysymys siitä, onko tarkempi valvonta tarpeen vai ei. Ja siinä suhteessa ovat kuten viime kerralla tästä asiasta antamassani lausunnossa osotin 1891 ja 1894 vuoden säätyvaltiopäivät kokonaan toisella kannalla kuin nykyisen eduskunnan lakivaliokunnan enemmistö.

Ed. Hämäläinen: Jotta vastalauseessa tehty ehdotus tulisi täällä äänestyksen alaiseksi, ilmoitan minä kannattavani sen hyväksymistä.

Keskustelu, mikäli se koskee mietinnön keskustelunalaisena ollutta osaa, julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on täällä tehty kaksi muutosehdotusta. Ed. Kotonen, puoltaen vastalausetta, on ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi valiokunnan vähemmistön tässä esittämät mielipiteet prokuraattorille lausuttaviksi. Ed. Söderholm puolestaan on ehdottanut, että eduskunta tässä mietinnön kohdassa hyväksyisi valiokunnan enemmistön lausunnon. Minun mielestäni ovat ed. Kotosen ja Söderholmin ehdotukset tässä kohden vastakkaisia. Olisi siis meneteltävä sillä tavoin, että äänestyksen pohjaksi tulisi mietinnön jättäminen sellaisekseen, ja että olisi äänestettävä ensin ed. Kotosen ja Söderholmin ehdotusten välillä sekä sitten niistä se, joka voittaa, olisi asetettava mietintöä vastaan.

Ed. Söderholm: Det synes mig att saken ännu icke uti detta skede borde tagas så som hr talmannen nu hade tänkt sig densamma. Frågan i hvad mån betänkandet skall förbli sådant det är, d. v. s. huruvida både pluralitetens och minoritetens meningar skola förbli uti betänkandet, då det går från landtdagen, är en fråga som bör komma upp i sammanhang med slutklämmen. Jag hade därför tänkt mig att det uti detta skede endast skulle gälla för landtdagen att besluta, hvilkendera af de två åsikter, som här äro uttalade, skulle utaf landtdagen omfattas.

Ed. Kotonen: Tahdon vaan ilmoittaa, että minun käsitykseni asiasta tässä suhteessa on aivan sama kuin ed. Söderholmin. Minustakin pitäisi sitten vasta myöhemmin tulla keskusteltavaksi ja päätettäviksi, onko vähemmistönkin mielipide katsottava sen arvoiseksi, että se on saatettava prokuraattorin tietoon, vai ei.

Puhemies: Sen johdosta mitä täällä ed. Kotonen ja Söderholm ovat selittäneet ehdotuksensa sisältävän, minä katson voivani muuttaa ehdotukseni siihen suuntaan, että nyt äänestetään ainoastaan ed. Kotosen ja Söderholmin ehdotusten välillä, jotta saataisiin selville, kummanko näistä eduskunta hyväksyy.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Kotosen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta tässä kohden hyväksynyt ed. Söderholmin ehdotuksen.

Äänestyksessä annetaan 85 jaa- ja 85 ei-ääntä; syrjään pantu lippu ratkaisee äänestyksen jaa-äänten eduksi. Ed. Kotosen ehdotus siis on hyväksytty.

Mietinnön sivuilla 6—11 oleva osa.

Keskustelu:

Ed. Ståhlberg: Tässä osassa mietintöä käsittelee lakivaliokunta eräitä prokuraattorin kertomuksessa olevia lausuntoja erimielisyyksistä, joita on ollut vaalilain tulkitsemiseen nähden. Näistä pyydän kosketella ensiksi mietinnössä käsiteltyä kysymystä, joka on, kuten tietty, herättänyt varsin suurta huomiota ja jolla on myöskin melkoinen käytännöllinen merkitys, nimittäin sitä kysymystä, mitä henkikirjoitus vaikuttaa valtiolliseen äänioikeuteen. Tähän kysymykseen ei saa täydellistä vastausta itsestänsä valtiopäiväjärjestyksestä. Siinä ainoastaan 5 §:n 2 mom. 4 kohta osoittaa, että äänioikeutta ei ole sillä, joka ei kolmena viimekuluneena vuotena ole ollut Suomessa hengille pantu. Vaalilain 7 §:n ensimäinen momentti sitten edelleen säätää, että vaaliluettelon pohjaksi on pantava henkikirjoittajan annettava luettelo kaikista niistä, jotka edellisen vuoden henkikirjan mukaan ovat äänestysalueella asuneet. Tällä säännöksellä voidaan katsoa määrätyksi, missä kullakin on oikeus käyttää vaalioikeuttansa ja mitä ajankohtaa siinä on silmällä pidettävä. Että säännöstä laadittaessa tätä puolta on ajateltu, näkyy eduskunnanmuutoskomitean perusteluissa olevasta lausunnosta, jossa sanotaan m. m.: „Jotta vaaliluettelo ehtisi ajoissa valmistua, on välttämätöntä sen pohjaksi panna edellisen vuoden henkikirjat. Sen, joka sillä välin on muuttanut toiseen paikkakuntaan, täytyy siis, voidakseen vaalioikeuttaan käyttää, joko saapua sen paikkakunnan vaalilautakunnan eteen, jossa hän edellisenä vuonna asui, taikkapa sieltä hankkia ote vaaliluettelosta ja, näyttäen tämän, äänestää siinä paikkakunnassa, johon hän on muuttanut. Mutta tämä ei ole vältettävissä. Aivan senmukaisiksi kuin todelliset asumaolot vaalitilaisuudessa ovat, ei vaaliluetteloja missään tapauksessa voi saada".

Mainitusta vaalilain säännöksestä johtuu, että vaalioikeus on kullakin siinä vaalialueessa, jossa hänellä edellisenä vuonna on ollut asunto ja kotipaikka, s. o. jossa hän on ollut tai hänen olisi pitänyt olla hengille kirjoitettu, eli siis yleensä siinä, jossa hän tuon edellisen vuoden alussa on asunut. Äänestysalueella asumisella on siten vaalilain 7 §:ssä sama merkitys kuin kunnallisverotusta ja kunnallista äänioikeutta koskevissa säännöksissä. Mutta vaalilaista ei käy johtaminen sitä käsitystä, että edellisen vuoden henkikirjoissa oleminen on välttämätön äänioikeuden ehto. Se käsitys olisi vielä voinut olla kenties mahdollinen, jos vaalilain 8 pykälä olisi saanut sen sanamuodon, jota sille eduskunnanmuutoskomitean ehdotuksessa oli puollettu. Tämän komitean ehdotuksen mukaan olisi 8 pykälän 1 momentissa ainoastaan säädetty, että vaalilautakunnan tulee huolellisesti tarkastaa mainitsemani henkikirjoittajan antama luettelo sekä luettelosta poistaa jokainen, jolla ei ole vaalioikeutta. Mutta tähän komitean ehdotukseen lisättiin senaatin esitysehdotuksessa vielä, että vaalilautakunnan tulee myöskin merkitä luetteloon ne vaalioikeutetut, jotka ehkä ovat pois jätetyt. Tällä viimemainitulla säännöksellä ei mielestäni mitenkään voi katsoa tarkoitettavan ainoastaan puhtaaksikirjoitusvirheiden oikaisemista, sillä sellaisesta ei lakiin tällaisia erityisiä säännöksiä panna. Vaalilautakunnan on siis mielestäni vaalilain 8 §:n 1 momentin mukaan lisättävä vaaliluetteloon sellaisetkin henkikirjoista pois jääneet henkilöt, joilla on ollut asunto ja kotipaikka edellisenä vuonna äänestysalueella, jotka olisivat olleet siellä hengille kirjoitettavat.

Siitä kappaleesta, joka on valiokunnan mietinnössä ponnen edellä sivulla 21 näkyy, että valiokunnan tarkoitus on ollut ehdottaa edus-

kunnan hyväksyttäväksi myöskin ne lausunnot, joita mietinnössä on tästä ynnä muista laintulkitsemiskysymyksistä. Tällainen päätös laintulkitsemiskysymyksistä on kuitenkin jokseenkin hedelmätön ja varsin vähän asianmukainen, koska tuomioistuimilla ei kuitenkaan ole velvollisuutta eikä edes oikeuttakaan ratkaista asioita muun kuin sen käsityksen mukaan, jonka he pitävät oikeana. Voi olla syytä siihen, että prokuraattorin kertomuksessa olevan esityksen johdosta eduskunnan valiokunta käsittelee asiaa ja lausuu siitä mielipiteensä, ja tämä valiokunnan lausunto voidaan mahdollisesti saattaa prokuraattorin tietoonkin. Mutta asianmukaista ei ole eikä ensinkään omiaan kohottamaan eduskunnan päätösten arvoa, jos eduskunta ryhtyy päätöksellä ratkaisemaan tällaisia laintulkintakysymyksiä ja siten käypi prokuraattorin kanssa jutteluun, jolla kuitenkaan ei voi olla mitään sitovaa merkitystä. Jos eduskunnassa tahdotaan saada asiat toiselle kannalle kuin mille ne tuomioistuinten lainkäytännön mukaan tulevat, niin on oikea ja samalla sekä tehokas että asianmukainen keino se, että eduskunta käyttää sitä aloteoikeutta, joka sillä valtiopäiväjärjestyksen mukaan on. Nyt edellä puheenaolleen kysymyksen ratkaiseminen ei vaadi mitään muutosta valtiopäiväjärjestykseen, se voidaan saada selvitetyksi ainoastaan vaalilain säännöksiä selventämällä ja sentähden tässä kysymyksessä voi tulla käytettäväksi joko anomuksen taikka eduskuntaesityksen tekeminen. Siihen nähden, mitä olen esiintuonut, rohkenen ehdottaa, että eduskunta ei ryhtyisi tekemään päätöstä tässä mietinnön osassa kosketelluista laintulkintakysymyksistä. Jos tämä käsitys hyväksyttäisiin, se ei estäisi, sitten kun se asia ponnen yhteydessä tulee ratkaistavaksi, päättämästä, että tämä osa valiokunnan mietintöä on sellaisenaan kuitenkin saatettava prokuraattorin tietoon.

Ed. Anneberg: Kun prokuraattori kertomuksessaan on kosketellut vaalilain käyttämistä ja samalla maininnut erinäisiä oikeustapauksia siltä alalta, niin on luonnollista, että viranomaisten toimenpiteet niissä yksityistapauksissa, joita prokuraattorin kertomuksessa on tarkoitettu, ovat, sikäli kuin ne ovat käyneet lainvoimaisiksi, rauhoitettuina kaikelta korjausta tarkoittavalta arvostelulta. Mutta siitä huolimatta ne yleiset käsitystavat ja perustelut, joita viranomaiset vaalilakia käyttäessään ovat seuranneet, ovat ja niiden täytyy olla alttiina vapaalle arvostelulle ja siinä mielessä onkin prokuraattori kertomuksensa kautta tahtonut saada nuo vaalilain käytössä esiintyneet perustelut ainakin niissä kohdin, missä suurempaa erimielisyyttä on ollut havaittavissa, julkisen arvostelun alaisiksi ja eritoten juuri sellaisen julkisen arvostelun alaisiksi, jonka eduskunta prokuraattorin kertomuksen johdosta voi asialle omistaa. Että tässä ei ole eikä voi olla kysymyksessä varsinaista perustuslain tulkintaa siinä merkityksessä kuin V. J:ssä perustuslain selittämisestä säädetään, on sanomattakin selvä, sillä mitään edellytystä perustuslain selvittämiselle tässä ei ole olemassa. Myönnettävä myöskin on, aivan niinkuin edellinen puhuja täällä jo huomauttikin, että sillä mitä eduskunta vaalilain käyttämisestä ilmaantuneista eri mielipiteistä tai perusteluista tulee lausumaan, ei ole oleva mitään viranomaisille sitovaa voimaa tai pätevyyttä. Eikä lakivaliokunta olekaan siinä mielessä vaalilain käytössä ilmaantuneita erimielisyyksiä käsitellyt, vaan on valiokunta pitänyt oikeutenaan, ja sanon velvollisuutenaan, ilmaista mielensä siitä, missä määrin ne yleiset perustelut ja tulkintatavat vaalilain käytöstä, jotka prokuraattori on vetänyt julkisen arvostelun ja etenkin eduskunnan arvostelun alaisiksi, voidaan pitää maassa vallitsevaa yleistä oikeustajuntaa tyydyttävinä.

Puheenalaisessa käytössä ilmaantuneiden käsitystapojen arvostelu juuri tältä kannalta on mielestäni perin tärkeää ja varmaankin omiansa aiheuttamaan sen, että vaalilain käyttäjät tämän julkisen arvostelun kautta saavat aihetta tarkistaa ennen noudattamiaan perusteluita ja tehdä niihin sellaisia muutoksia, mitkä tämä julkinen arvostelu voi ehkä vaikuttaa heidän käsityskantaansa. Ja jos arvostelusta huolimatta käytäntö ei kuitenkaan alkaisi ohjaantua sellaiselle suunnalle, että se tyydyttäisi maan väestön oikeustajuntaa, niin vasta sitten olisi aika asianomaisella, alotteen tekoon oikeutetulla taholla, ajattelemaan sitä kysymystä, olisiko vai ei perustuslain selvennys tai selvitys asiassa tarpeen.

Mitä nyt tulee erittäinkin kysymykseen, onko se, joka ei ole ollut hengillepantuna vuonna sitä ennen, jolloin vaali toimitetaan, menettänyt vaalioikeutensa vai voidaanko hänet vaaliluetteloon merkitä, on prokuraattori ilmoittanut se-

naatin oikeusosaston asettuneen sille kannalle, ettei sellaista henkilöä voisi ottaa vaaliluetteloon, ja kun prokuraattorikin näyttää samaa mielipidettä kannattaneen, niin ei valiokunnan enemmistö, johon minullakin on kunnia lukeutua, ole voinut taipua siihen, että tämä kysymys jätettäisiin mietinnössä koskettelematta, koskapa asia siten joutuisi siihen valoon, kuin olisi tämä senaatin oikeusosastossa voimaan päässyt mielipide sopusoinnussa yleisen oikeustajunnan kanssa ja vieläpä valiokunnan enemmistön kannattama. Eritoten tämän takia on valiokunta pitänyt tarpeellisena mietintöönsä ottaa sen, mitä valiokunnan enemmistöllä tässä kysymyksessä on ollut esiintuotavana. Ja kun valiokunnan enemmistön mielestä sillä käytännöllä, että henkikirjoituksesta poisjäämisen seuraukseksi on tullut niin tärkeän oikeuden menettäminen kuin on äänioikeus — kun sillä käytännöllä ei ole mitään luontaista tai kohtuuteen perustuvaa oikeutusta eikä mitään tukea yleisissä oikeusperiaatteissa eikä meidän positiivisessa laissa, niin on valiokunnan enemmistö katsonut voivansa lausua, ettei sen mielestä käytäntö ole tässä kysymyksessä asettunut lain pohjalle. Ja siinä tapauksessa, että tämä nyt mainittu mielipide tulisi eduskunnankin hyväksymäksi, oli valiokunnan toivo, että se myös saatettaisiin hallitsijan tietoon niitä laillisia toimenpiteitä varten, joihin hallitus ehkä asian johdosta aihetta löytäisi, jota paitsi on vielä edellytetty, että valiokunnan huomautukset asiassa, jolleivät ne aiheuttaisikaan hallitsijan puolelta mitään muuta kuin mietinnön lähettämisen prokuraattorille, siinäkään tapauksessa eivät jäisi merkitystä vaille.

Samaa on minun sanottava muustakin, mitä valiokunta vaalilain käytännöstä on muistuttanut, ja puollan siis valiokunnan enemmistön tässä asiassa antamia lausuntoja hyväksyttäviksi sitä voimaa ja vaikutusta varten, mikä niillä tämän minun esitykseni mukaan voi olla.

Ed. Pennanen: Minun käsitykseni mukaan olisi lakeja ja asetuksia yleensä ja varsinkin tällaisia lakeja kuin vaalilaki ja valtiopäiväjärjestys, jotka koskevat tärkeitä kansalaisoikeuksia, tulkittava ei suinkaan mahdollisimman ahtaasti, vaan mahdollisimman vapaasti. Ja kun lakivaliokunnan tulkitsemistapa on monessa suhteessa vapaampi kuin se käsitys, joka prokuraattorilla ja monilla asianomaisilla viranomaisilla on ollut, niin puolestani olen taipuvainen kannattamaan niitä mielipiteitä, jotka lakivaliokunnan mietinnössä ilmaantuvat vaalilain tulkintaan nähden.

Mutta prokuraattorin kertomuksessa 11 ja 12 sivulla on otettu puheeksi vaalilain 34 §:n säännökset ja eräitten keskuslautakuntien menettelyt, mikäli ne näitä säännöksiä koskevat. Tästä prokuraattorin mielipiteestä ei valiokunta ole merkinnyt eroavaa kantaansa, vaan on kuten mietinnön perusteluista näkyy, tässä kohdin yhtynyt prokuraattorin käsitykseen. Kysymyksessä oleva asia voi tosin näyttää olevan vain muodollista laatua ja kaikista tärkeimpiähän se ei kyllä olekaan, mutta herra prokuraattorin tulkinta voi joissakin tapauksissa johtaa asiallisiin erehdyksiin tai ainakin käytännöllisiin vaikeuksiin. Kun asiasta nyt kerran on käsillä olevassa prokuraattorin kertomuksessa mainittu, pyydän mahdollisimman lyhyesti kosketella mainittua kohtaa.

Prokuraattori näkyy olevan vaalilain 34 §:n säännösten suhteen sitä mieltä, että jos vaaliliiton tekijät itse eivät ilmoita tai ehdota liitolleen otsakirjoitusta tai jos ilmoittavat sellaisen, jota asianomainen keskuslautakunta ei voi hyväksyä joko sen erehdyttäväisyyden tai sopimattomuuden takia, on keskuslautakunnan harkittava tai keksittävä vaaliliitolle joku sellainen otsakirjoitus, joka ilmaisee vaaliliiton yleispyrkimyksen, siis jonkunlainen tunnussana. On kuitenkin osoittautunut, että tämä on muutamissa tapauksissa helpompi sanoa kuin tehdä, varsinkin kun toisaalta on kiistämättömän selvää ja varmasti pidettävä kiinni siitä, että tällainen otsakirjoitus ei saa missään tapauksessa olla erehdyttävä. Saman vaaliliiton eri ehdokaslistojen tunnuslauseet ovat useinkin olleet niin kirjavan erilaisia, ettei niiden johdolla suinkaan ole ollut helppo osata oikeaan. Niinpä on eräässäkin vaalipiirissä saman vaaliliiton toisissa ehdokaslistoissa ollut tunnussana „suomalainen puolue", „suomalaisuus voittoon", „uskonto ja kieltolaki" ja toisissa ehdokaslistoissa „maalaisten liitto", „turpeenpuskijat itse asioistaan määräämään!" Otappas sitten sivullinen ja ratkaise, mikä on vaaliliiton otsakirjoitukseksi asetettava. Eräässä toisessa vaaliliitossa on ollut eri ehdokaslistojen tunnussanana m. m. yhdessä ehdokaslistassa „työväen ja pikkuviljelijäin edut", toisessa „oikeutta kaikille", kolmannessa „kun-

nallinen äänioikeus" y. m. sellaista. Asiat ovat tärkeitä kaikki tyyni. Minkä niistä sitten vaaliliiton otsakirjoitukseksi hyväksyy.

Sitten on myös sattunut sillä tavalla, että vaaliliiton tekijäin ehdottama otsakirjoitus on ollut asianomaisen keskuslautakunnan mielestä erehdyttävä. On myöskin olemassa mahdollisuus siihen, etteivät asianomaiset vaaliliiton tekijät hyväksyisi keskuslautakunnan asettamaa, asian tarkotusperää ilmaisevaa otsakirjoitusta. Siksipä ovatkin tietääkseni useat keskuslautakunnat sellaisessa tapauksessa, jolloin epäselvyyttä, erimielisyyttä tai erehdystä voi otsakirjoitukseen nähden syntyä, merkinneet kysymyksenalaisen vaaliliiton kirjaimella, esimerkiksi „vaaliliitto A" tai „vaaliliitto B". Kun tällaista otsakirjoitusta käytetään, kuten on käytettykin, ainoastaan epäselvissä tapauksissa, ei sitä voida mielestäni katsoa vääryydeksi vaaliliiton tekijöitä kohtaan. Tällä ja ainoastaan tällä tavalla voidaan välttää myös erehdyttävät, harhaanvievät otsakirjoitukset. Menettely on myös käsitykseni mukaan täysin ja kaikista parhaiten vaalilain hengen mukainen. Sillä vaalilain 34 § ei velvoita keskuslautakuntia omasta alotteestaan laatimaan sellaista otsakirjoitusta, joka ilmaisisi tai jonka pitäisi ilmaista jonkun vaaliliiton erinäisiä mahdollisia tarkoitusperiä, vaan mainittu lainkohta velvottaa asettamaan vaaliliiton listat muodollisessa ja teknillisessä suhteessa sillä tavalla, että vaaliliitto voidaan selvästi erottaa muista vaalilipun ehdokaslistoista. Vaalilain sanat kuuluvatkin: „niin että liitto ja ne ehdokaslistat, jotka siihen kuuluvat, heti selvästi esiintyvät".

Minä olen tämän tahtonut saada sanotuksi sen tulkinnan puolesta, jonka tietääkseni monetkin keskuslautakunnat ovat käytännössä omaksuneet ja johon käytäntö on niitä johtanut. Minä en pidä kumminkaan tarpeellisena mitään varsinaista ehdotusta asiassa tehdä, kun olen vakuutettu siitä, että asianomaiset viranomaiset kaikissa tapauksissa tulevat tulkitsemaan lakia parhaan ymmärryksensä ja vakaumuksensa mukaan ja kun kyseessäoleva, puollustamani keskuslautakuntain menettely, ei voi olla sellainen, että sitä voitaisiin katsoa sellaiseksi virheellisyydeksi tai virheeksi, johon prokuraattorilla olisi syytä ryhtyä.

Muuten näihinkin toisiin vaalilain tulkitsemista koskeviin kohtiin, joista lakivaliokunnan mietinnössä on puhuttu, niihinkin nähden olen samaa mieltä kuin ed. Ståhlberg, nimittäin ettei eduskunnan asia liene niittenkään johdosta mitään erityistä päätöstä tehdä, muuta kuin saattaa asianomaisten tietoon se vapaampi tulkinta, jonka valiokunta on kysymyksessä oleviin lainkohtiin nähden omaksunut. Minä kannatan siis siinä suhteessa ed. Ståhlbergin tekemää ehdotusta.

Ed. Kotonen: Kun täällä on herätetty kysymys siitä, mitä tällaisten prokuraattorille lähetettyjen mietintöjen soveliaasti tulisi sisältää, niin lienee hyvä tietää mitä säätyvaltiopäivät siitä ovat lausuneet. Siinä suhteessa minä pyydän tässä lukea erään kohdan vuoden 1900 säätyvaltiopäiväin lakivaliokunnan mietinnöstä. Siinä sanotaan: „Johdettakoon tässä ensinnäkin mieleen, että koska kertomus lainkäytöstä ja lakien hoitamisesta maassa asetuksenmukaisesti on jokaisilla valtiopäivillä annettava valtiosäädyille tiedoksi, tästä myös seuraa, että valtiosäädyillä on valta tarkastaa ja arvostella kertomusta ja tehdä sen johdosta ne huomautukset, joihin saattaa olla aihetta." Edelleen samojen säätyvaltiopäivien lakivaliokunta mietinnössään käsittelee kahta aivan yksityistä oikeustapausta, lausuupa toisesta niistä, että tulkinta, mikä oli voittanut jalansijaa, oli „syvästi valitettava". Kun tätä mieltä on ennen oltu asioissa, jotka eivät ole suoranaisesti koskeneet juuri valtiopäiviä, niin minusta ei pitäisi voitaman epäilläkään sitä, etteikö tällaisissa kysymyksissä kuin tämä, joka koskee suorastaan tätä eduskuntaa itseään, sen kokoonpanoa, eduskunta voisi mennä huomauttamaan prokuraattorille siitä, että laintulkinta nyt ei ole mennyt siihen suuntaan, mihin se eduskunnan mielestä olisi menevä. Jos siitä huolimatta ei lainkäyttöön saataisi aijottua suunnanmuutosta, voisi tietysti eduskunta ryhtyä asianmukaisiin toimiin saadakseen perustuslainselityksen aikaan. Mutta kun on toivottava, että asianomaiset lainkäyttäjät tarkistavat tässä suhteessa entisen kantansa, niin minusta ei ole muuta kuin aivan paikallaan tällaisella lausunnolla huomauttaa prokuraattoria, että hän edelleenkin seuraa lainkäytön kulkua tässä suhteessa ja sitte tekee siitä aikoinaan ilmoituksen eduskunnalle. Muuten on ed. Anneberg täällä sen jälkeen kuin pyysin puheenvuoroa lausunut pääosan siitä, mitä minäkin aijoin täällä esittää.

Ed. Söderholm: Den åsikt, som lagutskottets pluralitet har förfäktat i frågan, huruvida mantalsskrifningen eller den faktiska bosättningen skall vara det afgörande vid upprättandet utaf vallängderna, har inom landtdagen vunnit understöd utaf särskilda talare. Jag har uti denna fråga företrädt den mening, som här är omnämnd såsom minoritetens och som omfattats utaf senatens justitiedepartement. Jag skulle icke såsom hr Pennanen förmodar hålla före, att det här är fråga om att tolka L. O. fritt eller trångt, utan det synes mig, att man skall göra klart för sig huru man skall tolka L. O. riktigt. Och att det är af största vikt att fastställa om det är mantalsskrifningen eller den faktiska bosättningen, som skall vara afgörande för valrätten, är ju uppenbart. I utskottsbetänkandet har åberopats det stöd, som 1 § och 7 § Vallagen gifver för att det är mantalsskrifningen, som skall vara den afgörande. Härtill kommer enligt min tanke att man också från 8 § 2 mom. har ett stöd uti detta afseende. Uti 8 § Vallagen talas om att vid granskning utaf vallängden, sådan den upprättats af mantalsskrifvaren, uti valnämnden skall vara tillstädes kronolänsman eller stadsfiskal samt att vederbörande prästerskap och församlingsföreståndare äro pliktige att med ledning af kyrkoböckerna och registret lämna valnämnden erforderliga upplysningar. Det är således dessa källor, som man här bör använda för komplettering utaf den vallängd, som har kommit från mantalsskrifvaren. Men dessa bestämningar vore dock enligt min tanke icke afgörande, om icke L. O. såsom sådan härvidlag skulle gifva stöd för den uppfattning att det är mantalsskrifningen, som skall vara afgörande. Och detta framgår, synes det mig, alldeles bestämdt ur 3 punkten i 2 mom. utaf 5 § L. O., där det stadgas, att den icke är valberättigad, som icke under 3 sistförflutna åren varit i landet mantalsskrifven. Man skulle kunna tycka att detta skulle gifva stöd för den mening att det är likgiltigt om man under de 2 sista åren varit mantalsskrifven eller icke, blott man då endast varit i landet bosatt. Men om man närmare öfverväger hvad detta stadgande innebär, så kan man enligt min tanke icke komma till denna mening. Detta stadgande har tydligen kommit till för att klargöra, att det icke är nog med att vara mantalsskrifven det år valet sker, ifall man icke de 3 föregående åren varit mantalsskrifven. Det har med andra ord varit afsikten — åtminstone kan jag icke förstå annat — att utlänning, som blifvit finsk medborgare, icke har valrätt, om han också blir mantalsskrifven det år, som valet äger rum. Då inlägges en förnuftig mening uti denna punkt och på samma gång får man fram den princip, som andra stadganden uti L. O. och särskildt i Vallagen gifva stöd för eller att det är mantalsskrifningen, som skall vara afgörande. Vore detta icke fallet, så skulle det kunna hända att, om man under 3 år å rad icke varit i landet mantalsskrifven, utan endast faktiskt bosatt, resp. valnämnd, för hvarje gång den justerar vallängden, skulle konstatera, att man bor inom landet, och så skulle man komma in i vallängden, oaktadt man under dessa 3 år icke alls varit mantalsskrifven. Därtill kan man komma, om man fattar denna fråga såsom lagutskottets pluralitet det har gjort och såsom särskilda talare hafva velat se saken.

En annan fråga uti denna afdelning, hvari jag också varit af annan mening än pluraliteten, är den om bevisningsskyldighet för den, som åtnjuter fattigunderstöd. Jag skall dock icke uppehålla mig vid den saken. Jag har så mycket mera skäl att icke göra det, som jag i fråga om landtdagens ställning till frågor af detta slag delar den mening, som uttalades af landtdagsmannen Ståhlberg. Det är gifvet, att landtdagen är oförhindrad att yttra sig, och jag tror icke heller att landtdagsmannen Ståhlberg afsåg, att landtdagen icke skulle kunna uttala sig i dessa tolkningsfrågor, men dessa uttalanden blifva alltid att stå för landtdagens räkning. Detta kan äfven leda till att landtdagen kommer att ingå uti en kritik utaf ett konkret fall, där myndigheterna handlat annorlunda, men som man ändå fått ställa sig till efterrättelse. Jag talar då icke om det fall, att kanske grundlagsutskottet förklarar myndigheterna hafva handlat rätt. Till sådana svårigheter kan man komma, ifall man börjar taga position i detta sammanhang uti särskilda frågor.

En annan sak är, att i denna del af betänkandet finnas uttalanden, som innefatta förslag från utskottets sida såsom t. ex. det, som hänför sig till person, som vistas uti Ryssland på pass. På samma sätt är det i fråga om debetsedlarna för kronoutskylderna. Också

där har utskottet gjort förslag, och i dessa delar är jag fullt ense om, att landtdagen skulle godkänna betänkandet och bibehålla dessa uttalanden.

Ed. Estlander: Jag vill för min del icke nu uttala mig angående den betydelse, som borde tilläggas mantalslängderna med afseende å valförrättningarna. Jag vill endast framhålla, att jag i likhet med föregående talare ansett att hvad här i detta betänkande nu har sagts för och mot icke är på sin rätta plats. Denna min åsikt stöder jag delvis på de skäl, som tidigare framhållits, delvis på följande resonnemang. Utskottets uttalande, som här är i fråga, åsyftar att hafva till påföljd ett beslut från landtdagen uti en rent principiell fråga, ett beslut, som för närvarande lika litet hänför sig till något konkret fall som uttalandet i betänkandet utmynnar uti något visst förslag. Enligt min tanke vore det högst oegentligt att landtdagen skulle vidtaga ett sådant beslut, särskildt på den grund, att ju fall kunna tänkas, då sedermera i framtiden bestämda frågor, som röra tolkningen utaf ifrågavarande lagstadgande, uppkomme och då påkallade ett afgörande af landtdagen själf. Därvid synes det mig att det blefve tvifvelaktigt, hvilken betydelse borde tillmätas det beslut, som nu tilläfventyrs kunde komma till stånd uti saken. För min del anser jag visserligen, att hvarken det utskott, som framdeles komme att handlägga en dylik konkret fråga, eller landtdagen, då den ägde att fatta beslut uti en dylik sak, vore bundna utaf ett nu tilläfventyrs i princip fattadt beslut, men i hvarje fall synes det mig att detta kan leda till oegentligheter och därför borde undvikas.

Ed. Sirola: Ed. Söderholm on omansa ja mietinnössä valiokunnan vähemmistön mielipiteenä selostetun kannan tueksi ottanut V. J:n 5 §:n 2:n momentin 3:nnen kohdan ja arvellut, että se tukee tuota mielipidettä, että henkilö, joka on jäänyt pois henkikirjoituksesta sinä vuonna, jonka henkikirjojen perustuksella vaaliluettelo tehdään, olisi vailla vaalioikeutta. Vaikka tässä nyt suoranaisesti ei ole tämän valtiopäiväjärjestyksen kohdan selvittely kysymyksessä, niin se kuitenkin niin oleellisesti liittyy tähän vaalilain selvittelyyn, että katson vielä täytyväni siitä jonkun sanan lausua.

Kun valtiopäiväjärjestystä ja vaalilakia tahdotaan tulkita, on täällä aina oltu erittäin herkät tutkimaan eduskuntakomitean papereita. Täällä on ed. Ståhlberg eduskuntakomitean mietinnöstä ottanut esille kohtia. Minä selailin eduskuntakomiteassa laadittuja muistiinpanoja siitä, mitä tuo komitea on tarkoittanut valtiopäiväjärjestyksen 5 §:llä. Ed. Söderholm on vallan oikein tulkinnut tämän kohdan, kun hän huomautti, että sen tarkoitus on ollut estää ulkomaalaista, vaikkakin tämä on saanut Suomen kansalaisoikeuden, käyttämästä äänioikeutta ennenkuin hän on kolme vuotta ollut maassa hengille kirjoitettuna. Mutta sen tarkoitus onkin ainoastaan tämä eikä mikään muu, ja jos sitä yritetään käyttää edes tukena sellaiselle käsitykselle, että Suomen kansalainen, joka syystä tai toisesta on jäänyt henkikirjoista pois, menettäisi äänioikeutensa ilman että on tehnyt itsensä arvottomaksi käyttämään sitä, niinkuin valtiopäiväjärjestys sen käsittää, niin on tämä ainakin eduskuntakomitean tarkoituksien väärinkäyttämistä.

Huomautan täällä muutamista muistiinpanoista eduskuntakomiteassa. Herra Schybergson lausui siellä: „Jos kerran on Suomen kansalainen, niin täytyy myöskin olla vaalioikeutettu silloinkin, kun ei ole otettu henkiluetteloon." Herra Heikel lausui, että asia pitäisi lausuttaman: „joka on ollut tai jonka olisi pitänyt olla hengille pantuna". Tällaista muodostelua vaadittiin siellä meidänkin taholta, kun epäiltiin sitä kohtaa saatettavan väärin käyttää. Mutta silloin selitti professori Hermanson yhä uudelleen ja moneen kertaan, mikä tämän pykälän tarkoituksena oli: että se oli olemassa juuri ulkolaisten varalta, jotka eivät olisi Suomen oloihin perehtyneitä, ennenkuin kolmen vuoden kuluessa olisivat niihin saaneet tutustua. Ja professori Hermanson lausui: „Se, joka henkikirjoittajan huolimattomuuden takia on jäänyt pois henkikirjoista, häneltä luonnollisesti ei riistetä äänioikeutta." Ja edelleen siellä huomauttivat monet, että lain mukaan tulee henkikirjain käsittää kaikki Suomen kansalaiset, ja että henkikirjoitukseen ja vaaliluetteloon on otettava, jos siitä joku on jätetty pois, siellä, missä hänellä on asiaomainen oikeus siihen. Herra Hermanson lausui vielä: „Joka katsoo, että hänet väärryydellä on poisjätetty, tehköön siitä muistu-

tuksen. Viranomaisten virheet eivät voi keltäkään äänioikeutta riistää."

Minä katson, että nämä seikat ovat epäämättömän selvät tämän valtiopäiväjärjestyksen kohdan selvittämiseksi ja samalla selittävät myös vastaavat vaalilain kohdat. Ei siis se seikka, että joku henkilö talonisännän tai henkikirjurin huolimattomuuden takia on jäänyt pois henkikirjoista, ole Suomen lain mukaan sellainen rikos, että henkilö senvuoksi menettäisi äänioikeutensa. Jos Suomen viranomaiset tahtovat asiaa tähän suuntaan tulkita, ovat he silloin väärin käsittäneet tai väärin käyttäneet lakia, ja eduskunnan on kaikella sillä painolla, minkä se tällä kertaa voi, lausuttava mielipiteensä niin, että tällainen tulisi estetyksi. Ja vasta sitten, jollei se auta, on ryhdyttävä, kuten täällä on sanottu, sellaiseen perustuslakien tulkintaan, joka pätevästi heitä sitoo.

Keskustelu tästä mietinnön osasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kestäessä ed. Ståhlberg useampien kannattamana on ehdottanut, että eduskunta ei ryhtyisi tekemään päätöstä tässä mietinnön kohdassa kosketelluista laintulkitsemiskysymyksistä. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Ståhlbergin ehdotukseksi.

Sitä vastoin on ed. Anneberg ed. Kotosen kannattamana ehdottanut, että eduskunta nimenomaan hyväksyisi valiokunnan enemmistön laintulkitsemiskannan.

Koska nämä ehdotukset ovat vastakkaisia, on minun ymmärtääkseni niiden välillä äänestettävä, ja on äänestettäessä ed. Annebergin ehdotus, joka on sama kuin valiokunnan enemmistön, tuleva „jaa"-esitykseksi ja ed. Ståhlbergin ehdotus „ei"-esitykseksi. Viime äänestyksessä erehdyksestä poikettiin tavallisesta menettelystä.

Äänestys ja päätös:

Ken ed. Annebergin ehdotuksen mukaisesti hyväksyy valiokunnan enemmistön mielipiteen tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta hyväksynyt ed. Ståhlbergin ehdotuksen.

Jaa-äänet ovat voitolla; ed. Ståhlbergin ehdotus on siis hylätty, ja Eduskunta on päättänyt hyväksyä valiokunnan enemmistön mielipiteen tässä kohden.

Mietinnön sivuilla 11—16 oleva osa hyväksytään keskustelutta sekä samoin sivuilla 16—18 oleva osa.

Mietinnön sivuilla 19—21 olevaa osaa käsiteltäessä käyttää puheenvuoroa ja lausuu

Ed. Hämäläinen: Minä ehdotan tässä kohdassa vastalauseen hyväksyttäväksi.

Ed. Komu: Minä yhdyn edelliseen.

Ed. Söderholm: För min del föreslår jag godkännande utaf pluralitetens mening på de skäl, som betänkandet i detta afseende innehåller.

Keskustelu tästä mietinnön osasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Hämäläinen ja Komu ovat vastoin valiokunnan mietintöä puollustaneet vastalausetta, jota vastoin ed. Söderholm on puoltanut mietintöä. Tässä siis on äänestettävä toiselta puolen vastalauseen ja toiselta puolen mietinnön välillä. Muuta alternatiivia tässä ei ole, vaikka ed. Söderholmin ehdotusta ei olekaan kannatettu.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksy tässä kohden valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on vastalause hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 93 jaa- ja 77 ei-ääntä; siis on valiokunnan mietintö tässä kohden hyväksytty ja vastalause hylätty.

Mietinnön sivulla 21 olevan ponsilauseen esittäessään kysyy

Puhemies: Onko tässä suhteessa mitään ehdotuksia tehtävänä?

Ed. Ingman: Kun eduskunta on tehnyt erinäisiä päätöksiä tämän mietinnön suhteen, niin olisi mielestäni mietintö lähetettävä takaisin lakivaliokuntaan näistä päätöksistä aiheutuneiden muutoksien toimeenpanemista varten. Pyydän siis ehdottaa mietinnön palauttamista valiokuntaan mainitussa tarkoituksessa.

Ed. Kotonen: Ehdottaisin, että siinä kirjelmässä, jonka mukana mietintö lähetetään prokuraattorin tietoon, mainittaisiin vain, missä kohden eduskunta on mietinnön hyväksynyt ja missä taas siinä esitetyt mielipiteet ovat joutuneet vähemmistöön, ja että muuten mietintö pysytettäisiin sellaisenaan. Mielestäni tämä menettelytapa on sekä käytännöllisempi että asianmukaisempi kuin se, että käytäisiin mietintöä nyt uudestaan korjailemaan ja tekemään siitä suureksi osaksi melkein uutta työtä.

Ed. Listo: Minä kannatan ed. Ingmanin ehdotusta. Pyydän saada mainita, minkälaiseen pulaan 1907 vuoden valtiopäivillä tehty päätös, jonka mukaan lakivaliokunnan prokuraattorin kertomuksen johdosta valmistamasta mietinnöstä oli poistettava joku osa, saattoi silloisen toimitusvaliokunnan. Ponsilause kuului niinkuin nyt esillä olevassa mietinnössä, että mietintö oli saatettava prokuraattorin tietoon, mutta kun mietinnöstä oli osa poistettava, niin toimitusvaliokunta ei voinutkaan sitä semmoisenaan lähettää, vaan täytyi valiokunnan toimittaa siitä eduskunnan kirjelmä, jossa oli esitettynä ainoastaan se, minkä eduskunta oli mietinnöstä hyväksynyt. Mutta tuo menettely oli epäilemättä sellainen — pakon aiheuttama — omapäinen teko, johonka valiokunnalla ei ollut valtiopäiväjärjestyksessä tukea. Minusta on siis välttämätöntä, että jos tahdotaan, että mietintö eduskunnan hyväksymänä mietintönä saatetaan prokuraattorin tietoon, se on palautettava takaisin lakivaliokuntaan uudestaan muodostettavaksi eduskunnan nyt tekemien päätösten mukaiseksi.

Ed. Hämäläinen: Minunkin mielestäni on tarpeetonta lähettää mietintö takaisin lakivaliokuntaan ja kannatan senvuoksi ed. Kotosen tekemää ehdotusta. Jos eduskunta nimenomaan tämän ehdotuksen mukaisesti päättää, että tämä lakivaliokunnan mietintö lähetetään prokuraattorille ja kirjelmässä huomautetaan, mitkä kohdat siitä ovat tulleet eduskunnan enemmistön hyväksymiksi, mitkä ovat ainoastaan vähemmistön mielipiteitä, silloin ei mikään sellainen pula, josta ed. Listo täällä huomautti, tule kysymykseen, koska toimitusvaliokunta ei saa silloin tehtäväkseen muodostella tätä mietintöä enään toiseen asuun.

Ed. Lindelöf: Jag ber att till klargörande af frågan få meddela några upplysningar om, huru det öfver hufvud har förfarits, då detta ärende behandlats vid tidigare landtdagar. Det var vid 1877—1878 års landtdag en prokuratorns berättelse första gången öfverlämnades till ständerna. Då tyckes, att döma af landtdagshandlingarna, icke någon som hälst remiss till utskott ha förekommit och icke häller något betänkande i saken ha afgifvits. Vid därpå följande ståndslandtdagar begynte man remittera betänkandet till lagutskottet, hvilket däröfver afgaf i allmänhet alldeles korta betänkanden, men af handlingarna framgår icke, att dessa af landtdagen genom något slags skrifvelse skulle befordrats till prokuratorns kännedom. Något senare uppträda uti landtdagshandlingarna däremot dylika alldeles korta vehikelartade skrifvelser, genom hvilka lagutskottets betänkande såsom sådant öfverlämnades till monarken med anhållan om dess befordrande till prokuratorns kännedom. Någon gång hafva i dessa betänkanden uppträdt reservationer, utan att det på något sätt skulle framgå att landtdagen velat betona sin ståndpunkt i afseende å de åsikter som hyllats af majoriteten eller minoriteten inom lagutskottet. Vid 1897 års landtdag inslogs däremot det förfarande, som här utaf hr Listo påpekats. Då förekommer nämligen uti betänkandet en kort redogörelse för de inom utskottet uttalade olika åsikterna, och i den skrifvelse, hvarmed landtdagen expedierade betänkandet för att befordra det prokuratorn till kännedom, nämnes uttryckligen, att ständerna godkänt betänkandet med undantag af ett särskildt citeradt ställe, d. v. s. just en af de här refererade, emot hvarandra stridiga åsikterna, för hvilken, heter det, ständerpluralitet icke vunnits. Äfven vid därpå följande ståndslandtdag år 1900 expedierades betänkandet jämte en dylik kort skrifvelse, hvari meddelades, att detsamma af ständerna godkänts.

Ett helt annat förfarande inslogs vid den

första enkammarlandtdagen 1907. Då förekomma i lagutskottets betänkande liksom i förevarande betänkande är fallet, referat af olika inom utskottet framträdande åsikter. Denna gång expedieras icke betänkandet såsom sådant, utan expeditionsutskottet uppgör en fullständig svarsskrifvelse i öfverensstämmelse med landtdagsmajoritetens beslut, d. v. s. ur denna skrifvelse utmönstras allt sådant, som vid omröstning inom kammaren icke vunnit understöd af dess flertal. Äfven då lydde lagutskottets kläm på samma sätt som nu, d. v. s. lagutskottet uppmanade landtdagen att öfverlämna betänkandet till Hans Majestät med anhållan att detsamma måtte prokuratorn tillhandahållas, för så vidt detsamma af landtdagen godkänts.

Som synes har en mycket olika praxis rådt i detta afseende vid olika landtdagar. Mig synes det nu att sakenligast vore att förfara såsom här också redan af ett par talare framhållits, nämligen att betänkandet borde till lagutskottet återremitteras för att af detta utskott bringas i öfverensstämmelse med de beslut, som af landtdagens flertal fattats, och att betänkandet sålunda finge sin definitiva form genom det utskotts försorg, som uppgjort det, hällre än att expeditionsutskottet skulle ombetros med ett dylikt arbete. Det förefaller mig riktigare att afsända ett dylikt betänkande i ett sådant skick att därur framgår, hvad af landtdagens flertal egentligen uppbäres. Det är klart, att ett så affattadt betänkande har en så att säga större kraft, än fallet vore, om i betänkandet refereras såväl det ena som det andra af de olika åskådningssätt, hvilka inom utskottet framträdt. Att tala om att minoriteten härigenom på något sätt skulle undertryckas, kan ej komma i fråga. Alla parlamentariska beslut äro ju majoritets beslut och emot alla kunde med lika skäl samma anmärkning riktas, att de undertrycka minoritetens åsikt. Jag ber därför förena mig om förslaget, att betänkandet måtte i antydt syfte återremitteras till lagutskottet.

Ed. Kotonen: Ed. Listo ja nähtävästi myöskin ed. Ingman lähtevät siitä edellytyksestä, että annettaisiin toimitusvaliokunnan tehtäväksi poistaa mietinnöstä joitakin osia. Minun huomatakseni ei kuitenkaan kukaan täällä ole sellaista ehdottanut. Ainakin minun ehdotukseni nimenomaan sisältää sen, että toimitusvaliokunnan ei olisi poistettava mietinnöstä mitään, vaan että ainoastaan mietintöä seuraavassa kirjelmässä ilmoitettaisiin, missä kohdassa mietinnössä lausutut ajatukset ovat enemmistön, missä taas vähemmistön. Minä huomautan vieläkin, että jos mietintö palautetaan lakivaliokuntaan takaisin muodostettavaksi nyt tehtyjen päätösten mukaiseksi, niin siitä tulee tavattoman hankala tehtävä lakivaliokunnalle. On näet huomattava, että suuri osa mietinnön sisältöä on polemiikkia vastakkaisten mielipiteitten välillä, ja jos kerran poistetaan mielipide, jota vastaan polemiseerataan, täytyy myöskin polemiikki poistaa, ja siten mietintö tulee saamaan aivan olennaisissa kohdissa toisen muodon kuin sillä nyt on.

Ed. Söderholm: De uttalanden, som landtdagen gör, då den godkänner lagutskottets förslag med anledning af prokuratorsberättelsen, äro ju i själfva verket petitioner. Prokuratorn gör vissa förslag, som lagutskottet för sin del förordar eller icke, eller lagutskottet gör med anledning af prokuratorsberättelsen förslag om vissa åtgärder, som borde vidtagas. Då man omfattar dessa förslag, är det i själfva verket en form för petitioner. Det är yrkanden, som man vill hafva framförda till prokuratorn för att de genom prokuratorns förmedling sedan skola leda till det resultat, landtdagen afsett. Det är således enligt min tanke gifvet, att det från landtdagen skall gå endast ett klart uttalande om hvad landtdagen vill. I alla andra frågor, där landtdagen aflåter framställningar till Monarken, är det också fallet, att man endast begär åtgärder, som landtdagen ansett att borde vidtagas, men icke hvad en minoritet inom landtdagen tilläfventyrs önskar. Hr Lindelöf åberopade ett fall från 1897 års landtdag, då landtdagen förklarade, att den icke kunde biträda ett uttalande från lagutskottets sida. Men det var det märkliga med detta uttalande, att det i själfva verket icke innefattade något förslag. Jag ber att få läsa upp det stycke i betänkandet, som här är i fråga, och som tydligt belyser, hurudan situationen var. Det lyder: „Uppgifterna i slutet af förevarande berättelse om de under åren 1874—1895 behandlade mål och ärenden angående skillnad i äktenskap hafva vid remissdebatten i Präste- och Bondeståndeu gifvit anledning till yrkanden att lagutskottet bor-

de taga denna fråga i öfvervägande. Utskottet har dock haft att förfoga öfver så kort tid och så ringa material att utskottet icke kunnat ingå i en noggrannare behandling af denna fråga. Men utskottet har icke kunnat lämna obeaktadt att, såsom prokuratorn påpekat, en ökning af antalet äktenskapsskillnader på grund af dispens ägt rum. Att missbruk i detta afseende skulle förekommit, framgår dock icke af prokuratorns berättelse. Men då dispenserandet likväl utgör ett undantag från lagens bestämningar och dylika undantag alltid böra såvidt möjligt undvikas, har en del medlemmar i utskottet ansett det förtjäna att tagas under öfvervägande, huruvida icke de i ämnet gällande lagbestämningarna borde därhän ändras, att antalet fall, där lagen tillåter äktenskapsskillnad, skulle ökas. En annan del har varit af den åsikt att utskottet endast skulle uttala önskvärdheten däraf att beviljandet af sådan dispens borde såvidt möjligt inskränkas. Därjämte vill utskottet hafva den förhoppning uttaladt, att prokuratorn i sin nästa berättelse ville ägna särskild uppmärksamhet åt denna fråga."

Det var allt, hvad utskottet sade. Utskottet gjorde således intet förslag, utan redogjorde endast för den diskussion, som ägt rum i utskottet. Det var naturligt, att landtdagen icke skulle vara benägen att i denna del fatta beslut, då icke lagutskottet såsom sådant gjort förslag, utan man endast refererat olika meningar.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tässä kohdin ed. Ingman useampien kannattamana on ehdottanut, että mietintö lähetettäisiin takaisin lakivaliokuntaan niiden muutosten toimeenpanoa varten, jotka aiheutuvat eduskunnan tekemistä päätöksistä. Tulen nimittämään tätä ed. Ingmanin ehdotukseksi. Ed. Kotonen, ed. Hämäläisen kannattamana on ehdottanut, että päätettäisiin lähettää mietintö prokuraattoriin säilyttämällä siinä sekä vähemmistön että enemmistön lausunnot. Tätä tulen nimittämään ed. Kotosen ehdotukseksi.

Sikäli kuin voin käsittää, nämä kaksi ehdotusta ovat asiallisesti vastakkaisia ja toiselta puolelta myöskin ratkaisevat ne eri mielipiteet, mitä asiassa saattaa olla. Tässä siis tulee ainoastaan äänestettäväksi ed. Ingmanin ja ed. Kotosen ehdotuksen välillä.

Ed. Kotonen: Väärinkäsityksen välttämiseksi pyydän vaan huomauttaa, että ehdotukseni sisälsi sen, että kirjelmässä, jonka mukana mietintö lähetetään, mainittaisiin, mitkä mietinnössä lausutut mielipiteet ovat enemmistön ja mitkä vähemmistön.

Puhemies: Kyllä käsitin ed. Kotosen ehdotuksen niin, että eduskunnan mielipide kävisi selville joko mietinnöstä tai kirjelmästä, mutta ehkä ed. Kotonen tekee hyvin ja antaa kirjallisen esityksen asiasta, niin minä sen sitten esitän.

Ed. Kotonen: Minä voin tyytyä puhemiehen äänestysesitykseen sillä selityksellä kuin nyt tässä sain.

Puhemies: Pyydän huomauttaa, että minulla ei ole mitään selittämisvaltaa. Minä vaan esitän ehdotuksen semmoisena, kuin se on tehty.

Ed. Kotosen jätettyä Puhemiehelle kirjallisen ehdotuksen lausuu

Puhemies: Ed. Kotosen ehdotus kuuluu näin: „että mietintö sellaisenaan lähetettäisiin asianmukaisessa järjestyksessä prokuraattorille huomauttamalla sitä seuraavassa kirjelmässä, mitkä mietinnössä esitetyt lausunnot ovat saavuttaneet eduskunnan hyväksymisen".

Käsitykseni mukaan asia tulee ratkaisevasti päätetyksi, jos äänestetään edustajain Ingmanin ja Kotosen ehdotusten välillä. Kosk'ei muuta ehdotusta ole tehty, niin minä esitän hyväksyttäväksi seuraavan äänestysehdotuksen:

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy ed. Kotosen ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 83 jaa- ja 86 ei-ääntä; ed. Ingmanin ehdotus on siis hyväksytty ja mietintö menee takaisin Lakivaliokuntaan siinä tarkoituksessa kuin ed. Ingman on ehdottanut.

3) Haminan luotsien kalastussaarten ja luotojen luovuttamista asianomaisille kunnille

koskeva Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen ja hyväksytään keskustelutta.

Pöydälle panot:

4) Laidunmaksun lakkauttamista kruunumetsämailla Oulun läänissä

koskeva Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4

ja

5) Vaivaishoitoasetuksen tarkastamista

koskeva Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5 esitetään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Puhemies: Koska eduskunnalle tänään annetut armolliset esitykset n:o 12, 13 ja 14 ovat edustajille jaetut, niin ehdotan nämäkin armolliset esitykset pantaviksi pöydälle huomispäivän istuntoon.

Ehdotus hyväksytään ja mainitut armolliset esitykset pannaan pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Seuraava istunto on huomenna klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 10,40 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

27. Tiistaina 12 p. lokakuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Keisarillisen Majesteetin arm. esitys N:o 12 varojen hankkimisesta niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä. 398

2) Keisarillisen Majesteetin arm. esitys N:o 13 kulkulaitosrahastosta vuodeksi 1910. 399

3) Keisarillisen Majesteetin arm. esitys N:o 14 varojen osottamisesta kansakoululaitosta ynnä erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1910. 404

Toinen käsittely:

4) Ehdotus asetukseksi lokakuun 20 p:nä 1898 metsästyksestä annetun asetuksen eräiden pykälien muuttamisesta. „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö N:o 2; Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 2; ed. Waaralan y. m. edusk. esit. N:o 3 (Liitteet V, siv. 139).

Ainoa käsittely:

5) Anomusehdotus laidunmaksun lakkauttamisesta kruunun metsämailla Oulun läänissä. „

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 4; ed. Iisakki Hoikan anom. ehd. N:o 41 (Liitteet V, siv. 181).

6) Anomusehdotus vaivaishoitoasetuksen tarkastamisesta. „

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 5; ed. Holmbergin anom. ehd. N:o 6 (Liitteet V, siv. 169).

Pöydällepanoa varten esitetään:

Siv.

7) Lakivaliokunnan mietintö N:o 3 eduskuntaesityksen johdosta, joka koskee 14 p:nä elokuuta 1901 annetun, erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävän, asetuksen 4 §:n 2 mom. kumoamista ja Oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 19 §:n muuttamista toisin kuuluviksi. 404

8) Maatalousvaliokunnan mietintö N:o 2 Eduskunnalle jätetystä ehdotuksesta laiksi toimenpiteistä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ennen vapautuksen saaneet ja heitä paitsi ed. Nevanlinna.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta valtiopäivätyöstä saavat ed. J. Castrén lääkärintodistuksella näytetyn sairauden tähden edelleen tämän kuun 18 päivään, ed. Nevanlinna sairastumisen vuoksi tämän päivän istunnosta sekä yksityisasiain takia ed. Åkesson tämän istunnon loppuosasta ensi maanantai-aamuun saakka, ed. Peurakoski ensi torstaiksi ja perjantaiksi, ed. Hannula ensi perjantaista ensi maanantai-iltaan ja ed. Boman tämän kuun 13 päivästä 20 päivään asti.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Esitetään perättäin seuraavat kolme eilen tähän istuntoon pöydälle pantua armollista esitystä, nimittäin

I) Varojen hankkimista niihin tarpeisiin, joihin vakinaiset valtion tulot eivät riitä

koskeva armollinen esitys n:o 12.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa esityksen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Snellman: Tästä arm. esityksestä puuttuu määrärahain myöntäminen Kuopion läänissä olevien Kaavijärven, Rikkaveden ja Juojärven yhdistämiseksi kanavalla Saimaan vesistöön. Mikäli asiata tunnetaan, niin Keisarillinen senaatti on valtion tulo- ja menoarvion alistukseensa Juojärven vesistön kanavoimiseen sekä Kymijärven ja Lapuan joen perkaukseen ensi vuotta varten esittänyt yhteensä 500,000 markkaa, jotta näillä varoilla nämä työt saataisiin alulle. Mutta nyt tästä esityksestä puuttuvat nämä erät, joten nähtävästi tässäkin tärkeässä taloudellisessa kysymyksessä ministerineuvosto on laittoman ja kansamme vitsauksena olevan esittelyjärjestyksen perusteella sekaantunut asiaan, ja siten on tullut poistetuksi m. m. tämä tärkeä menoerä. Pyydän, että arvoisa valtiovarainvaliokunta, mihin tämä esitys lähetettänee, koettaisi keksiä sopivan toimenpiteen siihen, että saataisiin varoja edes 200,000 markkaa ensi vuodeksi Juojärven vesistön kanavoimistyön aloittamista varten. Tämän hankkeen tärkeyttä pyydän tässä arvoisalle valiokunnalle lyhykäisesti perustella.

Neljättäkymmentä vuotta sitten, eli vuonna 1877 tehtiin ehdotus kanavaväylän toteuttamisesta. Sittemmin vuonna 1887 pani Kuopion läänin kuvernööri asian uudelleen vireille. Vuonna 1902 pyysi Kuopion kunta tämän hankkeen toteuttamista hätäaputyönä. Valtiopäivilläkin on asia ollut käsittelyn alaisena, sillä 1891, 1900 ja 1904—05 vuoden valtiopäivillä on siitä tehty anomuksia. Sillä välin, vuonna 1904, jättivät Kaavin, Tuusniemen ja Kuusjärven kunnat Keisarilliselle senaatille hakemuksen, että toimeenpantaisiin tutkimus ja tehtäisiin ehdotus ynnä kustannusarvio Kaavinjärven, Rikkaveden ja Juojärven saattamisesta kanavoimisen kautta liikeyhteyteen Saimaan vesien kanssa. Tie- ja vesirakennusten Ylihallitus on anomusta puoltanut, ja sittemmin Keisarillisen Senaatin toimesta on kesällä 1906 asetettu komitea, joka on tämän hankkeen tutkinut, ja Tie- ja vesirakennusten Ylihallitus on laatinut täydellisen kustannusarvion. Sen mukaan koko kanavoimistyö tulisi maksamaan 1,390,000 markkaa. Sittenmin vielä Tuusniemen, Heinäveden, Kuusjärven ja Kaavin kunnat ovat tehneet uuden anomuksen, että tämä tärkeä hanke ensi tilassa toteutettaisiin, ja, kuten alussa mainitsin, Keisarillinen senaatti on esitänyt varoja tämän hankkeen alottamiseen ensi vuodeksi. Se tulisi toteutettuna tuottamaan suurta edistymisen mahdollisuutta tämän vesireitin ympärillä olevalle laajalle maakunnalle, ja erittäinkin Kaavin, Tuusniemen, Kuusjärven ja Heinäveden kunnille, sillä tämän vesireitin ympäristöllä on suuret metsärikkaat seudut, erittäinkin rikkaat koivuista, jota paitsi siellä löytyy arvokasta kivilajia, rautamalmia y. m. Vielä tämän kanavan merkitys tulisi suureksi erittäinkin sen vuoksi, että siihen liittyisi jo valmistunut Kermajärven ja Joutsenveden kanavareitti suurine liikennepiireineen; jonka hyöty myös suuressa määrässä tämän kautta lisääntyisi. Sitä paitsi esittämilläni seuduin on suuri määrä tilatonta, työnpuutteessa olevaa väestöä, joka täten tulisi tilaisuuteen saamaan työtä.

Kaikki nämä näkökohdat toivon arvoisan valiokunnan huomioon ottavan ja esittävän varoja hankkeen toteuttamiseksi ensi vuodeksi.

Ed. Nylander: Minä pyytäisin mitä lämpimimmin saada kannattaa ed. Snellmanin esitystä. Asia on todellisuudessa niin, että Juojärven kanavahankkeella on mitä suurin merkitys ei ainoastaan niille seuduille, joista nyt on kysymys, vaan koko maalle. Sitä osottaa sekin, että senaatti, niinkuin edellinen puhuja jo mainitsi, oli alkuperäisessä ehdotuksessa ottanut tämän kanavan huomioon. Niillä seuduilla, joita tämä kanava tulisi kulkemaan, on viime vuosina tehty erittäin huomattavia vuolukivilöytöjä, ja myöskin arvokkaita malmilöytöjä. Nämä ovat nyt kulkuneuvojen puutteessa kokonaan arvottomia. Kaikkeen siihen hyötyyn nähden, jota tästä kanavasta näitten seutujen ja koko maan taloudelle olisi, pitäisin erittäin suotavana, että valtiovarainvaliokunta ottaisi harkittavakseen, eikö voitaisi tätä hanketta varten varata ainakin 200,000 markkaa tai, vielä paremmin, suurempikin summa. Joka

tapauksessa pitäisin välttämättömänä, että tämä kanavatyö nyt viimeinkin saataisiin alulle.

Ed. Pesonen: Samalla kun yhdyn mitä lämpimimmin kannattamaan edellisiä puhujia tähän kanavahankkeeseen nähden, pyydän vielä muutamalla sanalla täydentää sitä, mitä ed. Snellman on lausunut. Tämän vesistön kanavoimisen kautta yhdistettäisiin 6 eri pitäjää laivaliikkeen yhteyteen, paikkakunnat sellaiset, joissa kasvaa äärettömiä koivupropsimetsiä odottaen juuri kanavoimista, koska niitä ei millään tavalla muuten voida sieltä koskaan saada ulos. Sitäpaitsi on kaikki kehitysmahdollisuus niin karjanhoidon kuin maanviljelyksenkin alalla kokonaan lamassa, toisin sanoen ei ole kehitysmahdollisuutta maanviljelyksen eikä karjanhoidon edistymiselle. Puhumatta pitemmältä, pyydän minäkin puolestani lausua evästyksenä valtiovarainvaliokunnalle, että se koettaisi mikäli mahdollista saada varoja varatuksi tämän kanavoimistyön alulle panemiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja arm. esitys lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan.

2) Kulkulaitosrahastoa vuodeksi 1910

koskeva armollinen esitys n:o 13.

Puhemies: Tämänkin armollisen esityksen ehdottaa puhemiesneuvosto lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Wuorimaa: Jokaisilla valtiopäivillä on tehty säännöllisesti huomautuksia rautatiehallituksemme taloudellista toimintaa vastaan siihen suuntaan, että sen pitäisi supistaa menot. Nyt tästä armollisesta esityksestä näkyy ja rautatiehallituksen toiminnasta muutenkin tiedetään, että se on ruvennut supistamaan menoja, mutta se on ruvennut supistamaan niitä väärältä puolelta. Rautatiehallitus nimittäin on vähentänyt junien kulkua lakkauttamalla toisia junien kulkuvuoroja kokonaan, esimerkiksi paikallisjunan Kotkasta Helsinkiin, junan Porista Toijalaan ja Turusta Karjan kautta Helsinkiin. Menojen supistaminen tätä tietä näyttää minusta semmoiselta, että sen kautta myöskin supistetaan tuloja. Kotkan paikallisjuna esimerkiksi on ollut kaikkein tuottavimpia junia. Tämä supistus koskee yleisön etua suuressa määrässä. Mutta sen sijaan rautatiehallitus ei ole supistanut menoja sillä alallla ja siltä puolelta, mistä niitä olisi todellisesti voitu tehokkaasti supistaa. Otan muutaman esimerkin alalta, jossa se olisi voinut tapahtua.

Tiedetään, että valtionrautateiden hallitus jakaa runsaat määrät vapaapilettejä. Joka ainoassa junassa kulkee suuri joukko semmoisia henkilöitä, jotka eivät maksa piletin hintaa, vaan saavat vapaan matkan. Niihin ei kuulu ainoastaan rautatien varsinaiset virkamiehet ja virkailijat, pienemmät niinkuin suuremmatkin, vaan niihin kuuluu myös vielä rautatien työssä olevat työmiehet. On laskettu, että jos tällainen ylenmääräinen vapaapilettien antaminen tarkoin supistettaisiin, niin tarvittaisiin koko joukon vähemmin liikkuvaa kalustoa.

Ja näistä vapaapileteillänsä matkustavista on sitäpaitsi varsinaisille matkustajille sangen suurta haittaa, kun junat niiden kautta ovat ylen täynnä. Minä pyydän sentähden, että valtiovarainvaliokunta kiinnittäisi huomiota tähän kohtaan.

On vielä muutamia muitakin kohtia, joihin pyytäisin valtiovarainvaliokuntaa kääntämään huomionsa. Valtion rautateiden hallitus maksaa palkkoja pitkin rataa siten, että se lähettää erityisen junan vetureineen, kuukausittain kulkemaan kaikissa piireissä. Siten kulkee useita vetureita vaunuineen joka kuukausi rautateillä vaan rautatievirkailijain palkkoja maksamassa. Nyt voisi aivan yksinkertaisesti tavallisissa postijunissa lähettää maksut asemille ja sen kautta vältettäisiin liikkuvan kaluston turhaa käyttämistä. Samalla tapaa käytetään myös muilla virkamatkoilla boggievaunuja ja vetureita, jonka tähden alituiseen tarvitaankin suuri määrä kalliita vetureita näihin tarpeisiin. Niiden sijaan voisi käyttää virkailijoille samoin kuin ulkomaillakin yksinkertaisia moottorivaunuja, joiden sekä käyttö että valmistus maksavat vaan murtoluvun siitä, mitä tavalliset veturit ja boggievaunut maksavat.

Mutta myöskään rakennuksen alalla ei rautatiehallitus ole ryhtynyt supistamaan menoja. Maan hallitus on kyllä kokolailla vähentänyt niitä varoja, joita rautatiehallitus on ehdottanut ensi vuonna käytettäväksi. Mutta ei sittekään siinä määrin, kuin olisi ollut tarpeen.

Otan muutamia esimerkkejä tältä alalta. M. m. rautatiehallitus on saanut päähänsä, että Kaipiaisten aseman rautatievarikko olisi muutettava sieltä pois Kouvolaan. Varsinaista syytä, johon tätä toimenpidettä voitaisiin asiallisesti perustaa, ei ole. Tämmöinen muuttaminen tulee kuitenkin maksamaan vähintään ½ miljoonaa markkaa. Kaipiaisten asemalle tulee jäämään melkein puolen miljoonan edestä veturitalleja ja kaikenlaisia muita rakennuksia, joita ei voi enää mihinkään käyttää, kun taas Kouvolan asemalle täytyy rakentaa paljon uusia, ehkä miljoonan edestä.

Samoin ehdottaa rautatiehallitus Fredriksbergin asemalla erittäin suuria töitä. Muutamia vuosia sitte, muistaakseni 1897, ehdotti rautatiehallitus, että maalarinverstas Helsingin asemalta muutettaisiin Fredriksbergiin. Se muutto maksoi ½ miljoonaa. Viime vuonna se taas ehdotti, että se muutettaisiin Fredriksbergistä takasin Helsinkiin. Kaikissa näissä rakennustoimissa rautatiehallitus ei koskaan näy tekevän ehdotuksiaan pitäen tulevaisuutta silmällä, vaan aina satunnaisten tarpeiden mukaan. Sentähden pyytäisin valtiovarainvaliokuntaa kiinnittämään huomiotansa myös tähän kohtaan.

Koska nähtävästi jokavuotiset muistutukset valtiopäivillä eivät näytä mitään auttavan, ja rautatiehallitus näkyy tottuneen siihen, että eduskunnassa kyllä aina tehdään huomautuksia, mutta valtiopäivät kuitenkin myöntävät varoja, joita se pyytää, niin pyydän lisäksi esittää, että valtiovarain valiokunta ehdottaisi, että eduskunta kieltäisi tällä kertaa vissin määrän esitetyistä varoista sekä liikkuvaa kalustoa että rakennuksia varten, kunnes valtionrautateiden hallitus lopuksi rupeaa tekemään sekä rakennussuunnitelmia että liikkuvan kaluston suunnitelmia semmoisiksi, että meidän rautatieliikenteemme kannattaa, jotta ei tarvitse supistaa junain kulkua ja senkautta myös yleisliikettä ja kansalaisten välttämättömiä tarpeita liikenteen suhteen.

Ed. M y n t t i n e n: Samalla kun kannatan edellisen puhujan ajatuksia kaikissa kohdin, minä myös pyydän huomauttaa eräästä kummallisesta seikasta ja eräistä suurista numeroista, jotka ovat tämän esityksen 3 sivulla. Siellä on 165,000 markan menoerä piirihallintoja varten, jotka mielestäni eivät vastaa tarkoitustaan. Ne kiertokirjeet, jotka rautatiehallitus on antanut palveluskunnalle ja virkamiehille ovat tehottomia määräyksiä. Kiertokirjeissä lisätään rautatiehallituksen virkamiesten työtunteja kahdella tunnilla, mutta samalla ei vähennetä rautatiehallituksen väkeä lainkaan; siis sellainen kiertokirje on aivan tarpeeton. Onko tällaisten piirihallintojen laittaminen paikallaan ja tarpeen vaatima, siitä kai asianomainen valiokunta ryhtynee ottamaan selkoa. Minusta tällainen menoerä kuin 3 sivulla, tuo 165,000 markkaa on sellainen, joka ensi katsannolla kauhistaa, se kun aina vaan lisää hallituksen menoja. Täällä olisi kai paljonkin pikkuseikkoja, jotka ansaitsisivat arvostelua ja jotka tarvitseisivat tulla keskustelun alaisiksi, mutta niistä kai valiokunta saa selvän. Tahdoin esittää vain niitä tärkeimpiä seikkoja, joita valiokunnan tulisi ottaa huomioon.

Ed. O. V. T u r u n e n: Täällä ensimäinen arvoisa puhuja huomautti, että rautatiehallitus on alkanut säästönsä väärästä päästä. Minä myöskin yhdyn siihen samaan lausuntoon, mutta joillakin toisilla perusteilla. Minä pyydän ensinnäkin huomauttaa siitä, mikä on rautatiehallitusta johtanut tekemään tällaisia uudistuksia, joihin nykyään on ryhdytty. Se on juuri se komitea, joka on ollut tutkimassa rautatietalouden kannattavaisuutta. Se on tehnyt sellaisia ehdotuksia, joita rautatiehallitus nyt panee täytäntöön. Tässä kuvastuu juuri se, mitä sellaiset komiteat saavat aikaan, jotka ovat kokoonpannut joistakin herrasmiehistä, joilta puuttuu kokonaan tuntemusta rautatietaloudessa. Ei myöskään mainittu silloin, kun vapaapileteistä puhuttiin, ja sanottiin että työmiehetkin ajavat vapaapileteillä, sitä, että herrat ajavat vapaapileteillä myöskin ja korkeammassa luokassa, että jos kerta työväeltä vaadittaisiin pois nämä piletit, olisi ollut yhtä johdonmukaista vaatia pois vapaapilettejä herroiltakin. Muuten pyydän huomauttaa siitä, että rautatiehallitus on ruvennut toteuttamaan säästäväisyyttä juuri pienipalkkaisten kustannuksella, palvelijakunnan kustannuksella, samalla kertaa kun annetaan uusia ehdotuksia uusien virkakuntien perustamisesta. Minun edelliseni puhuja huomautti juuri tästä 165,000 markan lisämenoerästä, joka on otettu erityisiä piirihallintoja varten. Minun mielestäni olisi voitu hyvästi välttää tämäkin menoerä siten, että entisiä vir-

kamiehiä, joita todennäköisesti on kylläkin liikaa olemassa, olisi siirretty toimittamaan niitä tehtäviä, joita varten nyt tämä uusi menoerä tarvitaan. Muuten olisi ehkä valtiovarainvaliokunnan kiinnitettävä huomiotansa siihen seikkaan, että rautatiellä on olemassa 40 % sellaisia asemia, jotka eivät kannata itseänsä, joilla asemilla ei tule tuloja niin paljon, että ne piisaisivat virkamiesten palkkauksiin, puhumattakaan siitä, mitä tarvitaan töitä varten palkkattavalle miehistölle. Olisi ruvettava asemia muuttamaan pysäkeiksi ja ne virkamiehet, jotka täten tulevat toimettomiksi siirrettäisiin niiltä asemilta uusille radoille, ja samalla kun joutuu syystä tai toisesta virkoja avonaisiksi, ettei niitä täytettäisi uusilla, vaan siirettäisiin kannattamattomilta asemilta toimeen toisissa paikoissa. Muuten ansaitsee hiukkasen huomauttaa myöskin junien vähentämisestä. Kyllä meillä todellakin puhutaan täällä eduskunnassa, sekä muuallakin siitä, kuinka rautatiellä pitäisi jokaiselle liikemiehelle varata erityinen juna, jos sen tarvitsee kulkea. Mutta tuosta puhutaan liian ylimalkaisesti, ei näytetä numeroilla, kuinka paljon mikin juna tuottaa ja onko tuottava juna lakkautettu, jolloin tulee tehdä muistutuksia. Pitäisi tarkistaa tarkempaan, mitkä junat kannattavat ja mitkä eivät kannata. En minä ainakaan luule rautatiehallituksen tekevän sitä, että se kannattavia junia lakkauttaa, mutta rautatieläisenä tiedän, että on paljon sellaisia junia, jotka ovat varatut muutamien liikemiesten pyynnöstä, mutta jotka eivät kannata. Niitä on liikoja. Rautatielaitoksessa on otettu liian helposti huomioon ulkoapäin tulleet anomukset, joita muutamat liikemiehet tai yksityiset henkilöt ovat tehneet. Meillä erityisesti anottiin edellisillä valtiopäivillä maidonkuljetusta varten junaa; rautatiehallitus teki sen palveluksen että se pani kulkemaan pikatavarajunan Riihimäeltä Pietariin asti. Se kulkee nyt 2 à 3 vaunua jälessään ja niissä on 5 à 6 maitokannua vaunussa, se kulkee huristaa Pietariin asti tällä tavalla. Luuletteko, että tällaiset junat kannattavat ja lisäävät valtion rautateille tuloja? Ei suinkaan! Kyllä siinä tulee yleisön myöskin mennä itseensä tehdessään vaatimuksia rautatielaitoksen kannattavaisuuteen nähden, samoin myöskin vaatiessaan siltä palveluksia itsellensä. Jos rautatie tahdotaan pitää erityisenä liikelaitoksena, että sen pitäisi antaa mahdollisimman suuria vuosivoittoja, silloin on myöskin hyvin tarkkaan harkittava ne vaatimukset, joita tullaan tekemään junien lisäämiseen nähden.

Muuten olisi kiinnitettävä huomiota, samalla kun valiokunta tarkastelee tätä ja myöskin vertailee henkilökuntaa ja sen vähentämistä ja tarpeellisuutta, että uusi työjako olisi rautatielaitoksessa pantava toimeen. Tätä varten tosin on nyt asetettu komitea, mutta tämä on myöskin pantu yksipuolisesti kokoon; siihen on ainoastaan virkamiehiä valittu ja tehtäväksi on sille annettu vertailla palvelijakunnan työtä ja heidän lukumääräänsä työhön nähden. Ja kuitenkin voipi jokainen rautatieoloja lähemmin tunteva vakuuttaa, että suurempi suhteettomuus vallitsee juuri virkamiehiin nähden. Minä en ollenkaan väitä, ettei joissakin paikoissa liene liikaa myöskin palvelijakuntaa, mutta se johtuu epäjohdonmukaisesta työjaosta. Ei minun mielestäni ole tarpeellista, että junan lähettäjä seisoo asemasillalla, voimatta vieressä olevaa kellonkieltä heilauttaa antaakseen junan lähtösoiton, mutta siinä pitää kellon luona seisoa myös toinen mies. Ei se ole tarpeellista. Jos jonkunlaista yhtenäisyyttä laitetaan virkamieskunnan ja palvelijakunnan töiden välillä, niin kyllä silloin voidaan vähentää henkilökuntaa, mutta sitä ei kyllä herraskomiteat kykene yksinään tekemään. Siihen tarvitaan komitea, joka on pantu kokoon sekä palvelijakunnasta että virkakunnasta, sillä he eivät voi arvostella toinen toisensa työtä tai jos arvostelevat, se tulee silloin yksipuolista. Näihin seikkoihin pyytäisin kiinnittää valiokunnan huomiota, kun se käsittelee tätä armollista esitystä kulkulaitosrahastosta.

Ed. Lindelöf: Jag ber att få påpeka en bristande öfverensstämmelse mellan propositionen om kommunikationsfonden och propositionen om anskaffande af medel till de behof, för hvilkas bestridande de ordinarie statsinkomsterna ej förslå. Bland kommunikationsfondens inkomster upptages nämligen icke för år 1910 någon öfverföring från statsfonden såsom ersättning för järnvägens postbefordran. På sid. 19 i propositionen „angående anskaffande af medel till de behof för hvilkas bestridande de ordinarie inkomsterna ej förslå" finnes däremot under rubriken „öfverföringar från statsfonden" upptagen en post på en miljon mark till kommunikationsfonden såsom er-

sättning för postbefordran å statsjärnvägarna för år 1910. Jag har velat fästa uppmärksamheten härvid så mycket mera, som i tidningspressen särskildt framhållits, att detta anslag skulle blifvit vid föredragning å högsta ort struket.

Ed. Leino: Täällä on ed. Wuorimaa lausunut valittelunsa siitä, että rautatiehallitus on muutamilta rataosilta lakkauttanut jonkun junan kulkemasta. Jos kuitenkin lähemmin tarkastellaan rautatietilastoa ja tutkitaan missä määrin matkustajavaunut ovat henkilöillä täytettyinä, niin täytynee jokaisen myöntää, että Suomen valtion rautatien matkustajavaunut ovat vähemmin käytettyjä kuin yleensä minkään muun maan matkustajavaunut. Tämä ilmeisesti todistanee sitä, että meillä on liian paljon matkustajajunia, ja siitä aiheutuukin se seikka, että tulot eivät oikein riitä menoihin, joten rautatielaitos ei ole osoittautunut kyllin kannattavaksi. Näin ollen minun mielestäni ei olisi kenenkään edustajan asetuttava arvostelemaan asiaa niin yksipuolisesti. Olisi jonkun verran annettava tunnustusta rautatiehallitukselleki. Minun luullakseni rautatiehallitus ei ole poistanut sellaista junaa kulkemasta, joka on osoittautunut kannattavaksi. Jos joku yksityinen Suomen kansalainen ja liikemies pitää eittämättömänä oikeutenaan päästä joltakin asemalta silloin, kun hänen mieleensä juolahtaa, niin kyllä silloin löytyy vaatimuksia junien asettamisesta. Mutta kannattavatko ne sitten? Ne eivät kannata. Sen vuoksi olisi pyrittävä juuri siihen, että vähemmän asetettaisiin junia kullekin rataosalle menemään, ja että junat ja vaunut olisivat mahdollisimman täynnä, etteivät ne tyhjinä kulkiessaan tuottaisi turhaa kulunkia rautatielaitokselle.

Sitten sama ed. Wuorimaa kohdisti voimakkaalla tavalla huomionsa siihen, että rautatiehallitus antaa vapaapiletejä työmiehillekin. Minun mielestäni ei kuitenkaan olisi kellään syytä kadehtia rautatielaitoksen pientä palkkaa nauttivan työmiehen vapaapilettioikeutta, vaikkapa hän saa kerran tai korkeintaan kaksi kertaa vuodessa vapaapiletin jollekin lyhyelle matkalle.

Mainittu edustaja lausui vielä sen toivomuksen, että kasöörijunat lakkautettaisiin. Se on minunkin mielestäni erinomaisen asiallinen toivomus. Kasöörijunat kulkevat pitkiä matkoja, noin 300—400 kilometriä. Nämä junat lähetetään asemien johdolla ja ne syystä tai toisesta voivat myöhästyä useasti montakin tuntia.

Rautatielinjoilla työskentelee paljon niin sanottua ylimääräistä työväkeä. Tämä ylimääräinen työväki käsketään asemalle määrätyllä kellonlyönnillä ja jos siellä on 100—200—300 työmiestä kuten isommilla asemilla tavallisesti on, ja ne odottavat kolme, neljä tuntia kasöörin tuloa, niin se tahtoo jo sanoa paljo rahaa. Toiseksi muuttuisivat asiat, jos järjestettäisiin palkanmaksut sillä tavalla, että listat lähetettäisiin kullekin asemalle. Asemilla on rahaa ja jos niillä ei ole, niin ne voitaisiin oikeuttaa tilaamaan rahaa. Silloin saisivat asemapäälliköt ylimääräisenä tehtävänä suorittaa tuon palkanmaksun ja se ei tuottaisi ollenkaan työhukkaa ylimääräiselle työväestölle. — Olemmehan yleensä sanomalehdistä nähneet, että milloin ikinä kahden junan yhteensattuminen jollakin rataosalla on aiheutunut, niin melkein poikkeuksetta on toisena yhteentörmäjistä ollut kasöörinjuna. Ja tämä aiheutuu juuri siitä, että nämä kulkevat ilman erityistä aikataulua asemien johdolla ja koettavat määrätyn ajan saavuttamiseksi ajaa lujaakin ja niin ollen törmäilevät yhteen toisten junien kanssa. Tästä aiheutuu ilmeisesti vahinkoa ja vaaranalaisuutta, eikä se minun käsittääkseni tuota missään suhteessa hyötyä, sillä, niinkuin sanottu, jos asemapäälliköt velvoitettaisiin maksamaan nämä palkat, niin silloin ei tarvittaisi noita kasöörijunia, ja olisi niiden poistamisesta jo sievoinen säästö vuoden mittaan Suomen valtion rautateille, joten minäkin kannatan kasöörijunien poistamista.

Ed. Wuorimaa: Edellisen arvoisan puhujan lausunnon johdosta vapaapileteistä pyydän lausua vielä muutaman sanan. Vapaapilettijärjestelmä on tullut niin suuren väärinkäytöksen alaiseksi rautateillämme, että on jo syytä ottaa se tarkemman tarkastuksen alaiseksi. Eivät ainoastaan rautateitten virkailijat — en minä ole puhunut yksistään työmiehistä, vaan virkailijoista — ylemmästä alempaan, ja työmiehet, jotka ovat rautatien palevluksessa, käytä itse näitä vapaapilettejä, vaan vielä kaikki heidän perheensäjäsenet ja vielä sangen usein heidän ystävänsäkin käyttävät niitä. Annettakoon ennemmin sitte työmiehille korotettu palkka, mutta ei vapaapiletin muodossa, sillä se ei

ole tasainen palkanmaksu. Sitä käyttävät toiset ylen määrin ja liiaksi ja toiset taas ehkä eivät käytä ollenkaan. Minä sentähden en suinkaan kadehdi rautateiden virkailijoilta ja työmiehiltä sitä, että saavat vapaapilettejä, mutta minä pidän periaatteessa vääränä, että he saavat käyttää rautatietä aivan vapaasti ja että muitten työmiesten ja kansalaisten täytyy se kustantaa. Siinä ei ole mitään järkeä.

Ed. O. V. Turunen: Pyydän vielä, että valiokunta käsitellessään tätä asiaa ottaisi selvän, kuinka kannattavat Helsingin ja Pietarin välillä kulkevat junat n:o 1 ja 2, joissa on ainoastaan ensimäisen ja toisen luokan vaunuja, ja samoin myöskin Viipurin ja Pietarin välillä kesän aikana kulkeva juna, jossa on ainoastaan ensimäisen ja toisen luokan vaunuja? Ainakin kun rautatiehallituksen kertomusta tarkastelee, näkee, että huonosti ensimäinen ja toinen luokka kanattaa itsensä niissäkin junissa, joissa on kolmannen luokan vaunuja. Sen vähemmän minä luulen niitten kannattavan sellaisissa junissa, joissa ei ole olemassa kolmannen luokan vaunuja ollenkaan, joissa työväestö matkustaisi ja maksaisi herrojen kyytirahan.

Tarpeettomien virkamiesten joukkoon minä vielä lukisin papit ja lukkarit. Mitähän niillä rautatieläiset tekevät. Jokaisen rautatieläisen minun käsittääkseni tulee maksaa seurakuntaansa kirkollismaksut, papinmaksut ja lukkarinmaksut, ja on sen vuoksi minun mielestäni väärin, että valtionvaroilla pidetään rautatiellä erityistä pappia ja lukkaria, sillä siitä ei ole kuitenkaan vastaavaa hyötyä. Olisi siis tarkastettava, eikö näitäkin voisi jättää kuntien huolenpidon alle, kun he kerta kunnissa pitävät yllä koululaitosta, kansakoulua y. m., ja kukin maksaisi sikäli kuin tähänkin asti on maksaa saanut.

Ed. Annala: Minua ihmetyttää jonkun verran, että ed. Wuorimaa on tässä tehnyt näistä rautatieläisten vapaapileteistä niin suuren numeron rautateitten menojen vähentämiseksi. Tämä on mielestäni miltei aivan aiheetonta, sillä olen asiantuntijana jotenkin varma siitä, että tuskinpa rautateitten menot vähenisivät näitten vapaapilettien lakkauttamisen kautta, muuta kuin mitä kuluu niitten painatukseen, sillä jokainen asiantuntija tietää, ettei noitten vapaapilettien käyttäjille tarvitse mitään lisävaunuja käyttää. Ed. Wuorimaa sanoi, että on väärin toisia kansalaisia, toisia työläisiä kohtaan, että rautatieläiset saavat käyttää vapaapilettejä. Minun käsittääkseni ne kuuluvat rautatiepalvelijan palkkaan eivätkä suinkaan ole mikään lahja eikä siinä siten mitään vääryyttä muille tapahdu. Paljoa painavampia syitä on tuotava ja on tuotukin esiin, syitä, jotka suuressa määrin lisäävät rautateitten menoja. Minä vielä tahtoisin lisätä muutamia niihin, joista jo on huomautettu. Uhrataan liian paljon asemien kaunistamiseksi puutarhoilla. Kun katselee useita asemia, m. m. Helsingin ja Turun välisellä radalla sekä Kouvolan ja Viipurin välillä, niin huomaa, että on käytetty äärettömiä summia aivan turhaan puutarhain kaunistukseksi asemilla. Niistä eivät matkustajat ehdi nauttimaan eikä ihailemaan eikä niistä ole kellekään mitään hyötyä.

Ed. E. Eloranta: Minä haluaisin vielä kiinnittää valiokunnan huomioon erästä seikkaa tai oikeammin, että valiokunta ottaisi selkoa siitä. Turun-Toijalan rautatiellä on tietääkseni käytetty pilaantuneista puista laitettuja ratapölkkyjä. Niitä on kai tuotu jostakin valtion sahalta ja asiantuntijat ovat lausuneet, että tällaisten ratapölkkyjen kestäväisyys tuskin vastaa paikalleasettamiskustannuksia. Luullakseni tässäkin on epäkohta olemassa.

Sitten vielä ylimääräisen rautatiehenkilökunnan eli harjoittelijain palkkaukseen nähden olisi tehtävä jonkunlaisia muutoksia. Minun tietääkseni on esimerkiksi Turun asemalla noin 25 harjoittelijaa, ja ne eivät saa mitään vakinaista palkkaa, ainoastaan sen, mitä saavat päästessään silloin tällöin jonkun vakinaisen tilalle virkailemaan milloin päiväksi, milloin kahdeksi. Nämä ylimääräiset saavat olla joskus kolme, joskus neljä ja viisikin vuotta ilman palkkaa tällaisina ylimääräisinä, ennenkuin voivat päästä vakinaista palkkaa nauttimaan. Tämä jos mikään on epäkohta. Voitaisiin aivan huoleti maksaa heille palkkaa, koska heitä useasti tarvitaan, vaikkakin vaan toisten tilalle. Tällaisiin seikkoihin pitäisi kiinnittää jonkun verran enemmän huomiota ja koettaa saada tällainen epäkohta poistetuksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan.

3) Varojen osottamista kansakoululaitosta ynnä erinäisiä sivistystarkoituksia varten vuodeksi 1910

koskeva armollinen esitys n:o 14.

Tämäkin armollinen esitys lähetetään Puhemiesneuvoston ehdotuksesta Valtiovarainvaliokuntaan.

4) Metsästysasetuksen muuttamista

(2 K.)

koskeva Suuren valiokunnan mietintö n:o 2 esitetään.

Puhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu, sitten ruvetaan esittämään asiaa pykälittäin.

Ed. Listo: Minä pyydän tätä asiaa pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon.

Ed. Ahmavaara: Pyydän saada kannattaa pöydällepanopyyntöä.

Puhemies: Koska pöydällepanoa on pyydetty ja sitä kannatettu, on se seikka ensinnä ratkaistava. Sen vuoksi niiden, jotka ovat pyytäneet puheenvuoroa, on kohdistettava lausuntonsa ainoastaan kysymykseen pöydällepanosta, jos nimittäin haluavat käyttää puheenvuoroaan.

Kun puheenvuoroja pyytäneet edustajat eivät halua niitä käyttää, julistetaan keskustelu pöydällepanosta päättyneeksi.

Puhemies: Kun ei kukaan ole pöydällepanoa vastustanut, niin eduskunta suostunee siihen, että asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Asia päätetään panna pöydälle seuraavaan istuntoon.

Esitetään ja järjestänsä keskustelutta hyväksytään

5) Laidunmaksun lakkauttamista kruunun metsämailla

(A. K.)

koskeva Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4,

6) Vaivaishoitoasetuksen tarkastamista

(A. K.)

koskeva Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5.

Pöydälle panot:

Esitetään ja pannaan Puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi istuntoon

7) Muutoksen hakemista alioikeuksien tuomioihin y. m.

koskeva Lakivaliokunnan mietintö n:o 3; sekä

8) Toimenpiteitä metsän hävittämisen ehkäisemiseksi

koskeva Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Istunto päättyy klo 7,25 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

28. Perjantaina 15 p. lokakuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

Siv.

1) Ehdotukset erityisiksi muutoksiksi Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle 6 p:nä joulukuuta 1869 annettuun kirkkolakiin. 406

Asiakirjat: Arm. esit. N:o 10; Suuren valiokunnan mietintö N:o 3; Lakivaliokunnan mietintö N:o 2.

2) Ehdotus asetukseksi lokakuun 20 p:nä 1898 metsästyksestä annetun asetuksen eräiden pykälien muuttamisesta. 408

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö N:o 2; Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 2; ed. Waaralan y. m. edusk.esit. N:o 3 (Liitteet V, siv. 139). „

Ensimäinen käsittely:

3) Ehdotus asetukseksi 14 päivänä elokuuta 1901 annetun, erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävän armollisen asetuksen 4 §:n 2 momentin kumoamisesta ja Oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 19 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi. 424

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö N:o 3; ed. Annebergin ja Andersinin edusk. esit. N:o 28 (Liitteet III, siv. 31).

4) Ehdotus laiksi toimenpiteistä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi. „

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö N:o 2; ed. Nylanderin y. m. edusk. esit. N:o 9 ja ed. Tokoin y. m. edusk. esit. N:o 14 (Liitteet VIII, siv. 123 ja 136).

Siv.

Pöydällepanoa varten esitetään:

5) Työväenasiainvaliokunnan mietintö N:o 1 arm. esityksen N:o 3 johdosta, joka sisältää ehdotuksen armolliseksi asetukseksi teollisuusammattityöstä. 424

6) Lakivaliokunnan mietintö N:o 4 perimysmaan erikoisluonteen lakkauttamista koskevan anomusehdotuksen johdosta. 425

7) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 3 a Eduskunnassa tehtyjen, metsästystä koskevan lainsäädännön uudistamista tarkoittavain anomusehdotusten johdosta. „

8) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 6 Eduskunnassa tehdyn eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi tilusten rauhoittamisesta kotieläimiä vastaan ja aitausvelvollisuudesta. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi ennen vapautuksen saaneita, ed. Antila, Kannisto, Nevanlinna, Raatikainen ja Rantanen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Nevanlinna sairauden takia tämän päivän istunnosta, sekä yksityisten asiain takia ed. Antila tämän päivän istunnosta, ed. Walavaara tästä päivästä ensi torstaihin ja ed. Kannisto tästä päivästä ensi tiistaihin saakka, ed. Raatikainen

tästä illasta ensi torstai-aamuun, ed. Annala huomisaamusta maanantai-iltaan, ed. Rantanen tämän illan istunnosta alkaen ensi tiistai-iltaan saakka, ed. Wuorimaa huomisillasta tiistai-iltaan ja ed. O. Kiiskinen ensi viikon ajaksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Voimassa olevan Kirkkolain muuttamista erinäisissä kohdissa

(2 K.)

koskeva, Suuren valiokunnan mietintö n:o 3 esitetään ja otetaan sen johdolla toisen käsittelyn alaiseksi armolliseen esitykseen n:o 10 sisältyvät ehdotukset.

P u h e m i e s: Asiassa tulee ensin sallittavaksi yleiskeskustelu, ja sen aikana voidaan esittää sellaisia muutosehdotuksia, jotka koskevat kaikkia esitettäviä lakiehdotuksia yhteisesti, ja on sen, joka aikoo sellaisia ehdotuksia tehdä, ne esille tuotava yleiskeskustelun aikana tai muuten varattava itselleen puheenvuoro niiden tekemiseen vielä senkin päätyttyä. Yleiskeskustelun jälkeen otetaan kukin lakiehdotus erikseen käsiteltäväksi, ja lopuksi esitetään suuren valiokunnan mietinnön lopussa oleva ponsilause. Kysyn sen vuoksi: Haluaako kukaan käyttää puheenvuoroa yleiskeskustelussa?

Kun kukaan ei pyydä puheenvuoroa, niin siirrytään näitä lakiehdotuksia kutakin erikseen käsittelemään.

I. Ehdotus Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle annetun Kirkkolain 59 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

hyväksytään keskustelutta.

II. Ehdotus Kirkkolain 73 §:n muuttamisesta.

Keskustelu:

Ed. H ä m ä l ä i n e n: Minä ehdotin lakivaliokunnassa tämän muutosehdotuksen hylättäväksi ja uudistan sen hylkäämisehdotuksen täällä. Minusta tämä muutosehdotus ei tuo paljon minkäänlaista asiallista parannusta, ja se tarkoitusperä, johon tällä ehdotuksella tahdotaan pyrkiä, voidaan saavuttaa paljon paremmin siviiliavioliittolain ja uskonnonvapauslain säätämisen kautta. Minusta on siis aivan täysi syy hylätä tämä ehdotus, eikä ole sanottavasti asiallisia syitä myötävaikuttaa sen läpimenemiseen.

Ed. R o s e n q v i s t: Då här yrkats, att ifrågavarande lagförslag måtte förkastas, ber jag att få säga några ord, endast några ord.

Den åsikten har af en minoritet inom lagutskottet förfäktats att ändringar i Kyrkolagen, hvilka gälla viktiga frågor, men hvilka afse endast skenbara, icke värkliga reformer, af landtdagen böra förkastas. Jag skall icke närmare undersöka giltigheten utaf denna sats. Jag skall icke fråga, om det mål man med en sådan taktik ville uppnå verkligen på denna väg kan uppnås eller icke. Men jag vågar påstå, att den, som vill följa denna grundsats, han m å s t e godkänna ifrågavarande ändringsförslag eller förslaget till det s. k. nattvardstvångets afskaffande. Det står nämligen utom allt tvifvel, att här föreligger en verklig reform, en reform af den största principiella och praktiska betydelse. Det gäller afskaffandet utaf en ordning, som innebär en försyndelse gentemot protestantiskt medvetande, som icke respekterar personlighetens grundrätt, som binder och utöfvar tryck på själar, som innebär en kränkning utaf samvetsfrihetens grundsats.

Den varmaste humanitet och den renaste fromhet hafva i årtionden kämpat för att få denna skapelse af en länge sedan förgången tid aflägsnad. Är det då möjligt att ett parti, som självt kämpar för nya tankar och nya förhållanden, som därvid ropar på rättvisa af samhället och af den enskilde, är det möjligt, frågar jag, att ett sådant parti självt ville taga orättfärdigheten såsom kampmedel, ville i taktiskt syfte motsätta sig en verklig reform af djup pricipiel betydelse, ville motsätta sig aflägsnandet af en ordning, som utöfvar våld och förtryck på människosjälar, unga själar. Jag vill tro och jag vill hoppas, att detta icke är möjligt. Vore det möjligt, då vore man, synes det mig, berättigad att tala om cirkuspolitik och cirkustaktik (Ed. Hörhammer: Hurra!); ja, man vore berättigad att tala om „Barbarskogen", som reser sig upp icke endast emot

kultur och hyfsning, utan emot det oförgängliga, det eviga, det, som icke växlar i människonaturen. Men som sagdt, jag hoppas och jag tror att Finlands socialdemokrater, åtminstone icke såsom parti, skola motsätta sig en reform af denna utomordentligt stora betydelse.

Ed. Anni Huotari: Pyydän kannattaa ed. Hämäläisen tekemää ehdotusta että tämä lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Z. Castrén: Kun vastustetaan sitä uudistusasiaa, joka tässä on kysymyksessä, sellaisella syyllä, että voidaan siviiliavioliiton ja uskonnonvapauden aatteita ajamalla päästä paremmin niihin tuloksiin, joitten suuntaan tämäkin uudistusehdotus menee, kuin kannattamalla tätä uudistusta, niin silloin sekoitetaan käsitteitä, sekoitetaan kokonaan kirkollista ja valtiollista katsantotapaa. Kun arvellaan nyt puheenalaista parannusta kovin pieneksi ja vaaditaan, että avioliittoasia olisi saatava kokonaan erotetuksi kirkkolainsäädännöstä, niin siinä tavallaan piilee se hämärä ja väärä ajatus, että kirkkolainsäädännössä itsessään voitaisiin siviiliavioliitto saada aikaan. Mutta eihän kirkon piirissä siviiliavioliittolainsäädännön asiaa voida ajaa, sen asian ajaminen on valtion oman lainsäädännön asia. Kun siis tämän ajatuksen pohjalla käydään moittimaan kirkkoa siitä, ettei se ole tarpeeksi pitkälle uudistuksissa mennyt, niin moite todellisuudessa kohdistuu siihen kantaan, jolta asiaa katsotaan, se kohdistuu valtion omaan lakiin, siihen, ettei meidän valtiomme ole säätänyt siviiliavioliittoa eikä uskonnonvapautta. Koska nyt esillä oleva asia on kirkkolainsäädäntöön kuuluva, niin sitä tulisi arvostella kirkon kannalta, olisi osoitettava, että se vaatimus joka tässä pykälässä asetetaan, rippikoulun käynnin vaatimus niille, jotka tahtovat kirkon siunausta avioliitolleen, on kirkon kannalta katsoen aivan epäoikeutettu.

Minä jätän tämän kysymyksen, miten asia olisi arvosteltava kirkon kannalta, syrjään, koska sitä ei ole koetettukaan siihen tapaan käsitellä, ja katsoisin, että jos asiaa todella sivistysvaltion humaanisuus-aatteen kannalta katsotaan, niin on aivan selvää, ettei valtiolla ole minkäänlaista syytä vastustaa puheenalaista kirkon uudistuspyrkimystä. Minä siis katsoisin, että kun asia, joka tässä on kirkon puolelta viritetty, käy valtionkin kannalta katsoen aivan oikeaan suuntaan, humaanisuuden ja vapaamielisyyden suuntaan, niin ei ole oikeata valtion kannalta sellaista uudistusta vastustaa.

Ed. Sipilä: Kun minun ymmärtääkseni eduskunnan tehtävä tämänluontoisissa asioissa ei ole tutkia, ovatko ehdotetut uudistukset kirkon kannalta suotavat, vaan ainoastaan katsoa, ovatko ne valtion näkökannalta suotavat vai vastustettavat, niin pitäisi minun nähdäkseni niiden, jotka tällaisia kirkolliskokouksen ehdottamia uudistuksia vastustavat, myös täällä esittää pätevät syyt, minkätähden niitä ei valtion kannalta voitaisi hyväksyä. Sitä täällä ei ole tehty, ainakaan mikäli minä olen huomannut, vaan tehtyjä ehdotuksia vastustetaan ainoastaan jonkunlaisista taktillisista syistä. Pidän senvuoksi selvänä, että eduskunta tämän kyseessä olevan ehdotuksen sellaisenaan hyväksyy.

Ed. Hämäläinen: Minun tietääkseni on edellisen puhujan väitteestä huolimatta täysi oikeus arvostella näitä esityksiä, niitten asiallisen merkityksen perusteella, niin hyvin valtion kuin kirkonkin kannalta. Ja siten niitä on arvosteltukin. Kun ed. Castrén väitti toisin, niin näyttää siltä, kuin ei hän olisi lukenut lakivaliokunnan mietintöä. Jos hän olisi lukenut mietinnön perustelut, niin olisi hän huomannut, että valiokunnan enemmistökin pitää valitettavana seikkana sitä, että pakollinen rippikoulukurssin suorittaminen on vielä säilytetty avioliiton ehtona. Ei ole tyydytty edes siihen, että vaadittaisiin rippikoulu opetuksen saantia, mutta on säilytetty pakollinen rippikoulukurssin suorittaminen. Ja tämä seikka vaikuttaa sen, että puhe siitä, että tämän muutoksen kautta omantunnonpakon harjoittaminen poistettaisiin, ei pidä paikkaansa. Jo tästäkin selviää, että on olemassa tärkeitä asiallisia syitä tämän ehdotuksen vastustamiseen.

Ed. Lundström: Återhämtande det jag här tidigare påpekat, vill jag understryka landtdagsman Hämäläinens uppfattning, att det i alla fall återstår ett samvetstvång, så länge skriftskoletvånget är obligatoriskt. På denna grund vill jag yrka afslag på den af kyrkomötet gjorda framställningen, ty den innebär icke någon reform, endast en skenreform. Öfverhufvudtaget sträfvar ju kyrkan blott till att

befria sig från för densamma obekväma principer. Den vill jämka med tidens fordringar och på detta sätt göra sig mera möjlig, och snart nog är tiden väl inne här också att afskaffa bondehelvetet. Men denna kyrkans sträfvan att bortskaffa blott de principer, som mest stöta tidsandan, anser jag mig såsom socialdemokrat icke behöfva understöda, så lofvärda dessa sträfvanden än må vara. Jag motsätter mig förslaget. (Ed. Hörhammer: Bra! Bra!)

Ed. Sipilä: Kirkon puolelta, kuten tunnetaan, on ehdotettu täydellista uskonnonvapautta, joten tätä odotellessa eduskunnalla ei ole mitään syytä kiristää kirkon uudistustoimenpiteitä, vaan on sallittava kirkon valvoa omaa elämäänsä ja parastansa edustajainsa kautta, kun eivät sen tekemät ehdotukset vaan millään tavoin häiritse valtion oloja ja menestystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on ed. Hämäläinen toisten edustajain kannattamana ehdottanut tätä lakiehdotusta hylättäväksi. Tulee siis äänestettäväksi valiokunnan mietinnön ja lakiehdotuksen hylkäämisen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa on lakiehdotus tältä kohdalta hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla, joten valiokunnan mietintö tässä kohden ja ehdotus 73 §:n muuttamisesta, on hyväksytty.

III. Ehdotus Kirkkolain 82, 83 ja 84 §:ien muuttamisesta toisin kuuluviksi sekä 88 §:n poisjättämisestä mainitusta laista

hyväksytään keskustelutta.

IV. Ehdotus Kirkkolain 418 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

hyväksytään niinikään keskustelutta.

Suuren valiokunnan mietinnön toinen ponsilause samoin keskustelutta hyväksytään.

Puhemies: Kun Suuren valiokunnan ehdotus on kaikin puolin hyväksytty, on asian toinen käsittely loppuun suoritettu.

2) Metsästysasetuksen eräiden pykälien muuttamista

(2 K.)

koskeva, täysi-istunnossa kuluvan lokakuun 12 p:nä tähän istuntoon pöydälle pantu, Suuren valiokunnan mietintö n:o 2 esitetään edelleen.

Puhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu ja sitten ryhdytään lakiehdotusta tarkastamaan pykälittäin Suuren valiokunnan ehdotuksen pohjalla.

Yleiskeskustelu:

Ed. Hedberg: Då detta ärende senast var före, anförde jag, att jag ville med fullt förtroende öfverlämna till stora utskottet att vidtaga de rättelser, som efter min öfvertygelse behöfdes däri, men så har emellertid icke skett. Därför är jag tvungen att åter beröra vissa punkter uti denna motion. Uti jaktlagens § 5 bibehåller stora utskottet innebyggarnes i de nordliga delarna af landet rätt att jaga vissa djur å kronomark; och icke nog med det, utan det område, inom hvilket detta skulle tillåtas, utvidgas något emot motionens förslag. Jag hade ärnat senast säga, att i kronoskogarna hos oss jakt icke borde få idkas af andra än dem, som tillhöra skogsstaten eller kronans tjänstemän, som ha tillstånd därtill, emedan dessa marker, då man nu ser, att de privata skogarna antagligen snart komma att blifva underkastade socialiserad jakträtt, borde bibehållas såsom förrådsrum för vildnaden i vårt land. Det är otvifvelaktigt att, så snart jakten blir fri för enhvar af bygdens invånare, detta måste verka ytterligt oförmånligt på vildnadsstammen, och om vildnadsstammen nedgår eller kanske helt och hållet försvinner där, hvad nytta eller nöje hafva de människor, som man nu vill medgifva rätt att fritt jaga där? Det har uti många andra länder än Finland gått på det sättet, att, då jakträtten blifvit allmän, vildnaden försvunnit. Är det nu detta, som man vill tillämpa äfven hos oss? Är det nu detta, som till och med stora utskottet finner vara öfverensstämmande med rättvisa och billighet?

Men det är icke nog med denna frigifning af jakträtten å kronomark, stora utskottet har äfven ifrån en reservation till lag- och ekonomiutskottets betänkande intagit 23 §, och där lämnat tillåtelse till fångst af harar under lofgifven tid med snara, och likaså i de nordligaste trakterna af landet godkänt giller, bestående af flere vid hvarandra fogade stanor, uppgillrade så, att de kunna fånga fågel eller andra smärre djur. Ur humanitetssynpunkt är detta utan tvifvel en ogärning. Det är icke nog med att vildnaden tillfogas svåra lidanden, därtill kommer ännu, att vid fångst med sådana medel i många fall, kanske i de flesta, den fångade vildnaden blir till ingen nytta, ty uti våra skogar, där fågel kringstryker, finnes ju en hel mängd djur, hvilka lefva uteslutande på de fåglar, de komma öfver och uppäta. Dessa djur äro i regeln mer påpassliga än gillerutsättaren. De passa på, medan gillerutsättaren icke finnes tillstädes, och taga bort det fångade ifrån gillret. Är det nu verkligen skäl att befordra någonting sådant? Är det verkligen skäl att för någon slags missförstådd folkelighet nu inrycka en sådan bestämmelse uti vår annars tämligen humana och korrekta jaktlag? För min del kan jag åtminstone icke annat än opponera mig mot såväl förslaget till § 5 som förslaget till § 23, sådana dessa nu formulerats af stora utskottet.

Ed. Nordlund: Den föregående talaren har redan i det närmaste sagt hvad jag tänkte säga. Jag ansåg mig icke heller ha skäl, då lag- och ekonomiutskottets betänkande i denna fråga föredrogs till första behandling, att närmare uttala mig, då så många andra representanter framhöllo tvifvelsmålen om lämpligheten af en del ifrågasatta bestämningar i lagförslaget. Också jag hoppades att stora utskottet, dit ju lagförslaget skulle sändas, skulle i jaktvårdens intresse förstå att ur förslaget utgallra hvad som ovillkorligen måste betraktas såsom ett baksteg. Detta har nu emellertid icke skett, och därför anser jag mig böra ge tillkänna min afvikande åsikt. Med afseende först å bestämmelserna i § 5, kan jag icke värja mig för det intrycket, att den här frigifna jakträtten i kronoparkerna och kronans odlingsmarker, isynnerhet i de nordligare delarna af vårt land, hvartill ju behöfves endast ett särskildt tillstånd eller iakttagande af några administrativt utfärdade ordningsstadgar, är ägnad att i betänklig grad göra slut på allt matnyttigt villebråd i vårt land. Man hade hellre haft skäl att vänta, att kronomarkerna åtminstone till väsentliga delar skulle blifvit fredade för jakt och djurfångst, för att sålunda kunna blifva verkliga fredningsområden, hvarest vår annars fåtaliga vildnad hade fått en fristad, där den fritt kunnat föröka sig. Men hvad som isynerhet väckt min förvåning och icke blott min utan, som jag har mig bekant, alla jakt- och djurvänners, är bibehållandet af förslaget i 23 § hufvudsakligen i öfverensstämmelse med den betänkandet bifogade reservationen, som märkeligt nog erhöll en pluralitet vid ärendets första behandling inom landtdagen. Ty att utvidga den tidigare rättvisligen inskränkta rätten till jakt med snaror och giller, såsom här gjorts, är ovillkorligen ett baksteg, som man icke skulle haft skäl att vänta af en landtdag i våra dagar. Djurvännen måste fasa vid tanken på alla de lidanden, som djuren blifva utsatta för, om en sådan rätt verkligen fastslås. Stora utskottet har visserligen infört en bestämning om att gillret skall bestå af flere vid hvarandra hopfogade träslåar, — detta naturligtvis i syfte, att gillret därigenom skulle blifva så bredt och rymligt, att hela djuret skulle på en gång krossas till döds under och i detsamma. Men hvem garanterar att gillret trots detta blir så bredt att det åstadkommer hvad därmed afses. Ty om man också hopfogar flere träslåar vid hvarandra, så är det icke därmed sagdt, att det blir tillräckligt bredt. Och huru många träslåar menar man, då man talar om „flere"? Innefattar detta uttryck två eller tre, eller huru många? Och låt oss antaga att någon byggt sitt giller af t. o. m. 4 eller 5 en-tums eller två-tums breda slåar. Det är då hopfogadt af „flere", men huru lätt kan icke en fågel ändå fastna i gillret med endast en del af sin kropp, för att sedan få ligga där och långsamt dö en kvalfull död. Jag skulle därför yrka på att dessa tortyrredskap afskaffas och jag anser att man har allt skäl att fordra detta uti humanitetens och djurskyddets namn. Jag håller före att stora utskottet borde få i uppdrag att i sådant syfte förändra lagförslaget.

Ed. Pykälä: Eduskuntaesitykseen tehtyjä muutoksia on suuri valiokunta ottanut myös-

kin vielä korjaillakseen. Mutta siinä muodossa kuin korjaukset suuresta valiokunnasta ovat tulleet, ne kyllä ovat paljoa huonommat kuin jos suuri valiokunta olisi hyväksynyt valiokunnan mietinnön eikä tarkertunut koko vastalauseeseen. Minä olisin hyvin huvitettu näkemään, miten metsäkanaa metsästetään satimella, kun on metri ja puolitoista lunta. Kuka on sellainen satimella metsästäjä, joka osaa lumessa metsästää. On tunnettua ettei mikään satimella metsästys menesty muuten kuin sulalla maalla. Mitä metsäkanan pyyntiin tulee, se on suurin ulosvientilintu ja sitä pyydetään juuri niissä seuduissa, joihin olen ehdottanut vastalauseessani ansapyynnin ulotettavaksi. Mitä suurella valiokunnalla ja yleensä eduskunnalla oikeastaan lienee tuota ansapyyntiä vastaan? Sehän on varmin ja tappavin keino, jolla kyllä henki lähtee, jos naru pitää. Hyvin tunnettu asia on ettei siinä pitkälti kidu. Näkyy nykyaikana olevan hyvin muodissa maalla pyydystää vähän isompiakin elimellisiä olentoja kuin metsäkana on. Toivoisin että eduskunta ottaisi tämän asian vakavalta kannalta ja koittaisi hyväksyä 23 §:n siinä muodossa kuin se on vastalauseessa.

Sitten olen ollut huomaavinani että suuri valiokunta ei olisi edes ollut oikeutettukaan tekemään tällaista muutosta. Se vie sen oikeuden, mikä Lapin kihlakunnalla ja Kuolajärven pitäjällä on voimaassaolevassa metsästysasetuksessa ansalla pyytää metsälintuja. Jos se tällaisena tulee eduskunnan päätökseksi kuin tämä suuren valiokunnan ehdottama 23 § on, silloin Lapin kihlakunnan ja Kuolajärven oikeus ansoillapyyntiin häviää pois metsästyslaista, ja sellaista anomusta ei eduskuntaesityksen tekijä eikä valiokunta ehdota. Siitä syystä minä pyytäisin kiinnittää eduskunnan huomiota siihen, onko tämä ehdotus edes oikeusperiaatteiden mukainenkaan. Muuta en tahdo lisätäkään kuin että eduskunta ottaisi asian huomioonsa ja ottaisi 23 pykälän valiokunnan mietintöön sellaisena kuin se vastalauseen mukaan on valiokunnan mietinnössä.

Ed. Tulikoura: Viime vuosina on hallituksen puoleltakin ja valtion avustuksella ryhdytty toimenpiteisiin, erittäinkin niillä kohdilla, missä asutus on tiheämpää, maanviljelyksen sivuhaaran puutarhanhoidon edistämiseksi ja siihen uhrattu valtiovaroja jo tuntuvia summia. Silloin kuin laki- ja talousvaliokunnan mietintö oli lähetettävänä suureen valiokuntaan huomautti ed. Kairamo jo siitä haitasta, mikä puutarhanhoidolla on jäniksistä. Nykyään on maanviljelysseurojen välityksellä avustettu valtiovaroilla puutarhoja maaseudullakin useampiin paikkoihin, ja huomattu monissa kohdin mahdottomuus niiden edistyä sen kautta, että jänikset niitä haaskaavat juuri maaliskuun aikana ja huhtikuun alkupuolella. On käynyt niinkin, että omenapuut ovat tykkänään kuivuneet. Nyt kuitenkin tehdään tämän lain kautta jäniksestä sellainen vapaaherra, että on mahdottomuus sen tuhoa estää, kun ei saa sitä tappaa helmikuun viimeisen päivän jälkeen. Jos puutarhan omistaja ajaa sen pois, niin piiloutuu se ensimäisen pensaan taakse ja tulee takaisin, kun vartija on poistunut, jotenka minun käsittääkseni on olemassa ristiriita siinä, että valtiovaroilla avustetaan sellaisia maanviljelyselinkeinohaaroja, joidenka tuhoojat lailla turvataan raiskaustyössään. Koska puutarhan hoidolla on maassamme tulevaisuus siten, että se tulee antamaan pieniviljelys- ja erittäin mäkitupalais-alueilla runsaita lisätuloja taloudessa, niin toivoin, että suuri valiokunta ottaisi ed. Kairamon ehdotuksen huomioonsa. Kun ei kuitenkaan niin ole käynyt, ehdotan että eduskunta, lähettämällä asian suureen valiokuntaan, määräisi jäniksen rauhoitusaikaa ulonnettvaksi maaliskuun ensimäisestä päivästä ehkä aina huhtikuun 15 päivään saakka.

Yksi kohta on luullakseni mennyt huomaamatta sivu sekä laki- ja talousvaliokunnalta että suurelta valiokunnalta, nimittäin 25 §:ssä oleva määräys petolintujen tapporahoista. Useampia vuosia on lailla jo säädetty maksettavaksi variksesta tapporahaa 15 penniä ja sen pojasta 10 penniä. Tietysti tämä on johtunut siitä katsantokannasta, että varis olisi turmiollinen maanviljelijälle — sillä petolinnuksi ei sitä voitane sanoa — ja sellaisena hävitettävä. Kokemus kuitenkin näyttää aivan toista. Onhan tunnettua, että varis viljakuhilailta noukkii pois sateisina aikoina niihin nousseet etanat sekä yleensä syöpi vainiolta matoja ja toukkia ja hyvin vähän ottaa ravintoansa jyvistä.

Niillä seuduin, missä niittymadot ovat näinä viimeisinä vuosina tehneet tuhoja niityillä sekä lehtimadot puutarhoissa, luulen variksen olevan hyvinkin suotuisan vieraan. Sellainen säännös olisi siis lakkautettava, joka määrää

variksesta tapporahaa. Kuitenkin tämä tapporaha on ollut niin pieni, ettei se juuri kehoita täysi-ikäisiä niiden tappamiseen eikä siten vähennä suuresti variksien lukumäärää. Mutta aivan toiselta kannalta pitäisin tapporahan poistamista tärkeämpänä. Meillä on nyt jätetty eduskuntaan anomuksia eläinsuojeluksesta, jotka perustuvat siihen, että nekin eläimet, joita ei kukaan omista, olisivat suojeltavat rääkkäykseltä. Mutta kenellä on ollut siihen tilaisuus, se on nähnyt sitä eläinrääkkäystä, mitä juuri tämä lakisäännös saa aikaan, kun keskenkasvuiset pikkupojat keväillä rääkkäävät variksenpoikasia puolet päivät niitä kiduttamalla, jopa niinkin, että lyövät varpaat poikki ja jättävät ne sellaisina metsään kitumaan. Tämä kaikki johtuu siitä himosta, että variksen pojan varpailla saa 10 penniä, joka lienee hyvin pieni aineellinen palkkio verrattuna siihen siveelliseen tappioon, kun nouseva nuoriso lain turvissa kasvaa raakuudessa. Tähän voitanee väittää: estettäköön sellainen tapahtumasta! Mutta ei ole yhtä helppo sitä estää, kun sanoa: estettäköön. Koska varis ei ole turmiollinen eikä sellainen petolintu, jota tarvitsisi hävittää, ja lain säännös sen tapporahoista kasvattaa välillisesti lapsissa raakuutta ja himoa eläinrääkkäykseen, niin senkin tähden olisi se kohta laista poistettava.

Se kohta 33 §:ssä, jossa säädetään kuljeskelevasta koirasta, on kylläkin laissa kaunis ja paperilla merkittynä hyvä laki, mutta käytännössä varsin merkityksetön. Siinä nimittäin määrätään, että jos koira kuljeskelee vierailla metsämailla, niin metsämaan omistajalla tai haltijalla on oikeus ottaa se kiinni. Mutta sen kiinniottaminen on yhtä mahdotonta kuin „kirnun nuoleminen", niinkuin vanhassa suomalaisessa sananlaskussa sanotaan, sillä eihän jahtikoiraa kiinni saa, eikä edes tunne kenen se on, joten tällainen lainkohta on aivan turhanpäiväinen korulause. Ja jos tuo koira vaan kuljeskeleisi metsässä tekemättä mitään pahaa, niin ei tästä sen enempätä olisi sanottavaa. Mutta asianlaita on kuitenkin niin, että jahtikoirilla on ominaisuutena ajaa lampaita ja myöskin tappaa niitä, mikä sattuu useampia kertoja jokainen vuosi. Vaikka lampaan omistaja saapuukin paikalle ja näkee koiran raatelemassa, mutta kun ei ole oikeutta sitä ampua eikä saa sitä kiinni, eikä tunne kenenkä se on, niin ei auta muu, kuin kärsiä vahinkonsa ja antaa koiran mennä vapaasti toisessa lammasjoukossa jatkamaan raateluaan. Toivoisin tämänkin lainkohdan korjattavan sillä tavalla, että sillä, joka näkee tuntemattoman koiran haaskaavan kotieläintä, on oikeus se ampua tai muulla tavalla se lopettaa, koska mielestäni sellainen koira on laskettava petojen joukkoon, eikä lailla saisi sitä turvata. Ehdottaisin siis mietinnön takaisin suureen valiokuntaan, jotta tämäkin kohta tulisi muutetuksi.

P u h e m i e s: Pyydän huomauttaa puhujalle, ettei tätä asiaa enään voida puhujan mainitsemassa tarkoituksessa suureen valiokuntaan takaisin lähettää.

Ed. H u l t i n: Minä pyydän kannattaa niitä, jotka täällä ovat pahoitelleet, että suuri valiokunta on ehdottanut satimien käytännön laajemmalle ulottamista. Jos tämä hyväksyttäisiin, ottaisi eduskunta taka-askeleen metsästyslainsäädännön alalla. Minuun on tehnyt hyvin kiusallisen vaikutuksen, että eduskunta nyt samalla hetkellä, jolloin Suomen kansalle itselleen viritetään satimia, jotka uhkaavat sen valtiollista ja kansallista elämää, on valmis viritttämään avuttomille olennoille satimia, jotka uhkaavat niitä pitkällisillä kidutuksilla. Eiköhän pitäisi meidän tällaisena hetkenä, jolloin meidän on valmistauduttava olemassaolostamme taistelemaan, ajatella säälin osottamista niitä olentoja kohtaan, joiden henki ja elämä on meidän vallassamme. Toivon, että suuri valiokunta vielä toisessa käsittelyssä poistaa metsästysasetuksesta kiduttavat pyyntikeinot.

Ed. S t å h l b e r g: Pyydän oikaista eräitä väärinkäsityksiä, joita on keskustelussa tullut esiin suuren valiokunnan mietinnöstä.

Niinpä on väitetty, että suuri valiokunta olisi metsästyslakiin pannut oikeuden pyytää jänistä ansalla. Tämä säännös 23 §:n 2 momentissa on kuitenkin jo nyt voimassa olevassa laissa eikä suuri valiokunta ole siihen ehdottanut niin mitään muutosta.

Toiseksi on myös moitittu suurta valiokuntaa siitä, että se olisi laajentanut tämän pykälän 3 momentissa mainittujen pyydyksien käyttämistä. Tämä väite yleisenä ei pidä paikkaansa, vaan, niinkuin suuren valiokunnan mietinnöstä näkyy, tulisi suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan päinvastoin nyt myönnetty an-

salla- ja loukullapyynti kiellettäväksi Lapissa ja Kuolajärvellä. Sitä vastoin satimellapyynti, joka nytkin on siellä sallittu, ulotettaisiin kyllä laajemmalle alalle, kuin nykyään on säädetty.

Ed. Pykälä on vihdoin lausunut sen mielipiteen, että suuri valiokunta ei olisi ollut oikeutettu tekemään sellaista ehdotusta, jonka kautta kiellettäisiin Lapissa ja Kuolajärvellä ansallapyynti, kun siitä ei ole eduskuntaesitystä tehty. Nyt on kuitenkin siinä eduskuntaesityksessä, jonka kautta asia on pantu vireille, ehdotus myöskin metsästysasetuksen 23 §:n muuttamisesta. Tämän ehdotuksen on valiokunta puolestaan ehdottanut hylättäväksi ja näin ollen on suurella valiokunnalla ollut täysi oikeus tämän pykälän sisällykseen nähden V. J:n 57 §:n mukaan tehdä ne ehdotukset, joihin valiokunta katsoo aihetta olevan. Vaikka siis tähän muodolliseen muistutukseen suuren valiokunnan ehdotusta vastaan käsittääkseni ei olekaan syytä, niin omasta puolestani kuitenkaan en voi kannattaa suuren valiokunnan ehdotusta 23 §:ään nähden, koska siinä ensiksikin jääpi huomioonottamatta ne erikoiset olot, jotka Lapissa ja sen kanssa rinnastetussa Kuolajärven kunnassa ovat, ja toiselta puolen tässä suuren valiokunnan ehdotuksessa satimellapyyntiä suotta laajennetaan ulommaksi nykyään säädettyä aluetta, jonka ohessa niissä muistutuksissa, joita suuren valiokunnan ehdotuksen käytännöllisyyttäkin vastaan on tehty, lienee perää. Sentähden erikoiskäsittelyssä tulen kannattamaan sitä ehdotusta, että 23 § valiokunnan ehdotuksen mukaisesti jätettäisiin pois eduskuntaesityksestä.

Ed. Sundblom: En tidigare ärad talare har höjt sin röst till förmån för kråkan. Jag törs icke gifva mig in på diskussion med honom om kråkans större eller mindre nytta för jordbruket. Men ett kan jag säga: i skärgårdstrakterna uppträder kråkan som en verklig roffågel. Våra skärgårdsbor, som delvis ha sin utkomst också af fågelskytte, kunna berätta många belysande historier i den vägen, hvilka visa, att kråkan borde premieras högre, än nu föreslagits, ty, som sagdt, i skärgården är den ofta ett formligt plågoris. Hr Pykälä har varmt sökt försvara sitt förslag om användning af snaror, fällor och giller och har främst stödt sina påståenden därmed, att djurplågeri kommer ifråga äfven vid skytte. Detta är ju riktigt och kan ej bestridas. Men skall detta anföras såsom skäl för bibehållandet af ett annat, vida mer i ögonen fallande djurplågeri, så måste jag säga, att motivet är mer än skralt. Det kan ju bli en senare uppgift att söka förekomma djurplågeri vid skytte, men med afseende å snaror och giller är ett så uppenbart djurplågeri för handen, att det verkligen skulle förvåna mig, om flertalet komme att godkänna § 23. Dessutom har hr Pykälä i sin reservation framhållit, att villebråd, fångadt med snaror, i fällor eller giller, skulle i handeln betinga sig ett högre pris och vara förmer än vildt, som skjutits. Jag tror knappast att någon annan än hr Pykälä vill underskrifva ett sådant påstående. Förhållandet torde väl i regeln vara rakt tvärtom.

Ed. Salo: Minä toivoisin metsästysasetuksen 5:nen §:n muutettavaksi sen suuntaiseksi, että siinä tulisi kaikille seuduille metsästysoikeus samanlaiseksi ja luulisin sen parhaiten käyvän päinsä muuttamalla pykälän kuuluvaksi seuraavalla tavalla: „Kruunupuistoissa ja kruunumetsämailla olkoon metsästys kunkin paikkakunnan asukkaille sallittu, siitä erittäin annettavia järjestyssääntöjä noudattaen."

Ed. Waarala: Joka kerta, kun on keskusteltu tästä kysymyksestä, tuodaan täältä vastustajain puolelta esiin, että sadin- ja ansapyynti on kiduttavaa. Mutta niiden puolella, jotka tätä pyyntiä tarkemmin tuntevat, ollaan aivan toista mieltä. Toiset vastustajista tuodessaan syitä esiin sanovat, että ainakin jossain tapauksessa näissä pyydyksissä joutuu lintu kitumaan, mutta ei oteta ollenkaan huomioon sitä, ettei koskaan voi keksiä semmoista pyyntiä, jota vastaan ei voitaisi muistuttaa aivan samaa. Minä olen kokonaan toista mieltä periaatteessa sekä suuren valiokunnan että laki- ja talousvaliokunnan mietinnön suhteen siinä, että nämä olisi kidutuspyydyksiä, varsinkin kun haulipyssyin käyttö myönnetään luvalliseksi. Mutta jos kohta nyt niin olisikin, että nämä olisivat kiduttavia, niinkuin sitä täällä luulotellaan, niin minä toivoisin, että tässä otettaisiin huomioon ei ainoastaan lintuja kohtaan sääliväisyys, vaan myöskin niiden köyhien sydänmaan asukkaiden kohtalo, jotka joutuvat nälkää näkemään sen kautta, että heitä estetään hyväkseen käyttämästä senlaisia luonnon antimia, joita heillä olisi tilaisuus saada.

Vuonna 1897, kun tämä asetus astui voimaan, herätti se suurta levottomuutta niissä, jotka elävät muuten sietämättömissä oloissa, kuten nämä, joista on puhuttu. Jos nyt tätä lakia olisi seurattu, niin epäilemättä hyvin moni köyhä perhe olisi saanut kärsiä nälkää. Mutta seikka on se, että sitä ei ole seurattu. Ja jos se nyt tälleen jätetään, niin ei sitä vast'edeskään sen paremmin seurata. Mutta on huomattava, minkälaiseen asemaan tämän vuoksi lainvalvojat joutuvat tällaisella paikkakunnalla, josta on matkaa lähimmälle rautatieasemalle noin 300 kilometriä. On myös hyvin suuri osa sellaisia tiloja, että läheisimmälle maantielle on 60—70 kilometriä. Näillä seuduin täytyy turvautua linnuntien varaan. Ja köyhän perheen on hankittava ruokavarat 6—7 kuukauden varalle. On huomattava, ettei tällaisissa olosuhteissa köyhä mäkitupalainen ja torppari voi hankkia itselleen elintarpeita riittävästi. Kun perhe on näintymässä ja isä asettaa pyydyksen saadakseen jonkun linnun nälkäisen perheensä ravinnoksi, niin kuinka lainvalvoja voi sellaista perheenisää asettaa syytteeseen? Minä pyydän eduskuntaa ajattelemaan tätä asiaa. Vasemmistolaisille, jotka aina sanovat olevansa köyhälistön edun valvojia, minä tahtoisin huomauttaa, että tässä nyt on kysymys kaikkein köyhimmistä. Tämän asetuksen kautta on riistetty ainoa herkkupala köyhän suusta. Minä toivon, että kun tätä asiata ratkaistaan, otettaisiin huomioon kaikki nämä asianhaarat.

Ed. Lonkainen: 23 §:ssä on myönnetty muutamille kihlakunnille pohjois-osissa maata poikkeuksia näiden pyydysten käyttämiseen nähden. Mutta on muuallakin Suomessa paikkakuntia, jotka ovat yhtä vähän kehittyneitä kuin Oulun läänissä. Karjalassa, varsinkin rajaseuduilla, on laajoja seutuja, joilla metsästys on pääasiallinen elinkeino. Sen vuoksi ehdottaisin, että 23 §:n 3 momentti muutettaisiin näin kuuluvaksi: „Oulun ja Kuopion lääneissä sekä Salmin kihlakunnassa Viipurin lääniä olkoon lupa syyskuun 1 päivän alusta joulukuun 1 päivään asti käyttää sanottuja pyydyksiä kaikkein metsälintujen ja myös sen jälkeen rauhotusajan alkuun metsäkanan pyyntiin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on tehty muutosehdotuksia, jotka kohdistuvat erikseen esitettäviin pykäliin. Koskei ole asianmukaista yleiskeskustelussa tehdä ehdotuksia erikoispykäliin nähden, kehotan arvoisia edustajia, jotka yleiskeskustelun kuluessa ovat tehneet ehdotuksia, uudistamaan ehdotuksensa asianomaista pykälää esiteltäissä.

Tämän jälkeen otetaan Suuren valiokunnan mietinnössä oleva asetusehdotus käsiteltäväksi pykälittäin seuraavassa järjestyksessä:

5 §.

Keskustelu:

Ed. Listo: Minä pyydän, että 5 § otettaisiin käsiteltäväksi vasta sen jälkeen kuin 23 § on käsitelty, koska minulla, siinä tapauksessa että 23 § otetaan tähän eduskuntaesitykseen, on ehdotettavana muutos 5 §:ään.

Ed. Hedberg: Jag ber att hela denna paragraf måtte strykas såväl ur stora utskottets förslag som ur motionens.

Ed. Lohi: Tähän pykälään on suuri valiokunta tehnyt m. m. sellaisen muutosehdotuksen, että lintujen, jänisten ja oravain metsästys olisi luvallinen kruunumailla pohjoisilla paikkakunnilla. Minä en voi käsittää, minkätähden tuo metsästysoikeus on rajotettava ainoastaan muutamiin otuksiin. Miksei tätä oikeutta annettaisi kaikkiin otuksiin nähden, jotka muuten ovat luvallisia metsästää. Vaikka olen sitä mieltä, että tätä metsästysoikeutta olisi vieläkin laajennettava, niin kuitenkin minun mielestäni nuo sanat: „lintujen, jänisten ja oravain" olisivat tarpeettomina poistettavat.

Ed. Nylander: Minä pyydän saada kannattaa ed. Liston ehdotusta, että tämä pykälä käsiteltäisiin 23 §:n jälkeen.

Puhemies: Ed. Listo on ehdottanut, että 5 §:n käsittely siirrettäisiin siksi, kunnes on päätetty 23 §:stä. Ehdotusta on ed. Nylander kannattanut, ja koska tämä ehdotus, jos se hyväksytään, on omansa keskeyttämään 5 §:n käsittelyn, tulee siitä erikseen ja ensin äänestettäväksi. Pyydän siis, että puhujat, jotka

ovat pyytäneet puheenvuoroa, kohdistavat puheensa yksistään tähän ed. Liston herättämään kysymykseen.

Ed. N o r d l u n d luopuu puheenvuorostaan.

Ed. L o h i samoin.

Keskustelu ed. Liston ehdotuksesta julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo jatkaa 5 §:n asiallistä käsittelyä, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt ed. Liston ehdotuksen mukaisesti siirtää 5 §:n asiallisen käsittelyn siksi, kun Eduskunta ensin on tehnyt päätöksensä 23 §:stä.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla; Eduskunta siis on päättänyt lykätä keskustelun siksi, kun 23 §:stä on päätetty. Jo tehdyt ed. Hedbergin ja Lohen muutosehdotukset säilyvät siksi ja tulevat aikanaan huomioon otettaviksi. Eduskunta siis on päättänyt, että nyt tulee käsiteltäväksi seuraava eli

14 §.

Keskustelu:

Ed. F r ä n t i: Kun laki- ja talousvaliokunnan mietintö, koskeva nykyisen metsästysasetuksen muutamien pykälien muuttamista toisin kuuluviksi, oli esillä lähetekeskustelussa suureen valiokuntaan, niin tein silloin erään ehdotuksen nykyisen metsästysasetuksen 14 §:ään, ehdotuksen, joka koski metsäkanan rauhoitusajan lyhentämistä. Tämän tein sillä toivolla, että suuri valiokunta olisi asialle antanut huomiota ja tehnyt ehdotuksenmukaisen muutoksen kysymyksessä olevaan pykälään. Näin ei kuitenkaan ole suuressa valiokunnassa käynyt. Sentähden olen pakoitettu tällä kertaa uudestaan käymään käsiksi asiaan vielä senkin takia, että lähetekeskustelussa ei asia tullut kuin ainoastaan sivumennen esille, ja koska kuitenkin asia niille seuduille, nimittäin Lapin seuduille, joita ehdotus koski, on verrattain tärkeä.

Vuonna 1901 on asetettu Keisarillisen Majesteetin määräyksestä komitea tutkimaan Lapin taloudellisia oloja. Tämä komitea on muun muassa tutkinut myös metsästystä sikäläisillä seuduilla. Metsäkanan eli riekon suhteen tämä komitea mietinnössään lausuu seuraavaa:

„Kuten jo edellä on mainittu, on riekko tärkein metsästyksen esine koko Lapinmaassa. Riekkoja on melkein joka vuosi hyvin runsaasti, ja niitä pyytävät innokkaasti niin miehet kuin naisetkin melkein yksinomaan myytäväksi. Pyytäminen tapahtuu ansoilla talvisaikaan, kun ilma on raitis ja lintuja voi säilyttää jäätyneinä pitemmän aikaa. Riekkojen miltei yksinomaan ansoilla pyytäminen aiheutuu siitä, että ansoilla pyydetyistä, tahraantumattomista riekoista saadaan parempi hinta kuin ammutuista ja senvuoksi tavallisesti verisistä linnuista. Hyvinä riekkovuosina saadaan melkein joka Lapin kunnassa tuhansittain riekkoja. Niistä syödään kotona tai myydään omassa maassa ainoastaan mitättömän pieni määrä, jota vastoin suurin osa viedään Norjaan, jonne kuljetus talvella on mukavinta, ja osaksi myös lähetetään Muoniosta joku pienempi määrä Ruotsiin. Jokaisesta tahraamattomasta riekosta maksetaan Norjassa 50—55 äyriä eli 70—77 penniä. Verisestä riekosta maksetaan taas nykyään noin $^1/_5$ vähemmän. Komitealle annetut ilmoitukset eri kunnissa pyydystettyjen riekkojen luvusta ovat tosiaankin vaillinaiset, mutta kuitenkin voi otaksua, että Norjaan joka vuosi myödään 15,000 riekkoa, arvoltaan 10,000 markkaa."

Olkoon mainittuna, että ne määrät, mitä Norjaan myydään, pyydystetään etupäässä juuri Inarin, Utsjoen ja Enontekiön kunnista, kun taas Muoniossa osaksi ja yksinomaan Kittilässä ja Sodankylässä pyydystetyt riekot myydään vuosittain suurilla Rovaniemen markkinoilla. Ja aivan varmuudella voi sanoa, että näillä markkinoilla myydään riekkoja enemmän kuin mitä niitä vuosittain Norjaan viedään. Näistä luvuista voi selvästi huomata, ettei riekon eli metsäkanan merkitys metsästyslintuna ole niinkään pieni sikäläiselle Pohjanperän seudulle. Sama komitea ehdotellessaan parannuksia juuri metsästykseenkin, huomauttaa vielä parannusehdotusten ponsien perusteluissa seuraavalla tavalla: „Riekkojen suhteen sitä vastoin voipi komitea puolustaa Lapin asukkaitten anomusta. Riekko on tärkein metsästyksen esine Lapin kihlakunnassa, varsinkin sen kolmessa pohjoisemmassa kunnassa. Ja Lapin asukkaat ovatkin oivaltaneet sen suuren hyödyn, mikä riekosta on yleensä, tarkoin nou-

dattaen tämän metsälinnun rauhoittamista koskevia määräyksiä. Kuten ennen mainittiin oli ennen nykyisen armollisen metsästysasetuksen julistamista lupa metsästää riekkoa aina huhtikuun 1 päivään saakka — asetus vuodelta 1868. Tämä lupa ei Lapissa ole vaikuttanut epäedullisesti riekon lisääntymiseen, sillä riekon soidin alkaa täällä vasta huhtikuun 1 päivän jälkeen. Riekon ei myöskään sanota vähenneen missään Lapin kunnassa. Näyttää siis siltä, että entisen rauhoitusajan alku olisi Lapin oloissa sopiva." Ja tämä komitea ehdottaa, että voimassa oleva metsästyslain säännös riekon rauhoittamisesta muutettaisiin niin kuuluvaksi, että riekot Lapin kihlakunnassa ovat rauhoitetut huhtikuun 1 päivän alusta elokuun 14 päivän loppuun saakka.

Paitsi että tällä on taloudellista merkitystä juuri ulosvientitavarana niille Pohjanperän seuduille, joissa ulosvientitavara vielä on hyvin harvinaista — esim. Inarin ja Utsjoen kunnissa ei ole ulosvientitavaraa muuta kuin metsänriistaa, kaloja ja poroja — on luonnollisestikin selvää, että nämä linnut ovat myöskin sikäläisten vähävaraisten asukkaitten omassa taloudessa suurimerkityksellisiä. Sekin pitäisi olla mielestäni täysin selvää. Erittäinkin on pohjois-Lappiin nähden suuri haitta, jos jollakin tavalla tämän linnun, jota ehdottomasti eniten Lapissa on, pyydystämistä kahlehditaan vastaisuuteen nähden. On tietysti ikävä huomauttaa siitä ruikutuksesta, että se on niin vähävaraista seutua. Asukkaat juuri ensimäiseksi elämisensä ehdoksi tarvitsevat puheena olevaa metsästystä. Tahtoo nimittäin olla usein niin, että sellaisia ruikutuksia ei uskota, mutta olkoon kuitenkin tähänkin puoleen asiasta viitattu. Todellakin ovat asukkaat siellä sellaisia, joilla ei ole monasti muuta jokapäiväisen toimeentulonsa hyväksi saatavissa kuin juuri sitä, mitä vapaa luonto — se on etupäässä metsästys — laajoilla erämailla heille tarjoaa.

Näihin seikkoihin nähden pyydän ehdottaa, että nykyisen metsästysasetuksen 14 §:n 5 kohta muutettaisiin näin kuuluvaksi: „Koirasmetso ja koirasteiri, pyy, ja muut kuin edellä luetellut kanalinnunlajit, joita vastedes maassa ehkä ilmaantuu kesyttämättöminä, maaliskuun 1 päivän alusta elokuun 1 päivän loppuun saakka sekä Lapin kihlakunnassa metsäkana huhtikuun 1 päivän alusta elokuun 31 päivän loppuun saakka." Muuten pykälän muoto tulisi olemaan sellainen kuin se nykyisessä voimassa olevassa asetuksessa on.

Ed. Tulikoura: Minä pyydän ehdottaa 14 §:n 6 kohdan kuuluvaksi näin: „Jänis maaliskuun 1 päivän alusta elokuun 31 päivän loppuun saakka ja silloin, kun se tavataan puutarhassa, saatakoon ampua tai muulla tavoin tappaa maalis- ja huhtikuunkin aikana.

Puhemies: Ehkä ed. Tulikoura tekee hyvin ja tuo tänne kirjallisen ehdotuksensa.

Ed. Lohi: Pyydän kannattaa ed. Fräntin tekemää ehdotusta.

Ed. Lonkainen: 14 §:n 1 kohdan loppuun nähden ehdotan, että ensimäisessä kohdassa mainittujen lintujen rauhoitusaika loppuisi vasta 31 päivänä elokuuta.

Ed. Listo: Ed. Fräntin ehdotus saattaa kyllä olla hyvä, mutta ennenkuin eduskunta sitä voi hyväksyä, olisi tämä kysymys eläintieteellisesti tutkittava. Minun tietääkseni riekko on niitä lintuja, joka aikaisimmin keväällä asettuu soitimelle; jos on leuto kevät, niin saattaa riekko jo maaliskuun loppupuolella olla Lapissakin soitimella, eikä silloin taida olla soveliasta sitä pyytää. Minä en sano tätä varmuudella, koska en tunne Lapin oloja, mutta olen sitä mieltä, että ennenkuin eduskunta menee ed. Fräntin ehdotusta hyväksymään, tämä kysymys on kelvollisesti selvitettävä. Minä siis tällä kertaa vastustan ed. Fräntin ehdotusta.

Ed. Hedberg: Jag ber att få understöda hr Fräntis förslag.

Ed. Wuorimaa: Minä kannatan ed. Tulikouran ehdotusta.

Ed. Pennanen: Samoilla syillä kuin ed. Listo vastusti ed. Fräntin ehdotusta, minä pyydän vastustaa ed. Tulikouran ja Waaralan y. m. ehdotusta jänisten pyytämiseen nähden nykyisellä rauhoitusajalla. Ei kai sekään liene ihmisellistä eikä eläintieteelliseltä kannalta ollenkaan hyväksyttävä.

Ed. Kaipio: Minä kannatan ed. Lonkaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietintöä vastaan on tehty kolme muutosehdotusta ja niitä on kaikkia kannatettu. Ensinnäkin on ed. Fränti ehdottanut, että pykälän 5:nnen kohdan, joka alkaa: „koirasmetso j. n. e.", loppuun liitettäisiin näin kuuluva lisäys: „sekä Lapin kihlakunnassa metsäkana huhtikuun 1 päivän alusta elokuun 31 päivän loppuun saakka." Tulen nimittämään tätä ed. Fräntin ehdotukseksi.

6:nteen kohtaan, joka koskee jänistä, on ed. Tulikoura tehnyt muutosehdotuksen, että kohta tulisi kuulumaan seuraavasti: „jänis maaliskuun 1 päivän alusta elokuun 31 päivän loppuun saakka, paitsi silloin, kun se tavataan puutarhassa, saatakoon ampua tai muulla tavoin tappaa maalis- ja huhtikuun aikanakin." Tulen nimittämään tätä ed. Tulikouran ehdotukseksi.

Ed. Lonkainen on ehdottanut 1:seen kohtaan, joka koskee heinäsorsia y. m. lintuja, sellaisen muutoksen, että rauhoitusaika ulotettaisiin elokuun viimeiseen päivään saakka, joten siis 1:sen kohdan loppu tulisi kuulumaan: „elokuun 31 päivän loppuun saakka. Tätä ehdotusta tulen nimittämään ed. Lonkaisen ehdotukseksi.

Kaikki nämä ehdotukset ovat erilaisia eivätkä koske toisiaan. Tulee sen vuoksi äänestettäväksi erikseen valiokunnan mietinnön ja kunkin eri ehdotuksen välillä.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys valiokunnan mietinnön ja ed. Fräntin ehdotuksen välillä:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohdin, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Fräntin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 74 jaa- ja 101 ei-ääntä; ed. Fräntin ehdotus siis on tässä kohden hyväksytty.

2) Äänestys mietinnön ja ed. Tulikouran ehdotuksen välillä:

Ken hyväksyy mietinnön tässä kohdin, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Tulikouran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 137 jaa- ja 33 ei-ääntä. Ed. Tulikouran ehdotus siis on hylätty.

3) Äänestys mietinnön ja ed. Lonkaisen ehdotuksen välillä:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Lonkaisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 93 jaa- ja 77 ei-ääntä; ja on ed. Lonkaisen ehdotus siis hylätty.

21 §

hyväksytään keskustelutta.

23 §.

Keskustelu:

Ed. K a r e s: Yleiskeskustelun aikana useammalta taholta lausuttiin, että suuri valiokunta myöntäessään eräänlaisella satimella pyytämisen oikeuden muutamille perä-Pohjolan pitäjille olisi tuonut tähän lakiin jonkun aivan uuden pyytämistavan ja sillä tavalla tehnyt tuntuvan suuren taka-askeleen vanhaan metsästysasetuksen määräykseen verraten. Nyt on kuitenkin huomattava, että tässä puheenaoleva pyydystystapa ei lainkaan ole uutena lakiin tuotu tämän ehdotuksen kautta. On jo huomautettukin täällä, että tällaiset sadinpyydykset ovat olleet luvalliset Lapin kihlakunnassa ja Kuolajärven pitäjässä. Tämä on vanhan lain säännös, ja tässä me kuulimme äsken juuri eräästä puhujaa, joka esitti miten suurimerkityksellinen ansoilla pyytäminen Lapissa on. Jos joku olisi ehdottanut tällaisten pyyntikojeiden kokonaan poistamisen myöskin sieltä, missä niitä tähän asti on käytetty, niin minäkin olisin ehkä voinut sitä kannattaa, mutta ainoastaan yhdellä ehdolla, nimittäin sillä, että samalla tavalla mitataan kaikille ja myöskin kaikille niille metsästyskojeille, mitkä voivat lintuja kiduttaa. Nyt ei suinkaan käy kieltäminen, että esimerkiksi tavallisella haulikolla metsästäminen voi kiduttaa lintuja ainakin yhtä paljon kuin se sadinpyydystystapa, mikä suuren valiokunnan mietinnön 23 §:n 3 momentissa on myönnetty. Ei kuitenkaan kukaan ole edes ajatellutkaan haulikolla linnustamisen kieltämistä ja senvuoksi minusta tuntuu siltä, ettei millään kohtuudella voida kieltää sitä pyydystystapaa, joka ei enemmän kiduta lintuja kuin haulikolla pyydystäminen. Kielto koskisi silloin etupäässä sellaisia seutuja, missä pyytäjät eivät ole varattomuuden takia tilaisuudessa itselleen pyssyä hankkimaan. Kun näin on, niin minusta näyttää varsin kohtuuttomalta ruveta

kieltämään sellaista pyydystystapaa sieltä, missä sitä tähän asti on käytetty. Ja vieläpä mitä tulee n. s. satimeen, niin voi olla kohtuullista, että tämä sadinpyydystystapa vähäsen laajennetaan muihinkin perä-Pohjolan pitäjiin, eikä ainoastaan varsinaiseen Lappiin. Olen ainakin minä nimittäin saanut sen vakuutuksen, että niin kutsutulla satimella pyydystäminen ei millään tavalla ole erityisesti lintuja kiduttava, varsinkin jos siinä vähänkin edes huolellisuutta käytetään. Huolimaton haulikolla ampuja epäilemättä kiduttaa lintuja monin verroin enemmän kuin huolellinen sadinpyydyksellä pyydystäjä.

On huomattava, niinkuin sanoin, että varsinaisessa Lapissa on näiden pyydyksien käyttäminen aina ollut luvallinen. Suuressa valiokunnassa on epäilemättä tätä pykälää muodostettaessa tullut erehdys, kun se siellä kiireessä muodostettiin eikä tullut pyydetyksi toista lukemista tämän johdosta. Minä en luule, että kellään suuressa valiokunnassa, kun muutoksia tässä pykälässä puolustettiin, oli tarkoituksena, että Lapin kihlakunnan vanha ansoilla-pyydysoikeus esim. metsäkanoihin nähden poistettaisiin. Se on kuitenkin poistettu sen pykälän muodostuksen kautta, kuin tässä meidän edessämme nyt on.

Vieläpä on suuren valiokunnan ehdotukseen jäänyt peräti merkillinen kohta, josta ed. Pykälä jo huomautti, nimittäin se, että metsakanaa saataisiin satimilla pyytää keskellä talvea aina rauhoitusajan loppuun asti. Nyt on asia kai niin, ettei sadinta lainkaan voi edes rakentaa talvella. Tämä nyt johtui tuosta että kiireessä tahdottiin varsinainen sadinpyydystäminen laajentaa ulommaksi. Mutta minun luullakseni voidaan tämä pykälä vähällä muutoksella saada semmoiseksi, että se täydellisesti vastaa suuren valiokunnan enemmistön mielipidettä, siis sitä, että Lapin kihlakunnalle jää yhtä laaja oikeus, kuin sillä on tähänkin asti ollut, mutta että varsinaisella satimella pyydystämisoikeus laajennetaan niihin kuntiin, jotka tässä on mainittu. Pyydän sentähden ehdottaa, että tämän 23 §:n 3 momentille annettaisiin seuraava muoto: sana „Lapin" ensin otettaisiin pois ja sitten sanottaisiin: „Kemin ja Kajaanin kihlakunnissa sekä Kuusamon, Taivalkosken, Pudasjärven, Iin, Kuivaniemen, Kiimingin, Ylikiimingin, Haukiputaan, Muhoksen ja Utajärven kunnissa Oulun kihlakuntaa olkoon lupa syyskuun 1 päivän alusta joulukuun 1 päivään asti käyttää sellaista sadinta, jossa on useampia puita rinnakkain yhteensidottuina, kaikkien metsälintujen pyyntiin. Lapin kihlakunnassa ja Kuolajärven pitäjässä Kemin kihlakuntaa olkoon lupa tähän pyyntiin, samoin kuin metsäkanan pyyntiin sinä aikana, jolloin tämä lintu ei ole rauhoitettu, käyttää muitakin sadinpyydyksiä." Tämmöisen muutoksen kautta päästään siihen, mitä suuri valiokunta on tarkottanut.

Lopuksi huomautan, etten voi käsittää senlaatuista armeliaisuutta, mitä täällä nyt on lintuja kohtaan tahdottu osoittaa. Minä ymmärtäisin sen ja olisin ensimäinen kannattamaan sitä, jos todellakin tämä armeliaisuus ulotettaisiin niihin sunnuntaiherrasmetsästäjiinkin, jotka epäilemättä kiduttavat lintuja haulikoillaan yhtä paljon kuin köyhät perä-pohjolaiset satimillaan.

Ed. Komu: Minä katson aivan toivottomaksi esittää metsästysoikeutta laveammassa määrässä koko maahan nähden, sillä lausunnot asiassa täällä eduskunnassa sekä viimeinen äänestys osaltaan näyttävät, ettei keskustan eikä oikeiston taholta tulla laveampaa metsästysoikeutta kannattamaan. Mutta uskallan olettaa, että eduskunnan enemmistö asettaa tässä kohdin poikkeusasemaan maan pohjoisimman läänin, nimittäin Oulun läänin. Siihen viittaa se, että muutamia erityisiä paikkakuntia Oulun läänistä on jo erikoisasemaan julistettu. Ehdotan, että asia palautetaan valiokuntaan muodostettavaksi siten, että myös ansallapyynti tulee koko Oulun läänissä mahdolliseksi.

Puhemies: Puhujan lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että valtiopäiväjärjestys ei salli asian palauttamista suureen valiokuntaan siinä tarkoituksessa, kuin puhuja ehdotti, nimittäin muodostamista varten, vaan pitää ehdotus olla täällä valmiiksi tehty.

Ed. Lohi: Ed. Kares huomautti jo siitä, että tämä 23 pykälä on saanut suuressa valiokunnassa semmoisen omituisen muodon, että siitä voitaisiin otaksua, että metsäkanan pyynti talven aikaan satimella voisi käydä päinsä. Sen jokainen ymmärtää, joka tuntee tämän pyyntitavan, ettei se ole mitenkään mahdollinen. Samalla hän huomautti siitä, että suuren valiokunnan tarkoitus ei ollut riistää Lapilta tuota

ansallapyyntioikeutta, mikä sillä ennen on ollut. Minä myös tulin suuressa valiokunnassa samaan käsitykseen, mutta tätä ansallapyyntiä minä tahtoisin ulottaa vielä laajemmalle alueelle, sillä tämä on täällä Oulun läänin pohjoisissa osissa, siitä huolimatta että laki sen on kieltänyt, ollut tähän asti myötään käytännössä ja on oleva niin eteenkinpäin, minä olen vakuutettu siitä. Eikö meidän pitäisi koettaa saada laki sellaiseksi, että se olisi mahdollinen käytännössä noudattaa? Ehdottaisin siis, että tämän pykälän 3 momentin loppuosa tulisi näin kuulumaan: „olkoon lupa syyskuun 1 päivän alusta joulukuun 1 päivään asti käyttää sellaista sadinta, jossa on useampia puita rinnakkain yhteensidottuina, kaikkien metsälintujen pyyntiin ja sen jälkeen ansaa metsäkanan pyyntiin rauhoitusajan loppuun saakka." Minä pyydän huomauttaa, että tässä samassa pykälässä 4 momentissa on myönnetty kunnille oikeus kieltää tällainen pyyntitapa, jos ne huomaavat sen välttämättömäksi. Tiedämmehän että nykyisen kunnallisasetuksen mukaan eivät ole kuntakokouksessa mitkään huligaanit määräämässä, eihän äänioikeutta ole läheskään kaikilla.

Ed. Lonkainen: Minä vaan uudistan äsken yleiskeskustelussa tekemäni ehdotuksen. Se kuuluu, että 23 §:n 3 kohta tulisi näin kuulumaan: „Oulun ja Kuopion lääneissä sekä Salmin kihlakunnassa Viipurin lääniä olkoon lupa syyskuun 1 päivän alusta joulukuun 1 päivään asti käyttää sanottuja pyydyksiä kaikkien metsälintujen sekä myös sen jälkeen rauhoitusajan alkuun metsäkanan pyyntiin".

Ed. Tulikoura: Kannatan ed. Kareksen ehdotusta.

Ed. M. Hoikka: Pyydän kannattaa ed. Komun ehdotusta, mikäli se koskee 23 §:n muutosehdotusta.

Ed. Nylander: Ehdotan, että 23 § tästä poistetaan ja että se siis palautetaan siihen muotoon, mikä sillä nykyisessä metsälaissa on. Suuren valiokunnan muodostus on käsittääkseni aivan mahdoton, kuten jo toiset puhujat ovat todistaneet, — ne nimittäin, jotka ovat ansapyynnin puolella. Ed. Kareksen „parannus" ei myöskään sitä ensinkään paranna, sillä se jää sittenkin siinä suhteessa erehdyttäväksi, että sanaa „sadin" toisissa osissa maata käytetään tarkoittamaan jotain aivan toista kuin toisissa. Jos pykälä muutetaan sellaiseksi kuin ed. Kares on ehdottanut, jää täten suuressa osassa maata aivan epäselväksi, mitä tarkoitetaan, sillä se, mitä ed. Kares ja monet muut kutsuvat satimeksi, on toisissa paikoin loukku. Jos siis pykälä muutetaan sellaiseksi, kuin ed. Kares on ehdottanut, tullaan toisissa paikoin maata käyttämään sadinta vaikka se on kielletty. Kun tämä seikka on epäselvä ja koska pidän ehdotettua muutosta muutoinkin huononnuksena nykyiseen metsästyslakiin, ehdotan, että 23 § poistetaan ja siis muutosta ei tässä tehdä.

Ed. Snellman: Pyydän kannattaa ed. Nylanderin tekemää ehdotusta.

Ed. Pykälä: Minä yhdyn ed. Kareksen tekemään ehdotukseen.

Ed. Hedberg: Jag ber att få föreslå att 3 och 4 momentet i denna § måtte utgå.

Ed. Waarala: Ehdottaisin, että 23 §:n 3 momentti muodostettaisiin tähän suuntaan: Lapin, Kemin ja Kajaanin kihlakunnissa sekä Kuusamon, Taivalkosken, Pudasjärven, Kiimingin, Ylä-Kiimingin ja Utajärven kunnissa Oulun kihlakuntaa olkoon lupa syyskuun 1 päivän alusta joulukuun 1 päivään asti käyttää sanottuja pyydyksiä kaikkien metsälintujen ja myös sen jälkeen rauhoitusajan alkuun metsäkanan pyyntiin.

Ed. Salo: Kannatan ed. Lonkaisen tekemää ehdotusta.

Ed. Fränti: Yhdyn ed. Kareksen tekemään ehdotukseen.

Ed. Kares: Ed. Nylanderille pyydän huomauttaa, että hänen mainitsemaansa epäselvyyttä tässä ei lainkaan ole. Onhan pykälässä vallan tarkasti, ihan rakenteeltaan selitetty, minkälaista sadinta tarkoitetaan. Sitä sadinta, mitä pohjoispitäjien ehdotuksen mukaan on sallittu, ei suinkaan maan missään osassa voida kutsua loukuksi. Ja jos sitä loukuksi kutsutaan ja se on tämän rakenteinen, niin se on tietysti sallittu, sillä onhan sen rakenne tarkasti määrätty. Mitä tulee viimeisen lauseen sanoihin „muita sadin-

pyydyksiä", niin se on sanamuoto, jota minun tietääkseni käytetään metsästysasetuksessa yhteisenä nimenä ansoille ja loukuille. Mutta siinä kohden koskee ehdotus ainoastaan Lapin kihlakuntaa ja Kuolajärven pitäjää.

Ed. Nordlund: Jag ber att få understöda hr Nylanders förslag.

Ed. Kaarne: Minä kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta, jotta sekin saadaan äänestyksen alaiseksi.

Ed. Hedberg: Då jag senast yttrade mig, hade jag icke hört hr Nylanders förslag och ber därför att få frångå mitt förslag för att förena mig om hr Nylanders.

Ed. Listo: Keskustelusta jo kuuluu, että tämä pykälä tulee joko suuren valiokunnan ehdottamassa muodossa tai muutettuna otettavaksi tähän eduskuntaesitykseen. Minä tulen kuitenkin äänestämään sitä vastaan. Mutta tiedän, että olen joutuva vähemmistöön. Ennenkuin äänestykseen käydään, saattaa kuitenkin olla hyvä, että tulee mainituksi sekin, mitä Suomen eduskunta 12 vuotta takaperin, vastatessaan silloin eduskunnalle annettuun armolliseen esitykseen, lausui metsänriistan satimella pyytämisestä. Eduskunta lausui näin: „Vaikka ei (silloin) voimassa olevassa metsästyslaissa kielletä satimien käyttämistä hyödyllisen metsänriistan pyyntiä varten, on yleinen mielipide kuitenkin jo aikoja sitten julistanut tämän pyyntitavan sopimattomaksi. Ja kun mainitut pyyntineuvot valtiosäätyjenkin mielestä ovat hylättävät sekä ihmisyyden kannalta että siitäkin syystä, että ne vaikuttavat erittäin turmiollisesti metsänriistansuvun säilymiseen, ovat valtiosäädyt olleet sitä mieltä, että satimien käyttämistä olisi mikäli mahdollista rajotettava sekä siis sallittava ainoastaan niissä seuduissa, joissa metsästys on väestön tärkeimpiä elinkeinoja ja satimien käyttämisen kielto voisi haitallisesti vaikuttaa väestön taloudelliseen toimeentuloon."

Tämän käsityksensä mukaisesti silloinen eduskunta sääti, että ainoastaan Lapin kihlakunnassa ja Kuolajärven pitäjässä Kemin kihlakunnassa oli lupa satimia käyttää. Nykyinen kansanvaltainen ja edistysmielinen Suomen kansan eduskunta tulee astumaan tästä inhimillisyyden nimessä tehdystä päätöksestä melkoisen taka-askeleen. Omasta puolestani en voi sitä pitää muuna kuin valitettavana.

Ed. Komu: Tarkemmin määritelty ehdotukseni 23 §:n 3 momentiksi kuuluu: „Oulun läänissä olkoon lupa syyskuun 1 päivän alusta joulukuun 1 päivään asti käyttää ansaa sekä sadinta kaikkien metsälintujen pyyntiin."

Ed. Kares: Minun ymmärtääkseni ei tämä muutosehdotus lainkaan poikkea niiden valtiopäiväin periaatteesta, jotka ed. Listo mainitsi, sillä myönsiväthän nekin valtiopäivät, että on olemassa Suomessa seutuja, missä täytyy taloudellisten syiden tähden myöntää ansapyydystystä toistaiseksi. Tällä nyt puheenaolevalla ehdotuksella ei ole muuta eroa kuin se, että ainakin enemmistö suuressa valiokunnassa katsoi, että sellaisia seutuja löytyy muutamia muitakin, kuin varsinainen Lappi. Ja epäilemättä löytyy niitä, katsoen ainaisiin valituksiin, joita kysymyksessä olevista kunnista kuuluu. Siis mitään periaatteellista eroa ei ole. Periaatteellinen ero olisi vasta silloin, jos myönnettäisiin ansapyydystys vapaaksi koko maassa.

Ed. Haapanen: Koska ed. Liston täällä esittämät mielipiteet mielestäni vain tukevat käsitystäni, että ansa- ja sadinpyynti on säilytettävä maan pohjoisosissa, pyydän sentähden yhtyä kannattamaan edustaja Waaralan täällä tekemää ehdotusta.

Ed. M. Hoikka: Kannatan ed. Komun ehdotusta.

Ed. Nylander: Se sanamuoto, jonka tämä pykälä on suuressa valiokunnassa saanut, on ehdottomasti erehdyttävä. Äsken jo huomautin siitä, miten siinä sanojen käyttö on erehdyttävä. Mutta se on erehdyttävä myös toisessa suhteessa, sillä se määritelmä, mikä tässä on tuollaisella satimella, ei ole suinkaan niin tarkka, selvä ja yksityiskohtainen kuin ed. Kares on maininnut. Löytyy muitakin pyydyksiä jotka sen alle kuuluvat: mainitsen tässä ainoastaan n. s. „kahan" eli „purnun", jolla pääasiassa teiriä pyydetään. Se on kokoonpantu useista rinnakkain yhteensidotuista puista. Ja kumminkin myöntää jokainen ihminen, joka on tämmöistä pyydystä nähnyt käy-

tettävän, että se on pahimpia kidutuskeinoja mitä voi olla. Tämänkin takia suuren valiokunnan muodostama pykälä on sekä epäinhimillinen että kokonaan epätarkka ja siis ehdottomasti hyljättävä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Valiokunnan mietintöä vastaan esillä olevassa 23 §:ssä on tehty kuusi eri muutosehdotusta ja niitä ehdotuksia on kaikkia kannatettu. Ed. Kares on ehdottanut tämän pykälän 3 momenttiin sellaisen muutoksen, että momentin alusta jätettäisiin sana „Lapin" pois ja se alkaisi: „Kemin ja Kajaanin kihlakunnissa j. n. e. olkoon lupa syyskuun 1 päivän alusta joulukuun 1 päivään asti käyttää sadinta, jossa on useampia puita rinnakkain, kaikkien metsälintujen pyyntiin. Lapin kihlakunnassa ja Kuolajärven pitäjässä Kemin kihlakuntaa olkoon lupa tähän pyyntiin samoin kuin metsäkanan pyyntiin sinä aikana, jolloin tämä ei ole rauhoitettu, käyttää muitakin sadinpyydyksiä". Tulen nimittämään tätä ed. Kareksen ehdotukseksi.

Ed. Komu on tehnyt samaan 3:een momenttiin sellaisen muutosehdotuksen, että momentti tulisi kuulumaan: „Oulun läänissä olkoon lupa syyskuun 1 päivän alusta joulukuun 1 päivään asti käyttää ansaa sekä sadinta kaikkien metsälintujen pyyntiin". Tätä tulen nimittämään ed. Komun ehdotukseksi.

Ed. Lonkainen on ehdottanut että 3 momentti tulisi kuulumaan seuraavaisesti: „Oulun ja Kuopion lääneissä sekä Salmin kihlakunnassa Viipurin lääniä olkoon lupa syyskuun 1 päivän alusta joulukuun 1 päivään asti käyttää sellaista sadinta, jossa on useampia puita rinnakkain yhteen sidottuina, kaikkien metsälintujen ja myös sen jälkeen rauhoitusajan alkuun metsäkanan pyyntiin". Tulen nimittämään tätä ed. Lonkaisen ehdotukseksi.

Ed. Lohi on ehdottanut puheenalaiselle 3 momentille seuraavan sanamuodon: „Lapin, Kemin ja Kajaanin kihlakunnissa j. n. e. olkoon lupa syyskuun 1 päivän alusta joulukuun 1 päivään asti käyttää sellaista sadinta, jossa on useampia puita rinnakkain yhteensidottuina, kaikkien metsälintujen pyyntiin ja sen jälkeen ansaa metsäkanan pyyntiin rauhoitusajan alkuun saakka". Tulen nimittämään tätä ed. Lohen ehdotukseksi.

Ed. Nylander on ehdottanut että koko 23:s §:ä tästä ehdotuksesta poistettaisiin.

Ed. Waarala vihdoin on ehdottanut tälle pykälälle seuraavan sanamuodon: „Alempana mainituin poikkeuksin olkoon tästä lähin kielletty hyödyllisten otusten pyyntiin käyttämästä loukkua, ansaa tahi muita satimia, olkootpa minkälaatuisia hyvänsä. Jänistä saa kaikkialla pyytää ansalla joulukuun ensimäisen päivän alusta maaliskuun 1 päivään. Lapin, Kemin ja Kajaanin kihlakunnissa sekä Kuusamon, Taivalkosken, Pudasjärven, Kiimingin, Ylä-Kiiminkin ja Utajärven kunnissa Oulun kihlakuntaa olkoon lupa syyskuun 1 päivän alusta joulukuun 1 päivään asti käyttää sanottuja pyydyksiä kaikkien metsälintujen ja myös sen jälkeen rauhoitusajan alkuun metsäkanan pyyntiin. Asianomaisilla kunnilla olkoon kuitenkin oikeus alueillaan kieltää yllämainittujen pyydysten käyttäminen, joko kokonaan tai osaksi. Katiska olkoon niin rakennettu, että sen suu veden alimmillaankin ollessa on umpinainen ylhäältä aina vedenpintaan saakka". Ed. Waaralan ehdottama § sisältää siis muutoksia §:n ensimäiseen, kolmanteen ja neljänteen momenttiin. Tulen nimittämään näitä ehdotuksia ed. Waaralan ehdotuksiksi.

Mitä äänestysmenettelyyn tulee, niin on ed. Nylanderin ehdotus, joka tarkoitttaa koko 23 §:n poistamista, asetettava viimeiseksi. Ensin olisi äänestettävä kaikista muista ehdotuksista, jotta nähdään, minkä sanamuodon eduskunnan enemmistö §:lle hyväksyy.

Muista ehdotuksentekijöistä ed. Waarala ehdottaa muutoksia ensimäiseen, kolmanteen ja neljänteen momenttiin. Hänen ehdotuksensa 4:een momenttiin nähden on erillinen, ja siitä tulee siis erikseen äänestettäväksi. Mitä tulee hänen ehdotuksensa 1:n momentin muuttamiseen, niin on huomattava, että hän siinä käyttää sanaa „sadin" samassa merkityksessä kuin nykyinen lainsäädäntö ja 23 § laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitetyssä vastalauseessakin, nimittäin että „sadin" on yleiskäsite kaikille pyydysvehkeille. Yhdenmukaisesti sen kanssa hän myös muutosehdotuksensa 3:ssa momentissa sanoo, että saa käyttää sanottuja pyydyksiä kaikkien metsälintujen pyytämiseen. Minusta siis hänen muutosehdotuksensa 1:seen ja 3:een momenttiin kuuluvat aivan likeisesti yhteen ja ovat yhdessä äänestettävät.

Ehdotan sen vuoksi äänestyksessä meneteltä-

väksi siten, että ed. Nylanderin ehdotus jätetään viimeiseksi; että muuten mietintöä pidetään äänestyksen pohjana ja että haetaan sille, mikäli koskee 1 :stä ja 3 :tta momenttia vastaehdotus äänestämällä ensin ed. Waaralan ja ed. Komun ehdotusten välillä. Se niistä, joka voittaa, asetetaan ed. Lonkaisen ehdotusta vastaan, ja näistä voittava ed. Lohen ehdotusta vastaan. Se näistä, joka voittaa, asetetaan ed. Kareksen ehdotusta vastaan, ja lopuksi näistä se, joka voittaa, vastaehdotukseksi mietintöä vastaan. Viimeiseksi äänestetään 4 :stä momentista erikseen ed. Waaralan ehdotuksen ja mietinnön välillä.

Tällainen äänestysmenettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Ken vastaesitykseksi hyväksyy ed. Waaralan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Komun ehdotus tässä kohden hyväksytty.

Jaa-äänet ovat voitolla; ed. Waaralan ehdotus siis on voittanut.

2) Ken hyväksyy vastaehdotukseksi ed. Waaralan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Lonkaisen ehdotus siinä kohden hyväksytty.

Jaa-äänet ovat voitolla; ed. Lonkaisen ehdotus siis on hylätty.

3) Ken vastaehdotukseksi hyväksyy ed. Waaralan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Jaa-äänet ovat voitolla ja on siis ed. Lohen ehdotus hylätty.

4) Ken hyväksyy vastaehdotukseksi ed. Waaralan ehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kareksen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 68 jaa- ja 103 ei-ääntä; ed. Kareksen ehdotus on siis voittanut ja ed. Waaralan ehdotus hylätty.

5) Ken hyväksyy mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kareksen ehdotus hyväksytty.

Ei-äänet ovat voitolla; ed. Kareksen ehdotus on siis hyväksytty.

6) Äänestys mietinnön 4 :n momentin ja ed. Waaralan muutosehdotuksen välillä:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Waaralan ehdotus hyväksytty.

Jaa-äänet ovat voitolla; mietintö siis on tässä kohden voittanut ja ed. Waaralan ehdotus hylätty.

7) Lopullinen äänestys tämän 23 § :n välillä toiselta puolen sellaisena, miksi se nyt on muodostunut, ja ed. Nylanderin hylkäävän ehdotuksen välillä toiselta puolen:

Ken hyväksyy 23 § :n sellaisena, miksi se nyt on muodostunut, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 100 jaa- ja 71 ei-ääntä; Eduskunta siis on hyväksynyt 23 § :n siinä muodossa, minkä se nyt on äänestyksessä saanut.

5 §.

P u h e m i e s: Muistutan, että edellisessä keskustelussa on jo tehty kaksi muutosehdotusta: ed. Hedberg on ehdottanut 5 § :n kokonaan poistettavaksi; ed. Lohi on ehdottanut siitä poistettavaksi sanat: „lintujen, jänisten ja oravain".

Keskustelu:

Ed. L i s t o: Eduskunta on 23 § :ssä ulottanut ansapyynnin laajalle alalle Oulun läänissä, s. o. niille aloille, joissa löytyy Suomen suurimmat kruunun metsäalueet. Jos tämä 5 § säilytetään semmoisena kuin se on suuren valiokunnan mietinnössä, niin seuraisi siitä, että ansapyynti monipuolisilla loukuilla tulisi paikkakunnan väestölle täysin luvalliseksi myöskin sikäläisissä kruunumetsissä. Mielestäni sitä ei olisi sallittava. Rohkenen senvuoksi ehdottaa, että 5 § supistettaisiin semmoiseksi, että tulisi siinä mainituissa seuduissa lintujen, jänisten ja oravain pyynti olemaan sallittu ainoastaan ampumalla. Minun muutosehdotukseni 5 § :ään on siis seuraava: „Kruunupuistoissa ja kruunun käyttämättömillä mailla älköön kukaan olko oikeutettu harjoittamaan metsästystä ilman asianomaista lupaa. Kuitenkin olkoon lintujen, jänisten ja oravain ampumalla pyytäminen sanotuilla kruunun alueilla Lapin" j. n. e. niinkuin suuren valiokunnan ehdotuksessa.

Ed. A. C a s t r é n: Kannatan ed. Liston ehdotusta.

Ed. Pykälä: Ed. Listo on lausunut, että viidennen pykälän tässä muodossa lakiin ottaminen antaa metsästäjille oikeuden käyttää puita kruununmetsistä satimia varten. Minun käsitykseni mukaan tämä sanamuoto ei ensinkään ulota oikeutta siihen. Sellaisessa tapauksessa on rikoslaki, joka määrää puiden käyttämisestä, eikä metsästyslaki siihen vähääkään ulotu. Mitä taas tulee puiden käyttämiseen kruununmetsissä, niin minä luulen, että metsänhoitajan kanssa sovitellessa voidaan tällaisiin kyllä saada puita. Löytyyhän kruununmetsissä kuivia puita vaikka kuinka paljon, niin ettei tarvitse pystystä kaataa, ja se ei suuria maksa, jos kaatunut puu käytetään satimeksi. Minä kannatan 5 §:ää valiokunnan mietinnön mukaan.

Puhemies: Pyydän kysyä, mitä ed. Pykälä kannatti? Minä en tarkoin kuullut.

Ed. Pykälä: Minä kannatan 5 §:ää sellaisena kuin se on valiokunnan mietinnössä.

Ed. Salo: Minä pyytäisin uudistaa äskeisessä keskustelussa tekemäni ehdotuksen, joka koskee metsästyksen yleiseksi tekemistä kruununmailla ja jonka minä jo eduskunnan sihteerille kirjoitettuna olen jättänyt.

Ed. Fränti: 5 §:ssä ehdotetaan oikeutta kruunun metsissä metsästää. Minä olen ainakin sitä mielipidettä, että tämä oikeus annetaan siitä syystä, että nykyään niillä seuduilla, joissa kruunun metsiä on, on paljo tilattomia henkilöitä, joilla ei ole nykyään tilaisuutta metsästämiseen. Jos ehdotettu pykälä hyväksyttäisiin ed. Liston ehdottamassa muodossa, annettaisiin vähävaraiselle väestölle tilaisuus metsästämiseen, mutta samalla riistettäisiin heiltä työaseet siihen, sillä se on sillä tavalla, että juuri syrjäisillä seuduilla on paljo väestöä, joka on siksi vähävaraista, ettei se voi itsellensä hankkia pyssyjä. Minun mielestäni pykälä menettäisi hyvin paljo merkitystään, jos ei sitä hyväksyttäisi siinä muodossa, kuin se on suuren valiokunnan ehdotuksessa. Yhdyn ed. Pykälään, joka kannatti sitä säilytettäväksi semmoisenaan.

Ed. Nordlund: Kannatan ed. Hedbergin ehdotusta tähän pykälään nähden.

Ed. Lonkainen: Pyydän kannattaa ed. Salon tekemää ehdotusta.

Ed. Kaarne: Kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tähän pykälään on tehty neljä eri muutosehdotusta, joita kaikkia on kannatettu. Ed. Hedberg on ehdottanut, että tämä pykälä kokonaan poistettaisiin ehdotuksesta. — Ed. Lohi on ehdottanut, että pykälästä poistettaisiin sanat „lintujen, jänisten ja oravain", joten viimeinen lause tulisi kuulumaan: „Kuitenkin olkoon metsästys sanotuilla kruunun alueilla" j. n. e. Tulen nimittämään tätä ed. Lohen ehdotukseksi. —

Ed. Listo on ehdottanut, että pykälän jälkimäiseen lauseeseen vaihdettaisiin sanan „metsästyksen" sijaan sanat „ampumalla pyytäminen". Tämän pykälän toisen lauseen alkuosa tulisi siis kuulumaan näin: „Kuitenkin olkoon lintujen, jänisten ja oravain ampumalla pyytäminen sanotuilla kruunun alueilla" j. n. e. Tulen nimittämään tätä ed. Liston ehdotukseksi.

Vihdoin ed. Salo on ehdottanut, että pykälä saisi seuraavan muodon: „Kruununpuistoissa ja kruunun käyttämättömillä mailla olkoon metsästys kunkin paikkakunnan omille asukkaille sallittu siitä erittäin annettavia järjestyssääntöjä noudattaen." Tulen nimittämään tätä ed. Salon ehdotukseksi.

Mitä tulee menettelyyn äänestyksessä, olisi ed. Hedbergin tekemä ehdotus koko pykälän hylkäämisestä jätettävä viimeiseksi. Muista ehdotuksista minun käsittääkseni ed. Liston ja Lohen ehdotukset eivät ole vastakkaisia, jota vastoin ne molemmat ovat vastakkaisia ed. Salon ehdotukselle. Siis on meneteltävä sillä tavoin, että ensin äänestetään mietinnön ja ed. Lohen ehdotuksen välillä, sitten mietinnön ja ed. Liston ehdotuksen välillä, sitten se sanamuoto, minkä pykälä täten saa, asetetaan ed. Salon ehdotusta vastaan, ja lopulta äänestetään, hyväksytäänkö vai hylätäänkö pykälä.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Ken hyväksyy mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Jaa-äänet ovat voitolla; ed. Lohen ehdotus siis on hylätty.

2) Ken hyväksyy mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Liston ehdotus hyväksytty.

Jaa-äänet ovat voitolla; ed. Liston ehdotus siis on hylätty.

3) Ken hyväksyy mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Salon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 80 jaa- ja 92 ei-ääntä; ed. Salon ehdotus siis on hyväksytty.

Puhemies: Kello on jo yli 11. Puhemiesneuvosto kuitenkin on päättänyt ehdottaa, että eduskunta tänään päättäisi olla koolla yli kello 11 eli siksi kunnes päiväjärjestys on käsitelty loppuun.

Tämä ehdotus hyväksytään.

---

4) Ken hyväksyy pykälän siinä muodossa, minkä se äänestyksessä on saanut, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on pykälä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 74 ei-ääntä; siis on 5 § hyväksytty siinä muodossa, jonka ed. Salo on sille ehdottanut.

25 §.

Puheenvuoroa käyttää

Ed. Tulikoura: Perustuen siihen mitä yleiskeskustelussa jo lausuin, ehdottaisin, että pykälän toisesta momentista poistettaisiin sanat „variksesta ja variksen pojasta".

Ed. Wuorimaa: Joka kevät nähdään eläinrääkkäystä harjoitettavan ympäri metsiä. Lapset käyvät ympäri etsimässä variksenpesiä ja kiduttavat poikasia ja rääkkäävät niitä 10 pennin tähden. Jos tämä tapporaha poistettaisiin, niin ei enää tätä eläinrääkkäystä harjoitettaisi. Mutta sitä paitsi luonnontieteilijät ovat selittäneet, että varis ei ole vahinkoeläin, vaan että se päinvastoin tekee hyötyä maamiehelle, kun se kerää etanat ja hyönteiset pellolta. Kannatan sentähden edustaja Tulikouran ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Tulikoura ed. Wuorimaan kannattamana on 25 §:ään ehdottanut sen muutoksen, että sana „variksesta" siitä poistettaisiin niistä paikoin, missä se on, nimittäin 2 momentin ensimäisestä ja viimeisestä kohdasta. Tulen nimittämään tätä ehdotusta ed. Tulikouran ehdotukseksi.

Tulee siis äänestettäväksi valiokunnan mietinnön ja ed. Tulikouran ehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy pykälän valiokunnan mietinnön mukaan, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Tulikouran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla, joten ed. Tulikouran ehdotus on hylätty.

33 §.

Tästä puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Salo: Minun käsitykseni mukaan on jo kerta kaikkiaan luovuttava tuosta tavasta, jota tähän saakka on kaikissa vähäpätöisissä asioissakin noudatettu, nimittäin kirkossa kuuluttamisesta. Minä luulen, ettei kirkossa nykyään enää niin paljon käydä ja ilmestyyhän sanomalehtiä melkein joka tölliin, joten sanomalehti-ilmoitus on sopivampi.

Samaten en voi hyväksyä sitä, että koirien kiinniottajille maksetaan erityinen korvaus. Siitähän voi muodostua erityinen afääri.

Ehdottaisin, että ensimäinen lause tässä pykälässä tulisi kuulumaan tähän tapaan: „Jos koira kuljeskelee vieraalla metsästysmaalla, olkoon metsästysmaan omistajalla tai haltijalla oikeus ottaa se kiinni ja ilmoitettakoon heti omistajalle, jos tiedetään kuka omistaja on, tai muussa tapauksessa ilmoitettakoon paikkakunnan sanomalehdissä sekä pantakoon ilmoitus kunnanhuoneeseen. Ja olkoon omistaja velvollinen lunastamaan koiran suorittamalla ilmoitusmaksun sekä siihen lisäämällä 50 penniä kultakin päivältä, jonka koira on kiinni pidetty." Toinen lause pykälässä tulisi olemaan sellaisena kuin se on valiokunnan mietinnössä.

Puhemies: Ed. Salon ehdotuksien johdosta pyydän huomauttaa, etteivät ne ole missään yhteydessä eduskuntaesityksen kanssa, vaan siksi kaukana siitä, etten katso perustuslain mukaan voivani äänestyttää niitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun ei mitään muutosehdotusta, josta olisi äänestettävä, ole tehty, niin eduskunta hyväksynee pykälän.

33 § hyväksytään ja samoin asetusehdotuksen nimike.

Puhemies: Kun suuren valiokunnan ehdotuksia ei ole muuttamatta hyväksytty, menee lakiehdotus takaisin suureen valiokuntaan ja on toinen käsittely täällä keskeytynyt.

3) Mutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin voimassa olevan asetuksen 4 §:n 2 momentin kumoamista ja O. K:n 30 luvun 19 §:n muuttamista toisin kuuluvaksi

(1 K.)

tarkoittavan eduskuntaesityksen n:o 28 johdosta annettu Lakivaliokunnan mietintö n:o 3, joka täysi-istunnossa tämän kuun 12 p:nä pantiin pöydälle tähän täysi-istuntoon, esitetään.

Puhemies: Haluaako kukaan puheenvuoroa?

Kun kukaan ei pyydä puhenvuoroa, niin julistetaan asian ensimäinen käsittely päättyneeksi.

4) Toimenpiteitä metsän hävittämisen ehkäisemiseksi

(1 K.)

koskeva täysi-istunnossa tämän kuun 12 p:nä tähän istuntoon pöydälle pantu Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään siinä olevan lakiehdotuksen ensimäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Kotonen: Ehdotan, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi viikon perjantain istuntoon.

Ed. Brander: Pyydän kääntää eduskunnan huomiota erääseen pieneen virheeseen, joka on pujahtanut 8 §:n toiselle riville. Siinä viitataan 4 §:ään, kun täytyy olla 6:nteen. Pyydän sulkea tämän korjauksen eduskunnan suosiolliseen huomioon.

Kun täällä on pyydetty asiaa pöydälle, niin soisin, ettei sitä pantaisi pöydälle ainakaan pitempään kuin tiistain istuntoon, jos mieli saada asia valmiiksi tällä istuntokaudella.

Ed. Tanner: Kannatan ed. Kotosen ehdotusta.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle, niin asia on jääpä pöydälle; kysymys on vaan siitä, mihin istuntoon se on jääpä. Ainoastaan siitä voidaan keskustella.

Ed. Kallio: Pyydän kannattaa ed. Branderin tekemää ehdotusta.

Ed. von Troil: Jag ber också att få understöda hr Branders förslag.

Ed. Nylander: Luovun puheenvuorostani.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On tehty kaksi ehdotusta pöydällepanosta; toinen, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon, ja toinen, että se pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon. Näiden ehdotusten välillä tulee äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo asian pöydälle ensi tiistain istuntoon, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt, että asia pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 69 ei-ääntä; Eduskunta on siis päättänyt, että tämä asia on pantava pöydälle ensi tiistain istuntoon.

5) Ehdotuksen asetukseksi teollisuusammattityöstä

sisältävä, armollisen esityksen n:o 3 johdosta annettu Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Bäck: Jag ber att få föreslå, att detta betänkande måtte bordläggas till det plenum, som hålles nästa fredag.

Ed. W. Wuolijoki: Minä pyydän ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle ensi maanantaiksi.

Ed. Nix: Jag ber att få understöda hr Bäcks förslag.

Ed. Honkajuuri: Minä pyydän saada kannattaa sitä ehdotusta, että tämä asia pantaisiin pöydälle ensi perjantaiksi.

Ed. Gylling: Kannatan ed. Wuolijoen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Pöydällepanopäivästä on kolme ehdotusta. Puhemiesneuvosto ehdottaa asian pantavaksi pöydälle ensi tiistaihin. On myöskin ehdotettu, että se pantaisiin pöydälle maanantaiksi ja perjantaiksi. Äänestyksessä ymmärtääkseni on meneteltävä siten, että äänestyksen pohjaksi tulee puhemiesneuvoston ehdotus pöydällepanosta tiistaiksi ja että haetaan sille vastaehdotusta äänestämällä toisten ehdotusten välillä.

Tällainen menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken vastaehdotukseksi hyväksyy mietinnön pöydällepanon ensi maanantain istuntoon, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on hyväksytty pöydällepano ensi perjantain istuntoon.
Äänestyksessä annetaan 79 jaa- ja 80 ei-ääntä; Eduskunta on siis vastaesitykseksi hyväksynyt mietinnön pöydällepanon ensi perjantain istuntoon.

Päätöksen johdosta puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Paasivuori: Minä panen vastalauseen tätä äänestystä vastaan. Tämä on ensimäinen yritys suojeluslain tappamiseksi.

Ed. Lundström: Jag förenar mig om landtdagsman Paasivuoris reservation.

Ken tahtoo mietinnön pöydälle ensi tiistain istuntoon, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on päätetty panna se pöydälle ensi perjantain istuntoon.
Jaa-äänet ovat voitolla, joten Eduskunta on päättänyt, että mietintö on pantava pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Pöydälle panot:

6) Perimysmaan erikoisluonteen lakkauttamista

koskevan anomusehdotuksen n:o 13 johdosta annettu Lakivaliokunnan mietintö n:o 4,

7) Metsästystä koskevan lainsäädännön uudistamista

tarkoittavien anomusehdotusten johdosta laadittu Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3 a ja

8) Tilusten rauhoittamista kotieläimiä vastaan ja aitausvelvollisuutta

koskevan eduskuntaesityksen n:o 8 johdosta annettu Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6

pannaan Puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Seuraava istunto on ensi tiistaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 12,35 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.

29. Tiistaina 19 p. lokakuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

Siv.

1) Ehdotukset erityisiksi muutoksiksi Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle 6 p:nä joulukuuta 1869 annettuun kirkkolakiin. 428

Asiakirjat: Arm. esit. N:o 10; Suuren valiokunnan mietintö N:o 3; Lakivaliokunnan mietintö N:o 2.

Ensimäinen käsittely:

2) Ehdotus armolliseksi asetukseksi teollisuusammattityöstä. 429

Asiakirjat: Arm. esit. N:o 3; Työväenasiainvaliokunnan mietintö N:o 1.

Toinen käsittely:

3) Ehdotus asetukseksi lokakuun 20 p:nä 1898 metsästyksestä annetun asetuksen eräiden pykälien muuttamisesta. 457

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt N:o 2 ja 2 a; Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 2; ed. Waaralan y. m. edusk. esit. N:o 3 (Liitteet V, siv. 139).

4) Ehdotus asetukseksi 14 päivänä elokuuta 1901 annetun, erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävän armollisen asetuksen 4 §:n 2 momentin kumoamisesta ja Oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 19 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi. 460

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö N:o 4; Lakivaliokunnan mietintö N:o 3; ed. Annebergin ja Andersinin edusk. esit. N:o 28 (Liitteet III, siv. 31).

Ensimäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi toimenpiteistä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi. 460

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö N:o 2; ed. Nylanderin y. m. edusk. esit. N:o 9 ja ed. Tokoin y. m. edusk. esit. N:o 14 (Liitteet VIII, siv. 123 ja 136).

6) Ehdotus laiksi tilusten rauhoittamisesta kotieläimiä vastaan ja aitausvelvollisuudesta. 480

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 6; ed. Tulikouran y. m. edusk. esit. N:o 8 (Liitteet V, siv. 155).

Ainoa käsittely:

7) Anomusehdotukset metsästystä koskevan lainsäädännön uudistamisesta. „

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietinnöt N:o 3 ja 3 a; ed. Kaarneen y. m. anom. ehd. N:o 175 (Liitteet V, sivut 143—146).

8) Anomusehdotus perimysmaan erikoisluonteen lakkauttamisesta. „

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö N:o 4; ed. Tulikouran y. m. anom. ehd. N:o 13 (Liitteet III, siv. 51).

Pöydällepanoa varten esitetään:

9) Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 2 armollisen esityksen johdosta, joka koskee suostuntaveroa pelikorteista. 481

Siv.

10) Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 3 armollisen esityksen johdosta joka koskee yksityispankin, säästöpankin, palovakuutusyhtiön ja paloapuyhdistyksen suoritettavaa suostuntaa. 481

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 4 armollisen esityksen johdosta, joka koskee suostuntaveroa mallasjuomain valmistamisesta. „

12) Perustuslakivaliokunnan mietintö N:o 5 Eduskunnalle tehdyn anomusehdotuksen johdosta Siperiaan karkoitettujen Suomen kansalaisten armahtamisesta. „

13) Talousvaliokunnan mietintö N:o 2 Eduskunnassa tehtyjen eduskuntaesitysten ja anomusehdotuksen johdosta, jotka koskevat alkoholilainsäädännön uudistamista. „

14) Lakivaliokunnan mietintö N:o 5 eduskuntaesityksen ja anomusehdotuksen johdosta, jotka koskevat korvauksen antamista yleisistä varoista todistajille rikosasioissa. „

15) Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 4 yleisen oppivelvollisuuden säätämistä ja sen täytäntöönpanoa koskevain eduskuntaesitysten johdosta. „

16) Maatalousvaliokunnan mietintö N:o 3 Eduskunnalle jätetystä ehdotuksesta laiksi margariinin ja margariinijuuston valmistuksesta ja kaupasta. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi niitä, joille on myönnetty vapautusta valtiopäivätyöstä, edustajat Hörhammer ja Kaarne.

Ilmoitusasiat:

Uusi edustaja.

P u h e m i e s ilmoittaa, että vapaaherratar Ida Yrjö-Koskinen on esittänyt hänelle edustajantoimeen annetun asianmukaisesti hyväksytyn valtakirjan ja että hän siis on oikeutettu ottamaan osaa Eduskunnan töihin.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Kaarne yksityisten asiain takia tämän istunnon alkuosasta ja ed. Hörhammer sairauden tähden täksi päiväksi sekä huomiseksi ja ensi torstaiksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Muutoksia Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle annettuun Kirkkolakiin

(3 K.)

koskevat ehdotukset, jotka sisältyvät Eduskunnalle annettuun armolliseen esitykseen n:o 10 ja ovat valmistelevasti käsitellyt Lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 sekä Suuren valiokunnan mietinnössä n:o 3, esitetään k o l m a n t e e n k ä s i t t e l y y n.

P u h e m i e s: Lakiehdotukset, jotka sisältyvät armolliseen esitykseen, tulen esittämään kunkin erikseen.

E n s i m ä i n e n ehdotus, joka koskee Kirkkolain 59 §:n muuttamista, hyväksytään keskustelutta.

T o i s e n, Kirkkolain 73 §:n muuttamista koskevan ehdotuksen johdosta puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. J ä r v i n e n: Pyydän ehdottaa tätä ehdotuksen kohtaa hylättäväksi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n: Kannatan ed. Järvisen tekemää ehdotusta.

Ed. E t e l ä m ä k i: Luovun puheenvuorosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Kun lakiehdotus on ehdotettu hylättäväksi, tulee äänestys tapahtumaan.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy tämän lakiehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 107 jaa- ja 76 ei-ääntä. Toinen lakiehdotus siis on hyväksytty.

Kolmannen ehdotuksen johdosta, joka koskee Kirkkolain 82, 83, 84 ja 88 §:iä, lausuu

Ed. Airola: Minulla oli aikomus ehdottaa kaikki nämä lakiehdotukset hylättäviksi, mutta kun puheenjohtajan huomaamattomuuden takia en saanut puheenvuoroa, kun oli ensimäisestä lakiehdotuksesta kysymys, niin en voi muuta kuin perästäpäin tuoda esille tarkoitukseni ja samalla ehdotan nyt käsillä olevan lakiehdotuksen hylättäväksi.

Ed. Järvinen: Kannatan ed. Airolan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun lakiehdotus on ehdotettu hylättäväksi, tulee asiasta äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puheenalaisen lakiehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se hylätty.
Jaa-äänet ovat voitolla. Kolmas ehdotus siis on hyväksytty.

Neljättä, Kirkkolain 418 §:ää koskevaa, ehdotusta käsiteltäessä puheenvuoroa käyttää

Ed. Airola, lausuen: Ehdotan tämänkin hylättäväksi.

Ed. Järvinen: Kannatan ed. Airolan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska lakiehdotus on ehdotettu hylättäväksi, tulee asiasta äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy tämän neljännen lakiehdotuksen, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se hylätty.
Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla. Neljäskin lakiehdotus siis on hyväksytty.

Merkitään etteivät edustajat Inborr ja Tichanoff, jotka eivät evankelis-luterilaiseen uskontunnustukseen kuulu, ole ottaneet osaa tämän asian käsittelyyn, minkä jälkeen asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotuksen asetukseksi teollisuusammattityöstä sisältävän armollisen esityksen n:o 3 johdosta annettu Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitetään mainitun lakiehdotuksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Björkstén: Jag har anhållit om ordet för att fästa uppmärksamheten vid att i det svenskspråkiga betänkandet från reservationen n:o 4 bortfallit anteckning därom, att landtdagsman Erkko i särskilda delar understödt denna reservation. Tillika ber jag att få framhålla, att i reservationens finska text i följd af misskrifning förekomma tvenne fel. I första stycket har nämligen i stället för ordet „kaférörelse" trädt ordet „sockerbagerirörelse" och i stället för ordet „lottdragning" ordet „omröstning". I sammanhang härmed kan det vara skäl att omnämna, att lottdragning under socialutskottets behandling af förevarande lagförslag förekommit mycket ofta, enligt hvad jag vill minnas, ända till 5 gånger vid ett sammanträde, hvilket utvisar huru svårt det under nuvarande partiförhållanden i landtdagen är att uppnå ett godt arbetsresultat.

Ed. Jalava: Erittäin tärkeätä olisi ollut, että tämän puheena olevan lain suojeluksen alle olisi ulotettu yleensä enemmän palkkatyöläisiä eri ammattialoilta, kuin mitä nyt tämä mietintö sisältää. Ulkopuolelle on jäänyt laajat kerrokset monilta ammattialoilta m. m. laaja maanviljelysväestö. Valiokunnassa ovat porvarilliset edustajat tuoneet esille vaan sen vanhan kuluneen väitteen, että on aivan mahdotonta säätää kaikille yhdenmukaista lakia ja kaikkia sovelluttaa samojen suojelusmääräysten alle. Se ei kuitenkaan sellaisenaan pidä paikkaansa, ja senpä vuoksi ovatkin sosialidemokraattiset valiokunnan jäsenet esittäneet kantansa, mikä ilmenee mietintöön liitetyssä ensimäisessä vastalauseessa. Ei tämä käsillä oleva mietintö myös muissakaan kohdissa vastaa tarkoitustansa eikä nykyajan vaatimuksia. Lainsäätäjän tulisi ennen kaikkia pysytellä aikansa kehityksen tasal-

la. Sitä eivät kuitenkaan porvarilliset lainsäätäjät meillä ole jaksaneet tehdä ottaessaan puheenaolevaan asetusehdotukseen sellaisen määräyksen, että työntekijöitä saa pitää työssä aina 57 tuntia viikossa. Monilla teollisuuden aloilla on kuitenkin käytännössä 8-tuntinen ja 9-tuntinen työpäivä. Niinpä on esimerkiksi Helsingissä rakennustyöläisillä työpäivän pituus viitenä viikonpäivänä 9 tuntia ja lauvantaina 7 tuntia. Samoin on maalarinammattilaisilla Helsingissä samanlainen työaika. Samoin on myöskin satulasepillä ja verhoilijoilla 9-tuntinen ja lauvantaina 7-tuntinen työpäivä. Kirjapainojen työväellä on niinikään olemassa kautta maan 9-tuntinen työpäivä käytännössä, onpa täällä eräässä kirjapainossa Helsingissä 8-tuntinen työpäivä olemassa. Samoin on eri liikkeissä kirjansitojain ammattialalla olemassa 9-tuntinen työpäivä. Paperi- ja puuvanuketeollisuudessa on niinikään ollut 8-tuntinen työpäivä käytännössä, vaikka viime aikoina työnantajat ovat kuitenkin pyrkineet työaikaa tällä alalla pidentämään. Mutta on kuitenkin vielä liikkeitä, joissa 8-tuntinen työpäivä edelleen on käytännössä. Tupakkateollisuudessa on myöskin osittain 8-tuntinen työpäivä käytännössä. Työtilaston mukaan vuodelta 1902 oli nimittäin silloin 184 työntekijällä ollut 48-tuntinen työviikko tai sitä lyhempi, 55 työntekijällä oli ollut 48—54 tunnin viikottainen työaika ja 1,828 työntekijällä on työaika vaihdellut viikossa 54—60 tunnin välillä. Kutomateollisuudessa on niinikään toteutettuna lyhempi kuin 10 tunnin työpäivä. Niinpä vuonna 1902 työtilastollisten tutkimusten mukaan on kolmessa tehtaassa ollut 48 tuntia pitempi työaika ja näissä tehtaissa oli työntekijöitä yhteensä 420. 48—54 tuntinen työviikko on samana vuonna ollut yhdessä tehtaassa, jossa työntekijöitä oli 2,201 ja 54—60 tuntinen työviikko on ollut samaan aikaan yhdeksässä tehtaassa, joissa työntekijöitä on ollut 1,940. Siis lähes puolella kutomateollisuudessa työskentelevistä työläisistä on jo silloin ollut alle 60 tunnin työaika viikossa. — Rautateollisuudessa on myöskin muutamilla ammattialoilla jo lyhempi kuin 60-tuntinen, jopa 48 tuntinenkin, työaika käytännössä. — Sahateollisuudessa on niinikään ollut käytännössä 41—48, 51—53 ja 55-tuntisia työviikkoja. Työväensuojeluslakikomitean tilastosta käy selville, että 970 käsityöliikkeessä — tilasto käsittää eri kaupunkeja — on työntekijöitä ollut yhteensä 5,792 ja jakautui viikottainen työaika työntekijäin kesken seuraavasti: alle 48 tuntia viikossa oli 33 työntekijällä, 48—53 tuntinen työviikko oli 619 työntekijällä, 54—59 tuntinen työviikko oli 2,639 työntekijällä, 60-tuntinen työviikko oli 2,226 työläisellä ja yli 60 tunnin työaika oli ainoastaan 180 työntekijällä tästä 5,792 työntekijän luvusta.

Esittämäni tilasto puhuu siis sen asian puolesta, että viikottainen työaika voidaan lyhentää lyhemmäksi kuin valiokunta ehdottaa, koska nyt jo ilman lain määräystä on lyhempi työaika teollisuudessa toteutettu. Teollisuusalalla vallitsevat olot puhuvat vakavaa kieltä työajan lyhennyksen puolesta. Tunnettu asia on, että työskentely työhuoneissa on epäterveellistä ensin senvuoksi, että vaaralliset tomut täyttävät ilman. Työhuoneet ovat muutenkin epäterveellisiä, toisinaan kylmät ja vetoiset, toisinaan liiaksi kuumat. Äkilliset lämmön vaihtelemiset ovat työntekijäin terveenä pysymiselle vaaraksi. Tästä kaikesta johtuvat monet taudit, kuten risataudit, kroonilliset keuhkokatarrit, keuhkoviat, muut monenlaiset katarrit, reumatismi ja säärihaavat. Nuoret työntekijät ja etenkin nuoret naiset ovat vielä enemmän alttiita vaarallisille taudeille. Niitä vaivaa useinkin kalvetustauti, vähäverisyys ja hermostohäiriöt ja ennen kaikkea keuhkoviat. Tällaiset sairaat naiset synnyttävät maailmaan heikkoja jälkeläisiä, josta koko yhteiskunta saa kärsiä. Yksistään terveysoloja ja yhteiskunnan etua silmällä pitäen on välttämätöntä suojella työläisiä pitkältä rasittavalta työajalta. 8-tunnin työpäivän vaatimusta vastaan tuodaan samanlaisia väitteitä kuin aikoinaan on tuotu 10-tunnin työpäivän vaatimusta vastaan. Teollisuus ei muka kannata, tehtailijain täytyisi sulkea liikkeensä. Tämä olisi onnettomuudeksi muka työväelle työttömyyden ja työpalkan vähennyksen tähden. Tällaiset väitteet eivät kuitenkaan ole pitäneet paikkaansa meillä eikä muualla. Kymmen- ja yhdeksäntuntisen työpäivän tultua käytäntöön on työtaito käynyt nopeammaksi, työn laantu paremmaksi. Tiedot ja esimerkit koti- ja ulkomailta puhuvat työpäivän lyhennyksen puolesta, sillä missään ei sanottavasti ole tuotanto vähentynyt, vaikka työpäivää on lyhennetty. Selvää nimittäin on, että ne tunnit, jotka jäävät käyttämättä, ovat tunteja, jolloin työläinen on väsynyt ja tylsä sekä tekee työnsä huolimat-

tomammin ja vetelämmin. Se terveys ja työkyky, jonka lyhempi työaika hänelle lahjoittaa, tuottaa uutta tarvoa, suurentaa siten työtunnin tuloksen. Kasvava äly ja varttuvat tiedot, jotka ovat seurauksena pitemmästä lepoajasta, ovat omiaan vaikuttamaan samaan suuntaan. Monen monituista kertaa on käytännössä osotettu, että lyhemmässä työajassa on suoritettu yhtä paljon työtä kuin pitemmässäkin. Kaikissa maissa ja kaikissa ammateissa on tehty sama kokemus. Kaikesta ankarasta vastarinnasta huolimatta tulee työväki kaikissa maissa ennemmin tai myöhemmin vaatimaan 8-tuntista työpäivää lainsäädännön kautta. Tämän päämäärän innostamana nousee kaikkien kansakuntien työväki taisteluun. Yhä suuremmat joukot asettuvat sen toteutumista ajamaan. Tämä vaatimus on merkitykseltään melkeinpä kaikista tärkein monista muista työväen elinehtoja tarkoittavista uudistusehdotuksista.

8-tuntinen työpäivä, se sisältää työväelle takeita terveyden ja elämänilon elpymisestä. Se on kerran toteutettuna omiansa luomaan aineellista ja henkistä hyvinvointia. Pitkä työpäivä on palkkatyöläisen onnettomuus, se synkistää hänen elämänsä ja tukehduttaa hänen ilonsa, sillä työläinen, joka tekee usein työtä 14, 12, vaikkapa vaan 10:nenkin tuntia päivässä, ei ole tilaisuudessa nauttimaan perheonnestaan, hänellä ei ole aikaa lukemiseen, ei aikaa nauttia näistä enemmän kuin muistakaan eduista, joita nykyaika jo voi ihmiselle tarjota. Työläisen saapuessa illalla kotiin lopen väsyneenä ei koti monessakaan tapauksessa tarjoa rauhallista lepoa eikä virkistävää unta. Aamulla taas saa alkaa raatamisen puoleksi levänneellä ruumiilla. Hiipivän taudin tavoin kuolettaa pitkä työpäivä työläisen elämänilon. Me työläiset emme lepohetkellä tahdo edistää velttoa toimettomuutta, jolloin laiskuus ja järjetön huvittelu vaihtelee keskenään. — Tämä on kyllä aivan tavallista ylellisyydessä elävälle yläluokalle. — Pitemmät säännölliset lepoajat suovat työläiselle tilaisuutta kehittää henkeään ja taipumuksiaan niin hyvin tieteellisessä, teknillisessä kuin taiteellisessakin suhteessa. Työläinen käyttää silloin ajan lukemiseen, esitelmien kuulemiseen, katselemiseen, havaintojen tekemiseen ja ajattelemiseen. Pyrkimys 8-tuntiseen työpäivään on pyrkimystä aineelliseen ja henkiseen hyvinvointiin. Isänmaalliset porvarilliset juhlapuhujat meillä toisinaan tuhlaavat kauniita sanoja kansan syvien rivien sivistämisen välttämättömyydestä, toisinaan taas valittaen jopa syyttäenkin työväkeä siitä, että se on sivistymätöntä ja että siltä puuttuu isänmaanrakkautta ja vahvaa kansallista henkeä. Tällaisista syytöksistä lausuu tanskalainen kirjailija Bang teoksessaan „Nykyaika" m. m.: „Työväki katkeruudekseen havaitsee, että se kirjallisuus ja runous, jonka hänen isänmaansa kirjailijat kirjottavat, se taide, jonka hänen isänmaansa maalarit ja kuvanveistäjät luovat, ja ne aatteet, jotka hänen isänmaansa tiedemiehet herättävät, ne ovat muita, vaan ei häntä, työläistä varten, sillä hän on niistä suljettu pois varattomuutensa ja pitkän työpäivän tuottaman väsymyksen tähden. Kerrassaan toinen on asianlaita, kun työväki saa riittävästi aikaa tutustua maansa kansalliseen sivistykseen, kun hänellä on aikaa lukea sen kirjallisuutta ja katsella sen taidetta ja tutustua sen tieteellisiin aatteisiin. Silloin hänen kansallistuntonsa on syventyvä ja silloin hänessä voi herätä halua ja kykyä itse puolestansa työskentelemään kansallisen elämän edistämiseksi."

Teillä porvarillisilla edustajilla on nyt tilaisuus näyttää, onko teillä hyvää tahtoa korottaa suuri osa kansastamme, sen työtätekevä luokka, kansalliseen sivistykseen ja taloudelliseen hyvinvointiin. Säätäkää silloin laki 8-tuntisesta työpäivästä yhdessä vasemmiston kanssa. Erittäin tärkeää on myöskin se, että, kun lakeja työväen suojelemiseksi säädetään, ne ovat tehtävät sellaisiksi, että niitä työnantajan on käytännössä noudattaminen. Ja siihen on ainoa keino se, että sakkorangaistusmääräykset säädetään siksi suuriksi, ettei työnantaja uskalla lakisäädöksen määräyksiä rikkoa ja kiertää.

Käsilläolevan asetusehdotuksen vastaava pykälä ei kuitenkaan vastaa tarkoitustansa, koska siinä mainittu alempi sakkomääräys on ehdotettu ainoastaan 10 markaksi. Sitä vastaavaa ehdotusta vastaan, joka on tähän mietintöön liitetyssä ensimäisessä vastalauseessa, ei ole voitu esittää mitään tosiasiallisia syitä. Valiokunta lausuu tästä ehdotuksesta mietintönsä sivulla 19, että se on vieras meidän oikeusperiaatteille eikä sitä siis senvuoksi voida hyväksyä.

Minä en tahdo iltaa kuluttaa sen pitempään. Luulen kyllä, että minulle tulee tilaisuutta toisenkin kerran lausua ajatukseni tämän asetusehdotuksen muista kohdista ja oletan, että näis-

tä myöskin tulevat vielä muutkin lausumaan mielipiteensä.

Ed. Pärssinen: Kun käsilläoleva asetusehdotus lähetettiin työväenasiainvaliokuntaan, niin tehtiin sosialidemokraattien taholta monia tärkeitä muistutuksia hallituksen esitystä vastaan. Näistä välittämättä on työväenasiainvaliokunta valmistanut asetusehdotuksen, joka kauttaaltaan kuvastaa työnantajaluokan katsantokantaa. Tahdon vaan tarkastaa asetusehdotuksen muutamia kohtia.

Ensiksikin on siihen otettu määräyksiä, jotka lasten ja nuorten henkilöitten suojeluksen kannalta ovat perin riittämättömiä. Työväenasiainvaliokunta ei ole asettunut korjaamaan lasten alinta suojelusikärajaa siitä, mikä se oli hallituksen esityksessä. Valiokunnan ehdotus, että ikäraja olisi 14 vuotta, ei merkitse käytännössä mitään, kun samassa pykälässä sallitaan 13-vuotisen kansakoulun läpikäyneen tai vastaavan tietomäärän hankkineen lapsen lääkärintodistuksen nojalla ja ammattitarkastajan luvalla tulla työhön. Tietenkin tulisi tuo 13 vuotisen lapsen työ säännöllisesti käytäntöön ja näin ollen ei saataisi nykyisestäkään juuri minkäänverran parannusta lasten työväensuojeluksen alalla. Mutta tämän lisäksi on se, että lain ulottuvaisuusala on ylen ahdas, juuri lasten kannalta mitä onnettomin asia. Kauppa-, konttori- ja ravintolaliikkeissä saataisiin tämän lain mukaan pitää yhä edelleen kuinka nuoria lapsia tahansa ja onhan kuitenkin juuri näillä aloilla lasten työskentely mitä turmiollisin heidän ruumiilliselle ja siveelliselle kehitykselleen.

Tänä vuonna julaistu tilasto konttori- ja kauppa-apulaisten oloista osoittaa, että työhön tulleiden lasten ikä on ollut sangen alhainen. 8-vuotisena on tullut tämän tilaston mukaan työhön 3 lasta, 9-vuotisena 11, 10-vuotisena 20, 11-vuotisena 73, 12-vuotisena 233, 13-vuotisena 600 ja 14-vuotisena 739.

Myös ilmenee, että osa on tullut toimeensa saamatta edes käydä kansakoulua. Tällaisia, jotka eivät ole lainkaan käyneet kansakoulua on 174, mutta moni kansakoulusivistyksen saaneeksi merkityistä on hankkinut tämän sivistyksensä iltakoulussa, jonka he ovat saaneet pitkän työpäivän lisäksi suorittaa. Työpäivän pituutta, joka lapsilla on yleensä sama kuin täysi-ikäisillä tällä toimialalla, kuvaa myös sama tilasto. Myymälöistä avataan ennen kello 6:tta kaikkiaan 342 ja näissä on kauppapalvelijoita yhteensä 1,048. Auki jälkeen kello 8:n illalla on yhteensä 102 myymälää, joissa on 344 kauppa-apulaista. Ja 1,723 kauppa-apulaista on merkitty sellaisiksi, joilla työaika on yli 10 tuntia, nousten se toisilla 13 ½, 14, 14 ½ jopa 15 tuntiinkin. Sitäpaitsi osottaa sama tilasto, että monen täytyy tulla työhön jo ennen myymälän avaamista ja viipyä siellä jälkeen myymälän sulkemisen. Myöskin lauvantai-iltapäivävapautta puuttuu suurimmalta osalta; sunnuntaipäivälepo myös suurelta osalta. Sunnuntaisin on avoinna 175 myymälää, joissa on 101 miespuolista ja 462 naispuolista työntekijää eli yhteensä 563 työntekijää. Muutamilla on työtä pyhinäkin koko päivän, toisilla osa päivästä.

Nämä numerot ovat otetut kauppa-apulaisista yleensä, mutta juuri alaikäiset kauppa-apulaiset saavat kovimmin kokea pitkien työpäivien tuhoa, sillä he tavallisimmin palvelevat pikkuliikkeissä, jotka ovat aamusta aikaisin myöhään iltaan asti auki, niinikään lauvantai- ja sunnuntai-iltoina. Nyt kaikki nämä jättää tämä laki suojelusta vaille, samalla kuin se sallii 13-vuotiaiden jäädä tehtaan kiduttaviin komeroihin kapitalistisen riiston alaisiksi, raatamaan kaikkiaan kuudeksi tunniksi päivässä, määräämättä edes lepohetkistä tarkemmin kuin sanomalla, että 3 tunnin työn jatkumisen perästä tulee seurata keskeytys, mutta kuinka pitkä, sitä ei ole sanottu. Tilasto osoittaa, että teollisuustöissä on vuonna 1907 ollut 1,699 alle 15-vuotiasta lasta. Joskaan lasten teollisuustyö ei parina viime vuosikymmenenä näytä sanottavasti kasvaneen, on sen nykyinen laajuus siksi suuri, ettei lainlaatijan sovi ummistaa silmiään lasten työvaaroilta. Saksassa, jossa lasten työhön on luotu laajaa huomiota, on sekä tilastotiede että lääketiede lausunut tuomionsa lasten ansiotyöstä. Lääketieteen tohtori Neuman kirjoittaa lääketieteellisessä aikakauskirjassa m. m. seuraavaa: „Joskaan ei aina ruumiin elinvoima huomattavasti häiriinny, niin erittäin hidastuu ruumiin kehitys ja tulee jälkiseurauksia, jotka vallankin myöhemmällä ijällä tuntuvat."

Saksan ammattitarkastajain kertomuksissa osoitetaan monia erilaisia teollisuustöitä, joissa lasten työ on tapahtunut liikarasitusta tuottaen. Hampurilainen lääkintöhallitus on tehnyt yhteenvedon niistä vaurioista, jotka kohtaavat ansiotyössä toimivaa lasta. Kasvinijällä saa hän kärsiä työhuoneen epäraittiista ilmasta, joutuu

hiostumaan, saa tehdä työtä huonosti ravittuna, ei omaa tarpeellista ruokalepoa, tulee väsyneenä iltakoulun oppitunneille, saa suorittaa yksipuolista liikuntoa, kärsii usein vedosta, josta on seurauksena reumatismi, joutuu alkoholismin kiusaukseen ja on altis henkiselle ja siveelliselle rappeutumiselle. Työn seuraukset näkyvät jo ulkomuodossa, elottomissa silmissä, kokoonpuserretussa rintakehässä ja surkastuneessa luustossa. Preussissa oli vuonna 1899 10,759 lasta tuomittu pakollisiin kasvatuslaitoksiin ja vuonna 1897 tuomittiin 45,251 nuorta työntekijää. Puuttuu tarkkaa tilastoa, mikä määrä näistä nuorista työntekijöistä lapsena on ollut ansiotyössä. Mutta vankilain ylitarkastaja Schöneberner lausuu otaksuttavaksi, että Berlinin sadasta nuoresta rikoksellisesta on 70 % ollut ansiotyöläisiä. Ja vankilantirehtööri Scheiffert Staussbergissä on antanut tiedon, että sikäläisen vankilan 236 pojasta ja 93 tytöstä oli 161 poikaa ja 76 tyttöä ollut ansiotyössä. Saman laitoksen opettaja todentaa tämän saman asian kertoen, kuinka lapset omain tunnustustensa mukaan olivat juuri ansiotyöläisinä johtuneet rikoksiinsa. Huono esimerkki, liika rasitus ja halu saada jotain nautintoa ilottomaan elämäänsä, on heitä johtanut varkauksiin ynnä muihin paheisiin. Onko kummaa, jos lapsessa, ollessaan ylenmäärin uupunut, syntyy ajatus, että köyhyys on kirous, syntyy työnkammo ja kiusaukset rikokseen vievät pian mukaansa lapsen, jonka kaikki kasvatus on laiminlyöty.

Meidänkin maamme tilasto osoittaa, että nuorten rikoksentekijäin luku on lisääntynyt. Kaikkien törkeäin rikoksentekijäin luvusta oli alaikäisiä vuonna 1891—1893 $15{,}_2$ prosenttia, 1894—96 $15{,}_9$ prosenttia, 1897—99 $19{,}_3$ prosenttia, 1900—02 $17{,}_2$ prosenttia, 1903—05 $19{,}_7$ prosenttia. Luulisi kaiken tämän herättävän vakavaa huolta lainlaatijoissa. Luulisi yhteiskunnan kiiruhtavan suojelemaan kasvavaa sukupolvea kapitalistiselta riistolta ja sen sijaan turvaamaan sille kasvatuksen ja huolenpidon. Eihän voi järkevältä kannalta hyväksyä, että kasvava sukupolvi uhrataan muutamien harvojen voitonhimon alttarille. On pelastettava lapsille heidän lapsuusilonsa. On sydämmetöntä heikompaa kohtaan ryöstää tältä raskaalle raatamiselle hänen lapsuutensa, joka hänellä vain kerran on. Ja niinkauan kuin täysi-ikäisten kesken on kiista työstä, kun työttömiä täysi-ikäisiä on yllin kyllin, ei lasten työtä millään järjellisellä syyllä voi puolustaa.

En vielä saata olla mainitsematta, että niin riittämätön kuin tämä laki lapsen suojelukseen nähden onkin, niin sitäkin vastaan esiintyy ed. Hjeltin vastalause, jossa tahdottaisiin 15-vuotisetkin lukea nuoriin henkilöihin ja siis niille 8 tunnin työaika, sekä lasten yölepoa tahdottaisiin lyhentää tunnilla, nimittäin siten, että työ alkaisi jo klo 6. Samoin tahdotaan siinä huojentaa määräyksiä työn keskeytyksestä lepohetkiä varten. Tämän ehdotuksen mukaan tulisi siis 15 vuotisten tyttöjen rasitus suuremmaksi kuin valiokunnan ehdotus edellyttää.

Tällaista käsitystä ei voi mielestäni mitenkään puolustaa. Onhan erittäinkin tytöillä vuosien 13—17 ikä sellainen kehitysaika, jona he ruumiillisessa suhteessa ovat vieläkin heikompia ja vähemmän vastustuskykyisiä rasitusta ynnä muita työn vaaroja kestämään kuin samanikäiset pojat. Esimerkiksi tilasto Englannista, Tanskasta ja Saksasta osoittaa, että nuorten tyttöjen kuolevaisuus on suhteellisesti suurempi kuin samanikäisten poikain. Erittäinkin tuberkuloosi vaikuttaa näiden kesken tuhoisasti.

Palatakseni valiokunnan esitykseen, on siinä myös nuorten henkilöiden suojelus peräti riittämätön. Helsingissä ovat työläiset itse poistaneet alle 18 vuotisten nuorten henkilöiden laastin- ja tiilenkannon. Valiokunnan ehdotuksen mukaan saisi tähän käyttää 16 ja 18 välillä olevia miespuolisia nuoria henkilöitä, ja myöskin heitä saisi pyynnöstä sallia pidettävän yötyössä, jos se harkitaan heidän ammattikehitykselleen tarpeelliseksi. Kuitenkaan ei valiokunta voi osoittaa yhtään ainoata työtä, jota ei suoritettaisi myös päivällä, jotenka siis eivät nuorukaiset saisi ammattikehitystä päivällä näissä työpaikoissa.

Hallituksen esityksessäkin olevat yötyötä koskevat määräykset ovat nekin ylen kehittymättömiä. Puuttuu mitään todellista yötyön rajoitusta, eikä työväenasiain valiokuntakaan ole tätä kohtaa juuri nimeksikään parantanut. Yötyö olisi luvallista kello 11:een illalla, jos on kaksi 8 tunnin vuoroa, ja täysin luvallinen, jos on kolme 8 tunnin säännöllisesti vaihtuvaa ja joka viikko muuttuvaa vuoroa. Ja ilman tätäkin ehtoa saisi 9 §:n 2 momentin mukaan erikoisilla syillä ja erikoisluvalla vaikka 10 tuntia pitää työntekijää yötyössä.

Ei siis varjoakaan yötyön kieltämisestä, paremmin vaan määräyksiä yötyön järjestämisestä. Valiokunnassa, jossa istuu muun muassa kaksi porvarillisiin puolueisiin kuuluvaa naisjäsentä, ei ollut yhtään porvarillista jäsentä, joka olisi asettunut edes naisten yötyön kieltämisen kannalle, vaikka näille tämä kysymys on hyvin tunnettu. Valiokunnan porvarilliset jäsenet tuntevat, ja tämän kamarin muittenkin jäsenten täytyy tuntea se selostus tästä asiasta, mikä löytyy hallituksen komitean mietinnössä, ja jossa osoitetaan, kuinka monessa kansainvälisessä suojeluslakikogressissakin on katsottu naisten yötyön kieltäminen välttämättömäksi terveydellisistä ja siveydellisistä syistä. Se onkin Euroopan useimmissa maissa toimeenpantu, ja viimeksi Ruotsissa kuluvan vuoden valtiopäivillä päätettiin tällainen laki. Se tilasto, jota hallituksen komitean mietinnössä esitetään, osottaa, että sairaalloisuus naistyöntekijäin keskuudessa on yleensä suurempi kuin miesten. Tätä tilastoa vastaan voidaan kuitenkin tehdä se väite, ettei se ole otettu erikoisesti yötyössä käyneistä naisista ja miehistä. Pyydän sen vuoksi esittää joitakin tätä asiaa valaisevia todisteita.

Sairaskassan ilmoituksen mukaan tuli Elsas-Lothringin kehruutehtaissa, joissa ei tehdä yötyötä, tuhannelle työläisnaiselle vuonna 1880 328 sairaustapausta ja 5,640 potemispäivää, vuonna 1889 307 sairaustapausta ja 5,805 potemispäivää. Sitä vastoin oli sairaustapausten ja potemispäivien luku suurempi niissä kehruutehtaissa, joissa on osittainen yötyö käytännössä, vaikka yötyön aika oli 22 % lyhempi kuin päivätyön. Täällä tuli jokaiselle tuhannelle työläisnaiselle vuonna 1880 429 sairaustapausta ja 8,730 potemispäivää, vuonna 1889 413 sairaustapausta ja 8,865 potemispäivää. Siis oli sairaus paljo suurempi niiden kesken, jotka olivat yötyössä. Kun Ranskan edustajakamari suunnitteli lakia, joka kieltäisi naisten yötyön, vaati se lääketieteellisen akatemian lausuntoa asiasta. Tähän antoivat professorit Brouardel, Proust, Tarnier ja Rochard seuraavan vastauksen: „Yötyö tehtaassa vahinkoittaa naisten ja heidän lastensa terveyttä. Se vahingoittaa heidän siveyttään ja perhe-elämäänsä. Yötyö laihduttaa heitä ja tekee heidät verettömiksi. Pian ilmenee hermosysteemin kaikki häiriöt, äidiltä kuivettuu rintamaito ja lapsi tulee siten välttämättömästi uhratuksi. Me ranskalaiset käännämme aivan oikein huomiomme syntyneitten vähäiseen lukuun ja pienten lasten suureen kuolevaisuuteen ja olemme antaneet lain näitä suojellaksemme. Tämän lain täydennämme poistamalla naisten yötyön, sillä se vahingoittaa työkansan elinjuuria uuvuttaessaan perheen äidit." Vuonna 1890 selitti Mazurelle erään suuren villakehruutehtaan omistaja kamarin asettamalle komitealle: „Olen antanut naisten neljänä vuonna työskennellä öisin. Olen useamman kerran koettanut naisten yötyön lopettaa. Naiset eivät meillä levänneet kylliksi, kun he pitivät huolta taloudesta, joten usein suurella halulla tulivat tehtaaseen työn ääressä torkkumaan. Kokemukseni on, että naiset ovat kykenemättömiä yöllä työskentelemään." Eräs kauppakamarin jäsen puhui seuraavaa: „Naiset tulevat yötyöstä kotiinsa ja hommaavat taloudessa levon asemasta, he rupeavat kello 8 tai 9 aamulla makaamaan, kello 11 nousevat he ylös aamiaista valmistamaan. Kello yhtä käydessä panevat taas maata ja nukkuvat kello viiteen. Näitten naisten unen keskimäärä on korkeintaan viisi tuntia ja sekin on katkonainen. Nainen, joka 10 vuotta on yötyötä tehnyt, on kuihtuneempi kuin nainen, joka 20 vuotta on päivin tehnyt työtä." Eräs työläisnainen selitti saman komitean edessä: „Kuusi kuukautta kestänyt yötyö riittää minut kuihduttamaan." Eräs toinen sanoi: „Minulla on kolme lasta. Viisi on vetotautiin kuollut tai hukkunut. Kahdeksan vuotta olen yöllä tehnyt työtä."

Yötyö vahingoittaa naista erittäinkin kahdesta syystä. Ensiksikin on naisen ruumiinrakenne toisenlainen kuin miehen ja toiseksi, kun nainen on ensin tehtaassa orjattarena yöllä ylenmäärin ponnistanut, saa hän vielä päivin tehdä työtä kotiorjattarena. Nämä seikat vaikuttavat sen, että yötyö vahingoittaa naisia enemmän kuin miehiä, vaikka se miehiäkin vahingoittaa. Ja siitä syystä sosialidemokraattien taholta on vaadittu yleistä yötyön kieltoa. Sitä paitsi vaikuttavat huonot asunto-olot siihen, että ne, joilla päivillä olisi aikaa lepoon, eivät siihen ole tilaisuudessa rauhallisen huoneen puutteessa.

Kun työläisnaiset Tampereella tämän kysymyksen johdosta pitivät viime kesänä kokousta, saapui sinne eräskin työläisnainen, joka valitti näkönsä ja kuulonsa pahoin vahingoittuneen yötyössä, kun hän oli sitä useita vuosia

suorittanut. Toinen kertoi olleensa 8 vuotta yötyössä ja tulleensa mielisairauden partaalle, mutta sitten kun hänet siirrettiin päivätyöhön, hän parani.

Tohtori Zadek Berlinistä, työväen olojen tarkka erikoistuntija on monissa kirjoituksissa valaissut työläisnaisten suojeluskysymystä. Hän erittäin painostaa sitä, että sukupuolisista syistä johtuva ajottainen heikkous tekee nämä heikommiksi kestämään levon ja virkistyksen puutetta. Jos siis tahdotaan työläisnaisen työtä järjestää heidän etunsa ja yhteiskunnan edun mukaan, niin on naisten yötyö kiellettävä. Naispuolisten työntekijäin prosenttiluku on teollisuudessa yhä kasvamassa ja kun tätä kasvamista kapitalistisen tuotannon luonteenomaisuuden perusteella yhä tapahtuu, niin ei ole epäilystäkään, etteivät ne neljä tahi viisituhatta naista, jotka meillä nyt työskentelevät yötyössä, tule siirtymään tehtaista toisille aloille. Tavallisinta nimittäin naisten yötyö on sahoissa ja lautatarhoissa sekä puuvanuke- ja paperiteollisuudessa ja osittain kutomoteollisuudessa, mutta naisia voi osaksi muuttaa näissäkin sellaisiin töihin, joita päivillä suoritetaan. Sitä paitsi on paljon kutomotehtaitakin, jotka vain päivisin työskentelevät. Onpa esimerkiksi kirjapainoteollisuudessakin, missä on yötyö käytännössä, se tapa, että naiset eivät ota tähän yötyöhön osaa. Me emme kumminkaan kiellä, että lyhemmän aikaa ei tulisi esiintymään tilapäistä hankaluutta ja suoranaisia vaikeuksia näille työläisnaisille itselleen, vaan tämä on oleva ohimenevää ja myöhemmin on siunaus yötyön kiellosta näillekin naisille arvaamaton.

Mutta jos nyt eduskunnan porvarillinen enemmistö onnistuu ehkäisemään tämän lainsäädöksen, niin on entinen tila jatkuva ja muutaman vuoden päästä kituu ehkä 10 tuhatta tehdastyöläisnaista yötyön uhreina ilman mitään parannuksen toivoa kurjaan tilaansa. Valiokunnassa on tätä naisten yötyön kiellon vaatimusta vastustettu sillä, että se muka sotii naisen ja miehen tasa-arvoisuutta vastaan. Tämä käsitys sulkee silmänsä todellisuudelle, jonka mukaan naisten tehtävä uuden suvun jatkajana asettaa heidät erikoisasemaan. Väärin myös on sanottu, että naisten yötyönkielto olisi samaa kuin kehitystä vastustava halu sulkea nainen jälleen kotiinsa. Todellisuudessa ei näin tapahdu. Maissa, missä naisten yötyönkielto on voimassa, on ansiotyössä kasvavien naisten prosenttiluku yhä lisääntynyt ja esimerkiksi Englannissa ovat niin hyvin yötyönkielto kuin työpäivän lyhennysmääräykset vaikuttaneet edistävästi naistyöläisiin. Heidän ammattijärjestönsä ovat parantuneet ja he ovat muun muassa kutomoteollisuuden alalla onnistuneet nostamaan palkkansa likimittäin miesten palkkojen suuruisiksi.

Sitäpaitsi lausuu Beatrice Webb, Englannin työväenolojen tarkka tuntija, että niin sanotut tilapäisesti työskentelevät työntekijättäret ovat näiden lakien johdosta vähentyneet ja on kasvanut toimintakykyinen työläisnaisten ammattikunta. Näin ollen ei pitäisi niiden, jotka harrastavat työläisnaisten itsenäistyttämistä, esiintyä tällaisia suojelusmääryksiä vastaan.

Toisessakin kohdassa on työväenasiainvaliokunta pahoin laiminlyönyt työväennaisten suojeluksen. Tarkoitan 17 §:ää, jossa säädetään lapsen synnyttäjille ainoastaan 4 viikon suojelus synnytyksen jälkeen ilman palkkaa. Toisessa kohdassa on valiokunta vain tyytynyt anomaan, että hallitus tutkituttaisi, mitä voitaisiin tehdä heidän avustamisekseen suojelusaikana. Kuitenkin on tällainen suojelus ja avustus jos mikään tarpeenvaatima sekä äitien että lapsien tähden. Kun äskettäin pidettiin Dresdenissä ensimäinen kokous rintalasten suojeluksen keskittämiseksi, niin Saksan terveyshoitoviraston presidentti Bumm lausui siellä näin: „nykyaikaisen tieteen ylevä tehtävä on säilyttää heikoinkin, hennoinkin ihmistaimi ja hoitaa sitä, sillä ei kukaan voi arvata, mikä kulttuuriarvo tuollaisessa heikossa taimessa saattaa olla." Ja professori Keller tähän huomautti, kuinka lapsen terveydenhoito alkaa jo äidin kohdussa; raskaudentilassa olevan äidin hoitaminen asettaa perustuksen lapsen kehittymiselle. Mitä raskaiden naisten, viimeisillään olevain ja synnyttäjäin puutteellinen hoito merkitsee, sitä todistavat numerot, joita professori samassa kokouksessa v. Franqué esitti. 113,000 sylilasta kuolee Saksassa joka vuosi ennenkuin ennättää yli 5 vuorokauden. Äitien yletön ansiotyö, huono ravinto raskauden aikana, hätä, suru ja tuska vaikuttavat tämän kauhistuttavan ihmishenkien tuhlauksen ja yhtä suurta tuhlausta harjoitetaan äitien hengen ja elämän kanssa. Huolimatta lääketieteen ja hygeniian uraa uurtavista keksinnöistä kuolee joka vuosi 10,000 Saksan naista äitiyden taistelutantereelle ja niistä 7,000 lapsivuodekuumeeseen. Vähintäin

50,000 arvelee v. Franqué niiden luvun olevan, joita raskauden ja synnytyksen jälkiseuraukset estävät itse imettämästä lastaan. Tahdon kertoa nämät numerot muistutukseksi erittäin niille, jotka pitävät tätä neljän viikon suojelustakin ennenaikaisena, kuten ed. Hjelt, joka tässä suhteessa on pannut vastalauseen, jossa hän anoo, että hallitus vasta asiaa tutkituttaisi ja sitten siitä antaisi esityksen. Mainittakoon vielä, että samassa kokouksessa professori Hecker piti äitien suojelusta ja avustusta niin tärkeänä, että sitä varten olisi kannettava yleinen vero, joka olisi samanlainen kuin kirkkoja varten, ja lausuttiin kokouksessa, että olisi tietysti parempi, että tämä vero asetettaisiin kirkollisverojen sijalle, tai vieläkin parempi, kuten professori v. Franqué esitti, että suuret varat, joita nykyään käytetään sotilaallisiin varustuksiin, otettaisiin käytäntöön tähän tarkoitukseen.

Eri saksalaiset kirjailijat, kuten esimerkiksi ennen mainittu Zadek ja Henriette Fürth, esittävät eri osista Saksaa otteita ammattitarkastajain tiedonannoista ja virallisesta tilastosta, joista selviää, että tehdastyöväestön lasten kuolevaisuus on ylen suuri. Keskenmenoja tapahtuu usein ja äidit menettävät imetyskykynsä j. n. e. Miten suuresta merkityksestä äidin maito on lapselle, todistaa sekin, että suurten teollisuuspulien aikana, jolloin äidit ovat olleet lastensa luona, kuten vuoden 1860 puuvillakriisin aikana Englannissa, 1870 New-Yorkissa ja Massachusettsissa, oli yleisestä kurjuudesta huolimatta pienten lasten kuolevaisuus suuresti vähentynyt. Sveitsissä Glaruksen kantonissa senjälkeen kuin vuonna 1864 synnyttäjäin suojelus astui voimaan, aleni jo ensi vuonna pienten lasten kuolevaisuus 30 %:sta 24 %:iin ja Mühlhausenissa eräässä tehtaassa aleni pienten lasten kuolevaisuus 39 %:sta 25 %:iin.

Katsoen puheenaolevain asiain tärkeyteen olen vaivannut eduskuntaa kuulemaan monia tilaston esittämiä todistuksia. Tämän olen tehnyt senkin tähden, ettei voitaisi väittää minun katsoneen asiata subjektiiviselta kannalta ja koska pelkkä asiain objektiivinen tarkastelu vakavasti vakuuttaa vaatimuksiemme oikeudellisuutta. Tähän voisin vielä esittää liikuttavia kuvauksia kehittyneessä raskaudentilassa olevista naisista, jotka kiipeävät rakennustelineillä 75—85 kilogramman kantamus hartioilla, ja lapsensynnyttäjistä, jotka raatavat tehtaissa äänettöminä tukahuttaen rintaansa kärsimyksen karvaan palan, tietäen hoivatonta pienokaista kodissa joka hetki vaaran uhkaavan. Leikkasin toista vuotta sitten kotkalaisesta sanomalehdestä seuraavan uutisen: „Lapsen synnytti eräs työläisnainen keskiviikkoa vasten yöllä Hietasessa. Nainen oli sahalla työssä ja kesken työnsä täytyi hänen mennä synnyttämään. Synnytyspaikaksi valitsi hän sahan alustan, josta synnyttäjä sitten löydettiin tyttölapsen kanssa." Ja tällaisille tapauksille nyt tämä yksikamari, jolta niin paljon on toivottu, antaisi edelleen mahdollisuutta. Minä toivon kuitenkin, että vielä porvarillisissa ryhmissä löytyisi joitakuita yksilöitä, jotka pidentäisivät suojelusaikaa ja suostuisivat valtionvaroista antamaan korvausta lapsensynnyttäjille.

Vielä olisi jokunen sana sanottava siitä, miten erittäin 8-tunnin työaika ja riittävä sunnuntailepo naisille perheenäiteinä on tärkeä. Myöskin toisten työläisnaisten, heidän palkkansa kun on paljon pienempi kuin miesten, täytyy vapaahetkinä ommella, puhdistaa vaatteita, laittaa ruokaa j. n. e., joten työpäivän lyhennys heille on kipeän tarpeen vaatima.

Osoitettuani siis, kuinka lasten ja naisten suojelus tässä asetuksessa on perin kurja, ja kuinka ihmisyyden, oikeuden ja yleishyvän nimessä nämät kohdat olisivat korjattavat, toivon, että suuri valiokunta tämän lakiehdotuksen muuttaisi sen suuntaiseksi kuin on ensimäinen vastalause.

Ed. O. V. Turunen: Valiokunnan mietinnössä on jätetty kokonaan huomioon ottamatta maakulkulaitosten palveluksessa olevat henkilöt. On ylimalkaisesti huomautettu vaan perusteluissa seuraavaa: „Mutta kun kysymystä siitä, minkälaista suojelusta näillä aloilla toimiva työväki kaipaisi, ei ole vielä riittävästi valmisteltu, niin valiokunta, jonka mielestä sanotut alat näyttävät edellyttävän monessa suhteessa erilaisia suojelusmääräyksiä, ei ole voinut suostua mainittuun ehdotukseen", nimittäin että ottaisi mainitut henkilöt lakiesitykseen. Valiokunnan enemmistöllä on ollut käsiteltävänä työväenlainsäädäntöä tarkastamaan asetetun komitean mietintö, jonka perusteluissa muun muassa lausutaan samasta asiasta seuraavaa: „Yleistä liikennettä välittävät maakulkulaitokset eivät nykyään ole työväensuojeluslain säännösten alaisia. Tuskin kuitenkaan on esitettävissä mitään pätevää syytä, joka vas-

tustaisi kulkulaitoksessa olevan työväen saattamista hengen ja terveyden vaaraa, työaikaa y. m. koskevien suojelevain lainsäännösten alaiseksi. Hengen menettämisen tai jäsenen vahingoittumisen vaara on näissä laitoksissa useimmiten yhtä suuri, kenties suurempi kuin teollisuuslaitoksissa, voipa liikarasitustakin tapahtua." Tässä on annettu selvä viittaus siitä, minkälaisia suojelusmääräyksiä tarvitsisivat nämä maakulkulaitosten palveluksessa olevat henkilöt. Ja valiokunnan tiedossa on muiden muassa ollut, erittäinkin mitä koskee rautatietyöläisiä ja heidän työaikaansa, minkälaiset olot siellä nykyään ovat olemassa. Onhan valiokunnalle jätetty rautatiehallitukselta kiertokirje 15 p:ltä syyskuuta tänä vuonna. Siinä on työaika määritelty seuraavasti: A-luokassa 240 tuntia kuukaudessa, B-luokassa 260 tuntia, C-luokassa 280 tuntia ja D-luokassa 310 tuntia kuukaudessa. Tähän suuntaan on vastaisuudessa rautatiehallituksen puolelta ajateltu järjestää työolot valtion rautateillä ja minä luulen, etteivät paremmassa asemassa liene yksityistenkään rautateiden palveluksessa olevat henkilöt työaikaansa nähden. Sitten on valiokunnalle jätetty myöskin osittaista tilastoa siitä, minkälainen työaika nykyään, ennen tämän rautatiehallituksen antaman kiertokirjeen ilmestymistä, on ollut rautatieläisillä valtion rautateillä. Sen mukaan on sellaisiakin työaikoja kuin 450 tuntia kuukaudessa, siis 15 tuntia päivässä. Onpa sellaisiakin työaikoja, että yhtämittaisesti on oltu työssä 35 tuntia. Enin osa näistä rautatieläisistä, etenkin pienempipalkkaisista, on saanut olla 270 tunnin ja 400 tunnin välillä kuukaudessa työssä. Ja tämän olisi luullut selvästi jo osoittavan valiokunnan jäsenille, että kyllä silläkin alalla tarvittaisiin lain määräämää rajoitusta työajan suhteen ja niinkuin komitean perusteluissa on huomautettu, kyllä siellä hengen ja jäsenen vaara on yhtäläinen kuin teollisuuslaitoksissa muilla työaloilla on olemassa.

Jos valiokunta olisi ajatellut että kulkulaitoksien palveluksessa on olemassa niin vähälukuinen henkilökunta, että sen puolesta ei olisi suojeluslakia ruvettu niille ulottamaan, niin kuitenkin yksistään Suomen valtion rautateitten palveluksessa vuonna 1907 on ollut 8,478 vakinaisesti palvelevaa henkilöä; sen lisäksi on vähintäin noin 1,000 ylimääräistä, jotka palvelevat päiväpalkalla, vaan kuitenkin kuukausittain saavat palkkansa. Tämän lisäksi voidaan arvostella yksityisten rautatiellä palveleva henkilökunta noin tuhanneksi, siis hyvin huomattavat summat ovat jo nämätkin, jotka yksistään tulisivat rautatielaitoksessa palvelevista henkilöistä. Tosin näissä rautatieläisissä, mitä koskee valtion rautateitä, on olemassa joku osa virkamiehiä, joille ei tulisi tuottamaan minkäänlaista hyötyä suojeluslain määräykset, siitä syystä, että he ovat sellaisessa asemassa, kuin monet muutkin virkamiehet, etteivät he tarvitse minkäänlaisia päivänlyhennysmääräyksiä. Mutta siellä on olemassa nuorempia virkamiehiä noin puolentoista tuhannen paikoille, jotka tarvitsisivat suojeluslain määräyksiä ulotettaviksi heidänkin työaikaansa.

Tämän olen tahtonut tuoda esille, jotta suuressa valiokunnassa tulisi otetuksi huomioon maakulkulaitoksen palveluksessa olevat henkilöt, että heihinkin ulotettaisiin nämä lakimääräykset, ja siihen tarjoo hyvän tilaisuuden ensimäinen vastalause tässä mietinnössä.

Ed. Hedberg: Den första ärade talaren i föreliggande fråga, hr. Jalava, har genom att räkna upp en hel mängd industrier, i hvilka åttatimmars arbetsdag eller något däröfver, i alla händelser under tio-timmars arbetsdag redan blifvit tillämpad, sökt bevisa, att första reservationens förslag om åtta- timmars arbetsdag öfver glatta laget i industriella yrken är på sin plats. Emellertid kan man icke undgå att finna, att reservanterna just genom att generalisera, hvad som går an för ett eller annat yrke, hafva skjutit betydligt öfver målet. Det finnes utan allt tvifvel också i vårt land yrken, hvilka kunna betjänas med åtta-timmars arbetsdag, men det finnes ofantligt många yrken, hvilka icke på något sätt kunna komma till rätta därmed. Därför hade det utan tvifvel varit bäst, att reservanterna icke skulle hafva till den grad generaliserat sina yrken, som de gjort, utan funnit litet mer undantag för vissa näringar och yrken. Jag ber att få fästa uppmärksamheten vid, att utskottsbetänkandet undantager från arbetstidsbestämningen jordbruket och dess binäringar. Emellertid omnämna reservanterna i § 1 mom. 9 jordbruket och dess binäringar, och hänföra dem under samma tidsbegränsning som öfriga yrken. Reservanterna kunna dock icke komma härmed längre än till § 10, där de se sig tvungna att göra ett undantag

för jordbruket. Beträffande detta kan på vissa vilkor under den mildare tiden af året tio timmars arbetsdag godkännas med vilkor, att under resten af året endast sju timmars arbetsdag kommer i fråga. Detta visar huru behöfligt det är, att man tager hänsyn till, hvad olika yrken kräfva, då man stiftar en lag, som skall gälla för alla.

Jag vill vidare påpeka att betänkandet i fråga om flottning af virke samt lossning och lastning af varor gör ett undantag, att dessa sysselsättningar icke beröras annat än med afseende å hvad här finnes sagdt om barn och unga personer. Reservanterna draga oförskräckt dessa yrken med under den allmänna generaliseringen. Jag ville nu fråga om någon, som varit med om virkesflottning, kan tänka sig, att en arbetstid af åtta timmar om dagen skall vara tillräcklig för denna sysselsättning? Det är en sysselsättning som är beroende af vattentillgången, särskildt af vår- och höstfloden, och det är omöjligt att bestämma, hurudan vattentillgången är. Den är ju olika på olika tider af dygnet och man får lof att följa med vattentillgången och rätta sig och sitt arbete därefter, om öfverhufvud något arbete med resultat skall kunna utföras i detta yrke. En timmerflotte befinner sig t. ex. ute på en stor sjö. Den råkar ut för hårdt väder. Om arbetarena lämna den på bestämdt klockslag på öppna fjärden, så slås den sönder och sprides kring hela sjön. Arbetarena måste, tiden må nu vara hvad som hälst, föra den i lä om en holme, till en strand i skydd för det hårda vädret. Det kan icke hjälpas, det måste vara så. På samma sätt förhåller det sig med arbete vid lossning och lastning af fartyg. Nutidens kommunikationer och samfärdsel äro nu en gång sådana, att ett fartyg icke väntar på när ett arbetslag behagar arbeta. Där måste arbetet göras och göras i en följd tills det är slut. Där hjälper ingenting annat, ty annars får fraktaren af fartyget betala liggedagspengar, hvilket blir så dyrt, att hans verksamhet blir omöjliggjord. På samma sätt som det är med lossning är det med lastning. För att möjligen kunna tillämpa reservanternas strama bestämmelser rörande arbetstiden på dessa sysselsättningar, måste man ovillkorligen tänka sig, att man kan förfoga öfver tre arbetslag för att kunna fortsätta natt och dag så länge det räcker. Men jag vill fråga herrar reservanter, om de verkligen på allvar tro, att det finnes en möjlighet att, utan att höja varupriset till någonting fullkomligt obegränsadt, tillämpa tre arbetsskiften i våra hamnar, af hvilka de flesta icke hafva större fartygsrörelse, än att det blir dagar, kanske veckor emellan, innan nästa fartyg kommer?

Representanten Pärssinen har här talat mycket och talat vackert om den behjärtansvärda frågan rörande barnaföderskor och huru man med statsmedel bör understöda dem både före och efter födelsetiden, så att de icke blefve för mycket ansträngda. Jag säger att saken utan tvifvel är behjärtansvärd. Men jag ville fråga, om någon af de förslagsställare, som ställt upp tre och en half månaders tid dels före, dels efter födelsen, under hvilken tid barnaföderska skall underhållas af staten, det vill säga erhålla ett visst arvode per dag — jag vill fråga om någon af dem tänkt sig, hvilka belopp vi skulle komma till. Reservanterna säga mycket riktigt, att ersättningen bör vara lika för alla. Jag har ur 1904 års officiella statistik tagit ut följande: under året 1904 föddes 90,253 lefvande barn och 2,276 döda, eller tillsammans 92,529 barn. Jag tänker mig nu ett understöd för hvarje barnaföderska, lika för alla, af 50 mark per månad. Det gör på tre och en half månad 175 mark för hvarje barnaföderska. Multiplicerar jag så 92,529 med 175, får jag fram en summa af 16,192,575 på ett enda år. Man kan ju tänka sig, att ersättningsbeloppet 50 mark vore för drygt. Jag har därför tänkt mig också endast 30 mark för hvarje barnaföderska. Det skulle då blifva för tre och en half månad 105 mark per barnaföderska och i så fall per år 9,715,545 mark. Dessa belopp äro i hög grad beaktansvärda. Man får lof att betänka sig, innan man vidtager några åtgärder och öfverlämnar åt senaten att utan vidare förordna, huru och när medlen skola utbetalas. Vi skulle i det första fallet, jag nämnde, behöfva alla de inkomster staten har från fastighetsskatt, från personella utskylder och alla näringsafgifter samt hela vår bevillning för kartamärken, för brännvinstillverkningen och för kort, för att täcka detta belopp. Det skulle alltsammans stryka med dit. I det senare fallet skulle endast de bevillningsmedel, jag nämnde, hinna till ungefär. Mig förefaller därför, att reservanterna hafva handlat nå-

got djärft, då de utan vidare velat dekretera, att så och så skall göras. Man får väl lof att se saken sådan den är och icke föreställa sig den helt annorlunda och tro, att den är vida lättare än den är. Man behöfver icke vara hjärtlös, om man tänker på hvilka möjligheter hela landet har att prestera det, som skulle behöfvas till detta framsteg. Jag medgifver nämligen, att det vore ett otvifvelaktigt framsteg, om vi kunde understödja barnaföderskorna. Antagligen få vi dock länge och väl, under många år tänka på, hvarifrån inkomster till sådana anslag skola tagas, innan vi kunna åstadkomma lagförslaget.

Ed. Kaskinen: Minä pyytäisin vaan kosketella yhtä tämän valiokunnan mietinnön ja lakiehdotuksen kohtaa, nimittäin 16 §:ää, siinä kun määrätään viikottainen, yhtämittainen työlepo 30 tunniksi, ja se määräys ulottuu sellaisiinkin laitoksiin kuin meijeriliike. Jos meijeriliikkeen kannalta katsotaan tätä ajatusta, miten se siihen soveltuu, niin minusta siinä tulee tavallaan jonkunlaisia mahdottomuuksia eteen. Meillä on nykyään sellaisia meijereitä, joissa valmistetaan noin 500—1,500 dritteliä vuodessa ja sellaisissa valmistetaan enin määrä juuri ulosvientivoita. Nämät ovat niin sanoakseni pieniä keskikokoisia meijereitä. Tällaisilla meijereillä on tavallisesti palveluksessaan yksi meijerska ja yksi koneenkäyttäjä. Meijeriliike nyt minun ymmärtääkseni jakautuu eri vuoden aikana vallan eri raskaisiin töihin; niinä aikoina kun maitomäärä on mahdollisimman suuri, on työtäkin siellä jotakuinkin tavallisiksi työpäiviksi. Mutta sellaisena vuodenaikana, jolloin maitomäärä on vähäinen, ei heidän työaikansa ole muuta kuin muutama tunti aamulla. Mutta sitä näkökantaa huomioon ottamatta on valiokunta määrännyt noillekin henkilöille vaan yhtäjaksoisen lepoajan, vaikkapa heillä onkin vaan 3—4 tuntia päivittäin työtä jonakin määrättynä vuodenaikana.

Meijeriliike muuten on myöskin sellainen, ettei se siedä vaihtelua johtaviin henkilöihinsä nähden. Jos on huolellinen ja taitava meijerska, niin hän hyvin vastenmielisesti ottaa yhdeksi päiväksi viikossa toisen tilallensa, sillä voin laatu riippuu äärettömän paljon juuri tekijän taidosta. Varsinkin separaattorimeijereissä, joissa on niin sanottu hapanvalmistus, se on siksi tärkeä työ, että harvat meijerskatkaan kykenevät sitä huolellisesti tekemään. Mutta tämä lakiehdotus pakottaa siihen, että se pitää annettaman jonkun toisen tehtäväksi. Silloin joudutaan sellaiseen asemaan, että se monin paikoin panee nämä pienet ja keskikokoiset meijerit, sanoisinko menopuoleltaan siksi paljon raskaampaan asemaan, että ne tulevat palkkaamaan kaksi meijerskaa, mutta sittenkään eivät saa voin laadun hyvyyttä pysymään sellaisena, minä sen tulisi pysyä yhden meijerskan kanssa. Sama näkökanta on myöskin otettava huomioon koneenkäyttäjiin nähden. Koneenkäyttäjät ovat myöskin sellaista väkeä, ettei varsin pieniin meijereihin voida palkata kahta oppinutta miestä viikon yhden päivän tähden. Siinä tulee sama kysymys näillekin eteen. Minä luulisin, että tämä kohta sietäisi jollakin tavalla vielä uudestaan tarkistaa ja rohkenen lausua suurelle valiokunnalle sen evästyksen, että se ottaisi huomioonsa tämän asian ja siirtäisi meijerit tämän lain ulkopuolelle.

Ed. Kaarne: En tahdo kuluttaa aikaa pitkältä yleiskeskustelussa, sillä pääasiassa, muutamia pienempiä poikkeuksia lukuunottamatta, kannatan ensimäistä vastalausetta. Pyydän kuitenkin suurta valiokuntaa sen lisäksi ottamaan huomioonsa muutamia erityisiä kohtia.

En ole oikein selvillä siitä, josko ensimäisen vastalauseen ehdotuksiin sisältyvät myöskin laivaliikenne sekä vankilain ja sairashuoneiden palvelusväki. Nämä laitokset olisivat myös sovitettavat lain piiriin, jos ne eivät ehdotukseen sisälly.

14 §:n määräyksessä tunnin lepoajasta, jonka kuluessa työntekijän ei sallita oleskella työhuoneessa paitsi poikkeustapauksissa, olisi samalla määrättävä, että työnantajien on varattava tarpeenmukainen huone sellaisia lepohetkiä varten. Eihän voida ajatella, että työntekijän, jolla on pitkä matka työpaikalta kotiin, pitäisi viettää lepohetkensä ulkosalla, sillä eihän se olisi mitään työväen suojelusta.

16 §:n sunnuntaityön määräyksiin on yksi lisäys tarpeellinen. Tähän asti ovat monet työläiset olleet pakotettuja vasten omantunnon vakaumustaan sunnuntaityöhön, joka pakollisuus on ehdottomasti poistettava siten, että lakiin otetaan sellainen määräys, että työntekijää, joka omantuntonsa vaatimuksesta kieltäytyy sunnuntaina tai kirkollisena juhlapäivänä työtä

suorittamasta, älköön millään tavalla työhön pakotettako.

17 §:n määräyksiin on myöskin yksi lisäys tarpeellinen. Siinä nimittäin puhutaan lapsensynnyttäjien loma-ajasta, mutta mitään määräystä ei ole siitä, että työntekijä, joka mainitusta syystä tai muun sairauden takia on ollut estettynä työtä suorittamasta, on työnantajan hänen parannuttuansa otettava takaisin työhön, jos työtä vielä saman työnantajan omistamilla työmailla edelleen jatkuu.

Muutamissa teollisuuslaitoksissa on jo nykyään tapana antaa jokaiselle vuoden työssä olleelle työntekijälle kahden viikon kesäloma täydellä palkalla. Eikö olisi suotavaa, että sellainen määräys otettaisiin myöskin tähän uuteen työväensuojeluslakiin? Eiväthän virkamiehet pidä tällaista kesälomaa sopimattomana heidän asemassaan, mutta minun mielestäni olisi se paljon sopivampaa varsinaiselle työväelle.

Nämä muistutukset pyytäisin suuren valiokunnan painamaan mieleensä ja ottamaan huomioonsa.

Ed. Sundblom: Min afsikt är icke att ägna vare sig det föreliggande lagförslaget eller den märkeliga första reservationen en ingående granskning. Men en enda punkt uti reservationen kan jag dock icke förbigå med tystnad. I sin stora ifver att lagstifta på alla områden för mänskligt arbete hafva reservanterna äfven inbegripit häri lots- och fyrpersonalen och det arbete, denna har att utföra. Jag misstänker att reservanterna icke närmare tänkt på arten af det arbete våra lotsar ha sig förelagdt. Där går det icke an att reglementerande ingripa. Arbetet är icke af sådan art. Vi hafva en långsträckt kust och en vidsträckt skärgård och därför ett mycket stort antal lotsstationer, men endast få lotsar vid hvarje station. Att här bestämma, huru många timmar om dagen eller i dygnet lotsarne skola få arbeta och huru många timmar deras hvilotid skall omfatta, är icke möjligt. Det kan hända, att deras hvilotid sträcker sig öfver flere dygn, ja en hel vecka, men det kan också inträffa, att deras arbetstid måste utsträckas till dygnets 24 timmar, ty när ett fartyg i storm och mörker med bloss påkallar lots, är det icke fråga om huru lång arbetstiden är eller har varit, utan det gäller att så fort som möjligt komma ut samt bringa hjälp och undsättning, att lotsa fartyget i hamn, ty det är icke här fråga endast om egendom, utan också om människolif. Jag nämner detta blott såsom ett exempel och för att visa, att man icke bör göra sig skyldig till onaturliga öfverdrifter, ty därigenom skadar man en god sak vida mer än man gagnar densamma.

Ed. Pärssinen: Sen johdosta, että ed. Hedberg on täällä tuonut esille lukuja siitä, kuinka suureksi synnyttäjäin avustus meidän ehdotuksemme mukaan tulisi nousemaan, pyydän lausua puolestani muutamia sanoja.

Ed. Hedberg on tehnyt tilastonsa sen mukaan, kuinka suuri on yleensä synnyttäjäin luku maassa, ja hän näyttää ajattelevan, että me ehdotamme tätä apua kaikille ja sillä tavalla saa niin suuren luvun. Mehän ehdotamme sitä työtätekeville naisille, siis vähävaraisille, jotenka hänen olisi tullut ottaa joku prosentti synnyttäjistä ja tämän prosenttiluvun mukaan laskea tuo summansa. Silloin se olisi tullut enemmän kuin puolta pienemmäksi. Se ensiksikin siitä. Mutta tässähän on mahdollisuuksia antaa edes jotakin näille kysymyksessä oleville naisille. Otaksutaan nyt, että tämä avustus annettaisiin niille naisille, joihin tämä laki tulee ulottumaan sellaisena kuin työväenasiainvaliokunta on sen valmistanut elikkä etupäässä teollisuustöissä oleville naisille. Heitä on noin 30,000, mahdollisesti noin 5,000 niistä olisi sellaisessa tilassa vuosittain, että tarvitsisivat tätä avustusta. Siis 5,000:lle tämä avustus meidän määräämältämme ajalta olisi seuraava.

Ajatellaan nyt päiväpalkkaa niin pieneksi kuin se tulisi, milloin sosialidemokraatit eivät olisi tätä päiväpalkkaa määräämässä, vaan sen määräisi senaatti, esimerkiksi 2 ½ markaksi. Nyt olisi aika 14 viikkoa eli 98 päivää, siis likimäärin 100 päivää. Jos siis 5,000 synnyttäjää saisi 2 ½ markkaa päivältä tuolta ajalta, tekisi se vain 1,250,000 markkaa, mutta silloin olisi avustusajaksi otettu se aika, minkä me olemme ehdottaneet. Nyt on tilaisuus antaa avustusta vähemmältäkin ajalta, vähemmänkin avustuksen antamiseen on porvarillisilla ryhmillä tilaisuus, jos he myöntävät tältä 4 viikolta sen. Sen edes olisi luullut työväenasiainvaliokunnan voivan myöntää. 5,000 synnyttäjälle esimerkiksi 4 viikon aikana annetusta avusta — ajatellaanpa 100 markkaa kutakin

kohti — olisi se tehnyt ainoastaan 500,000 markkaa. Nyt ei siis ole kysymyksessä mikään suuri luku. Kun siis porvariston kannalta puhutaan tästä avustuksesta, niin ei suinkaan sovi lausua, että nämä asiat täytyy sen johdosta hylätä, että sosialidemokraattien vaatimus on niin suuri, että se nousee muutamiin miljooniin. Ei porvaristonkaan kannalta voisi suinkaan hylätä tätä avustusta. Olisi tilaisuus edes jotain antaa.

Menen vielä siihen meidän vaatimukseemme, joka nousee useampiin miljooniin. Sekin on toteutettavissa. Mikään ei estä sitä toteuttamasta; jos tämä eduskunta tahtoo panna toimeen verotusuudistuksen, kyllä varoja tulee tähän tarkoitukseen. Tämä eduskunta on osoittanut ilmeisesti erittäin suosiollista mieltä kirkolle. Sanoin äsken puheenvuorossani, että esimerkiksi ne varat, jotka käytetään kirkolle, voitaisiin käyttää tähän tarkoitukseen. Ja vaikkakin meillä kirkko on tavallaan itsenäinen, niin kuitenkin täytyy tunnustaa, että valtio antaa sille apua, kun se panee toimeen noita ryöstöjänsä kirkollissaatavien hyväksi. Minulla tosin tällä kertaa ei ole tilaisuutta sanoa kuinka suuren määrän kirkko seurakunnille maksaa, mutta kyllä se summa on hyvin suuri. Löytyy siis sellaisia menoja, joista voitaisiin päästä, jos todella oltaisiin uudistushaluisia. Ei siis auta astua tätä sosialidemokraattien taholta tehtyä vaatimusta vastaan ja lausua, että se on mahdoton toteuttaa. Paraikaa suoritetaan valtion suosiollisella avustuksella monia sellaisia, lukemattoman monia sellaisia menoja, joista voitaisiin päästä, jos todella tahdottaisiin ruveta käyttämään kansan varoja sellaisiin tarkoituksiin, missä ne olisivat paikallaan, ja tämä on yksi sellainen tarkoitus.

Ed. H u l t i n: Kun armollista esitystä asetukseksi teollisuusammattityöstä viime kesäkuussa valiokuntaan evästettiin, mainitsin minä, että Naisasialiitto Unioni oli senaatilta pyytänyt avustusta tilastollisen tiedustelun toimeenpanemista varten ehdotetun naispuolisten työntekijättärien yötyön kiellon yhteydessä olevista asianhaaroista. Senaatti suostui anomukseen siinä muodossa, että määräsi tiedustelun Teollisuushallituksen johdolla toimeenpantavaksi ja uskoi tutkimuksen suorittamisen minun tehtäväkseni. Syistä, jotka eivät ole minusta riippuneet, saattoi varsinainen tiedustelu alkaa vasta elokuun puolivälissä eikä ole vieläkään aivan loppuun saatettu. Olen kuitenkin katsonut velvollisuudekseni esillä olevan asian valaisemiseksi tehdä selkoa niistä tuloksista, jotka tiedustelu tähän asti on antanut.

Tähän saakka ei ole ollut olemassa yleistä tilastoa siitä, kuinka suuressa määrin yötyö meillä on teollisuuden alalla käytännössä. Yhtä vähän on ollut tilastoa siitä, missä määrin naisia yötyössä käytetään. Sikäli kuin tiedusteluja tähän saakka on toimitettu, on käynyt selville, että yötyötä yleensä tätä nykyä on vähemmin käytännössä kuin on otaksuttu ja että siinä käytetään naisia vähemmässä määrässä kuin oli luultu. Syyt tähän ilmiöön tuntuvat olevan monenlaiset. Osaksi on yötyön käytäntöä supistettu syystä, että se sekä kustannuksiin että työtuloksiin nähden on epäedullisempaa kuin päivätyö, osaksi on supistukseen ollut syynä nykyiset epäedulliset liikeolot esimerkiksi sahateollisuuden alalla.

Myöskin ylityö, joka joku vuosi aikaisemmin oli vielä suuressa määrin käytännössä, on supistettu mahdollisimman vähäiseen määrään, kuten ilmoitetaan, syystä ettei kannata maksaa yötyöstä vaadittua palkankorotusta ja että työntekijät yleensä ovat haluttomia jatkamaan yli säännöllisen työajan korotetustakaan palkasta. Lopullisia numeroita en voi tässä suhteessa esittää, mutta valaisevaa lienee, että esimerkiksi Oulun ja Vaasan lääneissä 130 työpaikasta, joissa voitiin otaksua naisia olevan yötyössä tai ylityössä kello 8 jälkeen, ainoastaan 31 työpaikassa naisia todellakin oli yötyössä.

Paitsi työntekijättärien lukumäärän selville saamista, tarkoittaa tiedustelu yötyöntekijättärien taloudellisten olosuhteitten sekä elatusmahdollisuuksien selvittämistä, mikä kaikki on yötyön ja sen kiellon seurausten oikealle arvostelemiselle välttämätöntä. Lopuksi on myös henkilökohtaisesti otettu selvää työntekijättärien omasta mielipiteestä yötyön rasituksen ja hallituksen ehdottaman kiellon suhteen. Mitä yötyön rasittavaisuuteen tulee, eivät mielipiteet tästä näytä olevan yötyöntekijättärien keskuudessa aivan yksimielisiä. Kun toiset pitävät sitä hyvinkin raskaana, on toisia, varsinkin niiden joukossa, jotka sahatyöläisten tapaan vain osan vuotta ovat yötyössä, jotka eivät sano tuntevansa siitä enemmän rasitusta kuin päivätyöstä. Yötyövuorojen pituutta on kuitenkin

tekstiilityössä sangen yleisesti valitettu. Laskuja tässä suhteessa vielä tekemättä, olen huomannut, että nuoremmat henkilöt tuntevat useasti enemmän rasitusta yötyöstä kuin vanhemmat. Hyvin paljon riippuu yötyön rasittavaisuus siitä kuinka paljon päivällä nukutaan. Ja siinä suhteessa on tiedustelu antanut eriskummallisen vaihtelevia numeroita.

Mitä sitten tulee ehdotetun yötyön kieltoon ja sen seurauksiin, näkyy tämä kysymys monella työmaalla, varsinkin sahoilla, olleen itse työntekijättärille jotenkin uusi ja odottamaton. Hyvin harva on ajatellut vastausta kysymykseen, millä elättää itseään ja perhettään, jos nykyinen ansio yötyön kiellon kautta loppuu. Se onkin tämä kysymys, kysymys itsensä ja perheensä elättämisenmahdollisuudesta, säälimätön kysymys jokapäiväisestä leivästä, joka on määrännyt useimpain yötyöntekijättärien kannan yötyön kieltoa tarkoittavan ehdotuksen suhteen. Olen sisältönsä mukaan ryhmittänyt yötyöntekijättärien vastaukset taulukkoon, josta pyydän esittää muutamia numeroita.

Puhuteltuja yötyöntekijättäriä oli tämän taulukon mukaan 1,809. Niistä on 10 kieltäytynyt kysymykseen vastaamasta, ja 86 ilmoittanut, ettei heillä ole varmaa mielipidettä asiassa. 1,713:sta vastauksia antaneesta naisesta 354 eli 20,7 % puolusti ehdottomasti yötyön kieltoa mahdollisista seurauksista huolimatta. 176 eli 10,3 % sanoi tyytyvänsä yötyöhön, jos säädetään 8-tuntiset työvuorot. 7 henkeä eli 0,4 % puolsi kieltoa, mutta sillä ehdolla, että saavat päivisin työtä. 93 eli 5,4 % tahtoi kyllä kieltoa, mutta ehdolla, että yötyö samalla kielletään miehiltäkin ja lopuksi 1,083 eli 63,2 % vastusti yötyön kieltämistä naisilta, tahtoen ennen tehdä yötyötä kuin mahdollisesti jäädä ilman ansiota. 69 % vastauksista riippui siis siitä seikasta, menettävätkö työntekijättäret ansiomahdollisuutensa sen johdosta, että yötyö tulisi naisilta kielletyksi.

Tämän seikan selville saamiseksi on tiedusteltu samojen työpaikkain isänniltä voivatko ja tahtovatko he täyttää sen ehdon, joka armollisessa esityksessä asetetaan naisten käyttämiselle yötyössä, nimittäin tahtovatko ottaa käytäntöön 8-tuntiset työvuorot, tai voivatko antaa yksistään päivätyötä niille työntekijättärille, joilta yötyö kielletään. Tähän asti läpikäydyistä työnantajain vastauksista selviää, että ensimäiseen kysymykseen, eli siihen, haluavatko tehtaat ottaa käytäntöön kolmivuoroisen 8-tuntisen työajan, niin että vuorot joka viikko muuttuvat, on 18:sta paperi-, puuhiomo- ja seluloosatehtaasta 6 vastannut, että sellainen työaika on jo käytännössä, yksi vastannut lisäksi myöntävästi, 9 vastannut kieltävästi ja 2 jättänyt kysymykseen vastaamatta. — Näihin isännistöä koskeviin kysymyksiin ei kuulu Kymin tehtaat. 24 sahasta on 1 vastannut voivansa ottaa käytäntöön sen, mutta antamalla pienemmän palkan, 22 on vastannut kieltävästi ja 1 on jättänyt kysymykseen vastaamatta. 5:stä verka-, trikoo-, kutoma- ja kehruutehtaasta on 5 vastannut kieltävästi.

Toiseen kysymykseen, voiko tehdas tarjota päivän aikana työtä nykyään yötyössä oleville naisille, on mainituista 18 paperi-, puuhiomo- ja seluloosatehtaasta 1 vastannut satunnaisesti voivansa työtä tarjota ja 17 vastannut kieltävästi. 24 sahasta on 3 vastannut satunnaisesti voivansa tarjota työtä, 21 vastannut kieltävästi. 5 verka-, trikoo-, kutoma- ja kehruutehtaasta on 1 vastannut satunnaisesti voivansa tarjota, 4 ei voivansa tarjota työtä. Vastauksista selviää, että yötyön kielto on naisille jokseenkin sama kuin eropassi ainakin nykyisiltä työpaikoilta. Ylipäänsä on vastauksista näkynyt, että tehtaat kyllä hätätilassa voivat tulla toimeen ilman naisten työapua, vaikka se kyllä ehkä niille kalliimmaksi tulisi, mutta voivatko ne tuhannet naiset, joista nyt on kysymys, tulla toimeen ilman sitä työansiota, josta heidän ja heidän perheittensä toimeentulo nyt riippuu, se on toinen kysymys, johon minä ainakaan en uskalla vastata myöntämällä, niidenkään tietojen nojalla, joita tiedustelu on antanut työntekijättärien taloudellisista ja perheellisistä olosuhteista.

Valittavina olevista ehdotuksista tuntuu minusta siis valiokunnan ehdotus 9 §:ssä, samalla kun se koettaa supistaa yötyön käyttämistä, lähimmin vastaavan niitä toivomuksia, jotka 79,3 prosenttia työntekijättäristä on yötyötä koskevan lainmuutoksen suhteen lausunut, jonka vuoksi minä asiain nykyisellä kannalla ollen pyydän saada pääasiassa suosittaa sitä valiokunnan huomioon. (Vasemmalta: Oi, oi!)

Ed. Hokkanen: Kohta kun minä tulin näkemään tämän mietinnön nimikkeen, samassa tulin myös huomaamaan sen puutteellisuuden, ettei tästä tulekaan työväelle suojeluslakia. Sil-

lä tämähän jättää aivan syrjään suuren osan työväkeä, maalaistyöväen. Sekin vähäinen osa, mikä on tässä yletetty maataviljelevälle työväestölle, senkin vähän tahtoisi ed. Kaskinen nykäistä pois. Kun meijerityöväestöllä on tässä jonkinlaisia pieniä etuja, niin ed. Kaskinen teki niin pieneksi ja turhanaikaiseksi koko asian, ettei sitä tarvitsisi ylettää niinkään pitkälle. Meijerit, ne näyttivät olevan niin erinomaisen pieniä. Mutta on otettava huomioon, että kehitys näyttää suuresti kulkevan eteenpäin, niin että meijerit tulevat suuriksi. Yksityiset meijerit häviävät, osuusmeijerit suurenevat ja tulevat astumaan näiden tilalle.

Muuten minua ihmetyttää, mitenkä on niin herroista koottukin se valiokunta, joka tätä mietintöä on laittanut. Eivät ole ymmärtäneet ollenkaan maalaistyöväestön olosuhteita muut kuin ne henkilöt, jotka ovat allekirjoittaneet ensimäisen vastalauseen. Pitihän siellä tietääkseni olla yksi torpparikin samassa valiokunnassa, ed. Rannikko. Hänen pitäisi kuitenkin tunteman maalaistyöväen olot. Maalaistyöväellä on kyllä vaarallisia töitä. Varmaan tiedän, että jokainen eduskunnan jäsen on hyvin usein sanomalehdistä lukenut, mitenkä sorakuoppaan on hautaantunut työntekijöitä. Eikö tätäkään otettu huomioon valiokunnassa? On myös olemassa, kun maita viljellään talvisaikaan, savikuoppia. Eivät nekään ole vaarattomia. Tekeehän maalaistyöväestö työtä koneillakin. Ovathan nekin vaarallisia, esimerkiksi rullaäkeet, puhumattakaan puimakoneista. Minä olen varma, että jokainen edustaja on saanut hyvin usein lukea sanomalehdistä, mitenkä puimakoneissa on ruhjouduttu. Ja tätäkään ei ole otettu huomioon. Ei ole myöskään otettu ollenkaan huomioon sitä, että maanviljelysalallakin on pieniä, nuoria, heikkoja työntekijöitä. Niitäkö saa rääkätä vaan? Eikö niille suoda minkäänlaista turvaa? Ainakin te edustajista, jotka olette maata omistavia, tiedätte, mitenkä syksyllä kyselette pieniä renkipoikia saadaksenne heitä työhönne, ja niillä te kuljetutatte kuormia metsästä, niillä juuri te ajatatte puutavaroita, niillä te kannatutatte ja nostatatte raskaita maitotonkkia. Mutta sentään ette ole ottaneet sitä huomioon. Ette kai ole muistaneet sitä täällä Helsingissä ollessanne?

Minä siis tahtoisin, että suuri valiokunta koettaisi korjata ne erehdykset, mitä työväenasiainvaliokunta on tässä asiassa tehnyt. Eikä tarvitsisi jäädä syrjään senkään vähäisen suojeluslain, mitä tämä mietintö näyttää sisältävän. Ja sitäkin vähää vastaan, mitä se tulee antamaan turvaa työntekijöille, on tehty vastalauseita.

Kun asiaa ajettaisiin ja harkittaisiin oikealta tosipaikalta, niin olisi sopinut valiokunnan jäsenten yhtyä niin suuressa määrässä niihin seitsemään, ettei olisi tarvinnut ollenkaan tehdä yhtään vastalausetta tätä mietintöä vastaan. Silloin se olisi ollut kaikkein selvintä ja myöskin eduskunnan työlle helpompaa. (Hyvä!)

Ed. Alkio: Sellaisesta henkilöstä, kuten esimerkiksi allekirjoittanut, joka ei ole ollut enemmän tilaisuudessa perehtymään työväenlainsäädäntöön ulkomailla, tuntuu esillä oleva mietintö jotenkin epävarmalta. Kyllähän tämän ymmärtää, mistä syystä se on sellaiseksi tullut. Onhan se syntynyt kapitalistisen ja sosialidemokraattisen maailmankatsomuksen yhteensattumisen kautta. On siis jonkunlainen sekasikiö näistä kumpaisestakin. Sellaisenaan siinä olisi aivan paljon muistuttamisen aihetta, vaan näiden muistutuksien tekemiseen tämä tilaisuus ei kumminkaan näytä olevan paikallaan eikä sopiva. Tahtoisin vaan saada tämän lausutuksi suurelle valiokunnalle, jonka lopullisena tehtävänä tulee olemaan koettaa saada tästä jotakin sellaista, jota käytännössäkin voitaisiin sovelluttaa. Muutamia yleisiä huomautuksia pyytäisin kuitenkin saada tehdä.

Mielestäni on hyvin epäilyttävää asettaa niin erilaisia työaloja, kuin tässä on asetettu, samojen lakimääräysten alaisiksi. Ajatelkaamme esimerkiksi käsiteollisuusammatteja asetettuina joka suhteessa saman lain alaisiksi suurteollisuuden kanssa, jonka kanssa käsityö meidän maassamme hyvin suureksi osaksi on pakotettu kilpailemaan. Minä puolestani ainakin uskallan epäillä, että käsiteollisuuden harjoittaminen maaseuduilla tulisi suunnattomasti kärsimään, jos käsityö tullaan asettamaan työajan y. m. suhteen samojen lakien puitteisiin kuin suurteollisuus. Minä pelkään m. m. että esimerkiksi oppilaiden käyttäminen maaseudulla suutarin ja räätälintyössä tulee useissa tapauksissa aivan mahdottomaksi. Saatetaan kyllä hymyillä ja naurahtaa vain tällekin ajatukselle, sillä onhan nykyään yleinen pyrkimys siihen, että kaikissa suhteissa suurteollisuuden pitäisi päästä yleisesti valtaan. Mutta minä pelkään kumminkin,

että käytännöllisistä syistä meidän maaseudullamme ainakin suutariteollisuuden ja räätäliteollisuuden alalla ei ole suurteollisuudelle toistaiseksi riittäviä menestyksen edellytyksiä.

Sitte tuntuu minusta sekin epäilyttävältä, että yleensä ulkotyöt ja varsinaiset sisällä suoritettavat työt asetetaan samanlaisten lakimääräysten alaisiksi. Työväenlainsäädäntö on etupäässä lähtenyt siitä periaatteesta, että tahdotaan suojella ihmiskuntaa loppuun kulumasta, häviämästä sen vaikutuksen alaisena, jonka tehdasteollisuus, suurteollisuus maailmassa on luonut. Siltä kannalta katsoen täytyy kai jokaisen käytännöllisen henkilön kokemuksensa perusteella väittää, että teollisuusammateissa työskentelevät, jotka kaiket päivät ovat pakoitetut työskentelemään sisällä hurisevain koneitten keskellä, joutuvat alituiseen olemaan kuluttavalle hermostumiselle alttiina. Heidän työnsä joka tapauksessa on siis monta kertaa kuluttavampaa ja rasittavampaa kuin se työ, mikä tehdään u l k o n a. Minusta ainakin tuntuisi hyvin arveluttavalta asialta asettaa nämä kumpaisetkin, tehdastyöt ja ulkotyöt, saman lain alaisiksi näin vähillä erikoismääräyksillä kuin mitä tähän lakiin on sisällytetty. En muuten ymmärrä sitäkään, missä tarkoituksessa valiokunta pistää teiden ja siltain tekemisenkin tämän lain alaiseksi. On monia kymmeniä samanluontoisia työlaatuja, jotka eivät ole tähän sisällytetyt. Luulenkin, että tiet ja sillat ovat tulleet tänne sillä yksinkertaisella tavalla, että joku on ne sattumalta esittänyt. Siitä nyt johtuu, että esimerkiksi tavallisten pienien maantiesiltain teko ja muut samallaiset joutuvat tämän lain alaisiksi. Miten lakia eri tapauksissa sovellutettaisiin, minulle ainakin se toistaiseksi on suuri kysymysmerkki.

Täällä on ed. Kaskinen huomauttanut meijereistä ja siinä suhteessa pyydän lyhyesti yhtyä häneen.

Ensimäisen pykälän 2 momenttiin on asetettu myöskin määräys siitä, että esimerkiksi urakkatyössä ei voi vaimoansa ja lapsiansa käyttää apulaisinansa muuten, kuin sovelluttamalla tätä lakia. Minä kumminkin pelkään, että tämä laki tulee yhtä usein rikotuksi kuin se kuuluisa metsästyslakikin, josta täällä on niin paljon puhuttu, ja että se käytännössä käy aivan mahdottomaksi. Sellainen säädös on siis aivan joutavanpäiväinen.

Sosialidemokraattien vastalauseessa on mainittuna, että jos tätä lakia olisi koetettu ulottaa kaikille aloille, olisi se tullut kovin monimutkaiseksi, josta syystä valiokunta lienee siis pelännyt lähteä niin perinpohjaiseen muutokseen lainsäädännön alalla. Tämän johdosta pyydän saada sanotuksi, että ylimalkaan työväenlainsäädäntö on niin monimutkaista, että melkein jokainen erikoisammatti vaatisi oikeastaan oman lainsäädäntönsä. Pidän varmana, että säädettäköön tämä laki tällä kertaa minkälaiseksi tahansa, se joka tapauksessa on pian uudistettava. Pelkään siis, että ellei tällä kertaa voida lakiin sovelluttaa eri ammatteja varten sopivia määräyksiä, tästä laista ei tule hyvää.

Mitä tulee naisten suojelukseen, olen minäkin sitä mieltä, että yleensä olisi pyrittävä siihen, että naisten yötyö tehtaissa olisi kiellettävä. Jo äsken mainitsin siitä, että työväenlainsäädäntöön on ryhdytty silmällä pitäen ihmiskunnan suojelusta. Siitä nyt ei pääse yli eikä ympäri, että yleensä naisten jouduttua tehdastöihin on ihmissuvun huonontuminen maailman markkinoilla ollut ilmeisesti silminnähtävä, ja jollei sitä ole silmin nähty, on tilasto siitä ollut selvänä todistajana. Täällä on äsken esitetty muutamia numeroita kotimaasta siitä, mitenkä yötyöntekijättäret ovat itse antaneet sellaisia lausuntoja, että heidän mielestään yötyö ei ole paljoa raskaampaa kuin päivätyökään. Mutta minä uskallan epäillä sittenkin, vaikka ovatkin itse työntekijättäret antaneet nämä lausunnot, etteivät ne pidä paikkaansa. Sillä minun täytyy sanoa omasta kokemuksestani, että yötyö aina tuntuu raskaammalta kuin päivätyö ja olen aina ollut sitä mieltä, että esimerkiksi eduskunnan ei pitäisi yöllä koskaan pitää istuntoja siitä yksinkertaisesta syystä, että se niin hirveästi rasittaa ja että teemme yöllä huonompaa työtä kuin päivällä. Tämän yksinkertaisesti pidän riittävänä todistuksena siitä, että yötyö ei saata nuoria työntekijättäriä pitää semmoisessa siveellisessä ja ruumiillisessa kurssissa, että he voisivat täydellisesti säilyttää terveytensä.

Mitä tulee lasten suojelemiseen olen myöskin sitä mieltä, että yleensä olisi pyrkiminen siihen, että lasten käyttäminen tehdasteollisuudessa tulisi mahdollisimman ahtaalle rajoitetuksi. Sitä vastaan kyllä huomautetaan, että se tulee synnyttämään teollisuudessa sangen suuria vaikeuksia. Mutta minun mielestäni on asetettava silloin, kun kerta työväenlainsäädännöstä on

kysymys, ennen kaikkea silmäin eteen kysymys siitä onko tässä pidettävä ennen kaikkea silmällä teollisuuden edistämistä ja taloudellista hyvinvointia, vaiko ihmisten edistymistä ja hyvinvointia. Ja kun näiden kahden asian välillä ratkaisen, täytyy minun ehdottomasti ratkaista siten, että ensin on suojeltava ihmistä ja vasta toisessa sijassa niitä taloudellisia etuja, jotka siitä mahdollisesti kärsivät.

Mitä tulee normaalityöpäivään, työpäivän määrättyyn pituuteen, olen sitä mieltä, että se meidän maassamme on toisarvoinen kysymys. Täällä meidän maassamme on sangen kiihkeästi puhuttu 8-tuntisen työpäivän välttämättömyydestä, asettaa se yleensä kaikilla työaloilla käytäntöön. Minä pelkään kuitenkin, että tässä suhteessa kansantaloudelliset näkökohdat pakottavat niitäkin, jotka ovat tämän käsityksen kannalle asettuneet, tarkemmin harkitsemaan, ennen kuin tämä käytännössä toteutetaan. En tahdo siitä ruveta erityisesti laajemmalti selostamaan, sillä siitähän on hyvin paljon puhuttu. Merkitsen vaan sen tosiasian, että Suomen teollisuus elää ulkomaihin nähden nykyään niin vaikeassa kilpailuasemassa, että täytyy myöskin niiden, jotka asettuvat vaatimaan lyhintä työpäivää, ottaa sekin huomioon, milloin mahdollisesti teollisuutemme joutuu siihen asemaan, ettei se ollenkaan voi teettää mitään työtä, jolloin työpäivän pituus on nolla. Siltä kannalta katsoen en mielelläni siis mene sanomaan, mikä on sopiva mitta työpäivälle, sillä minä olen niitä, jotka tahtoisivat, että tehdasteollisuudessa ja myöskin maatyössä päästäisiin niin lyhyeen työpäivään kuin mahdollista. Mutta meillä, niinkuin jo sanoin, täytyy tässä tapauksessa ottaa huomioon sangen vaikuttavina tekijöinä kansantaloudelliset näkökohdat ja silloin on sangen perusteellisesti harkittava, onko mentävä siihen äärimmäiseen mittaan, jonka nykyaikainen teoriia työpäivän normaalipituudeksi on määritellyt.

Täällä on sanottu, että maatyö olisi ollut asetettava saman lain alaiseksi. Olen myöskin sitä mieltä, että maatyöväestön lainsäädäntökysymys on otettava ennen pitkää tarkan käsittelyn alaiseksi. Mutta joka tapauksessa pidän onnellisena, ettei sitä kysymystä ole ollenkaan sekoitettu tämän lain kanssa yhteyteen, sillä se olisi vienyt molemmat epäilemättä mahdottomuuksien karille. Ne eivät sovi saman lain alaisiksi, sillä siksi erilaiset ovat maatyöt ja tehdastyöt. Sentähden lausun vain sen ajatuksen, että siinä suhteessa pidän lakitekeleen onnistuneena, että siitä on erotettu maatyö kokonaan pois, mutta lausun sen toivomuksen, että asia siinä suhteessa viriää uudelleen ennen pitkää.

Ed. Jalava: Ed. Kaskiselle minä ainoastaan huomauttaisin siitä, ettei hän huolisi olla aivan pahoillaan, vaikka tänne mietintöön on tullut jonkinlaisia määräyksiä, että työntekijöille on varattava viikko lepoa, etupäässä annettavaksi sunnuntaina. Ed. Kaskinen mainitsi sen mahdottomuutena meijeritalouden kannalta. Minä huomautan vain, että jotenkin jokaisessa maassa on laissa säädetty viikkolepo. Toisissa maissa se on määrätty sunnuntailevoksi. Niinpä sellaisessa maassa kuin Sveitsi, joka minun tietääkseni on meijeritalouden kotimaa, on työ kielletty sunnuntaina; vain erityisiä hätätöitä saa tehdä erityisellä luvalla. Kun se siis on voitu sielläkin toteuttaa, ei suinkaan se ole mikään mahdottomuus meilläkään.

Mitä taas tulee ed. Hultinin tilastonumeroihin, mikäli ne koskivat naisten yötyötä, niin minä en anna sellaisille numeroille minkäänlaista arvoa, vaikkapa ed. Hultin toisi niitä koko hevoskuorman tänne ja niitä täällä lukisi. Minä en anna niille arvoa senvuoksi, että olen saanut pätevältä taholta kuulla, että ne tiedot ovat kerätyt siten, että työntekijältä on ensin kysytty, haluaako hän yötyön poistamista, ja jos hän haluaa, niin silloin kyselijä on alkanut kuvata sitä suurta kurjuutta ja onnettomuutta, mikä on seurauksena yötyön kiellosta, että silloin loppuu työ naisilta kokonaan. Kun tällä tavoin on menetelty, en kummastele, jos työntekijättäret silloin antavat sellaisia vastauksia, kuin ovat antaneet.

Ed. Inborr: Utan att inlåta mig i någon detaljgranskning af socialutskottets betänkande öfver nådiga propositionen angående arbetet uti de industriella yrkena, ber jag att få göra några principiella uttalanden i saken. Den ledande principen vid utarbetandet af ifrågavarande lagförslag har utan tvifvel varit en önskan att skydda arbetarene i de industriella yrkena emot alltför långt gående och för yrkesarbetarena skadligt användande af deras arbetsförmåga. En sådan önskan att erhålla förbättringar uti arbetarenas ställning är nog både

berättigadt och önskvärdt, och om lagstiftningen härutinnan håller sig inom tillbörliga gränser, blir den äfven välgörande för arbetarene. Men det synes mig, att man vid lagförslagets affattande gått från denna grundprincip på så sätt, att man utsträckt lagens bestämmelser så långt, att ganska berättigade tvifvelsmål kunna uppstå, huruvida icke den föreslagna lagen i vissa afseenden skall bli arbetarene till skada. Det synes mig, att när man icke endast i lag fastställer, huru lång den normala arbetsdagen skall vara, utan därjämte bestämmer huru mycket öfvertidsarbete en arbetare får göra, man då öfverskrider gränsen och ovillkorligen inkräktar på arbetarenes personliga frihet och självbestämningsrätt. Det synes mig, att sedan den normala arbetstiden blifvit i lag fastslagen, arbetaren bör hafva rätt att bestämma öfver huru mycket öfvertidsarbete han vill göra. En inskränkning af denna arbetaren tillkommande rätt måste lända honom själf till skada och bör därför af arbetaren tillbakavisas.

En annan principiell riktning i lagförslaget, hvars följder också måste lända till skada för dem det gäller, är bestämningen om kvinnors, unga personers och barns användande i arbete. Ett fullföljande af de i lagförslaget ingående stadgandena om dessa personer måste ovillkorligen leda därhän, att många kvinnor, unga personer och barn, som nu genom hederligt arbete förskaffa sig sin utkomst, efter den nya lagens trädande i kraft delvis eller helt och hållet förlora möjligheten att lifnära sig med sitt arbete, utan att lagen på minsta sätt anvisar någon utväg för dem att på annat sätt erhålla möjlighet till självförvärf. Jag kan därför icke underlåta att som min mening framhålla, att det vore en verklig olycka för arbetarene själfva, om lagförslaget oförändradt antages sådant det nu föreligger såväl uti den af utskottet omfattade som i den genom första reservationen tillskärpta formen. Det är därför att hoppas att arbetarene själfva skola, innan det blir för sent, inse hvilken fara som ligger däri, att man medels lag försöker frångtaga dem den personliga friheten och självbestämningsrätten.

Därjämte har man under lagens bestämmelser sökt sammanföra åtskilliga arbeten, som i betänklig grad beröra jordbrukaren och hans intressen, i det att man vid vägbyggnadsarbeten, skogsafverkning och utdriftning af timmer tvingas att följa lagens föreskrifter, hvilka på grund af dessa arbetens och jordbrukets i öfrigt från industrin vidt skilda förhållanden äro nästan omöjliga att i praktiken genomföra. Då jordbruket i många trakter numera till stor del utföres med tillhjälp af barn och unga personer, af det enkla skälet att icke andra stå till buds, så blir det efter den nya lagens trädande i kraft, på grund af den högt satta åldersgränsen för barn, ytterst svårt för jordbrukaren att reda sig, isynnerhet under sommaren. Man kan därför nästan på förhand säga, att lagen, om den oförändrad antages, kommer att för jordbrukaren vara ganska hinderlig och mycket svår att efterlefva. Det är därför att hoppas, att stora utskottet skall söka afhjälpa de största bristerna i lagförslaget och dymedels till någon del söka afvärja de svårigheter, som annars blifva en oundviklig följd af ifrågavarande lagförslags godkännande.

Ed. Koponen: Ed. Jalava on jo huomauttanut siitä, että tästä laista on jätetty useita teollisuusaloja pois, joten ne siis tulevat jäämään edelleenkin kaikenlaista lainsuojaa vaille. Eräs sellainen teollisuusala, joka myöskin on jätetty ainakin aikaisiin nähden, pois tämän lain piiristä, on n. s. metsänhakkaus- sekä veto- ja uittotyö. Voitanee väittää, että tämä työala on erilainen kuin tehdasteollisuus, mutta tällä teollisuusalalla on sillä tavalla, että kun työläisiä liian pitkillä työpäivillä kidutetaan, niistä tulee kivuloisia ja vaipuvat ennenaikaiseen hautaan. Mitä yleensä tulee uittotyöalaan, on sillä tähän asti vielä ollut 13—14 tuntiset työpäivät. Ja erityisesti on vielä otettava huomioon ne olosuhteet, joissa nämä työläiset työskentelevät. Niiden täytyy kevväisin kylmien säiden vallitessa mennä sydänmaille korpiin, joissa ihmisasuntoa ei ole kun useiden kilometrien päässä. Niiden täytyy siellä vielä kylmillä ilmoilla tehdä majat, siellä viettää yönsä. Kun nyt tehdään työpäivät 13—14-tuntisiksi, voi jokainen käsittää, että heidän asemansa ei ole kovinkaan kehuttava. Niiden vielä usein täytyy itsensä tehdä tuli, jonka äärellä he sitte yösydäntä viettävät. Olen ollut joskus mukana tällaisissa työpaikoissa ja muistan hyvin sen olon, minkälaista se oli. Kun lopetettiin iltasella työ kello 9, mentiin tulille eli majoille; oli vielä kylmät pakkaset, syty-

tettiin tuli ja käytiin levolle. Silloin toiselta puolen jäätyi ruumis — tuli ei toiselta puolen lämmittänyt, toiselta puolen se poltti liiaksi. Muutamia tunteja tällaisessa tilassa sitte saa levätä ja jonkun tunnin kuluttua taas uudelleen täytyi lähteä töihin. Jos mikään, niin mielestäni tämä työala olisi täytynyt ottaa lain piiriin, jotta nämä työläiset olisivat tälläkin työalalla saaneet edes säännöllisen työpäivän ja sitte myöskin säännöllisen levon. Olisihan silloin tilaisuus, jos pitempikin matka olisi, päästä kotiin tai taloon yöksi, ettei tarvitsisi metsässä, jokivarsilla viettää yötänsä. Pyydän sentähden suuren valiokunnan huomiota kiinnittää tähän, että se ottaisi nämä työalat myöskin lain piiriin.

Ed. Storbjörk: Då förevarande lagförslag kan gifva anledning till olika tolkning därom, huruvida under lagens bestämmelser skola hänföras också andelsmejerier och ångtröskverk, vågar jag för lagens förtydligande föreslå, att ifrån densamma undantagas industrier och andelslag samt andra arbetsföretag, som härröra af jordbruksdriften. Jag vågar göra detta, emedan jag tror att det icke kan vara meningen att med denna lag försvåra jordbruket och öka dess redan nog så höga driftkostnader.

Ed. Strömberg: Jag har begärt ordet för att blifva i tillfälle att ansluta mig till de uttalanden, som här gjorts utaf landtdagsmännen Inborr och Storbjörk. Jag kan dessutom icke tillräckligt beklaga den ställning, som vårt lands befolkning skall råka i, om en sådan lag som den nu ifrågavarande skulle blifva antagen. Det vore att hämma den fria samhällsutvecklingen och i dess ställe skapa förmynderi, och hvad ännu värre vore, framtvinga lagbrott såväl från arbetsgifvarnes som från arbetarenas sida. Men blir lagen så sträng, att den blir omöjlig att efterlefva, så komme densamma sålunda, enligt mitt förmenande, att i förenämndt afseende medföra en ganska stor olycka.

Ed. Hedberg: Då jag senast berörde förslaget att åt barnafödande kvinnor gifva statsunderstöd, hade jag fattat saken så, som man måste göra det, då man läser reservationen och den till densamma fogade motiveringen. Representanten Pärssinen har emellertid besvarat mitt uttalande samt ställt upp en annan beräkning, rörande huru många barnfödande kvinnor kunde komma i fråga. Hon har ur sin synpunkt tagit saken så, att frågan här skulle gälla, om jag hörde rätt, femtusen kvinnor årligen. Jag måste uppriktigt erkänna, att jag icke rätt förstår, huru man kan komma till denna låga siffra. Vi få väl lof att vid bedömande af hvad reservationen afser, hålla oss till reservationens ordalydelse, ty vi skola komma ihåg, att detta är en lagtext, och där kan icke komma i fråga, hvad man möjligen kunde subjektivt tänka sig, utan att saken här gäller lagens ordalydelse. Om man nu kastar en blick på 1 § och ser, hvilka arbetsområden reservationen afser, finner man där först, att den afser yrkesdrift, i hvilken sysselsättas handels- och kontorsbiträden, vidare värdshus, kaféer och hotell, badstugor och badinrättningar, jordbruk och dess binäringar o. s. v. och sist och slutligen, såsom det säges uti punkt 11, „öfrig yrkesdrift och företag, hvilka äro att anse jämförliga med de förenämnda". Så vidt jag nu häraf kan förstå, måste man taga saken vidare och mer omfattande än representanten Pärssinen gjort det, och läser man sedan § 17, där det talas om understöd åt kvinnor, så kan man icke komma till någon annan öfvertygelse, än att det där afses alla barnafödande kvinnor. Man kunde kanske stryka öfver samhällets öfversta spetsar och kvinnor, som alls icke arbeta, men denna procent blefve i alla fall så liten, att den icke har något synnerligt inflytande på saken. Icke ens uti motiveringen till sin reservation säga reservanterna, om vi frånse början till det stycke, som handlar om 17 §, och hvilken är ägnad att gifva en släng åt de borgerligas mindre arbetsvänlighet, annat än att „för denna tid bör enligt vårt förslag åt barnaföderskan utbetalas lön ur statsmedel, som bör vara lika stor för alla".

Om jag har missförstått och sålunda misstolkat reservanternas afsikt, så måste reservanterna skylla sig själfva, ty en lagtext bör man skrifva så, att den icke kan missförstås.

Ed. Lonkainen: Aina silloin kuin on kysymyksessä työväenluokan edut, vaikkapa kuinkakin oikeutetut, silloin aina huudetaan meille porvariston taholta, että ne ovat kohtuuttomia, jopa ihan mahdottomia toteuttaa, ne vaatimukset, joita työväestö yleensä tekee. Yö-

työn poistaminen tai sen supistaminen, etenkin naisten yötyön, on sellainen kysymys, joka koskee omistavan luokan luokkaetuja. Jos naisten yötyö poistetaan, on siitä luonnollisesti seurauksena, että teollisuusdenharjoittajain täytyy vähän suuremmassa määrässä kuin tähän asti tai nykyisin, ruveta käyttämään miehistä työvoimaa. Mutta miehistä työvoimaahan ei saada niin pilkkahinnalla kuin nykyisin naisten. Silloin on luonnollisesti teollisuuden harjoittajain etujen vastaista, että heidän täytyisi nyt ruveta suuremmassa määrässä käyttämään kalliimpaa työvoimaa työssänsä. Kun nyt tämä tällainen kysymys näin koskee heidän luokkaetujansa, silloin on luonnollista, että tämän kysymyksen varalta on jo ruvettu varustautumaan ennemmin. Ed. Hultin täällä jo kertoi, miten se komitea on valittu, joka on työskennellyt kokoellen tilastoa, että tuolla tilastolla kerran saataisiin työväestön vaatimukset tässä kohden kumotuiksi. Minä en epäile tämän tilaston todenperäisyyttä mitä tulee työnantajiin — siinä tuntuvat työnantajat olevan kielteisellä kannalla — mutta minä epäilen tuota tilastoa työläisiin nähden. Mitä ed. Hultin esitti työläisten mielipiteistä, on se jokseenkin keinotekoista. Minulla on tässä edessäni eräs kirje, joka on useiden työläisten todistama ja allekirjoittama, lähetetty Hämeenkosken tehtaalta, jossa tuollaisen tilaston keräys pantiin toimeen viime elokuulla. Tämä keräys pantiin toimeen sillä tavoin, että jokainen työntekijä yksityisesti pyydettiin tehtaan konttooriin. Siellä häneltä kysyttiin, tahtooko hän yötyötä poistettavaksi, ja samalla peloiteltiin, että mahdollisesti teollisuudenharjoittajat sulkeavat tehtaansa ja silloin te jäätte kokonaan kurjuuteen, kokonaan onnettomiksi, menetätte työpaikkanne. Tässä tutkinnossa, silloin kuin tuota kyselyä toimitettiin, oli läsnä tehtaan isännöitsijä parooni Robert Rehbinder ja paperisalin mestari Ax. On luonnollista, että kun työläisiä tutkitaan silloin, kun työnantaja juuri on paikalla, eivät he silloin uskalla sanoa todellista mielipidettään tässä asiassa, vaan heidän täytyy vastoin vakaumustaan sanoa sellaista, minkä tietävät olevan isännälle, teollisuuden harjoittajalle mieliksi. Ja silloin on luonnollista, että tilastot tällä tavoin koottuina ovat keinotekoisia, ne eivät kuvasta sitä mielipidettä, joka todellisesti työtä tekevällä kansalla on. Suomen eduskunta ei nyt toki kumminkaan tässä kysymyksessä ruvenne olemaan omistavan luokan luokkaetuja puolustavalla kannalla. Minun mielestäni lakia säätävä valta on siveellisesti velvollinen turvaamaan sorretun luokan oikeuksia ja siihen on Suomen kansan eduskunnalla hyvä tilaisuus juuri tässä kysymyksessä. Suurelle valiokunnalle, johon tämä asia joutuu, suosittelen sen tähden ensimäistä vastalausetta, että se loisi siihen huomionsa, sillä ensimäisessä vastalauseessa juuri kansan mielipiteet, työläisjoukkojen mielipiteet, selvemmin kuvastuvat kuin valiokunnan mietinnössä tai missään muissa vastalauseissa.

Ed. Lundström: Här har i kväll mycket talats om betänkandet, och anmärkningar hafva gjorts emot detsamma ifrån vårt håll. Likaså hafva många talat emot den första reservationen, undertecknad af socialdemokraterna i utskottet. Däremot har man knappast nämnt något om de andra fem reservationerna, som åtfölja betänkandet. Utskottets förslag till lag är skralt, betraktadt från arbetarhåll, men än sämre blefve en lag affattad enligt 2, 3, 4, 5 och 6 reservationen. Det torde därför kanhända vara af nöden att kasta en blick i dessa reservationer och se hvad de innehålla. Reservationen n:o 2, undertecknad af Onni Hallstén, Juho Rannikko och Liisi Kivioja, utesluter punkterna 3 och 4 uti betänkandets första paragraf. Dessa innehålla: punkt 3: värdshus, hotell- och kaférörelse, samt punkt 4: kyrko- och fabriksbyggnadsarbeten jämte annat byggnadsföretag; så ock byggnadsarbeten afseende allmänna kommunikationsanstalter, såsom väg, bro, järnväg, spårväg, luftbana, kanal och hamn. Jag vill icke här beröra punkt 3, värdshus-, hotell och kaférörelse, det är enbart vi socialdemokrater, som stå bakom denna punkt, men de arbeten, som talas om i punkt 4, d. v. s. kyrko- och fabriksbyggnadsarbeten jämte annat byggnadsföretag afseende allmänna kommunikationsanstalter, äro helt säkert arbeten, som måste observeras i ett lagförslag sådant som detta, om det på något sätt skall blifva effektivt. Vidare yrka reservanterna på utstrykande af mom. 2 uti 1 §, som stadgar, att, där entreprenör antages af arbetsgifvare, så skall denna lag utsträckas äfven till entreprenörens maka och omyndiga barn. Det är mycket vanligt, att till exempel på byggnadsområdet en enskild antager entreprenad. Då anse

reservanterna, att hans barn och hustru kunna användas t. o. m. dygnet rundt.

Jag märker att jag gjorde mig skyldig till ett misstag, då jag berörde yrkandet i hr Hallsténs reservation beträffande 3 och 4 punkterna af 1 mom. i § 1. 3 punkten gäller byggnadsarbete afseende allmänna kommunikationsanstalter, och 4 punkten rödjnings- och rensningsarbeten. Jag blandade nämligen emellan betänkandet och vår reservation.

Betänkandet åtföljes sedan af en tredje reservation, undertecknad af hr Erkko. Det mest anmärkningsvärda i denna reservation är, att reservanten anser en inskränkning uti den af regeringen föreslagna högsta veckoarbetstiden 60 timmar onödig. Här har redan påpekats, att allmänt i vår industri en kortare arbetstid än 60 timmar är för handen. Hr Erkko har icke härvidlag velat följa med utvecklingen, utan tvärtom stannat ett stycke efter densamma.

I den fjärde reservationen, undertecknad af hr Björkstén, omnämner reservanten i 1 § hufvudsakligen detsamma, som hr Erkko upptagit i sin 1 §, men härtill kommer ännu något ganska anmärkningsvärdt, och detta gäller utsträckning af lagen, såvidt det gäller arbetarnes fästande i det företag lagen omfattar. Propositionen innehåller ett stadgande om att denna förordning icke skulle tillämpas, såvida icke i företaget äro sysselsatta minst fem arbetare året rundt. Inom utskottet framhölls att om någonstädes så exploateras arbetskraften i de små handtverkerierna. Statistik fanns till hands enkannerligen från nålindustrin, hvilken visade att de längsta arbetstiderna förekomma just i denna industri. Vidare påpekades uti utskottet, med erfarenhet hämtad från andra hemindustrier och mindre handtverksrörelser, att så godt som obegränsad arbetstid i dessa voro för handen, och att de hygieniska förhållandena vore de mest eländiga särskildt vid sådana arbeten, där mindre än fem arbetare voro sysselsatta. Visserligen påpekades af dem, som yrkade på kvarstående utaf propositionens bestämmelse, att man skulle försvåra de mindre handtverkeriernas bestånd. Men det är att märka, att om de eländiga förhållanden, som nu äro rådande i de mindre handtverkerierna, skulle få fortfara, så måste detta ske på de arbetares bekostnad, hvilka äro sysselsatta i dessa handtverkerier. Men icke är det väl en riktig princip vid lagstiftning att några rättigheter icke få inskränkas på grund af att de därigenom skulle få mindre tillfälle att exploatera redan i tillräckligt hög grad exploaterade arbetskrafter. Men som sagdt landtdagsman Björkstén anser oskälig utsugning i den mindre industrin allt fortfarande böra förefinnas.

Hr Björkstén har därjämte utstrukit 9 § i betänkandet, hvilken berör nattarbetet, anseende några inskränkningar härvidlag icke vara af nöden. Visserligen uttalar sig hr Björkstén i sin motivering något platoniskt här och där om att nödvändigheten af dylika stadganden möjligen kan vara för handen, men att saken tillsvidare är oklar och att dylika bestämningar vore ett språng ut i det obekanta o. s. v. Med dylika i hög grad sväfvande uttryck stöder hr Björkstén sin motivering och anser den vara nog att förorda bibehållandet af ett obegränsadt nattarbete. Dessutom anser hr Björkstén att icke någon nämnvärd öfvertidsbetalning behöfver ifrågakomma vid öfvertidsarbete.

Utskottet har föreslagit 50 % :s ersättning om ett arbete försiggår under veckans 6 öfriga dagar, 100 %, om det försiggår under söndag. Detta stadgande anser hr Björkstén vara onödigt, och hr Björkstén anser sig kunna åtnöjas med att för öfvertids- och nödarbeten erlägges förhöjd aflöning. Den förhöjda aflöningen kan då utgå till exempel med blott och bart 1 %. Hr Inborr anmärkte att man velat inskränka arbetarnes fria bestämmanderätt i fråga om val af öfvertidsarbete. Men skulle vi nu tillåta obegränsadt öfvertidsarbete och sedan på detta öfvertidsarbete tillämpa hr Björksténs förslag om öfvertidsersättning, så skulle däraf följa, att lagens bestämningar om längsta möjliga veckoarbetstid icke skulle hafva någon effektiv betydelse. Öfvertidsarbete skulle då komma till användning i samma utsträckning som annat veckoarbete, då icke någon nämnvärd öfvertidsförhöjning skulle ifrågakomma. Utskottet ansåg denna öfvertidsförhöjning vara ett korrektiv för alltför starkt användande af öfvertidsarbete.

I den femte reservationen, undertecknad af fröken Vera Hjelt, stryker reservanten bland annat helt och hållet betänkandets paragraf om söndagsarbetet och söndagshvilan, anseende frågan härom icke ännu vara klart utredd och

väntande på senatens förslag i saken. Om ett industriellt arbete här i vårt land hade förrättats endast par tre år, så kunde man säga, att vi härvidlag icke hafva någon erfarenhet att bygga på, men då industrier utöfvats här redan i flere mansåldrar, och från arbetarehåll nog tillräckligt bindande motivering för söndagshvilan framställts, måste jag betrakta fröken Hjelts motivering såsom endast varande ett svepskäl, med hvilket hon önskar uppskjuta afgörandet af bestämningarna om söndagshvilan, i fjärran.

Vidare åtföljes betänkandet af en sjätte reservation, hvilken står på högra sidan om betänkandet. Jag vill icke närmare beröra denna reservation, utom såvidt det gäller reservanternas uttalande i fråga om 17 §, hvilket uttalande är mer än löjligt. Här har i kväll redan resonnerats mycket om ersättning för hafvandeskap, och en så pass konservativ man som hr Hedberg har i princip uttalat sig för ersättning härutinnan. Reservanten Nyström ställer sig härvidlag på en annan ståndpunkt. Han anser att det blefve svårt för arbetsgifvaren att afgöra, när i hans arbete anställd kvinna befinner sig i så utveckladt hafvandeskap, att arbetet med hänsyn till detta tillstånd vore skadligt; och då dessutom de särskilda föreskrifter, hvilkas utfärdande ankomme å kejserliga senaten, icke torde kunna genom specialbestämningar nöjaktigt ordna dessa förhållanden, anser han att 2 mom. i paragrafen borde uteslutas. Man måste draga den konsekvensen af reservantens motivering, att en kvinna, i huru långt framskridet hafvandeskap som helst, fritt kan användas till arbete, ända tills det inträffar en sådan händelse, hvarpå här i dag gafs ett exempel af representanten Pärssinen.

Utaf allt hvad jag här framhållit beträffande reservationerna, som äro undertecknade af hälften af utskottets medlemmar och som alla gå till höger om utskottets förslag, se vi att lagen helt säkert icke kommer att stanna vid betänkandet, utan att densamma i stora utskottet och kanske sedan också i landtdagen ännu kommer att omformuleras i konservativ riktning. Genom en blick i dessa reservationer få vi klart för oss hvad utskottets borgerliga medlemmar tänka i fråga om en arbetarskyddslag.

Ännu några ord till hrr Inborr och Strömberg, hvilka talade så vackert om friheten. Det är nog en gammal och utsliten fras, denna om frihet för arbetarena i de industriella arbetena. Herrarna borde arbeta ett par år i något industriellt arbete, där icke några skyddsbestämningar förefinnas, och sedan komma och tala om frihet. Nödvändigheten fordrar inskränkningar uti friheten. Det är till förmån för en bättre frihet, som arbetaren uppoffrar en del utaf sin frihet att fritt köpslå om sin arbetskraft med arbetsgifvaren. Jag vädjar till stora utskottet, att detsamma måtte fästa uppmärksamheten vid de förslag, som i första reservationen gjorts.

Ed. Hjelt: Jag är beredd på att vara ogärna sedd här, då jag ju är i tillfälle att framföra min mening i stora utskottet. Men då en opinion kan utbreda sig, synes det mig att denna kanske kunde draga nytta af några synpunkter, hvilka icke alls framhållits, och därför vågar jag för en kort stund taga kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Det gäller främst sambandet mellan representanten Erkkos reservation om nattarbetsförbud för kvinnan och § 1 i nådiga propositionen, om att icke utsträcka lagens giltighet till verkstäder med mindre än 5 arbetare. Ur betänkandet framgår i korthet det motiv, som dikterat utskottets beslut att utesluta denna bestämmelse, som efter utländskt mönster, åtminstone då det gäller de fasta arbetsställena, förgäfves skall med framgång kunna tillämpas i våra industriella förhållanden, om man icke vill, att förordningen skall hos oss bli en lag enbart för den s. k. storindustrin.

Det har icke heller medfört lyckliga följder för de stora industrisamhällena i utlandet, där fabriker med 6, med 10 och 20 arbetare blifvit ställda utanför skyddslagen. Må det tillåtas mig att med några ord beröra de ödesdigra verkningarna af en sådan lagens begränsning i utlandet. Hemarbete, hemfabriker, faktorier hafva blifvit till ett arbetsgissel i dessa länder. Och nattarbetsförbudet för kvinnan har blifvit till en död bokstaf, som man skryter af i sina lagtexter och på de internationella kongresserna, men som jag personligen förvissat mig om, att icke äger sin tillämpning annat än i de stora fabrikerna. De stora industriländerna hafva icke kunnat undvara kvinnans nattarbete. Detta har endast blifvit öfverflyttadt från de stora, i hygieniskt afseende väl

ställda och bättre aflönade arbetsförhållandena till små-fabrikerna och hem-verkstäderna, hvilka icke falla under lagen. Storindustrin är där till väsentlig del byggd just på systemet, att de små fabrikerna och hemverkstäderna tillgodogöra sig det nattarbete man i det nutida Europa ej synes kunna undvara, annat än i de skenbart skyddande lagparagraferna. Det är alls icke ovanligt t. ex. att i Tyskland och Schweiz påträffa fabriker, hvilka sysselsätta från 100 till 150 arbeterskor inom fabrikslokalen, men lämnar ut arbete åt mer än 500 arbeterskor till hemmen eller till de s. k. faktorierna, d. v. s. mindre underlydande fabriksafdelningar, hvilka ofta ställa sig utom lagen just genom att icke engagera flera än 10 arbeterskor. Sådana hemarbeterskor kunna hafva ända till 14 och någon gång ända till 18 timmars arbetsdag med samma aflöning som deras lyckligare medsystrar inom fabriken få för 10 timmars arbete i goda fabriksförhållanden. Så styra och ställa våra rikt utrustade konkurrenter för sig. Täfla sedan med dem, den som kan utan att taga hänsyn till de existerande förhållandena.

Än så länge lida vi icke hos oss under hemarbetsgisslet till mycket stor del just därför, att kvinnan hos oss icke tvungits under någon särförbudslag. Hon har haft rätt och tillfälle till att söka arbetsförtjänst på alla möjliga arbetsområden, att sprida sig så att säga öfver ett vidt utsträckt arbetsfält. Men i den mån hennes rätt att arbeta begränsas till vissa klockslag, i den mån får hon färre tillfällen till arbetsförtjänst på många arbetsområden. Hon måste följaktligen tränga in sig på färre arbetsbanor och henne stå icke många andra utvägar åter, än att slå sig på sömnadsarbete och stickeri, med andra ord att anhopa öfverbefolkning i vår beklädnadsindustri, emedan symaskinen och stickmaskinen äro de lättast åtkomliga hemarbetsmaskinerna.

Det är en äganderätt man beröfvar kvinnan, om man kringskär enbart hennes arbetstid, om man inskränker hennes utsikter till förvärf. Det är äganderätten till hennes förvärfsförmåga, hvarigenom hon förtjänar sitt uppehälle, som man till större eller mindre del beröfvar henne genom nattarbetsförbudet, och denna äganderätt får icke beröfvas henne utan ersättning. Förbjuder man kvinnan nattarbete, kväll- och morgonarbete, så må man också lämna henne godtgörelse för den tid förbudet gäller, i likhet med hvad man ansett rätt och billigt, då det varit fråga om att förbjuda i moderskap stadd kvinna yrkesarbete. Det har ju icke heller därvid varit meningen att penningevederlaget skulle gifvas för att hon är moder, utan det har många gånger framhållits, att hon skall få detta vederlag för att möjliggöra för sig existensen under den tid förbudet räcker.

Man anför att kvinnan i flere länder ålagts nattarbetsförbud, men jag vågar påstå, att hon där icke lämnats utan ersättning, ehuru denna ersättning gifvits henne i en bitter form, d. v. s. den förvärfvade godtgörelsen för ett dåligt aflönadt, drygt hemarbete. Men i dessa af naturen och en åldrig kultur nedärfda rikedomsförhållanden, har hennes land i rikligt mått att gifva åt henne ett, om ock sämre, så dock arbete i stället för hvad lagen beröfvat henne. De hafva där sin trädgårdsskötsel, sina vinfält, sina många skördar om året, vid hvilka kvinnor kunna sysselsättas och sin oerhördt stora världskonfektion af en mängd artiklar på olika industriområden. Ensamt världsbeklädnadskonfektionen sysselsätter i Tyskland minst lika många kvinnor som hela vår industri tillsammantaget. Men hvad hafva vi att gifva kvinnan hos oss i stället för de förvärfsutsikter, man kanske nu är i beråd att beröfva henne?

Man talar om att kvinnan skall bevaras för samhället. Bevarar man henne, skyddar man henne, om man försätter henne i sämre förhållande än hon nu innehar? Beskyddar man henne, om man utsätter henne för att af brist på förvärf bli utsatt för dålig näring, bristfällig föda och på allt sätt tillskapade trista lefnadsförhållanden? Jag vågar hoppas, att landtdagen icke skall vilja tillskynda så mycket onödigt lidande!

För att ur den karga jordmånen och ur vår af naturförhållanden beroende, mycket på säsongarbete ställda ringa industri, våra sällsamt invecklade och af så många omständigheter beroende samhälls- och affärsförhållanden, för att ur dem kunna vinna något, tror jag att det är af nöden, att man som kvinna hjälpas åt i arbetet icke minst för upprätthållandet af vår industri, af hvilken landets hela ekonomi dock är beroende.

Må det tillåtas mig att läsa upp ett ärligt

men förtäckt ord. Det är hr Branting i svenska Riksdagen, som talar:

„För oss är det centrala i denna fråga, att den är en del af den stora frågan om de strider, som måste utkämpas mellan de olika klasserna. Vi se det hela ur underklass-synpunkt, där den arbetande kvinnans intressen icke äro vidt skilda från den arbetande mannens." Professor Trygger, äfven i Sveriges Riksdag, förklarar, att han åtminstone icke vill vara med om en dylik orättvis lagstiftning, emedan Brantings anförande med andra ord betyder: „Vi se bort från huru denna lag verkar för kvinnan och undersöka blott, om mannens kraf på kortare arbetstid genom minskad konkurrens af en dylik lagstiftning befrämjas."

Arbeterskorna såväl i Sverige och Norge, som äfven hos oss, hafva mångenstädes, liksom också den s. k. borgarkvinnan, protesterat emot att bli behandlade endast som ett samhällsredskap i strid mot alla sina personliga lifsintressen. Det har också påpekats, att hon dåligt kommer att kunna fylla sin samhällsuppgift som moder och uppfostrarinna af sina barn, om hon af brist på förvärf skall nödgas lifnära sig endast med det hon kan framtvinga ur tillfälliga och illa aflönade arbetsförhållanden i de mest ohygieniska hemfabriksförhållanden.

Det är icke för en kvinnofråga jag dragit i härnad vid frågan om inskränkningar i kvinnans arbetsfrihet — jag vill betona det — utan för att hos oss söka förebygga ett nytt samhällsondt. Det är endast mitt förnuft, min praktiska erfarenhet på kvinnoarbetets område, min känsla för allmän rättvisa och hänsyn, som tala, intet annat. Vore förhållandet omvändt och vi skulle stå inför en lagstiftning som förbjuder arbetaren, den manliga arbetaren, att arbeta efter kl. 9 på aftonen, så skulle man finna mig här med samma ifver och hänförelse kämpa för deras rätt, att utan särlagar få begagna självpröfningens och självbestämmelsens prerogativ i frågan om att med ärligt arbete få försörja sig och de sina.

Ed. Hultin: Vasemmiston taholta on epäilty niiden numeroiden todenperäisyyttä, joita täällä olen esittänyt ja joita työntekijättäret itse ovat antaneet. Minä en mahda sille mitään, että näitä numeroita ei uskota, mutta voin vakuuttaa, että vastaukset on merkitty kysymyskaavoihin aivan siten kuin ne on annettu. Tiedustelussa käytettyjen apulaisteni rehellisyyttä ja vilpittömyyttä en salli tässä epäiltävän. He eivät ole käyttäneet minkäänlaista painostusta vastausten antamiseen, mutta se on kyllä totta, että he kyselykaavakkeen mukaisesti ovat kyselleet, millä ansiotyöllä työntekijät aikovat elättää itsensä, jos yötyön kieltämisen johdosta menettävät nykyisen ansion. Heille ei koskaan ole mainittu, mitä mahdollisesti työnantajat siinä paikassa työajasta päättävät, koska sitä seikkaa vasta jälestäpäin työnantajalta on tiedusteltu. En käsitä, että tässä olisi pitänyt salata sitä seikkaa, että semmoinenkin mahdollisuus on olemassa, että työntekijättäret työnsä menettävät.

Mitä sitten tulee siihen ilmiantoon, joka täällä tuotiin esiin Hämekosken tehtaalla toimitetusta tiedustelusta, niin minä olen tilaisuudessa vakuuttamaan, että isännöitsijä Rehbinder ei jalallaan astunut siihen huoneeseen, jossa tiedustelu tapahtui. Tämän voin vakuuttaa, koska se henkilö, joka tiedustelun toimitti, on täällä läsnä. Muuten mainittakoon, että työntekijät ovat usein kiittäneet, että heidän mielipidettään on henkilökohtaisesti kysytty.

Ed. Lohi: Minä luovun.

Ed. Sohlberg: Jag anhåller att till alla delar få förena mig om den af representanten Hjelt inlämnade femte reservationen. Härmed borde jag kanske sluta. Men jag kan icke underlåta att, på samma gång jag har ordet, uttrycka min förvåning öfver att det parti, som yrkar på, att den politiska rösträtten skall börja vid 21 års ålder, och som vill öppna enkammaren för dem, som uppnått denna ålder, nu vill kvarhålla i barnkammaren gossar och flickor till fyllda 17 års ålder och kringgärda dessa sina skötebarn med en mängd skyddsparagrafer. Allt detta, såsom ock första reservationen i allmänhet, har väckt hos mig tanken, att förslagsställarena önska se lagen falla på sin egen orimlighet.

Ed. Inborr: Jag begärde ordet därför, att landtdagsman Lundström vid slutet af sitt andragande uttalade en förmodan, att en längre tids praktik vid ett industriellt verk skulle leda mig till andra åsikter angående arbetarnes fordringar. Jag vill därför för hr Lund-

ström meddela, att jag själf en längre tid varit arbetare i en industriell inrättning, där arbetstiden varit obegränsad för öfvertidsarbete, och är det med stöd af då gjorda erfarenheter jag nu påstår, att en begränsning af öfvertidsarbetet kan blifva skadlig för arbetarena och utgör ett ingrepp i arbetarenas frihet. Friheten är lätt förlorad men svår att återtaga. Därför anser jag skäl vara att icke tanklöst bortgifva den. En arbetare bör icke kunna tvingas att göra öfvertidsarbete, men bör hafva rätt och frihet att göra det så mycket han behagar.

Ed. Aronen: Suurimpia puutteellisuuksia tässä esillä olevassa lakiehdotuksessa on muun muassa se, että maanviljelystyöväestö on jätetty tämän asetuksen n. k. suojelusmääräysten ulkopuolelle. Joka tuntee maalaisoloja sekä maalaistyöväestön asemaa yleensä, se ei voi muuta kuin vaatia mitä jyrkimmin, että myös niihin ulotetaan tämän lain määräykset, etupäässä sentakia, että voitaisiin estää se, sanoisinko, häikäilemätön alaikäisten lasten työn riistäminen, joka nykyään näyttää saavan yhä suurempaa jalansijaa, ainakin niissä seuduissa, mistä minä olen. Siellä maanomistajat, etupäässä suurtilalliset, ovat ottaneet käytäntöön sellaisen tavan, ettei oteta enään palvelukseen muonarengeiksi ja muiksi työntekijöiksi muita kuin 9, tai 10 vuoden ikäisiä, vieläpä nuoremmassakin ijässä olevia lapsia, ja näitä lapsia sitten suurtilalliset pakottavat tekemään työtä usein paljon enemmän kuin nämä kunnollisesti jaksaisivatkaan. On monta kertaa säälittävää katsella tuollaisten pienokaisten esimerkiksi ajavan hevosta talvipakkasessa aamusta varhain iltamyöhään. He joutuvat tekemään miltei saman työn kuin tekevät vanhemmat täysi-ikäisetkin henkilöt. Mutta näille lapsille maksetaan palkkaa vain 50, 60 penniä päivässä. On luonnollista, että työnantajalle, suurtilalliselle, on paljon edullisempaa pitää näitä työssä kuin täysi-ikäisiä miehiä, jotka vaativat isompaa palkkaa ja ovat paremmin selvillä asemastaan. On ymmärrettävä, ettei tällaisista pienokaisista, jotka jo pienestä pitäen joutuvat tekemään työtä yli voimain, voi koskaan varttua kunnollisia työntekijöitä. En tahdo pitemmältä perustella tätä, kun uskon että jokainen, ken tuntee maalaisväestön asemaa, käsittää, että tämä on epäkohta, joka olisi mitä suurimman korjauksen tarpeessa, ja ulottamalla tämä laki maalaisväestöön voitaisiin heidän asemaansa suuressa määrin parantaa. Mitä taas tulee ed. Hultinin väitteeseen naisten yötyön poistamisen tarpeettomuudesta, niin ei ed. Hultinin uudistetutkaan vakuutukset ole saaneet minua uskomaan hänen tilastollisia numeroitaan, sillä minulla on tietoa naisten yötyön haitallisista seurauksista. Olen nimittäin työskennellyt 17 vuoden ajan sahalaitoksessa, missä oli myös naisia työssä. Eikä siinä tehtaassa ollut yhtään naista, joka olisi ollut työssä edes 10 vuotta sillä sahalaitoksella. Näin monasti, mitenkä nuoret, elinvoimaiset naiset, jotka maaseudulta tulivat sahalaitokseen työhön, muutaman vuoden siellä työskenneltyään olivat kuihtuneet, voisipa melkein sanoa surkastuneet. Olin myös usein tilaisuudessa kuulemaan, mitenkä he väittivät, että kyllä tätä työtä juuri jaksaisi tehdä, jos sitä saisi tehdä päivin, mutta yötyö rasittaa liian paljon. Ja onhan luonnollista, että sen täytyy rasittaa naista paljo enemmän kuin se rasittaa miestä. Jokainen, kellä on kokemusta tästä ja joka tuntee niitä olosuhteita, myöntää, ettei yötyö ole vallan terveellistä miehillekään. Mutta oikeiston taholta vastustetaan tätä lakiehdotusta, niin vähän kuin se uudistuksia tarjookin. Ajattelin, että sitä vastustettaisiin tietämättömyydestä, mutta nyt kun olen kuullut, miten täällä on selvitetty moneen kertaan tätä asiaa heidän taholtaan, täytyy väkisinkin käsittää, että siinä on jotakin muuta takana, että siinä on takana sitä, että oikeistolaisten taholta pelätään, että jos työväestön olosuhteet paranevat, he voivat silloin saada tilaisuutta kehittää itseään, he voivat tulla paljon vaarallisemmiksi omistavan luokan pyyteille kuin he ovat nykyaikana.

Muuten en voi olla lopuksi huomauttamatta (vaikka sanotaankin, että on turhaa vedota porvariston tunteisiin), että nykyaikana, jolloin ehkä joudutaan kovainkin koettelemusten alaiseksi, voidaan ehkä panna koetteelle, kuinka kestäviä kansan pohjakerrokset ovat ulkoapäin tulevaa sortoa vastaan. Yksi parhaita keinoja saada kansa vastustuskykyiseksi on saada sen taloudellinen ja henkinen asema paranemaan. Tällaisten, vaikka pientenkin suojelusmääräysten avulla voidaan kansan pohjakerrosten asemaa suureksi osaksi parantaa.

Toivoisin, että suuri valiokunta laatisi tämän ehdotuksen ensimäisen vastalauseen mukaisek-

si, silloin se vastaa niitä toivomuksia, mitä työväestöllä tähän nähden on. Ja minä oletan, että kun tämä kerran on työväen suojeluslainsäädäntöä, niin ei pitäisi olla porvarillisilla työnantajilla mitään sitä vastaan, että työväki saisi lain sellaiseksi kun se välttämättömästi tarvitsisi sen saada, jos siitä todellista hyötyä toivotaan.

Ed. Kellosalmi: En aijo tässä lausunnossani koskea muuta kuin kahteen kohtaan. Valiokunnan enemmistö tämän mietinnön perustelujen 4 sivulla olevassa kappaleessa, joka alkaa: „Samalla kuin uusien työväensuojelusmääräysten tarpeellisuus" j. n. e. on liittänyt siihen lauseen: „työväensuojeluslaki, joka työntekijäin parasta tarkottaessaan lopettaisi teollisuuden kannattavaisuuden, olisi turmiollinen sekä työntekijälle että työnantajalle." Yleensä meidän porvaristomme taholta mietintöihin perusteluita laadittaessa, mikäli minä valiokunnissa olen tullut tuntemaan, haetaan perusteluille faktoja, tosiasioita, joiden pohjalla lauselmat niihin rakennetaan. Minä tahtoisin siltä valiokunnan osalta, joka seisoo näiden lauseiden takana, todellakin kuulla, mitkä ovat ne painavat syyt, jotka heidän ovat saaneet asettamaan mietintöön tämän lauselman. Sillä ei ainakaan se työväensuojeluslakiehdotus, joka nyt on tässä käsittelyn alaisena, ei vielä mietintöön liitetyn ensimäisen vastalauseenkaan mukaan järjestettynä ole sellainen, että sen perusteluihin voitaisiin tuollaista vastasyytä vetää. Ei sittenkään, vaikka työväensuojeluslaki saataisiin meillä sellaiseksi miksi sitä ensimäisen vastalauseen mukaan vaaditaan, se tule meidän teollisuudellemme vaikuttamaan haitallisesti, saati sitte asettamaan sille voittamattomia esteitä eteen.

Ne teollisuudenhaarat, jotka meillä nykyisin pääasiallisesti teollisuuden muodostavat, perustuvat kokonaan toisille perusteille. Suurimmalta osalta kai näiden epävarmuus monastikin on siinä, että ne rakennetaan epäterveille liikeperiaatteille ja sellaisina helposti menevät nurin. Meillä on nykyisin joka päivä niinkin huonon työväensuojeluslain vallitessa kuin mikä nykyisin on voimassa, todistuksia siitä, että mitä parhaimmat tuotantoalat tässä maassa mahdollisimman suurelle voitonhimolle perustettuina ovat menneet nurin ja tulevat yhä edelleenkin menemään. Ja ne syyt ne kai pääasiallisesti vastaisuudessakin tulevat vaikuttamaan eikä suinkaan tehokkaampi työväensuojeluslainsäädäntö.

Sitten toinen tärkeä kohta, johonka myös tahdon painostaa erityisesti huomiota, on juuri yötyönpoistamiskysymys. En tahdo ollenkaan vähentää arvoa ed. Pärssisen erittäin tosiasioille perustuvilta laajoilta todisteilta naisten yötyön erikoisesta kiellosta. Mutta mihin joudutaan silloin, jos me erotetaan se yleensä yötyökiellosta, joitten pohjalla ed. Hultin näkyi erityisen uutterasti liikkuvan ja sen pohjalle rakentelevan kaikenlaisia kyselyjä naisten yötyön poistamiseen nähden. Asiain tila on se, että jos teollisuustyön alalla tullaan yötyötä sallimaan muuten paitsi että naisilta se poistetaan, niin on selvää, että naisia tullaan silloin häätämään pois teollisuuden palveluksesta ja tekemään työttömäksi. Mutta ei pitäisi olla näin lyhytnäköisiä, varsinkaan silloin, kun valtion kustannuksella lähdetään laittelemaan kyselykaavakkeita, että ne rakennetaan yksinomaan naisten yötyön poistamista silmällä pitäen. Rakennettakoon ne siihen muotoon, että yötyö poistetaan sukupuoleen katsomatta ja siten jätetään tilaisuus kaikille sallitun työajan sisällä suorittaa niitä töitä, joissa he nykyisin työskentelevät. Silloin ei voi tulla kysymykseen erikoisesti suuri työttömyys nykyisen naisten teollisuustyön alalla. Tällä yksinkertaisesti olisi vältetty ed. Hultinin esittämät haitat ja valtion varat olisivat siinäkin tapauksessa tulleet paremmin käytetyiksi. Minusta olisi ed. Hultinin varsinkin ollut syytä panna huomiota tälle puolelle asiasta enemmän kuin mitä hän on siinä suhteessa tehnyt erikoisena naisasianajajana tahi varsinkin sen naisasiain liiton ajajana, jonka toimesta hän tällaiseen toimenpiteeseen on ryhtynyt. Ed. Hjelt vetosi erään Ruotsin sosialidemokraatin Brantingin lausuntoon, että olisi pyrittävä miesten ja naisten yhdenvertaisuuteen työsuhteissa, ja että hänellä olisi sama pyrkimys. Siinä nyt ollaan yhtä mieltä. Mutta keinot näkyvät olevan erilaiset. Voin vakuuttaa, että vastakaan eivät ruumiillisen työn alalla naisasianajajat koskaan tule pääsemään pyrkimäänsä päämäärään sitä tietä. Kyllä meidän on erikoisesta naisharrastuksesta tällaisten kysymysten yhteydessä luovuttava ja käsiteltävä kysymystä aina ja kaikkialla sukupuoleen katsomatta. Ne erityiset haitat yötyöstä naisille,

mitä ed. Pärssinen on tuonut esiin, pitäisi olla ainoastaan kannustajina siihen, että yleinen mielipide kääntyisi enemmän yleisen yötyön poistamisen puolelle.

Täällä ei ole sanottavammasti tuotu perusteluja miesten yötyönkiellon välttämättömyydestä. Mutta ensimäisen vastalauseen perusteluissa viitataan niihinkin, joskaan ei laajasti ja numeroilla, mutta kuitenkin sellaisiin tosiasioihin vetoamalla, että ne, vakuutan omasta kokemuksestani, ehdottomasti pitävät paikkansa silloinkin, kun ehkä jotenkuten kokoonpannut tilastonumerot ja prosenttilaskelmat horjuvat. Sillä miespuolisiin työläisiin vaikuttaa yötyö haitallisesti, joskaan ei yhtä lyhyessä ajassa niin ratkaisevasti kuin naisiin. Leipuriammatista ja kirjapainoammatista on löydettävissä todellakin hyvin suuri prosentti sellaisia työläisiä, joita ei todellakaan useissa tapauksissa tunne muusta ihmisiksi kuin että he kävelevät kahdella jalla. Ne ovat niin lyöttäytyneet ulkopuolelle kaikkea yhteiskunnallista elämää, että ne eivät todellakaan tunne muuta kuin asuntonsa ja työpaikkansa sekä sillä välillä kapakan.

Ed. Björkstén vetoaa erityisesti siihen, että jos meillä yötyönkielto tulisi, niin sanomalehtialalla jouduttaisiin niin ikävään asemaan, että sanomalehdet lakkaisivat aamulla ilmestymästä. Uskallan vakuuttaa ed. Björksténille tähän seikkaan nähden, että, jos kävisikin nyt niin ikävästi, että yleensä yötyönrajoitus niissä puitteissa, joissa se ensimäisessä vastalauseessa esitetään, ei saavuttaisi eduskunnan enemmistön kannatusta, niin ei silti ole kaukana se aika, jolloin meidän porvaristomme saa pakostakin luopua tästä herkustansa, aamulehdistä. Tämä kysymys on siksi kauan, siksi voimakkaasti ja niin suurella päättäväisyydellä ollut meilläkin kirjaltajiston ensimäisiä ammatillisen liiton alalla olevia rajoitusvaatimuksia, että se ennemmin tai myöhemmin, tavalla tai toisella saavutetaan työnantajien ja työntekijäin kesken sovittavien työvälipuheitten kautta niin ratkaisevaan päätökseen, että se menee ainakin sillä alalla edelle lainsäädännön. En siis näe teollisuudelle olevan mitään suurempia vaaroja siitä, että ensimäisessä vastalauseessa olevan 9 §:n mukaan säädettäisiin meillä teollisuustöissä työntekojärjestely, sillä se mielestäni jättää suurimmalle osalle nykyistä teollisuuttamme entistä paremman tilaisuuden kilpailla maailman markkinapaikkain kanssa valmisteillansa, sillä ei 8-tunnin työpäivä suinkaan ole se kompastuskivi, johon teollisuus kannattamattomana ensimäiseksi lankeaa. Suurimmat teollisuusmaat siinä suhteessa tarjoavat parhaimmat ja menestyksellisimmät esimerkit. Europan lainsäädäntö samoinkuin työsuhteet eri teollisuusaloilla ovat siinä suhteessa monien maiden lainsäädäntö- ja työmenettelytavoista siksi paljon takapajulla, että niiden sopisi siinä suhteessa ottaa esimerkkiä. Jos maamme teollisuusherrat eivät siinä suhteessa viitsisi vaivata itseänsä enemmän aikaa kysyvillä kannattavaisuuslaskujen tekemisillä, niin minä toivon, että tämä eduskunta lainsäädäntötietä pakottaisi heitä siihen ja sillä tavalla vasten meidän teollisuusherrain tahtoakin saattaisi maamme teollisuuden paremmalle kannalle monessa suhteessa kuin mitä se nyt on.

Ed. Lonkainen: Edustaja Hultin sanoi, että hän vakuuttaa, ettei isännöitsijä Rehbinder ollut siinä huoneessa, jossa puheenaoleva kysely tapahtui. Tällä lausunnollaan tahtoi hän asettaa kyseenalaiseksi sen todistuksen, minkä minä äsken luin. Minulla on kumminkin sellainen käsitys työläisistä, että minä yhdenkin työläisen todistuksen pidän melkein yhtä varmana kuin ed. Hultinin todistuksen, vielä enemmän sitte kun työläisiä on kymmenittäin, joita voisin täällä luetella, vaikka jätän sen tekemättä eräistä syistä. Ajattelen nimittäin, että jos tämä porvarillinen enemmistö jättää työväen suojeluslain turvaa vaille, niin minä en tahdo jättää niitä työläisiä, jotka ovat minulle tämän ilmoituksen tehneet, isännistön mielivaltaan. Jos isännistö saisi heidän nimensä tietää, niin se tulisi ilolla ajamaan heidät pois ja säästääkseni näitä työläisiä jätän ed. Hultinille mainitsematta nuo nimet.

Ed. Pärssinen: Täältä vasemmiston taholta ovat jo useammat lausuneet ed. Hultinille arvosteluja hänen esille tuomistaan numeroista. Minä en tahdo epäillä, etteivät ne numerot ole sellaisia, kuin hän on esittänyt, ja ettei hän sellaisia vastauksia ole saanut, mutta minä tahdon kiinnittää eduskunnan huomiota siihen, että kyselykaavassa on ollut tällainen lause: „Millä ansiolla aikovat työläiset itseään elättää, jos työ otetaan heiltä pois", ja toiselta puolen on ollut samassa kaavassa työnantajille kysymys: „Aijotteko antaa muuta työtä kuin

yötyö poistetaan?" Siis on suorastaan kysytty, kumman välillä tahdotte valita, yötyön vaiko nälkäkuoleman välillä. Jos ihminen pannaan kahden tällaisen tulen väliin, niin tottahan hän ennemmin valitsee yötyön kuin nälkäkuoleman. Mutta jos heille olisi selitetty se asia, että he tulevat siirtymään toisille teollisuusaloille mahdollisesti vähäisen väliajan perästä, niin vastaukset olisivat olleet toisellaiset. Ja sitäpaitsi tulos joka on saatu, kun tuhannelta on saatu tällainen vastaus, kun 5,000:lta on kysytty, ei ole mikään loistava. Minä olisin odottanut, että ed. Hultin olisi voinut esittää, että 99 % on ilmoittanut, etteivät tahdo yötyön kieltoa, kun sitä tuollatavoin on kysytty. Ed. Hultin on tässä ajavinaan näiden naisten etuja, mutta jos hän vanhana naisasianajajana olisi tahtonut työläisnaisten asiaa ajaa, niin hänen olisi tullut ajatella, kuinka juuri yötyön poistamisen kautta saatetaan naiset siihen asemaan, että he voivat paremmin puoltaa palkkojaan, ja voivat siis saada taloudellisesti paremman aseman. Minä olen jo edellä osoittanut, kuinka he tulisivat siirtymään toisille teollisuusaloille, joten tässä ei ole kysymys, etteivät he saisi ansiota.

Ed. Inborr on lausunut, että tahdotaan tällaisten suojelusmääräysten kautta estää työläisnaisia ja lapsia rehellisesti ansaitsemasta leipäänsä. Tämä käsitys on äärimmäisen väärä, sillä se oikeastaan sisältää sen ajatuksen, ettei mitään suojelusta saisi olla, että kapitalistinen ryöstö saisi olla rajaton.

Tahdon vielä vastata ed. Hedbergille muutaman sanan siitä, että hän niin omituisella tavalla luki tätä meidän pykäläämme. Hän luetteli, keihin kaikkiin laki tulisi ulottumaan, että me tahdomme ulottaa sen maalaistyöläisiin j. n. e., ja sanoi sen nojalla tulleensa siihen, että noin satatuhatta synnyttäjää tarvitsisi avustusta. Eihän meidän ehdotuksessamme vaadita avustusta virkamiesten vaimoille, ei kauppiaille eikä teollisuudenharjoittajille j. n. e. Siinähän on puhe työläisluokasta. Jos ed. Hedberg olisi tahtonut rehellisesti numerot tuoda esiin, hän olisi voinut esittää prosenttilukuja synnyttäjistä. Niin hän ei tehnyt, vaan toi esille kaikki synnyttäjät.

Ed. Hjelt on vetänyt omituisen johtopäätöksen siitä, että jos naisten yötyön kielto säädetään, silloin tulee yötyö kodeissa käytäntöön, ja hän tähän toi esimerkkejä ulkomailta. Totta kyllä, että ulkomailla on hyvin laaja kotiteollisuus, mutta nämä naiset, jotka suorittavat kotiteollisuutta, nehän tekevät työtä päivillä ja jatkavat työtä illalla muutaman tunnin, siis heidän työpäivänsä on pitkä, mutta tämä ei ole samaa kuin yötyö. He eivät ole pakoitetut tekemään työtä yöllä, ja päivällä olemaan jouten. He ovat tilaisuudessa tekemään työtä päivällä ja yöllä jatkamaan. Se seikka kaipaa korjausta, kuin myöskin se että heidän palkkansa on pieni, sitä on nostettava. Hänen vertailunsa on siis tavattomasti ontuva. Hän sanoi, että työläisnaiset Norjassa olisivat nousseet yötyötä vastaan. Se ei pidä paikkaansa. Heidän edustajakokouksissaan on nimenomaan lausuttu vaatimuksia naisten yötyön kiellosta. Jos ed. Hjelt rehellisesti ajaisi oikeuden ja yleisen hyvän asiaa, niinkuin hän lavalta sanoi, jos hän tahtoisi sitä ajaa, niin minä en käsitä, minkävuoksi hän ei olisi vaatinut yötyön kieltoa omalta kannaltansa, siis miehille ja naisille, laajalle ulottuvaa yötyön kieltoa. Jos ajaa oikeuden, ihmisyyden ja yleishyödyn asiaa, niin minkätähden täytyy asettua sille kannalle, että jos ei tahdo naisten yötyön kieltoa, niin ei tahdo mitään? Päinvastoin olisi lähin aste tuon periaatteen noudattamisessa se, että asettuisi yleistä yötyön kieltoa edistämään. Niin ei ed. Hjelt ole tehnyt.

Minun täytyy vielä vastata lyhyesti ed. Sohlbergille siitä, että hän omituisesti asettui paheksumaan vasemmiston kantaa lastensuojeluskysymyksessä ja sanoi, että vasemmisto hänestä tekee hyvin huonon palveluksen lapsille, kun tahtoo niille työstä suojelusta. Jos nyt tämä asiotyö on sellainen äärettömän hyvä kasvatusväline, niinkuin ed. Sohlberg, ollen itse kasvatusalalla työskentelevä, tahtoo olettaa, niin ihmettelen, miksei hän suosittele tätä kasvatusvälinettä yläluokalle. Miksei hän suosittele sille luokalle, johon itse kuuluu, että nämä panisivat lapsensa 13-vuotiaina tehtaisiin ja nuorempina niillä aloilla, joilla työväensuojelus ei tule ulottumaan, tekemään työtä. Näin olisi hänen, ollakseen uskollinen ja johdonmukainen kannalleen, ollut tehtävä. Mutta kun hän ei ole niin tehnyt, ei hänen väitteellään ole näin ollen mitään merkitystä.

Ed. Kallio: Täällä ovat useimmat vasemmiston puhujat suositelleet suurelle valiokunnalle, että se ottaisi myöskin maatyöväes-

tön tämän suojeluslain alaiseksi, vaikka lakiesitys on annettu teollisuustyöväen suojelusta varten. Olkoonpa niin, että maatyöväestökin muutamissa suhteissa kaipaisi myös suojeluslain määräyksiä, vaan määräykset siitä eivät missään tapauksessa kuulu tämän saman lain alaisiksi, sillä aivan erilaiset olosuhteet ovat teollisuuden ja maanviljelyksen alalla. Se seikka, että valiokuntakin on oikeastaan poikennut siitä periaatteesta, että pitää pysyä ainoastaan sillä alalla, josta esitys on annettu, on mielestäni tehnyt mietinnön muutamissa suhteissa hämärämmäksi ja muutamiin pykäliin nähden huonommaksi ja epäjohdonmukaisemmaksi, kuin armollinen esitys oli. Minä lausun lyhyesti vain sen toivomuksen suurelle valiokunnalle, että se ei koettaisi tähän suojeluslakiin sovittaa useampia ammattialoja, joilla työolot ovat aivan peräti erilaiset, sillä silloin siitä ei tule johdonmukaista lakia ja siitä haparoimisesta näkee jo jälkiä tässä mietinnössä.

Ed. K ä k i k o s k i: En voi olla lausumatta syvää paheksumistani sitä tapaa vastaan, jolla täällä on otettu vastaan ne tilastolliset tiedot, joita ed. Hultin on esittänyt. Olisin luullut että varsinkin vasemmiston taholla, jossa niin rohkeasti ladellaan ulkomaalta saatuja numeroita ja niihin niin rajattomasti luotetaan, oltaisiin ensimäiset iloitsemaan siitä, että joku on nähnyt vaivaa hankkiakseen tilastoa omistakin oloista, niin ettei meidän lainsäädäntömme tarvitse perustua ainoastaan vieraista maista saatuihin numeroihin. Koska nyt kuitenkin kotimaasta kootut tiedot ovat saaneet vasemmistomme ilmeisesti hermostumaan (Vasemmalta: Ei, ei!), herättää se minussa sen epäluulon, että kenties sillä taholla ei tahdotakaan saada tietää koko totuutta, (Vasemmalta: Kyllä!), vaan tahdotaan ajaa perille muutamia lempiaatteita vastoin oman kansan todellisia tarpeita.

Samalla kun lausun tyytyväisyyteni siihen, että meillä on omastakin maasta koottu tilastoa, ettei meidän tarvitse ummessa silmin käydä lakia laatimaan, pyydän kannattaa sitä lausuntoa, jonka ed. Hjelt on tänä iltana täällä esittänyt.

Ed. H u l t i n: Ed. Pärssiselle tahtoisin vaan huomauttaa, etten suinkaan ole työnantajille esittänyt samoja kyselykaavoja, kuin työntekijöille. Sehän olisi ollut hirveä virhe. Minä jo sanoin, että työnantajille tarkoitettu kaavake on täytetty vasta sen jälkeen kuin työntekijät ovat antaneet vastauksensa. Tiedustelijakaan ei ole työntekijättäriä kuulustellessaan tietänyt, mitenkä työnantaja aikoo tehtaassaan järjestää työn. Hän ei siis mitenkään ole voinut vaikuttaa työntekijöihin. (Ed. Pärssinen: Ei muuta asiaa!)

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Asian ensimäinen käsittely on päättynyt ja asia menee suureen valiokuntaan. Selvyyden vuoksi pyydän huomauttaa, että sivuilla 30—31 olevat ponsilauseet tulevat käsiteltäviksi vasta kolmannen käsittelyn yhteydessä.

3) Metsästysasetuksen eräiden pykälien muuttamista

(jatk. 2 K.)

koskeva Suuren valiokunnan mietintö n:o 2 a esitetään ja otetaan jatkuvan t o i s e n k ä s i t t e l y n alaiseksi siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 2 ynnä Laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitellyt ehdotukset.

P u h e m i e s: Saan huomauttaa, että toista käsittelyä jatkettaessa esitetään ainoastaan suuren valiokunnan tekemät muutosehdotukset joko hyväksyttäviksi tai hyljättäviksi. Jos muutosehdotukset hyljätään, niin eduskunta pysyy entisessä päätöksessään. Uusia muutosehdotuksia ei saa enää tehdä. Tulen esittämään nämä suuren valiokunnan muutosehdotukset kunkin erikseen.

Ensin esitetään suuren valiokunnan mietinnössä oleva lausunto, joka koskee 5 §:ää. Suuri valiokunta ei puolla eduskunnan toisessa lukemisessa tekemää päätöstä.

Puheenvuoroa käyttää

Ed. L o n k a i n e n: Ehdotan suuren valiokunnan mietintöä hylättäväksi.

Ed. L a t v a l a: Kun tätä asiaa täysistunnossa viime kerralla käsiteltiin ja 5 pykälä sai sen muodon, että metsästys kruunun-

mailla on luvallinen, tunsin minä iloa siitä, että täällä lainlaadinnassa ollaan ajanhengen tasalla. Nyt kuitenkin suuri valiokunta tai oikeammin sattuman kautta suuren valiokunnan pieni enemmistö ehdottaa metsästysoikeuden kruunumailla ulottamisen pysytettäväksi vanhoillaan. Tämä vanhoillaan pysyminen tulee käytännössä kuitenkin olemaan kuollut lain kirjain, jota ei tulla toteuttamaan. Laajoilla kruunumailla ja niiden ympäristöillä oleva varaton kansan osa ei ole niin lainkuuliainen, että se puutetta kärsiessään tulisi antamaan metsänriistan kuolla ajallisen kuoleman kautta, eikä mikään poliisivalta riittäne voimassa pitämään yli-ikäisiä säännöksiä, jotka eivät ole kansan elinehtojen ja oikeustajunnan mukaisia. Näin ollen minä ehdotan, että suuren valiokunnan mietintö tähän pykälään nähden hylättäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Suuren valiokunnan mietintö on tässä kohden ehdotettu hylättäväksi. Täytyy senvuoksi toimittaa asiassa äänestys.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy Suuren valiokunnan muutosehdotuksen 5 §:ään nähden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta, pysyen entisessä päätöksessään, hylännyt Suuren valiokunnan ehdotuksen.

Äänestyksessä annetaan 88 jaa- ja 95 ei-ääntä; Eduskunta siis on, hylkäämällä Suuren valiokunnan ehdotuksen, pysynyt viime istunnossa asian toisessa lukemisessa tekemässään päätöksessä, mikäli se koskee asetusehdotuksen 5 §:ää.

P u h e m i e s: Seuraa 14 §:n 1 momentin 5 kohta. Tässäkään kohdin suuri valiokunta ei puolla Eduskunnan päätöstä, vaan ehdottaa, että Eduskunta hyväksyisi suuren valiokunnan entisen päätöksen.

Keskustelu:

Ed. F r ä n t i: Minun täytyy vielä hetkisen viivähtää tässä riekon eli metsäkanan rauhoittamista koskevassa kysymyksessä, koska suuri valiokunta on tehnyt siitä toisenlaisen ehdotuksen kuin eduskunta viime täysi-istunnossa päätti. Tosin tuntuu kyllä liian paljon uskalletulta lähtiessäni taisteluun suurta valiokuntaa vastaan niin arkaluontoisessa asiassa kuin metsäkanan rauhoittamisajan määrääminen on, jonka vaillinainen tuntemus, joka erityisesti nyt kohdistuu metsäkanan soidinaikaan nähden, nähtävästi on saanut suuren valiokunnan siihen varovaiseen toimenpiteeseen, että ehdottaa nykyisen metsästysasetuksen 14 pykälän 5 kohdan edelleen pysytettäväksi entisellään, s. o. että metsäkanan rauhoitus alkaisi maaliskuun 1 päivästä. Mutta kuitenkin minulla on turvana viime eduskunnan täysi-istunnossa tehty päätös, jossa valtaavalla enemmistöllä eduskunta osotti hyväksyvänsä sen käsityskannan, että metsäkanan rauhoitus saisi alkaa huhtikuun 1 päivästä. Sitä paitsi nähtävästi olisi suuri valiokuntakin tällaiseen ehdotukseen yhtynyt, jos se olisi ollut täysin selvillä metsäkanan soidinajasta. Suuri valiokunta on kyllä nyt lähettämässään mietinnössä esitellyt sen tapaista perustetta, että mitenkä metsäkana jo maaliskuussa alkaa väriänsä muuttaa, jonka pitäisi kai olla enne siihen, että soidin alkaisi myöskin maaliskuussa. Mutta tämä sotii kaikkia luonnontieteellisiä yhtäläisyys- eli suojelemislakeja vastaan, sillä Lapissa vielä on maaliskuulla ihan täysi lumi, huhtikuulla täysi lumi, toukokuulla täysi lumi ja monasti niin vielä kesäkuun keskivaiheillakin. Ei kai riekko nyt keskellä talvea voi väriänsä muuttaa. Täällä ed. Listo viime istunnossa huomautti siitä, ettei asiaa voida muuttaa sillä tavalla, kuin sitä jotkut ehdottivat, niin kauvan kuin on eläinopillisesti täysin todistamatta, että metsäkanan soidin alkaa vasta huhtikuun 1 päivän jälkeen. Nyt minulla on kunnia esittää kahden asiantuntijan lausunnot tässä asiassa. Olen nimittäin kääntynyt suomalaisen normaalilyseon eläintieteen yliopettajan filosofiantohtori Kivirikon puoleen pyytämällä hänen lausuntoaan siitä, mitä metsäkanan soidinaikaan Lapissa tulee, ja pyydän sen lausunnon nyt lukea: „Postivirkailija herra Elis Nordlingin teoksesta „Fågelfaunan i Enare" saamieni tietojen mukaan alottaa riekko eli metsäkana *(Lagopus albus)* ainakin Inarin Lapissa kuherruksensa jo toukokuun alussa ja kestää sitä sitten saman kuun loppuun saakka. Hän kirjoittaa edelleen: Leutoina öinä toukokuun puolivälissä voi naaraksen kutsuääntä matkien houkutella luoksensa useampia koiras-

lintuja. Kesäkuun alussa, jolloin pesässä jo on täysi lukumäärä munia, lakkaa kuherrus. Koska herra Nordling on pohjoisten seutujen lintumaailman tarkka tuntija, ei hänen tietojansa tässä tarvinne epäillä. Helsingissä 19 p:nä lokakuuta 1909. K. E. Kivirikko, lehtori, filosofiantohtori."

Niinikään, että asia tulisi oikein lainopillisesti kahdella todistajalla varmennetuksi, käännyin myöskin nykyisen yliopiston v. t. eläintieteen professorin dosentti Levanderin puoleen pyynnöllä, että hän antaisi lausunnon siitä, vaikuttavatko yleensä ilmastosuhteet lintujen soitimeen, nimittäin siihen tapaan, että pohjoisessa ovat soidinajat vuodenaikaan nähden myöhemmin, kuin eteläosassa maatamme, kuin myöskin, mitä hän arvelee metsäkanan soidinajasta Lappiin nähden. Hän kirjoittaa tällä tavalla: „Tunnettua on, että metso alkaa soitimensa maamme eteläisissä osissa usein jo maaliskuun lopussa. Keski-Suomessa Kuopion seuduilla soidin alkaa E. V. Suomalaisen Kallaveden seudun linnustoa koskevan vuonna 1908 painetun tutkimuksen mukaan huhtikuun puolivälissä ja kestää sitä välisti toukokuun loppuun. Ainakin Lapissa metson soidin alkaa Elis Nordlingin vuonna 1898 julkaiseman sen seudun linnustoa koskevan tutkimuksen mukaan tavallisissa oloissa toukokuun alussa ja jatkuu noin saman kuun 20 päivän tienoille, usein kyllä kuun loppuun asti. Suomen Tiedeseuran keräämät lintu-fenoloogiset havainnot näyttävät osoittavan, että metson soidin alkaa maamme pohjoisosissa ja Lapissa huhtikuun lopussa usein kyllä jo keskivälissä, mutta silloin tällöin aikaisemminkin samassa kuussa. Teirin soidin alkaa Etelä-Suomessa, usein myös Keski-Suomessa jo maaliskuussa, Kuopion seuduilla E. V. Suomalaisen yllämainitun teoksen mukaan huhtikuun alussa, ollen parhaimmillaan toukokuun ensi päivinä. Myös Pohjanmaan pohjoisissa osissa ja Lapissa teiri alkaa kuhertaa huhti- tai toukokuun alussa. Metsäkanan eli riekon kiimaaika alkaa Inarin Lapissa Elis Nordlingin mukaan toukokuun alussa ja ulottuu saman kuun loppuun asti.

Kiirunan eli tuntuririekon sukueelämästä sanoo sama tekijä, että tämän lajin pesimisaika sattuu säännönmukaisesti hiukan myöhemmin kuin metsäkanalla."

Tästä lausunnosta käy selville se seikka, että Etelä-Suomessa metso ja teiri ennemmin ovat soitimessa kuin Pohjois-Suomessa ja että saman seikan luonnollisesti myöskin täytyy ulottua metsäkanaankin sekä myöskin — samoin kuin edellisistäkin lausunnoista —, että metsäkanan soidin on vasta huhtikuun 1 päivän jälkeen Lapissa. Toivon, että nämä lausunnot, joiden antajain asiantuntemusta ei suinkaan epäillä, vakuuttaisivat eduskuntaa pysymään siinä päätöksessä, jonka se viimeisessä täysi-istunnossa teki, ja toivon, että myös ed. Listolta kaikki huolentunteet hälvenevät metsäkanan soidinajan määräämiseen nähden Lapissa.

Ehdotan siis, että eduskunta pysyisi siinä päätöksessä, minkä se viime kerralla teki, s. o., että metsästysasetuksen 14 §:n 5 kohta muutettaisiin sellaiseksi, että metsäkanan rauhoitus alkaa Lapissa vasta 1 päivästä huhtikuuta.

Täällä on vielä suuri valiokunta huomauttanut siitä, että tämä pykälä tulisi erehdyttäväksi siinä muodossa, missä se viime täysi-istunnossa hyväksyttiin. Nähtävästi on jäänyt tästä viime istunnossa hyväksytystä kohdasta yksi sana pois, sen alun nimittäin olisi pitänyt kuulua: koirasmetso, koirasteeri, pyy, metsäkana j. n. e. Siitä on jäänyt sana „metsäkana" pois. Suurella valiokunnalla olisi kai ollut tällaiseen muodolliseen korjaukseen kylläkin oikeus, — sillä sitä kaikessa tapauksessa olisi ollut —, vaikka se sen kuitenkin on jättänyt tekemättä. Tämä ei estä muutosehdotuksen hyväksymistä.

Ed. Haveri: Minä kannatan ed. Frantin ehdotusta, että eduskunta pysyisi tässä asiassa viime kerralla tekemässään päätöksessä.

Ed. Lohi: Minulla myös oli aikomuksena kannattaa ed. Frantin ehdotusta. Uskon, koska ed. Fränti toi esiin sellaisten henkilöitten lausuntoja, joilla täytyy tunnustaa olevan todellista asiantuntemusta, että eduskunta voipi epäilemättä pysyä entisessä päätöksessään.

Ed. Kares: Pyydän huomauttaa, että ed. Frantin ehdotus tällä kertaa on vallan mahdoton. Se on aivan liian myöhäinen. Sillä ed. Fränti ehdotti sille lakipykälälle viime kerralla aivan epäilemättä sellaisen muodon, että metsäkana sen ehdotuksen mukaan jää rauhattomaksi koko vuodeksi kaikkialla muualla, paitsi Lapissa. Siitä ei nyt päästä mihinkään. Asia on auttamaton. Hän kyllä sanoi, että suuri valiokunta olisi voinut muuttaa ehdotusta tarvittavaan

suuntaan, mutta suuri valiokunta hylkäsi koko muutosehdotuksen. Ei se siis käynyt muuttamaan herra Fräntin ehdotusta. Jos eduskunta hyväksyisi edustaja Fräntin ehdotuksen, merkitsisi se sitä, että metsäkana julistettaisiin sellaiseksi, jolla ei olisi mitään rauhoitusaikaa muualla kuin Lapissa, ja se nyt kai lienee mahdotonta.

Ed. O. V. Turunen: Minä ehdottaisin, että tämän pykälän 5 momentti saisi jäädä sillensä, mutta että siihen lisättäisiin: Lapin kihlakunnassa olkoon metsäkana rauhoitettu huhtikuun 1 päivän alusta elokuun 31 päivän loppuun saakka. Silloin ei jäisi minkäänlaista erehdystä tässä pykälässä olemaan.

Puhemies: Pyydän huomauttaa, ettei uusia ehdotuksia enää voi tehdä. Nyt on kysymyksessä vaan suuren valiokunnan muutosehdotuksen hylkääminen tai hyväksyminen.

Ed. I. Hoikka: Kannatan ed. Fräntin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska suuren valiokunnan ehdotusta on vastustettu, on siitä äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy Suuren valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta, hylkäämällä Suuren valiokunnan ehdotuksen, päättänyt pysyä entisessä päätöksessään.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; Eduskunta on siis tässä kohden hyväksynyt Suuren valiokunnan mietinnön.

Puhemies: Kello on yli 11, mutta eduskunta päättänee siitä huolimatta jatkaa istuntoa.

Tähän ehdotukseen suostutaan.

Suuren valiokunnan mietinnössä oleva muutosehdotus asetuksen 23 §:n 3 momenttiin hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Asian toinen käsittely on päättynyt.

4) Muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin erinäisiä määräyksiä sisältävän 14 p:nä elokuuta 1901 annetun asetuksen 4 §:n 2 momentin kumoamista ja oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 19 §:n muuttamista toisin kuuluvaksi

(2 K.)

koskevan eduskuntaesityksen n:o 28 johdosta annettu Suuren valiokunnan mietintö n:o 4 esitetään siinä mainitun, Lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitellyn lakiehdotuksen toista käsittelyä varten.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. von Troil: Vid behandlingen af förevarande motion yrkade jag i stora utskottet på förkastande af densamma, och ehuru jag väl vet, att detta yrkande lika litet här som i stora utskottet vinner flertalet för sig, anser jag mig dock böra förnya detsamma. De missförstånd, som förevarande motionsförslag afser att undanrödja, äro icke enligt mitt förmenande af den öfverhängande beskaffenhet att nu åtgärder i sådan form borde vidtagas, som motionsförslaget afser. Detta så mycket mindre som en reform af vårt rättegångsväsende föreståt och dessa samma missförstånd då komma att undergå en omändring och detta i en helt annan form än den, som i motionsförslaget afses. Jag får därför för min del föreslå att förslaget måtte förkastas.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. von Troil on ehdottanut lakiehdotuksen hylättäväksi, mutta kun häntä ei ole kannatettu, ei ehdotuksesta tule äänestettäväksi.

Sen jälkeen valiokunnan mietintö hyväksytään ja asian toinen käsittely julistetään päättyneeksi.

5) Toimenpiteitä metsänhävittämisen ehkäisemiseksi

(1 K.)

tarkoittava Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle

tähän istuntoon, esitetään siinä olevan lakiehdotuksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Då jag har anhållit om ordet i denna fråga, är det engentligen icke för att ingå på en detaljerad granskning af själfva lagförslaget, utan mitt syfte är att göra en anmärkning mera ur så att säga formelt juridisk synpunkt. Jag vill dock först säga, att jag naturligtvis sympatiserar med hufvudsyftet i motionen, nämligen att skydda skogarnas bestånd. Men jag måste som sagdt göra en påminnelse därom, att utskottet enligt min tanke hade bordt något mera ingående behandla frågan om förhållandet emellan de stadganden, som ingå i betänkandets förslag, och de stadganden uti skogslagen af år 1886, som af dessa ändringar beröras eller upphäfvas. Utskottsförslaget afser nämligen en partiel ändring af § 13 i sagda lag, under det att § 14 skulle helt och hållet komma att upphäfvas. Utskottet har emellertid icke angifvit, till hvilka delar § 13 tänkes blifva bestående och icke heller, huruvida de inskränkningar uti denna paragraf, som äro föreslagna, till sin natur äro sådana att de kunde uti motionsväg föreslås till antagande.

Det framgår nämligen icke, att utskottet skulle beaktat, hurusom § 13 i 1886 års skogslag uti dess nuvarande skick är formulerad med särskild hänsyn till stadganden af grundlagsnatur och att sålunda det rättsområde, som af denna paragraf regleras, är af den natur, att icke hvilka bestämningar som hälst kunna i dess ställe vidtagas, utan att grundlag därigenom beröres. § 13 i gällande skogslag lyder till den del, hvarom här är fråga, på följande sätt: „Egare af frälse- och skattejord vare berättigad att fritt förfoga öfver lägenhetens afrösade skog och mark, som han enskildt nyttjar, dock må" o. s. v. Här följer undantag beträffande skogbeväxta stränder vid fiskevatten samt med afseende å trädgrupper eller trän, som af ålder tjänat som landkänning för sjöfarande. Slutligen finnes i paragrafen fastställdt att enahanda rättighet åtnjuter äfven ägare till frälse- och skattehemman. Från den regel, som sålunda uti denna 13 § stadgas, innehåller 14 § ett undantag, då det däri heter: „Skogsmark må icke ödeläggas."

De grundlagsstadganden, på hvilka 13 § har afseende, är 2 och 5 momenterna af Kungliga förordningen om kronohemmans försäljande till skatte, af den 21 februari 1789, där det heter uti mom. 2: „Alle Skatte-Män . . . äga öfver Skatte-Hemmanet och thes genom Laga refning och rågång fastställte Byamål — — — samt Skog och Mark — — — uti alt lika orubbelig ägande och lika fri dispositions rätt, som Frelse Man öfver Frelse-Hemman, enligt Privilegier, Lag och Författningar; Dock att therifrån undantages the för Kongl. Maj:ts och Kronans behof tjenlige Eke, Boke och Masteträd, hvarmed efter förra Författningarne bör förfaras." Och uti § 5 tillägges ägare af skattefrälsehemman „lika fullkomlig, fri och obehindrad ägande och dispositions rätt" öfver sitt hemman, „som uti 2 § om Skatte i almänhet är sagdt."

Och i allmogens privilegier af den 23 februari 1789 stadgas i 2 punkten: „Skatte-Bondes ägande rätt til Skatte-Hemmanet bibehålles uti sin helgd altid oförkränkt, äfvensom then dispositions rätt therå, som beviljad och försäkrad blifvit."

Beträffande den likställdhet med frälseman, som sålunda tillförsäkrades skattehemmansägare i afseende å nyttjandet af skog och mark tjänar till upplysning stadgandet i 16 punkten af adliga privilegierna af 1723, som tillåter frälseman å sin enskilda mark, där han allena är ägande, fritt nyttja och bruka skogen.

Redan af de anförda stadgandena i och för sig finner man hurusom 13 § i nu gällande skogslag, hvilken icke häller angifver sig afse eller syfta till att ändra grundlag eller privilegier, åsyftar att lämna frälse- och skattejords ägare den frihet vid skogens bruk, som varit dem tillförsäkrad genom dessa privilegier och grundlagsstadganden.

Frågan är den i hvad mån de nu af utskottet föreslagna nya stadgandena om skogsvården eller de däraf föranledda inskränkningarna i jordägarenas rätt och frihet äro sådana, att de kunna sammangå med dessa grundlagsbestämmelser. Utskottsbetänkandet lämnar uti detta afseende ingen utredning. Men enligt den upplysande framställning af innebörden i här ifrågavarande grundlagsstadganden, som finnas i det s. k. Weissenbergska grundlagskommittébetänkandet, framgår, att afsikten med sagda stadganden var att åt skattemän med

hänsyn icke blott till äganderätt, utan äfven dispositionsrätt gifva samma frihet och samma oberoende, som åt frälsemän. Syftet var att äfven åt skattemän gifva hvad man kallar „frälsemannarätt" beträffande besittning och brukande af deras jord. Och den stora betydelsen af dessa stadganden var den, att de utgjorde en reaktion mot de inskränkningar i skattemännens rätt såväl i afseende å häfd som med afseende å byggnader och skog, som införts särskildt i 1734 års lag genom de stadganden, som ingå i dess B. B., och hvilka inskränkningar äfven utskottet å pag. 3 fäst sig vid. Den princip, som härmed fastslogs, utvisar från lagstiftarens sida en reaktion mot detta ingripande i jordägarens förfoganderätt öfver skog och mark.

Denna jordägarens dispositionsrätt är sålunda principiellt fri och särskildt i det afseende att den bör vara oberoende af myndigheternas reglerande tillsyn; och denna principiellt fria dispositionsrätt består också nu med grundlagshälgd i den mån den icke är inskränkt genom sådana stadganden, som redan 1789 voro gällande i frågan om frälsejord, eller som tilläfventyrs efteråt kunde hafva tillkommit med ändring af grundlag. De begränsningar och inskränkningar, som kunna anses för närvarande bestå, kan man anse vara sammanfattade uti nu gällande skogslag i §§ 13, 14, 21 och 26 af denna lag. De innehålla förbud mot skogens utödande äfvensom ock inskränkningar uti bruksrätten med afseende å svedjande och kyttande. Men härvid är att märka, att dessa stadganden uti gällande skogslag icke afsågo att ändra grundlagens stadgande af 1789. De äro, som jag nämnde, en sammanfattning af hvad man ansåg vara gällande såsom inskränkningar uti jordägarens dispositionsrätt till skog och mark, utan att dock en ändring uti grundlag eller privilegiestadganden ansågs föreligga.

Det är emellertid just den omfattning som uti betänkandet gifves begreppet ödeläggning af skog, hvilken föranleder betänkligheter i det afseende, jag här ofvan antydde. Klart är, att icke hvilka som hälst utvidgningar af begreppet ödeläggelse af skog låta förena sig med den fria dispositionsrätten öfver skog och den nyttjanderätt i öfrigt till sin jord, som är ägaren af såväl frälse som skattehemman tillförsäkrad. Ty om denna inskränkning, att skog icke må utödas, kunde omfatta hvad som hälst, så skulle ju hela grundlagsstadgandet blifva illusoriskt. Uti § 14 af skogslagen finner man klarligen hvad som då ansågs innefattas under begreppet skogens utödande. Denna paragraf talar om att skogsmark icke må utödas, med andra ord, den bestämmer att återväxt på sådana marker, som utgöra skogsmark, skall vid afverkning säkerställas. Uti 1 § af förevarande betänkande finner man emellertid en helt annan definition af skogsköfling. Här fattas skogsköfling också i den meningen, att därmed afses det förhållande, som uppstår, då lägenhetens skog i förhållande till lägenhetens virkesbehof blir otillräcklig. Men detta är uppenbarligen något helt annat än det, som skogslagen betecknar med uttrycket ödeläggelse af skogsmark. Denna nya bestämning utgår från en synpunkt, som hänför sig icke till afverkning och återväxt å viss mark, utan till jordägarens rätt att försälja skog oberoende af om afverkningen hotar återväxten eller icke. Med andra ord, det stadgande, som ingår i betänkandets 1 §, afser ett nedgående af lägenhetens skogstillgång i förhållande till virkesbehofvet för gårdens bruk och utgör följaktligen en inskränkning af jordägarens fria dispositionsrätt ur synpunkten, icke af skogens bestånd, utan af en rationell hushållning eller jordbruksplan å lägenheten. Ett sådant stadgande tyckes mig emellertid icke kunna ställas i något samband med den bestämning, som man vid antagandet af nu gällande skogslag ansåg sig kunna vidtaga utan ändring af grundlag eller privilegier. Oförenligheten emellan antydda stadganden i 1 § af föreliggande förslag och gällande skogslag af år 1886 framgår med önskvärd tydlighet redan om man tager hänsyn till den ståndpunkt hvarå propositionen vid 1885 års ständermöte ställer sig. Jag skall i detta samband be att få anföra ett uttalande ur motiveringen till denna proposition. Där åberopas ett uttalande af den kommitté, som år 1881 tillsattes för utarbetande af förslag till ny skogslag. Där heter det: „Kommittén har ansett någon vidare inskränkning uti ägares af frälse- och skattelägenheter i grundlag tryggade dispositionsrätt till deras skog ej böra äga rum, än hvad kommitténs förslag innehölle därom att skogsmark ej må ödeläggas och att jordägarene förty ålåge vid afverkning i vissa fall kvarlämna fröträd eller ock vidtaga annan motsvarande åtgärd för skogens

återväxt vid äfventyr af förbud mot skogens nyttjande till annat än husbehof tills att ny skog å det förödda fältet uppspirat." Motsvarande bestämning, den bestämning som föranleddes af detta uttalande i motiveringen, ingår också i § 14 i Skogslagen.

Men den begränsning, som man då tydligen fann vara för handen äfven med afseende å rätt att stadga förbud mot skogens begagnande, den skulle nu enligt det föreslagna stadgandet i förevarande betänkande icke längre komma att upprätthållas. Här skulle tvärtom ingå stadgande därom att skogssköfling jämväl anses äga rum i händelse lägenhetens skog genom försäljning så förbrukas, att densamma icke vidare förmår varaktigt fylla lägenhetens virkesbehof, en bestämning, hvilken sålunda har afseende å lägenhetens husbehof.

Jag vill icke längre ingå på att i detalj söka ådagalägga hurusom detta stadgande och till äfventyrs andra stadganden uti förevarande motionsbetänkande äro af den natur att man med skäl kan hysa tvekan huruvida icke grundlag därigenom är berörd. Jag vill häller icke bestrida att stadganden af det innehåll betänkandet föreslår kunde befinnas oundgängliga. Jag har endast önskat fästa stora utskottets uppmärksamhet på nödvändigheten af en utredning i det afseende jag här har angifvit. Jag behöfver knappast tillägga att de stadganden, som ingå i motsvarande paragraf af reservationen, naturligtvis i ännu högre grad än betänkandet gifva anledning till de betänkligheter, som jag här har antydt.

Ed. Inborr: Uti sitt till landtdagen afgifna betänkande angående åtgärder till förekommande af skogssköfling har agrarutskottet omfattat och för landtdagen förordat ett förslag till lag, som, om det oförändradt af landtdagen godkännes, utan tvifvel kommer att hafva vidtgående följder för skogsägarena och isynnerhet de mindre jordbrukarena. Förslaget, som otvifvelaktigt är en följd af ett verkligt behof af att skydda de privata skogarna i landet från ödeläggande afverkningar, är dock enligt min tanke genom dess till ytterlighet gående försök till inskränkningar i skogsägarnes nyttjanderätt, af den beskaffenhet, att hur gärna man än önskar en lag mot skogssköfling, man dock inför det ifrågavarande lagförslaget står tvekande om, huruvida man skall omfatta lagförslaget eller ej. Och utan vissa förändringar och förtydliganden i lagförslaget synes det mig vara mycket betänkligt för en skogsägare att godkänna det. Om utskottet åtnöjt sig med att endast föreslå åtgärder till förhindrande af en genom försäljning och af osund spekulationslystnad uppkommen förödelse af skogarna, så hade man kunnat förstå motiven för utskottets beslut, men när man gått ända därhän, att man vill genom lag förbjuda användning af all växtlig ung barrskog äfven till husbehof, då synes det mig med fog kunna ifrågasättas, huruvida icke utskottet härvidlag har skjutit öfver målet. Det torde blifva ytterst svårt att ådagalägga det användning af skog enbart till husbehof i vårt land bedrifvits i sådant omfång eller anställt så stora förödelser i de privata skogarna att ett förbud för skogens användande för husbehof är nödvändigt eller ens berättigadt. Och om detta icke är fallet, hvarför skall man då förbjuda användning af ung växtlig barrskog till husbehof?

Det är visst sant, att i utskottets lagförslag icke ingår någon tydlig lagbestämmelse angående förut anmärkta förhållande, men utaf utskottets motivering till lagförslaget framgår det så tydligt att intet tvifvel mera kan uppstå om hvartåt lagförslaget syftar i denna punkt. Man behöfver endast läsa motiveringen å fjärde sidan i utskottets betänkande jämte specialmotiveringen till 1 § för att bli öfvertygad därom. Och då äfven bestämningarna i lagförslaget äro så allmänt hållna, så har man all anledning befara, att utskottets åsikt äfven med god vilja kan ur lagförslaget, därest detta oförändradt antages af landtdagen, erhållas och äfven i praktiken komma att tillämpas.

Enligt min tanke är den motivering agrarutskottet gifvit för sitt beslut att under lagens bestämmelser äfven innefatta användning af ung växtlig barrskog till husbehof såsom skogssköfling, ytterst svag och verkar icke alls öfvertygande. Utskottet har affärdat hela denna viktiga sak med att endast påstå att ung växtlig barrskog kan genom användande till husbehof sköflas. Något bevis för att ung växtlig barrskog verkligen genom användning till husbehof blifvit sköflad i sådan omfattning, att ett förbud vore nödvändigt, har utskottet icke i sin motivering företett. Då det, enligt min tanke, ändock borde föreligga verkliga skäl

för att ett sådant lagstadgande är af behofvet påkalladt, så anser jag för min del, att så länge ej behofvet af ett sådant förbud blifvit tydligt ådagalagdt, det är för tidigt att skrida till förbjudande af ung växtlig barrskog för husbehofs användande. Jag måste därför yrka på, att i lagförslaget införes en bestämning, som tillförsäkrar skogsägaren rättighet att till husbehof använda det slag af skog han behöfver.

Vidare synes mig lagförslagets affattning vara något sväfvande isynnerhet bestämningarna om hvad som bör anses vara skogssköfling. Man har därför orsak befara, att bestämningarna å ena sidan skola blifva tolkade allt för vidtgående och å den andra för inskränkta. Det vore därför mycket önskligt, att lagförslaget finge en mera bestämd form i denna del, så att ej tillfälle till så många tolkningsmöjligheter skulle förefinnas.

Vidare ber jag att få ifrågasätta, om tillsättande af en särskild skogsnämnd som första instans i mål om fredning och förhindrande af skogssköfling, är välbetänkt och nödvändigt. De skäl, som af utskottet anföras i motiveringen för nödvändigheten af en skogsnämnd, äro enligt min tanke icke öfvertygande. Endast i det fall, att båda parterna åtnöjas med skogsnämndens beslut, kan den snabbhet i rättegången erhållas, som i utskottets motivering framhålles. Men då det är högst sannolikt, att det endast är i mål af mindre betydenhet, som den förlorande parten nöjer sig med skogsnämndens beslut, då däremot i mål af viktigare beskaffenhet besvär till högre rätt ovillkorligen blifver följden, så synes mig i dylika fall förefintligheten af en skogsnämnd endast bidraga till att fördröja rättegången, ty det är ju klart att ju flere instanser ett ärende skall genomgå, desto längre tid åtgår förrän det blir slutligen afgjordt.

Äfven andra skäl tala mot tillsättande af en skogsnämnd. Så torde det å många orter möta afsevärda svårigheter att till medlemmar i skogsnämnden finna personer med den kompetens utskottet i förslaget förutsätter. Likaså måste man ifrågasätta, huruvida en efter utskottets förslag sammansatt skogsnämnd kan besitta den objektivitet man med rätta har att fordra af en dömande myndighet eller förmår att skaffa sig det anseende och förtroende hos allmänheten, som en sådan myndighet ovillkorligen borde hafva för att kunna fylla sin uppgift. Vidare kommer tillsättande af en skogsnämnd att åsamka den redan tungt beskattade skogsägaren en ny utgift, som otvifvelaktigt kommer att kännas så mycket mera tryckande, som det torde blifva svårt för allmänheten att inse behofvet af en dylik skogsnämnd.

Äfvenså synes mig tillsättandet af en särskild skogsnämnd vara att fullfölja en numera mycket använd, men enligt min tanke alldeles oriktig princip, nämligen att för hvarje ny lag af någon betydenhet äfven tillsätta en särskild myndighet, som antingen skall döma uti eller öfvervaka den nya lagens efterlefnad. Och då detta förfaringssätt, utom det att det i framtiden kommer att leda till ganska märkliga och kanske äfven högst oväntade konsekvenser, synes innebära ett indirekt misskännande af våra domstolars såväl som bevakningsmyndigheternas kompetens att fullgöra dem tillkommande åligganden, hvilket vi enligt min tanke ännu icke hafva skäl att göra, så anser jag för min del att skogsnämndens åligganden mycket väl kunna af underrätterna handhafvas.

Det synes mig vara ganska vägande skäl för att öfverföra skogsnämndens åligganden på häradsrätterna. I dessa äro i allmänhet skogsägarena tillräckligt företrädda. Och som häradsnämnden numera tillsättes hvart tredje år, så är det ju mycket lätt att vid dess besättande söka få de önskningar man ställer på skogsnämnden äfven då tillgodosedda. För öfrigt sitter som ordförande i häradsrätten en juridiskt bildad person, hvilket uti en dömande myndighet är af stor betydelse och bör på intet sätt underkännas. Man har således enligt min tanke alla förutsättningar för att i underrätterna erhålla fullt lika allsidig och opartisk behandling af mål angående skogssköfling, som i skogsnämnderna. Och om så är förhållandet, kan jag ej inse, hvarför man ej genast skulle öfverlämna i skogssköfling förekommande mål till underrätternas behandling. Jag måste därför uttala som min mening, att bestämmelserna om tillsättande af en särskild skogsnämnd borde ur lagförslaget utgå samt att de befogenheter, som skulle ålegat skogsnämnden, må öfverföras på häradsrätterna.

Dessutom ber jag få framhålla, att enligt min tanke bestämmelsen om fängelsestraff för öfverträdande af lagen borde ur lagförslaget

utgå, emedan böter jämte förlust af virke är tillräckligt straff för dylika brott. En bestämning om kompetensvillkoren för skogsinspektörerna borde också enligt min tanke ingå i lagförslaget. Det har händt förut och är ej häller för framtiden uteslutet, att så ännu kan hända, att duglighet och sakkunskap ej ha blifvit tillräckligt beaktade vid besättande af viktiga tjänster i landet. Och då det är af största vikt att till besättande af dessa tjänster endast i forstligt hänseende utbildade och i praktisk skogsvård inkomna personer utnämnas, så borde en bestämmelse härom ingå i lagförslaget.

Ytterligare ber jag få framhålla, att ett stadgande om ersättning till skogsägaren i det fall, då det visar sig, att han blifvit oförskylldt trakasserad, vore af nöden. Ty det kan hända, såsom förut har händt, att en skogsägare af en utaf ett mindre prisvärdt tjänstenit ledd bevakningsmyndighet onödigtvis blir trakasserad och först efter en lång rättegång, förenad med stora kostnader, lyckas blifva frikänd, och anser jag för min del, att i dylika fall rättvisan bjuder, att den oskyldigt lidande får ersättning för de kostnader honom tillskyndats. En bestämning härom är enligt min tanke af nöden och borde införas i lagförslaget.

Jag skall nu icke yttra mig något vidare denna gång, utan ber att få hemställa till stora utskottet, att till ompröfning upptaga de af mig gjorda anmärkningarna mot lagförslaget.

Ed. W u o r i m a a: Kieltämättä on metsänhoidon järjestäminen suurimerkityksellinen maassamme, vaikka kyllä löytyy henkilöitä, jotka ajattelevat että maan metsävarat ovat tyhjentymättömiä. Mutta joka on vähän laajemmalle liikkunut ympäri seutuja, on tullut huomaamaan että siellä missä 10 vuotta takaperin kasvoi tuuheita metsiä, ne ovat nyt suureksi osaksi hävitetyt siihen määrään että monella talolla ei enää ole rakennuspuitakaan, ja löytyy semmoisiakin, joilta jo polttopuutkin ovat loppuneet. Mutta niin tärkeä kuin on saada metsänhävitys taukoamaan ja metsänhoito paremmalle kannalle, niin vaikeaa on tämän lain laadinta, sillä se koskee niin likeltä sekä yhteiskunnan etua ja oikeutta että toiselta puolen yksityisen omistusoikeutta. Sen tähden ei ole ihmeteltävääkään, jos ei valiokunta esillä olevalla lakiehdotuksellaan ole voinut tyydyttää kaikkien toiveita ja vaatimuksia.

Meillä on voimassa olevassa metsälaissa 13 ja 14 pykälissä jo tavallaan metsänhoitolaki. Siinä kielletään metsän autioksihakkaaminen ja jos metsä hakataan, niin hakkaajan on sen uudestikasvamisesta huolta pidettävä siten, että on jätettävä seisomaan siemenpuita. Rikkomisen rangaistukseksi määrää laki metsänkäytön kieltämisen tai metsänrauhoittamisen sakon uhalla. Metsän valvonta on jätetty kruununviranomaisille, kuvernööreille, kruununvoudeille ja nimismiehille. Periaatteet ovat siis vallan samat kuin mitkä valiokunta on ottanut lakiehdotukseensa. Nyt tiedämme kuitenkin että voimassaolevaa metsänhoitolakia ei ole noudatettu. Se on jäänyt melkein kuolleeksi kirjaimeksi. Aniharvassa tilaisuudessa on nostettu oikeudessa siitä kannetta, ja tuskinpa löytyy koko maassa yhtään metsää, joka on kihlakunnanoikeuden kautta julistettu suojelustilaan. Mikä on syynä siihen että lakia ei ole käytetty?

Siihen täytyy kai löytyä joitakin syitä, ja pääsyynä on että rikos lakia vastaan on niin epämääräinen että se riippuu oikeuden harkinnasta ja oikeus voi harkita sen eri tavalla. Syyttäjät eivät tahdo syytettä tehdä, koska eivät itsekään ole varmat, onko rikosta tapahtunut vai ei. Minä muistan Keski-Suomesta tapauksen, jolloin oikeudessa oli käsiteltävänä, — sen ainoan tapauksen, minkä tiedän tätä laatua tapahtuneen — tämmöinen asia. Oli kaksi naapurusta, jotka kauvan olivat riidelleet kaikenlaisista asioista toistensa kanssa ja vihdoin toinen naapuri ilmiantoi ja vaati kruununmiehen syyttämään toista metsänhävittämisestä. Seuraus oli se että syyttäjä kutsui ilmiannetun oikeuteen, ja siellä sitte ilmiantaja todisti että naapuri oli hakannut noin 40 tynnyrinalaa metsää aivan puhtaaksi. Mutta syytetty väitti että hän oli jättänyt lainmääräämiä siemenpuita. Ja kun toimitettiin kihlakunnanoikeuden määräyksestä syyni, toteentui että oli jäänyt kaksi vanhaa lahonnutta petäjäpuuta siemenpuiksi semmoiseen paikkaan, josta niitä oli vaikea saada pois talvella edes polttopuiksi. Sillä perustuksella kihlakunnanoikeus vapautti syytetyn, kun lisäksi selvisi, että löytyi havupuun taimia siellä täällä hakatulla alalla. Siemenet olivat luultavasti pudonneet ennen metsänhakkuuta maahan ja rupesivat itämään, kun metsä oli paljastettu. Oikeus kumosi kanteen.

Yhtä epämääräisesti on valiokunta laatinut ehdotuksensa 1 §:n. Tässä sanotaan: „Met-

sää älköön hävitettäkö". „Metsänhävittämiseksi on katsottava metsän sellainen hakkaaminen tai metsämaan sellainen käyttäminen että metsän luonnollinen uudistus käy sen kautta vaikeaksi." Sen täytyy omata täydellisiä ammattitietoja, joka voi selittää, mitä tämä oikein sisältää. Sillä millä tavoin voidaan metsää hakata niin, että metsän luonnollinen uudistus käy vaikeaksi? Minä ainakaan en ole nähnyt vielä Suomessa missään hakattua metsää, vaikka se olisi hakattu niin puhtaaksi, että siellä ei enää lintukaan löydä puuta istuakseen, johon ei olisi jonkun vuoden perästä ilmautunut havupuun taimia. Olen kyllä toiselta puolen nähnyt aloja, joissa ei kasva metsää, mutta ne eivät ole syntyneet hakkuun vaan kulojen kautta. Esimerkiksi Salpausselänteellä on laajoja aloja, mutta ne eivät ole syntyneet hakkuun kautta vaan kulojen kautta, ja on huomattu että syyt miksi eivät ne kasva uudestaan, ovat etsittävissä muista vaikuttimista kuin siitä, että metsä on hävinnyt. On nimittäin huomattu, että jos semmoisia aloja kynnetään, ne muutaman vuoden kuluessa alkavat kasvaa uudelleen metsää. Myrskyt ja kovat tuulet kylvävät kaukaa ehkä kilometrien päästä sinne siemeniä.

Meidän maassamme ei ylipäänsä voida sillä tavalla hakata metsää, että metsän luonnollinen uudistus käy vaikeaksi.

Kolmannessa momentissa määrittelee valiokunta metsänhävittämiseksi sitä, että metsää myynnin kautta siinä määrässä kulutetaan, ettei siitä enään pysyväisesti voi saada tilan kotitarvepuita tai jos kasvavaa nuorta havumetsää ilmeisesti tuhotaan.

Tämä on sellainen tieteellinen määritelmä, jota on tavallisen maamiehen mahdoton käsittää. Se on sitä vaikeampi laskea, koska metsän lisääntyminen on aivan erilainen eri paikoissa ja voipi olla saman omistajan metsässäkin. Yhdessä osassa metsää voivat puut esimerkiksi kasvaa puolta nopeammin kuin toisessa paikassa. Minä olen nähnyt puita, jotka ovat kasvaneet 30 vuodessa 9-tuumaisiksi, mutta olen nähnyt myöskin puita, jotka ovat 200 vuotta vanhat eivätkä ole kuin 5-tuumaisia. Kaikki nämä seikat täytyy maanomistajan tuntea, voidakseen laskelmia tehdä, myykö hän metsää niin, ettei jälelle jää tilan pysyväiseksi kotitarpeeksi. Ja minä olen vakuutettu, että jos tämä pykälä pysyy tämmöisenään, sillä ei tule olemaan yhtään sen enemmän merkitystä kuin nykyisillä metsänhoito-lakipykälillä on. Ensiksikin ei kukaan syyttäjä voi ruveta syyttämään. Ei metsän omistajallakaan ole edeltäkäsin tietoa, tekeekö hän rikoksen vai ei, koska se riippuu jälestäpäin tapahtuvasta harkinnasta. Minun mielestäni ei ole oikea oikeusperiaate, että ihminen asetetaan sellaiseen asemaan, ettei hän tiedä, tekeekö hän rikoksen vai ei, vaan jälestäpäin tuomitaan sellaisessa asiassa, josta on ollut hyvässä uskossa, ettei hän ole mitään rikosta tehnyt. Kaikki tämä jo vaikuttaa sen, että tämä lakipykälä jääpi kuolleeksi kirjaimeksi eikä tule vaikuttamaan sitä, mitä valiokunta lailla on tarkoittanut.

Kun valiokunta on määrännyt rangaistuksia rikoksesta lakia vastaan, on se päärangaistukseksi asettanut rauhoituksen. Rauhoitus merkitsee sitä, että kun metsää on hakattu, niin että se katsotaan hävittämiseksi, kielletään sitä käyttämästä. Tunnettua on, kuinka hakkuu tapahtuu. Kun metsää ruvetaan talvella hakkaamaan, niin sinne kilvan rientää työmiehiä. Muutamissa päivissä tai viikoissa on metsä kaadettu maahan. Ennen kun metsävalvojat saavat asiasta tietääkään, on jo hakkuu tapahtunut. Rauhoittaa ei siis voida enää muuta kuin itse maa ja metsän omistajalle ei oikeastaan tule mitään rangaistusta siitä, että semmoinen maa rauhoitetaan, jossa ei enään mitään ottamista ole. Semmoinen rauhoittaminen ei tietysti hänen mielestään ole minkäänlainen rangaistus, sillä hän ei metsästä kuitenkaan mitään saa, niin että monessa tapauksessa rauhoitusrangaistus on aivan tehoton. Tunnustan että se muutamissa tapauksissa voi olla tehokaskin, kun ennätetään metsään niin pian ettei hävitys vielä ole tapahtunut.

Niille, jotka rikkovat metsän rauhoitusta vastaan on ehdotettu sakkoa tai vankeutta. Kuinka oikeutettu tuo vankeus nyt tämmöisessä tapauksessa on ja mitä vaikutusta tällaisella rangaistuksella on, joka useimmissa tapauksissa tulee olemaan ilman merkitystä, koska semmoisessa paikassa, missä ei enään ole puita, ei myöskään mitään vahinkoa voi tehdä, on asia, josta en tässä tahdo sen enempää sanoa.

Pyydän vielä kääntää suuren valiokunnan huomiota valvontaan. Valvomaan metsänhoitoa on valiokunta asettanut sangen mutkallisen järjestelmän. Ensikäteen on valvojiksi ehdotettu kruunun viranomaiset. Kun tiedetään kuinka he ovat valvoneet tähän asti metsäasioita, ei

heiltä ole paljoakaan odotettavissa vastakaan. Toiseksi on valvomaan asetettu metsäntarkastaja. Valiokunnan mietinnössä ei löydy tietoa, kuinka paljon tämmöisiä virkamiehiä tarvitaan. Valiokunta ei myöskään ole viitannutkaan siihen, mitä tämmöinen virkakunta tulisi maksamaan.

Olen ajatellut, että tarvittaisiin sangen monta metsäntarkastajaa, ennenkuin niistä voitaisiin saada jotain todellista hyötyä. Maassamme on 400 seurakuntaa ja joka lääniä kohti tulee keskimäärin siis 50 seurakuntaa. Keskimäärin jokaisessa seurakunnassa on noin 250 maanomistajaa ja metsäpalstat ovat keskimäärin jaetut niin, että tulee noin kaksi metsäpalstaa joka talon osalle. Siten olisi joka seurakunnassa keskimäärin 500 metsäpalstaa. Koko läänissä olisi noin 25,000 metsäpalstaa. Jos ajatellaan että noin 10 % metsää myydään vuodessa, mikä ei ole liikaa, niin se tekisi 2,500 metsää. Nämä ainakin olisivat tarkastuksen tarpeessa, jos tahdotaan jotain vaikuttavaa metsäntarkastusta. Mutta yksi metsäntarkastaja läänissä tuskin kerkiää tarkastamaan useampia kuin noin 150 metsää, sillä hänen täytyy lukea pari päivää matkapäivineen yhden metsän tarkastusta kohti. Hänen täytyisi tätä määrää varten olla työssä noin 300 päivää vuodessa ja sen enempää ei voi yhdeltä mieheltä vaatia. Siis tarvittaisiin 17 metsätarkastajaa joka lääniin, jotta metsäntarkastus tulisi vaikuttavaksi. Se tekisi noin 700,000 markkaa vuodessa jos lasketaan palkaksi 4,000 markkaa ja 1,500 matkakustannuksiin. Siitä syntyisi uusi sangen suuri virkakunta.

Lisäksi valiokunta viittaa, että tarvittaisiin metsänvartioita. Niitä kai vähitellen asetettaisiin yksi joka kuntaan, tai yhteensä 400, ja jos niille maksetaan sama palkka kuin minkä hallitus on ehdottanut kruununmetsänvartijoille, eli 1,000 markkaa vuodessa, niin syntyisi lisäksi 400,000 markan meno tai yhteensä 1,200,000 markkaa. Paitsi edellämainittuja on valiokunta lisäksi ehdottanut metsälautakunnat. Metsälautakunnille ei valiokunta ole antanut oikeastaan muuta pätevyyttä kuin tuomarin tehtäviä, tai tehnyt siten uuden oikeuslaitoksen. Valiokunta on ajatellut metsänhoitolautakunnan ensimäiseksi oikeusasteeksi, jossa rikoksia metsähoitolakia vastaan pantaisiin syytteeseen. Siitä saataisiin valittaa kihlakunnanoikeuteen, hovioikeuteen ja lopuksi senaattiin. Sen sijaan että nykyään on kaikissa muissa mutkallisissakin asioissa kolme oikeusastetta, tulisi tämän kautta kokonaista neljä. Täytyy kysyä, onko tarpeellista, että asetetaan niin monta oikeusastetta? Eiköhän kihlakunnanoikeus voisi olla, niinkuin nykyisin metsänhoitolain pykälässä on määrätty, ensimäinen oikeusaste? Eiköhän voisi asettaa metsänhoitolautakuntaa hallinnolliseen asemaan ja jättää tavalliset oikeutemme oikeusasemaan metsänhoitolakiinkin nähden. Minä luulen että siitä metsänhoidolle olisi suurempi hyöty.

Koko valiokunnan ehdotuksen lakimääräykset ehkäisevät metsänhävittämisen vasta sitte, kun metsän hävitys on tapahtunut. Minun mielestäni olisi parempi, että metsänhoitoasetus olisi sellainen, joka estäisi metsän hävittämisen jo alussa, ennenkuin se on ennättänyt tapahtua. Sentähden minä luulen että vaikuttavaa metsänhoitolakia ei voida laatia muulla tavoin kuin niinkuin Sveitsissä, s. o. että ruvetaan vaatimaan, että jokainen metsänomistaja tekee metsänhoitosuunnitelman ja pidetään huolta siitä, että tätä ei rikota. Tämän rikkominen rangaistaan. Niinkuin tiedämme, ovat Sveitsissä kaikki metsät tällä tapaa järjestetyt. Siellä jokaista metsää varten, sekä yhteis- että yksityismetsässä täytyy olla metsähoitosuunnitelma ja metsiä hoidetaan sen mukaan ja tarkastajat ja metsänvartijat pitävät huolen suunnitelmien noudattamisesta. Tätä tapaa noudattamalla luulen minä päästävän oikeille perille. Tässä tapauksessa pitäisi metsänhoitolautakunnalle kuulua varsinainen hoito-tehtävä. Se olisi se, joka pitäisi huolta siitä, että ensiksikin syntyisi metsänhoitosuunnitelmia jokaiseen metsään, toiseksi, että näitä suunnitelmia ei rikottaisi. Heille avuksi voisivat olla metsänvartijat. Siinä tapauksessa ei tarvittaisi metsäntarkastajia muuta kuin yksi joka läänissä, jonka tehtävä olisi, pitää huolta siitä, että metsänhoitolautakunnat tekevät tehtävänsä eivätkä mene oikeutensa yli. Siksi kun päästään niin pitkälle olisi minun mielestäni hyväksyttävä ne periaatteet, jotka ovat lausutut vastalauseen 8 ja 14 pykälässä, että ensiksi vaaditaan vaan hakkuusuunnitelmia siksi kun saadaan kylliksi koulunkäyneitä metsänvartijoita, jotka ovat oppineet tekemään metsäsuunnitelmia. Se ei suinkaan kohtaisi sen enempää vaikeutta kuin valiokunnan 6 §:ssä ehdottama metsänhoito-ohje, joka on uusi käsite ja josta ei valiokuntakaan ole mietinnössä suvainnut se-

littää, onko se kirjallinen vai suullinen suunnitelma vai mitä se on. Valiokunta on sanonut perusteluissaan, että se sentähden ei ole ehdottanut metsänhakkuusuunnitelmia ja metsänhoitosuunnitelmia pakollisiksi, ettei löydy kykeneviä ammattimiehiä kylliksi. Vaikka se tunnustettaisiinkin, niin toiselta puolen meidän täytyy muistaa, että löytyy jo 4 metsänvartijakoulua, joihin otetaan 15 oppilasta kuhunkin vuosittain. Helposti voidaan kouluihin ottaa puolta enemmän oppilaita kuin nykyjään, ja silloin pian saadaan riittävästi tarvittavia ammattimiehiä.

Minä sen tähden pyytäisin suurelle valiokunnalle ehdottaa, että kun se ryhtyy muokkaamaan lakia tästä lakiehdotuksesta, se ottaisi huomioon seuraavat kohdat:

ensiksi, että pääpaino lasketaan siihen, että metsät hoidetaan metsänhoitosuunnitelman mukaan ja että siksi, kunnes ennätetään tämmöinen saada, jokainen, joka myy metsää, on velvollinen hakkausta varten toimittamaan hakkuusuunnitelman, joka on ilmoitettava metsälautakunnalle;

toiseksi että metsälautakunnille on jätettävä valvonta ja kaikki toimenpiteet metsänhoidosta sen piirissä samoinkuin myöskin pätevyys asettaa tarvittaessa ammattiopin saaneita metsänvartijoita, jotka sitten toimivat lautakunnan käskyn alaisina;

kolmanneksi että asetetaan joka lääniin metsäntarkastaja, joka toimii maanviljelyshallituksen alaisena ja valvoo, että metsänhoitolautakunnat oikein toimivat ja sitten vielä lisäksi kuvernöörin luona esittävät asioita, jotka ehkä yhdessä tai toisessa suhteessa tulevat kuvernöörin päätettäviksi;

neljänneksi että ensimäinen oikeusaste metsänhoitoasioissa olisi kihlakunnan oikeus, josta saisi valittaa hovioikeuteen, joka olisi viimeinen aste näissä asioissa.

Ed. Strömberg: Sedan jag för min del tagit del af agrarutskottets betänkande n:o 2 om förslag till lag att förekomma skogssköfling i landet, har jag funnit att detta lagförslag ganska nöjaktigt motsvarar sitt ändamål.

En omständighet, som jag särskildt ber att få påpeka till stora utskottets beaktande vid behandlingen af denna fråga är, att kommunernas själfbestämningsrätt så mycket som möjligt blefve beaktad och utvecklad. Att nu börja ingå på en genomgående granskning af frågan anser jag vara för tidigt, så länge icke stora utskottet har sagt sitt ord. Några synpunkter ber jag dock att få beröra.

Att agrarutskottet icke uti sitt betänkande stannat för ett dimensionslagförslag, äfvensom att utskottet intagit bestämningen om rätt för kommunerna att inom sig utse en skogsvårdsnämnd, anser jag vara ett steg framåt på skogslagstiftningens område. Beträffande det, som uti betänkandet säges om skogsinspektörerna och deras maktbefogenheter, anser jag, att man bör handla försiktigt, så att icke maktmissbruk från deras sida må kunna blifva möjliga, hvilka kunde komma att ibland allmänheten göra lagen hatad.

En bestämning ingår dock uti detta lagförslag, som är föga tilltalande, nämligen angående måttet af straff för öfverträdelse af denna lag. Enligt förslaget kunde t. o. m. ett års fängelse ifrågakomma. Häremot vore ingenting att invända, om man verkligen hade en garanti för att detta straff alltid komme att träffa den verkligt skyldige. Och såsom de verkligt skyldiga skulle jag för min del anse sådana personer, som enbart för vinningslystnad köpa jordegendomar för att sköfla skogen och därefter draga sina färde. Att personer finnas, som så kunna göra, är ju nog att beklaga, men den rama verkligheten talar ju sitt tydliga språk.

Jag vågar uttala den förhoppning, att stora utskottet ville påskynda behandlingen af denna fråga samt här vidtaga så små förändringar som möjligt.

Ed. Gylling: Kyseessä oleva asia on erityisesti tärkeä ja valiokunnan mietintö erittäin epätyydyttävä. Mutta kun aika on kulunut näin myöhään ja kun on tilaisuus tästä asiasta vielä myöhemmin esittää kantansa, en tahdo tässä sen pitemmälti asiaan kajota. Pyydän vaan huomauttaa, että valiokunnan mietintö pääasiallisesti on samalla kannalla kuin viime vuoden talousvaliokunnankin mietintöön liitetty vastalause n:o 1, ja juuri tämä vastalause on metsänhoitoammattimiesten taholta saanut hyvin huonon lausunnon. Pyydän vaan tässä suhteessa lukea erään otteen, joka on otettu tämän vuoden vuosikerrasta metsänhoitoyhdistys Tapion aikakauskirjasta. Siinä sanotaan maini-

tusta vastalauseesta: „Kaikesta päättäen tulee uudesta metsälaista lievänpuoleinen jälleenkasvulaki, joka käytännössä tulee osoittautumaan miltei yhtä tehottomaksi kuin v. 1886:n metsälakikin oli. Monet merkit viittaavat näet siihen, että metsänkäyttövapauden rajoitusta vastustamaan on noussut mahtavia voimia, jotka suurta vaikutusvaltaansa käyttäen kaikin mokomin koettavat estää tehokkaamman metsälain syntymistä, tahi kumminkin järjestää asiat niin, että laki tulisi mahdollisimman vähän häiritsemään metsänomistajia heidän puuhissaan metsissä, olipa näiden touhujen tarkoitus sitten kuinka epäilyttävää laatua tahansa." — Tämä lausunto ammattimiehen taholta antaa tästä valiokunnan mietinnöstä, joka sana sanalta on mainitun vastalauseen tapainen, jokseenkin hyvän valaistuksen.

Ed. Typpö: Metsänraiskauksen kehitys on meillä kulkenut samaan suuntaan kuin muissakin kapitalistisissa maissa; ensin metsäraaka-aineita käyttävän suurteollisuuslaitoksen syntyminen ja niiden hyökkääminen metsäpääomien kimppuun, jotka olivat melkein kokonaan metsätaloutta ja metsäpääoman arvoa tuntemattomain talonpoikain käsissä. Näin ollen joutuivat he tietysti alakynteen ovelain tukkipomojen kanssa kauppoja tehdessään. Seuraukset tästä ovat kaikille tunnettuja: metsät ovat menneet polkuhinnasta, eikä sillä hyvä, vaan metsien perään on alkanut mennä maa, joka joutui sahaynnä muiden metsää raaka-aineena käyttävien teollisuusyhtiöitten haltuun. Tuossa 1890-luvulla on metsiemme hävittämisessä tapahtunut uusi käänne. Silloin alettiin viedä pienempiä puutavaroita ulkomaille suuremmassa määrässä, nimittäin propsia, ja siitä lähtien on tämä propsiliike huimaavaa vauhtia kehittynyt. Yksityismetsäkomitean julkaisemassa tilastossa vuodelta 1900 oli jo maassamme tiloja 18,480, joilla ei ollut metsää kotitarpeiksi. Metsän kulutus maassamme oli 3,393,935 m^3 suurempi kuin lisäkasvu, ja jos silmäillään niihin komiteatietoihin metsänpuutteen syistä, niin ei siihen vielä lopen paljon ole ollut syynä propsikauppa vaan monet muut syyt. Senjälkeen on propsi kauppa saanut varsinaisen laajuutensa ja arveluttavan muotonsa; on nimittäin ilmestynyt huijareita miltei joka pitäjään, jotka harjoittavat todellista maatilahuijausta. Varsinkin maamme suuremmat maatilat voivat joutua tällaisten huijausten esineeksi, ja maatilat, olkootpa nyt pienempiä tai suurempia, kun ne vaan joutuvat myytäviksi, ostaa melkein aina keinottelija, ei suinkaan viljelystarkoituksessa, vaan mahdollisen suuren voiton kiskomiseksi. Tällaiseen huijaukseen on maassamme erittäin suuret yhteiskunnalliset edellytykset, kun tämä metsä- ja maahuijaus toiselta puolen tekee pikkutalollisista maattomia ja näin ollen työttömyys kasvaa ja tämä työttömyyden peikko ajaa heitä etsimään uudestaan turvaa maanviljelyksessä. Tämä työväen hädänalainen asema ja porvaristomme suunnittelema tilattoman väestön maanostopolitiikka antaa tälle metsänhuijaukselle erittäin suotuisaa maaperää, sillä propsiliikkeen vallitessa puhdistetaan ensin metsä viimeiseen kalikkaan, sitte tarjotaan tila kaupaksi tilattomille hyvin kalliista hinnasta. Tilan myyminen ei suinkaan vielä ole välttämätöntä keinottelijalle, sillä ryöstöviljelyksen avulla voidaan tilasta vielä kiskoa hyvin paljon mehua pois ja muuttaa rahaksi. Silloin on tila metsän ja kasvuvoiman puolesta tyhjiin puhdistettuna valmis tilattomalle väestölle palstoitettavaksi ja valtion maanostopolitiikan avulla saadaankin siitä vielä tuotantoarvoa paljoa suurempi hinta. Tällä tavalla on maatilan hinnat kohonneet luonnottoman korkeiksi, joten ei kenenkään kannata ostaa viljelystarkoitukseen niitä, sillä viljelystarkoituksessa ei voida ottaa lukuun metsän rahaksi muuttamista putipuhtaaksi niinkuin keinottelija tekee, ei voi ottaa lukuun ryöstöviljelyksen tuottamaa voittoa keinottelijan tavalla, sillä tilaa jatkuvasti pitäessä sen, nimittäin ryöstöviljelyksen, saa kalliisti maksaa. Siis kapitalistisen liike-elämän vaikutuksesta on tällainen maanhuijaus välttämätön tulos näissä oloissa ja pahenee yhä, saaden maamme maanviljelyksen auttamattomasti rappiolle, ellei yhteiskunta tehokkaalla tavalla ehkäise yksilön vapaata metsänkäyttöoikeutta ja kohdista siihen tehokasta neuvonta- ja valvontatointa. Jos vapaa metsänkäyttöoikeus turmelemalla pienviljelyksen johtaisi maapääoman keskittymiseen ja elinvoimaisen suurviljelyksen syntymiseen tässä maassa, niin saattaisi ajatella sillä olevan jonkunlaista oikeutusta. Mutta kuten jo sanoin, sitä se ei kykene tekemään, vaan saa aikaan turmelusta ja hävitystä, jonka maamme työväestö ja pikkuviljelijät saavat kalliisti maksaa. Kuten tutkimukset osottavat, on metsällä tärkeä merkitys ilmaston suotuisena

pysymiselle maanviljelyksen menestymiseksi, sillä on merkitystä tulvien ehkäisijänä, ja jos metsänhuijaus tällä tavalla saa jatkua, muuttuvat jo ilmastosuhteet sellaisiksi, tulvien tuhot siihen luettuna, ettei kannattava pien- tai suurviljelys tässä maassa menesty. Siksi on tämä metsäkysymys sanomattoman laajakantoinen. Jos tässä tehokkaalle suojelus- ja metsänhoitokannalle asetutaan, on siitä edistystä, jota tulevat sukupolvet tulevat siunaamaan. Silloin olisi tämän eduskunnan muistakin hommista, kuten tilattoman väestön aseman parantamisesta, jotakin pysyväistä hyötyä. Mutta kaiken sen isänmaallisuuden, kansanvaltaisuuden, työväen ja pikkuviljelijäin etujen ajamislupausten jälkeen ei näitten lupausten taakse ole jäänyt valiokunnassa kuin sosialidemokraatit yksinään, niinkuin näkyy, sillä niin kevyeksi on mietintö ja siihen sisältyvä lakiesitys porvarillisen enemmistön taholta valiokunnassa muodostunut, ettei sillä käytännössä tule olemaan mitään merkitystä. Ja senhän valiokunnan enemmistö osaksi itsekin tunustaa, sillä sehän puhuu mietinnön 4 sivun viimeisessä kappaleessa niistä tehokkaista seurauksista, joita lain rikkojalle on tulossa — tämän lain tehokas määräys rauhoituksesta — mutta sitte jo ikäänkuin lohduttaakseen metsähuijauksen harjoittajia sanoo, että älkää olko millännekään, sama periaate on ollut vanhassakin metsälaissa, tässä on vaan aikomus sitä laajentaa ja selventää, lyhyesti sanoen, muodostaa vanhasta asiasta uudet paperit mitättömillä ja tehottomilla uudistuksen rippeillä.

Mitä nyt lakiin tulee, niin sitä katsellessa sen onttous enemmän paljastuu. Ensimäisessä pykälässä määritellään ne asiat, jotka ovat katsottavat metsän hävittämiseksi ja joista seuraa rauhoitus. Jos tätä ensimäistä pykälää lähemmin silmäilee ja ajattelee sitä sovitettuna käytäntöön, niin useimmissa tapauksissa voi hävittää kaiken havumetsän joutumatta lainrikkojaksi ja rauhoitusmääräysten alaiseksi. Useimmissa tapauksissa metsämme ovat sekametsiä, joissa aina on joku määrä koivua, haapaa, leppää ynnä muuta, ja kun havupuut viimeiseen kalikkaan otetaan propseiksi, jää lehtipuut jälelle ja takaavat luonnollista uudistusta. Haapa onkin oikein erinomainen antamaan uutta kasvua, kun vaan havupuut tulevat pois tieltä. Ja kotitarpeeksi voi metsänhävittäjä näyttää ne lehtimetsänsä ja se on kyllä tämän pykälän mukaista. Viimeksi kielletään siinä kasvavan nuoren havumetsän ilmeisesti tuhoaminen. Tällainen nimitys voitaisiin hyvin harvoissa tapauksissa, jos koskaan, metsälle antaa. Sillä jos metsässä on lehtipuita, niin sitä voidaan nimittää sekametsäksi, jos tukkeja, niin tukkimetsäksi ja keskikasvuiseksi metsäksi j. n. e., joten aina voidaan väittää, ettei ole mainitsemaani määräystä vastaan rikottu. Ajatellaan nyt, että rikos jossakin paikassa voitaisiin panna syytteeseen, niinkuin sitä voidaan nykyisenkin lain nojalla. Mutta valvonta on tässä jätetty herrasmiehelle, joka asuu ehkä läänin pääkaupungissa, joten se jää sulaksi mahdottomuudeksi. Talvella sitä paitsi on sula mahdottomuus julistaa metsää rauhoitetuksi, sillä metsän raiskaaja voi aina väittää tämän lain edellyttävän luonnollisen uudistuksen siellä lumen alla olevan nousemassa, ja eihän sitä juuri kesällä metsää kaadetakaan. Näin hyvän metsälain on valiokunnan porvaristo nyt Suomen kansalle valmistanut. Minä tunnen mielipiteitä pikkuviljelijäin keskuudessa, jotka ovat vielä äänestäneet tänne eduskuntaan porvareita, että siellä kaivataan lakia ihan toisille periaatteille, nimittäin metsäpääoman säilytys- ja hoitoperiaatteelle, aivan niinkuin sosialistien vastalauseessa oleva lakiesitys perustuu, sillä kokemus huijauksien seurauksista on tätä opetusta antanut esimerkiksi kunnallisen verotuksen alalla maalaiskunnissa. Sellaiset talot, joista metsä tavalla tai toisella on joutunut huijarien käsiin, eivät enää kykene maksamaan kunnan rasituksia yhtä paljon kuin ennen, ja kunnan rasitukset yhä kasvavat ja metsänhuijaus tekee yhä useampia taloja metsättömiksi ja samalla maksukyvyttömiksi. Täten joutuvat rasitukset niiden talojen niskoille, jotka ovat voineet säilyttää metsänsä ja metsäin avulla tiloja paremmin viljellä, niiden rasitukset tulevat yhä suuremmiksi ja suuremmiksi. Verorasituksen kannalta olisi siis tarpeen että kaikki maatilat pysytettäisiin maksukykyisinä ja sen takaisi juuri metsänkäyttövapaudesta luopuminen. Seuraus, joka vapaasta metsänkäytöstä johtuu, nimittäin maatilojen liika kallistuminen, joka pienviljelijäin kannalta, samoin kuin muittenkin työläisten, ei suinkaan ole hyödyksi vaan suureksi tappioksi, sillä usein on pikkutilallisperheissä useampia osakkaita, joille ei riitä kotona tarpeeksi työtä, vaikka kaikki ehkä haluaisivat pysyä maanviljelystöissä. Silloin on heidän lähdettävä maanostoon

ja talo jaettava. Entiseen taloon jäänyt lunastaa muilta osakkailta heidänkin osansa taloa, jonka hinnan, kuten edellä olen maininnut, määrää metsäkeinottelija. Täten hän saa ostaa liian kalliista hinnasta osat ja niiden maksamisesta menee metsä ehdottomasti viimeiseen kalikkaan. Täten jää hän asumaan siis taloa, jossa ei ole miespolveen mitään metsätuloja odotettavissa ja köyhyys seuraa. Paremmin ei käy sillekään osakkaalle, joka lähtee maanostoon. Hän saa kyllä siitä maasta, joka hänellä on myytävänä, hyvän hinnan, mutta kun hänen tarvitsee ostaa uusi tila, niin hänen on siitä maksettava myös hyvä hinta, jonka hän saa suorittaa keinottelijalle tuosta metsästä puhtaaksi raiskatusta maasta. Näin on siis entisistä pikkutalojen asujamista, jotka ennen hoitivat hyviä taloja ja metsiä, talonjakojen tapahduttua tullut metsättömiksi paljastettujen talojen eläjiä, joita köyhyys tuppaa hätyyttämään. Mutta samalla on keinottelija paksusti hyötynyt tästä talollisten metsänkäyttövapaudesta.

Ei suinkaan tarvita suurta ajatuskykyä, jos vähänkin elämää maaseudulla tuntee, kun jo huomaa, että jos sosialidemokraattisen vastalauseen mukaan laki säädettäisiin, niin kävisi päinvastoin: pikkuviljelijälle säilyisi säännöllinen metsätulo ja hyvinvointi, kun taas keinottelijan tulot kuivaisivat. Olen kuullut ihmeellisiä pikkuviljelijäin etujen puoltajia ja niitä saattaa olla tässäkin eduskunnassa, jotka tuovat esiin samoja syitä, kuin minäkin tässä olen tuonut ja tulevat siihen lopputulokseen, että siksi ei heiltä nyt henno kieltää metsänkäyttövapautta. Aivan yhtä paljon sitä kuulee työväenystäviltä, jotka mitä hellämielisimmin puhuvat työväen hädänalaisesta asemasta ja sen nimessä puoltavat työmiehelle hänen työvoimansa mitä laajinta käyttämisvapautta, jota eivät mitkään työväenlakimääräykset saisi sitoa, jotta kuitenkin hiukan edes työmiehet voisivat palkkaansa pitkän työpäivän avulla korottaa. Mutta valistunut työväki on halveksuen työntänyt luotaan tuollaiset ystävänsä ja ruvennut mitä jyrkimmin vaatimaan laillista rajoitusta oman omaisuutensa, nimittäin työvoimansa käyttämiseen nähden. Mitättömän pieni on se osa maamme työväestöstä, joka ei tuntisi, että työvoima on sitä paremmin tuottavaa, kuin sitä ei saa myydä summakaupalla vaan lain määräämissä rajoissa. Aivan samalla tavoin on pikkuviljelijäin metsänkäyttövapauden laita. Hänen etunsa vaatii, ettei sitä saa mielinmäärin hävittää, sillä rajaton metsänkäyttövapaus merkitsee sitä, että kapitalisti saa hänen metsänsä polkuhinnasta puhdistaa puti puhtaaksi ja saattaa hänet köyhyyteen.

Mitä taas hoitoperiaatteeseen tulee, joka olisi lakiin saatava, niin siitä olisi pikkuviljelijän kannalta paljonkin puhuttavaa, mutta tästä laistahan on tarkoitettu oikein metsänhävittämislakia; johdonmukaisesti on siitä kaikki vähänkin metsänhoitoon viittaavat määräykset jätetty pois. Pohjana olevassa ed. Nylanderin ynnä muiden ehdotuksessa oli nimittäin 2 §:n 1 momentissa sellainen määräys, mutta se on jätetty pois ja hyvin kummallisilla perusteilla, kuten mietinnön 6 sivulta näkyy. Siinä annetaan nimittäin mitä suurin epäluottamuslause metsänhoitoammattimiehille, sanotaan että he muka tekisivät suunnitelmia, jotka johtavat metsän hävittämiseen. Jos nyt näin olisi laita, niin silloin olisi paras hävittää koko ammattikunta. Mutta niin ei ole asia, sillä minä tunnen kokemuksesta näiden miesten ammattitoimintaa Viipurin läänin länsiosissa, jossa sellaisia on toiminut maanviljelysseuran, Pellervon ja metsänhoitoyhdistyksen Tapion palveluksessa, ja minun täytyy sanoa, että heidän toimintansa on saanut paljon hyvää aikaan. Olenpa itsekin heidän avullaan saanut metsänhoitosuunnitelman, jonka mukaan metsänkäyttö ei suinkaan vie hävitykseen, päinvastoin. Minulla ei ole mitään erityistä syytä näitä ammattimiehiä puolustaa, mutta luulen heidän sentään pitävän ammattikunniastaan ja leivästään, sillä ajatelkaahan, että joku ammattimies olisi tehnyt johonkin taloon metsänhoitosuunnitelman, jonka mukaan metsä puhdistettaisiin puhtaaksi kuin Kaanaan maa, niin kyllä hänen toimintansa sillä alalla olisi lopussa ja hän joutuisi yleisen pilkan esineeksi kansan keskuudessa. Täytyy sangen suuresti valittaa, että maamme kansanvaltaisen eduskunnan maatalousvaliokunnan porvaristo laatii metsälain, jonka mukaan metsää saa vapaasti hävittää, ja letkauttaa samalla metsänhoitoammattimiehiä, että heidän laatimansa suunnitelma ja käyttöohjeet saattaisivat sen tehdä. Siitä huokuu sama henki, jonka olen kuullut metsä- ja maakeinottelijain suusta. Kun metsänhoitoammattimiehet ovat toiminnallaan talonpoikain keskuudessa jotain hyvää aikaan saaneet, niin ovat keinottelijat alkaneet talonpojille puhua, että kyllä sitä järkevä mies osaa

metsänsä käyttää ilman tuollaisia neuvojiakin, ja on isännän arvoa alentavaa laadituttaa suunnitelmia tuollaisilla herroilla. Eräissä paikoin taas pikkuviljelijät metsänhoitoammattimiesten vaikutuksesta ryhtyivät yhteistoiminnallisesti metsää myymään ja harventamalla metsää ammattimiesten osotusten mukaan ottivat myymänsä puumäärän ja hyödyttivät tällä tavalla metsäänsä, ja saivat propseilla paremman hinnan. Mutta siitä pauhasi kerran eräs propsikauppias, että te nyt olette kolloja, pilaatte sellaisella toiminnalla koko propsikaupan. Ja sitä se on maatalousvaliokunnan porvarillinen enemmistökin sanonut, että hoitosuunnitelmat ja metsänharvennus johtavat metsän hävitykseen. Kenen etuja tässäkin lienee valvottu, se jääköön kansan arvosteltavaksi.

Olen tästä kysymyksestä pääasiassa puhunut pikkuviljelijäin kannalta, koska pelkään, että täällä saattaa löytyä miehiä, jotka koettavat selittää mietinnössä olevaa lakiesitystä pikkuviljelijöille edulliseksi ja leimata sosialidemokraattien vastalauseessa olevaa lakiesitystä, joka nyt pääasiassa on 1908 vuoden talousvaliokunnan mietinnön mukainen, heille vaaralliseksi. Minä en suuresti ihmettele, että suomettarelaiset ja nuorsuomalaiset näin ovat tehneet — vaikka ovatkin pikkuviljelijäin etuja luvanneet puolustaa — sillä sehän näyttää olevan heidän luonteensa mukaista. Mutta maalaisliittolaisten menettely minua vähän ihmetyttää, sillä hehän ovat luvanneet katsoa asioita suomalaisen reikäleivän läpi ja turpeen puskijat yhteen kohottaa, ja sittenkin ovat he olleet porvariston kanssa tässä asiassa samaa mieltä. Ehkä ovat heidän edustajansa maatalousvaliokunnassa erehtyneet.

Lopuksi pyydän kaikkia niitä, jotka tässä asiassa tahtovat tehdä jotakin kansan hyväksi, ja erittäinkin niitä, jotka pienviljeljäin etuja tahtovat puolustaa, että he suuressa valiokunnassa hylkäisivät mietinnössä olevan lakiehdotuksen ja hyväksyisivät vastalauseessa olevan, sillä se vastaa niitä toiveita, joita nykyisen metsänhuijauksen johdosta kansan enemmistön keskuudessa liikkuu.

Ed. E. Eloranta: Esillä olevassa maatalousvaliokunnan mietinnössä asetusehdotukseksi metsän hävittämisen ehkäisemikseksi on sellaisia aukkoja ja puutteellisuuksia, että niitä ei voi huomauttamatta sivuuttaa.

Jo heti alussa, 3 §:ssä on valiokunta tehnyt poistaessaan esitysehdotuksen sanat: „metsä on hävitetty" sellaisen aukon lakiin, että jos hyväksytään myöskin tämä perustelujen lopussa oleva ponsi, jossa ehdotetaan voimassa olevan metsälain 14 §:n kumoamista, niin silloin annetaan tilaisuus kaikille tähän asti tapahtuneille ja vielä tämän lain voimaan astumiseen asti tapahtuville metsänhävittämisille laillisuuden leima. Silloin ei uusi metsälaki tule ensinkään koskemaan siihen asti tapahtuneita hävityksiä, eikä myöskään nyt voimassa olevan metsälain määräyksiä rauhoitukseen ja uudistuskasvuun nähden voida sellaisiin tapauksiin sovelluttaa. Ja tämä on minun nähdäkseni niin suuri aukko, että jos sellainen lakiin tulee, niin se pitkäksi aikaa tekee tehottomaksi koko sen tarkoitusperän.

Sitten on nykyistä, voimassa olevaa metsälakia vastaan tehty painavimpana huomautuksena se, että siinä ei ole järjestetty tehokasta valvontaa. Ja tosiasia on, että myös tämä valvonnanpuute on suurimmassa määrässä aiheuttanut sen, että laki on jäänyt merkityksettömäksi paperille. Mutta kuitenkaan ei valiokunnan enemmistö ole uskaltanut mennä paljoakaan pitemmälle tässä uudessa asetusehdotuksessa. Tässä on valvonta jätetty melkein yhtä heikoksi ja tehottomaksi. Tässä on menty viime vuoden talousvaliokunnan esittämästä ehdotuksesta niin paljon taaksepäin, että metsälautakunnalta on riistetty tykkänään sen valvontaoikeus metsälakiin nähden ja siten tehty siitä vaan tuollainen merkityksetön tuomioistuin, jolla tulee olemaan itse asiassa hyvin vähän merkitystä, sillä sitä seuraavat vielä oikeusasteina kihlakunnanoikeus, hovioikeus ja esityksen mukaan vielä korkein tuomioistuin, senaatti. — Muuten on se tarpeettoman pitkälle menevää ja asioita hidastuttavaa, jos neljä oikeusastetta tähän asetetaan, koska tärkeämpiäkin ja suurempiakin asioita ratkaistaan lyhemmällä tiellä.

Metsälautakunnalle olisi kaiken todennäköisyyden mukaan pitänyt keskittää ratkaisevasti valvontavalta. Sille olisi pitänyt antaa oikeus kieltää metsänhävittämistä, missä se huomaa sellaista tapahtuvan ja ylipäätänsä pitää silmällä, missä metsän hävitystä tapahtuu tai missä aijotaan siihen suuntaan pyrkiä. Tätä valvontaoikeutta kuitenkaan ei valiokunta sille antanut, ja kun tästä enemmistölle huomautettiin, niin

siltä taholta sanottiin, että juuri siihen on tahdottu pyrkiä, että metsälautakunta ei määrätä hakkuukieltoa omasta alotteestaan.

On itsestään selvää miten tehottomaksi lain valvonta jää, jos metsälautakunta, kun se näkee aivan ilmeistä, tämän lain vastaista hakkuuta olevan käynnissä, ei saa silloinkaan ryhtyä antamaan kieltoa siitä, vaan sen täytyy odottaa siksi kun kruununpalvelija tai metsänvartija on antanut sille asiasta ilmoituksen. Tällä tavoin on metsälautakunnan toiminta tehty aivan merkityksettömäksi lain valvonnassa. Metsäntarkastajain asettamisesta tässä on kyllä määritelmä, mutta ei siitä, kuinka paljon niitä asetetaan ja kuinka taajalle. Mutta sen mukaan, mitä niiden lukumäärästä esimerkiksi viime vuoden talousvaliokunta on päättänyt, niin ei näillä tule olemaan sanottavaa merkitystä niin laajoilla hoitoalueilla kuin mikä niille tulee. Sitte täällä mietinnössä on kyllä edellytetty että asetetaan erityiset metsänvartijat. Mutta näitten asettaminen on jäänyt tuon venyvän „jos"-sanan varaan. Jos niitä tahdotaan asettaa, niin niitä asetetaan, mutta jos ei tahdota, niin ei ole pakko asettaa niitä. Näin ollen jäisi metsänvartioiminen yksinomaan näitten metsäntarkastajien huoleksi, ja he eivät mitenkään ehdi edes osapuilleen käymään kaikilla kolkilla tuskin vuosikymmeniin. Vielä on lisäksi tahdottu varsinaiset kruununpalvelijat velvoittaa ottamaan osaa tämän lain valvontaan. Tunnettu asia on kuitenkin, millä tavalla nämä kruununpalvelijat ovat tähän asti tämän tehtävänsä suorittaneet. Nykyisessä metsälaissa on määräys siitä, että kruununpalvelijain velvollisuus on panna syytteeseen metsälain rikkomuksesta. Mutta ainoastaan aniharvassa tapauksessa on kruununpalvelija tehnyt tällaisen syytteen, ja löytyypä sellaisiakin tapauksia, joissa kruununnimismies on ollut suorastaan metsänomistajan puolustusasianajajana silloin, kun hänen velvollisuutensa olisi ollut panna rikos syytteeseen.

Metsänvartijalaitoksen asettaminen olisi pitänyt tässä asetuksessa tehdä pakolliseksi, velvoittaa siihen ainakin sen jälkeen kun metsälautakunnalta riistettiin lainvalvontaoikeus. Nyt sitä ei ole tehty ja on siinä lakiin jätetty sellainen aukko, että todellisuudessa siitä tulee samanlainen laki kuin nykyään voimassa oleva metsälaki on, joka ei merkitse käytännössä mitään. Sitte ehkä 6 tai 10 vuotta kokeiltua saadaan ryhtyä uutta metsälakia laatimaan. Ja tällä väliajalla on ehditty tuhota kaikki vielä jälellä olevatkin metsät. Ja kun kerta on saatu kokemuksia entisen lain puutteista, olisi ne pitänyt uutta tehdessä korjata. Olisi luullut valiokunnan jo uskaltavan mennä niin pitkälle että olisi suuremmassa määrässä valvontaa parannettu ja ehkäisty hävityksen jatkuminen, mikä uhkaa saattaa turmioon koko maan metsäpääoman. Mutta tässä asiassa niinkuin monessa muussakin on esteenä luonnollisesti se, että metsänomistajain valitsemat edustajat eivät uskalla astua niitten riistopolitiikan tielle, vaan täytyy edelleen jättää se mahdollisimman vapaaksi, mahdollisimman suuressa määrässä avoimeksi.

Minä vielä tahtoisin huomauttaa siitä, että yksityismetsäkomitea ja jotkut hyvinkin tarkasti metsäoloja tuntevat metsäammattimiehet ovat asettuneet päättävästi sille kannalle että metsälautakunnan käsiin olisi keskitettävä suurin määrä valvontavaltaa ja -oikeutta. Nyt ei sitä ole tehty ja niin ollen on koko ehdotus tullut merkityksettömäksi. Jos tahdotaan uudelle laille jotain merkitystä antaa, niin silloin pitäisi asettua tämän mietinnön mukana olevan ensimäisen vastalauseen kannalle. Sen perusteella voitaisiin poistaa suurimpia ja vaikeimpia epäkohtia ja saataisiin myös lain periaate sellaiseksi, jotta metsäpääoman säilyminen tulisi turvatuksi, eikä ainoastaan sen jälkeen, kun metsänhävitys on tapahtunut, ryhdyttäisi jonkunlaisiin hyvin hataroihin toimenpiteisiin, joita valiokunnan ehdotus edellyttää ja joilla ei sanottavaa merkitystä ole. Vielä on valiokunnan enemmistö tehnyt ehdotukseen sellaisen rajoituksen että rauhoitusmääräys voidaan peruuttaa, jos metsänomistaja sitoutuu noudattamaan metsänhoito-ohjeita. Ja tällaisilla ohjeilla ei mitenkään voida estää sitä, että niitten ollessa voimassa mennään paljon pitemmälle kuin mitä näissä ohjeissa on tarkoitettu. Siihen tulokseen, mihin olisi pitänyt pyrkiä, siihen ei millään ehdolla nykyinen esillä oleva mietintö vie. Ja sitä paitsi, niinkuin jo huomautin, on siinä otettu siksi suuri taka-askel viimevuotisesta talousvaliokunnan ehdotuksesta, että mitenkään ei voi asettua puolustamaan tällaista mietintöä, jos ei tahdo ilmeisesti jättää metsiämme edelleen rajattomasti käytettäväksi ja tuhottavaksi.

Ed. Myyttinen: Ihmisiin ylimalkaan tekee tympäsevän vaikutuksen, jos niitten omistusoikeutta pyritään rajoittamaan tavalla tai toisella. Mutta tällä kertaa omistusoikeuden rajoitus on sellaista, jota voi hyväksyä. Ja pidänpä sen erittäin onnistuneenakin, että yritykset tässä tapauksessa siihen suuntaan ovat niin pitkälle ennättäneet. Mietinnön eri pykälistä minulla ole mitään sanottavaa sen takia, että niistä on niin paljon tänä iltana puhuttu. Mutta sen sijaan minulla on sydämelläni eräs asia, jonka tahdon suurelle valiokunnalle tässä harkittavaksi esittää, nimittäin se, etteikö mietinnöstä voitaisi kokonaan poistaa tuota tarkastajaa. Minä olen sillä kannalla, että tarkastajain asettaminen olisi siitä poistettava seuraavista syistä. Ensiksi me luomme tuosta uuden virkakunnan, jonka tarpeellisuutta tai tarpeettomuutta me emme ole tällä kertaa lainkaan varmat punnitsemaan. Ja toiseksi minä luulen tuommoisesta tarkastajajoukkiosta — minä otaksun että niitä täytyy olla joukkio — tulevan semmoisen jäykän, raskaan virkamieskoneiston, joka toimii vasta silloin, kun metsälautakunta, metsänvartija tai poliisimies asiasta ilmoittaa. Olen siinä luulossa, että tätä lakia voidaan valvoa, jos se nimittäin laiksi tulee, aivan kunnallisen itsehallinnon pohjalla, johon mietinnössä oleva ehdotus tähtää, että metsälautakunta on valittava, ja sen avuksi metsänvartijoita, jos valiokunta katsoo ne tarpeelliseksi. Minä ajattelen että ainakin ensi aluksi me voimme tätä lakia sovelluttaa ilman tarkastajia ja että se soveltuukin ja tulee valvotuksi. Minä luulen sen käyvän laatuun, sillä eihän koko kunnallis-elämällä, kun uusi kunnallislaki maahan luotiin, ollut silloin edellytyksiä niinkään paljon tuollaisen uuden asetuksen toteuttamiseen, kuin nyt on esimerkiksi tämän metsälain valvomiseen nähden.

Mitä sitten vielä siellä lopussa oleviin rangaistusmääräyksiin tulee, niin minusta ne tuntuvat sellaiselta, että metsänvarasta rangaistaisiin muutamissa kohdin helpommin kuin sitä, joka laittomasti hakkaa omaa metsäänsä. Siinäkin lienee kai suurella valiokunnalla harkittavaa koko joukon. Minä ehdoton että valiokunta koettaisi poistaa kaikki tarkastajat ja siirtää niiden vallan metsälautakunnan ja mahdollisesti metsänvartijain ja poliisien käsiin.

Ed. Tuomi: Jokainen metsäoloja tunteva henkilö tässä maassa, tietää sen tosiasian, että suurin osa yksityisten maanomistajain huostassa olevista metsistä on mitä surkeimmalla tavalla raiskattu. Minkä luonto puheenalaisissa metsissä kykeni vuosisatojen vieriessä kasvattamaan, sen voitonhimoiset maanomistajat yksityisen omistusoikeuden turvissa yhden miespolven ajalla melkein kokonaan tuhosivat. Siihen asti kun metsät pysyivät yksinomaan kansan kotitarvepuiden varastoina, oli niiden luonnollinen lisäkasvu kotitarvekulutusta suurempi. Vasta senjälkeen kun kapitalistinen tuotantojärjestelmä muutti metsässä kasvavan puuaineen kansainväliseksi markkinatavaraksi, toisin sanoen, puuaineille syntyi vaihtoarvoa, nousi metsän kulutus lisäkasvua suuremmaksi. Tervanpolton kautta tuli ensin metsien puuaineelle yleisempi vaihto-arvo. Se kohosi tuntuvasti sen jälkeen kun maassa ruvettiin ulkomaille vietäviä puutavaroita, lankkuja, lautoja, soiroja ynnä muita valmistamaan. Siinä määrässä kun puuaineen rahallinen arvo kasvoi, rajoitettiin yksityisten metsänomistusoikeutta, niin että metsänkäyttö, lukuunottamatta kruununmetsiä, jäi manttaalimiesten yksinoikeudeksi. Sillä tavalla tunki yksityinen omistusoikeus tieltään pois entisen, kaikille kansalaisille kuuluneen vapaan metsänkäytön. Metsäisillä maaseuduilla syntyi täten kaksi kansankerrosta, toinen, joka omisti ja vapaasti käytti metsiä rikastuakseen, ja toinen kansanryhmä, jolta metsänkäyttö omaksi tarpeekseenkin kiellettiin. Näin joutuivat metsämaat tilallisten vapaasti hävitettäviksi. Tosin säädettiin jonkinlainen metsälaki, joka vieläkin on voimassa, mutta senkin lain heikosti metsiä suojelevia määräyksiä ei ole metsämaan omistajiin nähden noudatettu, syystä, että lainvalvojat — yksissä neuvoin manttaalimiesten kanssa — katsovat metsänhävitystä läpi sormien.

Sen sijaan on pidetty lainvalvojain taholta tarkkaa huolta siitä, ettei vaan kukaan muu kuin manttaalimies ole päässyt luonnon kasvattamia metsän puita edes omaksi tarpeekseen ottamaan. Jos esimerkiksi joku torppari tai muu mökkiläinen on ilman „laillisen" metsänomistajan luvatta, vaikkapa torpan-kontrahtinsa nojalla ottanut tarve-, rakennus- tai polttopuita, on sen luontoinen metsänraiskaus vedetty heti oikeuden tutkittavaksi ja siellä hänet on tuomittu sakkoihin, vieläpä mökistä poistumaan tai vankeuteen. Mutta isot metsänhävittäjät, manttaalimiehet, ovat saaneet raiskata

metsämaansa autioiksi ilman että lainvalvojat olisivat ottaneet selkoa, onko lain määräämiä siemenpuita jälelle jätetty.

Nykyään pyrkivät talolliset, eritoten torppien ympäriltä, hävittämään metsän niin tarkkaan, ettei torppareille jää heidän kontrahdeissaan heille määrättyjä rakennus- ja polttopuita. Tämä hävitys tapahtuu sen takia, ettei muka torpparilla olisi tilaisuutta sitten raiskata talon metsää. Se on mitä järjettömintä metsänhävittämistä. Jos torppari joskus vaatii oikeuden kautta hyvitystä siitä, että hänelle kuuluvalta metsämaalta hakataan metsä pois, tulkitaan oikeudessa torpan kontrahdin hatara sanamuoto talollisen eduksi. Meidän maassamme on käynyt niin hullusti, että useilla paikkakunnilla uhkaa jo rakennus- ja polttopuiden puute ei ainoastaan köyhälistöä, vaan ennen metsärikkaita talollisiakin. Ennen metsistä rikkaassa Keski-Suomessakin on hyvin paljon sellaisia, pinta-alaltaan hyvinkin suuria maatiloja, että jos niissä tulipalo sattuu huoneet hävittämään, ei omasta metsästä rakennuspuita mitenkään saa. Muiden muassa on yksityismetsiä tutkimaan asetettu valtion komitea antanut siitä seikasta jo vuosikymmen taaksepäin valaisevia numeroita. Todellisuudessa on metsättömiä maatiloja nykyään paljo enemmän kuin sanotussa komitean mietinnössä mainitaan.

Tällaisen huutavan epäkohdan uhatessa täytyy kai omistavan luokan ruveta metsäkysymystä miettimään. Metsiä on säästettävä ja lainsäädännön avulla suojeltava, sitä kuuluu nyt kaikkialta. Se olisi ollut jo ennenkin tehtävä, mutta sitä ei meidän „parhaiksi lainsäätäjiksi" itseään kehuvat porvarilliset ole tehneet. Porvarillisiin lainsäätäjiin on aina kuulunut merkittävän suuri osa maanomistajia ja kun metsänmyynti muodostaa viimemainituille kotoisen rahapankin, niin onhan luonnollista, ettei tuon pankin ovea malta itse sulkea, ennenkuin se joutuu konkurssitilaan. Vasta nyt, kun metsänomistajat itsekin tuntevat, että se suuri musta lehmä, metsä, jota he ovat melkein viimeiseen pisaraan asti lypsäneet, alkaa auttamattomasti ehtyä, ryhtyvät porvarillisetkin lainsäätäjät metsänlihotuspuuhiin. Onhan yksityisille metsänomistajille aina ollut mieluinen tehtävä pistellä taskuunsa ja tuhlata niitä rahoja, joita metsäkeinottelijat ovat heille tyrkyttäneet. Siihen ei ole paljon työtä eikä suurta sivistystäkään vaadittu. Kun vain manttaalimies on nimensä tai kirjoitustaidon puutteessa jonkullaisen harakanvarpaan kyennyt metsäkontrahdin alle piirtämään, heti on metsänostaja rahalaukkunsa avannut. Näin helpolla keinolla rahoja saadessa ei saaliinhimoinen ja lyhytnäköinen metsänomistaja lakkaa metsää hävittämästä, ennenkuin siellä on vain kannot jälellä.

Koska yksityiset eivät voi eivätkä haluakaan metsäänsä järkiperäisesti hoitaa, olisi kai parempi siirtää metsät yhteiskunnan, valtion, huostaan; sitä vaatisi yhteiskunnan etu. Nykyinenkin luokkavaltio voisi paremmin kuin yksityinen edes säilyttää metsää tulevien sukupolvien hyväksi. Mutta siitä on kai turhaa nyt puhua, sillä porvarilliset eivät siihen millään tavalla suostu. Jälelle jää se keino, että yksityisten vapaata metsänkäyttöä rajoitetaan. Sitä tarkoittanee nyt käsiteltävänä oleva valiokunnan mietintökin ja siihen liittyvä lakiehdotus metsänhävittämisen ehkäisemiseksi.

Tämän mietinnön luettuani kävi sen perusteluista ja jokaisesta pykälästä ilmi, ettei siinä todella tarkoitetakaan metsänhävittämisen estämistä. Koko mietintö, paitsi yksinomaan rubriikki, puhuu manttaalietujen puolesta. Metsänhävittämistä ei tapahdu valiokunnan enemmistön mielestä, kun vaan metsää käytetään niin, ettei „metsän luonollinen uudistus sen kautta käy vaikeaksi". Siis metsää saa myydä ja hakata pois kunhan vaan jättää vaikkapa vaaksan mittaisia puuntaimia jälelle. Kotitarvepuita on metsään myöskin jätettävä, mutta minkälaisia, siitä ei hiiskuta sanaakaan. Metsänrauhoituksen saa, mietinnön mukaan, metsäntarkastaja toimeenpanna, jos sanottu herra sen hyväksi näkee. Tämäkin rauhoitus voidaan peruuttaa jos metsänomistaja kirjallisesti sitoutuu rauhoitusmääräykset itse toimeenpanemaan. Kukapa manttaalimies ei sitä hädissään lupaisi, saadakseen metsäntarkastajan talostaan pois lähtemään. Jos tulevat yksityis-metsäintarkastajat noudattavat valtion nykyisten metsäherrojen esimerkkiä, tuskin tarvinnee metsänomistajain pelätä, että ne liika usein taloon poikkeavat metsänrauhoitusmääräyksiä antamaan tai tarkastamaan, onko ennen annettuja määräyksiä noudatettu. Heidän piirinsäkin tulisivat niin suuriksi, etteivät he kerkiäisikään, vaikka olisi halukin, metsää tarkastella. Talossakäynti rajoittuisi hyviin neuvoihin, joita kahvipöydässä isäntämiehelle annettaisiin. Toisin tapahtuisi, jos metsälautakunnan jäsenet

saisivat valvontaoikeuden kuten ensimäisessä vastalauseessa ehdotetaan. Kruunupalvelijat sekä metsäntarkastajain käskyläiset, koulunkäyneet metsänvartijat, tuskin kykenisivät pitämään metsänraiskaukseen tottuneita manttaalimiehiä kurissa. Kruunupalvelijoihin nähden on jo tarpeeksi kokemusta. En ole vielä koskaan kuullut sitä kummaa, että kruunupalvelija olisi talollista vastaan metsänraiskauksesta kannetta nostanut, vaikka heillä siihen nykyisen metsälain mukaan oikeus on ja sellaisia rikoksia tehdään melkein jokaisessa kunnassa, ainakin niissä kunnissa, joissa useampia metsätiloja löytyy. Metsänvartijoita tulisi siksi harvoja etteivät ne kerkiäisi jokaisen talon metsissä edes käymään ja niidenkin toiminta jäisi valiokunnan enemmistön ehdotuksen mukaan tarkastajan määräyksestä riippuvaksi. Valiokunnan enemmistö ehdottaa metsälautakunnan kokoonpanon täysin manttaalimiesten etujen mukaiseksi. Metsälautakuntaan kelpaavat vain „metsänhoitoon perehtyneet henkilöt", — tarkoitetaan kai talollisia, jotka ovat siihen nurinkuriseen metsänhoitoon, metsänmyyntiin ja raiskaukseen „perehtyneitä henkilötitä". Ainoastaan metsänomistajilla olisi oikeus valita metsälautakunnan jäsenet. On itsestään selvää, että metsänomistajat koettaisivat valita metsälautakuntaan juuri omia miehiään, jotka sitte pitelisivät metsänomistajia, ystäviään, niin hellävaroin kuin suinkin lain rajoissa olisi mahdollista.

Ensimäisen vastalauseen tekijät ovat yrittäneet astua metsänomistajien liikavarpaille, se on näyttänyt valiokunnan porvarillisesta enemmistöstä manttaalietujen riistämiseltä, sen valiokunnan mietintö todistaa. Mielestäni jos tahdotaan tässä metsälain säädännössä päästä pieni askel eteenpäin, ehkäistä huutavinta metsänhävittämistä, pitäisi suuren valiokunnan ottaa huomioon ensimäinen vastalause. Siinä ehdotetut toimenpiteet eivät ole liian jyrkkiä.

Itse puolestani olen sitä mieltä, että tähän metsälakiin olisi pantava vähin mittamäärä, jota pienempiä terveitä havupuita, paitsi mikäli metsän apuharvennus sitä välttämättömästi vaatisi, ei olisi lupa myydä eikä tilalta pois viedä. Sellainen ei olisi mikään uusi periaate vaan on tietääkseni n. s. vähinmittalakeja voimassa eräissä Ruotsin maakunnissa, muistaakseni ainakin Norrlannissa ja Gottlannissa, ja siellä ne ovat osottautuneet hyödyllisiksi. Mielestäni kävisi metsälain valvonta tehokkaammaksi kun laissa löytyisi vissi raja, jonka yli ei metsänomistaja enemmän kuin ostajakaan saisi mennä. Tämän valiokunnan mietinnön mukaan jätetään tuo raja yksinomaan herrojen metsäntarkastajain mielivaltaisesti määrättäväksi. Voi käydä niin, että missä joku metsäntarkastaja sanoo metsän hävittämisen tapahtuneen, ei toinen tarkastaja näe mitään. Mutta vähinmittalailla on taloudelliselta kannalta katsoen suuri merkitys. Ken avoimin silmin kulkee maamme yksityismetsissä, se harvoja poikkeuksia lukuunottamatta huomaa, että niistä järeämmät puut vuosi vuodelta häviävät. Pian ollaan siinä, että rakennusaineita ei saada mistään muualta kuin kruunumetsistä, vaikka valtio joka vuosi avoimella kädellä jakelee suuria summia maanviljelys- ynnä muille seuroille muka metsänhoidon edistämiseksi ja palkkaa erityisiä metsänhoidon neuvojia, jotka käyvät sitten talollisia neuvomassa, millä tavalla edullisimmasti olisi tukkikauppoja tehtävä. Vähinmittamääräystä puoltaa sekin, että myytäessä saadaan suuremmilla puilla suhteellisesti korkeampi hinta. Hinnan erotus on jo 8—9 tuumaisen tukkipuun välillä vähintään 2 markkaa, 9- ja 10-tuumaisen välillä 3 markkaa, 10-tuumaisesta ylöspäin käy hinnan erotus tuumaa kohti vieläkin suuremmaksi. Kun nykyään havupuita myydään enimmäkseen 6- ja 7-tuumaisina, saadaan 5 tai 6 puulla yhden 9- tai 10-tuumaisen puun hinta. Jos nämä 6- ja 7-tuumaiset puut saisivat rauhassa kasvaa, paisuisivat ne 5—10 vuodessa 9- tai 10-tuumaisiksi. Nyt on olemassa sellaisia sahalaitoksia, joissa ei sahata juuri ollenkaan tukkimitan päästä 8-tuumaa paksumpia puita vaan enimmäkseen 5-6-, jopa 4- 3-tuumaisia tyvipuita. Valiokunnan mietinnön mukaan voisi sellaisten pikku puiden hakkuu ja sahaus esteettömästi jatkua ja talollinen sekä metsäntarkastaja vedota lakiin selittäen ettei „nuorta kasvavaa havumetsää" vielä ole ilmeisesti tuhottu, vai tarkoittaako valiokunnan enemmistö nuorella kasvavalla metsällä sellaisia suuria puita, jotka ovat vielä kasvukykyisiä? Tahtoisin maatalousvaliokunnan mietinnön takana olevilta koulunkäyneiltä metsäherroilta kysyä, mitä he oikeastaan nuorella kasvavalla havumetsällä tarkottavat? Kuuluuko siihen kaikki kasvukykyiset puut, tai missä on nuoren kasvavan ja vanhemman kasvamattoman metsän välinen raja, vai onko sitä ollen-

kaan? — Mielestäni ei valiokunnan enemmistön ehdottamilla toimenpiteillä voitaisi metsänhävittämistä estää. Siihen tarvitaan jyrkempiä toimenpiteitä, jos todella tahdotaan edes pahinta metsänhävittämistä ehkäistä.

Ed. Bäck: Jag anhöll om ordet för att framställa ett par anmärkningar emot det föreliggande lagförslaget.

I första momentet § 1 stadgas att skog icke må sköflas. Det andra momentet gifver en definition på begreppet skogssköfling. Denna definition anser jag vara alltför allmänt hållen. Det blir i alla fall en tolkningsfråga hvad man egentligen afser med skogssköfling. Enligt mitt förmenande bör det andra momentet förtydligas genom tillfogande af några förklarande exempel. Det kan hända paragrafen i fackmäns ögon är fullkomligt tydlig och klar. På mig gör den ett annat intryck. Tyvärr kan jag icke framställa något positivt förslag. Jag uttalar blott förhoppningen, att det måtte lyckas stora utskottet att åstadkomma ett förtydligande af andra momentet i af mig antydd riktning.

Den andra anmärkningen gäller 7 §. Denna paragraf innehåller stadgande om skogsafverkning å i haf eller insjö belägna holmar med karg jordmån samt å stränder, hvilka vetta åt hafs- eller insjöfjärdar. Dessa stadganden gälla, såsom af 2 momentet framgår, äfven älfstränder, där skogen utgör skydd emot jordras, samt stränder, där skogen borde bibehållas för fiskevården. Öfverträdelser af dessa skyddsföreskrifter straffas enligt 8 § med böter eller fängelse. Men nu finna vi af 3 momentet § 7, att de i paragrafen intagna skyddsföreskrifterna icke äga tillämpning, då skogsmark användes bland annat till upplagsplats. Således om lägenhetsinnehafvaren afverkar i paragrafen nämnd skogsmark, utan att sedermera använda arealen för i 3 momentet antydt ändamål, kan han straffas med böter eller fängelse. Men arrenderar han ut holmen eller älfstranden till upplagsplats för stock, props eller pappersved, går han fri hvarje straff. I sanning ett lätt, lönande och framförallt lagligt sätt att kringgå obehagliga straffbestämmelser! Jag hoppas stora utskottet skall observera äfven antydda oegentlighet.

Ed. Lautasalo: Tätä valiokunnan mietintöä vastaan on minulla tehtävänä eräs tärkeä huomautus. Tästä on jäänyt pois tärkeä kohta, jota pyydän huomauttaa. Tässä nimittäin ei puhuta mitään siitä periaatteesta, joka oli viimevuotisen talousvaliokunnan mietinnön 14 §:ssä. Pyydän lukea sen pykälän. Se on seuraava: „Jos tämän asetuksen rauhoitus- tai suojelusmääräykset loukkaavat vuokramiehen aikaisemmin saamaa käyttöoikeutta metsämaahan, olkoon maanomistaja velvollinen vahingonkorvaukseen". Nyt kysymyksessä olevan lakiehdotuksen mukaan ei vuokramies tule saamaan mitään korvausta, vaikka kuinka suuressa määrässä hänen metsänkäyttöoikeuttansa supistetaan. Voi käydä siten, että se osa tilan metsää, johonka vuokramiehellä on käyttöoikeus, on hakattu paperi- tai propsipuiksi tai muuten kulutettu, niin että sen katsotaan olevan ilmeisesti hävitetty. Silloin luonnollisesti julistetaan se metsämaa rauhoitustilaan, ja tässä riistetään vuokramieheltä metsänkäyttöoikeus, joka hänellä vuokrasopimuksen mukaan olisi, eikä laki turvaa hänelle mitään korvausta hänen kärsimästään vahingosta. Samalla tavalla käy eräässä toisessakin tapauksessa, jos nimittäin tilalla otetaan käytäntöön metsänhoito-ohje, niinkuin sitä tässä lakiesityksessä nimitetään. Sillä maanvuokra-asetuksen 16 §:n 3 kohdassa on määräys, että vuokramies noudattakoon metsänhoitosuunnitelmaa, jos vuokra-ajan kuluessa tilalla sellainen toimeenpannaan. Tosin kyllä, täällä mainitussa lainkohdassa edellytetään, että vuokramieheltä on vuokramaksua vähennettävä, jos hänen metsänkäyttöoikeutensa supistetaan, mutta vuokramaksun vähentämisellä ei ole se tappio korvattu, jonka vuokramies metsänkäyttöoikeuden menettämisen kautta kärsii, sillä metsänkäyttö kotitarpeeksi maataloudessa on suuresta merkityksestä, ja korvausta ei siinä tapauksessa maanvuokra-asetus myönnä, vaan mainitsemani vuokramaksun vähennyksen. Vielä tässä samassa lainkohdassa myönnetään vuokramiehelle oikeus, että jollei hän tahdo tyytyä vuokramaksunalentamisen muodossa myönnettyyn korvaukseen, on hänellä mahdollisuus jättää vuokratilansa tahi toisin sanoen sanoutua irti vuokrasta. Mutta kyllä tällainen menettely jos mikään on täydellistä vuokramiesten riistämistä. Ensin lain avulla riistetään metsänkäyttöoikeus ja sitten sen kautta pakotetaan vuokramies jättämään vuokratilan-

sa. Kaikkia näitä esiintuomiani näkökohtia silmälläpitäen pyydän suuren valiokunnan ottamaan tähän käsiteltävänä olevaan mietintöön sellaisen määräyksen, kuin on viime vuoden talousvaliokunnan mietinnön 14 §:ssä, jonka mukaan vuokramies tulee saamaan korvauksen, silloin kun hänen metsänkäyttöoikeuttansa supistetaan rauhoitus- tai suojelusmääräyksen kautta. Suuri valiokunta voi kyllä tämän epäkohdan vielä korjata, jos sillä vaan on hyvää tahtoa, ja minä toivon, että sillä on sellaista.

Ed. Peurakoski: Valiokunta käsitellessään tätä kysymystä näkyy asettuneen jälleenkasvuperiaatteen ja metsän kestäväisyysperiaatteen kannalle. Jos tarkastelee lakiehdotuksen 1 pykälää, niin tulee kumminkin ehdottomasti siihen käsitykseen, ettei kumpaakaan saavuteta, ei edes siinä määrässä kuin minun käsitykseni mukaan olisi toivottavaa. Täällä on huomautettu kyllä siitä, ettei voitaisi hakata metsää sillä tavalla, ettei siinä jälleenkasvua jotenkin syntyisi, eli että jälleenkasvu joutuisi vaaranalaiseksi. Tämä käsitystapa on epäilemättä väärä. Metsä voidaan hakata sillä tapaa ja hakata siten, että maa muuttuu vähitellen sen laatuiseksi, ettei se enää ota siementä vastaan eli ettei siemen siinä enää pääse itämään. Olisi sentähden tarpeellista, että lain 1 §:ään lisättäisiin määräys, joka ainakin suuremmilla aloilla kykenisi tämänlaatuisen hakkauksen estämään, ennenkuin hakkaus on päässyt tavattoman pitkälle, määräys, joka samalla turvaisi metsän kestäväisyyden suuremmassa määrässä, kuin mitä se valiokunnan mietinnön 1 §:n mukaan tulisi turvatuksi. Tämäntapainen ajatus on liitetty vastalauseen 1 §:ään, jossa selitetään metsänhaaskaukseksi myöskin sellainen metsän hakkaaminen, joka on ilmeisessä ristiriidassa tilan metsäalaan ja metsävaroihin nähden. Myönnän kernaasti, että tämä määritelmä on epämääräinen ja se kaiketi sen heikoimpia puolia onkin. Myönnän myöskin, että se tämmöisenä voidaan käsittää verrattain ahtaaksi, mutta, kuten sanoin, toivoisin jonkun sentapaisen määräyksen pykälään otettavaksi.

Mitä epämääräisyyteen tulee, on tässä pykälässä niitä muitakin. Epämääräinen käsite on „kasvava nuori metsä". Valiokunnan mietinnöstä näyttää siltä kuin luultaisi olevan jonkunlainen tarkka raja kypsyneen ja kasvavan nuoren metsän välillä, mutta sellaista minun tietääkseni ei ole eikä sitä mitenkään voida tarkalleen myöskään määritellä. Epämääräisyyksiä jää siis pykälään ja sen sisällön selvittäminen harkinnasta riippuvaksi. Kun tällaisia epämääräisyyksiä on, pitäisi laissa olla määräyksiä, jotka tekisivät mahdolliseksi sen, että metsänomistaja pääsee siitä ikävyydestä, johon hän mahdollisesti voi näitten epämääräisten määräysten kautta joutua. Sellainen määrys olisi mielestäni lupa metsänomistajalle olla vapaana haaskaamis- tai hävittämismääräyksistä, silloin kun hän noudattaen metsänhoitosuunnitelmaa käyttää metsäänsä. Tämä olisi tarpeen erittäinkin siitä syystä, että tämän lakiehdotuksen 1 §:ssä tavallaan kielletään nuoren kasvavan metsän hakkaaminen. Se on nimittäin liian jyrkkä kielto, varsinkin kun ei voida todistaa eikä kaikissa tapauksissa olekaan siten, että „kypsyneen" isomman metsän kasvattaminen olisi taloudellisesti edullisinta. Jos otettaisiin lakiehdotukseen ensimäisen vastalauseen 2 §:n 1 momentissa oleva ajatus, niin saavutettaisiin mainitsemani tarkoitusperä. Ensimäisen vastalauseen 2 §:n 1 momentissa sanotaan nimittäin, että „metsän rappiolle saattamiseksi älköön katsottako, jos hakkuu toimitetaan metsäntarkastajan hyväksymän ja metsälautakunnan vahvistaman hoitosuunnitelman mukaisesti". Mitä momentin viimeisiin sanoihin tulee, ovat ne mielestäni tarpeettomia. Riittää yksin jo sekin, että metsäntarkastaja on tällaisen hoitosuunnitelman hyväksynyt ja on varsin tarpeetonta ja aikaa suotta kuluttavaa, että siihen hankitaan vielä lautakunnan erityinen vahvistus.

Johdannossa on mainittu, että heikoimpana puolena nykyisessä metsälaissamme on se, ettei sitä ole riittävästi valvottu. Heikoksi jää tämänkin lakiehdotuksen mukaan valvonta, se kun pidätetään metsäntarkastajille ja mahdollisesti asetettaville metsäpoliiseille. Epäilemättä olisi oikeampi ja tarkoitustaan paremmin vastaava se ajatus, joka täällä on lausuttu, että valvonta ensi kädessä uskottaisiin metsälautakunnille. Poliisivalvonta synnyttää vastenmielisyyttä kansassa, kuten tänä iltana on erityisesti huomautettu. Jos sitä vastoin valvonta jää metsälautakuntien tehtäväksi, jotka lautakunnat metsänomistajat itse valitsevat vapaasti, niin tulee se tyydyttämään heitä ja heidän vaatimuksiansa varmaan suuremmassa määrässä. Voidaan kyllä huomauttaa lauta-

kunnista, että ne eivät täytä valvontatehtävää riittävän tarmokkaasti. Se vahinko, joka siitä on, ei ole luullakseni kuitenkaan kovinkaan suuri. Päinvastoin voipi olla eduksi, että laki sovellutetaan sitä mukaan kuin käsitys metsän hävittämisestä ja sen estämisen tarpeellisuudesta kehittyy eri paikkakunnilla. Jos valvonta tällä tapaa asetetaan metsälautakuntien tehtäväksi, niin olisi myöskin tarpeellista, että näitä metsälautakuntia asetettaisiin riittävän paljon. Esillä oleva lakiehdotus ei siinä suhteessa anna minkäänlaisia takeita. Sanotaan kyllä yleisenä ajatuksena 18 §:ssä, että maalaiskunta on yhtenä metsänhoitoalueena, mutta samassa pykälässä myönnetään oikeus useammillekin maalaiskunnille yhtyä yhdeksi metsänhoitoalueeksi eikä kukaan saa oikeastaan määrätä, montako maalaiskuntaa saa yhtyä tai kuinka suuri tuollainen metsänhoitoalue saa olla. Tämän lakiehdotuksen mukaan tämmöisenään saattaa metsänhoitoalueita muodostua yksi ehkä joka lääniin tai, miksei, yksi koko maahan. Sellaisissa oloissa tuo metsälautakunnan toimittama valvonta tietysti ei suuriakaan merkitsisi. Jotta metsälautakunnan valvonta tulisi riittävän tehoisaksi ja se olisi tilaisuudessa toimittamaan valvontaa silloin kuin se on tarpeen, olisi ilmoitusvelvollisuus metsänhakkauksista paikallaan.

Tällainen ilmoitusvelvollisuus on otettu ensimäisen vastalauseen 8 §:ään. Sellaisena kuin se mainitussa 8 §:ssä on, ei sen mielestäni tarvitsisi välttämättömästi olla; se voisi olla lievempikin. Ilmoittamiseen voitaisiin velvoittaa esimerkiksi metsänomistaja tai metsänhakkaaja, silloin kuin metsää hakataan myytäväksi yhtiöille, tehdaslaitoksille tai kauppiaille, — tarkoitan etupäässä puutavaravälikauppiaita. Ilmoitusvelvollisuudesta voisivat olla vapaat sellaiset hakkaukset, jotka tarkoittavat kotitarpeen tyydyttämistä paikkakunnalla sekä sentapaiset pienemmät hakkaukset. Sillä tavoin järjestettynä kävisi valvonta, niinkuin sanoin, tehokkaaksi ja laki tarkoitustaan paremmin vastaavaksi kuin mitä se tämmöisenään on.

Ed. Kaskinen: Tätä lakiehdotusta on molemmin puolin moitittu, toiselta puolen että se on liian jyrkkä, toiselta, että se on liian laimea. Eiköhän se itse asiassa ole todistus siitä, että se on osunut johonkin määrin oikeaan. Täällä on ed. Wuorimaa puhunut, ja on häntä siinä kannatettu, ettei täällä muka käsitetä lakiehdotuksen ensimäistä pykälää. Minä voin lohduttaa heitä sillä, että luultavasti ainakin suuressa valiokunnassa tulee olemaan siksi paljon asiantuntemusta, että siellä käsitetään mitä sillä tarkoitetaan.

Sen lisäksi on ed. Wuorimaa pitkässä puheessa tuonut esille pääasiallisesti sen seikan, että tästä aiheutuu liian kalliita kustannuksia, mutta samalla hän esittää tällä alalla paljon laajempia toimenpiteitä, joista kustannukset tulisivat vielä paljoa suuremmiksi.

Muuten olen tässä keskustelussa kaivannut vielä sitä esiintyjää, joka viimeisessä istunnossa pyysi tätä kysymystä pöydälle, mitä hänellä vielä mahdollisesti olisi sanottavaa tästä asiasta, koska on luultavaa, että hän ei ole turhanpäiten tätä asiaa pöydälle pyytänyt.

Ed. Pohjola: Valiokunnan mietinnössä on ehdotettu, että metsäntarkastajain ja metsänvartijain palkat olisivat suoritettavat valtion varoista ja että ainoastaan metsälautakuntien jäsenten palkat olisivat metsänomistajain maksettavat. Tämän kohdan hyväksyminen laiksi olisi kohtuutonta, sillä kohtuutontahan olisi käyttää valtiovaroja, siis yhteiskunnan vähävaraistenkin varoja, tähän tarkotukseen huolimatta siitä, että metsät edelleen kuuluisivat maanomistajille ja nämä yksin saisivat korjata metsien tuottaman hyödyn. Niinkauan kuin maanomistajilla on omistusoikeus metsään, on heillä sellaisia erikoisia tuloja, joita ei ole muilla kansalaisilla eikä myöskään niin kauvan voida järjestää metsänkäyttöä yleensä sellaiseksi, että se vastaisi yhteiskunnan etuja missään määrin. Sentähden on kohtuullista, että maanomistajat velvotetaan suorittamaan, ei ainoastaan metsälautakunnan jäsenten, vaan myös metsäntarkastajain ja metsänvartijain palkat ja että valtio antaisi avustusta tähän tarkotukseen ainoastaan maan vähävaraisimmilla paikkakunnilla. Tämä periaate on hyväksytty ja esiintuotu vastalauseessa n:o 1 ja toivoisin, että suuri valiokunta asiaa käsitellessään hyväksyisi tämän periaatteen.

Keskustelu ja asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee Suureen valiokuntaan.

6) Tilusten rauhoittamista kotieläimiä vastaan ja aitausvelvollisuutta

(1 K.)

tarkoittavan eduskuntaesityksen n:o 8 johdosta laadittu Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ensimäiseen käsittelyyn.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Söderholm: Jag skulle anhålla om att detta betänkande blefve bordlagdt till nästa plenum.

Ed. Sundblom: Jag ber att få understöda den föregående talaren.

Puhemies: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle, niin se jää pöydälle. Eduskunta päättänee, että asia jätetään pöydälle ensi istuntoon.

Tämä hyväksytään.

7) Metsästystä koskevan lainsädännön uudistamista

koskevan Laki- ja talousvaliokunnan mietinnön n:o 3 a, joka viime istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esittäessään lausuu

Puhemies: Valiokunta on tässä mietinnössä ainoastaan vähän uudelleen muodostellut sitä asiallista päätöstä, jonka eduskunta viimeksi asiaa käsitellessään on tehnyt. Haluaako kukaan asiasta puhevuoroa?

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Mäki: Minä yhtenä laki- ja talousvaliokunnan sosialidemokraattisena jäsenenä pidän velvollisuutenani esiintuoda, etteivät tämän kyseessä olevan mietinnön perustelut tyydytä sanotun valiokunnan sosialidemokraattisia jäseniä, ja vielä vähemmän tämän mietinnön ponsi sitä voisi tehdä peräti epämääräisen, sanoisinko venyvän muotonsa vuoksi, jota siinä olevat sanat „mikäli mahdollista" edellyttävät. Mutta koska eduskunta tästä asiasta on jo määrättyyn suuntaan päättänyt silloin, kun asia palautettiin takaisin valiokuntaan uudelleen muodostettavaksi, emme ole tahtoneet eriävää käsitystämme vastalauseen muodossa esiintuoda. Tämän pyydän vaan lausua selvitykseksi, jottei tässä suhteessa meidän kantaamme väärin ymmärrettäisi.

Ed. J. Castrén: Pyytäisin saada pöytäkirjaan merkittäväksi, etten minä puolestani ole ollut saapuvilla eduskunnassa, silloin kun satunnainen enemmistö hyväksyi käsillä olevassa mietinnössä olevan ponnen, joka tarkoittaa perustuslaillisesti turvatun yksityisomaisuuden konfiskatsioonia, tai, käyttääkseni usein tässä eduskunnassa kuultua sanaa, riistämistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Esillä oleva mietintö hyväksyttänee?

Mietintö hyväksytään.

Ed. Ahmavaara: Minä pyydän pöytäkirjaan ilmoittaa vastalauseeni tätä päätöstä vastaan.

8) Perimysmaan erikoisluonteen lakkauttamista

koskeva Lakivaliokunnan mietintö n:o 4 esitetään.

Puhemies: Valiokunta tekee ehdotuksensa ponnessa mietinnön 7 ja 8 sivulla.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. J. Castrén: Pyytäisin puolestani ehdottaa, että ponnesta poistettaisiin sanat: „paitsi mitä sukulunastusoikeuden säilyttämiseen tässä on esitetty". Tästä seuraisi, että sukulunastuslaitos kokonaisuudessaan, siis sekin jäännös, minkä valiokunta ehdottaa säilytettäväksi, tulisi poistetuksi. Rajoitun tällä myöhäisellä yöhetkellä vaan mainitsemaan, että on enemmän kuin muodotonta, että, kun kerran perimysmaan erikoisluonne lakkautetaan, säilytetään sukulunastusoikeus, jospa kohtakin siten rajoitettuna, että se tulisi koskemaan ainoastaan sellaisia kauppoja, joissa maa on myyty ulkopuolella sukulunastuspolvea olevalle henkilölle.

Ed. A. Castrén: Esitän että asia pannaan pöydälle ensi täysi-istuntoon.

Ed. Stenbäck: Jag skulle be att få understöda förslaget om bordläggning.

Puhemies: Kun asiaa on pyydetty pöydälle, niin se on jäävä pöydälle. Eduskunta suostunee panemaan sen pöydälle ensi istuntoon?

Tähän suostutaan.

Pöydälle panot:

Esitetään ja pannaan pöydälle Puhemiesneuvoston ehdotuksesta ensi istuntoon

9) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2,
10) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3,
11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4,
12) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5,
13) Talousvaliokunnan mietintö n:o 2 ja
14) Lakivaliokunnan mietintö n:o 5.
15) Sivistysvaliokunnan mietintöä n:o 4

esitettäissä käyttää puheenvuoroa

Ed. Ahmavaara lausuen: Ehdottaisin, että tämä mietintö pantaisiin pöydälle ensi viikon ensi istuntoon, koska meillä jo on aivan kylliksi asioita perjantain istuntoon ja koska tämä on siksi laaja mietintö, että siihen pitäisi perinpohjin perehtyä.

Ed. Järvinen: Minä kannatan ehdotuksen pöydälle panemista ensi viikon ensi istuntoon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiasta on kaksi vastakkaista ehdotusta, joten siitä siis on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo asian pöydälle ensi perjantain istuntoon, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta ed. Ahmavaaran ehdotuksen mukaisesti päättänyt panna asian pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla. Asia siis on päätetty pantavaksi pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

16) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3

pannaan Puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle samoin ensi viikon ensi istuntoon.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 6 i.p.

Täysi-istunto päättyy klo 2 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

30. Perjantaina 22 p. lokakuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimäinen käsittely:

Siv.

1) Ehdotus asetukseksi siitä suostuntaverosta, joka on pelikorteista suoritettava vuonna 1910. 484
Asiakirjat: Arm. esit. N:o 4 Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 2.

2) Ehdotus asetukseksi yksityispankin, säästöpankin, palovakuutusyhtiön ja paloapuyhdistyksen suoritettavasta suostunnasta. 485
Asiakirjat: Arm. esit. N:o 6; Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 3.

3) Ehdotus asetukseksi suostuntaverosta mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1910. „
Asiakirjat: Arm. esit. N:o 8; Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 4.

Esitetään:

4) Ed. Hämäläisen y. m. anomusehdotus N:o 198 määrärahan myöntämisestä Juojärven vesistön kanavoimiseksi. „

5) Ed. Snellmanin y. m. anomusehdotus N:o 199 samasta asiasta. „

Kolmas käsittely:

6) Ehdotus asetukseksi lokakuun 20 p:nä 1898 metsästyksestä annetun asetuksen eräiden pykälien muuttamisesta. 486
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt N:o 2 ja 2 a; Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 2; ed. Waaralan y. m. edusk. esit. N:o 3 (Liitteet V, siv. 139).

Siv.

7) Ehdotus asetukseksi 14 päivänä elokuuta 1901 annetun, erinäisiä määräyksiä muutoksen hakemisesta alioikeuksien tuomioihin ja päätöksiin sisältävän armollisen asetuksen 4 §:n 2 momentin kumoamisesta ja Oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 19 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi. 486
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö N:o 4; Lakivaliokunnan mietintö N:o 3; ed. Annebergin ja Andersinin edusk. esit. N:o 28 (Liitteet III, siv. 31).

Ensimäinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi tilusten rauhoittamisesta kotieläimiä vastaan ja aitausvelvollisuudesta. „
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 6; ed. Tulikouran y. m. edusk. esit. N:o 8 (Liitteet V, siv. 155).

9) Ehdotus asetukseksi, jolla 21 p:nä maaliskuuta 1892 annetun, korvauksen antamista yleisistä varoista todistajille rikosasioissa koskevan Keis. asetuksen 1 § muutetaan toisin kuuluvaksi. 491
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö N:o 5; ed. Söderholmin edusk. esit. N:o 27 ja ed. Ahmavaaran anom. ehd. N:o 46 (Liitteet III, siv. 40—45).

10) *a)* Ehdotus asetukseksi alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista, myynnistä, kuljetuksesta ja varastossapidosta. „

b) Ehdotus asetukseksi denaturoitujen alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta, maahantuonnista ja myynnistä. „
Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö N:o 2; ed. Kaarneen y. m.

Siv.

edusk. esit. N:o 1, ed. Sillanpään y. m. edusk. esit. N:o 15, ed. Soinisen y. m. edusk. esit. N:o 31 ja N:o 32, ed. v. Troilin edusk. esit. N:o 38 ja ed. Wiljakaisen y. m. anom. ehd. N:o 174 (Liitteet IV, siv. 5—45).

Ainoa käsittely:

11) Anomusehdotus perimysmaan erikoisluonteen lakkauttamisesta. 520

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö N:o 4; ed. Tulikouran y. m. anom. ehd. N:o 13 (Liitteet III, siv. 51).

12) Anomusehdotus Siperiaan karkotettujen Suomen kansalaisten armahtamisesta. 521

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö N:o 5; ed. Lagerlöfin anom. ehd. N:o 166 (Liitteet I, siv. 82).

Pöydällepanoa varten esitetään:

13) Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 5 Eduskunnalle jätetyn kansatieteellisen ulkomuseon perustamista koskevan anomusehdotuksen johdosta. »

14) Rautatievaliokunnan mietintö N:o 1 uusia rautateitä koskevain anomusehdotusten johdosta. »

15) Pankkivaliokunnan mietintö N:o 1 Suomen pankin hallintoa ja tilaa vuonna 1908 koskevan tarkastuksen johdosta. »

16) Pankkivaliokunnan mietintö N:o 2, koskeva pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaalia. »

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi, paitsi ennen vapauden saaneita, ed. Malkamäki ja Malmivaara.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain takia ed. Honkajuuri tämän istunnon loppuosasta, ed. Malmivaara ja Malkamäki tästä istunnosta ja ed. Kotonen tästä illasta ensi keskiviikko-aamuun saakka.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Pelikorttisuostuntaa

koskeva Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2, joka täysi-istunnossa kuluvan lokakuun 19 päivänä pantiin pöydälle tähän täysi-istuntoon, esitetään edelleen.

Puhemies: Asia esitetään ensimäiseen käsittelyyn, ja on huomioon otettava, että mietinnössä oleva jälkimäinen ponsi, joka koskee suostunnasta karttuvan määrän arvioimista, esitetään vasta kolmannen käsittelyn yhteydessä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Estlander: Frågan om bevillningar är vid denna landtdag af större och djupare intresse än vanligt, och det synes mig att afgörandet beträffande desamma också i någon mån borde anses beroende af kännedomen om den proposition, som vi veta är att förväntas. På grund af dessa skäl ber jag att få föreslå, att behandlingen af denna proposition måtte anstå till sista plenum näst instundande vecka, och är jag beredd att göra detta förslag jemväl beträffande de följande propositionerna, som angå bevillning.

Ed. Neovius: Jag ber att få understöda hr Estlanders förslag om bordläggning.

Puhemies: Jag ber att få fråga, om det var en anhållan om bordläggning, som landtdagsmannen Estlander framställde?

(Pyydän kysyä, esittikö ed. Estlander pöydällepanopyynnön?)

Ed. Estlander: Ja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska mietintö nyt on vasta ensi kerran pöydällä ja kaksi edustajaa on pyytänyt sitä uudelleen pöydälle, niin se tietysti on jäävä pöydälle. Kysymys on vaan pöydälle-

panopäivästä. On ehdotettu, että mietintö pantaisiin pöydälle ensi viikon viimeiseen istuntoon. Eduskunta ehkä hyväksyy tämän?

Ehdotus hyväksytään.

2) Yksityispankin, säästöpankin, palovakuutusyhtiön ja paloapuyhdistyksen suoritettavaa suostuntaa

koskeva Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3, joka viime täysi-istunnossa tämän kuun 19 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen siinä mainitussa armollisessa esityksessä n:o 6 Eduskunnalle annetun asetusehdotuksen ensimäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroa käyttäen lausuu

Ed. Estlander: Jag anhåller att få göra samma förslag, som beträffande föregående ärende.

Ed. Neovius: Jag understöder också landtdagsmannen Estlanders förslag i denna punkt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Tämäkin asia on jäävä pöydälle. On ehdotettu se pantavaksi pöydälle ensi viikon viimeiseen istuntoon. Eduskunta tämän hyväksynee?

Ehdotus hyväksytään.

3) Mallasjuomasuostuntaa

koskeva, viime täysi-istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantu Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 esitetään edelleen.

Puhemies: Tämä asia esitetään myös ensimäiseen käsittelyyn ja nyt esitetään ainoastaan itse asetusehdotus, mutta se ponsi, joka koskee suostunnan arvioimista, jää kolmannen käsittelyn yhteyteen.

Puheenvuoroa käyttää

Ed. Estlander: Jag ber att få göra samma förslag som beträffande föregående ärende.

Ed. Neovius: Jag understöder också detta förslag om bordläggning.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunta ehkä päättää että tämäkin mietintö on pantava pöydälle ensi viikon viimeiseen istuntoon?

Ehdotus hyväksytään.

4) Määrärahan myöntämistä Juojärven vesistön kanavoimiseksi

koskevan, ed. Hämäläisen y. m. allekirjoittaman anomusehdotuksen n:o 198 esittäessään lausuu

Puhemies: Tämän anomusehdotuksen katson voivani esittää, koska vasta valtiopäivien kestäessä toista viikkoa sitte on tullut tiedoksi se määrärahan jättäminen budgetista, joka on anomuksen aiheuttanut. Ehkä ed. Hämäläinen on hyvä ja esittää anomusehdotuksensa.

Selostettuaan anomusehdotuksen lausuu

Ed. Hämäläinen: Täällä kulunkiarvioesityksen lähetekeskustelussa lausuttiin sellainen evästys, että valtiovarainvaliokunnan tulisi ottaa ensi vuoden menoarvioon menoerä tätä kanavoimistyötä varten sillä perusteella, että se on ollut senaatin laatimassa esitysehdotuksessa, mutta sittemmin on saatu kuulla, että valtiovarainvaliokunnan muutamat jäsenet ovat ruvenneet vastustamaan tämän määrärahan menoarvioonottamista siitä syystä, että asiasta ei ole tehty alotetta eduskunnassa. Siitä syystä on pidetty tarpeellisena tehdä tämä nyt esitetty anomus. Ehdotan että tämä anomus lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Tämän jälkeen anomusehdotus lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan.

5) Määrärahan myöntämistä Kaavinjärven, Rikkaveden ja Juojärven kanavatöiden alottamista varten

koskevan, ed. Snellmanin y. m. allekirjoittaman anomusehdotuksen n:o 199 esittää ed. Snellman, joka samalla ehdottaa sen lähetettäväksi Valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Pesonen: Pyydän saada kannattaa ed. Snellmanin ehdotusta, että anomus lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja anomusehdotus lähetetään Valtiovarainvaliokuntaan.

6) Metsästysasetuksen eräiden pykälien muuttamista

(3 K.)

koskevassa ed. Waaralan y. m. allekirjoittamassa eduskuntaesityksessä n:o 3 tehty, Laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 sekä Suuren valiokunnan mietinnöissä n:o 2 ja 2 a valmistelevasti käsitelty asetusehdotus esitetään kolmanteen käsittelyyn.

Ed. Listo: Koska minun käsitykseni mukaan se lainsäädäntötoimenpide, joka nyt on kysymyksessä, on mennyt kelvottomaksi, niin ehdotan, että eduskunta hylkäisi koko asetusehdotuksen.

Ed. Hedberg: Jag ber att få understöda förslaget om ärendets förkastande.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asetusehdotusta on myös ehdotettu hylättäväksi. Tulee siis äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy tämän lakiehdotuksen äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 110 jaa- ja 78 ei-ääntä. Puheenalainen lakiehdotus siis on hyväksytty, ja asian kolmas käsittely on päättynyt.

7) Muutoksen hakemista ali-oikeuksien tuomioihin ja päätöksiin

(3 K.)

koskeva eduskuntaesityksessä n:o 28 herätetty sekä Lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja Suuren valiokunnan mietinnössä n:o 4 käsitelty asetusehdotus esitetään kolmatta käsittelyä varten ja hyväksytään keskustelutta sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, minkä jälkeen asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Tilusten rauhoittamista kotieläimiä vastaan ja aitausvelvollisuutta

(1 K.)

koskeva Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6, eduskunnassa tehdyn eduskuntaesityksen n:o 8 johdosta, esitetään eduskuntaesityksellä tarkoitetun lainsäätämiskysymyksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Tulikoura: Laki tilusten rauhoittamisesta kotieläimiä vastaan joulukuun 19 päivältä 1864 on rakennettu sille periaatteelliselle kannalle, ettei tiluksen omistajalla ole mitään velvollisuuksia niiden suojelemiseen, vaan velvollisuus on asetettu eläimen omistajalle paitsi mitä sanotun lain 23 §:ssä myönnetään oikeus eri yhdyskunnille tehdä sopimuksia aitausvelvollisuudesta. Mutta tämänkin pykälän viimeinen lause tekee aitaussopimukset melkein arvottomiksi, sillä siinä säädetään: „mutta kunnan jäsenillä ei sen ohessa ole oikeutta ilman kaikkien suostumusta vähentää eläimen omistajan velvollisuutta palkita niiden tekemiä vahinkoja niinkuin tässä asetuksessa säädetään". Ja eihän voinekaan otaksua löytyvän maassamme monta semmoista kuntaa, jossa kaikki kunnan maanomistajat olisivat suostuvaiset tuollaisen sopimuksen tekoon. Sanottu laki on ollut voimassa jo lähes puoli vuosisataa. Mutta suuressa osassa maatamme on laki ollut vain paperilla ja lakikirjan kansien välissä, sillä olevat olot ovat pakottaneet kansan käyttämään aivan päinvastaista periaatetta ja yhä edelleen pakottavat, nimittäin että tilukset ovat suojeltavat aidoilla. Siihen ovat vaikuttaneet ja jatkuvasti vaikuttavat monet syyt, kuten esimerkiksi sopiva tilusjako, maamme karu ja vaihtelevainen luonne ynnä monet muut, jotka tekevät mahdottomaksi paimentamalla estää kotieläinten pääsyä toisten tiluksille, jo laitumelle kuletettaessakin, puhumattakaan syöttöajasta laitumella. Monessa kohden on karja ajettava syöttömaille useampia kilometrejä pitkälti toisten viljavainioitten halki, joissa vainioilla on kolme neljä metriä leveät tiet. Näissä on välttämätöntä tien sivut suojella aidoilla, muuten ei voisi karjaa estää viljaa tallaamasta. Sattuu,

ja useinkin sattuu niin, että samana kesänä jotkut harvat karjan omistajat, joilla on kullakin vaan muutamia lehmiä, tarvitsevat tällaista kujatietä käyttää karjansa ajamista varten, kun toiset samanlaiset karjanomistajat käyttävät jotakin aivan toista tietä. Jos nyt näissä noudatettaisiin voimassa olevaa lakia, niin karjan omistajan olisi rakennettava aidat molemmin puolin niiden teitten sivuihin, joita he karjaansa kuljettavat. Mutta seuraavana vuonna jotkut heistä tarvitsevat ottaa syöttömaiksi taas aivan toiset vainiot, jotka ovat eri suunnilla kuin edellisen vuoden syöttömaat olivat ja siten purkaa ennen rakentamansa aita, ajaa aitaustarpeet toisen tien varrelle ja rakentaa ne taas sinne. Siitä myöskin seuraisi alituisia rettelöitä ehkä oikeudenkäyntiäkin, kuinka suurella osalla ja mihinkä kohtaan kukin tietä käyttävä karjanomistaja aitaa rakentaa. Samat hankaluudet myöskin kohtaisivat viljeltyjä syöttömaita, sillä on huomioon otettavaa epätasaisilla tilusjaoilla, että syöttömaat vaihtelevat samalla tilanomistajalla, aivan toisten teitten takana toisina vuosina ja toisten toisina. Seurauksena näistä olisi alituinen aitojen rakentaminen ja purkaminen sekä aitaustarpeitten kuljetus paikasta toiseen. Ei myöskään metsälaitumilla voi paimentamalla estää karjaa toisten tiluksille pääsemästä, koska useissa paikoin maatamme metsälohkot ovat jaetut hyvin kapeiksi ja pitkiksi palstoiksi. Siis aitaus on meillä välttämätön karjanhoitoa varten, kun tiluksien omistajat tai haltijat ja karjanomistajat ovat samoja henkilöitä, lukuunottamatta metsäyhtiöitä tai joitakuita ryöstöviljelijöitä, jotka omistavat maata, mutta eivät hoida karjaa ja kun aitojen rakennus ja ylläpitokustannukset maanomistajain velvollisuutena tulisivat paljon huokeammiksi kuin karjanomistajain velvollisuutena, sillä maanomistaja rakentaa ne pysyväiseksi, jotka kestävät vuosikymmeniä, sitävastoin karjanomistajan pitäisi rakentaa sinne missä kulloinkin tarvitaan ja niin muodoin joka vuosi purkaa ja rakentaa aitoja sekä ajaa aitaustarpeita paikasta toiseen. Tässä kuluisi monin verroin enemmän työaikaa sekä haaskautuisi rakennustarpeita. Seurauksena olisi että karjanhoito kävisi useissa paikoin melkein mahdottomaksi, koska aitauskustannukset nousisivat suhteettoman kalliiksi sellaisissa paikoin, missä karjaa ei voida kesällä hoitaa ilman aitoja. Nämä väittämättömät tosiasiat ovat pakottaneetkin hylkäämään voimassa olevan lain säännökset ja noudattamaan aivan päinvastaista menettelyä, koska se on huokeampi ja sopivampi. Vuosikymmeniä maanomistajat saivatkin rauhassa nauttia omaa ottamaansa ja olevien olojen pakottamaa menettelyä, huolimatta voimassa olevasta laista tai siitä, jos yhdyskunnassa oli aitaussopimusta tehty tai ei. Joissakin paikoissa suurviljelijät lain nojalla verottivat vähempivaraisia joko laidunmaksuilla tai pakottamalla heitä rakentamaan aitoja laajojen tilusten ympäri, mutta se oli kuitenkin vähäinen määrä. Saan vielä mainita sellaisista maista, joita ei olisi tarvinnut laitumina käyttää, mutta kun oli vaikea paimentamalla estää karjaa niihin pääsemästä. Kuluvana vuosikymmenenä ovat asiat muuttuneet toisiksi. On käynyt ilmeiseksi se huutava epäkohta mikä syntyy, kun voimassa oleva laki ja olojen pakottama kansan tositarve ja enemmistön tahto ovat ristiriidassa keskenään. Viimeisinä aikoina, kun metsäyhtiöiden haltuun on joutunut ei ainoastaan suurempia tiluksia vaan myöskin pieniä tiloja kautta maan ja nämä yhtiöt lakiin turvaten ovat lyöneet laimin maanomistajan aitausvelvollisuuden, on siitä ollut seurauksena, että niiden pienviljelijäin, jotka ovat joutuneet naapureiksi metsäyhtiöille erittäinkin karummilla mailla, on karjan laitumellakäyttö tullut melkein mahdottomaksi. Tämä on osaltaan vaikuttanut ja yhä jatkuvasti vaikuttaa siihen, että aina useammat ovat myyneet ja edelleen myyvät tilansa metsäyhtiöille, josta taas on seurauksena irtolaisväestön lisääntyminen. Suurtilallisetkin ovat näinä aikoina laajoilla aloilla ruvenneet seuraamaan yhtiöitten esimerkkiä verottamalla vähempiosaisia laidunmaksuilla tai missä tämäkään ei käy päinsä pakottaneet heitä aitaamaan laajat tiluksensa. Kuntien tekemät aitaussopimukset nykyisellä tulkinnallakin käyvät vähäarvoisiksi, jos vaan yksikin tilanomistaja on sopimusta vastustanut ja vastustus sopimuspöytäkirjaan merkitty, silloin ei sopimus velvoita aitaamattomillekaan tiluksille päässeiden eläintenomistajaa muusta kuin edesvastuusta, mutta säätää maksamaan vahingonpalkkion ja kulunkeja, ja siinä on kyllä köyhälle ruoskaa, jos vielä asiantuntija haetaan arvostelemaan vahingon suuruutta, mikä syntyy kun lehmä tallaa puutaimen vinoon tai satuttaa sorkkansa juuren päälle. Että kysymys voimassa olevan lain muuttamisesta oli

käynyt polttavaksi valitsijapiirissäni laajassa Kyminlaaksossa sekä Karjalan ja Savon kulmauksilla, mikä lienee ollut huomattavissa muuallakin, todistaa paraiten se, että ensi kerran yksikamariseen eduskuntaan edustajia lähetettäessä vähäväkisemmät toivoivat aitauslain muuttamista ensimäisten asiain joukkoon. Tämän toivomuksensa he julkitoivat yleisissä kokouksissa sekä yksityisissä keskusteluissa ja kirjeillä, mutta kun eduskuntaan oli silloin jätetty suuri joukko anomusehdotuksia ja eduskuntaesityksiä sekä myöskin armollisia esityksiä, jätimme me, sen paikkakunnan edustajat asian odottamaan toiseen aikaan. Viime toukokuun aikana saimme taas useampia evästyksiä, että asia on nyt jätettävä eduskunnalle esitysehdotuksena siihen muotoon laadittuna, että aitojen rakennus ja kunnossapito on maanomistajan velvollisuutena, koska siten tulee paljon huokeammaksi sekä käytännössä säännöllisemmäksi, kun ilman aitoja on mahdotonta karjaa laitumella hoitaa. Oman vakaumuksemme perustuksella sekä valitsijaimme pyynnöstä jätimme eduskuntaesityksen, joka tuli lähetetyksi laki- ja talousvaliokuntaan ja kuten käsillä oleva mietintö osottaa, ehdottaa valiokunta, että eduskunta antaisi puheenaolevan eduskuntaesityksen raueta. Tällaisen ehdotuksen perusteeksi ottaa valiokunta erään eduskunnan aikaisemmin tekemän anomuksen, joka anomus perustuu päinvastaiselle kannalle kuin eduskuntaesitys. Anomuksen ponnen alkuosahan kuuluu: „että voimassa olevat tilusten rauhoittamista kotieläinten tekemältä vahingolta koskevat lakisäännökset perinpohjin tarkastettaisiin ja uudestaan laadittaisiin siihen suuntaan, että säilytettäisiin näiden sääntöjen johtava periaate". Siis vanha johtava periaate voimassa olevassa laissa, että suojelusvelvollisuus on yksinomaan oleva eläinten omistajalla, mikä näkyy vielä selvemmin mietinnön perusteluissa sivulla 2. Siinähän sanotaan: „yllämainittu 1864 asetuksen johtava periaate on yhä edelleen pidettävä oikeana ja säilyttämisen arvoisena". Ja myös tässä saman kappaleen alussa nähdään ne syyt, joihin valiokunta perustaa tällaisen väitteensä; valiokunta nimittäin sanoo viitaten siihen, että ennen tätä lakia voimassa ollut laki, joka määräsi maat aidoilla suojeltaviksi, kävi sen kautta epätyydyttäväksi, että aitoja särettiin ja veräjiä avattiin auki, ja että tämän lain voimassaoloaikana ovat nämä epäkohdat suurimmalta osalta poistuneet. Todellakin voi näin olla, mutta minun käsittääkseni niitä epäkohtia ei ole sellainen laki poistanut, jota ei ole käytännössä noudatettukaan, vaan on toteutettu sitä periaatetta, joka oli jo ennen tätä lakia, nimittäin että maat ovat suojeltavat aidoilla. Minun käsittääkseni tilusrauhaa kotieläimiä vastaan koskevasta nykyään voimassaolevasta laista ei saada sen nykyisellä periaatteellisella kannalla ollen parsimalla sellaista kalua, ettei aina jäisi tulkinnan varalle tilaisuutta, jolla parempiosaiset rasittavat vähempivaraisia, vaan olisi, että tämä epäkohta tulisi poistetuksi, kokonaan asetuttava eduskuntaesityksen kannalle, minkä luulen olevan myöskin maanviljelijäin ja karjanhoitajain suurimman osan tositarpeitten pakoittaman tahdon. Jos löytyy maassamme sellaisia paikkakuntia, — mikä tietysti on vähempi ala —, missä aitaus ei ole välttämätöntä, niin niitten varalle olisi valiokunta voinut laatia eri säännön, jolla he voisivat luopua aitausvelvollisuudestaan, jos sen hyväksi näkevät.

Koska siis kieltämättä on selvää, että suurimmalla osalla maassamme aitojen olemassaolo on välttämätön, olisi mielestäni lainsäätäjän johdonmukaisesti asetettava se niitten omaisuusesineitten velvollisuudeksi, joille se käypi huokeammaksi ja säännöllisemmäksi eikä voi synnyttää alituisia oikeusrettelöitä, sekä säätää aitausvelvollisuuden aivan samoille henkilöille ainoastaan sillä erotuksella, ettei anna tilaisuutta metsäyhtiöille ja muille parempiosaisille hyötyä vähäväkisien kustannuksella, kuten nyt voimassaoleva laki.

Mutta vaikka valiokunta on ehdottanut asian jätettäväksi yhä edelleen niin epäjohdonmukaiselle kannalle, kuin edellä olen viittaillut, eikä mietintöön ole liitetty vastalausettakaan, vaikka valiokunnan jäsenistä puolet koreilevat nimellä „köyhälistö-edustajat", niin lienee turhaa tehdä eduskunnalle tällä kertaa mitään ehdotusta, vaan täytyy jättää asia tuleviin aikoihin toivossa, että se torpparien, mökkiläisten ja pienviljelijäin lauma, joka nykyään voimassaolevan lain seuraamuksina kärsii metsäyhtiöitten ja suurviljelijäin tuottamia rasituksia ja tulee jatkuvasti vielä painavammin niitä kärsimään, kerran kykenee itse ottamaan asian hoitoonsa ja järjestämään sen sille kannalle, mikä on edullinen ja oikeudenmukainen.

Ed. Aitamurto: Eduskunta on syyskuun 11 p:nä 1908 Keisarilliselta Majesteetilta alamaisesti anonut, että voimassaolevat tilusten rauhoittamista kotieläinten tekemältä vahingolta koskevat lainsäännökset perinpohjin tarkastettaisiin ja eduskunnalle annettaisiin armollinen esitys, jossa nykyisten säännösten johtava periaate, että jokaisen eläintenomistajan on velvollisuus pitää huolta siitä, ettei hänen karjansa pääse toisen tiluksille vahinkoa tekemään, säilytettäisiin, ja että paikallinen itsemääräysoikeus tilusten rauhoittamista koskevain sopimusten aikaansaamisesta tehtäisiin helpommaksi ja sellaisten sopimusten pätevyys tehokkaammaksi. Käsittelynalaisena oleva eduskuntaesitys rakentuu päinvastaiselle kannalle. Siinä pyritään velvoittamaan maanomistajat ja -haltijat aidalla suojelemaan tiluksensa kotieläimiltä uhalla, että joka tämän laiminlyö, menettää oikeuden saada korvausta kotieläinten hänen tiluksilleen tuottamista vahingoista. Jo puoli vuosisataa takaperin oltiin selvillä tämän aitaustavan soveltumattomuudesta. Vielä vähemmin soveltuu sellainen aitaustapa nyt käytäntöön otettavaksi, kun aitaustarpeisiin käytettävät metsäntuotteet ja työnhinta kohoamistaan kohoavat, joten aitojen pitäminen käy yhä kalliimmaksi. Sitäpaitsi olisi sellainen hapuileminen eduskunnan puolelta, että yhtenä vuonna anotaan yhtä, toisena toista menettelytapaa, suorastaan sen arvoa alentavaa. Olettaen, että eduskunnalla tässäkin asiassa on joku päämäärä, mihin se pyrkii, rohkenen toivoa, että suuri valiokunta käsitellessään tätä esitysehdotusta asettuu samalle kannalle, kuin laki- ja talousvaliokuntakin on asettunut.

Ed. Boman: Kun esilläoleva laki- ja talousvaliokunnan mietintö näyttää johtavan siihen harhakäsitykseen, että laki- ja talousvaliokunnan kaikki jäsenet ovat olleet sillä kannalla, että kysymyksessä oleva eduskuntaesitys olisi tällä kertaa hylättävä, niin olen pakotettu mainitsemaan siitä seuraavaa.

Asiaa käsiteltäessä laki- ja talousvaliokunnassa yhtyi eduskuntaesityksen käsittelyä kannattamaan 7 sosialidemokraattista jäsentä. Sitä vastoin eduskuntaesityksen käsittelyä vastustivat kaikki porvarilliset jäsenet. Sosialidemokraatit puolustivat tuon lakiesityksen käsittelyä sillä, että nykyisin voimassa oleva laki on edullinen suurviljelijöille ja yleensä suuromistajille, sitävastoin se on epäedullinen pikkuviljelijöille ja pikkuomistajille. Ed. Tulikoura jo täällä yksityiskohtaisemmin mainitsi, kuinka se on epäedullinen pikkuviljelijöille etenkin itäisessä osassa Suomea, en sen tähden tarvitse lähteä niitä esimerkkejä erikoisesti uusimaan. Länsi-osissa Suomea voipi olla toisenlaiset olot, olot sellaiset, että maat eivät ole jaetut sellaisiin kapeisiin suikaleisiin, kapeisiin maakaistaleisiin, minkälaisiin ne yleensä ovat jaetut itäisessä osassa Suomea. Mutta siitä huolimatta, kun itäisessä osassa Suomea maat on kerran niin jaettu, niin on mielestäni, samoin kuin valiokunnan muittenkin sosialidemokraattisten jäsenten mielestä, tämä nykyinen laki ollut siksi epäkäytännöllinen ja synnyttää siksi suurta kiusaa ja suurta vastusta pienviljelijöille mainitussa osassa Suomea, että olisi laki muutettava sille periaatteelle, jota ed. Tulikouran eduskuntaesityksessä pyydetään ja esitetään. Tätä, kuten jo sanoin, vastustivat valiokunnan kaikki porvarilliset jäsenet kahdella motiivilla. Ensiksikin sillä, että eduskunta on jo anonut perinpohjaista aitauslain tarkastusta ja sen parantamista, mutta siihen suuntaan ja sillä periaatteella, mikä nykyisin voimassa olevassa laissa jo on. Toiseksi vastustivat porvarilliset tätä lakitekelettä, tätä eduskuntaesitystä sillä, että ed. Tulikouran esittämä lakiehdotus on niin perin kurja, niin perin huono, „niin hatara ja hajanainen", kuten ed. Liston sanat kuuluivat, ettei sitä kukaan kunnolliseksi voi saada eikä korjatuksi, sellaisia lakimiehiä mainitussa laki- ja talousvaliokunnassa muka ei ole.

Kun täällä ed. Tulikoura loppuosassa puheenvuoroaan viittasi siihen, että turha vaiva on toivoa uudistusta tässä asiassa, koska laki- ja talousvaliokunnan kaikki jäsenet näköjään ovat olleet vastustamassa asiaa ja niin ollen lienee myöskin eduskunnan enemmistö sitä vastustamassa, niin pyydän saada oikaista sen, että laki- ja talousvaliokunnan vähemmistö on ollut asiaa puoltamassa, mutta sen ryhmän jäsenet, johonka ed. Tulikoura kuuluu, toisten porvarillisten ryhmäin avustamana ovat tämän tappaneet valiokunnassa ja esittäneet eduskunnallekin sen tapettavaksi. En tiedä sitten, mitä tällaisella menettelyllä ajatellaan. Yksi osa ryhmän jäsenistä tekee eduskuntaesityksen, esittää lakeja eduskunnassa hyväksyttäväksi, toinen osa jäsenistä vastustaa valiokunnassa, esittää lakiesityksen tapettavaksi — ja luonnol-

lisesti myös eduskunnassa. Tämän ensimäisen osan jäsen nousee eduskunnassa sitten lausumaan, että koskapa täällä kaikki ovat esittäneet lakiehdotusta tapettavaksi, niin turha vaivahan tässä enää on kimpuroida ja potkia vastaan, antaa vaan suuromistajain etujen mukaisesti kaiken mennä eteenpäin. Minä en tiedä, onko tämä nyt sitä erään edustajan mainitsemaa „kalastusta" ja „linnustusta".

Sen perusteella ja silmällä pitäen pikkuviljelijäin etuja, silmällä pitäen sitä, että pikkuviljelijät vapautuisivat siitä tavattomasta rasituksesta, joka heillä nykyään Itä-Suomessa on toisten tilusten aitaamisvelvollisuuden muodossa, ehdotan, että eduskunta lähettäisi kysymyksessä olevan asian takaisin laki- ja talousvaliokuntaan muodostettavaksi sen periaatteen mukaan, mikä ed. Tulikouran eduskuntaesityksessä on. Kun laki saadaan sille pohjalle, vasta silloin se tyydyttää pienviljelijöitä, silloin se vapauttaa pienviljelijät aitaamasta suurviljelijäin tiluksia ja silloin pääsee monelta pikkueläjältä helpotuksen huokaus.

P u h e m i e s: Edellisen puhujan ehdotuksen johdosta pyydän huomauttaa, ettei ensimäisessä käsittelyssä voida päättää asian palauttamisesta valiokuntaan.

Ed. A h m a v a a r a: En pidä tapanani evästellä itseäni suureen valiokuntaan, niinkuin ed. Boman jokaikisessä asiassa tekee. Mutta tahdon tällä kertaa kumminkin muutaman sanan lausua, kun täällä on tuotu esille se mielipide, että pikkuviljelijät muka kaikkialla vaatisivat sensuuntaista lakia kuin ed. Tulikoura on ehdottanut. Olen kotoisin pikkuviljelijäin seuduilta, mutta ainakaan siellä ei yksikään pikkuviljelijä ja heidän olojensa tuntija voisi tällaista lakiehdotusta hyväksyä. Minusta kävi ed. Tulikouran lausunnosta selville, että on jonkunmoinen väärinkäsitys olemassa nykyisen lain suhteen. On kyllä totta, että se asettuu sille periaatteelle, että kunkin on elukkaansa suojeltava. Mutta se antaa kuitenkin niin suuren vallan paikkakuntalaisille tehdä tästä periaatteesta poikkeavia aitaussääntöjä, että kunkin viljelijän on suojeltava tiluksensa aidalla. Mutta laissa on kuitenkin se raja, ettei se vapauta yksityistä elukkain omistajaa edesvastuusta, jos hän niitä syöttää kaikesta huolimatta toisen tiluksilla. Jos nyt tällainen rajaton vapaus annettaisiin yksityisille elukkainomistajille, jota edustajat Tulikoura ja Boman ovat ajaneet, niin silloin jouduttaisiin todella mitä tukalimpiin olosuhteisiin maaseudulla. Silloin voitaisiin, niinkuin valiokunta sanoo, särkeä niittyjen aidat ja veräjät ja päästää karja toisen tiluksille. Olen vakuutettu ettei kukaan järkevä maan- ja karjanomistaja tule tällaista olotilaa puolustamaan.

Minä en tahdo asiasta tällä kertaa pitemmältä puhua, koska se menee suureen valiokuntaan, jossa olen jäsen, mutta olen tahtonut tämän lausua vastapainoksi niille väitteille, että muka pienviljelijät tällaista lakia vaatisivat.

Ed. T u l i k o u r a: Minä pyydän kiittää viimeisen edellistä puhujaa tiedonannoista, että kumminkin löytyy laki- ja talousvaliokunnassa niin suuri osa esityksen kannattajia. Mitä hän mainitsee ed. Liston kannasta, niin voin sen uskoa, kun puhuja niin vakuuttaa. Mutta samalla luulen, että ed. Listo on siksi hyvä lakimies, että hän kyllä kykenee huonostakin tekeleestä tekemään hyvää, jos vaan on tahtoa.

Mitä ed. Ahmavaara sanoi siitä, ettei kukaan järkevä maanviljelijä sellaista lakia toivoisi, niin se perustuu tietysti hänen tuntemukseensa, mutta se tuntemus mikä minulla on, on aivan toinen. Mitä taas tulee kuntain oikeuteen tehdä erikoisia sopimuksia, on meillä tuomioistuinten antamissa päätöksissä kyllin todistuksia siitä, minkä arvoisia nuo sopimukset ovat. Mutta niistä tulisi tässä pitkä luettelo, joka ei sekään ehkä suunnanmuutosta vaikuttaisi. Voin vaan mainita, että mielipiteet tässä asiassa ovat Ahmavaaralla ja minulla aivan erilaiset.

Ed. K a r e s: Erään ed. Bomanin lausunnossa olleen ihmettelyn johdosta pyydän valaista hänen järkeään ja ajatustaan kysymyksenalaisessa asiassa. Ei näissä vapaissa eduskuntaryhmissä ole tapana pyytää lupaa ryhmältä, jos yksityinen jäsen tekee alotteen jossain asiassa, vaan hänellä on oikeus tehdä se ja hän tekee sen useimmissa asioissa omalla edesvastullaan. Ja sen mukaan myöskin ryhmän toiset jäsenet ovat täydellisesti vapaat hänen alotettaan joko kannattamaan tai vastustamaan. Tämä on kai valtiopäivätavan ensimäisiä aakkosia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian ensimäinen käsittely on päättynyt ja asia menee suureen valiokuntaan.

9) Korvauksen antamista yleisistä varoista todistajille rikosasioissa

(1 K.)

koskeva Lakivaliokunnan mietintö n:o 5 eduskuntaesityksen n:o 27 ja anomusehdotuksen n:o 46 johdosta esitetään siinä kosketellun asetusehdotuksen ensimäistä käsittelyä varten, jota vastoin mietinnön 11 sivulla olevan, anomusehdotusta koskevan ponsilauseen käsittely jätetään asetusehdotuksen kolmannen käsittelyn yhteydessä toimitettavaksi.

Asetusehdotus hyväksytään keskustelutta. Asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asetusehdotus menee Suureen valiokuntaan.

10) Alkoholilainsäädännön uudistamista

(1 K.)

koskevain eduskuntaesitysten n:o 1, 15, 31, 32 ja 38 sekä anomusehdotuksen n:o 174 johdosta annettu Talousvaliokunnan mietintö n:o 2, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä nostettujen lainsäätämiskysymysten ensimäistä käsittelyä varten, ja lausuu tämän yhteydessä

Puhemies: On kuitenkin huomautettava, ettei nyt ensimäisessä käsittelyssä ole puhetta 43 sivulla olevasta ponsilauseen ensimäisestä osasta eli siitä, joka koskee ed. Wiljakaisen y. m. anomusehdotusta, vaan tehdään siinä kohden päätös kolmannen käsittelyn päätyttyä ja sen yhteydessä.

Puhetta johtamaan ryhtyy Puhemiehen poistuttua ensimäinen Varapuhemies Sirola.

Keskustelu:

Ed. Tokoi: Täsmälleen kaksi vuotta on kulunut siitä, kun tämän eduskunnan talousvaliokunta jätti ensi kerran tälle yksikamariselle eduskunnalle esityksen yleisestä kieltolaista. Silloinen eduskunta, kuten muistetaan, hyväksyi sanotun kieltolain jotenkin yksimielisesti. Sen kieltolain surullinen kohtalo on meille jo siksi tunnettu, että minun tuskin tarvinnee siihen hyvin paljoa kajota. Silloin kun eduskunta hyväksyi kieltolain vuonna 1907, oli koko kansan hartaimpana toivomuksena, että sanottu lakiehdotus tulisi vahvistetuksi mahdollisimman pian. Kuitenkin sen lain kohtalo oli sellainen, että sitä meidän kotimaisen hallituksemme alotteesta ja ehdotuksesta, ei ole edes hallitsijalle esitetty siitä syystä, että hallitus on ehdottanut sen hylättäväksi. Tämä tapaus herätti yleisen suuttumuksen myrskyn kautta koko maan, mutta mitään muuta keinoa ei ole toistaiseksi voitu keksiä kuin uudestaan uudella alotteella ottaa lakiehdotus eduskunnassa käsittelyn alaiseksi. Sen ensimäisen käsittelyn on talousvaliokunta nyt taas loppuun suorittanut, ja jättää nyt mietintönsä eduskunnalle ja suurelle valiokunnalle käsiteltäväksi.

Muuta keinoa ei ollut siitä yksinkertaisesta syystä, että hallitus nähtävästi oli jyrkästi päättänyt seisoa kannallaan, horjumattomasti vastustaa sen kieltolain voimaan-astumista, jonka 1907 vuoden eduskunta yksimielisesti hyväksyi. Ja kun meidän kotimainen hallituksemme vielä teki tuon ennen kuulumattoman teon, että kieltäytyi edes vastaamasta niihin välikyselyihin, joita eduskunnan taholta tämän istuntokauden ensimäisenä kuukautena esitettiin, niin todellakin oli jo silloin asiaintila kehittynyt niin pitkälle, että se tuntui kerrassaan kummalliselta, se tuntui sietämättömältä. Mutta sittenkin, ihme kyllä, on kansa tämän korvapuustin kestänyt merkillisellä kylmäverisyydellä, merkillisellä sävyisyydellä, ja eduskunta on nyt uudestaan ottanut asian käsittelyn alaiseksi siinä mielessä, että se tällä kertaa tulisi hallituksen puolelta paremman ja suopeamman kohtelun alaiseksi. Onko meillä siihen suuriakaan toiveita, siihen puoleen minä en tällä kertaa katso voivani kajota.

Mutta minun täytyy kajota muutamiin niihin syihin, joilla edesmenneet hallitukset, niin ennen perustuslaillinen hallitus kuin sittemmin kokoomushallituskin, ovat perustelleet sitä menettelytapaansa, jolla hallitus on ehdottanut 1907 vuoden kieltolain hylättäväksi. Talousvaliokuntakin on näitä syitä tällä kertaa tarkastanut erityisellä huolella. Sillä on ollut siihe erityinen syy, sillä talousvaliokunta ei ole tahtonut kulkea ummessasilmin, jättämättä huo-

mioon ottamatta, onko todellisia, perusteellisia syitä ollut olemassa. Se ei ole tahtonut jättää myöskään korjaamatta virheitä, jos sellaisia virheitä 1907 vuoden eduskunta olisi tehnyt. Mutta kaiken tarkastelun jälkeen, kaiken harkinnan jälkeen on talousvaliokunnan sittenkin täytynyt pääasiassa, pääkohdissa kauttaaltaan jäädä 1907 vuoden asetuksen pohjalle ja perustukselle.

Täällä keväällä tämän eduskunnan jäsen sekä nykyisen hallituksen jäsen, ed. Danielson-Kalmari yksityisessä puheessaan, silloin kun tämä esitys ensi kerran esitettiin eduskunnalle, antoi tietää, että tähän kieltolain hylkäämiseen on ollut yhtenä suurimpana syynä se, että eduskunta oli puutteellisesti käsitellyt sitä ehdotusta, joka 1907 täällä hyväksyttiin.

1907 vuoden valtiopäivät eivät muka olleet ottaneet lyhyen ajan ja kiireellisen käsittelyn vuoksi huomioon kaikkia niitä seikkoja, jotka tekivät sen suuntaisen kieltolain vahvistamisen tässä maassa mahdottomaksi. Tällä kertaa ei asianlaita ole siten, sillä nyt on kokonaista kaksi vuotta sen jälkeen kaikissa piireissä, kaikissa yhteiskuntakerroksissa pohdittu näitä seikkoja siksi tarkoin, että me tällä kertaa voimme varmemmin ottaa edesvastuullemme yleisen kieltolain hyväksymisen kuin 1907, josta herra Danielson-Kalmari tavallaan moitti eduskuntaa. Herra Danielson-Kalmari siinä puheessaan lausui muun muassa, tai ainakin osittain tahtoi antaa ja tyrkyttää sellaista käsitystä että yleinen kieltolaki tässä maassa olisi tavallaan jonkinlainen suurlakon huumauksesta syntynyt tulos. Varmalta taholta on sen lisäksi kerrottu, on tiedetty mainita että tätä käsitystä olisi yleisemminkin ollut olemassa, ainakin levitetty hallitseviin piireihin rajantakaisessa Venäjässä sekä ulkomaillakin. Mutta asianlaita ei kuitenkaan ole niin, sillä yleisen kieltolain vaatimus meillä ei ole mikään hetkellinen tai suurlakon huumauksesta syntynyt tulos, vaan perustuu se kokonaan historialliselle pohjalle, sen perustukset ovat jo paljon kauempana, paljon tuonnempana, sillä on perustuksensa jo ennen kuin suurlakkoa on ollutkaan. Herra Danielson-Kalmari puheessaan mainitsi että yleisen kieltolain lähtökohtana voidaan pitää Raittiuden Ystävien vuonna 1904 laatimaa mietintöä. Mutta minun käsittääkseni yleisen kieltolain lähtökohta on jo edempänä, sillä tiedetäänhän esimerkiksi, että Forssan puoluekokous tapahtui vuotta ennen, jolloin sosialidemokraattinen puolue meidän maassamme uudestaan organiseerattiin, josta asti voidaan sosialidemokraattisen puolueen valtiollinen olemassaolo tarmokkaana puolueena laskea alkaneeksi. Silloin se jo otti ohjelmaansa yleisen kieltolain ja siitä saakka on tämä ollut kansan syvien rivien, työtätekevän väestön yleisenä vaatimuksena. Sen lisäksi olevat olot ovat vuosi vuodelta kehittyneet sensuuntaisiksi että yleisen kieltolain vaatimusta täytyy pitää historiallisen kehityksen johdonmukaisena tuloksena, eikä minään hetkellisenä ajan huumauksen tuotteena. Tämä vain lyhyesti ja yksinkertaisesti lausuttuna siitä. Tässä eduskunnassa on jokaisella tiedossaan, samoin kuin koko maan kaikilla kansankerroksilla on tiedossaan se kehityssarja, ne tapaukset, mitkä ovat seuranneet toinen toistaan 1907 vuoden valtiopäivien kieltolain hyväksymistä. Yhtenä pääväitteenä, yhtenä päämotiivina on tuotu sitä käsitystä että 1907 vuoden valtiopäivät eivät ratkaisseet sitä kysymystä, mitenkä olisi korvattava niitten vahinko tai oikeudet, jotka menettävät laillisen elinkeinonsa kieltolain voimaanastuttua s. t. s. paloviinan valmistajille, tislaajille, olutpanimoille ynnä muille samanlaisille laitoksille. Myöskin senaatissa, silloin kun tämä asia on ollut siellä käsiteltävänä, on senaatin kauppa- ja teollisuustoimituskunnan silloinen päällikkö Stenroth muun muassa lausunut: „On yhtä aikaa alkoholilain kanssa eduskunnalle esitettävä asetusehdotus siten lakkautettavien elinkeinojen nykyisten harjoittajain korvausvaatimusten ratkaisemisesta. Miten nämä vaikeudet ovat valtion kannalta arvosteltavat, on vielä epäselvä."

Senaatti, meidän kotimainen hallituksemme nähtävästi silloin kun se sai eduskunnan hyväksymän kieltolain käsiteltäväksensä, on seisonut aivan kuin poikanen tienhaarassa tietämättä mihinkä suuntaan, minnepäin olisi lähdettävä. Ja merkillistä kyllä meidän kotimainen hallituksemme silloin ensimäiseksi kääntyi viinatehtailijain puoleen kysymällä heiltä neuvoa kumpaa tietä tässä nyt on lähdettävä. Ja tietysti viinatehtailijat asiantuntijoina antoivat hallitukselle suotuisan neuvon, jota hallitus on johdonmukaisesti noudattanut. Sen jälkeen on myöskin hallitus kysynyt neuvoa juristeilta ynnä muilta. Tällä kertaa on talousvaliokunta tämän kysymyksen ottanut erityisellä tarkkuu-

della ratkaistavaksensa ja pyytänyt tässä vielä perustuslakivaliokunnan lausuntoa. Perustuslakivaliokunnan lausunto, joka myöskin liitteenä on liitetty tähän talousvaliokunnan mietinnön loppuun, on ratkaissut kysymyksen sillä tavalla, joka voi tyydyttää kansan kaikkia kerroksia sekä oikeudelliselta että yhteiskunnalliselta näkökannalta. Kuitenkin on huomioonotettava, että tämän perustuslakivaliokunnan lausunnossa näissä liitteissä on olemassa pari vastalausetta, toinen tämän kamarin edustajan, herra Lagerlöfin vastalause, jossa herra edustaja Lagerlöf on saanut sangen kiitollisen aiheen, kiitollisen tilaisuuden osoittaa että hän erinäisissä tapauksissa, erinäisissä tilaisuuksissa voi olla tämän kamarin perustuslaillinen jäsen. Tämä ei kuitenkaan todista sitä että herra Lagerlöfin perustuslaillisuus voitaisiin asettaa koettelemuksen alaiseksi kaikilla aloilla. Perustuslakivaliokunnan jäsen herra professori Estlander on myöskin saanut erittäin kiitollisen tilaisuuden vastalauseessaan julaista sangen sievän väitöskirjasen viinatehtailijain oikeuden puolesta, joka ainakin, kuten minä uskon, on omiaan kohottamaan herra professorin arvoa niitten näköpiirissä, jotka luottavat siihen, että tämän maan perustuslait ovat sangen läheisessä yhteydessä viinateollisuuden kanssa. Mutta sittenkin perustuslakivaliokunnan enemmistö on ratkaissut sen kysymyksen tavalla, joka on jo aikanaan kangastanut hallituksenkin horisonttipiirissä. Kotimainen hallituskin on tullut siihen käsitykseen, että tämä korvauksen maksaminen ei ole niinkään perustuslain luontoinen, kuin sitä eräillä tahoilla on väitetty. Mutta meidän kotimainen hallituksemme sekä laajat piirit ainakin niissä yhteiskuntakerroksissa, jotka näkevät omistusoikeutensa ja taloudelliset etunsa siitä mahdollisesti kärsivän, että väkijuomain kieltolaki tässä maassa toteutettaisiin, ovat katsoneet, että näille tehtailijoille olisi korvausta maksettava ainakin k o h t u u s - s y i s t ä. Näihin kohtuus-syihin pani erittäin suurta painoa myöskin herra senaattori Danielson-Kalmari, ja siitä syystä täytynee muutamalla sanalla kajota näihin kohtuus-syihin.

Talousvaliokunnan enemmistö on tullut siihen käsitykseen, kuten tässä, mietinnössäkin esiintyy, että kohtuus-syistäkään ei olisi näille teollisuudenharjoittajille korvausta maksettava. Minun täytyy muutamalla sanalla huomauttaa sitä olotilaa, sitä taloudellista kehitystilaa, missä meidän yhteiskuntamme on. Jos aina muuttuneista olosuhteista maksettaisiin korvausta niille, joiden taloudelliset edut muuttuneista olosuhteista kärsivät, silloin me todellakin joutuisimme mahdottomuuksiin, sillä tiedämmehän, että muuttuneista olosuhteista aina täytyy jonkun yhteiskuntaluokan etujen kärsiä, siitä ei kerta kaikkiaan päästä mihinkään, samalla kuin me tiedämme sen historiallisen tosiasian, että kehitys on alituisesti muuttelevainen, muuttuvat olosuhteet seuraavat toinen toistansa. Jos nämät muuttuneet olosuhteet aina toisivat mukanansa sen, että yhteiskunta, valtio, olisi muuttuneiden olosuhteiden vuoksi velvollinen maksamaan korvausta niille, jotka mahdollisesti siitä kärsivät, niin se johtaisi koko yhteiskunnallisen kehityksen sellaiseen umpikujaan, josta me emme koskaan pääsisi pois. Me tiedämme että meidän maassamme nykyisen kohtuuttoman korkean sokeritullin vallitessa meidän maamme yhdistyneet sokuriteollisuudenharjoittajat nykyään ansaitsevat puhdasta voittoa yli 10 miljoonaa markkaa. Jos tässä maassa sokuritulli alennettaisiin, jota kansan vähäväkisten edut ehdottomasti vaativat, niin silloin jouduttaisiin sellaiseen tilaan, että sokeriteollisuudenharjoittajain edut siitä kärsisivät ja silloin, tätä johdonmukaisesti kehittäen, jouduttaisiin siihen, että heillekin olisi korvausta maksettava siitä, että heidän voitto-osuutensa supistuu. Tällaisia tapauksia voisi luetella vaikka kuinka pitkältä kaikilta teollisuuden eri haaroilta. Voisi luetella tapauksia esimerkiksi sellaisia, kuin että meidän nykyinen kalastus-sääntömme silloin kun se hyväksyttiin, tavallaan teki entisten kalastajain kalastusvehkeet kelvottomiksi siitä syystä, että laki määräsi toisenlaisia kalastusvehkeitä käytettäväksi, ja näin ollen olisi heillekin ollut maksettava korvausta, mutta kenenkään päähän ei silloin edes sellaista ajatusta tullut, ainakaan siinä määrässä, että sitä olisi yleisemmin keskustelunalaiseksi otettu. Johdonmukaisesti kehitettynä tämä kohtuusperiaate johtaisi siihen, että nykyisen teollisuuden kehittyessä, nykyisen suurtuotannon yhä enemmän saadessa jalansijaa, liikatuotanto yhteiskunnassa nousisi ja nousisi vuosi vuodelta, ja että sen seurauksena olisi ajoittaiset työpulat ja työttömyydet, jolloin suuria kansanjoukkoja tästä teollisuuden kehityksestä, näistä muuttuneista yhteiskunnallisista olosuhteista välttä-

mättömyyden pakosta joutuisi vaille sitä kaikkein alkeellisinta elinkeinoa, nimittäin tilaisuutta työntekoon, elättääkseen itseään rehellisellä työllä. Kellä olisi enemmän oikeutta vaatia kohtuus-syistä korvausta kärsimästään vahingosta, siitä ettei voi rehellisellä työllä ansaita leipäänsä, kuin juuri niillä työmiehillä, jotka tällaisen työttömyyspulan vallitessa ovat joutuneet kärsimään työttömyyttä ja sen seuraamaa kurjuutta? Mutta kenenkään porvarin päähän ei edes ole pälkähtänyt ajatus, että näille työttömille maksettaisiin siitä korvausta. Mutta jos kohtuus-syyt pakottaisivat maksamaan korvausta väkijuomatehtailijoille, niin ennen kaikkia ne pakottaisivat maksamaan korvausta työttömille. — Sen lisäksi on talousvaliokunta saanut asiantuntijoina kuulustella joukon mallasjuomateollisuuden tuntijoita. Mallasjuomateollisuuden harjoittajain korvausvaatimus on meillä esiintynyt vieläkin perustuslaillisempana, vieläkin oikeudenmukaisempana kuin viinateollisuuden harjoittajain perustuslaillisuus ja oikeus. Mutta nyt kuitenkin, kuten asiantuntevilta tahoilta on selvästi todistettu, mallasjuomateollisuuden harjoittajille tuskin mitään vahinkoa edes tapahtuu siinä tapauksessa, että tällainen talousvaliokunnan nyt esittämä kieltolaki maassamme hyväksyttäisiin, siitä yksinkertaisesta syystä, että mallasjuomateollisuuden harjoittajain elinkeinoa ei kielletä. Heitä ainoastaan kielletään valmistamasta korkeampaa kuin 2 prosenttista alkoholipitoista mallasjuomaa. He saavat edelleenkin koneitaan käyttää mallasjuomain valmistamiseen ehdolla, ettei sen alkoholipitoisuus saa nousta yli 2 prosenttia.

Nyt, sen asiantuntijat vakuuttavat, nykyiset mallasjuomateollisuuden harjoittajat eivät tarvitse edes minkäänlaista muutosta toimeenpanna tehtaissansa, vaan heidän nykyiset koneensa kaikki, jotka nykyjään tarvitaan oluen valmistukseen, ensimäisestä viimeiseen saakka, ovat kelvolliset kaljan valmistukseen. Lisäksi tarvitsee heidän hankkia ainoastaan niin sanottu pasteuriseerauslaitos, jonka kustannukset on arvioitu noin 2—5,000 markkaan. Sen lisäksi tiedetään, että meillä miedompien mallasjuomien kulutus vuosi vuodelta nousee hämmästyttävässä määrässä ja jos oluen valmistus kiellettäisiin, niiden kulutus vieläkin nousisi sangen tuntuvalla tavalla, joten ei kukaan puolueeton asiantuntija edes ole väittänyt sitä, että mallasjuomateollisuudelle tässä maassa siitä mitään vahinkoa edes syntyisi. Tämä vaan lyhyesti mainittuna siitä.

Nämä seikat, joita talousvaliokunta ja perustuslakivaliokunta nyt ovat yhdessä selittäneet, ovat lopullisesti selittäneet tuon mutkallisen probleemin, jonka edessä hallitus on ollut kaksi vuotta ymmällä uskaltamatta kääntyä puoleen tai toiseen, ellei oteta huomioon sitä kääntymistä viinatehtailijoiden puoleen.

Toisena tärkeänä esteenä kieltolain hyväksymiselle tässä maassa on sanottu olevan raha-asialliset kysymykset. Kuten ed. Danielson-Kalmarikin siinä kuuluisassa puheessaan, jonka hän keväällä piti, viittasi siihen, ei ole tyydyttävällä tavalla selitetty sitä, mitenkä täytettäisiin se vajaus, mikä valtion tuloihin syntyisi sen johdosta, että paloviina- ja mallasjuomasuostunnat kieltolain voimaan astuttua tulisivat tässä maassa lakkautetuiksi. Tosin kyllä siihen aikaan, jolloin kieltolaki oli vielä kaikkien puolueitten ohjelmissa, tosin kyllä siiheen aikaan, jolloin suomettarelainen puoluekin ratsasti yleisellä kieltolailla, siellä sangen voimakkaasti esitettiin sitä käsitystä, että tämän asian rahallisen puolen ratkaiseminen ei saanut eikä voinutkaan olla esteenä kieltolain hyväksymiselle. Minun tarvitsee vain viitata siihen sangen pontevaan puheeseen, jonka ed. Nevanlinna vuonna 1907 piti kieltolain hyväksi tässä samassa kamarissa. Minun tarvitsee vain viitata siihen entisen edustajan ja pian entisen senaattorinkin Paasikiven lausuntoon, jonka hän myöskin tässä eduskunnassa piti, ja jossa hän lausui, että hän katsoo aivan luonnolliseksi, että kieltolaki voidaan jo toteuttaa ennenkuin verotusreformi on tässä maassa toteutettu. Se näytti silloin vallan luonnolliselta, mutta pian sen jälkeen se osottautui aivan luonnottomaksi. Talousvaliokuntakin on tätä kysymystä pohtinut. Ja talousvaliokunta, nimittäin sen enemmistö, on edelleenkin tullut siihen päätökseen, että silloin kun tahdotaan toimeenpanna maassa syvälle käypiä uudistuksia kansan taloudellisessa ja henkisessä elämässä, silloin ei saa eikä voi olla, mitkään rahalliset esteet kyllin vaikeita tekemään sitä tyhjäksi. Mutta se on samalla myöskin kiinnittänyt huomiota siihen, kun on tahdottu painostaa sitä mielipidettä, että eduskunnan, samalla kun se hyväksyy kieltolain, täytyisi myöskin sen ohella hyväksyä uuden verotuslain, jonka avulla tuo vajaus täytettäisiin,

joka muka kieltolain johdosta tässä maassa syntyisi. Jos nyt todellakin tällaista käsitystä kehitettäisiin johdonmukaisesti, niin minä luulen että se veisi myöskin mahdottomuuksiin, siitä yksinkertaisesta syystä, että jos jokaisen uudistuksen ohella, jotka kysyvät rahallisia kustannuksia — ja jokainen uudistushan tavallaan koskee raha-asioita enemmän tai vähemmän, puhumattakaan kieltolaista, sellainen rahakysymys on työväenvakuutuskysymys, sellainen on oppivelvollisuuskysymys, sellaiset ovat kaikki reformikysymykset —, jos näiden jokaisen kysymyksen rinnalle liitettäisiin uusi verotuslaki, jonka kautta täytettäisiin se aukko, mikä mahdollisesti reformin toimeenpanemisesta syntyisi valtiorahastoon, silloin syntyisi epämääräinen joukko verotuksia aivan erilaisia, toisistaan riippumattomia mitä kummallisimpia verotuksia, jotka viimein veisivät koko maan verotusolot sellaiseen sekasortoon, jota ei mikään yhteiskunnallinen järjestelmä voisi hyväksyä. Meillä yhä enemmän pyritään, kuten kaikkialla sivistysmaissa, siihen suuntaan, että raha-asiat täytyisi enemmän ja enemmän keskittää yhteen ainoaan paikkaan, yhteen ainoaan rahastoon. Täytyisi säätää sen varalta yksi ainoa verotusmuoto, joka on sekä johdonmukainen että selvä. Mutta jos nyt jokaisen reformin yhteyteen liitettäisiin uusi verotuslaki, se johtaisi päinvastaiseen tulokseen kuin mihin todellisuudessa pyritään. Sen lisäksi meillä, kuten tiedetään, ja kuten meidän nykyinen yhteiskuntajärjestyksemmekin säätää, hallituksellamme on oikeus, vieläpä velvollisuus esittää joka vuosi kansaneduskunnalle valtiovarain tila, osoittaen, minkälainen valtiovarain tila on, kuinka paljon on tuloja j. n. e., ja jos hallitus näkee että valtion vakinaiset tulot eivät riitä niiden menojen täytteeksi mitä hallituksella on vastaisena varainhoitokautena, niin se jokaisilla valtiopäivillä voi pyytää eduskunnalta varoja niiden lisäksi, mihin valtion vakinaiset varat eivät riitä, ja eduskunta ei koskaan ole kieltänyt varoja silloin, kun niitä käytetään todellisiin kansan hyvinvointia tarkoittaviin pyrkimyksiin, — ja että yleinen kieltolaki on sellainen, sitä ei kukaan uskaltane kieltää. Tästä syystä tuntuu aivan luonnottomalta, että eduskunta etukäteen, ennenkuin se täsmällisesti voi tietää edes kuinka suuret vaillingit tämän johdosta syntyy, vuosikausia edeltäpäin menee jo määrittelemään sen, mitenkä se vajaus täytetään, kun ei tarkalleen edes tiedetä, josko vajausta syntyykään, sillä tiedetäänhän, että meidän valtiovarastoissa on nykyjään säästöjä useita kymmeniä miljoonia markkoja, joiden kohtalo tänä päivänä meille kangastaa silmien edessä, ja jotka mahdollisesti ennen pitkää tullaan siirtämään vallan toisiin tarkoituksiin. Tämäkö on ollut hallituksen huolenpitona, että hallitukselle riittäisi varoja vieraisiin tarkoituksiin, josta syystä olisi tällainen verotuslaki kieltolain oheen liitettävä!

Yhtenä syynä on myöskin esitetty se vastustus, mikä kieltolakia on kohdannut esimerkiksi Ranskan puolelta. Tähän seikkaan herra senaattori Danielson-Kalmarikin tässä keväällisessä puheessaan kajosi ja piti sitä sangen raskauttavana syynä. Tästä asiasta myöskin senaatin silloinen kauppa- ja teollisuustoimituskunnan päällikkö Otto Stenroth puhui siinä kuuluisassa lausunnossaan senaatissa, jolla hän sittemmin loppupontena ehdotti eduskunnan hyväksymää kieltolakia hyljättäväksi. Herra senaattori tahtoi tässä suhteessa ainoastaan viitata erääseen sangen luotettavalta taholta annettuun lausuntoon, jonka mukaan Ranskan hallitus tulee tekemään kaiken voitavansa, jotta ei yleinen kieltolaki meillä astuisi voimaan, jotavastoin, jos tuontikielto rajoitettaisiin koskemaan ainoastaan väkevämpiä alkoholijuomia, jättäen viinit vapaiksi, Ranskan hallitus ei ryhtyisi vastavaikuttaviin toimenpiteisiin. Jos tämä lausunto olisi paikkansa pitävä, jos voisimme säilyttää kauppasuhteemme Ranskaan rikkomattomina jättämällä Ranskan viinien tuonnin entiselleen, olisi tämä seikka lakiehdotusta laadittaessa ehdottomasti huomioon otettava. Senaattori tosin tässä viittaa erääseen sangen luotettavalta taholta tulleeseen lausuntoon, mutta sittemmin hän samassa lausunnossa viittaa siihen, että „jos tämä lausunto olisi paikkansa pitävä". Hän itsekin silloin osittain jo epäilee sen paikkansa pitämättömyyttä. Tässä eduskunnassa ja ulkopuolella on paljon puhuttu siitä „luotettavasta tahosta", jolta taholta on tällaisia mielipiteitä tuotu esille. Mutta kukaan ei ole vielä nimenomaan osottanut, mikä se luotettava taho on. Ja kuten näyttääkin se luotettava taho on sangen epäilyksen alainen, koska itse herra senaattorikin sen olemassaoloa osittain epäilee. Nyt tiedetään, että alkoholipitoisten Ranskan viinien tuonti meidän maahan ei ole kovinkaan suuri. Talousvaliokunta on myöskin tätä seikkaa kä-

sitellyt ja se on tullut siihen käsitykseen, että hallituksella olisi riittävästi syytä ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, että tämä epäilty luotettava taho tulisi poistetuksi. Muun muassa tiedetään, että Ranskan sangen yleisenä vientitavarana on myöskin hedelmät ja alkoholittomat ravintopitoiset viinit ja muut alkoholittomat juomat. Jos näiltä kansan terveydelle tarpeellisilta, välttämättömiltä ravintoaineilta poistettaisiin tulli kokonaan, olisi se riittävänä hyvityksenä Ranskalle, jos nimittäin sellaista mielipidettä siellä olisi edes olemassakaan, hyvittämään heitä siitä, että alkoholipitoisten juomain tuonti tähän maahan heiltä lakkautettaisiin. Sen lisäksi se olisi sangen toivottava ja suotava kansan työtä tekevälle väestölle, niille pohjakerroksille, jotka tähän saakka eivät ole olleet tilaisuudessa nauttimaan Ranskan hedelmällisistä maantuotteista. Ja minä olen täysin vakuutettu, että kyllä hekin saattaisivat syödä Ranskan hedelmiä ja nauttia Ranskan alkoholittomia ravintoviinejä ruuan paineeksi, kun vaan hallitus ryhtyisi sellaisiin toimenpiteisiin, että niitä rahallisista syistä kannattaisi köyhemmänkin kansan ostaa. Talousvaliokunta ei ole katsonut näitäkään syitä sen arvoisiksi, että ne olisivat edes voineet olla esteenä kieltolain hyväksymiselle eikä ole katsonut niitä syitä sen arvoisiksi, ettei talousvaliokunta olisi voinut nyt esitettävää kieltolakia kauttaaltaan esittää samanlaisena kuin se 1907 esitettiin.

Tässä Ranskan viinijupakan yhteydessä kuvastuu eräs toinen seikka, jota minä en malta olla tässä mainitsematta. Jos nyt otamme huomioon sen seikan, että meidän maamme rahamiehet, kapitalistit, pitävät niin paljon suurempaa huolta Ranskan viinikauppiaiden, porvarien tuloista kuin tämän maan köyhän kansan, työtätekevän väestön elinehdoista, todistaa se ainoastaan sitä, että porvarillinen ylimysluokka ei salli sitä, että kansa sulkee kukkaronsa heidän nokkansa alla, vaan mieluummin näkee, että vieras ranskalainen pistää sinne kätensä heidän kanssaan yhdessä. Se samalla myös todistaa sen, että porvarillinen isänmaanrakkaus, porvarillinen kansantalousoppi ulottuu ainoastaan omien rahakukkaroiden lukkoihin asti, mutta ei niitten ulkopuolelle.

Näille seikoille, kuten jo mainitsin, ei talousvaliokunta kuitenkaan ole katsonut voivansa antaa sitä huomiota, kuin hallitsevalta taholta on tahdottu esittää. Yhtenä syynä on myös mainittu n. k. huvila-asukkaat Viipurin läänin rajojen sisällä. Talousvaliokunnan mietinnössä löytyy erityinen vastalausekin, jossa on tahdottu pitää huolta venäläisten huvila-asukasten alkoholipitoisten aineiden saannista asuessaan Suomen rajain sisäpuolella. Tällainen säännös, samalla kun se olisi omiaan synnyttämään sekaannusta, samalla kuin se olisi omiaan synnyttämään pahennusta ja suuttumusta kansan laajoissa kerroksissa, on myöskin turmiollinen siinä merkityksessä, että tuskin missään sivistysmaassa ja oman arvonsa tuntevassa maassa on lainlaadintaa tahdottu ohjata siihen suuntaan, että vieraitten maitten alamaisille suodaan suurempia etuja ja oikeuksia, kuin oman maan kansalaisilla on. Tällaiset säädäntötoimenpiteet voivat tulla kysymykseen ainoastaan raakalaismaissa. On aikoinaan kyllä mainittu, että esimerkiksi Jaapanissa on ollut silloin, kun se oli vielä vailla sivistystä, lakisäännös, jossa myönnettiin saksalaisille suurempia etuoikeuksia kuin jaapanilaisilla oli, mutta tietääkseni tällä hetkellä Jaapanikaan, eikä mikään sivistysmaa ole myöntänyt ulkomaalaisille suurempia oikeuksia, kuin mitä oman maan kansalaisilla on. Päin vastoin useat maat ovat erinäisissä kysymyksissä rajoittaneet ulkomaalaisten oikeuksia oman maan kansalaisten oikeuksien rinnalla, joten se jo siitäkin syystä, puhtaasti oikeusperiaatteen kannalta, on katsottu sangen paikkansa pitämättömäksi ja turmiolliseksi. Muuten koko tämän kysymyksen pääydin on siinä, että jos kansa olisi saanut tai vastedes saisi lain, joka niin syvältä koskee sen taloudellista hyvinvointia, on omiaan kohottamaan sen taloudellista ja henkistä hyvinvointia korkeammalle sen nykyistä astetta, se samalla myöskin tekisi kansan voimakkaammaksi, itsetietoisemmaksi, kyvykkäämmäksi kansaksi niitä hyökkäyksiä vastaan, mitä kansamme itsenäisyyttä vastaan ulkoapäin on suunniteltu ja nykyään yhä voimakkaammin suunnitellaan. Jos hallitsevat luokat, sekä hallitus ja meidän porvarilliset ainekset olisivat tahtoneet ymmärtää sen seikan, niin minä olen varma, että he kaikin mokomin olisivat koettaneet saada yleisen kieltolain tässä maassa aikaan, ja he tänä päivänä näkisivät tässä maassa voimakkaamman, itsetietoisemman, varustautuneemman kansan taantumuksen hyökkäyksiä vastaan, kuin mitä se ehkä tänä päivänä on. Mutta meidän vallassa olijat, meidän hallituksemme, ovat kaikin ta-

voin koettaneet kaivaa maaperää pois meidän köyhän kansamme työtä tekevän väestön alta. Mutta samalla he myöskin ovat tehneet sangen hyvää palvelusta nousevalle taantumukselle ja ovat sillä myöskin ottaneet edesvastuun kantaakseen siitä, mitä mahdollisesti tulevat ajat tullessaan tuovat. Ja minä olen varma siitä, että kansan laajat kerrokset myös ymmärtävät asian sellaisena, kuin se todellisuudessa on. Mutta minä tahtoisin sanoa, että tämä eduskunta myöskin ymmärtää, sen työtä tekevän väestön edustajat ainakin ymmärtävät sen, että ne tahtovat saada tässä maassa sittenkin kaikista vallassaolijain vastuksista huolimatta aikaan yleisen kieltolain ja siitä syystä minä tahtoisin ehdottaa, että eduskunta julistaisi tämän asian käsittelyn kiireelliseksi suuressa valiokunnassa, jotta tämä asia voisi tulla loppuun käsitellyksi jo tämän istuntokauden aikana. (Vasemmalta: Hyvä, hyvä!).

Ed. Estlander: Då en angelägenhet af den bärvidd, som den förevarande, ånyo efter en jämförelsevis kort tid kommer inför landtdagens behandling, där densamma ägnats ett så stort och omfattande intresse såväl för som emot, så torde det i denna liksom i andra dylika frågor ursäktas att personer, hvilka tidigare uttalat sin åsikt och icke häller förändrat densamma, nu icke söka med upprepning af samma argument som tillförene inverka på afgörandet i själfva saken. De anmärkningar jag ansett mig böra framlägga hänföra sig därför hufvudsakligen till sådana punkter uti utskottets framställning, där enligt min mening allmänna sakförhållanden blifvit på ett i flere afseenden otillfredsställande sätt relaterade, dels och särskildt äfven till några punkter, där betänkligheter måste uppstå angående de föreslagna stadgandenas förhållande till grundlag. Det är ögonskenligen fallet att med de allmänna grundåskådningar beträffande samhällsordningens förnyande, som hyllas af betydande grupper i denna folkrepresentation, som i det stora hela har samma sammansättning som den tidigare representation, hvilken behandlat förbudsfrågan, hänsyn till innehållet af grundlag och till utvägarna att härutinnan vidtaga ändring icke omedelbart, icke så att säga själfmant inställa sig. Att landtdagen i petitionsväg, såsom till exempel nyligen i fråga om jaktlagstiftningen, velat utverka en grundväsentlig ändring uti en af ålder bestående rättsprincip af grundlagsnatur, kan man visserligen såsom enskild landtdagsman ogilla, men emot detta sätt att gå tillväga är i öfrigt ingenting att anmärka. Så mycket mera däremot, då uti motionsväg man sökt gå till det yttersta af den gräns, som L. O. medgifver, och stundom, ja ofta nog, öfverskridit denna gräns.

Uti den reservation jag fogat till grundlagsutskottets utlåtande har jag uttalat mig angående en dylik punkt, där enligt min mening grundlag blifvit af motionen trädd för nära. Jag skall icke här återkomma till denna fråga. Det gifves emellertid en annan omständighet, som grundlagsutskottet icke haft anledning eller tillfälle att taga under behandling och som jag här icke kan förbigå. Det gäller stadgandena uti paragraferna 3 och 4 af förordningen angående tillverkning o. s. v. af alkoholhaltiga ämnen. Innebörden af 3 § är den, att genom densamma skulle grundas ett monopol för staten å tillverkning och införsel af alkohol samt alkoholhaltiga ämnen. Enligt 4 § återigen kunde staten jämväl åt bolag, som härför skulle åtnjuta ekonomisk vinst, öfverlåta sagda uteslutanderätt. Man afser alltså att skapa ett monopol på fabrikation samt handelsrörelse, ett monopol för kronan eller för enskilde med uteslutande af medborgarne i allmänhet.

Den frågan synes mig då böra framställas, huruvida utan ändring af grundlag ett dylikt monopol kan konstitueras. Utskottet har säkerligen, åtminstone hvad man kunnat döma af betänkandet, icke ägnat en tanke åt denna omständighet. Jag skall be att få framhålla de betänkligheter, som härvidlag inställa sig. Uti borgerskapets och städernas privilegier af år 1789 stadgas i punkt 2 „att all handel, rörelse, konst eller slögd, som förut är kändt, idkad och i allmänhet idkas kan, hädanefter icke skal någon eller några särskilte in- eller utrikes män uplåtas eller meddelas under exclusiva Privilegier, Monopolier eller Förpaktningar". Detta stadgande talar väl närmast om monopol, gifvet åt enskild man och således icke omedelbart om statsmonopol. Detta är också förklarligt, då man vet, att bestämningen afsåg skydd emot den näringsverksamhet, som vid sidan af städernas borgerskaps näringsbefogenhet uppstod i skydd af kungliga privilegier, af hvilka en del voro just s. k.

privilegia exclusiva. Själfva stadgandets ratio riktar sig emellertid lika mycket emot dylik exclusiv näringsutöfning från kronans sida. Och särskildt hade på den tiden, då bemälde privilegiestadgande tillkom, kronans utöfning af det brännvinsmonopol, som kronan tillvällat sig, kvarlämnat ett stort missnöje.

Detta privilegiestadgande har icke blifvit upphäfdt, och man kan säga, att detsamma tvärtom numera synes böra tilläggas en allmännare betydelse än tidigare. Det kan visserligen invändas, att detsamma icke längre såsom sådant består, sedan näringsfrihet införts, och i viss mån kan detta ju med skäl sägas. Men af denna omständighet följer dock icke att själfva den uti privilegiestadgandet uttryckta rättssatsen icke fortfarande skulle äga gällande kraft. Ty näringslagen bygger just på grundvalen att handel, rörelse och yrke, som allmänneligen idkas eller idkas kunna, skola vara frigifna för medborgare och således icke få monopoliseras vare sig för stat eller för enskild. Den grundsats, som enligt borgerskapets privilegier gällde med privilegiehälgd för detta stånd, kan sålunda uppfattas gälla med grundlagshälgd för alla dem, som enligt näringslagen äro tillerkända näringsfrihet. Ett ingrepp i denna näringsfrihetens grundsats skulle alltså icke kunna ske utan grundlagsändring i den del, som här är i fråga. Ett dylikt förhållande i lagstiftningen vore ingalunda utan exempel, liksom också goda skäl kunna anföras för ett dylikt stadgandes bestånd. Jag har icke varit i tillfälle att i detalj verkställa undersökningar rörande denna fråga, men jag håller före att en sådan undersökning bort och fortfarande bör verkställas, och jag har ansett mig böra härå göra särskildt stora utskottet uppmärksamt. Ty ifrågavarande paragraf uti den af utskottet föreslagna förordningen afser att under monopol draga äfven en handtering, som faller under näringslagens allmänna stadganden, nämligen tillverkning af maltdrycker. Åtminstone beträffande denna näring borde en utredning i antydt afseende åstadkommas.

Jag har ännu en anmärkning af snarlik art att göra, hvilken hänför sig till ett par stadganden uti den senare förordningen, den angående tillverkning o. s. v. af denaturerade alkoholhaltiga ämnen. På sätt jag uti min reservation antydt har den moderna rättsvetenskapen, grundad på en fördjupad insikt i den enskilda medborgarens anspråk på skydd från rättsordningens sida, visat sig tillböjlig att såsom en personrättighet, den där påkallar skydd och således icke häller i lagstiftningsväg bör upphäfvas utan hänsyn till därigenom uppstående enskilda förluster betrakta medborgarens på grund af näringslagen genom arbete och förmåga skapade ekonomiskt värdefulla ställning, sådan denna består uti en näringsdrift, ett handels- såväl som ett industriellt företag. Uti 5 och 6 §§ af angifna lagförslag ingå emellertid stadganden, som hänföra sig till handel med en hel mängd artiklar, hvilka för vanlig uppfattning åtminstone, till allra största delen förefalla så oskyldiga, att dylika stadganden knappt borde kunna anses behöfliga. 6 § stadgar sålunda laga möjlighet för kommun att afskaffa nu bestående näringsutöfning med afseende å bränn-, lyse- och rengöringsämnen samt lackerfernissa och polityr, således idel härintills lofgifna saluartiklar. Enligt detta stadgande är det således tänkbart enligt lag att till och med ett totalt förbud att utöfva dylik näring skulle kunna komma till stånd genom af kommunerna härom fattade beslut. I hvarje fall föreligger möjlighet att för enskild, bestående näring af detta slag, ett förbud kan komma att träda i kraft på grund af att i den kommun, där dylik näring utöfvas, förbud komme att af kommunen beslutas. Det hade således bort undersökas om icke det gifves sådana bestående affärer, där försäljning utaf de varor, här är fråga om, utgör det väsentliga och som således böra vara berättigade att, i händelse af dylik lagstiftning, åtnjuta ersättning.

Uti § 5 ingå stadganden beträffande liknande förhållanden. Denna 5 § innefattar nämligen ett direkt förbud för handel med tand-, hår-, hud- och luktvatten, som på ändamålsenligt sätt tillverkats af denaturerad alkohol, och detta i så måtto att dylikt icke får säljas annat än i drogaffärer eller apotek och att jämväl för sådan försäljning tillstånd af respektive kommuner är nödvändigt. Här föreligger således fakultativt möjlighet till ett totalt förbud för handel med dylika varor. Men denna paragraf träffar dessutom uppenbarligen, till och med om dylikt totalt förbud icke skulle genom kommunens mellankomst uppstå, vissa för närvarande existerande affärer, som

idka en icke obetydlig rörelse med just dylika artiklar. Jag vill nämna till exempel barberare- och perukmakareaffärer, med hvilka är förenad försäljning af dessa artiklar, som för dem utgöra de hufvudsakliga försäljningsvarorna. Också i detta afseende synes sålunda en utredning påkallad, huruvida icke stadganden af ifrågavarande art öfverträda det skydd, som enligt grundlag tillkommer näring, den där i stöd af gällande lag får idkas.

I öfrigt skall jag ännu be att få göra vissa anmärkningar emot utskottets framställning rörande alkohollagstiftningens historiska gång uti vårt land. Som jag redan i början angaf, förefaller det mig att denna framställning i flere afseenden icke är rättvisande. Delvis kan jag också här hänvisa till min grundlagsutskottets utlåtande vidfogade reservation; i en del punkter nödgas jag något utförligare uttala mig.

Utskottet bygger på uppfattningen att rättighet till bränning af brännvin äfven efter år 1800 vore att uppfatta och uppfattats såsom ett statens monopol eller regale. Detta påstående är påtagligen icke riktigt och de bevis, hvilka utskottet härför angifvit äro i lika mått ohållbara. Sålunda är det icke riktigt hvad som säges å pag. 20 att det betraktelsesätt som bestämde såväl regeringens som ständernas ståndpunkt i denna fråga framstår särdeles tydligt i följande af hofrättssekreteraren G. G. Aminoff i januariutskottet gjorda uttalande. Det kan icke ledas i bevis att Aminoffs åsyftade uttalande i något afseende skulle hafva särskildt uppburits eller gifvit uttryck för vare sig januariutskottets eller regeringens ståndpunkt.

Också beträffande den uppfattning man vid ifrågavarande tidpunkt hyste rörande skyldigheten att erlägga ersättning för husbehofsbränningens afskaffande synes mig utskottets framställning vara oriktig. Det heter å pag. 19 att såväl i januariutskottet, som också vid landtdagen år 1863 man hyst den uppfattningen att de lägenhetsinnehafvare, som afstodo från husbehofsbränningen, icke hade någon rätt till ersättning. Detta är icke heller exakt. Uti januariutskottet uttalade man sig till och med genom votering för att af medel, som den blifvande brännvinsbevillningen skulle inbringa, visst belopp måtte anslås till kommunerna, och detta betraktades såsom ett slags godtgörelse. På samma ståndpunkt ställde sig också landtdagen. Men framförallt framgår det till full evidens från handlingarna vid 1863 års landtdag att man öfver hufvud taget icke mer ingående behandlat hela frågan angående ersättning på skäl som jag i min reservation närmare preciserat.

Beträffande den åsikten som skulle varit gällande hos regeringen vid tiden förrän husbehofsbränningen upphäfdes beträffande skyldigheten att gifva ersättningen för upphörd brännvinsbränningsrättighet, anför utskottet å pag. 18 ett utlåtande af senaten från den 19 april 1858, hvilket, så vidt jag kan läsa betänkandet, är anfördt emedan detta skall anses återgifva senatens uppfattning rörande ersättningsskyldighet också i afseende å den bränning, som ägt rum på grund af 1800 års förordning. Ty i detta sammanhang kan jag icke finna att utskottet annars haft skäl att anföra detsamma. Det som emellertid senaten här säger hänför sig till sådana brännerier, som bestodo på grund af kontrakt för viss tid, hvilka ingåtts med staten sedan regeringen genom öfverenskommelse med ett antal innehafvare af husbehofsbränningsrättigheter blifvit satt i tillfälle att åt större bryggerier utarrendera dessa rättigheter på viss tid. Det är endast om dessa bränningsrättigheter som senaten uttalade sig. Men hvad senaten då yttrade återger på intet vis regeringens åsikt om deras rätt, som utöfvade sina rättigheter på grund af husbehofsbränningsförordningen af år 1800. I sammanhang härmed må anmärkas den oegentlighet, som influtit på pag. 19, då där säges, att man jämväl förfor i enlighet med denna framställning af senaten, och att sålunda genom förordningen af den 30 maj 1859 ej mindre än 91 större och mindre brännerier på landet indrogos. Uti 1859 års förordning ingår, så vidt jag kunnat finna, intet stadgande som skulle förfogat, att brännerierna indrogos.

Påståendet å pag. 21, att de 660,000 mark, med hvilka statsfonden efter år 1865 skulle ersättas för frångångna brännvinsarrenden, utgjorde ett erkännande af, att regeringens brännvinsbränningsrättighet, d. v. s. dess regale, fortfarande bestod, har jag bemött i min reservation, och ber att i denna punkt få därtill hänvisa. Det var helt enkelt en åtgärd för att ersätta staten den förlust i inkomster, som

uppstod genom husbehofsbränningens upphörande.

Å pag. 23 finnes en framställning, som går ut därpå, att en skillnad vore emellan bränningsrättigheten såsom sådan å ena sidan och rättigheten att utöfva densamma å andra sidan, hvilken senare vore beroende af särskildt kontrakt. Denna framställning går ut på, att söka förringa betydelsen däraf, att uti brännvinsförfattningarna allt från 1865 medborgare i allmänhet tillägges rättighet att utöfva brännvinsbränning. Framställningen å pag. 23 är missvisande, men kan jag också beträffande densamma hänvisa till hvad jag i korthet yttrat i min reservation.

Däremot är jag tvungen, att något mera utförligt och vidlyftigare uppehålla mig vid utskottets framställning å pagg. 23—25, då utskottet för sin del har fäst en särskild och afgörande betydelse vid det beslut, som utskottet påstår, att vid 1891 års ständermöte skulle hafva fattats och som skulle innehålla, såsom utskottet säger å pag. 24, „att såväl bränningssom distilleringsverks rättighet att tillverka och distillera brännvin upphöra på samma gång som gällande förordning upphäfves och sålunda icke är någon förvärfvad rättighet".

Med anledning häraf och då jag för min del håller före, icke endast att denna framställning är oriktig, utan äfven att den konklusion, till hvilken utskottet kommer och vid hvilken utskottet fäster så stor betydelse, är fullkomligt grundlös, ser jag mig tvungen att omständligare redogöra för huru i denna sak verkligen tillgick vid 1891 års landtdag.

Frågan rörde sig där angående mom. 4 af § 20 i förordningen angående tillverkning och destillering af brännvin. Utskottet hade enhälligt föreslagit, att detta moment skulle utgå, men inom utskottet hade beträffande motiveringen gjort sig gällande tvänne olika åsikter, en majoritet och en minoritet. Själfva momentet i fråga innehöll, att bestämningarna uti momenten 1 och 2 af § 20, därom att rätt att utöfva destillering såsom särskild näring skulle vara beroende af vederbörande kommuns bifall, icke skulle vara tillämplig på sådant destillationsverk, hvilket dessförinnan inrättats. Såväl majoriteten som minoriteten i det dåvarande ekonomiutskottet voro ense om att föreslå momentets uteslutning. Majoriteten befarade nämligen, såsom af motiveringen framgår, att stadgandet kunde framdeles åberopas såsom stöd för uppfattningen att befogenhet att drifva destilleringsverk skulle grunda en förvärfvad rätt. Minoriteten ansåg stadgandet öfverflödigt, enär gällande lag dessförutan redan innebure att tidigare inrättade destilleringsverk finge äga bestånd, samt vidare såsom olämpligt, emedan momentet möjligen kunde föranleda den missuppfattning, att enahanda rätt icke skulle tillkomma bränneri enligt § 2 i författningen, där samma bestämning ingick, nämligen att bränneri-inrättningar på landet skulle för framtiden bero af kommunernas tillstånd, men där icke det i mom. 4 i propositionen föreslagna tillägget fanns bifogadt.

Samtliga stånd antogo betänkandets förslag, att mom. 4 skulle uteslutas; tre stånd utan särskild motivering; det fjärde, borgareståndet, beslöt därutöfver, att minoritetens motivering skulle gälla. Då utskottets förslag var enhälligt att mom. 4 skulle utgå, är det uppenbart, att ingenting i den stil utskottet påstått kan slutas däraf, att trenne stånd antogo förslaget utan att fatta beslut om en särskild motivering. Af diskussionsprotokollet ses att majoritetens motivering icke särskildt förordades eller bemöttes. Det kan framhållas att icke ens i borgareståndet man å utskottsmajoritetens vägnar yrkade på att dess mening skulle särskildt antagas, och att fastmer den enda talare, som på detta håll uppträdde, förklarade det vara fullkomligt tillräckligt att i landtdagssvarets motivering endast nämndes, det ständerna ansett att ifrågavarande moment kunde utgå. Att märka är, att i intet af de tre stånd, som antogo betänkandet, någon diskussion ägde rum beträffande paragrafen, hvarken för eller emot utskottets förslag, hvarken med hänsyn till majoritetens eller minoritetens motivering. Då tre stånd utan särskild motivering hade antagit utskottets förslag och ett stånd hade beslutit till särskild motivering af detsamma, kom naturligtvis ingen sammanjämkning i fråga, enär ju alla stånd varit eniga angående beslutet.

Påståendet att tre stånd skulle godkänt majoritetens i utskottet motivering och att sålunda ett ständerbeslut skulle kommit till stånd, som omfattat denna motivering, är följaktligen godtyckligt. Ett dylikt beslut skulle äfven stridit emot det häfdvunna förfarandet vid ständermötena. Detta framgår till yttermera visso

af det sätt, hvarpå ständersvaret i denna del är affattadt. Däri säges endast att mom. 4 uteslutits med hänsyn till att paragrafen ansetts „innebära en lagtolkningsfråga, hvilken icke borde i detta sammanhang till behandling upptagas, och då något däremot svarande stadgande ej häller är infördt vid 2 §". Denna motivering stöder sig sålunda på beslutet att momentet skulle utgå och upptager därför ett motiv, som kunde anses vara gemensamt för både majoritet och minoritet, trots de motsatta uppfattningar, som i öfrigt besjälat dem, nämligen det motiv att i paragrafen icke borde inläggas en lagtolkning, som kunde blifva prejudicierande för frågan om brännvinsfabrikanternas förvärfvade rätt. Anledningen att majoriteten icke ville hafva en dylik tolkning till stånd var förmodligen den, att majoriteten ville hålla öppen möjligheten att tolka gällande lagstiftning så att den uteslöte dylik förvärfvad rätt. Minoritetens skäl var väl åter att den ville hafva reserverade alla möjligheter för framtiden, att i gällande lagbestämningar finna bevis just för denna samma rättighet. Men, hvad som är anmärkningsvärdt, utöfver denna neutrala motivering, i hvilken majoriteten och minoriteten kunde inlägga hvar sin mening, har ständersvaret ännu upptagit ett motiv, som utgör ett tydligt erkännande åt borgareståndets beslut, såsom varande beslutet i det enda stånd, hvilket omfattat en särskild motivering. I svaret upptogs nämligen minoritetens argument, att i § 2 ett dylikt moment saknades.

Står det sålunda fast, att ståndernas beslut icke alls omfattat innehållet i utskottsmajoritetens motivering, så finner man också att sådant omöjligt hade kunnat ske. Denna motivering innefattar nämligen ett uttalande om brännvinslagstiftningens förhållande till grundlag, det uttalande nämligen att bränningsrätten icke vore en förvärfvad rättighet, hvilket uttalande emellertid icke hänförde sig till något stadgande uti den författning, som af utskottet förordades till antagande. Ty utskottet föreslog ju att ifrågavarande moment skulle utgå. Och då landtdagen omfattade detta utskottets förslag skulle det varit i allo oformligt att i samband med momentets uteslutande antaga majoritetens motivering. Häraf förklaras ock hvarför icke fråga uppstod om uttalandets förhållande till grundlag, hvilket eljes ofelbart hade inträffat. Majoritetens ifrågavarande motivering var för öfrigt också till innehållet sådan, att den omöjligt kunnat af ständen antagas. Den stödde sig nämligen på det förhållande „att ett utverkadt tillstånd att anlägga bränneri eller distilleringsfabrik grundlade en rättighet, hvars fortbestånd icke sträckte sig utöfver den brännvinslagstiftnings giltighetstid, hvarunder tillståndet erhållits". Men just 1891 års landtdag antog, med förkastande af utskottets förslag i denna del, brännvinsförfattningen att gälla utan tidsbegränsning.

På grund af det här ofvan anförda är det klart, att det icke förhöll sig så, som i utskottets betänkande påstås (pag. 23), att ett ständerbeslut, grundadt på tre ståndsbeslut, kom till stånd af innehåll att brännings- och destilleringsverks rättighet att tillverka brännvin upphöra på samma gång som gällande förordning upphäfdes och sålunda icke utgör någon förvärfvad rättighet.

Denna för utskottets framställning „afgörande" bevisning är sålunda alldeles vilseledande.

För öfrigt önskar jag som sagdt icke nu inlåta mig på granskning af själfva betänkandet och de principer, hvarå detsamma grundar sig. Det är för mig nog att uttala, att jag icke kan frångå min åsikt i själfva saken, den åsikt jag varit i tillfälle att uttala, då frågan om en lagstiftning af detta innehåll tidigare varit föremål för landtdagens behandling.

Ed. Colliander: Förbudslagssträfvandet förde nykterhetsidéerna från den lugna eftertankens och det sträfsamma arbetets fält upp i de rymder, där endast känslorna tala, där sinnena visa sig så lätt hänförda, så lätt berusade. Förbudslagen for af med den sunda kritiken, lämnade de upptrampade vägarna och tog ett jättesprång ut mot det drömda målet, som skulle nås i ett enda tag.

Hänförelsen har måhända svalnat, men den fanatiska ifvern är ännu kvar lika skarp och lika hänsynslös. Det är därför utan förhoppningar att vinna gehör jag djärfves göra en del invändningar mot föreliggande lagförslag. Jag gör dem, emedan jag varit den enda i ekonomiutskottet, som saknat tro på förbudets undergörande verkan, och emedan jag icke ansett mig kunna använda reservationsformen annat än till ett antydande af min från utskottets till alla delar afvikande uppfattning. Utan

att göra mig illusioner beträffande stora utskottets benägenhet att lyssna till invändningarna kan jag dock icke återhålla dem.

Hvad själfva idén beträffar, så har den alltid förefallit mig lika osmaklig som svårrealiserbar, och arbetet i utskottet har endast stadgat denna uppfattning. Man kan genom förnuftig reglementering nå beundransvärda resultat, och samhället är tyvärr i behof af reglementering å olika områden, men också reglementeringen har en gräns, och öfverskrides denna, måste reaktion följa. Föreliggande lagförslag kan betraktas som reglementeringsidéens höga visa, det lämnar i hårdt förmynderskap för medborgarena ingenting öfrigt och till slik lagstiftning vill jag icke lämna mitt bidrag. Vi ha, innan vi nått till det mål förbudslagen syftar till, en betydande utveckling att genomgå och ett betydande arbete att fullborda.

Beträffande idéns praktiska genomförbarhet gaf oss statsrådet Danielson-Kalmari i somras en lektion, som icke kan glömmas och som gör ett ordande i denna del af frågan obehöfligt. Herr statsrådets tal verkade som en syndabekännelse af dem, hvilka i partisyfte bedrifvit förbudslagspolitik, men det verkade också öfvertygande i sak och man undgick knappast känslan af att det talet i själfva verket — hur än kammarens beslut faller — var liktalet öfver förbudslagsidén.

Alla besitta dock icke hr statsrådets smidighet, det fanns löften i partiprogrammen, löften till valmännen att fylla och så äro de respektive grupperna så starkt engagerade i förbudslagsidén sedan 1907, att man nu icke hade mod att erkänna det begångna misstaget, och så kom det sig, att landtdagens ekonomiutskott redan innan den tid, som var utsatt för 1907 års lags trädande i gällande kraft, var utgången, arbetade på en ny förbudslag. Här om någonstädes hade moderation varit af nöden, men — ja, jag vill här låta reflektionerna göra sig själfva.

Endast det må jag erinra om, att Finlands landtdag snart har tvänne i någon mån afvikande förbudslagsförslag att underställa allerhögsta afgörande; om till landtdagens heder, må lämnas osagdt.

Jag kommer härmed in på detta nya lagförslag, hvilket utmärker sig för samma hänsynslösa skärpa som det tidigare och har att bjuda på några förbättrade, några försämrade detaljer.

Bland detaljer, som vittna om ett försök till en utveckling till det bättre, må nämnas § 3, däri statsverket tillerkännes rätt att afstå sitt monopol å tillverkning af alkoholhaltiga ämnen åt bolag. Detta tillägg förkastades i första läsningen med 9 röster mot 7 och antogs i andra läsningen af den betydande faktor i vår lagstiftning vi kalla lott. Stora utskottet har alltså i denna punkt att se upp, ifall — såsom det är att förmoda — idén om staten såsom alkoholtillverkare där skulle dyka upp ånyo.

Ett annat försök till förbättring som införts, är det om finska fartygs likställande med utländska (§ 25 mom. 2). Skulle 1907 års lag trädt i kraft, hade, för att nämna ett exempel, ett finskt fartyg icke kunnat inta last af viner för befordran från Frankrike till Sydamerika och tre engelska mil utom Japans kust hade finsk befälhafvare, som skänkt sin styrman en halfva öl, hemfallit under förbudslagens stränga straff, men två engelska mil från samma kust hade han varit oförhindrad att skänka besättningen spritvaror i huru stora mängder som hälst. Då sådana misstag kunna förekomma i en lag och endast genom en tillfällighet nu i detta fall undvikits, och såsom jag misstänker också nu på ett ofullkomligt sätt, borde också de ifrigaste förbudsvännerna inse nyttan af att lagar af detta ovanliga slag få ligga till sig.

Ännu en tidsenlig förändring vill jag pointera, innan jag går till försämringarna i lagförslaget, nämligen den, som erfarenheten nu framtvungit i § 27, där det heter, att lagen träder i gällande kraft efter två år, räknadt från den 1 i den juni månad, som infaller näst efter författningens stadfästande.

Bland försämringar i detta dåliga lagförslag må nämnas 14 § 3 mom., där ordet förplägning blef inklämdt, ytterligare försvårande efterlefnaden af denna drakoniska lag. Man kan icke förbjuda någon att behålla sitt lager af alkoholhaltiga drycker, men man har redan i 1907 års lag försvårat möjligheterna genom att förklara gåfva lika med försäljning, hvilken är belagd med strängt straff. Nu har ordet förplägning åstadkommit att ägare af alkoholdrycker själf måste förtära dem, ty förplägning är lika med försäljning. Ett

glas vin bjudet åt ens bästa vän åsamkar en minst 100 marks böter (Ed. Hörhammer: Voi, voi!) och skulle man en gång till bjuda honom ett glas vin till maten, blir det fängelse icke under tre månader. — Tror man sig verkligen genom dylika oerhörda bestämmelser kunna befordra förbudslagens möjligheter.

I förordningen om denaturerade ämnen har man infört en skärpning, som helt visst skall vålla enbart olägenheter särskildt på landsbygden. Bland annat får till exempel munvatten icke säljas annat än i apotek eller droghandel, och mången landskommun saknar som kändt apotek. Bestämningen är införd i det vackra syftet att hindra Finlands folk att dricka vademecum, stomatol, odol m. m. Man befordrar just inte tändernas skötsel och att man häller icke befordrar nykterheten inses däraf, att till exempel lackfernissa och polityr får säljas från öppen butik och dock äro dessa ämnen långt mera gouterade som njutningsmedel än någonsin vademecum.

Detta har varit blott antydningar om en del i ögonen fallande, olämpliga detaljer, i detta i sig självt olämpliga lagförslag. Jag har då lämnat opåvisadt, hvilka fruktansvärdt stora straffbestämningar man varit tvungen att för bagatellförseelser tillgripa — förseelser, hvilka folkmedvetandet icke erkänner såsom sådana. Jag har icke påvisat huru särskildt den fattigare befolkningen får betala sina läkemedel mångdubbelt dyrare genom att recept erfordras, och jag nöjer mig med att blott hänvisa till att husundersökning — ett ord med ful klang, och ett farligt ord för närvarande — kommer att bli en loflig och ofta utövad handtering, ty lagförslagets anda är sådan att denna kränkande åtgärd blir af behofvet påkallad dagligen, ehuru jag icke betviflar att lagförslagets upphofsmän skola söka öfverskyla och bortresonnera detta graverande faktum.

Ännu en af bestämmelserna i detta lagförslag nödgas jag dröja vid, nämligen § 26, däri helt trankilt proklameras, att alla de, som genom denna lag beröfvas sin näringsrätt, skola bli utan hvarje som hälst ersättning; detta är den mest ohöljda proklamation om att staten har rätt att frånröfva den enskilde medborgaren hvad som faller staten in, blott det sker under förevändningen att gagna det allmänna bästa. Denna sats framslungad från socialdemokratiskt håll är fullt förståelig och blott en konsekvens af där rådande uppfattningssätt, men det är sannerligen öfverraskande att se denna sats så kraftigt tillämpad från borgerligt håll. Det visar bättre än något annat, hvart den blinda lidelsen kan leda och det hjälper icke här att förslaget föregås af en lång motivering, ty också den bär karaktären af att vara affattad utan nödig sans och objektivitet. I min reservation har jag antydt min uppfattning om sakens rättsliga sida sådan den ter sig i historisk belysning. Jag vill blott tilllägga att äfven om vederbörandes undersökning ledt till den öfvertygelse, att frågan om ersättning kan vara tvifvel underkastad eller besvaras i negativ riktning, hade dock billighetshänsynen bort tala för ett moderatare handlingssätt. Man slipper icke ifrån det hela med frasen att alkoholnäringen numera anses för skadlig.

Jag tänker den statssocialistiska proklamation § 26 innebär ännu mången gång skall slungas emot det borgerliga Finland, när i framtiden statens äganderätt till jorden o. s. v. skall motiveras. Prejudikatet i § 26 skall då bli rätt genant för dem, som nu så hurtigt affattat bestämmelsen i fråga.

Hade jag icke i min reservation föreslagit, att hela lagförslaget måtte förkastas, hade ett motförslag mot § 26 varit af nöden. Då jag nu har äran anbefalla lagförslaget till förkastande i stora utskottet och då den rättsliga sidan af denna fråga och dess grundlagskaraktär redan belysts af hr Estlander, lämnar jag den för tillfället å sido.

Hvad lagförslaget i dess helhet beträffar så skulle det finnas en utväg att nå bort från detsamma, nämligen den, att öppet erkänna förbudslagsmisstaget. Helt visst komme då nykterhetssaken i bättre gängor, helt visst skulle större resultat kunna påräknas än af ett lagförslag, som blir liggande i Petersburg och som, ifall det någonsin kommer godkändt tillbaka, skall väcka ovilja genom sin hänsynslöshet och brutalitet, den utvägen vore, att vederbörande partier ginge statsrådet Danielson-Kalmaris tunga stig, erkännande: Vi hafva misstagit oss, vår ifver för ett godt mål har ledt oss för långt. Nu börja vi om igen.

Denna tanke är icke främmande ens för dem, som af verkligt och brinnande nykterhetsintresse yrkat på förbudslag, än mindre för dem,

som låtit sig ledas af partitaktiska hänsyn. Men skall man ha mod att erkänna det?

I förbudslagsutskottet fällde en af dem, som fått in en af de strängaste bestämmelserna i detta lagförslag, yttrandet: „Ingen må tro, att jag är naiv nog att tro att denna lag blir godkänd." — Må man draga konsekvenserna af detta yttrande, som kanske 99 % af denna kammare erkänner. Och om icke partierna våga göra det, så må då åtminstone de enskilda individerna ha mod att göra det.

Ed. Kaarne: On todellakin ikävää, että on täytynyt uudestaan ryhtyä laatimaan lakia, jonka pitäisi vuoden 1907 eduskunnan päätöksen mukaan olla jo osittain voimassa. Kun silloinen eduskunta laati kieltolain, näytti siltä, että kaikki edustajat, yhtä ryhmää lukuunottamatta, olisivat todellisesti olleet laatimansa lain kannalla sen kaikissa vaiheissa. Mutta nyt jälestäpäin on selvinnyt, että loistavan pinnan alle oli kätketty myrkkyä, joka juuri sentähden, että se oli kätkettyä, on vaikuttanut sitä katkerammin kansan mieliin. Se vääryys, jonka yli on pukeutunut valon lempeä loiste, on katkerinta vääryyttä mitä olla voi. Sanon tämän sen tähden, että kun eduskunta nyt jälleen ryhtyy laatimaan uutta kieltolakia, ei katseltaisi enää puolelle eikä toiselle, ajatellen vain, mitä puolueen etu vaati, kuten edellistä kieltolakia laadittaessa.

Olisi ollut suotavaa, että ennenkuin ryhdyttiin uutta kieltolakia laatimaan, entisen kaatajat olisivat suvainneet edes vastata eduskunnalle, minkätähden sen hylkäsivät, vaikka vaikeata siihen vastaaminen olisi ollutkin, heidän hyvin tietäessään, että tämä teko oli oikeudetoin ja saattoi kansassa valitushuudon, johon huutoon sisältyi tuhansien kansalaisten veri, valitukset, kyyneleet ja huokaukset. Mitä muuten on asiasta tietoa saatu, pääsyynä sanottiin olleen sen, että kun kieltolain 1 päivänä heinäkuuta tänä vuonna piti osittain astuman voimaan, ei siihen mentäessä olisi ennätetty laillisessa järjestyksessä niitä seikkoja järjestää, jotka ovat välttämättömiä, ennenkuin laki oli voimaan astuva. Tällä tarkoitetaan väkijuomaliikkeen tuottamaa osuutta valtion tuloihin ja väkijuomaliikkeenharjoittajain vaatimaa korvausta siitä vahingosta, minkä kieltolaki heille tuottaa. Edellisessä tapauksessa on kysymyksessä noin 13 miljoonaa markkaa ja jälkimäisessä tapauksessa väkijuomatehtaitten omistajille heidän kaikessa „vaatimattomuudessaan" pyytämänsä 40 miljoonaa markkaa sekä juovutusjuomaliikkeiden omistajille heidän vaatimansa 23 miljoonaa markkaa, joka summa edustaa vaan vähäpätöistä osaa juovutusjuomaliikkeiden omistajain vaatimuksista. Kaikki nämä muiden muassa olisi pitänyt olla järjestyksessä ennenkuin hallitus olisi voinut puoltaa kieltolakia vahvistettavaksi.

Kun eduskunnan päätös kieltolakiasiassa oli tehty ja tehty niin suurella yksimielisyydellä, olisi hallituksen silloin pitänyt ryhtyä heti toimiin, jotta suuria uudistuksia ja mullistuksia vaativa laki olisi voitu toimeenpanna. Mutta hallitus ei pannut kortta ristiin siinä asiassa. Se ei tahtonut sitä. Niin perin pohjaisesti ovat hallituksemme halveksineet ja ylenkatsoneet eduskunnan päätöstä, jonka takana kuitenkin kansamme valtaava enemmistö oli ja edelleenkin on. On sanottu, että kokoomushallitus ei ennättänyt tehdä sitä, minkä sitä edellinen laiminlöi. Jos puheessa oli osaksi totta, oli siinä ainakin „ei-totta". Ainoa, mitä hallitus teki aikana elo—joulukuu vuonna 1908, oli se, että se asetti alkoholimonopolikomitean kieltolain monopolin puolta harkitsemaan. Vasta joulukuulla se rupesi kieltolakiasiaa todenperäisesti pohtimaan. Elo—lokakuun ajalla koossa olleelle eduskunnalle ei hallituksen puolesta annettu tilaisuutta harkita kieltolain yhteydessä olevien asioitten järjestämistä edes väliaikaiselle kannalle, vaikka hallitus hyvin tiesi, milloin kieltolain piti osittain voimaan astuman, ja ettei tuota voimaanastumispäivää voida eteenpäin siirtää. Kun sitten väkijuomatehtaitten omistajat jättivät hallitukselle vaatimuksen tehtaittensa lunastamisesta, ei hallitus ollut vielä ottanut selvää, oliko näillä ylipäänsä ollenkaan laillista oikeutta korvauksen saamiseen. Puhuttiin vaan siitä, että meidän oikeuslaitoksemme, alimmasta ylimpään oikeuteen asti, on ylipäätänsä sellaisissa käsissä, että ne tuomitsevat valtion maksamaan korvauksen kieltolain kautta joutilaiksi käyneistä juovutusjuomatehtaista niiden omistajille. Tästä huolimatta senaatti esityksessään puhui huomattavalla tavalla juuri näistä korvausvaatimuksista. Nyt saamme esillä olevasta mietinnöstä nähdä, ettei heillä ole mitään oikeutta korvauksen saamiseen.

Ehdottomasti näin ollen nousee kysymys: miksi annettiin kieltolain kompastua niin pie-

niin kiviin? Yhä katkerammaksi käy mieli, kun tämäkään mietintö ei voi antaa siihen mitään pätevämpää vastausta. Yhä edelleenkin täytyy jäädä siihen käsitykseen, että tämän kansan johtajat ovat pettäneet suurella viisaudellaan sitä kansaa, joka niin voimakkaasti on ilmaissut haluavansa kieltolakia.

Eduskunta alkaa uudelleen asettamaan riimua väkijuomapaholaisen päähän. Lieneekö hän enää onnistuva niinkuin vuoden 1907 eduskunta? Ja jos onnistuu, saa nähdä, ken sen jälleen irti päästää. — Mutta jos ei ehdottoman kieltolain vaatimus enää menekään eduskunnassakaan läpi, tulee todellisten kieltolainharrastajien pitää lippunsa tahrattomana, nostaa se korkealle ja hävitessäänkin pitää se pystyssä.

Minäkin puolestani yhdyn ed. Tokoin lausumaan toivomukseen, että tämä asia suuressa valiokunnassa käsiteltäisiin kiireellisenä.

Ed. Holmberg: Jag blef i väsentliga delar förekommen af hr Colliander. Jag har blott att tillägga, att jag i allo omfattar hans reservation. Dock, ehuru jag blef förekommen, vill jag göra ett tillägg i ett par punkter, hvilka han enligt min mening berört alltför litet; det är frågan om husundersökningarna och ersättningsfrågan. Jag har svårt att förstå, att utskottet kunnat offra så heliga principer som hemmets fridlysthet och den personliga oantastbarheten för möjligheten att kunna i ett hem hitta en alkoholtår. Vid minnet af det förflutna, af husundersökningarnas förmåga att sprida sorg, jämmer och olycka i hemmen, och vid randen af en framtid, som kanske snart bringar oss detta elände igen, bör a Finlands folkrepresentanter allvarligen betänka sig, innan de gifva lagens hälgd åt åtgärder, hvilka så djupt kränka hemmets fridlysthet och personlig oantastbarhet.

Hvad sedan ersättningsfrågan vidkommer, så hyser jag ohjälpligen den uppfattning att, i händelse denna paragraf blir godkänd, Finlands folk icke motsvara det vackra rykte det hittills ägt. Vårt folk har nämligen hittills berömts för sin starka känsla för rättvisans och billighetens kraf, och lagstiftningen har hos oss också hittills i hufvudsak motsvarat detta vackra rykte. Lagstiftningen har hittills sökt häfda allas likhet inför lagen och allas okränkbarhet gentemot statsmaktens obehöriga ingrepp i enskild egendomsrätt. Oomtvistlig måste tillsvidare kvarstå den stora rättsprincipen, att staten icke har rätt att ens för de viktigaste ändamål ersättningslöst beröfva någon hans egendom. Staten måste vidkännas ersättningsskyldighet, då enskild egendom genom lagstiftningsåtgärder blir för sin ägare värdelös eller till sitt värde betydligt minskadt. Så har också hittills varit, och det vore skäl att icke öfvergifva gamla goda traditioner, och icke häller nu göra försök att ersättningslöst börja ingripa i enskildas äganderätt och sålunda gifva anledning till omfattande civilrättsliga kraf mot staten samt inplanta hos medborgarena den uppfattning, att alla numera icke äro lika inför lagen.

Ed. Rantanen: Kun minä omaan saman käsityskannan, mikä esiintyy talousvaliokunnan mietinnön ensimäisessä vastalauseessa ja en ollut tilaisuudessa valiokunnassa siihen yhtymään, niin pyydän nyt siihen yhtyä. Samalla toivon, että eduskunta ja suuri valiokunta tekee voitavansa tämän lain valmiiksi saattamiseksi.

Ed. Nuora: Kun tämä laki milloin astuu vahvistettuna voimaan, niin tulee siitä kaiketi sanomatonta hyötyä sadoilletuhansille yksilöille, tuhansille perheille ja siis koko meidän kansallemme. Mutta senkin jälkeen kuin tämä laki on voimaanastunut, on kumminkin seutuja maassamme, jotka ovat vielä enemmän vaaralle alttiina kuin muut paikat. Tarkoitan näillä paikoilla itäisiä rajaseutuja isänmaassamme. Paikkakuntalaisena ja niitten seutujen oloihin perehtyneenä varsinkin Etelä-Karjalassa, siis Karjalan kannaksella, on mainittava pitäjät: Metsäpirtti, Sakkola, Rautu, Kivennapa, Valkjärvi ja osaksi myöskin Pyhäjärvi. Ei ole mainituilla seuduilla useita juhla- ja iltamatilaisuuksia pidetty nykyäänkään näinä ja muutamina jo edellisinäkin vuosina, joissa ei venäläinen pirtu olisi ilmaantunut rauhanhäiritsijänä ja onnettomuuden aikaansaajana. Nuo iltamat ovat tietysti laitetut nuorison valistamiseksi, heille oikean tien ohjaamiseksi, mutta venäläinen pirtu salakuljettajien maahantuomana ja kauppaamana on saattanut, niinkuin sanoin, suurta onnettomuutta. Siellä juhlien aikana, juhlatilaisuuksien paraillaan käydessä, tämän väkijuoman

vaikutuksesta useinkin veljet raatelevat toisiansa, puukot heiluvat ja verta vuotaa.

Myöskin talousvaliokunta on ottanut tuon epäkohdan, alkoholin luvattoman kaupan huomioonsa ja korottanut sakkomääräyksiä entistään paljon suuremmiksi. Valiokunnan mietinnön lakiehdotuksen 13 §:ssä sanotaan: „Joka luvattomasti maahan tuo tai tuottaa alkoholipitoista ainetta tai sitä yrittää, rangaistakoon ensi kerralla vähintään 100 markan sakolla tahi vankeudella vähintään 2 kuukaudeksi ja enintään 2 vuodeksi." Ja 14 §:ssä sanotaan: „Joka luvattomasti myy tahi kaupaksi tarjoo alkoholipitoista ainetta, tahi muulla tavoin käyttää sitä rahan vastikkeena, rangaistakoon ensi kerralla vähintään 100 markan sakolla ja rikkomuksen uusiintuessa vankeudella vähintään 3 kuukaudeksi." Tästä tosin voi seurata, että tämä sakkomääräys voi nousta aina 1,000 markkaan asti, mutta olen kumminkin tullut huomaamaan, että oikeudet tavallisesti aina tuomitsevat tuon alimman sakkomääräyksen mukaan. Ja näillä seuduilla, joista tässä mainitsin, tiedän senkin että salakuljettajat toivovat tätä kieltolakia ja ovat lausuneet, että silloin heillä on aura vaolla, kun se joutuu. Silloin aikovat he tuota n. s. venäläistä pirtua kuljettaa aina Käkisalmeen ja kauemmaksikin Karjalan kannaksen pitäjiin. Sama tuhoisuus lienee myöskin tarjolla aina Laatokan itärannalta Suomen pohjoisimpaan rajaan asti. Nämä salakuljettajat ja salakauppiaat kiskovat aina 125 jopa 130 prosenttia tuosta kauppaamastaan tavarasta ja tämä kaikki tulee nousevan nuorison turmioksi, sen kansamme aineksen, jonka käsiin tulee Suomen tulevaisuus jättää ja josta riippuu, voiko kansamme kestää kaikki sattuvat kohtalot ja vastoinkäymisen päivät. Tuon nuorison eteen on tehtävä kaikki, mitä tehtävissä on.

Lausun puolestani talousvaliokunnalle kiitoksen siitä, että se on, niinkuin sanoin, näitä sakkomääriä nostanut. Mutta rohkenen vielä suurelle valiokunnalle ehdottaa, että kun se käsittelee tätä kohtaa lakiehdotuksessa, niin se tuon alimman sakkomääräyksen, jos se mitenkään voi katsoa sen soveliaaksi, kohottaisi korkeammaksi, 200 tai 300 markkaan, juuri sillä perustuksella, niinkuin sanoin, että oikeudet tavallisesti tuomitsevat aina alimman sakkomääräyksen mukaan ja että noita kuljettajia ja kaupitsijoita tulisi siis mitä kovimmin rangaista, että todellakin tuo turmio ei olisi vieraasta itäisestä naapurimaastamme tuotuna Suomen tulevan huomenkansan sortajana ja sen henkistä ja aineellista tarmoa kuluttavana ruosteena.

Ed. Krook: Då under inflytandet af den varma stämning, som efter storsträjkens dagar rådde bland olika lager af vårt folk, de olika partierna upptogo allmän förbudslag på sitt program, väckte underrättelsen härom liflig tillfredsställelse i vida bygder, särskildt inom de breda lagren af vårt folk, och med lefvande intresse följde hvar och en sakens vidare utveckling. Lagen utarbetades och godkändes. Emellertid utgick tiden för densammas trädande i verkställighet, utan att möjlighet för dess realiserande förefanns. Att detta skedde utan representationens förvållande förändrar icke saken.

Medveten om att såväl landsbefolkningen som städernas arbetare med otålighet vänta, att de löften de emottagit skola infrias, anser jag det därför vara representationens skyldighet att så vidt möjligt påskynda behandlingen af föreliggande förslag till förbudslag. Väl förefaller detta förslag ännu i många afseenden bristfälligt. Jag vill dock ej vidare uppehålla diskussionen, endast nämna ett par punkter. I min egenskap af nykterist synnerligen angelägen om att den tilltänkta förbudslagen icke skall innehålla någonting, som bure prägel af godtycke eller gåfve ett sken af berättigande åt hemfridsbrott, vill jag fästa stora utskottets uppmärksamhet på § 19 mom. 2, dock ej fullt anslutande mig i detta hänseende till andra reservationen. De drakoniska straffen förefalla mig desslikes i behof af revidering. Hvad beträffar de punkter, där förslaget berör grundlag, skall väl stora utskottet finna medel att så omredigera detsamma, att det skall befinnas öfverensstämmande med i Finland gällande grundlag.

Jag vet väl att införandet af denna lag icke kan ske utan frivilliga uppoffringar särskildt från den enskildes sida. Dock torde det allvarsläge, i hvilket vi befinna oss, verka att offervilligheten ökas, då det gäller stärkandet af vårt folks andliga och fysiska hälsa.

I tanke på hvad vårt folk genom rusdrycksseden lidit och ännu fortfarande lider, ber jag att, jämte det jag framför ofvan anförda anmärkningar, få understöda förslaget till för-

ordning angående tillverkning, införsel, försäljning, forsling och upplag af alkoholhaltiga ämnen.

Ed. Alkio: Onhan se oikeastaan turhaa täällä kuluttaa aikaa puhuakseen kieltolain puolesta silloin, kun tarvitaan ennen kaikkea toimintaa. Mutta tässä tilaisuudessa täytyy kuitenkin saada valittaa sitä surullista tosiasiaa, että hallituksen toimenpiteiden kautta on menetetty se otollinen aika, jolloin kieltolain voimaansaamiseen olisi ollut kaikki edellytykset olemassa. Kun kieltolaki nyt uudelleen on eduskunnan hyväksyttävänä, tuntuu melkein toivottomalta ajatellakaan sitä, että nykyisten merkkien alla voitaisiin toteuttaa ne kansan suuret ja syvät toivomukset kieltolain vaatimuksen toteuttamisesta, jotka täällä neljän vuoden kuluessa ovat niin voimakkaasti kansaa elähyttäneet. Mutta eduskuntaa eivät saa nämä pelot estää tekemästä kaikkea, mitä eduskunta voi, saadakseen tämän suuren asian läpi.

Joutuu kysymään, minkätähden ovat esteet kieltolain eteen näinä edullisina aikoina nousseet niin suuriksi, että meidän täytyy uudelleen tässä olla laatimassa kieltolakia samalla tavalla kuin 2 vuotta takaperin? Hallituksen puolelta, joka edellisen kieltolain karille saattoi, selitettiin ensimäisenä ja tärkeimpänä syynä se seikka, että valtion tuloista sitä aukkoa, joka kieltolain voimaan tultua olisi syntynyt, ei ollut mahdollista täyttää. Itse asiassa kiutenkin me olemme taasen näinä päivinä saaneet kokea, mitenkä kymmenien miljoonien aukkoja tämän maan valtion varoilla kyllä voidaan täyttää, kun siihen pakko tulee. Ja jos ne voimat ja ne miehet, jotka silloin olivat hallituksen etunenässä, kun tätä kysymystä esitettiin kieltolain esteeksi, olisivat katsoneet kansan kieltolakivaatimusta sellaiseksi pakoksi, että sen edessä olisi täytynyt koettaa selvittää kymmenen miljoonan kysymys, — uusien verojen muodossa selvitettynä tai muuten — on varmaa, että he myöskin olisivat voineet sen selvittää. Mutta kansan panema pakko ei ollut sellainen pakko, jonka edessä he olisivat katsoneet tarpeelliseksi kaikki voimansa jännittää.

Toisena esteenä on mainittu tuo kuuluisa kysymys väkijuomatehtaiden ja oluttehtaiden korvaamisesta kieltolain voimaan tultua. Nyt on perustuslakivaliokunta selittänyt, että tässä suhteessa ei asia ole sitä laatua, että perustuslain mukaan korvaaminen tulee kysymykseen. Itse se hallitus, joka samalla aikaa, kun edellinen kieltolaki valmistettiin tässä eduskunnassa, muodosti uuden väkijuomalakiehdotuksen kunnallisen kielto-oikeuden pohjalle, esitysluonnoksessaan lausuu myöskin sen periaatteen, että varsinaisia perustuslain pakottamia syitä ei ole olemassa, jotka velvottaisivat maksamaan kieltolain voimaan tultua väkijuomatehtailijoille ja oluttehtailijoille korvauksen heidän tehtaistaan. Mutta hallituksen selityksen mukaan korvausta oli maksettava kohtuus-syistä. Sellaisia syitä ei saata asettaa riittävän päteviksi silloin kun on kysymyksessä pakottavat syyt, joiden edessä hallituksen täytyy taipua. Nykyisellä hetkellä täytyy valittaa, että se hallitus, joka, ennenkuin rupesi noudattamaan kansan tahtoa kieltolain perilleajamisessa, lähti ensin kuulustamaan viinatehtailijoilta ja oluttehtailijoilta, kuinka suureksi heidän vaatimuksensa mahdollisesti nousisi. Täytyy valittaa, että sellainenkin syy aikanansa katsottiin sopivaksi kieltolain jarruttamiselle. Viimeiseksi on vedottu siihen, että hallitusmuodon 2 §, jossa säädetään että „maata on hallittava kenenkään onnea turmelematta", olisi sellainen säädös, jonka nojalla väkijuomatehtailijoille olisi korvattava heidän tehtaistansa lunastus kieltolain voimaan astuessa. Ne ajatukset, jotka tämänkin lauseen perusteella koettavat turvata viinatehtailijoille saavutettuja oikeuksia, eivät juokse kansan oikeuskäsitteiden mukaan. Sillä jos kansa saa määritellä näiden ajatusten sisältöä, niin se sanoo että vasta silloin kun väkijuomain valmistus ja kauppa on maasta hävitetty, vasta silloin on hallitus alkanut toteuttaa tätä kohtaa hallitusmuodon 2 §:ssä.

Perustuslaista on koetettu löytää kaikenlaisia syitä, joidenka avulla voitaisiin sekä korvata väkijuomatehtailijoille heidän kärsimänsä vahinko että myöskin saada esteitä siihen, ettei tätä lakia nytkään saataisi tavallisella enemmistöllä voimaan säädetyksi. Itse asiassa on kuitenkin selvää, että perustuslakia ei liene koskaan ajateltu edistyksen jarruksi. Tässä tapauksessa tuntuu sangen merkilliseltä, että tämän jarrun vääntimissä esiintyy tässä eduskunnassa äsken kolme ruotsia puhuvaa edustajaa. Se tuntuu sitä merkillisemmältä kuin juuri ruotsia puhuvat edustajat kuitenkin katsovat olevansa niitä, jotka tässä maassa pitävät korkeimmalla kulttuurin lippua (Vasemmistosta:

Hyvä!). Kulttuurin lippu nähtävästi johtaa eri aikoina eri suuntiin. On aikoja ollut tässäkin maassa, jolloin nähtävästi yläluokat ovat kulkeneet kulttuurin etunenässä. Se on ollut niinä aikoina, jolloin ruotsalaisuuden valta on ollut täällä ylimmäisenä. Me olemme siitä ajasta jo eläneet jonkun verran eteenpäin. Ja sen ajan kuluessa on kulttuurin lippu siirtynyt toisiin käsiin. Ja tämänkin illan keskustelun yhteydessä täytyy saada sen tosiasiaksi merkitä, siihen nähden, mikäli ruotsalaisen puolueen miesedustajat ovat täällä kantansa merkinneet kieltolakiin. Täällä on huomautettu myöskin siitä, kuinka lukemattomia virheitä tässä uudessa lakiluonnoksessa taasen on. Ja kuinkapas ei siinä olisi virheitä! Sillä kieltolain vastustajain puolelta kieltolaki on kokonaisuudessaan suuri virhe. Enkä minä luule, että tulee koskaan kukaan minään aikakautena kykenemään luomaan sellaista kieltolakia, jonka alle voisivat ne kirjoittaa, jotka itse asiassa suosivat väkijuomain valmistusta ja kauppaa. Kieltolain siis täytyy niiden, jotka sitä aikovat hyväksyä, hyväksyä se näine muistutettuine virheineen siinä varmassa tietoisuudessa, että uusi aika, joka taasen mahdollisesti saa laatiaksensa lakia kehittyneempiä olosuhteita varten kuin missä me nyt elämme, se kykenee laatimaan ja luomaan vähemmän virheellisen lain.

Suomi tarvitsee kieltolakia, se tarvitsee sitä t a l o u d e l l i s i s t a syistä, sillä Suomen kansan talous se ennen kaikkea kaipaa sitä, että täällä väkijuomain valmistus ja kauppa lakkautetaan ja kansa vapautetaan siitä houkutuksesta ja kiusauksesta, joka sillä on väkijuomain kautta kuluttamaan joka penninsä väkijuomaliikkeen alttarille. Tämä kansa kaipaa kieltolakia s i v e e l l i s i s t ä syistä, sillä me olemme jääneet liian kauas sivistyksellisistä ja siveellisistä vaikutuksista, sen vuoksi, että meidän aikaisempi historiamme on ollut kiinnitetty sellaisten voimain vaikutusten alaiseksi, jotka ovat pitäneet riittävästi huolta siitä, että meidän sivistyksemme ei ole voinut rientää muun Euroopan tasalle. Me olemme nyt joutuneet sellaisiin valtiollisiin oloihin, missä kysytään kansalta voimaa, jos tahdotaan, että tämän kansan voima kasvaa vastaamaan niitä vaatimuksia, jotka meidän eteemme joka päivä lisääntyvät ja kasvavat. Siinä tapauksessa on säädettävä kieltolaki, ja tämän eduskunnan on tämä säätämispäätöksensä esitettävä sellaisella mahdilla ja voimalla, ettei täällä yritäkään kukaan panna siihen mitään perustuslaillisia eikä mitään sovinnaisuusesteitä.

Ed. S o i n i n e n: Kun olen suuren valiokunnan jäsen, ei minulla ole mitään syytä käyttää puheenvuoroa tässä laajemmin itse asiasta. Olen pyytänytkin sitä vain kosketellakseni muutamia kohtia, joissa mielestäni jotkut edelliset lausunnot kaipaavat pieniä täydennyksiä tai korjauksia. Ed. Tokoi pitkässä puheessansa muun muassa sanoi, että oli kerrottu varmalta taholta ulkomailla levitetyn käsitystä semmoista, että kieltolaki oli syntynyt vain suurlakon huumauksessa. Minä tosin en tunne ed. Tokoin lähteitä; minä puolestani olen myös kuullut, että ulkomailla on ollut sitä käsitystä, mutta en ole kuullut, että sitä tahallisesti täältä päin olisi levitetty.

Ed. Tokoi mainitsi edelleen, että sosialidemokraattinen puolue jo Forssan kokouksessa 1903 olisi ottanut yleisen kieltolain ohjelmaansa. Ellen aivan erehdy, niin sinä vuonna Forssan kokous hyväksyi Turun yleisen raittiuskokouksen ehdotuksen, että vastaiseksi tehtäisiin työtä kunnallisen kieltolain pohjalla (Vasemmalta: Se oli Turussa 1899). Myöskin oli väärä luullakseni se tiedonanto, että ed. Danielson-Kalmari olisi maininnut 1904 komitean alkukohdaksi yleisen kieltolain ajamiselle. Hän ylipäänsä minun ymmärtääkseni mainitsi, että tämän komitean työ oli alkuna niille pyrinnöille alkoholilainsäädännön uudistamiseksi, mitkä siitä saakka ovat olleet käymässä.

Ed. Tokoi vielä, jos en kuullut väärin, sanoi, ettei kukaan asiantuntijoista, joita talousvaliokunta kuulusti, väittänyt, että tulisi mallasjuomatehtailijoille vahinkoa, jos kieltolaki astuisi voimaan. Tarkemmin sanoen kai asianlaita oli niin, että asiantuntijat olivat yksimielisiä siitä, että nykyiset tehtaat kaikkine koneineen muutoksetta kelpaavat miedompain mallasjuomain valmistamiseen ja olisivat siinä tarpeellisia. Mutta siitä oli heidän keskensä erimielisyyttä, eikö mahdollisesti itse liikkeessä voisi tulla kieltolainkin aikana vahinkoa ja tappiota nykyisille oluttehtaitten omistajille.

Ed. Estlanderin lausunnosta olisi paljonkin sanomista, mutta se oli siksi monia eri kohtia koskettelevа, että minä en tietystikään voi niitä järjestään ottaa tässä puheeksi. Tässä tahdon rajoittua koskettelemaan vain muutamia aivan

yksityisiä kohtia. — Minua kokolailla oudostutti, kun herra Estlander sanoi, että voisi katsoa porvarien privileegioiden olevan esteenä valtion monopoolin aikaansaamiselle nyt puheena olevassa tarkoituksessa. Asian laita kuitenkin lienee ollut se, että juuri silloin, kun nämä privileegiot annettiin, oli valtiolla viinamonopooli ja että se jäi yhä edelleen voimaan. — Ed. Estlander sanoi, että tammikuun valiokunnassa olisi äänestyksellä päätetty antaa jonkunlainen korvaus entisille viinanpolttajille, jos minä en hänen lausuntoansa kuullut väärin. Totta onkin, että tammikuun valiokunnassa äänestettiin korvauksesta, mutta se äänestys koski vaan sitä, olisiko jossain muodossa kunnille annettava korvausta siitä, että maanomistajat menettivät tuon viinapoltto-oikeutensa. Ja sehän on kokonaan toinen asia. — Sivulla 20 olevasta hovioikeuden sihteeri Aminoffin lausunnosta sanoi ed. Estlander valiokunnan esittävän, että siitä erittäin selvästi olisi käynyt ilmi, mikä oli tänä aikana sekä hallituksen että eduskunnan kanta asiassa. Minä huomasin tästä, että valiokunnan mietinnön ruotsalainen käännös tässä kohden varmaankin oli tehty erään aikaisemman sanontatavan mukaan, joka sittemmin muutettiin. Niin ei kuulu valiokunnan suomalaisessa mietinnössä se kohta, vaan — minulla ei ole sitä täällä esillä, vaan jokainen voi tiestysti sen siitä nähdä — siinä pääasiassa sanotaan: voitanee käsittää asia niin, että Aminoffin lausunto tulkitsi sitä katsantotapaa, mikä ilmestyi valtiopäivien päätöksessä.

Ed. Collianderin ja Holmbergin lausuntoihin en tahdo sen enempää kajota. Luulen, että mietinnön tarkempi lukeminen antaa kokolailla toisenlaisia näkökohtia niistä asioista, joita he puheessansa koskettelivat. Erittäinkin mitä korvauskysymykseen tulee, pyytäisin vedota siihen paikkaan, missä esitetään, mitä eräs johtava valtiomies Saksan valtiopäivillä on ylipäänsä tämmöisistä korvauksista sanonut.

Voisi puhua hyvin paljonkin „oikeudesta" ja „kohtuudesta" ja „inhimillisyydestä" tämän kieltolain yhteydessä toiseen suuntaan kuin herrat Holmberg ja Colliander, mutta minä en nyt pidä sitä tässä tarpeellisena. Sitä paitsi se näytelmä, minkä me joka päivä näemme yhteiskunnassamme juovutusjuomain käyttämisen seurauksena, on kylläkin kaunopuhelias todistus siitä, että kyllä kohtuus ja oikeus ja inhimillisyys vaatii juuri kieltolakia. (Vasemmalta: Kenen on syy?).

Ed. Hörhammer: Icke förvånade det någon utaf oss här på vänsterhåll, när man från svenska folkpartiets sida så talrikt ryckte fram för att försvara det intresse, som är ett af de största och viktigaste för den svenska öfverklassen. Det har alltid varit en utaf svenska folkpartiets tacknämligaste uppgifter att såvidt möjligt hindra förbudslagens förverkligande, liksom att öfverhufvudtaget förhindra nykterhetsarbetet. Jag vill icke uppehålla tiden med afgifvande af en längre historik öfver, huru de svenska maktägandena exempelvis i Helsingfors förfarit, när man från arbetarehåll eller från ungfinskt eller gammalfinskt håll försökt att i någon mån få utskänkningsrättigheterna begränsade. Som ledstjärna för den svenska öfverklassen har hela tiden stått principen, att näringsfriheten på inga villkor får begränsas, att hvar och en skall hafva rättighet att tillverka alkoholhaltiga drycker samt försälja och utskänka dem under hvilka omständigheter som hälst. Och det har alltid varit med största motvilja, som våra svenska maktägande gått in på inskränkningar i hithörande afseenden.

Men är också svenska folkpartiet i princip emot förbudslag, så finnes det vissa omständigheter, som nu tala för en sådan, omständigheter som man skulle tycka att svenska folkpartiet, såsom det enda patent-konstitutionella partiet, borde taga hänsyn till. Då den af landtdagen år 1907 antagna förbudslagen fåfängt fått vänta på bekräftelse, har det nu blifvit för oss en skyldighet se till, att samma lag, eller en annan möjligast liknande lag, så snart som möjligt fås till stånd, om icke för annat så för att visa såväl den inhemska regeringen, som isynnerhet den ryska regeringen, att från en fordran, som folkrepresentationen engång uppställt, den icke afstår. Jag åtminstone har den lifliga förnimmelsen, att det icke är förenligt med vår värdighet att en dag antaga en lag, därpå vänta på eventuell nådig stadfästelse af densamma och sedan, om sådan icke följer, lämna lagen och börja på med något nytt, utan jag håller före, att det gäller för oss att ständigt upprepa våra fordringar och komma fram med dem, tills de blifva uppmärksammade på högsta ort. Men detta är naturligtvis

synpunkter, som för svenska folkpartiet icke spela någon roll. Det är alldeles för djupt begrafvet i brännvinspatronernas och ölherrarnas tankesfär.

Äfven en annan omständighet skulle jag vilja vid detta tillfälle framhålla, nämligen det hänsynslösa sätt särskildt svenska folkpartiets tidningar hafva låtit komma till användning i sin agitation mot förbudslagen. Det har icke varit nog med agitation mot förbudslagen inom landtdagen, icke ens utom landtdagen, utan man har agiterat emot landtdagen b a k o m denna, icke blott inom landet utan äfven i utlandet och i kejsardömet. Man har ej dragit sig för att för den skull efter bästa förmåga nedsätta landtdagens anseende, — hvilket skett genom tidningsartiklar, såväl i den inhemska som i den utländska tidningspressen, — utan man har till och med indirekt i ett utländskt parlament försökt hindra förbudslagens förverkligande. Det kan hända att det är obekant för de flesta af de närvarande att den interpellation, som i tiden gjordes i franska deputeradekammaren, var tillkommen tack vare åtgöranden från tvänne finnar, nämligen en ungfinsk politiker, före detta folkrepresentant, och en af folkpartiets spirituosahandlare. Jag skulle icke kommit fram med detta faktum, om jag icke från ett synnerligen trovärdigt håll fått kunskap härom, nämligen just från en af dessa män, som förorsakat att interpellationen i franska deputeradekammaren kom till stånd. Jag kan för resten gärna redogöra för de enskilda detaljerna af denna historia. Det gick så till, att en fransk handelsresande, jag vet icke i hvilken bransch han reste, kanske var det i alkohol, sammanträffade med dessa två personer eller med en af dem, hvarpå öfverenskommelse träffades, enligt hvilken handelsresanden i fråga, som var personligen bekant med en fransk deputerad, skulle se till, att saken toges till tals i deputeradekammaren.

Herrar Estlanders, Collianders och Holmbergs andraganden vore nog förtjänta af ett utförligt svar, men i afsaknad af stenogram afstår jag från att bemöta hvad de sagt. Till hr Holmberg skulle jag ändå rikta den frågan, huru han, såsom varande de konstitutionella arbetarenas representant, anser sig kunna arbeta emot förbudslagen. Det konstitutionella arbetareförbundet afhöll nyligen sitt årsmöte, och efter diskussion beslöt förbundet att på sitt program upptaga frågan om förbudslag. Jag vet icke huru man nu skall beteckna hr Holmbergs förfaringssätt i frågan. Om icke annat så borde han åtminstone afhålla sig från att direkt sträfva mot förbudslagens förverkligande. Beträffande hr Colliander så vill jag lämna honom och hans „berusande känslor" och „osmakliga idéer" i det goda sällskap som han råkat i, när han så tappert ställde sig under „hr statsrådets" skydd. Detta är nog ett sällskap, i hvilket han bäst passar, och jag hoppas att de goda herrarna äfven framdeles måtte förblifva trogna vapenkamrater.

Ed. K a r e s: Minusta ed. Colliander läksi vallan kokonaan väärästä edellytyksestä ja tästä väärästä edellytyksestä lähteneenä hänen puheensa sai myöskin väärän värin. Jos minä häntä oikein ymmärsin, oli hänen puheensa lähtökohtana se, että tätä kieltolakia eduskunnassa on ajettu ainoastaan sentähden, että se on sattunut tulemaan puolueohjelmaan ja että puolueohjelmasta on sangen ilkeä luopua. Tästä hän veti sen johtopäätöksen ja sen neuvon, jonka hän uudestaan ja uudestaan esitti, nimittäin että nyt on paras katua menettelytapaansa ja luopua kieltolakivaatimuksesta. Mutta kun asiaa katsotaan, huomataan, että ne henkilöt, jotka ovat kieltolakia ajaneet ja sen tekemisessä olleet osallisina, ne ovat olleet yleisen kieltolain kannalla ja ajaneet yleisen kieltolain asiaa jo paljon ennen, kuin tässä maassa puoluevälit kiristyivät sellaisiksi ja muodostuivat siksi, että esimerkiksi varsinaisia puolueohjelmia muodostettiin. Tämän seikan jo pitäisi olla omiaan huomauttamaan ed. Collianderille ja hänen tapaisilleen toisille, että tässä on kieltolain ajajia, joilla on tosi kysymyksessä eikä suinkaan vaan mikään puolueohjelman pakottama seikka. Ja kun näin on, niin epäilemättä tullaan tässä eduskunnassa myöskin kieltolakia ajamaan niin kauvan, kunnes se on faktillisesti näytetty mahdottomaksi. On kyllä valtiopäivillä vuonna 1907 puhuttu siitä, mitenkä kieltolaki on vaikea, jopa kokonaan mahdotonkin, mutta ei ole kukaan tuonut esiin minkäänlaisia todistuksia siitä, että kieltolaki meidän oman maamme sisäisiin oloihin nähden olisi mahdoton. Sitä ei ole kukaan tuonut esiin eikä sitä voida tuoda esiin. Jos meidän maamme olisi esimerkiksi aivan itsenäinen maa, niin ei suinkaan kukaan voisi saada päähänsä sitä ajatusta, ettemme me voisi ajaa

kieltolakia lävitse. Mitään voittamattomia sisällisiä vaikeuksia, lainsäädännöllisiä vaikeuksia, siitä ei meidän omissa oloissamme synny. Me myönnämme kyllä, me kieltolain ajajat, että kieltolaille voi tulla esteitä semmoisia, joitten ylitse ei mikään kieltolaki meidän maassamme voi mennä. Ne esteet voivat tulla niistä voimista, joille me emme voi mitään, mutta näistä esteistä me emme totisesti vielä tällä kertaa tiedä yhtään mitään. Meille on kyllä sanottu yhdeltä taholta, että Ranska panee esteitä, ja toiselta taholta, ettei saada korkeinta vahvistusta tälle lainsäädännölle, mutta mitään näistä ei ole vielä koeteltu sillä tavalla, että voisimme saada kokemuksen antamaan todistusta tästä. Eikä niitä voida koetella muulla tavalla kuin siten, että esitämme valmiin, eduskunnan hyväksymän ja hallituksen kannattaman kieltolain korkeimpaan paikkaan vahvistettavaksi. Vasta silloin me voimme nähdä, mitä esteitä ulkomaitten ja myöskin korkeimman vallan taholta tämän asian eteen tulee. Emme voi saada niiltä mitään lausuntoa ennakolta, emme voi saada lausuntoa esimerkiksi siitä, katsotaanko kansainvälisten olojen — vaikkakaan ei muodollisten kauppasuhteiden, niin kauppaolojen — panevan esteitä tälle asialle. Ja meidän täytyy tehdä kieltolakityötä, esittää tämä laki uudestaan ja uudestaan, kunnes saamme todistuksen siitä, että se meidän ulkonaiseen asemaamme nähden on mahdoton. Minä vakuutan, että silloin kun me kieltolain ajajat sen vakuutuksen saamme, kun meille todistetaan ei ainoastaan pelotuksella, kuten tähän asti, vaan faktumeilla, että kieltolaki tämän tähden on mahdoton, sinä päivänä me luovumme myös kieltolain vaatimuksista toistaiseksi. Me raittiusmiehet, me tämän kansan väkijuomatulvan vastustajat, emme ole katsoneet itseämme sokeiksi kieltolakiin, vaan jos me näemme, että tämä on meidän maallemme ylivoimainen, niin me etsimme uusia teitä. Mutta me uskallamme myös vakuuttaa niille, jotka kieltolakia ovat vastustaneet sentähden, että se muka polkee meidän nykyisten viinatehtailijain ja viinaelinkeinonharjoittajain oikeuksia, me uskallamme vakuuttaa, että me löydämme toisia teitä, joita myöten nämä edut, nämä viinaelinkeinonharjoittajain edut, tulevat miltei samassa määrin ahdistetuiksi kuin kieltolain kautta. Mutta, niinkuin sanoin, näille teille me emme voi lähteä, ennenkuin me olemme saaneet varman todistuksen siitä, että kieltolaki meidän maassamme on mahdoton ulkonaisiin oloihin nähden.

Tämän minä tahdon huomauttaa ed. Collianderille ja niille, jotka ovat täällä ylimalkaan kieltolakia vastustaneet. Mutta toiselta puolen kyllä minun, kieltolain ystävänä ja raittiustyön tekijänä, ei ole ollut hauskaa kuulla sitä tapaa, millä kieltolain ystävien taholta on käytetty lakiehdotusta täällä varsinaiseen, puhtaaseen agitatsioonitarkoitukseen. Kun kuunteli ed. Tokoin lausuntoa, jossa vähän asiallisen ohella ei ollut muuta kuin yhtämittaisia hyökkäyksiä puoleen ja toiseen, tuntuu todella siltä, että kieltolain todellinen ajaja, raittiustyön tekijä tulee epätoivoiseksi tästä asiasta.

Kun nyt ed. Tokoi esimerkiksi taasen uudestaan ja uudestaan toi esille syytöksiä siitä, miten hallitus on menetellyt kokonaan kelvottomasti, niin, vaikka minä en tahdokaan ottaa suomalaista hallitusta puolustaakseni, voin sen kuitenkin sanoa, ja sen sanoo epäilemättä jokainen, että se hallitus, joka kieltolain aikana oli olemassa, se oli kieltolakiystävällisin hallitus, mikä meillä koskaan on ollut ja mitä me ainakaan pitkään aikaan voimme saada (Naurua vasemmistosta.) Sitä nyt ei käy kieltäminen kenenkään, sille voi nauraa se, joka tahtoo, mutta sitä ei voi kieltää (Vasemmistosta: Alas, alas!) Ja kun tämä ensinnä otetaan huomioon, niin pyydän ed. Tokoille huomauttaa, että pitäisi kuitenkin vasemmistolaisten tässä asiassa ottaa vikaa omallekin syylleen. Tältä paikalta ei ole vielä tuotu esiin erästä tärkeätä seikkaa. — Minun ainakin, raittiustyön tekijänä ja kieltolain ystävänä, on täytynyt yhtenä suurena syynä kieltolakiasian karillemenoon pitää — sitä tapaa, millä vasemmisto ajoi kieltolakiasiaa viime kerralla. Siitä huomautettiin valiokunnassa asiaa käsiteltäessä meidän taholta moneen kertaan uudestaan ja uudestaan. Huomautettiin, että jos tuleva väkijuomaliike tahdotaan järjestää sillä tavoin, kuin viime kerralla kieltolakiehdotuksessa oli, nimittäin siten, että valtion välittömästi pitää hoitaa väkijuomaliikettä, niin koituu siitä ehdottomasti sangen hidastuttava este kieltolain saamiselle. Ja tämä este oli varsinkin silloiseen kieltolakiin nähden sangen vaarallinen, kun oli määrätty päivä, eikä niinkään pitkälle, kieltolain voimaan astumiselle.

Kun kokoomushallitus, sittenkuin se oli voi-

nut muodostua, viimein saattoi tarttua tähän asiaan varsinaisesti, niin sen oli pakko, sitä ei käy kieltäminen, asettaa komitea valmistamaan kysymystä alkoholiliikkeen järjestämisestä. Tähän komiteaan asetettiin miehiä, jotka eivät tahtoneet viivyttää kieltolakia, siihen asetettiin meidän parhaita kieltolain ystäviä. Ja kuitenkin tämän komitean ponnistuksista huolimatta kului kaksi kuukautta kallista aikaa, joka olisi surkeasti tarvittu kieltolain muihin selvittelyihin. Nyt tietysti herrat sosialistimme sanovat: tätä viivytystä hallitus tahtoi käyttää hyväkseen. Olkoon niin; minä en siitä sano mitään, se olkoon hallituksen asia, mutta sitä tosiasiaa ei voi kieltää, että tämä asia tuli, niinkuin talousvaliokunnassa sanoimme, viivyttäväksi esteeksi kieltolaille. Ja minusta tuntuu siltä, kuin se menettely, mitä vasemmiston puolelta nyt on käytetty, on sellaista, kuin tahdottaisiin tehdä kieltolaista ikuisesti kestävä agitatsiooniase. Tahdon huomauttaa muutamista kohdista, joita ed. Colliander jo toi esiin ja jotka minun mielestäni ovat sellaisia, että varsinkin nykyisissä oloissa, jos ne semmoisina säilytetään, jota en toivo suuren valiokunnan tekevän, niitä taasen voidaan käyttää kieltolain tappamiseksi. Ehdotuksessa on vallan vastoin sitä, mitä kieltolain ystäväin puolelta tähän asti on tuotu esiin, pantu kielto kotielämässä tapahtuvaa tarjoilua vastaan täysin laillisista varastoista. Sanottakoon mitä hyvänsä, on tämä kohta sitä laatua, jota ei milloinkaan kieltolakia ajettaessa tässä maassa ole esiintuotu. Nyt heitetään se sinne ja täysin suotta. Toinen sellainen kohta, joka minun mielestäni vasemmiston taholta myöskin on pantu ehdotukseen aiheettomasti on lupa kotitutkimuksen toimeenpanemiseen. Kotitutkimuksen oikeus, joka seikka jo itsessään epäilemättä on arka asia, on ulotettu niin pitkälle, että kunnallisille lainvalvojille, ja näitä tulee olemaan sangen paljon — niitä voi suurissa kunnissa olla useampia kymmeniä eikä heillä ole minkään ylemmän viranomaisen valvontaa — annetaan oikeus toimeenpanna kotitutkimus vieläpä silloinkin, kun epäillään, että isäntä tarjoo vaimolleen tai vieraalleen viinaryypyn varastosta, jota hän laillisesti omistaa.

Minun mielestäni tämmöinen määräys, jota vastaan meidän puoleltamme on vastalause tehty, on todella semmoinen, että jos ei suuri valiokunta ota sitä pois, niin minä pelkään, millä tavalla sitä ruvetaan taas käyttämään meidän kieltolakiamme vastaan! Minä olen tahtonut tämän tuoda esiin sitä varten että minun mielestäni vasemmistolaisilla sentään olisi syytä vähäsen myös ottaa asiaa siltäkin kannalta, että hekään eivät voi pestä käsiään vallan puhtaaksi, kun on puhe kieltolain aikaansaamattomuudesta tässä maassa. (Ed. Pärssinen: On sekin raittiuskanta!) Niin, se on käytännössä koeteltu raittiuskanta.

Minä nyt en ihmettele, että ed. Tokoi siihen tapaan puhui, mutta kyllä minun täytyy ihmetellä, että edustaja, joka kuuluu siihen puolueeseen, joka on ottanut nimekseen kristillinen, käytti samaa tahtia silloin kun on kysymys siitä, millä tapaa voimme saada kieltolain, joka voimistuttaisi kansan siveellisiä voimia, ettei hänelläkään ollut asiasta sen enempää sanomista.

Muuten minä tahdon lopuksi huomauttaa kahdesta seikasta. Denaturoimislain 5 §:ssä olemme minä ja eräs toinenkin valiokunnan jäsen olleet toisella kannalla, mutta toisessa lukemisessa se meni aivan huomaamatta ohi, niin ettemme voineet tehdä vastalausetta. Meidän mielestämme ovat nämä 5 §:ssä mainitut aineet, hammas-, hius- ja hajuvesi epäilemättä sellaisia, joita samalla syyllä voitaisiin antaa maakauppiaitten myytäväksi avoimissa puodeissa, kuin poltto-, valo- ja puhdistusaineeksi denaturoitua spriitä.

Samalla me olemme olleet sillä kannalla valiokunnassa, että tätä lakia olisi välttämättömästi pitänyt seurata erityinen verotuslaki, joka korvaisi mallasjuoma- ja paloviinasuostunnat ja jossa tämä verotus asetettaisiin niin paljon kuin mahdollista suostuntaveron luonnetta lähenteleväksi.

Ed. Wuorimaa: Kun minä en ole voinut kaikessa hyväksyä valiokunnan lakiehdotusta, niin pyydän kiinnittää suuren valiokunnan huomiota seuraaviin kohtiin:

Itärajalla aina Uudenkirkon asemalta saakka on suuret huvilasiirtolat. Kivennavan pitäjän alueella yksinään asuu näissä noin 60,000 henkeä, ja kesäisin tulee vähintäin noin tuhat henkeä päivittäin yli rajan. Sangen monet niistä tuovat mukanansa väkijuomia kesäkoteihinsa. Jos kieltolaki koko ankaruudessaan koskee myös näitä seutuja, on seuraus se, että syntyy joukottain selkkauksia tulliasemalla ja siitä

johtuvia käräjänkäymisiä kuuluisassa Kivennavan kihlakunnanoikeudessa. Mutta nämä voivat ennen pitkää synnyttää myrskyn, joka voi aiheuttaa jo vahvistetun kieltolain yksipuoliseen peruuttamiseen taholta, jota ei odotettaisi, tai ehkä vielä jotain paljon pahempaakin.

Kieltolain eduksi näyttää sentähden olevan, että nämä seudut asetetaan erityiseen poikkeustilaan. Sentähden olen minä ynnä muutamat muut valiokunnan jäsenet vastalauseessa toivoneet, että lisättäisiin lakiehdotuksen 25 §:ään määräys, että „Uudenkirkon--Valkeasaaren rautatien varrella asuvilla huvila-asukkailla olkoon oikeus senaatilta siitä luvan saatuansa omaksi tarpeekseen tuoda alkoholipitoisia juomia maahan, ei kuitenkaan ulommaksi mainittua aluetta."

Lakiehdotuksen 8 §:ään on valiokunta pannut määräyksen, että „ilman lääkärin määräystä saadaan apteekeista lääkintöasetusten nojalla antaa alkoholipitoisia lääkkeitä, ei kuitenkaan 50 grammaa enempää", mutta lisännyt siihen vielä „jos lääkintöhallitus on antanut luvan". Tämä viimeinen määräys, että lääkintöhallitus on antava luvan erinäisten lääkkeiden myymiseen, kuten esimerkiksi kansan yleisesti käyttämien ruusutippojen ynnä muiden semmoisten, on vastoin eduskunnan lainsäädäntäoikeutta. Sillä nykyisten asetusten mukaan on hallituksella oikeus antaa lupaa lääkkeiden myymiseen, ja määrätä niiden hinnat, mutta ei lääkintöhallituksella. Kun valiokunta tässä on siirtänyt hallituksen oikeuden lääkintöhallitukselle, on se mennyt yli eduskunnan pätevyyden, jonka tähden kieltolakia tämän syyn tähden voi kohdata vastuksia. Minä ehdotan sentähden, että mainittu määräys poistettaisiin, koska se lisäksi vielä suotta vaikeuttaa viattomainkin lääkkeiden saamista ja kallistuttaa ne tuntuvasti varsinkin rahvaan joukolta.

Valiokunta on laissa denaturoitujen alkoholipitoisten aineiden varastossa pitämisestä, kuljetuksesta ja myymisestä muodostanut toisen pykälän siten, että ainoastaan valtiolla tai sen hyväksymällä monopoliyhtiöllä on oikeus tuoda maahan denaturoituja alkoholipitoisia aineita, kuten esimerkiksi polttoa, valaistusta ja puhdistusta varten lakkaa, vernissaa ja polituuria ynnä muuta semmoista, joita joka päivä tarvitaan kotitarpeeksi ja kotiteollisuudessa.

5 ja 6 §:issä on, niinkuin edellinen puhuja mainitsi, valiokunta kuitenkin antanut täyden vapauden näitten aineitten myymiselle siihen määrään, että jokainen kauppias maalla ja kaupungissa saa avonaisessa puodissa niitä myydä, saatuaan siihen kunnan luvan Tämä valiokunnan määräys ei siis ollenkaan koske denaturoitujen aineiden myyntiliikettä ja kuletusta maassa. Se koskee niitten kuletusta ulkomailta ja tuontia rajan yli. Tämä määräys ei edistä raittiusaatetta, mutta kallistaa vaan suotta tavallisia tarpeellisia käyttöaineita. Sillä varmaa on, että yksi ainoa monopoliyhtiö ei suinkaan pidä väliä siitä, saako se tarvittavat aineet niin hyvää laatua kuin mitä voidaan saada, eikä myöskään, että ne saadaan niin huokealla kuin mahdollista. Se ostaa siitä, mistä se ensiksi saa välittämättä hinnasta, koska se itse saa mielinmäärin määrätä hinnan. Tämä määräys kallistaa sentähden vaan tarvisaineita yksityisille kuluttajille ja voi sen kautta herättää vastustusta ja mielipahaa koko kieltolakia vastaan. Ehdotan sen tähden että kohta muutettaisiin siten, että jokaisella, jolla on oikeus maassa kulettaa, varastossa pitää ja myydä näitä aineita, hänellä on myös oikeus niitä maahan tuottaa.

Vihdoin en voi muuta kuin valittaa sitä, että tätä tilaisuutta on puolelta ja toiselta käytetty vanhojen katkeruuksien purkamiseen ja vanhojen valitusvirsien virittämiseen. Tämmöisestä nyt ei enää ole mitään hyötyä kieltolaille (Vasemmistosta: Oo jaa!). Ne ajat ovat olleet ja menneet ja nyt pitäisi kaikkien niitten, jotka kieltolakia todella harrastavat, yhdistää voimansa aikaansaamaan niin hyvän kieltolain kuin mahdollista.

Ed. L e i n o: Kun vuonna 1907 lokakuun 31 päivänä eduskunnan hyväksymä kieltolaki tuli tunnetuksi, satuin siihen aikaan asustelemaan suomenkieltä puhuvain kansalaisten keskuudessa. Sanomalehdissä kerrottiin, että Suomen yksikamarisen eduskunnan suomenkieliset ryhmät olivat seisoalleen nousten vahvistaneet kieltolain, vaan että ruotsinkielinen ryhmä istui. Nämä, suomalaisilla seuduilla asuvat kansalaiset kysyivät ihmetellen minulta: Juoko ruotsinkieltä puhuva kansanaines milloinkaan, koska se ryhmä on osoittautunut niin kylmäksi kieltolakiharrastuksille? Tämä kysymys oli vakava kysymys Suomen suomalaisilta sydänmaan asukkailta. Ja minun, tuntiessani niitä oloja, ollessani ruotsia puhuvan kansan keskuu-

dessa pitkin rannikkoseutua ja nähdessäni, että valitettavasti ruotsinkielisen väestön keskuudessa päihdyttävien juomien avulla on tehty vähintään yhtä paljon raakuuksia, yhtä paljon onnettomuutta ja kurjuutta, kuin konsanaan suomenkieltä puhuvain kansalaisten keskuudessa, niin minun täytyi sanoa niille suomenkieltä puhuville se surullinen totuus, että kyllä ruotsalaistenkin keskuudessa päihdyttävät juomat ovat vaikuttaneet yhtä turmiollisesti, kuin konsanaan suomenkieltä puhuvain kansalaisten keskuudessa. Suomalaiset ihmettelivät edelleenkin, minkä vuoksi vanhasta länsimaisesta sivistyksestänsä tunnetut ruotsinkieltä puhuvan väestön edustajat eduskunnassa saattoivat osoittaa niin suurta välinpitämättömyyttä kieltolaille, että he voivat istua silloin, kun kaikki toiset kohosivat ylös kunnioittaakseen sitä lakitekelettä, joka ehdottomasti tuottaa kaikkein suurimmassa määrässä onnea Suomen kansan keskuuteen.

Kun täällä tänä iltana on annettu paljon yksityiskohtaisia evästyksiä suurelle valiokunnalle ja kun minulla on syytä epäillä, että näin pitkän keskustelun aikana annetut evästykset eivät tule täysin tarpein huomioon otetuiksi, niin minä en tahdo suurelle valiokunnalle ryhtyä lisäämään yksityiskohtaisia evästyksiä tämän lain suhteen, mutta toivon, että suuri valiokunta kaikella tarmollansa ryhtyisi kieltolain mahdollisimman joutuisaan käsittelyyn sekä että nyt tällä kertaa eduskunnassa olevat ruotsinkieltä puhuvan väestön arvoisat edustajat osoittavat lämmintä myötätuntoa kieltolakiharrastuksille ja että suuri valiokunta käsittelisi, niinkuin täällä ensimäinen puhuja Tokoi ehdotti, kiireellisenä tämän kieltolakikysymyksen.

Ed. Kellosalmi: On kai jonkunverran turhaan kulutettua aikaa erityisesti puhua niiden vastaväitteiden kumoamiseksi, joilla kieltolakia vielä nytkin vastustetaan, ja että sillä saavuttaisimme suurempaa kantavuutta tekeillä olevalle lakiehdotukselle. Sen vuoksi en aijo asiaan kajota. Huomautan ainoastaan yhdestä seikasta. Vedotaan siihen, että korkeimmassa paikassa tälle laille ei annettaisi vahvistusta. Siinä osottautuu näiden esittäjien epäjohdonmukaisuus täydessä karvassaan ja todistaa ainoastaan sitä, että tämä on etsitty keino estää kansan voimakkaan vaatimuksen laiksi toteutumista. Sillä on kai noilla samoilla lausujoilla korkeimmasta paikasta moniin muihin tämän kansan elinkysymyksiä koskeviin asioihin samoja kokemuksia, mutta siitä huolimatta he ovat yhä uudestaan valmiit jokaisessa tilaisuudessa uusimaan noita vaatimuksiaan, vaikka ne eivät olekaan saaneet hyväksymistä. En tätä huomauta siksi, etteivät he niin saisi tehdä. Päinvastoin on aina ja kaikkialla pidettävä siitä kiinni, mikä on oikeaa ja mitä tahdotaan toteuttaa. Mutta miksei tämä sama periaate saa olla määrääjänä myöskin kieltolakikysymykseen nähden? Siinä on ristiriita, joka osottaa sitä, että heillä on sittenkin sellaisia etuja ja pyyteitä tämän kysymyksen yhteydessä, jotka heitä pakottavat haetuilla syillä vastustamaan kieltolakia. Se siitä.

Mutta sitte on tässä ilmennyt vielä yksi ikävä puoli niiden taholta, jotka tällä hetkellä osoittavat ulospäinkin ajavansa kieltolakikysymystä. Ed. Kares siinä suhteessa antoi täällä hyvin sattuvia viittauksia. Hän tahtoi tehdä mahdottomaksi kieltolain toteutumisen niiden seikkain tähden, joita vasemmisto oli tahtonut tähän lakiin otettavaksi, nimittäin kunnallisten valvojain asettamisen. Niiden edesvastuuntunnon ja kansalaiskunnon hän tahtoi asettaa kyseenalaiseksi näin arkaluontoisessa asiassa. Ja piti tätä sellaisena syynä, että heidänkin, kieltolakia kannattavien, täytyy mahdollisesti sen tähden vetäytyä enemmän oikealle ja laittaa esteitä kieltolain vahvistamiselle. Ei minulla ainakaan ole syytä vähimmässäkään tapauksessa epäillä kunnallisten valvojain oikeudentuntoa ja tunnontarkkuutta. Meidän virkamiesluokassamme siinä suhteessa tapaa monta kertaa paljon huonompaa moraalia, joka on teossa osoittautunut.

Ed. Soininen vanhana raittiusasianajajana ehkä muisti — tai tahtoiko muistaa väärin — sosialidemokraattien kannan aikaisempina aikoina kieltolakikysymykseen nähden. Sosialidemokraatit jo ennen raittiusväen Turussa pitämää yleistä raittiuskokousta olivat pitäneet työväenpuolueena kokouksensa samassa paikassa ja ottaneet siellä ohjelmaansa yleisen kieltolakivaatimuksen. Turussa raittiusväki myöhemmin esitti kunnallisen kieltolakikannan, vaikka jo silloin raittiusmielisen työväestön taholta, joka oli jotenkin voimakkaasti tässä kokouksessa edustettuna, vaadittiin porvarillisiakin raittiusmiehiä siirtymään enemmän vasemmalle, ajamaan yleistä koko maata käsittävää kieltolakia. Pari

päivää kestäneiden väittelyjen jälkeen kuitenkin tämä porvarillisten kanta voitti ja saatiin työväkeä edustava osa tässä kokouksessa taivutettua siihen, että Turun raittiuskokouksessa hyväksyttiin kunnallinen kieltolakivaatimus. Saadakseen asialle painoa — ja kun tiedettiin kuinka suuresta merkityksestä järjestyneen työväen toiminta näiden asiain ajamisessa oli — esitettiin samassa Turun raittiuskokouksessa lähetystön valitseminen Forssaan silloin parailaan koossaolevalle sosialidemokraattiselle puoluekokoukselle viemään esitystä, että he ottaisivät lähimmäksi vaatimuksekseen kunnallisen kieltolain ajamisen. Minulla yhtenä Turun raittiuskokouksen lähetystön jäsenenä tässä kysymyksessä on pettämätön muisti siinä suhteessa ja tunnen tarkkaan asiain kulun kumpaiseenkin kokoukseen nähden.

Suurten tinkimisten ja väittelyjen jälkeen sosialidemokraatit Forssassa, vaan sen vuoksi ja siinä nimessä että saatiin voimakkaampi yhtenäinen rintama raittiuskokouksessa hyväksytyn kunnallisen kieltolain taakse, päättivät ottaa sen lähimmäksi keinokseen yleistä kieltolakivaatimustaan toteuttaessaan ja sillä kertaa yhtyä Turun raittiuskokouksessa tehtyyn kunnallisen kieltolain päätökseen. Mutta lähin aika osotti niinkuin on osottautunut joka kerta tähän saakka, että tälläkin tarkotettiin vaan lieventää sosialidemokraattien kieltolakikantaa, ja sillä tavalla tehtiin kokonaan toinen palvelus kieltolakikysymykselle kuin mitä sillä ulospäin tahdottiin osottaa. Ikäväkseni tunnustan, että olen tuntenut syyllisyyttä siinä, että jouduin tässä olemaan porvarien lievemmän kieltolakikannan tyrkyttäjänä, jyrkemmän luokkatoverieni kannan tilalle, vaikka siitä ei ollut mitään käytännöllistä hyötyä kieltolakiasian nopeammaksi ratkaisemiseksi. Olen varma siitä, että jos raittiuskokous Turussa olisi silloin rohjennut mennä yhtä pitkälle kuin oli jo siihen mennessä sosialidemokraatit tässä maassa kieltolakikysymykseen nähden menneet, niin meillä olisi nyt jo yleinen kieltolaki.

Nämä puolet olen tahtonut tässä esittää kajoamatta sen laveammalta moniin niinhin heikkoihin kohtiin, joita asian vastustajat ovat täällä esittäneet. Yhdyn ed. Tokoin tuomiin perusteluihin ja siihen hänen vaatimukseensa, että tämä kysymys suuressa valiokunnassa selitettäisiin kiireelliseksi ja sen kautta joudutettaisiin asian käsittelyä, jotta eduskunta vielä tällä istuntokaudella voisi päättää uuden kieltolain Suomen kansalle.

Ed. Talas: Minun täytyy valittaa että talousvaliokunta ei ole katsonut mahdolliseksi ehdottaa että eduskunta hyväksyisi nuorsuomalaiselta taholta tehdyn anomusehdotuksen. Valiokunta lausuu mietinnössään, että asia lykkäytyisi liian epämääräiseen tulevaisuuteen, jos se jätettäisiin anomuksen varaan. Olen puolestani vakuutettu siitä, että juuri jos eduskunta olisi ryhtynyt anomuksen tekemiseen, se olisi paraiten edistänyt kieltolain asiaa. Mutta kun ei nyt ole ajateltavissakaan että eduskunta hyväksyisi anomuksen, tahdon minäkin puolestani kannattaa eduskuntaesityksen tekemistä. Minä sentakia rohkenisin toivoa, että suuri valiokunta soisi tälle asialle riittävästi huolta, niin että todellakin tämä lakiehdotus saisi sellaisen muodon, ettei hallitus toistamiseen katsoisi olevansa pakoitettu muodollisista syistä hylkäämään sitä.

En tahdo pitkittää tätä keskustelua. Mutta katson kumminkin olevani pakotettu kajoomaan erääseen kohtaan ed. Hörhammerin puheessa. Ed. Hörhammer ryhtyi täällä paljastamaan niitä vehkeitä, joilla hänen sanojensa mukaan on koetettu ulkomaillakin vaikuttaa, että Suomi ei saisi kieltolakia. Tätä tehdessänsä hän väitti että Ranskan edustajakamarissa tehty interpellatsiooni oli saatu aikaan muun muassa erään nuorsuomalaisen entisen edustajan toimen kautta. Me olemme kyllä tottuneet vasemmiston taholta kuulemaan salakavalia syytöksiä ja me olemme tottuneet myöskin antamaan näille syytöksille oikean arvonsa. Mutta tämä syytös on siksi törkeä, että minä en puolestani katso sitä voivani jättää tällaiseksi. Minä katson, että ed. Hörhammerin velvollisuus on, jos kerran tässä hänen puheessaan on perää, ilmoittaa, kuka tämä nuorsuomalainen entinen edustaja on. Ainoastaan sen kauttahan voidaan saada selkoa siitä, onko syytöksessä perää vai eikö. Jos ed. Hörhammer ei tätä toivomustani täytä, niin silloin on hän samalla leimannut itsensä mieheksi, joka ei vastaa sanoistaan.

Täällä ovat useat puhujat jo ehdottaneet, että kieltolaki julistettaisiin kiireelliseksi. Minä toivoisin, ettei ainoastaan pyydettäisi, että tämä asia julistettaisiin kiireelliseksi, vaan että myöskin edustajat itse sitä käsittelisivät kiireellisenä. Minä tosin en voi tätä pyyntöä tehdä niille,

jotka tätä asiaa vastustavat, mutta minä teen sen niille, jotka sanovat lämpimästi kieltolakia harrastavansa. Minä rohkenisin sentähden toivoa, ettei pitkillä puheilla tätä asiaa tapeta. Joskin siihen tämä ilta on mennyt, niin se ei asiaa toki tapa, mutta tällaisilla pitkillä puheilla voidaan tämä asia suuressa valiokunnassa saada tapetuksi.

Ed. Anni Huotari: Täällä ovat jo monet puhujat ja useampia kertoja puhuneet väkijuomain tuottamasta kurjuudesta. Minäkin, vaikka tässä on näistä pitkistä puheista huomautettu, en malta enkä voi olla lausumatta jotain kovaosaisista kovaosaisimpien ja kaikkein enimmän väkijuomista kärsineiden puolesta, nimittäin työläisäitien. He ovat väkijuomien tähden kaikista enimmin saaneet kärsiä. En sano, etteivät työläismiehet, juopotkin saisi kärsiä siitä, että ovat joutuneet väkijuomien uhreiksi, mutta he huumautuneina ollessaan eivät tunne niitä kärsimyksiä, joita nainen ja äiti, joka saa kotona väristä nälkäisten, repaleisten, sairasten, monta kertaa tylsämielisten lasten joukossa puutteessa, saa tuntea. Hän tuntee nämä kärsimykset kipeämmin ja sen tähden Suomen työläisäidit ovat vaatimalla vaatineet kieltolakia. He ovat vaatineet kotinsa suojelemista. Ne kodit, joita me työläiset voimme kodeiksi sanoa, niitä pirstovat, niitä särkevät väkijuomat. Tavara toisensa perästä menee panttilainastoon, lapset sairastavat huonon ravinnon tähden ja jo ennen maailmaan tulemistaan ovat ne saastutetut väkijuomilla. Ei ole ihmettelemistä, jos niistä tulee heikkoja, jos lapset eivät jaksa voittaa kiusauksia. Lastemme puolesta me työläisäidit olemme vaatineet kieltolakia. Meiltä vaaditaan, että meidän on kasvatettava kunnollisia kansalaisia, meiltä vaaditaan, että teemme lapsemme kunnollisiksi ihmisiksi. Mutta miten meitä tuetaan? Jos jaksamme varjella kotimme väkijuomilta, niin on kapakka toisensa perästä joka kadulla. Mitä lapset sitte näkevät, kun äidit ovat pakoitetut menemään työhön ja he saavat olla päiväkaudet ilman hoitoa? Siellä he näkevät kaduilla kurjia, sekä naisia että miehiä, ja meidän täytyy jättää lapsemme sinne senvuoksi, että te suojelette näitä myrkkypesiä. Älkää moittiko meitä, ellemme saa lapsiamme kasvatetuksi paremmin kuin saamme!

Silloin kun eduskunta hyväksyi kieltolain, juhlivat ne, jotka kieltolakia kaipasivat. Kerron eräästä vanhasta mummosta, joka osti viimeisillä penneillään kynttilän ja pani sen ikkunalle palamaan, vaikka ikkuna olikin pihan perällä. Lapset sanoivat: „mitä sinä hupsit mummo ja kynttilää poltat, ei sitä kumminkaan kukaan näe"! „Ei tarvitsekaan kenenkään nähdä, minä olen yksinäni surrut väkijuomien tähden ja yksinäni tahdon myöskin juhlia", lausui mummo. Mummo-parka ei uskonut, että hänen toiveensa niin pian pettyivät. Minä tiedän, ettei täällä tunteilla mitään vaikuteta, täällä puhuu järki, mutta minun yskinkertainen järkeni sanoo, että kansa, joka ei ole väkijuomien turmelema, on paljoa enemmän voimallinen, paljoa enemmän kyvykäs kehittymään ja sillä on voimaa pitämään yhteiskuntaa pystyssä paljoa enemmän kuin väkijuomien turmelemana. Niinkuin jo sanoin, lastemme, tulevan sukupolven takia, me tahdomme kieltolakia. Täällä on monasti puhuttu, kuinka Ranskan kansa joutuu kärsimään, jos kieltolaki meille tulee, mutta ei puhuta siitä, kuinka me ja meidän lapsemme sekä meidän kotimme kärsivät väkijuomien takia. Teille se on yhden tekevää, mutta meille ovat lapsemme kaikista kalleimmat ja niiden eteen me työskentelemme. Sen tähden ovat väkijuomat saatava meiltä pois. Toivon, ettei tämä eduskunta meitä enään petä, vaan että suuri valiokunta ottaa kiirellisesti ja tositeossa tämän asian päättääksensä, sillä niinkuin jo sanoin, me työläisäidit olemme saaneet kärsiä ja vaieta, mutta enään emme tahdo vaieta, vaan me tahdomme lastemme ja tulevan sukupolven tähden kieltolain.

Ed. O. V. Turunen: Minä en tarkemmin tiedä niitä syitä, jotka ovat pakottaneet ed. Wuorimaan pitämään erityisesti huolta Viipurin läänin huvila-asukkaista. Minulla kuitenkin paikallisia oloja tuntevana henkilönä on kokonaan toisellainen käsitys heidän tarpeistaan ja siitä vaikutuksesta, mikä siitä sitte tulisi olemaan paikalliselle suomalaiselle väestölle, jos näille myönnettäisiin erityiset oikeudet. Nykyään on meillä paloviinan tuonti Venäjältä kokonaisuudessaan kielletty kaikilta, olivatpahan huvila-asukkaita taikka muita matkustajia taikka oman maan kansalaisia. Jos nyt tuohon kieltolakiin jätettäisiin sellainen aukko, että huvila-asukkaat saisivat tuoda väkijuomia, olisi se mielestäni taka-askel entisestä. Nykyäänkin,

vaikka on olemassa väkijuomain tuontikielto, on siitä huolimatta salakuljetusta sieltä tapahtunut. Tätä eivät ole toimittaneet varsinaiset huvila-asukkaat, vaan sitä ovat toimittaneet jotkut muut henkilöt. Huvila-asukkaat minun tietääkseni ovat suurimmaksi osaksi tuottaneet tarvitsemansa juomatavarat Suomen puolelta Viipurista ja ehkäpä ovat tilanneet niitä Helsingistäkin asti. Nyt kuitenkin on asia sillä tavoin, että rajaseudulla asuu venäläistä väestöä, jotka ovat Venäjän kansalaisia ja vakinaisesti asuvat Suomessa. Nämä voisivat nyt selittää asian sillä tavalla, että hekin ovat huvila-asukkaita, he ovat Venäjän alamaisia, mutta ovat asumassa Suomen puolella. He käyvät työssä Systerbäckin tehtaalla, toiset käyvät Pietarissa ja näistä suuret joukot matkustavat kotiansa Raivolan kylään ja samoin moneen muuhun rajaseudun kylään, — suurin asutuspaikka on kuitenkin Raivola. Nyt on tähän asti tehty sillä tavalla, että nämä työssä käyvät tuovat tullessansa sieltä paloviinaa ja spriitä ja antavat niitä varsinaisesti kylässä oleville, jotka pitävät sitte salakapakoita. Ja tämä tulisi silloin jatkumaan varsinaisesti senaatin antamalla luvalla, jos jätettäisiin kieltolakiin sellainen aukko, että senaatista he voisivat hakea erityisoikeuden kulettaa väkijuomia Venäjän puolelta, ja tämä salakapakoiminen tulisi suurempaankin voimaan, kuin mitä se nykyään on olemassa nykyisen lainsäädännön aikana. Vasta kerrottiin sanomalehdistä, että täällä rajaseuduilla on asetettu syytteeseen ainakin muutaman huvilanomistajan pihamies siitä syystä, että hän on pitänyt salakapakkaa. Minä uskon, että jos jätettäisiin mainitsemani aukko kieltolakiin, tulisivat nämä huvila-asukkaitten pihamiehet useimmissa tapauksissa perustamaan salakapakoita ja kaupitsemaan senaatin luvalla tuotuja väkijuomia. Sen kokemuksen perustuksella, minkä minä olen rajaseudulla saanut, en ainakaan soisi, että tähän lakiin tehtäisiin sellaista aukkoa, jota ed. Wuorimaa on erityisesti suosittanut tehtäväksi, sillä se tulisi tuottamaan, niinkuin olen maininnut, meille taantumuksen entisestä ja pahimmat seuraukset tulisivat siitä olemaan Karjalan kannaksen väestölle, joka on tähänkin asti paljo saanut jo näistä seurauksista kärsiä.

Ed. Lehtonen: Täällä on jo huomautettu esteitä löytyvän kieltolaille, jos se tulisi käytännössäkin toteutumaan. On ilmaistu pelkoakin siitä, että se tulisi niihin esteihin tarttumaan, jos se tulisikin eduskunnassa läpi menemään. Tällaisen voittamattoman esteen on ed. Kares nähnyt tässä lakiehdotuksessa. Minullakin on syytä pelätä erästä kohtaa, josta yleisissä perusteluissa sivuilla 8—9 mainitaan. Tässä kohdassa valiokunta on joutunut erimielisyyteen ja tämän erimielisyyden on arpa ratkaissut siten, että sosialidemokraattinen puolue on jäänyt häviölle. Siinä puhutaan väkijuomain valmistuksen ja maahantuonnin pysyttämisestä valtion yksinoikeutena. Valiokunta oli kyllä yhtä mieltä siinä, että tämä olisi valtion yksityisenä oikeutena säilytettävä, joka onkin luonnollista. Mutta toinen puoli valiokunnasta oli sitä mieltä, että se olisi kyllä sovelias luovuttaa yhtiöillekin. Meillä häviöön jääneellä puolella, jotka olemme ensimäisessä vastalauseessa ilmaisseet eroavan kantamme, on kuitenkin syytä pelätä niitä vaikeuksia, joita tulisi olemaan, jos tämä monopooli luovutetaan yhtiöille, ensinnä siinäkin suhteessa, että on mielestämme paljon vaikeampi pitää kontrolliakin kieltolain voimaan astuttua, kuin silloin, jos se olisi valtion yksinoikeutena.

On syytä epäillä, ettei tultaisi silloin tätä lakia rikkomaan suuremmassa määrin, jos tämä olisi yksityisellä yhtiöllä. Voitonhimo ja monet muut tekijät voivat olla syitä, jotka panevat pyrkimään niin paljon kuin mahdollista panemaan toimeen väärinkäytöksiä tässä asiassa. Vaikeampi lienee vielä yhtiöltä uudestaan saada tätä oikeutta valtion huostaan. Ei voi mitenkään ottaa sellaiselta yhtiöltä sitä ammattia pois, vaikka se kuinkakin väärin tulisi sitä käyttämään. Onpa hyvin tiettyä, että yhtiöissä hyvin harvoin löytyy sellaista juriidillista persoonaa, jolta voitaisiin silloin ammatti ottaa pois, kun sellaista ei siinä olekaan. Jos siinä jotain yksilöä rangaistaankin, voi yhtiö kuitenkin jatkaa edelleen tuota rikollista ammattia, ja tästä ei voi päästä erilleen muutoin, ellei valtio osta tältä rikokselliselta tätä ammattia pois. Ja niin joutuu eduskunta uudestaan semmoisen umpisolmun avaamiseen, mikä tällä kertaa on ratkaistu, vaan joka kuitenkin tähän asti on ollut kieltolain esteenä.

Minun mielestäni eivät ne esteet, joista ed. Kares täällä huomautti, ole ollenkaan niin vaarallisia käytännössä. Vähemmän olisivat ne estämässä kieltolain voimaan astumista kuin se,

josta edellä mainitsin. On kyllä ihmeteltävää, miksi raittiusmiehet ja raittiusväki pelkäävät kotitarkastuksia. Meillä, vasemmistolaisilla, jotka voimme olla patajuoppoja, emmekä missään voi itseämme vertailla raittiusmiehiin, kuten ed. Kares, me emme koskaan ole ajatelleetkaan, että raittiusmiesten kotona säilytetään alkohoolijuomia etenkään silloin, kun kieltolaki on voimassa. Me emme ole uskoneet, että sitä on nytkään olemassa semmoisissa kodeissa, joissa niin innokkaasti tehdään työtä raittiusasian hyväksi, mutta siltä näyttää kuitenkin ed. Kareksen lausunnosta, että siellä enimmän pelätään tarkastusta, missä pyritään sellaisesta paheesta kuin juoppous poispääsemään. Emme me ole mitenkään osanneet käsittää, emmekä edes olettaakaan, että raittiusmiesten kotona pitää saada välttämättömästi tarjota väkijuomia. Tämä kuitenkin näyttää olevan suurena pelkona ed. Karekselle, jos tämä laki tulee voimaan astumaan sellaisena, kuin se on valiokunnan mietinnössä tullut sosialidemokraattisen puolueen vaikutuksesta tähän lakiehdotukseen. Minä toivoisin kuitenkin, että suuri valiokunta ottaa huomioon tämän 8 sivulta alkavan ja 9 sivulle loppuvan osan näissä yleisperusteluissa, että väkijuomain valmistus ja maahantuonti pidettäisiin valtion yksinoikeutena eikä sitä saatettaisi siihen muotoon, jonka se on saanut tässä valiokunnan lakiehdotuksessa. Toivoisin että suuri valiokunta ottaa huomioon tässä kohden ensimäisessä vastalauseessa viitatut perustelut.

Ed. Soininen: Ed. Kellosalmi on minun ymmärtääkseni vaan todentanut sen, mitä minä lausuin, että nimittäin sosialidemokraattinen puolue Forssassa sillä kertaa suostui ajamaan raittiusasiaa kunnallisen kieltolain pohjalla. Onhan aivan toinen asia se, että sosialidemokraattisen puolueen yleinen kanta oli yleisen kieltolain ajaminen. Silloin oli yleinen kieltolaki raittiusväenkin yleinen kanta, se päämäärä, johon pyrittiin, niinkuin monta kertaa on sanottu (Vasemmalta: Ei ollut!), ja katsottiin vaan, että asianhaarat silloin vaativat kunnallista kieltolakia.

Muuten pyydän minäkin yhtyä niihin toivomuksiin, että suuressa valiokunnassa tätä kysymystä käsiteltäisiin kiireellisenä.

Ed. Hörhammer: En föregående talare har uppmanat mig att nämna hvilken person eller hvilka personer jag afsåg i mitt så kallade afslöjande, när jag omnämnde hurusom genom finska mäns åtgörande en interpellation beträffande vår förbudslag kom till stånd i franska deputeradekammaren. Jag vet ej om den ärade talaren verkligen trodde, att jag skulle säga detta namn eller om det endast var ett försök att förringa värdet af mitt uttalande. Skulle jag vara i den belägenhet att jag kunde uppge namnet eller om jag kunde framkomma med fullkomligt juridisk bevisföring, så skulle jag ej ett ögonblick tveka att nämna hans namn. Två omständigheter förbjuda mig dock att göra detta: för det första ett löfte, och för det andra den omständigheten att jag bygger mitt uttalande främst på uppgift afgifven just af en af ifrågavarande personer. Om han talat sannt eller ej, kan jag icke garantera. Om det var skryt, vet jag ej häller — måhända är detta möjligt. Jag medgifver att denna af mig så att säga framkastade beskyllningen är mycket genant för ungfinska partiet, hvilket äfven förklarar uppträdandet från detta håll mot mig. Vill emellertid påpeka, att jag i mitt uttalande uppgaf, att jag från trovärdigt håll erhållit mina uppgifter. Jag vill icke göra troligt, att jag i min hand ägde sådana handlingar, som jag omedelbart kunde framlägga för mina ords bestyrkande.

Slutsumman af det hela blir emellertid, att ett försök af finska män har gjorts att få till stånd en stämning i utländska parlamentariska kretsar emot förbudslagen, någonting som ej kan frångås om man också säger att det icke finnes juridiska bevis.

Ännu några ord. När sagda interpellation gjordes i deputeradekammaren, så framställdes den uti en sådan form att enhvar fullkomligt förstod att den, som framställde interpellationen, hade informationer från Finland. Om jag icke missminner mig sades äfven detta i interpellationen, och klart och tydligt är för resten att de handlingar, som interpellanten hade till grund för sitt yttrande, icke kunde erhållas från annat än just från finskt håll.

Jag har kanhända litet utförligt besvarat den föregående talarens anmärkning, men jag har gjort det, emedan jag ansett det vara nödvändigt att tillbakavisa insinuationen, att jag såsom folkrepresentant endast på grund af lösa påståenden mot hedervärda personer velat

framkasta allvarliga beskyllningar. Hr — jag kommer icke ihåg namnet (Vasemmistosta: Talas!) — hr Talas' insinuation mot mig återfaller därför fullkomligt såsom varande fogllös.

Ed. Tokoi: Älkää peljätkö, en minä tätä kirjaa kaikkea lue, vaikka tämä tarjookin hyvän tilaisuuden luetella muutamia syntejä, mutta jätetään ne toistaiseksi.

Ed. Soinisen lausunto antoi minulle aihetta pyytää puheenvuoroa. Hän nimittäin alussa tahtoi asettaa epäilyksen alaiseksi että mitään sellaista käsitystä olisi levitetty, että kieltolaki on ainoastaan suurlakon synnyttämä tulos. Kuitenkin oli se talousvaliokunnassa puheenaiheena ja talousvaliokunnan memoriaalissa oli tästä asiasta ensimäisessä lukemisessa lausunto juuri siitä syystä, kun katsottiin, että Pietarissa käsin oli ministeristössäkin ollut se käsitys olemassa, että kieltolaki olisi syntynyt ainoastaan suurlakon huumauksessa. Ja talousvaliokunnan alkuperäisessä mietinnössä oli olemassa lausunto, jossa todistettiin, että kieltolaki on historiallisen kehityksen tulos; tämä kohta kuitenkin on mietinnöstä tipahtanut pois enkä minä tällä hetkellä voi oikein selittää, missä se on tipahtanut, mutta poissa se on.

Sen lisäksi ed. Danielson-Kalmarin lausunto viime keväänä on sanasta sanaan näin kuuluva: „Tuli sitten suurlakko ja sai aikaan tässäkin asiassa täydellisen käänteen. Samat miehet, jotka edellisinä vuosina olivat, niinkuin huomaamme, päättävästi edustaneet sitä mielipidettä, että oli pyrittävä eteenpäin askel askeleelta, voimakkaasti kyllä, mutta varovasti, ja että tämä toiminta vaati pysymistä kunnallisen kieltolain pohjalla, rupeavat nyt innokkaasti ajamaan yleisen kieltolain aikaansaamista meidän maassamme. Ja heidän onnistui saada tämä vaatimus miltei kaikkien valtiollisten puolueitten ohjelmaan. Selitys tähän on epäilemättä lähinnä siinä mielentilassa, mikä ylipäänsä vallitsi reformikysymyksiin nähden silloin meidän kansassamme. Toivottiin, että nyt oli tullut yksi noita harvinaisia ajankohtia kansojen kehityksessä, jolloin yhdellä rohkealla askeleella voidaan saavuttaa sitä, mihin muuten tarvitaan vuosikymmeniä."

Tämä jo todistaa osaltaan varsin selvästi, että sellaista ajatusta on sangen voimakkaasti koetettu pitää yllä.

Muuten tahdon ed. Soinisen lausunnon johdosta oikaista vielä erästä kohtaa, sillä ed. Danielson-Kalmari lausui juuri tällä tavalla, että „lähtökohdaksi tällaisessa tarkastuksessa tarjoutuu ymmärtääkseni se mietintö, jonka Raittiuden Ystävien asettama valiokunta vuonna 1904 huhtikuussa julkaisi". Siinäkin kohdassa siis minun lausuntoni oli paikkansa pitävä.

Muuten ed. Kareksen lausunto antaisi aihetta myöskin hiukan tarkasteluun. Ed. Kares syytti sosialidemokraattista puoluetta ja erittäinkin talousvaliokunnan jäseniä siitä, että ne edelleenkin ovat vaatineet tähän talousvaliokunnan mietintöön sellaista periaatetta noudatettavaksi, että valtio pidättäisi yksinoikeutenaan alkoholipitoisten aineiden valmistelun ja maahantuonnin, ja lausui muun muassa, että siitä syystä juuri siinä on olemassa este kieltolaille. Merkillistä kyllä, ed. Kares näyttää olevan tässä hallitusmielisempi kuin itse hallitus, sillä ed. Danielson-Kalmarikaan ei ole tätä syytä mainninut yhdeksi sellaiseksi päteväksi syyksi, hän, joka kyllä kaikki syyt mainitsi, mitkä hänen mielestään olivat päteviä. Sen lisäksi hallitus on jo viime vuonna toimittanut komitean, niin sanotun alkoholimonopolikomitean, ja tämä komitea on tullut siihen käsitykseen, että sellainen todellakin on mahdollista. Kaikki esityöt on sitä varten jo tehty. Hallituksella ei ole mitään voittamatonta estettä siinä suhteessa, mutta talousvaliokunta juuri ed. Kareksen mielipidettä seuraten on asettunut toiselle kannalle kuin mitä 1907 vuoden talousvaliokunta on ollut ja niin muodoin tehnyt tavallaan vaikeuksia kieltolain toteuttamiselle siinä muodossa kuin se talousvaliokunnan mietinnössä ilmenee. Tästä syystä meidän oli pakko liittää siihen vastalause.

Sen lisäksi ed. Kares huomautti, mitenkä sosialidemokraatit ovat tahtoneet tarjoilunkin kieltää. Mikä kieltolaki se olisi sitte olevinaan, jolloin väkijuomatarjoilu on sallittu? Hauska periaate on muuten täällä eduskunnassa nyt kuultu, että maassa, jossa väkijuomain kieltolaki on olemassa, saa kuitenkin tarjoilla väkijuomia!

Tahdon vielä lausua muutamia sanoja. Ed. Kares täällä erityisesti painosti sitä, että meidän suomalainen hallituksemme on kaikkein kieltolakiystävällisin hallitus mitä meidän maassamme voi olla. Pyytäisin johdattaa mieliin esimerkiksi erään suomettarelaisen edustajan,

ed. Wuorimaan lausuntoa talousvaliokunnassa. Hän nimittäin sanoi, että „mikä hallitus tahansa voi olla yhtä kieltolakiystävällinen kuin nykyinen suomettarelainen hallitus, joka ei ole tikkua ristiin pannut kieltolain ajamiseksi". (Vasemmalta: Oikein!) Minä olen siinä hänen kanssaan aivan samaa mieltä. — Sitten ed. Soininen viime syksynä Raittiuden Ystäväin keskustoimikunnassa oli luvannut siitä syystä, että kotimainen hallitus julisti kieltolain hylättäväksi, julaista Suomettaressa oikein paloartikkelin. Hän täytti tämän lupauksensa jouluaattona julkaisemalla kirjoituksen „Joulurauha". Mutta sittemmin ed. Soininen kuitenkin helmikuun 16 päivänä julkaisi kirjoituksen, jonka viimeiset sanat kuuluivat: „Suomalaisen puolueen kunniasana on panttina kieltolain aikaansaamisesta. Se pantti on lunastamatta." Ja minä toistan: se pantti on vieläkin lunastamatta.

Ed. Lindelöf: Jag har för min del ingen aning om huru det förhåller sig med den mysteriösa intrig, som hr Hörhammer antydde, men icke helt och hållet afslöjade, och liksom mången annan väntade jag med spänning, att hans senaste andragande skulle klargöra saken, men jag blef fullkomligt besviken. Han nämnde, att interpellationen i franska kammaren uppenbarligen grundade sig på några upplysningar komna från Finland. Jag ber att få framhålla, att det finns en kår af ämbetsmän, kallade konsuler, som pläga underhållas af makterna på främmande orter, och hvilka hafva sig förelagd uppgiften, att hålla regeringarna och parlamenten au courant med hvad som försiggår uti de länder, där de äro stationerade, och särskildt med sådant, som kan beröra dessa länders handelsintressen.

Ed. Soininen: Talousvaliokunnassa oli kyllä puhetta siitä, että ulkomailla oli levinnyt käsitys, että tämä kieltolaki olisi syntynyt suurlakon huumauksesta, ja senhän minä myönsin edellisessä lausunnossani, mutta että sitä olisi täältäpäin tahallisesti ulkomaille levitetty, sitä ei minusta ed. Tokoin viimeinenkään lausunto voinut todistaa.

Mitä tulee ed. Danielson-Kalmarin lausuntoon kesällä, kuului se näin: „lähtökohtana tällaiselle tarkastukselle voi pitää Raittiuden Ystäväin komiteaa vuodelta 1904." Sehän on jotain aivan toista kuin jos hän olisi sanonut „lähtökohtana yleisen kieltolain vaatimukselle", kuten ed. Tokoi esitti hänen sanoneen. Oli mahdotonta pitää sitä lähtökohtana yleisen kieltolain vaatimukselle, kun sen vuoden komitean ehdotus juuri oli rakennettu kunnallisen kieltolain pohjalle.

Mitä sitte tulee tuohon artikkeliin, jonka loppukohdan ed. Tokoi luki, niin luki hän sen väärin. Minä olin kirjoittanut, että „se pantti on lunastettava", eikä että se on lunastamatta.

Ed. Wuorimaa: Ed. Tokoi lausunnossaan vähän liioitteli. Minä kyllä olen sanonut, että mikä muu hallitus tahansa voi olla yhtä raittiusmielinen kuin nykyinen hallitus, mutta mitä hän siihen lisäsi se on liioittelua.

Ed. Hörhammer: I likhet med hr Lindelöf har äfven jag kännedom om att det finnes konsuler, som pläga hålla regeringen underkunnig om hvad som händer i det land, där de vistas. Jag tror dock, att dessa konsuler ha annat att göra än blott följa med parlamentens verksamhet, ännu mindre utskottens verksamhet eller göra det på ett så noggrannt sätt, att de kunna komma fram med precisa detaljer. I detta fall tänker jag nog, att det hade behöfts en medlem af vår representation för att lämna de nödiga uppgifterna. Det är massor af utskottsbetänkanden och andra papper, som åstadkommas hvarje år i vår landtdag, och nog tror jag, att franska konsuln har annat att göra än att knoga igenom dem.

Keskustelu ja asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee Suureen valiokuntaan.

II) Perimysmaan erikoisluonteen lakkauttamista

koskevan ed. Tulikouran y. m. anomusehdotuksen n:o 13 johdosta laadittu Lakivaliokunnan mietintö n:o 4, joka kuluvan kuun 19 päivän täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen ja lausuu silloin

Puhemies: Ennenkuin tämä asia viime istunnossa pantiin pöydälle, teki ed. Jonas Castrén ehdotuksen, että ponnesta poistettaisiin

sanat: „paitsi mikä sukulunastusoikeuden säilyttämiseen nähden tässä on esitetty." Tämä ehdotus tietysti otetaan huomioon aivan kuin se olisi tässä istunnossa tehty.

Ed. Ahmavaara: Minä pyydän saada kannattaa että nämä sanat ponnesta poistettaisiin ja että tämä mietintö lähetettäisiin takaisin valiokuntaan sitä tarkoitusta varten että myöskin perusteluista poistettaisiin näitten sanain perustelut. Se mitä valiokunta sanoo perusteluksi tässä kohden, kuuluu: „Niissä osissa maata, joissa kansa on vähemmän kehittynyt ja siis helpommin joutuu keinottelijain viekoteltavaksi on sukulunastusoikeuden käyttäminen ainoa tapa, millä esimerkiksi keinottelevain metsänostajain usein polkuhinnasta itselleen hankkimat tilat voidaan myyjäin perheille takaisin saada" j. n. e. Tämäkään perustelu ei edes pidä paikkaansa, sillä kyllä metsän ostajat ennen kaikkea hakevat kiinnekirjat tiloille niin pian kuin voivat. Sitä paitsi on perintölunastus nykyiseltä oikeuskäsityskannalta aivan väärä, oikeuksien täytyy kumminkin tuomita tämän vanhentuneen epäoikean lain mukaan, jonka vuoksi ehdotan että nämä sanat poistettaisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiassa on ed. Castrén ed. Ahmavaaran kannattamana ehdottanut, että ponnesta poistettaisiin sanat: „paitsi mikä sukulunastusoikeuden säilyttämiseen nähden tässä on esitetty". Tulen nimittämään tätä ed. Castrénin ehdotukseksi. Sitäpaitsi ed. Ahmavaara on ehdottanut, että mietintö palautettaisiin takaisin lakivaliokuntaan, jotta perustelut muodostettaisiin sopusointuun ponnessa ehdotetun muutoksen mukaan. Tätä ehdotusta ei ole kuitenkaan kannatettu, niin ettei se voi tulla äänestyksen alaiseksi. Asiassa tulee siis äänestettäväksi valiokunnan mietinnön ja ed. Castrénin ehdotuksen välillä.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Castrénin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; mietintö siis on hyväksytty.

12) Siperiaan karkoitettujen Suomen kansalaisten armahtamista

(A. K.)

koskevan ed. Lagerlöfin anomusehdotuksen n:o 166 johdosta annettu Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5, joka viime täysi-istunnossa pantiin pöydälle tähän istuntoon esitetään ja hyväksytään keskustelutta.

Pöydälle panot:

Esitetään ja pannaan Puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle:

13) Kansatieteellisen ulkomuseon perustamista

koskevan anomusehdotuksen n:o 181 johdosta annettu Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5, ensi tiistain täysi-istuntoon;

14) Uusia rautateitä

koskevista anomusehdotuksista annettu Rautatievaliokunnan mietintö n:o 1, ensi perjantain täysi-istuntoon; sekä

15) Suomen Pankin hallintoa ja tilaa vuonna 1908

koskevan tarkastuksen johdosta annettu Pankkivaliokunnan mieitintö n:o 1; ja

16) Pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaalia

koskeva Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2, ensi tiistain täysi-istuntoon.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 6 i. p.

Istunto päättyy kello 11,54 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

31. Tiistaina 26 p. lokakuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimäinen käsittely:

Siv.

1) *a)* Ehdotus asetukseksi oppivelvollisuudesta. 524

b) Ehdotus asetukseksi kansakoululaitoksen kustannuksista. „

c) Ehdotus asetukseksi oikeudesta vapautukseen osanotosta uskonnonopetukseen. „

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 4; ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. N:o 7; ed. Kallion y. m. edusk. esit. N:o 20, ed. Pennasen y. m. edusk. esit. N:o 21 ja ed. Soinisen y. m. edusk. esit. N:o 33 ja 34 (Liitteet VI, siv. 3—85).

2) Ehdotus asetukseksi margariinin ja margariinijuuston valmistuksesta ja kaupasta. 539

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö N:o 3; ed. Branderin y. m. edusk. esit. N:o 16 (Liitteet VIII, siv. 161).

Ainoa käsittely:

3) Anomusehdotus kansatieteellisen ulkomuseon perustamisesta. „

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 5; ed. Erkon anom. ehd. N:o 181 (Liitteet VI, siv. 137).

4) Pankkivaliokunnan mietintö N:o 1 Suomen Pankin hallintoa ja tilaa vuonna 1908 koskevan tarkastuksen johdosta. „

Asiakirjat: Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten kertomus Pankkivaliokunnalle vuodelta 1908.

Siv.

5) Pankkivaliokunnan mietintö N:o 2, koskeva pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaalia. 539

Pöydällepanoa varten esitetään:

6) Lakivaliokunnan mietintö N:o 1 a Keis. Suomen Senaatin Prokuraattorin Suomen Eduskunnalle antaman kertomuksen johdosta, joka koskee lainkäyttöä ja lakien voimassa pitämistä maassa. „

7) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 7 Eduskunnassa tehdyn anomusehdotuksen johdosta, koskeva toimenpiteitä esikaupunkien asukasten oloissa vallitsevien epäkohtain poistamiseksi. „

8) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 8 Eduskunnassa tehdyn anomusehdotuksen johdosta, koskeva kuntien oikeutta verottamaan kruunun metsämaiden tuloja. 540

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi ennen vapautuksen saaneita, ed. Nordlund ja Salin.

Ilmoitusasiat:

Uusi edustaja.

Puhemies: Ed. Saarelainen, joka on astunut senaattori Andersinin tilalle, on näyttänyt asianmukaisesti tarkastetun valtakirjansa ja on siis oikeutettu ottamaan osaa eduskunnan töihin.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Nordlund, joka on ilmoittanut olevansa sairas, tämän illan täysi-istunnosta ja ed. Tulikoura yksityisten asiain takia ensi perjantai-illasta seuraavaan tiistai-aamuun saakka.

Muutos valiokuntajäsenyydessä.

Puhemies ilmoittaa ed. Hirvikannan pyytävän vapautusta Suuren valiokunnan jäsenyydestä syystä että hänelle, kun hän myös on jäsen Valtiovarainvaliokunnassa, karttuu liiaksi paljon valtiopäivätöitä.

Pyyntö hyväksytään.

Uusi armollinen esitys.

Eduskuntaan saapuu senaatinkanslisti Rautavaaran saattamana

Senaattori K r a a t z, joka lausuu:

Kunnioitettava herra Puhemies! Arvoisa Suomen Eduskunta! Keisarillisen Suomen Senaatin määräyksen mukaan on minulla kunnia Suomen Eduskunnalle jättää seuraava Keisarillisen Majesteetin armollinen esitys, nimittäin n:o 15 Suomen valtiorahaston suoritettavista maksuista sotilastarpeisiin vuodelta 1908 ja seuraavilta vuosilta.

P u h e m i e s: Armollisen esityksen, joka on jätetty eduskunnalle, on eduskunta ottava perustuslainmukaisesti käsiteltäväksensä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Oppivelvollisuuden säätämistä ja sen täytäntöönpanoa

koskevain eduskuntaesitysten n:rot 7, 20, 21, 33 ja 34 johdosta annettu Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4, joka täysi-istunnossa tämän kuun 19 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen.

Keskustelu:

Ed. I n g m a n: Kun olen tutustunut tähän sivistysvaliokunnan mietintöön samoin kuin 1908 vuoden jälkimäisten valtiopäiväin sivistysvaliokunnan samaa asiaa koskevaan mietintöön, on minussa herännyt epäilyksiä siitä, voidaanko yhdellä kertaa, olkoonpa viidentoista vuoden ajanjakson kuluessa, saada aikaan niin laajalle käypiä uudistuksia kansanopetuksen alalla maassamme, kuin näissä mietinnöissä suunnitellaan. Vielä joku aika sitten ei tällaista pidetty mahdollisena. Huomautan, että alkuopetuskomitea, joka suunnitteli laajoja uudistuksia alkuopetuksen alalla, ilmeisesti ajatteli mahdottomaksi toteuttaa niitä yhdessä oppivelvollisuuden toimeenpanon kanssa ylemmän kansakouluopetuksen alalla. Oppivelvollisuuskomitea taasen, joka ensimäiseksi suunnitteli oppivelvollisuuden toimenpanemista yht'aikaa alemman ja ylemmän kansakoulun opetuksen alalla, katsoi, voidaksensa sitä ehdottaa, olevansa pakoitettu tuntuvasti supistamaan ylemmän kansakoulun opetusaikaa, oikeastaan jakamaan kuudelle vuodelle saman oppiajan, mikä nyt on jaettu neljälle. Komitean puheenjohtaja, professori Soininen, lausuu komitean mietintöön liittämässään vastalauseessa komitean ehdotuksesta: „En voi ymmärtää muuta kuin että kansakouluopetus tämän järjestelyn kautta heikontuisi tuntuvasti nykyisestään." Komitean ehdotus tiesi siis tämän epäilemättä pätevän todistuksen mukaan oppivelvollisuutta, joka kyllä käsitti sekä alemman että ylemmän kansakoulun oppimäärän, mutta jonka kautta kansakoulun opetus tuntuvasti heikontui nykyisestä. Minun tarvinnee tuskin mainita, että erityisesti taloudelliset näkökohdat tuntuvasti vaikuttivat siihen että komitea teki tällaisen ehdotuksen. Sivistysvaliokunta, sekä 1908 vuoden että nykyinen, ei ole ehdotuksessaan heikontanut kansakouluopetusta nykyisestään, päinvastoin epäilemättä sitä jonkun verran vahvistanut. Mutta kysymys on vain siitä, kestääkö kansamme yhdellä kertaa ne monenlaiset uhraukset, jotka tällaisen oppivelvollisuuden toimeenpano vaatii siltä.

Jokainen huomaa että se askel, jota valiokunta nyt ehdottaa kansanopetuksen alalla otettavaksi, on huimaavan suuri. Kunnallisia alempia kansakouluja on meillä nykyään maaseudulla tuskin muuta kuin nimeksi. Valiokun-

nan ehdotus tietää siis ensinnäkin maaseudulla miltei kaikkialla tähän asti uuden koulumuodon, alemman kunnallisen kansakoulun luomista. Tämän koulumuodon käytäntöön ottamisessa ei valiokunnan ehdotuksen mukaan ole meneteltävä sillä varovaisuudella, millä ylemmän kansakoulun asiaa maassamme on ajettu 40 vuotta. Vain 15 vuoden sisällä on kuntien perustettava näitä kouluja joka koulupiiriä varten, missä niihin ilmoittautuu vähintäin 5 lasta, —

P u h e m i e s: Saanko keskeyttää. Pyydän, että toinen varapuhemies tekee hyvin ja tulee johtamaan puhetta. Tehkää hyvin ja jatkakaa.

Ed. I n g m a n jatkaa: — tai ehkä niinkuin sosialistit vaativat yksikin lapsi. Kaikki 7—8-vuotiset lapset, jotka asuvat 5 kilometrin piirin sisällä näistä kouluista, ovat oppivelvolliset, ne ovat siis joko lähetettävät tuohon kouluun tai on vanhempien muulla tavoin hankittava niille näiden koulujen oppimäärää vastaavat tiedot siten, että he kestävät siinä tutkintojen kiirastulessa, jonka läpi heidän on mentävä.

Tämän uudistuksen lisäksi tulee sitten yhdellä kertaa uudistus ylemmän kansakoulun alalla. Valiokunnan esittämien tietojen mukaan kävi lukuvuonna 1907—1908 51 %, siis jotenkin tarkoin puolet Suomen 9—13 vuoden ijässä olevista lapsista kansakoulua. Kansakoulua käyvistä sai 15 % päästötodistuksen. Päästötodistuksen saaneiden lukumäärä olisi tietysti oleva noin 25 % koulujen koko oppilasmäärästä, jos kaikki suorittaisivat koko nelivuotisen kurssin. Nyt näkyy että päästötodistuksen saaneiden luku on vähän yli puolet siitä mitä se mainitussa tapauksessa olisi. Kun siis noin puolet 9—13 vuotisista lapsista käy kansakoulua, ja kansakoulua käyvistä hiukan yli puolet suorittaa kansakoulukurssin loppuun ja saa päästötodistuksen, niin näkyy että nykyään siis vähän enemmän kuin ¼ kaikista 9—13-vuotisista lapsista suorittaa ylemmän kansakoulun oppimäärän. Ei voi kieltää, etteikö askel tässäkin kohden ole suuri, kun tällaisesta olotilasta nyt samalla kertaa kuin alemman kansakoulun alalla oppivelvollisuus järjestetään, on siirryttävä oppivelvollisuuteen, jonka kautta kaikki 9—13-vuotiset lapset tulevat oppivelvollisuuden alaisiksi, joka käsittää ylemmän kansakoulun antaman tietomäärän.

Vaikeudet tällaisen suuremmoisen ohjelman toimeenpanossa suhteellisesti lyhyessä ajassa, tulevat nähdäkseni olemaan pääasiallisesti kahta laatua. Toisesta oli paljon puhetta silloin kun tämä asia oli esillä 1908 vuoden jälkimäisillä valtiopäivillä. Usealta taholta silloin nimittäin huomautettiin niistä vaikeuksista, mitkä tällaisen ohjelman toteuttaminen tulee tuottamaan valtion ja kuntien taloudelle. Ne laskelmat, jotka valiokunta nyt esittää, puhuvat hyvinkin selvää kieltä. Minun ei ole tarvis tässä käydä esittämään yksityiskohtaisia tietoja valtion ja kuntien kansakoulumenojen noususta. Ne nähdään valiokunnan mietinnöstä sivuilla 41 ja 42. Tosin lausuttiin, jonkunmoiseksi lohdutukseksi, 1908 vuoden valtiopäivillä että valtion menot eivät tämän uudistuksen kautta tulisi nousemaan ripeämmin kuin viime kuluneen kymmenen vuoden aikana; ainoastaan kuntien menojen nousu tulisi ehkä olemaan jossain määrin suurempi kuin tähän asti. Tähän on mielestäni ensiksi huomautettava, että kuntien kansakoulumenojen nousu monin paikoin viime vuosikymmeninä on ollut niin suuri, että se on tuottanut kunnille aivan tuntuvia taloudellisia vaikeuksia. En ole ensinkään varma siitä, että kuntiemme talous kestää tällaista menojen nousua yhteen ainoaan tarkoitukseen vielä pitkät ajat eteenpäin. On nimittäin huomattava — ja tämä koskee myöskin asian niin sanoakseni valtiotaloudellista puolta — että lisättyjä varoja nykyään kysytään miltei kaikilla aloilla. Sellaisissa oloissa ei nähdäkseni ole hyvin harkittua yhdellä ainoalla, joskin kaikkein tärkeimmällä alalla laskea kansan kannettavaksi yhdellä kertaa niin suuria taakkoja että sen olisi vaikea niitä kantaa silloinkin, vaikka muulla alalla ei olisikaan lisäyksiä.

Tähän tulee nyt lisäksi, että oppivelvollisuuden toimeenpano nyt ehdotetussa laajuudessa lukemattomille köyhille kodeille vakaumukseni mukaan tulee tuottamaan miltei voittamattomia vaikeuksia. Onhan hyvin tunnettua, miten lukuisat aivan varattomien kotien lapset maassamme ovat vaatetetut ja ravitut. Eduskunta on eräässä anomuksessa 1908 vuoden valtiopäivillä huomauttanut, kuinka tarpeellista olisi, että nykyistenkin olojen vallitessa, siis vaikka koulunkäynti on vapaaehtoista, myönnettäisiin vaatetus- ja ravintoavustusta varattomien kotien lapsille. Minusta tuntuu aivan vaikealta olla mukana säätämässä lakia, joka velvoittaisi

köyhimpienkin kotien lapset 7-vuotisista alkaen lähtemään esimerkiksi talviaamuna pakkasessa tai tuiskussa taivaltamaan aina 5 kilometrin matkan kouluun palatakseen illalla saman matkan takaisin. Pelkään, että jokunen 7—8-vuotiaista voisi ehkä jäädä sille matkalle.

Valiokunta on mielestäni aivan liian kevyesti sivuuttanut tässä koskettelemani vaikeudet. Se on menetellyt sillä tavoin kuin valitettavasti lainsäädännössä usein menetellään tällaisten todellisten ja suurten vaikeuksien edessä. Se on laatinut pari pykälää, jotka paperilla näyttävät kauniilta, mutta eivät todellisuudessa merkitse juuri mitään. Tarkoitan ensimäisen puheena olevan asetusehdotuksen 13 ja 14 §:ää. Edellisessä säädetään: „missä koulumatkojen pituuden tai vaikeuden katsotaan tekevän välttämättömäksi nuorempain ja heikompain lasten saattamisen kouluun tahi majoittamisen koulun läheisyyteen, ottakoon kunta harkintansa mukaan osaa vanhemmille tästä johtuviin kustannuksiin. Jos matka lähimpään kansakouluun on viittä kilometriä pitempi, tulee kunnan ottaa osaa saattamis- ja majoittamiskustannuksiin lapsen ikään katsomatta." Jälkimäinen taasen kuuluu: „paitsi edellisissä pykälissä mainittua avustusta tulee kunnan muutenkin varattomien ja vähävaraisten lasten kansakoulunkäyntiä varten antaa sellaista riittävää avustusta, että koulunkäynti käy heille mahdolliseksi." Tämähän nyt kuulostaa aivan hyvältä. Mutta minusta näyttää siltä, että jos nämä pykälät ovat tarkoitetut muuksi kuin joksikin silmäruuaksi, niin niille on annettava jossain määrin sentapainen reaalinen sisältö, minkä sosialistit ovat tahtoneet näille pykälille annettavaksi. He ovat vastalauseessaan ehdottaneet puheena oleville pykälille semmoisen sanamuodon, joka velvoittaisi kuntia ensiksikin järjestämään vähävaraisille ilmaiseksi avustuksen kouluun saattamisessa ja sen läheisyyteen majoittamisessa; toiseksi antamaan kaikille koululapsille kerran päivässä aterian lämmintä ruokaa, josta varakkaammat suorittavat kohtuullisen korvauksen; kolmanneksi antamaan vähävaraisille koululapsille ilmaiseksi tarpeen mukaan lämpimät, siistit vaatteet ja jalkineet sekä neljänneksi perustamaan kodittomille koululapsille oppilaskodin koulun yhteyteen tai hankkimaan heille muuten täysihoidon. Jos tähän nyt vielä saman ehdotuksen mukaan lisätään säännös, että vähävaraisella lapsella tarkoitetaan sitä, jonka vanhemmat suorittavat kunnallisveroa maalla vähemmästä kuin 600:n ja kaupungissa vähemmästä kuin 1,200:n markan tuloista, niin silloin on kyllä poistettu se vakava pelonaihe, jota tässä olen kosketellut. Mutta valiokunnan enemmistö ei ole ainoatakaan tällaista yksityiskohtaista määräystä ehdotukseensa ottanut. Ja epäilen, että valiokunta ei ole niitä ottanut sentähden, että se on pelännyt, että jos se jonkun tuollaisen määrätyn, kunnille asetettavan velvollisuuden olisi ehdotukseensa ottanut, minkä tahansa saattamis-, majoittamis-, ruokkimistai vaatettamisvelvollisuuden tarkoin määrätyissä tapauksissa, niin olisi voitu ja pitänyt tehdä laskelmia siitä, millä summalla nämä velvollisuudet lisäävät kuntien jo muutenkin niiden maksukyvyn äärimmäiseen rajaan asti korotettavien menojen suuruutta. Sillä päivänselvää mielestäni on, että jos valiokunnan ehdottamasta avustuksesta on tehtävä täysi tosi, niihin sisältyvät tehtävät tulevat lisäämään kuntien vuotuisia kansakoulumenoja useilla miljoonilla. Jos ne taasen, niinkuin on aihetta peljätä, jäävät paljaastaan paperille, helpoittavat ne tuiki vähän varattomia koteja täyttämään niille ilman avustusta monasti ylivoimaiseksi käypää lasten opettamista. Sosialistit nyt tosin ilmoittavat vastalauseessaan tavallisella, sanoisinko runollisella kielellään, että mainitut avustustoimenpiteet suoritetaan „aivan muutamilla miljoonilla". Mutta minä puolestani olen varma siitä, että olisi ollut oikeampi sanoa — yhtä runollisesti — että siihen vuosittain menee „jokunen kymmenkunta miljoonaa". Ja tämän ohessa täytyy minun huomauttaa, ettei aivan muutamaakaan miljoonaa niin vallan vaikeudetta kerätä vuosittain kunnissamme.

Kun otan huomioon edellämainitut seikat, joihin vielä pyydän lisätä senkin, että mielipiteet siitä, miten alkuopetus olisi järjestettävä, millaiset koulut sitä varten perustettava j. n. e., niinkuin esillä olevasta mietinnöstäkin näkyy, vielä menevät jyrkästi erilleen, niin pyydän suurelle valiokunnalle suositella puheena olevaa mietintöä samoin kuin siihen liittyviä vastalauseitakin semmoisina kuin ne tässä esiintyvät hyljättäviksi. Myönnän kernaasti, että neljännessä vastalauseessa esiintyvä ehdotus jonkunverran vähentää niitä taloudellisia vaikeuksia, jotka oppivelvollisuuden toimeenpano nyt ehdotetussa laajuudessa joka tapauksessa tuottaa, mutta samoin kuin oppivelvollisuuskomi-

tean ehdotuksessa, johon tämä ehdotus nojautuu, tapahtuu se tässäkin opetuksen kustannuksella, joskin opetuksen kärsimää vahinkoa on koetettu vähentää lisäämällä opettajain opetusvelvollisuutta.

Samalla pyydän kuitenkin suuren valiokunnan harkittavaksi esittää erään positiivisen ehdotuksen. Vakaumukseni mukaan ei oppivelvollisuutta sivistysvaliokunnan ehdottamassa laajuudessa vielä voida panna toimeen muuta kuin kaupungeissa. Pantakoon se siis aluksi toimeen niissä, niin saadaan jonkunverran kokemusta. Jos sitävastoin oppivelvollisuudesta maaseudulla tahdotaan saada jotakin todellista, tekemättä koko opetuksen asiaa kansassa vihatuksi ja kammotuksi, niin olisi mielestäni oppivelvollisuuden säätäminen maaseudulla rakennettava nykyisen ylemmän kansakoulun pohjalle. Toisin sanoen: olisi säädettävä ylemmän kansakoulun ijässä oleville lapsille oppivelvollisuus, joka käsittäisi nykyisen ylemmän kansakoulun tietomäärän. Silloin rakennetaan jo olemassa olevalle pohjalle eikä tuoteta kunnille enempää kuin valtiollekaan ylivoimaisia vaikeuksia ja kustannuksia. Sen ohessa parannettakoon alkuopetusta nykyisissä pikkulasten kouluissa mahdollisimman hyväksi, niin ettei oppivelvollisuus 7—8-vuotisille, kun se maaseudulla voidaan säätää, tule tuottamaan ylen suuria mullistuksia. Jos suuri valiokunta saa riittävästi aikaa muodostella sivistysvaliokunnan mietintöä tähän suuntaan, niin olisi sellainen muodostelu mielestäni mitä suotavin. Ellei, niin asia olisi jätettävä tällä kertaa sikseen, sillä minä pelkään, että me tavottelemalla ilmeisesti liikoja teemme kansanopetuksen hyvälle asialle erinomaisen huonon palveluksen.

Minun on vielä erikseen lausuttava muutama sana siitä ehdotuksesta asetukseksi „oikeudesta vapautukseen osanotosta uskonnonopetukseen", jonka sivistysvaliokunta on laatinut. En tahdo nyt erityisesti käydä käsittelemään sitä seikkaa, että valiokunnan valmisteltavaksi minun tietääkseni ei ole lähetetty minkäänlaista alotetta tällaiseksi asetukseksi, jossa, niinkuin sanotaan, „muuttamalla mitä nykyisin on voimassa velvollisuudesta ottaa osaa kansakoulun uskonnonopetukseen" — muitten muassa, niinkuin perusteluista näkyy, säännöksiä eriuskolaislaissa marraskuun 11 päivältä 1889 — annettaisiin säännöksiä oikeudesta vapautukseen osanotosta uskonnonopetukseen, jotka säännökset olisivat noudatettavat „sittenkun yleinen oppivelvollisuus on määrätty voimaan pantavaksi", — siis ei silloin, kun se on voimaanpantu, vaan jo silloin, kun se on määrätty voimaanpantavaksi — ja kunnes on säädetty uskonnonvapauslaki, joka täyttää vissit määrätyt ehdot. Niinkuin sanottu, en tahdo erityisesti käsitellä sitä seikkaa, että mitään tällaista alotetta minun tietääkseni valiokunnalle ei ole lähetetty, vaan että sekä alote että asetusehdotus ovat syntyneet ja kasvaneet valiokunnan omassa helmassa. Mutta minä pyydän itse asiasta lausua muutaman sanan, samalla kuin minä suljen edellämainitun seikan suuren valiokunnan ja eduskunnan arvoisan herra puhemiehen harkintaan.

Aivan yleisesti tunnustetaan nykyään, että, asetuttakoon nyt itsekohtaisesti mihin asemaan tahansa kristinuskoon nähden, kristinuskon uskonnollisen ja siveellisen maailmankäsityksen tunteminen on välttämätön ehto jokaiselle nykyajan elämän ymmärtämiselle. Tosiasia nimittäin on, että jotenkin kaikki nykyajan yhteiselämän ilmaisumuodot historiallisesti ovat kasvaneet ja kehittyneet kristinuskon vaikutusten alaisina. Oikeusjärjestys, tiede, taide, kaikki yleiset siveelliset käsitteet, ne kirjoittamattomat lait, jotka järjestävät ihmisten keskinäisen kanssakäymisen nykyisessä yhteiskunnassa, kaikki jäävät käsittämättömiksi arvoituksiksi sille, joka ei tiedä kristinuskosta mitään. Ja tämä soveltuu aivan suuresti juuri alkeellisiin opintoihin. Kristinuskon tunteminen on avain lukemattomien yleisessä kansanopetuksessa esiintyvien kysymysten ymmärtämiseen. Kristinuskon tunteminen kuuluu sentähden nykyään alkeellisimpaankin sivistykseen. Tähän tulee nyt vielä lisäksi, että kristinusko tarjoo ääretömän arvokasta ainetta siveellisen luonteen kehittämiseksi. Antavathan nykyajan etevimmät kasvatusopilliset kirjailijat tästäkin syystä kristinuskon opetukselle keskuksellisen aseman kasvattavassa opetuksessa. Niinpä, mainitakseni vaan yhden esimerkin, kuuluisa kasvatusopillinen kirjailija, Jenan professori Rein kirjassaan „Religion und Schule" lausuu tästä muun muassa seuraavaa: „Me pidämme kiinni siitä, että koulu, jos se tahtoo olla kasvatus- eikä puhtaasti opetuslaitos, ei ensinkään voi luopua uskonnonopetuksesta. Siinä on yhtenäisen maailmankäsityksen ja elämän ankkuripohja.

Kukapa nuorison kasvatusta vakavasti ajatteleva sellaisesta perustuksesta helpolla luopuisi. Ja vaikkakin koulu vaikeuksia välttääkseen tahtoisi päästä uskonnosta, ei se sitä paljoa auttaisi, sillä joku maailmankatsomus täytyy hallita siinä, jos se tahtoo pyrkiä edemmäksi pelkkää tietojen jakamista. Ja eteenpäin sekä sisäänpäin pyrkivän nuorison tiedonjanoisia kysymyksiä ei se voi olla huomioon ottamatta, jollei sen mielestä ole parempi saada nuoriso vaikenemaan. Mutta silloin se menettääkin kaiken syvällisemmän vaikutuskyvyn ja muuttuu tehtaaksi, jossa tieto ja taito määrätyissä annoksissa jaetaan." Ja hän hyväksyen siteeraa Emersonin sanat: „Mikä suurempi onnettomuus voisikaan kohdata kansaa kuin uskonnon menettäminen. Silloin särkyy kaikki, kirjallisuus tulee rivoksi ja tiede kylmäksi. Nuorison silmää ei enään kirkasta toisen maailman toivo eikä vanhuudelle suoda kunniaa. Inhimillinen yhteiskunta elää vaan pikkuasioita varten ja kun ihmiset kuolevat, eivät he ansaitse muistamista."

Näin sanovat kasvatusopin suurmiehet. Mutta joutuu pakostakin tekemään eräitä toisiakin vertauksia tutustuessaan sivistysvaliokunnan puheenaolevaan ehdotukseen.

Syyskuun 28 ja 29 päivinä 1908 piti Saksenin kuningaskunnan kansakoulunopettajisto 15:nnen vuosikokouksensa Zwickaussa. Siinä oli saapuvilla 3,600 osanottajaa, niistä noin 300 äänivaltaista opettajiston edustajaa. Edustajat hyväksyivät harvinaisen yksimielisesti, 290 äänellä 12 vastaan, eräitä lausuntoja uskonnonopetuksen uudistamisesta, ja niistä kuului ensimäinen: „Uskonto on koulun oleellinen opetusaine ja uskonnonopetus on kansakoulun itsenäisesti järjestettävä."

Nämät Zwickaussa hyväksytyt lauselmat ovat herättäneet mitä suurinta huomiota, niistä on eri tahoilta annettu lausuntoja. Mainitsen niistä ainoastaan pari.

Saksenin kansakoulujen tarkastajat pitivät Chemnitzissä kokouksen ja hyväksyivät siellä lausunnon, jonka ensimäinen lauselma kuuluu: „Uskonnonopetus on koulun kasvatusperiaate, sentähden on se kansakoulun tärkein opetusaine." Eräässä Leipzigissä julaistussa lausunnossa, jonka alla on 555 allekirjoitusta, allekirjoittajien joukossa 36 yliopiston professoria, muitten muassa kuuluisa professori Wundt, 60 oppikoulun opettajaa j. n. e., sanotaan: „Saksenilaisille kansakoulunopettajille, jotka Zwickaussa harvinaisella yksimielisyydellä ovat vaatineet uskonnonopetuksen uudistamista, lausumme täten julkisen myötätuntomme. Mekin tahdomme, että kristinusko säilyy kansakoulujen oleellisena opetusaineena ja näemme uskonnonopetuksen korkeimman päämäärän siinä, että Jeesuksen mieliala tehdään lapsissa eläväksi."

Näin arvellaan uskonnonopetuksen merkityksestä muualla maailmassa. Mutta meidän sivistysvaliokuntamme on toista mieltä. Se tahtoo tehdä evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvain vanhempien lasten osanoton uskonnonopetukseen riippuvaksi esimerkiksi siitä, saadaanko heidän vanhempansa, jotka aivan useissa tapauksissa ovat tykkänään vailla edellytyksiä asian perusteelliseen arvostelemiseen, houkutelluiksi luulemaan, että jokunen lupatunti viikossa tekee lapsille hyvää, taikka ehkä luulemaan, että kristinusko on jotain sellaista sekamelskaa, kuin esimerkiksi sivistysvaliokunnan kolmannen vastalauseen tekijät täysissä tosissaan koettavat uskotella itselleen ja vieläpä muillekin. Eikä sivistysvaliokunta edes pane mitään tuon menetetyn uskonnonopetuksen tilalle niille lapsille, jotka siitä vapautetaan, ei siveysoppia, ei historiallista uskonnontuntemusta, ei eri uskonnollisten yhdyskuntain annettavaa uskonto- ja siveysopetusta, ei suorastaan yhtään mitään. Uskonnonvapauskomitea on ehdottanut säädettäväksi, että kansakoulun oppilaalle, jota ei kasvateta siihen uskontunnustukseen, jonka mukaan uskonnonopetusta koulussa annetaan, on annettava opetusta siinä uskonopissa, johon lapsi on kasvatettava tai, ellei sitä kasvateta mihinkään uskonoppiin, muuten erityisen opetuksen kautta annettava siveellinen elämänkatsomus. Mutta meidän sivistysvaliokuntamme välittää vähän uskonopista ja siveellisestä elämänkatsomuksesta.

On myönnettävä, että sivistysvaliokuntamme tässä on keksinyt jotakin itsenäistä, — miksi kunniaksi valiokunnalle, sen minä jätän sanomatta. Puheenaoleva asetusehdotus on mielestäni niin muodollisesti kuin asiallisesti katsottava jonkunmoiseksi monstrumiksi. Suosittelen sitä mitä lämpimämmin suuren valiokunnan hylättäväksi.

Minun tarvinnee lopuksi tuskin sanoa, että mitä tässä olen lausunut, sen olen lausunut

omassa nimessäni enkä sen ryhmän nimessä, johon minulla on kunnia kuulua.

Ed. Rajala: Pyydän asian pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

Ed. Sohlberg: Åter föreligger här ett betänkande angående införande af allmän läroplikt och densammas genomförande i landet, och åter bryta sig åsikterna rörande ett af grundvillkoren för att denna vår folkskolebyggnad skall kunna få en säker och fast utveckling. Det är frågan om den lägre folkskolan, som åter har gifvit minoriteten inom utskottet anledning att inlägga en reservation mot det af majoriteten fattade beslutet. För mig synes minoritetens motivering icke bindande. Främst framdragas visserligen principiella skäl: det är den gamla principen om hemundervisningens stora betydelse. Denna princip, i och för sig själf berättigad, har dock i praktiken visat sig vara mindre hållbar och välbetänkt. Hos oss har utvecklingen redan gått i den riktningen, att hemundervisningen trots allt dragits mer och mer ifrån hemmen. Våra kyrkliga småbarnsskolor äro ett bevis härför, liksom också de på allt flere ställen inrättade privata småbarnsskolorna, hvilka arbeta i samband med den högre folkskolan. Det gäller således icke här att bryta gammal häfd, det gäller icke här att plötsligt draga barnen bort från hemmen. Det är icke heller denna principfråga, som här väger tyngst. Det är den ekonomiska frågan, som här verkar afgörande, och jag vet, att den minoritet, som i betänkandet uttalat sig för en afprutning af den lägre folkskolans arbetstid till ett minimum, har att i landtdagen påräkna ett ganska kraftigt understöd. Jag vet, att den ekonomiska frågan kommer att vid det slutliga afgörandet vara den, som kanske omintetgör den lägre folkskolans utveckling i en sund och normal riktning. Om vi emellertid vilja göra läroplikten under de två första åren till en verklig läroplikt, vilja göra denna skolgång i den lägre folkskolan betydelsefull för den högre folkskolans utveckling, då må vi icke sky kostnaderna. En vis byggmästare lägger ned stora kostnader på att göra grunden till byggnaden god. Vår högre folkskola har under årtionden lidit af, att den icke haft en fast grund att bygga på. Då vi nu gå åstad att reformera vårt folkskoleväsende genom införandet af så viktiga förordningar som dessa om allmän läroplikt, då må vi också se till, att vi lägga grunden god, ty därpå beror vår folkskolas vidare utveckling. Och en god grund lägges icke med några veckors undervisning i den såkallade lägre folkskolan, utan måste denna folkskola i enlighet med majoritetens förslag organiseras så, att den verkligen främjar den högre folkskolans vidare utveckling.

I en annan reservation föreslås en öfverbyggnad på folkskolan. Jag erkänner det fullt berättigade i motiveringen rörande behofvet af en sådan öfverbyggnad på folkskolan, men det synes mig icke vara välbetänkt att nu nedlägga särskilda kostnader på och stadga allmän läroplikt för denna öfverbyggnad. Det gäller främst att göra grunden god. Det gäller att på denna grund, den lägre folkskolan, vidare utveckla den högre folkskolan. Det gäller att i vårt folks medvetande låta uppfattningen om läropliktsidéns berättigande växa sig stark. Först när detta är gjordt, kunna vi tänka på en öfverbyggnad af den art, som föreslås i tredje reservationen, d. v. s. en tvåårig fortsättningsundervisning. Tanken är god och dess realiserande i framtiden värdt allt understöd, men må denna öfverbyggnad tillsvidare få utveckla sig fritt, såsom hittills på landet, och må den för städernas vidkommande få den omfattning, som i detta utskottsbetänkande föreslås, eller att börja med utsträckas blott till ett års fortsättningsundervisning.

Detta rörande några af de viktigaste grundprinciperna för det föreliggande förslaget till genomförande af allmän läroplikt. Må det tillåtas mig att äfven beröra några detaljfrågor i de två första af de här föreslagna förordningarna. I likhet med landtdagsman Sundblom är jag af den åsikt, att 3 mom. uti 10 § saklöst hade kunnat utelämnas, och att de barn tillhörande minoriteten, som här undantagas från läroplikten, kunde blifva läroplikt underkastade i skolor, där undervisningen sker på majoritetens språk. I likhet med samma reservant ville jag i fråga om lärarens pensionering också framhålla, att den högre lönegraden bör vid pensionsberäkningen bibehållas för lärare, som däraf kommit i åtnjutande. Det synes mig, att utskottet ensidigt motiverat sin framställning, då detsamma utgått från den förutsättningen, att lärare, som tjänst-

gjort i trettio år och därefter tager afsked, i allmänhet icke är i behof af sådant pensionstillskott på grund däraf, att han vid denna tidpunkt antagligen icke mer har minderåriga barn att försörja. Det kan ju vara så i allmänhet, men här är en annan sida af saken, som bör tagas i betraktande, och det är den omständigheten, att lärare äfven för sjuklighet kan se sig tvungen att söka afsked från sin tjänst. En sådan lärare kan befinna sig i en mycket svår belägenhet. Å ena sidan ser han sig af sjukdom föranledd att lämna sin sysselsättning, men å andra sidan ser han sig af ekonomiska skäl tvungen att kvarstå i densamma. Det är ju icke stora summor det gäller. Har han tjänat så länge, att han vid afskedstagandet kan påräkna full pension, så gäller det en ringa ökning af 200 mark. Detta är en obetydlighet för den, som i pension har att räkna på flere tusen eller tiotal tusen mark, men här är det en sjättedel af hela det pensionsbelopp läraren har att påräkna. Det är dock icke blott med hänsyn till lärarena jag önskar att utskottets afprutning icke måtte af stora utskottet godkännas, utan att detta moment må få den i andra reservationen föreslagna ordalydelsen. Jag önskar det också med hänsyn till skolan. En fara för vår folkskola i allmänhet är de låga pensioner, som utbetalas åt lärarena. Därigenom se sig utslitna lärarekrafter föranledda att kvarstå i skolans tjänst, utslitna icke därför, att de hafva tjänat så många år, ty en tjänstetid af trettio år är icke så lång, men utslitna därför, att de måhända gjort det under ogynnsamma förhållanden, gjort det plågade af sjukdom, mången gång af kronisk sjukdom, som till och med är smittofarlig för barnen. Låt oss till exempel tänka på lärare lidande af lungsjukdomar, såsom tuberkulos. De sprida omkring sig i skolan en smitta, som för barnen kan blifva ödesdiger, men se sig icke kunna lämna sin befattning, utan hålla i till de sista stadierna, tills det icke mer är för dem möjligt att fortsätta. Under sådana förhållanden kunna barnen lida hygieniskt men, och under sådana förhållanden lider undervisningen af den afmattning, som måste blifva en följd af lärarens sjukdom. Denna sida af saken hade jag önskat att utskottet också hade beaktat, och ber nu att få hänskjuta den till stora utskottets beaktande.

Med tillfredsställelse har jag konstaterat, att utskottet med afseende å 11 § genomfört en förbättring, om hvilken mycket diskuterades, då frågan om läroplikten senast var före i landtdagen. Detsamma gäller den förändring med afseende å den utvidgade lägre folkskolan, dess lärarpersonal och aflöning, som blifvit observerad i den 13 § af förordningen rörande kostnaderna för folkskoleväsendet.

Till stora utskottets bepröfvande ville jag för öfrigt hänskjuta att från 14 § utesluta ett tillägg, som kommit in rörande medellösa barn. Det står här icke blott „medellösa" utan också „mindre bemedlade". Efter att i tredje reservationen hafva fått veta hvad med mindre bemedlad är att förstå, ville jag för min del föreslå, att tillägget „mindre bemedlade" härifrån skulle utgå, och endast ordet „medellösa" stå kvar, såsom en term, hvilken man öfverhufvudtaget torde i kommunerna väl förstå.

Uteslutandet af ordet „oförvitlig" i särskilda paragrafer, hvilket också påpekats i den första reservationen, anser jag icke vara en behöflig förbättring, utan en uteslutning, som har företagits på grund af det starka tryck, som rörande detta ena ord städse velat göra sig gällande såväl inom kulturutskottet som inom landtdagen. Jag anser att ordet „oförvitlig", utan att på något sätt vara kränkande och utan att på något sätt vålla trakasserier för de lärare, som verkligen äro oförvitliga, saklöst kunde kvarstå.

Ed. Bäck: Jag har tagit mig friheten föreslå, att betänkandet utan vidare diskussion remitteras till stora utskottet. Ett betänkande, liknande det nu föreliggande, var som kändt vid en tidigare landtdag föremål för remissdebatt. Det torde i denna kammare finnas mången, som ännu påminner sig den ändlösa, vidtsväfvande och i många afseenden hätska diskussion, som då utspann sig. Att den då förda diskussionen i någon mån skulle ha framhämtat nya, belysande synpunkter torde ingen våga påstå. Jag är förvissad därom, att äfven aftonens remissdiskussion kommer att vara fullkomligt betydelselös. Det skall förvisso lyckas stora utskottet att äfven utan denna remissdebatt allsidigt behandla det viktiga spörsmålet om allmän läroplikt.

Ed. Järvinen: Viime valtiopäivillä oppivelvollisuuslain ollessa esillä täällä eduskunnas-

sa ensimäistä lukemista varten, syntyi, kuten muistetaan, sen johdosta mahdoton puhetulva: kolmena päivänä siitä täällä taisteltiin. Pääasiallisesti puheenvuoroja käyttivät, kuten muistettanee, suomettarelaiset, hyökäten puheessaan meidän, sivistysvaliokunnan sosialidemokraattien tekemää kolmatta vastalausetta vastaan. Erityisesti hyökättiin meidän vastalausetta vastaan sen johdosta, että olimme siinä sanoneet siten, että kansakoulusta on tehty meilläkin luokkaetujen palvelija ja että kansakoulun tarkoitus on nykyään muodostaa lapsesta vaatimattomuutensa tunteva, nöyrämielinen jäsen yhteiskuntaa ylläpitävää työläisarmeijaa varten. Toinen hyökkäyksen esineenä oleva kohta vastalauseessamme oli vaatimus pakollisen uskonnonopetuksen poistamisesta. Kun olemme tälläkin kertaa aivan samalla kannalla kuin viime vuonna, niin on ymmärrettävää, että nyt aivan samallainen puhetulva ja samoista seikoista tulee täällä eduskunnassa syntymään. Minä katson siis velvollisuudekseni todistaa, että olemme oikeassa kummassakin väitteessämme, siinä väitteessämme, että kansakoulumme on luokkaetujen palveluksessa ja myös siinä, että pakollinen uskonnonopetus on monesta syystä käymätön ja sopimaton. Kansakoulun luokkaluonteesta puhuakseni alan ensin meidän seminaareistamme.

Niinkuin tiedetään ovat kaikki meidän seminaarimme perustetut syrjäisiin kaupunkeihin, arvattavasti siitäkin syystä, että suurkaupungin laajempi näköala ei vaikuttaisi noihin opettajaalkuihin, laajentamalla heidän katsantokantaansa. Itse seminaarit ovat sisäiseen hallintoonsa nähden järjestetyt sangen luostarimaisesti. Muun muassa eräässä uudemmassa naisseminaarissamme kuuluu seinällä olevan ripustettuna ohjesääntö, jossa määrätään, että oppilaat eivät saa mennä ilman johtajan tai johtajattaren lupaa kuulemaan minkäänlaisia esitelmiä, luennoita tai mennä iltamiin, ja tätä sääntöä kuulutaan noudatettavan sangen tarkasti vastapäätä olevaan työväentaloon nähden. Eipä kuuluta esimerkiksi mihinkään työväenjuhliinkaan näitä hurskaasti kasvatettavia sisaria päästettävän. Samassa seminaarissa on pidetty sangen suurta huolta siitä, että koko palvelijakunta saunottajista ja vahtimestareista alkaen on taattua suomettarelaista väkeä.

Meillä on täällä eduskunnassammekin eräs edustaja, joka on todistuksena siitä, että seminaari on luokkalaitos. Tämä on ed. Orasmaa. Hän oli, niinkuin tiedetään, Heinolan seminaarissa vahtimestarina, mutta hän uskalsi olla toista mielipidettä kuin tämän seminaarin vallanpitäjät, ja hänet erotettiin tästä „pyhästä" laitoksesta. Muissa seminaareissa on seulominen ja valvominen samanlaista kuin täällä Heinolan seminaarissakin.

Suuri merkitys seminaarien kasvatuksessa pannaan siihen seikkaan, että oppilaat saataisiin kunnioittamaan korkeampia auktoriteetteja, ja tämä auktoriteetti ensi kädessä tietysti ilmenee herra lehtorien persoonassa. Minä voisin kertoa useita hyvinkin hauskoja kertomuksia siitä, mitenkä numeroiden saamiseen vaikuttaa se, että oppilas osaa tehdä hyvin sulavasti 90 asteen kumarruksia. Minä luulen, että täältä meidän eduskunnastammekin voisi nousta opettajia todistamaan, että näin on asianlaita.

Kun vahtimestareista alkaen koetetaan seminaareihin saada mitä huolellisimmin valittua väkeä, niin on luonnollista, että myös opetusaineetkin valitaan siten, että nekin vastaisivat mitä parhaiten tiettyä tarkoitusta. Uskonnonopetus on kaiken keskustana. Uskonnonopetuksen laatua kuvaa muuten eräs pikkuinen seikka, jossa minäkin olen saanut olla saapuvilla. Sattui näet seminaarin opettaja uskontotunnilla sanomaan, että Mooseksenkirjat eivät ole Mooseksen kirjoittamat, mutta tähän hän heti lisäsi: „Älkää millään muotoa sanoko tätä lapsille!" Luonnontieteet ovat meidän seminaareissamme laiminlyödyt. Se luonnontiedemäärä, mitä niissä luetaan, on paremmin, kuten ruotsalainen professori Leche sanoo, eläinten ja kasvien inventaarioluettelon oppimista. Luonnontieteen oppimisen tarkoituksen pitäisi olla se, että oppilaat saavuttaisivat jonkummoisen luonnontieteellisen maailmankatsomuksen. Seminaarien luonnontiedekurssista puuttuukin sentähden maansyntyoppi, tähtitiede ja kehitysoppi. Näistä saavat oppilaat opetusta ainoastaan siitä, mitä uskonnonopettaja Mooseksesta puhuessaan näistä tietää kertoa.

Pieneksi kuvaukseksi siitä, minkälainen mielipide vallitsee seminaariemme opettajain keskuudessa, mainitsen erään esimerkin.

Vuonna 1908 pidettiin täällä Helsingissä kesällä seminaarinopettajain kokous. Minäkin sain kunnian olla siellä läsnä Työmieslehden kirjeenvaihtajana. Kahvitunnilla silloin eräs tuttava seminaarinopettaja sanoi: „Kyllähän

täällä mutuen olisi, mutta kaikki on niin vanhoillista; kaikkein uudistushaluisin mies koko opettajien ja opettajattarien joukossa on mukana oleva ryssän pappi."

Perusajatus minun nähdäkseni koko seminaarijärjestelmällä vanhoillisine opettajineen, oppiaineineen, kaiken uudemman tieteen pelolla, palvelijakunnan seulomisella, oppilaitten vapautta rajoittavilla määräyksillä on se, että seminaarit kasvattaisivat oppilaansa vallanpitäjille mieluisaan suuntaan, ja että nämä taas opettajina ollessaan jatkaisivat samaan suuntaan kuin he seminaareissa ovat saaneet oppia. Seminaari on luokkalaitos, sanottakoon siitä mitä hyvänsä oikeistosta tai keskustasta.

Kun seminaari on varannut oppilaansa täyteen juuri sellaista maailmankatsomusta kuin vallassaoleva luokka katsoo soveliaaksi, ja kun se on kasvattinsa huolella suojellut „saastuttumasta tämän maailman viisaudella", päästetään hänet kompetenttina kansanlapsia kasvattamaan. Mutta vallanpitäjät eivät usko näitä kalleita työmiehiään sittenkään omiin hoteisiinsa. Opettaja jätetään kolmen eri tarkastajan valvottavaksi. Seurakunnan papistolla on alituisesti oikeus tarkastaa kansakoulussa annettavaa uskonnonopetusta, ja tietysti myös sen ohessa tarkastaa historian, laulun, ja yleensä muidenkin kasvattavien aineiden opetusta, ettei opettaja Mooseksesta poikkeisi näistä puhuessaan. Minä saattaisin kyllä kertoa täällä useita esimerkkejä, mitenkä papit ovat tehneet kanteluita opettajien liiallisesta vapaamielisyydestä, ja rettelöitä on täten syntynyt, mutta jätän ne kuitenkin tällä kertaa luettelematta.

Taloudellista huolta opettajista pitämään on asetettu paikkakunnan vanhoillisimmista porvarillisista aineksista kokoonpantu johtokunta, ja tälle virastolle, jonka jäsenet useimmiten eivät osaa edes kunnolla nimeään kirjoittaa, on annettu rajaton valta opettajan yli. Johtokunta arvostelee opettajan käytöstä koulussa ja sen ulkopuolella, antaa vaadittaessa siitä todistuksen, arvostelee opettajan opetuskykyä, antaa epämieluisille opettajille, milloin katsoo niin suvaitsevansa, nuhteita ja varoituksia, ja näistä saamistaan varoituksista ei saa valittaa, valitusoikeus on kokonaan poissa opettajalta. Kuitenkin nämä nuhteet tulevat vaikuttamaan hänen todistukseensa, hänen palkankorotuksiinsa, eläkkeeseen, uuden paikan saamiseen.

Tietystikin kansakouluntarkastaja on samallainen herra opettajan yli kuin hallitsija on herra alamaistensa yli. Ja sitä minä en voi moittiakaan, että kansakoulun opetus on tarkastuksenalainen, mutta se, että tarkastaja useinkin on opettajan henkinen sensuuri, se on moitittavaa. Tiedämme, että valtio myöntää joka vuosi jonkun määrärahan kansakoulun opettajakirjastoa varten. Opettajan on laadittava erityinen luettelo siitä, mitä kirjoja hän haluaa, tämän luettelon hän lähettää herra tarkastajalle. Tämä tutkii, mitä kirjoja on luetteloon merkitty, pyhkii pois niitä kirjoja, jotka ovat hänelle vastenmielisiä, ja panee sijaan mieleisiään. Saattaisinpa sanoa nimeltäänkin erään tarkastajan, jonka tiedän koettaneen saada kaikkiin alaistensa kirjastoihin, ja on todella pannut, eräitä hengellisiä teoksia, joista hän on sangen paljon pitänyt. Opettaja on siis uskonnollisuuteen nähden seurakunnan papiston, käytökseen nähden kansakoulun johtokunnan ja henkiseen puoleensa nähden kansakoulun tarkastajan sensuurin alainen. Hän on siis, sanoisinko kolmen ruuvipihdin puristama automaattinen kone yläluokan palveluksessa. Kun opettaja näin varataan sivistyksensä ja virka-asemansa puolesta vallanpitäjäin mielen mukaan, on tietysti itse kansakoulun oppi laatuun ja laajuuteen nähden viranomaisten määräämä. Pintapuolisellakin silmäyksellä heti huomaa sen ihmeteltävän tosiasian että valtio kustantaa ja ylläpitää kahdenlaista oppia alamaisillensa. Toisenlaista oppia annetaan yliopistossa ja korkeakouluissa, toisenlaista oppia annetaan kansakouluissa. Yliopistossa on tiede päämääränä, kansakouluissa uskonto. Yliopistossa Darwin, kansakouluissa Mooses. Ja ettei tämä havainto ole minun pienen persoonani tekemä, siihen minä pyydän ottaa todistajaksi porvarillisten suurmiesten lausuntoja. Niinpä sanoo tunnettu sveitsiläinen, Zürichin yliopiston kasvitieteen professori J. Dodel kirjassaan „Moosesko vai Darwin" seuraavasti: „Yliopistossa opetetaan kehitysopillisia luonnontieteen totuuksia, opetetaan luonnon ikuisia lakeja korkeimpana totuutena, mutta kansakouluissa opetetaan sen sijaan tuota 3000 vuotta vanhaa Mooseksen luomistarua, joka on mitä jyrkin vastakohta kaikelle sille, mitä tiede ja elävä luonto totuudeksi näyttää. Ja kuitenkin sama valtio on perustanut sekä yliopiston että kansakoulun ja sama valtio ne molemmat ylläpitää". Sama professori vielä jatkaa: „Tämä on kauheaa, tämä on si-

veetöntä, tämä on sietämätöntä. Ei ole kahdenlaista totuutta, joista toinen on hyvä yliopistoon, toinen hyvä kelvatakseen kansakouluun. On olemassa ainoastaan yksi totuus ja tämä on hyvä kaikille, luonnolla, maailman kaikkeudella ei ole erilaisia lakeja tämän maailman viisaille, tieteen yleville professoreille, ylioppilaille; luonnolla, maailman kaikkeudella ei ole eri lakeja kansan lapsille, eri lakeja työtä tekeville syville riveille. Ei ole eri totuutta tämän maailman ylhäisille ja eri totuutta köyhille ja halveksituille."

Kuten sanoin nämä ovat hyvinkin tunnetun tiedemiehen lausumat sanat. Että valtio näin menettelee, että kansa saa tyytyä koulussaan Moosekseen samalla aikaa kun miljoonia uhrataan ylempiin kouluihin, jotta etuoikeutettujen luokkien lapset saavat nauttia puhdasta tiedettä, johtuu siitä käsityksestä, että kansa tarvitsee tällaista eri oppia ja tarvitsee sitä kurissa pysyäkseen. Näistä syistä puhun lähemmin uskontokysymyksen yhteydessä.

Kansakoulun luokkaluonteisuus ilmenee myös muissakin aineissa paitsi luonnontieteessä. Se ilmenee oppikirjoissa. Vallanpitäjien taholta on nimenomaan huomautettu kansakoulukirjojen tekijöitä, että he järjestäisivät kansakoulun historiakurssin tiettyyn määrään pieniä kertomuksia ja kunkin kertomuskappaleen keskustan muodostaisi joku suuri henkilö, jonka töiden valossa, kuten prisman läpi sitte katsellaan aikakautta ja „suuri henkilö on kuin seiväs humalistomaassa", jonka ympäri kiertyy hänen aikansa toiminta ja pyrkimykset. Historian kirjoittajat ovat kehoitusta noudattaneet, niinpä esimerkiksi Alpo Noposen historiassa olevasta 60 kappaleesta yli 40:ssä on suuri henkilö taustana. Ja tämä Alpo Noposen historia on sittenkin kansakoulun historianoppikirjoista paras. Kansan syvien rivien liikkeistä ja taisteluista ei lapsille anneta mitään käsitystä. Tällaisella persoonahistorioimisella tahdotaan opettaa lapsia jumaloimaan myös oman aikakautensa vallassaolijoita ja halveksimaan syvien rivien mitättömyyttä. Tämä on sitä kansakoulun luokkaluonteisuutta.

Tendenssimäisesti, tarkoitusperäisesti, ovat myös sommitellut kansakoulun lukukirjat. Nöyryys, vaatimattomuus, vähään tyytyväisyys on niissä rakennettu satujen ja pikkukertomusten muotoon. Lähes kaikkiin lukukappaleisiin on sovitettu tavalla tai toisella tekojumalisuutta. Sangen kuvaavaa kansakoulun lukukirjain laadulle on muun muassa erään lukukirjan lopussa oleva matkakertomus Europan eri maista. Tekijä vie siinä pikkulukijansa näkemään Europan kaupunkien ja maiden merkillisyyksiä. Kaikkialla he ihailevat kirkkoja, hallitsijain palatseja, sotilaskasarmeja, muistopatsaita, mutta yhtä he eivät saa missään nähdä: he eivät saa nähdä työtä tekevää kansaa, sen kärsimyksiä, raatamista, sen toimintaa. Unohtavat kuten Tietosanakirja kappaleessaan Brysselin kaupunki, unohtaa siellä olevan upean työväentalon.

Räikeästi ilmenee kansakoulun luokkaluonteisuus laulunkin opetuksessa. Uskalsin opettajana ollessani opettaa lapsille myös työväenlauluja. Seuraus oli se, että sain siitä huomautuksia johtokunnan jäsenten puolelta. Laulut ovat olevat joko hengellisiä tai valeisänmaallisia.

Eipä kansakoulun kurinpitokaan jää luokkaluonteisuutta vaille. Onhan tunnettua, miten kansakoulunopettajat, seminaarissa annettuja ohjeita noudattaen, useimmissa paikoin kieltävät oppilaitaan menemästä työväentaloihin, soimaavat sitte uskontotunneilla uskonnon nimessä niissä käyneitä, alentelevat tällaisien lasten arvolauseita ja muuten rankaisevat.

Ehkäpä jo esille tuomistani esimerkeistä selviää, että me kolmannen vastalauseen tekijät olemme oikeassa väittäessämme, että meillä kuten muissakin nykyaikaisissa valtioissa on kansakoulusta tehty ylempien luokkien luokkaetujen palvelija ja että koulu muodostelee lasten ajatukset, tiedon ja tunteen aivan toisiksi kuin vanhemmat kotona haluavat.

Siirrytäänpä nyt katselemaan sitä toista kohtaa oppivelvollisuuslaissa, joka viime valtiopäivillä antoi aihetta aivan mahdottomaan puhetulvaan. Se on uskontokysymys. Siitä puhuttiin viime vuonna kolme päivää ja kertyi hartauspuheita, hautauspuheita ynnä muita 200 sivua eduskunnan pöytäkirjoihin. Varsinkin suomettarelaisista ilmoittautui puhujaksi jokainen, ken vaan halusi nimeään sanomalehtiin. Mutta yksi piirre oli kaikilla näillä puhujilla, professori Soinista lukuun ottamatta: he järjestään erehtyivät. He näet kaikki otaksuivat että me vastalauseessamme ehdotamme kaiken uskonnonopetuksen poistettavaksi Suomen kouluista. Professori Soininen, joka oli sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, hän ainoa älysi meidän vaa-

timuksemme. Hän sanoikin puhuessaan meidän vastalauseestamme: „Tällä kertaa ei ole puhe uskonnon poistamisesta kansakoulun opetusaineena, vaan ainoastaan siitä, että kaikille vanhemmille tehtäisiin vapaaehtoiseksi panna lapsensa uskonnonopetusta nauttimaan tai ei." Kummastusta vain herättää se seikka, miksi ei ed. Soininen, vaikka hän ymmärsi meidän vastalauseemme, koko kolmen päivän kuluessa huomauttanut ryhmänsä suurpuhujia, sellaisia kuin ed. Pöystiä, Kiviojaa ynnä muita, mistä on kysymys. Että tällä kertaa vältettäisiin tämä sama erehdys ja tämä suuri puhetulva, pyydän saada selittää, mikä on meidän kolmannen vastalauseen allaekirjoittajien kanta uskonnonopetukseen nähden.

Meidän vastalauseemme mukaan jää uskonnonopetus kansakouluihin sellaisena kuin se nykyään niissä on, siis ainoastaan vapaaehtoiseksi. Edelleen jää uskonto kirkollisiin kouluihin ja luonnollisesti kodeille. Vanhemmillahan on aina oikeus hankkia lapsilleen vaikka kuinka laajaa uskonnonopetusta, mutta sivistysvaliokunnan enemmistö sekä viime että tänä vuonna ei tyydy meidän kohtuulliseen vaatimukseen. He ehdottavat, että uskontokin tehtäisiin sellaiseksi pakolliseksi oppiaineeksi, jossa jokaisen Suomen kansalaisen lapsen tahtoen tai tahtomattaan täytyy saada opetusta 6 vuoden kuluessa. Jos vanhemmat eivät laita lastaan noiksi 6 vuodeksi kouluun nauttimaan uskonnonopetusta, täytyy heidän hankkia sille uskonnonopetusta sama määrä ja täsmälleen samaa laatua kuin koulussakin. Kerta vuodessa on johtokunta sitten oikeutettu lähettämään tutkijat tutkimaan tämän lapsen uskontotietoa, vastaako se virkaherrojen panemaa määrää tai huomataanko sen poikkeavan siitä normaalimitasta, mikä katsotaan olevan oppivelvollisuuteen kuuluva. Ja jos huomataan, että näin on asianlaita, että lapsi ei laatuun ja laajuuteen nähden ole saanut virkaherrain panemaa määrää, sakotetaan vanhempia heti 100 markkaa ja valitusoikeutta ei ole, ja on luonnollista että se vanhin joka ei tahdo maksaa sakkoa tahi ei jaksa maksaa sakkoa, joutuu linnaan. Että näin aletaan „rakkauden evankeliumia" opettamaan sakoilla ja linnarangaistuksella, että samaan uskontokaavaan on puserrettava sekä uskonlahkolaisten että vapaa-ajattelijain lapset, alkoi jo sivistysvaliokunnassa kauhistuttaa jopa — suomettarelaista Ala-Kuljuakin. Hoksattuaan että isä ja äiti viedään linnaan telkien taa pikku palleroisen uskonnon tähden huudahti hän: „oikeenko totta, tuleeko siitä linnarangaistusta?" Tulee kyllä, vastattiin. Hän sentään äänesti puoluelaistensa kanssa linnarangaistusta ja sakkoja vanhemmille. Ala-Kulju ei enempää kuin muutkaan sivistysvaliokunnan suomettarelaiset näy muistavan mitä J. V. Snellman sanoo tällaisesta pakollisesta uskonnonopetuksesta. Kirjassaan „Valtio-oppi" sivulla 113 lausuu J. V. Snellman (ehkä tuttu nimi tälle keskustalle): „Protestanttinen valtiokirkko, jonka oppia lain koura pitää pystyssä, on siis uskonpuhdistuksen periaatteelle vieras." Kolme riviä tämän yläpuolella hän sanoo: „Mutta varsinainen uskonoppi, vakaumus Jumalan olennon opista ja ihmisen suhteesta häneen, jää yhä enemmän yksilön omaksi asiaksi." Kun minusta näyttää, että suomettarelaiset uskonpakkokiihkossaan ovat arveluttavasti unohtaneet tuon kansalaisemme J. V. Snellmanin opit, niin ehkä muut eduskunnan jäsenet suovat anteeksi, ovat kärsivällisiä, jotta ehtisin vähän opettaa heille, mitä J. V. Snellman sanoo näistä asioista. Ehkä siitä on hyötyä, kun asia menee suureen valiokuntaan.

Mainitussa kirjassa „Valtio-oppi" siv. 156 kuuluu: „Ken siis kehuu olevansa uskonnon ystävä yksinomaan siitä syystä, että hänen vakaumuksensa suosii jotain määrättyä opinkappaletta, hänen kerskuunsa on naurettava ja typerä." Hiukan eteenpäin: „Valtio, joka tahtoisi sitoa kaikki jäsenensä yhteen uskonkaavaan, silloin piankin murenisi rikki. Kaiken valtiokirkon täytyykin sentähden ajan pitkään rakentaa olemassa olonsa tunnustajiensa tietämättömyyden perustalle ja pysyäkseen pystyssä ehkäistä sivistyksen edistymistä. Kokemus näyttää, ettei tämäkään keino pitkälle auta, sillä valistusta vastaan ei ole vielä mikään valtiomies keksinyt varmaan tepsivää keinoa. Jollei siis valtiokirkko tiedä aikaansa, niin työntää aika hänet syrjään tyhjänä muotona, josta henki on paennut." Siv. 197: „Hartauden harjoittelu ja uskonnolliset käyttelyt kuuluvatkin sentähden etupäässä perhe-elämään." Siv. 203: „Uskonopin täytyy, se kun on vaan vakaumusta, aina saada olla vapaana. Sen tähden tulee valtion, uskonoppiinkin nähden, suoda jäsenilleen opetusvapautta." Siv. 207: „Pyhä, yhteinen kirkko ei noudata mitään kirkkojärjestystä eikä sillä ole pappeja, vaan jokainen sen jäsen kantaa kirkkoa omassa povessaan. Tästä kir-

kosta eivät mitkään papin pannajulistukset karkota toisin ajattelevia, vaan kukin puolustaa täällä tietämystänsä Jumalasta ja ihmisen suhteesta häneen ainoastaan omantuntonsa tuomioistuimen edessä." Kun tuo „Valtio-oppi" ei ole aivan kalliskaan, en rupea pitemmältä pitämään esitelmää suomettarelaisille, vaan toivon että he ostavat tämän kirjan itselleen. Siitä voi olla kylläkin heille hyötyä suuressa valiokunnassa.

Palataanpa uudelleen oppivelvollisuuslaissa olevaan uskontokysymykseen ja siinä ehdotettuihin sakkoihin ja linnarangaistuksiin.

Uskonto on oppiaineena aivan eri asemassa kuin muut aineet. Kaikissa maissa, kansoissa, kielissä ja uskonnoissa hyväksytään, että 5+5 =10, ja 2×2=4. Samoin hyväksytään, että Välimeri on Euroopan ja Afrikan välissä ja että Kaarle Suuri oli Frankkien hallitsija, mutta uskonnon perusseikoista on, puhumattakaan bramalaisista, buddhalaisista ynnä muista yksinpä kristittyjen kansojenkin aikuisten ihmisten kesken olemassa mitä jyrkimpiä erimielisyyksiä. Sen mitä hyväksyy kreikkalais-katolinen, ei hyväksy roomalais-katolinen, ja mitä nämä hyväksyvät, ei hyväksy protestantti. Laestadiolaisilla, vapaakirkollisilla, metodisteilla, baptisteillä j. n. e. aina miltei loppumattomiin on uskonnosta omat mielipiteensä ja jokainen väittää omansa ainoaksi oikeaksi. Valtiokirkkokin on vain yksi haara uskonnon suuresta puusta. Sillä ei ole muita todistuksia uskonsa paremmuudesta kuin pistimien, kiväärien ja sapelien voima.

Kuinka paljon niillä on voimaa, niin paljon on myöskin valtion uskonnolla auktoriteettia uskonlahkoihin nähden. Pakollinen uskonnonopetus tuottaisi monenlaisia ristiriitoja koulun sisäiseen elämään, ja tuottaisi ristiriitoja opettajan omassa persoonassa, ristiriitoja opetusaineiden ja ristiriitoja koulun ja kodin välillä. Seminaari kyllä koettaa parastaan varjellakseen kasvattiansa „saastumasta maallisella viisaudella" ja sitten opettajaa suojelee papisto, johtokunta ja kansakouluntarkastajat. Mutta kaikesta suojelemisesta huolimatta saattaa sittenkin opettaja kurkistella tieteitten kielletyille maille. Hän oppii tietämään, että maapallo kierii auringon ympäri, että tähdet eivät tipukaan alas taivaasta. Ja vielä enemmän: Saa tietää, että raamatun kirjat ei olekaan niiden kirjoittamat, kuin päällekirjoitus näyttää, että raamatussa on lukemattomasti ristiriitoja, vääriä käännöksiä, tahallisia vääriä käännöksiä, että uskonnondogmit ovat laitetut kirkolliskokouksissa samoin kuin me täällä teemme äänten enemmistöllä oppivelvollisuuslakia. (Vasemmistosta: Hyvä!) Kun opettaja saa nämä tietää, hänen silmänsä aukenevat ja silloin pakollisen uskonnonopetuksen vallitessa hän on mitä surkuteltavin olento. Hän tietää toisin, mutta kuten me sanomme vastalauseessamme: „on hän huonon taloudellisen asemansa vuoksi ja säilyttääkseen virkansa pakotettu pysymään vallassaolevien luokkien suosiossa. Hänen täytyy silloin tietoisesti istuttaa tyytyväisyyttä oleviin oloihin, opettaa „pelvolla" ja „vavistuksella" alistumaan vallitsevien luokkien herruuteen. Hänen täytyy leipänsä tähden opettaa kertomuksia Bileamin aasista ja Jonas-profeetasta. Suomettarelaiset kai kyllä tietävät, mitä on: tietää toisin ja puhua toisin. He myös ymmärtävät tällaisen uskonnonopettajan aseman.

Me sanomme vastalauseessamme sivulla 85 seuraavaa: „Opettajan antama uskonnonopetus usein on vakavassa ristiriidassa sen kanssa, mitä sama opettaja lapsille muilla opetustunneilla opettaa. Kun ristiriitaa koetetaan p e i t e l l ä j a s a l a t a, on se omiaan lapsissa kasvattamaan pintapuolisuutta ja ajattelemattomuutta". Minä otan tästä ristiriitaisuudesta vain muutaman todistuksen. U s k o n n o n j a h i s t o r i a n r i s t i r i i t a: Raamatun mukaan, jossa laskuja on toimittanut muun muassa Luther, luotiin Aatami 4,000 vuotta ennen Kristuksen syntymää. Mutta Alpo Noposen Yleisessä historiassa kansakouluja varten sanotaan, että jo 4,000 vuotta ennen Kristuksen syntymää hallitsivat Egyptissä Farao-nimiset kuninkaat. Ajatteleva lapsi kysyy: no opettaja, oliko Egyptissä kuninkaita ennen Aatamia, koska historiassa kerran niin sanotaan? Kaikissa kansakouluhistorioissa puhutaan, että alkuihmiset eivät tunteneet rautaa, he käyttivät aluksi kivisiä, sitten pronssisia esineitä ja vasta tuhatvuotisien kehitysjaksojen perästä oppivat he raudan tuntemaan. Raamatussa mainitaan että jo Kainin jälkeläinen Tubal-Kain oli taitava vaski- ja rautatöissä. Lapsi kysyy: milloin oli se kivi- ja pronssikausi, kun jo ensimäiset ihmiset tunsivat vasken ja raudan?

Vielä yksi esimerkki. Luetaan rukouksissa 104 Psalmi. Siellä sanotaan: „Sinä perustit maan perustustensa päälle, ettei hänen pidä liikkuman ijankaikkisesti." Luetaan vielä palasia

evankeliumeista, joissa sanotaan, että tähdet tippuvat viimeisinä aikoina maan päälle aivan kuin „fiikunapuu hänen lehtensä ravistaa, kun hän suurelta tuulelta häälytetään". Rukous loppuu. Seuraa luonnontiedetunti. Tällöin opetetaan, että maapallo pyörii auringon ympäri 11 eri tavalla, sanoo opettaja, jos hän tietää sen asian, ja että tähdet ovat miljoonakertoja suurempia meidän maatamme, eivätkä tipu alas. Pyydän kysyä, eivätkö nämä asiat ole ristiriidassa keskenään? Opettajain täytyy tällaisia kohtia koettaa „peitellä" ja „salata" ja siitä on tavallisin seuraus lapsissa pintapuolisuus ja ajattelemattomuus. Tietysti koulumiehet ymmärtävät että tämä on suuri pedagoginen virhe. Tehdäänpä vielä toinenkin pedagoginen virhe tällaisella pakollisella uskonnonopetuksella. Kasvatusopissahan sanotaan: „ on mentävä helpommasta vaikeampaan". Mutta onko se silloin helpommasta vaikeampaan menemistä, kun pannaan pieni 7, 8-vuotias lapsi lukemaan metafyysillisiä kysymyksiä „maailman luomisesta", „uudesta syntymisestä", „lihan ja hengen riidasta" j. n. e.

Vielä on eräs syy, joka kaikkein voimakkaimmin puhuu pakollista uskonnonopetusta vastaan. Siitä sanotaan meidän vastalauseessamme: „Uskontoa häikäilemättömimmin kuin mitään muuta oppiainetta käytetään vallassa olevien luokkien luokkavallan välikappaleena." Ja vielä lausumme: „Uskonto väärennetään kasvattamaan lasta porvarillisen luokkavallan tahdottomaksi aseeksi." Että yläluokka todella käsittää uskonnon tarpeelliseksi piiskaksi ja kurittajaksi, jolla massoja kurissa pidetään, mutta että he itse katsovat jo olevansa uskonnon yläpuolella eikä sitä tarvitsevansa, selvinnee seuraavien porvarillisten suurmiesten lausunnoista. Hallen yliopiston kansantalouden professori J. Conrad sanoo kirjassaan „Grundriss zum Studium der politischen Oekonomie", jota kuulutaan käännettävän suomeksi niillä rahoilla, jotka tämä eduskunta myönsi Kansanvalistusseuralle, tuo professori sanoo kappaleessa „Sivistyksen vaarat": „Ymmärryksen kehitys sisältää myös ehdottomasti itseensä nautinnonhalun ja elämän vaatimuksien nousemisen. Tämä näkökohta ei ole suinkaan vähäpätöiseksi arvattava. Henkisesti kehittynyt älyää, mitä nautinnoita maailma voi tarjota ja hän luonnollisesti alkaa haluta niitä. Hänessä herää henkisiä tarpeita, joita hän pyrkii tyydyttämään. Sivistystä nostamalla edistämme myös vaaraa: „tyytymättömyyttä". Jotta tätä voitaisiin välttää, on luonnetta ja mieltä (Gemüt) kasvatettava, ettei herännyt nautinnonhalu vie kateuteen ja pahansuopuuteen. Ja oikeata mielen kasvatusta ei saa muulla kuin uskonnollisen kasvatuksen avulla", sanoo sitten tämä Conrad. Edelleen jatkaa professori: „Syy sosialisien kysymyksien heräämiseen on siinä ristiriidassa, mikä on alempien luokkien elämänvaatimusten ja niitä tyydyttävien keinojen välillä. Näiden alempien luokkien sivistys on liiankin usein puolisivistystä ja siltä puuttuu vastapainoksi uskonnollista mieltä. Sentähden saa alkunsa luokkaviha parempiosaisia kohtaan, halu saavuttaa rikasta aineellista ylläpitoa" j. n. e.

Kappaleessa „Työväenkysymys" sanoo sama taloustieteilijä: „Täytyy painostaa, että työväenliikkeeseen on ilmaantunut kasvannaisia, joiden poistaminen on valtion ja yhteiskunnan suurin tehtävä. Alempien kerroksien elämänvaatimukset ovat kasvaneet yli äyräittensä, heidät on materialistiset halut vallanneet. Tämän nautintohalun ohessa kulkee käsikädessä kateus ja pahansuopuus paremmassa asemassa olevia kohtaan. Tämä ilmiö saa alkunsa laajalle levinneestä puolisivistyksestä ja massojen uskonnottomuudesta." Tämän johdosta hän sitte lausuu: „Huolenpito koulusta ja kirkosta on siis nimenomaan yksi valtion päätehtäviä."

Mutta ettei tämä herra professori itse ole uskovainen, se näkyy puheenaolevan teoksen 12 sivulta. Siellä hän lausuu: „Samoin kuin ihminen vasta vuosituhansien tai satatuhatvuosien kuluessa on eläimestä kehittynyt, niin jäljittelee hän ensi aluksi toiminnassaan eläimiä." Minulla on täällä se saksaksikin kirjoitettuna siltä varalta, että jos joku epäilee minun käännöstäni, voi sitte lukea miten se saksaksi kuuluu. Otin näin laajoja esimerkkejä professori Conradin taloustieteen oppikirjasta juuri siksi, että tätä kirjaa käytetään meilläkin yliopistossa kurssikirjana ja kuten mainitsin, saadaan nähdä, minkälaatuista kirjaa sitä aijotaan kääntää eduskunnan myöntämillä varoilla. Ehkä esimerkit valaisevat osaltaan myös sitä opetuksen kahdenlaisuutta, mikä on olemassa yliopisto- ja kansakouluopetuksen välillä. Tämä Conrad on uskovainen, kun hän kääntyy kansaan päin, mutta uskoton, kun hän kääntyy ylioppilaita päin ja sanoo, että satavuosien kuluessa me olemme eläimestä kehittyneet, mutta tuo jouk-

kio on niin nautinnonhaluista, se tarvitsee uskonnon.

Toinen hyvin tunnettu teos „Taloustieteen pääpiirteet", Charles Giden tekemä, myös puhuu, miten ihminen on apinaihmisestä kehittynyt, miten se oli apinaihmisen suuri keksintö, kun se hoksasi lyödä kivellä kiveä vastaan ja saada siitä tulikipinöitä sinkoamaan sekä oppi siten työkaluja tekemään. Toisessa paikassa sama Gide suosittelee uskontoa erinomaisena keinona massojen kurissapitämiseen. Ovatpa meikäläisetkin koulumiehet samaa mieltä uskontoon nähden. Sanotaan näet „Alkuopetuskomitean" mietinnössä sivulla 37: „Ylemmissä piireissä saatetaan uskonnon ulkonaista sivistävää merkitystä korvata tieteellä, taiteella ja hienostuneella seuraelämällä, mutta kansan alemmat kerrokset, jotka usein ovat riippuvaisia ainoastaan uskonnon ihmistyttävästä vaikutuksesta, jäisivät raaistumiselle alttiiksi." Ja mikä olisi tuo raaistuminen? Se olisi taloustieteilijän mukaan liiallinen nautinnon halu, pahansuopuus, sosialisien kysymyksien herääminen. Tällaista „raaistumista" on herrain mielestä nyt meilläkin estettävä lasten pakollisella uskonnonopetuksella, sakoilla ja vankeudella. Näin tehden ei herää heidän mielestään sosialisia kysymyksiä kansan keskuudessa, kun on pakollinen uskonnonopetus. Minun täytyy käyttää moisesta uskonnon harrastamisesta professori Dodelin sanaa tämmöisestä pakkouskonnosta: se on siveetöntä, se on sietämätöntä.

Tämä oppivelvollisuus tarjoaa jo itsessäänkin erinomaisen mittarin, joka näyttää, missä määrässä näiden porvarillisten uskonkiivailijoiden uskonto on suu-uskontoa, vaan huulilta agitatsionia varten lähtenyttä ja missä määrässä se on todellisesta, uskonnollisesta mielestä, sydämestä lähtenyttä. Tämä erinomainen mittari on 14 §, jossa puhutaan köyhien lasten avustamisesta. Ja mitä tämä mittari näyttää? Se näyttää, että viime valtiopäivilläkin, vaikkapa suomettarelaiset puhuivat kolme päivää ja kaksisataa sivua eduskunnan pöytäkirjoihin puolustaakseen pakkotoimenpiteitä uskonnonopetukseen ja omiintuntoihin nähden, niin ei näistä puhujista yksikään ainoa muistanut köyhiä lapsia, ei yhdenkään sydän lämminnyt köyhiä, kärsiviä lapsia kohtaan. Kaikki he äänettömästi hyväksyivät sen puolentoista rivin pituisen pintapuolisen, mielivallalle kaiken tilan jättävän pykälän, jossa muka piti olla määrättynä köyhien lasten avustuksen saaminen. Tuo 14 § todistaa tänäkin vuonna aivan samaa tämän vuotisestakin uskonnosta. Sivistysvaliokunnassa oli kyllä hengellisiä, mutta pykälä on entisellään. Minä pyydän sentähden laskea niiden puhujien sydämille, jotka jälkeeni tulevat puhumaan ja puolustavat sakko- ja linnauskonnonopetusta, että he eivät tuhlaisi niin paljon sanoja uskonnonteoriaan, vaan näyttäisivät uskonnollista intoaan käytännössä, elämässä, joka ilmenee köyhien lasten avustamisessa. (Vasemmalta: Hyvä!) Elleivät he tule sitä tekemään, jos he hyväksyvät 14 pykälän sellaisessa muodossa kuin valiokunta on sen nyt lopullisesti löysästi ja pintapuolisesti muodostanut, silloin täytyy sanoa heidän uskonnollisista puheistaan, että ne vaan ovat kilisevää vaskea ja heliseviä kulkusia, vaan tyhjää huolta, josta sydän on paennut.

Ed. Tulikoura: Kannatan ed. Rajalan pyyntöä, että asia pantaisiin pöydälle ensi viikon tiistain istuntoon.

Toinen Varapuhemies: Koska kaksi edustajaa on pyytänyt asiaa pöydälle, niin se on pöydälle pantava. Kehoitan senjohdosta niitä, jotka ovat puheenvuoroa pyytäneet, lausumaan mielipiteensä ainoastaan siitä, mihinkä istuntoon pöydällepano on tapahtuva.

Ed. Pärssinen: Minä pyydän vaan lausua, että tämä pöydällepyytäminen ensi tiistaiksi on ilmeistä asian jarruttamista, mutta koska asia menee pöydälle, ehdotan, että se menee perjantain istuntoon.

Ed. Raunio: Kannatan ed. Pärssisen tekemää ehdotusta.

Ed. Etelämäki: Kannatan ed. Pärssisen tekemää ehdotusta.

Ed. Kaarne: Kannatan sitä esitystä, että mietintö pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Ed. Lindelöf: Då bordläggning har begärts, måste den bifallas, och jag anhåller, att ärendet måtte bordläggas till nästa fredag. Tillika ber jag dock att få uttala min förvåning öfver att förnyad bordläggning begärts, då ärendet

redan en vecka legat på bordet och frågan vid en tidigare landtdag varit före. Jag ser däri ingenting annat än en sträfvan att genom förhalning omöjliggöra denna reform.

Ed. Malmivaara: Minun ymmärtääkseni on yhdentekevää, pannaanko asia pöydälle perjantain vaiko tiistain istuntoon, siitä syystä että suurella valiokunnalla arvattavasti kyllä on täksi viikoksi työtä, niin ettei se ehtisi, vaikka asia perjantaina käsiteltäisiinkin eduskunnassa, tällä viikolla sitä ottaa käsittelynalaiseksi. Kannatan sentähden niitä, jotka ovat ehdottaneet oppivelvollisuusmietintöä pöydälle pantavaksi ensi tiistain istuntoon.

Ed. Haapanen: Luovun.

Ed. Kaipio: Luovun.

Ed. Talas: Minä valitan, että asiaa on pyydetty pöydälle, mutta kun kerta tämä pyyntö on tehty, niin liityn minä kannattamaan niitä, jotka ehdottavat, että asia jätetään pöydälle perjantain istuntoon. On kyllä totta, että perjantaina on hyvinkin paljon asioita jo esillä, mutta onhan mahdollista, että voidaan pitää täysistunto myöskin lauvantaina, jos perjantaina ei ehditä kaikkia asioita loppuun käsitellä.

Ed. Kares: Kun ei asiata voida oikeastaan lainkaan jouduttaa, vaikkakin se otettaisiin esille perjantain istunnossa, koska suurella valiokunnalla on niin paljon työtä, ettei se voi millään tapaa ennen ensi tiistaita sitä käsitellä, ja kun perjantain istuntoon on pantu pöydälle sellainen kuin rautatievaliokunnan mietintö, josta epäilemättä tulee vuorokauden kestävä keskustelu, on niin ollen tarpeetonta lykätä asiaa perjantaihin. Kannatan siis pöydällepanoa tiistaihin.

Ed. Hannula: Olkoonpa niinkin, ettei asiaa ehdittäisi enään käsitellä suuressa valiokunnassa, vaikka se perjantainkin istuntoon pöydälle pantaisiin, niin kaikissa tapauksissa osoittaa ehdotus että se pantaisiin pöydälle ensi tiistaiksi, ilmeistä jarrutusta, jolla tahdotaan tehdä tyhjäksi valiokunnan työ, johonka se on tarvinnut koko valtiopäivien ajan. Olisi voinut odottaa, että nämä ehdottajat, jotka tiistaihin asiata pyytävät pöydälle, olisivat sen jollakin tavalla myöskin perustelleet. Parempi olisi ollut valtiopäivien alussa heti sanoa, etteivät he tahdo oppivelvollisuutta ollenkaan. Se olisi ollut rehellistä, mutta tämänkaltainen menettely alentaa eduskunnan arvoa.

Ed. Tulikoura: Viimeinen puhuja ihmetteli sitä, että ne, jotka ovat pyytäneet asiaa pöydälle ensi tiistain istuntoon, eivät ole millään sitä perustelleet. Koska nyt eduskunnan jäsenet kaikki jo tietävät, että rautatievaliokunnan mietintö on määrätty perjantain istuntoon, niin ei ehdotuksemme tarvinne enempiä perusteluja. Lehterille taas ei tarvinne perusteluja esittää. Olisi aivan turha perjantaiksi siirtää tätä kysymystä, joka tietysti tulee ottamaan yhden päivän, kun jo on asetettu siksi päiväksi sellainen asia, mikä vie perjantain koko istuntoajan.

Ed. Rosenqvist: Det synes mig vara svårt att på förhand med bestämdhet kunna säga när denna fråga kan upptagas i stora utskottet, och då betänkandet redan en vecka legat på bordet, synes det mig vara naturligt, att det nu bordlägges till nästa plenum, således till plenum om fredag.

Ed. Soininen: Minä puolestani kannatan sitä ehdotusta, että mietintö pantaisiin pöydälle ensi perjantaiksi. Mutta en voi samalla olla panematta vastalausettani semmoista puhetta vastaan, kuin täällä on käytetty, kun on sanottu, että päinvastaisen mielipiteen kannattajat tekevät tahallista jarrutusta tuota kysymystä vastaan. Minusta ei ole oikein tuolla tavalla edellyttää vaikuttimia, joita ei suinkaan voi tietää, ja siihen on tässä tapauksessa sitä vähemmän syytä, kun kuitenkin on täällä sanottu, että heillä on se käsitys, ettei asiaa voitaisi jouduttaa ottamalla se jo perjantaina esille.

Ed. Kellosalmi: Minua kummiastuttavat Tulikouran ja Rajalan ehdotukset. Onhan järjestetty asiat tämän illan istunnossa siten, että nyt olisi mahdollisesti voitu vaihtaa niitä mielipiteitä, joita kysymyksessä tullaan ennemmin tai myöhemmin vaihtamaan, ja siten voitettu aikaa. Nyt tahdotaan kuitenkin eduskunnan loppuajaksi työntää asioita niin paljon kuin mahdollista ja ilmeisessä tarkoituksessa — muuta todellakaan en tässä näe kuin jar-

rutuksen —, ettei tämä asia ehtisi tällä istuntokaudella tulla ratkaistuksi. Ratsastetaan suurella valiokunnalla, sillä kun muka on niin paljon työtä, ettei se olisi tilaisuudessa tätä kysymystä nyt ottamaan käsittelynalaiseksi, vaikka se tulisikin eduskunnassa käsitellyksi. Parempia perusteluja toivoisin näiden pöydällepyytäjäin tekevän, muussa tapauksessa minun täytyy pitää heidän pyyntöään ilmeisesti jarrutustarkoituksessa tehtynä. Sitäkin suuremmalla syyllä, kun mietintö on jo koko viikon ollut herrojen mietittävänä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n V a r a p u h e m i e s: Tästä pöydällepanosta on esitetty kaksi ehdotusta. Ed. Rajala y. m. ovat ehdottaneet, että asia pantaisiin pöydälle tulevan tiistain istuntoon. Ed. Pärssinen y. m. taasen ovat ehdottaneet, että asia olisi pantava pöydälle istuntoon, joka pidetään tulevana perjantaina. Muita ehdotuksia ei ole tehty. Tulee siis äänestettäväksi näitten molempien ehdotusten välillä.

Äänestys ja päätös:

Ne, jotka tahtovat asian pantavaksi pöydälle tulevaksi perjantaiksi, äänestävät „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta päättänyt asian pantavaksi pöydälle tulevan tiistain istuntoon.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla; ja asia on siis pantu pöydälle tulevan perjantain istuntoon.

2) Margariinin ja margariinijuuston valmistusta ja kauppaa

(1 K.)

koskevan eduskuntaesityksen n:o 16 johdosta annettu Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3, joka täysi-istunnossa tämän kuun 19 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä olevan asetusehdotuksen e n s i m ä i s t ä k ä s i t t e l y ä varten.

Kun puhevuoroa ei käytetä, julistetaan asian ensimäinen käsittely päättyneeksi ja asia menee lausunnon antamista varten Suureen valiokuntaan.

3) Kansatieteellisen ulkomuseon perustamista

(A. K.)

koskevan anomusehdotuksen n:o 181 johdosta annettu Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5, joka täysi-istunnossa tämän kuun 22 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen ja

hyväksytään keskustelutta.

V. J:n 63 §:n mukaan tämä päätös on kuitenkin katsottava ehdolliseksi ja tulee lopullinen päätös tehtäväksi käsiteltäessä Valtiovarainvaliokunnan mietintöä varain hankkimisesta niihin tarpeisiin, joita budgetti vaatii.

4) Suomen Pankin hallintoa ja tilaa vuonna 1908

(A. K.)

koskevan tarkastuksen johdosta tehty Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 ja sen yhteydessä Pankkivaltuusmiesten kertomus Pankkivaliokunnalle vuodelta 1908 esitetään, ja hyväksytään ne keskustelutta, sittenkun Puhemies oli asettunut, toisen Varapuhemiehen poistuttua, puhetta johtamaan.

5) Pankkivaltuusmiesten, pankin tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaalia

(A. K.)

koskeva Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2, joka tämän kuun 22 päivänä pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään ja hyväksytään samoin keskustelutta.

Pöydälle panot:

P u h e m i e s: Ensinnä voitanee sopia siitä, että tänään jaettu armollinen esitys, joka jo on jaettu kaikille edustajille, pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon, joka on ensi perjantaina.

Tämä ehdotus hyväksytään.

6) L a k i v a l i o k u n n a n m i e t i n t ö n:o 1 a

ja

7) L a k i - j a t a l o u s v a l i o k u n n a n m i e t i n t ö n:o 7

esitetään tämän jälkeen perättäin ja pannaan Puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hirvikanta: Pyytäisin huomauttaa, että esittelylistassa myöskin on 5:nä kysymyksenä pankkivaliokunnan mietintö n:o 2.

Puhemies: Se esitettiin jo.

8) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8

esitetään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Uusi jäsen Suureen valiokuntaan.

Puhemies: On ilmoitettava, että ed. Hirvikannan tilalle suuren valiokunnan jäseneksi astuu ed. Rannikko.

Seuraava istunto on ensi perjantaina klo 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy klo 8,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

32. Perjantaina 29 p. lokakuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitetään:

Siv.

1) Keis. Majesteetin Arm. esit. N:o 15 Suomen valtiovaraston suoritettavista maksuista sotilastarpeisiin vuodelta 1908 ja seuraavilta vuosilta. 542

Ensimäinen käsittely:

2) Ehdotus asetukseksi siitä suostuntaverosta, joka on pelikorteista suoritettava vuonna 1910. 582

Asiakirjat: Arm. esit. N:o 4; Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 2.

3) Ehdotus asetukseksi yksityispankin, säästöpankin, palovakuutusyhtiön ja paloapuyhdistyksen suoritettavasta suostunnasta. 584

Asiakirjat: Arm. esit. N:o 6; Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 3.

4) Ehdotus asetukseksi suostuntaverosta mallasjuomain valmistamisesta vuonna 1910. „

Asiakirjat: Arm. esit. N:o 8; Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 4.

5) *a)* Ehdotus asetukseksi oppivelvollisuudesta. 590

b) Ehdotus asetukseksi kansakoululaitoksen kustannuksista. „

c) Ehdotus asetukseksi oikeudesta vapautukseen osanotosta uskonnonopetukseen. „

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 4; ed. Pärssisen y. m. edusk. esit. N:o 7; ed. Kallion y. m. edusk. esit. N:o 20, ed. Pennasen y. m. edusk. esit. N:o 21 ja ed. Soinisen y. m. edusk. esit. N:o 33 ja 34 (Liitteet VI, siv. 3—85).

Siv.

Ainoa käsittely:

6) Keis. Suomen Senaatin Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassa pitämisestä maassa. 607

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietinnöt N:o 1 ja 1 a.

7) Anomusehdotukset, jotka koskevat uusia rautateitä. „

Asiakirjat: Rautatievaliokunnan mietintö N:o 1; Anomusehdotukset N:o 179, 16, 9, 146, 135, 185 (ratoja länsi- ja lounais-Suomessa), N:o 102, 56, 57, 55, 165 (ratoja kaakkois-Suomessa), N:o 113, 168, 95 (ratoja itä-Suomessa), N:o 147, 124, 153, 134, 26, 51, 82, 69, 103, 111, 60, 162, 155, 182, 97, 107, 52, 154 (Pohjanmaan—Savon—Karjalan yhdysratoja), N:o 68, 167, 49, 94, 10, 37, 15, 86 (ratoja pohjois-Suomessa), (Liitteet VII, sivut 1—93).

8) Anomusehdotus toimenpiteistä esikaupunkien asukasten oloissa vallitsevien epäkohtien poistamiseksi. „

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 7; ed. Kirveen y. m. anom. ehd. N:o 65 (Liitteet V, siv. 178).

9) Anomusehdotus, joka koskee kuntien oikeutta verottamaan kruunun metsämaiden tuloja. „

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 8; ed. Laitisen y. m. anom. ehd. N:o 29 (Liitteet V, siv. 179).

Pöydällepanoa varten esitetään:

Siv.

10) Työväenasiainvaliokunnan mietintö N:o 2 Keisarillisen Majesteetin armollisen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen Armolliseksi asetukseksi ammattientarkastuksesta. 607

11) Lakivaliokunnan mietintö N:o 6 eduskuntaesityksen johdosta, joka koskee Rikoslain 43 luvun 5 §:n muuttamista toisin kuuluvaksi. „

12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 5 armollisen esityksen johdosta, joka koskee leimasuostuntaa. „

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö N:o 6 eduskuntaesityksen johdosta, joka koskee koiraveron suorittamisesta joulukuun 14 p:nä 1894 annetun asetuksen 1 §:n muuttamista. 608

14) Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 6 määrärahan myöntämistä kansanlastentarhoille tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta. „

15) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 9 Eduskunnassa tehdyn, osuustoimintalain 7 §:n 2 momentin muuttamista tarkoittavan eduskuntaesityksen johdosta. „

16) Pankkivaliokunnan mietintö N:o 3 Suomen Pankin käyttämättömistä voittovaroista. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, paitsi ennen vapautuksen saanutta ed. Paloheimoa, ed. Anni Huotari ja Salin.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Salin sairauden vuoksi tämän illan istunnosta sekä yksityisasiain takia ed. Anni Huotari tämän istunnon alkuosasta ja ed. Junnila ensi maanantaiksi.

Muutos työsuunnitelmaan.

P u h e m i e s: Työväenasiainvaliokunnan esityksestä puhemiesneuvosto ehdottaa sen muutoksen työväenasiainvaliokuntaa varten hyväksyttyyn työsuunnitelmaan, että työsuunnitelman 3:ssa kohdassa mainitut neljä eduskuntaesitystä, jotka koskevat elinkeinolain uudistamista, siirrettäisiin 4, 5, 6 ja 7:ssä kohdassa mainittujen asiain jälkeen. Syynä tähän on se, että 3:ssa kohdassa mainitut eduskuntaesitykset ovat siksi laajoja, että työväenasiainvaliokunta ei näillä valtiopäivillä enää ehtisi niitä käsitellä, mutta 4, 5, 6 ja 7:ssä kohdassa mainitut asiat ovat pienempiä, joten työväenasiainvaliokunta toivoo saavansa ne valmiiksi.

Ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

I) Sotilastarpeisiin vuodelta 1908 ja seuraavilta vuosilta suoritettavia maksuja

koskeva armollinen esitys n:o 15, joka tämän kuun 26 päivän täysi-istunnossa Eduskunnalle annettiin ja pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään edelleen.

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että armollinen esitys lähetettäisiin sekä valtiovarainvaliokuntaan että perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. I n g m a n: Kysymys sotilasasiamme väliaikaisesta järjestelystä joutuu esillä olevan armollisen esityksen kautta kolmannen kerran Suomen Eduskunnan harkittavaksi. Eduskunnan puolelta on aikaisemmin tunnustettu, että väliaikaiset toimenpiteet ovat tarpeen, jotta pääsisimme siitä sekasorron tilasta, johon tässä asiassa olemme joutuneet sen kautta, että 1878 vuoden asevelvollisuuslakia on lakattu käytännössä soveltamasta, vaikka sitä ei ole laillisesti kumottu. Valtiosäädyt 1904 ja 1905 vuoden valtiopäivillä lausuivat niin kutsutussa suuressa anomuksessa, että kun väliaikaisia toimenpiteitä saattaa olla tarpeen siihen asti kuin sotilaskysymys saadaan laillisesti järjestetyksi, saanevat valtiopäivät vastaanottaa semmoisia toi-

menpiteitä koskevan armollisen esityksen, joihin ei voida hallinnollista tietä ryhtyä, ja myötävaikuttivat vähän myöhemmin, saatuansa armollisen esityksen, väliaikaisen järjestelyn aikaansaamiseen Venäjän valtakunnan rahastoon suoritettavan rahamaksun perusteella.

Jatkuvaan samanlaiseen järjestelyyn vuosiksi 1906—07 myötävaikutti sittemmin annetun armollisen esityksen perusteella eduskunta 1907 vuoden valtiopäivillä, päättämällä että 20 miljoonaa markkaa Suomen valtiovaroista suoritetaan valtakunnan rahastoon. Samalla kertaa eduskunta siihen nähden, että, niinkuin vastauksessa armolliseen esitykseen lausutaan, „nykyinen välitila, jossa ei 1878 vuoden asevelvollisuuslakia sovelluteta, vaikkei sitä ole laillisesti kumottu, on ehdottomasti saatava päättymään, ja koska se järjestely, joka 1904—05 vuosien valtiopäivillä tässä asiassa tapahtui, nyt päätetyn suorituksen kautta on pidettävä loppuun saatettuna", katsoi velvollisuudekseen alamaisesti anoa, että sotilasasia on ilman viivytystä perustuslain mukaisella tavalla järjestettävä.

Edellämainitut väliaikaiset järjestelyt eivät ole tapahtuneet ilman vaikeudetta. Vaikeudet eivät ole etupäässä johtuneet valtakunnan rahastoon suoritettavaksi vaaditun rahasumman suuruudesta, sillä joskin tämä on ollut melkoista suurempi kuin mihin kustannukset oman sotaväen ylläpidosta 1890-luvun lopulla nousivat, niin valtiopäivät eivät ole kuitenkaan tahtoneet väittää tehtyjä vaatimuksia tässä suhteessa kohtuuttomiksi. Vaikeudet ovat olleet valtio-oikeudellista laatua. Eduskunnalle annetuissa armollisissa esityksissä on nimittäin tuotu ilmi toiselta puolen se käsitys, että hallitsija voisi yksipuolisesti järjestää maamme sotilasasian väliaikaisesti, toiselta puolen se käsitys, että hallitsija niinikään eduskuntaa kuulematta voisi tällaista järjestelyä varten käyttää Suomen sotilasrahaston ja yleisen valtiorahaston varoja ja että eduskunnan myötävaikutus tällaisessa väliaikaisessa järjestelyssä siis olisi tarpeen ainoastaan, mikäli sen toimeenpano kysyy suostuntavaroja. Armollisessa esityksessä 1904—05 valtiopäivillä lausuttiin, että Keisari ja Suuriruhtinas näkee hyväksi, suostuen nyt koolla olevien valtiopäiväin esitykseen, toistaiseksi käytännöstä lakkauttaa kesäkuun 29 päivänä (heinäkuun 12 päivänä) 1901 annetun asevelvollisuuslain, ollen samalla Suomen valtiovaroista tammikuun 1 päivästä 1905 vuoden 1907 loppuun suoritettava valtakunnanrahastoon vuotuinen apulisä sotilastarpeisiin. Maan varoihin nähden on katsottu kohtuulliseksi määrätä tämän apulisän suuruus 10 miljoonaksi markaksi. Ja edelleen sanotaan: Suomen Senaatin ilmoituksen mukaan nousee sotilasrahaston käytettävissä olevat tulot, kun rahaston menot luetaan pois, noin 1,200,000 markkaan vuodessa, eivätkä siis riitä tämän menon suorittamiseen. Sen johdosta on Keisarillisen Majesteetin osotuksen mukaan vuosien 1905, 1906 ja 1907 kuluessa valtion rahastosta sotilasrahastoon sanottua tarkoitusta varten vuosittain siirrettävä 7 miljoonaa markkaa. Sanotun menon suoritukseen puuttuvan lisämäärän hankkimiseen varojenhoitokausien 1905—07 aikana ehdottaa Keisarillinen Majesteetti Valtiosäädyille, että Suomen Pankin voittovaroista osotettaisiin 1,800,000 markkaa vuodessa.

Tässä yhteydessä on mainittava, että samalla kertaa kun edellä mainittu armollinen esitys annettiin, annettiin myöskin armollinen julistuskirja, jossa lausuttiin: „Teemme täten tiettäväksi, että Me, suostuen Suomen Valtiosäätyjen alamaiseen esitykseen Suuriruhtinaanmaan sotilaslaitoksen järjestämisestä ja ottaen huomioon että mainittua esitystä ei voida lopullisesti ratkaista, ennen kun yleisvaltakunnallisen ja Suomen paikallisen lainsäädännön alojen toisistaan rajoittamista varten erityisesti asetettu komitea on suorittanut tehtävänsä, olemme nähneet hyväksi toistaiseksi käytännöstä lakkauttaa kesäkuun 29 päivänä (heinäkuun 12 päivänä) 1901 annetun Suomen asevelvollisuuslain niiden perusteiden mukaan kuin on osotettu Meidän tänä päivänä valtiosäädyille antamassamme esityksessä." Niinkuin tästä näkyy, tehdään sotilasasian lopullinen ratkaisu riippuvaksi niin kutsutun Tagantsewin komitean töistä eikä ole viittaustakaan siihen, että hallitsija olisi luopunut käsityksestään, että Suomen sotilasasia lopullisesti on ratkaistava yleisvaltakunnallisen lainsäädännön tietä.

Armollisessa esityksessä 1907 vuoden valtiopäivillä taasen viitataan äskenmainittuun julistuskirjaan sekä esitykseen 1904—05 vuoden valtiopäiville ja lausutaan: „Kyseessä oleva meno on etupäässä maksettava sotilasrahaston varoista, mitkä kuitenkaan eivät yksistään siihen riitä. Tähän nähden tulee Keisarillisen Majesteetin osotuksen mukaisesti sanottuun raha-

määrään valtiorahastoon säästyneistä varoista lisättäväksi 12,547,000 markkaa. Sen lisäksi tarvittavan rahamäärän ylläsanotun menon suorittamiseksi Keisarillinen Majesteetti ehdottaa eduskunnan osotettavaksi eduskunnan käytettävissä olevista varoista, korkeintaan 3,600,000 markalla kahdelta vuodelta."

Sitä katsantokantaa vastaan, mikä näissä armollisissa esityksissä on ilmennyt, että hallitsija voi yksipuolisesti järjestää sotilasasiamme väliaikaisesti, ja että hän tällaista järjestelyä varten voi eduskuntaa kuulematta käyttää sotilasrahaston ja yleisen valtiorahaston varoja, on eduskunta katsonut velvollisuudekseen tehdä huomautuksia. Vastauksessa 1907 vuoden valtiopäiville asiassa annettuun armolliseen esitykseen huomautetaan, että „vuonna 1878 annetun asevelvollisuuslain syrjäytys on tapahtunut perustuslain säätämästä järjestyksestä poikkeavalla tavalla, eikä Suomen valtiosääntö ole sellainen, että hallitsijalla olisi oikeus poistaa laissa määrätty velvollisuus ja sen sijaan vaatia rahavastiketta". Mitä taas asian finanssioikeudelliseen puoleen tulee, huomauttivat valtiosäädyt 1904—05 vuoden valtiopäivillä, että kun Suuriruhtinaanmaan valtiovara-asiat ovat erikseen eheä kokonaisuus, sekä Suomen valtion varoja, kuten — silloisen — valtiopäiväjärjestyksen 27 §:stäkin käy selville, on käytettävä Suomen hyödyksi ja parhaaksi, niin seuraa tästä, ettei apumaksuja Venäjän valtakunnanrahastoon käy oikeudenmukaisesti paneminen Suomenmaan menoarvioon, elleivät valtiosäädyt menon tarkoitusta ja määrää tutkittuaan ole havainneet sen maksun olevan Suomenmaan hyödyksi taikka johtuvan sen velvoituksesta Keisarikuntaa kohtaan. Ja 1907 vuoden eduskunta lausui esittämänsä perustelun nojalla, että Suomen lait eivät salli hallitsijan ilman eduskunnan suostumusta käyttää valtiorahaston varoja puheenaolevan menoerän suorittamiseen.

Huolimatta siitä, että eduskunta täten on katsonut olevansa velvollinen torjumaan eräitä mainituissa armollisissa esityksissä ilmeneviä käsityksiä maamme valtiosääntöön soveltumattomina, on eduskunta kuitenkin sekä 1905 että 1907 vuoden valtiopäivillä havainnut mahdolliseksi annettujen armollisten esitysten perusteella myötävaikuttaa sotilasasiassa ehdotettujen väliaikaisten toimenpiteiden aikaansaamiseksi. Tämä on tietysti johtunut siitä, että eräät hyvin tärkeät syyt ovat eduskunnan mielestä tehneet sellaisen järjestelyn maallemme välttämättömäksi.

Ei käy kieltäminen, etteikö nyt esillä olevasta armollisesta esityksestä kävisi ilmi, että hallitsija jokaisessa riidanalaiseksi tulleessa kohdassa pitää jyrkästi kiinni siitä käsityskannasta, mikä 1905 vuoden manifestista ja kahdesta edellämainitusta armollisesta esityksestä tässä asiassa on käynyt ilmi. Lausutaanhan tässä nimenomaan hallitsijan armollisella julistuskirjalla varmaksi vahvistaneen, että kysymys Suomen asujamiston suoritettavasta asevelvollisuudesta on lopullisesti ratkaistava yleisvaltakunnallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Hallitsija ilmoittaa nähneensä hyväksi toistaiseksi ja kunnes mainittu ratkaisu tulee tapahtumaan, olla Suomen Suuriruhtinaanmaan asukkaita mieskohtaiseen asevelvollisuuden suorittamiseen vaatimatta, ja sensijaan velvoittaa Suomen valtiorahaston edelleenkin maksamaan valtakunnanrahastoon suuruudeltaan määrättyjä vuotuisia maksuja sotilastarpeisiin. Vuosilta 1908 ja —09 suoritettavat maksut on hallitsija suvainnut määrätä sotilasrahaston tuloista maksettaviksi, täydennettyinä tätä varten valtiorahaston säästöillä. Vuodelta 1910 ja seuraavilta tehtävät maksut ovat tapahtuvat sotilasrahaston tuloista, ja eduskunnalle esitetään, että se sanottua tarkoitusta varten osottaisi mainittujen tulojen täydennykseksi vuonna 1910 tarpeellisen rahamäärän eduskunnan varoista, samalla kuin ilmoitetaan, että Hänen Majesteettinsa käskee sotilasrahaston tulojen täydentämiseksi vuonna 1911 ja seuraavina vuosina vuoden 1910 varsinaisille valtiopäiville annettavaksi armollisen esityksen erityisen veron säätämisestä.

Mahdollisimman selvästi esiintyy siis tässäkin armollisessa esityksessä sama katsantokanta kuin edellisissä armollisissa esityksissä tässä asiassa niissä kolmessa kohdassa, joista on ollut puhe, sotilasasian lopullisen ratkaisun järjestämisestä, hallitsijan oikeudesta väliaikaisesti järjestää tämä asia yksipuolisesti, eduskunnan suostumuksetta, sekä hänen oikeudestaan tähän tarkoitukseen vapaasti käyttää Suomen sotilasrahaston ja valtiorahaston varoja.

On mielestäni selvää, että asian ollessa tällä kannalla eduskunta ei ilman aivan erikoisesti tärkeitä syitä voi käydä vielä kerran myötävaikuttamaan sellaiseen asiain väliaikaiseen järjestelyyn kuin nyt puheenaoleva.

Mutta pyydän samalla lausua, että minun

nähdäkseni sellaiset erikoisesti tärkeät syyt ovat olemassa. Tahdon lyhyesti viitata eräisiin niistä.

Valtiollinen asema on mielestäni nykyään sellainen, ettemme voi toivoa läheisessä tulevaisuudessa saatavan aikaan asevelvollisuusasiallemme maallemme tyydyttävää lopullista ratkaisua. On niin ollen jotenkin hyödytöntä tällä hetkellä esittää millainen lopullinen ratkaisu olisi mielestämme suotava, millainen ei. Valtakunnanrahastoon suoritettavaksi määrätyt rahamaksut ovat suuruudeltaan sellaiset, ettei mielestäni voida katsoa niitten suorittamisen käyvän yli maamme voimien, jos taloudellinen kehitys maassamme edelleen tapahtuu yhtä ripeästi kuin tähän asti. Varmana saanee pitää, ettei muualla, missä sotilasrasitus on melkoista suurempi, eritoten Venäjällä, tultaisi ymmärtämään menettelyämme, jos nyt kieltäytyisimme myötävaikuttamasta väliaikaiseen järjestelyyn vaaditun rahamaksun pohjalla. On peljättävää, että kielto eduskunnan puolelta myötävaikuttamasta mainittuun järjestelyyn tuottaisi mitä vaikeimman konfliktin eduskunnan ja hallitsijan välillä, jonka konfliktin seurauksia on vaikea arvata, erittäinkin siihen katsoen, että Venäjän valtakunnanduuman enemmistö, mikäli tunnetaan, kannattaa nyt tehtyjä vaatimuksia. Maamme sisälliselle kehitykselle olisi mitä suotavinta, että puheenaoleva, yhä uusia ristiriitoja uhkaava kysymys saataisiin vähänkin pitemmäksi aikaa pois päiväjärjestyksestä.

Toiselta puolen on mielestäni välttämätöntä, että eduskunnan käsitys puheenaolevan asian oikeudellisesta puolesta nytkin selvästi lausutaan julki.

Pyydän siis lausua valtiovarainvaliokunnalle, jonka valmisteltavaksi tämä asia kai varsinaisesti tullee, sen toivomuksen, että se pyrkisi annetun armollisen esityksen perusteella esillä olevan asian väliaikaiseen järjestelyyn sillä tavoin kuin tapahtui valtiopäivillä 1905 ja 1907.

Ed. T a l a s: Armollisessa esityksessä, joka tänään on eduskunnan käsiteltävänä, viitataan tämän lokakuun 7 päivänä annettuun Keisarilliseen julistuskirjaan ja nähtävästi perustuukin armollinen esitys tähän julistuskirjaan. Eduskunta ei näin ollen saattane armollista esitystä harkitessaan olla kiinnittämättä huomiotansa myöskin tähän Keisarilliseen julistuskirjaan.

Mainitun julistuskirjan ja armollisen esityksen kautta on Suomen sotilaskysymyksen ratkaisuun nähden tahdottu saada voimaan periaatteet, että tätä kysymystä koskeva lainsäädäntö olisi lopullisesti ratkaistava niin sanotussa yleisvaltakunnallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä sekä että, kunnes tämä on tapahtunut, Suomen valtiovaroista olisi julistuskirjassa ja armollisessa esityksessä lähemmin määrätyllä tavalla suoritettava apumaksuja Venäjän valtakunnanrahastoon. Siitä huolimatta ettei kumpaakaan näistä periaatteista voida vahvistaa Suomessa noudatettavaksi ilman Keisarin ja Suuriruhtinaan sekä Suomen eduskunnan yhtäpitävää päätöstä, on eduskunnan hyväksyttäväksi nyt kumminkin jätetty ainoastaan esitys siitä, että eduskunta osottaisi tarpeellisen rahamäärän sotilasrahaston tulojen täydennykseksi, jotta siitä vuodelta 1910 voitaisiin suorittaa Venäjän valtakunnanrahastoon 11 miljoonaa markkaa. Hallitsija on siis katsonut olevansa oikeutettu yksin määräämään miten sotilasrasitus on Suomessa toistaiseksi suoritettava sekä missä järjestyksessä tämä kysymys on vastaisuudessa lopullisesti ratkaistava. Eduskunnalta pyydetään hyväksymistä vain erääseen kysymyksen periaatteellisesta ratkaisusta johtuvaan käytännölliseen toimenpiteeseen. Tämä tietää ilmeisesti eduskunnan oikeuden syrjäyttämistä, eikä eduskunta niin ollen saattane vaitiololla sitä sivuuttaa.

Niitten kymmenen vuoden aikana, jotka ovat kuluneet siitä, kun tehtiin ensimäinen yritys Suomen asevelvollisuuslainsäädännön muuttamiseksi laittomalla tavalla, on Suomen eduskunta ja Suomen senaatti useamman kerran todistanut, että asevelvollisuuslainsäädäntö kuuluu eduskuntalainsäädännön piiriin, joten asevelvollisuuslaki voidaan säätää ainoastaan eduskunnan ja hallitsijan yhtäpitävän päätöksen kautta. Se seikka, että tätä epäämättömän selvää oikeussääntöä ei keisarikunnassa ole tunnustettu, on johtanut siihen säännöttömään tilaan, jossa maamme asevelvollisuuskysymys tätä nykyä on. Tämä on pidettävä mielessä, kun on ratkaistava, miten Suomen tätä nykyä tulee ottaa osaa Venäjän valtakunnan sotilasrasitukseen. Suomi ei ole pyrkinyt tästä rasituksesta vapaaksi. Maamme ei ole vetäytynyt täyttämästä niitä velvollisuuksia, jotka ovat määrätyt 1878 vuoden asevelvollisuuslaissa. Päinvastoin ovat Suomen valtiosäädyt jo vuonna 1899 tarjoutuneet kantamaan melkoista raskaampaa so-

tilastaakkaa, kuin mikä on säädetty 1878 vuoden laissa, ja vastaisuuteenkin nähden on Suomen kansa epäilemättä valmis suostumaan sellaisiin, perustuslakiemme säätämässä järjestyksessä aikaansaatuihin muutoksiin sotilasrasituksen suorittamisessa, jotka valtakunnan t o d e l l i s e t edut voivat vaatia, mutta jotka eivät taloudellisessa suhteessa käy kansallemme ylivoimaisiksi tai muuten uhkaa hävittää kansamme elinehtoja. Kun Suomi siis tätä nykyä on siinä tilassa, ettei sillä ole tilaisuutta lakiensa mukaan ottamaan osaa valtakunnan sotilasrasitukseen, niin syynä tähän ovat ne, jotka luottamalla voimaan ennen oikeutta ovat yrittäneet laittomalla tavalla säätää, miten Suomen kansan tulee sanottu velvollisuutensa täyttää.

Suomen asevelvollisuuskysymyksen viimeinen kymmenvuotiskausi on ollut rikas lainvastaisista toimenpiteistä. Näiden laittomuuksien pitkään sarjaan liittyy nyt uusi, kun hallitsija on yksipuolisesti, jättämättä kysymyksen ratkaisua riippuvaksi eduskunnan hyväksymisestä, määrännyt, että Suomen valtion varoista on vuosittain suoritettava apumaksuja Venäjän valtakunnanrahastoon. Se seikka, että pyydetään eduskunnan suostumusta, mikäli nämä maksut olisivat suoritettavat muilla kuin sotilas- ja valtiorahaston varoilla, ei tee puheenaolevaa määräystä vähemmän laittomaksi, kun ei kerran eduskunnan hyväksyttäväksi jätetä armollista esitystä siitä, että Suomen toistaiseksi tulisi suorittaa sotilasrasituksensa maksamalla vuotuisia apumaksuja Venäjän valtakunnanrahastoon, sillä, kuten Suomen eduskunta 1907 vuoden valtiopäivillä vastauksessaan armolliseen esitykseen Suomen valtiovaroista valtakunnanrahastoon sotilastarpeisiin suoritettavasta apumaksusta lausuu, „vuonna 1878 annetun asevelvollisuuslain syrjäytys on tapahtunut perustuslain säätämästä järjestyksestä poikkeavalla tavalla eikä Suomen valtiosääntö ole sellainen, että hallitsijalla olisi oikeus poistaa laissa määrätty velvollisuus ja sen sijaan vaatia rahavastiketta". Suomen säädyt 1904—05 vuosien valtiopäivillä ja Suomen eduskunta 1907 vuoden valtiopäivillä ovat myös epäämättömän selvästi osoittaneet, että yhtä kieltämätöntä kuin on, ettei hallitsija saa puheenaolevain apumaksujen suorittamiseen käyttää suostuntavaroja ilman eduskunnan suostumusta, yhtä selvää on myöskin, ettei hän tällaisiin tarkoituksiin ilman eduskunnan suostumusta saa määrätä sotilas- ja valtiorahaston rahoja käytettäväksi.

Ei myöskään se tosiasia, että tällaisia apumaksuja on suoritettu muutamilta vuosilta, oikeuta hallitsijaa yksipuolisesti määräämään niiden suorittamisesta edelleenkin. Keisarillisessa julistuskirjassa sanotaan tosin, että aikaisemmat apumaksut olisi suoritettu maaliskuun 29 päivänä 1905 annetun Keisarillisen julistuskirjan perusteella ja tämän mukaisesti puhutaan myöskin armollisessa esityksessä sanotun julistuskirjan mukaan tehdyistä suorituksista. Tämä Keisarillisessa julistuskirjassa ja armollisessa esityksessä esiintuotu käsitys ei kuitenkaan pidä paikkaansa. 1905 vuoden maaliskuun 29 päivänä annetun julistuskirjan perusteella ei ole mitään suoritusta Suomen valtion varoista Venäjän valtakunnanrahastoon tehty. Ne 10 miljoonaa markkaa, jotka vuodelta 1905 suoritettiin, maksettiin Suomen säätyjen 1904—05 vuosien valtiopäivillä tekemän nimenomaisen päätöksen nojalla. Ja kun sittemmin vuosilta 1906 ja 1907 suoritettiin yhteensä 20 miljoonaa markkaa valtakunnanrahastoon, tapahtui sekin Suomen eduskunnan 1907 vuoden valtiopäivillä tekemän nimenomaisen päätöksen nojalla. Nämä suoritukset eivät siis ole olleet lainvastaisia, ne tehtiin Suomen eduskunnan laillisen päätöksen nojalla eikä suinkaan hallitsijan yksipuolisesti antamaan julistuskirjan perusteella.

Kun tämän vuoden lokakuun 7 päivänä annetussa Keisarillisessa julistuskirjassa apumaksut sotilastarkoituksia varten vuosilta 1908 ja 1909 vahvistettiin 10 miljoonaksi markaksi vuodelta ja määrättiin, että nämä 20 miljoonaa markkaa ovat valtakunnanrahastoon suoritettavat tämän vuoden viimeisen neljänneksen kuluessa, on tässä siis ilmeisesti olemassa perustuslainvastainen määräys. Tällaisella määräyksellä ei ole mitään velvoittavaa merkitystä. Ja sentähden on tämän rahamäärän suorittaminen valtakunnanrahastoon lainvastainen teko. Mikäli on kuulunut, olisi kumminkin senaatti eli oikeammin sanottuna äsken nimitetyt senaattorit, yhtä lukuun ottamatta, päättäneet antaa valtiokonttorille käskyn rahojen suorittamisesta. Että näin kävisi, ei tosin ole mikään yllätys. Eihän ollut ajateltavissakaan, että ne henkilöt, joita oli haettu ympäri Venäjän laajan valtakunnan ja jotka olivat nimitetyt Suomen senaatin jäseniksi huolimatta siitä, että he eivät

tunne tämän maan lakeja, joten heidän täytyy olla täydellisesti kykenemättömät tehtäviinsä, ja huolimatta siitä, että heidän nimittämisensä niin ollen merkitsee Suomen hallintokoneiston säännöllisen kulun täydellistä häiriintymistä — eihän ollut ajateltavissakaan, että nämä henkilöt kieltäytyisivät täyttämästä heille annettua lainvastaista määräystä.

Kansamme näkee näiden miljoonien maksamismääräyksessä sekä tämän käskyn täyttämisessä laittomuuden, laittomuuden, joka sekin puolestansa kuten aikaisemmatkin laittomuudet tulee vaikeuttamaan Suomen asevelvollisuuskysymyksen onnellista ratkaisua. Ja jokaiselle, joka puolueettomasti arvostelee Suomen asevelvollisuuskysymystä, täytyy käydä selväksi, että Suomen kansa ei ole syypää niihin vaikeuksiin, jotka nyt kohtaavat asevelvollisuuskysymyksen ratkaisua. Nämä vaikeudet ovat vallassaolijat keisarikunnassa synnyttäneet; ne ovat niiden synnyttämät, jotka eivät ainoastaan vaadi, että Suomen täytyy täyttää velvollisuutensa keisarikuntaa kohtaan tavalla, jonka he saisivat määrätä, vaan myöskin että Suomen tulisi suostua perustuslakiensa määräysten syrjäyttämiseen.

Olen tähän asti kosketellut vain toista niistä periaatteista, joita Keisarillinen julistuskirja tämän lokakuun 7 päivältä koettaa laittomalla tavalla saada juurrutetuksi meidän oikeuteemme. Toinen periaate, jota niinikään eduskunnan suostumuksetta koetetaan saada noudatettavaksi Suomessa, ilmenee julistuskirjan määräyksessä, joka armollisessa esityksessä uudistetaan, että nimittäin kysymys Suomenmaan asukkaiden asevelvollisuuden suorittamisesta on lopullisesti ratkaistava yleisvaltakunnallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Tämä määräys ei, Suomen perustuslakia vastaan sotivana, saata saada Suomessa lain voimaa. Suomen perustuslait eivät tunne mitään yleisvaltakunnallista lainsäädäntöjärjestystä. Eikä niin ollen määräyksellä, että asevelvollisuuslaki olisi säädettävä yleisvaltakunnallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, saata olla mitään oikeudellista merkitystä Suomessa. Ainoastaan jos laillisella tavalla, se on — mikäli kysymys koskee Suomea — hallitsijan ja Suomen eduskunnan yhtäpitävän päätöksen kautta saadaan aikaan laki, joka todella luopi yleisvaltakunnallisen lainsäädäntöjärjestyksen ja j o s tämän lain mukaan Suomen asevelvollisuuslainsäädäntö on sanotussa järjestyksessä säädettävä, ainoastaan silloin on asevelvollisuuslaki aikaansaatavissa yleisvaltakunnallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Mutta siihen asti pysyy voimassa, että asevelvollisuuslakia Suomessa voidaan säätää ainoastaan siinä järjestyksessä kuin Suomen perustuslait määräävät, se on hallitsijan ja eduskunnan yhtäpitävän päätöksen kautta.

Koska Keisarillinen julistuskirja tämän vuoden lokakuun 7 päivältä on jyrkässä ristiriidassa Suomen perustuslakien kanssa, ei sitä myöskään Suomen lakeja loukkaamatta voida määrätä julkaistavaksi Suomessa. Me tiedämme, että tämä kuitenkin on tapahtunut. Samassa senaatin istunnossa, jossa senaatti lienee päättänyt 20 miljoonan maksamisesta Venäjän valtakunnanrahastoon, on se myöskin päättänyt julkaista puheena olevan Keisarillisen julistuskirjan. Määräys, joka sotii perustuslakia vastaan, ei kumminkaan saavuta velvoittavaa voimaa, vaikkakin se lakina julkaistaisiin.

Näiden nyt esittämieni tosiasiain valossa on mielestäni tarkastettava kysymystä, mille kannalle eduskunnan tulee asettua armolliseen esitykseen sisältyviin vaatimuksiin nähden. Eduskunnan voitaneen katsoa olevan oikeutetun nyt, kuten vuonna 1907, myöntämään vuodelta 1910 vaaditut 11 miljoonaa kokonaisuudessaan, vaikkakin eduskunnalta vain on pyydetty sellaista määrää, jota vaaditaan sotilasrahaston tulojen täydennykseksi, jotta siitä voitaisiin 11 miljoonaa markkaa suorittaa Venäjän valtakunnanrahastoon vuodelta 1910. Mutta onko eduskunnalla nyt syytä tehdä samanlainen päätös kuin aikaisemmin on tehty. Kun 1904—05 vuosien valtiopäivillä eduskunta myönsi pyydetyt miljoonat, lausutaan eduskunnan alamaisessa vastauksessa: „Kun asevelvollisuuteen perustuvat Suomen sotajoukot, ainoastaan kaartin pataljoonaa lukuun ottamatta, vuonna 1901 hajotettiin, ei tämä toimenpide perustunut lakiin eikä mihinkään suomalaiselta taholta annettuun aiheeseen. Jos sotalaitoksen alalla silloin alkanut lainvastainen hallintosuunta edelleen jatkuisi, mutta rahallista apua sotilaallisiin tarkoituksiin Suomen sotilasmenojen vähäisen määrän perustuksella kuitenkin vaadittaisiin, olisi olemassa täysin päteviä oikeudellisia syitä kieltäytyä semmoista apumaksua suorittamasta eikä sen kautta millään tavalla olisi syrjäytetty Suomen velvollisuuksia mitä puolustuslaitokseen tulee, jotka velvollisuudet edellyttäen tä-

hän kuuluvien kysymysten laillista järjestämistä maamme valtiosäädyt aina ovat tunnustaneet. Mutta kun laillisuuden tielle tässä suhteessa taas on astuttu valtiopäivien lausuntojen mukaan poistamalla lainvastaiset toimenpiteet, on nykyinen asiaintila valtiosäätyjen mielestä sellainen, että edellämainitut velvoitukset voidaan ja pitää ottaa varteen käsillä olevaa ehdotusta harkittaessa." Siis päästäksensä laittomuuskaudesta, tehdäksensä voitavansa niiden vaikeuksien poistamiseksi, jotka kohtasivat laillisuuden palauttamista, eivät säädyt tahtoneet kieltäytyä sanotun apumaksun suorittamisesta. Ja kun eduskunta 1907 suostui apumaksun suorittamiseen vuosilta 1906—07, tapahtui se syystä, että valtiosäätyjen 1904—05 vuoden valtiopäivillä tekemää päätöstä katsottiin voitavan tulkita, ja keisarikunnassa oli tulkittu, siten, että säädyt periaatteessa olisivat hyväksyneet apumaksujen suorittamisen myöskin vuosilta 1906—07, vaikkakin säädyt eivät silloin vielä tähän tarkoitukseen varoja määränneet.

Onko nyt olemassa samoja syitä kuin ennen kehottamassa myöntämään apumaksuja Venäjän valtakunnanrahastoon? Ei suinkaan! Jos vuonna 1905 vielä saatettiin toivoa laillisuuden täydellistä palauttamista maahan, niin nyt emme saata olla näkemättä, että lainvastaista hallintosuuntaa jälleen aijotaan maassamme toimeenpanna ja että varain myöntäminen ilmeisesti merkitsisi tämän lainvastaisen hallintosuunnan tukemista sekä lähinnä julistuskirjassa esiintyvien perustuslainvastaisten pyrkimysten tukemista. Ei myöskään voi katsoa, että, kuten vuonna 1907, edeltäpäin annetut lupaukset velvoittaisivat eduskuntaa hyväksymään armollisen esityksen. Sillä 1907 vuoden eduskunnan jo mainitussa alamaisessa vastauksessa sanotaan nimenomaan: „Se järjestely, joka 1904—05 vuosien valtiopäivillä tässä asiassa tapahtui nyt päätetyn suorituksen kautta, on pidettävä loppuun suoritettuna", jonka vuoksi eduskunta katsoikin voivansa anoa: „että sotilasasia ilman viivytystä on perustuslainmukaisella tavalla järjestettävä."

Senjälkeen kuin eduskunta tämän anomuksen teki, on kaksi vuotta kulunut ilman että olisi ryhdytty toimenpiteisiin, jotka tarkoittaisivat Suomen sotilaskysymyksen saattamista perustuslainmukaisella tavalla järjestetyksi. Joskin väitettäisiin, ettei tämä aika olisi riittänyt asian lopulliseen ratkaisuun, niin tämä aika ainakin on ollut riittävän pitkä valmistavien toimenpiteitten aikaansaamiseksi. Ja jos on katsottu välttämättömäksi järjestää Suomen sotilaskysymys edelleen väliaikaisesti, niin olisivat nämä väliaikaiset toimenpiteet ainakin olleet aikaansaatavat perustuslakiemme säätämässä järjestyksessä.

Mutta niin ei ole tapahtunut. Sotilaskysymyksemme väliaikaiseenkin järjestämiseen on ryhdytty perustuslakejamme vastaan sotivalla tavalla ja eduskunnalta pyydetään nyt vaan varoja, joilla näitä perustuslainvastaisia toimenpiteitä toteutettaisiin. Ydinkohta Suomen asevelvollisuuskysymyksessä ei tätä nykyä olekaan siinä, millä tavoin Suomen tulee suorittaa velvollisuutensa keisarikuntaa kohtaan, vaan siinä, millä tavoin tämä velvollisuus on Suomelle säädettävä, onko sitä säädettäessä noudatettava, mitä maamme perustuslait määräävät, vai onko ratkaisuvalta annettava vallassaolijoille keisarikunnassa.

Kun eduskunta ei voi antaa välillistäkään tukea toimenpiteille, jotka ovat perustuslainvastaisia, en näe muuta mahdollisuutta, kuin että valtiovarainvaliokunta, johon tämä esitys lähetettänee, ehdottaa, että armollinen esitys on hylättävä.

Ed. Lindelöf: Den nådiga proposition, som nu öfverlämnats till landtdagens behandling, har öfverallt i vårt land mottagits med känslor af besvikenhet och missmod. Ur propositionen likasom ur det manifest, som samtidigt publicerats, framgår till fullo, att de kretsar i kejsardömet, som för närvarande i alla viktigare frågor lyckats vinna gehör för sina förslag, sakna förmåga och, såsom det tyckes, äfven vilja att sätta sig in i det finska folkets rättsuppfattning och att de besjälas af en hvarje faktisk grund saknande misstro till redligheten i detta folks afsikter.

Finlands nu samlade landtdag kan enligt min tanke icke utan att därigenom uttala en förkastelsedom öfver den ståndpunkt, som flere föregående landtdagar intagit, afstå från fordran att lösningen af militärfrågan i hela dess vidd — det må sedan gälla personlig värneplikt eller dennas ersättande med en penningekontribution — ovillkorligen bör äga rum under folkrepresentationens medverkan. Landtdagen kan icke, om den söker tillvarataga folkets

viktigaste intressen, stillatigande samtycka till att lagstiftningen i en fråga, som så djupt ingriper i medborgarnes lif, ryckes ur dess händer och öfverföres till området för en såkallad rikslagstiftning, som tillsvidare alls icke finnes till och om hvars blifvande art och väsen man ingenting annat vet, än att samma mäktiga inflytelser, som framskymta bakom här föreliggande proposition, tvifvelsutan skola söka göra sig gällande, då rikslagstiftningsfrågan afgöres, och söka framtvinga en med Finlands grundlagar oförenlig lösning af densamma.

Om landtdagen intager en afböjande hållning gentemot den nådiga propositionen, skall man, därom kunna vi vara öfvertygade, inom vissa kretsar i kejsardömet göra allt för att tolka dess handlingssätt såsom härrörande icke ur rättsliga betänkligheter utan ur motsträfvighet att bidraga till rikets försvar, ja kanske rent af ur lumpen snålhet. Det är fara värdt, att ett dylikt tal skall göra intryck äfven på sådant håll i Ryssland, där icke fiendskap mot vårt folk och dess autonomi, men väl okunnighet om våra förhållanden är rådande. Må det därför redan nu öppet utsägas, att en tolkning af denna art vore en vantolkning. Vi äro icke så förmätna, att vi i dessa de jättelika rustningarnas tider för vårt folk kräfva en fullständig befrielse från den börda, som mera än andra tynger på nationerna. Vi äro fastmer beredda att utan knot bära ett efter våra krafter anpassadt mått af rikets försvarstunga. Vi äro öfvertygade om, att Finland verksammare bidrager till rikets försvar genom att uppställa egna trupper och ogärna afstå vi från förhoppningen att vårt militärväsende åter måtte upprättas på den grundval, om än icke med nödvändighet i samma form, som det erhöll genom 1878 års, aldrig i laglig ordning upphäfda, värnepliktslag. Urtima landtdagen af år 1899 ådagalade genom sitt beslut i värnepliktsfrågan, att man å finsk sida ingalunda ryggar tillbaka för till och med ganska ansenliga militära börder, likasom man då äfven var beredd att samtycka till vidtgående förändringar i en militärorganisation, som redan hade vunnit en viss häfd.

Man tyckes emellertid på ledande håll i Ryssland — af skäl, hvilka det är oss svårt att pröfva och bedöma — hysa den åsikt, att finska trupper under den närmaste framtiden icke borde uppställas, utan en provisorisk lösning af militärfrågan åvägabringas. Finland borde under en följd af år bidraga till riksförsvaret genom penningekontributioner. Om regeringen orubbligt vidblir denna ståndpunkt, hade den, tyckes det oss, bort i laga ordning förelägga landtdagen en proposition rörande sådana provisoriska anordningar. Ännu för några veckor sedan ingick senaten som bekant med en hemställan om rätt att utarbeta en proposition på denna bas. Landtdagen hade för visso ägnat ett sådant förslag den allvarligaste pröfning och skänkt de för provisoriet förebragta grunderna allt det beaktande de varit förtjänta af. För min del — jag talar härvid endast såsom enskild landtdagsman — säger jag oförbehållsamt, att jag varit benägen att samtycka till beviljandet af en kontribution för en fastställd tidrymd, såvida militärfrågan i hela dess vidd länkats in på lagliga vägar och äfven i öfrigt garantier varit för handen för ett lagenligt styrelsesätt. Men många äro de tecken, som tyda uppå, att man icke velat en sådan lösning, utan att militärfrågan af våra vedersakare i främsta rummet betraktats såsom ett medel och en förevändning för att undergräfva vår författningsenliga autonomi.

Med ovillja och på samma gång med bekymmer hafva vi iakttagit det upphetsningsarbete, som en del af den ryska pressen ihärdigt och systematiskt bedrifver mot vårt land. Genom lögnaktiga telegram vill man inbilla sin läsarekrets, att här bosatta ryska medborgare vore utsatta för ett skymfligt bemötande från finnars sida. Man söker att med stöd af dokument, som för hvarje kritisk läsare borde framstå såsom plumpa förfalskningar, bevisa, att i Finland hemliga förbund arbeta på förverkligandet af upproriska sträfvanden. En tidning, som gör anspråk på att räknas till antalet af ett stort världrikes ledande pressorgan, låter sin främste skribent fylla hela spalter med frihandsteckningar utmålande den fruktansvärda fara, hvari rikets hufvudstad befinner sig, då ju på andra sidan af den närbelägna finska gränsen jättearméer i all tysthet beväpnats med gevär och kanoner och endast vänta på ett lägligt tillfälle att skrida till angrepp. Samma skribent har vid ett annat tillfälle serverat sina läsare den uppbyggliga skildringen om en finsk lots, som afsiktligen sökt styra en med trälast fylld engelsk ångare mot den af krigsskepp bevakade kejserliga lustjakten. Att artiklar af

denna art kunna i tryck framträda i ett land, där pressens ställning är ganska prekär och böter och andra straff frikostigt användas mot det offentliga ordets män, kan väl knappast förklaras annorlunda, än att nämnda riddare af pennan känna sig trygga i mäktiga gynnares skydd.

Vi våga emellertid tro, att dylika vidriga yttringar af servilism och nationalistiskt vanvett, huru oförsynt de än för ögonblicket söka göra sig gällande, dock finna medhåll endast hos en ringa del af den ryska allmänheten. Under svåra och hotfulla tider har det beredt oss tillfredsställelse och glädje att se, hurusom det i kejsaredömet ingalunda saknats representanter för det offentliga ordet, som lagt i dagen en hög uppfattning af sitt ansvarsfulla kall och som på ett lika lysande som självuppoffrande sätt trädt fram för att försvara vår rätt, tillbakavisa orimliga beskyllningar och lugna de upphetsade lidelserna. Vi äro öfvertygade om att sådana uttalanden uppbäras af det Ryssland, som framtiden tillhör och som på samma gång det strider för friheten i det egna stora fäderneslandet, omöjligen kan önska tillintetgöra ett därmed förenadt litet folks inre frihet och högtidligt bekräftade autonomi.

Vi äro öfvertygade om, att äfven om ett afslag på här föreliggande nådiga proposition blir oundvikligt, man inom Rysslands frisinnade kretsar skall förstå att rätt bedöma de motiv, som föranledt landtdagens beslut.

Jag uttalar den förhoppningen, att de utskott, till hvilka detta ärende kommer att hänskjutas, skola afpassa sin utredning så, att därur till fullo framgår, att landtdagen nu lika litet som förr undandrager sig att bidraga till rikets försvar, men kan samtycka endast till en fullt lagenlig vare sig definitiv eller provisorisk lösning af militärfrågan.

Ed. Alkio: Kysymys Suomen asevelvollisuusasian järjestämisestä on synnyttänyt Suomen ja Venäjän välillä ristiriidan, joka tämän armollisen esityksen kautta näyttää kehittyvän huippuunsa. Siinä sanotaan armollisella julistuskirjalla vahvistetuksi, että kysymys Suomen asujamiston suoritettavasta asevelvollisuudesta on lopullisesti ratkaistava yleisvaltakunnallisen lainsäädäntöjärjestyksen tietä. Tämän perusteella edelleen ilmoitetaan, että Hänen Majesteettinsa Keisari on nähnyt hyväksi toistaiseksi ja kunnes mainittu ratkaisu tulee tapahtumaan, velvoittaa Suomen valtiovaraston edelleen maksamaan vuotuisen apumaksun sotilastarkoituksiin. Mainittu julistuskirja, samaten kuin esillä oleva armollinen esityskin, on kuitenkin niin ilmeisesti ristiriidassa Suomen perustuslakien kanssa, että se täytyy saada painolla merkityksi täällä evästyksenä niille valiokunnille, jotka saavat tämän asian käsitelläkseen.

Hallitusmuodon 45 § säätää: „Kuninkaallisen Majesteetin tulee varjella valtakuntaa etenkin ulkomaan ja vihollisten valtaa vastaan, mutta älköön vastoin lakia, kuninkaan valaa ja vakuutusta määrätkö alamaisten suoritettavaksi mitään sotilasapuja, uusia veroja, sotaväen ottoa ja muita maksuja ilman valtiosäätyjen tietoa, vapaata tahtoa ja suostumusta." Nyt esillä oleva armollinen esitys on jyrkässä ristiriidassa Hallitusmuodon tässä esittämäni kohdan kanssa sikäli, mikäli siinä ilmoitetaan, että Suomen asujamiston asevelvollisuuden lopullinen ratkaisu on vahvistettu säädettäväksi yleisvaltakunnallisessa järjestyksessä sekä mikäli vuotuinen rahakorvaus on määrätty armollisella julistuskirjalla Suomen eduskuntaa kuulematta. Se käsitys hallitsijan oikeudesta käyttää Suomen valtiovaroja, joka armollisessa esityksessä ilmenee, on myös jyrkässä ristiriidassa Suomessa vallitsevan käsityksen kanssa siitä, miten esimerkiksi vuoden 1878 asevelvollisuuslakimme 122 pykälän mukaan valtiovarojamme, erittäin sotilasvaroja, on käytettävä sotilastarkoituksiin. Tämän yhteydessä on merkittävä, että edellämainittu vuoden 1878 asevelvollisuuslaki on edelleen voimassa. Sen käytännössä sovelluttaminen on tosin lakkautettu hallinnollisella määräyksellä, mutta ilman eduskunnan suostumusta, eikä Suomessa voida uutta lakia säätää eikä vanhaa kumota ilman hallitsijan ja eduskunnan yhtäpitävää päätöstä. Asevelvollisuuden suorittamisen oikeus omain perustuslakien takaamassa järjestyksessä on yksi kaikkein kalleimpia oikeuksia, mitä voimassa olevat perustuslait Suomen kansalle takaavat. Tästä oikeudesta ei Suomen kansa voi eikä tahdo luopua ja sen vuoksi on valiokuntien löydettävä armolliseen esitykseen vastaus, joka on sopusoinnussa maan perustuslakien ja kansassa vallitsevan oikeuskäsityksen kanssa.

Suomen kansa ei ole koskaan kieltäytynyt täyttämästä asevelvollisuuttaan. Silloin, kun olemme saaneet sen tehdä laillisten edellytys-

ten vallitessa, on aina keskinäinen ymmärtämys ja luja luottamus vallinnut hallitsijan ja Suomen kansan välillä. Täytyy katkerasti valittaa, että tämä viimeaikainen kehitys näyttää luoneen sellaisia olosuhteita, jolloin Suomen valtio-oikeudellinen asema tahdotaan sortaa pakkovallan alle, jolloin meitä tahdotaan väkivallalla masentaa niihin velvollisuuksiin, joihin valtakunnan edun kannalta katsotaan syytä olevan. Tällaista menettelytapaa täytyy Suomen kansan vastustaa, ja kun on kysymyksessä olemassa olomme, on meillä siihen täysin lojaalinen oikeus, koska väkivaltaisten toimenpiteitten vastustaminen meidän puolelta samalla sisältää sen, että me tahdomme kaikki velvollisuutemme Venäjää kohtaan täyttää laillisessa järjestyksessä. Asevelvollisuusasiaa ei siis minun mielestäni voida väliaikaisestikaan järjestää tämän armollisen esityksen mukaan, syystä, että se perustuu laittomiin edellytyksiin, jotka vakiintuneina lainsäädäntöömme, jos ne väliaikaisestikin siihen hyväksytään, tulevat siihen sangen ehkäisevästi vaikuttamaan. Ehdotan siis, että armollinen esitys hylätään.

Tämän lisäksi pyytäisin vielä erityisesti kiinnittää huomiota ed. Ingmanin täällä äsken antamaan lausuntoon. Hänen lausuntonsa mukaan ei rahavaatimus, joka tässä esiintyy, nousisi yli Suomen voimien.

Minun mielestäni tässä yhteydessä ei ole ensinkään ratkaistavissa edes kysymys siitä, nouseeko se yli meidän varallisuusvoimaimme, maksukykymme, vai ei, vaan tässä on ennen kaikkea ratkaistava kysymys siitä, missä määrin tämä esitetty vaatimus on oikeudellinen tahi missä määrin lakiin perustumaton. Semmoisenaan siis tässä tilaisuudessa ed. Ingmanin puhe siitä, onko tämä maksu ylivoimainen vai ei, ei ole sopusoinnussa sen käsityksen kanssa, jota nykyhetkellä tulee pitää pääasiana järjestettäessä asevelvollisuuskysymystä.

Edelleen ed. Ingman täällä vetoaa duuman yleiseen mielipiteeseen, joten siis ed. Ingman tahtoo saada asemamme näyttämään uloskinpäin siltä, että me alistumme sen pakkovallan alle, jonka mahdollisesti duuman yleinen mielipide luo. Sitäkin käsitystä vastaan täytyy minun lausua vakava paheksumiseni varsinkin tässä tilaisuudessa, jossa ennen kaikkea, niinkuin jo äsken lausuin, kysymystä on harkittava oikeudelliselta kannalta eikä siis mitkään tällaiset pakkouhkaukset saa vaikuttaa Suomen eduskunnan päätäntövaltaan. Sitä enemmän, koska Suomen eduskuntaan ei tällaisissa kysymyksissä, enempää kuin muissakaan kysymyksissä, saa mitkään muut syyt vaikuttaa kuin oikeudelliset näkökohdat.

Edelleen ed. Ingman katsoi, että meidän on lähteminen järjestämään näitä asioita väliaikaisesti, niinkuin armollinen esitys sisältää. Kun minun mielestäni ei ole mitään erityisiä syitä siihen, että Suomen eduskunta antaa edes tunnustusta sille käsitykselle, että tämä asia on järjestettävä väliaikaisesti, on minun mielestäni tämäkin ehdotus erehdys ja väärä. Sillä Suomen eduskunnalla ei saata olla mitään syytä vastustaa sitä, että me otamme asian järjestääksemme lopullisesti, kunhan vaan saamme siihen esitykset, jotka perustuvat niihin oikeusedellytyksiin, joiden pohjalla Suomen eduskunta saattaa lähteä asevelvollisuusasiaamme lopullisesti järjestämään.

Ed. Pennanen: Raskaana painaa sotilasrasitus maailman kansoja. Tästä rasituksesta on Suomenkin kansa osansa kantanut, on kantanut sen nurkumatta ja kunnialla. Isänmaan, valtaistuimen ja omantunnonvapauden puolesta on kansamme jo vuosisatain takaisina aikoina kantanut kalliita uhreja sodan alttarille. Nurkumatta vuodattivat maamiehemme vertansa valtaistuimen puolesta venäläis-turkkilaisen sodan aikana Balkanin rinteillä, pitäen kunniakkaasti yllä sekä omaansa että keisarikunnan sotajoukkojen mainetta, lujittamalla molemmin puolista luottamusta. Tahraton on myös suomalaisten tarkk'ampujapataljoonain ja rykmentin muisto; kunnialla puolsivat nämä suomalaiset joukot paikkaansa keisarikunnan joukkojen rinnalla. Kansamme pojat pitivät kunnia-asianaan saada kuulua noihin kotoisiin, reippaisiin joukkoihin ja kansa silloin tunsi ja tiesi täyttävänsä velvollisuuttaan laillisella tavalla. Hetkellä tällaisella kuin nyt, viivähtäisi niin mielellään menneitten parempain aikojen muistoissa. Mutta nyt käsilläoleva armollinen esitys ei sitä pitkälti salli. Mainittu asiakirja avaa eteemme alastoman nykyisyyden, se ennustaa meille vaikeaa tulevaisuutta.

Hämmästyneenä ja huolestuneena on Suomen kansa jo kuluneina sortovuosina saanut nähdä, että sen kotoiset, lailliset sotajoukot ovat hävitetyt ja että kansalta on otettu pois oikeus saada lainmukaisella tavalla suorittaa

asevelvollisuuttaan. Tätä kaikkea sekä sitä seuranneita lainvastaisia toimenpiteitä on perusteltu sillä, että valtakunnan etu ja arvo muka niin vaatii. Tämän kuun 7 päivänä annetusta keisarillisesta julistuskirjasta päättäen, johon asiakirjaan myös esillä oleva armollinen esitys viittaa, olisi se taaskin tuo valtakunnan etu, joka vaatisi sellaista sotilaskysymyksemme järjestelyä kuin armollinen esitys sisältää.

Ei voi ymmärtää Venäjän vaikutusvaltaisten piirien ja asianomaisten keisarikunnan viranomaisten ajatuksenjuoksua tässä asiassa, jos heillä todellakin on ollut valtakunnan tosietu lähinnä sydämellään. Missähän suhteessa olisi ollut valtakunnan edun mukaista syyttä hävittää sotavoiman asekuntoisimpia osia? Ja onko nyt yhä edelleen, kaikista kokemuksista huolimatta, valtakunnan todellisen edun ja arvon mukaista vaatia rahallista vastiketta säännöttömällä tavalla, vaikka asia olisikin lainmukaisesti helpommin ja onnellisemmin järjestettävissä! Onkohan se valtakunnan edun ja arvon mukaista, että itsessään luonnollista velvollisuutta pyritään järjestämään tavalla, joka kaikkine seurauksineen voi kokonaiselle kansalle muodostua ehtymättömäksi kärsimysten lähteeksi, joka uhkaa ja voi tuhota kaiken sen vuosisatojen työn ja kulttuurin tulokset, jonka puolesta meidän myös olisi asetta kannettava! Vai eivätköhän tämän järjestelmän isät ollenkaan huomaa sitä, että heidän astumansa tie käy yli heikomman oikeuksien, että heidän askeleensa tallaavat sitä keskinäistä kunnioitusta ja luottamusta, jonka pitäisi vallita ja joka luonnollisissa, säännöllisissä oloissa varmaan vallitsisi mahtavan Venäjän ja pienen Suomen kansan välillä. Suomen kansahan onkin puolestaan koettanut tehdä voitavansa helpottaakseen palautumista laillisuuden tielle sotilasasiassa. Se on eduskuntansa kautta jo kahdesti myöntänyt rahallista vastiketta laittomasti riistetystä asevelvollisuudestaan. Vuonna 1905 niin tehtäessä elähytti silloista eduskuntaa, valtiosäätyjä, tietoisuus siitä, luottamus siihen, että hallitsija on järjestävä asiat lainmukaiselle kannalle ja että rahavastike tarkoitti vain tarpeelliseksi käynyttä ylimenoaikaa. Vuonna 1907 suostui eduskunta rahasuoritukseen vain siitä syystä, että monet edustajat katsoivat voitavan arvella, että jonkunlainen siveellinen sitoumus siihen velvoittaisi. Nekään edustajat, jotka eivät aikaisemmissa toimenpiteissä minkäänlaista sitoumusta nähneet, eivät tahtoneet jättää epäilyksen varjoakaan siinä suhteessa ja taipuivat niin ollen korvauksen myöntämiseen sillä kertaa.

Tänään, kuten jo on täällä sanottu, ei meitä voi elähyttää tietoisuus asian perustuslakiemme mukaisesta järjestämisestä. Keisarillinen julistuskirja kuluvan lokakuun 7 päivältä sekä esillä oleva armollinen esitys puhuvat kylliksi selvää kieltä. Mutta meitä ei myöskään nyt vähimmässäkään määrässä sido minkäänlaisten aikaisempien lupausten varjokaan. Nämä pari viimeksi mainitsemaani seikkaa mielestäni muodostavatkin erotuksen aikaisempain myönnytysten ja nykyisen olotilan välillä. Nythän jo selvästi nähdään, että 1878 vuoden asevelvollisuuslaki aiotaan valekuolleena, ainoastaan hallinnollisilla toimenpiteillä tainnutettuna, haudata ainakin pitkäksi aikaa, kaikista päättäen ainaiseksi, ja että asevelvollisuuskysymyksemme aiotaan järjestää tavalla jota Suomen lait eivät tunne. Jos eduskunta näin ollen hyväksyy armollisessa esityksessä esitetyn vaatimuksen, niin se asiallisesti joutuu myötävaikuttamaan perustuslain, asevelvollisuuslain syrjäyttämiseen. Eduskunnan olisi siis nyt, kun jo niin paljon tiedetään siitä mitä on odotettavissa, kun nähdään, mihin myöntymys johtaisi ja kun aikaisemmat sovitteluyritykset eivät ole johtaneet tuloksiin, ilmoitettava ettei se näin ollen voi myötävaikuttaa muunlaiseen kuin alusta loppuun asti lakiemme mukaiseen ja kaikki nykyiset säännöttömyydet poistavaan järjestelyyn. Sellaiseen, sanottakoon se vielä kerran, on Suomen kansa aina valmis. Sellaista järjestelyä Suomen kansa toivoo ja oikeuksiinsa vedoten vaatii. Eduskunnan on nyt osotettava, mikä asevelvollisuuslain 1 ja 123 §:ien perustuslakisäännösten sekä hallitusmuodon 40 ja 41 §:ien nojalla on meidän oikeutemme ja mikä on meidän velvollisuutemme. Oikeutemme on kiistämätön, velvollisuudestamme emme ole koskaan pyrkineetkään kieltäytymään. Edessä oleva ristiriita ei ole siis meidän aiheuttamamme. Ei ole edes koskaan sanottu, ettei Suomen kansa ottaisi sotilasrasituksia millään muulla kuin 1878 vuoden lain säätämällä tavalla kantaakseen. Siitä ovat useammat kuin yhdet valtiopäivät antaneet todistuksia. Niinpä valtiosäädyt 1904—1905 valtiopäivillä lausuivat, että: „Ei mikään inhimillinen laki ole muuttumaton. Kun pätevät syyt vaativat, voidaan Suomen voimassaoleviin lakeihin tehdä muutoksia, mutta oikeudenvoimai-

sesti voivat nämä muutokset tapahtua ainoastaan sellaisessa järjestyksessä kuin Suomen perustuslaeissa on säädetty".

Mutta sotilaskysymyksemme sellainen järjestely ja ratkaisu kuin armollisessa esityksessä esiintyy, se johtaa valtiosääntömme syrjäyttämiseen. Se sisältää siis yksinkertaisesti sanottuna enemmän kuin mihin me, käsitykseni mukaan, voimme myötävaikuttaa.

Ed. J. Castrén: Tarkoitukseni ei ole tässä tilaisuudessa lausua mielipidettäni käsilläolevan armollisen esityksen perustuslainvastaisesta lausunnosta ja laadusta, eikä siitä kannasta, mille niiden valiokuntien, joihin tämä armollinen esitys tulee lähetettäväksi, olisi asettuminen puheenalaiseen armolliseen esitykseen nähden. Minä tulen nimittäin tilaisuuteen perustuslakivaliokunnassa, johon epäilemättä tämä armollinen esitys myös lähetetään, selvittämään ja tuomaan esiin kantani asiassa. Mutta minun on pakko kiinnittää tämän eduskunnan huomiota toiseen asiakirjaan ja sen asiakirjan yhteydessä oleviin seikkoihin, asiakirjan, joka on pohjana ja perustuksena tälle esitykselle, ja johon käsillä olevassa esityksessä nojautaan.

Monet seikat viime aikoina johtavat mieleemme sortoajan synkkiä muistoja. Sen tekee erikseen lokakuun 21 päivä, sillä sinä päivänä julkaistiin Suomen senaatissa toinen helmikuun manifesti, samainen manifesti, joka on tämän armollisen esityksen edellytyksenä. Ja tämä päivä, tämä lokakuun 21 päivä, oli jälleen surun, ahdistuksen ja tuskan päivä Suomen kansalle, mutta se oli samalla kansallisen nöyryytyksen ja alennuksen päivä. Tarkastakaamme tämän lokakuun 7 päivänä päivätyn ja vastamainitun kuun 21 päivänä julkaistun manifestin sisältöä, joka, kuten jo olen maininnut, on erottamattomassa yhteydessä käsilläolevan armollisen esityksen kanssa. Manifestissa sanotaan ensinnäkin, että kysymys Suomen asujamiston suoritettavasta asevelvollisuudesta on lopullisesti ratkaistava yleisvaltakunnallisen lainsäädännön tiellä. Toiseksi, että Suomen asukkaitten toistaiseksi, ja siksi kunnes asia yleisvaltakunnallisen lainsäädännön kautta ratkaistaan, ei tarvitse suorittaa persoonallista asevelvollisuutta. Kolmanneksi, että Suomen valtivaroista velvoitetaan, alempana mainituilla perusteilla, vuosittain valtakunnanrahastoon suorittamaan summia, jotka Hänen Majesteettinsa lähemmin määrää. Vihdoin ilmoitetaan manifestissa, että suoritukset Venäjän sotilastarkoituksia varten ovat vuosina 1908 ja 1909 nousevat 10 miljoonaksi markaksi, ja seuraavina vuosina niiksi summiksi, jotka hallitsija armollisissa esityksissä Suomen eduskunnalle tiedoksi saattaa. Ja lopuksi sanotaan, että sotilasrahaston tulot ovat se lähde, josta apumaksut vuosilta 1908 ja 1909 ovat suoritettavat.

Tämä manifesti sisältää miltei joka ainoassa kohdassaan määräyksiä, jotka mitä oleellisimmin loukkaavat Suomen perustuslakeja, mutta jotka samalla mitä syvällisimmin ryhtyvät Suomen kansan elämään.

Meillä on kumoamatta asevelvollisuuslaki vuodelta 1878. Tämä laki ei ole käytännössä, mutta se sittenkin turvaa Suomen eduskunnalle pykälien kautta, joilla on perustuslain pyhyys, oikeuden ottaa osaa sotilaslainsäädäntöön ja niiden varojen määräämiseen, jotka tätä tarkoitusta varten tarvitaan. Manifestin määräys siitä, että oikeus sotilaslainsäädäntöön otetaan pois Suomen eduskunnalta ja siirretään Venäjälle yleisvaltakunnallisen lainsäädännön muodossa, on siis mitä jyrkimmässä ristiriidassa meidän perustuslakiemme kanssa. Ja kun sanotaan toisessa esittämässäni kohdassa, että apumaksujen maksu persoonallisen asevelvollisuuden suorittamisesta on ainoastaan väliaikainen, niin aukaisee se meille suomalaisille mitä synkimmän tulevaisuuden perspektiivin siitä, että tätä laitonta tietä voidaan määrätä, että Suomen poikien on suoritettava laitonta asevelvollisuuspalvelusta Venäjällä, kentiesi Venäjän kaukaisimmissa maanäärissä. Ja kun julistuskirjassa eli manifestissa määrätään, että sotilasvaraston tulot ovat ensi sijassa käytettävät persoonallisen asevelvollisuusvastikkeen suorittamiseksi, niin sisältää tämäkin selvän ja kieltämättömän perustuslain polkemisen, sillä asevelvollisuusasetuksen 122 §:ssä sanotaan, että Suomen sotaväen kustantamiseksi, persoonallisen asevelvollisuuden kustantamiseksi sillä tavoin kuin vuoden 1878 asevelvollisuuslaissa säädetään, on käytettävä etusijassa sotilasrahaston varoja.

Tämän lyhyen manifestintarkastuksen pitäisi osottaman meille jokaiselle, niinkuin jokainen sen jo ennestään tietää, että tämä manifesti on sekä synnyltään että sisällöltään asiakirja, joka mitä syvimmällä tavalla loukkaa meille juhlallisesti vakuutettuja oikeuksia.

Ja kumminkin tämä tällainen asiakirja julkaistaan Suomen senaatissa! Kuinka oli tämä julkaisu mahdollinen? Siihen vaikutti kaksi seikkaa. Ensinnäkin se, että oli nimitetty senaattiin jäseniä, uusia jäseniä, joilla ei ollut minkäänlaista tuntemusta Suomenmaan laeista ja asetuksista eikä Suomenmaan valtiosäännöstä, jäseniä, joista joku ei lainkaan edes ymmärrä maan kotimaisia kieliä, jäseniä, joista muutamat vaillinaisesti käyttävät niitä, ja jäsen, jonka nimeen on kiinnitetty sortovuosien synkkiä muistoja, jäsen, joka oli sortovuosien aikana tehokkaasti toteuttamassa sitä sortopolitiikkaa, jota silloinkin maatamme vastaan harjoitettiin.

Mutta tähän julkaisuun ei vaikuttanut ainoastaan tämä seikka. Julkaisun aikaansai toinenkin seikka, se ylen valitettava seikka, että vanhaan suomalaiseen puolueeseen kuuluvat senaatin jäsenet, vaikka istuivat asian käsittelyn aikana senaatissa, eivät ottaneet osaa äänestykseen, eivät ryhtyneet äänellään ehkäisemään tämän perustuslainvastaisen manifestin julkaisemista. He pidättäytyivät äänestyksestä. He olisivat voineet estää tämän manifestin julkaisua.

V. J:n 33 § sisältää yleisen määräyksen eduskunnan oikeudesta tutkia hallituksen jäsenten virkatoimien laillisuutta. Marraskuun manifestissa vakuutti hallitsija, että hän tulisi antamaan Suomen eduskunnalle esityksen Suomen hallituksen edesvastauksenalaisuudesta. Sellainen esitys annettiinkin Suomen säätyeduskunnan viimeisille valtiopäiville ja se käsiteltiin valtiopäivillä, mutta se ei, valitettavasti kyllä, valtiopäivien hyväksymänä saavuttanut vahvistusta. Mutta joskin tämä erityinen laki hallituksen jäsenten edesvastauksenalaisuudesta, johon V. J:ssä viitataan ja jota meidän valtiopäiväjärjestyksemme edellyttää, ei olekaan olemassa, niin on tämä laki moraalisesti sitova jokaiselle Suomen hallituksen jäsenelle, joka tahtoo olla Suomen mies ja noudattaa sitä mielipidettä hallituksen edesvastauksenalaisuudesta, jonka säätyeduskunta hyväksyi. Mainitsemassani Suomen säätyeduskunnalle annetussa armollisessa esityksessä ehdotettiin määrättäväksi muun muassa, että lainvastaisena menettelynä, josta hallituksen jäsen tämän lain nojalla voidaan panna syytteeseen, pidettäköön, jos hän muun muassa jollakin virkatoimella on ollut avullisena ilmeiseen laittomuuteen tai sitä edistänyt. Ja säätyeduskunnan valtiopäiväin perustuslakivaliokunnan hyväksymässä ja säätyjen vahvistamassa muodossa kuuluu tämä kohta: „Lainvastaisena menettelynä, josta hallituksen jäsen voidaan tämän lain mukaan panna syytteeseen, pidettäköön, jos hän virkatoiminnassaan on ollut avullisena ilmeiseen laittomuuteen, tai sitä edistänyt." Perustuslakivaliokunnan jäsenenä oli silloin myöskin yksi tämän eduskunnan jäsen, joka tätä nykyä istuu myöskin Suomen senaatissa. Tätä määräystä ei voitane muulla tavalla tulkita kuin siten, että jos hallituksen jäsen virkatoiminnassaan, joko passiivillisesti, esiintymättä silloin kun hänen olisi pitänyt esiintyä, tai aktiivillisesti ottaa osaa ilmeiseen laittomuuteen, tai edistää sitä, on hän rangaistuksen alainen. Kukaan ei voine väittää, etteikö äänestyksestä erillään pysyminen silloin, kun olisi ollut ehkäistävä manifestin julkaiseminen, joka mitä syvimmällä tavalla loukkaa Suomen perustuslakeja ja voipi saattaa koko sen kansan ja eritoten sen nuorison mitä syvimpään onnettomuuteen, ei voitane kai väittää, sanon minä, etteikö äänettömyys ja erillään pysyminen ole silloin katsottava laittomuuden edistämiseksi. Minä tahtoisin kysyä, olisivatko, siinä tapauksessa että eduskunnan hyväksymä lakiehdotus hallituksen jäsenten edesvastauksenalaisuudesta olisi saanut vahvistuksen ja ollut voimassa, olisivatko näin ollen mainitut senaatin jäsenet pidättäytyneet tästä äänestyksestä, jonka kautta he voivat laittomuutta ehkäistä? Mutta huolimatta siitä, oliko tällaista lakia tai ei, olisivat muutkin syyt pitäneet olla sitä laatua, että ne olisivat olleet omiansa kehottamaan mainittuja senaatin jäseniä astumaan esille Suomen autonomian suojelemiseksi.

Tämänpäiväiset sanomalehdet ovat tietäneet kertoa, että senaattiin on saapunut asetus, joka synnyltään ja sisällöltään sekin on lainvastainen, asetus, jolla tarkoitetaan Suomen rautateitten asettamista venäläisen tarkastuksen alaiseksi ja siis itse teossa Suomen rautateitten alistamista venäläisen hallinnon alaiseksi. Aijotaanko tähänkin laittomaan asetukseen nähden menetellä samalla tavalla mainittujen jäsenien puolelta kuin manifestiin nähden? Vai mikä on tarkoitus? Tätä on jokainen eduskunnan jäsen oikeutettu kysymään ja tietämään.

Minun tarkotuksenani koskettamalla näihin seikkoihin ei suinkaan ole ollut intohimojen sytyttäminen ja nostattaminen. Minun tarkotukseni ei myöskään ole ollut käyttää tätä aihetta

karkaamiseen vanhaan suomalaiseen puolueeseen kuuluvien senaatin jäsenten kimppuun. Minun tarkoitukseni ei suinkaan ole ollut uudistaa sitä näytelmää mainittuihin senaatin jäseniin nähden, jota me niin usein perustuslaillisen hallituksen ohjaksissa ollessa saimme kokea suomettarelaiseen puolueeseen kuuluvien jäsenten puolelta. Koko sinä aikana kun nykyiset vanhaan suomalaiseen puolueeseen kuuluvat senaatin jäsenet ovat istuneet senaatissa, ovat perustuslailliset ryhmät tässä eduskunnassa esiintyneet arvolla ja maltilla. He eivät ole koettaneet vaikeuttaa senaatin jäsenten ennestään vaikeata asemaa, he eivät ole koettaneet asettaa niille kompastuskiviä. He olisivat olleet valmiit kannattamaan heitä aina silloin, kun he olisivat esiintyneet Suomen perustuslakien ja autonomian puolustajina, huolimatta mihinkä puolueeseen he kuuluvatkin.

Minun tarkoituksenani tällä lausunnolla ei vihdoin ole ollut tehdä mahdottomaksi yhteistä puolustusrintamaa, joka on meidän ainoa pelastuksemme niinä ahdistuksen aikoina, jotka nyt vasta ovat alussa, mutta jotka epäilemättä tulevat käymään paljo ankarammiksi. Mutta minä katson, että jos tätä seikkaa äänettömyydellä olisi Suomen eduskunnassa, joka paraikaa on koolla, sivuutettu, niin se olisi osoittanut, että tässä eduskunnassa ei ole perustuslaillinen henki valveilla. Kansamme olisi ollut täysin oikeutettu lausumaan, että eduskunnassa olevat jäsenet eivät ole täyttäneet siveellistä velvollisuuttaan Suomen perustuslakien puoltajina, maa olisi täydellä syyllä voinut arvella, että on enemmän kuin kummallista, ettei manifestin julkaisemiseen tässä eduskunnassa ole sanallakaan kajottu. Se on se seikka, joka on kehottanut minua tässä asiassa astumaan tälle sijalle.

Ed. Ståhlberg: Koska en voi katsoa armollisen esityksen kautta vireille pantua laajakantoista asiaa ja sen suhdetta valtiolliseen asemaan aivan samoin kuin edelliset puhujat, pidän velvollisuutenani yksityisenä kansanedustajana ilmituoda käsitykseni siitä.

Siitä ei täällä eduskunnassa voi olla erimielisyyttä, että se kanta, jolle hallitsija uudessa julistuskirjassa ja armollisessa esityksessä on asettunut, on ristiriidassa Suomen perustuslaillisen oikeuden kanssa. Onhan julistuskirjassa suoranainen toimenpide, hallitsijan määräys Suomen valtiovarain käyttämisestä, suorittamisesta Venäjälle sotilastarkoituksia varten, ja kun siinä julistetaan kysymyksen Suomenmaan asukkaiden asevelvollisuudesta olevan lopullisesti ratkaistava yleisvaltakunnallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, niin on syytä pelätä, ettei tuota lainsäädäntöjärjestystä aijota aikaansaada laillisesti, Suomen nykyisten perustuslakien säätämällä tavalla. Mutta hallitsijalla ei ole oikeutta ilman Suomen eduskunnan suostumusta vaihtaa sotilasrasitusta rahamaksuihin eikä hallitsijalla myöskään ole oikeutta ilman Suomen eduskunnan suostumusta saattaa sotilasasiaa päätettäväksi uudessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Tätä oikeuskäsitystä eduskunta luonnollisesti ei voi olla nyt esillä olevan esityksen johdosta julki lausumatta ja puolustamatta, ja toivottavasti asianomaiset valiokunnat valmistavat tämän asian niin, että eduskunnan kanta saadaan yhtä oikein ja pätevästi kuin selvästikin esiintuoduksi.

Mutta toiselta puolen on eduskunnalla oikeus hallitsijan lausumasta käsityksestä huolimatta suostua tai olla suostumatta Suomen valtiovarain käyttämiseen puheenalaista tarkoitusta varten. Niinkuin vuonna 1905, niin hallitsija tosin nytkin edellyttää valtakunnan-lainsäädäntöä ja, samoin kuin 1905 ja 1907, hallitsija nytkin ottaa eduskunnan suostumusta pyytämättä määrätäksensä sotilasrasitukseen suoritettavaksi varoja, mikäli niitä katsotaan riittävän sotilas- ja yleisestä valtiorahastosta. Mutta niinkuin silloin, eduskunta voi nytkin ottaa rahanmyöntämisasian kokonaisuudessaan ratkaistavaksi näillä valtiopäivillä ainakin vuosilta 1908, 1909 ja 1910 vaadittuihin rahamääriin, noin 30 miljoonaan nähden, ja, jos katsoo syytä olevan, suostua varojen suorittamiseen, eduskunnan tarvitsematta sen kautta luovuttaa oikeuksiansa tai hyväksyä väärää käsitystä hallitsijan ja eduskunnan vallan rajoista. Väärinkäsitystä siinä kohden voi eduskunta, samaten kun kahdella edelliselläkin kerralla, torjua selvästi esiintuomalla oikeuskantansa. Oikeudellista estettä ei eduskunnalla siis ole varojen myöntämiseen tai kieltämiseen, vaan sillä on oikeus — ja siis velvollisuuskin — harkita, kumpi päätös on omansa edistämään Suomen kansan oikeutta ja etua.

Tältä valtiollisen harkinnan kannalta on varojen myöntämisellä kieltämättä varsin arveluttavia puolia, arveluttavampia kuin 1905 ja 1907. Rahamääriä vaaditaan nyt suurempia ja

pitemmältä ajalta. Varojen myöntäminen ei nyt välittömästi esiinny, niinkuin vuonna 1905, vastikkeena laittoman asevelvollisuuden lakkauttamisesta eikä sitä, niinkuin 1907, voi millään syyllä pitää edeltäpäin luvattuna. Tärkeämpää vielä on, että hallitsijan kanta sekä varojen käyttämisoikeuteen että asevelvollisuuslainsäädäntöön nähden, laillisesti kumoamatta-olevan asevelvollisuuslain edelleenkin syrjäytettynä pitäminen, nyt esiintyy vielä jyrkemmin ja räikeämmin kuin silloin, semminkin, kun hallitussuunta yleensä silloin oli laillisuuteen päin menossa, nyt näyttää olevan valitettavasti päinvastoin.

Asiain näin ollen ja kun tuota väärää kantaa yhä uudestaan esiintuodaan, käypi sen ainoastaan vastalauseilla torjuminen heikoksi. Varojen myöntämistä voitaisiin, vaikkakin väärin, selittää eduskunnan oikeuksistaan luopumiseksi ja sillä vastedes heikontaa näitten oikeuksien puolustamista.

Mutta samalla kuin tuo kaikki myönnettäköön perin arveluttavaksi, niin mitä on sitte toiselta puolen tarjona?

Jokaiselle on täytynyt olla jo ennakolta selvää, että asettuminen kokonaan kielteiselle kannalle varojen suorittamiseen nähden veisi kireään ristiriitaan hallitsijan sekä Venäjän hallituksen ja kansaneduskunnan kanssa, ristiriitaan nyt heti, ristiriitaan sotilaskysymyksessä. Tämän ristiriidan tekee Suomelle epäedulliseksi jo se seikka, että ei liene mahdollista ajatellakaan saada pitkään ylläpidetyksi sitä asiain tilaa, että Suomi ei ensinkään ota osaa sotilasrasitukseen, ei mieskohtaisella sotapalveluksella eikä rahallisilla uhrauksilla, joista kahdesta rahakorvauksen muoto epäilemättä on Suomelle vähäisempi paha kuin sellainen kokonaan tai puoleksi venäläinen asevelvollisuus, joka tätä nykyä voisi olla saatavissa, jos asevelvollisuuslaille yleensä nykyään olisikaan saatavissa hallitsijan ja Suomen eduskunnan hyväksymistä. Tosiasiata ja sen vaikutusta ei saada poistetuksi sillä, että voimme aivan oikein sanoa, että Suomi ei ole vetäytynyt, ei kieltäytynyt täyttämästä laillista asevelvollisuuttaan 1878-vuoden asevelvollisuuslain mukaan.

Mutta paitsi sotilasasiaa on paraikaa vireillä muitakin Suomelle uhkaavia asioita, joihin ristiriita ei voi olla epäedullisesti vaikuttamatta. Niinpä se lienee omansa saattamaan valtakunnanlainsäädäntökysymystä pikaisempaan ja meille mahdollisimman epäedulliseen ratkaisuun. Ja vihdoin sotilasristiriita ja siitä johtuvat seuraukset saattavat Suomi-vihollisia herättämään uusiakin vaatimuksia olojemme mullistamiseksi ja juuri sotilasasian tähden saamaan niille lisää kannatusta, kannatusta ei ainoastaan Venäjän hallituksessa, joka näyttää saaneen sekä kansainvälisen että sisällisen asemansa suuresti vakaantumaan siitä, millä kannalla se joku vuosi sitte oli, vaan myöskin Venäjän kansaneduskunnassa. Ja se on, siitä emme pääse, niitä ulkonaisia tosiasioita, jotka voivat vaikuttaa kansamme kohtaloihin ja joilta sen tähden ei saa silmiänsä sulkea.

Miltä asia sitte näyttää Suomen sisällisten olojen kannalta?

Ei ollut täällä suinkaan helppo tehtävä saada viime sortoajan jälkeen laillisia oloja palautetuksi, venäläistyttämistä poistetuksi. Suotuisain asianhaarain vaikutuksesta se kuitenkin pääasiassa onnistui ja sitä on osaltaan tehnyt mahdolliseksi sekin, että 1905 ja 1907 vuoden eduskuntapäätöksen kautta ristiriita sotilasasiassa tällä välin saatiin vältetyksi. Jos eduskunta ei nyt anna suostumustansa sotilasvarojen suorittamiseen, niin niitä ei voida laillisesti suorittaa. Kun tästäkään ei hallituksen taholla välitetä, niin sotilasristiriidasta johdutaan, minun mielestäni valitettavasti, ilmi-laittomuuteen ja pelättävää on, että siitä puhkee uusi laittomuus- ja venäläistyttämisaikakausi. Sen ristiaallokoissa kulloinkin noudatettavasta menettelystä on ennenkin sukeutunut kansalaisten kesken erimielisyyttä, syvempää ja katkerampaa kuin konsanaan ennen. Ja tuskinpa nytkään on ajoissa, hyvän sään aikana, pidetty tarpeeksi huolta yhteisen esiintymisen ja eheän yhteistoiminnan mahdollisuudesta Suomen oikeuksien puolustamisessa. Saatanee useammasti kuin kerran nähdä, että kovan paikan eteen tullen turvaudutaan siihen, että itse vältetään tehtävän ratkaisun suoranaista vastuuta Suomea kohtaavista toimenpiteistä, eikä edes jääne nytkään kannatuksetta se oppi, että hallitus ja viranomaiset ovat oikeutetut lakiakin rikkomaan, kunhan katsovat tekevänsä sen maan hyödyksi. Siten syntyvä häiriö uhkaa taas sekä kansamme oikeuskäsitystä, yhteiskunnallista järjestystä ja rauhallista kehitystä. Jos meillä nyt onkin valtiollisesti valveentuneempi kansa, niin meillä ei ole enää samaa pitkien aikakausien kuluessa kertynyttä lainkuuliaisuuden, oikeuskäsityksen

ja yhteiskunnallisen järjestyksen pääomaa kuin silloin, vaan se on kuin onkin sortoajan jälkeen vielä pahasti kulutettuna.

Kaikesta tästä huolimatta täytyy kyllä luottaa siihen, että kansamme kerran vielä uudestakin sortoajasta selviää, että valtiosäännöllämme ja kansallamme on siksi paljon elinvoimaa ja vastustuskykyä, ettei se pahoistakaan iskuista kokonaan sorru. Mutta se vain lienee varmaa, että paljon siitä, mitä meillä nyt on saavutettuna, uudessa sortoajassa taas tuhoutuu ja että turmiollisia, kenties monessa kohden auttamattomia vaurioita siitä saattaa tulla omalle oikeusjärjestyksellemme ja kansalliselle elämällemme, jopa valtiolliselle asemallemmekin, paljon pahempia vaurioita kuin olisi uhannut niiden miljoonien suorittamisesta, joilla ristiriita sotilasasiassa olisi vältettävissä.

Edellä kosketellut asianhaarat on eduskunnan otettava arvosteltavaksensa. Sen on toisiaan vastaan punnittava kokonaan kielteiselle kannalle asettumisen seuraukset ja varojen myöntämisen arveluttavat puolet. Siinä on eduskunnalla harkintaoikeus, jota hallituksella ja viranomaisilla ei ole, ja sentähden myöskin sitä suurempi vastuunalaisuus. Jollei tätä eroa pidetä selvillä, jos sellainen menettely kuin eduskunnan vuonna 1905 ja 1907 noudattama asetetaan sen laittomuuspolitiikan rinnalle, jota sortoaikana harjoitettiin ja jota valitettavasti sittemminkin on puolusteltu, niin annetaan näennäisesti tukea tuollaiselle politiikalle, sekotetaan asemamme ristiriitaan ryhdyttäessä, heikonnetaan vastustusvoimaa sitä kestettäessä.

Valtiollinen asema voi olla sellainen, että eduskunnan on valittava kahden pahan välillä ja että kansamme vastustusvoimaa, sen tulevaisuuden turvaamista ei vahvisteta, vaan heikonnetaan sillä, jos eduskunta todellisuudessa tarjona-olevista mahdollisuuksista valitsee sen, jonka kautta oikeusjärjestystämme ja kansallista itsenäisyyttämme hävitetään ennemmin ja enemmän kuin välttämätöntä on.

Onhan siitä, mihin olen viitannut, jo saatu kouriintuntuvaa alkukokemusta. Kun eduskunnan enemmistön muodostavat ryhmät — myöskin nuorsuomalainen eduskuntaryhmä — ennakolta katsoivat ainoastaan kielteiselle kannalle asettumisen mahdolliseksi, niin eduskunnan taholta ei estetty, vaikka olisi voitu estää, sellaista senaatin nimitystä, jonka nyt olemme saaneet. Onhan senaattiin saatu jäseniä, joista jotkut eivät osaa sanaakaan suomenkieltä, ei kukaan tunne maamme oloja eikä hallituksen tehtäviä, saatikka kansamme lakeja ja oikeuskäsitystä. Tuollaisen hallituksen puolustettavina tulevat nyt olemaan maamme oikeudet, sen torjuttavina niitä vastaan kohdistetut hyökkäykset, sen hoidettavana maamme hallitus, ylin hallinnollinen lainkäyttö, lakien valmistaminen, lausuntojen antaminen eduskunnan päätöksistä. Mitä tämä uhkaa kansan kielelle ensinnäkin hallituksessa, mitä virastojen kokoonpanolle ja julkisten asiain käsittelylle, voi aavistaa, jos muistaa, millä kannalla olot täällä olivat viime sortoaikana. Eikä tästä puoleen ainakaan tarvinne kenenkään valitella, että hallitus liiaksi välittää kansaneduskunnan kannatuksesta ja Suomen kansan mielipiteistä, ei toisten tarvinne valitella, ettei kyllin sokeasti totella, mitä vaan rajan takaa käsketään.

Tuollainen hallitus olisi paljon muun ohessa ollut estettävissä, jos eduskunnassa olisi ollut kannatusta sillä käsityksellä, että ristiriita sotilasasiassa on vältettävä samalla tavoin kuin vuosina 1905 ja 1907. Omasta puolestani en ole pitänyt sitä mahdottomana vaan yritettävänä. Eihän kyllä ole sanottu, että niinkään menetellen olisi voitu tai voitaisiin kovinkaan pitkälle kaikista ristiriidoista päästä, jopa voipi tulla sellainenkin ristiriita, johon maan oikeuden kannalta täytyy uhrauksiin katsomatta antautua, vaan sitä välttämättömyyttä ei syistä, jotka edellisestä lienevät käyneet selville, käsittääkseni tässä asiassa ole.

Mutta, sanotaan, onhan asema nyt ainakin ratkaistu, ollaanhan tapahtuneiden tosiasiain edessä, on saatu sellainen senaatti kuin on saatu, se on määrännyt miljoonat maksettaviksi, sotilasristiriita ei ole enää vältettävissä, jos sitä tahdottaisiinkin. Luulen kuitenkin puolestani, että olemme vasta alkutaipaleella. Eduskunnan kielteiselle kannalle asettumisesta johtuva ristiriita sotilasasiassa ei voi olla yhä vieläkin vaikuttamatta siihen, saammeko ja koska saamme hallituksen, joka kokoonpanoltaan, osaksi tai kokonaan, on suomalaisen hallituksen irvikuva. Se ei voi olla vaikuttamatta maan tarpeita vastaavaan valtiovarain järjestelyyn näillä valtiopäivillä ja jokaisilla seuraavillakin valtiopäivillä, ei vaikuttamatta vielä vireillä oleviin valtiollisiin riitakysymyksiin ja uusien sellaisten vireille tulemiseen, kenties sellaistenkin, kuin se uhkaava pilvi, joka on näyttäytynyt kaak-

kois-Suomen taivaanrannalla. Aseman näin ollen on käsittääkseni lähinnä asianomaisilla valiokunnilla ja sitte eduskunnalla asiaa ratkaistessaan aihetta harkita ja myös velvollisuus harkita, vahvistetaanko, turvataanko Suomen oikeutta paremmin asettumalla kokonaan kielteiselle kannalle tässä esityksessä puheenaoleviin rahasuorituksiin nähden, vai suostumalla niihin siinä määrin ja niillä ehdoilla kuin asianhaarat Suomen eduskunnan kannalta vaativat. (Keskustasta: Hyvä!)

Ed. Nix: Genom ett nådigt manifest har monarken bekräftat att frågan om Finlands befolknings utgörande af värneplikt slutligen skall i allmän rikslagstiftningsväg afgöras. Inman ett sådant afgörande skett, skola vårt lands inbyggare icke fullgöra den personliga värneplikt, som Finlands folk genom 1878 års i lagstadgad ordning icke upphäfda värnepliktslag åtagit sig, utan i stället skall, enligt propositionen, under förväntan på frågans slutliga lösning, tillsvidare af finska statsverket en bestämd och hvarje år stigande summa till riksräntеriet för militära ändamål inlevereras. Detta innehåller den proposition, som öfverlämnats till landtdagens behandling. Detta är ett tydligt språk, som ej kan ge skäl till miss- eller vantolkning, och detta fordrar ett klart och tydligt svar. Jag hoppas, ja jag är förvissad därom, att grundlags- och statsutskotten, till hvilka propositionen nu kommer att remitteras, ärligt och öppet skola gifva detta ett svar, som ej kan bli annat än afböjande.

Förevarande proposition jämte i densamma åberopade manifest afse att temporärt lösa värnepliktsfrågan på samma gång de gifva anvisningar, på hvilket sätt och i hvilken riktning densamma slutligen bör lösas. Häremot bör landtdagen inlägga en allvarlig gensaga, ty det innebär ett uppenbart åsidosättande af landtdagens rätt, en kränkning af landtdagsordningen. Detta är vår plikt mot oss själfva, vår skyldighet mot vårt folk, som vi här företräda och som nu fordrar, att vi alla som en man skola uppträda för värnandet af våra regentbesvurna grundlagar, till försvar för vår själfbeskattningsrätt.

Den nu öfverlämnade propositionen är en länk i den kedja, som började med förfogandet af den 2 juni 1908 och hvilken synes vara afsedd att så kringskära vår politiska själfständighet, att därigenom hvarje möjlighet till fortsatt utveckling på fäderneärfd grund för framtiden omintetgöres, ett återupprepande, om också i annan form, af den politik, som inleddes med februarimanifestet 1899 och hvars följder blefvo oerhörda lidanden för oss och hvilka äro i alltför färskt minne för att behöfva upprepas, hvars fördärfbringande verkningar ej allenast för oss utan för hela riket voro så uppenbara, att man fann sig föranledd frångå den inslagna vägen, och en bekräftelse härpå var novembermanifestet 1905.

Sedan dess ha dock för våra sträfvanden främmande, mot oss fientliga element framträdt och förskaffat sig utvägar att aflägsna monark och folk från hvarandra. Utan att fästa afseende vid de resultat, hvartill man tidigare kommit, har man ånyo, genom att framställa oss i en skef dager, lyckats erhålla monarkens bifall till åtgärder, hvilkas syften dock äro desamma, som de, hvilka föranledde februarimanifestet.

Den politik, som åter inslagits mot vårt land, har föregåtts och understödts af ett upphetsningsarbete emot oss på alla upptänkliga sätt med en ihärdighet, som varit värd en bättre sak. Man har beskyllt oss för illojalitet, separatistiska sträfvanden, ja till och med för hemlig beväpning och förberedelse till uppror. Detta är lögn, medveten lögn. De, som föra dessa meddelanden till torgs, kunna icke vara omedvetna om det lögnaktiga i desamma. Detta upphetsningsarbete är så mycket mera förkastligt, som man genom att framställa oss i en skef dager sökt och delvis också lyckats skapa en mot oss fientligt sinnad opinion i kejsardömet. Att man ock i ganska vidsträckt grad nått målet, det bevisa de militära åtgärder, som redan vidtagits och enligt förljudande vidtagas emot oss, — ett fullkomligt lugnt och fredligt folk. Glädjande är dock att en stor del af det bildade Ryssland icke låtit sig förblindas af detta mullvadsarbete. Detta har kommit till synes i det varma försvar och den förståelse, som kommit oss till del i kampen för våra rättigheter, och en gång skall väl den dag randas, då vår rätt allmänt också där skall erkännas.

Under den våldspolitik mot oss, som under ofärdsåren fördes och hvilken man ånyo inslagit, har otaliga gånger den enkla mannen

och kvinnan därute i bygden frågat mig: Hvarför allt detta? Hvarför vilja tillskynda oss lidanden, som ej skaffa ens en förment nytta åt någon? Är prisgifvandet af ett folks lycka nödvändigt för hela rikets blomstring och framåtskridande? Är en kränkning af våra grundlagar, hvilka för oss äro heliga, nödvändig för rikets säkerhet? Vore det ej till större fromma för det hela, om också vi kunde känna oss trygga i förening därmed! Se där de tankar och känslor, som röra sig bland de breda lagren af vårt folk; och jag måste tillstå, att i denna stund samma frågor framställa sig också för mig.

Den väg, som nu inslagits för värnepliktsfrågans såväl provisoriska ordnande som ock dess slutliga lösning, hvilken ställts i perspektiv, är så mycket mindre förklarlig som vi ingalunda själfva i minsta mån genom tidigare beslut gifvit skäl därtill. Vi ha aldrig undandragit oss våra skyldigheter gentemot det gemensamma försvaret för riket, därpå är såväl 1878 års värnepliktslag som ock urtima landtdagens beslut bevis nog. Vi ha ej heller vägrat en provisorisk lösning af värnepliktsfrågan; den konflikt, som utan vårt förvållande uppkommit, påtvingades oss genom den olagliga värnepliktsförordningen af år 1901. Därom vittna bäst landtdagsbesluten från år 1905 och år 1907. Att man det oaktadt valt den i propositionen inslagna vägen bevisar endast, att man önskat en konflikt, och att man härför sökt en fråga, där man visste att konflikt från vår sida ej kunde undvikas med mindre vi uppoffrade det, som var oss dyrbarast och heligast. Må det därför vara sagdt, att vi ej själfva frammanat den konflikt, som nu måste uppstå, och att ansvaret för densamma ej drabbar oss utan dem, som varit orsak därtill. Utgången af den författningskamp, som härigenom uppstår, må blifva hurudan som helst, skola dock de, som medverkat till dess uppkomst, aldrig af den opartiske granskaren ställas i hjältarnes led, eller deras namn nämnas bland dem, som fört mänskligheten framåt, dem, hvilka efteråt benämnas store män. Och må vi själfva i den kamp, som vi nu gått till mötes, komma ihåg Victor Hugos ord: „Det rättas protest mot sakförhållandet fortfar beständigt. Stölden af ett folk får aldrig häfdens rätt. Man tar icke ut namnet på ett folk som märket på en nässduk."

Ed. Danielson-Kalmari: Minä tulin tähän istuntoon siinä toivossa, että keskustelu muodostuisi sellaiseksi, että minulla ei olisi erityistä aihetta siihen sekaantua, ja pyydän heti sanoa, että ed. Ståhlbergin lausunto oli sitä laatua, että pääasiassa kaikki, mitä minulla olisi sanottavana, tuli siinä vakuuttavalla tavalla esitetyksi, vakuuttavammalla suureen osaan eduskuntaa, kuin miten minä saattaisin tehdä. Mutta toisaalta myönnettänee kuitenkin eduskunnassa, että täällä äsken annettiin lausunto, joka tavallaan, huolimatta sen räikeästä sisällyksestä, huolimatta siltä taholta, mistä se tuli, kuitenkin voi olla oikeutettuna aiheena siihen, että olen pyytänyt puheenvuoroa. Ja kun olen puheenvuoroa käyttävä, katsoin velvollisuudekseni esittää eduskunnalle, miltä kannalta senaatissa on tätä esilläolevaa asiaa käsitelty ja miten siellä on toimittu.

Siinä kohden pyydän muistuttaa, että n. s. Mechelininläinen senaatti jännitti voimansa saadakseen aikaan Suomelle uudestaan aseellisen oman sotavoiman. Uudistetut yritykset tämän saavuttamiseksi kuitenkin raukenivat tyhjiin, ja kaikkialla täytyi selvitä, että sitä tietä emme pääse, ainakaan siinä tulevaisuudessa, josta meillä voi olla mitään aavistusta, onnellisille perille. Näin ollen virisi ja varttui n. s. kokoomussenaatissa se vakaumus, että Suomen kotimaisen hallituksen velvollisuus oli ryhtyä alotteeseen, jotta tämä sotilaskysymys saataisiin, vaikkapa ei suinkaan lopullisesti tyydyttävään, niin kuitenkin väliaikaisesti siedettävään ja maamme oikeuksiin soveltuvaan tilaan. Ja niin ollen senaatti, asiaa useampaan kertaan harkittuaan, jätettyään kuukausiksi jo valmiin alistuksen uudelleen lepäämään ja otettuaan sen sitte uudestaan harkinnan alaiseksi, viime keväänä kääntyi hallitsijan puoleen ehdotuksella, että hallitsija antaisi eduskunnalle armollisen esityksen, jonka sisällyksenä oli oleva, että sotilasasia eduskunnan myötävaikutuksella järjestettäisiin siten, että mieskohtaisen asevelvollisuuden sijaan asetettaisiin, kuten sanottu, väliaikaisesti Suomen valtion suoritettava rahamaksu.

Tässä alistuksessa senaatti — sehän on ollut julkisuuteenkin tulleena tämä alistus, kuten tunnettu, pääkohdissa ainakin — tässä alistuksessa senaatti kyllä toi esiin oikeudelliset näkökohdat, mutta ollen sitä mieltä, että käytölliset seikat olivat ainoat, jotka mahdollisesti voisivat vai-

kuttaa lopulliseen ratkaisuun, se pani esityksessään pääpainon niihin. Kului kuukausi toisensa jälkeen ilman, että tämä alistus esitettiin hallitsijalle, ja minun täytyy lisätä: senaatilla ei ole tällä hetkellä täyttä varmuutta siitä, missä muodossa se on hallitsijalle esitetty, sillä senaatille ei ole saapunut mitään tietoa ratkaisusta, jonka hallitsija tämän alistuksen johdosta olisi tehnyt.

Mutta vastauksen sijaan tuli tieto, että se vaara, joka oli uhannut kauvan aikaa, oli nyt aivan oven edessä, se nimittäin, että ryhdyttäisiin venäläisellä taholla järjestämään Suomen sotilasasiaa täydelleen polkemalla Suomen eduskunnan oikeutta. Silloin senaatin puolelta tehtiin mitä voitiin tehdä, käyttämällä sitä tilaisuutta senaatin kannan esittämiseen, joka on olemassa mieskohtaisten neuvottelujen, kirjallisten ja suullisten, kautta vaikuttavimpien valtiomiesten kanssa.

Tämäkin menettely, tämäkin toimenpide, kuten tunnettu, raukesi tyhjiin. Ja selvänä oli edessä että Suomen sotilaskysymys tulisi Venäjän hallituksen puolelta ratkaistavaksi tavalla, joka oli ja on mitä jyrkimmässä ristiriidassa Suomen lain kanssa. Mutta toisaalta tuli myös tunnetuksi että ne aineelliset vaatimukset, jotka Venäjän hallitus oli tekevä, ne eivät olleet sitä laatua, että ne voitaisiin enpimättä, epäilyksettä julistaa kohtuuttomiksi ja Suomen kansalle liian raskaiksi. Ne olivat rasittavia erittäinkin kansalle, joka oli saanut kokonaisen vuosisadan elää lievemmän sotilastaakan alaisena kuin ehkä mikään muu Euroopan kansa. Vaadittu sotilasmaksu oli varmaan tuntuva raskaana esteenä monen tärkeän kulttuuritehtävän suorittamisessa, mutta se ei ollut sitä laatua että Suomen kansa saattoi sentähden yksistänsä kieltäytyä sitä kantamasta. Se ei ollut sanottavasti suurempi kuin miksi se rasitus olisi noussut, jonka ylimääräiset valtiopäivät 10 vuotta takaperin ottivat Suomen kansan kannettavaksi silloin, kun ne suostuivat siihen että Suomen oma sotaväki nostettaisiin 12,000 mieheen, sillä tämän sotavoiman kustannukset ja se työvoima, joka tämän miesmäärän kautta meni hukkaan Suomelta, nousivat korkeammalle kuin mitä ensi aluksi meiltä lähimpinä vuosina vaaditaan ja lähentelevät sitä, mitä lopulta, summan noustua täyteen määräänsä, Suomen kansa tulee kantamaan. Käsittäen asian siten että siis aineellinen vaatimus ei ollut ylivoimainen, senaatti päätti kääntyä, niinkuin täällä jo on siihen viitattu, eduskunnan eri ryhmien, nimenomaan porvarillisten ryhmien, puoleen jättämällä näitten ryhmien harkittavaksi, kuinka oli toimittava asiassa ja hetkellä, joka saattoi muodostua Suomen kansan historiassa ratkaisevaksi käännekohdaksi. Omasta puolestansa senaatti oli sitä mieltä että maan etu kehotti, huolimatta siitä lainvastaisesta muodosta, jossa Venäjän hallitus esitti vaatimuksensa, kuitenkin myöntämään sen rahamäärän, joka oli kysymyksessä. Mutta yksinänsä ilman tietoja siitä että eduskunta oli hyväksyvä tämän kannan, senaatti ei katsonut voivansa tällaiseen toimenpiteeseen ryhtyä. Se ei tapahtunut siitä syystä ettei olisi aikoja ja hetkiä kansojen historiassa, jolloin vastuunalaisessa asemassa olevien kansalaisten täytyy noudattaa vanhaa roomalaista sääntöä: salus publica suprema lex, kansan menestys, sen onni on korkein laki. Mutta jos kohta senaatti olikin sitä mieltä että kansan onni, kansan tulevaisuus, kansamme, suomalaisen yhteiskunnan, suomalaisen valtion tulevaisuus paraiten turvattiin sillä että Suomen taholta suostuttiin sen aineellisen taakan kantamiseen, joka kansaltamme vaadittiin, niin sittenkin ja samalla senaatti oli sitä mieltä, että yksinänsä ottamalla vastuulleen tämän maksun suorittamisen, se olisi nykyisissä oloissa saattanut kansamme sellaiseen tilaan, sellaisiin sisällisiin riitoihin, sellaiseen epätietoisuuteen siitä, mikä uhkaa kansaamme, että onnettomuus ei olisi ollut torjuttavissa ja että ne seuraukset, jotka olisivat tällaisesta senaatin toiminnasta johtuneet, olisivat olleet vieläkin suurempia ja kansallemme tuhoavampia kuin ne ovat, jotka voivat seurata ja osaksi jo ovat seuranneet toisellaisesta toiminnasta, siitä että senaatti otti eduskunnan kannan ja käsityksen tässä itsellensä määräväksi. Ne vastaukset, jotka saatiin eduskunnan ryhmien puolelta, olivat, suomalaisen puolueen vastausta lukuun ottamatta, ehdottomasti epääviä, ja silloin senaatin jäsenet eivät huomanneet voivansa muuta tehdä kuin ilmoittaa asianomaiseen paikkaan, että he pyysivät, ettei heitä otettaisi huomioon, kun silloin juuri päättymässä oleva senaatin valtalupa oli uudistettava. Senaatin jäsenet olisivat ehkä voineet menetellä toisinkin: antaa itsensä nimittää tulevaksi kolmivuotiskaudeksi — on luultavaa että heidät olisi nimitetty (Vasemmistosta: Tottakai!) — ja sitte asioita käsitellessään, nimenomaan sotilaskysymystä käsitellessään, noudattaneet sitä

kantaa, joka oli käynyt heille välttämättömäksi eduskunnan kannan johdosta. Mutta senaatin jäsenet eivät luulleet sellaisella esiintymisellä menettelevänsä rehellisesti, sillä jos he olisivat vastaanottaneet nimityksen seuraavaksi valtakaudeksi, vaikkakin tiesivät, että lähimmässä tulevaisuudessa heiltä vaadittaisiin myötävaikutusta lainvastaisella tavalla säädetyn sotilasasetuksen toimeenpanemiseen, olisivat he — sellainen oli käsityksemme — tällaisella teolla johtaneet hallitsijan harhaan ja antaneet lupauksen, joka olisi ollut heidän mahdoton täyttää. Tiedetään, että senaatin jäsenille ei myönnetty sitä vapautusta virantoimituksesta, jota he olivat anoneet, tiedetään, että sen määräajan jälkeen, joksi he suostuivat valtaluvan päätyttyä edelleen jäämään toimeensa, valtuudet uudestaan pitennettiin, ja epämääräiseksi ajaksi.

Sinä aikana, joka nyt on kulunut, niinä viikkoina, jotka ovat kuluneet siitä, kun oli käynyt täysin selväksi mitä Venäjän hallitus oli Suomelta vaativa, ja sen jälkeen kun oli käynyt selväksi, että Suomen eduskunnan oikeutta ei pidettäisi arvossa, on senaatti useampaan kertaan ja eri tavalla koettanut käsityksensä mukaan tehdä tehtävänsä tämän oikeuden, eduskunnan, Suomen kansan oikeuden puoltamiseksi hallitsijan luona.

On tunnettua että se armollinen esitys, joka tänään on eduskunnan käsiteltävänä, jätettiin senaatille lausuntoa varten ja julkisuudessa on ollut nähtävänä, jos kohta ei luullakseni aivan sanasta sanaan, niin kuitenkin hyvinkin tarkkaan kerrottuna se alistus, se alamainen lausunto, jonka senaatti tämän esitysehdotuksen johdosta Majesteetille lähetti. Ja tuskin voitanee kieltää että tässäkin alistuksessa samoin kuin viime keväänä tehdyssä senaatti yksimielisesti ja vakavimmalla tavalla on julkilausunut Suomen kansan oikeuden ja huomauttanut niitä onnettomuuksia, jotka varmaankin seuraavat ja syntyvät, ellei tätä oikeutta pidetä kunniassa. Kun tästä alistuksesta huolimatta, johon senaatti ei myöskään, vastoin tavallisuutta, saanut mitään vastausta, enemmän kuin tietoa siitäkään, missä muodossa ja milloin se hallitsijalle esitettiin, tästä alistuksesta huolimatta lokakuun 7 päivänä annettiin armollinen julistuskirja ja vahvistettiin armollinen esitys eduskunnalle sanasta sanaan sellaisena, joiksi ne olivat asianomaisissa neuvotteluissa määrätyt jo viikkoja aikaisemmin, niin senaatti puolestansa näki ajan tulleen, jolloin sen oli käännyttävä Majesteetin puoleen huomauttamalla sitä tilaa, johon Suomenmaa ja lähinnä senaatti nyt olivat joutuneet. Se rohkeni viitata siihen, että se on jännittänyt kaikki voimansa rehellisesti palvellakseen hallitsijaa ja täyttääkseen velvollisuutensa isänmaata ja koko valtakuntaa kohtaan, mutta että senaatin yritykset tässä kohden ovat jääneet pääasiassa tarkotettua tulosta vaille. Senaatin alamaisista alistuksista, mikäli ne ovat koskeneet kansamme elinkysymyksiä, ovat kaikkein useimmat jääneet hallitsijan vahvistusta vaille ja juopa Suomen lain ja hallitsijan käskyjen välillä on syventymistään syventynyt, niin että senaatti on joutunut siihen tilaan, että sillä nyt on edessään ratkaistavanaan, käsiteltävänään määräyksiä, joiden toimeenpanemiseen se ei voi myötävaikuttaa. Tällä perustuksella senaatin jäsenet anoivat sen armollisen osotuksen antamista, jonka antamiseen asti Majesteetti oli pitentänyt heidän valtuuksiaan. Mutta tullut oli jo julistuskirja, joka koskee sotilaskysymystä ja eduskunalle annettava esitys. Tullut oli myöskin ilmoitus siitä, että senaattiin oli nimitetty uusia jäseniä, jotka eivät olleet siinä katkeamattomassa yhteydessä Suomen kansan kanssa, jossa tähän asti Suomen senaatti halki vuosisadan on ollut. Ratkaistavana oli senaatin tähänastisille jäsenille, mille kannalle he asettuisivat tässä asiain tilassa. He saattoivat tuntien laillisen oikeutensa kieltäytyä hetkeäkään toimimasta senaatin jäseninä, sillä Suomen laki ja sivistyneessä maailmassa tunnustettu oikeus tietää sen, ettei kansalaista voida ilman hänen suostumustansa velvoittaa valtion viran hoitamiseen. He saattoivat kieltäytyä hetkeäkään olemasta yhteistyössä syrjästä nimitettyjen senaatin jäsenten kanssa. He eivät luulleet täyttävänsä velvollisuuttaan kansaansa kohtaan täten menettelemällä. He olisivat tyydyttäneet sitä loukattua itsetuntoa, joka eli heissä, niinkuin jokaisessa ajattelevassa ja tuntevassa Suomen kansalaisessa, sen johdosta mitä oli tapahtunut. He olisivat tyydyttäneet hetkeksi tätä itsetuntoa, mutta he käsittivät myöskin, että tämän tyydytyksen jälkeen olisi herännyt kalvava epäilys siitä, eivätkö he olisi teollaan myötävaikuttaneet siihen, että tarpeettomasti, pakotta välit kärjistyivät vieläkin onnettomammiksi hallitsijan ja Suomen kansan välillä. Ja lähinnä, eivätkö he olisi myötävaikuttaneet siihen, että Suomen kotimainen halli-

tus täydellisesti joutuisi vieraitten valtaan, vielä enemmän vieraitten, kuin nekin miehet ovat, jotka äskettäin on sen jäseniksi nimitetty.

Tämä käsitys asemasta, tämä käsitys senaatin jäsenten velvollisuudesta vaikutti sen, että he jäivät edelleen, senkin jälkeen kun heidän suostumansa aika oli päättynyt, asioita senaatissa hoitamaan. Ja näin tehden he tulivat olemaan läsnä siinä senaatin istunnossa, jossa esitettiin armollinen julistuskirja 7 päivältä tätä kuuta ja eduskunalle nyttemmin annettu armollinen esitys. Heillä oli kaksi tietä valittavanaan. He saattoivat ottaa osaa äänestykseen ja noudattaa sitä päätöstä, jonka he olivat ilmoittaneet hallitsijalle mahdottomuudesta heille myötävaikuttaa mainitun julistuskirjan toimeenpanemiseen ilman eduskunnan myötävaikutusta. He saattoivat, noudattaen tätä heidän lausumaansa, äänestää julistuskirjan julkaisua ja siitä aiheutuvia toimenpiteitä vastaan. Mutta he saattoivat myöskin pidättäytyä äänestyksestä. Edellisessä tapauksessa he puolestansa toimivat tavalla, joka kieltämättä olisi ollut omansa vaikuttamaan esillä olevan kysymyksen kärjistymiseen. Se teko, että Suomen senaatti, hallitsijan nimittämät hallituksen jäsenet, kieltäytyvät täyttämästä hänen käskyjään, on teko josta meidän lakimme eivät mitään tiedä, johon ne eivät millään tavoin oikeuta tai vielä vähemmin velvoita. Minä sanon: millään tavoin oikeuta, ja tarkoitan sitä, että se on teko, jota ei laki sanallakaan edellytä. Tiedetään, että on maita, joissa on nimenomaisia lainmääräyksiä tällaisia tapauksia, tällaisia ristiriitoja varten. Meidän perustuslakimme eivät edellytä tällaista ristiriitaa, ne edellyttävät sen, että virkamiehet ja hallitsijan neuvonantajat ehdottomasti täyttävät hänen käskynsä. Mutta ne edellyttävät myöskin, että hänen käskynsä aina ovat lainmukaisia. Kun nämä käskyt eivät sitä ole, silloin aukenee ristiriita, jossa yksityinen ei saa lainmääräyksistä johtoa, vaan jossa hän on oikeutettu ja velvollinen noudattamaan vakaumustansa siitä, millä tavoin hän parhaiten kansaansa hyödyttää.

Minä tiedän hyvin, että tämä käsitys ei ole yleinen, mutta se on se käsitys, jota senaatin jäsenet, ainakin kaikkein useimmat tässä asiassa ovat täydestä vakaumuksesta omistaneet ja noudattaneet. Ja heidän käsityksensä kansan edusta tässä kohden on ollut se, että kieltäytyminen noudattamasta hallitsijan käskyä on teko, johon vasta viimeisessä tilassa, milloin ei mikään muu mahdollisuus ole edessä, on oikeus ryhtyä. Sentähden senaatti valitsi sen menettelyn, että se, nimittäin sen tähänastiset jäsenet, pidättäytyivät sotilasasiaa koskevasta äänestyksestä. Nämä jäsenet olivat kerta toisensa jälkeen saattaneet Suomen lain sisällyksen, Suomen kansan oikeuskäsityksen hallitsijan tietoon, ainakin käyttäneet kaikkia mahdollisia keinoja tämän käsityksensä perillesaattamiseksi. He tiesivät, että hallitsija tuntee Suomen kansan käsityksen tässä kohden, he tiesivät, että he kieltäytymisellä julkaisemasta julistuskirjaa eivät vähimmässäkään määrin voineet tätä julkaisemista ja sen toimeenpanoa ehkäistä.

Täällä on ed. Jonas Castrén puhunut siitä, että senaatin vanhaan suomalaiseen puolueeseen kuuluvat jäsenet toiminnallaan tuossa tilaisuudessa vaikuttivat sen että julistuskirja tuli julkaistuksi. Minä en täysin tiedä, mitä nimitystä minä voin tänlaisesta lausunnosta käyttää, ilman, että minä mahdollisesti joutuisin siihen tilaan, että puhemiehellä voisi olla oikeus huomauttaa, että käyttämäni arvostelu, jos nimittäin käyttäisin sanoja, jotka olisivat täysin asianmukaisia, menee parlamenteissa sallittujen muotojen ulkopuolelle. Mutta lapsellisen ajattelematonta tuollainen puhe nyt kuitenkin on, jos herra Jonaksesta, Jonas Castrénista saa käyttää yleensä lapsen ja lapsellisuuden nimitystä. Tässä kohden voi olla vähän epäilevällä kannalla, kun ottaa huomioon esimerkiksi sen seikan, että herra Jonas Castrén puhui siitä, että vanhan suomalaisen puolueen jäsenet senaatissa olivat pidättäytyneet äänestyksestä. Näihin tähänastisiin jäseniin on kuitenkin kuulunut, niinkuin tiedetään, henkilö, joka ei lukeudu suomalaiseen puolueeseen, vapaaherra Otto Wrede, ja joka tässä asiassa, niinkuin ylipäänsä koko siinä toiminnassa, joka senaatissa on tapahtunut senjälkeen kuin hän astui siihen, on ollut täydelleen yksimielinen suomalaisen puolueen jäsenten kanssa. Kun siis herra Jonas Castrén tässä yhteydessä puhuu yksistään vanhan suomalaisen puolueen jäsenistä, niin ei siinä sellaisessa puheessa ole sitä rehellisyyttä, jota kuitenkin useimmissa tapauksissa lapselta on odotettava (Naurua vasemmalta).

Mutta olisiko tosiaankin ollut senaatin mahdollista ehkäistä julistuskirjan julkaiseminen ja toimeenpano? No, jaa! Joka sitä uskoo, hän

saa sen uskoa, enkä minä ryhdy sen enempää siihen.

Herra Castrén kysyi, aikooko senaatti siis, aikovatko sen entiset jäsenet — sillä heitä kai tuo kysymys koski — täst'edes menetellä niin että, kun tulee lainvastaisia asetuksia julaistaviksi ja toimeenpantaviksi, esimerkiksi sellainen kuin se, jonka sisällys tänään on tullut laajempienkin piirien tietoon, aikovatko silloin senaatin jäsenet pidättäytyä äänestämästä. En tiedä ketkä ja missä asiassa mahdollisesti vielä tähänastiset jäsenet tulevat olemaan mukana, mutta minä oletan, että jos on asia, jossa senaatti ei ole vielä ollut tilaisuudessa saattamaan hallitsijan tietoon senaatin käsitystä siitä, että hallitsijan antama määräys on lainvastainen, niin senaatin jäsenet tulevat katsomaan ehdottomaksi velvollisuudekseen äänestää alamaisen alistuksen puolesta, jossa Suomen lain sisällys saatetaan hallitsijan tietoon. Jos tästä huolimatta hallitsija sitte antaa uudistetun määräyksen tämän lainvastaisen asetuksen toimeenpanoon, silloin saattaa ehkä uudestaan käydä niin että senaatissa on jäseniä, jotka käsittävät parhaiten täyttävänsä velvollisuutensa hallitsijaa ja isänmaataan kohtaan sillä tavoin, että viitaten ennen tekemäänsä ilmoitukseen asetuksen lainvastaisuudesta, ilmoittavat, että he eivät voi ottaa osaa äänestykseen, jossa heidän täytyisi, noudattaessaan vakaumustaan, kieltäytyä täyttämästä hallitsijan käskyä.

Mutta nämähän ovat syrjäseikkoja, vaikka asema on sellainen, että olen luullut oikeaksi esiintuoda katsantotapamme kaikkien tunnettavaksi, kaikkien arvosteltavaksi, samalla huomauttaen, että senaatin tähänastiset 6 jäsentä ovat näissä kysymyksissä olleet yksimielisiä.

Mitä olen sanonut, se koskee sitä mitä tähän asti on tapahtunut. Nyt on edessä vaikutus olojen tulevaan kehitykseen. Onnettomuus on jo tapahtunut, onnettomuus, jonka seuraukset voivat käydä Suomen kansalle hyvin raskaiksi. Mutta vielä on ehkä mahdollisuus vaikuttaa tulevaisuuden muodostumiseen kansallemme sillä tavoin, ettei kaikkien taivaan rannalla näkyvien vaarojen tarvitse toteutua. Minä viittaan senaattori Ståhlbergin lausuntoon. Siinä ja ed. Ingmanin lausunnossa on ilmitullut se käsitys, joka on ollut ja on edelleen niillä miehillä, jotka viimeisinä kuukausina ovat muodostaneet senaatin talousosaston. Oikeutemme on kieltämätön. Tuntuu suorastaan omituiselta, että täällä ruvetaan suhteellisesti laajasti todistelemaan, että Suomen kansan, Suomen eduskunnan suostumus on lain kannalta katsottuna välttämätön sotilaskysymyksen niin väliaikaiseen kuin lopulliseen järjestelyyn. Sehän toki on asia, johon nähden Suomenmaassa ei ole vähintäkään erimielisyyttä. Ja sekin on selvää, että eduskunta saattaa tällä kertaa menetellä samoin kuin se menetteli 1905—1907, ja tahtoisinpa sanoa, samalla tapaa pääasiassa, kuin se menetteli käsitellessään ylimääräisillä valtiopäivillä 1899 ensi kerran sotilasasiata koskevaa armollista esitystä. Kaikilla näillä sanotuilla valtiopäivillä on hallitsijan puolelta julkilausuttu eduskunnalle se käsitys, että hallitsija saattaa yksinänsä, ilman eduskunnan päätöstä ja suostumusta järjestää Suomen asevelvollisuus- ja sotilasasian. Ja kaikilla näillä valtiopäivillä on Suomen eduskunta selvään ja pontevasti huomauttanut oikeuttansa, mutta samalla se on alistunut käsittelemään armollisia esityksiä, joissa lainvastainen kanta on ilmennyt, ja harkiten sitä, kuinka pitkälle se voisi mennä, aineellisesti tyydyttääkseen hallitsijan vaatimuksia, tehnyt päätöksiä, joissa se on astunut tähän suuntaan pitkät askeleet. Niistä, jotka ovat myöntäneet tämän, sen, että eduskunta tälläkin kertaa saattaa laillisesti menetellä samoin kuin ennenkin, on joku viskannut esiin sen kysymyksen, onko syytä eduskunnan nyt kulkea samaa tietä kuin aikaisemmin. Senaattori Ståhlberg on siihen vastannut. Meidän käsityksemme senaatissa on ollut kaikessa pääasiassa sama. Meillä on tosiaankin, meidän kansallamme, tätä nykyä kaksi tietä edessä. Me olemme tienhaarassa. Me olemme tosin olleet siinä monta kertaa ennenkin. Mutta juuri sen kautta, että eduskunta aikaisemmin on, vaikkakin, pitäen kiinni laillisesta oikeudestaan, välttänyt ristiriidan kärjistymisen äärimmilleen, ja suostumalla pääasiassa hallitsijan vaatimukseen, juuri sen kautta on valinta kahden eri tien välillä aina siirtynyt tuonnemmaksi. Nyt valinta on tehtävä. Toinen tie johtaa siihen, että eduskunta sanoo: siitä syystä että armollisessa esityksessä ei tunnusteta Suomen eduskunnan oikeutta, me emme suostu myöntämään sitä rahallista suoritusta, jonka hallitsija yksipuolisesti, oman valtansa nimessä on määrännyt. Ja tästä seuraa, että ristiriita kärjistymistään kärjistyy eduskunnan ja hallitsijan välillä. Joka ei tahdo itseltään sulkea tietoisuutta siitä, mitä

tästä taas seuraa, hänen täytyy ymmärtää, että ennen pitkää se aika voi olla tulossa, jolloin Suomen kansalla ei ole tilaisuutta valitsemiensa edustajain kautta saattaa oikeuttansa hallitsijan tietoon.

Ja tämä tie johtaa varmaankin siihen, että, niinkuin herra Ståhlberg on huomauttanut, routavuosien onnettomuudet palajavat monella alalla, monessa muodossa, vieläpä pahempina kuin silloin. Moni isänmaanystävä on ajatellut: me kestämme tuon ajan, me asetumme kielteiselle, passiiviselle kannalle, kansamme seisoo lujana, torjuen laittomuudet, ja maailma on näkevä, kuinka aseeton kansa, pysyen laillisuuden pohjalla, torjuu väkivallan. Oli aika, jolloin monet vielä saattoivat uskoa tällaisiin kuvitteluihin. Tätä nykyä me tiedämme, ei vain vieraitten kansain, vaan omankin kansamme kokemuksesta, että tuollainen kanta ajanpitkään on mahdoton. Passiivinen vastarinta johtaa aktiiviseen. Me voimme kyllä olla vakuutettuja, että se ei ole johtava Suomessa kapinallisiin tekoihin, siihen on kansamme toivottavasti liian tyyni, ehkä liian saamatonkin (Naurua vasemmalta).

Mutta tämä kanta johtaa siihen, että syntyy siellä täällä väkivallantekoja, yksityiset ja ehkä laajemmat piiritkin ryhtyvät suunnittelemaan ja toimeenpanemaan kostotöitä sortajille, ja mitä tästä seuraa, sen ovat muitten muassa veljeskansan kokemukset Suomenlahden eteläpuolella muutama vuosi sitten näyttäneet. Ja rikkirevittynä lähtee kansamme tuolle tielle. On katkerata tunnustaa itselleen ja lausua julki, mutta muuta ei voi se, jolla on tämä käsitys, muuta ei voi kuin sanoa, että jos ei odottamaton apu tule väliin, niin haamoittaa tuon tien päässä kansallemme kohtalo, jota ainoastaan Euroopan kansoista onnettomin on kokenut.

On toinenkin tie valittavana, se, jota senaatti, se, jota suomalainen puolue, se, jota tässä äskettäin herra Ståhlberg on suositellut. Minä tahtoisin määritellä sen toiminnan, joka syntyisi, jos lähtisimme tuolle tielle, sillä tavalla, että niinkuin tähän asti ratkaisevina hetkinä, niin vastedeskin tyynesti huomauttaisimme hallitsijalle oikeuttamme, pidättäisimme sen tulevien sukupolvien ja parempien aikojen varalle, mutta joka ainoassa tilaisuudessa, joka ainoassa asiassa harkitsisimme, mitä me voimme tehdä, minkä taakan me voimme kantaa, mihin me voimme suostua, väärinkäsityksen, vaarallisten, turmiollisten väärinkäsitysten välttämiseksi ja täyttääksemme velvollisuutemme myöskin sitä valtakuntaa kohtaan, jonka osana me olemme, näyttääksemme suurelle naapurikansalle, ei vaan sen hallitsijalle, ei vaan sen johdossa oleville virkamiesluokille, vaan sen kansalle, näyttääksemme että me emme yksistään sanoin, vaan teoinkin täytämme mitä meiltä käy ristiriitojenkin, konfliktienkin aikoina vaatiminen. Monessa asiassa me voimme, huolimatta siitä että vaatimukset esitetään meille lainvastaisessa muodossa, tehdä laillisen päätöksen, jonka kautta me näytämme että olemme valmiita, mikäli meistä riippuu, järjestämään asiat siten että olevat epäkohdat, olevat kohtuuttomuudet poistetaan. Tässä esillä olevassa asiassa se on yhteisen valtakunnan kannalta katsottuna epäkohta, kohtuuttomuus, että Suomen kansa on vapaa kaikesta suorittamisesta valtakunnan puolustusvoiman ylläpidossa. Olkoon niin että me lain kannalta katsottuna emme ole myötävaikuttaneet tämän kohtuuttoman tilan syntymiseen, mutta me voimme nyt myötävaikuttaa tämän tilan lopettamiseen ilman että me silti vähimmässäkään määrin horjutamme Suomen kansan oikeutta. On täällä sanottu, että jos eduskunta myöntää vaaditut miljoonat, se tukee laittomuutta. Minä vastaan: Asia on päinvastainen. Myöntämällä nämä miljoonat se ei tue laittomuutta, se tekee päinvastoin suorituksen, joka joka tapauksessa tulee tapahtumaan, se tekee sen lailliseksi ja se näyttää (Vasemmistosta: Hyvä!) olevansa valmis täyttämään velvollisuutensa valtakunnan yhteydessä, se tukee laillisuutta tällaisella päätöksellä sen kautta että se estää monen laittoman teon, joka tässä maassa syntyy, jos eduskunta kieltää myötävaikutuksensa rahamaksun suorittamiseen.

Täällä on puhuttu armollisen esityksen hyväksymisestä. Sitä kai ei kukaan ehdota. Tämä esitys sisältää käsityksen, johon ei kukaan suomalainen voi yhtyä. Se sisältää määräyksiä, joista jokaisen suomalaisen täytyy sanoa, että ne eivät perustu Suomen lakeihin. Mutta sittenkin tämä armollinen esitys, se kelpaa, niinkuin armolliset esitykset vuosina 1899, 1905 ja 1907 ovat kelvanneet, se kelpaa lähtökohdaksi ja pohjaksi, jonka perustuksella Suomen eduskunta käyttää laillista oikeuttaan ja puolestansa määrää että niin ja niin suuri rahamäärä on vastaisina vuosina käytettävä sotilasmenoihin. Tämä armollinen esitys sisältää yk-

sityismääräyksiä varojen hankkimisesta, joihin Suomen eduskunta tuskin voinee myöntyä. Mutta ne ovat syrjäasioita. Pääasia on että Suomen eduskunta voi tehdä päätöksen, jonka kautta se hankkii Suomen kansalle jommoisenkin mahdollisuuden rauhassa kehittää aineellista, henkistä ja siveellistä voimaansa. Ja tästä kehittämisestä riippuu kuitenkin kysymys siitä, säilyykö tämä kansa, vai onko se tuomittu häviämään. Siinä ristiriidassa, joka käy huippuunsa, jos eduskunta lähtee ensinmainitulle tielle, on hyvinkin epävarmaa, tokko tuo aineellinen, henkinen ja siveellinen voimistuminen voi tapahtua, jota kansamme kuitenkin ennen kaikkea tarvitsee. Tätä mahdollisuutta pysyä eheänä, turvata tulevaisuuden varalle oikeutensa, näyttää naapurikansalle, että kansamme, kuinka väkivaltaisesti sen suhteen menetelläänkin, kuitenkin tietää pysyä rauhallisen toiminnan ja velvollisuuden tiellä, tätä mahdollisuutta kansamme kehittämiseen ja kohottamiseen tietää se, jos eduskunta voittaa epäilyksensä ja päättää seurata sitä tietä, jota aikaisemmat eduskunnat ovat käyneet.

Kuten sanottu, herra Ståhlberg on lausunut sen käsityksen, joka on ollut meitä senaatissa johtamassa. Jos minä nyt ehkä tarpeettomasti olen tullut uudistamaan samoja ajatuksia, niin minä viittaan uudestaan siihen, että aiheena oli lausunto, joka kyllä itsessään oli sitä laatua, että jos vain siihen olisi ollut kosketeltava, se olisi voitu parilla sanalla sivuuttaa.

Ed. Söderholm: Den situation, i hvilken landet för närvarande befinner sig, erinrar, såsom utaf ett par talare redan framhållits, i väsentliga afseenden om förhållandena, då februarimanifestet 1899 utfärdades. Februarimanifestet motiverade sitt framträdande därmed, att vid rikets förvaltning kunde uppstå lagstiftningsfrågor rörande Finland, hvilka med hänsyn till deras intima samband med de allmänna riksintressena icke kunde uteslutande handläggas af institutionerna i Finland. För afhjälpande af dessa olägenheter hade det befunnits gagneligt att till förfullständigande af gällande förordningar och till efterrättelse för vederbörande institutioner i kejsardömet och storfurstendömet stadga en fast och orubblig ordning beträffande utarbetande och utfärdande af allmänna rikslagar. Denna ordning beskrifves närmare i de samtidigt publicerade grundstadgandena angående utarbetande, granskning och promulgering af lagar, som utfärdats för kejsardömet inbegripet Finland, och skulle för Finlands vidkommande bestå däruti, att landtdagen ägde i sådana lagstiftningsfrågor endast afgifva utlåtande, som sedermera skulle granskas af rikskonseljen, hvars nådigst fastställda beslut borde promulgeras till efterrättelse. Vid besvarandet af den till 1899 års landtdag aflåtna nådiga proposition angående allmän värneplikt framhöllo ständerna, under hänvisning till Finlands af Kejsar Alexander I stadfästade konstitution, omöjligheten af att för Finland giltig lag kunde utfärdas i någon annan ordning än denna konstitutionen medgifver. Att lagstiftning rörande Finlands militärväsende härvid icke utgjorde något undantag framginge af 18 och 45 §§ R. F., hvadan ock 1878 års värnepliktslag tillkom med landtdagens bifall. Landtdagens antydda uttalanden gällde äfven ordnandet af värnepliktungans finansiella sida. Då ständerna år 1878 antogo en lag om personlig värneplikt, bestämdes tillika, att så länge denna bestode, inkomsterna från vissa militären tidigare anslagna boställen samt de från jordlägenheter utgående utgifter, hvilka trädt i stället för fullgörandet af rustnings- och roteringsskyldighet, skulle bokföras såsom en särskild fond, militiefonden, från hvars disponibla tillgångar kostnaderna för den värnepliktiga militären borde bestridas. Hvad därutöfver erfordrades, skulle betäckas med medel, hvilka af ständerna för ändamålet anvisats.

1878 års värnepliktslag har aldrig rättsligen upphört att gälla. I strid mot Finlands konstitution och i en ordning, som dessutom afvek från de ofvan berörda grundstadgandena, utfärdades år 1901 en författning angående värneplikten, hvilken här i landet icke erkänts såsom giltig och hvars faktiska tillämpning upphörde på grund af det med anledning af ständernas framställning i ämnet utfärdade nådiga manifestet af den 29 mars 1905. I november samma år emanerade det nådiga manifest, hvarigenom Finlands under de föregående åren äfven i andra afseenden kränkta rättsordning återställdes och jämväl tillämpningen af 1899 års manifest inställdes, intill dess däri berörda frågor blefve genom en lagstiftningsakt ordnade.

Det för några dagar sedan offentliggjorda nådiga manifestet af den 7 innevarande oktober jämte ingressen till den vid senaste plenum till landtdagen öfverlämnade nådiga propositionen förklara emellertid, att det definitiva ordnandet af frågan om värnepliktens fullgörande i Finland bör ske icke i finsk lagstiftningsväg, utan genom allmän rikslagstiftning. Begreppet rikslagstifning är för finsk rätt främmande. Så länge en med Finlands konstitution förenlig ny ordning för utfärdande af lagar, som skola gälla i Finland, icke kommit till stånd, saknar anförda begrepp hos oss rättslig relevans, och några åtgärder kunna icke däråå grundas, ej heller finska statsmedel för militära ändamål lagligen utanordnas och användas.

I förberörda reskript och i propositionsingressen förklaras vidare, att Hans Kejserliga Majestät funnit för godt att tillsvidare icke fordra af Finlands inbyggare personligt utgörande af värneplikt, men att finska statsverket ålagts att i stället betala till riksränteriet bidrag för militära ändamål. Utfärdandet af dylika temporära föreskrifter i afsikt att ersätta lag är såsom en ensidig åtgärd af monarken likaledes okändt för Finlands grundlagar. I 1720 års regeringsform ingick väl ett stadgande om provisoriska författningars utfärdande af monarken mellan riksdagarna. Dessa författningar borde dock vid närmast följande riksdag antagas för att fortfarande äga kraft af lag. Ifrågakomna stadgande, hvars innebörd sålunda var af helt annat slag än med ofvan antydda temporära åtgärder afses, finnes ej upprepadt i våra nu gällande grundlagar. Någon rätt för monarken att utfärda förordningar med provisorisk giltighet inom det lagstiftningsområde, där landtdagen äger medverka, förefinnes sålunda för närvarande icke hos oss. Öfverhufvud är i länder med konstitutionellt statsskick en dylik befogenhet icke, eller också inom ytterst noga angifna gränser, öfverlämnad åt regeringen. Genom manifestet af den 7 oktober hafva Finlands inbyggare sålunda icke kunnat befrias från någon dem lagligen åliggande förpliktelse, lika litet som finska statsverket påläggas några bördor.

Under åberopande af nyss berörda provisoriska inställande af den personliga värnepliktens fullgörande har emellertid utfärdats påbud om öfverförande af medel från allmänna statsfonden till militiefonden för att därifrån utbetalas till riksränteriet. Att ett dylikt påbud om disponerande af finska statsmedel utan landtdagens begifvande icke är giltigt eller förpliktande, står förty utom allt tvifvel, på sätt äfven af 1905 och 1907 års landtdagar uttalats.

Här ofvan i korthet antydda omständigheter, särskildt hvad angår monarkens rätt att provisoriskt vidtaga åtgärder, hvilka hänföra sig till lagstiftningen och som icke förut gjorts principiellt gällande, såsom i manifestet af den 7 oktober, hoppas jag, att stats- och grundlagsutskotten, till hvilkas beredning förevarande nådiga proposition bör hänskjutas, skola ägna tillbörligt öfvervägande.

Före mig hade senator Danielson-Kalmari ordet. Han berörde däri förhållanden, som utan tvifvel skulle påkalla ett uttalande också från min sida, redan i fråga om finska ämbetsmäns rättsliga förpliktelser uti ett sådant läge, som det af honom antydda, likasom i frågan om de perspektiv, som han ansåg sig hafva skäl att upprulla för Finlands folk. Dessa frågor äro dock sådana, att jag för min del anser, att jag icke har anledning att i denna stund upptaga dem vare sig till bemötande eller för uttalande i öfrigt.

Ed. Z. Castrén: Saatan omasta puolestani täysin yhtyä ed. Ståhlbergin lausuntoon, mutta samalla en voi yhtyä hetikään kaikkiin niihin käsityksiin, joita senaattori Danielson-Kalmari on lausunnossaan esittänyt ja joihin useaankin nähden ed. Ståhlberg asettui jo edeltäpäin vastakkaiselle kannalle.

Tahdon panna painoa siihen seikkaan, että Suomen kansaneduskunnalla on huolimatta armollisen esityksen lainvastaisesta sisällyksestä, täysi oikeus harkita, onko sen myönnettävä puheenalaiset sotilasmiljoonat hallitsijan käytettäväksi vai ei. Suomen kansaneduskunta esiintyy tässä asiassa sinä oikeudellisena valtana, jonka päätöksestä myöntäminen tai kieltäminen riippuu. Jos eduskunta kieltäytyy myöntämästä puheenalaiset varat, se samalla on oikeudellisesti velvoittanut sekä hallituksen ja virkamiehet että myös yksityiset kansalaiset seisomaan tämän päätöksen takana huolimatta niistä seurauksista, joita ristiriita hallitsijan ja Suomen kansaneduskunnan välillä saattaa aiheuttaa. Mikäli eivät yksityiset virkamiehet ja kansa-

laiset ota ymmärtääksensä, että heidän oikeudellinen velvollisuutensa on toiminnassaan tunnustaa eduskunnan päätös ratkaisevaksi, sikäli he asettuvat itse säätämään lakia vastoin kansan yhteistä laillista järjestystä ja saavat siten aikaan laittomuutta, anarkiaa. Niin sanottujen sortovuosien aikana koetettiin eräiltä tahoilta periaatteellisesti puolustaa sitä käsitystä, että yksityinen virkamies ja kansalainen oli oikeutettu harkitsemaan, tuliko hänen määrättyjen olojen uhatessa rikkoa lakia, jos hän siten luuli voivansa pelastaa kansan sitä uhkaavilta tuhoisilta seurauksilta. Olen puolestani sitä mieltä, että tällainen käsitys johtopäätöksiltään on vaarallinen ja kansan järjestettyä oikeuselämää hävittävä. Yksityinen virkamies ei saa kohottautua kansan oikeusjärjestyksen yläpuolelle, ei sittenkään, vaikka hänen mielestään vaikeuksia ja kansalle tuhoisia seurauksia olisi laittoman teon kautta vältettävissä. Yksityinen virkamies tai kansalainen ei saa yrittää ottaa itselleen sitä valtaa, mikä kuuluu kansaneduskunnalle, joka on oikeutettu puhumaan kansan puolesta.

Tämän käsityksen pohjalta on selvää, että kansaneduskunnalla tehdessään harkintavaltansa nojassa päätöksensä puheenalaisessa asiassa on suuri vastuunalaisuus kannettavanaan. Erittäinkin on eduskunnan harkittava, näyttääkö mahdolliselta, että tuhon aikana kansassamme voidaan asianmukaisesti ylläpitää yleistä oikeusjärjestystä, jonka voimassa pitäminen on kansalle ja kansaneduskunnalle varsin tärkeä asia.

Kun kansaneduskuntamme seisoen vaikean ja oikeusjärjestyksemme pohjaa uhkaavan ristiriidan edessä harkitsee asiaa, täytyy sen mielestäni ottaa ratkaistavaksensa, onko sen todella mahdotonta pyrkiä välttämään ristiriitaa, samoin kuin asianomaisille lainkuuliaisille virkamiehille on mahdotonta vastoin lakia ja kansaneduskunnan ratkaisua olla omalta kohdaltaan alistumatta kansaneduskunnan kerran tekemään lailliseen päätökseen. Ainakin omasta puolestani täytyisi minulla äänestäessäni sen kannan puolesta, jonka mukaan kansaneduskunnan on tässä asiassa asetuttava ehdottomasti kielteiselle kannalle, olla täysi vakaumus siitä että ristiriita todella on mahdoton tällä hetkellä välttää. Tulevissa vaikeuksissa tietoisuus siitä, että ristiriitaan antautuminen oli päätöksen hetkellä välttämätön, antaisi kylläkin tarvittavaa siveellistä pontta kansalaisten toiminnalle.

Olen periaatteellisesti sitä mieltä, että laillisille kansaneduskunnalle on maassamme tunnustettava se auktoriteetti, se arvovalta, mikä täytyy olla sillä laitoksella, joka kansan puolesta ratkaisee kansan yhteisiä asioita. En saata ymmärtää muuta kuin lyhytnäköiseksi sellaisia liioitteluun ja yksipuolisuuteen kallistuvia arvosteluja nuoren eduskuntamme työstä ja esiintymisestä, jotka voivat kansaneduskunnalle tulevaa arvovaltaa heikentää ja halventaa. Vastoin tällaisia arvosteluja, joista oireita kyllä meillä on julkisuudessakin esiintynyt, olen sitä mieltä, että kansalaisissa ja virkamiehissä tulisi vallita voimakkaana se tietoisuus, että kansaneduskunnan päätöksille on todellisuudessa annettava se arvo, mikä niille perustuslain mukaan tulee. Mutta kun täten arvostelen kysymystä kansaneduskunnan merkityksestä maassamme, täytyy minun sitä enemmän panna painoa siihen, että eduskunnassa tulee vallita tietoisuus vastuunalaisuudestaan kansamme tulevaisuuden edessä.

Kun puheenaoleva kysymys mielestäni on sellainen, että siinä eduskunta voi, asettumatta ehdottomasti kielteiselle kannalle, pysyä perityllä oikeudellisella pohjalla, niin katson tarpeelliseksi, että huolellisesti punnitaan, onko nykyinen ajankohta Suomen oikeuden ja menestyksen kannalta sopiva jyrkän ristiriidan asettamiselle esilläolevassa asiassa hallitsijan ja eduskunnan välillä. Luulen, että asianomaisilla valiokunnilla on täysi syy harkita tätäkin kysymyksen puolta.

Lausun sen toivomuksen, että asianomaiset valiokunnat ottaisivat perinpohjaisesti harkitaksensa kysymystä kokonaisuudessaan siltäkin kannalta, eikö eduskunnalle olisi mahdollista välttää uhkaavaa ristiriitaa ja ottaa sotilasmiljoonat suoritettavakseen, silti kuitenkaan uhraamatta kansamme oikeuskäsitystä, ja että valiokunnat samalla tarkoin harkitsisivat sitä muotoa ja niitä ehtoja, jotka eduskunnan tämänsuuntaiselle päätökselle olisi annettava.

Ed. Snellman: Eduskuntaryhmässä, johon minulla on kunnia kuulua, on ilmennyt kaksi periaatteellisesti toisistaan eroavaa suuntaa. Ajatuskantani pyydän sentähden jo nyt lausua ja ne perustelut, joihin ajatukseni perustuu tässä tärkeässä maamme oikeuksia koskevassa kysymyksessä, lausua sen valiokunnille evästyksenä.

Käsiteltävänä olevaa esitystä ei minun ymmärtääkseni voitane hyväksyä. Jo 1907 vuoden valtiopäivillä, jolloin asia oli esillä, lausuin mielipiteeni. Se on yhä sama. 1878 vuoden asevelvollisuuslaki, joka määrittelee Suomen velvollisuuden ottaa osaa valtaistuimen ja isänmaan puolustukseen, on laittomalla tavalla käytännössä lakkautettu. Suomen eduskunta on kerta toisensa perästä pyrkinyt tälläkin alalla palauttamaan laillisen järjestyksen. Kuitenkaan eivät eduskunnan pyrkimykset ole saavuttaneet minkäänlaista vastakaikua hallitsijan venäläisten neuvonantajain puolelta. Laittomuutta ei ole pyrittykään lieventämään. Yhä jyrkemmässä muodossa lausutaan, miten aijotaan lopullisestikin tavalla, jota ei Suomen laki tunne, asevelvollisuusasia järjestää. Lausutaan se selvästi armollisessa esityksessä. Kun asia on ollut pitkin matkaa tällä kannalla, vastustin jo vuoden 1907 valtiopäivillä miljoonain maksamista. Kahta suuremmalla syyllä sen nyt teen. Onhan meillä selvänä, ettei miljoonain maksamisella ollenkaan jouduteta laillisten olojen palauttamista. Se kuitenkin tulee olla eduskunnassa päämääränä tässä kysymyksessä. Nyt ei ole kysymyksessä yksistään miljoonain maksaminen, vaan nyt on myös kysymyksessä oikeuksistamme kiinni pitäminen, tai niistä luopuminen miljoonain maksamisen myönnytyksen kautta. Jos näillä edellytyksillä miljoonat myönnämme maksettaviksi, mikä nyt on kysymyksessä, niin asiaa ratkaistaessa olisi myöskin muistettava, että kansamme oikeudet ovat kalliit. Ne ovat esi-isämme kärsimysten ja vastoinkäymisten kautta kansallemme säilyttäneet ja perintönä meille jättäneet, joten meidän olisi ne yhtä kallisarvoisina ja yhtä puhtaina tuleville polville jätettävä kansamme onneksi ja menestykseksi. Sillä ainoastaan oikeuksiemme pohjalla, niiden perustuksella voi kansamme elää ja menestyä ja niiden pohjalla se voi täyttää valtaistuimen ja isänmaan puolustukseen tarvittavat kustannukset eduskunnan kautta, jos kansamme saatetaan siihen tilaisuuteen, että se tällä pohjalla voi asian ratkaista.

Ed. Homén: Täällä on etevällä tavalla puollustettu vaadittujen miljoonien maksamista ja on etevällä tavalla sitä vastustettu. On myöskin puhuttu senaatin suhteesta asiaan.

On selvää, että asemamme on kovin vaikea, että tärkeä ratkaisu on edessä. Myöntymistä esitykseen on puollustettu sen nojalla, että sen vastustaminen veisi isänmaamme aivan erinomaisiin vaaroihin. Tämän realipolitiikan kannalta on koetettu näyttää, mihinkä kieltäytyminen veisi. Mutta jos realipolitiikan kannalle asetutaan, niin ovat edelliset puhujat kumminkin unohtaneet hyvin tärkeän kohdan. Niiden realipolitiikka on ottanut huomioon enemmän olot ulkopuolella maatamme, hallituspiireissä Pietarissa, ja vaikeudet meidän virastoissamme, mutta unhoittaneet ne vaarat, jotka ehdottomasti ja aivan varmaan syntyisivät omassa maassamme, jos myöntäisimme nämä miljoonat. Eräs puhuja uhkasi mitä hirveimmillä onnettomuuksilla, jos kieltäisimme. Hän sanoi muun muassa, että syntyisi levottomuuksia maassa, joista voisi olla hyvin vaikeita seurauksia. Minä rohkenen olla aivan toista mieltä. Jos nyt myöntäisimme nämä miljoonat, niin silloin olisi todellakin vaara olemassa, että kansalaiset eivät voisi hillitä vihaansa.

Kun nämä realipolitiikot ovat ottaneet tosiasioita huomioon, niin kummastuttaa, että he täydellisesti ovat unhoittaneet mielipiteet omassa kansassamme. Ja tämä mielipide on yleensä ja laajoissa piireissä semmoinen, että todellakin syntyisi vaaroja, jos eduskunta pettäisi kansalaisten toivomukset, jos eduskunta asettuisi samalle kannalle kuin senaatti, jos se ei noudattaisi sitä johdonmukaisuutta, sitä suoruutta, jota kansa katsoo oikeaksi noudattaa politiikassa. Kokemus näytti jo sortovuosina, etteivät suinkaan ne onnettomuudet, joita vieraat meille tuottivat, vaan se häpeä ja se ikuinen peräytyminen, jota omat miehet noudattivat, oli se, joka sai levottomuuksia aikaan tässä maassa. Jos pelätään levottomuuksia, niin kyllä silloin vaara on monta kertaa suurempi, jos myönnämme miljoonat, kuin jos kieltäydymme niitä maksamasta. Realipolitiikoillemme on siis sattunut sama onnettomuus, kuin useinkin sattuu, että he ottavat vaan muutamia tosiasioita huomioon, mutta jättävät toiset huomioonottamatta, ja tulokset tulevat sentähden vääriksi. Ellei ole muu johtavana aatteena politiikassa kuin realiteetit ja tosiasiat, niin täytyy kuitenkin ottaa kaikki seikat huomioon ja asettaa ne vastatusten. Ainoastaan sillä tavalla on tämmöisellä politiikalla jonkunlainen oikeutus.

Vielä toinen suuri puute on realipolitiikkojemme katsantokannassa. He näyttävät luulevan, että jos myöntäisimme miljoonat, me voi-

simme pelastaa maamme niistä uhkaavista vaaroista, joita pelätään. He näyttävät luulevan, että vaarat haihtuisivat, että saisimme mahdollisuuden kaikenlaiseen vapaaseen kehitykseen, mahdollisuuden — mitenkä se nyt olikaan — omien lakiemme turvassa, voimiemme mukaan kehittyä ja edistyä kaikin tavoin tahi jotain semmoista. Tätä voi melkein kutsua sokeudeksi. Sillä kokemus on jo kyllin näyttänyt, että aina kun olemme suostuneet ja maksaneet sotilasmiljoonat ja muut miljoonat, emme ole sillä voittaneet mitään; heti kohta sen jälkeen on tullut uusia vaatimuksia, yhä suurempia vaatimuksia, lainrikkomisia ja kaikenlaisia meitä loukkaavia tekoja. Kokemus on 10 vuoden kuluessa näyttänyt, että myönnytykset meidän puoleltamme eivät suinkaan ole pelastaneet mitään. Miksi siis realipolitiikan kannalta uudelleen asettua kannalle, joka täydelleen unhoittaa tämän? Semmoinen realipolitiikka on vaillinainen eikä siis semmoisenaan oikea. Tämä realipolitiikasta. Minä en asetu sille kannalle.

Me kuulimme äskettäin muitten muassa jo lähenevänä fanfaarina tuon lauseen „Salus publica suprema lex" yhteydessä, joka oli erittäin kummallinen. Olisi kaikista niistä ristiriitaisuuksista ja yllätyksistä, joita sisälsi se puhe, jossa tämäkin väite lausuttiin, paljonkin sanottavaa, mutta se oli minusta siksi traagillinen, k o k o tämä esiintyminen, tämä puhe, että minä en tahdo siitä sen enempää puhua.

On väitetty, että eduskunnalla on oikeus maksaa nämä miljoonat. Ehdottomasti. Eduskunta voi määrätä maan rahat tarpeeseen, jonka se katsoo toisen tai toisen syyn tähden, toisella tai toisella tavalla, edistävän maan parasta. Eduskunta voi siis suostua tähän. Mutta kyllä myös voidaan sanoa, että, jos otetaan huomioon moraalinen kanta, jos eduskunta tahtoo noudattaa johdonmukaisuutta, jos se tahtoo ei ainoastaan sanoin, vaan myös teoin puollustaa maan ja eduskunnan oikeutta ottaa osaa lainsäädäntöön, siihen, jolla sillä perustuslain mukaan on oikeus, niin silloin eduskunta ei voi myöntää näitä miljoonia. On tapahtunut, että hallitsija on lausunut päätöksen asevelvollisuusasiassa tulevan tapahtumaan tavalla, joka päivän selvästi — niinkuin kaikki puhujatkin tässä ovat myöntäneet — rikkoo meidän perustuslakejamme ja eduskunnan oikeutta olla tässä päätöksessä mukana. Ensimäinen askel on tapahtunut, kun hallitsija nyt on määrännyt, paljonko Suomen kansan tulee toistaiseksi maksaa tähän tarkoitukseen. Nämä määräykset loukkaavat meidän oikeuttamme, eduskunnan oikeutta, maan ja koko kansan oikeutta edustajainsa kautta olla päättämässä asevelvollisuusasiassa. Jos me nyt myönnämme varat ilman että esitys asevelvollisuusasiassa jätetään eduskunnalle, niin me — siitä emme pääse — otamme osaa politiikkaan, joka sortaa meidän oikeuttamme. En sentähden voi käsittää, että voisimme hyvällä omallatunnolla sanoa, että puollustamme laillisuutta ja oikeuttamme, kansalaisten oikeutta eduskuntansa kautta olla aina määräämässä näistä asioista, jos me samalla otamme osaa työhön, joka loukkaa tätä meidän oikeuttamme. Ja että tämä on osanottamista — jos myöntäisimme miljoonat — semmoisiin tekoihin, jotka sortavat meidän kansamme oikeutta, se on kai ilmeisesti selvää. Mitenkä voisi siis sanoilla ylpeillä ja väittää, että tahdomme laillisuutta ja oikeuksiamme puollustaa, kun itse teossa toimimme kerrassaan vastakkaiseen suuntaan? Tämä näkökohta on minusta ratkaiseva, paitsi että realiteetitkin ovat semmoiset, että me myöntämispolitiikalla emme voita, vaan kadotamme sen, mikä on olemassa, kansalaisten luottamuksen ja kansalaisten uskon, että laillisuuden tiellä voimme voittaa jotain, muuten ei.

Lopetan tähän. Toivon että valiokunnissa otetaan huomioon ne näkökohdat, joita täällä ovat etevällä tavalla esiintuoneet ne puhujat, jotka ovat sitä mieltä, että miljoonia nyt ei voida maksaa.

Ed. S i r o l a: Asian käsittelyn tällä asteella ollen olisi oikeastaan paljon vähempi sanojen käyttäminen riittänyt kuin mitä täällä nyt on tullut esiin. Meidän oikeutemme kiistämättömyys on niin selvä tässä esityksessä ja sen yhteydessä ilmestyneessä hallitsijan manifestissa olevaan valtakunnan lainsäädäntöperiaatteeseen sekä sotilaskysymykseen nähden, että jo toista vuotta sitten Venäjän pääministeri voi duumassa selittää suomalaisten käsityksen olevan uskonkappaleen varman ja Venäjän oikeistolaiset voivat lausua, että joskin suomalaisille on tuollaisia lakeja vannottu ja vahvistettu, joihin he nyt voivat vedota, niin mitä se estää, voidaanhan nämä lait rikkoa, peruuttaa ja polkea maahan ja valloittaa maa uudestaan. Ei meidän täällä myöskään tarvitsisi pitkiä puheita pitää näiden kysymysten selittämiseksi omalle kan-

sallemme. Mehän näemme, että kansamme on liikkeellä, se kokoontuu suuriin kokouksiin ilmaisemaan käsitystään ja odottaa vain että eduskunta panee paperille sen, minkä kesäinen adressi tässäkin tapauksessa antoi ymmärtää eduskunnan kannan olevan. Ei myöskään tällä asteella vielä olisi tarpeen ottaa niin laajasti keskustelunalaiseksi niitä menettelytapoja, mitä kansan on noudatettava silloin kun se joutuu sorron ja laittomuuden alle, koska niistä olisi voinut neuvotella silloin kun asia saapuu valiokunnasta.

Onhan niin päivänselvää, että valtiokaappaus on tapahtunut. Eduskunta lausui kesäisessä adressissaan, ettei mitään „rahamaksujen suorittamista Suomen valtionvaroista keisarikunnan valtiorahastoon sotilastarkoituksia varten voida laillisesti määrätä ilman eduskunnan suostumusta". Eduskunta lausui myös, ettei mitään sellaista kuin Venäjän hallituspiireissä väitetään valtakunnanlainsäädännöksi, vielä ainakaan laillisesti löydy eikä sellaista voi syntyä ilman Suomen eduskunnan suostumusta. Kun kuitenkin hallitsija on nämä molemmat periaatteet julistanut, silloin myös on tapahtunut se, mitä nimitetään valtiokaappaukseksi, jommoiseen nähden luulisi eduskunnan kannan olevan selvän. Kuitenkin on täällä annettu lausuntoja, jotka velvoittavat hieman näitä kysymyksiä koskettelemaan.

Sehän ei ihmetytä, että suomettarelaiselta taholta nyt, niinkuin ennenkin, selitellään, kuinka nyt — niinkuin ennenkin, — olisi taivuttava ja taipumisella pelastettava jotain, mitä edellisillä taipumisilla — ei ole voitu pelastaa. Mutta täytyy panna merkille, että tämä suomettarelaisten käsityskanta on saanut sellaisia tulkkeja kuin ovat herrat Ståhlberg ja Z. Castrén. Minä pyydän pienellä otteella entisistä miljoonamietinnöistä virkistää perustuslaillisten muistia heidän kantaansa nähden näissä miljoonakysymyksissä. 1907 vuoden valtiopäivillä oli perustuslakivaliokunnan perustuslaillisilla edessään tavattoman vaikea työ, koettaa todistaa sitä, että miljoonain myöntäminen voi tapahtua poikkeamatta perustuslaista. Se oli heille yhtä vaikeata kuin oli tänä iltana senaattori Danielson-Kalmarille todistaa sitä, että laki ei myöskään sido virkamiestä. Yhtä mahdotonta kuin oli senaattori Danielson-Kalmarille koettaa motiveerata sitä kantaa, että hallitsijan rikkoessa lakia myöskin virkamies on sitä oikeutettu rikkomaan, oli myös silloin perustuslakivaliokunnan perustuslaillisilla puolustaa sitä tapaa, millä vuonna 1907 ne 20 miljoonaa myönnettiin. Ne kolme riviä, joille tämä todistus rakennettiin, olivat seuraavat: „Jos siis olisi kysymys rahaveron asettamisesta perustuslainmukaisesti järjestetyn puolustuslaitoksen sijaan, ei se olisi mahdollista ilman perustuslainmuutosta". Silloin tuotiin jo meidän taholta esille, ja osottivat sen myöskin jotkut porvarilliset lakimiehet, että tuommoinen lause ei pitänyt paikkaansa, sillä silloin oli kysymyksessä rahaveron asettaminen perustuslain-mukaisesti järjestetyn puolustuslaitoksen sijaan. Se näkyy siitäkin mietinnöstä, jonka erityinen valitusvaliokunta antoi säätykokoukselle 1905. Siinä nimittäin huomautettiin, että „on erittäin tärkeätä, että rahallinen vastike puolutusvoiman ylläpitämisestä pysytetään voimassa ainoastaan lyhyen, määrätyn ajan". Perustuslaillinen kanta siis 1905 oli myöntää nuo miljoonat rahalliseksi vastikkeeksi asevelvollisuudesta, mutta 1907 koetti perustuslaillinen ryhmä kiemurrella pois tuosta ja väittää, että noiden 20 miljoonan myöntäminen voi tapahtua ilman että poikettiin perustuslaista. Tuota sokkosilla-leikkimistä meidän taholtamme jo silloin vastustettiin ja huomautettiin, että jos eduskunta tahtoo tuommoiseen pakkoveroon myöntyä, niin tehköön sen myöskin, niinkuin selvästä perustuslain säännöksestä poikkeaminen on tehtävä. Nyt näyttää useammille perustuslaillisillekin selvinneen, että tuo on asianlaita, ettei enää voida ummistaa silmiä siltä tosiseikalta, että tällaisiin maksuihin myöntyminen olisi valtiokaappauksen pyhittämistä, eikä sitä pelasta se selitys, että tuommoinen ryöstäen vietty rahaerä tulee laillisesti myönnetyksi, jos ryöstön jälkeen selitetään se sovinnolla annetuksi, kuten senaattori Danielson-Kalmari koettaa tulkita.

Mitä noilla entisillä myönnytyksillä: 1899 vuoden säätyjen myöntymistarjouksella, sillä, että luvattiin hallitukselle oikeus olla kutsumatta reservejä kokoon, ja 1905 10 miljoonan myöntämisellä, sekä 1907 20 miljoonan myöntämisellä — voitettiin, siihenhän on vastattava aivan lyhyesti, että niiden myöntämisestä on seurannut, että nyt on edessä 30 miljoonan kysymys. Se taas, mitä niillä menetettiin on myöskin selvää. Menetettiin aikaa. Kun hallitus vaati Suomen eduskunnalta noita edellisiä miljoonia, oli asema keisarikunnassa sellainen, että

hallitus ei ollut katsonut voivansa noihin Suomea vastaan aikomiinsa oikeudenloukkauksiin pyytää edellisten Venäjän eduskuntien suostumusta, koska nuo Venäjän koko suuressa määrin kansaneduskuntia lähentelevät eduskunnat olivat tätä hallitusta vastustavalla kannalla. Mutta Suomen porvarilliset puolueet helpottivatkin hallituksen asemaa, auttamalla sitä niin pitkälle, että Venäjän hallitus sai taaksensa kolmannen valtiokaappausduuman ja nyt voi sen painolla ja uhkauksilla käydä meidän oikeuksiemme kimppuun.

Tuntuu kummalliselta, että nyt vielä voidaan puhua „väliaikaisesta" sotilaskysymyksen järjestelystä, niinkuin ed. Ingman ja Ståhlberg ynnä muut ovat puhuneet. Onhan se niin ilmeistä sokkosilla-leikkimistä, että vuoden 1907 valtiopäivien porvarillisten selitykset ovat siihen verraten vallan vähäpätöisiä ja lapsellisia. Onhan hallitsija kaiken väärinkäsityksen välttämiseksi ja kaiken tällaisen tulkinnan ehkäisemiseksi rietänyt kaikella mahdollisella selvyydellä vakuuttamaan, että tässä ei ole kysymys väliaikaisesta järjestelystä, vaan että tässä on periaatteessa ratkaistu Suomen sotilaskysymys perustuslainvastaisella tavalla, ja että eduskunta saa luvan tähän myöntyen auttaa hallitusta taas toistaiseksi, kunnes hallitus katsoo olevansa kyllin voimakas komentaakseen Suomesta asevelvollisia mihinkä se ikänä hyväksi katsoo.

Hallitus ei tällä hetkellä näytä pitävän itseänsä vielä tuohon valmistuneena. Se tahtoo vielä totutella Suomen kansaa tätä mielivaltaa sietämään. Se ei vaadi mieskohtaista asevelvollisuutta, se uskottelee ehkä itsellensä, että vuosittain lisäämällä yhden miljoonan rasituksiin lisää, kansamme yhä paremmin tottuu tämmöiseen sortoon ja ikäänkuin ei huomaakaan, minkälaisen nuotan perään se lopulta siinä joutuu. Arvelen kuitenkin, että meidän kansamme valtiollinen vireilläolo on siksi pitkälle jo kehittynyt, että tällainen ei onnistu, vaan että tässä maassa jo hyvästi tiedetään, mikä on hallituksen lopullinen tarkoitus, ja siis ajoissa jo ymmärretään asettua niitä pyrkimyksiä vastaan. Sen jälkeen, mitä Suomen puolelta on viime vuosina selitetty, ja varsinkin sen adressin jälkeen, joka eduskunnasta kesällä lähetettiin, on tällainen julistuskirja ja hallituksen esitys ilmeinen isku eduskuntaa vasten kasvoja. Ja eduskunta ei voi tällaiseen vastata muulla tavoin kuin julistamalla sellaisen hallituksen itsestään jo asettuneen lakien ulkopuolelle.

Täällä kysytään, kuinka eduskunta kestää kaikki ne vaiheet, jotka tässä suhteessa uhkaavat. Täällä pelotellaan kaikenlaisilla seurauksilla. Ja turhaahan kenenkään olisi väittää, että tämmöiset pelottelut ovat aivan tuulesta temmattuja. Kyllähän se hallitusvalta, joka tällaisia esityksiä lähettää, kyllähän se on osottanut, millä tavalla se kohtelee kansojen oikeuksia, millä tavalla se voi polkea alkeellisimmatkin ihmisoikeudet jalkoihinsa ja vereen tukahuttaa kansojen pyrkimykset puolustaa sellaisia oikeuksia, mitä ilman arvonsa tunteva ihminen ja kansa ei voi tulla toimeen.

Ed. Ståhlberg sanoi, että paljon voi tuhoutua siitä, mitä täällä on saavutettu. Se on paljo mahdollista. Ja meidän taholtamme on koko tämä kulunut neljän vuoden aika muistutettu, että paljon voi uusien taantumusaikojen tultua tuhoutua, mutta me olemme aina myös huomauttaneet: tämä aika olisi pitänyt käyttää niin, että myöskin jotain olisi saatu toteutettua, sillä paljo on sellaisia asioita, että jos ne olisi näinä kuluneina aikoina saatu toimeen, niitä ei voitaisi viedä eikä peruuttaa. Useat niistä suurista uudistuskysymyksistä, joita me olemme täällä koettaneet kiirehtiä, kuten kunnallisen ääni-oikeuden yleistäminen, kuten kansanopetuksen nopea uudelleenjärjestäminen, kuten maatalouskysymyksissä toimeen ryhtyminen, työväensuojelus- ynnä muut sellaiset, joihin oli vallan riittävästi aikaa heti suurlakon jälkeen, kun meillä kiistämättä oli mahdollisuus saada yhtä ja toista lävitse, nämä ovat kaikki sellaisia asioita, joita ei niin helpolla olisi voitu ankarankaan sorron aikana peruuttaa. Ja ne ne olisivat meidän kansamme vastustuskykyä pimeinä vuosina vahvistaneet ja pitäneet toivoa ja luottamusta yllä. Meidän yläluokkamme suunnaton itsekkyys ja meidän porvarispuolueittemme suunnaton sokeus on estänyt tällaista saamasta toimeen. Ja siksi nyt tuntuu kovin nololta ja tätä kansaa kohtaan veriseltä ivalta, että ruvetaan taantumuksen tullen ruikuttamaan sitä kaikkea, mitä tässä nyt voidaan menettää, kun ei ole kansalle hankittu riittävästi sellaista, mikä olisi sille täysvoimaisen puolustamisen arvoista.

Ja kun kysytään, millä tämä eduskunta kestää ne iskut, jotka sitä mahdollisesti kohtaavat, niin silloin täytyy myöskin kysyä, millä tavalla on tämän eduskunnan arvoa meidän porvaril-

listen taholta pidetty yllä, niin että se olisi mahdollisimman vankasti kiinnitetty meidän kansamme sydämiin ja elämään, vankemmin kuin se vielä on ennättänyt. Puhumattakaan siitä tavasta, jolla uudistuskysymyksiä on käsitelty, on kaikkien niitten tapausten johdosta, joista vähänkin vapaamielisempi ja edistyksellisempi suunta täällä on edes päässyt pieneen enemmistöön, toitotettu koti- ja ulkomaille, huudettu itään ja länteen, että tämä eduskunta on arvoton, tehtäväänsä kykenemätön, työkyvytön ja mahdoton. Ja näihin hetkiin saakka on jatkunut tällaista puhetta.

Tässä yhteydessä en voi olla muistuttamatta sitä tapaa, sitä korkeata ylimielisyyttä, jolla meidän yläluokkalaistemme taholta vaaditaan kunnioitusta vanhalle säätyeduskunnalle. Olihan pienikin epäluottamuksen lause noita säätyjä vastaan hirvittävä epäisänmaallisuus, ja jos tuollainen moite meni kovin pitkälle, lähenteli hiemankin räikeätä arvostelua, niin hallituksen asettamat painoasiamiehet pitivät huolta siitä, ettei sellainen saanut tapahtua. Ja kuitenkin 10 vuotta takaperin Suomen järjestynyt työväki kokouksissaan ilmaisi, että se toistaiseksi suostuu kannattamaan säätyjä silloin, kun ne avoimesti ja rohkeasti puolustavat maan oikeuksia, vastustavat sotilasrasitusten lisäämistä ja ylipäänsä esiintyvät maan oikeuksien puolesta. Säädyt eivät täyttäneet tätä ehtoa ja vielä lisäksi ne herättivät epäluuloa ja vieraannuttivat itsestänsä köyhälistön keskellä sortoaikaa säätämällä kansalle kuristavia määräyksiä ja taipumalla venäläisen virkavallan vaatimuksiin. Sittenkin esitettiin Suomen järjestyneen työväestön puolelta tarjous, että suostutaan kannattamaan säätylaitosta, kuitenkin sillä nimenomaisella ehdolla, sillä kainolla vaatimuksella, että päästään osallisiksi tämän kokoonpanoon. Taas torjuttiin törkeästi ja julkeasti tämäkin tarjous. Silloin ei auttanut muu kuin vetää jalat tämän säätylaitoksen alta, ja se kaatui.

Nyt on asema toinen. Kansan valtavan enemmistön eduskunta tekee kysymyksen Suomen yläluokille, se vaatii itselleen kunnioitusta. Näiden yläluokkien vastaukset eivät ole rohkaisevia. Ei ole ensi kerran kun tällaista tapahtuu kansojen vaiheissa. On useita historian ilmiöitä, jolloinka jonkun maan yläluokka on niin jyrkästi luokkataistelussa köyhälistöä vastaan, että se mieluummin joko liittyy maan sortajiin tai ainakin antaa näiden sortotoimien sangen lievillä vastalauseilla tapahtua, kuin köyhälistön mukana nousee sortoa vastaan. Tulevat tapahtumat meidän maassamme näyttävät, missä määrin meidän yläluokkamme tässä suhteessa seuraa niiden kansojen yläluokkien esimerkkiä, jotka maata kohtaavan ankarimman ulkonaisen sorron aikana eivät häpeä kääntää taistelunsa kärkeä sen köyhälistöä vastaan. On ajoissa sanottava tämä ja sanottava juuri tässä yhteydessä, jotta kansalla olisi tämä kaikki selvillä, ja että voitaisiin saada edes osa omistavia luokkia häpeämään ja jonkun verran pidättäytymään tällaisesta menettelytavasta.

Täällä on erityisellä huolella yhä uudelleen esitetty ruikutus, että olemmehan me olleet valmiit myönnytyksiin, olemmehan taipuneet niin paljon ja niin paljon, jopa olemme laittomiinkin vaatimuksiin myöntyneet, olemme koettaneet asian väliaikaista järjestämistä edistää j. n. e. Tämä ruikutus sietää vastauksen. Me sosialidemokraatit emme pelkää julistaa, että hereillä oleva köyhälistö maassamme, kuten kaikissa maissa, vastustaa varojen myöntämistä militarismin hyväksi. Me uskallamme tällaisen lausunnon antaa, emmekä pelkää Venäjän köyhälistön tätä meidän kantaamme ollenkaan väärin ymmärtävän. Venäjän kansa ei kanna niitä rasituksiaan, joihin täällä vedotaan, vapaaehtoisesti. Se ei voi vaatia, että meidän tarvitsisi niitä vapaaehtoisesti kantaa. Jos se hallitus, joka oman kansansa oikeuksia mielivallalla polkee ja sen varoja mielivaltaisesti tarkoituksiinsa ja seikkailupolitiikkaansa riistää, jos se mielivallalla myös tahtoo meidän kansamme varoihin päästä käsiksi ja niitä mielivaltaisesti tarkoituksiinsa käyttää, niin ei suinkaan ole meidän velvollisuutemme kumartaen muka Venäjän kansalle, myöntyen tällaiseen, pyhittää näitä ryöstöjä, päinvastoin on meidän velvollisuutemme kieltää tällaiset varat. Jos väkivaltainen hallitus silti ne katsoo voivansa viedä, on se itse siitä edesvastuussa ja meillä on aina vapaat kädet velkoa siltä takasin. Ja me tiedämme ja meidänkin maamme viime vuosien vaiheet osottavat, että historia antaa tapahtumia, jolloin sorron täytyy väistyä, jolloin kansat pääsevät oikeuksiinsa. Tämä toivo on senaattori Danielson-Kalmarin mielestä kuvittelua. Meidän mielestämme on se tosiasia. Järjestyneet voimat voivat historiassa paljon. Järjestynyt köyhälistö lisää voimiansa kaikissa maissa niin no-

peasti, että on silkkaa sokeutta näiden voimien ja niiden mahdollisuuksien kieltäminen. Tai ehkeipä se olekaan sokeutta, se kai onkin tahallista tosiasiain kiertämistä, koska porvarillisille piireille on epämieluista tuommoinen järjestettyjen köyhälistöjoukkojen voimien kasvaminen. Tiedetäänhän, että meillä ei bobrikoffilainen sortoaika olisi edes siksi ajaksi keskeytynyt, kuin nyt on tapahtunut, ilman tuollaisten vapaasti järjestyneiden kansanvoimien nousua. Mutta me olemme saaneet nähdä, että tuollaisten voimien noustessa myöskin ne voimat valtaavat itsellensä sellaisia oikeuksia, joita porvariluokka ei olisi halukas myöntämään silloinkaan kun se taistelee tai vaatii itselleen joitakin oikeuksia hallituksia vastaan.

Nytkin tekevät nämä järjestyneet ja järjestävät voimat työtänsä meidän maassamme ja muissa maissa. Ja porvarilliset, jotka kyllä ovat valmiit vaatimaan hallituksiltaan jonkinlaista osallisuutta maan asiain johtoon, pelkäävät näitä voimia, niin että he monissa tilaisuuksissa, jolloin he voisivat nousta mielivaltaa vastustamaan, eivät sitä tee, koska se samalla maksaisi joitakin myönnytyksiä köyhälistölle. Siitä ristiriidasta johtuu paljon koreita sanoja, paljon sanarummutusta, paljon kauniita puheita kansojen oikeuksistakin ja kuitenkin saamme nähdä huonoa, heikkoa toimintaa kansan oikeuksien puolustamiseksi!

Kun tämä asia palaa valiokunnista, kun me näemme, mihinkä sanamuotoon valiokunnat ovat onnistuneet pukemaan sen vastauksen, jonka eduskunta on hallitukselle antava, silloin on aika uudelleen ja laajemmin ottaa keskusteltavaksi ne tavat, joilla kansa voi ja joilla sen täytyy puolustaa oikeuksiansa. — Se kansanaines, joka ei tahdo ja joka ei voi vetäytyä sivuun, joka ei voi katsoa oikeuksiansa alituisella mielivaltaan taipumisella valvottavan, vaan jonka jokapäiväinen elämä ja taistelu vaatii vapaata ihmis- ja kansalaisoikeuksien käyttämistä, jonka jokapäiväinen kova elämisen taistelu vaatii valtiollisia oikeuksia, perustuslaillisia takeita, se myös toimii niin, että korkeimmaksi laiksi tulee kansan tahto, ja meitä pitää yllä tällaisina uhkausten ja pelottelunkin hetkinä varma tietoisuus siitä, että sellaisiin voimiin luottaminen ei ole kuvittelua. (Hyvä!)

Ed. Antila: Minun mielestäni asema siihen kysymykseen katsoen, josta tässä tilaisuudessa on keskusteltu, on kansainvälistä laatua, ja sentähden olisi sitä käsiteltävä paljoa vapaammin kuin mitä monet puhujat ovat tehneet, jotka ovat ehdottomasta laillisuudesta kiinnipitäneet. Minä en koskettele tätä puolta asiasta siitä syystä, että tässä on pätevämmät sitä asiaa jo tarpeeksi selittäneet. Pääasiassa tahdon lausua sen ajatuksen, että en voi yhtyä siihen ajatuksen sävyyn, jota näiden laillisuuden puolustajain lausunnoissa on julki tuotu. Jos tunnustamme, että kysymys on kansainvälistä laatua ja niiden menettelytapojen mukaan ratkaistava, joita näiden kysymysten ratkaisussa tavallisesti käytetään, niin silloin kyllä helposti ymmärrämme, että ne terävät ja loukkaavat lausunnot, joita on meitä ahdistavia voimia vastaan lausuttu, eivät ole omiansa viemään niille perille, jotka johtavat kansamme onnettomuudesta onnellisemmille teille.

Minä toivoisin siis, että valiokunnat, joihin tämä kysymys lähetetään, osaisivat valita semmoisen tavan laatiessaan lausuntoa, että niissä ei esiintyisi niitä teräviä, loukkaavia muotoja, joita niin runsaasti tämän illan keskustelussa on asian yhteydessä esitetty.

On täällä myöskin muutamat puhujat maininneet, että tämä miljoonain maksaminen olisi niin ääretön rasitus meidän kansallemme, että se ei sitä kestäisi. Minä puolestani en kyllä ole ollut valmis aikaisemmin täysin yhtymään ed. Ingmanin lausuntoon siinä, kun hän arveli, että tämä rasitus olisi kylläkin kestettävissä. 20 miljoonaa markkaa vuodessa tuntuu pelottavalta summalta, ja ennen kun asiaa on ehtinyt ajatella ja siihen perehtyä, niin se näyttääkin mahdottomalta kansallemme kestää. Mutta täällä on senaattori Danielson-Kalmari jo huomauttanut siitä, että 1899 vuoden valtiosäädyt käsitellessään sotilaskysymystä, joka silloin oli alkanut eteemme kärjistyä, tekivät asiassa myönnytyksiä, jotka edellyttivät niin suuria uhrauksia, että silloisiin valtion tuloihin katsoen ne epäilemättä olivat rasittavammat kuin ne uhraukset tulevat olemaan, joita meidän kansaltamme vaaditaan silloin, kun tämä sotilasmaksu, josta nyt on kysymys, on korkeimmillaan, jos sitä nimittäin verrataan niihin valtiotuloihin, joita silloin oletamme valtiolla voivan olla. Sen tähden en tältäkään kannalta katsoen voi puolestani epäillä asettua niiden kannalle, jotka tahtovat antaa tälle kysymykselle myöntävän vastuun, ja sillä tavalla pelastaa kansam-

me siitä onnettomasta ristiriidasta, johon epäilemättä muussa tapauksessa tulemme joutumaan.

Täällä on ed. Homén vedonnut kansan mielipiteeseen, jota tulisi eduskunnan tätä kysymystä ratkaistaessa pelätä. Minäkin tahdon puolestani vedota kansan mielipiteeseen. Tunnen nimittäin melkoisen osan meidän kansamme mielipidettä tämän kysymyksen suhteen ja rohkenen tässä julkisesti vakuuttaa, että se osa kansasta, jota tarkoitan, ei asetu tässä kysymyksessä sille kannalle kuin täällä ovat laillisuuden puolustajat asettuneet, vaan päinvastoin se tahtoo tehdä myönnytyksiä päästäkseen niistä onnettomista ristiriidoista, joihin tämän kysymyksen ratkaisu mahdollisesti meidän kansamme johtaa.

Ed. K a a r n e: Näin tärkeässä asiassa on tarpeellista esittää eduskunnan pienimmänkin ryhmän kanta. Minä voinkin sen tehdä vain muutamalla harvalla sanalla.

Esillä oleva asia on siksi suuri ja tärkeä, että kristillinen työväkikin sitä keskuudessaan pohtiessaan on tahtonut unohtaa, että täällä on omassa keskuudessamme perustuslakia rikottu ja toivoo puolestaan, että kerrankin yksimielisinä voisimme siitä sanottavamme sanoa. Kristillinen työväki on uudelleen ja uudelleen temppeliemme seinillä olevista hallitsijan vakuutuksista lukenut, että hallitsijamme tahtoo maata hallita perustuslakiemme mukaan. Näin ollen on meidän mahdotonta otaksua, että todellakin tultaisiin vuosi vuodelta ottamaan Suomen kansalta varoja armollisessa esityksessä mainitulla tavalla ilman, että kansanedustajat ovat saaneet asiasta laillisessa järjestyksessä päättää. Mitä itse siihen tarkoitukseenkin tulee, johon tässä varoja tahdotaan, ei kristillinen työväki puolestaan voi myöntää, että rikos viidettä käskyä vastaan: „älä tapa", kun kristinusko on tuon käskyn oikean sisällön meille kirkastanut, voi tulla oikeutetuksi sillä, että päällikkö tappamaan käskee. Koulumme oppikirjassa selitetään tämä käsky seuraavasti: „Meidän tulee peljätä ja rakastaa Jumalaa, niin ettemme vahingoita lähimmäistämme ruumiin tahi hengen puolesta, emmekä pahoita häntä, vaan autamme ja holhoomme häntä kaikissa vaaroissa ja elämän tarpeissa". Kun tällaisessa asiassa kunkin sisäisen vakaumuksen pohjalla on syntynyt päätös, perustumalla hallitsijan vuonna 1906 antaman peruuttamattoman perustuslain, Valtiopäiväjärjestyksen 9 §:n määräykseen, että „Edustaja on velvollinen toimessaan noudattamaan oikeutta ja totuutta. Hän on siinä velvollinen noudattamaan perustuslakeja eivätkä häntä sido mitkään muut määräykset", merkitsee täten syntynyt päätös paljo enemmän kuin pitkät puheet. Pyydän siis lyhyesti ilmoittaa kantani olevan sen, että eduskunnan on mahdotonta ilman oikeuden tallaamista ja vääryyden valtaan päästämistä kysymyksessä olevaan esitykseen suostua.

Mutta mitkä ovat epäämisen seuraukset, kysytään hätääntyneinä. Tämä kysymys, niin vakava kuin se onkin, ei kuitenkaan voi kristityn kannalla olevaa horjuttaa siitä, mitä hän itse asiassa oikeaksi katsoo. Monasti on kristitty saanut seisoa ylivoimaiselta näyttävän mahtikäskyn edessä ilman että hän on voinut sisäisen vakaumuksensa kanssa tinkiä, hän on silloin jättänyt asiansa korkeimman käteen: „Tässä minä seison enkä muuta voi; Jumala minua auttakoon". — Yhdyn niihin, jotka ehdottavat armollisen esityksen hylättäväksi.

Ed. N u o r a: Olen pyytänyt puheenvuoron tässä asiassa kantani merkitsemiseksi ja evästyksen antamiseksi valiokunnalle.

Kun Suomen sotaväki mahtikäskyllä vuonna 1901 hajoitettiin, oli se lakimme vastainen teko ja oikeutemme loukkaus, joka herätti huolia ja vakavia ajatuksia kautta maamme, sillä lainmukainen toiminta ja lain kunnioitus ovat isiltä perittyinä kunniakkaina ominaisuuksina olentoomme irroittamattomasti kiintyneet. Vuoden 1878 asevelvollisuuslaki oli perustuslaki, jota ja jonka määräyksiä ei lain henkeä loukkaamatta voi toisin muuttaa kuin lain määräämällä tavalla ja järjestyksessä. Suomen kansan mielipidettä kysymättä asevelvollisuuslakimme määräykset turhiksi tehtiin hajoittamalla sotaväkemme, joka kiitosta ansaitsevaa etevyyttä oli olemassaoloaikanansa jo kyllin monta kertaa osoittanut. Pantiin toimeen lakiemme vastaiset asevelvollisuuskutsunnat, joita seuraava asevelvollisuuden suoritus olisi ollut toimitettava maamme ulkopuolella Venäjän joukoissa laajan Venäjän valtakunnan eri osissa. Kansamme suurin osa laillisista oikeuksistaan kiinnipitäen ei voinut ruveta tuon uuden vieraalla tavalla syntyneen lain määräyksiä noudattamaan. Se asettui sitä vastaan. Venäjän halli-

tuksenkin puolelta huomattiin, että sen toteuttaminen ei vie toivottuun päämäärään. Armollisella julistuksella lakkautettiin laittomat kutsunnat ja henkilökohtaisen asevelvollisuuden suorittaminen ja takeita ilmeni asevelvollisuuskysymyksen laillisesta ratkaisusta. Säädyt ilmoittivat asian kiireelliseksi pyytäen sen pikaista jouduttamista laillisella tavalla ratkaistavaksi sekä myönsivät samalla Suomesta 1905 nuo Venäjän hallituksen taholta vaaditut miljoonat valtakunnan rahastoon sen korvaukseksi, ettei henkilökohtaista asevelvollisuutta suoritettu. Tämä tapahtui ainoastaan välikeinona asevelvollisuuskysymyksen saattamiseen nähden laillisille raiteilleen ja ilmoittivat säädyt, että jos tätä lainvastaista suuntaa sotilaslaitoksen alalla jatkuisi ja rahallista apua kuitenkin vaadittaisiin, niin olisi olemassa täysin päteviä oikeudellisia syitä kieltäytyä apumaksun suorittamisesta.

Kokoontui sitte 1907 yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden perustuksella kokoonpantu Suomen kansan eduskunta. Nyt oli taas kysymys apumaksun suorituksesta valtakunnan rahastoon. Eduskunta laajasti asiasta keskusteltuaan ja tarkasti sitä harkittuaan oli taipuvainen asiata vieläkin auttamaan luvattua päämaalia kohti ja myönsi vielä silläkin kerralla tuon vaaditun apumaksun samalla perusteella ja samoilla toivomuksilla kuin 1905 oli tehty, pitäen kuitenkin tätä myönnytystä viimeisenä, toivoen hallitukselta asiassa uutta armollista esitystä, joka varmentaisi asevelvollisuusasian tulon perustuslain mukaisesti järjestetyksi.

Nyt esillä olevalla armollisella esityksellä vaaditaan taaskin Suomelta apumaksun suorittamista valtakunnanrahastoon. Nykyisen armollisen esityksen vaatimus on aivan toisen luontoinen kuin edellisinä aikoina. Tästä näkyy, että nykyään ei ole enään mitään toiveita asevelvollisuuskysymyksemme ratkaisusta laillista tietä, vaan on asia päätetty ratkaista yleisvaltakunnallista lainsäädäntötietä ja vaaditaan Suomelta rahallisen korvauksen myöntämistä siksi, kunnes mieskohtaisen asevelvollisuuden suoritukseen vaaditaan. Armollinen esitys on siis sisällöltään perustuslain vastainen. Sillä on tarkotuksena tyhjentää ensiksi meidän kassamme, saattaa meidät köyhiksi ja samalla nöyriksi sekä sitten viedä vielä poikammekin pois. Minä puolestani en katso voivani rahallisen korvauksen suorittamista kannattaa jo senkin puolesta kun 1878 vuoden asevelvollisuuslakia ei ole vielä kumottu. Se on vielä tänäkin päivänä voimassa. Pyydän siis, että valiokunta tätä asiaa käsitellessään ottaa huomioon nekin näkökohdat, joita olen tässä maininnut ja seisoo vankasti perustuslakiemme horjumattomalla kalliolla.

P u h e m i e s: Kello on kulunut jonkun verran yli 11, mutta Eduskunta päättänee jatkaa istuntoa toistaiseksi kuitenkaan vielä määräämättä tarkemmin kuinka pitkälle.

Tämä ehdotus hyväksytään.

Ed. E s t l a n d e r: Då landtdagen nu till handläggning företager ett ärende, hvilket kan komma att leda till det afgörande i vårt politiska läge, som länge synts öfverhängande, är det anledning att utöfver de omständigheter, hvilka omedelbarligen hänföra sig till nådiga propositionen och dem utskotten väl i sinom tid skola utreda, kasta en blick på några af de allmänna förhållanden, som gifva de närvarande sakläget dess karaktär.

De yrkanden på grundväsentliga förändringar i Finlands ställning till kejsardömet äfvensom samtidigt uti vårt lands inre självständighet, hvilka för tiden vunnit inflytande på den ryska politiken, härröra utan allt tvifvel ur samma åskådningssätt och ledas af samma sträfvanden, som för ett årtionde sedan. Vi kunna icke misstaga oss om att ju icke dessa sträfvanden under hela den tid, som förflutit sedan dess, haft sina intresserade och energiska förkämpar, om ock först de senaste åren åter låtit bemödandena krönas med afgjord framgång.

De medel detta mot Finland oförsonliga parti betjänar sig af för att inom vidsträckta kretsar i kejsardömet samt jämväl utom riket väcka och underhålla afvoghet mot vårt folk, hafva varit så uppenbart förkastliga, de uppgifter om förhållandena härstädes, som kringspridts, så skefva, att den tilltro de väckt endast kunnat förklaras genom obekantskap med lifvet och händelserna i vårt undanskymda land. Särskildt den exempellöst hätska och hänsynslösa kampanj emot Finland, som förts i tidningspressen och som falskeligen sökt iföra

sig patriotismens klädnad, har i hög grad varit ägnad att låta motsatserna emellan ryska och finska intressen, emellan ryskt och finskt åskådningssätt framstå såsom olösliga. Den har numera nått ända till att frammana tankar på ett öfvervåld mot vårt land, så upprörande som knappast den nyare historien om folkets inbördes förhållanden omtalar.

Det afgörande tecknet på att äfven den ryska regeringspolitiken ånyo tagit intryck af dessa syften, hvilkas fullföljande måste förhindra uppkomsten af ett på ömsesidighet i intressen och känslan af trygghet å vårt lands sida baseradt förhållande, har varit den bestämmanderätt beträffande alla vårt lands angelägenheter, som tillagts en utom hela vår samhälls- och rättsordning stående myndighet, ministerrådet i kejsardömet. Genom förfogandet af den 2 juni 1908 hafva flere af de i vårt lands författning grundade, tydligaste rättigheterna undanskjutits och samtidigt omintetgjorts de mest omistliga garantierna för dess inre oberoende och fria utveckling inom sig. Finlands folkrepresentation har inlagt sin gensaga emot detta grundlagsstridiga förhållandes bestånd; men dess upprepade hemställan har veterligen ännu icke ens blifvit för monarken framlagdt.

Nu, då det är tydligt hvad som utgör målet för denna gradvisa usurpering af hela den finska högsta förvaltningen, likasom ock dess verkan i mångfaldig måtto pröfvats, torde det ock böra uttalas, hurusom den uppfattning på flere håll rotfäst sig, att Finlands ministerstatssekreterare, såvidt kändt blifvit, ej gjort allt som på honom ankommit för att hindra tillämpningen af denna olycksbringande anordning eller för att få densamma upphäfd.

Ej heller har i konfliktens senare skede landets sak hos dess högsta styrelseverk alltid funnit ett enigt och kraftfullt stöd. Än mindre kan då sådant väntas blifva fallet härefter i betraktande af senatens nuvarande sammansättning. De betänkligheter af rättslig art, dem omständigheterna vid senatens komplettering varit ägnade att framkalla, hafva i utomordentlig grad stegrats genom den sålunda bildade styrelsens första åtgärd. Obekantskapen med vårt folks språk och förhållanden hos de personer, som kallats att vid denna tidpunkt vara monarkens finske rådgifvare; bristande förfarenhet i vårt lands rätts- och samhällsskick; åskådningssätt, oförenligt i väsentliga stycken med ställningen och uppgiften som finske ämbetsmän; allt detta har, äfven där god vilja kanhända funnits, allaredan mellan dem och det samhälle, hvars dyrbaraste intressen de borde tillvarataga, upprest skiljomurar, hvilka svårligen skola öfverstigas.

Finlands senat har sålunda — om dess ledamöter därvid direkt eller indirekt medverkat kan vara likgiltigt och gör icke någon skillnad — promulgerat en statsakt, hvilken oförtydbart intager samma ställning till vårt lands rättsordning, som februarimanifestet, om hvilket landtdagen uttalat, att detsamma icke kan äga kraft och helgd af lag, och å hvilken följaktligen icke heller verkställighetsåtgärder laggiltigen kunna grundas.

Vår folkrepresentation har, då den gifvit uttryck åt landets uppfattning i de frågor, som berört förhållandet till kejsardömet, ansett som sin plikt att samtidigt hänvisa till sin beredvillighet att i grundlagsenlig ordning pröfva och besluta om de kraf man från rysk sida uppställt. Hvad landtdagen begärt såsom den oumbärliga grunden och utgångspunkten för en öfverenskommelse har varit ett erkännande af det som under ett sekel allaredan i verkligheten af Ryssland erkänts, nämligen att för Finland gällande lag kan stiftas och ändras endast i öfverensstämmelse med de bestämningar härom dem Finlands rättsförfattning innehåller. Sålänge emellertid i denna punkt, hvilken i sig sammanfattar själfva kärnan af det rättsliga och politiska förhållande, som landets monarker sedan 1809 bekräftat, intet erkännande å ryskt håll gifves den finska uppfattningen, är det omöjligt att skänka tilltro åt förklaringen att rikslagsstiftningspolitiken icke vill innebära någon kränkning af Finlands rätt och det finska folkets frihet.

Finlands landtdag kan enligt mitt förmenande icke göras ansvarig för att utsikterna nu te sig så aflägsna att ernå en lösning af konflikten till såväl rikets som storfurstendömets sanna och varaktiga bästa. Hvad som i detta nu yrkas förebådar nya yrkanden i framtiden, yrkanden på bördor, hvilka, om de pålades, skulle hota att dämma vår nations materiella och kulturella lifstillflöden och komma dem att långsamt utsina.

Vår tro är dock att i Ryssland bärarene af den friare, den konstitutionella framtid, som för visso skall uppspira på den engång lagda

grunden, skola ur sitt eget lands öden och utveckling hämta de erfarenheter, hvilka göra det för dem möjligt att förstå och skänka erkännande åt det försvar Finland sökt i de krafter, som dess konstitutionella rättsordning och dess nationella kulturlif förmå skänka.

Ed. Laitinen: Se perustuslaillinen ristiriita, joka taasen esillä olevan kysymyksen muodossa on Suomen eduskunnan käsiteltävänä, on selitetty yhdeltä puolen olevan ainoastaan sotilaskysymyksemme ratkaisu, joka sen synnyttää ja että kun se on ratkaistu Venäjän taholta tehtyjen vaatimusten mukaan, on samalla ristiriita lopussa. Mutta toiselta puolen käsitetään tämän käsillä olevan sotilaskysymyksen olevan ainoastaan osan niitä pyyteitä ja vaatimuksia, joita Venäjän taholta on esitetty ja vaadittu ja tullaan vaatimaan, että jos tämä vaatimus tyydytettäisiinkin, olisi heti valmiina uusia vaatimuksia, joitten tyydyttäminen lopulta johtaisi Suomen itsenäisyyden menettämiseen. Todennäköistä on, että perustuslaillinen ristiriitamme ei rajoitu yksistään tähän esillä olevaan sotilasasiaan, vaan järjestelmällisesti on suunniteltu Suomen yhtäläistyttäminen Venäjän kanssa. Meistä suomalaisista näyttävät järjettömiltä tällaiset toimenpiteet ja uskon, etteivät edes Venäjän byrokraatit voi tyydyttävästi edes itselleen selittää vaatimustensa hyötyä, vielä vähemmin niiden oikeutusta. Suomalaisten luulisin olevan valmiita perustuslakien mukaisessa järjestyksessä maksamaan melkoisia summia ja muutenkin tunnustamaan yleisvaltakunnallisen lainsäädännön tarpeellisuuden erinäisissä tapauksissa. Mutta Venäjän taholta tehdään vaatimukset tahallisesti siinä muodossa, joka synnyttää ristiriitaa. Jos molemmin puolin itsepintaisesti pysytään kiinni omassa mielipiteessä, ollaan auttamattomasti umpikujassa. Oikeastaan jo nyt siinä ollaan. Minä en voi esittää valtioviisaita ongelmia enkä poliittisia solmuja selvitellä, kuitenkin tahdon sen ajatuksen sanoa, mikä on sydämelläni, lausua ne perusteet, jotka ennen muita ovat päätekijänä otettavat huomioon käsillä olevaa asiaa ratkaistaessa. Kun joudutaan pulaan, niin tavallisesti entisen kokemuksen nojalla ratkaistaan oikea menettelytapa ja löydetään se. Suomen kansalla on äskettäin, noin 10 vuotta sitten, ollut samallainen pulma. Keinoja oli silloinkin useita, vaikkakin Suomen pelastajat pääasiassa ryhmittyivät kahteen leiriin. En tahdo palauttaa mieliin niitä vanhoja asioita, en kuluttaa aikaa selostamalla näitä tuttuja taisteluja enkä katkeroittaa mieliä sen ajan veljesvihan muistoilla, vaikka täälläkin on jo singauteltu entisen vihan nuolia. — Mutta pelastus tuli ja se tapaus kantaa „suurlakon" nimeä. Suomen kansa sai käsittämättömällä tavalla entisensä jälleen, sai enemmänkin, sai uutta, ja yhtäkkiä synkin pimeys muuttui valoisaksi päiväksi. Koko Eurooppa, koko sivistynyt maailma ihmetteli tätä onnenpotkausta, mutta suomalaiset vihan vimmalla jatkoivat toistensa syyttelemistä ja omaa menettelytapaansa itsekukin puolue kiitti: „Meidän menettely se oli, joka pelasti Suomen", sanottiin, „passiivinen vastarinta pelasti Suomen", sanottiin, että näennäinen peräänantaminen sen pelasti, vieläpä väitettiin, että aktiivinen toiminta sen pelasti. Riemuhuudot, jotka olisivat olleet hyvinkin oikeutetut, hukkuivat vihan ja kateuden purkauksiin. Järki sanoi, että onnelliset olosuhteet olivat apuna Suomen pelastuksessa silloin, mutta sekin puhe hukkui, sillä jokainen tahtoi sanoa, että se olin minä, minä, joka sen pelastin, jokainen tahtoi omistaa kunnian itselleen. Tätä ajatellessa johtuu mieleen raamatun kertomus, kuinka Gideon 300 miehellä voitti midianilaiset ja kuinka Herra ei antanut Gideonille enempää kuin 300 miestä, ettei kansa voisi sanoa: „minun oma käteni minut pelasti". Usea on valmis käsittämään tuon kertomuksen saduksi. Jos maailma olisi 3000 vuotta tämän jälkeen, niin Suomen suurlakko olisi silloin satua. Kuinka alle 3 miljoonan kansa ilman miekanlyöntiä, ilman verenvuodatusta ottaa oikeutensa, vaikka edessä on yli 100 miljoonan kansa ja aseilla varustettuna. Koko sivistynyt maailma ihmettelee suurlakon onnistumista, mutta me suomalaiset emme ihmettele, vaan edelleen kerskaamme „oman käden vapautuksesta".

Muistuu samalla mieleeni kuinka 10 vuotta sitten rehtori Rosendahl sanoi eräässä suuressa kansanjuhlassa Pohjanmaalla: „Meidän varmin valtioviisautemme nykyään on rukous". Moni ajatteli silloin samoin. Ne, jotka niin ajattelivat, suurlakon jälkeen varmaankin polvistuivat Korkeimman edessä, antoivat todella Herralle kunnian suuresta avusta. Mutta ei kajahtanut kiitos Jumalalle yli Suomen, ei, sillä kansa kerskasi: „Minun oma käteni vapahti minut".

Saman sisältöinen perustuslaillinen taistelu, oikeudentaistelu, heikon ylivoimainen taistelu nytkin on edessä. Siitä ovat viime päiväin tapaukset ja esillä oleva armollinen esitys selvimpänä todistuksena. Miksikä uudelleen täytyy uudistua tuon saman, josta jo pääsimme, miksi uudelleen sama kova kohtalo saavutti Suomen kansan. Usea pitää suorana järjettömyytenä ja hulluutena kun sanon, että Herran täytyy vielä kurittaa Suomen kansaa. Jokainen aikaansa seurannut ihminen on huomannut, miten oman edun tavoittelu ja heikomman sorto, rikollisuus, ylellisyys ja hekumallinen tuhlaus, ääretön viha ja suvaitsemattomuus, panettelu ja jumalallisen totuuden kieltäminen voittavat alaa kansamme keskuudessa todellakin huomiota herättävässä määrässä. Rangaistus seuraa itsestään suuren luonnonlain pakosta. Mutta sama Korkein johtaja, nimittäköön itse kukin Häntä millä nimellä tahtoo, minä nimitän Häntä Jumalaksi, Hän on myös valmis pelastamaan Suomen kansan ulkonaisesta sorrosta, jos kansa sisällisesti parantaa itsensä, muuttaa menettelytapansa oman kansan heikompia kohtaan, noudattaa enemmän omantuntonsa ääntä kuin puoluetaktiikkaa ja omaa etua. Mitä vastaamme me käsillä olevaan armolliseen esitykseen? Meidän voimamme on oikeudessa, siksikään me emme saa turvautua taktillisiin temppuihin, ei minkäänlaisiin menettelytapoihin, jotka vähimmässäkään määrässä ovat petosta tai jotka sotivat omaatuntoa vastaan, sillä viha synnyttää vihaa, kavaluus kavaluutta. Suomen pieni kansa on voimakas ainoastaan y k s i m i e l i s e n ä, o i k e u d e n m u k a i s e n a ja h y v ä n ä, sillä silloin on kansamme puolella Jumala. Ne, jotka käsittivät suurlakon onnistumisen olevan Jumalan suoman pelastuksen Suomen kansalle, he myös nyt ottavat tämän kohtalon Häneltä. Siksi he vaativat suoraa, rehellistä menettelyä puolustautuessa, ei minkäänlaista myöntymystä s a l a k a v a l a s s a t a r k o i t u k s e s s a, ei röyhkeää vastustamista oikeutetuissa vaatimuksissa. Jumalallinen omantunnon laki ennen kaikkea olkoon mittarina Suomen eduskunnalle vastinetta tähän asiaan antaessa. Valiokunta tai valiokunnat, jotka tämän asian saavat valmistettavakseen, saavat suuren, vastuunalaisen tehtävän. Itsekkäät pyyteet ja puoluepeli, jotka täällä ovat niin tavallisiksi tulleet, eivät saa asian käsittelyssä silloin vaikuttaa.

Niinkuin jo sanoin, minä en voi lainopillisesti asiaa valaista. Siitä kyllä pitävät huolen siihen kykenevät. Mutta sydämeni on käskenyt sanomaan tämän Suomen kansalle. Hyvin tiedän että varsinkin m i n u n, huonoimman joukosta, ei j ä r j e n kannalta katsottuna olisi ollut ollenkaan sopivaa esiintyä ja lisäksi tuoda tällaisia ajatuksia esille, mutta niin järjetöntä kuin se onkin, niin olen täyttänyt ainoastaan omantuntoni vaatimuksen.

Ed. A h m a v a a r a: En luullut tarvitsevani tässä asiassa mielipidettäni lausua, koska minulla on tilaisuus valtiovarainvaliokunnassa itse asiasta mielipiteeni lausua. Mutta muutamat täällä annetut lausunnot pakottavat minua niihin lyhyesti koskettelemaan.

Täällä on erittäin terotettu sitä että jos me nyt kieltäisimme nämä miljoonat, niin se veisi kireään ristiriitaan. Hyvin monet puhujat niistä, jotka ovat olleet sitä mieltä että vaaditut miljoonat olisivat maksettavat, ovat erittäin tyrkyttäneet, kuinka olisi varottava ristiriitaa. Minä en tosiaankaan voi käsittää, mitenkä nämä puhujat kokonaan unohtavat todelliset asiat. Tässähän on ristiriita jo olemassa. Ei tarvitse enää ristiriitaa tässä hakea eikä tehdä. Niin paljon kuin on koetettu todistaa että asema olisi aivan sama kuin 1905 ja 1907, niin on asia kuitenkin kokonaan ainakin siinä suhteessa erilainen, että silloin ei toki ollut tullut määräystä laittomalla tavalla maksaa miljoonat, niinkuin nyt on tullut määräys, joka on julaistu; ja näiltä kahdelta vuodelta ei ollenkaan kysytäkään eduskunnalta mitään, ei edes käsketä eduskunnan osottamaan varoja viime ja tältä vuodelta. Eiköhän tässä jo ole, jos emme ota muuta huomioon kuin nämä kaksi vuotta, olemassa ristiriita? Vai onko tarkoitus että eduskunnan pitäisi, niinkuin ed. Danielson-Kalmari sanoi tehdä tämä laittomuus lailliseksi, pukea se laillisuuden varjoon sillä tavalla, että eduskunta ehättää sanomaan: ottakaa niiltäkin vuosilta miljoonat, joilta ei ole pyydetty. Se voidaan tällä tavalla pukea lain varjoon, mutta lailliseksi se ei ikinä voi tulla. Minusta on paljon vaarallisempaa että me koetamme niitä, jotka tahtovat meidän lakiamme syrjäyttää ja laittomalla tavalla meiltä miljoonan toisensa perästä anastaa, tehdä noita anastuksia edes laillisilta näyttäviksi, pukea niihin lain varjoa. Minä en ole käsittänyt, että Suomen kansan eduskunnan tehtävä olisi toki näin alas arvosteltava. Kyllä

eduskunnan kuitenkin täytyy tässä asiassa asettua olevain olojen kannalle. Ja kun se sille asettuu, silloin ei voi puhua siitä että me voisimme ristiriidan välttää. Me emme voi välttää ristiriitaa. Se on jo olemassa ja me emme voi oikeuksistamme luopumalla tätä ristiriitaa tehdä olemattomaksi.

Täällä on sitte viitattu kaikkiin niihin onnettomuuksiin mihin tämä veisi, jopa on viitattu siihen, mistä nykyään niin voimallisesti puhutaan, johonkin tapahtumaan meidän maamme kaakkoisessa osassa. Mutta juuri kun tämmöiset asiat ovat meillä edessämme, niin pitäisi kaikkein vähemmän kenenkään tuuditella itseään siihen luuloon, että kunhan me nyt tässä myönnymme, niin kyllä me voimme taas jotain pelastaa. Jos me olisimme tekemisessä sellaisten voimain kanssa, jotka todella tahtoisivat korjata epäkohtia ja koettaisivat välttää ristiriitoja mikäli mahdollista, niin silloin minä käsittäisin, että tällaisilla ristiriidan välttämissaarnoilla olisi jotain perustusta. Mutta mehän nyt tiedämme, että venäläiset Suomi-viholliset eivät tarkoitakaan sitä, että ristiriitoja täällä vältettäisiin, vaan he tahtovat juuri niitä luoda ja rakentaa ja niin onkin jo tässä asiassa ristiriita, jota me emme minun käsittääkseni voi välttää.

Täällä on sitte sanottu, että aineelliselta kannalta katsottuna eivät vaatimukset ole niin rasittavia, että ne ilman muuta olisivat hylättävät. Minä en tahdo tässä käydä asiaa arvostelemaan aineelliselta kannalta, sillä minusta tässä ei ole pääasia nyt aineellinen kanta, vaan pääasia on meidän oikeutemme, ja sen minä asetan tässä ensimäiselle sijalle. Mutta eivät-hän nuo vaatimukset nyt sentään aineelliseltakaan kannalta ole niin helppoja kuin tässä on tahdottu kuvitella. On tahdottu osottaa, että väliaikaiset valtiopäivät 1899 suostuivat jo miltei yhtä suureen rasitukseen, mutta ei ollenkaan tässä tahdottu ottaa huomioon sitä seikkaa, että niistä rasituksista, vaikkapa yhtä suuristakin, jotka me uhraamme oman maan sotaväelle omassa maassa, niistä jää suurin osa omaan maahan, kun taas kaikki ne varat, mitä me myönnämme Venäjälle sotilastarkotuksiin, ovat menneet omasta maasta kerta kaikkiaan pois, ja se tekee hyvin suuren eron tälle asialle; mutta minä en, niinkuin sanoin, tahdo tälle aineelliselle puolelle tällä kertaa sen suurempaa merkitystä panna.

On sanottu, että oikeutemme on tässä kieltämätön ja selvä. Niin sanoi muun muassa herra senaattori Danielson-Kalmari. Kun nyt niin on laita, kun meidän oikeutemme on kieltämätön ja selvä, niin miksikä ei nyt kerrankin käytetä tuota meidän oikeuttamme? Mitä hyötyä on sellaisesta oikeudesta, joka on vaan paperilla kirjoitettuna, jollemme uskalla koskaan sitä käyttää! Kun meillä on oikeutemme kieltämätön, niin käyttäkäämme sitä nyt! Oikeuden käyttäminen ja lujasti oikeuden kannalla pysyminen ei vie kansaa turmioon, se on minun vakaumukseni, mutta päinvastoin tältä kannalta luopuminen vie kansan turmioon. Siitä pitäisi olla todistuksia niillä herroilla, jotka ovat lukeneet paljon maailmanhistoriaa.

Senaattori Danielson-Kalmari sanoi, että me olemme nyt tienhaarassa, että meillä on edessämme kaksi tietä, joista on valittava. Tämä on totta. Me olemme taaskin tavallaan tienhaarassa, vaikka ei suinkaan ensi kertaa, ja meillä on taaskin kaksi tietä edessämme. Toinen on se tie, jota herra Danielson-Kalmari täällä suositteli erittäin juhlallisessa puheessaan. Luulenkin, että sen tien puolustukseksi täytyy olla sellainen erittäin etevä puhekyky ja tietorikas mies kuin herra Danielson-Kalmari, ennenkuin sille saisi vähintäkään perustusta, mutta minun täytyy sanoa, että sittenkin hänen perustuksensa, huolimatta siitä kaunopuheisuudesta, millä hän toi ne esiin, eivät olleet sentään päteviä perustuksia. Hän sanoi, että se tie, jota nyt on, niinkuin hän sanoi, suomalainen puolue seurannut, se myönnytysten tie on ainoa, jolla kansan oikeudet tulevat turvatuiksi. Se on tietysti hänen käsityksensä, vieläpä hänen vakaumuksensa, minä en tahdo sitä epäillä, mutta suokoon hän anteeksi, jos Suomen kansan enemmistön vakaumus on aivan toinen. Minä puolestani olen aivan vakuutettu, että kun näitä kahta tietä lähdetään kulkemaan, niin se tie, jota senaattori Danielson-Kalmari täällä suositteli, on kyllä nykyiselle sukupolvelle mahdollisesti vähän helpompi, mahdollisesti sen kautta vähän kärsimyksiä, kaikkein suurimpia kärsimyksiä voitaisiin nykyhetkellä välttää. Jos taas toiselle tielle lähdetään, niin minä myönnän, että se nykyään saattaa olla paljon vaikeampi tie, sillä saattaa olla paljon enemmän vastuksia voitettavana ja usein katkeria kärsimyksiä, mutta sittenkin tämä viimeinen tie on se, jota Suomen kansa kulkee onnellista tule-

vaisuutta kohti, jos se kerta ollenkaan siihen voi kulkea. Ja tätä tietä minä suosittelisin. Meillä ei ole hetkellisten helpotusten, hetkellisen hyödyn takia oikeutta luopua tästä lujasta oikeudentiestä.

Herra Danielson-Kalmari kyllä sanoi, että passiivinen vastarinta on nyt jo niin kokonaan menettänyt kaiken uskottavaisuutensa, ettei liene monta enää — minä en muista sanamuotoa — monta ajattelevaa, joka siihen voisi luottaa. Mutta kyllä minä luulen, että siihen saa sentään enempi luottaa kuin siihen, mitä herra Danielson-Kalmari suositteli. On edes yhden kerran tuo passiivinen vastarinta vienyt voittoon, mutta alistuminen ei ole vielä yhtään kertaa vienyt voittoon. Osotettakoon edes yksikin kerta, milloin se olisi vienyt voittoon. Hän epäilee, että passiivinen vastarinta vie aktiiviseen. Se on kyllä pelättävä, mutta ehdottomasti se ei johda siihen. Onhan meillä siitä kokemusta ainakin Unkarin kansasta. Siellä oli aktiivinen vastarinta edellä passiivisen, mutta passiivinen vastarinta siellä vei voittoon. Ehkä mekin koetamme samaa. Tosin kyllä siinä on suuri tehtävä, että kansa saadaan pysymään maltillisena, ymmärtämään, että terroristisilla teoilla, vaikka ne tapahtuisivat yksityistapauksina, on turmiollinen vaikutus. Se pitäisi saada kansaan juurrutetuksi ja minä itse puolestani luulen, että tämän on helppo saada kansan ymmärtämään, ja meidän maltillinen kansamme kai koettaa tällä tiellä pysytelläkin.

Herra Danielson-Kalmari sanoi, että meidän pitäisi osoittaa venäläisille, Venäjän kansalle, että me olemme valmiit ei vain sanoilla vaan myös työllä koettamaan saada järjestetyksi olot, se on: alistumaan. Mutta se on osotettu suomalaisten puolelta jo monta kertaa, että täällä ei kieltäydytä velvollisuuksien täyttämisestä, mutta on myös tärkeätä osottaa, että täällä ei laittomuutta seuraten mennä niihin oikeudettomiin vaatimuksiin, joita siltä taholta vaaditaan, ja minä toivoisin, että me osoittaisimme kerran ei vain sanoilla vaan työllä myös tätä laillista puolta. Se olisi yhtä tärkeätä kuin tuo myöntymispuoli.

Niin, täällä on kysytty, onko vastarinta tämän asian yhteydessä aivan välttämätön? Se on minun ymmärtääkseni aivan välttämätön. Sitä ei voi kieltää enään, kun kerran sellainen laiton manifesti on annettu, jossa selitetään kerta kaikkiaan, että koko asevelvollisuuskysymys riistetään pois Suomen kansan eduskunnan päättämispiiristä ja alistetaan aluksi hallitsijan väliaikaisesti määrättäväksi ja sitten yleisvaltakunnallisella lainsäädännöllä. Jos me emme tällaisten asiain edessä asetu, ei ylvästellen eikä kopeasti, panemaan vastaan, mutta sanomaan, että seisomme lujasti lakien ja vahvistettujen oikeuksien puolella, niin missä me sen sitten teemme?

Täällä on sanottu myös, että tämä on kansainvälinen asia, jossa ei tarvitse niin paljon puhua laillisuudesta eikä pitää niin paljon laillisuudesta kiinni. Minä luulen, että jos puhuja ajattelee pikkusen pitemmälle, niin hän ymmärtää, että vaikka se on kansainvälinen, niin laillisuus täytyy olla päätekijä. Mitä, jos esimerkiksi Ranska vaatisi Saksalta miljoonia ja tahtoisi ruveta järjestämään heidän asevelvollisuusasioitaan, niin eiköhän siinä tulisi laillisuuskysymys esille? Tämä ei ole siinä merkityksessä kansainvälinen kysymys, mutta jos siksi tahdotaan sanoa, niin silloinkin laillisuus tulee kysymykseen.

Herra Danielson-Kalmari sanoi, että me voimme, jos myönnymme tässä asiassa, estää monta laitonta tekoa. Se olisi kyllä hyvä, mutta vaikkapa niinkin voisimme tehdä, niin emme sittenkään oikeuden kustannuksella voi tehdä myönnytyksiä. Ja minä muuten epäilen koko tämän lausunnon paikkansapitäväisyyttä,. sillä niinkuin täällä on osotettu, meillä on 10 vuoden kokemus, joka osoittaa aivan päinvastaista kaikista myönnytyksistä. Tällä en tietysti tahdo sanoa, ettei missään olisi myönnyttävä, mutta kun minä puhun myöntymisestä tässä, niin puhun sellaisesta, joka syrjäyttää lain ja koettaa diplomaattisilla keinoilla asian pelastaa, keinoilla, jotka eivät ole oikeita.

Ed. Danielson-Kalmari sanoi lopuksi, että tästä riippuu, säilyykö kansamme kansallisuus vai ei, nimittäin siitä mille tielle nyt lähdetään. Minäkin olen aivan vakuutettu, että se tästä riippuu. Mille tielle Suomen kansa lähtee, siitä riippuu suuressa määrässä sen kansallisuuden säilyminen. Ja minä itse puolestani olen aivan vakuutettu, että pienellä heikolla kansalla, jolla ei ole tilaisuutta turvautua aseisiin eikä aseelliseen voimaan, ainoa voima on luja laillisuuden tie ja jos me tällä tiellä häviämme, niin mitään muuta keinoa ei pelastukseksi ole. (Hyvä, hyvä!)

Ed. J. Castrén: Tuskinpa voinee tässä eduskunnassa olla eri mieliä siitä, että se käytös, se puhetapa, johon senaatin jäsen minun lausuntoni johdosta turvautui, on sitä laatua, että sitä ei olisi voinut senaatin jäseneltä odottaa. Ristimänimen mainitseminen, taidepaussi, sukunimen lisääminen, nimitykset lapsellisuudesta, kääntymiset puhemiehen puoleen, ne ovat sellaisia ala-arvoisia temppuja, joihin tartutaan ainoastaan asiallisten syiden puutteessa. Minä en aijo alentua tällaiseen keinoon. Minä en aijo turvautua tälläisiin temppuihin. Minä jätän tämän senaattori Danielson-Kalmarin erityisalaksi. (Hyvä!)

Senaattori Danielson-Kalmari on sanonut, että minä lausunnossani olen osottanut että minä olen lapsi. Minä olen lapsi todellakin siinä merkityksessä, että minä vielä uskallan niinkuin lapsi uskoa oikeuden voimaan. Ja minä luulen, että meidän kansamme enemmistö on yhtä lapsellinen, että sekin vielä uskoo että oikeus ja rehellisyys maan perii, että oikeus viepi voiton vääryydeltä. Minä rohkenen uskoa kaikessa lapsellisuudessani, että se ainoa tie, joka pelastaa meidän kansamme niistä vaaroista, jotka ovat uhkaamassa, on oikeuteemme turvautuminen, siitä järkähtämättömästi kiinni pitäminen. Minä olen niin lapsellinen, että minä en usko että mikään valtiollinen rikkiviisaus voipi pelastaa meitä, jos me astumme, niinkuin sortovuosien aikana tehtiin monella taholla, myöntyväisyyden pettäviä polkuja. Ja minä omistan kernaammin lapsen nimen, kuin rikkiviisaan valtiollisen nuorrallatanssijan nimen. (Vasemmalta: Hyvä!)

Täällä on senaattori Danielson-Kalmari puhunut samoin kuin erinäiset muutkin puhujat siitä, kuinka me voisimme välttää ristiriidan hallitsijan kanssa, jos me myöntyisimme niiden uusien miljoonien suorittamiseen, joita meiltä taasen laittomia esityksiä jättämällä vaaditaan. Minä en tahdo sanoa tätä käsityskantaa lapselliseksi, mutta minä sanon, että se osottaa enemmän kuin luvallista naiivisuutta. Eikö meillä ole jo kyllin ristiriitoja olemassa ja ketkä ne ovat, jotka nämä ristiriidat ovat luoneet? Ketkä antoivat aihetta ristiriitaan eduskunnan ja hallitsijan välillä määräyksen kautta 2 päivältä kesäkuuta, jonka määräyksen nojalla ministerineuvosto anasti itselleen oikeuden sanoa ratkaisevan sanan ja käsitellä kaikkia Suomea koskevia asioita ja siten seisauttaa koko meidän sisäisen kehityksemme? Kielletäänkö, että jo on olemassa tässä asiassa mitä jyrkin ristiriita Suomen kansan eduskunnan ja hallitsijan välillä? Kielletäänkö ettei jo ole olemassa mitä räikein ristiriita, mikäli koskee kysymystä Suomen rautateiden venäläisen tarkastuksen alle alistumista? Kielletäänkö ettei ole ollut ja on yhä edelleenkin lukemattomissa muissa kysymyksissä ristiriita Suomen eduskunnan ja Venäjän ministerineuvoston välillä sen laittoman sekaantumisen takia Suomen asioihin? Ja kun uskalletaan sanoa, että nämä ristiriidat vältettäisiin uusia miljoonia myöntämällä, joita jo kerta toisensa perästä on myönnetty, niin silloin ummistetaan silmät todellisuudelta. Eihän meillä ole sellaisen mahdin kanssa tekemistä, joka tahtoisi ristiriitaa välttää; ei se ole Venäjän ministerineuvoston ja sen takana olevien Suomi-syöjäin tarkoitus. Tarkoituksena on tuhota, tehdä täydellinen loppu Suomen autonomiiasta, ja se joka sitä ei käsitä, se on naiivi tai häneltä puuttuu valtiollista kaukonäköisyyttä (Oikein!). Se ainoa tapa, se ainoa keino, millä minun ymmärtääkseni Suomen kansa voi tästä ristiriidasta pelastua on se, että se arvokkaasti, tyyneesti, mutta järkähtämättömällä lujuudella pitää kiinni siitä oikeudesta, mikä sille on juhlallisesti vakuutettu. Jos Suomen kansa luopuu oikeuksistaan, niinkuin nyt houkuttelevat äänet meitä kehottavat tekemään julkaisemalla, rohkeasti kyllä, kuolemantuomion tämän kansan yli, ellei se alistu laittomuuden alle, niin minä olen vakuutettu siitä, että me noudattamalla juuri heidän osviittojansa olisimme kuolemaan tuomitut. Me olisimme kuolemaan tuomitut sen takia, että me olisimme vähentäneet meidän kansassamme tuon lapsellisen luottamuksen oikeuden voimaan. Me olisimme kuolemaan tuomitut sen takia, että olisimme tällä tavalla kansassamme sekottaneet oikeuskäsitteet. Me olisimme kuolemaan tuomitut sen takia, että me kerran astuessamme myöntyväisyyden polkuja emme tietäisi, milloinka meidän on seisahtuminen.

Minun on vieläkin pakko, niin vastenmielistä kuin se onkin, kajota erääseen toiseen ed. Danielson-Kalmarin lauseeseen, joka oli minua vastaan tähdätty. Hän sanoi, että vaikka minä olen lapsi, niin minulta puuttuu lapsen rehellisyys. Senaatin edustaja syyttää eduskunnan jäsentä rehellisyyden puutteesta, ja mitä syitä

hän tuopi esille tukeaksensa tätä karkeata syytöstänsä? Tämä arvoisa senaatin jäsen tukee tämän karkean syytöksensä sillä, etten minä puhuessani suomettarelaisen puolueen senaatinjäsenten kannasta lokakuun 7 päivän manifestin julkaisemisesta sanallakaan hiiskunut mitään senaattori Wredesta, joka senaattori Danielson-Kalmarin käsityksen mukaan kuuluu ruotsalaiseen kansanpuolueeseen. Minä en ole puhunut muista kuin vanhan suomalaisen puolueen edustajista senaatissa siitä syystä, etten minä todellakaan ole tiennyt, mihinkä puolueeseen entinen senaattori Otto Wrede kuuluu. Minä luulen, että ruotsalainen kansanpuolue ei omaksu häntä. Minä en tiedä, että tällä miehellä olisi takanaan yhtään ryhmää meidän maassa, edes kourallista miehiä, pivosen verran puoluelaisia, jotka voisivat antaa ja olisivat antaneet hänelle kannatusta. Mutta olen kääntynyt vanhan suomalaisen puolueen eli suomettarelaisen puolueen edustajiin esittämällä heidän kantansa julkaisukysymykseen nähden siitä syystä, että he kumminkin edustavat jotakin ryhmää tässä maassa, jota senaattori Wrede ei tee. Mutta tällaisten syytösten syytäminen, tällaisten syytösten esittäminen senaattorin suusta, ne ovat jotakin muuta ja enemmän kuin lapsellista.

Ed. Rosenqvist: Jag hade icke tänkt deltaga i denna remissdebatt, helst jag är medlem i ett af de utskott, till hvilka denna proposition sannolikt blir hänskjuten. Men här har gjorts några uttalanden, som föranledt mig att begära ordet. Jag skall emellertid inskränka mig till några korta antydningar.

Det finnes väl ingen bland oss, som icke ville få konflikterna lösta, svårigheterna och olyckorna aflägsnade. Men frågan är den, på hvilken väg detta skall vinnas. Det kan och får icke vinnas på den väg, att vårt folk i handling böjde sig för bud och befallningar, bakom hvilka står makt, men icke rätt, bud och befallningar, som blott äro yttringar af och länkar i ett rättskränkande system. Detta innebure enligt min mening icke själfövervinning utan sjäfförnedring. Det finnes för ett folk liksom för en individ sådant, som ej får uppoffras, och hvars uppoffrande innebure en större fara, och ett större ondt än alla af en våldsmakt skapade yttre olyckor. Den största olyckan under ofärdsåren låg väl icke i de yttre våldsåtgärder, som då fördes fram, eller i de yttre störingar i vårt nationella lif, som sattes i scen, utan fastmer i den förstöring af rättsmedvetandet hos vårt folk, som var en följd af ett olagligt regeringssystem och särskildt en följd af den inhemska predikan, att vi böra köpa oss frid och undgå konflikter genom att böja oss för olaglighetens våldsmakt. Jag skulle tro, att äfven denna synpunkt förtjänar beaktas vid utskottens behandling af föreliggande fråga. Och jag skulle tro, att ett troget fasthållande vid densamma icke behöfde strida emot den kända satsen: salus publica suprema lex.

Jag vill ock hoppas att det skall vara möjligt för respektive utskott att uppvisa skillnaden, den väsentliga skillnaden, mellan ett bifall till nu föreliggande proposition och det bifall, som tidigare af landtdagarna gifvits å propositioner angående utbetalande af medel till den ryska riksskattkammaren.

Ett blott häfdande i ord af vår rätt, medan vi åter och åter i handling böja oss för olagliga maktbud, är, synes det mig, att förlikna vid en ljudande malm och en klingande bjällra. Och att på detta sätt söka göra olag till lag eller att på detta sätt söka medverka till olagligheters aflägsnande närmar sig nästan det löjliga.

Slutligen vill jag säga att allt hot om ödesdigra följder, ifall vi våga icke blott i ord utan äfven i handling hålla fast vid vår rätt, att ett dylikt hot är en bragd, som vi må öfverlämna åt våra fiender (Huutoja: Bra! Hyvä!).

Keskustelu julistetaan päättyneeksi ja armollinen esitys lähetetään Puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sekä Valtiovarain- että Perustuslakivaliokuntaan.

2) Pelikorttisuostuntaa

(1 K.)

koskeva Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2, joka tämän kuun 22 päivänä viimeksi oli käsiteltävänä ja pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä kosketellun, armollisessa

esityksessä n:o 4 Eduskunnalle annetun asetusehdotuksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Då frågan om bevillningars åtagande nu föreligger till behandling, bör enligt min tanke komma i betraktande, hurusom enligt den nådiga proposition, hvilken vid detta plenum blifvit till utskott remitterad, utbetalningen af finska statsmedel förutsättes komma att äga rum under en följd af år och på ett sätt, som inom kort skulle kännbart inverka på statens ordinarie tillgångar samt deras användning för landets behof. Härjämte är det att märkas, hurusom denna proposition gifver uttryck äfven åt en uppfattning rörande statsmakternas inbördes befogenhet att bestämma om dessa medel, hvilken uppfattning svårligen låter sig förena med hvad landtdagarna vid flere tillfällen uttalat rörande rätta innebörden af grundlagarna och särskildt landtdagsordningens bestämningar i hithörande delar. Då härtill kommer, att landets senat, där nya med landets rätt och dess förvaltning obekanta element fått inträde, icke erbjuder garanti för en sakkunnig och i ännu viktigare hänseenden betryggande verksamhet för tillvaratagande af landets rätt och intressen, synes det som om landtdagen icke kunde undgå att taga i öfvervägande, om och i hvad mån i närvarande tid och vid närvarande sakläge det kan blifva möjligt att skrida till bevillning. Vid sådant förhållande anhåller jag vördsamt att få uppmana stora utskottet att vid behandlingen af detta och följande betänkande rörande bevillningar ägna uppmärksamhet också åt den af mig nu berörda viktiga omständigheten.

Ed. Kairamo: Niitten pitkien aikojen kuluessa, joina suostuntaveroja on Suomessa kannettu pääasiallisesti nykyisessä muodossaan, ei liene epäilyksiä periaatteellista laatua lausuttu niiden kantamisen suhteen. Se valmistava käsittely, joka on valtion tulo- ja menosäännön suhteen suoritettu valtiovarainvaliokunnassa, osoittaa, että tällä kertaa ei ole enempää kuin ennenkään syytä tällaisiin epäilyksiin. Tämän pitäisi muuten olla jo itsestään selvä, kun muistaa valtion nopeasti kasvavia menoja ja niitä yhä uusia tarpeita ja tärkeitä, suuria kustannuksia kysyviä uudistuksia, joita alituisesti esitetään ja joidenka olemassaolosta tässä on tarpeetonta muistuttaa.

Varsin lyhytnäköistä olisi kuitenkin tarkastaa suostuntaveroja yksinomaan silmällä pitäen niitä rahallisia tuloja, joita ne tuottavat, sillä jokainen tietää tai jokaisen pitäisi ainakin tietää, että tärkeimpien niistä, mallas- ja paloviinasuostunnan samoin kuin nyt käsiteltävänä olevan pelikorttisuostunnan kantamista määräävät toisetkin näkökohdat, jotka yhteiskunnalliselta kannalta ovat vielä tärkeämmät kuin niiden tuottama valtiovarain lisäys. Suostuntaverojen lakkauttaminen tietäisi yksinkertaisesti kansallista onnettomuutta, ja jo tästä syystä lienee mahdotonta, että suuri valiokunta kallistaa korvansa sille käsityskannalle, joka Eduskunnalle äsken esitettiin.

Mutta suostuntaverojen merkitys on senkin vuoksi korvaamaton, että niihin perustuu pääasiallisesti eduskunnan tarkastusoikeus ja vaikutus valtiotalouden muihinkin haaroihin. Kun nyt ehdotetaan — tai ainakin viitataan siihen mahdollisuuteen —, että eduskunnan suostuntaoikeutta käytettäisiin mahdollisesti aseena valtiollisissa konflikteissa, niin täytyy yhtä selvästi heti merkitä, että se tähän tarkoitukseen on kelvoton. Tosiasiat viittaavat riittävän selvästi siihen, että yleinen suostuntakielto tai suostuntaverojen tuntuva vähentäminen eduskunnan päätöksen kautta ainoastaan saisi aikaan arveluttavia vaurioita sisäisissä oloissamme, vahingoittaen ennen muuta yhteisen kansan sivistyspyrinnöitä, jotka aina ovat olleet eduskunnan erityisen huolenpidon esineenä.

On sanottu, että veronkielto on aina kaksiteräinen miekka, joka syvästi haavoittaa sitä kansaa, joka sitä käyttää. Mutta luulen, että tämä vertaus meidän suostuntaverojemme suhteen jo on liikaa, sillä on huomattava, että ne kaikki yhteensä muodostavat ainoastaan pienen osan kaikista valtion tuloista. Hallituksen käsissä on määräämisvalta tulleihin, kruununmetsiin, rautateihin, postiin, puhumatta lukuisista muista tulolähteistä. Tätä hallitusta voidaan suostuntaverokiellolla kenties ärsyttää ja voidaan sen kautta kenties aikaansaada sille mainittavia ikävyyksiä, mutta varsinaiseen ahdinkoon se ei minun nähdäkseni sen kautta joudu. Tällainen kielto ei sen vuoksi ole mikään kaksi-

teräinen miekka, vaan jos sitä yleensä voidaan valtiolliseksi aseeksi katsoa, niin se on sitä arvotonta laatua, joka vahingoittaa yksin niitä, jotka tahtovat sillä kevytmielisesti leikkiä.

Se maailma, missä me elämme, on ankara maailma ja täynnä todellisuuksia. Minä toivon, että suuri valiokunta tulee arvostelemaan tätä kysymystä siltä oikealta kannalta, miltä se tähän asti on aina Suomen valtiopäivillä arvosteltu, ja että suuri valiokunta ei lähde niitä näöltään ja laadultaan epäilyttäviä ehdotuksia tavoittelemaan, joihin täällä äsken viitattiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Asian ensi lukeminen on päättynyt. Asia menee suureen valiokuntaan.

3) Yksityispankin, säästöpankin, palovakuutusyhtiön ja paloapuyhtiön suoritettavaa suostuntaa

(1 K.)

koskeva, tämän kuun 22 päivänä viimeksi pöydälle pantu Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3, esitetään siinä mainitun, armollisessa esityksessä n:o 6 Eduskunnalle annetun asetusehdotuksen e n s i m ä i s t ä k ä s i t t e l y ä varten.

Puheenvuoroa käyttää

Ed. K a l l i o: Omaisuusvero on yksi niitä veromuotoja, joita on jo käytetty luonnontaloudessa, vaan siitä huolimatta tätä veromuotoa meillä ei ole käytännössä, ellemme siksi lue maaveroa. Tässä armollisessa esityksessä pyritään siihen ja sitä voimme pitää pienenä koepallona tällä alalla. Kumminkin on tämä esitys sitä lajia, että voi useimmissa tapauksissa asettaa hyvinkin epäilyksen alaiseksi, josko se kohtaisi oikeastaan sitä päämäärää, omaisuutta, jota sillä tarkoitetaan. Tällä veromuodolla on omat vikansa. Se ei ota ollenkaan lukuun veronmaksajan työkykyä, joka on kumminkin tärkeä tekijä taloudelliseen hyvinvointiin. Lisäksi se ei esimerkiksi palovakuutuksia verottaessaan yhtiön kirjanpidon perustuksella voi arvioida, onko omaisuus velkana vai onko se omaa. Samoin ei siinä myöskään voida arvioida, onko vakuutettu omaisuus käytännössä vai seisooko se tuloa tuottamatta. Ainoana veromuotona sitä siis ei voi puollustaa ja muitten täydennyksenäkin ainoastaan silloin, kun se on alhainen. Tämä lienee myöskin aiheuttanut komiteaa ja hallitusta ehdottamaan tätä veroa yksityispankkeihin, säästöpankkeihin ja paloapuyhdistyksiin nähden sangen alhaiseksi.

Mitä yksityispankkeihin tulee, niin kumminkin siinäkin näyttää syntyvän vaikeuksia, voisivatko pankit asettaa tätä veroa tallettajille, joihin sitä on tarkoitettu ulottaa, sillä kun pankin veron suuruus määrätään sen säästön mukaan, johon varat yhteensä vuoden lopussa nousevat, näin ollen silloin kun korot maksetaan tallettajille, ei voida vielä pankin osuutta määrätä. Säästöpankkien suhteen jo täällä lähetekeskustelussa ilmeni taas sangen ristiriitainen käsite, missä määrin tätä veroa on suotava ulottaa niihin laitoksiin, kun ne ovat kunnallisia laitoksia ja joilla yleensä on sangen pienet omat varat. Vielä suuremmalla syyllä voi tätä epäilyksen alaiseksi asettaa, koska tämän suunnitelman mukaan eivät aivan pienimmätkään säästöt, jos kerran säästöönpanijoihin koetetaan tätä kohdistaa, tulisi tästä verotuksesta vapaiksi.

Mitä paloapuyhtiöihin tulee, niin jo mainitsin niistä epäkohdista, joita tässäkin suhteessa kohtaa, vaikka siinä epäilemättä se helpommin osuisi siihen päämäärään, johonka tämä armollinen esitys pyrkii, nimittäin omaisuusveroon. Näitä näkökohtia silmällä pitäen on valiokunta tullut siihen lopputulokseen, jonka se eduskunnalle esittää, nimittäin ettei armollista esitystä tässä suhteessa hyväksyttäisi, ja minä uskallan toivoa, että eduskunta tässä asiassa asettuu samalle kannalle.

Keskustelu ja asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee S u u r e e n v a l i o k u n t a a n.

4) Mallasjuomasuostuntaa

(1 K.)

koskeva, kuluvan lokakuun 22 päivänä viimeksi pöydälle pantu Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 esitetään siinä valmistelevan käsittelyn alaiseksi joutuneen, armollisessa esityksessä n:o 8 Eduskunnalle annetun asetusehdotuksen e n s i m ä i s t ä k ä s i t t e l y ä varten.

Keskustelu:

Ed. Holmberg: Den nu gällande maltdrycksförordningen delar de nuvarande bryggerierna i två kategorier: skattefria och skattepliktiga. Skattefria äro de bryggerier, hvilka tillverka endast svagdricka, då däremot de, hvilka tillverka såväl maltdrycker som svagdricka, äro skattepliktiga. Genom denna anordning fördyrades varan betydligt, när förordningen trädde i gällande kraft. Men frånsedt detta, att varan fördyras, så lida genom denna anordning åtskilliga bryggerier förfång i sin hittills bedrifna näring sålunda, att de, hvilka inredt sig för att brygga såväl svagdricka som andra maltdrycker och därför anskaffat maskiner och öfriga inventarier samt därpå grundat sin affär, se sig beröfvade sin rätt att fullt ut begagna sina anläggningar. De hafva nu, och enligt den nya förordningen blir det samma förhållande framdeles, ställts i valet emellan att antingen för svagdrickstillverkningen uthärda en ojämn konkurrens med bryggerier utan skattebelastning eller också uppgifva endera af de nämnda tillverkningarna och därigenom utsätta sig för förluster. Att detta är en orättvisa torde man svårligen med verkligt vägande skäl kunna bestrida. Staten har i sin lagstiftning häfdat den grundsatsen, att skydd skall skänkas åt en i laga ordning vunnen rättighet. Detta är också statens egentliga uppgift på det privaträttsliga området och där gäller äfven att den, som tillfogar en annan skada, har att godtgöra densamma. I detta fall är det staten, som tillfogar skadan och som därför har att godtgöra densamma. Jag skulle därför drista mig att till stora utskottets beaktande föreslå, att vid utarbetandet af den nu föreslagna nya förordningen, bryggerierna blefve antingen befriade från att erlägga skatt för den malt, som användes till svagdricka, eller också, i händelse en sådan anses för kontrollens skull nödvändig, de då skulle erhålla restitution för den malt, som användts till svagdricka.

Ed. Hirvikanta: Kun tämä veroasia oli valtiovarainvaliokunnassa käsiteltävänä, olen siellä tehnyt sen ehdotuksen, mikä nyt on nähtävänä toisessa, ed. Kairamon allekirjoittamassa vastalauseessa. Olen ehdottanut, että mallasveroksi määrättäisiin 6 markkaa 10 kilolta maltaita. Niillä perusteilla, joita valiokunta on mietinnössään esittänyt, olen katsonut voivani tällaiseen veronkorotukseen suostua. Mutta olen samalla katsonut, että varovaisuus käskee, ettei tällä kertaa mentäisi pitemmälle. 50 %:n korotus on siksi suuri korotus, ettei yhtähaavaa pitäisi mennä pitemmälle, kun ei ole takeita siitä, ettei sen kautta suurta haittaa, suuria vaaroja ehkä syntyisi. Se vähäinen kannatus, minkä tämä ehdotukseni kuitenkin valiokunnassa saavutti, on minulle tehnyt selväksi, ettei tästä ehdotuksesta ole odotettavissa minkäänlaisia käytännöllisiä tuloksia tällä kertaa. Siitä syystä en ole katsonut tarpeelliseksi yhtyä toiseen vastalauseeseen, mutta pyydän tässä vain ilmoittaa kantani asiassa. Jos suuri valiokunta voisi kumminkin yhtyä tähän ehdotukseen, niin minä sen mielihyvällä näkisin.

Ed. Wuorimaa: Valiokunta on ehdottanut mallasveron korotuksen 8 markaksi. Sen kautta nähtävästi tulisi kulutus vähenemään kolmannella osalla. Mutta valiokunta on mielestäni liian keveästi kuitannut erään vaaran, joka syntyy korotuksesta, nimittäin vaaran Venäjän mallastehtaiden kilpailusta Suomessa. Korotuksen kautta tulisi kotimainen olutvero tekemään pullosta 20 penniä ja kori tulisi maksamaan noin 8 markkaa. Mutta Venäjän oluella on ainoastaan 10 pennin tulli pullosta ja kori tulisi maksamaan rahtineen päivineen täällä noin 6 markkaa. Valiokunta on kyllä lausunut, että on tuskin luultavaa, että Venäjän olut saisi kauppaa meidän maassamme siitä syystä, että kunnilla on oikeus järjestää mallasjuomamyyntinsä, ja kun kunnat ovat nyt jo muutamissa kaupungeissa antaneet oluen vähittäismyynnin monopooliyhtiöille, niin nämä eivät suinkaan valiokunnan arvelun mukaan tulisi käyttämään venäläistä olutta.

Ja vihdoin arvelee valiokunta, että jos kuitenkin tästä huolimatta venäläistä olutta tultaisiin käyttämään, niin voi hallitus ehkäistä sen korottamalla tullin Venäjätä vastaan. Nämä valiokunnan väitteet minun mielestäni ovat sangen heikot; me tiedämme nimittäin, että Venäjän hallitus tekee voitavansa saadaksensa meidän maamme Venäjän tehdastuotteiden kulutus- ja markkinapaikaksi. Me muistamme, kuinka tänä kesänä Venäjän ministerineuvosto yksinkertaisella määräyksellä auttoi venäläisen sokeriteollisuuden siirtämään Suomesta omaan

taskuunsa noin 3 miljoonaa markkaa. Ja sitävastaan olemme täällä Suomessa melkein suojattomia. Minä luulen, että Venäjän mallasteollisuuden harjottajat hyvin pian näkevät edukseen kääntää mallasjuomakauppansa tänne Suomeen ja tuskin estänee kuntain oikeus määrätä mallasjuomakaupassa niiden tuontia. Vielä vähemmän on toivoa, että Suomen hallituskaan voisi saada tullikorotuksen kuntoon juuri sen vastustuksen tähden, joka Venäjän hallituksen puolelta kohtaisi sitä. Ja jos kerran venäläinen tehdasteollisuus saa täällä markkinoita, niin silloin myöskin tulee melkein mahdottomaksi enää torjua se pois ja samassa kieltolaki saa vihollisia, jotka vaikuttavat sen, että ehkä kieltolaki ei milloinkaan meidän maassamme voi tulla toteutetuksi. Korotus tällälailla minun mielestäni siis on tehoton ja vaarallinenkin. Lähetekeskustelussa minä huomautin jo tästä seikasta ja ehdotin samassa, että Venäjän oluen estämiseksi määrättäisiin jonkunlainen sopiva verotuskeino, esimerkiksi myyntivero tai joku muu verotus, jonka kautta tehtäisiin venäläisen oluen kilpailu maassamme mahdottomaksi. Sitä vastaan on väitetty, että se olisi joku peitetty tullimaksu, jota ei voitaisi saada vahvistetuksi. Jos asia tosiaan olisi tällainen, niin löytyy kuitenkin toinen keino, jota ei suinkaan voida sanoa peitetyksi tullikorotukseksi ja jota tässä tapauksessa voitaisiin käyttää. Mallasjuomalainsäädäntö nimittäin ei välttämättömästi vaadi, että eduskunta päättää käyttää sitä verotustapaa, jota tähän asti on käytetty, nimittäin että maltaita, joita käytetään tehtaissa, verotetaan. Sitä paitsi rouhittujen mallasten verottaminen on näyttäytynyt sangen epätyydyttäväksi. Tarkastuskoneet, joita siinä käytetään, pari vuotta sitte herättivät sangen suurta epäluuloa, sillä ne osoittivat, että oli näitten avulla voitu kavaltaa sangen suuriakin määriä maltaita verotuksesta. Eduskunta voipi sentähden käyttää toista keinoa verottaaksensa mallasjuomia.

Minä pyytäisin sentähden suurelle valiokunnalle ehdottaa, että se ottaisi nämät asiat tarkan huomionsa esineeksi ja että se verottaisi itse valmiita tuotteita, ei ainoastaan kotimaisia, vaan myös ulkoa tuotuja siten esimerkiksi, että se päättäisi jokaiselle valmistetulle litralle veronalaista tai väkevää mallasjuomaa leimaveron. Pyytäisin saada ehdottaa, että ensimäinen pykälä tulisi kuulumaan esimerkiksi tämän suuntaisesti: „Veronalaisena tämän lain mukaan on jokainen väkevä mallasjuoma, joka maassa valmistetaan tai maahan tuodaan. Veronalainen mallasjuoma on ennenkuin se tehtaasta tai tullikamarista ulosannetaan leimattava: 1:ksi jokainen pullo, joka sisältää puoli litraa tai vähemmän, 15 pennin leimamerkillä; 2:ksi jokainen pullo, joka sisältää puolesta yhteen litraan, 25 pennin leimamerkillä; 3:ksi astia jokaisesta litrasta 25 pennin leimamerkillä." Toinen pykälä voipi jäädä kokonaan pois ja kolmas pykälä tulee toisen sijaan. Valiokunnan neljännestä pykälästä tulisi kolmas pienillä muutoksilla, esimerkiksi tähän tapaan: „Juomatehdas, joka ilman säädettyä veroleimaa antaa ulos jälleenmyyjille tai käyttäjille veronalaista mallasjuomaa, olkoon saman edesvastauksen alainen kuin se, joka luvattomasti myy mallasjuomia ja menettäköön sen ohessa valmistusoikeutensa." Ja seuraavat kaksi pykälää olisivat muuttumattomina valiokunnan ehdotuksen mukaan. Tämän kautta kohoaisi olutvero niin että se vastaisi jotakuinkin 12 markkaa nykyisestä mallasverosta. Senkautta se myöskin tulisi sangen suuressa määrässä vähentämään väkijuomien käyttöä.

Kolmannessa vastalauseessa ovat edustajat Partanen, Saaristo, Tanner ja Wuolijoki ehdottaneet ettei asetettaisi minkäänlaista mallasjuomasuostuntaa. He ovat perustaneet sen osaksi siihen, että se on köyhälistö, joka suurimmaksi osaksi maksaa tätä veroa. Mutta vastalauseen tekijät ovat tuskin tehneet itselleen selväksi, mitä tämä verottomuus tahtoisi sanoa ensiksi itse köyhälistön suhteen. Jos mallasvero poistettaisiin kokonaan nykyisestä, tulisi olut noin ⅓ huokeammaksi kuin nykyisin, se tahtoo sanoa että ne, jotka käyttävät olutta juovutusjuomaksi ja jotka panevat kaiken liikarahansa, minkä irti saavat, väkijuomiin, olkoot ne halvemmat tai kalliimmat, tulisivat juomaan ⅓ enemmän. Mies, joka nykyään jaksaa kustantaa itsellensä esimerkiksi 50 humalaa vuodessa, saisi sitten 75 humalaa. Hän pääsee täällä Helsingissä käymään esimerkiksi „Kukkuvassa Kellossa" silloin 75 kertaa ja siis saada 75 työtöntä päivää itselleen, sensijaan että hän nyt saa 50. Tämä tulee tietysti vaikuttamaan juoppouden enenemiseen mitä suurimmassa määrässä.

He ovat myös huomauttaneet siitä, että köyhälistö maksaa suurimman osan tätä veroa.

Mutta jos vero korotetaan siihen määrään kuin minä nyt ehdotin, niin ei köyhälistö tule maksamaan yhtään enempää kuin se nyt maksaa. Varakkaat kansanluokat sitä vastoin tulevat juomaan yhtä paljon kuin ennenkin, ja käyttämään sentähden enemmän rahoja kuin ne nykyään käyttävät mallasjuomiin. Näiden vastalauseenkirjoittajain periaatteen mukaista pitäisi olla, että voitaisiin saada varakkaat kansanluokat maksamaan valtionveroja. Jos nyt noudatettaisiin sitä periaatetta, mitä vastalauseentekijät kannattavat, niin olisi seuraus se, että köyhälistö veisi rahansa, ei valtion yhteiseen kassaan, vaan mallastehtailijain taskuihin, ja sitähän eivät kai vastalauseentekijät tarkoittane.

Ed. Sohlberg: Ursprungligen har jag varit af den åsikt, att bevillningen för tillverkning af maltdrycker kunde höjas och att detta vore till fromma för nykterhetssaken, men då jag tager i betraktande, att genom en ökad maltskatt staten i ännu högre grad än hittills skulle göras beroende af inkomsterna för rusdrycksfabrikationen, så finner jag det vara bättre att icke genom ökade skatter göra staten mer än hittills beroende af denna handtering. En annan omständighet tillstöter ytterligare, som gör att jag finner nödigt afstyrka förhöjningen. Det är den omständigheten, att tidpunkten nu är så olämpligt vald som möjligt för en sådan bevillningsstegran. Därför förenar jag mig om klämmarna i första reservationen, om ock icke till alla delar om motiveringen, och rekommenderar åt stora utskottet att taga dessa klämmar under ompröfning samt om möjligt söka komma till enighet rörande deras godkännande.

Ed. Arajärvi: Minä puolestani en ensinkään ihmettele, että ed. Wuorimaa esiintyy suurenmoisena veronjärjestelijänä, mutta oudoksuttaa minua, että häneenkin on tarttunut se pelko, joka näkyy viimeisinä viikkoina, tämän mietinnön valmistuttua, päässeen vallalle koko Helsingin kaupungissa, eikä ainoastaan oluttehtailijoissa. Mikäli minä olen huomannut, on kaiken „ajattelevan yleisön" Helsingissä vallannut pelko siitä, että isänmaa hukkuu venäläiseen olueen. Se pelko ei ole kumminkaan varsin hyvin perusteltu. Minä luulen, että suuri valiokunta saattaa aivan huoletta ottaa mallasveron korottamisasian käsittelynsä alaiseksi, pelkäämättä kaikkea mitä sitä vastaan on lausuttu.

Turhaa taitaa olla suuren valiokunnan evästäminen tässä asiassa, sillä oluenpanijain yhdistys on sen jo evästänyt samoin kuin kaikki muutkin eduskunnan jäsenet kirjeillään näinä päivinä. Tarpeetonta on kumminkin ollut oluenpanijain yhdistyksenkään pelätä veron korotusta. Eivätkö he ole huomanneet, että mietintöä seuraa pari heille erinomaisen edullista vastalausetta?

Eduskunnan suurimman ryhmän puolelta on esitetty vastalause, jossa ehdotetaan olut verottomaksi. Se tietää, jos oikein hyvin käyvät tässä eduskunnassa päätökset, että oluenpanijat saavat 2 miljoonaa markkaa ilmaista rahaa.

Ja valtiovarainvaliokunnan jäsenenä minun sopinee sanotun lisäksi mainita täällä, että valiokunnassa on äänestyksen eräissä asteissa sosialistien kantaa kannattanut myös oikeiston pari jäsentä. Ei siis ole isänmaan ystävällä syytä peljätä, että maa hukkuu venäläiseen olueen eikä oluenpanijoilla liioin syytä pelkoon, että he köyhtyvät.

Mitä sitte valiokunnan mietintöön tulee, niin minä myönnän, että jos sitä käsiteltäisiin puhtaan verotuskysymyksen kannalta, ehdotettu korotus olisi sellaisenaan arveluttava, ei kuitenkaan läheskään siinä määrässä, kuin eduskunta teki korottaessaan 1907 veron nykyiseen 4 markkaan, jolloin veronkorotus oli suhteellisesti monin kerroin suurempi. Se oli verotusperiaatteiden kannalta paljon rohkeampi teko kuin se, mihin nyt kehotetaan eduskuntaa ryhtymään. Mutta asiata ei ole koskaan käsitelty yksistään verokysymyksenä, vaan myöskin toiset näkökannat ovat aina vaikuttaneet eduskuntaan ja epäilemättä ovat nytkin olleet määräävänä suuressa osassa edustajia, kun ovat kantansa muodostaneet tässä kysymyksessä. Kun minä tällä kannalla olen, niin minä huomaan valiokunnan mietinnön rakentuvan elettävän elämän ja olevien olojen pohjalle. Siinä ei liikuta haaveilun maailmassa niin paljo kuin monet luuletvatkin sitä tehtävän.

Oluttehtailijat tarvitsevat ojennusta. He eivät näy ilman voimakkaita toimenpiteitä eduskunnan puolelta ymmärtävän, että yhteiskunnan ja heidän oma etunsa vaatii heitä siirtymään väkevämpien mallasjuomain valmistamisesta miedompien mallasjuomain valmistamiseen. Lainsäätäjä otti 1907 askeleen oikeaan

suuntaan, joka on jo terveellisesti vaikuttanut. Nyt kysytään, uskaltaako, ja missä määrin, eduskunta ottaa toisen askeleen samaan suuntaan?

Ei käy kieltäminen, etteikö ehdotettu veronkorotus olisi siksi suuri, että venäläisellä oluella on näennäinen mahdollisuus tulla Suomeen. Mutta se on kumminkin ymmärtääkseni näennäinen. Sillä tosiasia on, mitä Venäjän hallituksesta muuten sanottaneenkin, että se ei tähän päivään saakka ole osottanut taipumusta siihen suuntaan, että tahdottaisiin hukuttaa enempi viinoihin kun olueenkaan meidän maatamme. Tuohon heillä aikanaan olisi kyllä ollut tilaisuus. He ovat sitä kaiken muun kaupan alalla yrittäneet tehdä ja kaikki merkit viittaavat siihen, että he tänäkin päivänä pitävät tarkkaan silmällä kaikkia niitä mahdollisuuksia, millä he katsovat olevan syytä saattaa erityisiä etuja vientitavaralleen täällä Suomessa, mutta se on venäläisille valtiomiehille kunniaksi mainittava ja tosiasiana mainittava, että ei ole minun tietääkseni pienintäkään pyrkimystä osotettu aukaisemaan Suomessa porttia enempi venäläiselle oluelle kuin venäläiselle viinallekaan, jota on kokonaan kielletty maahan tuomasta. Tämä on tosiasia ja sille tosiasialle voidaan rakentaa, jos tahdotaan rakentaa.

Mitä venäläisiin oluttehtailijoihin tulee, niin sellaisia liikemiehiä he minun ymmärtääkseni aina ovat, että he eivät saata niin epäedullisten kauppakonjunktuurien varaan rakentaa ainakaan suurempaa vientimahdollisuutta Suomeen, kuin olisivat ne mahdollisuudet, jotka kulloinkin yhdeksi vuodeksi säädetty veronkorotus heille mahdollisesti avaisi. Kotimaisista oluttehtailijoista tosin vastalauseen kirjoittaja ed. Bäck tietää, että he ovat jo päättäneet ja valiokunnassa hän tiesi henkilöstäkin puhua, joka on jo kutsunut maan oluttehtailijat neuvottelemaan keskenänsä, millä lailla he rupeaisivat venäläisellä oluella tekemään hyviä afäärejä. Minä en tiedä, joko kokous on pidetty, mutta valiokunnassa ilmoitettiin, että sellainen oli jo koolle kutsuttu tänne Helsinkiin. Minulla, puolestani, ei kumminkaan ole sitä käsitystä kotimaisistakaan oluttehtailijoista, kuin ensimäisen vastalauseen kirjoittajalla. Liikemiehet, joilla on oluttehtaissa heidän oman ilmoituksensa mukaan kiinni päälle 28 ½ miljoonaa markkaa, eivät minun nähdäkseni, niinkuin ed. Bäck vastalauseessaan sanoo, pane tätä 28 ½ miljoonan markan omaisuutta noin vaan ilman muuta sivuun ja rupea tekemään täällä afäärejä venäläisellä oluella, koska he muka voittaisivat sillä paremmin kuin omalla oluella. Ne joilla on tuollainen pääoma kiinni liikkeessä ja sellaisessa liikkeessä kuin olutliike on vielä tänä päivänä, ne kyllä kykenevät ja ne tahtovat taistella ulkomaalaisen ja venäläisenkin oluen maahantuontia vastaan. Tämäkin seikka on tekijä, joka on otettava sangen tarkkaan huomioon, kun näistä asioista päätetään.

Ei tarvita suurta laskutaitoa tullaksensa huomaamaan, mikä väkevä voima kotimaisilla oluttehtailijoilla vielä on vastustaaksensa vieraan oluen tuloa maahan, jos he tahtovat ja niinkuin he epäilemättä oman etunsa takia tulevat tekemään. Minä puolestani olen varma, että kotimaiset oluenvalmistajat ehdotetun veronkorotuksen tapahduttua tulevat kaikin keinoin johdattamaan asioita juuri siihen suuntaan, jota valiokunta mietinnössään esittää. Ne tulevat pitämään enemmän kuin kutkaan muut huolta siitä, että kunnat käyttävät oluenkaupan järjestämisoikeuttaan sillä tavalla, että se on edullinen kotimaiselle oluelle eikä vieraalle. Ja kuntien valta tässä suhteessa on todellisuudessa suurempi kuin miksi sitä tätä asiaa nyt käsiteltäessä tahdotaan luulotella. Kunniaksi on mainittava, että kehitys tällä alalla on käymässä Suomen kaupunkikunnissakin hyvään suuntaan. Ei ole ollut huomattavissa erityisiä oireita, sellaisia, jotka osottaisivat että kunnat haluaisivat järjestää oluen kauppaa keskuudessansa saavuttaaksensa siitä erityisiä taloudellisia etuja. Toiset näkökannat ovat tässä järjestelyssä yleensä olleet määrääviä ainakin tähän saakka. Ei ole minun tietääkseni mitään syytä luulla, että Suomen kaupunkikunnissa uudet näkökannat, afäärinäkökannat tulisivat määrääviksi venäläisen oluen takia ja sen hyväksi, koska ne eivät ole tulleet määrääviksi kotimaisenkaan oluen takia.

Mitä tullin korotukseen tulee, se saattaa tuottaa vaikeuksia. Mutta sen korottaminen ei kumminkaan tuota läheskään niitä vaikeuksia kuin sellaisten ehdotusten läpivieminen, joita esimerkiksi edustaja Wuorimaa ja muutamat muutkin ovat ajatelleet tässä asiassa. Vallan varmana saattaa pitää että, jos eduskunta päättää korottaa mallasveron, kotimaiselle hallitukselle tulee helpommaksi tullikorotuksen aikaansaaminen. Minä puolestani olen syvästi vakuutettu siitä, että vasta sen jälkeen kun eduskunta

on korottanut mallasveron, vasta sen jälkeen kaikki „oikein ajattelevatkin" ryhtyvät toimenpiteisiin, että tullivero saadaan korotetuksi. Silloin tulevat kotimaista hallitusta tukemaan ei ainoastaan nämä tai ne raittiusintoilijat, vaan paljo suuremmat voimat, koska raittiusväen ja kotimaisten olueitten valmistajain intressit käyvät silloin aivan yhteen tässä asiassa. Molemmat tulevat tekemään kaiken voitavansa vaikuttaakseen sen, että tulli saadaan korotetuksi. Tämmöinen on todellisuuden maailma tässä asiassa. Monet saattavat hymyillä sille, mutta niin se maailmassa käy. Kaikessa tapauksessa on vallan varmaa se, että vuoden 1910 kuluessa, josta nyt on kysymys, veronkorotus ei missään tapauksessa sanottavasti tuota niitä vaaroja, joita on kuviteltu sen tuottavan. Sillä jos vero nyt päätetään korottaa, käy aivan samalla tavalla kuin kävi edellisen veronkorotuksen aikana. Maltaita rouhitaan tämän vuoden loppuviikkoina niin runsaassa määrässä, että ensi vuoden alkupuolella, jolloin veronkorotus olisi voimassa, rouhinta on aivan vähäinen. Kokemus vuodelta 1908 puhuu tässä suhteessa selvää kieltä.

Mutta jos nyt suuri valiokunta kaikesta huolimatta olisi sitä mieltä, että veroa ei ole korotettava, ei ole korotettava edes toisessa vastalauseessa ehdotettuun määrään, niin minä puolestani kumminkin uskaltaisin toivoa, että suuri valiokunta ei pelkäisi kotimaisia oluttehtailijoita siinä määrässä ettei se uskaltaisi kiristää muutamista toisista ruuveista, jotka ovat myöskin jonkun verran tehokkaat tässä asiassa. En ole suuren valiokunnan jäsen, että minulla olisi valiokunnassa tilaisuus esittää, mitkä ne toiset kiertimet ovat, mutta minä toivon jonkun suuren valiokunnan jäsenen kautta yksityisesti voivani esittää ne. Minä en tahdo tehdä sitä tässä tilaisuudessa sentakia ettei yönselkään viriäisi uusi keskustelu siitä, mutta mahdollisuudet ovat olemassa siihen, että, jos suuri valiokunta vaan uskaltaa edes jonkun verran tässä asiassa, suurempiakin mallasjuomatehtailijoita voidaan vähin pitää tarpeellisissa aisoissa ilman että tarvitsee pelätä venäläisen oluen tulevan tekemään tuhoa maassa.

Ed. W u o r i m a a: Minä luulen, että edellisen puhujan ajatukset venäläisen oluen tulosta Suomeen ovat liian ihanteelliset. Luulen että liike-elämän lait ovat toisenlaiset kuin ihanteitten lait. Se näkyy myös valiokunnan mietinnön kuudennen sivun ensimäisestä kappaleesta, jossa sanotaan, että viime vuonna, jolloin mallasvero oli korotettu, nousi tuonti Venäjältä enemmällä kuin 400 % :illa. Tuonti tämän vuoden alkupuolella on ollut vähempi, mutta siihen on vaikuttanut aivan satunnaiset syyt, nimittäin koleera Pietarissa. Ihmiset ovat peljänneet oluen tuontia sieltä. Mutta edellisen vuoden tulokset puhuvat selvää kieltä. Jos nyt vielä venäläinen olut tulee edullisempaan asemaan, niin nousee sen tuonti 400 % :iin, mutta voi nousta ehkä 40,000 :kin % :iin.

Ed. R a p o l a: Pyysin puheenvuoroa ed. Sohlbergin lausumien epäilyksien johdosta. Hän raittiudenharrastajana sanoi vastustavansa tässä ehdotettua veronkorotusta, sillä syyllä, ettei tämän veronkorotuksen kautta mahdollisesti lisääntynyt valtion tulo vaikuttaisi sitä, että valtion edut entistä suuremmassa määrässä asettuisivat väkijuomaliikettä puolustamaan. Mutta ed. Sohlbergille pyytäisin saada huomauttaa, että tästä veronkorotuksesta ei ehdottomasti seuraa sanottavassa määrässä valtion tulojen lisääntyminen. Sillä on huomattava, että kun vero niin suuressa määrässä nousee, niin myöskin tavara kallistuu ja siitä aiheutuu kokolailla tavaran menekin vähentyminen, joka puolestansa tekee sen, että tämän tulon lisääntyminen on enemmän luulottelua kuin todellisuutta. Tässä tosin on valiokunta laskenut ehdotetusta mallassuostunnasta saatavan tulon 2 miljoonaksi markaksi sen sijaan että armollisessa esityksessä se on laskettu vaan 1,650,000 markaksi. Mutta tämä laskun nousu ei seuraa suorastansa veron korottamisesta, niinkuin on helppo huomata siitäkin, että laskussa ei ole verosummaa korotettu likimainkaan kaksinkertaiseksi armollisen esityksen määrästä. On nimittäin katsottu tuon armollisessa esityksessä olevan laskun olevan liian alhaisen 4 markankin veromäärän mukaan. Valiokunnassa on arveltu, että armollisen esityksen laskutavan mukaan oikeastansa olisi pitänyt mallassuostunnasta tulla likelle 2 miljoonaa markkaa, ja valiokunta on katsonut, että ainoastaan tämä summa ehkä voidaan saada huolimatta ehdotetusta kaksinkertaisesta veromäärästä.

Keskustelu ja asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee S u u r e e n v a l i o k u n t a a n.

Puheenvuoron saatuaan lausuu tämän jälkeen

Ed. Söderholm: Då tiden är långt framskriden, ber jag att få föreslå, att landtdagen ville besluta att, efter det ärendet n:o 5 blifvit behandladt, ajournera detta plenum tills i morgon kl. 6 e. m.

Ed. Bäck: Jag ber att få understöda det gjorda förslaget.

Keskustelu tästä kysymyksestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On ehdotettu, että eduskunta sen jälkeen, kun 5:s asia on käsitelty keskeyttäisi istuntonsa huomiseen. Haluaako kukaan käyttää puheenvuoroa tästä?

Puheenvuoroa ei haluta ja Eduskunta hyväksyy ehdotuksen.

5) Oppivelvollisuuden säätämistä ja sen täytäntöönpanoa

(jatk. 1 K.)

koskeva Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4, joka tämän kuun 26 päivänä viimeksi oli Eduskunassa käsiteltävänä ja pantiin pöydälle tähän istuntoon, esitetään siinä olevain kolmen asetusehdotuksen ensimäisen käsittelyn jatkamista varten.

Keskustelu:

Ed. Ala-Kulju: Jokainen, joka on edes vähän silmäillyt ympärillensä, on huomannut sen suuren sivistyksen puutteen, joka meidän keskuudessamme vallitsee, ja myös on tuntenut aivan välttämättömäksi toimenpiteet tämän puutteen poistamiseksi. Ilahuttavana tosiasiana voidaankin panna merkille se innostus, millä uusia kouluja on perustettu ja täten valmistettu yhä suuremmille lapsijoukoille tilaisuus näissä kouluissa hankkimaan itsellensä tiedon alkeet. Mutta vaikka tässä on paljon tehty, niin paljon on vielä tekemättä, jonka vuoksi minun mielestäni eduskunta on velvollinen antamaan tukea ja uutta vauhtia tälle kehitykselle, että se mitä pikemmin voisi ulottaa siunausta tuottavan vaikutuksensa maamme syrjäisimpiinkin soppiin. Mutta tässä on minun mielestäni otettava huomioon se seikka, ettei tulisi yhdellä kertaa ottaa niin pitkää askelta, joka panisi sellaisen verotaakan kansamme hartioille, että sen painosta katoaisi se rakkaus ja lämmin myötätunto, jolla kansamme nyt näitä kouluja kohtelee, ja jos se katoaisi, olisi se arvaamaton tappio koko aatteelle, sillä kodin ja koulunhan tulee käydä käsi kädessä. Silloin vasta siitä on toivottu hyöty.

Tältä kannalta asiaa katsoen toivoisin, ettei eduskunta nyt tällä kertaa menisi niin pitkälle, kuin sivistysvaliokunta mietinnössään ehdottaa, vaan omaksuisi 4:ssä vastalauseessa ilmituodun kannan. Tällä tavalla saataisiin paljon kevyemmäksi se rasitus, minkä oppivelvollisuuden voimaanpano meidän maalaiskunnillemme asettaa. Tätä vastaan on väitetty, että se olisi takaaskel entisestä, vaan tämä väite ei mielestäni pidä paikkaansa. Ensiksi, tulisihan sen mukaan nuo lähemmä 50 % lapsista, jotka nyt ovat kokonaan vailla kouluopetusta, pääsemään siitä osallisiksi, ja se olisi mielestäni jo suuri edistys.

Puhemies: Suokaa anteeksi, että minä keskeytän. Toinen varapuhemies tulee johtamaan puhetta. — Puhuja tekee hyvin ja jatkaa.

Ed. Ala-Kulju: Sitä paitsi eivät sivistysvaliokunnan mietinnön kannalla olevat ole voineet minua saada vakuutetuksi siitä, että ehdottamamme koulumuodon kautta se tulisi entisestään heikontumaan. Onhan siinä ehdotettu ylempi kouluaika 28—30 viikoksi— nytkin jo on oppiaika 30 viikkoa ylemmässä kansakoulussa — ja kun ottaa huomioon, että samat opettajat ovat jo kahtena edellisenä vuotena opettaneet näitä lapsia 12—10 viikkoa vuodessa, niin on selvää, että ne jo kolmantena vuotena ovat kehittyneempiä, kun nyt yleensä lapset ovat tullessaan kansakouluun, jolloin monetkaan heistä eivät osaa edes välttävästi sisältä lukea, joten voisi ylemmän kansakoulun ensimäisen vuosiluokan oppikursseja pidentää ja täten korvata se ajan vähennys, joka tulee, jos alempaa koulua pidettäisiin 12 viikkoa ja ylempää 28.

Myöskin olisi 4:nnessä vastalauseessa ilmituotu koulumuoto minun mielestäni senkin vuoksi parempi, että sen mukaan ensimäisen

ja toisen vuosiluokan oppilaat tulisivat käymään koulussa vaan leudompana vuodenaikana, jolloin he voisivat aivan hyvin kulkea matkat kodin ja koulun välillä, jota vastoin, jos mietinnössä ehdotettu koulumuoto tulee hyväksytyksi, tietää se sitä, että jokaiseen ainakin alempaan kansakouluun on järjestettävä kuskijärjestelmä, jolloin lapset kyyditään kodista kouluun ja päinvastoin. Onhan ymmärrettävää, etteivät nuo 6—7 vuoden vanhat lapset voi pyryssä ja pakkasessa kulkea usein useampien kilometrien matkoja, vaan koska yhteiskunta pakoittaa heidät sinne menemään, niin onhan luonnollista, että sen täytyy myös tehdä se mahdolliseksi. Tästä johtuvat kustannukset nekin nousevat jo useampiin miljooniin. Suotakoon minun tehdä siitä muutamia pieniä arviolaskuja. Alempia kouluja tulisi, sen mukaan kuin sivistysvaliokunta on tehnyt laskuja, olemaan oppivelvollisuuden voimaan tultua 3,520. Ajatellaan nyt vaan kaksi kuskia kuhunkin kouluun, — ja se monessa tapauksessa ei tule riittämään. Mutta senkin mukaan tulisi niitä olemaan 7,040. Jos otaksumme, että 100 päivää talven aikana on semmoista aikaa, jolloin näiden kuskien toiminta on välttämätöntä, ja jos ajattelemme heille vaan 3 markkaa päivässä palkkaa, tulee jokaiselle kuskille 300 markkaa, mikä näille 7,040:lle tekee jo tuon kauniin summan 2,112,000 markkaa. Tämä menoerä tulisi ehdottamamme koulumuodon mukaan kokonaan poisjäämään.

En viitsi ruveta ed. Järvisen viime istunnossa lausumiin vitseihin vastaamaan, mutta tahtoisin kuitenkin pikkuisen luoda huomiota 3:nnen vastalauseen 14 §:ään, jonka mukaan vaaditaan, että kaikille, jotka eivät maalaiskunnissa maksa kunnallisveroa 600 markasta ja kaupunkikunnissa 1,200 markasta, tulee laittaa ilmaiseksi kerran päivässä lämmin ruoka, siistit lämpimät vaatteet ja jalkineet tarpeen mukaan. Tätä vaatimusta on minun mielestäni aivan mahdoton täyttää, kun katsoo sitä varallisuussuhdetta, joka meidän maalaiskunnissamme vallitsee. Tilastolliset tutkimukset maalaiskuntien verotusoloista näyttävät, että koko maalaisväestöstämme oli vuonna 1904 veroa maksavia 17 % — Vaasan ja Oulun läänissä vaan 13 % — ja näistä veroa maksavista oli $66,_2$ % semmoisia, jotka maksoivat veroa vähemmästä kuin 600 markasta, ja jotka siis tulisivat sen mukaan osallisiksi tästä avustusmääräyksestä. Yksin Kuortaneen kunnassa, jonka oloja minä tarkemmin tunnen, on vähä vaille 300 taloa ja niistä taloistakin on 66 sellaista, jotka maksavat veroa vähemmästä kuin 600 markasta. Hekin siis tulisivat tämän avustuspykälän mukaan saamaan ilmaisen ruuan kerran päivässä ja vaatteet ja jalkineet tarpeen mukaan. Nämä yli 200 taloa jäisivät näin ollen koko seurakunnan lapsijoukosta huolta pitämään. Tämä on minun mielestäni aivan mahdotonta. Tästä johtuisi yli kymmeneen miljoonaan nouseva menoerä, meillä kun on maalaiskunnissa noin 225,000 ylemmän kansakoulun ijässä olevaa lasta. Jos otetaan nyt huomioon ainoastaan veroa maksavat, otetaan niistä $66,_2$ %, niin se tekee tasaluvuin 150,000, joille tulisi avustus annettavaksi. Ajatellaan nyt, että nämä ylemmän kansakoulun lapset käyvät vuodessa 200 päivää koulua. Heille annetaan kerta päivässä ateria lämmintä ruokaa, se tekee 15 penniä lasta kohti, siis vuodessa 30 markkaa. Jos lasketaan siistit, lämpimät vaatteet ja jalkineet 25 markkaan, joka minun mielestäni on alhainen hinta, tekisi se vuodessa 55 markkaa lasta kohti, siis noille 150,000 lapselle tuon sievosen summan 8,250,000 mk. vuodessa. Me voimme varmuudella päättää, että alemman kansakoulun ijässä olevia on puolet ylemmän kansakoulun ijässä olevista, siis avustettavia tämän laskun mukaan 75,000. Jos heidän kouluaikansa on puolta lyhempi, ajatellaan heille ruokaan ja vaatetukseen vain yhteensä 30 markkaa, se tekee 75,000:lle 2,250,000 markkaa. Nämä summat jo tekevät yhteensä 10,500,000 markkaa ja tässä ei ole vielä otettu lukuun niitä oppilaskoteja eikä sitä kyyditystä, mikä tulisi monessa tapauksessa olemaan ylemmänkin kansakoulun lapsille, eikä myöskään sitä kyyditystä, josta äsken puhuin. Tästä jo huomaa, että siinä aijotaan panna semmoinen rasitus kunnille, jota on mahdoton kantaa. Aivan sopimatonta mielestäni on, että mennään mitään yhtenäistä määrää avustusten toimeenpanemiseksi tekemään koko maata varten, sillä olosuhteet ovat niin erilaiset meidän maassamme eri paikkakunnilla. Löytyy paikkakuntia, joissa henkilö, joka maksaa kunnan veroa 599 markasta, voi aivan hyvin, jos hänellä on vaan yksi lapsi, kouluttaa, vaatettaa ja ruokkia sen, kun taas toisella paikkakunnalla voivat olosuhteet olla semmoisia, ettei sen omaisuusmäärän omistaja voi sitä tehdä. Tämän tähden on mielestäni ainoa mah-

dollinen keino tämän asian selvittämiseksi se, mitä sivistysvaliokunta on mietinnössään ehdottanut, että kunnat saavat päättää avustuksen laajuuden ja määrän.

Pyydän suosittaa suuren valiokunnan huomioon neljättä vastalausetta.

Ed. Rajala: Minä en aijo tässä pitää mitään jaloa ja ihanaa esitelmää, niinkuin tästä asiasta ovat monet esitelmänpitäjät pitäneet.

Meillä on nyt käsittelyn alaisena sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4, ja kun olen tätä mietintöä katsellut, niin olen tullut siihen käsitykseen, että paljon on aika muuttunut, jos otamme vain huomioon muutamia kymmeniä vuosia, kun ei ollut vielä seurakunnissa yhtään kansakouluja, joiden kautta olisi voitu antaa yhtään oppia ja sivistystä. Ja tavallansa sitä silloinkin mentiin, saatikka sitte nyt kun tuo oppi ja sivistys painetaan pakolliseksi lainlaadinnan kautta. Se onkin suuresta merkityksestä, että kansat tulevat sivistyksestä ja valistuksesta osallisiksi, mihinkä ei ennen ollut monellakaan tilaisuutta. Vanhempana aikana oli syy se, ettei ollut kouluja. Tällä ajalla ei ole ollut se syynä, mutta on ainakin maalaiskansalla yhdeltä osalta se syynä, että tahtoo olla koulut liian kaukana. Lapset pitäisi viedä viikoksi pois kotoa, ja toiselta puolen on köyhyys, ettei sitä voi täyttää. Mutta tästä alkaen muuttuu aika, jolloin ei tule haitaksi enää köyhyyskään, koska on valiokunta asetukseen ottanut, että pitää olla riittävä määrä kouluja, vieläpä senkin, kuinka matkan pituus saapi olla, ettei pienet oppilaat tulisi liiallisesti rasitetuiksi. Ja onpa sekin etuisuus, että tullaan kustantamaan oppikirjatkin ja matkakustannukset ja muuten riittävät avustukset, että koulunkäynti kävisi mahdolliseksi. Nämä ovat vähävaraisille suuria etuisuuksia, mutta minua epäilyttää, mitenkä tämä voidaan toteuttaa, koska olen tullut näkemään maata viljelevän kansan talouden, niin että lausun sen sananlaskun, että kyllä vuosi eväänsä viepi. Onpa sekin saatu kokea, että jos tulee loukkausvuosia, niin kansa elämäntarvetten kanssa velkaantuu. Millä nämä vaatimukset voidaan täyttää, mitä tämä oppipakkolaki maata viljelevältä kansalta vaatii? Väitetään, että meidän aikamme vaatii tällaisen lain; tuetaan sitä mielipidettä sillä, että pitää kaikkein saada oppia eikä minullakaan ole mitään sitä vastaan enkä ole tahtonut siltä kannalta sitä lausua, mutta minua epäilyttää se, että kansa nääntyy sen raskaan taakan alle ja siltä kannalta olen pyytänyt lausua evästykseksi suurelle valiokunnalle, että tämäkin puoli asiasta tulisi huomioon otetuksi.

Muuten olen yksimielinen ed. Ingmanin kanssa siinä, että sivistysvaliokunta on ollut kovin välinpitämätön uskonnonopetuksen suhteen, ja kannatan että suuri valiokunta tämän tekeleen kokonansa hylkäisi.

Ed. Järvisen lausuntoon pyytäisin muutamalla sanalla koskea. Hän alkoi tunnettuun tapaansa sen pitkän esitelmän, jonka hän tässä samassa kamarissa piti, alkaen sen niinkuin agitatsionisaarnan, ja sanoi että suomettarelaiset viime syksynä tästä samasta asiasta pitivät pitkiä puheita. Tällöin tuli mieleeni se entinen syytös, että „sinun syysi se oli, kun maito kattilasta maahan kiehuu", ja tässäkin on laita samoin. Sen enempää ei se asia ansaitse.

Sitten ed. Järvinen todisteli sitä, että heikäläiset ovat oikeassa siinä vaatimuksessaan, että pakkouskonnonopetus on poistettava kouluista, mutta sen käsityksen sain siitä väitteestään, että maailma olisi paljon onnellisempi ellei uskontoa konsanaan olisi olemassa kouluissa. Mutta se on hurmaus, ja semmoisia vääriä johtopäätöksiä ihminen voi tehdä, kun seuraa luonnollisen järkensä mietteitä (Naurua). Mutta tämä henki myöskin vihaa sisällistä ja siveellistä uskonnollista välttämättömyyttä eli sitä rautavitsaa, jolla Kristus hallitsee vielä sosialistejakin. Sillä on perustuksensa ja sitä ei kukista lihallisen vapauden sankaritkaan, vaikka sitä vielä myyskentelevätkin sanomalehtiensäkin kautta. Ja kun ed. Järvinen luki raamatunlauseita sen mielipiteen tueksi, jota hän esitti, niin tuli mieleeni erään kirjailijan lause, jossa hän sanoo, että nämä tarkoittavat kaikkien uskonnollisten siteiden pudistamista yltänsä. Kysyn, eikö johdatuksen tiet ole osoittautuneet niissä julkisen uskonnon halveksumisen lopullisissa seurauksissa, mikä jo eduskunnassakin vallitsee? Pyytäisin lausua ed. Järviselle sen pilkan ja ivan johdosta, jota hän käytti viime istunnossa Jumalaa ja hänen pyhää sanaansa vastaan, että Jumalan pyhä laki on Jumalan pyhyyden ilmaus ei ainoastaan siitä miten meidän tulee olla ja elää, vaan myös siitä millainen ihminen oli omistaessansa Jumalan kuvan kirkkauden ennen lankeemustaan, ja että, kun Jumalan henki saa asettaa tämän lain pyhän pei-

lin kaikkien pilkkaajien silmien eteen, niin minä olen varma, että parhaimmatkin uskonnonhalveksijat tuntevat itsensä rikollisiksi, mikä heille olisikin suotavaa (Vasemmistosta naurulla: Amen!).

Pyydän vielä vähän kosketella kolmatta vastalausetta, mikä on valiokunnan mietinnön sivuilla 3 ja sitä seuraavilla, jossa vastalauseentekijät lausuvat, että laajat kansankerrokset maassamme, ja niiden joukossa huomattavia uskonnollisia ryhmäkuntia, ovat asettuneet sille kannalle, että uskonnonopetus olisi poistettava j. n. e. Mutta minä uskallan kuitenkin lausua sen mielipiteen, että uskonnolliset ryhmät eivät ole asettuneet minun tietääkseni sille kannalle, vaan että päinvastoin ne ovat juuri uskonnottomat ryhmät, jotka ovat rohjenneet sille kannalle asettua. Siis se peruste, joka tässä vastalausessa on otettu tueksi ei pidä paikkaansa. Minun täytyy sanoa, ettei sen perustuksen päälle ole rakentaminen, sillä se rakennus luhistuu. Kun sanotaan, että meidän aikamme henki vihaa kaikkea sekä uskonnollista että siveellistä pakkoa, eikä ainoastaan valtiollista pakkoa, jonka hallitukset panevat kansojen hartioille, niin eivätköhän sosialistit itse juuri ole antaneet aihetta tämän pakon vihaamiseen? Lausuvathan nuo agitaattorit usein suurella äänenpainolla: taistelkaamme vapauden, se on ajatuksen ja elämän vapauden puolesta. Mutta vaikka ajan henki, joka vihaa kaikkea pakkoa, ei salli mitään pidäkkeitä siveellisen eikä uskonnollisen vapauden tielle, niin se kuitenkin useimmissa tilaisuuksissa on tahtonut kahlehtia ajatuksen vapautta.

Mutta kuinka on ymmärrettävä se vaatimus etteivät uskonnolliset siteet saisi kahlehtia ajatuksen vapautta? Siten, että ajan henki vihaa kaikkea uskonnonopetuksen pakkoa ja sentähden kuulee usein sanottavankin: katkaiskaamme nämä siteet ja heittäkäämme pois kaikki uskonnolliset opetukset! Tämä vapaudenhuuto on aikamme tunnussana. Ja eivätköhän ole juuri sosialistit antaneet ensimäisen aiheen tähän pakanalliseen menoon meidän kansamme keskuudessa. Jollen kovin erehdy, niin heidän omassa keskuudessaan on monta sellaista jäsentä, jotka tahtovat selittää, että uskonnonopetus on poistettava, mikä vastalauseessakin ilmenee. Sanotaan, että uskonnonopetus turmelee meidän pienokaisemme ja vaikuttaa sen, ettei itsetietoisuus heissä pääse kasvamaan. Ja tällaiset vapaa-ajattelijoiden sanat sointuvat mainiosti ajan hengen korvissa, joka vihaa kaikkea uskonnollista pakkoa. Uskonnonopetusta pidetään uskonnollisen pakon ilmaisuna ja siis poistettavana, kun ihmiset muka ovat saavuttaneet täydellisen itsetietoisuuden. Nämä tällaiset sanat osoittavat, että on päästy täydelliseen tietoisuuteen siinä suhteessa, mikä ajan henki on. Ja tämä ajanhenki on vienyt kansamme niin kauvas, ettei tahdota mitään pyhäin asiain kunnioitusta, eikä saisi olla kansassa mitään Herran pelkoa, ei mitään kuoleman ja tuomion pelkoa, vaan paljasta loistoa, turhamaisuutta, kopeutta, koreutta, näytäntöjä, tanssiaisia. Näin vaatii ajan henki. Tämä uskonnon halveksiminen perustuu itsekkäisyyteen, joka nyt enemmän kuin ennen on päässyt valtaan maailmassa. Tämä viettelyksen henki ilmenee nyt vallankumouksellisessa ajanhengessä, lihallisessa vapauden tavoittelemisessa, riippumattomuuden halussa. Uskonnollisvallankumouksellinen ajanhenki — sallittakoon minun käyttää sitä sanaa — tahtoo päästä vapaaksi kaikista siteistä, se vihaa kaikkea pakkoa, myöskin siveellista ja uskonnollista. Mutta tätä intohimoa ei nyt enää voi tyydyttää muu kuin se, että uskonnonopetus saadaan pois alkeiskouluista. Sitte vasta se olisi tyytyväinen, tämä ilmenee selvään tästä vastalauseesta. Mutta jos ottaa huomioon, että loisto, ylellisyys ja turhamaisuus ovat niin yltyneet, ettei tavallinen valtiomuoto voi menestyä, jos ottaa huomioon, kuinka ensimäisestä suuresta, Ranskassa vuonna 1789 tapahtuneesta vallankumouksesta lähtien on lihallinen vapaus useampia kertoja ostettu verellä, mutta se on jälleen laskettu menemään syystä, että kansa kyllästyy vapauteen, se kun ei pitänyt kaikkea sitä, mitä lupasi, — niin voidaan sanoa siitä vapaudesta, jonka sosialistit lupaavat, niinkuin kuuluu eräässä ruotsalaisessa kehtolaulussa: „Paarmanpojat surisee, kissa lyöpi rumpua, neljä hiirtä tanssii ja koko maailma pauhaa." (Naurua, hyvä-huutoja ja kättentaputusta.)

Ed. Lindelöf: Det är icke min afsikt att vid denna sena timme taga kammarens tid länge i anspråk. Jag har bett om ordet endast för att i korthet bemöta den del af representanten Ingmans yttrande vid senaste plenum, som berörde det i detta betänkande förekommande förslaget till temporärt stadgande an-

gående befrielse från deltagande i religionsundervisning. I synnerligen skarpa ordalag klandrade hr Ingman detta förslag och betecknade det rent ut som ett juridiskt monstrum. Hr Ingman tillät sig till och med att i förbigående vädja till landtdagens talman, därmed antydande, att utskottet begått en inkorrekthet genom att framlägga ett förslag sådant som detta. Jag vågar emellertid påstå, att sistnämnda antydning icke äger tillräcklig grund. Det är ju visserligen sant, att till utskottet icke remitterats någon motion, som direkt innehölle ett dylikt stadgande, men af de motioner, som beröra läroplikten, ställer sig en, den första, på den ståndpunkten, att religionen icke alls bör upptagas bland de till läroplikten hörande ämnena, under det att de tre öfriga samma ämne berörande motionerna upptaga religionen bland dessa ämnens antal. Det var följaktligen klart att frågan, hvilken ställning religionsundervisningen bör få, efter det läroplikt stadgats, skulle komma att i utskottets förhandlingar spela en viktig roll. Det förslag till interimistiskt stadgande, som här föreligger, utgör, såsom hvar och en finner, ett slags förmedlingsförslag mellan tvänne ytterligheter. Invändningen, att öfverhufvudtaget ett interimistiskt lagstadgande icke skulle kunna komma i fråga, finner, tror jag, icke stöd i lagstiftningen. Det medgifves gärna, att det är någonting sällsynt, men däraf följer ingalunda, att förslaget såsom sådant vore olagligt eller inkorrekt.

Nu några ord beträffande föreliggande förslags innebörd. Det här föreslagna stadgandet skulle komma att erhålla en praktisk betydelse, endast om läroplikt infördes, innan en fullständig religionsfrihet kommit till stånd. Det kan knappast förnekas, att nya förpliktelser af religiös art blifva landets barn pålagda, om de tvingas besöka folkskolan och följaktligen också att deltaga i dess religionsundervisning, innan religionsfrihet i den utsträckning, som här förutsättes, blifvit införd. Vi få nämligen icke glömma att för närvarande barns folkskolebesök öfverhufvud beror af föräldrars frivilliga afgörande. Jag har för min del icke velat ställa mig på samma ståndpunkt som representeras af reservationen n:o 3, d. v. s. jag har icke velat helt och hållet utstryka religionen från de till läroplikten hörande ämnenas antal, detta främst på den grund, att jag anser att, då engång en sådan religionsfrihet införts, som i den temporära förordningen förutsättes, — då med andra ord enhvar har rätt att utträda ur lutherska kyrkans gemenskap utan att inträda i annat religionssamfund och då tilllika uttryckligen blifvit stadgadt, att barn icke kunna tvingas att deltaga i undervisningen i sådan religionslära, som de icke tillhöra, — man med fog af lutherska föräldrar kan vänta, att de låta sina barn deltaga i den religionsundervisning, som förekommer i skolan, eller utom skolan förskaffa dem det mått af religionskunskap, som förutsättes i läropliktslagen.

Jag vill här icke inlåta mig på frågan om religionsundervisningens betydelse såsom ett bildningsämne, än mindre om dess etiska värde. Jag tror att detta värde i mycket hög grad beror på undervisningens innehåll, programmet för lärokursen, och i än högre grad på det sätt, på hvilket undervisningen meddelas. Detta gäller ju mer eller mindre alla ämnen, men jag tror att det i alldeles särskildt hög grad gäller religionsundervisningen.

Det förslag, som utskottet framställt och som afser att bereda tillfälle till befrielse från en sådan undervisning, som i skolan förekommer eller som i läropliktslagen stadgas, afser ingalunda att drifva religionen ur folkskolan. Jag vågar fastmer påstå, att ett dylikt stadgande skulle verka gagneligt för religionsundervisningen. Det skulle hafva karaktären af, om jag så får säga, ett slag säkerhetsventil. Jag frågar dem, som på allvar intressera sig för undervisningen i detta ämne, om de verkligen tro, att någonting vore vunnet med att tvinga personer, hvilka hysa den åskådning om religionen, som till exempel representanten Järvinen, att låta sina barn deltaga i folkskolans religionsundervisning? Jag är öfvertygad om att, ifall personer med dylikt åskådningssätt — och många hysa en sådan uppfattning och hafva full rätt att hysa den — tvingas att låta sina barn deltaga i folkskolans religionsundervisning, detta komme att gifva anledning till upprifvande slitningar inom folkskoledistriktet och icke leda till skolans, icke heller kyrkans eller religionsundervisningens fromma. Jag tror det därför är bättre att öppna för dem en dörr till befrielse från denna undervisning.

Hr Ingman anförde talrika auktoriteter och citat ur lagbestämmelser från olika land för att ur dem erhålla ett vapen emot här fram-

ställda förslag. Må det då tillåtas mig, att till dess försvar framdraga ett enda citat, en lagbestämning. Jag vill icke här tala om förhållandena i Frankrike, där ju kyrka och stat nyligen åtskilts. Frankrike har som kändt redan länge icke haft någon obligatorisk religionsundervisning, men jag underlåter dock att vädja till förhållandena i nämnda land bland annat äfven på den grund, att det med rätt eller orätt hos mången står i dåligt rop i fråga om religion. Jag vädjar till Europas utan tvifvel mest kyrkligt sinnade land, England. Englands folkskolelag af år 1870 innehåller i sin 7 § följande bestämning: „Såsom villkor för ett barns intagande eller kvarblifvande i en skola får icke fordras, att barnet deltager i någon religionsöfning eller någon undervisning i religiösa ämnen i skolan eller annorstädes. Från sådan öfning eller undervisning kunna föräldrarna afhålla sina barn." Ett stadgande af samma innehåll ingår i den senare, ännu gällande, folkskolelagen af år 1902. Denna paragraf benämnes i England i dagligt tal „conscience clause", samvetsparagrafen. Detta namn, som paragrafen i det allmänna språkbruket fått, betecknar just dess karaktär af en säkerhetsventil. Bestämningen har upptagits i lagen på det att hvarje medborgare måtte hafva klart för sig, att något tvång att deltaga i religionsundervisningen icke existerar. Jag vill tillägga att, enligt hvad jag erfarit, ytterst få i praktiken begagna sig af denna rätt. Men rätten är som sagdt i princip medgifven.

Hr Ingman framhöll ytterligare, att i den temporära förordningen förutsättes en religionsfrihet af större utsträckning än man möjligen, då religionsfrihetsfrågan kommer till slutligt afgörande, vore beredd att medgifva. Detta kan vara riktigt. Men då religionsfrihetsfrågan och spörsmålet om religionsundervisningen kommer till definitivt afgörande, så står det den landtdag, som då behandlar saken, fritt att i händelse åskådningssättet där är annat än det nu möjligen är, införa nya bestämningar på detta område liksom på hvilket annat lagstiftningsområde som helst.

Hr Ingman nämnde, att man i religionsfrihetskommitténs betänkande icke velat gå så långt i medgifvande af rätt till befrielse från religionsundervisningen, som kulturutskottet det gjort i föreliggande förslag till temporärt stadgande. Religionsfrihetsbetänkandet innehåller nämligen i sin 6 § följande bestämningar: „Skall barn, som besöker folkskola eller allmänt läroverk, icke uppfostras i den troslära, hvari skolans religionsundervisning meddelas, bör barn befrias från denna undervisning, om målsman yrkar det och utredt är, att barn erhåller nödig undervisning i den religionslära, hvari det bör uppfostras, eller att barn ifall det ej skall uppfostras i någon troslära, annorledes genom särskild undervisning bibringas en sedlig lifsåskådning." Det är särskildt dessa sista ord, som här äro af intresse. Jag vill emellertid säga, att jag i denna sak helt och hållet delar den åsikt, som uttalas af professor Chydenius i hans till religionsfrihetskommitténs betänkande fogade reservation. Professor Chydenius yttrar om ifrågavarande paragraf: „Då här angående barn, som icke skall uppfostras i någon troslära stadgas, att barnet kan befrias från skolans religionsundervisning, endast om det genom särskild undervisning bibringas en sedlig lifsåskådning, så synes detta stadgande åt vederbörande skolmyndigheter lämna en alltför vidsträckt pröfningsrättighet. Beaktansvärdt är ock att det för föräldrar, hvilkas barn icke skola uppfostras i någon religionslära, ofta isynnerhet på landsbygden kunde blifva omöjligt att bereda barn en sådan särskild religionsundervisning, som i stadgandet afses." På dessa skäl föreslår professor Chydenius, att slutet af paragrafen, som berör de barn, hvilka icke tillhöra någon troslära, måtte utgå. Jag anser de praktiska betänkligheter, som reservanten framhåller, vara synnerligen väl grundade. Jag har svårt att förstå, huru fattiga föräldrar på landsorten vore i tillfälle att bereda sina barn enskild moralundervisning. En helt annan fråga är den, huruvida i vår skola öfverhufvud, oberoende af religionsundervisningen, något slags moralundervisning kunde förekomma, men på denna fråga vill jag här icke ingå.

Jag har velat yttra dessa ord till försvar för detta så skarpt angripna förslag, och jag hoppas, att det i stora utskottet och i landtdagen skall bemötas med mera sympati än hr Ingman skänkt detsamma.

Ed. Inborr: Jag hade icke tänkt yttra mig i denna sak, men då man vid senaste plenum synbarligen hade för afsikt, att medels

ett fördröjande af sakens behandling få frågan att förfalla vid denna landtdag, så ber jag att dock få yttra några ord angående ifrågavarande sak.

Frågan om införande af allmän läroplikt i vårt land är ej någon ny tanke eller idé, som för tillfället vunnit popularitet, utan en sak, som under åratal varit påtänkt och som till följd däraf så småningom begynt af befolkningen betraktas som en nödvändig och oundviklig åtgärd. Idéen är redan genom den nuvarande organiseringen af vårt skolväsende till någon del genomförd, ehuru man förut icke kunnat eller ansett det vara lämpligt att fullständigt genomföra densamma. Men den senaste tidens händelser jämte den snabba utvecklingen på alla områden hafva alltmer klargjort, att tiden nu är inne för genomförande af allmän läroplikt i vårt land. Insikten om att ett folks framtid och utveckling till väsentlig del beror på dess bildningsståndpunkt har också mer och mer genomträngt folkets djupa leder och i väsentlig mån beredt vägen för denna stora reforms fullständiga genomförande. Därtill torde också förnimmelsen af att afsaknaden af en högre allmän folkbildning under de senaste åren alltmer gjort sig gällande hafva bidragit, och knappast någonsin förut i vårt folks historia har behofvet af en större folkbildning framträdt så tydligt som nu, då landets välfärd och dyrbaraste intressen äro i fara. Jag är också öfvertygad därom, att om man för 25 à 30 år tillbaka tagit steget ut och då redan infört allmän läroplikt, så hade vårt folk nu varit mycket bättre i stånd att fylla de kraf, som den närvarande tidens förhållanden oafvisligt ställa på detsamma. Det är därför med verklig grämelse man nu konstaterar, att man fortfarande vill motsätta sig genomförandet af denna välbehöfliga reform. Ofrivilligt måste man fråga: kan man ej eller vill man icke förstå, att den historiska utvecklingen af vårt lands öden redan länge fordrat ett höjande af folkets bildningsnivå, eller är man nog förmäten att anse det mått af kunskap, som vårt nuvarande skolväsende är i stånd att gifva det uppväxande släktet, vara tillräckligt för att skickliggöra detsamma för fullgörande af framtidens maktpåliggande förpliktelser? Jag vill på intet sätt förringa betydelsen af det skolväsende vi nu hafva, det är tvärtom värdt allt erkännande för det goda det åstadkommit, men jag tror för min del, att det icke numera förmår att fylla sitt ändamål, såframt det ej utvidgas och kompletteras. Detta kan ej ske med mindre än att allmän läroplikt införes i vårt land.

Man har anfört som skäl mot införande af allmän läroplikt, att den kräfver alltför stora ekonomiska uppoffringar från statens och kommunernas sida. Javäl, det är sannt. Men tror man verkligen, att den tid någonsin skall komma, då denna reform skall kunna genomföras utan betydande uppoffringar från samhällets sida? Tror man att staten och kommunerna i framtiden skola hafva mera medel att förfoga öfver för denna reforms genomförande? För min del betviflar jag detta. Jag ber dessutom att fråga de ärade folkrepresentanter, som yrka på förslagets förkastande, finnes det något som är mera värdt att göra uppoffringar för vare sig för stat eller kommun, än för befrämjandet af det uppväxande släktets andliga utveckling och förädling? Är något offer för stort, när det gäller att så ordna vårt undervisningsväsende, att vårt folk i framtiden skall kunna på ett värdigt sätt fylla de medborgerliga förpliktelser fosterlandet ställer på detsamma? Skola vi nu af en missledd sparsamhet underlåta att gifva våra efterkommande den kunskap och utbildning, som de äro så högeligen i behof af? Jag för min del kan icke förena mig därom. Och jag hoppas, att hvarje folkrepresentant allvarligt öfverväger denna sak, innan han bestämmer sig för lagförslagets afböjande. Må vi betänka ansvaret och tillika eftervärldens dom, om vi också nu tveka att genomföra, hvad redan förut bort genomföras. Det är sannt, att utskottet vid beräknandet af kostnaderna för genomförandet af allmän läroplikt kommit till ganska aktningsvärda summor, men då man betänker, att dessa komma att fördelas på en tidrymd af 15 år, så blifva kostnaderna icke så betungande, som de vid första påseendet synas skola blifva. Jag tror därför för min del, att kommunerna, med den tillhjälp af statsmedel, som utskottet föreslår, nog skall blifva iståndsatta att bära den tunga, som genomförandet af denna viktiga reform medför, och hvad statsmedlen vidkomma, så skulle jag för min del anse, att vid användningen af desamma i första rummet undervisningsväsendet borde beaktas, äfven om man till förmån för detta nödgades till någon

del inskränka medlens användande för något annat ändamål.

Folkundervisningens ordnande på ett tidsenligt och praktiskt sätt är en af lagstiftningens förnämsta uppgifter, som i ingen händelse får förbises eller undanskjutas af andra mindre viktiga reformer.

Man har också anfört mot lagförslaget, att det ställer så stora anspråk på hemmen och att det isynnerhet för sju- à åttaåringar blefve alltför ansträngande att gå den långa vägen till skolan i köld och snö. Detta är visst sannt, men då man betänker, att minimitiden för den lägre folkskolans verksamhet är i lagförslaget så lågt föreslagen som till 18 veckor i året, så synes mig äfven denna svårighet blifva möjlig att öfvervinna, och synes mig, att de af utskottet föreslagna sätten för afhjälpande af denna olägenhet icke äro så alldeles omöjliga att i praktiken genomföra, som man velat göra gällande. Jag kan därför icke annat än för min del anse, att kulturutskottet öfverhufvudtaget lyckats väl uti att förbereda denna viktiga fråga. Visserligen vore ju åtskilligt att anmärka emot utskottets betänkande i vissa detaljfrågor, men jag öfverlämnar dock lagförslaget med fullt förtroende till stora utskottets bepröfvande under förhoppning att detta skall vidtaga de förändringar i förslaget, som möjligen äro behöfliga.

Till sist ber jag att få uttala den önskan, att med hänsyn till detta lagförslags stora betydelse, stora utskottet ville upptaga detta lagförslag med det allra första, så att slutbehandling af landtdagen också kunde genomföras, innan denna landtdagssession afslutas.

Ed. Malmivaara: Minulla on vaan muutama sana lausuttavana (Vasemmalta: Hyvä!) sen esitysehdotuksen johdosta, minkä valiokunnan mietintö sivulla 72 sisältää. Kun minua ei vakuuttanut ed. Lindelöfin todistelutapa, pyydän suosittaa suuren valiokunnan jäsenten harkittavaksi, mikä pykälä V. J:ssä antaa yksityiselle valiokunnalle oikeuden valmistaa esitysehdotuksen asiassa, jossa eduskunta ei ole vähimmässäkään määrässä alotetta ottanut. Jos vasten otaksumista suuri valiokunta näkisi voivansa sittenkin tätä lakiesitystä käsitellä, pyydän minä sen jäsenten omilletunnoille laskea erään kysymyksen, koska minua ei siihenkään asiaan nähden edustaja Lindelöfin todistelu vakuuttanut. Jos hän olisi osottanut että valtio voi hänen valmistamansa lakiesityksen nojalla täyttää jollakin sen aukon, minkä uskonnonopetuksen poistaminen jättää, niin hän olisi epäilemättä oikeassa. Mutta näin ei ole laita ja minä pyydän kysyä suuren valiokunnan jäseniltä, onko nyt todellakin semmoinen aika, seisooko Suomen kansa semmoisen tulevaisuuden kynnyksellä, että sopii laatia laki, jonka avulla vanhempien ajattelemattomuus saa riistää lapsilta sen sanantiedon, mikä niin paljon kuin sille täällä naurettaneekin, sittenkin on ainoa, mikä vaikeimmissa ahdingoissa virittää toivoa valoisammasta tulevaisuudesta ja suo kestävyyttä suurimmissakin vaivoissa. Minusta olisi oikeampaa noudattaa tähän nähden sitä periaatetta, minkä sivistysvaliokunta ilmaisee mietintönsä 3 sivulla lausuen: „Vanhemmillahan ei tunnusteta olevan valtaa kasvattaa lapsiansa täysin oman mielensä mukaan. Isä tai äiti ei saa laiminlyödä lapsensa ruumiillista hoitoa joutumatta siitä yhteiskunnalle vastaamaan. Kun tämä on yleisen oikeustajunnan mukaista, niin vaatii johdonmukaisuus ettei vanhemmille myöskään myönnetä oikeutta laiminlyödä lastensa opetusta ja henkistä kehitystä. Yhteiskunnan tulee katsoa itsensä alaikäisten suojelijaksi ymmärtämättömiä ja huolimattomia vanhempia vastaan myöskin heidän henkisen kehityksensä puolesta. Tämä katsantotapa on meidän aikanamme saanut yleispätevyyden miltei kaikissa sivistysmaissa eikä kohdanne enää mainittavampaa periaatteellista vastustusta meilläkään." Onhan varmaan uskonto nytkin vielä mahtava henkisen kehityksen välikappale.

Mitä tulee ed. Järvisen urheiluun uskonnonopetuksen alalla, kyllä ed. Rajala on sen tähden nähnyt liian paljon turhaa vaivaa. (Vasemmalta: Hyvä!) Ikävä on ettei kumpainenkaan näistä edustajista osaa arvostella, milloin on puhuttava ja miten on puhuttava. Hyväkin asia turmeltuu taitamattoman ajamisen kautta. (Oikein!) Minulla olisi vain ed. Järviselle sanottava että tosi tiede ja tosi uskonto löytävät varmaan kerran toisensa, vaikka pintapuolisen arvostelijan mielestä näyttävätkin joskus kulkevan eri teitä. Ja niillä on jo nyt yksi yhteistä: kumpaisenkin edustajat ovat nöyriä tunnustamaan, kuinka paljon heiltä vielä puuttuu, ennenkuin ovat harrastuksiensa perillä.

Viisas ihminen tietää, kuinka vähän hän vielä tietää.

Ed. Haapanen: Kun oppivelvollisuuslakiehdotukseen liittyvässä sosialistien vastalauseessa on useita kohtia, joita mielestäni ei voi ihan vaitiololla sivuuttaa, pyydän muutamia niistä lyhimmittäin kosketella.

Vastalauseen alussa tehdään syytös, että kansakoulusta meillä on tehty ylempien luokkien luokkaetujen palvelija. Tämä on ei ainoastaan syytös yleensä koulujärjestystä vastaan, vaan myöskin rohkeanlainen syytös opettajakuntaa vastaan. Opettajakunta olisi sosialistien mukaan alentunut luokkaetukylvön toimittajaksi. Minä luulen voivani vakuuttaa, että kyllä opettajakunta on koettanut täysin tunnollisesti ja puolueettomasti tehdä työnsä, siihen vähintäkään sekoittamatta minkäänmoista luokkaetujen harrastuksia. Tällä en tahdo kieltää, etteikö poikkeustapauksia olisi sattunut, mutta väitän, että näitä on ollut yhtä paljon sosialistiseenkin, kuin erityisesti porvarilliseen suuntaan. Jos taas itse koulujärjestelmässä on puutteellisuuksia, jopa yksipuolisuuttakin, niin se myönnettäköön ja siihen korjauksia koetettakoon saada. Mutta on aivan väärin väittää, että mainittu yksipuolisuus koulujärjestelmässä olisi tahallisesti siihen sovitettua. Jos nykyinen aika asettaa koululle sellaisiakin vaatimuksia, joita entinen aika ei tuntenut, niin ne rauhallisesti ilman kiivaita syytöksiä otettakoon harkinnan ja uudistusten alaisiksi.

Sitten vastalauseessa syytetään myöskin koulua siitä, että se muodostaa lasten tunteet aivan toisenlaisiksi, kuin vanhemmat haluavat. Useimmilla koulujen työmailla tämä syytös on aivan tuntematon. Siellä päinvastoin iloitaan siitä hyvästä, mitä koulu oppilaisiinsa koettaa istuttaa. Luulen, että tässä kysymyksessä kansan suuri enemmistö on jokseenkin päinvastaisella kannalla, kuin kysymyksessä oleva vastalause. Kyllä minäkin myönnän, että koulu usein muodostelee lasten tunne- ja tietopiiriä toisenlaiseksi kuin koti. Mutta näin tapahtuu vain silloin, kun muutos on hyvään päin. Tällöinhän sille on tunnustus annettava. Milloin vaikutus on päinvastainen, jollaisia tapauksia joskus valitettavasti on sattunut, silloin kyllä on käytettävänä keinoja, että pahennusta aiheuttanut opettaja joutuu toimestaan poistumaan, joten tuo vääräsuuntainen vaikutus keskeytyy.

Vielä viskataan vastalauseessa syytös siitä, että kansakoulu kasvattaa vaatimattomuutensa tuntevia, nöyrämielisiä jäseniä yhteiskuntaan. Kyllä kai asia taitaakin olla se, että erityistä harrastusta nöyrämielisyyden vastakohdan, ylpeyden ja röyhkeyden, koulussa kasvattamiseen ei vielä ole ollut, mutta minä en ymmärrä, miksi tuota kaivattaisiinkaan. Onhan vaatimattomuus näihin asti pidetty enemmän avuna kuin minään pahana.

Mutta huomattavampana, kuin edellisiä pidän sosialistien syytöstä siitä, että vähävaraisten lasten koulunkäynnin turvaamisesta ei ole pidetty tarpeeksi huolta lakiehdotuksessa. Asia sietää lähempää tarkastelua. Ehdotuksen 12 § myöntää vähävaraisille kuten muillekin oppilaille vapaat koulutarpeet. Siten niiden hankkiminen ei voi vaikeuttaa koulunkäyntiä. 13 § takaa pitkämatkaisille nuorille ja heikoille lapsille saattamisen kouluun ja majoittamisen koulun läheisyyteen sekä, jos matka on 5 kilometriä pitempi, tämän edun kaikille ikään katsomatta, kaikki kunnan avustuksella, tosin kunnan harkinnan mukaan avustuksen runsauteen nähden. 14 § vielä erikoisesti velvoittaa kunnat antamaan varattomille ja vähävaraisille lapsille riittävän avustuksen, niin että koulunkäynti ei saa kellekään tulla mahdottomaksi. Minä en tahdo väittää, etteikö avustuksessa osattaisi mennä vieläkin pitemmälle. Ovathan sosialistit siihen vastalauseessaan viittoneet tietä. He vaativat lämpimiä ruokia, siistiä kenkiä ja vaatteita, jopa täysihoitoakin. Paljon muutakin hyvää voitaisiin vielä luetella näiden kaikkien lisäksi, kaikki sinänsä hyviä asianomaisille oppilaille. Mutta minusta tällä kertaa on aivan ennenaikaista mennä tekemään tälläisiä säädöksiä. Jo se rasitus, minkä valiokunnan ehdotuskin kunnille tuottaisi, on niin suuri, että enempää kunnat tällä kertaa mitenkään taloudellisesti eivät voisi kestää. Pyydän lausua suoraan, että juuri taloudelliselta kannalta n. s. „porvarillisten" on täytynyt tyytyä siihen, minkä valiokunnan enemmistö tässä suhteessa on katsonut voivansa ehdoittaa.

Taloudellista kevytmielisyyttä tietää myös se sosialistien ehdotus, että vähävaraisten edut koulunkäynnissä olisi myönnettävä kaikille niille, joiden kunnallisveroitus on vähemmästä kuin 600:sta markasta. Siinä kunnassa, jonka kouluja verotusoloja lähemmin tunnen, tietäisi sosialistien ehdotus sitä, että esimerkiksi vuoden

1908 taksoituksen mukaan 346:sta veronmaksajasta 224, joiden vuositulot on arvioitu 600 markkaa vähemmäksi, saisi kunnan avustaman koulunkäynnin lapsilleen samalla kuin samoista veroitetuista ainoastaan 122:n niskaan jäisi rasitusten kantaminen. Eikä tässä vielä ole otettu huomioon niitä perheitä, joilla ei ole veroäyriä ensinkään. Lapsia niilläkin on ja näiden koulunkäynnin avustaminen tulisi luonnollisesti muun lisäksi noiden tosiaan muutamien maksukykyisten asiaksi. Saattaa olla, että muutamissa seuduin maata tuo heidän ehdottamansa verotusraja olisi paikallaan. Tosin minä sitäkin epäilen, samalla kun puolestani olen aivan varma, että yleiseksi, koko maata koskevaksi säädökseksi se nykyään ei sovi. Siihen nähden, että olot ja varallisuussuhteet eri osissa maata ovat suuresti erilaiset, on mielestäni aivan mahdoton määrätä mitään vissiä rajaa, mistä varattomuus puheena olevassa suhteessa alkaa. Siksipä koululasten vanhempien varallisuussuhteiden arvosteleminen täytyy jättää kansakoulujen johtokuntien ja kuntien asiaksi. Näin täytyy tehdä sitä suuremmalla syyllä, kun tuota arvostelemista toimitettaessa on otettava huomioon monta muutakin seikkaa kuin yksinomaan asianomaisten vuositulo. Sellaisia ovat esimerkiksi perheolot, velkaisuus tai muut syyt.

Yleensäkin minä en voi olla panematta merkille, että sosialistit erinomaisella kevytmielisyydellä katsovat oppivelvollisuuden taloudellista, se on kustannuksia kysyvää puolta. Paitsi sitä, mitä keskusteluissa on käynyt ilmi, väittävät he vastalauseessaan, että ne yli 34,000,000 markkaa, mitkä oppivelvollisuuden vaatiman kansakoululaitoksen laajennuksen perustamiskustannukset ja ne yli 26,000,000 mitkä siten saatu kansakoulu vuosittain maksaisi ovat vain porvarillisen yläluokan työtä tekevälle alaluokalle heittämä vaatimaton almu ja muka vielä almu niistä varoista, jotka ennemmin on alaluokalta koottu. Kun tietää, että kansakoulu on yhtä avoin minkä luokan lapsille tahansa, ja että sitä ainakin maaseudulla — siitähän tässä lähinnä on kysymys — käytetään aivan samalla tavalla eri kansankerroksiin katsomatta, ei voi muuta kuin suuresti ihmetellä mainittua väitettä. Väite on yhtä käsittämätön siihen nähden, että yhteiset varat olisi koottu työläisten ansioista. Kyllä ainakin kunnallisella alalla varojen täytyy kertyä kokonaan toiselta suunnalta. Niinpä samassa kunnassa, jonka veroäyrisuhteista ennemmin huomautin, vuonna 1907 suoritti kunnanveroa: talokkaat 8,267 markkaa, liike- ja virkamiehet 1,475 markkaa, kruunun ja yksityiset torpparit 1,026 markkaa ja itselliset 483 markkaa. Kun vielä muistaa, että talokkailla on tämän lisäksi erikoisrasituksena tienkorjuu, kyyditys ja osa vaivaishoitoa, niin vastaus siihen, mistä yhteiset varat kertyvät, on kokonaan toinen kuin sosialistien puheena olevassa vastalauseessa tavattava.

Mitä vihdoin lopuksi tulee siihen tapaan, millä sosialistit ovat käyneet kansakoulun nykyisen uskonnonopetuksen kimppuun vastalauseessaan ja täällä keskustelussa hyväksymishuutoineen, niin mielestäni paras vastalause siihen on hyökkäysten jättäminen omaan arvoonsa. Kun nyt lakiehdotus menee suureen valiokuntaan, toivon että se asiaa käsitellessään ottaa huomioon myöskin niitä näkökohtia, joita edellä olen esittänyt.

Ed. K a a r n e: En aijo pöytäkirjoihin toistaa mitä jo viime vuonna tästä asiasta lausuin. Minun ja edustamani ryhmän periaate on että yleinen koulupakko on asetettava voimaan; kansakoulu on järjestettävä kaikkein ylempäin oppilaitosten pohjakouluksi; kansakouluissa on annettava maksuttomat opetusvälineet sekä ylläpito kaikille varattomille oppilaille ja että uskonnonopetus on säilytettävä maan kaikissa kansa- ja oppikouluissa. Näitä periaatteita tulen oppivelvollisuusasetuksen käsittelyssä kannattamaan.

Tahdon tällä kertaa lausua ainoastaan muutaman sanan siitä uudesta periaatteesta, joka on nykyisessä sivistysvaliokunnan mietinnössä. „Asetus oikeudesta vapautukseen osanotosta uskonnonopetukseen", tarkoittaa, että oppivelvollisuuden määrättyä voimaanpantavaksi, on lapsi edusmiehen pyynnöstä vapautettava ottamasta osaa yleisestä oppivelvollisuudesta annetun asetuksen säätämään uskonnonopetukseen. Uskonto on siis nykyisen sivistysvaliokunnan enemmistön mielestä tarpeettomin tai ehkä vaarallisin oppiaine lapselle, josta vanhin on oikeutettu lapsensa pelastamaan vapauttamalla hänet sen oppimisesta. Muut oppiaineet pitää olla pakollisia, olkootpa kuinka päinvastaisia tahansa vanhempain käsitykselle. On hyvin omituista, että samalla kun ankarasti moititaan sitä pakkoa, jota valtion kirkko ja koulu ovat harjoittaneet, kun ne ovat pakottaneet hyväk-

symään tunnustukset ja opetukset ja kaiken sen, minkä he itse hyvänä ja oikeana pitävät, että samalla kun siitä tahdotaan vapautua, puuhataan kovaa pakkoa muihin valtion oppiaineisiin nähden.

Jos olisi kysymyksessä ainoastaan pakottaa kaikki lapset jonkun verran luku-, kieli-, kirjoitus- ja laskutaitoisiksi sekä sen ohessa, mikäli mahdollista, oppimaan sellaisia alkeistietoja, jotka ovat elämässä välttämättömän tarpeellisia, niin voisi pakkoa jokainen sietää. Mutta tässä on kysymyksessä sellainen koulupakko, jonka suunnitelman hallitusherrat laativat ja jonka toimintaa ne valvovat.

Minun mielestäni sellainen koulu, johon kansan kaikki lapset pakotetaan, pitäisi ehdottomasti olla täysin hyvä ja oikea, niin että sen voisi jokainen täysin hyväksyä. Onko kaikki se, mitä nykyään opetetaan kansakoulussa täysin oikeaa ja hyödyllistä? En tarkoita uskontoa vaan koulun muita oppiaineita. Minä ainakin suuresti sitä epäilen, ja nykyinen kehitys on kulkemassa yhä väärään suuntaan. Koulun kehitykseen tulee yhä vaikuttamaan kaksi eri maailmankatsomusta, jotka kumpainenkin tulevat osaltaan vaikuttamaan turmiollisesti koulun oppiaineisiin, jota tosikristilliset vanhemmat eivät voi hyväksyä. Koulun kehitykseen vaikuttaa turmiollisesti se, että hallitus on aina pyrkinyt ja varmaan edelleenkin pyrkii koulua ohjaamaan omaksi tuekseen. Hallitus järjestää opettajain valmistamisen, tarkastaa ja määrää sekä opettajille että oppilaille kuuluvat oppi- ja lukukirjat ja valvoo opetustointa. Se voi kyllä lisätä kansakoulujen ohjelmaan esimerkiksi sotaharjoitusten alkeisharjoitukset tai muita sentapaisia oppiaineita, jotka sotivat kristillisten vanhempain vakaumusta vastaan. Materialistinen historiankäsitys pyrkii myöskin saamaan jalansijaa koulun oppiaineistossa. Näin ollen tulee koulupakko tosikristillisyyttä harrastaville vanhemmille hyvin vastenmieliseksi. Usein saa nyt jo huomata miten vastenmielisesti vanhemmat kuuntelevat lastensa lukuja saduista ynnä muista verisistä sotakertomuksista ja samanlaisista runoista. Mitä sitten jos kaikenlaiset kehitysopit tulevat hyväksytyiksi koulun opetuksessa! Kuitenkin tullaan pakottamaan lapsemme kaiken oppimiseen oppivelvollisuusasetuksessa määrättyjen ankarien rangaistusten uhalla. Köyhillä vanhemmilla ei olisi apua siitäkään, että heillä olisi näennäinen oikeus hankkia lapselleen kouluopetuksen sijasta kotiopetusta, vaan kalliiden kustannusten vuoksi olisivat he suuren sakon ja raskaan vankeusrangaistuksen uhalla pakotetut pitämään lapsensa koulussa.

Muuten epäilen tokkohan sosialistien vaatimus vapautukseen uskonnonopetuksesta on niinkään välttämätön. Tällä viikolla luin Työmies-lehdessä, että työkansan keskuudessa on toiset ajatukset uskonnonopetuksesta kuin sivistysvaliokunnan sosialidemokraattisilla jäsenillä. Kirjoituksessa: „Mitä lukevat lapsemme?", ilmenee varsin hyvin kansan enemmistön käsitys uskonnosta. Siinä sanotaan, voiko surkeampaa kuulla kuin että Ihanne-lehden, joka on sosialidemokraattein nuorison lehti, tilaajamäärä ei ole täyttä 500 ja puolueeseen kuuluu toista sataa tuhatta järjestynyttä, joilla on varmaan enemmän kuin 500 lasta. Syynä tähän kertoo kirjoittaja olevan sen, että heidän lapsensa lukevat paljon uskonnollista kirjallisuutta, nimittäin seuraavia lehtiä: Pelastusarmeijan lastenlehteä „Nuori sotilas", jota leviää 10,000 kappaletta, Luterilaisen evankeliumiyhdistyksen „Lasten lehteä", jota leviää yli 4,000, Valistuksen lastenlehteä, entistä „Koittoa", toista tuhatta j. n. e. Näiden lisäksi vielä joku määrä säännöllisesti ilmestyviä eri uskontokuntain lastenlehtiä sekä lukemattomat määrät tilapäisiä julkaisuja, joita ulosantavat uskonnolliset seurat ja yksityiset, kuten jouluja pääsiäislehtiä. Kirjoittaja epäilee, että „Ihanne" täytyy tappaa, ellei asiat korjaannu. Lehti vielä mainitsee, miten paljon parempana joukot pitävät uskonnollista kirjallisuutta kuin heidän omaa „Ihannettaan". Kirjoituksessa sanotaan: „Tapaa työläisperheitä, joissa äidit lastensa kanssa lukevat oikein kilvalla uskonnollista kirjallisuutta". Mutta jos on kysymys jostain todellisesta valistuskirjasta tai lehtisestä, niin heti kuulet: „ei ole rahaa". Ei viittä penniä kannata uhrata laajemman maailmankatsomuksen antamiseen, mutta kyllä markkoja uskonnollisen ynnä muun lukemisen hyväksi."

Yleisellä mielipiteellä pitäisi tässäkin asiassa olla ratkaiseva merkitys, suuren joukon lausumaton, mutta varma ja valtava mielipide. Sosialidemokraatit ovat aina nojanneet ja täytyykin nojata joukon enemmistön mielipiteeseen. Yleisen lainsäädännön tulisikin olla sopusoinnussa yleisen mielipiteen kanssa. Mutta eihän yleistä mielipidettä näytä otettavan huomioon

kaikissa asioissa. Joskus muutamat harvat saavat päähänsä ehdotuksen, joka heidän mielestään olisi hyödyllinen ja onnistuvat saamaan sen läpi, niin että se tulee laiksi, vaikka se ei olekaan minkään huomattavamman kansanosan toivomuksen tai mielipiteen mukainen. Sellainen lainsäädäntö jää tavallisesti „paperille". Ja jälleen „kuolleet säädökset", jotka turhaan laajentavat lakikokoelmiamme, saavat olemassa olostaan kiittää tällaista alkuunpanoa. Mutta elävät ja tehokkaat lait ovat aina yleisen mielipiteen ilmauksia; niissä on puettu asetusten muotoon se, mitä kansan enemmistö on ajatellut ja toivonut. Kuten sanottu, Työmieslehti on ilmoittanut oikein numeroilla kansan, jopa omankin joukon yleisen mielipiteen tässä asiassa. „Ihanne"-lehdellä oleva 500:n tilaajamäärä puhuu lahjomatonta kieltä siitä, että vanhemmat yleensä eivät tahdo lapsia vapauttaa uskonnonopetuksesta. Älkäämme siis ryhtykö lapsiamme harhaan johdattamaan, — ellei muusta syystä, niin ainakin siitä, minkä Plato mainitsee: kun he oppivat olemaan uskomatta sitä, mitä olemme heille muka „hurskaina satuina" kertoneet, niin he pian hylkäävät senkin, mitä olemme heille totuutena kertoneet.

Ed. Järvisen viimekertainen lausunto antaisi hyvin kiitollisen tilaisuuden jumaluusopilliseen väittelyyn lausumastaan raamatun ristiriitaisuudesta ja minä puolestani tunnen vastustamattoman halun siihen. Mutta eduskunta ei mielestäni ole siihen sopiva paikka (Hyvä!). Ainoastaan erästä seikkaa minä tahtoisin koskettaa, nimittäin ulkokullaisuutta, jota ed. Järvinen ja kolmannen vastalauseen tekijät näkyvät enimmiten pelkäävän. Tuskin tarvinnee mainita, että kristillisyyden henki ja farisealaisuuden henki ovat toistensa suorat vastakohdat. Farisealaisuus panee painon ulkonaisiin seikkoihin, kristillisyys henkeen ja elämään. Kristillisyys vihaa ja inhoaa kaikkea paljasta muotomenoa, joka pannaan pahuuden peitteeksi. Juuri niitä ihmisiä, jotka syövät leskien talot ja näön vuoksi pitävät pitkiä rukouksia, kohtaa nöyrän ja siveän Jeesuksen katkera kirous.

Näyttäisi mahdottomalta että se paha, jota vastaan Kristus antautui niin leppymättömään taisteluun ja joka oli hänen murhaajansa, olisi saattanut päästä kristilliseen kirkkoon ja kouluun; ja kuitenkin täytyy myöntää, että paljon on farisealaisten hapatusta sekaantunut aikamme kristillisyyteen. Minä en voi käsittää, että Kristus asettuisi siihen nyt toiselle kannalle kuin 19 vuosisataa sitten; ja varmaan ihmettelisimme, mitä hän sanoisi, jos hän astuisi joihinkin nykyisistä kirkoistamme tai kouluistamme ja tapaisi suoran farisealaisuuden hengen kaikinpuolin mukavasti sijoitettuna näennäisen pyhyyden turviin. Mutta pyytäisin myös samalla huomauttaa, että farisealaisuuden henki ilmenee monella tavalla. Turhanpäiväisiin yksityiskohtiin kiintyminen ja ikuisten totuuksien surkia unohtaminen on eräs farisealaisuuden varsin tavallinen muoto. Ed. Järvisen tavalla jankuttaminen jostain raamatun pikkukohdista, joilla ei ole pienintäkään merkitystä meidän elämällemme, kun kuitenkin Jumalan valtakunnan suuret asiat kokonaan unohtaa. Loppumatonta pauhua ja touhua pidetään pikkuasioista eikä huomata, että kaikissa tämänsuuntaisissa puuhissa on käyttöaineena farisealainen hapatus. Mikä on saanut nykyään aikaan siveellisten käsitteiden höltymisen? Se on hedelmä juuri sellaisesta uskonnollisuudesta, joka panee pikkuasioille painoa, mutta sivuuttaa ikuiset totuudet, joka tekee kymmenykset mintuista, dilleistä ja kuminoista, mutta unohtaa tuomion, laupeuden ja uskon.

On kyllä totta mitä ed. Järvinen mainitsi, että yliopistoissa kehitysoppi ja materialistinen historiankäsitys on saanut jalansijaa. Mutta siitäkin huolimatta Jumala on ja pysyy maailmassaan. Hän ei ole vielä sitä jättänyt enkä voi ajatella, että hän hetkeksikään siltä kieltäisi läsnäoloaan tai johtoaan. Hyvä ja paha palvelevat hänen valtaistuintansa, sillä pahakin pakottaa hyvän nousemaan esille. Ja hänen voittoisa rakkautensa johtaa tulevat sukupolvet varmasti tuohon kaukaiseen, jumalalliseen päämäärään, joka lujimmallekin uskolle vain hämäränä häämöittää. Ei voida kieltää, että maailmassa on joka paikassa mahtavia pahuuden voimia, pimeyden pääruhtinaita ja valtoja, mutta valtakunta ei kuulu niille, ei se ole milloinkaan kuulunut eikä tule kuulumaan. Maailman valtakunnat ovat tulleet Jumalamme ja hänen Kristuksensa valtakunnaksi ja hän hallitsee ijankaikkisesti.

Suurelle valiokunnalle pyydän lausua toivomuksen, että se ainoastaan siinä tapauksessa hyväksyisi „asetuksen oikeudesta vapautukseen osanotosta uskonnonopetukseen", että samanlainen vapaus myönnetään koulun muissakin

oppiaineissa, jotka eivät suorastaan koske luku-, kieli-, kirjoitus- ja laskutaitoa.

Ed. Etelämäki: Ennenkuin tämä oppivelvollisuuslaki lähetetään suureen valiokuntaan, täytyy sen johdosta jotakin sanoa. Tässä on näet jäänyt huomioonottamatta kansakoulun jatkokurssit maaseudulla, joita paitsi tämä laki ei tule täyttämään tämän eikä tuon puolen vaatimuksia. Tärkeimpiä mitä koko tämä lakiehdotus sisältää on kolmannessa vastalauseessa esitetty jatkokurssijärjestelmä, joka otettuna lakiin tulisi tyydyttämään pitkät ajat kansan toivomuksia. Valiokunnan enemmistö mietinnössään sen kokonaan hylkää maaseutukoulussa ja kaupunkiinkin on se otettu vaan yksivuotisena. Ehdotuksemme on kaksivuotinen jatko-opetus kaikkialla, ensiksikin siitä hyvin käsitettävästä syystä, että lapsi ilman sitä joutuu jo 13-vuotiaana ulos maailmaan, jolloin hänellä on se ikä käsissä, mikä on tärkein koko elämälle. Hän juuri silloin seisoo tulevaisuutensa tienhaarassa ja useinkin vailla parempaa ohjausta hetkellisten viehätysten kautta joutuu eksyttäville poluille. 13-vuotias ei voi ilman kasvattajan apua pelastua aikamme viettelyksiltä ja harhateiltä. Houkutteleva elämä tempaa lapsen pian mukaansa ja antaa sen maistaa nautintojen maljasta ja sen perästä ilman sääliä katkeruuden pikarista, joka tapaa olla sen seuralainen. 13-vuotias ei ole valmistunut elämää varten. Me polemiseeraamme siksi, että olisi hänen koulunkäyntiaikaansa jatkettava.

Toiseksi puuttuu 13-vuotiaalta elämänkatsomus ja -kokemus. Sen vuoksi hän uteliaana kaikkia kokee päästäkseen selville ihmiselon tarkoituksesta. Hän elää vaan ulkovaikutteiden mukaan aavistamatta pahaa. Lisäksi häneltä puuttuu voimaa sen toteuttamiseen, minkä tietää oikeaksi. Näin ollen tehdään erehdys, kun lasketaan 13-vuotias lapsi itsekkään maailman kylmälle lattialle ilman tukea ja turvaa. Tosin tähän vaaraan eivät joudu muut kuin köyhälistön lapset, sillä varakkaat voivat kyllä antaa lapsilleen jatkuvaa ohjausta, mutta köyhän on pakko laskea hennot taimensa, joista yhteiskunta ei enää huolehdi, laskea ne maailman kirjavaan joukkoon valmistumattomina. Isä kyllä useinkin jää kaiholla katsomaan lapsensa jälkeen, sen lapsen, jolle hän ei jaksanut hankkia leipää. Rakastettunsa puolesta äitikin itkee aavistaen pahaa, mutta turhaan. Kultaa halajavan korva on kuuro. Miksi emme suojele ihmisiä, koska lakimme suojassa ovat pääskyset ja tiaisetkin! Liika nuoret ovat lapsemme tällä ijällä seisomaan tehtaan pyörien välissä ja liian hentoja maanviljelijän päiväpalkkalaisiksi. Mutta haluttua tavaraa näyttävät he olevan, ehkä sen tähden, etteivät kykene puolustamaan itseään. Kohtelusta, työpäivän pituudesta ja palkasta ei ole tarvis suurin murehtia.

Yksi ja ei suinkaan vähin syy, joka on pannut kolmannen vastalauseen tekijät liikkeelle, on se, että kuuden vuoden oppiaika, joka useassa tapauksessa asetusehdotuksen mukaan lyhennysten kautta supistuu viiteen vuoteen, ei kykene nostamaan kansan sivistystasoa kyllin korkealle. Ja ahtaissa oloissamme olisi meille lohdutuksena tiedonvalo. Kahdeksan vuoden oppikurssi kansakoulussa on tehnyt esimerkiksi Yhdysvaltain asukkaista opinhaluisen ja kehityskykyisimmän kansan. Ehdotuksemme mukaan 2 vuoden lisäoppiaika jatkokurssien muodossa ei veisi oppilailta aikaa enempää kuin muutamia tuntia päivässä, joten he voisivat hyvin toimia samalla vanhempiensa apuna ja ohjattavina tuon elämänsä tärkeimmän ajan 13—15 ikävuoteen. Eivätkä kustannukset tämän jatko-opetuksen kautta tulisi sanottavasti lisääntymään, koska opetuksen siinä antaisi ylemmän kansakoulun opettaja niinä tunteina, jolloin alemman koulun opettaja hoitaa ylemmän kansakoulun harjoitusainetunteja.

Vapaata jatko-opetusta tulee meidän kansakoululaitoksemme epäilemättä kaipaamaan senkin tähden, että kansakouluoppikurssit, hallituksen määrämät kurssit ovat kankeat ja epäkäytännölliset. Niissä jos missään näkee meidän porvarillista kykenemättömyyttä. Oikeastaan ne eivät olekaan tässä maassa syntyneet, vaan jokseenkin tarkoin lainatut Saksasta ja Sveitsistä. Siksipä kansakoulunoppilaamme tuntevatkin tarkemmin Keski-Euroopan vuoret kuin oman kotimaansa maaperän, ja Rein-virran he tuntevat tarkemmin kuin sen vesireitin, jonka varrella asuvat. Kansakoulumme ohjelma sisältää siis asioita, joilla on toisarvoinen merkitys, ja siitä puuttuu asioita, joita siinä tulisi olla. Luullakseni kotimaan ja kansan talouden tunteminen on yhtä tärkeää kuin tuntea kolmen keisarin tappelut Austerlitzin luona. Kalatalouden tunteminen laajoissa vesistöissämme on kai likipitäen yhtä sivistävää kuin Trafalgarin meritappelu. Tätä sanon vain todistaakseni, ettei-

vät kansakoulumme tällään ollen, ilman vapaampia jatkokurssia voi tyydyttää kansan tarpeita. Lapset tarvitsevat opetusta elämän todellisuutta varten, jota varsinainen kansakoulukurssi vähän sallii.

Kansan pohjakerrosten kohottaminen lienee jo ajan vaatima toimenpide ja luulisi tätä oikeiston kannattavan, joka tahtoo vähentää juopaa kansanluokkain välillä. Toivottavaa lienee, että tulee piankin aika, jolloin kansakoulu tulisi olemaan kaiken opetuksen pohjakoulu, ja tämä olisi suuri askel sinnepäin. Pestalozzi, tuo uudemman kasvatusopin luoja, vaati jo kansakoululle sitä asemaa. Kuvaillessaan aikansa sivistyslaitosta vertaa hän sitä suureen rakennukseen, „jonka yläkerta tosin on taiteellisesti koristettu, vaan jossa harvoja ihmisiä asuu. Keskikerroksessa asuu sitten jo useampia, mutta heiltä puuttuu portaita, joita myöten he inhimillisellä tavalla voisivat nousta ylempään kertaan. Alimmassa kerroksessa asuu sitten lukuisa ihmislauma ja heitä ei jätetä ainoastaan oman onnensa nojaan akkunattomien pesiensä vastenmieliseen pimeyteen, vaan sitomalla ja sokaisemalla heidän silmänsä tärvellään, etteivät voi edes tähystellä tuohon ylimpään kertaan."

Tähän suuntaan käypää on meidänkin koululaitoksemme. Kansakoulu on mahdollisimman erossa oppikouluista. Kun ei muu neuvoksi, niin on asetettu joku oppiaine sillä tavalla, että kansakoulunkäynti ei juuri ollenkaan edistä opintielle aikovaa. Tämä luultavasti sen tähden, ettei köyhälistön lapsi voisi päästä kilpailemaan parempiosaisten lasten kanssa ja että vaan luokkarajat pysyisivät selvinä. Kuulee myös puhuttavan köyhälistön raakuudesta, jonka tähden muka olisi heistä oltava erossa. Mutta en ole kuullut koskaan köyhälistössä niin raakaa yksilöä, joka ei toivoisi kanssaihmisensä tulevan onnelliseksi. Diesterweg kyllä aikoinaan Saksassa teroittaa kansakoulun pohjakouluaatetta, mutta luokkaedut tekivät sen siellä tyhjäksi. Yhteiskunnan alakerta jäi kun jäikin ikkunattomaksi ja opintienuralta suljetuksi. Lisäksi tuprutetaan sokaisevaa poroa kansanlapsien silmiin, etteivät he näkisi kauvas vapauden tasolle, niinkuin on käynyt Saksassa, niin vielä hullummin on käynyt meillä, sillä saksalaiset erehdyksetkin ovat meidän porvarillisten „Korkea Veisu". Mikä olisi luonnollisempaa kuin se, että opintie olisi elimellisesti yhtäläinen, yhteinen lastenseimestä aina yliopistoon saakka ilman luokkarajoja ja ilman väliaitoja ihmisen ja ihmisen välillä. Kaikki lapset ovat lahjakkaita, mutta kaikilla ei ole tilaisuutta lahjojansa kehittää. Yhdellä on taipumusta yhteen, toisella toiseen. Kansan sankat kerrokset vaan saavat kitua. He ovat estetyt lahjojansa kehittämästä sen kautta, että elantolähde, maa ja muut tuotantovälineet ovat heiltä riistetyt. Heille on jäänyt vain yksi elatusmahdollisuus: rukoilla työtä. Satunnaisesti tarjolla oleva työ tekee olon epävarmaksi ja vaivoin pieni palkkansa kykenee nälkää tyydyttämään ja palkkakin usein maksetaan kauvan jälkeen auringon laskemisen. Minä tahtoisin erittäin jumaluusopin tohtoreille tämän seikan huomauttaa.

Lisäksi heidän on tehtävä useinkin sellaista työtä, joka on epäterveellistä ja masentavaa, mutta sitä täytyy vain tehdä nälkäkuoleman uhalla nuoruuden ja lapsuuden päivinäkin. Palkkatyö on se koulu, jossa nykyinen köyhälistönuoriso on saanut kasvatuksensa. Onko se saanut huonon tai hyvän kasvatuksen, emme tiedä, mutta sen vaan tiedämme, että se suree kohtaloaan, se suree kuoletettuja lahjojaan ja se suree kadonnutta suuruuttaan.

Hänen, joka tahtoisi olla lasten kasvattaja onnellisessa perheessä, täytyy nyt myydä itsensä enimmän tarjoavalle, hänen, joka tahtoisi rakastaa ihmiskuntaa, täytyy nyt vihata sitä, joka on hänet murjonut. Tämän yhteiskunnan olemassa olosta saamme kiittää oikeistoa, etupäässä oikeistoa, joka toiminnallaan ja lainlaadinnallaan on ollut näitä oloja muodostamassa ja jota vielä saamme kiittää siitäkin, ettei ole tietoakaan, milloin saadaan muutoksia oleviin oloihin. Jokainen parannuspuuha kohtaa esteitä, sekä oikeistossa että hallintopiireissä, jokainen uudistus tapetaan vaan senvuoksi, että se muka loukkaa tämän tai tuon yläluokan „saavutettuja oikeuksia". Mutta muistakaa, että teidän saavutetut oikeutenne ovatkin ryöstösaalis.

Kansakoulumme on nykyisessä asussaan vaillinainen ja täyttää heikosti tehtävänsä. Mutta meidän parempiosaiset eivät ole tahtoneet asiaa korjata. Vieläpä löytyy sellaisiakin ilmiöitä kuin neljäs vastalause, se, jossa alakansakoulun lukuvuosi on supistettu 10 viikoksi. Lainsäädäntö kansakoulun alalla on edistynyt kilpikonnan askelin. Kansakoululakimme on jo

lähes 50 vuoden vanha eikä hallituksella näytä olevan halua sitä uudistaa, vaikka siihen olisi ollut monta tilaisuutta lämpiminä päivinä. Mutta silloin on ollut muuta tehtävää. On pidetty huolta luokkaeduista. Sorretut vaativat nyt äänekkäämmin kuin ennen kaikkein alkeellisinta mitä vaatia voi: leipää ja tietoa. Välinpitämättömyydellä vallassaolijat ottavat vastaan tämän köyhälistön painostaman lakiehdotuksen, toivoen luultavasti päivää, jolloin se kaikkein armollisimmasti hylättäisiin. On kyllä syytä odottaa tällekin kieltolain ja kunnallislain kohtaloa. Koska entisinä parempina päivinä ei ole juuri mitään tehty yleisen oppivelvollisuuden aikaansaamiseksi, niin ei ole vaikea ymmärtää, minkätähden tämäkin köyhälistön hellimä laki on sellaisilla enteillä edessä. Porvarit ovat kyllä olleet tätä synnyttämässä, mutta luullakseni agitatorisista syistä, hirttääksensä sen taas ensimäiseen oksaan, kun taas köyhälistön silmissä välkehtii toivonriemu, joka kerta kun se kuulee puhuttavan heille aijottavasta tilaisuudesta tietoon ja oppiin.

Nyt siis saat sinä, oppivelvollisuuslaki, joka olet jo kauvan ennen syntymistä ollut toivojen ja vihan esineenä, astua suureen maailmaan köyhälistön kätten kannattamana!

Ed. Raatikainen: Edellisessä istunnossa, jolloin tätä asetusluonnosta täällä käsiteltiin, toi ed. Lauri Ingman esille, samalla kun hän esitti numeroita, että kansakoulun läpikäyneiden lasten luku nykyisin olisi 25 % kaikista kansakouluijässä olevista lapsista, että tämä oppivelvollisuusasetus hylättäisiin. Vaikkapa asiat olisivatkin, niinkuin luulen, että kansakoulun läpikäyneiden prosenttiluku on suurempi kouluijässä olevien lasten koko lukumäärästä kun ed. Ingman esitti, niin minä kuitenkin otan asian siltä kannalta, että se sittenkin on niin pieni, että millekään kansalle ei ole mahdollista pitemmältä jättää sitä niin alhaiseksi, jos kerran kansa tahtoo tulevaisuutensa rakentaa vahvalle pohjalle. Se, että niinkin alkeellista tietoa vailla kuin kansakoulun antama, on kouluijässä olevista kansan lapsista 60—70 prosenttia, se ei jää kostamatta kansan tulevassa toiminnassa. Käsitykseni mukaan on kuitenkin sillä tavoin, että jos oppivelvollisuusasetusta ei Suomessa säädetä, niin kymmeniä vuosia ja yhä uudestaan kymmeniä vuosia tulee viipymään, ennenkuin kansan pohjakerrosten kaikki lapset ovat tilaisuudessa saamaan kansakoulun oppimäärän. Kunnat puolestaan vitkastelevat kansakoulujen aikaansaamista siihen määrään asti, että kaikki lapset voisivat käydä kansakoulua. Erityisesti luullakseni tapahtuu asia sillä tavoin niissä seuduin maaseutuja, joissa ollaan kaikkein epäedullisimmassa taloudellisessa ja henkisessä asemassa.

Toiselta puolen on huomattava se, että monet ovat nekin lapset, jotka perheen köyhyyden kautta jäävät kansakouluopetusta vaille, vaikkapa kansakoulu olisikin sellaisella tilalla, että he voisivat sitä käyttää hyväkseen, jos heillä olisi aineellista varallisuutta.

Mutta nämä asiat, niinkuin jo edellä sanoin, ylen hitaasti korjautuvat, jollei meillä oppivelvollisuutta saada aikaan. Kunnat eivät saa sitä vauhtia rakentaa ja laittaa kouluja, joka olisi tarpeen, ja käsitykseni mukaan ovat kunnat eräissä seuduissa niin heikossa taloudellisessa asemassakin, että ne tarvitsisivat sitä tukea, jota tämä oppivelvollisuusasetus antaa valtion avustuksen kautta. Mutta sellaisena hetkenä kuin nykyinen on, tuntuu siltä, että oppivelvollisuuden säätäminen sellaisena kuin se on valiokunnan mietinnössä, käy taloudellisessa suhteessa yli meidän kansan voimien. Minun ei tarvitse ruveta numeroita täällä luettelemaan puoleen eikä toiseen. Niitä jo tätä oppivelvollisuusasiaa käsiteltäessä edellisinä vuosina on puolelta ja toiselta tuotu esille. Mielipiteenäni vaan mainitsen sen, silloin kun yhteiskunnassa niin monella muulla alalla, milteipä kaikilla aloilla, olisi saatava pikaisia parannuksia aikaan, jotka kaikki tuottavat hyvin tuntuvia kustannuksia yhteiskunnalle, silloin tuntuu aivan liian uskalletulta, jos tähän oppivelvollisuusasiaan tällä kertaa uhrataan niin paljo kun se kaikissa tapauksissa tulee yhteiskunnan varoja kuluttamaan, jos järjestely muodostetaan valiokunnan enemmistön esittämällä tavalla. Jos sitävastoin tyydyttäisiin siihen, jonka valiokunnan mietintöön liitetty neljäs vastalause esittää, että kansakoulu, nyt kun se asetetaan oppivelvollisuuden välineeksi, pidettäisiin järjestelynsä puolesta jotenkin samanlaisena kun se nykyään on, niin jaksettaisiin se saada aikaan nykyisissäkin oloissa, joutumatta kustannusten suhteen luonnottomaan asemaan. Varmasti tulisivat silloinkin kustannukset nykyiseen nähden monin kerroin runsaammiksi, koska tiedetään, että nykyisin on vaan 50 % kouluikäisistä lapsista

kansakoulussa ja niistä ei paljo enempää kuin puolet käy kansakoulun lävitse. Se kysyy jo sinänsäkin kustannuksia aivan huomattavasti, mutta siinä tiedossa, että kaikkien kansain, erittäinkin meidän pienen Suomen kansamme täytyy perustaa tulevaisuutensa yhteisen kansan mahdollisimman korkealle sivistykselle, otettaisiin nämä kustannukset kannettaviksi ja voitaisiin, jaksettaisiin kantaa, uskossa, että se on hyvä apukeino kansantaloudellisellekin tulevaisuudelle.

Tämän neljännen vastalauseen suhteen ovat vastustajat väittäneet, että jos sen mukaan nyt järjestettäisiin kansakoulut, joissa oppivelvollisuus pantaisiin toimeen, niin se heikontaisi nykyisestään kansakoulua opillisessa suhteessa. Tämä kuitenkaan ei mielestäni missään suhteessa pidä paikkaansa. Kun kansakoulu nykyisin toimii neljä vuotta, ja alempi kansakoulu on oikeastaan olemattomissa, niin ei mitenkään heikontaisi kansakoulun saavutuksia, jos se näistä lähtien toimisi kuusi vuotta, vaikkapa alempi kansakoulu toimisi siitä 10 à 12 viikkoa. Mielestäni se olisi parannus nykyiseen asemaan. Mutta jos parannus ei olekaan suuri, niin puolestani hyvin mielelläni tyytyisin siihen tällä kertaa. Me jaksetaan se kansakoulun tietomäärä, joka nykyään on olemassa, sinänsä, korottamatta, ulottaa kaikkiin kansan lapsiin. Se puolestaan tuottaisi niin suurta siunausta, että tulevaisuudessa voidaan korkeammalle kohottaa oppivelvollisuuden oppimääriäkin, tuottamatta sillä aineellisia ponnistuksia, jotka kansantalouteen vaikuttaisivat ylen rasittavasti.

On sanottu neljättä vastalausetta vastaan sitäkin, että jos sen mukaisesti meidän oppivelvollisuutemme järjestettäisiin, niin eihän se tulisi helpommaksikaan kuin valiokunnan mietinnön mukaan. Minusta tämä, sanottakoon sitä puolelta tai toiselta, on aivan käsittämätöntä. Kaksi koulua ja kaksi opettajaa samassa piirissä täytyy tulla ehdottomasti kalliimmaksi kuin yksi koulu ja yksi opettaja. Vielä on väitetty sitäkin, että opettajat tulisivat ylenmäärin rasitetuiksi, että opettajat eivät jaksaisi suorittaa opetusvelvollisuuttaan niin pitkänä opetusaikana, niin monena oppiviikkona kuin mitä se opettajilta edellyttää. Tässä suhteessa ei ole kotimaista kokemusta, mutta koska kerran kaikkialla muualla näyttää olevan yleistä se, että kansakoulunopettajilla on opetusvelvollisuus 40 viikkoa, jopa yli siitäkin, niin yksistään sen jo pitäisi todistaa, että tämmöinen on mahdollista Suomessakin. Puolestani lämpimästi suosittelen sitä, että suuri valiokunta koettaisi tätä oppivelvollisuusasiaa saada lävitse tällä istuntokaudella; koettaisi jouduttaa sitä niin, että se ehtisi eduskunnassa muodostua laiksi. Oppivelvollisuuden tarve on kipeä. Samalla pyytäisin suuren valiokunnan erityisesti ottamaan huomioon niitä säästäväisyysperiaatteita, joita tähän mietintöön liitetty 4:s vastalause esittää. Meidän maamme on siksi köyhä, ettei sille ole mahdollista samassa hetkessä kaikilla aloilla saada käytännöllisesti toteutetuksi sitä, mitä me mahdollisesti kuvittelemme tulevaisuuden päämääränä. Täytyy alistua kulkemaan askelittain edistyksen tietä. Ja se, että edistymistoiminta pantaisiin todellakin eduskunnan puolesta, mikäli mahdollista vireille, se olisi paljon parempi, kuin se, että eduskunta haaveksii mahdottoman suuria hyppäyksiä, ja kaikki jää toteuttamatta.

Ed. Järvinen: Täällä on nyt peräkkäin useita suomettarelaiseen puolueeseen kuuluvia puhujia käynyt puhumassa ja kaikki he ovat jättäneet minun viime istunnossa pitämäni puheen koskematta. Miksi he ovat näin tehneet? Minun nähdäkseni sen tähden, etteivät he ole uskaltaneet tarttua siinä olleisiin näkökohtiin, siksi että heidän olisi ollut vaikea puolustaa vaatimaansa, sakolla ja vankeudella vaadittavaa pakkouskontoa, siksi, että olisi ollut vaikea puolustaa niitä ristiriitoja, joita pakollinen uskonnonopetus tuottaisi monessa suhteessa sekä opettajan persoonassa että oppiaineissa. Mutta kun täällä on jo kuitenkin samalta suomettarelaisen puolueen taholta puolustettu sittenkin pakollista uskonnonopetusta eivätkä he näy vielä ehtineen saada muistiinsa J. V. Snellmanin oppeja, niin että ainakin suuressa valiokunnassa olisi suomettarelaisille hyötyä hänen aatteistaan uskonvapauteen nähden, esitän tässä vielä muutamia lauseita J. V. Snellmanin teoksista. Hän sanoo nimittäin „Valtio-oppi"nsa sivulla 10: „Väkisin toimitettu uskontoon käännytys antaakin ainoat todisteet, kuinka häviöllisiä pakollisen sivistyksen seuraukset ovat. Ne kansat, joille kristinusko väkisin tyrkytettiin, ovat siinä puuhassa mitkä menettäneet kansallisuutensa, mitkä nähneet sen vuosisadoiksi joutuvan sorruksiin. — Vähimmin tehokas on paljas sotainen ylivalta." Uskonnon pakollisuutta vas-

taan hän vielä sanoo, että „pakollinen uskonnontunnustus on aivan arvoton, joko se kutsutaan kuuluviin polttorovioita pystyttämällä tai kansalaisellisia ja valtiollisia etuoikeuksia antamalla, sitä ei yksikään ajatteleva ihminen epäille". Toisessa paikassa hän kirjoittaa: „Omantunnonvapautta ei tarkkaan katsoen mikään valta maailmassa voi ihmiseltä ottaa; mutta yksilöä, jos hänelle henkensä on hyvää omaatuntoa kalliimpi, voidaan kyllä pakoittaa tunnustukseen, jota hänen vakaumuksensa ei hyväksy. Niitä aikoja on ollut, jolloin näin tapahtui."

Nyt meidän aikamme pappismieliset suomettarelaiset ovat noudattavinaan J. V. Snellmanin aatteita, mutta näistäkin J. V. Snellmanin lauseista näkyy, että he eivät kannata hänen aatteitaan mitä uskonnon ja omantunnon vapauteen tulee, ei niin nimeksikään. Johan täällä viime kerralla tein selvää ja näkyyhän se esillä olevasta mietinnöstäkin, että he vaativat sakkojen ja linnarangaistuksen uhalla jokaista Suomen isää ja äitiä, niin kirkollista kuin erilahkolaista ja vapaa-ajattelijaakin, hankkimaan lapselleen joko koulussa tai kotona kuuden vuoden kuluessa juuri sellaista uskonnonopetusta sekä laatuun että laajuuteen nähden kuin virkaherrat, kuin se valtio, mikä sotalaitosta ylläpitää, näkee eduilleen soveliaaksi vaatia. Tämänkö nyt pitäisi olla J. V. Snellmanin aatteiden mukaista? Ei koskaan. Todistukseksi tuon vielä uusia sitaatteja hänen teoksistaan. Valtio-oppi sivu 46: „Ei voi nousta epäilystäkään siitä, etteikö valtion ole oikeus määrätä kansanopetuksen asiaa ja että sen tulee sitä hoitaa. — Kaikki opetus on siis pantava valtion kaitsennon alle ja sen järjestettäväksi. Mutta samoin ei ole kasvatuksen laita. Jos valtiomahti tahtoisi tätäkin säännellä, niin se tunkeisi perheen alalle ja hajoittaisi itse perheen." Tässä silloisiin oloihin ja aikaan katsoen ylen selvässä lausunnossa ilmenee eräs toinenkin näkökohta, joka koskee oppivelvollisuutta ja jota suomettarelaisten taholta kiihkeästi vastustetaan. Se on: „kaiken opetuksen pitäisi olla valtion kaitsennon alla ja sen järjestettävissä". Aivan sitä, mitä mekin vaadimme, että nimittäin myös kirkolliset koulut täytyisi olla valtion tarkastuksen ja järjestyksen alaisia. Nyt ne ovat kokonaan kasvatusoppia taitamattomien vanhoillisista vanhoillisimman ammattikunnan, papiston, kaikkivaltiaassa huomassa. Kunkin seurakunnan kirkkoruhtinas johtaa kiertokoulunsa kuten haluaa. Ei myös tämän oppivelvollisuuslainkaan mukaan tule kirkolliset koulut ollenkaan valtion tarkastuksen ja järjestyksen alaisiksi. Kirkollisista kouluista kyllä voidaan ilmoittaa kouluylihallitukselle, että nämä kirkolliset koulut tahtovat tulla ylihallituksen tarkastuksen alaisiksi, mutta mitään pakkoa siihen ei ole. Näin siis tässäkään kohdassa ei ole tahdottu noudattaa mitä J. V. Snellman aikanaan tahtoi noudatettavaksi. Toinen piirre, joka ilmenee yllälukemassani J. V. Snellmannin lauseessa on se, että lapsen kasvatus kuuluu perheelle. Ja mitä Snellman tarkoittaa kasvatuksella selviää seuraavasta: „kasvatukseen kuuluva opetus on parhaastaan uskonnollinen sekä ylipäänsä tietoa oikeasta ja väärästä. Niinkuin se on perheen toimitettava, niin on sillä kasvatuksen kera tarkoitusperänsä perheessä. Opetusta sitävastoin, katsottuna kasvatuksesta erillään, ymmärrämme tiedon antamiseksi siitä, mikä on totta ja todetonta." Tämän yhteydessä viittaan jo edellisellä kerralla siteeraamaani Snellmanin lauseeseen: „hartaudenharjoittelu ja uskonnolliset käyttelyt kuuluvatkin sentähden etupäässä perhe-elämään, sanalla sanoen uskonnollisuus tunteena on täällä uskontona ja määrää tällä alalla sen merkityksen valtiolle." Laskekaamme erityinen paino sanoille „uskonnollisuus tunteena" — tästä näemme vihjauksen siitä, minkä merkityksen Snellman pani uskonnolle. Uskonnon opettamispuolesta, kun se tapahtuu valtion toimesta, hän lausuu: „Uskonnon opetus yksistään näkyy sielläkin, missä sitä on innokkaammin viljelty, niinkuin protestanttisissa maissa, enemmän estäneen kuin suosineen tieteellisen sivistyksen vaikutusta kansaan. Harvoin on se kyennyt torjumaan yltiöuskoista lahkolaisuutta tai poistamaan sitä mielenraakuutta, jonka juuresta tämä versoo."

Riittäköön nyt nämä siteeraukset Snellmanin „Valtio-oppi" nimisestä teoksesta. Esilletuomistani jo kyllä näkyy Snellmanin vapaamielinen kanta uskontoon nähden. Hän tiesi, että se tekojumalisia ei miellyttänyt, samoinkuin ei nytkään miellytä. Siksipä hän sanookin: „Aavistan, että sanani joka rivillä tulee ilkeästi vihlomaan tuon ja tämän todellisen tai ulkokullatun intoilijan korvia." Mutta puolustukseksi lausuu hän sivulla 201: „niillä, jotka vaativat kirkon erillään oloa valtiosta, on erit-

täinkin kristinuskossa puolellaan ja tukenaan sen historiallinen synty ja ensimäisen kristityn seurakunnan ylistetty laitos".

Pakollisuutta uskonnon asioissa vastustaa myös jumaluusopin professori Harnack kirjassaan „Kristinuskon olemus". Siinä hän lausuu suorastaan, että uskonnolla täytyy aina olla vapaus; sen täytyy saada olla vapaa kirkollisista dogmeista, vapaa papeista ja jumalanpalveluskultista. Uskonnossa on arvo ainoastaan sisällisesti eletyllä. Jumalan valtakunta seisoo ainoastaan vapauden pohjalla. Kuinka monta päätä, niin monta uskonnollista mielipidettä. Uskonto on mielenlaatu ja työ ja täytyy tulla näkyviin toiminnassa. Ainoastaan elämässä esiintynyt uskonto saa tulla tunnetuksi; kaikki muut tunnustukset Jesuksen nimessä ovat ulkokultaisuutta ja turmiollisia.

Tämän enemmillä esimerkeillä en tahdo vaivata eduskuntaa näin myöhäisenä yönä. Ehkäpä nämä esimerkit jo puhuvat uskonnonvapauden puolesta.

Ed. Haveri: Kun sivistysvaliokunnan mietinnöstä puuttuu tilastollisia tietoja siitä, paljonko läntiset Suomen naapurimaat vuosittain käyttävät varoja kansakoululaitokseensa ja paljoko Suomessa on tähän asti käytetty, niin pyydän muutamia numeroita mainita, jotka on otettu oppivelvollisuuskomitean mietinnöstä, semminkin kun ei luullakseni kaikilla suuren valiokunnan jäsenillä ole tätä oppivelvollisuuskomitean mietintöä. Ruotsissa käytetään vuosittain kansakoulukustannuksiin jokaista henkeä kohti 6 markkaa 51 penniä, Norjassa 7 markkaa 30 penniä, Hollannissa 8 markkaa 50 penniä, Ranskassa 6 markkaa 10 penniä, Englannissa 12 markkaa 30 penniä, Preussissä 9 markkaa 64 penniä, Saksenissa 10 markkaa 20 penniä, Badenissa 7 markkaa 38 penniä, Zürichissä 16 markkaa 33 penniä ja Bernissä 11 markkaa 77 penniä. Kun nyt sivistysvaliokunnan mietintö päättyy 26,015,300 markkaan siinä kohdassa, joka näyttää, kuinka paljon oppivelvollisuus tulisi maksamaan sen jälkeen kun se on täydellisesti toimeenpantu, niin jos tämä summa jaetaan nykyisellä Suomen väkiluvulla 2,800,000, saadaan tulevan oppivelvollisuuden Suomessa vuosittain maksamaan 9 markkaa 29 penniä henkeä kohti. Tässä summassa kuitenkaan ei ole vielä kyyditykset, oppilaiden vaatettamiseen tarvittavat menot ja muut avustukset, joita oppilaille on annettava. Jos nämäkin menot otetaan lukuun, nousevat kansakoulukustannukset oppivelvollisuuden toimeen pantua tässä maassa varmasti 12 markkaan henkeä kohti, joka minun ymmärtääkseni on liian suuri summa. Jos kansakoululaitos meillä pantaisiin voimaan sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisessa järjestyksessä, tulisi se mielestäni kohottamaan kansakoulun menoja yht'äkkiä meidän maassamme liian korkealle. Se tulisi kohottamaan ne toisen verran suuremmiksi, kuin naapurimaassamme ovat vastaavat menot. Kun kuitenkin meillä on läheisessä tulevaisuudessa odotettavana muitakin suuria menoja, kuten mitä esimerkiksi työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuslaitos toimeenpantuna mukanansa tuovat, en luulisi meidän voivan uhrata kansakoululaitokseen yhdellä kertaa näin suuria summia, vaan luulisin olevan paremmin paikallaan että tyytyisimme esimerkiksi semmoisiin menoeriin henkeä kohti kuin naapurimaat kansansivistyksen hyväksi uhraavat. Ja tähän minä luulisin paraiten päästävän panemalla se koulumuoto käytäntöön, jota 4:nnessä vastalauseessa ehdotetaan.

Keskustelu ja asian ensimäinen lukeminen julistetaan päättyneeksi, ja asia menee Suureen valiokuntaan.

Puhemies: Äsken tehdyn päätöksen mukaan on istunto nyt keskeytettävä. Tämän päivän päiväjärjestyksessä olevat asiat, jotka olisivat olleet otettavat ainoaan esittelyyn siirtyvät lauvantaiksi, mutta pöydälle panot voidaan kuitenkin vielä tässä istunnossa suorittaa.

Pöydälle panot:

Esitetään ja pannaan Puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle:

10) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 tänään lauvantaina kello 6 illalla alkavaan täysi-istuntoon sekä

11) Lakivaliokunnan mietintö n:o 6,
12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5,

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6,
14) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6,
15) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9 ja
16) Pakkivaliokunnan mietintö n:o 3

ensi tiistaina, tulevan marraskuun 2 päivänä pidettävään istuntoon.

Seuraava istunto on tänään lauvantaina kello 6 i. p. ja sitä seuraava ensi tiistaina kello 11 a. p.

Istunto päättyy kello 4,05 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.

33. Lauvantaina 30 p. lokakuuta

klo 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimäinen käsittely:

Siv.

1) Ehdotus asetukseksi ammattientarkastuksesta. 609
Asiakirjat: Arm. esit. N:o 3; Työväenasiainvaliokunnan mietintö N:o 2.

Ainoa käsittely:

2) Keisarillisen Suomen Senaatin Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassa pitämisestä maassa. 616
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö N:o 1 ja 1 a.

3) Anomusehdotukset, jotka koskevat uusia rautateitä. „
Asiakirjat: Rautatievaliokunnan mietintö N:o 1; anomusehdotukset N:o 179, 16, 9, 146, 135, 185 (ratoja länsi- ja lounais-Suomessa), N:o 102, 56, 57, 55, 165 (ratoja kaakkois-Suomessa), N:o 113, 168, 95 (ratoja itä-Suomessa), N:o 147, 124, 153, 134, 26, 51, 82, 69, 103, 111, 60, 162, 155, 182, 97, 107, 52, 154 (Pohjanmaan—Savon—Karjalan yhdysratoja), N:o 68, 167, 49, 94, 10, 37, 15, 86 (ratoja pohjois-Suomessa) (Liitteet VII, sivut 1—93).

4) Anomusehdotus toimenpiteistä esikaupunkien asukasten oloissa vallitsevien epäkohtien poistamiseksi. 628
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 7; ed. Kirveen y. m. anom. ehd. N:o 65 (Liitteet V, siv. 178).

5) Anomusehdotus, joka koskee kuntien oikeutta verottamaan kruunun metsämaiden tuloja. 636
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö N:o 8; ed. Laitisen y. m. anom. ehd. N:o 29 (Liitteet V, siv. 179).

Siv.

Pöydällepanoa varten esitetään:

6) Sivistysvaliokunnan mietintö N:o 7 matka-apurahain myöntämistä sanomalehtimiehille tarkoittavain anomusehdotusten johdosta. 636

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ennen vapautuksen pyytäneet ja saaneet ed. Paloheimo ja Tulikoura sekä sitä paitsi ed. I. Hoikka, Junnila ja Salin.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta tämän illan istunnosta myönnetään ed. I. Hoikalle sairauden vuoksi ja ed. Salinille yksityisten asiain takia.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen asetukseksi ammattientarkastuksesta

(1 K.)

sisältävän armollisen esityksen n:o 3 johdosta annettu Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitetään mainitun asetusehdotuksen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Paasivuori: Käsilläoleva asetusehdotus ammattientarkastuksesta on perin huono

ja epäkansanvaltainen. Työväenasiainvaliokunnan mietintö teollisuusammattityöstä oli huono, kun se tuli valiokunnasta eduskuntaan, mutta esilläoleva asetusehdotus on vieläkin huonompi, kuin tuo edellinen asetus. Kaikki tärkeämmät asiat ja tärkeämmät määräykset ovat tästä asetuksesta jätetyt pois hallinnollisten asetusten varaan. Niistä mainittakoon ensiksikin tarkastuspiirien luvun samoin kuin tarkastajain vähimmän luvun määrääminen, jotka on jätetty hallinnollisen asetuksen varaan. Tarkastajain valitsemisessa ei anneta työväelle, jota asia koskee, minkäänlaista sananvaltaa, tarkastajat nimitetään hallinnollisessa järjestyksessä, virat julistetaan haettaviksi ja teollisuushallituksen ehdotuksesta senaatti määrää ylitarkastajan ja hänen apulaisensa. Valiokunnan ehdotuksen mukaan asettaisi teollisuushallitus muut tarkastajat virkoihinsa ja niiden työläisapulaistenkin valitsemisessa, joita tässä asetuksessa ehdotetaan asetettavaksi tarkastajille avuksi, ei työväen järjestöille eikä työväelle anneta minkäänlaista sananvaltaa, ei edes ehdottamis- eli lausunnonantamisoikeutta. Tarkastajain kelpoisuusehdot määrätään myöskin hallinnollista tietä. Me tiedämme, että näiltä tarkastajilta on tähän asti vaadittu teknillistä sivistystä; siitä sanotaan, että tarkastajalla tulee olla „maan teollisuusolojen tuntemusta, sekä kykyä käyttää kumpaakin kotimaista kieltä". Nämä tällaiset ehdot tahtovat sanoa, että nämä virat pidetään yläluokan etuoikeuksina. Näihin virkoihin eivät voi tulla valituiksi kutkaan muut kuin ne, jotka ovat suorittaneet tutkinnon yliopistossa tai polyteknillisessä korkeakoulussa.

Sitten noitten työväenluokasta valittujen apulaistenkin kelpoisuudet ja virkaanasettaminen tykkänään jätetään hallinnollisen asetuksen varaan, puhumattakaan siitä, että heidät asetetaan virkoihinsa elinajaksi ja eläkeoikeuksilla. Nykyisillä tarkastajilla on 6,000 markan vuosipalkka, siihen vielä virkarahoja, vuokrarahoja — Helsingissä 1,000 markkaa — sekä sen lisäksi kirjallisuuteen 500 markkaa, matkoilla kahden hevosen kyyti tai lippu toisessa luokassa rautatiellä ja 10 markkaa päivässä lisäpalkkiota. Nämä tarkastajat liikkuessaan tarkastusmatkoillaan voivat elää jotakuinkin herroiksi, he kun päivässä saavat syödä 10 markalla, joka heille on varattu ruokarahaksi. Nämä edut määrätään hallinnollista tietä, samoin eläke-edut. Tässä asetusehdotuksessa ei ole otettu ensinkään näitä seikkoja huomioon, vaikka niitä on meikäläisten puolelta ehdotettu tähän asetukseen otettaviksi.

Mutta sekin pieni edistys, mikä sattumalta on tullut tähän asetukseen, senkin porvarilliset edustajat tahtovat tyyten tästä karsittavaksi pois. Sellainen kohta on tässä asetusehdotuksessa 3 §:n 1 momentti, jossa sanotaan, että tarkastuksen tulee tapahtua vähintäänkin kerran vuodessa näillä työväensuojelusasetuksen alaisilla työpaikoilla. Tätäkään määräystä eivät meidän hyvät porvarimme sallisi; he, etenkin ammattientarkastaja Vera Hjelt, tyytyisivät siihen, että nykyinen järjestelmä siinä suhteessa pysyisi ennallaan, niin että nuo suojeluslain alaiset työpaikat tulisivat tarkastetuiksi ehkä kerran 10 vuodessa. Jos tästä asetuksesta vielä poistetaan mainittu kohta, jota nyt vastalauseentekijät tahtovat, niin tällä asetuksella, työväen kannalta katsoen, ei ole juuri minkäänlaista merkitystä, sillä ei saada mitään parannusta aikaan. Valiokunta ehdottaa nuo työväenluokasta valitut apulaistarkastajat nimitettäviksi virkoihinsa työväenjärjestöjä kuulematta, mutta siitä huolimatta valiokunta luulee, että tällä järjestelmällä saadaan ammattientarkastuslaitokselle työväenluokalta kannatusta ja käytännöllistä kokemusta. Saattaa niin olla, että saadaan jonkun verran käytännöllistä kokemusta, mutta mitä tulee siihen, että sillä tavalla voitaisiin hankkia ammattientarkastuslaitokselle työväenluokan kannatusta, niin minä luulen, että siinä täydellisesti epäonnistutaan. Saattaa käydä niin, että teollisuushallitus nimittää apulaistarkastajaksi työväenluokasta jonkun lakkopetturin ja näiden lakkopetturienko avulla sitten luullaan saatavan laitokselle työväenluokan kannatusta? Minä en sitä usko, vaan luulen, että se tulee olemaan luonteeltaan virkamieslaitos, luokkalaitos, ja nämä tällä tavalla työväenluokasta valitut petturit eivät tule vähässäkään määrässä hankkimaan tälle laitokselle työväenluokan kannatusta. Jos tämä ehdotus tällaisena, kuin se on tässä mietinnössä, tulee laiksi hyväksytyksi, niin työväelle työväensuojeluslakien valvomisessa ei jää mitään muuta keinoa kuin se, että työntekijät työväensanomalehdissä säälimättä paljastavat jokaisen suojeluslain rikkomisen, jonka vaan huomaavat tapahtuneen taikka muuten saavat tietoonsa. Tämä keino, tähänastisesta kokemuksesta päättäen, on useinkin näyttäytynyt tehokkaammaksi

kuin virallinen ammattientarkastus. Meillä on työnantajissa muutamia niinkin tuhmia, että he, jos työväensanomalehdissä kerrotaan tuollainen suojeluslain rikkominen, vaikka se on tosi, nostavat kanteen tuota työväenlehteä vastaan. Niin kävi viime vuonna Tampereella. Siellä sikäläinen työväenäänenkannattaja julkisesti kertoi erään Tampereella olevan tehtailijan rikkoneen työväensuojeluslakia ja tämä tehtailija, vaikka tiesi rikkomisen tapahtuneen, kuitenkin nosti painokannejutun. Tätä asiaa käsiteltäessä vastaaja todisti kaiken sen, mitä oli lehdessä kertonut ja vaati, että virallinen syyttäjä oli hankittava paikalle kuulemaan niitä todistuksia, mitä tästä rikkomisesta esitettiin. Seuraus oli se, että kun yleinen syyttäjä sai kuulla asiasta esitetyt todistukset, niin hän päätti vaatia tehtailijalle edesvastuuta suojeluslain rikkomisesta ja ammattientarkastajan pantavaksi syytteeseen virkavelvollisuuksiensa laiminlyömisestä.

Tätä keinoa meidän tulee edelleenkin käyttää. Tästä asetusehdotuksesta sellaisena, kuin se tässä on, ei näytä asialle parannusta tulevan. Kun se menee suureen valiokuntaan, niin olen vakuutettu siitä, että asetus ei tule suuressa valiokunnassa yhtään paremmaksi. Ainakaan työväen kannalta katsottuna ei se tule paremmaksi, sillä hyvin reposteltu ja huononnettu on siellä myöskin asetus teollisuusammattityöstä. Tähän asetukseen nähden tulee varmaan käymään aivan samalla tavalla, joten suurelta valiokunnalta asetuksen suhteen en toivo suuriakaan parannuksia; parannuksia voi tehdä ehkä eduskunta.

Ed. Kirves: Kun tätä asiaa käsiteltiin lähetekeskustelussa silloin kun se lähettiin valiokuntaan, lausuin muutamia toivomuksia työväenasiainvaliokunnalle. Näistä toivomuksista oli yksi muun muassa se, että työväelle olisi annettu sananvaltaa näissä ammattientarkastajien kuin myöskin ammattientarkastajien apulaisten vaaleissa. Mikäli olen kuullut, on tämmöistä mielipidettä valiokunnassa ensiksi keväällä kannatettu, mutta kun asia tuli toiseen lukemiseen, sattui siellä olemaan muutamia perustuslaillisen työväenliiton keskustoimikunnan jäseniä, jotka ehdottivat tämänkin kohdan ehdotuksesta pois. Samoin oli myöskin semmoinen ehdotus hyväksytty valiokunnan ensimäisessä lukemisessa — mikäli minä sain tietää — että ammattientarkastajat eivät olisi saaneet ilmoittaa, kuka heille joistakin epäkohdista työpaikalla ilmoitti. Tämäkin kohta toisessa lukemisessa erään perustuslaillisen työväenliiton keskustoimikunnan jäsenen ehdotuksesta äänestettiin ulos valiokunnan mietinnöstä. Vaikkakin oletan, että perustuslaillisessakin työväenliitossa saattanee olla henkilöitä, jotka eivät hyväksy tämmöistä heidän keskushallintonsa jäsenen toimenpidettä, niin saattaa kuitenkin olla toisia, jotka toimenpiteen hyväksyvät, koska semmoisia henkilöitä on keskustoimikuntaan valittu.

Tähän valiokunnan mietintöön on myöskin liitetty suuri joukko vastalauseita. Minä sivuutan ensimäisen vastalauseen ja katson vaan siitä eteenpäin. Ensiksi alotan toisesta vastalauseesta, jonka ovat allekirjoittaneet nykyinen naisammattientarkastaja Vera Hjelt, ja ed. Björkstén, heihin ovat yhtyneet toiset perustuslailliset sekä suomettarelainen Onni Hallstén. Ja mitä tässä vastalauseessa sitten ehdotetaan? Siinä ehdotetaaan ensiksi, että 3 §:n 1 kohta poistettaisiin, jossa säädetään kuinka monta kertaa tarkastus on toimitettava kussakin työpaikassa. Valiokunnan ehdotuksessa lausutaan, että tarkastus on toimitettava vähintään kerran vuodessa jokaisella työväensuojelusta koskevan asetuksen alaisella työpaikalla. Onhan nyt luonnollista, että jos tämmöinen määräys tulee lakiin, niin se ei tyydytä ammattientarkastajaa enemmän kuin näitä ammattientarkastajien kannattajiakaan Björksténiä, Z. Castrénia, Hallsténia ja Erkkoa. Sillä luonnollistakin on, että jokainen virkamies tässä maassa tahtoo päästä niin vähällä vaivalla kuin mahdollista ja saada annoksia niin suurella lusikalla kuin mahdollista, siitä ei liene täällä vasemmistossa ainakaan, eikä Suomen koko kansassa eri mieltä. Mutta tässä vastalauseessa on, mikäli olen kerinnyt sitä silmäilemään, paljon muuta.

Eräs seikka tässä vastalauseessa on pistänyt silmään ja on myös epätyydyttävä ed. Vera Hjeltille, nimittäin 5 §, jossa määrätään jonkunlaisia velvollisuuksia myös ammattientarkastajalle. Tästä voidaan tehdä se johtopäätös, että silloin, kun laki säätää velvollisuuksia heille, on heidän ehdottomasti protesteerattava. Ja ed. Vera Hjelt aivan naivisti, vallan järkevästi protesteeraa sitä vastaan, ettei häntä eikä ammattientarkastajia yleensä voitaisi vaan mil-

lään tavoin velvoittaa palvelemaan työväkeä. Sillä hän ehdottaa täällä, että 5 § hyväksyttäisiin siten, että ainoastaan työnantajan ja hänen edustajansa tulisi saada korvauksetta ote toimitetusta pöytäkirjasta; siis työntekijöillä ei olisi mitään tekemistä pöytäkirjanotteen kanssa, vaikka se koskisi häntä kuinkakin läheisesti. Mutta tässä on nyt valiokunta kaikeksi ed. Vera Hjeltin onnettomuudeksi säätänyt myöskin sellaisen pykälän, että tarkastuksesta pitäisi ote antaa myöskin työntekijöille, vaikkakin sangen rajoitetussa muodossa. Tämä näiden herrojen ja ammattientarkastajien vastalause muuten sisältää monia muitakin seikkoja, mutta ne minä nyt tässä sivuutan.

Kolmannen vastalauseen allekirjoittajana esiintyy ensinnä ed. Onni Hallstén ja häneen ovat yhtyneet ed. Eero Erkko, Rannikko, Vera Hjelt, Z. Castrén, Björkstén ja Nyström. Vastalauseista luulisi nyt löytävänsä jonkunlaista puoluejaotusta, mutta vastalausujat ovat tässä asiassa kaikki sekasin. Tämä luonnollisesti osottaa, että heille on kaikki yhteistä; vaikka onkin eroa ohjelmissa, joita on luvattu noudattaa, niin menettelytavassa ja lupausten täyttämisessä ei ole minkäänlaista eroa. Ja mitä ehdotetaan tässä kolmannessa vastalauseessa? Siinä puhutaan pätevyysehdoista ammattientarkastajien virkoihin kuin myöskin nimittämistavasta, sekä niihin kuuluvista palkka- ja muista eduista, ja tahdotaan, että näistä asioista säädettäisiin hallinnollista tietä. Minullahan luonnollisesti ei ole ollenkaan epäilystä siitä, etteivät nämä vastalauseen allekirjoittajat voisi toimia suomettarelais-ryssäläisen senaatin kanssa yksissä neuvoin kuinka pitkälle tahansa. Ja minä siinä heitä onnittelen, sillä kaikesta päättäen näyttää nyt jo sellainen liitto olevan olemassa, ettei sitä voida purkaa. En minä sitä heidän liittoansa tahdo kadehtia, liittyköötlujemmin vaan vastakin.

Sitte tullaan neljänteen vastalauseeseen. Sen allekirjoittaja on myöskin suomettarelaispuolueen jäsen, ed. Väinö Nyström. Hän vaatii sangen monia kohtia poistettavaksi, joista minä laajemmalti en tahdo tällä kertaa tässä mainita. Hän on esiintynyt valiokunnassa sangen innokkaana hallituksen kannattajana; onhan hän hallituksen virkamies; lieneekö saanut määräyksen että on sillä tavalla toimittava vai mahtaneeko omasta päästään jo luottaa nykyiseen hallitukseen niin suuressa määrin!

Viidennen vastalauseen ovat allekirjoittaneet ed. Vera Hjelt, Eero Erkko ja Z. Castrén. Siinä myöskin protesteerataan 6 §:n 3:tta kohtaa vastaan, jota tahdotaan kuuluvaksi seuraavalla tavalla: „Jos hengenvaara on työntekijälle ilmeisesti tarjona, voi tarkastaja kieltää työnteon jatkamisen, kunnes vaara on poistettu tai teollisuushallituksen päätös asiasta saatu."

Herää kysymys, että minkälainen nyt sitte mahtaneekaan olla se valiokunnan ehdottama 6 §:n 3:s kohta? Jos nyt otaksutaan, että se on vallan kauhea, koska sitä vastaan on pitänyt panna vastalause, niin luen sen julki: „Jos tapaturma tai hengenvaara on työntekijälle ilmeisesti tarjona, voi tarkastaja kieltää työnteon jatkamisen kunnes vaara on poistettu tai teollisuushallituksen päätös asiasta saatu." Tässä huomataan, että vastalause on kohdistettu myös sitä vastaan, ettei työntekijöitä saisi vaan suinkaan liiaksi suojella tapaturmia vastaan, että he vaan jäisivät siihen tilaan, ettei heillä olisi ammattientarkastuksesta mitään turvaa.

Täällä on vielä kuudes vastalause, jonka on allekirjoittanut ed. Onni Hallstén ja häneen ovat yhtyneet ed. Z. Castrén, Björkstén, Vera Hjelt ja Kivioja. Siinä vaaditaan, ei enempää eikä vähempää kuin sitä, että 8 § tykkänään poistettaisiin. Ja mitä tämä 8 § sisältää? Se sisältää sen, että työhuoneustoon on työnantajan toimesta sopivaan paikkaan julkipantava tämä asetus, ammattientarkastuksen antamat ohjeet, sekä ilmoitus ammattientarkastajan sekä hänen apulaisensa nimestä ja asuinpaikasta. Tämä kohta on sangen vaarallinen, sillä jos tämmöinen asetus, jos tämmöinen julistus pantaisi työpaikan seinälle, josta työntekijät sen näkisivät ja voisivat vaatia tämän asetuksen noudattamista, niin se olisi luonnollisesti vaarallista työnantajalle. Vielä vaarallisempaa se olisi ammattientarkastajille ja sentähden on luonnollista, että he ehdottavat, ettei tämmöistä saisi olla täällä. Onhan vallan väärin että työntekijöille nyt annettaisi tietää, mitä asetukset sanovat heidän asemastaan ja millä tavalla ne turvaavat heitä! Kulkekoot sitte mitä tietä hyvänsä, jos kukaan heistä tahtoo mitään oikeuksistaan tietää.

Täällä meidän maassamme on teollisuustyö-

väen keskuudessa yleensä se mielipide, että ammattientarkastus on meillä sangen laho ja mätä, kuten monet muutkin virastot. Nyt tätä mätää laitosta tahdottaisiin pönkittää työväen avulla. Minä en usko, että tätä laitosta autetaan, jos työläisapulaiset nimitetään sillä tavalla kuin täällä on ehdotettu, niin sanoakseni tuntematomalla tavalla, niin ettei ajatellakaan antaa työväelle näissä asioissa pientäkään sananvaltaa, minä en usko, että tällaista laitosta kykenee kukaan pönkittämään. Saattaa olla, että pönkkiä saadaan tälle ammattientarkastuslaitokselle, kuten täällä ed. Paasivuori mainitsi, mutta niillä pönkillä on huono maaperä, niiden pönkkäin päät eivät ole siksi kovalla perustalla, että tämä laitos ei pääsisi kaatumaan. Se kaatuu ehdottomasti pönkkineen, ja se vie mennessään koko ammattientarkastusjärjestelmän semmoisena kuin se meillä nykyään on.

Minä en lausu mitään evästystä suurelle valiokunnalle. En ollenkaan luota siihen, että sieltä mitään hyvää saadaan. Minä olen pari kertaa kuunnellut siellä keskusteltavana olevaa työväensuojelusasetusta ja olen tullut siihen johtopäätökseen, ettei sieltä voi toivoa mitään hyvää.

Kun nyt asia on sillä tavalla, että suuresta valiokunnasta ei voi toivoa mitään parannuksia tälle lailleen, niin on luonnollista, että tämä laki tulee siellä pahemmaksi. Minä tässä jo mainitsin, että työväenasiainvaliokunta on hyvin hyvästi onnistunut antamaan hallitukselle — minkälainen kapine se sitte tulee olemaankaan, käyttääkseni ed. Hirvikannan sanoja — se on antanut sille rajattoman luoton, ja suuri valiokunta tulee sitä luottoa ehdottomasti lisäämään, jos entiset merkit paikkansa pitävät. Minä luonnollisesti onnittelen, että he pönkittävät tätä kenraalisenaattia, josta seuraa että saavat vielä kenraaleja ammattientarkastajiksikin.

Ed. Jalava: En minäkään tälle paikalle noussut puhumaan senvuoksi, että minä tahtoisin suurta valiokuntaa evästää, sillä edelliset ovat siitä jo lausuneet, mikä on minunkin mielipiteeni suuresta valiokunnasta, nimittäin että se on laitos, jonka tehtävänä nähtävästi vain on huonontaa kaikki esitykset, mitä sinne lähetetään, sekä muuten viivyttää niitä niin, että ne jäävät lopullisesti valmistumatta. Minä en kuitenkaan työväenluokan edustajana voi olla mainitsematta tästä lakiesityksestä muutamaa sanaa, koska se on yksi niitä tärkeimpiä lakeja, joita työväestö jo monia vuosia on toivonut.

Täällä ovat minua ennen esiintyneet puhujat jo huomauttaneet siitä, mitenkä porvarilliset ovat valmiit antamaan hallitukselle vallan määrätä ammattientarkastajain luvun ja kaikki muut sellaiset seikat. Minä tässä kohdassa tahdon kiinnittää erikoisemmin huomiota ainoastaan neiti Vera Hjeltin vastalauseeseen.

On muutoin sangen kuvaavaa, että muissa maissa ammattientarkastajat ehdottelevat työntekijöille kunnollisia suojeluslakeja, mutta meillä on nähty se, että varsinkin Vera Hjelt on kaikessa mitä vanhoillisin, mitä taantumuksellisin. Valiokunnassa, kun siellä käsiteltiin työväensuojeluslakia, hän oli aina valmis ehdottelemaan mitä huonoimpia ehdotuksia, ja tässä ammattientarkastusasetukseen liitetyssä hänen vastalauseessaan ilmenee se myös erinomaisen hyvin. Hän vastalauseessaan vastustaa jo sellaista ajatustakin, mikä on ollut porvarillisillakin valiokunnan jäsenillä, ja mikä ilmenee myös hallituksen esityksen perusteluissa, että ammattientarkastajain apulaiset valittaisiin työläisistä. Neiti Vera Hjeltille on ihan kauhistus sellainen, että kyllä siitä kai ainakin maailmanloppu tulee, jos tuollaista joskus tulisi tapahtumaan. (Ääniä vasemmistosta. Puhemies: Hiljaa!) Vastalauseessaan hän esittää, samoin kuin hän esitti valiokunnassakin, että olisi nyt ihan mahdotonta, jos kaikki suutarit ja räätälit voisivat tulla ammattientarkastajiksi, — mitenkä ne kykenisivät tarkastamaan! Minä pyydän kysyä, ja olen jo kysynyt valiokunnassakin, mitenkä neiti Vera Hjelt kykenee tarkastamaan, joka ei ole edes suutarina tai räätälinä ollut? (Vasemmalta: Hyvä! Hyvä!). On kai niitä nyt työläisiä — minä pyytäisin oikein vakuuttamalla sen vakuuttaa — muitakin kuin ainoastaan suutareita ja räätäleitä. Se on sanottu, ja minä tahdon sanoa sen vielä tältäkin paikalta, kun työväen puolelta vaaditaan, että ainakin apulaistarkastajat valittaisiin työläisistä. — Kyllä niitä on monenlaisilla ammattialoilla työntekijöitä, joista voidaan apulaistarkastajia valita. Eivät porvarilliset jäsenet valiokunnassa ole kyenneet, ja minä uskon, etteivät he täälläkään kykene esittämään minkäänlaisia todellisia väitteitä sen tueksi, minkä vuoksi he vastustavat sitä, että apulaistarkastaja valittaisiin työntekijöistä. Kummalliselta jo tuntuu, että porvaristo sitä vastustaa nyt, kun valiokunta-

kin perusteluissaan huomauttaa ja samaten kuin hallitus huomauttaa armollisen esityksen perusteluissa, että saadakseen ammattientarkastukselle luottamusta työntekijäin puolelta, saadakseen enemmän kokemukseen perustuvia tietoja, jotka voivat olla eduksi tarkastukselle, niin on tarpeellista, että apulaistarkastajat nimitetään työväen luokasta. On vaan kummallista, että porvaristo vastustaa, ettei tätä saa määrätä asetuksessa. Ja vielä kummallisempaa on se, että valiokunnassakin ensimäisessä lukemisessa pari porvarillista kannatti sen laatuista ehdotusta että, kun teollisuushallitus nimittää apulaistarkastajia, niin on niistä ennenkuin nimitetään virkaansa, kuulusteltava työntekijäin järjestön mielipidettä. Mutta toisessa lukemisessa tämäkin tuli pois äänestetyksi. Minä olisin erinomaisen kiitollinen, jos saisin kuulla tänä iltana niitä motiiveja, minkätähden pelättiin tuonlaisen määräyksen lakiin ottamista, ettei noita tarkastajia nimitettäessä uskalleta kysyä edes työntekijäin mielipidettä asiassa. Minä huomautin kyllä ed. Rannikolle, että tällaisenkin ehdotuksen poistaminen laista tietää sitä, etteivät porvarilliset ole tarkoittaneetkaan, että uudelle ammattientarkastusjärjestykselle ja sille laitokselle tahdottaisiin saada työntekijäin luottamusta, ja lausuin, että työntekijät eivät myöskään voi tuollaiselle ammattientarkastukselle antaa sen enempää luottamusta, kuin mitä sillä tähän saakka on ollut ja lisäsin vielä, että jos työntekijät eivät saa edes lausua mielipidettään, se voi johtaa siihenkin, ettei kukaan työntekijä ota vastaan tointa, josta hänen ammattitoverinsa ja muut työläiset eivät ole saaneet sanoa sanaakaan. Ed. Rannikko silloin huomautti, että kyllä niitä on, jotka ottavat vastaan, että pitää olla vaan huoletta. Ja minäkin uskon, että lakonrikkureita kyllä on, josta ed. Paasivuori jo huomautti. Mahdollisesti niitä sellaisia on, mutta epäilen että jos tuollaisia tarkastajia tulee, niin eivät ainakaan he voi synnyttää työntekijäin enemmistön luottamusta tähän laitokseen.

Sitte on toinen kummallinen paikka se, kun muistelee, mitä porvarilliset ennen, kun ovat tuolla saloseutuja kuljeskelleet, ovat toitottaneet, samoin heidän sanomalehdistönsä ja miten suomettarelaisten taholta on aina toitotettu sitä, että virkamiesten asema ja virkamiesten olot täytyy järjestää uudelle kannalle. Valiokunnassa ehdotettiin, että pitäisi tässä, varsinkin kun ottaa huomioon ammattientarkastajain toimen, asettua sille kannalle, ettei niistä tehtäisi sellaisia vakinaisella kannalla olevia virkamiehiä, jotka vartovat vaan sitä, että kun vuodet tulevat kuluneiksi, niin on heillä tiedossa palkankorotus tai kun tulee hiukan harmaita karvoja päähän, silloin on heillä tiedossaan suuret eläkkeet. Olisi siis ollut välttämätöntä saada tähän asetukseen sellainen määräys otetuksi, että tarkastajat olisivat otetut määrävuosiksi, mutta eipä yksikään ainoa porvarillinen ollut myötävaikuttamassa siihen, että tällainen määräys olisi saatu lakiin otetuksi. Tämä tietäisi sitä, kun tällä tavalla ehdotusta on vastustettu, että kun ammattientarkastajan virkaan vaan pääsee henkilö, täyttäköön hän toimensa vaikka kuinka laiskasti ja kelvottomasti, kuten meillä on laita, ettei virkamiehiä noin vaan saa virastaan erottaa, ne istuvat siis suoraan sanoen lujassa kuin piki ja terva, eikä niitä voi virasta erottaa. Tärkeintä olisi, että tarkastajat olisivat, niinkuin 1 :ssä vastalauseessa sanotaan, valitut kolmeksi vuodeksi, ja jos he eivät täyttäisi kunnolla tehtäväänsä, olisi heidän virka-aikansa päättynyt määrävuosien loputtua. Minä haluaisin tietää niitä perusteita, millä porvarilliset tällaistakin menettelyään puolustavat, millä he oikeastaan ilkeävät sitä puolustaa?

Mitä sitte tulee näiden apulaistarkastajain asemaan ja niitten valtasuhteeseen tässä asetusehdotuksessa, täytyy minun siitäkin sanoa jokunen sana. Minä olen sen jo maininnut, että neiti Hjeltille on ihan kauhistus, kun täällä puhutaan työläisapulaisista. Ja siksipä hän vastalauseessaan vaatiikin, että niitten pitäisi olla ainakin teollisuuskoulun käyneitä ja ehkä vieläkin korkeampaa teollisuuskoulua. Täten hän tietysti riistäisi työntekijöiltä senkin mahdollisuuden, mikä tässä valiokunnan mietinnössä on kyllä ajatuksena, vaikka ei tosin ole määrätty hallitukselle velvollisuutta, miten se valitsee nämä työläisapulaiset. Mitä tulee apulaistarkastajain toimivaltaan, jos niitä nyt tullaan asettamaan, niin kun se jää hallituksen määrättäväksi, voi se tehdä niitten toiminnan johtosäännöillä sellaiseksi, että näiden asettaminen tulee olemaan pelkkä nolla. Neiti Hjelt oli jo valiokunnassa sitä mieltä, etteivät apulaistarkastajat saisi toimia mitään ilman piiritarkastajalta tai ylimmältä tarkastajalta saatua lupaa. He eivät saisi mennä tarkastamaan mihinkään teollisuuslaitokseen, paitsi niihin, mihin on ammattientarkastajalta saatu lupa. He eivät saisi

antaa minkäänlaisia määräyksiä, vaikka olisi kuinka hirvittäviä epäkohtia olemassa ja vaikkapa suoraan sanottuna uhkaisi kuolema työntekijöitä jonkun hirveän onnettomuuden kautta, joka ehkä olisi vältettävissä. Apulaistarkastaja ei neiti Hjeltin mielestä saisi antaa mitään käskyä tai määräystä tapaturmankaan välttämiseksi. Tämä on sellaista järkeä, jota ainakaan minä en ymmärrä. Valiokunta on kyllä asettunut sille kannalle, nimittäin osa porvarillisista, että apulaistarkastaja on oikeutettu menemään työpaikalle ja tarkastamaan, mutta määräyksiä hän ei sentään saa antaa muuta, kuin ainoastaan ammattientarkastajan kautta. Mitä oikeastaan merkitsee silloin, jos työpaikalle apulaistarkastaja tulisikin, kun hän ei kuitenkaan saa epäkohdista huomauttaa! Ja kaikissa muissakin suhteissa on tämä ehdotus nyt sellainen, että tässä on tahdottu erikoisesti suojella työnantajain etuja. Ei ole sallittu edes sellaisen ehdotuksen pääsemistä tämän lain sisälle, että tarkastajan pitäisi, ja se olisi hänellä velvollisuutena, esitellä itsensä työntekijöille, sillä mahdotonta nyt on, että työntekijät tuntevat ammattientarkastajan, kun tällä ei ole minkäänlaista virkamerkkiä, ja kun taas olisi työntekijöille erittäin välttämätöntä hänet tuntea sen vuoksi, että voi työpaikoilla olla suuriakin epäkohtia, joita ei tarkastajan silmä huomaa, vaan joista kyllä työntekijät tietävät, että niitä on. Jos nyt tarkastaja esittelisi itsensä, mikä henkilö hän on, silloin työntekijät rohkenisivat tuollaiselle herralle kenties sanoa, että täällä on niitä ja niitä epäkohtia olemassa. Mutta kun ei ole sellaista velvoitusta tarkastajille asetettu, niin kyllä useita epäkohtia jää näin ollen korjaamatta, sillä työntekijät eivät monta kertaa tiedä, milloin tarkastaja työhuoneessa tai tehtaassa on; eivätkä he rohkene hänen kanssaan käydä puheluun eikä sitäpaitsi kaikissa työpaikoissa ole mahdollistakaan poistua työn vierestä, sillä sitä ei sallita nykyaikana. Eikä siitä olisi mitään vaivaa tarkastajalla, jos olisi määräys otettu tähän lakiin, että tarkastajan tulee esitellä itsensä työntekijöille. Sillä jos nyt pelätään, että se tuottaisi tarkastajalle liian paljon hankaluutta, niin sillä ymmärrettäisiin sitä, ettei tarkastajan tarvitse puhua mitään kun hän työpaikalla käy. Mutta mitä se tarkastus merkitsee, jos ei tarkastajan tarvitse kenenkään kanssa ruveta puheluun? Valiokunta on hyväksynyt myös sen, mikä oli hallituksen esityksessäkin, että kokonaista 30 päivää työnantajalla on valitusaikaa sellaisista asioista, joissa tarkastaja on huomannut epäkohtia ja määrännyt ne korjattaviksi. Kokonaisen kuukauden saavat epäkohdat rehoittaa ja vasta sitten viimeisenä päivänä työnantaja valittaa teollisuushallitukseen, ja siellä viipyy asia hyvän aikaa. Olisi hauskaa kuulla, minkä vuoksi tuon valitusajan pitää olla niin pitkä! Ainakaan valiokunnassa eivät porvarilliset ole kyenneet tuomaan siihen minkäänlaisia päteviä syitä.

Ei ole hyväksytty sitäkään ehdotusta, mikä meidän puolesta tehtiin, että tarkastajan velvollisuus olisi pitää salassa niiden työntekijöiden nimet, jotka tarkastajalle ilmoittavat epäkohdista, ja ettei hän ainakaan olisi oikeutettu heti ilmoittamaan työnantajalle, kuka hänelle on jonkun epäkohdan ilmoittanut. Ellen minä aivan väärin muista jo nykyisessä ammatientarkastuksen johtosäännössä tuollainen säädös on olemassa ja ammattientarkasta Hjelt on vakuuttanut, etteivät he nytkään saata kenenkään valituksentekijän nimeä julkisuuteen. Mutta se on kummallista etteivät he vaan hyväksy tällaisen määräyksen ottamista lakiin. Mitä vahinkoa siitä olisi ollut, jos se olisi siihen tullut, sitä olisi hauska kuulla? Tosiasia kuitenkin on, niinkuin meidän vastalauseessamme sanotaan, että työntekijöissä on herättänyt kiusallista huomiota juuri se seikka, että työnantajat melkein poikkeuksetta saavat tietää milloin ammattientarkastaja tulee tarkastukselle ja jokainen työläinen, joka on työskennellyt teollisuuslaitoksissa ja tehtaissa tietää, miten työntantajat tällaisissa tapauksissa menettelevät. Silloin avataan ikkunat auki, niin että raitis ilma pääsee huoneeseen, silloin puhdistetaan, laitetaan suojeluslaitteita vaarallisten koneitten ympärille, poistetaan nuoria työntekijöitä työstä ettei tarkastaja niitä näe ja kaikin tavoin peitetään muut epäkohdat. Ja kun tarkastaja tulee, niin hän näkee ettei mitään epäkohtia ole. Muissa maissa on katsottu, että tällainen määräys on kyllä paikallaan. Esimerkiksi Itävallan laissa on määrätty, että tarkastaja ei saa ilmoittaa työnantajalle tulostaan ennakolta, vieläpä on määräys, että hänen tulee kieltäytyä tarjotusta vieraanvaraisuudestakin. Mutta meillä katsotaan ettei se ole mitään välttämätöntä. Valiokunnassa porvarilliset toivat vastapainoksi mielipiteitään, että jos ilmoittajan nimi pitäisi kaikissa tapauk-

sissa pitää salassa, se aiheuttaisi aiheettomia ilmiantoja. Mutta eiköhän aiheettomia ilmiantoja tule paljon enemmän, kun työntekijät eivät uskalla avoimesti esittää asiaansa, ollen epätietoisia pidetäänkö heidän nimensä salassa vai ei, ja seuraus on, että he ilmoittavat epäkohdista nimettömillä kirjeillä tarkastajalle, välittämättä siitä, ovatko heidän ilmoituksensa niin todellisuuteen perustuvat. Kyllä työläiselläkin on sentään sen verran häpyä ja oman arvon tuntoa ettei hän ryhdy aivan perättömiä ilmiantoja ammattientarkastajalle tekemään. Ei ainakaan tähänastinen kokemus sitä osota. Ammattientarkastajain kertomuksista ei myöskään näy sellaista ilmenneen, että aiheettomia ilmiantoja olisi tehty. Kyllä niissä on aina ollut enemmän tai vähemmän syytä. Niinkuin olen jo sanonut, minä en ole tältä paikalta puhunut sen tähden, että tahtoisin suurta valiokuntaa evästää, sillä olenhan lausunut sen, etteivät asiat tule siellä muuta kuin pahemmiksi. Mutta tahdon kuitenkin sanoa sen, että jos ei tosiaan tämä laki parempana tästä eduskunnasta lähde, kuin mitä se nyt on tässä mietinnössä, niin kyllä minun täytyy puolestani vaikuttaa siihen suuntaan, ettei tällainen laki laiksi tule. Sillä minä sanon sen suoraan, että työläiset eivät halua enään tyytyä tuollaisiin häpeällisiin armomuruihin, mitä porvarilliset heille tarjoavat. (Puhemies koputtaa nuijalla.)

Ed. Hallsténn: En katso olevan syytä ryhtyä yksityiskohtaisesti vastaamaan niihin muistutuksiin, joita kolme edellistä puhujaa on tehnyt käsiteltävänä olevaa lakia ja myöskin siihen liitettyjä vastalauseita vastaan, varsinkin kun luulen voivani hyvin lyhyesti tuoda esiin ne syyt, jotka ovat vastauksena melkein kaikkiin näihin muistutuksiin.

Ei olisi ollut valiokunnan porvarillisille jäsenille mikään vaikeus saattaa tätä lakia sellaiseksi, että se ihan varmaan olisi tullut mahdottomaksi, hyväksymällä lakiin otettavaksi niitä vaatimuksia, joita nyt on täällä esitetty. Jos valiokunta olisi ryhtynyt lakiin ottamaan sellaisia määräyksiä, jotka läheltä ja yksityiskohtia myöten määräävät, mitenkä ovat täytettävät sellaiset virat, joiden haltijat hoitavat hallinnollista luonnetta olevia toimia, tai jos tähän lakiin otetaan sellaisia määräyksiä, joiden vastaavat määräykset joko nykyään ovat ammattientarkastajien johtosäännössä tahi luonteeltaan siihen kuuluvat, kyllä kai jokainen tietää, ilman että sitä tarvitsee monta kertaa huomauttaa, mikä olisi ollut lain kohtalo.

Ed. Kirves on maininnut, että minä ja ne, jotka minun kanssani ovat allekirjoittaneet kuudennen vastalauseen, olisimme tahtoneet salata tämän lain sisältöä työntekijöiltä. Pyydän saada huomauttaa suuressa valiokunnassa ehdottaneeni, että toiseen lakiin, siihen, joka koskee ammattityötä, otettaisiin määräys, että nyt käsiteltävänä oleva laki kuuluisi niihin, jotka ovat nähtäviksi ripustettavat työpaikalle, mutta en katso sellaisen määräyksen soveltuvan tähän lakiin.

Keskustelu ja asian ensimäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee Suureen valiokuntaan.

2) Prokuraattorin kertomusta lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassa

(A. K.)

koskeva Lakivaliokunnan mietintö n:o 1 a, joka tämän kuun 26 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle eilispäivän täysi-istuntoon, mutta myöhäiseksi kuluneen ajan vuoksi siirrettiin tässä istunnossa käsiteltäväksi, esitetään ja hyväksytään keskustelutta.

3) Uusia rautateitä

koskevista anomusehdotuksista annettu, tämän kuun 22 päivänä pöydälle pantu Rautatievaliokunnan mietintö n:o 1, joka eilispäivän istunnossa ei joutunut käsittelynalaiseksi, vaan siirrettiin tähän istuntoon, esitetään, ja lausuu sen tehdessään

Puhemies: Valiokunta tekee ehdotuksensa useammassa eri kappaleessa ja monessa ponnessa. Tulen esittämään asiaa siten, että ensin sallitaan yleiskeskustelu ja sitten esitetään mietintö siinä järjestyksessä kuin valiokunta ainehiston on järjestänyt, ne mietinnön osat erikseen, jotka päättyvät eri ponsiin. Kunkin osan kohdalla olen tekevä selvää, mikä osa kulloinkin on käsiteltävänä. Yleiskeskustelun aikana on tehtävä ne ehdotukset, jotka koskevat koko asiaa, mutta ehdotukset, jotka kohdistuvat mietinnön erikoisosiin, ovat jätettävät siksi, kun ruvetaan asiaa käsittelemään yksityiskohdittain.

Yleiskeskustelu:

Ed. Leino: Kuluvain valtiopäiväin istuntokauden alussa jätettiin eduskunnalle muiden muassa uusia rautateitä koskevia anomuksia, yhteensä 40. Muutamissa näistä lukuisista anomuksista pyydetään eduskuntaa päättämään rakennettavaksi maan eri osiin uusia rautateitä, jota vastoin toisissa anotaan erityisesti suunniteltujen rautatielinjojen silmämääräisiä, osaksi koneellisia ja taloudellisia tutkimuksia toimeenpantavaksi. Eduskunta lähetti pöytäkirjanotteen seuraamana rautatieasioita käsittelevät anomukset valitsemansa rautatievaliokunnan lähemmän yksityiskohtaisen valmistelun alaiseksi. Mainittu valiokunta on nyt täyttänyt eduskunnan sille uskoman velvollisuuden, käyttäen apunaan puheena olevia ratasuuntia ja niiden kaikinpuolisia suhteita valaisevia virallisia ja yksityistenkin hankkimia asiakirjoja kuin myöskin persoonallista ja henkilökohtaista rautatiekehityksen, yleistä maakuntaliikenne-, erilaisten teollisuus-, talous- ja sivistysolojen tuntemusta. Omatessani kunnian saada ottaa osaa rautatievaliokunnan käsittelyyn ja harkintaan rohkenen havaintojeni perusteella mainita, että valiokunta on tasapuolisuuden ja oikeuden periaatteita johtonaan pitäen koettanut saada mietintöönsä sellaisen vastaisten rautatierakennusten suunnitelman, että sen toteuttaminen valiokunnan enemmistön mielestä tyydyttäisi toistaiseksi mahdollisimman yleisesti kansamme kipeimpiä liiketarpeita ja välttämättömimpiä etuja ja vaatimuksia.

Eduskunnan arvosteltavaksi ja ratkaistavaksi jää nyt koko laajuudessaan se kysymys, mitkä radat ja mihin osaan maatamme ensimäiset rautatiet työnalaisina olevain rautateiden jälkeen ovat rakennettavat. Näitä kysymyksiä arvosteltaessa ja ratkaistaessa joudumme kuitenkin sellaiselle alalle, jossa eri seutujen ja erilaisissa tekemisissä ja yhteiskunnallisissa asemissa olevain ihmisten yksilölliset ja paikkakunnalliset edut saavat tilaisuuden kilpailla toisten etujen kanssa.

Näin ollen avautuu eteemme se koekenttä, jolla jaloimmankin luonnollisuuden tilassa elävän yksilön pohjimmainen, kaikissa elinkysymyksissä näkyviin pyrkivä, itsekkäisyydeltä vivahtava omanvoitonpyyntö tahtoo väkisinkin vallata johtoaseman ja sellaisena sukeltua esille. Uusia rautateitä eri paikkakuntiin nähden ratkaisevasti koskeva käsittely, on aivan kuin itsestään luotu viekoittelemaan näkyviin ja paljastamaan yksilöllisiä etuja sekä paikkakunnallisia pyyteitä. Tämän väitteeni todentamiseksi pyydän vain saada viitata niihin varsin useihin erimielisyyden ilmauksiin, joita esilläolevain, niinkuin yleensä aikaisempainkin, rautatiesuunitelmain johdosta, julkisuudessa jo on näkynyt. Se ei siis ole mitään uutta eikä ennen kuulumatonta, vaikka tässäkin käsittelyssä erinäisten ratasuuntain, yleisyyden kokonaisuudelle vähemmästä merkityksestä olevia paikkakuntia edustavain yksilöjen taholta lausutut toivomukset ja harrastukset vastaisiin rautatierakennuksiin nähden törmäävät särmikkäinä ja voimakkaastikin toisiansa vastaan.

Suomen kansan henkisen ja aineellisen vaurastumisen sekä rautateittemme taloudellista kannattavaisuutta silminnähtävästi pahimmin haittaavain epäkohtain poistamisen ja suurpiirteisen liikenteenvilkastumisen edellytykset olisivat kuitenkin asetettavat tinkimättömästi niiksi johtaviksi perusteiksi, joiden vaatimuksia tunnontarkasti seuraamalla kyseessäolevat asiat ratkaistaan. Voidaksemme rakentaa toimintamme näille kaikenpuolista arvostelua kestäville periaatteille, tulisi päätöstä ratkaisevien henkilöitten omata mahdollisimman monipuolinen persoonallisiin kokemuksiinsa ja havaintoihinsa perustuva tuntemus maamme kaikista osista koko laajuudessaan. Tämän tietämisen tulisi käsittää eri seuduilla vallitsevain sivistyksellisten, taloudellisten, elinkeino-, teollisuus-, liikenne-, kauppa- ja yleisten kulkuteitten nykyisen tilan ja niitten vastaisten kehittymismahdollisuuksien tarkan tuntemisen sekä maalla että vesillä. Sen lisäksi tulisi olla selvillä rautatieverkkomme, sen nykyisellääänollessa, aiheuttamista etu- ja hyöty- sekä valo- että varjopuolista yleiseen kokonaisuuteen nähden.

Nämä edellytykset omatessaan sekä puolueettoman ja kansamme kokonaista yhteishyvää korkeimpana johtotähtenään pitävän vakaumuksen ohjatessa toimintaamme ja ollessa ainoana silmämääränä sekä sanotuille periaatteille poikkeuksettomasti uskollisina ollen, on vastaisia rautatierakennuksia koskeva eduskunnan päätös, yksilöllisten pyyteiden harhaan johtamaan pyrkivistä kiusallisista vaikutteista huolimatta, johtava sellaiseen tulokseen, mikä kestää oikeudellisuuteen nojautuvan arvostelun ja tuottaa ymmärtämystä ja tyydytystä kautta maan.

Rautatieverkkomme etelästä pohjoiseen suuntaan johtavat kolme eri haararataa alkavat kukin tahollaan lähennellä jo Lapin raukkoja rajoja. Näillä sangen pitkälle pohjoiseen tunkeutuneilla radoilla toistensa kanssa yhdyssiteenä on ainoastaan Viipurin—Riihimäen rata. Sanomattakin on selvää, että tällaiseksi muodostuneella rautatieverkolla on hitaan kehityksensä lamauttavimpana epäkohtana sen tarkotustaan vastaamattomaksi joutunut asema. Nykyisessä tilassaan ei rautatieverkkomme voi välittää liikennettä maan poikkisuuntaan eri maakuntain välillä eikä samasta syystä vilkastuttaa rautateitten yleisempää käyttöä ja saattaa sitä taloudellisesti kannattavaksi. Vuosien vieriessä saavutetut kokemukset ovat tämän lisäksi osottaneet, että rautateitten liikkuvaa kalustoa tarvitaan paikallisista liikennesuhteista johtuvain eroavaisuuksien takia varsin eri tavalla eri vuoden aikoina ja eri paikoissa. Tästä johtuu, että noin 150 kilometrin etäisyydellä toisistaan olevilla rataosilla seisoo pitkiä aikoja suuret määrät kallishintaista liikkuvaa kalustoa aivan käyttämättömänä, jota vastoin toisella rataosalla samaan aikaan pilaantuu liikennöitsijäin tavaroita vaunujen puutteessa, aiheuttaen sekä liikemiehille että kuluttajille monia mieliharmeja ja lisääntyviä kustannuksia.

Jo aikaisemmin mainitun liikeyhteyden kautta liikkuvan kaluston toiselta rataosalta tarpeelliselle paikalle siirtäminen saattaa kuitenkin — liikkuvan kaluston puutteen äänekkäistä valituksista huolimatta — tulla kysymykseen ja toteutetuksi ainoastaan ani harvoin. Tämä siitä yksinkertaisesta syystä, että kiertotietä tuhatlukuisten kilometrien matkan liikkuvan kaluston siirtäminen tarvittavalle paikalle — tyhjänä, maksaisi rautatielaitokselle enempi, kuin mitä sen kaluston lyhytaikaisesta käyttämisestä saisi rahtimaksuja.

Yhdysratojen kipeä tarve, rautatieoloja läheltä tuntevain vakaumuksen ja ylläolevan selvitykseni perusteella, on ilmeisen kieltämätön ja niitten aikaansaamisesta koituva yleisen liikeelämän ja rautatietalouden hyöty niin arvokas ja monipuolinen, että eduskunta kansan yleistä parasta ja hyvinvointia edistää tahtovana edustuslaitoksena ei mitenkään saattane yhdysratoja ensi tilassa rakennettavaksi velvoittavaa päätöstään siirtää tuleville, kenties sangen epämääräisille valtiopäiville. Oulun ja Savon sekä Karjalan ja Savon ratain yhdistämistä toisiinsa on kansa jo kauan kiihkeästi odottanut ja yhä edelleenkin jännitetyin mielin odottaa. Tämän täysin oikeutetun yhdysratain saannin siirtyminen edelleenkin hämäräperäiseen tulevaisuuteen, olisi kiven antamista kansalle leivän asemasta.

Arvosteltaessa suurin piirtein maan eri osiin anottuja yhdysratasuunnitelmia kyseessä olevain seutujen välttämättömimpäin liiketarpeiden ja rautatietalouden kannattavaisuuden valossa, täytynee oikeuden mukaan antaa ensimäinen sija rakennettaviksi anotuista rautatiesuunnitelmista sille rataosalle, jolla näyttää olevan varmimmat takeet siitä, että rata vastaisuudessakin kykenee voitokkaasti täyttämään tarkoituksensa rautatieverkkoa yhdistävänä renkaana niin hyvin paikkakunnalliseen asemaansa kuin kannattavaisuuteensakin nähden.

Näitten vaatimusten lisäksi tulee etusijan saavalla radalla, vastaisiin rautatiesuunnitelmiin nähden, olla niin kiistämätön paikkakunnallinen asema, ettei myöhempinäkään aikoina päiväjärjestykseen tulevat rautatiesuunnitelmat kohtaa hankaluutta joutumalla ristiriitaan valmiina olevan rautatien liikennepiirin edun ja tarkoituksen kanssa. Tällaiset edellytykset rohkeimpienkin toiveitten mukaan täyttää Ylivieskan—Haapajärven ja Iisalmen välisen ratalinjan seutu.

Tarkasteltaessa keski-Pohjanmaan Ylivieskan seutujen liike-elämän laajuutta, kiintyy erittäinkin huomio niihin valtaviin liikesuoniin, jotka ottavat alkunsa kaukana maan sydämestä ja lukuisain haarautumainsa kautta yhäti lisääntyvät sikäli kuin niiden liikettäkokoavat pituudetkin jatkuvat. Tällaiset Ylivieskan seuduille rautatieliikennettä paisuttavat liikesuonet ovat kuulut Pyhä-, Kala-, Kukon-, Lestin-, Viirteen- ja Vetelin aina sisämaasta asti eräytyvät mahtavat joet. Ei koko maassa löydy samanlaiselle alueelle edes vähemmässäkään määrässä nyt puheena oleviin verrattavaa liikettä. Mainittuja jokia pitkin alas tulevat, 12:ssa eri sahassa jalostetut sekä paperipuina että propseina Ykspihlajan merisataman kautta maailman markkinoille kulkevat puutavaramäärät herättävät paljoudellaan ihmettelyä jokaisessa liikeoloja tuntevassa ja näkevässä katselijassa. Näin suurenmoinen liike vaatii, aikanaan tyydytetyksi tullakseen, sellaisen paljouden rautatien liikkuvaa kalustoa, että siitä aina, useampain merilaivain yhtä aikaa sattuvan las-

taamisen aikana, on mitä huutavin puute. Harvinaista ei myöskään ole se, että liikemiehet joutuvat rautatien liikkuvan kaluston puutteen vuoksi suorittamaan lastaaville merilaivoille 1,000 à 1,500 markkaa vuorokaudelta saapumattoman tavaran odotuskorvausta. Tämä on sitäkin valitettavampaa, kun liikemiehet entisen kokemuksen nojalla ovat siksi varovaisia, että ottavat sanotun odotuskorvauksen laskuihinsa jo metsiä ostaessaan ja näin ollen jäävätkin Pohjanmaan pientilalliset jo myydessään paljoa vähemmälle hinnansaannille kuin jos mainittua korvaussuorituksen mahdollisuutta ei olisi puutavaran hintoja polkemassa.

Iisalmen seudun rautatieliikenne on tosin nuori ja vallan pieni edelliseen verrattuna. Se on kuitenkin osoittanut vuosittain varsin ripeää edistystä ja kehitystä. Sielläkin on aika ajoin suuri rautatievaunujen puute liikkeelle haittoja tuottamassa. Kuten tunnettua, on sielläkin jo sahoja, jotka lähettävät kaiken jalostetun puutavaran nykyään lähimmäiseen Kotkan merisatamaan. Iisalmella olisi tämän lisäksi vielä perin suuria liikkeen laajentumisen edellytyksiä, jos se saisi niin lyhyen ja edullisen liiketien meren rantaan, kuin mitä Haapajärven—Ylivieskan ratasuunta sille tarjoaisi Ykspihlajaan pääsemiseksi. Sanotun ratalinjan edellytykset kaikkiin toisiin nähden ovat niin suurta yksimielisyyttä herättävät, ettei pintapuolisemminkaan näitä oloja koko laajuudessaan tunteva ja yksityisistä nurkkapyyteistä vähänkään laajemmalle huomionsa kiinnittävä kansalainen saattane olla antamatta arvoa ja tunnustusta sekä kiistämätöntä etusijaa Ylivieskan ja Iisalmen sekä näiden välisten seutulaisten oikeutetuille rautatiehankkeille.

Maanviljelyksen ja karjanhoidon kehitys- ja laajentumismahdollisuuksien kannalta arvosteltaessa lypsykarjastaan kautta Suomen kuuluja Kiuruveden ja Pyhäjärven, Haapajärven, Nivalan ja Ylivieskan voimaperäisiä, melkein kaikkialla tasaisia ja kivettömiä kasvannon maita, täytyy jokaisen mainittuja ja Suomen muita osia tarkasti tuntevan ammattiarvostelijan kyseessä oleville seuduille ja niiden edellytyksille toisiin verrattuna antaa ehdoton etusija. Niinpä ovatkin maan viljelysolojen tuntijat yksimielisiä siitä, että Ylivieskan—Iisalmen rautatielinjan varrella olisi tuhansille tilattomille perheille saatavissa kohtuhinnalla helposti viljeltäviä kasvannon maita. Näin suotuisalle kuulostavaa tietoa saattaa oloja tuntematon luulla liioitelluksi. Niin ei kuitenkaan asia ole, sillä nämät tiedot todentuvat enemmän kuin tarpeeksi sillä käytännön antamalla kokemuksella, että jo pitempäin ajanjaksojen kuluessa ja yhä jatkuvasti on maanviljelykseen innostuneita eteläpohjalaisia muuttanut vuosittain alussa mainituille seuduille maanviljelijöiksi, joten hekin ovat tunnustaneet ne siinä suhteessa muita seutuja paljon edullisemmiksi. Yleisempi muutto nykyisten kulkuneuvojen aikana käy kuitenkin verrattain vaivaloiseksi, sillä liike Ylivieskan ja Pyhäjärven välisellä maantiellä on vilkkautensa takia siksi tietä kuluttava ja vuorokaudet läpeensä jatkuva, että varsinkin sateisempina vuodenaikoina on sanotun maantien hyvänä ja täysin liikekelpoisena pitäminen huolekkaimmallekin tientekijälle melkein mahdotonta. Kyseenalaisen kasvullisen maavyöhykkeen kulkuneuvojen parantaminen rautatien avulla on näin ollen arvaamattoman suuresta merkityksestä ei ainoastaan nykyiselle seudun väkirikkaalle asutukselle ja sen kaikinpuoliselle kehitykselle, vaan myöskin muilta paikkakunnilta sinne muuttavalle elinvälineitä kasvattamaan pyrkivälle väestölle.

Mainitsemista ansaitsee vielä se, että Ylivieskan—Iisalmen radan rakentamisella saadaan Pohjanmaan ja Savon radat yhdistetyiksi toisiinsa kummankin radan vilkasliikkeisista pisteistä 155 kilometrin pituisella ratapätkällä, jonka rakennuskustannukset tekisivät noin 14 ½ miljoonaa markkaa. Vaikka puheenaoleva rata merkitykseensä nähden saataisiin aikaan verrattain vähillä rahallisilla uhrauksilla, niin vaikuttaisi se kuitenkin ihmeitätekevän käänteen nykyisiin rautatiematkoihin eri paikkakuntain välillä. Niinpä Ylivieskan—Iisalmen rata lyhentäisi Kajaanin ja lääninsä pääkaupungin Oulun välistä rautatiematkaa sadulta kuulostavalla 884 kilometrillä.

Iisalmelta merisatamaan suuntautuva ja melkoisen huomattavaksi kehkeytynyt liike kulkee nyt olojen pakosta mäkistä ja käyräkaarteista Savon rataa pitkin Kotkaan, jonne on 498 kilometriä. Useinmainitun Ylivieskan—Iisalmen radan tultua avatuksi liikenteelle, pääsisi Iisalmelta Ykspihlajan meristamaan mäettömiä keski-Pohjanmaan tasankoja pitkin 322 kilometrin matkalla, joten pohjois-Savo tulisi merisataman yhteyteen 176 kilometriä lyhemmällä matkalla kuin nyt. Vähäksi ei myöskään ole

tämän yhteydessä arvosteltava sitä hyötyä, mikä johtuu rautatielaitokselle siitä, että liikenne suuntautuu mutkattomalle ja koko pituudeltaan melkein vaakasuoralle tasangolle.

Rautatieliikenteen yksityiskohtia tuntevissa piireissä ollaan selvillä siitä julkisesta salaisuudesta, että käyriä kaarteita ja suuria mäkiä täynnä olevan rataosan kulkeminen kuluttaa sangen huomattavasti enemmän polttoaineita ja liikkuvan kaluston erinäisiä osia, kuin suoran ja mäettömän tien kulku. Sen lisäksi voipi sama veturi suoralla ja mäettömällä rataosalla kuljettaa paljoa suurempia ja painavampia junia, kuin mäkisellä ja käyräisellä tiellä. Säästeliään ja ansiollisen rautatietalouden hoidon kannalta ratain kaltevuussuhteita ja niistä johtuvia haittoja arvosteltaessa asettuukin Ylivieskan—Iisalmen rataosa voitokkaasti kaikkien muiden kilpailijoittensa edelle. Sanottu rata tekisi vielä perin helpoksi ja nopeaksi ainaista puutetta valitettavain rautatievaunujen siirtämisen Pohjanmaan ja Savon radoilta aina kulloinkin tarvittaville paikoille, joten rautatien kallishintainen liikkuva kalusto pääsisi suuremmalla vaikutuksella ja tarkoituksenmukaisuudella palvelemaan yleistä liikennettä ja rautatielaitoksen etua, kuin mitä nykyään on mahdollista. Samalla poistuisi liikennöitsijäinkin tyytymättömyys, kun he eivät enää tarvitsisi liikkuvan kaluston puutteen vuoksi joutua maksamaan merilaivoille tuhatmarkkasia vuorokausia kestävästä tavaran odotuksesta, eikä liioin tavaroita pilaantuisi. Eduskunnalla on ja tulee olla, kansan yleisten laitosten huolehtiminen yhtenä tärkeimmistä velvollisuuksistaan, mutta sepä edellyttääkin jo sellaisia toimenpiteitä, että yleiset laitokset ja niiden erinäiset osat — sikäli kuin se eduskunnan toimivallasta riippuu — toimivat täydessä sopusoinnussa niiden alkuperäisten ja käytännöllisen kokemuksen kautta hyödyllisiksi havaittujen sekä noudatettaviksi sovellutettujen periaatteiden ja tarkoitusten kanssa. Tähän velvoitukseen nähden saanevat edellä kosketellut vaikutukselliset tekijätkin eduskunnan mielenkiintoisen huomion osakseen.

Keisarillisen Suomen senaatin toimesta vastaisia rautatierakennuksia ja niiden suunnitteluja tutkimaan asetetut kummatkin rautatiekomiteat antavat niinikään suosiollisen puolustavan tunnustuksensa Ylivieskan—Iisalmen rataehdotukselle. Tämän radan puolesta puhuu sangen painavasti vielä se, että jo ikivanha liikkeen suunta on ollut yhdenmukainen nyt ehdotetun ratalinjan kanssa. Niinpä historialliset asiakirjat todistavat, että jo 16 vuosisadalla oli useinmainitun radan suuntaan kulkeva maantie koko pohjois-Savon ainoana meren rantaan johtavana liiketienä, päättyen Kalajoen satamaan.

Jos Ylivieskan—Iisalmen radalle kehittyisi niin vilkas ja mahtava liike — mikä tuntuu kaikkiin edellytyksiin nähden hyvin todennäköiseltä — että katsottaisiin välttämättömän tarpeen vaatimaksi ohjata se meren rantaan vieläkin suorempaan ja lyhyemmällä matkalla kuin mitä Ykspihlajaan on, niin sellainen käytännön tarve olisi helposti tyydytettävissä rakentamalla rautatie Ylivieskasta Alavieskan ja Kalajoen sileätä tasankoa pitkin Kalajoen pitäjän Ryöpän luonnon puolesta hyvistä edellytyksistä tunnettuun merisatamaan.

Viitaten ratkaistavina olevia rautatiekysymyksiä valaiseviin virallisiin asiakirjoihin ja ylläolevaan puutteelliseen esitykseeni, rohkenen toivoa useinmainitulle ratasuunnalle tärkeyteensä ja harvinaisen monipuolisen suureen yleiseen merkitykseensä nähden eduskunnan myötätuntoista suosiollisuutta, jotta eduskunnassa, asian käsittelyn kaikissa asteissa tultaisiin yksimieliseen päätökseen siitä, että rakenteilla olevain ratain valmistuttua on ensimäiseksi rakennettava jo kauvan hartaasti odotettu, laaja-alueisten ja väkirikkaitten maakuntain taloudelliseksi ja henkiseksi vaurastumis- ja elinehdokseen kipeästi tarvitsema Ylivieskan—Iisalmen välinen rautatie.

Koska rautatieasiain mielenkiintoisuutta herättävän luonteen takia on syytä olettaa, että keskustelun kohdistuessa yht'aikaa kaikkiin vireillä oleviin rautatiekysymyksiin, mielipiteitten vaihto veisi kovin paljon aikaa, tuottamatta kuitenkaan sanottavampaa selvyyttä käsillä olevain asiain yksityiskohtiin, rohkenen siis käsittelyn selvyyden ja ajan voittamiseksi ehdottaa, että arvoisat edustajat rajoittuisivat keskustelemaan ja lopullisesti päättämään yhden ratasuunnan kohtalosta kerrallaan sekä että ensimäiseksi otettaisiin käsiteltäväksi Pohjanmaan ja Savon ratoja toisiinsa yhdistävä Ylivieskan—Iisalmen välinen ratasuunta.

Ed. Soininen: Eduskunnalla on tässä edessään yksi suurimpia ja tärkeimpiä taloudel-

lisia kysymyksiä, mitä se ylipäänsä käsittelee. Jos ne radat päätetään rakennettaviksi, jotka valiokunta ehdottaa, niin koskee asia noin 30 miljoonaa markkaa, ja tämä päätös sitoo eduskunnan kädet rautatierakennuksissa pitkiä aikoja eteenpäin, puhumattakaan siitä merkityksestä, mikä tällä päätöksellä on maan talouteen yleensä. Näin ollen vaaditaan tietenkin tämän kysymyksen käsittelyssä mitä huolellisinta harkintaa ja suurinta tarkkuutta. Sen vuoksi epäilyttääkin jättää asia sellaisen käsittelytavan varaan, minkä yleensä anomusalotteet täällä saavat, ne kun ratkaistaan yhdessä lukemisessa valiokunnasta palattuaan. Jotta estettäisiin harkitsematon päätös tässä asiassa ja sen ratkeaminen yhden ainoan äänestyksen johdosta, olisi mielestäni turvauduttava siihen keinoon, jonka V. J:n 62 §:n 2 momentti tarjoo. Se kuuluu näin: „Asiasta, jota ei ole suureen valiokuntaan lähetetty, voi eduskunta päättää, että se on otettava kahden käsittelyn alaiseksi, ja että ratkaiseva päätös on tehtävä toisessa käsittelyssä, joka tässä tapauksessa toimitetaan aikaisintaan kolmantena päivänä ensimäisen käsittelyn jälkeen."

Rohkenen siis ehdottaa, että eduskunta päättäisi tässä kysymyksessä pitää kaksi lukemista.

Ed. Juselius: Järnvägspetitioner hafva vid innevarande landtdag inlämnats i stort antal. De i landtdagen utdelade bilagorna VII upptaga sålunda icke mindre än 40 sådana petitioner, i hvilka framhålles behofvet af förbättrade kommunikationer i snart sagdt alla delar af landet. Petitionsmemorialen afse härvid dels banbyggnader, som redan en eller flere gånger varit före vid tidigare landtdagar, dels undersökning och byggande af järnvägar, som ansetts böra ifrågakomma vid fastställandet af programmet för framtida järnvägsbyggnader. Vid genomläsandet af motiveringarna för de föreslagna nya bansträckningarna finner man, att i hufvudsak tre olika skäl ständigt återupprepas. Banor påyrkas nämligen, emedan man ansett att en närmare förbindelse emellan tidigare existerande banor borde anordnas, och vidare med hänsyn till det lokala behofvet, vare sig nu dessa banor tänkts såsom delar af redan utförda eller på förhand fastslagna hufvudsträckningar, eller endast såsom kortare bibanor till redan förefintliga större bansträckningar. Nödvändigheten af utförandet af de föreslagna bansträckningarna påyrkas enstämmigt med hänsyn till de naturliga resurser, odlingsmöjligheter och förutsättningar för framtida industri, som landsdelarna i fråga erbjuda, och vidare med hänsyn till att trakten i fråga icke kan utveckla sig, ifall icke densamma genom tidsenliga kommunikationer sättes i förbindelse med landets järnvägsnät. I enskilda fall har man därjämte velat framhålla att trakten genom sin talrika befolkning och sina framstående ekonomiska förhållanden i öfrigt kan anses säkerställa en tillbörlig ränta å anläggningskapitalet. Flertalet af de ompetitionerade järnvägarna föreslås till omedelbart utförande, särskildt de förslag, som tidigare granskats och förberedts af järnvägskommittéer och järnvägsutskott. I andra åter föreslås endast ekonomisk och teknisk undersökning. Såsom en särskild anmärkningsvärdhet är härvid att anteckna, att en stor del af petitionerna saknar all föregående utredning, hvarje förnuftig motivering, ja, i flere fall hafva petitionärerna icke ens närmare preciserat banans utgångspunkt eller ändpunkt, utan har endast löst angifvit banans ungefärliga sträckning i den landsdel den afsett att genomskära. Den stora betydelsen af en järnvägsanläggning i en trakt är ju allmänt erkänd, och erfarenheten har också visat, huru förbättrade kommunikationer gifvit påstötning till en hastig ekonomisk utveckling, huru möjligheter för industri skapats, som visat sig vara af nytta icke endast för landsdelen i fråga utan äfven för hela landet. Järnvägsutskottet har därför äfven varit af den åsikt, att ett fortsättande af järnvägsbyggandet måste anses såsom en af de främsta uppgifterna för landet samt att detta fortsättande måste ske med den största möjliga energi. Detta är ett af de förnämsta skälen, hvarför utskottet ansett sig böra för landtdagen föreslå beslutande af så många nya järnvägsbyggnader, som af föreliggande betänkande framgår.

För min personliga del har jag i hufvudsak varit ense med järnvägsutskottets flertal om de föreslagna järnvägsbyggnaderna och -undersökningarna. Betänkandet utgör sålunda jämväl i hufvudsak ett uttryck för min personliga åsikt i frågan. Jag måste dock här kompletteringsvis ytterligare framhålla några synpunkter, som jag hoppas yttermera skola motivera möjligheten af just de föreslagna nya banorna.

Hufvudintresset för framtida järnvägsbyggnader har, såsom af utskottets betänkande också framgår, anknutits vid sammanbindningsbanorna, hvilka därför äfven af utskottet till först upptagits och behandlats. Den större delen af petitionerna beröra äfven banor från väster till öster, sammanbindande de i riktning från söder till norr gående hufvudbanorna. Den ledande principen i alla dessa förslag har varit att åstadkomma en direkt förbindelse mellan landets västra och östra delar, på olika höjd, beroende på de lokala intressen, som man samtidigt sökt tillgodose. Vid behandlingen af dessa sammanbindningsbanor berörande petitioner har utskottet haft att tillgå och äfven i stor utsträckning profiterat af det af 1908 års järnvägskommitté utgifna betänkandet. Till nytta hafva särskildt varit de af kommittén gjorda statistiska undersökningarna, hvilka i de delar desamma ansetts belysande i sammandrag intagits i betänkandet. I betraktande af den utförliga behandling utskottet kunnat ägna dessa frågor — och det må yttermera framhållas, hvilken behandling möjliggjorts genom den förberedelse frågan tidigare underkastats —, kan jag här förbigå den jämförande statistiska undersökningen och inskränka mig till att framhålla de motiv, som sist och slutligen såväl för mig som järnvägsutskottets flertal varit af afgörande betydelse vid fattande af beslut i frågan.

Hvad först Savolaksbanans sammanbindande med Uleåborgsbanan beträffar, framgår af järnvägsutskottets betänkande, att de ekonomiska förutsättningarna för de till denna grupp hörande förslagen icke i den grad skilja sig från hvarandra, att man med stöd häraf kunde afgöra frågan. Enligt min åsikt bör därför hufvudintresset fästas vid den bansträckning, som på kortaste väg och med minsta kostnader förenar inlandet med hafvet och sålunda också Savolaks- och Uleåborgsbanorna med hvarandra. Valet är under sådant förhållande lätt träffadt. Såsom af den i utskottets betänkande intagna sammanställningen af byggnadskostnaderna för de olika bansträckningarna framgår, kan linjen Ylivieska—Idensalmi utföras för något mer än hälften af kostnaderna för de öfriga bansträckningarna. Också banlängden är vid Ylivieska—Idensalmi järnväg endast något mer än hälften af banlängden vid de öfriga sammanbindningsförslagen. Genom Ylivieska—Idensalmibanan komme vidare en del af Kajana stora härad och hela nordliga Savolaks att erhålla en god förbindelse med Nordösterbotten och hafvet.

I andra rummet behandlar järnvägsutskottet härpå banor, som föreslagits att sammanbinda Karelska och Savolaksbanan med hvarandra, och i första hand härvid de förslag, som framställts för fortsättningen af Elisenvaara—Nyslott järnväg västerut. I detta fall gifver, såsom af betänkandet framgår, den statistiska undersökningen en bättre ledning. Denna visar nämligen att med afseende å vattenkraft och industri linjen Nyslott—Pieksämäki med bibana till Varkaus afgjordt bör ställas framom linjen Nyslott—S:t Michel. Mot utförandet af linjen Nyslott—S:t Michel kan vidare anföras, att densamma icke komme att motsvara det med en sammanbindningsbana afsedda ändamålet. Om banan drages till S:t Michel, så borde densamma, för att utgöra en förening mellan Karelska och Jyväskylä-banorna, ytterligare fortsättas till Jyväskylä. Men i detta hänseende har 1908 års järnvägskommitté bestämdt påvisat, att denna bana S:t Michel—Jyväskylä har betydligt mindre förutsättningar än de båda nordligare banförslagen Pieksämäki—Jyväskylä och Joensuu—Jyväskylä. Då sålunda Savolaks- och Jyväskylä-banorna med all sannolikhet komma att förbindas förmedels någondera af de nordligare bansträckningarna, är det enligt min öfvertygelse nödvändigt, att den från Nyslott dragna banan slutar möjligast nära utgångspunkterna för de nämnda Savolaks- och Jyväskyläbanorna förbindande förslagen. Under sådant förhållande synes mig äfven i detta fall järnvägsutskottets förslag berättigadt, d. v. s. att Nyslott—Pieksämäki linjen bör ställas framom öfriga till denna grupp hörande banförslag.

Den tredje gruppen af till landtdagen inlämnade petitionsförslag berörande sammanbindningsbanor afser sammanbindning af Savolaks- och Jyväskyläbanorna. I detta fall är åter enligt min öfvertygelse valet betydligt svårare än vid någon af de öfriga grupperna. 1908 års järnvägskommitté har nämligen genom sina statistiska undersökningar påvisat, att dessa banor äro tämligen jämngoda. Kommitténs pluralitet har dock slutligen gifvit företräde åt linjen Pieksämäki—Jyväskylä. Under sådant förhållande anser jag det af järnvägsutskottet

gjorda förslaget välbetänkt. Utskottet föreslår nämligen att, då valet under anförda förhållanden är svårt och beslutet om banans fortsättning för denna gång icke är nödvändigt i betraktande af att statens medel under de närmaste åren knappt torde förslå till dess byggande, genom regeringens försorg en ny noggrannare undersökning angående banornas ekonomiska betydelse måtte verkställas och petition angående byggande af den bana, som vid denna undersökning befinnes nyttigare, måtte föreläggas landtdagen.

En fråga, som står i närmaste samband med frågan om utförandet af sammanbindningsbanor, och hvilken äfven inom utskottet varit under debatt, är frågan huruvida genom sammanbindningsbanor den rörliga materielen vid statens järnvägar bättre kan utnyttjas.

Frågan har redan flere gånger tidigare diskuterats vid föregående landtdagar, och har därvid påvisats, att genom dessa sammanbindningsbanor den rörliga materielen i själfva verket kommer att kunna bättre utnyttjas. Att genom sådana sammanbindningsbanor ett bättre utnyttjande af materielen är självklart. Detta är icke någon teori, det är ett axiom. I hvilken grad en sådan förbättring härutinnan är möjlig är dock en sak, som endast kan utrönas genom samvetsgrann statistisk undersökning. 1908 års järnvägskommitté, som fått sig denna viktiga uppgift förelagd, har emellertid helt och hållet skjutit frågan åsido, framhållande, att tillsvidare uti den officiella statistiken härför icke finnes nödigt underlag. Detta är emellertid intet nytt. Detta borde kommittén äfven, utan att härför anlita expert, kunnat komma underfund med. Detta har ju tidigare vid landtdagarna framhållits. Kommittén hade självfallet, då färdigt utarbetad statistik i detta afseende icke föreligger, bort söka åstadkomma en sådan, eller åtminstone föreslå eller hellre vidtaga åtgärd i och för införskaffande af en sådan. Landtdagens järnvägsutskott kan nämligen icke under den till buds stående korta landtdagstiden medhinna några omfattande undersökningar af denna art, utan har därför anlitat utvägen att genom dylikt förberedande kommitéarbete underlätta frågornas behandling inom utskottet. Enligt min tanke har järnvägsutskottet endast alltför hänsynsfullt behandlat denna fråga, då detsamma endast uttalat sitt beklagande af att kommittén i denna del icke samvetsgrannare fullgjort sin uppgift. Jag anser att detta utgör en så väsentlig brist i kommitténs arbete, att ändamålet med 1908 års järnvägskommitté härigenom delvis förfelats.

Men förutom de nämnda stora sammanbindningsbanorna har utskottet ytterligare ansett sig böra till utförande föreslå en tredje stor bansträckning, nämligen Åbo—Nystad. Då äfven detta förslag står i öfverensstämmelse med tidigare af utskott och kommittéer uttalade önskningsmål beträffande framtidens järnvägspolitik, må det tillåtas mig att här närmare påvisa detta.

Såsom af betänkanden, afgifna af järnvägsutskotten under tidigare landtdagar, framgår, har småningom den åsikt alltmer vunnit terräng, att trakter, som hafva direkt nytta af en järnväg, äfven borde i större mån bidraga till de direkta kostnaderna för banans utförande. Särskildt järnvägsutskottet för år 1905 uttalade sig bestämdt i denna riktning. Utskottet framhöll nämligen att i den mån de stora stambanorna blifvit byggda och järnvägsarbetet i allt större grad komme att afse lokala bibanor, hvilka synas täfla med hvarandra om ordningsföljden för sitt utförande, synes det rättvist, att de trakter, som hafva direkt nytta af den ena eller andra banan, lämna bidrag till kostnadernas täckande. Såsom lämplig form för detta bidrag har föreslagits, att de kommuner, genom hvilka sådan bana drages, skulle afstå all för densamma behöflig mark. Betydelsen af ett bidrag i denna form framgår till fullo af järnvägskommitténs för 1908 betänkande, däri det framhålles att, ifall alla exploationskostnader bortfölle, anläggningskostnaden för en järnväg skulle minskas med 6 à 10 tusen mark per kilometer. I föreliggande fall erbjuder sig nu ett tillfälle för landtdagen att realisera denna tanke. För ingen bana i vårt land har nämligen ännu så rundliga bidrag utlofvats som för Åbo—Nystadbanan. Såsom af järnvägsutskottets betänkande framgår, uppgå nämligen de utlofvade bidragen till icke mindre än 1,700,000 mark eller till emellan en tredjedel och en fjärdedel af den af utskottet beräknade kostnaden för banan. Af denna anledning äfvensom med hänsyn till folktätheten och välståndet i de trakter, genom hvilka den komme att dragas, hvilka omständigheter med all säkerhet garantera en god ränta å anläggningskapitalet, anser jag järnvägsut-

skottets förslag särskildt i denna del väl motiveradt.

Förutom nu anförda banbyggnader har järnvägsutskottet ytterligare föreslagit en mängd undersökningar af särskilda bansträckningar i olika delar af landet. Härvid är emellertid att observera, att härmed endast afsetts ekonomiska undersökningar, hvilka eventuellt å enskilda punkter, vid svårare öfvergångar af floder och sjöar med mera, kompletteras med instrumentala undersökningar. Utskottet har nämligen varit ense med 1908 års järnvägskommitté om att de instrumentala förberedande undersökningarna öfverhufvud äro utan betydelse och framdeles kunna lämnas därhän. Såsom äfven kommittén påvisat kan man nämligen med tämlig säkerhet beräkna kostnaderna för nya järnvägsbyggnader om man endast känner karaktären af den trakt, genom hvilken järnvägen skall dragas. I undantagsfall, om det är fråga om en öfvergång af större sund eller floder, där sålunda större utfyllnings- eller öfvergångsarbeten förekomma, vore en instrumental undersökning af öfvergångsstället nödvändig. De af järnvägsutskottet föreslagna ekonomiska undersökningarna kunna därför utföras för ringa kostnad. Nyttan af dessa undersökningar vore vid beslut af framtida järnvägsundersökningar ovärderlig, självfallet under förutsättning att dessa undersökningar utföras på ett samvetsgrannt sätt. Den oinvigde skall måhända beträffande dessa många föreslagna undersökningar framkasta frågan, huruvida icke dessa undersökningar äro öfverflödiga eller åtminstone icke påkallade, innan man kan öfverblicka hvad som nu kan beslutas till utförande eller när det beslutna kan blifva färdigt. Enligt min tanke kan en sådan ekonomisk undersökning icke påbörjas för tidigt. Jag afser nämligen härmed icke hvad som hittills på många håll förståtts med en ekonomisk undersökning, hvad som hittills af kommittéer och myndigheter ofta presterats med anspråk på detta namn, d. v. s. en mer eller mindre ytlig sammanställning af statistiska uppgifter ur särskilda handböcker och ur officiell statistik, delvis kompletterad med insamlade uppgifter öfver folkmängd, trafik m. m. i de trakter banorna komme att genomskära. Jag afser härmed en på vetenskapligt sätt verkställd, jämförande utredning af de ekonomiska betingelserna för de olika järnvägssträckningarna, för hvilka i de flesta fall åtminstone tillsvidare skriftligt underlag saknas och hvilket således måste åstadkommas. Härför erfordras emellertid årslånga studier och årslångt arbete af fackmän. En god ledning härvid gifva nyligen i Preussen utförda undersökningar i analoga fall. Af denna anledning kan sålunda en sådan undersökning icke påbörjas för tidigt.

Till slut vill jag ytterligare redan på förhand bemöta en anmärkning, som antagligen kommer att framställas mot utskottets förslag, nämligen att utskottet i sitt förslag går alldeles för långt. Jag har äfven redan hört framkastas frågan, huruvida det icke under nuvarande förhållanden, innan den redan beslutna Seinäjoki—Kristinestadsbanan påbörjats och arbetena å Nurmes-banan afslutats, vore förhastadt att besluta om ytterligare järnvägsanläggningar. En lång erfarenhet, vunnen under decennier, har dock visat, hvilka fördelar det är att vidmakthålla en jämn kontinuitet i järnvägsbyggnaderna. Det är nämligen alltid förenadt med stora kostnader att förminska, för att icke säga afbryta en redan inslagen järnvägspolitik. Å ena sidan är nämligen upptagandet af nya statslån och dessas placerande i nya järnvägsbyggnader af stor betydelse för vår inhemska penningemarknad, hvarför oregelbundenheter härutinnan kunna hafva de mest vidtgående följder, men en kanske ännu betydelsefullare sida af saken är, att till arbeten af detta slag erfordras icke endast penningar, utan också insikter, vana arbetsledare och arbetare. För alla dem, som arbeta vid järnvägsbyggnader, särskildt arbetarena, är en jämn fortgång af arbete helt enkelt ett lifsvillkor. En plötslig förminskning af järnvägsbyggnadsarbetena är därför att anse såsom fördärflig.

Af järnvägsutskottets betänkande framgår, att kostnaderna för de föreslagna banorna beräknas på följande sätt: Ylivieska—Idensalmi 14,730,000 mark, Nyslott—Pieksämäki 12,000,000 mark, Åbo—Nystad, med afdrag af härför utlofvade subsidier, 4,565,000 mark, eller sålunda sammanlagdt till 31,295,000 mark. Ifall sålunda järnvägsbyggnadsarbetena något forceras så att ett kapital af omkring 10 miljoner mark årligen nedlägges, kunde de nu beslutna banorna fullbordas inom en tidrymd af tre, högst fyra år. Jag frånser härvid helt och hållet de under byggnad varande banorna, då dessa med all säkerhet hinna fullbordas, in-

nan landtdagens beslut angående nya järnvägsbyggnader vinner öfverhetlig stadfästelse. Erfarenheten från senaste tid gifver tydligt vid handen, att afgörandet af ärenden af detta slag numera ständigt uppskjutes.

Slutligen må det tillåtas mig fästa uppmärksamheten vid ett oväsentligare korrekturfel, som insmugit sig å pagg. 5 och 6. Där har upptagits några kommuner, som icke direkt beröras af de föreslagna bansträckningarna. Dessa kommuner bortströkos ur tabellen vid tredje läsningen, men har detta icke observerats vid korrekturläsningen. Då emellertid dessa kommuner hafva nytta af de föreslagna järnvägarna, är dock uppgiften beträffande folkmängden och folktätheten i dessa i viss mån belysande.

Ed. R o o s: Kun tänään kysymys uusien rautateiden rakentamisesta on ratkaistavana eduskunnassa, lienevät muutamat tilastolliset numerotiedot paikallaan, jotka osoittavat, miten nykyään löytyvät rautatiet jakaantuvat maamme eri lääniä ja kutakin kymmentätuhatta asukasta kohti. Suomen rautatiehallituksen kertomus vuodelta 1907 osoittaa, että sinä vuonna löytyi rautateitä maamme eri lääneissä tasaisissa luvuissa: valtion rautateitä Viipurin läänissä 632 kilometriä, Vaasan läänissä 545 kilometriä, Hämeenläänissä 392 kilometriä, Uudenmaan läänissä 363 kilometriä, Kuopion läänissä 322 kilometriä, Oulun läänissä 321 kilometriä, Turun ja Porin läänissä 298 kilometriä ja Mikkelin läänissä 154 kilometriä. Jos yksityiset rautatiet luetaan mukaan, niin silloin löytyy Viipurin läänissä 658 kilometriä rautateitä, Vaasan läänissä 570 kilometriä, Hämeen läänissä 431 kilometriä, Uudenmaan läänissä 466 kilometriä, Kuopion läänissä 325 kilometriä, Oulun läänissä 355 kilometriä, Turun ja Porin läänissä 346 kilometriä ja Mikkelin läänissä 154 kilometriä. Rautateiden kilometriluku kutakin kymmentätuhatta asukasta kohti oli Viipurin läänissä $12{,}_{84}$, Hämeen läänissä $11{,}_{87}$ Vaasan läänissä $11{,}_{06}$, Oulun läänissä $10{,}_{45}$, Uudenmaan läänissä $10{,}_{40}$, Kuopion läänissä $9{,}_{93}$, Mikkelin läänissä $7{,}_{93}$, Turun ja Porin läänissä $6{,}_{14}$ ja koko Suomessa $10{,}_{17}$. Jos taas yksityiset rautatiet luetaan tähän, niin mainitut numerot ovat seuraavat: Viipurin läänissä $13{,}_{56}$, Hämeen läänissä $13{,}_{05}$, Vaasan läänissä $11{,}_{55}$, Oulun läänissä $11{,}_{55}$, Uudenmaan läänissä $13{,}_{36}$, Kuopion läänissä $10{,}_{03}$, Mikkelin läänissä $7{,}_{93}$, Turun ja Porin läänissä $7{,}_{14}$ ja koko Suomessa $11{,}_{13}$. Nämä numerot osottavat epäämättömästi sitä epäedullista asemaa, jossa maamme vanhimmat sivistys- ja viljelys-seudut, Turun ja Porin lääni, ovat verrattuna muihin seutuihin. Tämä asema tulee vielä epäedullisemmaksi, kun nyt Kemin—Rovaniemen rata on avattu liikenteelle, ja aivan sietämättömäksi kun Joensuun —Nurmeksen ja Seinäjoen—Kristiinan—Kaskisen rakenteella olevat radat valmistuvat. Ainakaan Turun ja Porin läänin kulkuneuvoja ei ole pidetty silmällä maamme pohjoisten ja sisäosien kustannuksella, niinkuin kolmannessa vastalauseessa väitetään.

Kun nyt uusia rautateitä suunnitellaan ja päätetään, olisi väärin, jos lounais-Suomen tarve parannettuihin kulkuneuvoihin jätettäisiin huomioonottamatta. Suomen eduskunta on säätyvaltiopäivien aikana usein lausunut, että määrääväksi näkökohdaksi rautatierakennusten rakentamisessa olisi otettava sekin, missä määrin asianomaiset kunnat ovat halukkaat kannattamaan ehdotettuja ratoja, ja valtiosäädyt ovat 1900 vuoden valtiopäivillä päättäneet, että ehdotettujen ratojen rakennettavaksi ottamisen ehdoksi määrättäisiin, että kuntien tai yksityisten henkilöiden tulee edeltäkäsin sitoutua vastaamaan siitä määrästä, jolla maanluovutus sekä rautatien aiheuttamien hankaluuksien korvaus voi nousta yli mitä hallitus siinä suhteessa annetun arvioimisen nojalla on harkinnut kohtuulliseksi. Rautatievaliokunta 1904—05 vuosien valtiopäivillä katsoi, että määrääväksi näkökohdaksi olisi otettava sekin, että niiden rautateiden, jotka tästälähin voisivat tulla rakennettaviksi, pitäisi etupäässä koskea sellaisia seutuja, joiden olot taloudellisen selvityksen nojalla arvellaan takaavan radasta tulevan voittoa tai ainakin liikennetuloja, jotka vastaavat käyttämiskustannuksia.

Näitä Suomen eduskunnan lausumia periaatteita voipi eduskunta nyt toteuttaa. Niiden rautatieanomuksien seassa, jotka ovat käsittelynalaisia ja joiden hyväksymistä rautatievaliokunta on puoltanut, on nimittäin myös anomus normaaliraiteisen rautatien rakentamisesta Turun ja Uudenkaupungin välille. Tämän rautatien rakentamisen kannattamiseksi on luvattu niin suuret avustukset, ettei niiden vertaisia vielä milloinkaan maassamme ole luvattu, nimittäin 1 ½ miljoonaa Suomen markkaa. Sitä

paitsi ovat yksityiset maanomistajat ja kunnat sitoutuneet luovuttamaan koko rautatien tarpeeksi tarvittavan maan joko ilmaiseksi tai niin alhaisesta hinnasta, että kustannusarvioehdotuksessa maan lunastukseen laskettu meno vähenisi noin 200,000 markalla, joten tämän rautatiehankkeen toteuttamiseksi on sitouduttu avustuksiin, joiden arvo on 1,700,000 markkaa ja jotka ovat enemmän kuin ¼ siitä summasta, minkä rautatievaliokunta on arvannut tämän radan rakentamisen tulevan maksamaan. Huomioon on kuitenkin otettava, että nämä avustukset ovat luvatut sillä ehdolla, että eduskunta joillakin vuosien 1907—08—09 valtiopäivillä päättää radan rakentamisesta, jonka tähden nykyiset valtiopäivät ovat viimeiset, joiden käytettävänä on tuo suuri avustusmäärä, ja kun avustuksen myöntämiseen ei ole ehtona pantu aikamäärää, milloin radan rakentamiseen on ryhdyttävä, vaan ainoastaan että päätös rakentamisesta valtion kustannuksella on tehtävä ennen tämän vuoden loppua, olisi tämä tuntuvasti painava vaa'assa useinmainitun radan hyväksi. Silmäys Suomen Maantieteellisen Seuran toimittamaan Suomen karttaan osottaa että ne seudut, joiden lävitse rata tulisi kulkemaan, ovat tiheimmin asuttuja seutuja maassa ja hankitut tilastolliset tiedot sen varmentavat. Niissä 20 maalaiskunnassa, joilla tulisi olemaan suoranaista hyötyä rautatiestä, on yli 45,000 asukasta. Turun, Uudenkaupungin ja Naantalin kaupungeissa on lähes 50,000 henkeä yhteensä. Kutakin ratakilometriä kohtaan tulisi näin 763 henkilöä tai 1,319, jos kaupunkien väkiluku otetaan huomioon. Mitä asukaslukuun tulee, olisi tämä rautatie siis ensimäisiä palvelemaan taajaa asutusta, ja taajaa asutusta seuraa luonnollisesti vilkas liike.

Toivon, että nämä näkökannat tulevat huomioon otettaviksi kun eduskunta ryhtyy yksityisesti päättämään kustakin ehdotetusta radasta. Olen käyttävä yksityiskeskustelussa tilaisuutta sitte vielä lähemmin perustelemaan ehdotustani, että Turun—Uudenkaupungin rata olisi rakennettava.

Ed. Hedberg: Efter det långa och uttömmande andragande järnvägsutskottets ordförande här afgaf, återstår för mig ytterst litet att tillägga, och jag kan t. o. m. för denna gång afstå från ordet. Jag ber endast att få motsätta mig representanten Soininens förslag, att frågan på grund af § 62 i L. O. skulle behandlas i tvenne läsningar. Den erfarenhet jag samlat i järnvägsutskottet af de dubbla förhandlingarna där, har ledt mig till den öfvertygelsen, att man i ett sådant ärende, som betänkandet omfattar, ingenting har att vinna af dubbla läsningar. Det blir endast ett upprepande i den andra läsningen af hvad som i första framhållits. Jag ber således att få motsätta mig representanten Soininens förslag.

Ed. Hannula: Pyytäisin saada kannattaa professori Soinisen tekemää ehdotusta, että rautatievaliokunnan mietintö käsiteltäisiin kahdessa lukemisessa. Kannatan tätä ehdotusta siitä syystä, että tiedän useat meidän rautateistä tulleen rakennetuiksi aivan sattumalta. Ovat usein aamukiireessä myöhäisillä tunneilla aamulla päätetyt ja ovat jääneet siten sattuman varaan. Kun kannatan tätä ehdotusta, niin samalla olen sitä mielipidettä, että tämä ensimäinen käsittely olisi jo niin perusteellinen ja niin tarkka että voitaisiin asia verrattain vähällä vaivalla toisessa lukemisessa saada suoritetuksi. Mutta voidaksemme saada tämän ensimäisen lukemisen niin tarkaksi kuin mahdollista, olisi mielestäni tämän kysymyksen käsitteleminen jätettävä johonkin istuntoon, joka alotettaisiin aamulla, niin että voitaisiin koko päivä käyttää näitä tärkeitä anomuksia varten. Se suuri anomustulva, joka on olemassa rautateiden rakentamiseen nähden, jo todistaa, että nämä ovat elinkysymyksiä kansallemme ja että näitä päätöksiä ei saa tehdä tarkkaan harkitsematta. Uskaltaisin sen tähden ehdottaa puhemiesneuvoston harkittavaksi, eikö olisi syytä pitää istuntoa, joka on tietääkseni jo päätetty pidettäväksi tiistai-illalla, joko maanantai-aamulla tai tiistai-aamulla, niin että voitaisiin, jos tarvitaan, koko päivä käyttää rautatievaliokunnan mietinnön käsittelemistä varten, ja sentähden minä myöskin uskallan pyytää pöydälle tätä valiokunnan mietintöä. Minun on tämäkin anomukseni perusteleminen. Se kysymys, joka meillä eilen oli täällä käsiteltävänä, oli epäilemättä tärkein mitä eduskunnalla on ollut ja tulee olemaan, ja se on jännittänyt mieliä siksi ettei tarpeellisella levollisudella ole voinut rautatiekysymyksiinkään nähden vielä saada varmaa kantaa. Ja kun tämän asian tähden valvottiin neljään asti aamulla, niin en luule että me sen keskustelun kautta, joka täällä tänä iltana pidetään, val-

mistu tekemään päätöksiä, jotenka se keskustelu, joka täällä pidetään, olisi verrattain turha. Näin ollen minä siis käytän sitä oikeutta, jonka valtiopäiväjärjestys antaa, ja pyydän saada tämän mietinnön pöydälle istuntoon, joka mieluummin olisi pidettävä joko maanantai- tai tiistai-aamuna.

Puhemies: Ed. Soininen on ehdottanut, että tämä asia olisi otettava kahden käsittelyn alaiseksi sillä tavoin kuin V. J:n 62 §:n 2 momentti määrää. Tätä ehdotusta on kannatettu, ja kun se koskee asian käsittelytapaa, on se ennen muita ratkaistava. Asianlaita minun ymmärtääkseni nimittäin on se, ettei ed. Soinisen ehdotusta enää voitaisi ottaa käsittelyn alaiseksi sen jälkeen kun asian ensimäinen lukeminen on päättynyt, vaan täytyy sitä käsitellä ensimäisen lukemisen kestäessä. Sen vuoksi on minusta oikeinta ottaa tämä kysymys nyt heti ratkaistavaksi. Kehoittaisin siis seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa yksinomaan tähän puoleen asiata.

Ed. Keltanen: Minulla ei ole muuta sanottavaa, kuin että tahdon kannattaa ed. Hannulan ehdotusta pöydälle panosta.

Puhemies: Pöydälle panosta ei ole vielä puhe, vaan ed. Soinisen ehdotuksesta, että asia otettaisiin kahteen käsittelyyn.

Ed. Wuorimaa: Minä kannatan ed. Soinisen ehdotusta.

Ed. Åkesson: En kannata ed. Soinisen ehdotusta, mutta kannatan asiaa siinä muodossa, kuin ed. Hannula sen esitti.

Ed. Homén: Kannatan ed. Soinisen ehdotusta.

Ed. Rannikko: Luovun.

Ed. Tanner: Minä pyydän vastustaa tätä ehdotusta, vaikka myönnänkin, että rautatieasian käsittely on sangen tärkeä asia. Se tulee viemään meiltä vielä toisenkin illan ja nyt jo täpärällä olevaa aikaa tarvitaan sangen kipeästi moneen muuhunkin tärkeään asiaan.

Ed. Salo: Kannatan ed. Tannerin ehdotusta.

Ed. O. V. Turunen: Minä aijoin sanoa samaa kuin ed. Tanner. Pyydän vielä lisäksi huomauttaa, että meillä nykyään on siksi paljon töitä, ettei yhtä asiaa varten kannattaisi tärvellä useampia iltoja, saatikka päiviä, niinkuin täällä on ehdotettu. Tämä kahden lukemisen toimittaminen olisi ainoastaan ajan hukkaamista.

Ed. Mikkola: Siihen nähden että täällä on ehdotettu asian panemista pöydälle ja kysymys siis tulee viemään liian paljon aikaa, täytyy minunkin vastustaa asian kahta lukemista.

Ed. Kallio: Minä olen samaa mieltä kun edellinen puhuja, vaan siinä suhteessa, koska pyynnön johdosta tämä asia jää pöydälle, olen samalla sitä mieltä, että pitäisi aamupäivällä alkaa istunto.

Puhemies: Siitä nyt ei ole puhe.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kuten jo mainitsin on ed. Soininen ehdottanut, että asia otettaisiin kahden käsittelyn alaiseksi siinä tarkoituksessa kuin V. J:n 62 §:n 2 momentissa sanotaan. Mutta kun sitä on vastustettu, täytyy asiassa toimittaa äänestys.

Äänestys ja päätös:

Ken tahtoo asian käsiteltäväksi yhdessä lukemisessa, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on Eduskunta, ed. Soinisen ehdotuksen mukaisesti, päättänyt että asia on käsiteltävä kahdessa lukemisessa.

Äänestyksessä annetaan 123 jaa- ja 63 ei-ääntä. Ed. Soinisen ehdotus siis on hylätty, ja Eduskunta on päättänyt, että asia tulee käsiteltäväksi yhdessä lukemisessa.

Puheenvuoroa käyttää tämän jälkeen

Ed. Kares: Kun eduskunta on päättänyt asettaa asian vaan yhden käsittelyn alaiseksi, katson välttämättömäksi, että asia pannaan pöydälle ensi tiistaina aamupäivällä alkavaan istuntoon, niinkuin ed. Hannula ehdotti.

P u h e m i e s: Kun kaksi edustajaa on pyytänyt mietintöä pöydälle, niin se on jääpä pöydälle, ja kysymys on ainoastaan siitä, mihin päivään se pannaan pöydälle. On ehdotettu, että se pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Tämä ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s: Kysymys siitä, onko istunto ensi tiistaina aamulla vaiko illalla on eri asia. Kun istunto päättyy, olen ilmoittava, mihin aikaan istunto tiistaina alkaa.

4) Esikaupunkien asukasten oloissa vallitsevien epäkohtien poistamista

(A. K.)

tarkoittavan ed. Kirveen y. m. anomusehdotuksen n:o 65 johdosta annettu Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7, joka tämän kuun 26 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa pantiin pöydälle eilispäivän istuntoon, mutta eilen siirrettiin tänään käsiteltäväksi, esitetään.

Keskustelu:

Ed. H a n n u l a: Tässä mietinnössä ei ole mitään vastalausetta ja minä olen pyytänyt sen niin ymmärtää, että vaikka tämä ponsi, johonka mietintö päättyy, onkin arvalla ratkaistu, sittekin kahdeksan muuta, jotka ovat olleet toista mieltä, ovat alistuneet siihen päätökseen, mikä arvan kautta saatiin, ja toivon minä puolestani, että eduskunta yksimielisesti hyväksyykin tämän valiokunnan mietinnön.

Tämä kysymys ei suinkaan koske ainoastaan köyhälistöä, vaikka köyhälistön edustajat, sosialidemokraatit, ovat tietääkseni kannattaneet juuri sitä pontta, johonka mietintö päättyy, sillä tämä on kysymys, joka koskee yhtä hyvin koko kansaa. Esikaupunkien olojen järjestäminen ei enää käy päinsä sen asetuksen nojalla, mikä meillä on vuodelta 1898, sillä esikaupunkeja siinä laajuudessa ja merkityksessä, kuin meillä nyt on olemassa, ei meillä vielä silloin ollut, ja muutenkin on ilmestynyt olosuhteita, jotka ovat tehneet järjestyksen esikaupungeissa peräti vaikeaksi. Valiokunta näkyykin olevan yksimielinen siitä, että esikaupunkien olot kaipaavat korjausta, ja me voimme sanoa, että ne ovatkin sietämättömiä. Tämä ponsi, johonka mietintö päättyy, onkin pidettävä hyvin vaatimattomana, siinä kun pyydetään ainoastaan komitean asettamista, joka ottaa tarkoin tutkiaksensa esikaupunkien oloja ja joka sitte johtaisi armollisen esityksen jättämiseen eduskunnalle.

Kun 1898 vuoden asetusta on koetettu joillakin seuduilla sovelluttaa, niin on huomattu, että siitä ei ole suurtakaan apua. On sanottu, että jos sitä tarmolla ja taidolla käytettäisiin, niin voitaisiin kyllä sitäkin asetusta tehokkaalla tavalla esikaupunkien olojen järjestämiseen käyttää, mutta kun tiedetään, että niissä kunnissa, jotka ovat tekemisissä esikaupunkien kanssa, muutenkin olot vaativat kyvykkäiden miesten toimintaa eri haaroilla, niin ei voi olettaa, että näin huonoa tai oikeammin epätyydyttävää asetusta voitaisiin näin tärkeässä asiassa enään käyttää.

Tähän kaikkeen nähden, mitä minä nyt olen tässä lyhykäisesti tuonut esiin, toivon, että eduskunta mietinnön yksimielisesti hyväksyy huolimatta siitä, että onkin ollut toinen puoli valiokunnan jäseniä senkaltaista päätöstä vastustamassa.

Ed. K i r v e s: Kun tätä asiaa on meidän puoleltamme lähdetty viemään eteenpäin siihen suuntaan, että näissä oloissa pitäisi saada korjausta aikaan, niin on siihen ollut mielestäni sangen pakottavia syitä, joista mainittakoon asian valaisuksi.

Täällä ed. Hannula puhui yleisesti esikaupunkien tarpeellisesta järjestämisestä, joten minä en tahto siitä yleisestä puolesta mainita, mutta mainitsen niistä seikoista, jotka aiheuttivat meitä tätä asiaa ottamaan esille. Kaikilla eduskunnan jäsenillä, jotka ovat tämän valiokunnan mietinnön lukeneet, on tiedossa nämä asiat; ja vielä tarkemmin on niillä tiedossa olot erinomattain Viipurin esikaupungissa, jotka vaan ovat lukeneet viime vuotisen kunnallisvaliokunnan mietinnön. Asia on sillä tavalla, että meillä ei ole voitu saada oloja järjestetyiksi ilman tämmöistä toimenpidettä, mikä nyt on tässä esille tullut.

Jo vuonna 1894 tehtiin Viipurin maalaiskunnan puolelta anomus Viipurin kaupungille ja sen mukaan senaattiin, että näitä esikaupunkioloja ryhdyttäisiin järjestämään tarkoitustaan ja ajan vaatimusta vastaavalla tavalla liittämällä ne kaupunkiin taikka muodostamalla niis-

tä eri yhdyskuntia. Asia ei kumminkaan päässyt sen pitemmälle, kun kaupunginvaltuuston jäsenet vaativat Viipurin maalaiskunnalta, että sillä piti olla aluesuunnitelma tätä esikaupunkialuetta varten. On tunnettua, kuinka laajat Viipurin esikaupungit ovat, ja myöskin on tunnettua, kuinka paljon tämmöisen alueen kartoitus olisi tullut maksamaan. Ja kuka sen olisi maksanut? Kunta luonnollisesti ei olisi voinut tämmöiseen toimenpiteeseen ryhtyä, sitäkin suuremmalla syyllä kun maat, joilla esikaupungit sijaitsevat, ovat yksityisten omia, vieläpä osalta semmoisiakin maita, joilla on n. s. fideikommissin luonne. Kun asia sillä kertaa raukesi, oli se tietysti jätettävä pitemmäksi aikaa lepäämään, aina vuoteen 1900 asti, jolloin taas koetettiin saada asia uudestaan vireille, uudestaan esille, mutta yhtä huonolla menestyksellä kaupungin vallassaolijain puolelta. Välit silloin kiristyivät kaupungin herrojen kanssa niin paljon, että itäisiin esikaupunkeihin vievä tiekin suljettiin, se kun oli myyty eräälle kaakelitehtaalle, niin että niiden, jotka asuivat itäisessä esikaupungissa, täytyi kiertää noin pari kilometriä väärää päästäkseen kotiinsa. Ryssien avulla saatiin viimein itäisiin esikaupunkeihin kulkutie. Vanhasta tiestä kyllä käytiin oikeutta kaikki virastot aina senaattiin saakka, kunnes viimein hävisivät asiakirjatkin, niin ettei niitä löydetty vielä viime talvenakaan mistään.

Omituista tai oikeastaan kuvaavaa on se menettely, jota on harjoitettu näitä itäisiä esikaupunkeja kohtaan Viipurin kaupungin puolelta. Mainittakoon vaan se seikka, ettei sinne tahtonut päästä palokuntakaan erään kerran tulipaloa sammuttamaan, kun ei ollut muuta kuin tuo vanha tie kaakelitehtaan läpi, ja sekin suljettu yleiseltä liikenteeltä, joten palokunnan, kun muuten ei päässyt, täytyi särkeä portti. Ja ellen väärin muista, palokuntaa sakotettiin siitä lystistä. Minun täytyy tuoda näitä seikkoja eduskunnan tietoon siitä syystä, ettei jotkut eduskunnan jäsenet ajattele tätä liian pieneksi asiaksi.

Mitä sitten tulee viimeisiin toimenpiteisiin, niin, kun nyt on jo toimitettu kartoitus valtion puolesta, niin luulisi että esikaupunkikysymys voitaisiin jossain määrin tyydyttävästi ratkaista. Mutta sitä ei voida ratkaista nykyisen asetuksen puitteissa, sillä tunnettua on, että nykyinen asetus antaa maanomistajalle suuren vallan, ja vuoden 1898 asetuksen 8 §:ssä nimenomaan määrätään, ettei yksityisen omistusoikeutta saa loukata. Esikaupungeissa tavallisesti tarvitaan katuja, tarvitaan toreja, tarvitaan tontteja koululaitoksia ja muita semmoisia yhteiskunnallisia laitoksia varten, ja näitä ei saada muuten kuin pakkolunastuksella, jos maanomistaja asettuu vastustavalle kannalle. Mutta pakkolunastuskustannukset tällaisessa seudussa, missä maan arvo nousee sangen suuresti, tulevat niin raskaiksi, ettei niitä ollenkaan voida suorittaa. Minä mainitsen vaan esimerkkinä Kolikkoinmäen osan. Siellä on maata eräällä Dippelillä, joka siitä ostaessaan maksoi noin 3,000 markkaa, ja nyt kaupunki osti ⅓ osan siitä 140,000 markasta! Tämä on tavallaan osotuksena siitä maan hinnan suuruudesta, joka siellä nykyään vallitsee, joten ei voi tulla kysymykseenkään, että kunta tai esikaupunkilaiset voisivat näitä tämmöisiä maa-alueita ruveta lunastamaan.

Mutta siihen seikkaan, että näissä asioissa on jouduttu tälle tielle, ovat myös tavallaan pakottaneet ne raskaat menot, joita maalaiskunnalla on näistä esikaupungeista ollut. Jos me tarkastamme vaivaishoitomenoja vuodelta 1906, niin huomaamme, että 63 % vaivaishoitokustannuksista meni kokonaan esikaupunkilaisten hyväksi tai toisin sanoen vaivaisapua nauttivista oli 63 % esikaupunkilaisia. Tämä esikaupunkilaisluku näissä vaivaishoitolaisissa on sen tähden niin suuri, että työntekijät nuorempina, silloin kuin he kelpaavat paremmin kaupungin työhön, työskentelevät sekä asuvat kaupungissa, mutta silloin kun he tulevat vanhemmiksi, joutuvat he myös työttömiksi ja silloin on heidän pakko muuttaa halvempaa asuntoa hakemaan ja joutuvat he miltei poikkeuksetta kunnan vaivaishoidon niskoille. Jo vuonna 1899 mainitsee Viipurin pitäjän kunnallislautakunta vuosikertomuksessaan muun muassa, että esikaupunkilaisten luku lisääntyy sangen suuressa määrässä siitä, „että työväen asuntojen puute ja ylen kalliit asuntovuokrat kaupungissa pakottavat kaikki vähävaraisemmat vanhempaan ikään tulleet tai muuten vähemmän työkykyiset työläisperheet muuttamaan esikaupunkeihin. Elleivät nämä muuttaessaan ole vielä täyttäneet 50 ikävuotta, joutuvat ne puutteeseen tultuaan maalaiskunnan vaivaishoidon rasitukseksi". Nyt on taas tehty anomus kaupungille, että kaupungin valtuusmiehet liittäisivät nämä esikaupungit kaupunkiin, mutta se

on hylätty, ja kuten ehkä useat tietävät, on asia nyt paraikaa senaatissa.

Myöskin kansakoulujen kunnossapito ja koulujen kannatus käy siellä sangen raskaaksi. Kansakoululaitoksen ylläpito on jo kunnalle raskas, mutta sitä raskaammaksi se tulee vielä näille asianomaisille esikaupunkilaisille itselleen, sillä piirijako edellyttää, että piiri kantaa jäseniltään piirikouluveroa ja tämä piirikouluvero nousee nykyjään Smk. 1 : 25 veroäyriltä esikaupunkilaiskansakoulupiireissä, jota vastoin se muissa koulupiireissä on ainoastaan 15—25 penniä veroäyriltä ja ne piirit joissa koulut ovat jo kauvemman aikaa olleet olemassa, niin että koulurakennuslainat ovat kuoletetut, ne piirit ovat tykkänään piiriveroista vapaat. Esimerkiksi mainitsen ainoastaan vertauksen vuoksi tässä Tiiliruukin kansakoulupiirin, jonka vuotuiset menot kansakouluista nousevat 27,000 markkaan ja josta summasta valtiolta saadaan 8,680 ja kunnalta 7,700 markkaa eli yhteensä 16,380 markkaa. Piirin osaksi jää näin ollen kymmenisentuhatta markkaa, ja kun tiedämme, minkälaisia eläjiä siellä asuu, niin voi jo aavistaa, millä tavalla tämä summa on koottava.

Jos minä vielä veroihin nähden mainitsen esimerkiksi ne numerot, jotka ovat nyt viimeiseltä veronkantovuodelta, niin tullaan vakuutetuksi siitä, ettei näiden kansakoulujen talous eikä niiden kunnossapito ole kehuttavalla kannalla. Kun esimerkiksi Kolikkoinmäen kansakoulupiirissä jäi kunnallisveroista $56,_{83}$ % maksamatta, niin silloin herää luonnollisesti kysymys: kuka oikeastaan maksaa nämä puuttuvat verot? Tiiliruukin kansakoulupiiristä jäi $44,_{41}$ %, Sorvalin 35 %, Kelkkalan $33,_{51}$ ja Karjalan esikaupungin koulupiirissä $25,_{4}$ %. Nämä numerot lienevät myös paikallaan osottamaan sitä, ettei väite siitä, jotta kun nämä esikaupunkilaiset maksavat maalaiskunnille veroa, ei maalaiskunnille niistä ole rasitusta, suinkaan pidä paikkaansa.

Mutta ei näissä kyllin. Meillä on nykyisinä aikoina sangen suuresti vallinnut työttömyys. Kunta on ollut pakotettu vuosittain uhraamaan verrattain suuret summat hätäaputöihin henkilöille, joista ei maalaiskunnille ole kiireimpänäkään työaikana vähintäkään hyötyä. Sillä esikaupunkilaiset ovat miltei kaikki käsityöläisiä, silloin kun kaupungissa suinkin on töitä, tarvitsee heitä kaupunki, vaan huonona aikana joutuvat he maalaiskunnan hartioille. Hyvällä syyllä siis saattaa sanoa, että esikaupungit ovat syntyneet kaupunkien työtarpeitten tyydyttämiseksi, ja kaupunkien on niistä silloin myös pidettävä huolta. Viipurin maalaiskunta uhrasi hätäaputöihin vuonna 1905 3,607 markkaa, 1906 6,647 markkaa, 1907 1,500 markkaa ja 1908 9,175 markkaa, jolloin näistä hätäaputöistä sai elatuksensa kaikkiaan 1,221 henkeä. Vaikkakin väitettänee, että kunta on suuri ja sillä on suuret tulot, niin on kuitenkin huomattava, että kun vuotuinen summa nousee liki 10,000 markkaan semmoisia menoja, jotka tulee käyttää tykkänään toisen kunnan työväen hyödyksi, niin on luonnollista, että silloin kunta on pakotettu jo tekemään mitä hyvänsä ja keksimään kaikenlaisia keinoja päästäkseen tämmöisistä rasituksista. Niinpä nyt tämänkin työttömyyden aikana, joka ensi talvena uhkaa, on oltu pakotettuja ryhtymään jo toimenpiteisiin työttömyyden tuottaman hädän lieventämiseksi. Kaupunki useimmiten ei ota töihin muita kuin niitä, jotka kaupungissa asuvat, ja niitä on sangen pieni prosentti, niin ettei niistä juuri maksa paljoa puhua.

Kun viime kerralla tämä kysymys otettiin maalaiskunnan puolesta esille, käännyttiin silloin kaikkien asianomaisten virkailijain puoleen niiltä lausuntoja saamaan siitä, minkälaisissa oloissa nämä esikaupunkilaiset todellisuudessa ovat ja miten olot voitaisiin järjestää tarkoitustaan vastaaviksi. Silloin lausui kunnanlääkäri Winter: „Että Viipurin esikaupungeista on muodostunut paikkakunta, jossa erilaiset saastat löytävät otollisen pesäpaikan, missä ne viihtyvät ja mistä ne tekevät hyökkäysretkiä ympäristöön, on minulle jo kunnanlääkärinä aikaa sitte tunnettu. Olen vuosikertomuksessani 1903 jo siitä huomauttanut sekä parannuskeinoksi esittänyt esikaupunkien liittämistä Viipurin kaupunkiin, ennustaen muussa tapauksessa epäkohtain pahenemista. Ikävä kyllä, olen ollut oikeassa, ja valitettavaa on, ettei Viipurin kaupunki aikanaan ole ymmärtänyt omaa parastaan katsoa, vaan on antanut asukkaansa katsoa itselleen asuinpaikkoja ulkopuolelta aluettaan. Nyt tarjoovat varsinaisen kaupungin ympärillä olevat esikaupungit surullisen kuvan aviottomien lasten kohtalosta, lasten, joita isä hylkii eikä äiti jaksa elättää, saati kasvattaa, jotka siis joutuvat kunnan eläteiksi. Että Viipurin kaupunki saa näitä esikaupunkeja kiittää siitä, että sen liike ja teollisuus on kerännyt

sitä väen paljoutta, mikä ei nyt enää mahdu sen rajain sisäpuolelle, ei kieltäne kukaan, eikä liioin sitäkään, että tämä väenpaljous, samalla kuin se kaupungista saa työnsä ja elatuksensa, puolestaan tarjoo tälle työvoimaa, jota ilman Viipuri ei enää tulisi toimeen." Samaan suuntaan käyvät myös piirilääkäri von Weymarnin lausunnnot tässä asiassa, samaa lausuu myös kihlakunnantuomari Krogerus ja samaa kruununnimismies Ollikainen.

Nämä mainitut viranomaiset ovat sitä mieltä, että tämmöisiä epäkohtia ei voida korjata, jollei näitä esikaupunkeja liitetä kaupunkiin.

Voitanee täällä väittää, että onhan 1898 asetuksessa määräys että jos tällaisia yhdyskuntia syntyy, jotka ovat riippuvaisia kahdesta eri kunnasta, on silloin kuntien sovittava keskenänsä näitten tämmöisten paikkakuntien ylläpidosta tai rasituksista. Mutta voidaan samalla kysyä ja voidaan samalla väittää, onko oikein, onko kohtuuden mukaista, että maalaiskunta, jolla ei ole tämmöisten alueitten asukkaista mitään hyötyä ja jotka eivät ole muodostuneet sinne maalaiskuntien tarpeeksi, onko silloin oikein että maalaiskunnat saavat kantaa tämmöisiä rasituksia, kuten Viipurin maalaiskunta on kantanut? Minua ei tyydytä tämä valiokunnan ehdottama ponsi. Minä olen ajatellut ettei muuta keinoa näitten esikaupunkiolojen järjestämiselle ole olemassa kuin se, että päämääräksi pannaan niitten yhdistäminen viereisiin kaupunkeihin. Ja kun lähdemme tästä edellytyksestä, niin ehdottaisin hyväksyttäväksi sen ponnen, joka on viime vuoden kunnallisvaliokunnan mietinnön ponsi ja tässä sivulla 9.

Minä en rupea tämän pitemmälti aikaa tuhlaamaan, kun luulen tehneeni jo asian selväksi maalaisedustajillekin, joitten nyt etupäässä toivon äänestävän ehdottamani ponnen puolesta, koska nämä epäkohdat kohtaavat juuri maalaiskuntia. Sentähden lopetan. Pyydän vaan, että valiokunnan ponnen sijasta hyväksyttäisiin valiokunnan mietinnön 9 sivulla oleva ponsi.

Ed. T a l a s: Saatan pääasiassa hyväksyä sen ponnen, jonka laki- ja talousvaliokunta on ehdottanut. Pyydän kuitenkin saada tehdä siihen pienen muutosehdotuksen. Mielestäni ei olisi asialle eduksi, että pyydettäisiin nimenomaan komitean asettamista. Nämä valtion komiteat eivät aina ole osottautuneet varsin tarkoituksenmukaisiksi. Ja varsinkin tähän kysymykseen nähden luulen minä puolestani, että saavutettaisiin parempi tulos, jos asian tutkiminen jätettäisiin jollekulle yksityiselle henkilölle, jolla olisi tilaisuus käydä niissä eri paikoissa, joissa tällaisia epäkohtia on ilmautunut. Minä pyytäisin sentähden saada ehdottaa että ponsi kuuluisi: „että Keisarillinen Majesteetti suvaitsisi tulkituttaa, mitenkä järjestämättömät esikaupunkien" j. n. e. Jos ponsi saapi tällaisen muodon, niin voidaan tietysti asettaa komiteakin, jos se katsotaan tarpeelliseksi, mutta voidaan myöskin ryhtyä muihin keinoihin, jotka vievät toivottuun tarkoitusperään.

Ed. A n n a l a: Minä pyydän kannattaa ed. Kirveen tekemää ehdotusta.

Ed. K e l l o s a l m i: Mietinnön perusteluissa on muun muassa vedottu siihen, että nykyisin voimassaolevan asetuksen avulla voitaisiin näitä, jokaisen kasvavan teollisuuskaupungin ja yleensä kasvavan kaupungin yhteyteen syntyvien esikaupunkien oloja järjestää tarvitsematta siinä suhteessa uutta erikoisempaa lainsäädäntöä. Mutta kyllä kokemus on osottanut, että tämän avulla, jos se ei suorastaan ole mahdotonta, on hyvin vaikea sitä tehdä, varsinkin sentähden, että tässä asettuu useimmissa tapauksissa kaupungissa vallassaolevien luokkien edut ristiriitaan niitten tarkoitusten kanssa, mitkä ovat kysymyksessä. Ja näin ollen on siis useinkin olemassa voittamattomia esteitä niitten toteuttamiselle. Viipuri siinä suhteessa tarjoo varsin loistavia esimerkkejä. Kyllä on syytä ottaa asia tarkkaan harkintaan ja seikkaperäisesti järjestettäväksi. Siinä suhteessa lyhyesti kannatan ed. Kirveen ehdotusta, että tämän mietinnön ponneksi hyväksyttäisiin mietinnön sivulla 9 oleva ponsi.

Ed. H a n n u l a: Ed. Talaan tekemä ponsiehdotus ei mitenkään ole tätä pontta vastaan, vaan tämä ponsi, joka on mietinnössä, sisältyy myöskin siihen. Mutta täten jäisi hallitukselle tilaisuutta muullakin tavalla tutkituttaa näitä oloja. Ja kun siis tässä ovat suuremmat mahdollisuudet, niin minä puolestani olen valmis kannattamaan ed. Talaan tekemää ehdotusta, jos eduskunta muuten katsoo olevan syytä siihen yhtyä.

Ed. Mäki: Kun tämä kysymys oli asianomaisessa valiokunnassa käsiteltävänä, niin ehdotin minä muun muassa tämän mietinnön ponneksi kunnallisvaliokunnan 1908 vuoden toisilla valtiopäivillä asiasta laatiman mietinnön ponnen. Kuitenkin yhtenäisyyden saavuttamiseksi ponsi sai tällaisen muodon kuin tästä mietinnöstä näkyy. Lausuttiin nimittäin epäilyksiä siitä, etteivät kaupungit voisi näitä esikaupunkeja itseensä niellä, vaikkakaan en minä sitä mieltä ollut. Ja kun ponsi on tässä suhteessa mielestäni lievä, edellyttäen tutkimusta ainoastaan siinä tapauksessa että missä määrin kaupunkikunta voitaisiin velvoittaa omaan piiriinsä yhdistämään jo syntyneitä esikaupunkeja, olisin tahtonut että mietinnön ponneksi olisi otettu tämä kunnallisvaliokunnan mietinnön ponsi. Sentähden yhdyn kannattamaan ed. Kirveen tekemää ehdotusta.

Ed. E. S. Yrjö-Koskinen: Minä vastustan ed. Talaan tekemää ehdotusta. Pitäisin onnettomuutena asialle, jos Keisarillisen Majesteetin toimeenpanema tutkimus noudattaisi sitä tapaa, mitä ed. Talas ensin esitti mahdolliseksi. Jos missään asiassa, niin tässä, vaaditaan komiteaa, joka on kokoonpantu eri paikkakunnilta ja eri kansanluokista otetuista henkilöistä.

Ed. Listo: Minä olen kuulunut niihin, jotka laki- ja talousvaliokunnassa ovat äänestäneet anomusehdotusta vastaan. Olen kuitenkin jäänyt vähemmistöön enkä aijo siitä riitaa nostaa, jos täällä kamarissakin jään vähemmistöön. Mutta kun nyt tahdotaan ajaa päätökseksi se ponsilause, jonka viime syksynä silloinen kunnallisvaliokunta ehdotti eduskunnan hyväksyttäväksi, niin pyydän, ennenkuin se tehdään, huomauttaa, että jos eduskunta asettuu sille kannalle, että kaupungit ovat velvoitettavat yhdistämään itseensä esikaupunkeja, niin saatamme pian joutua siihen, ettemme saakaan kaupunkeja tottelemaan. Mitähän voimakeinoja valtiolla on käytettävänä kaupunkia vastaan, joka, kun sille asetetaan vaatimus, että kaupungin tulee yhdistää itseensä joku esikaupunki, siihen vastaa: emme kykene sitä tekemään, meillä ei ole siihen varoja, eikä meillä ole sitä henkistä kykyä, että pystyisimme suorittamaan ne kustannukset, jotka esikaupungin yhdistäminen vaatii tai hyvin toimittamaan ne järjestelyt ja muut työt, joita siellä tarvittaisiin! Silloin tietysti ei ole valtiolla muuta keinoa kuin antaa kaupunkikunnalle sekä ne aineelliset että henkiset varat, joita hankkeen toteuttamiseksi tarvitaan, toisin sanoen, rahat on otettava siinä tapauksessa valtion kukkarosta ja valtion viranomaisten on toimitettava mainitut työt. Mutta yhtä hyvinhän valtio siinä tapauksessa voi antaa tarpeelliset rahat esikaupungille itselleen ja asettaa viranomaisensa esikaupunkilaisten käytettäviksi toimittamaan asian niin, että esikaupungissa olot saadaan hyvään järjestykseen. Siten kyllä päästäisiin siitä pulmasta, joka syntyisi, jos valtion täytyisi ryhtyä jotakin kuntaa vastaan pakkokeinoihin, mitkä helposti saattaisivat päättyä siihen, että ne eivät tuottaisi mitään tuloksia. Mutta kyllä se tulisi valtiolle kalliiksi. Sentakia meillä, jotka olemme valiokunnassa joutuneet vähemmistöön, on ollut epäilyksiä siitä, kuinka mahdollista olisi käytännössä toteuttaa sitä ajatusta, jota kunnallisvaliokunta viime syksynä ajoi ja joka myös esiintyy ed. Kirveen y. m. anomusehdotuksessa. Me kyllä olemme ymmärtäneet ja tunnustaneetkin tämän anomusehdotuksen hyvän tarkoituksen, mutta me emme ole voineet tulla vakuutetuiksi siitä, että 1898 vuoden asetus taajaväkisten yhdyskuntain järjestämisestä ei sisältäisi niitä voimakeinoja, joita tarvitaan olojen järjestämiseksi esikaupungeissa. Antaahan asetus asianomaisille kunnille, lukuunottamatta esikaupunkien asukkaita itsiään, vallan ryhtyä alotteeseen, ja sama valta on lääninhallituksilla ja senaatilla ryhtyä alotteeseen taajaväkisen paikkakunnan olojen järjestämiseksi. Vieläpä jo silloin kun varotaan, että johonkin paikkaan rupeaa karttumaan enemmältä ihmisiä, voidaan ryhtyä toimenpiteisiin sitä varten, että saadaan olot siellä järjestykseen. Se että tämä 1898 vuoden asetus ei vielä ole käytännössä tuottanut runsaita tuloksia, ei riipu siitä, että asetus olisi huono ja puutteellinen ja ettei sen pohjalla saataisi toimeen koko joukkoa hyvää, vaan se riippuu yksinkertaisesti siitä, etteivät ihmiset ole tähän asti tuota asetusta käyttäneet. Valiokunnan mietinnössä on lueteltu kaikki ne tapaukset, joissa tätä asetusta on käytetty ja siitä näkyy, että luettelo on jokseenkin lyhyt, mutta ei suinkaan se ole asetuksen vika, vaan se on ihmisten vika, etteivät ole tahtoneet käyttää sitä hyväkseen. Minä luulen, että jos täällä käydään säätämään jotakin semmoista, jonka kautta kaupunkikunnat sitten voidaan velvoit-

taa itseensä yhdistämään esikaupunkeja, niin sellaiselle laille tulisi käymään samalla tavalla, se jäisi suureksi osaksi kuolleeksi kirjaimeksi siitä syystä, että ihmiset eivät käyttäisi sitä ja että luultavasti useimmat kaupunkikunnat tulisivat asettumaan vastarintaan sitä vastaan.

Saattaa ehkä olla hyödyllistä, että asetetaan joku komitea miettimään ja tarkastamaan, onko 1898 vuoden asetus kelvollinen tai olisiko siinä jotain parannettavaa. Minä en tahdo nimenomaan sitä vastustaa, mutta kyllä minä olisin halukkaampi kannattamaan ed. Talaksen esittämää mielipidettä. Minä luulen että syy, minkä tähden 1898 vuoden asetusta ei ole enemmän käytetty, on siinä, että meiltä on puuttunut asianymmärtäviä henkilöitä esikaupunkien järjestelytoimiin ryhtymään. Meidän tarvitsisi saada muutamia taitavia henkilöitä, jotka tutkisivat tätä kysymystä ulkomailla itse käymällä siellä ottaakseen selkoa siitä, millä tavalla esikaupunkioloja on ulkomailla järjestetty. Nämät henkilöt asettuisivat sitten valtion ja kuntain käytettäviksi, kun esikaupunkien järjestelytöitä olisi toimitettava. Minä pyydän saada mainita, että paraillaan on valtion matkarahalla ulkomailla Uudenmaan läänin lääninsihteeri tutkimassa puheena olevaa kysymystä, mutta luullakseni olisi hyvä, että myöskin joku hyväkykyinen, teknillisesti oppinut henkilö saataisiin antautumaan tämän kysymyksen tutkimiseen. Siltä kannalta katsoen saattaisi kyllä olla hyötyä ed. Talaan ehdottamasta menettelystä, mutta kyllä minä luulisin, että ilman eduskunnan anomustakin sellainen asia saataisiin hallituksen toimenpiteestä järjestetyksi. Eihän siihen tarvittaisi enempää kuin että esimerkiksi ed. Kirves tai joku muu esikaupunkilainen tekisi hallitukselle pyynnön, että asetettaisiin sopiva määräraha matka- ja opintorahaksi hyvälle teknikolle tutkimaan ulkomailla esikaupunkien järjestelytoimia.

Ed. Hannula: Minä pysyn vieläkin siinä väitteessä, että 1898 vuoden asetus on epätäydellinen. Näissä perusteluissa mainitaankin, että juuri se seikka, että esikaupunkiolojen järjestäminen tulee loukkaamaan jossain määrin yksityisten omistusoikeutta, nimittäin niiden maatilain omistusoikeutta, joilla nämä esikaupungit sijaitsevat, tekee tämän asetuksen käyttämisen mahdottomaksi nyt jo olemassa oleviin esikaupunkeihin nähden. Viipurissa esimerkiksi on kyllä järjestetty tulevaisuutta varten olot niin, ettei voi enää järjestymättömiä esikaupunkeja syntyä. On piiritetty esikaupungit ostamalla tiloja niiden ulkopuolella. Mutta se ei pidä paikkaansa, mitä ed. Listo sanoi, että 1898 vuoden asetusta voitaisiin näihin suuriin jo olemassa oleviin esikaupunkioloihin sovittaa. — Kun minä kannatin ed. Talasta, niin tahdoin nimenomaan edellyttää, että komitea valitaan, mutta jos hallituksella olisi joku muukin tie tässä, niin tahtoisin jättää vapaat kädet.

Ed. Kellosalmi: Ed. Listo huomautti siitä, mitenkä outoihin suhteisiin muka asetettaisiin kaupunkikunnat, aineellisessa ja henkisessä suhteessa, jos saataisiin tällainen asetus syntymään. Mutta tosiasia nyt on, mitä kaupunkikuntien kehityksessä ei voida koskaan välttää, että ennemmin tai myöhemmin kaupungeissa itsessään herää halu yhdistää tällaiset esikaupungit itseensä. Mutta kysymys riippuu nykyisin pääasiassa sillä pohjalla, millä tavalla maanomistajain rahalliset edut sen kunakin hetkenä määräävät. Sillä totta on, ettei mikään kaupunkikunta, varsinkaan silloin kun tällaisia olosuhteita on syntymässä sen ympärillä, ole niin vaikeissa taloudellisissa oloissa, ettei se voisi näitä maa-alueita keskuuteensa liittää, vaikkapa toisenlaisella rakennusjärjestelmällä kuin itse kaupungissa on, järjestäen ja kehittäen. Esikaupunkien alullaan ollessa olisi maa-alueet hyvinkin halvalla hinnalla ostettavissa. Mutta sitä mukaa kuin esikaupunki kasvaa ja varttuu, sitä mukaa tulee sitkeämmäksi esikaupunkien asutussuhteitten lunastaminen kaupungille monessa suhteessa; ja silloin syntyy juuri tuollaisten olojen kautta niitä vaikeuksia, joista ed. Listo tässä huomautti, mutta sittenkään ne eivät ole voittamattomia. En usko että mikään kaupunkikunta tässä tapauksessa, jos laki asettaisi määrättyjä tehtäviä sille, jättäisi sen toteuttamatta ja valtion tehtäväksi. Mahdollisesti muutamissa tapauksissa tulisi kysymykseen valtiolainan avulla auttaa, mutta että valtio siinä kohden kokonaan ottaisi toiminnan johdon ja antaisi myöskin rahansa käytettäväksi, se ei olisi suotavaa. Nykyinen asetus vuodelta 1898 on kyllä sellainen, että sen mukaan monia tärkeitä seikkoja, joita ei tässä ole aikaisemminkaan otettu huomioon, ei ollenkaan sen kautta saada järjestetyiksi. Esimerkiksi juuri ajoittaisesti vaihtelevat teollisuusolot, ni-

mittäin työsuhteet, useimmissa tapauksissa kärjistyvät nykyisin niin monella tavalla, että niitä on yhtä hyvin kaupunkikuntain kuin maalaiskuntainkaan työläisten kannalta vaikea tyydyttävästi järjestää. Muitten muassa Kotkan kaupungissa viime talvena sen esikaupungissa asuvat työläiset joutuivat monessa suhteessa kummalliseen asemaan. Työttömyys suuresti vallitsi paikkakunnalla ja työläiset olivat kaupungin kirjoissa, mutta olivat asuneet 6—8 vuotta kaupungin piirin ulkopuolella, joten heidän asumisensa ja olinpaikkaoikeutensa kaikissa suhteissa olivat laittomilla perusteilla. Nämä pyrkivät nyt kaupungin järjestämiin hätäaputöihin. Tällöin oli vaikea määritellä, millä tavalla näitä asioita järjestäisi. Sellaisia ristiriitoja syntyy yhä enemmän vielä monilla muillakin aloilla, joita en katso olevan syytä käydä tässä yksityiskohtaisesti selvittelemään. Mutta epäkohtia on siksi paljon, etteivät ne muuten selviä kuin juuri sitä tietä, jonka ed. Kirves on tuonut esille ja sen ponnen avulla, jonka hän on esittänyt.

Täällä mainittiin, että hallituksen puolelta jo on ryhdytty jonkunlaisiin toimenpiteisiin tutkimusten toimeenpanemiseksi tässä suhteessa. Mainittiin muun muassa, että Uudenmaan läänin lääninsihteeri on kiertämässä Euroopan maissa. Mikäli minä tunnen näitä asioita, luulen kuitenkin, että tämä herra, ollen virkaarvoltaan varatuomari ja katsantokannaltaan ehkä suurkapitalistien parhaiden etujen tukija, mahdollisesti toimittaa tämän tutkimuksensa juuri siltä kannalta, että viimemainittujen edut sopivimmin tulevat huomioon otetuiksi tässä kysymyksessä. Jos meillä valtio toimittaa näitä tutkimuksia, on selvää, ettei ristiriitoja voida koskaan tätä tietä järjestää ja edelleen tulevat epäkohdat olemaan yhtä huutavina kuin nykyisinkin. Kyllä ne vaativat kokonaan toisenlaista järjestelyä, ja siihen järjestelyyn ei päästä muuta tietä kuin sitä, joka täällä edellisen eduskunnan kunnallisvaliokunnan mietinnössä tuodaan esille ja joka sisältyy siinä olevaan ponteen.

Ed. Kirves: Minun täytyy vielä käyttää puhevuoroa ed. Liston puheen johdosta. Hän sanoi, että valiokunnan mietinnössä mainitaan tapauksia, joissa tätä usein mainittua asetusta on käytetty esikaupunkien olojen järjestämiseksi ajanmukaiselle kannalle. Mutta mitenkä ed. Listo luulee tämän käyvän päinsä, kun esimerkiksi tuo 1898 vuoden asetus edellyttää, että kuntien on keskenään sovittava, kuinka suurella summalla ne avustavat yhdyskuntaa. Jos käy niin, että yhdyskunta tarvitsee yli 10,000 markkaa vuodessa hätäaputöihin käytettäväksi, niin mistä luulee ed. Listo nämä rahat otettavan? Jos tarvitsee kansakouluja rakentaa lasten paljouden takia, mistä ottaa silloin rahat, kun ei saa kunnalta muuta kuin ennen sovitun summan? En tahdo ruveta täällä ollenkaan asetusta vastaan väittelemään, kun ajattelen, että vaikkakin yhdyskuntia on perustettu tämän asetuksen mukaan, ne eivät ole voineet vastata tarkoitustansa. On ihan silminnähtävää, että semmoisissa paikoissa ennen pitkää on muutos saatava aikaan. Mitä tulee herrastarkastuksiin, niin kyllä herrat käyvät tarkastamassa, mutta apua näistä tarkastuksista ei tule.

Ed. Lumio: Minäkin olen yksi niitä, jotka 1898 vuoden lain jälkeen olen esikaupunkiin asuntoni laittanut ja minäkin todella iloitsin, että olot siellä ympäristöllä tulisivat tämän asetuksen avulla järjestetyiksi sillä tavalla kuin tarvis vaatisi ja niinkuin itse olisimme tahtoneet. Mutta nyt emme parhaimmallakaan tahdolla ole voineet estää esimerkiksi sitä, että rantatiet, jotka ennen olivat vapaasti käytettävissä, nyt ovat tulleet tukituiksi. Rantamaat ovat nimittäin tulleet vuokratuiksi rikkaille kaupunkilaisille, jotka sitten ovat panneet nämät tiet tukkoon ja meidän tiemme rantaan tuli tällä tavoin puoli kilometriä pitemmäksi, vaikka se ensin oli ainoastaan kivenheiton päässä. Sitäpaitsi näiden rantojen käyttäminen ei tulisikaan mitään muuta tarkoitusta varten kysymykseen kuin ainoastaan jalkain kastelemista varten, ranta kun on lietoa niin pitkälti, ettei tule kysymykseenkään saada kunnollista laituria eikä ole voitu aikaansaada rannalle mitään muutakaan tietä. Ja vaikka teihin on työtä uhrattu ja siellä kyllä on miestä ollut kukin tonttinsa kohdalla, niin ei se kova kallio anna itseänsä niin pian muodostaa semmoiseksi, että siitä kulkemaan pääsee. Niinpä ne vielä ovatkin semmoisessa kunnossa, että eräskin mustalainen, joka yritti viime kesänä meidän „bulevaardia" ajaa, oli vähällä taittaa omansa ja hevosen niskan. Tähän ei kuitenkaan ole mitään voitu aikaansaada, niin että kunta puolestaan tai asian-

omainen, joka nauttii tulot, maanomistaja, joka on nämä vuokrannut, millään tavalla avustaisi. Sentähden minäkin toivon, että valtio ryhtyisi tässä sellaisiin toimenpiteisiin, kuin ed. Kirveen ponnessa on ehdotettu.

Ed. Ahmavaara: En tahdo väittää, että 1898 vuoden asetuksen mukaan taajaväkisistä yhdyskunnista voitaisiin kaikkia esikaupunkioloja tyydyttävästi järjestää. Mutta minä luulen kuitenkin, että sen asetuksen mukaan voitaisiin paljon parannusta saada aikaan näissä oloissa, jos tätä asetusta olisi enemmän käytetty. Ainakin mitä tulee tiheään asuttuun maalaiskylään, niin siellä se kyllä tyydyttäisi tarvetta. Mutta minulla on myös muita kokemuksia tässä suhteessa. Meidän kunnassamme on sellainen paikka, joka on katsottu taajaväkiseksi yhdyskunnaksi ja siitä on jo 6—7 vuoden aika, kun nostettiin kysymys näiden olojen järjestämisestä mainitun asetuksen mukaan, mutta kansa oli hyvin vastenmielinen järjestämään oloja. Siinä kun piti tulla järjestetyksi palo-, terveys- ja muut järjestysolot, niin pelkäsivät yhdyskuntalaiset, että tässä tullaan liian paljon sääntöjen alaiseksi ja aluksi vastustivat kokonaan tuota järjestystä. Kunta kuitenkin lopulta ajoi järjestyksen läpi ja siihen sitten luullakseni jo oltiin tyytyväisiäkin. Mutta meitä kohtasi toinen vastus, joka on vielä tänä päivänä voittamatta. Asia meni, niinkuin asetuksessa sanotaan, kuvernöörin lausunnon mukana senaattiin. Senaatissa se on maannut 3—4 vuotta eikä meillä ole ollut kykyä saada sieltä päätöstä. Sitä on kysytty monta kertaa ja aina sitä luvataan, mutta koskaan sitä ei näytä tulevan. Minusta tämä osottaa, ettei hallitus näy käsittävän, kuinka tärkeätä olisi näitä oloja järjestää. Kun minä sitäpaitsi myönnän, että mainitulla asetuksella ei voitane kaikkia esikaupunkioloja, sellaisia kuin esimerkiksi Viipurissa, järjestää, niin minä kannatan tätä ehdotusta siinäkin toivossa, että meidän hallituksemmekin viimein huomaa, että näissä esikaupunkioloissa sentään on vähän järjestämisen tilaa. Minä kannatan pontta sellaisena kuin se on mietinnössä.

Ed. Pärssinen: Siinä vilkkaassa keskustelussa, joka täällä on tästä esikaupunkikysymyksestä syntynyt, ei ole sanottavasti kiinnitetty huomiota esikaupunkilaisten asunto-oloihin, ja ne kuitenkin ovat suurin epäkohta esikaupunkilaisoloissa. Siellä tapaa paljon lautahökkeleitä, joidenka koko on uskomattoman pieni, sellaisia, jotka ovat pari tai kolme metriä ulottuvaisuudeltaan eri suuntiin, hökkeleitä, joissa on sahajauhoja tai multaa seinien sisässä, hökkeleitä, jotka on rakennettu puoleksi maan sisään, niin että ainoastaan noin 1 ½ metriä on yläpuolella maanpintaa. Tällaisessa hökkelissä täytyy usein kahden, kolmen, neljän, jopa viidenkin henkilön asua. Kun asetettava komitea tutkii näitä esikaupunkioloja ja miettii keinoja, tulisi sen ennen kaikkea myös kiinnittää huomionsa juuri näihin asumusoloihin. Paitsi sitä, että huoneet ovat ahtaat ja niissä asuu monta henkilöä, niin on harvinaista, että perheellä on hallussaan kaksi tai kolme huonetta.

Muuten minä yhdyn kannattamaan samaa pontta kuin ed. Kirves. Kuitenkaan en voi yhtyä kaikkiin tämän ponnen perusteluihin. Minä en tahdo viivyttää eduskunnan aikaa siirtyen niihin yksityiskohtaisemmin. Mainitsen vaan erään tuommoisen silmiin pistävimmän kohdan, missä puhutaan siitä, että esikaupungeissa on sielunhoito epätyydyttävällä kannalla. Kylläpä päinvastoin niihin ovat kiiruhtaneet vallassaolijat lähettämään pappejansa ja niihin on rakennettu rukoushuoneita ja palkattu kallista papistoa. Sen sijaan on siellä laiminlyöty sellaiset kuin kouluolot, laiminlyöty rakentaa koulukeittoja, on laiminlyöty esikaupunkien väestön valistustarpeet j. n. e. Näihin kaikkiin olisi kiinnitettävä huomiota.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Valiokunnan mietintöä vastaan on tehty kaksi muutosehdotusta. Ed. Kirves ehdottaa mietinnön 14 sivulla olevan ponnen sijaan hyväksyttäväksi sen ponsilauseen, joka on mainittuna mietinnön sivulla 9. Tämä muutos tietäisi sen, että mietinnön ponnen loppuosa tulisi muuttumaan, että siis sanat „mitenkä olot jo syntyneissä esikaupungeissa olisivat järjestettävät" olisivat muutettavat sanoihin „missä määrin kaupunkikuntia voitaisiin velvoittaa omaan piiriinsä yhdistämään jo syntyneitä esikaupunkeja". Tulen nimittämään tätä ed. Kirveen ehdotukseksi. Sitä on kannatettu samoin kuin toistakin muutosehdotusta, joka on ed. Talaan. Hän ehdottaa, että mie-

tinnön ponnen alkuosa muutettaisiin kuulumaan seuraavasti: „että Keisarillinen Majesteetti suvaitsisi tutkituttaa, mitenkä järjestämättömien esikaupunkien syntyminen" j. n. e. Tulen nimittämään tätä ed. Talaan ehdotukseksi.

Nämä ehdotukset minun käsittääkseni eivät ole vastakkaisia, kun toisessa ehdotetaan muutosta ponnen loppuosaan, toisessa sen alkuosaan. Senvuoksi niistä on kummastakin erikseen äänestettävä.

Menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

1) Valiokunnan mietintö ja ed. Kirveen ehdotus.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön tässä kohden, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Kirveen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 90 jaa- ja 95 ei-ääntä. Ed. Kirveen ehdotus on siis hyväksytty.

2) Valiokunnan edelläkerrotulla tavalla muodosteltu mietintö ja ed. Talaksen ehdotus.

Ken hyväksyy valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa"; jos „ei" voittaa, on ed. Talaksen ehdotus hyväksytty.

Äänestysehdotus hyväksytään sellaisenaan ja annetaan äänestyksessä 110 jaa- ja 71 ei-ääntä; ed. Talaksen ehdotus siis on hylätty.

5) Kuntain oikeutta verottaa kruunun metsämaiden tuloja

(A. K.)

koskevan, ed. Laitisen y. m. anomusehdotuksen n:o 29 johdosta annettu Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8, joka tämän kuun 26 päivänä pantiin pöydälle eilispäivän täysi-istuntoon, vaan eilen lykkäytyi tähän istuntoon, esitetään ja hyväksytään keskustelutta.

Pöydälle pano:

Esitetään ja pannaan Puhemiesneuvoston ehdotuksesta pöydälle seuraavaan istuntoon

6) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7, matka-apurahain myöntämistä sanomalehtimiehille tarkoittavain anomusehdotusten johdosta.

Seuraava täysi-istunto on ensi tiistaina klo 11 a. p.

Istunto päättyy klo 11 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Iivar Ahava.